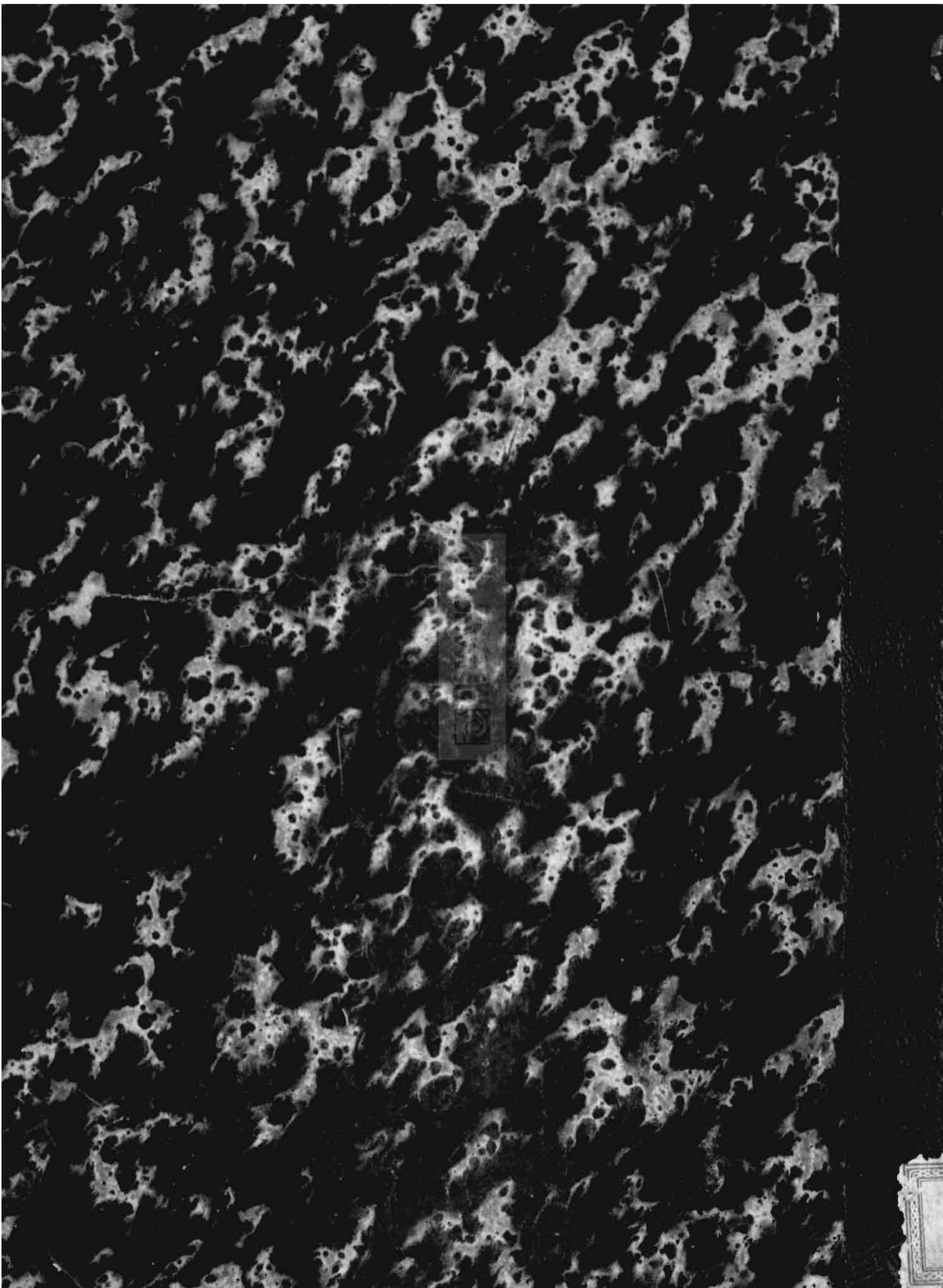
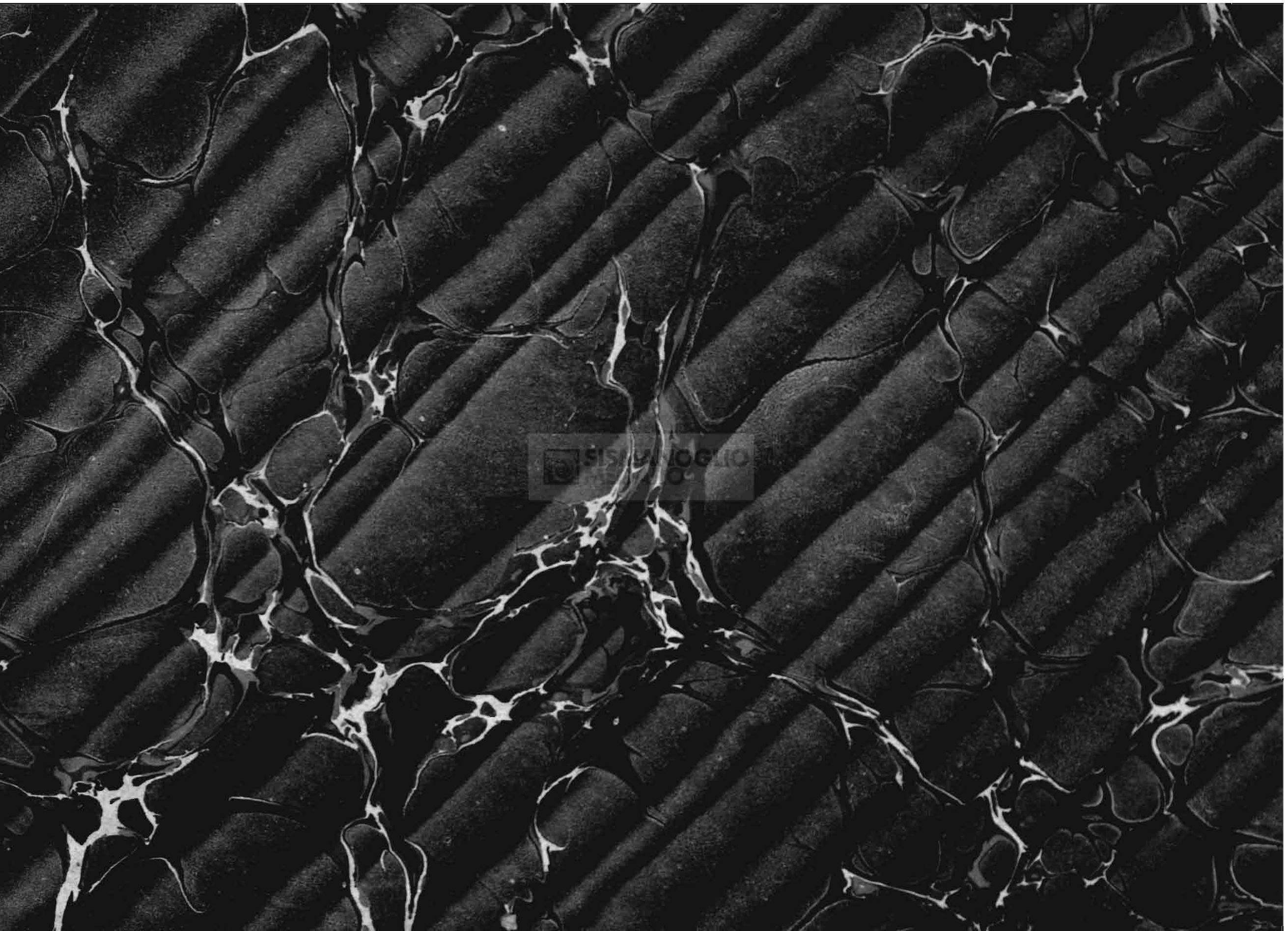

SISMOGLIO

SISMANOGLIO
MEGARO

SISMANOGLIO
MEGARO

SISMANOGLIO
MEGARO

3437

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ

ΤΗ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ: ΛΟΓΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Ὑπὸ

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΠΑΥΛΙΔΟΥ

ΚΑΙ

Κ. Ν. ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ.

Ηρ 89.

ΕΤΟΣ Α'.—ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΓΗΡΟΚΟΜΕΙΟΥ
Δρώ. 2540

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΤΥΠΟΙΣ «Ο ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ.»

—

1878.

2540

SISMANOGLIO
MEGARO

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ.—ΕΠΙΣΤΗΜΗ.—ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.—ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΕΤΟΣ Α'. *1 Ἀπριλίου 1878.* *ΑΡΙΘΜΟΣ. 1*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.

Ἡ ἔλλειψις παρ' ἡμῖν περιοδικοῦ συγγράμματος, προωρισμένου ἵνα καταστήσῃ προσιτὰς εἰς τὴν μεσαίαν ἰδίως τάξιν τῆς κοινωνίας πολλὰς ὠφελίμους ἐπιστημονικὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας κατέστησαν γνωστὰς δι' ἀνεκτημήτων συγγραφῶν ἄνδρες ὁλόκληρον τὸν βίον αὐτῶν εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν αὐτῶν δαπανήσαντες, θεωρεῖται σπουδαιοτάτη, ἤδη μάλιστα ὅτε οἱ πάντες ὀργῶσιν πρὸς τοὺς λόγους.

Τὰ περιοδικὰ συγγράμματα εἰσὶν ὄντως αἱ ἀρτηρίαι αἵτινες παροχετεύουσιν εἰς ἅπασαν τὴν κοινωνίαν ποικιλίαν γνώσεων ὠφελίμων, οἵτινες βαθμιαίως ἐφαρμοζόμεναι εἰς τὸν πρακτικὸν βίον καθίστανται τὰ αἴτια τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς προόδου τῶν κοινωνιῶν, ἀπομακρύνουσαι κατ' ὀλίγον τὰς προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίας, αἵτινες μέγα παρέχουσι ἐμπόδιον εἰς τὴν γενικὴν ἀνάπτυξιν καὶ πρόοδον τῶν ἐθνῶν, ἐπικαθήμεναι ὡς ἄλλο μορμολύκειον ὑπὸ τοῦ ὁποίου κωλύεται ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια ν' ἀτενίσῃ εἰς ὑψηλοτέρας ἀναπτύξεως σφαίρας.

Εἰς τοῦτο ἐπιθυμοῦντες νὰ συντελέσωμεν τό γ' ἐφ' ἡμῖν, καὶ ὡς μέσον τοιοῦτον θεωροῦντες τὴν πολλαπλασίασιν τῶν περιοδικῶν, ἀπεφασίσαμεν τὴν δημοσίευσιν τοιούτου ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΩΥΣΑΙ.»

Ἐπὶ τοιούτῳ σκοπῷ καὶ ἐπὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἐκδιδόμενον τὸ περιοδικὸν ἡμῶν, θέλει περιέχει ὕλην ποικίλην, τοὐτέστιν φιλολογικὰ. ἐπιστημονικὰ, τερπνὴν φιλολογίαν, μυθιστορήματα, ἀνέκδοτα, ποιήματα, αἰνίγματα κτλ.

Ἐκ των μυθιστορημάτων θέλομεν προτιμήσει ὅσα σὺν τῷ τερπνῷ ἐκλείουσι καὶ τὸ ὠφέλιμον, καὶ τοιαῦτα πλεῖσθ' ὅσα ὑπάρχουσιν εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν, οἷα μάλιστα τὰ τοῦ ἠθικωτάτου μυθιστοριογράφου Ἰουλίου Βέρν.

Τὰ φιλολογικὰ δὲ καὶ ἐπιστημονικὰ θέλομεν ἐκθέτει εἰς τρόπον ἁπλούστατον καὶ μεθοδικώτατον ὥστε νὰ καθίστανται προσιτὰ καὶ εἰς τοὺς μᾶλλον ἀπροπαρασκεύους πρὸς ἐπιστημονικὰς μελέτας.

Ἔχομεν δὲ μεγάλην πεποίθησιν ὅτι θέλομεν ἐπιτύχει τὸν σκοπὸν ἡμῶν τοῦτον, καθότι ἐρειδόμεθα εἰς τὴν συνεργασίαν πολλῶν λογίων, εἰς ὧν τὴν ἱκανότητα δυνάμεθα νὰ βασισθῶμεν.

Ἐπικαλούμενοι ὅθεν τὴν φιλότιμον σύμπραξιν τῶν ἀξιοτίμων ὁμογενῶν κα παντὸς φίλου τῆς προόδου καὶ τῶν γραμμάτων, ἀρχόμεθα τοῦ ἔργου, εὐελπιστοῦντες ὅτι θέλομεν τύχει τῆς δημοσίας ὑποστηρίξεως.

Οἱ Ἐκδόται.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ.

Α'.

Περὶ τοῦ βίου τοῦ Θουκιδίδου.

Διπλαῖ εἶναι αἱ περὶ τοῦ Θουκυδίδου εἰδήσεις αἱ μὲν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Συγγραφέως λεγόμεναι, καὶ αὗται εἶναι θετικαὶ καὶ ἀναμφισβήτητοι, αἱ δὲ παρ' ἄλλοις συγγραφεῦσιν ἀπαντώμεναι καὶ ἔνιαι τούτων ἀπίθανοι καὶ ἀντιφατικαί. Ἐκ τῶν ἄλλων Συγγραφέων οἱ μὲν περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ διαλαμβάνοντές εἰσιν οἱ βιογράφοι αὐτοῦ, ὁ Μαρκελλῖνος (1) καὶ ὁ ἀνώνυμος οἱ δὲ τὴν γραμματικὴν καὶ ἱστορικὴν αὐτοῦ ἀξίαν ἐπικρίνοντές εἰσιν Λογγῖνος, Λουκιανὸς, Πλούταρχος, Δ. Ἁλικαρνασσεὺς, Ἑρμογένης, Γρηγ. Ναζιανζηνὸς Κικέρων, Κουντιλιανὸς, κτλ.

Κατ' αὐτὸ λοιπὸν τὸ σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου ἦτον οὗτος Ἀθηναῖος υἱὸς Ὀλόρου (Α· 51). Ὁ ἐνσκήψας ἐν Ἀθήναις λοιμὸς προσέβαλε καὶ αὐτὸν, καὶ διὰ τοῦτο ἠδυνήθη νὰ περιγράψῃ τὰ συμπτώματα αὐτοῦ μετ' ἀκριβείας, ἣν ἐξαύμαζεν ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη (Β,47 53) (2) Ὑπῆρξεν ἐκ τῶν πλουσιωτάτων πολιτῶν κεκτημένος χρυσᾶ μεταλλεῖα ἐν τῇ Θράκῃ (Δ, 105, πεμφθεὶς στρατηγὸς εἰς τὴν Θρᾴκην, διέτριβεν ἐν τῇ Θασῳ, ὅτε οἱ Ἀμφιπολῖται πολιορκούμενοι ὑπὸ τοῦ Βρασίδα, ἐπεκαλέσαντο τὴν βοήθειαν αὐτοῦ (Δ, 104), ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπέλθῃ ἐγκαίρως καίτοι ὡς φαίνεται, ἐπέσπευσε τὰς παρασκευὰς τῆς στρατείας δι' ἰδίας αὐτοῦ δαπάνης· ὅτι, ὡς αὐτὸς λέγει (ἔνθ ἄνωθ) ὁ Βρασίδας φοβούμενος, μὴ αὐτὸς διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πόρων διευκολυνθεὶς βοηθήσῃ παραχρῆμα τὴν Ἀμφίπολιν, ἔσπευσε νὰ ὑποβῇ εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην ὅρους εὐνοϊκοὺς (Δ, 105). Ὅθεν ἡ Ἀμφίπολις παρεδόθη καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος ἀφικνεῖτο εἰς τὴν Τῶνα μετὰ τοῦ στόλου κατεσπευσμένως παρα-

(1) Οἱ νεώτεροι τῶν φιλολόγων (Πόππος, Κρύγερος Διδῶτος καὶ ἕτεροι) ἐκ τῶν ἐν τῷ βίῳ Θουκυδ. ὑπὸ τοῦ Μαρκελλίνου ποικίλων ἀντιφάσεων ὁρμώμενοι ἀποφαίνονται, ὅτι τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶναι συλλογὴ τῶν χωρίων πολλῶν συγγραφέων, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ Θουκυδίδου, ἅπερ συλλεγέντα ἀπετέλεσαν ἓν ὅλον, «τὸν βίον τοῦ Θουκυδίδου» ὃν βραδύτερον ἀπέδοσαν εἰς τὸν Μαρκελλῖνον.

(2) Ἐν τῷ ἀξιολόγῳ καὶ θαυμαστῷ τούτῳ τεμαχίῳ, τῷ μετὰ τοσαύτης ἀκριβείας καὶ οἱονεὶ ἐπιστημονικῆς πολυπειρίας γεγραμμένῳ τρία μέρη διακρίνει ὁ συγγραφεὺς, ἐξ ὧν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ (47 – 48) δείκνυσι τὴν ἀρχὴν καὶ τὰ αἴτια τῆς νόσου, ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ (49—5) διατυποῖ τὴν φύσιν, καὶ τὰ θύματα αὐτῆς, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ (51 καὶ ἑξῆς) ἐξετάζει ἡλίκην ἔτυχεν ἡ δεινὴ αὕτη νόσος ἐπιρροὴν εἴς τε τὰ ἤθη καὶ τὸν ὅλον βίον. Τὸ χωρίον τοῦτο πολλοὶ μὲν τῶν νεωτέρων Φιλολόγων δι' ἰδίων μονογραφιῶν διελεύκαναν, πολλοὶ δὲ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἐμιμήθησαν, περὶ λοιμῶν συγγράφοντες, οἷον ὁ ποιητὴς Λουκρήτιος (de Rerum natura B, 2, στίχ. 1136), αὐταῖς ταῖς λέξεσι τοῦ Θουκυδίδου χρώμενος, ὁ Προκόπιος (περὶ τῶν Περσ. πολέμων), περιγράφων τὸν ἐν Κ(πόλει λοιμὸν 542 Μ. Χ. παρ' ᾧ πολλάκις ἀπαντῶνται αἱ Θουκυδίδειαι λέξεις, καὶ τελευταῖος ὁ Καντακουζηνὸς, ὡσαύτως χρώμενος τῷ λεκτικῷ τοῦ Συγγραφέως. Πρβ. Βιργ. Γεωρ. 3, 478. Ὀβιδ. Μετ. 7,523.

σκυα θέντος, δι' οὗ ἐσώθη ἡ Ἠιών, ἣν προσέβαλλε μὲν ἰσχυρῶς ὁ Βρασίδας, ἀλλ' ναγκάσθη νὰ ὑποχωρήσῃ, ἀποκρουσθεὶς ὑπὸ τοῦ Θουκυδίδου. (αὐ 107).

Οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τῶν δημαγωγῶν ὑποκινούμενοι (3), κατεδίκασαν τὸν Θουκυδίδην ἐπὶ ὀλιγωρίᾳ τοῦ καθήκοντος εἰς ἐξορίαν εἰκοσαετῆ (4) μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Ἀμφιπόλεως (Ε. 26), καὶ ἐν τῇ ἐξορίᾳ εὗρε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐρευνήσῃ ἀκριβέστερον τὰ πράγματα τῶν ἐμπολέμων, νὰ συλλέξῃ εἰδήσεις θετικωτέρας περὶ τοῦ πολέμου, καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ ὁποίου ἐπέζησεν (ἴδ ἀνωτ.) Αὐτὸς οὗτος διηγεῖται τοὺς ἀγῶνας, οὓς κατέβαλεν, ἵνα γνωρίσῃ καὶ κατὰ βάθος ἐξιχνιάσῃ τὴν ἀλήθειαν, εἰδὼς, ὅτι ἕκαστον τῶν διαμαχομένων μερῶν φυσικῷ τῷ λόγῳ μετατρέπει τὰ γεγονόνα ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ τὰ μὲν ἀτυχήματα σμικρύνει, τὰς δὲ ἐπιτυχίας ἐξογκοῖ, καὶ πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς δυσδιαγνώστου ἀληθείας κατηνάλωσε πᾶσαν τὴν κολοσσαίαν αὐτοῦ περιουσίαν· διότι ἐμισθώσατο πανταχοῦ ἀνταποκριτὰς, ἵνα πέμπωσιν αὐτῷ σημειώσεις καὶ ὑπομνήματα περὶ πάντων τῶν γιγνομένων καὶ λεγομένων, καὶ ἀπὸ τῆς ἀντιπαραθέσεως τῶν πανταχόθεν συλλεγομένων εἰδήσεων ἐξήγαγεν εἰς φῶς τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν. (Α. 20—23. Ε. 20 26). Ὅθεν δικαίως λέγει, ὅτι ἡ ἱστορία αὐτοῦ «κτῆμα ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα εἰς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται» (Α. 22), ἤτοι, κατὰ τὴν ἑρμηνείαν τοῦ Γοιλέρου, ὅτι συνέγραψε τὴν ἱστορίαν μᾶλλον ὡς αἰώνιον ἰδιοκτησίαν ὡς πρᾶγμα, ὅπερ πρέπει νὰ διασώζηται χάριν ὠφελείας, ἢ ὡς σύγγραμμα ἀναγνωσθησόμενον ἐν τοῖς μουσικοῖς ἀγῶσιν χάριν ἐπιδείξεως καὶ βραβεύσεως (5).

---

(3) Ἐπειδὴ ὁ Κλέων μάλιστα ὑπῆρξε τὸ κυριώτερον ἐλατήριον τῆς δυσμνείας τῶν Ἀθηναίων κατὰ τοῦ Θουκυδίδου, καὶ ἐπειδὴ οὗτος ζωγραφεῖται ἐν τῷ συγγράμματι διὰ χρωμάτων ζοφερῶν, ἐντεῦθεν εἰκάζουσί τινες τῶν Φιλολόγων, ἐν οἷς ὁ Γάλλος Λεβέσκιος καὶ ὁ Ἄγγλος Γρότε, ὅτι ὁ Θουκυδίδης οὕτως ἐχρωμάτισε τὸν ἄνδρα ἐκ μνησικακίας, παρεκτραπεὶς τῆς συνήθους αὐτοῦ εὐθύτητος καὶ ἀμεροληψίας εἰς τὴν περὶ αὐτοῦ κρίσιν, ἀλλ' ἕτεροι ὀρθῶς ἀντιτάττουσιν, ὅτι ἡ δυσμενὴς αὕτη περὶ Κλέωνος κρίσις δὲν εἶναι προϊὸν ἐμπαθοῦς διαθέσεως, οὐδὲ τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας διαστροφὴ, ἀλλ' αὐτὴ ἡ πραγματικὴ περὶ αὐτοῦ δοξασία τῆς ἀρχαιότητος, ἣν ὁ συγγραφεὺς διετύπωσεν ἐν τῷ συγγράμματι, μαρτυρουμένη καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀριστοφ. Ἱππ. Καὶ τὴν γνώμην ταύτην συμμεριζόμενος μετ' ἄλλων καὶ ὁ Διδῶτος ἐπιφέρει, ὅτι ὁ Θουκυδίδης, καί τοι ἀδίκως ἐξορισθείς, ὁμιλεῖ ὅμως περὶ τῆς ἐξορίας αὐτοῦ ἀπαθῶς καὶ μετ' ἐπιχαρίτου ἁπλότητος, τοῦθ ὅπερ ἐμφαίνει ψυχὴν ἀπηλλαγμένην τῶν βδελυρῶν παθῶν καὶ χαρακτηρίζει τὸν ἱστορικὸν, ὅστις δύναται νὰ μετεωρισθῇ εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, ἔνθα ἔξοχοι νόες, ἵνα κρίνωσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ πρόσωπα, φαίνονται κρείττονες τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

(4) Ὁ Θουκυδίδης κατὰ τὸν Μαρκελ. 55 καὶ τὸν ἀνώνυμον βιογράφον 3, κατηγορήθη ἐν Ἀθήναις ἐπὶ προδοσίᾳ, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν, ὅτι αὐτὸς ἐφυγάδευσεν ἑαυτὸν οἰκειοθελῶς, φοβούμενος τὴν ποινὴν τῆς προδοσίας, ἀλλὰ μᾶλλον, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέβαλον αὐτῷ ποινὴν τὴν ἐξορίαν, ὅπερ μαρτυροῦσι Κικέρ. de Onat. Πλίν. Φυσ Ἱστορ. καὶ οἱ βιογράφοι αὐτοῦ.

(5) Καὶ ἡ πρόρρησις αὕτη τοῦ ἱστορικοῦ ἐξεπληρώθη τῷ ὄντι· διότι, ὡς λέγει ὁ Διδῶτος, οὐδὲν τῶν ἔργων τῶν ζωγράφων τῆς κατ' αὐτοῦ ἐποχῆς διεσώθη μέχρις ἡμῶν, μόλις δὲ τεμάχιά τινα τῶν ἐνδόξων γλυπτῶν ἢ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ καλλιτεχνῶν μαρ-

Ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν ταύτην μέχρις οὗ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀλωθείσης τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν καθεῖλον τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ τοῦ Πειραιῶς, ἤτοι πᾶσαν τὴν ἱστορίαν τοῦ πολέμου, ὡς αὐτὸς οὗτος λέγει Α, 26, ἀλλὰ περὶ τῆς φράσεως ταύτης μεγάλη ἠρίθη φιλονεικία παρὰ τοῖς Φιλολόγοις, τῶν μὲν λεγόντων, ὅτι τοῦτο ἦν ὑποσχέσις προταχθεῖσα, ἣν ὁ Συγγραφεὺς δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐκπληρώσῃ ἕνεκα τοῦ ἐπελθόντος θανάτου, καὶ ὅτι τὸ σύγγραμμα διὰ τοῦτο ἔμεινεν ἡμιτελὲς, τῶν δὲ ὀχυριζομένων, ὅτι ὁ Θουκυδίδης ἤγαγε μὲν εἰς πέρας τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον μέρος πως ἐσθ', ἀλλ' ὡς φαίνεται ἡ πρώτη γνώμη, ἔχουσα ὑπὲρ ἑαυτῆς τὴν φιλολογικὴν πλειονοψηφίαν εἶναι ἀκριβεστέρα (ἴδ. ἐφεξῆς).

Δὲν εἶναι ἀκριβῶς ὡρισμένος ὁ χρόνος τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Θουκυδίδου. Δοκιμάζοντες μὲν ὁρμώμενοι ἀπὸ τοῦ παρὰ τῷ Αὔλῳ Γελλίῳ χωρίου (Βιβ. Β, 15, 23), ἔνθα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς Παμφίλας (ἣν ὅμως διεψιλονείκησεν ὁ Κρύγ. (Βίῳ Θουκυδ. 7)· λέγεται ὅτι ὁ Θουκυδίδης ἦν τεσσαρακοντούτης κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἐπειδὴ ὁ πόλεμος οὗτος ἤρξατο τῷ 431, παραδέχονται ὅτι ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη τῷ 471 Π. Χ. Ἐπειδὴ δὲ ὡς λέγεται παρὰ Μαρκελλίνῳ, καὶ γίνεται δῆλον ἐκ πολλῶν τεκμηρίων (ἴδ. ἐφεξῆς) ἔτε εὐτύησε μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ἄρα παρέτεινε τὸν βίον μέχρι 70 ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτοῦ. Ὁ δὲ δεινὸς περὶ τὰς χρονολογίας Δοδβέλλος ἐπερειδόμενος εἰς ὑπολογισμοὺς, πηγάζοντας ἐξ αὐτῶν τῶν χωρίων τοῦ Θουκυδίδου, ἐπειράθη νὰ ὁρίσῃ ἀκριβέστερον τὸν χρόνον τοῦ θανάτου τοῦ συγγραφέως.

Ὁ Θουκυδίδης ὁμιλῶν περὶ τῆς ἐκρήξεως τῆς Αἴτνης λέγει «Ἐρρύη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴτνης, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον. Λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει ῥυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα, τὸ δὲ ξύμπαν τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα, ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται» Γ, 116.

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἐκρήξεων, ὧν μνημονεύει ὁ Θουκυδίδης ὁ ῥηθεὶς χρονολόγος ὑπολογίζων, ὅτι ἡ δευτέρα συνέβη τῷ 426, καὶ ἐκλαμβάνων τὴν τρίτην μεταγενεστέραν τῶν δύο μνημονευομένων, τὴν αὐτὴν, ἣν μνημονεύει καὶ ὁ Διόδ. (Β. 14, 59) συμβάσαν τῷ 396 Π Χ. ἐντεῦθεν εἰκάζει, ὅτι ὁ Θουκυδίδης παρέτεινε τὸν βίον μέχρι τοῦ 391. Ἀλλὰ πολλοὶ τῶν φιλολόγων κατεπολέμησαν τὴν γνώμην ταύτην, ἰδίᾳ δὲ ὁ Γοίλερος καὶ Κρύγερος (Βίῳ Θουκυδ. 64), ἀποδείξαντες, ὅτι ἡ τρίτη ἔκρηξις εἶναι ἀρχαιοτέρα τῶν δύο ἑτέρων, ὧν ὁ Θουκυδίδης ὁρίζει ἐν τῷ προμνημονευθέντι χωρίῳ τοὺς χρόνους. Διὸ καὶ ὁ Roscher (ἐν βίῳ Θουκυδ. 103) συνήγαγεν ἐκ τούτων, ὅτι ὁ Θουκυδίδης ἐτελεύτησε πρὸ τῆς ἐκρήξεως, περὶ ἧς ποιεῖται μνείαν ὁ Διόδω-

---

τυρῶσι τὴν δύναμιν τῆς εὐφυΐας αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου ὑπάρχει ἀκέραιον καὶ σῶον, καὶ οὐδέποτε ἀπολεσθήσεται, ἀλλὰ πάντοτε ἀποθαυμάσονται ἐν αὐτῷ τὸν Περικλέα, τὸν Νικίαν, τὸν Ἀλκιβιάδην, τὸν Ἀντιφῶντα, καὶ πλείστους ἑτέρους ἄνδρας, ὧν κατέλιπεν ἡμῖν τὰ καλλιτεχνήματα ὁ μέγας ἀριστοτέχνης ὡς ἔν τινι πλουσίᾳ καὶ πολυτίμῳ πινακοθήκῃ.

ρος, καθὸ μηδένα λόγον περὶ αὐτῆς ποιούμενος.

Εἰς ταύτην τὴν διαφωνίαν ἀποβλέπων ὁ Διῶδωτος λέγει, εἰ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ὁρίσωμεν ἀκριβῶς οὔτε τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως, οὔτε τὸν χρόνον τοῦ θανάτου τοῦ Θουκυδίδου, ἐν τούτοις φαίνεται τοὐλάχιστον βέβαιον, ὅτι ἔφθασεν εἰς ἔσχατον γῆρας, συνάγων τοῦτο ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θουκυδίδου λέγοντος, «ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ, αἰσθανόμενος τῇ ἡλικίᾳ» (Ε'. 26) ὅπερ αὐτὸς μὲν ἑρμηνεύει, ἔχων τὰς φρένας μου σώας, εἰ καὶ προβεβηκὼς τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄλλοι τῶν φιλολόγων ἄλλως ἑρμηνεύουσιν (ἴδ. αὐ. Πόπτον.)

Ὁ Πλούταρχος καὶ οἱ βιογράφοι αὐτοῦ λέγουσιν, ὅτι ὁ Θουκυδίδης καθ' ὅλην τὴν ἐξορίαν αὐτοῦ διέτριβεν ἐν τῇ Θράκῃ, ἐνῷ αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης λέγων «καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσι μετὰ τὴν εἰς Ἀμφίπολιν στρατηγίαν, καὶ γενομένῳ παρ' ἀμφοτέροις τοῖς πράγμασι, καὶ οὐχ ἧσσον τοῖς Πελοποννησίων διὰ τὴν φυγὴν, καθ' ἡσυχίαν τι αὐτῶν μᾶλλον αἰσθέσθαι (Ε' 26), βεβαιοῖ, ὅτι δὲν διῆλθεν ἅπαντα τὸν χρόνον ἐξόριστος ἐν τῇ Σκαπτῇ ὕλῃ, ὡς λέγει ὁ Μαρκελλῖνος 25, ἀλλὰ καὶ ἐπί τινα χρόνον διέτριψεν ἐν Πελοποννήσῳ, ἢ ἐν οἷς τόποις οἱ Πελοποννήσιοι ἐπολέμουν, ὡς τοῦτο διὰ πλειόνων ἀπέδειξεν ὁ Κρύγερος (ἐν βίῳ Θουκυδ. 49) ἐκ τοῦ προμνημονευθέντος χωρίου ὁρμώμενος. Προσεπικυροῖ δέ πως τὸ λεγόμενον καὶ τὸ εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἀρχαῖον σχόλιον, ὅτι «ὁ Συγγραφεὺς εἴκοσιν ἔτη ἔφυγε τὴν πατρίδα, καὶ περὶ Πελοπόννησον διέτριβεν.» Ἀπῆλθε δ' ἴσως τῆς Θρᾴκης φοβούμενος, μὴ κακοποιηθῇ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ἢ καὶ θέλων ἐκ τοῦ σύνεγγυς νὰ πληροφορηθῇ βέλτιον τὰ τοῦ πολέμου.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ι. ΞΕΝΙΑΔΗΣ.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ.

Ἡ Γῆ προωρίσθη ὡς κατοικία τοῦ ἀνθρώπου· ἐπ' αὐτῆς γεννᾶται, ἐπ' αὐτῆς διέρχεται ὅλον τὸν βίον, ἐπ' αὐτῆς ἐπὶ τέλους κεῖται αἰωνίως ὁ ἄνθρωπος. Ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἐν ἡμῖν κατοικοῦν πνεῦμα, ὁ νοῦς, ἤθελε πρόσκειται εἰς μόνα τὰ ἐπίγεια, καὶ ἤθελεν ἔχει μόνον ἐνασχόλημα τὸν μικροσκοπικὸν τοῦτον πλανήτην, καὶ ὅρια αὐτοῦ ἤθελον εἶσθαι αἱ ἀνατολαὶ καὶ αἱ δυσμαὶ, τότε ὅλος ὁ ἄνθρωπος ἤθελεν ὁμοιάζει μὲ ἐκεῖνον, ὅστις οὐδέποτε ἀπὸ τῆς πατρίδος του ἀποδημήσας, οὐδὲν ἕτερον γνωρίζει, εἰμὴ τὸν γενέθλιον αὐτοῦ τόπον καὶ τὴν περιωρισμένην αὐτοῦ ἐνέργειαν. Ἀλλ' ὁ ἀνθρώπινος νοῦς θραύων τὰ γήϊνα δεσμὰ ἀνίπταται εἰς τὰς ἀχανεῖς ἐκτάσεις, περιηγεῖται ἐπικρατείας αἰθερίους, ἐξετάζει τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν τῶν ὁρωμένων, μετρᾷ ἀποστάσεις, ζυγίζει σώματα, καὶ ἔτι περαιτέρω προβαίνων ἔχει τὴν αὐθάδειαν νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν τὸν μέγαν ἀρχιτέκτονα, ὡς ὠνόμασε καταλλήλως τὸν δημιουργὸν ὁ Πλάτων, περὶ τοῦ θαυμαστοῦ τούτου οἰκοδομήματος, καὶ νὰ ἐμβατεύσῃ εἰς τὰ μυστήρια τῆς δημιουργίας.

Ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐνασχόλησις τοῦ πνεύματος ἀποτελεῖ τὴν λεγομένην ἐπιστήμην «ὧν ἀστέρων ἤτοι τὴν Ἀστρονομίαν, τὴς ὁποία

ἐπινοηταὶ καὶ ὑφηγηταὶ, ὡς καὶ πάσης ἑτέρας ἐπιστήμης καὶ τέχνης, ὑπῆρξαν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι, οἱ πρωτότυποι ἐκεῖνοι νόες, ὧν τὸ κλέος καὶ ἡ δόξα ἀμάραντος καὶ ἀειθαλὴς θέλει πάντοτε διαβαίνει τὰς μεταγενεστέρας γενεὰς συμπάσης τῆς ἀνθρωπότητος. Θαλῆς ὁ Μιλήσιος. ὁ Ἀναξίμανδρος, Ἡράκλειτος, Ἐμπεδοκλῆς, Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Πυθαγόρας καὶ λοιποὶ ἐνέσκηψαν εἰς τὴν μελέτην τῆς σελαυγοῦς Ἀστρονομίας, καὶ προελέαναν τὴν δύσβατον πορείαν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὴν ἀχανῆ ἐπικράτειαν τῶν ἀστέρων· ἀπὸ τὰς ἀτελεῖς δ' αὐτῶν παρατηρήσεις λαβόντες τὸ ἐνδόσιμον οἱ νεώτεροι ἀθληταὶ τῆς ἐπιστήμης, ὁ Οὐμβόλδος, ὁ Ἀραγὼ, ὁ Ἀμεδαῖος, ὁ Κάμιλλος καὶ πλεῖστοι ἕτεροι, ἀπεκάλυψαν εἰς ἡμᾶς δι' ἐμβριθῶν μελετῶν καὶ παρατηρήσεων τὰ θαυμάσια τῆς φύσεως ἔργα.

Διὰ τῆς ἐπ.στήμης ταύτης ὁ ἄνθρωπος ἐλλαμπόμενος καθίσταται ἀνώτερος πάσης προλήψεως καὶ ἀπάτης, καὶ δύναται νὰ καυχηθῇ ὅτι ὄντως εἶναι τὸ ἔξοχον τοῦ Πλάστου δημιούργημα· ἡ διὰ τῆς Ἀστρονομίας θεωρία συμπάσης τῆς φύσεως εἶναι ἡ μόνη διδασκαλία, ἡ δυναμένη νὰ διαφωτίσῃ τὸν ἄνθρωπον, καὶ νὰ καταστήσῃ γνωστὰς τὰς συνδεούσας τὸν ἡμέτερον κόσμον σχέσεις μετὰ τῆς λοιπῆς δημιουργίας· ἄνευ αὐτῆς ὁ ἄνθρωπος ἤθελεν εἶσθαι βεβυθισμένος εἰς τὰς πολήψεις καὶ δεισιδαιμονίας, ὁ μυστυριώδης δεσμὸς τῆς φύσεως θὰ ἔμενεν ἀκατάληπτος, καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς θέα τοῦ παντὸς ἀνεξερεύνητος.

Τὴν ὠφέλειαν ταύτην προθέμενοι, ἐθεωρήσαμεν καλὸν ὅπως καταχωρῶμεν εἰς τὰς στήλας τοῦ Περιοδικοῦ ἡμῶν τὰ κοινότερα καὶ μᾶλλον τὴν προσοχὴν ἡμῶν καθ' ἑκαστην ἑλκύοντα τῆς οὐρανίου ταύτης ἐπιστήμης, ἔχοντες ὁδηγὸν ἀπλανῆ καὶ ἀλάνθαστον τὰ πορίσματα καὶ τὰς ἐρεύνας τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα σοφῶν. Τὸ τερπνὸν καὶ ἐπαγωγὸν μετὰ τοῦ ὠφελίμου θηρεύοντες εὐελπιστοῦμεν ὅτ, παρέχομεν ἡδεῖαν τροφὴν τοῖς ἀναγνώσταις ἡμῶν, ἀρχόμενοι σήμερον ἀπὸ τοῦ Ἡ λ ί ο υ, τοῦ ὑπερλάμπρου τούτου φωστῆρος τῶν ἡμετέρων κόσμων.

Ο ΗΛΙΟΣ.—Ὁ Ἥλιος εἶναι οὕτως εἰπεῖν ἡ ψυχὴ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου, εἶναι ὁ δοτὴρ παντὸς ἀγαθοῦ εἰς αὐτὸν εἶναι ὁ διηνεκὴς εὐεργέτης τῆς γῆς. Πλεῖστα ὅσα εἶναι τὰ εὐεργετήματα τοῦ Ἡλίου εἰς ἡμᾶς, δικαίως ὅθεν ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν νηπιακὴν αὐτοῦ κατάστασιν ἐλάτρευσε τὸν Ἥλιον ὡς Θεόν. Ὁ ἥλιος στηρίζει τὴν Γῆν κρεμαμένην εἰς τὸν ἄπειρον χῶρον, ἕλκων αὐτὴν ὡς γιγάντειος μαγνήτης διὰ τῶν νόμων τῆς ἀμοιβαίας ἕλξεως, ἄλλως ἄνευ τοῦ ὑποστηρίγματος τούτου ἤθελε καταπέσει εἰς τὸ αἰθέριον διάστημα, ἕως οὗ προσκρούσῃ ὡς ἀερόλιθος καὶ ἐξαφανισθῇ ἐντὸς τῆς φλογερᾶς καμμίνου ὑπερμεγέθους τινὸς ἡλίου. Ὁ ἥλιος φωτίζει καὶ θερμαίνει τὴν Γῆν, ὡς διαρκὴς ἑστία πυρὸς, ὁ ἥλιος παράγει τὸ πανόραμα τῆς διαδοχῆς τῶν τεσσάρων ὡρῶν τοῦ ἔτους, διὰ τῶν ὁποίων ἡ φύσις νεκροῦται καὶ ἀναζωογονεῖται καὶ θάλλει· ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀπορρέουσι τὰ χρώματα, διὰ τῶν ὁποίων χρωματίζεται πᾶσα ἡ οἰκουμένη· ὁ ἥλιος εἶναι ἡ αἰτία τῆς βλαστήσεως, δι' ἧς τρέφεται πᾶσα ἡ ἐνόργανος φύσις, αὐτὸς οὗτος εἶναι ἡ αἰτία τῶν μετεώρων, ἤτοι τοῦ Οὐρανίου τόξου, τοῦ βορείου σέλαος, τοῦ Λυκαυγοῦς, τῶν ἀστραπῶν, τῶν κεραυνῶν καὶ ὅλων τῶν ποικιλιῶν τοῦ Οὐρανοῦ· διὰ τοῦ Ἡλίου ἐξατμίζονται ἀπὸ τῶν θαλασσῶν, τῶν ποταμῶν καὶ των λιμνῶν τὰ ὕδατα, καὶ σχηματίζοντα τὰ νέφη καταπίπτουσι πάλιν ἐπὶ τῆς γῆς ποτίζοντα τὰς διψώσας πεδιάδας, καὶ γονιμοποιοῦντα τὸ ἔδαφος, καὶ σχηματίζοντα οὕτω διηνεκῆ κυκλοφορίαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς· ὁ ἥλιος εἶναι ὁ παράγων τοὺς ἀνέμους, διὰ τῶν ὁποίων κινοῦνται τὰ πλοῖα,

οἱ μύλοι καὶ τὰ λοιπά· ὁ ἥλιος εἶναι ὅστις ἀκαταπαύστως τροποποιεῖ τὰ γήϊνα στρώμματα, ἐλαττόνων διὰ τῆς ἐπενεργείας αὐτοῦ τοὺς βράχους, καὶ μεταφέρων τὰ τεμάχια τῆς ὕλης διὰ τῶν ρευμάτων τῶν ἀνέμων καὶ τῶν ὑδάτων· ὁ ἥλιος ἐμπνέει εὔθυμον διάθεσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἐκδιώκων ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ τὴν κατήφειαν, καὶ διασκεδάζων τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα σκιάζουσι τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν.

Ἀφοῦ λοιπὸν ταῦτα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀγαθὰ προέρχονται εἰς τὸν ἡμέτερον πλανήτην ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ ἡλίου, ἕκαστος οἰκοθεν δύναται νὰ ἐννοήσῃ πόσων ἠθέλαμεν στερεῖσθαι, ἢ ὁποίαν ὀλεθρίαν ἀλλοίωσιν ἠθέλομεν πάθει, ἂν ἔλειπεν ὁ μεγαλοπρεπὴς καὶ εὐεργετικὸς οὗτος ἀστήρ.

Ἀλλ' ἆρά γε ὁ ἥλιος ἐδημιουργήθη διὰ νὰ ἐκτελῇ μόνον τὰς ὑπηρεσίας ταύτας εἰς τὴν Γῆν, καὶ διὰ νὰ συγκρατῇ, νὰ θερμαίνῃ, καὶ νὰ φωτίζῃ τὸν ἡμέτερον πλανήτην, καὶ τοὺς ἄλλους κόσμους, ὅσοι κεῖνται εἰς τὴν ἐπικράτειαν αὐτοῦ, ἢ εἶναι καὶ αὐτὸς κατοικητήριον ὄντων ἐμψύχων; καὶ ἂν εἶναι κατοικία ὄντων ἐμψύχων, ποίας φύσεως εἶναι ἆρά γε ταῦτα; τῆς αὐτῆς φύσεως μὲ τὴν ἡμετέραν ἢ ἄλλης;

Ὑπῆρξαν χρόνοι, καθ' οὓς τὸ τοιοῦτον ζήτημα ἐθεωρεῖτο ἔγκλημα καθοσιώσεως, βλασφημία πρὸς τὸ θεῖον, καὶ ἀπηνῶς κατεδιώκετο ὑπὸ τοῦ φανατισμοῦ ὁ τολμητίας ἐκεῖνος, ὅστις ἐν τῇ ἀφροσύνῃ του ἤθελεν ἐξομοιώσει τὸ φωτολαμπὲς ἄστρον τῆς ἡμέρας πρὸς τὴν ἡμετέραν γῆν· ἀλλὰ παρῆλθον οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι τοῦ φανατισμοῦ ἀνεπιστρεπτεί. Σήμερον χάρις εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης τὸ περὶ οἰκησιμότητος τοῦ ἡλίου ζήτημα εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐνασχόλημα τῶν διασημοτέρων τῆς ἐπιστήμης θεραπόντων. (ἕπεται συνέχεια.)

Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΟΙ ΕΝΑΕΡΙΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Τὸ τέλος λόγου χειροκροτηθέντος.—Ἐμφάνισις τοῦ Δόκτωρος Σαμουὴλ Φερμοσσόν.—«Excelsior».—Σύντομος εἰκὼν τοῦ Δόκτορος.—Εἷς μοιρόδοξος ἡττηθείς.—Γεῦμα ἐν τῇ Λέσχῃ τῶν ἐργατῶν. Πολυάριθμοι κατάλληλοι προπόσεις.

Μεγάλη συρροὴ ἀκροατῶν ὑπῆρχε τὴν 14 Ἰανουαρίου 1869 ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς ἑταιρίας ἐν Λονδίνῳ, ἐν τῇ πλατείᾳ Βατερλώ. Ὁ Πρόεδρος κύριος Φραγκίσκος Μ. . . . ἐποιεῖτο εἰς τοὺς συναδέλφους του σπουδαίαν τινα διακοίνωσιν ἔν τινι λόγῳ συνεχῶς διακοπτομένῳ ὑπὸ χειροκροτήσεων.

Ὁ σπάνιος οὗτος εὔγλωττος λόγος ἔληγε διά τινων στομφωδῶν φράσεων οὓς ὁ πατριωτισμὸς ὑπερεξεχείλει ὡς ἑξῆς·

« Ἡ Ἀγγλία ἐβάδισε πάντοτε ὡς ἡγεμὼν τῶν ἐθνῶν (καθ' ὅτι παρετηρήθη ὅτι τὰ ἔθνη ἡγοῦνται γενικῶς τὰ μὲν τῶν δὲ) ὡς ἐκ τῆς καρτεροψυχίας τῶν περιηγητῶν αὐτῆς, ἐν τῇ ὁδῷ τῶν Γεωγραφικῶν ἀνακαλύψεων (πολυάριθμοι συναινέσεις). Ὁ Δόκτωρ Σαμουὴλ Φέργγουσσων, ἓν τῶν ἐνδόξων αὐτῆς τέκνων θέλει φανῇ ἄξιος τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ (πανταχόθεν, val! val!) ἐὰν ἡ ἀπόπειρα αὕτη ἐπιτύχῃ (θέλει ἐπιτύχει) θέλει συμπληρώσει τὰς συγκεχυμένας γνώσεις ἐπὶ τῆς

Ἀφρικανικῆς Χαρτολογίας (σφοδραὶ ἐπευφημίαι) ἐὰν δὲ πάλιν ἀποτύχῃ (οὐδέποτε, οὐδέποτε) θέλει τουλάχιστον ἀναγραφῇ ὡς μία τῶν μᾶλλον παρατόλμων ἐπιχειρήσεων ἃς ἐπεχείρησε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. (Φρενητιώδη ποδοκροτήματα).

— Ζήτω Ζήτω! ἀνέκραξεν ἡ ὁμήγυρις ἠλεκτρισθεῖσα ὑπὸ τῶν συγκινητικῶν τούτων λόγων.

— Ζήτω ὁ καρτερόψυχος καὶ ἐπιχειρηματίας Φεργγουσσὼν, ἀνέκραξεν εἷς ἐκ τῶν μελῶν τοῦ ἀκροατηρίου.

Κραυγαὶ ἐνθουσιασμοῦ ἀντήχησαν, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Φεργγουσσὼν ἐξήρχετο ἀπὸ τὰ στόματα ἁπάντων, τοσοῦτον ὥστε ἐσείετο ἐκ τῶν κραυγῶν ἡ αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων. Ἐν αὐτῇ δὲ εὑρίσκοντο οἱ γηραλέοι ἐκεῖνοι καὶ κεκμηκότες ἀκάματοι περιηγηταὶ οἵτινες περιῆλθον τὰ πέντε μέρη τοῦ κόσμου. Ἅπαντες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, εἴτε φυσικῶς, εἴτε ἠθικῶς διέφυγον τὰ ναυάγια, τὰς πυρκαϊὰς, τὰ θανατηφόρα ῥόπαλα τῶν ἀγρίων Ἰνδῶν καὶ τὰ βασανιστήρια τῶν ἀνθρωποφάγων τῆς Πολυνησίας. Πλὴν οὐδὲν ἠδύνατο νὰ καταστείλῃ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας των ἐν καιρῷ τοῦ λόγου τοῦ Κ. Φραγγίσκου Μ.... καὶ, ἐνθυμοῦνται, ὁ λόγος οὗτος ὑπῆρξεν ἡ ὡραιοτέρα ῥητορικὴ ἐπιτυχία τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς ἑταιρίας ἐν Λονδίνῳ.

Πλὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ ἐνθουσιασμὸς δὲν περιορίζεται μόνον εἰς λόγους. Γενικὸς δὲ ἔρανος ἐγένετο πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῆς ἐπιχειρήσεως, διαρκούσης τῆς συνεδριάσεως, ὅστις ἀνυψώθη μέχρι τοῦ ποσοῦ δύο χιλιάδων πεντακοσίων λιρῶν Ἀγγλικῶν. Ἡ σπουδαιότης τοῦ ποσοῦ ἀντισταθμίζει τὸ σπουδαῖον τῆς ἐπιχειρήσεως.

Ἓν τῶν μελῶν τῆς ἑταιρίας ἐπερώτησε τὸν πρόεδρον ἐὰν ὁ Δόκτωρ Φέργγουσσων δὲν ἤθελε παρουσιασθῇ ἐπισήμως.

— Ὁ Δόκτωρ εὑρίσκεται εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ὁμηγύρεως, ἀπήντησεν ὁ Σὶρ Φραγγίσκος Μ .....

— Ἂς εἰσέλθῃ, ἂς εἰσέλθῃ ἀνέκραξαν. Εἶναι καλὸν νὰ ἴδῃ τις διὰ τῶν ἰδίων του ὀφθαλμῶν ἄνδρα τόσον ἐκτάκτου τόλμης.

— Πιθανὸν ἡ ἀπίστευτος αὕτη πρότασις, εἶπεν ἀποπληκτικός τις γέρων μοίραρχος τοῦ ναυτικοῦ, δὲν ἔσχε ἄλλον σκοπὸν, ἢ νὰ μᾶς ἀπατήσῃ.

— Καὶ ἐὰν ὁ Δόκτωρ Φέργγουσσων δὲν ὑπῆρχεν; ὑπέβαλε κακόβουλός τις φωνή.

— Θὰ ἦτον ἀνάγκη νὰ τὸν κατασκευάσωμεν ἐκ τοῦ προχείρου· ὑπέλαβεν ἀστεῖόν τι μέλος τῆς ὁμηγύρεως.

Καὶ ὁ Δόκτωρ εἰσῆλθεν ἐν τῷ μέσῳ κεραυνοῦ χειροκροτήσεων. Ἦτον ἀνὴρ τεσσαρακοντούτης περίπου, ἀναστήματος καὶ κατασκευῆς κοινῆς, κράσεως αἱματώδους, προδιδομένης ἐκ βεβιασμένης ἐπιχρώσεως τοῦ προσώπου. Εἶχεν ὄψιν μᾶλλον ψυχρὰν, μετὰ χαρακτήρων κανονικῶν, καὶ ῥινὸς κἄπως παχείας καὶ καμπύλης, ῥινὸς ἐν εἴδει πρώρας τοῦ πλοίου, δεικνυούσης ἄνθρωπον προωρισμένον εἰς μεγάλας ἀνακαλύψεις. Οἱ ὀφθαλμοί του γλυκεῖς, δεικνύοντες μᾶλλον εὐφυΐαν ἢ ζωηρότητα, ἐπρόσθετόν τι θελκτικὸν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του· οἱ βραχίονες ἦσαν μακροὶ, οἱ δὲ πόδες του ἐτίθεντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους μετὰ τῆς εὐσταθείας ἐκείνης πεπειραμένου ὁδοιπόρου. Ἐν ὁλοκλήρῳ δὲ τῷ ἀτόμῳ τοῦ Δόκτωρος, ὑπεδηλοῦτο πραεῖά τις καὶ γλυκεῖα βαρύτης.

Αἱ δὲ ζητωκραυγαὶ καὶ αἱ χειροκροτήσεις, δὲν ἔπαυσαν ἢ κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὁ Δόκτωρ Φέργγουσσων ἐκήρυξε σιωπὴν διὰ χαριέντος νεύματος καὶ κατηυθύνθη πρὸς τὸ ἀνάκλιντρον ὅπερ δι' αὐτὸν προητοιμάσθη. Κατόπιν δὲ ὀρθιος βλέπων ἀτενῶς, ἔχων τὸ βλέμμα ἐνεργητικὸν, καὶ ὑψώσας πρὸς τὸν οὐρανὸν τὸν λιχανὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ἠνέῳξε τὸ στόμα καὶ ἐπρόφερε τὴν μόνην ταύτην λέξιν

— « Exelsior: ! »

Οὐδέποτε ἀνήκουστος ἐπερώτησις τῶν κυρίων Βράϊ καὶ Κύβδεν, οὐδέποτε αἴτιος ἐκτάκτου πιστώσεως τοῦ λόρδου Παλμερστῶνος, πρὸς ὀχύρωσιν τῶν βράχων τῆς Ἀγγλίας, ἔσχον ὁμοίαν ἐπιτυχίαν· ὁ λόγος τοῦ κ. Μ... ἦτο ἐπηρμένος καὶ ὑψηλός· ὁ δόκτωρ ἐδείκνυτο ταὐτοχρόνως δεινός, μέγας, σώφρων καὶ μεμετριασμένος, εἶχεν εἰπεῖ τὴν λέξιν τῆς καταστάσεως.

— Exelsior !

Ὁ ἀρχαῖος Ναρκέλος ἀτελῶς συγκεντρωμένος εἰς τὸν ἀλλόκοτον τοῦτον ἄνθρωπον ἐφώνησε τὴν ἀκεραίαν παρένθεσιν τοῦ λόγου περὶ Φέργγουσσων.

« Δελτίον τῆς Βασιλικῆς Γεωγραφικῆς ἑταιρίας ἐν Λονδίνῳ. »

Τί ἦτο λοιπὸν οὗτος ὁ δόκτωρ καὶ εἰς ποίαν ἐπιχείρησιν ἀφιεροῦτο ;

Ὁ πατὴρ τοῦ νέου Φέργγουσσων, γενναῖος τις πλοίαρχος τοῦ Ἀγγλικοῦ ναυτικοῦ, εἶχε καταστήσει κοινωνὸν τὸν υἱόν του, ἐκ τῆς μᾶλλον νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, εἰς τοὺς κινδύνους καὶ τὰς περιπετείας τοῦ ἐπαγγέλματός του. Ὁ ἀνδρεῖος οὗτος παῖς ὅστις ἐφαίνετο ὅτι οὐδέποτε εἶχε γνωρίσει τὸν φόβον, ἐπεδείξατο ταχέως, πνεῦμα ζωηρὸν. εὐφυΐαν μεγίστην, κλίσιν ἀξιοσημείωτον πρὸς τὰ ἐπιστημονικὰ ἔργα, ἐν ἄλλοις, ἐκέκτητο ἐπιδεξιότητα οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐν ταῖς διαφόροις ἐπιχειρήσεσι, ἃς ἐξετέλει πάντοτε στεφόμενος ἐπιτυχίας, οὐδέποτε δι' οὐδὲν ἑαυτὸν ἐνοχλῶν.

(ἕπεται συνέχεια).

Γ. Ν. ΔΕΡΡΙΟΣ.

ΒΟΤΑΝΙΚΑ.

ΑΡΤΟΚΑΡΠΟΣ.

Τὸ δένδρον τοῦτο εἶναι αὐτοφυὲς εἰς τὰς Μολουκικὰς καὶ τὰς τῆς Σόνδας νήσους, καὶ εἰς ὅλα τὰ ἀρχιπελάγη τῆς Πολυνησίας, καὶ οὕτως ὀνομασθὲν ὡς ἐκ τοῦ καρποῦ του, γεῦσιν ἔχοντος παραπλησίαν τῆς τοῦ κοινοῦ ἄρτου. Τὸ δένδρον τοῦτο φθάνει εἰς ὕψος 40 — 60 ποδῶν, ὁ κορμός του εἶναι χονδρότατος οἱ κλάδοι πυκνοί, ὁριζόντιοι, εὔθραυστοι καὶ σχηματίζοντες τὴν κορυφὴν τοῦ δένδρου πλατυτάτην καὶ κατάκοσμον, τὰ φύλλα μακρὰ μὲν 2 3 ποδῶν, πλατέα δὲ 1—1]2 ποδὸς, παχέα ὠοειδῆ, στενούμενα πρὸς τὰ ἔσω, λεῖα μὲν ἄνωθεν τραχέα δὲ κάτωθεν καὶ διαχωρισμένα εἰς 3—9 λοβοὺς μᾶλλον ἢ ἧττον ἐξέχοντας. Τὰ ἄνθη του εἶναι μονόοικα καὶ θυσανοειδῆ, φύονται δὲ μεμονωμένα κατὰ μασχάλας τῶν φύλλων πρὸς τὰς ἄκρας τῶν κλωνίων· τέλος ὁ καρπὸς εἶναι ὠοειδὴς ἢ σχεδὸν σφαιρικὸς τὸ σχῆμα· παρέχει δὲ εἰς τοὺς κατοίκους τῶν τόπων, εἰς τοὺς ὁποίους παράγεται, τροφὴν ὑγιεινὴν ἐν ταὐτῷ καὶ εὐάρεστον· τρώγεται δὲ πρὸ τῆς ὡριμάνσεώς του, ἐψηνόμενος διαφοροτρόπως καὶ τότε ἔχει γεῦσιν, ὡς εἴρηται, σιτίνου ἄρτου, μεμιγμένην μὲ ἐλαφρὰν γεῦσιν ἀγκινάρας. Οἱ κάτοικοι τῆς Πολυνησίας ὑφαίνουσι τὰ ἐνδύματά των, ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ φλοιοῦ τοῦ δένδρου τούτου.

Ὑπάρχει καὶ ἕτερον εἶδος ἀρτοκάρπου αὐτοφυῶς αὐξάνον εἰς τὴν Ἰνδικὴν, (Artocarpus integrifolia κατὰ Λίνναιον). Τὸ ξύλον τοῦ δένδρου τούτου, κοπὲν εἰς σανίδας καὶ ἐκτεθὲν ἐπί τινα χρόνον εἰς τὸν ἀέρα, λαμβάνει καὶ τὸ χρῶμα τοῦ πολυτιμωτάτου ἀναχαρδίου, τοῦ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων acajou λεγόμενον, ὅθεν καὶ μεγάλως τιμᾶται.

Ε. Α.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

—

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΩΡΟΛΟΓΙΑ.

Ἡ «Ἐπιστημονικὴ ἀλληλογραφία» δίδωσιν ἡμῖν σπουδαίας λεπτομερείας ἐπὶ νέου τινος συστήματος ὡρολογίων, κληθέντων νὰ παράσχωσι μεγάλας ὑπηρεσίας ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ τῆς ἀκριβείας καὶ λεπτομερείας. Κατὰ δυστυχίαν ἕκαστος ἔχει διάφορον ὥραν, εἴτε ἐν τῷ φορητῷ ὡρολογίῳ τοῦ θυλακίου του, εἴτε ἐν τῷ οἰκιακῷ ἐκκρεμεῖ του, καὶ ἡ ὥρα τοῦ γείτονος σπανίως συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἰδικήν του. Ἐντὸς τριῶν λεπτῶν ἐνδεχόμενον νὰ ἔξητε τὴν εὐκαιρίαν νὰ συμβουλευθῆτε ἑκατὸν ὡρολόγια καὶ θὰ εὕρητε διαφορὰν ἀπ' ἀλλήλων 5, 10, 20 λεπτῶν. Ὥστε ἡ ἀνάγκη ὥρας ἀκριβοῦς καὶ ὁμοίας εἰς ἅπαντα ταὐτοχρόνως τὰ μέρη μεγαλουπόλεώς τινος, εἰς πάντα κατὰ πᾶν βῆμα μυριάκις εἶναι ἐπιθυμητή. Διὰ ταῦτα, κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη, κατέγιναν ἐπιμόνως πρὸς ἀνεύρεσιν συστήματός τινος τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ κινῇ μέγαν τινὰ ὡρολογίων ἀριθμὸν τῇ βοηθείᾳ κεντρικοῦ τινος εὐθυντῆρος δείκτου. Ἐνόμισαν πρὸς στιγμὴν ὅτι ὁ ἠλεκτρισμὸς ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τούτου. Συστήματα εὐφυέστατα καὶ ἐπαγωγὰ ἐδοκιμάσθησαν, πλὴν παντὸς τοῦ ἠλεκτρικὸν ῥεῦμα ἀπετύγχανε. Τὰ χημικὰ σκεύη ἅτινα ἦσαν ἀναγκαῖα, πάντοτε τιμῆς ὑπερόγκου εἰσὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἄκρως λεπτοφυῆ, καὶ λίαν εὐαίσθητα ὡς πρὸς τὴν ἀτμοσφαιρικὴν ἐπήρειαν καὶ ὑποκείμενα εἰς μυρίας ἀνατροπάς. Ἐν τῇ πρακτικῇ, δὲν ὑπῆρξε ποτε δυνατὸν νὰ τὰ μεταχειρισθῶσιν ἐπιτυχῶς. Αὐστριακός τις μηχανικός, κ. Μαϊὸρτόφερ, ἐπέλυσε κατ' αὐτὰς τὸ δύσκολον πρόβλημα, παράσχων διὰ μεταδόσεως τῆς δυνάμεως ὥραν μὴ μεταλλάσσουσαν εἰς τὰ διάφορα ὡρολόγια πόλεώς τινος, ὅσος δήποτε καὶ ἂν ἦναι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, καὶ ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασις, ἢ ἡ ἀπὸ κεντρικοῦ τινος εὐθυντῆρος δείκτου. Ἡ διὰ τῆς πείρας καθιερωθεῖσα ἐφεύρεσις αὕτη, καθόσον λειτουργεῖ διὰ τρόπου εὐχαρίστου ἀπὸ ἐνὸς ἤδη ἔτους ἐν Βιέννῃ τῆς Αὐστρίας, βασίζεται ἐπὶ τῆς ἑξῆς ἀρχῆς· ὅτι ὄγκος τις κεκλεισμένου ἀέρος ἐντὸς συστήματός τινος σωλήνων δύναται νὰ μεταδώσῃ κανονικῶς τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐξασκουμένην πίεσιν ἐξ οἱουδήτινος σημείου, εἰς ἅπαντα τὰ λοιπὰ τὰ συνδεόμενα μετ' αὐτοῦ. Ἐκ τούτου ὁρμώμενος ὁ κύριος Μαϊὸχόφερ κατεσκεύασεν ὡρολόγιόν τι πνευματικὸν τὸ ὁποῖον, μηχανικῶς στέλλει «ἕκαστον λεπτὸν» διὰ κινήσεώς τινος ἥτις μεταδίδοται, κατὰ συνέπειαν τῆς τοῦ ἀέρος πιέσεως, εἰς ἅπαντα τὰ δευτερεύοντα ὡρολόγια, τὰ ἐν συγκοινωνίᾳ, διά τινος σειρᾶς σωλήνων ἀσθενοῦς διαμέτρου, μετὰ τοῦ κεντρικοῦ ὡρολογίου. Τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι ἁπλούστατον, διὰ τοῦ ὁποίου δύναται νὰ ἐπικρατῇ ὁμόχρονος ὥρα εἰς ἅπαντα τὰ ὡρολόγια μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πόλεως. Δύναται δὲ μάλιστα νὰ ἐφαρμοσθῇ καὶ εἰς τὰ ἰδιωτικὰ ὡρολόγια. Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐπιτύχωμεν ὅπως διοχετεύσωμεν διὰ σωλῆνός τινος μερίδα τινὰ τῆς κεντρικῆς ὠθητικῆς δυνάμεως ὡς συνήθως προμηθευόμεθα τὸ φωταέριον ἐκ τῆς κεντρικῆς δεξαμενῆς. Περιττὸν τότε καθίσταται τὸ διευθετεῖν καὶ χορδίζειν τὰ ἐκκρεμῆ. Δὲν ὑπάρχουσι τότε πλέον αἱ ἀέννααι ἐπιδιορθώσεις. Δύναται ἕκαστος νὰ ἐγγραφῇ συνδρομητής, ὡς καὶ εἰς τὸ φωταέριον, καὶ δὲν ἔχει οὐδὲν πλέον νὰ σκεφθῇ. Τοιαῦτα δὲ ὡρολόγια πρόκειται νὰ παρουσιάσωσι καὶ ἐν τῇ «Παρισινῇ Παγκοσμίῳ Ἐκθέσει».

Γ. Ν. ΔΕΡΡΊΟΣ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

—

Νεανίας τις χορεύει ἔν τινι συναναστροφῇ μεταξὺ δύο ἀγνώστων προσώπων τοῦ κ. Α. καὶ τοῦ κ. Β. Βλέπων δὲ προσεβηκυῖαν τινὰ κυρίαν κεκαλωπισμένην, πεφορτισμένην παντοίου κόσμου, αἰκιζομένην καὶ γεγυμνωμένην πέραν τοῦ πρέποντος τὸ στῆθος, κύπτει πρὸς τὸν γείτονα αὐτοῦ, τὸν κ. Α. καὶ,

— Παρατηρήσατε τὴν κυρίαν ταύτην, λέγει, πρὸς αὐτὸν, πόσον εἶναι ἄσχημος καὶ γελοία. Ἀληθὴς πίθηξ. Γνωρίζετε αὐτήν;

— Εἶναι ἡ σύζυγός μου, ἀποκρίνεται σεμνοπροσωπῶν ὁ κ. Α.

Ὁ νεανίας ἐρυθριᾷ, βήχει καὶ πειρᾶται νὰ ἐπανορθώσῃ τὴν ἀνοησίαν του.

— Δὲν λέγω περὶ ἐκείνης. Γνωρίζω ὅτι εἶναι ἡ σύζυγός σας. Ἐρωτῶ περὶ τῆς ἄλλης τῆς γείτονος αὐτῆς, τῆς γραίας ἐκείνης καμηλου, ἥτις χορεύει πλησίον τῆς κυρίας σας.

— Εἶναι ἰδική μου, κύριε, ἀποκρίνεται αὐτῷ ὁ ἐξ εὐωνύμων γείτων.

—

Δύο Κυρίαι συνδιαλέγονται πρὸς ἀλλήλας περὶ ἡλικίας.

Τούτων ἡ πρώτη ἀξιοῖ ὅτι ἄγει τὸ εἰκοστὸν ἔνατον ἔτος.

— Πῶς; ἐρωτᾷ αὐτὴν ἡ δευτέρα. Μόνον εἰκοσιεννέα ἐτῶν; Ἐνόμιζον φιλτάτη....

— Μάλιστα, ἀποκρίνεται ἡ πρώτη. Εἶμαι εἰκοσιεννέα ἐτῶν. Καὶ ἀπόδειξις.... ἰδοὺ ὁ σύζυγός μου ὅστις εἶναι παρὼν, καὶ δύναται νὰ μαρτυρήσῃ, διότι ἠξεύρει τοῦτο κάλλιστα.

Καὶ πῶς νὰ μὴ τὸ ἠξεύρω, φιλτάτη, ἀποκρίνεται ὁ σύζυγος, ἀφοῦ ἀκούω σε ἐπαναλέγουσαν τοῦτο ἀπὸ ἑνδεκα ἤδη ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα.

—

Ἰσπανός τις ἐκ τῆς ἐπαρχίας Μουρκίας, τόπου λίαν θερμοῦ, εὑρέθη ἕνα χειμῶνα εἰς Παρισίους. Ἐνῷ δὲ διέβαινεν ἀπό τι χωρίον, οἱ σκύλοι ἤρχισαν νὰ ὑλακτῶσιν ἐξοπίσω του. Μὴ δυνάμενος δὲ ἕνεκα τοῦ πάγου νὰ ἀποσπάσῃ λίθον ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνέκραξε· «Τί ἀναθεματισμένος τόπος εἶναι αὐτός! δένουν τὰ πέτρας, καὶ ἀφίνουν λυτοὺς τοὺς σκύλους.

—

Καταγινόμενος ὁ περικλεὴς Μιχαὴλ Ἄγγελος εἰς τὴν ἐξεικόνισιν τοῦ περιφήμου αὐτοῦ πίνακος, τοῦ παριστῶντος τὴν Δευτέραν παρουσίαν, κατεκρίθη ψυχρῶς καὶ ἀναρμόστως ὑπὸ ἀμαθοῦς τινος Καρδιναλίου· διὸ θέλων νὰ ἐκδικηθῇ αὐτὸν κατέταξε τὸ ἀφομοίωμα αὐτοῦ μεταξὺ τῶν κολασμένων. Δυσαρεστηθεὶς διὰ τὴν προσβολὴν ταύτην ὁ Καρδινάλιος, προσέφυγεν εἰς τὸν ἀρχιερατεύοντα Πάπαν Ἰουλιανὸν τὸν Β΄. ὅστις παρεκάλεσε τὸν ζωγράφον νὰ διαγράψῃ ἀπὸ τοῦ Πίνακος τὴν εἰκόνα τοῦ Καρδιναλίου. Ἀλλ' ὁ Ἄγγελος ἐμμένων εἰς τὴν ἀπόφασίν του, ἀπεκρίθη «Ἐὰν, Μακαριώτατε, ὁ Καρδινάλιος εὑρίσκετο ἐν τῷ καθαρτηρίῳ, ἠδύνασθε κάλλιστα διὰ τῶν παρακλήσεών σας νὰ τὸν ἀπελευθερώσητε· ἀλλὰ κακῇ τύχῃ εὑρίσκεται εἰς τὴν κόλασιν, ὅπου, ὡς κάλλιστα γνωρίζετε, ἅπαξ τις εἰσελθὼν δὲν ἐξέρχεται πλέον, διότι αἰὲν τῷ ᾅδει οὐκ ἔστι μετάνοια».

—

Γερμανός τις συμπλακεὶς εἰς ἔριδα μετά τινος διαβάτου τῷ εἶπε μετ' ὀργῆς, «Θὰ σὲ δώσω, ἀχρεῖε, ἓν τόσον τρομερὸν ράπισμα ὥστε τὸ ἥμισυ τοῦ σώματός σου νὰ χωθῇ εἰς τὸν τοῖχον, θὰ μείνῃ δὲ μόνον ἔξω ὁ βραχίων σου διὰ νὰ μὲ χαιρετᾷ.

—

Νεανίας τις ἐπανελθὼν εἰς τὸν πατρικόν του οἶκον ἐκ τῆς Γερμανίας, ἔνθα ἐπὶ πολλὰ ἔτη διέτριψε σπουδάζων τὴν νομικὴν, ἤθελε πάντοτε νὰ ἐπιδεικνύῃ πολυμάθειαν καὶ σο-

φιστικὴν δεινότητα. Ἡμέραν τινα συντρώγων μετὰ τῶν γονέων αὐτοῦ, εἶδε παρατιθέμενα ἐπὶ τῆς τραπέζης δύο ὀρνίθια: «Πάτερ, ἠρώτησε, πόσα εἶναι τὰ ὀρνίθια; — Δύο ἀπεκρίθη ὁ πατήρ. — Ἐγὼ λέγω ὅτι εἶναι τρία. — Πῶς τοῦτο; — Ἰδοὺ πῶς: τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης ὀρνίθια εἶναι δύο· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ δύο ἐμπεριέχεται τὸ ἕν, δύο δὲ καὶ ἕν κάμνουν τρία, ἄρα καὶ τὰ ὀρνίθια εἶναι τρία. — Ἔχεις δίκαιον, τέκνον μου, εἶπεν ὁ πατήρ· τότε λοιπὸν ἐγὼ θὰ φάγω τὸ ἕν, ἡ μήτηρ σου τὸ ἄλλο, εἰς σὲ δὲ ἀφίνομεν τὸ τρίτον.

—

Λόγιός τις σύζυγος ἀφιέρωνε συνήθως καιρόν τινα εἰς τὴν σπουδήν. Μίαν τῶν ἡμερῶν βυθισθεὶς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν περιέργου τινος βιβλίου, ἔμεινε πλειότερον τῆς ὡρισμένης ὥρας· ὅτε δὲ ἡ σύζυγός του ἦλθε νὰ τὸν εὕρῃ. «Ἄ, ψυχή μου, τῇ λέγει, ἰδοὺ σὺ λοιπόν! Τί λέγεις: — Λέγω, Κύριε, ὅτι, ἐπεθύμουν πολὺ νὰ ἤμην βιβλίον. — Καὶ διατί ψυχή μου; — Διότι εἶσαι πάντοτε προσκεκολλημένος εἰς αὐτά. — Βεβαίως, καὶ ἐγὼ τὸ ἐπεθύμουν πολύ, ἀλλὰ νὰ ἦσο ἡμερολόγιον. — Καὶ διατί Κύριε; — Διότι ἀπεκρίθη ὁ σύζυγος, ἤθελον σὲ ἀλλάσσει κατ' ἔτος.

—

Σχολαστικός τις ἐζήτει νὰ ζωγραφισθῇ εἰς τὸ φυσικὸν του μέγεθος, κρατῶν ἀνὰ χεῖρας βιβλίον καὶ ἀναγινώσκων μεγαλοφώνως.

Ε. Λ.

ΝΕΟΣ ΠΕΡΙ ΕΡΩΤΟΣ ΚΩΔΙΞ.

—

Ὁ Συγγραφεύς — Τί εἶναι ὁ ἔρως;

Τὸ Λεξικόν — Ὄνομα οὐσιαστικὸν γένους ἀρσενικοῦ ἀρίθμοῦ ἑνικοῦ πτώσεως ὀνομαστικῆς κλίσεως τῆς τρίτης

Εἷς σύζυγος — Διάβολος ἔχων κέρατα εἴς τε τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας.

Εἷς ὑπηρέτης ξενοδοχείου — Ἰδιαίτερον δωμάτιον.

Εἷς ἰατρός — Ἓν παράθρημα, ἓν πρῖσμα τοῦ στήθους ἡ πληγὴ σπάθης.

Εἷς ποιητής — Ὁ ἔρως εἶναι ἡ δρόσος τῆς ψυχῆς.

Μία μοδίστρα — Ἓν μικρὸν δεῖπνον, ἓν ὡραῖον θέαμα, εἷς μελάγχρους δίπυρος ἄρτος.

Εἷς γέρων — Δένδρον τοῦ θανάτου.

Εἷς ἀργυραμοιβός — Ἐπίσημος πρᾶξις.

Εἷς ἔμπορος φορεμάτων — Τὸ ἱματοφυλάκιον τοῦ κωμικοῦ.

Εἷς νέος — Ἐλπίς.

Εἷς ἀντιγραφεύς — Καλὸν συμφωνητικόν.

Εἷς ἱερεύς — Μυστήριον.

Μία ὑπαδρευμένη — Ὁ ἀπηγορευμένος καρπός.

Μία ὑπηρέτρια τοῦ θεάτρου — Ἓν μικρὸν θρανίον.

Εἷς ἁμαξηλάτης. — Πολύωρος δι' ἁμάξης δρόμος, ἐχούσης καταβιβασμένα τὰ παραπετάσματα.

Μία νέα κόρη. — Δέσμη βιολεττῶν.

Εἷς μουσικός. — Διαφωνία μετὰ πολλῶν μπεμόλ.

Μία χήρα. — Ἀνεκτίμητος μυθιστορία.

Μία ἠθοποιός. — Ἀγγεῖον εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκονται ὅλα τὰ χρώματα, καὶ ἓν δραματικὸν μέρος. .....

ΛΟΓΟΠΑΙΓΝΙΑ ΕΜΜΕΤΡΑ.

—

Ἂν πρὸς σὲ ὡρκίσθη πίστιν ἡ καρδία μου
[Ω ΦΙΛΗ
Πίστιν πρὸς ἐμὲ ὁμοίαν ἡ καρδία σου
[ΟΦΕΙΛΕΙ.

—

Τῶν δεινῶν μου ἡ αἰτία, ἐὰν εἶσαι
[ΑΙΜΥΛΙΑ
Δύνασαι αὐτὰ νὰ παύσῃς γινομένη
[ΕΜΗ ΛΕΙΑ

—

Πολλοὶ ἄγγελλον καλοῦσι τὴν ὡραίαν
[ΕΥΑΝΘΙΑΝ
Πλὴν ἐγὼ θὰ τὴν καλέσω ἁπλῶς μόνον
ΕΥΑΝ ΘΕΙΑΝ.

—

Δέσμιος πρὸ τῶν ποδῶν σου τόσα ἔτη
[ΑΝΝΑ ΜΕΝΩ
Καὶ στιγμὴν ἐλευθερίας φεῦ! ματαίως
[ΑΝΑΜΕΝΩ.

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

ΑΙΝΙΓΜΑ Α'.

—

Πάντες οἱ νέοι ποιηταὶ θὰ μ' ἀγαποῦν προθύμως
Διότι ἤμην κ' ἔσομαι τῶν ποιητῶν ὁ φίλος.
Πλὴν ἂν ὁ τράχηλος κοπῇ ἀλλάζω ὅλως φύσιν,
Καὶ τῶν ζωγράφων γέννημα, κοινὴν ἔχω τὴν χρῆσιν
Τὴν κεφαλὴν ἀφαίρεσον κι' ἀνάτρεψον τὸ σῶμα
Σὲ ρίπτω φίλε παρευθὺς ἀνίσχυρον ς' τὸ χῶμα.
Ἐὰν ὀλίγον κινηθῇς μὴ μὲ κρατῇς τρομάζω
Σὲ φεύγω ἀνατρέπομαι καὶ κίνησιν ἐκρράζω.
Εἰς δύο μέρη τέμνων με ἀνίσως μὲ συλλάβῃς·
Ρῖψον τὸ πρῶτον ἂν ποθῇς τὸ δεύτερον νὰ λάβῃς.
Καὶ ἀνατρέπων θὰ πεισθῇς ς' τὴν γῆν πῶς δὲν
[ὑπάρχω
Ἀλλ' ὅμως κόσμους διοικῶ καὶ ἀπολύτως ἄρχω.

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

ΠΟΙΗΜΑ.

—

Ἀπηλπισμένη σιωπᾷ
τῆς Μούσης μου ἡ λύρα,
δὲν ψάλλει πλέον δὲν λαλεῖ,
εἰς ἀφασίαν παντελῆ
τὴν ἔρριψεν ἡ Μοῖρα.

—

Πλὴν τ' ἄσμα περιφρόνησις
θὰ ἦν' αὐτῆς ἂν ψάλλῃ
'ς τοῦ κόσμου τὴν παραφορὰν
εἰς τὴν αἱμοσταγῆ χαρὰν
δὲν βλέπει ἄνθους κάλλη.

—

Καὶ ἄπελπις ἡ Μοῦσά μου
ἀλλοῦ ζητεῖ ἐλπίδα
καὶ βλέμμα ρίπτει 'ς τὸ κενόν.
Πλὴν ἐνῷ φεύγει ὡς πνηνὸν
τῆς γῆς τὴν καταιγίδα,

—

Βλέπει φριχῶδες θέαμα.....
εἰς τὴν ἀνεμοζάλη
εἰς τὴν μαυρίλα τοῦ καπνοῦ
ἀπὸ τὰ σπλάχνα τοῦ βουνοῦ
ἓν φάσμα νὰ προβάλλῃ.

—

Τὸν ἕνα πόδα σιδηροῦν
ἐπὶ τῶν Καυκασίων,
τὸν ἄλλον εἰς τὰ ψυχρὰ
μέσα εἰς τ' ὄνθη, τὰ νερὰ
Πατεῖ τῶν Βαλκανίων.

—

Ἀκόρεστον τὸ βλέμμα του
ἐπὶ τῆς ὕλης ρίπτει,
ἔχει τὴν ρῖνα αἰχμηρὰν,

τὸ κέρδος βλέπει μὲ χαρὰν
στὴν χεῖρα του, ἂν πίπτῃ.

—

Παρθένος βαίνει κατ' αὐτοῦ
πρὸς ταύτην μετὰ λύσσης,
ἥτις πετῶσα ὑπὲρ γῆν
ρυθμίζει πάντα μὲ σιγὴν
ὅλων τὰς συνειδήσεις

—

Τοῦ λογικοῦ χλονίζεται
ἡ θεία ἁρμονία.
Ἐνῷ συγκρούονται ἀπηνῶς
καὶ τραυματίζεται δεινῶς,
θεότης καὶ θρησκεία.

—

Κατὰ τὴν ἔκλειψιν αὐτὴν
τοῦ λογικοῦ ἡλίου,
στοῦ πνεύματος τὸν σκοτισμὸν
μὲ τῆς καρδίας τὸν παλμὸν,
ἐφ' ἅρματος ἀθλίου,

—

Κινεῖται γραῖα εὐειδὴς,
ἡ δόξα, ψυχῆς νόσος
ἧς τὴν ἀνατολὴν κοσμεῖ
ὅπλων βρονταὶ, ἀλαλαγμοὶ,
καὶ ἐξ αἱμάτων ὄρος.

—

Μεγάλη ἀντανάκλασις
κατόπτρου οὐρανίου,
ἐνῷ τὸ αἷμα τῶν θνητῶν
σβύννει τὴν φλόγα τῶν παθῶν
τὴν φλόγα τοῦ θηρίου.

—

Ἡ πάλη ἐξακολουθεῖ,
ἡ σὰρξ τὴν σάρκα σχίζει
ψυχορραγεῖ τὸ ὀρφανὸν,
ἡ χὴρ' ἀφίνει στεναγμὸν,
τῆς γῆς ὁ ἄξων τρίζει.

—

Περὶ τὴν γῆν φωνὴ ἠχεῖ :
—Εἰρήνη, εἶναι κρῖμα !
φων' ἡ παρθένος Ἀρετὴ,
πλὴν τὸ συμφέρον κράζει — Τί !
ἡ κέρδος ἢ τὸ μνῆμα !

Β.....

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΦΙΛΟΛΟΓΑ.—ΕΠΙΣΤΗΜΗ.—ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑ.—ΠΟΙΚΙΛΑ.

ΕΤΟΣ Α'. *15 Ἀπριλίου 1878.* *ΑΡΙΘΜΟΣ.* **2**

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ.

Α'.

Περὶ τοῦ βίου τοῦ Θουκυδίδου.

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. **1**.)

Ἄπορον λοιπὸν εἶναι, πῶς ὁ Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασεὺς λέγει, ὅτι ὁ Θουκυδίδης ἐν τῇ τετάρτῃ ξυγγραφῇ μαρτυρεῖ, ὅτι διέτριψε παρὰ πάντα τὸν χρόνον τῆς φυγῆς αὐτοῦ ἐν τῇ Θράκῃ, ἐνῷ τοιοῦτόν τι οὔτε ἐν τῇ τετάρτῃ, οὔτε ἀλλαχοῦ εὑρηται. Πιθανῶς ἡ πλάνη αὕτη προῆλθεν ἐξ ὧν οὗτος λέγει ἐν τῇ τετάρτῃ (Δ', 105) περὶ τῶν ἐν τῇ Θράκῃ μεταλλείων αὐτοῦ ἢ καὶ ἐκ μνημονικοῦ ἁμαρτήματος. Τὸ δὲ παρὰ Μαρκελλίνῳ «καὶ ἀπελθὼν, ὡς φησιν (ὁ Θουκυδ.) ἐν Θράκῃ» διορθοῦσι τανῦν, ὡς φασιν.

Καὶ τοσαῦται μὲν εἶναι αἱ εἰδήσεις, ὅσας αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ δίδωσιν ἡμῖν ὁ Θουκυδίδης, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἕτεραι βιογραφικαὶ αὐτοῦ εἰδήσεις παρ' ἄλλοις Συγγραφεῦσιν, ὧν τὰς πιθανωτέρας συγκεφαλαιοῦμεν ἐνταῦθα,

Ὁ Θουκυδίδης εἶλκε τὸ γένος ἀπὸ τῶν περιφανεστέρων οἰκιῶν τῶν Ἀθηνῶν, διότι ἦν συγγενὴς τοῦ Μιλτιάδου, ὅστις ἐνυμφεύθη τὴν Ἠγησιπύλην, θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης Ὀλόρου. Ὥστε ὁ Θουκυδίδης κατήγετο συνάμα ἀπὸ τοῦ Ὀλόρου βασιλέως τῆς Θράκης καὶ ἀπὸ τοῦ Μιλτιάδου. Τὴν συγγένειαν ταύτην τοῦ Θευκυδίδου πρὸς τὸν Μιλτιάδην παραδέχονται καὶ πολλοὶ τῶν ἀρχαίων, ὁ Πλούταρχος (Κίμ. **11**). ὁ ἀνώνυμος βιογράφος **1**, ὁ Σουΐδας, ὁ Σχολ. Πίνδ. Νέμ. **11**,**19** καὶ ἕτεροι, οἱ δὲ νεώτεροι τῶν φιλολόγων προσδιορίζουσι καὶ τὸν βαθμὸν τῆς συγγενείας ταύτης. Ὅθεν τινὲς μὲν (Μύλλερ Ἑλλ. Φιλ. καὶ ὁ Ροσσὲρ εἰς βίον Θουκυδ. **89**) νομίζουσιν, ὅτι ὁ Μιλτιάδης ἐκτὸς τοῦ Κίμωνος ἐγέννησεν ἐκ τῆς Ἠγησπύλης καὶ θυγατέρα, τὴν Ἠγησιπύλην, ἥτις νυμφευθεῖσα τὸν Ὄλορον ἔγγονον τοῦ βασιλέως Ὀλόρου, ἐγέννησε τὸν Θουκυδίδην. Διὸ καὶ ὁ Μαρκελλῖνος λέγει «Δοκεῖ οὖν τισιν εἶναι τοῦ Μιλτιάδου ὁ θυγατριδοῦς.» Ἕτεροι δέ τινες ὑπολαμβάνουσιν, ὅτι ἡ Ἠγησιπύλη, ἡ γυνὴ τοῦ Μιλτιάδου μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ συζευχθεῖσα Ἁλιμούσιόν τινα ἔτεκεν ἐξ αὐτοῦ τὸν πατέρα τοῦ Θουκυδίδου Ὄλορον.

Ὁ Μαρκελλῖνος, γενεαλογῶν τὸν Θουκυδίδην ἀπὸ τοῦ Μιλτιάδου, ἵνα καταστήσῃ τὸ γένος τοῦ ἱστορικοῦ ἐνδοξότερον, προστίθησιν ὅτι «ὁ Μιλτιάδης ἀνῆγε τὸ γένος πρὸς Αἰακὸν τοῦ Διός» ὅπερ προσεπιμαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἡρόδ. 6,35, ἀλλ' ὁ Θουκυδίδης, ὡς εὐφυῶς ἐπιφέρει ὁ Λεβέσκιος, δὲν ὀφείλει τὸ κλέος αὐτοῦ εἰς τὴν θείαν καταγωγήν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀθάνατον αὐτοῦ σύγγραμμα.

Ἐγεννήθη ἐν Ἁλιμοῦντι, δήμῳ τῆς Ἀττικῆς, ἀνήκοντι εἰς τὴν Λεοντίδα φυλήν. Τὸ δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις (Φώτ. Μυριοβ. καὶ Σουίδ. λ. Θουκυδ.) ἀναφερόμενον διηγαμάτιον, ὅτι ὁ Θουκυδίδης, παῖς ἔτι ὢν ἀκροασθεὶς τὸν Ἡρόδοτον ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ, καὶ γοητευθεὶς ἐπὶ τοῖς ἐπαίνοις, οὓς δικαίως οἱ Ἕλληνες ἀπένειμαν τῷ πατρὶ τῆς ἱστορίας, ἐξέχεε δάκρυα ἁμίλλης καὶ φιλοτιμίας, διὸ καὶ ὁ Ἡρόδοτος εἶπεν εἰς τὸν Ὄλορον «ὁ σὸς υἱός, Ὄλορε, ὀργῇ πρὸς λόγους,» τοῦτο οἱ μὲν τῶν φιλολόγων (Κρύγερος, Βοιμέλιος, Ἐδῦσις, κτλ.) παραδέχονται ὡς ἀληθὲς, οἱ δὲ (Δαλμᾶννος ἱστορ. Ζητήμ. Βρεδόβ. εἰς τὸν βίον Θουκυδ.) θεωροῦσι μυθῶδες.

Πολλοὶ τῶν ἀρχαίων μαρτυροῦσιν (6) ὅτι ὁ Θουκυδίδης τῆς μὲν ῥητορικῆς ἠκροάσατο παρὰ τῷ Ἀντιφῶντι, ἀνδρὶ δεινῷ τὴν ῥητορικὴν, ὃν καὶ μετὰ πλείστων ἐπαίνων ἀναφέρει ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐταῦ, λέγων περὶ αὐτοῦ «ὁ μέντοι ξυνθεὶς ἅπαν τὸ πρᾶγμα (τὴν ὀλιγαρχίαν δηλ. τῶν 400) ἦν Ἀντιφῶν, ἀνὴρ Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ τε οὐδενὸς ὕστερος, καὶ κράτιστος ἐνθυμηθῆναι γενόμενος, καὶ ἃ γνοίη εἰπεῖν, καὶ.... τοὺς ἀγωνιζομένους καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ἐν δήμῳ πλεῖστα εἰς ἀνὴρ, ὅστις ξυμβουλεύσαιτό τι, δυνάμενος ὠφελεῖν.» Τοῦ ἐγκωμίου τούτου τὸ μὲν τελευταῖον μέρος εἶναι ἀναμφισβήτητον, καθότι ὁ Ἀντιφῶν πλείστους συνέγραψε λόγους δικανικοὺς, ὧν οἱ πλείους σώζονται, ἀλλ' ἡ ἀλήθεια τοῦ πρώτου μέρους «Ἀθηναίων τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀρετῇ οὐδενὸς ὕστερος» διημφισβητήθη ὑπὸ πολλῶν ἐκ τῶν νεωτέρων. Ὁ Σλόσσερος ὀλίγον ἐντίμως κρίνει περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ὁ δὲ Ἄγγλος ἐκδότης τοῦ Θουκυδίδου Βλωμφείλδιος κρίνων ἐκ τῶν Σφηκῶν τοῦ Ἀριστοφ. [1301, ἀποφαίνεται, ὅτι ὁ Ἀντιφῶν οὐκ ἦν ἀνὴρ σώφρων καὶ νηφάλιος. Ὅθεν καὶ ἐν δευτέρᾳ ἐκδόσει τοῦ Θουκυδ. ἐτυμολογῶν τὴν λέξιν ἀρετὴ παρὰ τὸ ἀρεστὸν εἶναι ἑρμηνεύει «personal merit». Ὁ δὲ Ἀρνῶλδος, Ἄγγλος καὶ αὐτὸς ἐκδότης, δικαιολογεῖ τὸν ἔπαινον τοῦτον ὡς ἐκ τῆς στοργῆς, ἣν ἔτρεφεν ὁ Θουκυδίδης πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ. Πῶς ἠδυνήθη ὁ Θουκυδίδης, λέγει, νὰ ἐξάρῃ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἀντιφῶντος, φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως θαυμαστόν· διότι κατ' αὐτὴν τοῦ Συγγραφέως τὴν διήγησιν (Η' 91 καὶ ἑξῆς) αὐτὸς ὑπῆρξε τὸ κυριώτατον ὄργανον τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας, ἄπιστος πρὸς τὴν πολιτείαν ἐκείνην, ἣν τοσοῦτον ὑπερηγάπων ὁ Περικλῆς, ὁ Δημοσθένης καὶ αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης, ἀρχηγέτης τῆς συνωμοσίας..... Ἀλλ' ὁ Θουκυδίδης, ἀναμφιβόλως ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ στοργῆς παρεσιώπησε μὲν τὸ περὶ πάντων ἐν γένει τῶν ἠθῶν αὐτοῦ ὄρθρημα, ἐμνήσθη δὲ μόνον, εἴ τινα εἶχεν οὗτος ἰδιωτικὴν ἀρετήν· διότι

---

(6) Καὶ ὅμως εἰς τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀρχαιότητος τολμᾷ νὰ ἀντείπῃ ὁ Κρύγερος (Βίος Θουκ. 33), νομίζων ὅτι ἡ τοιαύτη φήμη ἐπήγασεν ἀπὸ τῶν ἐπαίνων, δι' ὧν ὁ Θουκυδίδης ἐκόσμησε τὸν Ἀντιφῶντα ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ Πόππος ὀρθῶς προτιμᾷ τὴν ὁμόφωνον μαρτυρίαν τῆς ἀρχαιότητος, ἢ τὴν ἀβέβαιον εἰκασίαν αὐτοῦ. Τὸ δὲ παρὰ τοῦ Καικιλίου συγχρόνου Διονυσ. Ἁλικαρ. λεγόμενον παρὰ Πλουτ. ἐν βίῳ δέκα ῥητ. καὶ παρὰ Φωτ. Μυριόβιβ.) ὅτι ὁ Ἀντιφῶν ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Θουκ. προδήλως εἶναι ἁμάρτημα, καθὸ καὶ τῇ χρονολογίᾳ ἀντιμαχόμενον.

πιθανὸν εἶναι ὅτι ὁ Ἀντιφῶν ὑπῆρξε φιλοτιμότατος μὲν πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ, ἀγνότατος δὲ εἰς τὸν οἰκιακόν του βίον, τίμιος εἰς τὸ ὁποῖον μετήρχετο ἐπάγγελμα, πιστῶς καὶ εἰλικρινῶς ὑπηρετῶν τοὺς πελάτας αὐτοῦ, καὶ οὐδέποτε δωροδοκούμενος ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων, ἵνα προδώσῃ τὰ συμφέροντα, ὧν τὴν ὑπεράσπισιν ἀνεδέχετο, καὶ ταῦτα καλεῖ ὁ Θουκυδίδης ἀρετήν. Ὅτι δὲ καὶ τῆς φιλοσοφίας διήκουσε παρὰ τῷ φιλοσόφῳ Ἀναξαγόρᾳ, λέγεται μὲν παρὰ μόνῳ τῷ Μαρκελλίνῳ, ἀλλ' ἡ μαρτυρία αὕτη λαμβάνει μείζονα αὐθεντίαν ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τοῦ Περικλέους, πρὸς ὃν μαθητεύσαντα παρ' Ἀναξαγόρᾳ, καὶ μυηθέντα εἰς τὴν γνῶσιν τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ γενόμενον εὐγλωττότατον, φαίνεται ὅμοιος καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ σύγγραμμα ὁ Θουκυδίδης. Ἐντεῦθεν δῆλον, ὅτι ἀμφότεροι παρὰ τῷ αὐτῷ διδασκάλῳ ἐσπούδασαν, φίλοι καὶ σχετικοὶ γενόμενοι πρὸς ἀλλήλους, ὡς μαρτυρεῖ καὶ ὁ Σχολ. Ἀριστείδ. 121. Πρβ. καὶ Φιλόστρατ. Β. Σοφιστ. ἔνθα οὐκ ὀρθῶς λέγεται, ὅτι ὁ Γοργίας ὑπῆρξε διδάσκαλος τῶν ἤδη γεγηρακότων Περικλέους καὶ Θουκυδίδου.

Ἀλλ' ὁπωσδήποτε τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ὁ Θουκυδίδης ὑπῆρξεν ὁ φολοσοφώτατος πάντων τῶν ἱστορικῶν τῆς ἀρχαιότητος, πανταχοῦ δεικνύων πνεῦμα ἐλεύθερον καὶ πάσης προλήψεως ἀπηλλαγμένον. Ὅτι δὲ καὶ κατηγορήθη ἐπὶ τοοτῳ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ὡς ἄθεος, ὡς ἀναφέρεται παρὰ Μαρκελλίνῳ, τοῦτο ἀπέδειξεν ἤδη ψευδὲς ὁ Ροσσὲρ ἐν Βίῳ Θουκυδ. 225.

Ὁ Θουκυδίδης ἐνυμφεύθη γυναῖκα ἀπὸ τῆς Σκαπτῆς Ὕλης, πολιχνίου τῆς Θράκης ἀντικρὺ τῆς Θάσου κατὰ Στέφανον τὸν Βυζάντιον, πλουσίαν, καὶ μέταλλα κεκτημένην ἐν τῇ Θράκῃ. (7)

Περὶ τοῦ τόπου, ἔνθα ἀπέθανεν ὁ Θουκυδίδης διαφωνοῦσιν οἱ ἀρχαῖοι· διότι τινὲς μὲν, οἷον ὁ Μαρκελλῖνος 45, 55, καὶ ὁ Πλούταρ. Κίμ. 4, βεβαιοῦσιν, ὅτι ἀπέθανεν ἐν Θράκῃ καὶ ὅτι ὁ ἐν Ἀθήναις ἐν τοῖς Κιμωνείοις μνήμασι δεικνύμενος τάφος αὐτοῦ, ὃν καὶ ὁ Παυσανίας (Ἀττικ. 23) ἀναφέρει εἶναι κενοτάφιον, ὕστερον μετακομισθέντων ἐκεῖ τῶν λειψάνων αὐτοῦ, ἕτεροι δὲ λέγουσιν ὅτι ἐτελεύτησεν ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς ἐξορίας, ὡς βεβαιοῖ ὁ Παυσ. (ἔνθα ἀνωτ.) ὅστις καὶ τὸν προτείνοντα τὸ ψήφισμα τῆς ἀνακλήσεως αὐτοῦ μνημονεύει, καλῶν αὐτὸν Οἰνόβιον. (8) Ἀπέθανε δὲ «βιαίῳ

(7) Γνωστὰ εἶναι τὰ χρύσεια μεταλλεῖα τῶν Θασίων, περὶ ὧν ἀναφέρει ὁ Ἡρόδ. 6, 46, 47, καὶ ὁ Βοίκχ. Πολιτ. Οἰκον. Ἀθην. Ταῦτα βραδύτερον περιῆλθον εἰς τὴν κυριότητα τοῦ Θουκυδίδου· διότι, ὡς αὐτὸς λέγει Βιβ. Δ. 105, «εἶχε τὴν κτῆσιν τῆς ἐργασίας αὐτῶν», ὅπερ καὶ ὁ Πλούτ. μαρτυρεῖ ἐν Κίμ. 4, λέγων, ὁ Θουκυδίδης τὰ χρυσεῖα περὶ τὴν Θράκην ἐκέκτητο» Ἀλλὰ πῶς ταῦτα περιῆλθον τῷ Θουκυδίδῃ, ἐκ κληρονομίας ἀπὸ τῶν προγόνων αὐτοῦ, ἢ ἐκ τῆς προικὸς τῆς γυναικὸς, κεκτημένης ταῦτα, ὡς παραδέχονται ὁ Πόππος καὶ Λεβέσκιος; οὐδὲν ὁρίζει ὁ Μαρκελλῖνος, ἐν μὲν § 14 λέγων αὐτὰ προγονικὰ αὐτοῦ κτήματα, ἐν δὲ § 20, ὅτι ἔλαβεν αὐτὰ προῖκα παρὰ τῆς γυναικός. Ἰδ. Κρύγ. Βίον Θουκυδ. 152.

(8) Ὁ Παυσανίας λέγει, ὅτι ὁ Θουκυδ. ἀνεκλήθη μὲν ἐκ τῆς ἐξορίας, ἀλλ' ἀπέθανεν ὄχι μετὰ τὴν εἰς Ἀθήνας ἄφιξιν, ἀλλ' «ὡς κατήει» ἤτοι καθ' ὁδὸν, ὅπερ οὐκ ἔστιν ὀρθόν· καθότι ὡς ἐφεξῆς δειχθήσεται, ἐν Ἀθήναις ὁ Θουκυδίδης ἐφιλοπόνησε τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οὐκ ἔστιν ἀληθὲς καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Πλιν. (Φυσ. Ἱστορ. Η, 31, 11) ἀναφερομένη περὶ τῆς ἀνακλήσεως αὐτοῦ αἰτία, ὅτι «οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Θουκυδίδην, στρατηγὸν μὲν ὄντα εἰς ἐξορίαν ἐξέβαλον, συγγράψαντα δὲ τὴν ἱστορίαν ἀνεκάλεσαν, θαυμάζοντες τὴν εὐγλωττίαν ἐκείνου, οὕτινος τὴν ἀρετὴν κατεδίκασαν».

θανάτῳ» κατὰ τὸν Μαρκελλῖνον, ἤτοι δολοφονηθείς, ὅπερ μαρτυρεῖ καὶ ὁΠλούταρχ. (ἔνθ. ἀνωτ.), εἰ καὶ ὁ ἀνώνυμος βιογράφος, λέγει, ανόσῳ ἐτελεύτησεν».

Πρέπει δὲ νὰ νομίσωμεν, ὅτι ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας ὄχι μετὰ τὴν ἐν Σικελίᾳ ἧτταν, ὡς λέγει ὁ Μαρκελλῖνος, διότι αὐτὸς οὗτος ὁ Θουκυδ. λέγει (Ε, 26). ὅτι ἡ ἐξορία αὐτοῦ διηρκεσεν εἴκοσιν ἔτη, οὐδὲ τῷ 404, ὅτε ἀλωθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ τοῦ Λυσάνδρου ἐπέστρεψαν οἱ φυγάδες (Ξενοφ. Ἑλλ. Β, 2, 2 ὁρ) ἀλλὰ μᾶλλον τῷ 403 περὶ τὰ τελευταῖα τῆς ἀρχῆς τῶν 30, ἤ ὅτε ἐπὶ ἄρχοντος Εὐκλείδου ἠμνηστεύθησαν διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου πάντες οἱ πολιτικοὶ ἐγκλήματίαι, ὃ καὶ μᾶλλον πιθανόν.

(Ἕπεται συνέχεια).

Ι. ΞΕΝΙΑΔΗΣ.

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ.

—

ΟΙΚΗΣΗΜΟΤΗΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ — Ἡ λύσις τοῦ περιέργου τούτου ζητήματος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τῆς λύσεως ἑτέρου ζητήματος, ἐπίσης δυσκόλου καὶ περιέργου, δηλ. τῆς φύσεως τοῦ Ἡλίου· ἐὰν μὲν ὁ Ἥλιος εἶναι, ὡς παραδέχονταί τινες, ὄγκος διάπυρος, πρέπει νὰ λύσωμεν τὸ ζήτημα ἀποφατικῶς, λέγοντες, ὅτι ὁ Ἥλιος εἶναι μόνον χρυσὸς ἀένναος θερμότητος καὶ φωτισμοῦ, καὶ οὐδὲν πλέον· καθότι ἡμεῖ οὐδεμίαν ἰδέαν ἔχομεν ὄντων ἐμψύχων, δυναμένων νὰ ζῶσιν εἰς τόπον, ὑποκείμενον εἰς τόσον τρομερὰν θερμοκρασίαν, ἐντὸς δηλ. τόσον ἰσχυροῦ πυρός· Ἐὰν ὅμως ὁ Ἡλιακὸς πυρὴν εἶναι σκοτεινὸς καὶ ψυχρός, ἡ δὲ ἐξωτερικὴ αὐτοῦ ἀτμόσφαῖρα εἶναι μόνον φλογώδης καὶ φωτοβόλος ὡς εἶναι σήμερον ἡ μᾶλλον πιθανὴ γνώμη, τότε δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἐνδιαιτῶνται εἰς τὴν ἐπιφάνειάν του ἔμβια ὄντα, τὰ ὁποῖα προφυλάττονται ἀπὸ τὰς φλογώδης ἐπενεργείας τῆς φωτοσφαίρας, ὡς καλοῦσιν οἱ ἐπιστήμονες τὸ ἐξωτερικὸν φωτοβόλον αὐτοῦ περικάλυμμα, διὰ πυκνῶν τῶν νεφῶν, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιράν του, ἥτις ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ἀπορροφᾷ τὸ φῶς καὶ να μετριάζῃ πολὺ τὴν θερμότητα. Ἔμβια ἄρα καὶ ἐνόργανα ὄντα δύνανται νὰ ἐνυπάρχωσιν εἰς τὸν Ἥλιον, ἀλλὰ ταῦτα δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἢ καθὼς ἡμεῖς ἢ ὅμοια μὲ ἡμᾶς. Καὶ ἰδοὺ πῶς φθάνομεν εἰς τὸ βέβαιον τοῦτο συμπέρασμα. Ἐπειδὴ ὁ Ἥλιος, ὡς ὄγκος πολὺ μείζων τῆς Γῆς, ἔλκει τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας του ἀντικείμενα μὲ δύναμιν πολὺ μεγαλειτέραν παρὰ ἡ Γῆ, ἢ ὅπερ ἐστὶ ταὐτὸν, ἐπειδὴ ἡ βαρύτης εἰς τὸν Ἥλιον εἶναι 28 φορὰς μείζων παρὰ ἐπὶ τῆς Γῆς, ἄνθρωπος, ὅστις ζυγίζει ἐδῶ 70 χιλιόγραμμα, εἰς τὸν Ἥλιον μεταχομισθεὶς θέλει ζυγίζει 196 χιλιόγραμμα, καὶ ἄνθρωπος, τόσην μυωνικὴν δύναμιν ἔχων, ὥστε νὰ ἐκτελέσῃ ἐδῶ πήδημα ἑνὸς μέτρου, μόλις εἰς τὸς Ἥλιον ἠθελε κινηθῇ κατὰ 3 ἑκατοστόμετρα καὶ ἐὰν πέσῃ εἰς τὸ ἔδαφος, δὲν θέλει δυνηθῇ νὰ ἐγερθῇ ὡς ἐκ τοῦ τοσούτου βάρους. Προσέτι ἐπὶ τῆς Γῆς πᾶν σῶμα. πίπτον ἄνωθεν πρὸς τὰ κάτω. διατρέχει 5 μέτρα εἰς ἕκαστον δευτερόλεπτον, ἀλλ' εἰς τὸν Ἥλιον, ἔνθα ἡ ἕλξις εἶναι τόσον ἰσχυρὰ, ἤθελε διατρέξει εἰς ἓν δευτερόλεπτον 140 μέτρα· ἄρα ἡ τόσον μακρὰν ἐκτρεπομένη ἐπὶ τῆς Γῆς σφαῖρα τῶν ραβδωτῶν κανονίων, μόλις εἰς τὸν Ἥλιον ἤθελε πέσει βήματά τινα μακρὰν τοῦ τηλεβόλου, ἐμποδιζομένη ὑπὸ τῆς ἕλξεως.

Ἐκ τούτων πάντων ἕπεται, ὅτι ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἀπεράντου Ἡλιακοῦ κόσμου δὲν εἶναι ἄνθρωποι ὡς ἡμεῖς, διότι τοιαῦτα ὄντα ἤθελον μείνει πρισηλωμένα εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ὅλως ἀκίνητα. Ἀλλ' ἆρά γε δὲν ἠδύνατο ἡ δημιουργικὴ ἐκείνη χεὶρ, ἥτις ἔπλασεν

ἡμᾶς, νὰ πλάσῃ καὶ εἰς τὸν παμμεγέθη τοῦτον κόσμον ἕτερα εἴδη ὄντων ἐνοργάνων; καὶ ὅλως διαφόρου κατασκευῆς, παρὰ ἡμᾶς, ἀνάλογα πρὸς τὰς ἰδιότητας τοῦ κόσμου ἐκείνου; Τοῦτο εἶναι μᾶλλον πιθανόν, ἢ νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι μεταξὺ ὅλων τῶν κόσμων τῶν ἐξαρτωμένων ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, καὶ κατοικουμένων ἄνευ ἀμφιβολίας, ὡς καὶ ἡ ἡμετέρα Γῆ, αὐτὸς μόνος ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν, ὢν ἔρημος φλογερὰ, ἐν ᾗ βασιλεύει αἰωνίως νέκρωσις καὶ σιγή.

Πάντα τὰ τοιαῦτης φύσεως ζητήματα λύονται μόνον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ δυνατοῦ ἢ πιθανοῦ, ὄχι δὲ μετὰ μαθηματικῆς οὕτως εἰπεῖν ἀκριβείας, καὶ πάντοτε θέλει καλύπτει αὐτὰ ὁ πέπλος τῆς ἀμφιβολίας, καὶ ὅμως διὰ τοῦτο ἡ ἐπιστήμη δὲν ἀφίνει αὐτὰ ἄθικτα ἀλλὰ τὰ θέτει, οὕτως εἰπεῖν, ἐπὶ τραπέζης, καὶ προσκαλεῖ τὴν ἐπ' αὐτῶν συζήτησιν τῶν σοφῶν καὶ ἐπιστημόνων. Τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ περὶ τοῦ φ ω τ ὸ ς ζήτημα.

ΦΩΣ. — Τὸ φῶς εἶναι τὸ πρῶτον καὶ μεγαλείτερον δῶρον τοῦ δημιουργοῦ εἰς τὸν κόσμον, αὐτὸ τὸ θαυμάσιον φαινόμενον εἶναι τὸ λαμπρύνον ὅλην τὴν οἰκουμένην, αὐτὸ εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ πῶς παράγεται τὸ φῶς, καὶ πῶς δυνάμεθα νὰ δώσωμεν τὸν ἐπιστημονικὸν ὁρισμὸν τῆς μονοσυλλάβου ταύτης λέξεως; Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ φωτὸς δύο ἐπικρατοῦσι συστήματα, εἰς τὴν σύστασιν τῶν ὁποίων τὰς πρώτας νύξεις ἔδωκαν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι. Ἐκ τῶν συστημάτων τούτων τὸ μὲν ἓν καλεῖται τὸ σύστημα τῆς ἐ κ π ο μ π ῆ ς, τὸ δὲ ἄλλο, σύστημα τῶν κ υ μ α τ ώ σ ε ω ν. Ἀμφότερα ταῦτα τὰ συστήματα εἶχον καὶ ἔχουσι μέχρι τῆς σήμερον τοὺς ὀπαδούς των. Τὸ σύστημα τῆς ἐκπομπῆς ἐπρέσβευον καὶ παρεδέχοντο πάντες οἱ θεράποντες τῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τοῦ Ἕλληνος Ἐμπεδοκλέους μέχρι τοῦ κλεινοῦ Νεύτωνος, καὶ παραδέχονται μέχρι τῆς σήμερον οἱ μὴ μεμυημένοι τὰ μυστήρια τῶν νεωτέρων φυσικῶν ἀποκαλύψεων, ἀλλὰ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, μόνον κρίνοντες τὰ φαινόμενα· εἰς δὲ τὸ σύστημα τῶν κυματώσεων ἔδωκε τὴν πρώτην νύξιν ὁ δαιμόνιος ἐκεῖνος νοῦς τοῦ ὑπάτου τῶν φιλοσόφων, τοῦ Ἀριστοτέλους, παρ' αὐτοῦ δὲ παραλαβόντες οἱ διάσημοι τῆς νεωτέρας Εὐρώπης σοφοὶ ἀνέπτυξαν καὶ ἐθεμελίωσαν αὐτό.

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ.

Τίς δύναται νὰ ἀμφιβάλῃ, εἰς φαινόμενον τὸ ὁποῖον μαρτυροῦσιν αὐτοὶ οἱ ὀφθαλμοί; ἀπὸ τοῦ Ἡλίου ἔρχεται κατ' εὐθεῖαν εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς· τοῦτο πιστεύει ἡ ἀνθρωπότης. διότι ἑκάστην πρωΐαν ἀνατέλλει ὁ Ἥλιος, καὶ εὐθὺς διὰ τῆς παρουσίας του διαλύεται τὸ σκότος, καὶ διαχέεται φῶς πανταχοῦ τῆς φύσεως, ἑκάστην δὲ ἑσπέραν δύει, καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του τὸ φῶς ὑποχωρεῖ εἰς τὸ σκότος· ἄρα ὁ Ἥλιος εἶναι ὁ στέλλων εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς, καὶ κατὰ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τὸ φῶς δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ μόρια λεπτότατα ἀποσπώμενα ἀπὸ τῆς ὕλης τοῦ Ἡλίου, ὡς ἀποσπῶνται ἀπὸ τοῦ μόσχου τὰ λεπτότατα εὐώδη μόρια αὐτοῦ καὶ διαχέονται εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν.

Φαντασθῶμεν λοιπὸν βροχὴν φωτὸς, ἥτις ἑκάστην πρωΐαν πληροῖ τὸ ἄπειρον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ διέρχεται μετὰ καταπληκτικῆς καὶ τρομερᾶς ταχύτητος τὴν ἄπειρον ἔντασιν τοῦ κενοῦ. Φαντασθῶμεν πύρινα ρεύματα διατρέχοντα ἐντὸς 8 πρώτων λεπτῶν 38 ἑκατομμύρια λευγῶν, φαντασθῶμεν ἀκτῖνας, ἤτοι νήματα φλογὸς ἄπειρα τὸν ἀριθμὸν, τῶν ὁποίων τὸ ἓν ἄκρον στηρίζεται ἐπὶ τοῦ Ἡλίου, τὸ δὲ ἕτερον φθάνει εἰς τὸν ἡμέτερον πλανήτην, ὡς καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους κόσμους, ὅσοι φωτίζονται ὑπὸ τοῦ Ἡλίου Τότε ἀποτελεῖται χείμαρος πύρινος, ὑπὸ τοῦ ὁ-

ποίου ἤθελεν ἀφεύκτως καταφλεχθῆ ἅπασα ἡ Γῆ, ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ κατασκευασθῆ φακὸς τόσον ἀπέραντος, ὥστε νὰ δυνηθῆ νὰ συγκεντρώσῃ πάσας τὰς Ἡλιακὰς ἀκτῖνας.

Ἀλλ' αἱ ἀκτῖνες αὗται εἶναι ἐλαφραί τοσοῦτον, ὥστε οὐδόλως αὐξάνουσι τὸ βάρος τῶν σωμάτων, εἶναι λεπταὶ τοσοῦτον, ὥστε εἰ καὶ διαιροῦνται ἀπ' ἄπειρον, εἶναι ὁραταί· εἶναι σκληραὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ αἱ τρομερώτεραι κατεγίδες καὶ θύελλαι δὲν δύνανται νὰ τὰς μετακινήσωσιν· εἶναι ἐλαστικαὶ τοσοῦτον, ὥστε εἰσδύουσιν εἰς τὰς σκληροτέρας πέτρας. Εἶναι τόσον πλήρεις ζωῆς, ὥστε ἐπιφέρουσιν εἰς τὴν Γῆν ἐν τῷ ἅμα χλόην καὶ ἄνθη.

Ἐὰν δέ τις ἀπορῶν διὰ τὴν ἀκατάπαυστον ταύτην ἐκπομπὴν τὴν Ἡλιακῶν μορίων ἐρωτήσῃ, πῶς δὲν ἐξαντλεῖται ὁ Ἥλιος, ἀφοῦ καθ' ἑκάστην διαχέει τὰ φῶτα του, καὶ καθ' ἑκάστην ἀκτινοβολεῖ ἰσολαμπῶς; Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην εἱ μὲν τῶν Φυσικῶν ἀποκρίνονται, προβάλλοντες τὸν κόκκον τοῦ μόσχου· ὡς ὁ μόσχος πολλὰ ἔτη ἐκπέμπων ἑκατομμύρια μορίων οὐδεμίαν ὑφίσταται ἐλάττωσιν τοῦ βάρους του, εἰ καὶ τὰ μόρια του, παραβαλλόμενα πρὸς τὰ τοῦ Ἡλίου, εἶναι ὑπερμεγέθη, οὕτως ἀκολουθεῖ καὶ εἰς τὸ Ἡλιακὸν σῶμα· ἕτεροι δὲ τῶν φυσικῶν παραδέχονται μὲν τὴν βαθμιαίαν ἐλάττωσιν τοῦ Ἡλιακοῦ ὄγκου, ἀλλ' ὅμως πιστεύουσιν, ὅτι ἀναπληροῦται ὑφ' ἑτέρου ἡ δαπανωμένη ὕλη αὐτοῦ διὰ τῶν κομητῶν καὶ τῶν ἀερολίθων, οἵτινες ἐκ διαλημμάτων πίπτουσιν ἐντὸς τῆς ἀπεράντου ταύτης καμίνου.

Τοιαύτη εἶναι ἡ θεωρία τῆς ε κ π ο μ π ῆ ς, τὴν ὁποίαν παρεδέχοντο, καὶ θέλουσι παραδέχεσθαι πάντες ὅσοι κρίνουσι περὶ τῶν πραγμάτων ὄχι διὰ τοῦ νοὸς, ἀλλὰ διὰ τῶν αἰσθητηρίων, ὅσον καὶ ἂν ἤθελε συνηθῆ ἡ ἐπιστήμη διὰ τῶν νέων ἀνακαλύψεων νὰ ἐξελέγξῃ τὴν θεωρίαν ταύτην στερουμένην βασιμότητος. Οὐδόλως πρέπει νὰ φανῇ παράδοξος ἡμῖν ἡ τοιαύτη δοξασία τῶν πολλῶν, ἀφοῦ καὶ ὁ κλεινὸς Νεύτων, εἰς ὃν ἡ ἀστρῳα ἐπιστήμη ὑφείλη τὰς σπουδαιοτέρας ἀνακαλύψεις, ἔλεγεν ὅτι ἀπὸ τοῦ Ἡλίου ἔρχεται ἀπ' εὐθείας εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐκβλίζει κατὰ χειμάρρους.

(Ἀκολουθεῖ).

Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΟΦΟΙ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΣΠΕΡΙΑΝ ΕΥΡΩΠΗΝ.

Δὶς αἱ Ἑλληνίδες Μοῦσαι ἀπεδήμησαν ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην, καὶ ἐκπολίτισαν τὸν Εὐρωπαϊκὸν τῆς δύσεως κόσμον καὶ τὸν ἀρχαῖον, τὸν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἐκπροσωπούμενον, καὶ τὸν νεώτερον τὸν ὑπὸ τῶν συγχρόνων ἡμῖν ἐθνῶν ἀποτελούμενον. Κατ' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς ἀποδημίας τοσαύτην ἐξήσκησαν ἐπὶ τῶν δυτικῶν λαῶν ἐπίδρασιν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα διὰ τῆς ἐκπολιτιστικῆς αὐτῶν δυνάμεως; ὥστε ὄχι μόνον διασκεδάσαντα τὴν ἐπικεχυμένην πανταχοῦ σκοτίαν ἐξῆραν τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα εἰς τὴν προσήκουσαν αὐτῷ περιωπὴν διὰ τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀρχῶν, ἅσπερ διεκήρυξαν οἱ ἀθάνατοι καὶ πρωτότυποι τῆς Ἑλλάδος νόες, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν διαμόρφωσιν καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχαίων τε καὶ νεωτέρων τῆς Εὐρώπης φιλολογιῶν διὰ τοῦ ὑψηλοῦ, τοῦ τελείου, τοῦ εἰκονικοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, δι' ἧς περιέβαλον τὰς ἀξιωματικὰς αὐτῶν ἀληθείας. Κατὰ τὴν πρώτην μάλιστα περίοδον τοσοῦτον γνωστὰ κατέστησαν τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐν τῇ δύσει, ἁπλήστως σπουδαζόμενα καὶ ἀναγινωσκόμενα, ὡς λέγει ὁ Κι-

κέρων (pro Archia X) καὶ τοσοῦτος ἐξηγέρθη ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ ζῆλος καὶ ἐνθουσιασμός, ὥστε καὶ καὶ διὰ παντοίων διατάξεων καὶ φραγμῶν ἀπεπειράθησαν νὰ ἀναστείλωσιν οἱ Ρωμαῖοι τὴν περαιτέρω παρ' αὐτοῖς ἐπικράτησιν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ παιδεύσεως, φοβούμενοι οὕτως εἰπεῖν τὸν ἐν τῇ δύσει πανελληνισμόν,

Ὥστε δικαιοῦνται οἱ Ἕλληνες καλούμενοι οἱ πρῶτοι παιδαγωγοὶ καὶ διδάσκαλοι τοῦ τε ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου τῆς Εὐρώπης κόσμου, ἀλλ' οὔτε οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τοῦ ἀρχαίου Εὐρωπαϊκοῦ κόσμου, οὔτε οἱ νεώτεροι τοῦ νεωτέρου εὗρον πρὸς ἑαυτοὺς εὐγνώμονα. Πρὸς πολλοῖς ἄλλοις τὸ ὑβριστικὸν graeculus ὄχι μόνον ὁ μᾶλλον τῶν ἄλλων τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ δύσει ἐκπροσωπῶν Κικέρων ἀπένειμεν ὡ φόρον εὐγνωμοσύνης πρὸς τοὺς ἀρχαίους εὐεργέτας, ἀλλὰ καὶ ὁ μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐν τῇ νεωτέρᾳ δύσει ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν ἐνθουσιῶν Πετράρχης ἀπένειμεν πρὸς τοὺς νεωτέρους. Ἀλλὰ περὶ τούτων καὶ τῶν τοιούτων ἄλλοτε ἐροῦμεν, ἤδη δὲ ὁ λόγος ἐστὶν ἡμῖν περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀποδημίας εἰς τὴν μεσαιωνικὴν δυτικὴν Εὐρώπην.

Ἔθνη ἄγρια καὶ βάρβαρα ἄγνωστα πρότερον, καὶ ἀπὸ ἀγνώστων χωρῶν ἐξορμήσαντα εἰσέβαλον εἰς τὴν Δύσιν, καὶ οὐδενὸς φειδόμενα οὔτε καὶ αὐτῶν τῶν λογίων, οὔτε καὶ τῶν βιβλίων διῆλθον τὴν χώραν λεηλατοῦντα, πυρπολοῦντα, σφάζοντα καὶ διῳοῦντα. Ἐν τῇ φοβερᾷ ταύτῃ πανολεθρίᾳ μετὰ πάντων τῶν ἄλλων ἀγαθῶν τοῦ πολιτισμοῦ συνεξέλιπον ἀπὸ τῆς Δύσεως καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, καὶ διέμειναν ἄγνωστα ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις ἀπὸ τῆς ϛ'. (5 0) μέχρι τῆς ιέ. ἑκατονταετηρίδος, (14 00) ἤτοι ἐννέα ὅλους αἰῶνας, ἐπὶ τοσοῦτον ἄγνωστα, ὥστε ἐλέγετο περὶ αὐτῶν «graeci sunt non leguntur» Ἡ ὁλοσχερὴς αὕτη καταστροφὴ καὶ ἐρήμωσις τοῦ δυτικοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους συνεπληρώθη ἀπὸ τῆς τρίτης μέχρι τῆς πέμπτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος, ἤτοι ἐν διαστήματι διακοσίων ἐτῶν, ἅτινα καλοῦνται ἐν τῇ ἱστορίᾳ «ἡ μεγάλη τῶν ἐθνῶν μετανάστευσις»,

Μόνον ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ, ἤτοι ἐν τῇ Καλαβρίᾳ, καθ' ὅλον τὸν Μεσαίωνα διεσώζετο ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ὡς καὶ μέχρι τῆς σήμερον δὲν ἐξελείφθη ὅλως ἐκεῖθεν, καὶ τοῦτο πρῶτον διότι ἦσαν αὐτόθι ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πλεῖσται καὶ ἀκμάζουσαι ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, καὶ δεύτερον διότι συνεχὴς καὶ ἀδιάλειπτος διετηρεῖτο ἐπιμιξία μεταξὺ τῆς χώρας ταύτης καὶ τοῦ Βυζαντίου, διετηρεῖτο δὲ αὐτόθι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἂν ὄχι παρὰ τοῖς λαοῖς, τοὐλάχιστον ὡς ἐκκλησιαστικὴ ἐν τοῖς πολυαρίθμοις αὐτόθι μοναστηρίοις. Διὸ καὶ περὶ τὰ ἑλληνικὰ λόγιοι ἄνδρες μνημονεύονται αὐτόθι ἀκμάσαντες ἐν διαφόροις ἐποχαῖς, οἷον ὁ ἐπίσκοπος Ὑδροῦντος Μάρκος περὶ τὰ τέλη τοῦ Η'. αἰῶνος, ὁ μοναχὸς Νεῖλος περὶ τὰ τέλη τοῦ Γ'. αἰῶνος, ὁ ἀρχιμανδρίτης Νεῖλος ὁ Δοξαπατρὶ περὶ τὸν ΙΒ'. αἰῶνα, ὁ μοναχὸς Βαρλαὰμ ὁ μετέπειτα προχειρισθεὶς ὑπὸ τοῦ Πάπα ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως, καὶ ὁ Λέων ἢ Λεόντιος Πιλάτος κατὰ τὸν ΙΔ'. αἰῶνα, καὶ τούτων οἱ πλεῖστοι ἐν τῷ Ἄθωνι καὶ ἀλλαχοῦ σπουδάσαντες, ἀλλ' οὔτε τοιοῦτοι ἦσαν, ὥστε νὰ διαδώσωσι τὰ ἑλληνικὰ γράμματα καθ' ὅλην τὴν Χερσόνησον, οὔτε ἡ παιδεία αὐτῶν ἦτον ἡ ἀρχαία κλασικὴ, καὶ ὅμως ἀπὸ τῆς γωνίας ταύτης ἐξήφθη περὶ τοὺς τελευταίους Μεσαιωνικοὺς χρόνους σπινθήρ τις, ἀναδοὺς πρόσκαιρόν τινα καὶ ἀμυδρὰν λαμπηδόνα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας.

(ἕπεται συνέχεια).

Ι. Ξ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

—

ΤΟ ΦΩΝΟΓΡΑΦΟΝ.—Πολὺς ἐσχάτως ἐγένετο λόγος ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἐφημερίσι περὶ μηχανισμοῦ τινος φωνογράφου καλουμένου, ἐφευρέσεως Ἐδισον. Τὸ φωνόγραφον τοῦτο ἐπαρουσίασαν τελευταίως ἐνώπιον τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημιῶν ἐν Παρισίοις ἐν μέσῳ ἀληθοῦς ἐνθουσιασμοῦ, αἰσθήματος εἰς ὃ σπανίως παραδίδονται ἡ σοφὴ αὕτη ὁμήγυρις. Ἡ βάσις τοῦ φωνογράφου εἶναι λίαν παράδοξος. Ὁμιλοῦμεν ὑψηλοφώνως ἱστάμενοι ἀπέναντι πλακός τινος ἥτις φέρει ὀξείαν βελόνην καὶ ὄπισθεν τῆς ὁποίας στρέφεται χαλκοῦς κύλινδρος περιβεβλημένος διὰ φύλλου μολυβδίνου. Αἱ ἐκ τῆς φωνῆς παραγόμεναι δονήσεις ἀποτυποῦσι ἐπὶ τοῦ ἐλάσματος τούτου κοιλότητας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βαθείας καὶ ἐκτεταμένας, ἀναλόγως τῆς διαρκείας καὶ βαρύτητος τῶν ἤχων οἵτινες αὐτὰς παρήγαγον. Τὸ σχῆμα τῶν τοῦ ἤχου κυμάνσεων τῶν ἐκ τῆς φωνήσεως παραγομένων εὑρίσκεται αὐτομάτως ἐγκεχαραγμένον ἐπὶ τοῦ μετάλλου. Ἐὰν περιαγάγωμεν τὴν ἐπὶ τοῦ μετάλλου ἐγκεχαραγθεῖσαν σειρὰν τῶν ἠχητικῶν κυμάνσεων εἰς τὴν ἄκραν τῆς βελόνης, αὕτη ἐπαναλαμβάνει ἁπάσας τὰς κυμάνσεις ἃς ὁ ἦχος τῆς φωνῆς εἶχε κατὰ πρῶτον παραγάγει· ἡ δὲ πλὰξ ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶναι συγκεκολλημμένη μεταβαίνει ἅρα εἰς ἀναλλοίωτον καὶ διηνεκῆ κατάστασιν δονήσεως. Ἡ εἰς τὸ οὖς κατὰ συνέπειαν παρεχόμεναι ἐντυπώσεις εἰσὶ ὡς αἱ ἠχηραὶ κυμάνσεις αἱ ἐξερχόμεναι ἐκ τοῦ λάρυγγος τοῦ ὁμιλοῦντος. Τὸ ἐργαλεῖον δὲ τοῦτο μεγάλως θέλει βοηθήσει τὸ τηλέφωνον, καθότι δύναται νὰ διατηρῇ τοὺς διὰ τούτου μεταδιδαζομένους ἤχους. Ὁ δὲ παραγόμενος ὑπὸ τοῦ μηχανισμοῦ τούτου λόγος θαυμασίως διακρίνεται, καὶ αἱ ἐπὶ τοῦ μετάλλου ἀποτυπώσεις δύνανται νὰ διατηρηθῶσι ἐπ' ἀόριστον ἐν τοῖς ἀρχείοις, Ἡ ἐπανάληψις τοῦ ἄσματος εἶναι ἔτι εὐκολωτέρα ἢ ἡ τοῦ κοινοῦ λόγου. Τὸ δὲ ἐργαλεῖον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγένοντο ἐν Παρισίοις πειράματα εἶναι τὸ δεύτερον ὅπερ ἤδη κατεσκευάσθη. Ὁ Κ. Ἐδισον κατασκευάζει ἕτερον τοιοῦτον ὅπερ σκοπεύει νὰ παρουσιάσῃ ὁ ἴδιος ἐν τῇ Παρισινῇ Παγκοσμίῳ ἐκθέσει καὶ ὅπερ παρέχει τὸν ἦχον τῆς φωνῆς μετὰ θαυμασίας εὐκρινίας. Τοῦτο δὲ τὸ φωνόγραφον κινεῖται ὑπὸ μηχανισμοῦ τινος παραπλησίου τοῦ τῶν ὡρολογίων λίαν κανονικοῦ ἐνῷ τὸ ἤδη ἐν Παρισίοις ὁ μ ι λ ῆ σ α ν ἐκινεῖτο ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τὸ πείραμα ἐκτελοῦντος. Ὁ Κ. Ἐδισον ὁ ἐφευρέτης τῆς θαυμασίας ταύτης μηχανῆς εἶναι νέος τις μόλις ἄγων τὸ τριακοστὸν ἔτος καὶ ὅστις ἤδη ἔλαβεν 67 διάφορα μετάλλια.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ καὶ ΕΦΕΥΡΕΣΕΙΣ.

Α'.

ΤΟ ΑΦΥΠΝΙΣΘΕΝ ΑΝΘΟΣ.

—

Τὸ πολυθρύλητον Λαύριον, ὅπερ ἐπέπρωτο νὰ γίνῃ ἐσχάτως καὶ ἀντικείμενον σφοδρῶν διπλωματικῶν συζητήσεων, εἰ καὶ ἐπὶ τέλους δὲν ἱκανοποίησε τὰς προσδοκίας τῶν μετόχων αὐτοῦ, ἐπλούτησεν ὅμως τὴν ἐπιστήμην διὰ σπουδαίας ἀνακαλύψεως. Εἶναι γνωστόν, ὅτι τὰ μεταλλεῖα ταῦτα συνίστανται ἤδη κατὰ μέγα μέρος εἰς σκωρίας, αἵτινες παρήχθησαν μὲν ἐκ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀρχαίων, περιέχουσιν ὅμως πολὺν ἄργυρον, ὃν σήμερον ἐξάγουσι διὰ τῶν μεθόδων, ἅσπερ ἐτελειοποίησεν ἡ νεωτέρα ἐπιστήμη. Ὑπὸ τὰς σκωρίας ταύτας ἐκάθευδεν ἀπὸ 2) αἰώνων ὁ σπόρος μήκωνος ἐκ τοῦ γένους Γλαύκιον. Ὅθεν ἅμα ἀφαιρεθεισῶν τῶν σκωριῶν, καὶ μεταχομισθεισῶν εἰς τὰς καμίνους, εὐθὺς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὅπερ

ἐκαλύπτετο ὑπ' αὐτῶν, ἐβλάστησαν καὶ ἤνθησαν οἱ ὡραῖοι κίτρινοι κάλυκες τοῦ ἄνθους τούτου, οὗτινος εὑρίσκεται μὲν ἡ περιγραφὴ παρὰ Πλινίῳ καὶ Διοσκορίδῃ, ἦτον ὅμως ἄγνωστον τῇ νεωτέρᾳ ἐπιστήμῃ, ὡς ἐξαφανισθὲν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πρὸ εἴκοσιν αἰώνων. Τὸ ἄνθος τοῦτο κοιμώμενον ἐπὶ τοσούτους αἰῶνας ἀφυπνίσθη ἤδη ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ φωτὸς, ὅπερ θεωρεῖται ἡ αἰτία τῆς ἀφυπνίσεως τῆς ζωῆς ἐντῷ φυτικῷ βασιλείῳ.

Β'.

Η ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΩΝ.

Πάντα τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ζῶντα καὶ κινούμενα εἶναι ἤδη ἐντελῶς γνωστὰ, ὡς καὶ τὰ ζῶντα εἰς τὰς θαλάσσας, εἰς τὰ βάθη ἐκεῖνα, εἰς ἃπερ δύναται νὰ φθάσῃ ἡ ἔρευνα· περὶ τῶν ζώντων ὅμως εἰς τὰ μέγιστα βάθη οὐδὲν ἦτο γνωστὸν ἡμῖν πρὸ εἰκοσαετίας. Διὸ ἐν Ἀγγλίᾳ πρὸ δεκαετίας ἐπιστήμονές τινες παρασκευάσαντες δύο πλοῖα καὶ ἐφοδιάσαντες αὐτὰ διὰ τῶν ἀναγκαίων ἐργαλείων καὶ μηχανῶν ἐξηρεύνησαν τὰς βαθυτάτας θαλάσσας περὶ τὴν Σκωτίαν καὶ τὰς νήσους Φηρόας, καὶ τοσαύτας ἔκαμον θαυμασίας ἀνακαλύψεις, ὥστε οὐδέποτε ἐπιχείρησις ἐπιστημονικὴ ἐστέφθη διὰ πληρεστέρας ἐπιτυχίας.

Περὶ τῶν ἀνακαλύψεων τούτων συνέγραψεν ἐν Ἀγγλίᾳ σπουδαῖον σύγγραμμα ἀγγλιστὶ ὁ Δόπσον, μεταφρασθὲν καὶ Γαλλιστὶ ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ Ἀγγλικὸν πρωτότυπον περιέχει καὶ εἰκονογραφίας ἀκριβεστάτας, ἐν αἷς δεικνύονται καὶ αὐταὶ αἱ διαστάσεις τῶν ζώων, ὧν τινα ἀνήκουσιν εἰς τὰς γεωλογικὰς περιόδους.

Γενικὴ ὑπῆρχεν ἰδέα, ὅτι τὰ μέγιστα βάθη τοῦ Ὠκεανοῦ δὲν περιέχουσιν ἔμβια ὄντα καὶ ὅμως ἀνεκαλύφθη μετ' ἐκπλήξεως, ὅτι ἄφθονα τοιαῦτα ὄντα ἔζων εἰς τὰς σκιερὰς ταύτας κατοικίας. Ὅθεν ἐκεῖ, ἔνθα οἱ Φυσιολόγοι δὲν ἠδύναντο νὰ παραδεχθῶσι τὴν κανονικὴν λειτουργίαν τοῦ ὀργανισμοῦ, ἀπήντησαν πολλὰ ζῶα, καὶ παραδόξως ἀνεγνώρισαν, ὅτι ἕνια τῶν ζώων τούτων ἀνήκουσιν εἰς τὰ εἴδη ἐκεῖνα, ἃπερ ἐπιστεύοντο ὡς διὰ παντὸς ἀπολεσθέντα. Διότι τῷ ὄντι ἀνείλκυσαν οἱ ἐξερευνηταὶ Ἄγγλοι ἀπὸ τῶν ἀβύσσων τοῦ Ὠκεανοῦ ζῶα, ἃπερ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς Ζωολογίας ἦσαν κατατεταγμένα μεταξὺ τῶν ἀπολεσθέντων εἰδῶν.

Ἐπεκράτει δὲ ἡ ἰδέα τῆς ἐλλείψεως τῆς ὀργανικῆς ζωῆς εἰς τὰ Ὠκεάνεια βάθη παρὰ τοῖς Φυσιολόγοις διὰ δύο λόγους. Πρῶτον διότι εἰς τὰ βάθη ταῦτα ἐλλείπει τὸ φῶς, ἐπίστευον, ὅτι ἐλλείπει διὰ τοῦτο καὶ ἡ ζωὴ, ἐλλείπουσι καὶ ἔμβρια ὄντα, καὶ ὅμως ἀνεκαλύφθη, ὅτι τὸ ἀπαραίτητον εἰς τὴν ὕπαρξιν ζώων φῶς χορηγεῖται ἀπ' αὐτῶν τούτων, δηλ. ἀπὸ φωσφοροπαρόχων ζώων, ὧν τὸ καθαρὸν φῶς τόσον φωτίζει τὰς βαθυτάτας θαλάσσας, ὥστε ἐπιτρέπει τὴν ἐκκόλαψιν καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὀργανικῆς ζωῆς, καὶ εἶναι τόσον ἰσχυρόν, ὥστε τὰ ὄντα τὰ εὐμοιροῦντα ὀφθαλμῶν δύνανται νὰ μεταχειρίζωνται τὰ αἰσθητήρια ταῦτα τῆς ὁράσεως.

Μεταβῶμεν ἤδη εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ ἑτέρου λόγου. Ὅσον καταβαίνει ὁ βαθμὸς τῆς θερμοκρασίας τοῦ ὕδατος, τοσοῦτον καὶ ἡ πυκνότης αὐτοῦ αὐξάνει, καὶ ἑπομένως ὁ ὄγκος ἐλαττοῦται π. χ. ὕδωρ 10 βαθμῶν κατέχει ὄγκον μικρότερον τοῦ ὄγκου, ὃν περ κατέχει ὕδωρ εἰς θερμοκρασίαν 20 βαθμῶν. Ὅταν δὲ τὸ ὕδωρ φθάσῃ εἰς θερμοκρασίαν 4 βαθμῶν, τότε εἶναι τὸ maximum, ἤτοι ὁ ἀνώτατος ὅρος, τῆς πυκνότητος, δηλ. κάτω τῶν τεσσάρων βαθμῶν δὲν αὐξάνει ἡ πυκνότης αὐτοῦ, ἤτοι δὲν ἐλαττοῦται πλέον ὁ ὄγκος, ἀλλ' αὐξάνει οὗτος, ἤτοι ὕδωρ θερμοκρασίας 2 βαθμῶν ὀγκοῦται τόσον, ὥστε φθάνει πάλιν εἰς τὸν ὄγκον, ὃν εἶχεν

εἰς τὸν 4 βαθμὸν τῆς θερμοκρασίας. Ἐντεῦθεν προέρχεται, ὥστε τὸ ὕδωρ πηγνύμενον τὸν χειμῶνα εἰς πήλινα σκεύη καὶ ἀγγεῖα νὰ θραύῃ αὐτά· διότι, καταβαῖνον τὸ ὕδωρ διὰ τῆς πήξεως εἰς βαθμὸν κατώτερον τῶν 4, αὐξάνει εἰς τὸν ὄγκον καὶ ἀπαιτεῖ χῶρον μεγαλείτερον, καὶ τοσαύτη εἶναι ἡ ἰσχὺς τοῦ ὄγκου τούτου, ὥστε καὶ τηλεβόλον διερράγη, πηχθέντος τοῦ ἐν αὐτῷ ὕδατος.

Ὕδωρ λοιπόν, ἔχον θερμοκρασίαν κατωτέραν τῶν 4 βαθμῶν, ἀντὶ νὰ γείνῃ πυκνότερον, καὶ ἐπομένως νὰ ἔχῃ ὄγκον μικρότερον γίνεται τοὐναντίον ὀλιγώτερον πυκνόν, καὶ ἐπομένως λαμβάνει ὄγκον μεγαλείτερον καὶ τοσοῦτον, ὅσον ὄγκον ἔχει τὸ ὕδωρ εἰς τέσσαρας βαθμοὺς Διὸ λέγεται ὅτι τὸ ὕδωρ εἰς τέσσαρας βαθμοὺς θερμοκρασίας στέκεται.

Κατ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν ἀρχὴν οἱ φυσικοὶ ἐνόμιζον ὅτι τὰ κάτω στρώματα τοῦ Ὠκεανοῦ ἦσαν πλήρη ὕδατος ἀκινήτου ὑπὸ θερμοκρασίαν 4ο, ἀλλ' ἀνεκαλύφθη ὅτι ἡ ἀκίνητος αὕτη κοίτη οὐδαμοῦ εἰς τοὺς Ὠκεανοὺς ἀπαντᾶται. Πανταχοῦ ἐν αὐτοῖς ὑπάρχουσι πλατεῖα καὶ ὁρμητικὰ ῥεύματα, ἅτινα θέτουσι τὰ ὕδατα εἰς κυκλοφορίαν, ἀνανεοῦσι τὰ ἐμπεριεχόμενα εἰς αὐτὰ ἀέρια καὶ δι' αὐτῶν συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ζωῆς. Τὰ ῥεύματα εἶναι τῷ ὄντι αἱ ἀρτηρίαι καὶ αἱ φλέβες τῆς μεγάλης τῶν ὑδάτων συναγωγῆς.

Ἀπὸ τῶν ἀνακαλύψεων τούτων ἐνθαρρυνθεῖσα ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις ἀπέστειλεν πλοῖον τοῦ Βρεττανικοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ, ὅπερ ἀπὸ δύο ἤδη ἐτῶν ἀροτριᾷ τὸν Εἰρηνικὸν καὶ Ἀτλαντικόν, ἵνα συνεχίσῃ τὰς ἀνακαλύψεις τὰς γενομένας περὶ τὴν Σκωτίαν καὶ τὰς Φηρόας. Ἅπας ὁ ἐπιστημονικὸς κόσμος εἶναι περίεργος νὰ μάθῃ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν τοῦ ῥηθέντος πλοίου. Ι. Ξ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ.

—

Ἐπαίτης τις ἐν Παρισίοις, ἀπήντησε πλούσιόν τινα, τὸν ὁποῖον ἤρχισε νὰ παρακαλῇ μετὰ δακρύων ὅπως τὸν ἐλεήσῃ· ὁ πλούσιος λυπηθεὶς αὐτὸν ἔκ τε τῶν δακρύων καὶ τῆς ἀθλιότητος τῶν ἐνδυμάτων του, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν δύο τραπεζικὰ γραμμάτια ἀρκετῆς ἀξίας. Ὁ ἐπαίτης ἀντὶ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην του, λέγει πρὸς αὐτόν. —Νὰ μὲ ζώσητε, κύριε, σήμερον περισσότερα, διότι ἀπόψε ἔχω προσκεκλημένους.

—

Ἐν μέσῳ βαθείας νυκτὸς χωρικός τις ἀφυπνίζεται ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ,

— Ἄναψε, ἄνδρα μου, ὀλίγον τὸν λύχνον, διότι θὰ σκάσω!

— Καὶ τάχα χωρὶς λύχνον δὲν ἠμπορεῖς νὰ σκάσῃς, λέγει μετ' ἀπαθείας ὁ ἀφυπνισθεὶς χωρικός.

—

Τελειόφοιτός τις τῆς Γερμανίας, ἐπιστρέφων εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπήντησε καθ' ὁδὸν γέροντά τινα συμπατριώτην του, ὅστις τὸν ἐχαιρέτισε μετὰ χυδαίου τρόπου· ὀργισθεὶς ὁ διπλωματοφόρος, λέγει πρὸς αὐτὸν, τί χάμνουν τὰ γαϊδούρια ς' τὴν πατρίδα;

— Ἀφ' ὅτου ἔφυγες μᾶς ἔλειψεν ἕν, ἀπήντησεν εὐφυῶς ὁ ἀγράμματος χωρικός.

— Πρὸς στρατιωτικόν τινα, ὅστις ἠγάπα νὰ πίνῃ, ἔλεγεν εἷς φίλος του, παίζων μετ' αὐτοῦ σ κ α μ π ί λ ι,

— Παράδοξον ὁσάκις θὰ βάλητε κάτω κ ὸ ζ ι πρέπει νὰ ἦναι σπαθί.

— Τί, τῷ εἶπεν ἐκεῖνος μειδιῶν, καὶ δὲν ἠξεύρεις, φίλε, ὅτι τὸ σ π α θ ὶ ἀνήκει εἰς ἡμᾶς τοὺς στρατιωτικούς;

—. Δὲν τὸ ἀρνοῦμαι, ἀπεκρίθη αὐτός.

ηξεύρω ὅμως ὅτι σὺ προτιμᾷς μᾶλλον τὴν κ ο ῦ π α ν.

—

Νεᾶνίς τις ἐμάδει ἓν ῥόδον καὶ ἔτρωγε τὰ φύλλα του· στραφεῖσα δὲ πρὸς τὸν παρακαθήμενον φίλον της :

— Ἀγαπᾶτε τῷ εἶπε μειδιῶσα, καὶ ὑμεῖς ὀλίγα φύλλα ;

— Ἓν φ ι λ ά κ ι μόνον τῇ ἀπεκρίθη ὁ νέος.

—

— Ἐκλέξατε, εἶπόν ποτε πρὸς νέον δύο νεάνιδες· σᾶς προσφέρονται μολόχα καὶ τριανταφυλλιά· τί ἀγαπᾶτε ;

—Τ ρ ι α ν τ α-φ ι λ ι ά, ἀπεκρίθη ὁ νέος.

—

— Λοιπόν, ἡ σύζυγός σου ἀπώλεσε τὴν ζωήν της κατὰ τὸν τρομερὸν σεισμὸν τῆς Λευκάδος ;

— Λέγεται, ἀλλ' εἶναι ψεῦδος.

— Πῶς !

— Τὸ ἥμισυ μόνον ἀπώλεσε.

— Τὸ ἥμισυ ;

— Ἀφοῦ ἦτο τεσσαρακοντούτης, ποτὲ δὲν θὰ ἔφθανε τὸ ἐνενηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας της, ἄρα τὸ ἥμισυ μόνον τῆς ζωῆς της ἀπώλεσε.

—

Κύριός τις εἰσῆλθέ ποτε εἰς ἐμπορορραπτικόν τι κατάστημα.

— Θὰ σὲ παρακαλέσω, λέγει εἰς τὸν ράπτην, ἐὰν σοὶ εἶναι δυνατὸν νὰ ράψῃς δύο κομβία ἐπὶ τοῦ ἐπενδύτου μου....

— Καλλίτερον μοὶ φαίνεται, ἀπήντησεν οὗτος, νὰ ράψω ἐπενδύτην ἐπὶ τῶν δύο κομβίων σου, διότι τὸ μέρος ἀξίζει πλειότερον τοῦ ὅλου.

—

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς βαπτίσεως τοῦ Κωνσταντίνου, διαδόχου τοῦ Ἑλλ. Θρόνου, πάντες οἱ ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου εὑρίσκοντο ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ ναῷ· ἰδὼν δὲ τούτους εἰς λοχίας χρυσοκέντητα ἄμφια φέροντας,

— Μωρὲ δεσποτάδες καὶ κακό ! ἀνέκραξε, μοὶ φαίνεται ὅτι εὑρίσκομαι εἰς τὸν Παράδεισον.

— Λανθάνεσαι, ἀπήντησε γελῶν εἷς ἐπιλοχίας, μήπως νομίζεις ὅτι εἰς τὸν παράδεισον θὰ εἶναι τόσον πολλοὶ δεσποτάδες ;

ΟΙ ΕΝΑΕΡΙΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ.

——

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ.

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 1.)

Ταχέως τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐξήφθη ἐξ ἀναγνώσεων παρατόλμων ἐπιχειρήσεων, καὶ ναυτικῶν διερευνήσεων, ἠκολούθησε δὲ μετὰ ζήλου τὰς ἀνακαλύψεις, αἵτινες διέκριναν τὰς ἀρχὰς τοῦ ιθ'. αἰῶνος, ὀνειρευθεὶς τὴν δόξαν τῶν Μουγγοπαρκῶν, τῶν Βρουκίων, τῶν Καιλλιέ, τῶν Λεβαιλλόν, ἔτι δὲ καὶ ὀλίγον, νομίζω, τὴν τοῦ Σελκίρου, τοῦ Ῥοβινσῶνος Κρούσσου, ἥτις δὲν τῷ ἐφαίνετο κατωτέρα. Πόσας ὥρας διῆλθε μετ' αὐτοῦ κατὰ φαντασίαν ἐν τῇ νήσῳ τοῦ Ζουὰν Φερνανδέζ. Ἐδοκίμασε συχνῶς τὴν ἰδέαν τοῦ ἐγκαταλελειμμένου ναύτου, ὡσαύτως κἄποτε συνεζήτει τὰ σχέδιά του καὶ τοὺς σκοπούς του, διισχυριζόμενος ὅτι ἄλλως ἤθελε πράξει, ἴσως δὲ καὶ κρείττω αὐτοῦ. Ἀλλὰ, τοῦθ' ὅπερ εἶναι βέβαιον, οὐδέποτε ἤθελε φύγει ἐκ τῆς εὐτυχοῦς ταύτης νήσου, ὅπου ἦτο εὐτυχής, ὡς βασιλεὺς ἄνευ ὑπηκόων.

Εἰς ὑμᾶς ἀφίνω νὰ σκεφθῆτε, ἐὰν αἱ κλίσεις αὐτοῦ αὗται ἀνεπτύχθησαν κατὰ τὴν περιπετειώδη αὐτοῦ νεότητα, ῥιφθέντος αὐτοῦ τούτου πρὸς τὰ τέσσαρα σημεῖα τῆς γῆς. Ὁ πατήρ του, ἀνὴρ πεπαιδευμένος, οὐδενὸς ἐφείδετο κόπου ὅπως παγιώσῃ τὴν ζωηρὰν ταύτην εὐφυΐαν, διὰ σπουδαίων με-

λετῶν ἐν τῇ ὑδρογραφίᾳ, ἐν τῇ φυσικῇ καὶ ἐν τῇ μηχανικῇ, μετά τινος ἐπιχρώσεως βοτανικῆς, ἰατρικῆς καὶ ἀστρονομίας.

Μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἀκαμάτου πλοιάρχου, ὁ Σαμουὴλ Φεργγουσσών, ἡλικίας ἐτῶν εἴκοσι δύο, εἶχεν ἤδη κάμει τὴν περιοδείαν τῆς γῆς· κατετάχθη εἰς τὸ σῶμα τῶν μηχανικῶν τῆς Βεζζάλλης, καὶ διεκρίθη εἰς πλείστας μάχας. Ἀλλ' ἡ στρατιωτικὴ αὕτη ζωὴ δὲν τῷ ἤρμοζεν· ὀλίγον δὲ φροντίζων περὶ τῷ ἄρχειν, οὐδόλως εὐχαριστεῖτο εἰς τὸ ἄρχεσθαι. Δοὺς λοιπὸν τὴν παραίτησίν του καὶ ὁτὲ μὲν θηρεύων, ὁτὲ δὲ βοτανολογῶν, ἔφθασε μέχρι τῶν βορείων τῆς ἰνδικῆς Χερσονήσου, καὶ τὴν διῆλθε μεταβὰς ἐκ Καλκούτας εἰς Σουράτην. Ἁπλοῦς περίπατος τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα ζηλωτῶν.

Ἐκ Σουράτης τὸν βλέπομεν βαίνοντα εἰς Αὐστραλίαν, καὶ συμμετέχοντα, περὶ τῷ **1815** τῆς ἐκστρατείας τοῦ πλοιάρχου Στούρτου, τοῦ ἐπιτετραμμένου νὰ ἀνεύρῃ τὴν Κασπίαν ἐκείνην θάλασσαν, ἣν ὑποθέτουσιν ὑπάρχουσαν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Νέας Ὁλλανδίας.

Ὁ Σαμουὴλ Φεργγουσσὼν ἐπιστρέφει εἰς Ἀγγλίαν περὶ τῷ **1860** καὶ ὧν περισσότερον ἤ ποτε κεκυριευμένος ἐκ τοῦ δαίμονος τῶν Ἀνακαλύψεων, ἠκολούθησε μέχρι τοῦ **1853** τὸν πλοίαρχον Μὰκ Κλοὺρκ ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ ἥτις ἐγένετο πέριξ τῆς ἀμερικανικῆς ἠπείρου ἐκ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου Φαρεβέλ.

Μὲ ὅλους τοὺς παντοειδεῖς κόπους, καὶ ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἁπάντων τῶν κλιμάτων, ἡ ὑγεία τοῦ Φεργγουσσὼν ἀντεῖχε θαυμασίως· ζῶν δὲ ἀνέτως ἐν μέσῳ τῶν μεγίστων στερήσεων, ἦτο ὁ τύπος τοῦ τελείου περιηγητοῦ, τοῦ ὁποίου ὁ στόμαχος συστέλλεται καὶ διαστέλλεται κατὰ βούλησιν, τοῦ ὁποίου αἱ ἀνῆμαι μηκύνονται ἢ σμικρύνονται συμφώνως μὲ τὰς κοίτας τῶν ποταμῶν καὶ τελμάτων, καὶ ὅστις κοιμᾶται εἰς ὁποιανδήποτε ὥραν τῆς ἡμέρας, καὶ ἐγείρεται εἰς ὁποιανδήποτε τῆς νυκτός.

Οὐδόλως πρέπει νὰ ἐκπλαγῶμεν βλέποντες ἔκτοτε τὸν ἀκάματον ἡμῶν περιηγητὴν ἐπισκεπτόμενον, ἀπὸ τοῦ **1856** ἕως **1857**, ἅπαν τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Τιβὲτ μετὰ τῶν ἀδελφῶν Σχλαγγιντβάϊτ, καὶ ἐκθέτοντα περὶ τῆς ἀνερευνήσεως ταύτης σπουδαίας ἐθνογραφικὰς παρατηρήσεις.

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν διαφόρων τούτων ταξιδείων, ὁ Σαμουὴλ Φεργγουσσὼν ὑπῆρξεν ὁ μᾶλλον εὐεργετικὸς καὶ ἐμπνέων αἴσθημα συμπαθείας ἀνταποκριτὴς τοῦ «Ἡμερησίου Τηλεγράφου» ἐφημερίδος πωλουμένης ἀντὶ μιᾶς πένας (εἴκοσι παράδων ἀργυρῶν) καὶ τῆς ὁποίας τὰ ἀντίτυπα ἀνέρχονται μέχρις **140,000** καθ' ἑκάστην μέλις ἐξαρκοῦντα εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια ἀναγνωστῶν. Ἐπίσης ἦτο πασίγνωστος, ὁ δόκτωρ οὗτος εἰ καὶ δὲν ὑπῆρξε μέλος οὐδεμιᾶς σοφῆς ἐμηγύρεως, οὔτε τῶν Βασιλικῶν Γεωγραφικῶν Ἑταιριῶν τοῦ Λονδίνου, τῶν Παρισίων, τοῦ Βερολίνου, τῆς Βιέννης, τῆς Πετρουπόλεως, οὔτε τῆς Λέσχης τῶν Περιηγητῶν, ἔτι δὲ οὔτε τοῦ «Βασιλικοῦ Πολυτεχνικοῦ Καταστήματος» ὅπου ἤδρευεν ὁ φίλος αὐτοῦ πολιτικογράφος Κόκβορι.

Ὁ σοφὸς οὗτος τῷ ἐπρότεινε πρὸς λύσιν προβλήματά τινα, οὐκ ὀλίγον μεμιγμένα σχολαστικῇ λεπτολογίᾳ, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ τῷ ᾖ ἀριστός. Τουτέστι δοθέντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μιλίων, τῶν περὶ τὴν γῆν διανυθέντων ὑπὸ τοῦ δόκτορος, πόσα μίλλια διέτρεξε περισσότερα ἡ κεφαλή του ἀπὸ τοὺς πόδας του, ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ἀκτίνων. Ἢ κάλλιον, γνωστοῦ ὄντος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μιλλίων τῶν διανυθέντων ὑπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ποδῶν τοῦ δόκτορος, νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ ἀκριβὲς ἀνάστημά του, μετὰ μαθηματικῆς ἀκριβείας.

Πλὴν ὁ κύριος Φεργγουσσὼν ἦν πάντοτε

μεμακρυσμένος τοιούτων σχολαστικῶν συζητήσεων, οὐδόλως ὢν ὀπαδὸς τῶν φλυαριῶν ἀλλὰ τοῦ ἔργου μέγας ζηλωτής. Παντὶ σθένει ἐζήτει νὰ εὕρῃ τὴν εὐκαιρίαν, οὐχὶ πρὸς συζητήσεις ἀλλὰ πρὸς ἐρεύνας, οὐχὶ πρὸς κομπορρημοσύνας ἀλλὰ πρὸς ἐρεύνας.

Διηγοῦνται ὅτι Ἄγγλος τις ἦλθεν ἡμέραν τινὰ εἰς Γενεύην μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν λίμνην· ἐκάθισε λοιπὸν ἐπὶ τούτῳ ἐπί τίνος τῶν γηραιῶν ἐκείνων ἁμαξῶν, ἐν αἷς κάθηνται ἐπὶ ἑδωλίων πλαγίως κειμένων ὡς ἐν τοῖς λεωφορίοις· συνέβη δὲ, κατὰ τύχην ἵνα ὁ ἡμέτερος Ἄγγλος ἔχῃ τὴν ράχιν του ἐστραμμένην πρὸς τὴν λίμνην. Ἀλλ' ἡ μὲν ἅμαξα ἐξετέλεσεν ἡσύχως τὴν περιοδείαν της πέριξ τῆς λίμνης χωρὶς οὗτος νὰ σκεφθῇ ὅπως στραφῇ ἅπαξ τοὐλάχιστον πρὸς τὴν λίμνην, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς Λονδῖνον πλήρης ἐντυπώσεων καὶ γοητευμένος ἐκ τῆς Λίμνης τῆς Γενεύης.

Ὁ Δόκτωρ Φεργγουσσὼν εἶχε στραφεῖ, καὶ πλέον ἢ ἅπαξ κατὰ τὸ διάστημα τῶν ταξειδίων του, καὶ τοσοῦτον καλῶς εἶχε στραφεῖ ὥστε πολλὰ εἶχεν ἰδεῖ. Ὡς πρὸς τοῦτο, ἄλλως τε, ὑπήκουσεν εἰς τὴν ροπήν του, καὶ δικαιούμεθα νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἦτο κἄπως μοιρόδοξος, συστήματος ὅμως ὀλίγον ὀρθοδόξου ἐπαναπαυόμενος ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ἐπὶ τῆς Προνοίας· ἐθεώρει ἑαυτὸν ὠθούμενον μᾶλλον ἢ ἑλκυόμενον ἐν τοῖς ταξειδίοις, καὶ διέτρεχε τὸν κόσμον ὅμοιος πρὸς ἀτμοκίνητον μηχανὴν σιδηροδρόμου, ἥτις δὲν διευθύνει ἑαυτὴν ἀλλ' ὁ δρόμος τὴν ὁδηγεῖ.

— Δὲν ἀκολουθῶ τὸν δρόμον μου, ἔλεγε συνεχῶς, ὁ δρόμος μου μὲ ἀκολουθεῖ.

Οὐδεὶς λοιπὸν θέλει ἐκπλαγῇ ἐκ τῆς ψυχραιμίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἐδέχθη τὰς χειροκροτήσεις τῆς Βασιλικῆς Ἑταιρίας· ἦτον ὑπεράνω πασῶν τούτων τῶν ἀθλιοτήτων, οὐδόλως ὑπερηφανευόμενος οὐδὲ ματαιοφρονῶν, καθότι εὗρισκεν ἁπλουστάτην τὴν πρότασιν ἣν ἀπηύθυνε πρὸς τὸν πρόεδρον κ. Φραγκῖσκον Μ.... καὶ οὔτε κἂν ἐπρόσεξεν εἰς τὴν μεγάλην ἐντύπωσιν ἣν ἐπροξένησε.

Μετὰ τὴν συνεδρίασιν ὁ δόκτωρ ὡδηγήθη εἰς τὴν «Λέσχην τῶν Ἐργατῶν» ἔνθα εὑρίσκετο παρεντεθειμένον μέγα συμπόσιον πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, ἡ δὲ ποικιλία τῶν βρωμάτων ἦτον ἀνάλογος τῆς ἐπισημότητος τοῦ φιλοξενουμένου ἀτόμου καὶ ὁ ὀξύρρυγχος (esturgeon (1) ὅστις ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο γεῦμα, μόλις ἦτο τρεῖς δακτύλους κατὰ τὸ ὕψος μικρότερος τοῦ Σαμουὴλ Φεργγουσσών.

Πολυάριθμοι προπόσεις ἐγένοντο μετὰ τῶν γαλλικῶν οἴνων ὑπὲρ τῶν ἐνδόξων περιηγητῶν οἵτινες ἐδοξάσθησαν ἐν τῇ Ἀφρικανικῇ γῇ. Ἔπιον ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῆς μνήμης των, καὶ κατὰ σειρὰν μάλιστα καὶ κατὰ τάξιν ἀλφαβητικὴν, ὅπερ εἶναι λίαν σύνηθες παρὰ τοῖς Ἄγγλοις· τέλος δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ δόκτορος Φεργγουσσών, ὅστις διὰ τῆς ἀπιστεύτου ἀποπείρας καὶ τόλμης του ἔμελλε νὰ συμπληρώσῃ τὰς ἐργασίας τῶν τόσων ἄλλων περιηγητῶν ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἀνακαλύψεις.

(Ἕπεται συνέχεια).

Γ. Ν. ΔΕΡΡΙΟΣ.

---

(1) Ἰχθὺς μέγας θαλάσσιος εἰσερχόμενος καὶ ζῶν ἐν τοῖς ποταμοῖς.

ΣΤΙΓΜΑΙ ΠΑΡΑΦΡΟΣΥΝΗΣ.

—

Καὶ πάλιν ὄνειρον φρικτὸν
τὸν νοῦν μου συνταράττει,
Καὶ πάλιν σὲ τὸ πνεῦμά μου
ἀναπολεῖ Μαρία!
Πάθος ὀξὺ τὸ στῆθός μου
ἐκ νέου ὑποσκάπτει.
Μὲ φλέγει κάμινος πυρὸς
καὶ πάλλει ἡ καρδία!

—

Πρὸς τί φλογώδεις στεναγμοὺς
μοὶ προξενεῖς νὰ χύνω;.....
Τίς ἔπλασε τὸ σῶμά σου
λευκότερον τῶν κρίνων;
Ὤ, τίς τὸ βλέμμα σ' ἔδωκε
τὸ μαγικὸν ἐκεῖνο;
Μὴ εἶσαι ἄγγελος λαβὼν
μορφὴν ἐκ τῶν γηΐνων;
. . . . . .
. . . . . .
Δὲν εἶσαι ἄγγελος! οὐχί!....
ἀγγέλους δὲν λατρεύει
Ἡ τὰς βασάνους φέρουσα
κολάσεων καρδία!
Εἶσαι γυνή!... τῆς γυναικὸς
τὸ βλέμμα μὲ μαγεύει ....
Μὲ θέλγει τύπος δαίμονος
καὶ καλλονὴ ἀγρία!

—

Ὤ, ἤθελον τὸ ὄμμα σου
νὰ καῇ, νὰ φλογίζῃ! .....
Ὡς κεραυνὸς τὸ βλέμμα σου
βαθέως νὰ πληγόνῃ.
Νὰ πυρπολῇ τὸ φίλημα
ὁπόταν μὲ ἐγγίζῃ
Καὶ ἡ πνοή σου τὴν ζωὴν
νὰ σβύνῃ!.... νὰ τεφρώνῃ!....

—

. . . . . .
Ὤ, δὲν σὲ θέλω ἄμωμον,
ἀγνὸν νὰ ἦσαι πλάσμα.

Νὰ θάλλῃς πλὴν κρυπτόμενον
ὑπὸ μητρὸς αἰγίδα!
Τῆς ἁμαρτίας προτιμῶ
νὰ σ' ὁδηγῇ τὸ φάσμα,
Καὶ τῶν δεινῶν 'ς τὸ μέτωπον,
νὰ φέρῃς τὴν σφραγίδα!...

—

Ὦ ναί! σὲ θέλω ἄνομον,
ψυχὴν πολυπαθοῦσαν,
Καὶ σφάλματα προσθέτουσαν
'ς τὰ σφάλματα τὰ πρῶτα,
Ἀπέλπιδα! παράφρονα!
πλὴν μὴ μετανοοῦσαν!
. . . . . .
Νὰ ὁμοιάζῃς ἄγγελον...
ἀλλ' ὅμως πεπτωκότα!

—

Ναί· Θέλω τὴν καρδίαν σου!
ἀλλ' ὅμως τεφρωθεῖσαν!
Καὶ προτιμῶ τὸ βλέμμα σου
τὸ ἤδη ἐσβεσμένον!
Σὲ θέλω νέαν καλλονὴν...
προώρως μαρανθεῖσαν!
Σὲ θέλω ἄνθος...
ἀλλ' ἐντὸς βορβόρου ἐρριμμένον!

—

Νὰ ζῇς!.... ἀλλ' ὡς περίτριμμα
τῆς γαύρου κοινωνίας.
Νὰ μειδιᾷς!... ἀλλὰ παντοῦ
νὰ σπείρῃς ἀηδίαν!
Νὰ κλαίῃς!... ἐνῷ πρότερον
ἰσαίως ἐμειδίας.
Καὶ νὰ γελᾷς!... πλὴν φέρουσα
θανάτους 'ς τὴν καρδίαν.

—

Νὰ ἦσαι ζῶσα... πλὴν νεκρὰν
νὰ σὲ καλῇ ἡ Πλάνη!
. . . . . .
Καὶ σὲ ἐκ τοῦ λῃθάργου σου
ἐγὼ νὰ ἀναστήσω.

Τὴν τέφραν τῆς καρδίας σου
φλὸξ νέα νὰ θερμάνῃ,
Καὶ κάλλος νέον καὶ ζωὴν
ἐγὼ νὰ σοὶ χαρίσω.

—

Ἐγὼ τὴν βέβηλον ψυχὴν
μ' ἓν δάκρυ μου νὰ λούσω,
Μ' ἓν βλέμμα μου τὸ ὄμμα σου
νὰ ἀναζωπυρήσω.
Μ' ἕνα παλμόν μου τὰς χορδὰς
τοῦ ἔρωτος νὰ κρούσω,
Καὶ μὲν πυρῶδες φίλημα
τὰ χείλη σου ν' ἁγνίσω!

—

Ἐμὲ νὰ ἔχῃς φίλον σου,
πατέρα ἀδελφόν σου.
Μετὰ τοῦ κόσμου ἅπαντος
οὐδὲν νὰ σὲ συνδέῃ.
Ἐγὼ τὸν πρῶτον νὰ δεχθῶ
καὶ ἔσχατον παλμόν σου,
Καὶ δι' ἐμὲ πυριφλεγὲς
τὸ δάκρυ σου νὰ ῥέῃ.

—

Ὦ ναί! σὲ θέλω δι' ἐμὲ
νὰ ζῇς, νὰ ἀναπνέῃς!
Κ' ἐμὲ μὲ πάθος, πλὴν ἐμὲ
καὶ μόνον νὰ λατρεύσῃς.
Ἐὰν γελῶ, νὰ μειδιᾷς,
ἂν θλίβωμαι, νὰ κλαίῃς.
Ἂν ἀποθάνω, ὡς σκιὰ
μαζύ μου νὰ ἐκπνεύσῃς!!

Ν. Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

ΛΟΓΟΠΑΙΓΝΙΑ ΕΜΜΕΤΡΑ.

—

«Φίλε, μ' ἔλεγεν εἷς φίλος, τὸ γνωρίζω,
[ἐ ρ ᾷ ς τ ὴ ν»....
τὸν διέκοψα ἀμέσως καὶ τῷ λέγω,
[«Ἐ ρ α σ τ ή ν».

Μὲ τοὺς πνέοντας ἀγάπην ὀφθαλμούς σου,
[Σ ε β α σ τ ή,
Μὲ κατέθελξες καὶ πάντα τρέφω πρὸς σὲ
[σ έ β α ς τ ι.
Τί ἀνδρίαν ποῦ εὑρίσκει τις ς' αὐτοὺς τοὺς
['Α π ο σ τ ό λ ο υ ς!
δὲν φοβοῦνται ἀπὸ πύργους μὲ τὰ Κρούπ,
[καὶ ἀ π ὸ σ τ ό λ ο υ ς!
Εἰς τοὺς χρυσοῦς πλοκάμους της ἡ θελκτικὴ
['Ι ά ν θ η,
φέρει ὡραίας κεντητὰς κορδέλας ἀντὶ
[ἄ ν θ η.

Κ. Ι. ΗΛΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΡΩΣ ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ.

Εἰς βαρβάρων κοινωνίαν
Μ' ἀπαντᾷ τὴν ἀπαντῶ,
Ἐξ ἀνάγκης μὲ μανίαν
Μ' ἀγαπᾷ τὴν ἀγαπῶ.

——

Δὲν ἦτο ἄλλος, δὲν ἦτο ἄλλη
Αὐτὴ καὶ μόνη ἐγὼ κι' ἐγὼ
Δὲν βλέπω κάλλη, δὲν βλέπει...κάλλη
Μ' ἀγαπάει τὴν ἀγαπῶ.

——

Εἰς ξηρὰν ἂν ἐρημίαν
Ἀηδονάκι πλανηθῇ
Εἰς τί μέρος ἢ γωνίαν
Θὰ ζητήσῃ νὰ σταθῇ.

——

Ἐκεῖ που, ἔστω, σιγὰ θὰ ψάλλῃ
Μικρὸν πουλάκι ψυχορραγοῦν
Κ' ὠχροῦ Κανάνθου κλάδου τὰ κάλλη
Πνοαὶ Ζεφύρου μόλις κινοῦν.

—

Εἶσαι —— ἄγγελος, ἢ μᾶλλον ἀρχαία θεότης ἐπὶ γῆς λησμονηθεῖσα· πλησίον σου τέρας —·— φαίνεται πᾶς ἄλλος θνητός· μετέχεις κάλλους ἰδανικοῦ καὶ ἐξαισίου πλὴν —— καὶ ἡ χάρις τοῦ σώματός σου δὲν εἶναι κατωτέρα τῶν μυθικῶν χαρίτων· ἔλαβες — παρὰ θεοῦ ἀνάστημα ῥαδινῆς κυπαρίσσου καὶ ἔχεις τὴν ὡραίαν μορφὴν — αἰθερίας τινὸς νύμφης, ὁποία οὐτε ἐν τοῖς μύθοις εὑρίσκεται· παντὸς ἀνθρώπου—οἱ ὀφθαλμοὶ θαμβοῦνται προσατενίζοντές σε· καὶ οἱ ἰδόντες σε ψυχὴν καὶ καρδίαν- πρὸ τῶν ποδῶν σου προσφέρουσι, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ καρδίαν ἀγρίου θηρίου — ἔχοντες αἰσθάνονται ἑαυτοὺς τεθαμβωμένους πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου.

ΡΟΔΟΝ ΜΑΡΑΝΘΕΝ.

—

Πρωΐαν τινὰ ἔαρος,
Εἰσῆλθον εἰς ὡραῖον
Λειμῶνα εὐανθῆ·

Ἓν ῥόδον ἐπλησίασα,
Εὐώδη μῦρα πνέον,
Καὶ πρὶν νὰ μαρανθῇ,

Νὰ ὁρίψ' αὐτὸ ἠθέλησα
Τὸ ἤγγισα κι' ἡ ὀρόσος
Ἐχάθη παρευθύς.

Καὶ ὅταν φεῦ! τὸ ἔῤῥιψα
Παρατηρῶ ὅτι νόσος
Κρατεῖ αὐτό· καὶ θεὶς

Τὸν δάκτυλόν μου, ἔῤῥιψα
Τὰ φύλλα ἕνα, ἕνα,
φεῦ! ἦσαν μαραμμένα.

ΗΒΗ...

ΑΙΝΙΓΜΑ Β'.

—

Τί εἶμαι εἶναι δύσκολον νὰ σοὶ τὸ παραγγείλω·
Ἐγὼ αὐτὸς τὸ ὅλον μου ἀδύνατῶ νὰ λύσω·
Τοῦ ἀλφαβήτου γράμματα ἑπτὰ μ' ἀποτε-
[λοῦσι,
Καὶ σὲ, ὦ ἀναγνῶστά μου, συχνάκις τυραν-
[νοῦσι·
Τὸ ἓν ψηφίον ἀφαιρεῖς τὰ ἄλλα ἀνατρέπεις.
Εἰς νῆσον μικροτάτην μὲν, πλὴν ἔνδοξον μὲ
τρέπεις.
Τὸ τέλος μου καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ σώματος
λαμβάνεις,
Ἂν λείψω μηδενίζεσαι καὶ τὴν ζωήν σου χά-
[νεις.
Τὸ πέμπτον καὶ τὸ δεύτερον ψηφίον ἂν ἐ-
[ξάγῃς.
Καὶ μ' ἀνατρέψῃς, νόσημα κοινότατον πα-
[ράγεις.
Εἰς τῶν θνητῶν τὰς κεφαλὰς ἢ κεῖμαι ἢ ἐμ-
[βαίνω,
Εἰς ἄλλους μὲν διὰ παντὸς κ' εἰς ἄλλους μι-
[κρὸν μένω.

Ν. Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

Ποία λέξις ἑλληνικὴ ἑξασύλλαβος ἔχει εἰς ὅλας τὰς συλλαβὰς αὐτῆς Α.

—

Λύσις τοῦ Α'. Αἰνίγματος.
ΕΛΙΚΩΝ.—ΕΙΚΩΝ.— ΝΙΚΩ. ΚΙΝΩ. —ΩΝ.

Ὑπεύθυνος Δ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ.

ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ

ΜΟΥΣΑΙ

ΕΥΜΟΥΣΙΑΝ ΑΣΚΕΙΝ (Εὐρ.)

ΕΤΟΣ Α'. 1 ΜΑΙΟΥ 1878 ΑΡΙΘΜΟΣ 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.— Οἱ πρόσφυγες σοφοὶ [illegible]τωρ εἶτα δὲ καὶ ἱστορικὸς Καντακουζηνός, τοῦ Βυζαντίου εἰς τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην. ὅστις λέγει τὸν Βαρλαὰμ « νοῆσαί τε ὀξὺν (συνέχεια).— ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ, (τὸ σύστημα καὶ τὰ νοηθέντα ἐξηγήσασθαι ἱκανώτατον, τῶν κυματώσεων· θερμότης.— [illegible]ΓΘ ΣΤΟΡΙΑ καὶ τὰ Εὐκλείδου καὶ Ἀριστοτέλους καὶ (Οἱ ἐναέριοι Περιηγηταί (συνέχεια) — ΔΙΗ- Πλάτωνος ἐκμελετήσαντα, καὶ διαβόητον ΓΗΜΑ (Ἀνδρομάχη καὶ Ἕκτωρ ἢ γυναικεία περὶ ταῦτα ὄντα »· ἀλλ' οὔτε οἱ Ἰταλοὶ τό- ἀρετή — ΑΣΤΕΙΑ.— ΠΟΙΗΜΑ (Μὴν ἀγα- τε, οὔτε οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι ἦσαν πήσεις.— ΑΙΝΙΓΜΑ. ἱκανοὶ νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν Ἀριστοτελικὴν καὶ Πλατωνικὴν σοφίαν.

ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΟΦΟΙ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΣΠΕΡΙΑΝ ΕΥΡΩΠΗΝ

(Συνέχεια ἀριθ. 2)

Ἀνῆψαν δὲ τὸν σπινθῆρα τοῦτον τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας κατὰ τὸν ΙΔ'. αἰῶνα (1301—1375) ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δύο μουσοτραφεῖς ἄνδρες τῇ Ἰταλίας διὰ τῶν δύο ἐκ τῶν προρρηθέντων Ἑλλήνων μοναχῶν, τοῦ Βαρλαὰμ καὶ τοῦ Λεοντίου Πιλάτου, παρ' οἷς ἐσπούδασαν τὰ Ἑλληνικά, καὶ ὧν τὴν παιδείαν οὐ μόνον αὐτοὶ οἱ μαθητεύσαντες ἐκθειάζουσι, λέγοντες, ὅτι « ἡ Ἑλλὰς οὔτε ἐπὶ τῶν τότε χρόνων, οὔτε ἐπὶ πολλῶν αἰώνων πρότερον παρήγαγε τοιοῦτον σοφὸν (τὸν Βαρλαάμ)» ἀλλὰ καὶ οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι, καὶ μάλιστα ὁ πρότερον μὲν αὐτοκράτωρ εἶτα δὲ καὶ ἱστορικὸς Καντακουζηνός, ὅστις λέγει τὸν Βαρλαὰμ « νοῆσαί τε ὀξὺν καὶ τὰ νοηθέντα ἐξηγήσασθαι ἱκανώτατον, καὶ τὰ Εὐκλείδου καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Πλάτωνος ἐκμελετήσαντα, καὶ διαβόητον περὶ ταῦτα ὄντα »· ἀλλ' οὔτε οἱ Ἰταλοὶ τότε, οὔτε οἱ Βυζαντινοὶ χρονογράφοι ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν Ἀριστοτελικὴν καὶ Πλατωνικὴν σοφίαν.

Οἱ δύο οὗτοι Ἰταλοὶ εἶναι ὁ τότε φιλολογικὸς δικτάτωρ τῆς Εὐρώπης ὅλης Πετράρχης, καὶ ὁ ἐπίσης περίδοξος φιλολόγος καὶ φίλος αὐτοῦ Ι. Βοκκάκιος. Ἀμφότεροι οὗτοι ἐνθουσιῶντες ὑπὲρ τῆς ἀνορθώσεως τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, εὐθὺς ἅμα ἐγνωρίσθησαν καὶ ἐσχετίσθησαν μετὰ τοῦ Βαρλαὰμ καὶ Λεοντίου Πιλάτου, οἵτινες ἐστάλησαν πρεσβευταὶ ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων εἰς τὸν Πάπαν, ἵνα διαπραγματευθῶσι τὸ τότε σπουδαῖον λογιζόμενον ζήτημα τῆς ἑνώσεως ἐν τῇ Ἀβενιῶνι (Avignon), πόλει τῆς Γαλλίας, ἥτις ὑπῆρξε Παπικὴ ἕδρα ἀπὸ τοῦ 1305—1367, ἑδράξαντο τῆς περιστάσεως, καίτοι παρήλικες, νὰ ἐκπληρώσωσι τὸν δια-

καὶ αὐτῶν πόθον. Ὅλεν οὐ μόνον αὐτοὶ μαθηταὶ ὄντες ἐξέμαθον τὰ Ἑλληνικά, ἀλλὰ καὶ συνήργησαν νὰ ἱδρυθῇ ἐν τῇ τότε ἀρτισυστάτῳ Ἀκαδημίᾳ τῆς Φλωρεντίας ἕδρα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀφ' ἧς ἐδίδαξεν ὁ Λεόντιος τὸν Ὅμηρον, καὶ αὕτη εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα ἐν τῇ Δύσει δημοσίᾳ ἕδρα τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων.

Οἱ δύο οὗτοι πρωταγωνισταὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, ἀφ' ἑνὸς μὲν προτρέποντες τοὺς ἄλλους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν παράδειγμα προβαλλόμενοι συνήργησαν νὰ ἐξεγερθῇ ὁπωσοῦν παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς ἡ Ἑλληνομάθεια, ἀλλὰ ταχέως ἐξέπνευσεν ὁ ζῆλος οὗτος, μὴ ἀναρριπιζόμενος δεόντως διὰ τὴν σπάνιν Ἑλληνιστῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ. Ὅτι δὲ τὰ ἐναύσματα ταῦτα ταχέως ἐσβέσθησαν μὴ δυνηθέντα νὰ ἀναφλέξωσι τὸν μέγαν πυρσὸν τῆς κλασικῆς Ἑλληνικῆς σοφίας γίνεται δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι αὐτοὶ οἱ πρωτοβλαστοὶ ἐν τῷ σταδίῳ τῶν γραμμάτων οὐ μόνον ὁμολογοῦσιν, ὅτι οὐδ' αὐτοὶ ἠξιώθησαν νὰ γίνωσι μύσται τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας, (τοὐλάχιστον ὁ Πετράρχης, ὅστις ὁμολογεῖ, ὅτι δὲν ἐννοεῖ αὐτὸ τὸ ὁμηρικὸν πρωτότυπον κείμενον), εἴτε διὰ τὴν ταχεῖαν ἀναχώρησιν καὶ τὴν δυστροπίαν τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων διδασκάλων, εἴτε καὶ διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας καὶ τὸ πολυάσχολον αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ζωηρῶς ἐξεικονίζουσι τὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτῶν ἐπικρατοῦσαν γενικὴν ἀμάθειαν.

Ὅλεν κατὰ τὸν ΙΔ'. αἰῶνα μόλις ἀναζωπυρωθεὶς ὁ ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν ζῆλος διὰ τῆς διδασκαλίας τοιούτων δύο Ἑλλήνων καὶ τῶν μαθητευσάντων παρ' αὐτοῖς, εὐθὺς καὶ ἐσβέσθη, οὐδ' ὑπῆρχον τότε Ἰταλοὶ Ἑλληνισταί, ὡς διατείνονται τῶν δυτικῶν ἱστοριογράφων τινές, εἰ μὴ κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα, καθ' ὃν ἀνεκαινίσθη πάλιν ὁ ζῆλος οὗτος δι' ἑτέρων Ἑλλήνων σοφῶν, παρ' οἷς ἐμαθήτευσαν. Ὅτι δὲ καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὑπῆρχον Ἰταλοὶ τοσοῦτον δεινοὶ Ἑλληνισταί, ὅσον οὐδ' εἰς αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα, τοῦτο βέβαια εἶναι προϊόν, εἰ μὴ ἄλλου τινὸς αἰσθήματος, τοὐλάχιστον κακοζήλου ἐθνικῆς φιλοτιμίας.

Ὁ λόγος ἐνταῦθα εἶναι οὐχὶ ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ Ἑλληνικά τινα γράμματα δὲν ὑπῆρχον παντάπασιν ἔν τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τῇ Δύσει εἴτε κατὰ τὸν ΙΔ'. αἰῶνα, εἴτε καὶ κατὰ τοὺς προηγουμένους, ἀλλ' ὁσαδήποτε καὶ οἱαδήποτε ἦσαν τὰ Ἑλληνικὰ ταῦτα γράμματα καθ' ὅλον τὸν μέσον αἰῶνα ἐν τῇ Δύσει, δὲν παρῆλθαν ἀπὸ τὰ ἴχνη τῶν Ἑλληνικῶν τὰ διασωθέντα ἐκεῖ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος, ἀλλὰ μετηνέχθησαν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου, εἰς ὃ προσήρχοντο οἱ δυτικοὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπῆρχοντο ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι, καὶ ἀπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους τελευταῖον κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα μετελαμβάνθη καὶ αὐτὴ ἡ κλασικὴ Ἑλληνικὴ φιλολογία διὰ τῶν Ἑλλήνων προσφύγων καὶ οὕτως ἐγενικεύθησαν αἱ πρότερον στενὰ καὶ περιωρισμέναι Ἑλληνικαὶ σπουδαί.

Εἶναι ἀληθές, ὅτι τὰ ἐγκαθιδρυθέντα ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ νέα ἔθνη καὶ γλῶσσαι ἰδίας ἀμοιροῦντα, καὶ φιλολογίας στερούμενα τὸ κατ' ἀρχὰς, προθύμως ἐσπάσθησαν τὰ Ἀττικιστά, καὶ ἐν τῇ πρωΐᾳ τῶν αἰώνων ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀράβων μετοχετευθείσης αὐτοῖς σοφίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς μετὰ τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους καὶ πρότερον καὶ ἐπὶ τῶν σταυροφοριῶν ἐπιμιξίας, καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἁλώσεως τοῦ Βυζαντίου, ὅπερ ἦν τὸ ταμεῖον ἁπάσης τῆς ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος περισωθείσης διανοητικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς περιουσίας, βαθμηδὸν ἀπεξενώθησαν τὴν βαρβαρότητα καὶ ἀπαιδευσίαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε, ὡς λέγει ὁ Γίββων, περὶ τὸ τέλη τοῦ ΙΕ'. αἰῶνος Μ. Χ. ἦσαν ἐν τῇ Εὐρώπῃ περὶ τὰ 10 πανεπιστήμια, ἐξ ὧν ἑπτὰ ἐκ τῶν

ότερα, ἱδρυθέντα πρὸ τοῦ ΙΓ'. αἰῶνος καὶ δύο μάλιστα λίαν πολυφοίτητα, ἀριθμοῦντα πολλὰς χ λιάδας φοιτητῶν ἰδίως τοῦ δικαίου, τὸ ἐν Βονωνίᾳ καὶ Ὀξφόρδῃ. Ὅθεν οἱ Εὐρωπαῖοι εἶναι πρόδηλον, ὅτι οὐ μόνον δὲν ἦσαν ἀγροῖκοι καὶ βάρβαροι κατὰ τὴν εἰς Εὐρώπην ἄφιξιν τῶν προσφύγων τοῦ Βυζαντίου, ὡς οἱ αὐτόχθονες Ἀμερικανοὶ κατὰ τὴν εἰς Ἀμερικὴν ἄφιξιν τῶν Ἱσπανῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ Λατινικὰ γράμματα ἦσαν διαδεδομένα παρ' αὐτοῖς, καὶ πολλαὶ ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι ἦσαν γνωσταί, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἑλληνικά τινα γράμματα σποράδην ἐκαλλιεργοῦντο, ἀλλὰ τὴν γενικὴν ἐκείνην ὥρησιν εἰς τὰ γράμματα, τὴν παραχθεῖσαν ὡς ἐκ τῆς πληθύος σοφῶν Ἑλληνιστῶν, καὶ τῶν συστηθεισῶν δημοσίων ἑδρῶν, καὶ τῶν πολλαπλασιασθέντων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων προὐκάλεσεν ἡ ἀθρόα τῶν προσφύγων ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου μετανάστευσις εἴτε πρό, εἴτε καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον ζωηρὰ καὶ ταχεῖα ὑπῆρξεν ἡ ὥθησις αὕτη, καθόσον παρῆχθη εἰς λαοὺς ἀνεπτυγμένους ἤδη πολλαχῶς, καὶ δυναμένους νὰ ἐκτιμήσωσι τὰ ἀπὸ τῆς σπουδῆς καὶ τῆς μελέτης τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων παραγόμενα ὠφελήματα.

Διότι οἱ πρόσφυγες οὗτοι τυχόντες εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς εἰς τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὴν τότε ἐξέχουσαν κατὰ τὸν πολιτισμόν, ἧς οἱ ἡγεμόνες καὶ ἰδίᾳ οἱ ἐν Φλωρεντίᾳ Μέδικοι ἦσαν ἔνθερμοι τῶν Μουσῶν λάτρεις, ὄχι μόνον ἐδίδαξαν ἐν δημοσίοις ἐκπαιδευτηρίοις καὶ ἐν ἰδιωτικοῖς Λυκείοις ὀρθότερον τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν εἰς τοὺς πολυαρίθμους φοιτητὰς τοὺς συρρέοντας ἀπό τε τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ὄχι μόνον ἀντέγραψαν ἕνεκα πορισμοῦ τὰ πολυάριθμα χειρόγραφα τῶν ἀθανάτων συγγραφῶν, ἐξ ὧν τινὰ μὲν συμπαρέλαβον φεύγοντες, τὰ δὲ λοιπὰ μετέπειτα ἐπανελθόντες καὶ συλλέξαντες μετεκόμισαν ἐκεῖ· καὶ οὕτω διὰ τῆς ἀντιγραφῆς πολλαπλασιάσαντες κατέστησαν αὐτὰ κοινότατα καὶ εὐπρόσιτα, ὄχι μόνον μετέφρασαν πολλὰ αὐτῶν εἰς τὴν Λατινικὴν τελεότερον καὶ πληρέστερον, καὶ οὕτως ἀπεσκοράκισαν τὰς ἐκ τοῦ Ἀραβικοῦ μεταφράσεις, ἀλλὰ καὶ διώρθωσαν καὶ ἐπεστάτησαν εἰς τὰς πρωτοφανεῖς αὐτῶν ἐκδόσεις διὰ τοῦ τύπου, ὅστις τότε (1440) ἐφευρέθη καὶ ἐφηρμόσθη ἐν Γερμανίᾳ, καὶ δὲν περιωρίσθησαν μόνον εἰς ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἴδια αὐτῶν συγγράμματα πλεῖστα εἴτε γραμματικά, εἴτε φιλολογικὰ συνέγραψαν καὶ τύποις ἐξέδωκαν. Διὸ καὶ ἡ ἄφιξις τῶν προσφύγων τούτων εἰς τὴν Εὐρώπην πρέπει δικαίως νὰ λογίζηται ἡ ἀφετηρία τῆς φιλολογικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς προόδου τῆς Εὐρώπης.

Ὥστε πολλὰ καὶ ἄλλα μέσα συνετέλεσαν εἰς τὸν ἐκπολιτισμὸν καὶ τὴν διανοητικὴν πρόοδον τῆς μεσαιωνικῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ τὸ δραστικώτατον πάντων ἦν ἡ διὰ τῶν προσφύγων τοῦ Βυζαντίου ἀναβίωσις τῆς Ἑλληνομαθείας. Ἓν δὲ ἕτερον μέσον ἦν ἡ διὰ τῶν Ἀράβων διοχετευθεῖσα εἰς αὐτὴν Ἑλληνικὴ παιδεία, καὶ περὶ τούτου ἐπιτραπήτω ἡμῖν νὰ διαλάβωμεν ἐνταῦθα ὀλίγα τινα παρεκβατικῶς.

Ὡς ἐν τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ὁ ἀρχαῖος κόσμος ἀνεκαινίσθη διὰ νέου ἑτέρου, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου προέκυψε νέος κόσμος, ὁ Μωαμεθανικός, ἐκπροσωπούμενος κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῶν Ἀράβων, οἵτινες ἀπὸ τῆς ς'. ἑκατονταετηρίδος συνεκρότησαν κράτος εὐρύτατον ἁπλούμενον ἐπὶ τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς μεσημβρινοδυτικῆς Εὐρώπης. Οἱ Ἄραβες, ὡς καὶ οἱ μετὰ τὴν παρακμὴν αὐτῶν ἐκπροσωπήσαντες τὸν Μωαμεθανισμὸν Σελδζουκίδαι Τοῦρκοι, ἦσαν φίλοι τῶν γραμμάτων καὶ τῶν ἐπιστημῶν.

ὅθεν ἦτον ἐπόμενον νὰ φωτισθῶσιν ἀπὸ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων διὰ τῶν Βυζαντινῶν, μεθ' ὧν ἦλθον εἰς ἐπαφήν. Ἰδοὺ πῶς ἀφηγεῖται τὸν παρὰ τοῖς Ἄραψι Ἑλληνισμὸν εἷς τῶν διασήμων ὁμογενῶν Μεσαιωνολόγων, ὁ Κ. Κ Σάθας

«Ὁ τοσοῦτον τοὺς Ἄραβας τιμήσας Ἑλληνισμὸς χρονολογεῖται ἰδίως ἀπὸ τῶν Ἀββασιδῶν, τὸ κατ' ἀρχὰς μὲν εἰσαχθεὶς διὰ Σύρων ἰατρῶν, ὕστερον δὲ καὶ δι' Ἑλλήνων, εὑρόντων ἐν τῇ φιλομούσῳ τοῦ Βαγδατίου αὐλῇ περίθαλψιν, ἀναμιμνήσκουσαν τὸν φιλελληνισμὸν τῶν Πάρθων βασιλέων. Παρὰ τοὺς ἄλλους καλίφας ἰδίως ὁ φιλόμουσος Ἀλ-μαμοὺν συνεκέντρωσε περὶ αὐτὸν πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων καὶ Σύρων, καὶ ὡς φίλους μᾶλλον ἢ ὡς ὑπηρέτας θεωρῶν αὐτοὺς ἐξετέλεσε διὰ τούτων τὰς πολυαρίθμους ἐκείνας μεταφράσεις, ἐφ' αἷς δικαίως σεμνύεται ἡ Ἀραβικὴ φιλολογία, ἀλλ' ἀντὶ παντὸς ἄλλου ἐγκωμίου ἀρκοῦμαι παρατιθέμενος τὴν ἑξῆς ἐπιστολὴν τοῦ Ἄραβος Μαϊκήνα πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Θεόφιλον, δι' ἧς ἀντὶ πέμψεως θυσίας παρακαλεῖ αὐτὸν νὰ τῷ δανείσῃ τὸν διάσημον φιλόσοφον καὶ μαθηματικὸν Λέοντα τὸν Βυζάντιον « ἐβουλόμην μὲν αὐτὸς ἀφικέσθαί σοι, ἔργον φίλου τε καὶ μαθητοῦ ἐκπληρῶν· ἐπεὶ δὲ ἡ τε προσανακειμένη μοι ἀρχὴ ἐκ θεοῦ καὶ ὁ πολὺς ὑπὸ τὴν χεῖρά μου τελῶν καὶ ἐξουσίαν λαὸς τοῦτο οὐ συγχωρεῖ, ἀξιῶ τὸν ὃν ἔχεις ἐπὶ φιλοσοφίᾳ καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις περιβόητον ἄνδρα βραχύν τινα χρόνον ἀποστεῖλαι καὶ συγγενέσθαι μοι τοῦτον πεῖσαι παντὶ τρόπῳ, διδασκαλίαν τῆς αὐτοῦ ἐπιστήμης μεταδιδόντα καὶ ἀρετῆς τῷ οὕτως ἔχοντι ἐμοὶ πρὸς ἐκείνας ἐρωτικῶς. Πάντως δὲ οὐκ ἀναβολή τις γενήσεται, ὅτι τε τῶν οὐχ ὁμογλώσσων ἐγὼ καὶ ὅτι τῆς πίστεως ἀλλότριος, ἀλλ' ὅτι τοιοῦτος μᾶλλον ὁ ἀξιῶν, πέρας ἡ αἴτησις λήψεται παρὰ φίλοις ἐπιεικέσι καὶ χρηστοῖς ». Καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν δὲ Λέοντα γράφων ὁ Ἀλ-Μαμοὺν τελευτᾷ οὕτω τὴν ἱκετευτικὴν ἐπιστολήν του « ἐπεὶ ἀγνωστός εἰμι τοῖς σοῖς συμπολίταις μὴ ἀπαξιώσῃς ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς σῆς διδασκαλίας μεταδοῦναι ἡμῖν· εἰ γὰρ τοῦτο γένηται, τοὺς αὐχένας σοι κλινεῖ γένος ἅπαν τὸ τῶν Σκακηνῶν, καὶ πλούτου καὶ δωρεῶν ἀξιωθήτῃ, ὧν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ».

Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα μετὰ τοσούτου ζήλου ἐκαλλιεργοῦντο ἐν Βαγδατίῳ, ὥστε οἱ Ἑλληνίζοντες Ἄραβες οἰκτείροντες τὴν ἀμάθειαν τῶν Βυζαντινῶν, διέκρινον αὐτοὺς διὰ τῶν ἀγροικοτέρων ἐπιθέτων. Μετὰ λύπης δὲ ἀναφέρων ταῦτα ὁ φιλόπατρις Ψελλὸς λέγει « τοσοῦτον ἡ τάξις ἀντέστρεπται, ὡς βαρβαρίζειν μὲν τοὺς Ἕλληνας, Ἑλληνίζειν δὲ τοὺς βαρβάρους ». Ἀλλὰ πρὸς τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ καὶ τὴν καθομιλουμένην καλῶς ἐγίνωσκον οἱ τότε Ἄραβες ». Κλειὼ ἀρθ. 719.

Ὁ πρῶτος οὗτος, ἤτοι ὁ Ἀραβικὸς Μωαμεθανισμὸς ἀπὸ τῆς Η'. ἑκατονταετηρίδος διαιρεθεὶς εἰς πολλὰς δυναστείας, βραδύτερον κατὰ τὴν Γ'. ἑκατονταετηρίδα ἀπετέλει δύο κύρια συμπλέγματα ἐπικρατειῶν, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐσχημάτιζον τὰ ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ καὶ ἐν Ἀφρικῇ ἱδρυθέντα πρὸ πολλοῦ βασίλεια, τὸ δὲ ἕτερον τὰ ἐν Ἀσίᾳ Μωαμεθανικὰ κράτη. Τὰ πρῶτα ἦσαν ἐντελῶς ἀνεξάρτητα, τὰ δὲ ἐν Ἀσίᾳ ἀναγνώριζον μὲν τὴν ὑπερτάτην κυριαρχίαν τοῦ ἐν Βαγδατίῳ ἑδρεύοντος Καλίφου, ἀλλ' οὗτος εἶχεν ἀποβάλει ἐν τῷ μεταξὺ πᾶσαν πραγματικὴν δύναμιν περιορισθεὶς εἰς μόνην τὴν θρησκευτικὴν ἡγεμονείαν.

Ἐκ τῶν ἀνεξαρτήτων τούτων Ἀραβικῶν κρατῶν τὸ ἐν Ἰσπανίᾳ ἀπὸ τοῦ Η'. αἰῶνος (711) συστηθὲν ἀπέβη βαθμηδὸν τὸ μόνον πλούσιον, πολυάνθρωπον καὶ μᾶλλον πεπολιτισμένον Κράτος τῆς Εὐρώπης. Διότι εἰ καὶ δὲν συμπεριελάμβανε πᾶσαν τὴν Ἰσπα-

νικὴν χερσόνησον, εἶχεν ὅμως πληθυσμὸν περὶ τὰ 30 ἑκατομμύρια, ἐτησίαν πρόσοδον 13 ἑκατομμύρια φλωρίων, πολλὰς πόλεις ἀκμαίας κατὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνας, ὧν προεξῆρχεν ἡ πρωτεύουσα Κορδύβη, ἠρίθμει 17 ἀνώτερα ἐκπαιδευτήρια, 70 πλουσίας βιβλιοθήκας, ἐξ ὧν αἱ τῆς Κορδύβης περιεῖχον 600,000 τόμων, καὶ ἐκτὸς τῶν πανεπιστημίων καὶ τῶν σχολείων καὶ ὄχι ὀλίγας Ἀκαδημίας. Τοῦ μεγαλείου καὶ τῶν δυνάμεων τοῦ κράτους τούτου πρόκεινται μαρτύρια τὰ μέχρι σήμερον σωζόμενα ἐν πολλαῖς πόλεσι τῆς μεσημβρινῆς Ἱσπανίας μεγαλοπρεπῆ καὶ θαυμαστὰ κτίρια, ἀνάκτορα καὶ τεμένη. Ἐπὶ τοῦ Ἀβδουραχμάνου μάλιστα τοῦ Γ'. κατὰ τὸν Ι'. αἰῶνα (912 961) τὸ κράτος τοῦτο συνέδεσεν πολιτικὰς σχέσεις μὲ ὅλα τὰ μεσαιωνικὰ κράτη τῆς Εὐρώπης. Ὄθων, ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Γερμανίας ἐκ τῆς Σαξωνικῆς καλουμένης δυναστείας, οἱ βασιλεῖς τῆς Γαλλίας, Βουργουνδίας, Οὐγγαρίας κτλ. ἀπεκρίθησαν εὐμενῶς πρὸς τὸν Ἄραβα μονάρχην, ὁ ἡμέτερος Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ὑπέθαλψε λίαν εὐνοϊκῶς τὰς ἐκδηλωθείσας ταύτας φιλικὰς πρὸς αὐτὸν διαθέσεις τοῦ ἡγεμόνος τοῦ Ἀραβικοῦ ἐν τῇ Δύσει Κράτους.

Τὸ Κράτος τοῦτο ὑπῆρξε τὸ πρῶτον σχολεῖον τῆς μεσαιωνικῆς Εὐρώπης, ἀπ' αὐτοῦ ἐξήντλησαν τὰς πρώτας γνώσεις τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν οἱ Εὐρωπαῖοι, τῆς Ἰατρικῆς, Ἀστρονομίας, Χημείας καὶ Γεωγραφίας, ἀπὸ τῶν Ἀραβικῶν συγγραμμάτων, ἅτινα μετέφρασαν οἱ Ἀραβισταὶ Εὐρωπαῖοι, ἐξήντλει ὁ μεσαιωνικὸς ἐκεῖνος κόσμος πασαν σοφίαν ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῆς πρωτοτύπου πηγῆς, τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ.

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΚΥΜΑΤΩΣΕΩΝ.

Ἐπ' ἐσχάτων ἕτερον σύστημα περὶ φωτὸς ἦλθε νὰ ἀνατρέψῃ ἐκ θεμελίων τὸ μέχρι τοῦδε ἐπικρατοῦν. Τὸ φῶς, ὅπερ εἶλκε τὴν καταγωγήν του μέχρι τῆς σήμερον ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, ἄλλως γενεαλογοῦσιν οἱ νεώτεροι Φυσικοί, ὧν προεξάρχει τὸ κλεινὸν τῆς Γαλλίας τέκνον, ὁ σοφὸς Φρέσνελος. Κατ' αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ Ἡλίου δὲν ἔρχεται τὸ φῶς, ἀλλὰ παράγεται ἕνεκα τοῦ Ἡλίου, πέριξ τῆς Γῆς εὑρισκόμενον. Ἐξηγούμεθα ἐπὶ τὸ σαφέστερον. Ὑποτίθεται ὅτι ὑπάρχει ἓν ρευστὸν λεπτότατον, ἤτοι χίλια μιλλιόνια φορὰς λεπτότερον τοῦ ἀέρος, διακεχυμένον καθ' ὅλην τὴν ἄπειρον ἔκτασιν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου, ὡς τὰ πλοῖα ἐντὸς τῆς θαλάσσης, εἶναι βεβυθισμένοι πάντες οἱ ἀστέρες. Τὸ ρευστὸν τοῦτο, ὅπερ ὀνομάζεται αἰθήρ, εὑρισκόμενον μὲν εἰς ἀκινησίαν εἶναι σκότος, εἶναι νύξ, ὅταν δὲ τεθῇ εἰς κίνησιν, εἶναι φῶς. Διὰ νὰ γίνωσι δὲ τὰ μόρια τοῦ αἰθέρος παλμώδη εἰς τὴν ἡμετέραν σφαῖραν ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τοῦ Ἡλίου· εὐθὺς ἅμα ὁ Ἥλιος ἀναβῇ ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα, διαταράττει διὰ τοῦ ὄγκου αὐτοῦ τὴν ἰσορροπίαν τοῦ ρευστοῦ, καὶ βάλλει αὐτὸ εἰς κίνησιν, ἥτις ἀπὸ δονήσεων εἰς δονήσεις μεταδιδομένη φθάνει μέχρις ἡμῶν εἰς 8 λεπτὰ, καὶ παράγει εἰς τὸ κενὸν κυματώσεις, ὁμοίας μὲ ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι γίγνονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ὅταν ῥίψωμεν εἰς αὐτὸ λίθον. Ὁ Ἥλιος λοιπὸν δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ εἷς πελώριος κινητὴρ, εἷς ἀπειρομεγέθης λίθος ριπτόμενος εἰς τὸ αἰθέριον πέλαγος, καὶ διὰ τῶν κυματώσεων, τὰς ὁποίας προξενεῖ εἰς τὰ μόρια τοῦ ρευστοῦ, παράγων τὸ φῶς.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ σύστημα τῶν κυματώσεων, ὅπερ σήμερον παραδέχεται σύμπας ὁ πεφωτισμένος κόσμος· ὁ δὲ ὁρισμὸς τοῦ φω-

τὸς κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι τοιοῦτος Φῶς δὲν εἶναι ἄλλο τι, εἰμὴ κυματοειδὴς κίνησις τοῦ αἰθέος, ἐπισυμβαίνουσα ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἡλίου.

Ἐκ τοῦ συστήματος τούτου ἐξάγεται πρῶτον, ὅτι καὶ τὴν νύκτα τὸ φῶς ὑπάρχει τριγύρω ἡμῶν, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν· ἀλλ' ἐπειδὴ μένει καὶ δὲν κινεῖται, εἶναι ἀόρατον· δεύτερον, ὅτι τὸ ἔργον τοῦ Ἡλίου ἐν τῷ οὐρανῷ δύναται νὰ πράξῃ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς· καθ' ὃν τρόπον ὁ Ἥλιος φωτίζει τὸν κόσμον, διαταραττων τὰ μόρια τῆς περιεχομένης πανταχοῦ ἀβαροῦς ἐκείνης οὐσίας, οὕτω καὶ ἡμεῖς φωτίζομεν τὰς πόλεις καὶ τὰς αἰθούσας ἡμῶν, καὶ μετατρέπομεν τὴν σκοτεινὴν νύκτα εἰς ἡμέραν φαεινὴν διὰ τοῦ φωτὸς τῶν τεχνητῶν Ἡλίων· καὶτρίτον, ὅτι καθὼς ὁ ἦχος παράγεται διὰ τῶν δονήσεων τοῦ ἀέρος, οὕτω παράγεται καὶ τὸ φῶς διὰ τῶν δονήσεων τοῦ αἰθέρος, εἰς παραγωγὴν δὲ ἀμφοτέρων ἀρκεῖ νὰ ὑπάρχῃ εἷς κινητήρ.

Δὲν ἔκαιε λοιπὸν, δὲν ἐφώτιζεν ἀπ' ἀρχῆς τῆς δημιουργίας μέχρι τοῦδε ὁ Ἥλιος; Ἦτο λοιπὸν ἀπάτη πάσης τῆς ἀνθρωπότητος, ἥτις ἀπέδιδεν εἰς τὸν Ἥλιον φῶς καὶ θερμότητα; Ναί. ἦτο πλάνη, ἀποφαίνεται ἡ ἐπιστήμη· ὁ Ἥλιος, λέγει καὶ ὑποστηρίζει αὕτη, δὲν εἶναι περιβεβλημένος πύρινον στέμμα, δὲν εἶναι σῶμα αὐτόφωτον καὶ αὐτολαμπές, δὲν εἶναι ἡ αἰωνία λαμπάς, ὁ μέγας πυρσός, ὁ φωτίζων διὰ τῶν ἐκπεμπομένων ἀκτίνων του σύμπασαν τὴν οἰκουμένην· Ἡ λειτουργία του περιορίζεται εἰς τὸ νὰ διαταράττῃ μόνον διὰ τῆς παρουσίας του τὸν αἰθέρα τοῦ φωτὸς, καὶ διὰ τῆς διαταράξεως ταύτης νὰ καθιστᾷ τὸ φῶς ὁρατόν

Δυσπιστοῦμεν βεβαίως εἰς τὴν θεωρίαν τῶν κυμάνσεων, καὶ ἴσως δυσανασχετοῦμεν, βλέποντες ὅτι οὕτω καταβιβάζεται ὁ φωτολαμπὴς, βασιλεὺς τῆς ἡμέρας ἀπὸ τὸ πύρινον καὶ φλογοβόλον ἅρμα του, καὶ ὅμως ὄχι μόνον πρέπει μετὰ παντὸς τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου νὰπαραδεχθῶμεν τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ τοῦ συστήματος, ἀλλὰ καὶ εἶναι ἀνάγκη. Καὶ ἰδοὺ διατί Ὁ Ἥλιος εἴπομεν ὅτι ἵσταται εἰς τὸ κέντρον, συγκρατῶν διὰ τῶν νόμων τῆς ἕλξεως πάντας τοὺς περὶ αὐτὸν κόσμους· ἀλλὰ πόσοι αἰῶνες ἐχρειάσθησαν διὰ νὰ ἀποδώσωμεν ἡμεῖς, οἱ ἄνθρωποι εἰς αὐτὸντὴν θέσιν ταύτην; Ἡ Γῆ εἶχε σφετερισθῇ τὸν θρόνον αὐτοῦ 16 ὅλους αἰῶνας κατὰ τὸ Πτολεμαϊκὸν σύστημα, ὁ δὲ ἥλιος ὑπέκειτο εἰς τὰ νεύματα αὐτῆς ὡς ἁπλοῦς ὑπήκοος. μόλις περὶ τὴν 16ην ἑκατονταετηρίδα ἀνέκτησεν ὁ ἥλιος τὸν ἀπολεσθέντα αὐτοῦ θρόνον διὰ τῆς γενναίας συνδρομῆς τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου, ὅστις ἐδανείσθη καὶ αὐτὸς τὰ ὅπλα του ἀπὸ τῆς πλουσίας ὁπλοθήκης τῶν ἡμετέρων προγόνων. Εἰς μάτην τότε ἐξηγέρθησαν οἱ ἐπαδοὶ τοῦ πεσόντος συστήματος, εἰς μάτην προέτεινον τὴν μαρτυρίαν τῶν ὀφθαλμῶν, εἰς μάτην ὡπλίσθησαν ὅπλον φ ἐρώτερον, ἤτοι τὴν ἱεράν ἡμῶν θρησκείαν· εἰς ματην ἀπήγαγον εἰς τὴν καταδίκην τὸν πολυπαθῆ Γαλιλαῖον, τὸν δαρνοστερῆ νικητὴν τῶν ἐπιστημονικῶν ἀγώνων, καὶ ἄλλους τῆς ἐπιστήμης θεράποντας· ὁ ἥλιος ἐνεθρονίσθη εἰς τὸ κέντρον, καὶ τὸ νέον σύστημα ἐγένετο παρ' ἅπασι παραδεκτόν. διὰ τί τοῦτο; διότι ἦτον ἀνάγκη ἐπιστημονικὴ ἡ παραδοχὴ αὐτοῦ. Πλεῖστα ὅσα φαινόμενα ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐν τῇ γ· ἐμενο, ἀνεξήγητα κατὰ τὸ Πτολεμαϊκὸν σύστημα, ἐνῷ κατὰ τὸ Κοπερνίκειον πάντα τὰ φαινόμενα ἐξηγοῦνται εὐκολώτατα καὶ φυσικώτατα.

Τοῦτο αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸ σύστημα τῶν κυματώσεων. Δὲν ὑπάρχει φαινόμενον θετικὸν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἦναι δυνατὸν τὸν

νὰ ἐξηγηθῇ, εἰς τὸ ὁποῖον νὰ μὴν ἦναι δυνατὸν νὰ δοθῇ ὁ ἀποχρῶν λόγος διὰ τῆς θεωρίας τῶν κυματώσεων, ἐνῷ πλεῖστα ὅσα φαινόμενα μένουσιν ἀνεξήγητα, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν ἀντίκεινται ἀπ' εὐθείας εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκπομπῆς. Ἆρα τὸ σύστημα τῶν κυματώσεων εἶναι μία τῶν ἀναγκῶν τῆς ἐπιστήμης εἰς ἐξήγησιν πολλῶν φυσιολογικῶν φαινομένων, καὶ ὀφείλομεν διὰ τοῦτο νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀλήθειαν αὐτοῦ.

ΘΕΡΜΟΤΗΣ

Ἂν ὁ Ἥλιος δὲν εἶναι ἑστία τοῦ φωτός, δὲν εἶναι ἄραγε καὶ ἡ ἑστία τῆς θερμότητος; Ἡ ἐπιστήμη ὡς πρὸς τοῦτο δὲν ἐφάνη ριζοσπαστική· διένειμεν ἐξ ἡμισείας τὴν θερμότητα μεταξὺ τοῦ Ἡλίου καὶ τῶν σωμάτων. Ὁ Ἥλιος δὲν παρέχει ἀπολύτως καὶ ἐξ ὁλοκλήρου θερμότητα εἰς τὰ σώματα, ἀλλὰ ἀναπτύσσει μόνον τὸ θερμογόνον, τὸ ὁποῖον ἐνυπάρχει εἰς τὰ σώματα εἰς θέσιν ἀδρανῆ. Καὶ τούτου πρόχειρος καὶ παρὰ πόδα, ἡ ἀπόδειξις. Σκάπτοντες φρέατα ἢ μεταλλεῖα ἢ ἐν γένει καταβαίνοντες εἰς τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, ἀπαντῶμεν βαθμιαίαν τῆς θερμότητος αὔξησιν· ἢ ἀναβαίνοντες ὑψηλότερον εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἀπαντῶμεν βαθμιαίαν τῆς θερμότητος ἐλάττωσιν· παραδείγματος χάριν εἰς ἕκαστον μέτρον 90 ποδῶν βάθους τὸ θερμόμετρον ἀναβαίνει ἕνα βαθμόν. Ἂν λοιπὸν ἡ θερμότης προήρχετο ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, καὶ ἡ γῆ δὲν εἶχε τὴν ἰδίαν αὐτῆς θερμότητα, ἔπρεπε τὸ φαινόμενον νὰ συμβαίνῃ ἀντιστρόφως.

ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ. Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ τοῦ σχήματος τῆς Γῆς, ἐπειδὴ ἱστάμεθα ἐπ' αὐτῆς, δὲν δυνάμεθα διὰ τῆς ὁράσεως νὰ προσδιορίσωμεν τὸ σχῆμα αὐτῆς, νὰ ὑψωθῶμεν δὲ ὑπεράνω αὐτῆς δυνάμεθα διὰ τῶν ἀεροβατικῶν μηχανῶν, ἀλλὰ τὸ ὕψος εἰς τὸ ὁποῖον ἀναβαίνομεν εἶναι τοσοῦτον, ὥστε μικρὸν μόνον μέρος τῆς Γῆς δυνάμεθα νὰ συμπεριλάβωμεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς τὸ ὅλον σχῆμα αὐτῆς· διὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶμεν, ὡς καὶ τῷ ὄντι μεταχειρίζονται οἱ ἐπιστήμονες, ἕτερα μέσα, ἤτοι φαινόμενα οὐράνια καὶ γήϊνα, διὰ νὰ προσδιορίσωσι τὸ σχῆμα αὐτῆς. Ἀλλὰ δὲν ἔχει τὸ πρᾶγμα οὕτω διὰ τὸν Ἥλιον καὶ τοὺς ἄλλους ἀστέρας, τοὺς κειμένους ἐκτὸς ἡμῶν. Εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ σχήματος αὐτῶν ἡ ὅρασις εἶναι τὸ μόνον μέσον, ὁ ὀφθαλμὸς εἶναι τὸ μόνον ὄργανον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ φωτολαμπὴς Ἥλιος ὁμοιάζει μὲ τὰς καλλιπαρείους ἐκείνας παρθένους, αἵτινες ζηλότυποι τῆς καλλονῆς αὐτῶν δὲν ἀφίνουσιν ἀτιμωρητεὶ τὸν αὐθάδη ὀφθαλμὸν νὰ ἀτενίσῃ πρὸς αὐτάς. Στρέψατε, ἐὰν δύνασθε, τὰ βλέμματα ὑμῶν γυμνὰ εἰς τὸν Ἥλιον· γίνεσθε ἀμέσως τυφλοὶ καὶ ὁλοκαύτωμα τοῦ ἐπιστημονικοῦ ζήλου σας· ὁ ὀφθαλμὸς ἀμαυροῦται, τυφλοῦται, μὴ δυνάμενος νὰ ὑποστῇ λαμψιν, ἥτις ὑπερτερεῖ 800 χιλ. φορὰς τὴν λάμψιν τῆς Πανσελήνου. Ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς ὁπλισθῇ διὰ τηλεσκοπείου, ἔτι μᾶλλον δραστικωτέραν καθιστᾷ τὴν τιμωρίαν του· διότι, ἐπειδὴ ὁ φακὸς ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ συγκεντρόνῃ εἰς ἓν σημεῖον πολλὰς θερμαντικὰς ἀκτῖνας, ὁ ὀφθαλμὸς πυρπολεῖται· δυοῖν λοιπὸν θάτερον, πρέπει νὰ γίνῃ ἡ παρατήρησις, ἢ ὅταν περιβληθῇ ὁ Ἥλιος τὸν νεφελοειδῆ ἢ ὁμιχλώδη αὐτοῦ πέπλον, ἢ ὅταν θέσωμεν πρὸ τοῦ ὀπτικοῦ σωλῆνος ὕελον χρώματος μαύρου. Οὕτω λοιπὸν ὁ δίσκος τοῦ Ἡλίου καθορώμενος φαίνεται ἐντελέστατος κύκλος, καὶ ἐπειδὴ ὡς ἐκ τῆς περὶ τὸν ἄξονα αὐτοῦ περιστροφῆς παρουσιάζει ἡμῖν διαφόρους ὄψεις τῆς ἐπιφανείας του, ἐντεῦθεν ἕπεται ὅτι τὸ σχῆμά του εἶναι σφαιρικόν.

Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

ΟΙ ΕΝΑΕΡΙΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ JULES VERNE.

(Συνέχ. ἴδ. προηγ. ἀριθ.)

Ἄρθρον 6. τοῦ «Ἡμερησίου Τηλεγράφου» Διαμάχαι σπουδαίων ἐφημερίδων — Ὁ Κύριος Πέτερμαν ὑποστηρίζει τὸν φίλον του Φεργγουσών Ἀπάντησις τοῦ σοφοῦ Κόνερ — Οἱ Παρίσιοι ἐν πολιορκίᾳ — Διάφοροι προτάσεις ἀπευθυνθεῖσαι τῷ Δόκτωρι.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἐν τῷ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 Ἰανουαρίου φύλλῳ αὐτοῦ ὁ «Ἡμερήσιος Τηλέγραφος» ἐδημοσίευσεν ἄρθρον ἔχον ὡς ἕπεται :

« Μετ' οὐ πολὺ ἡ Ἀφρικὴ θέλει ἀποκαλύψει ἡμῖν τὸ μυστήριον τῶν ἀπεράντων αὐτῆς ἐρήμων. Νέος τις Οἰδίπους θέλει ἀπαντήσει εἰς τὸ αἴνιγμα τῆς Σφιγγὸς, ἐφ' οὗ ἐπὶ ἑξήκοντα αἰῶνας πλεῖστοι σοφοὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιχύσωσι τὴν ἐλαχίστην ἀκτῖνα φωτός. Ἐν ἄλλῃ ἐποχῇ τὸ ἀναζητεῖν τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου (fontes Nili querere) ἐθεωρεῖτο ὡς ἄσκοπός τις ἐπιχείρησις, χίμαιρα ἀπραγματοποίητος. »

« Ὁ Δόκτωρ Βάρθ ἀκολουθῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Δένχαμ καὶ Κλάπερτον μέχρι τοῦ Σουδὰν διαχαραχθεῖσαν ὁδὸν, ὁ Δόκτωρ Λιβιγγστόνης πολλαπλασιάζων τὰς παρατόλμους αὐτοῦ ἐρεύνας ἀπὸ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος μέχρι ταῦ λεκανοπεδίου τῆς Ζαμβέζης, οἱ πλοίαρχοι Βούρτων καὶ Σπέκ διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν μεγάλων ἐσωτερικῶν λιμνῶν, ἠνέῳξαν τρεῖς ὁδοὺς εἰς τὸν νεώτερον πολιτισμόν, προέβησαν δὲ μέχρις ἐκείνου τοῦ σημείου, εἰς ὃ οὐδεὶς εἰσέτι περιηγητὴς ἠδυνήθη νὰ καταφθάσῃ, ἤτοι μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Ἀφρικῆς, πρὸς ὃ ἅπαντων αἱ προσπάθειαι κατατείνουσιν. »

« Ἆρα τὰ ἔργα τῶν μεγαλεπιβόλων τούτων σκαπανέων τῆς ἐπιστήμης θέλουσιν ἀνακαινισθῇ ὑπὸ τῆς παρατόλμου ἐπιχειρήσεως τοῦ Σαμουὴλ Φεργγουσών, οὗτινος τὰς ὡραίας ἐκδρομὰς καὶ ἐρεύνας συνεχῶς οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται ἐξετίμησαν ».

« Ὁ ἐπιχειρηματίας οὗτος περιηγητὴς, ὁ ἐν ταῖς ἀνακαλύψεσιν αὐτοῦ λίαν διακριθεὶς, προτίθεται νὰ διέλθῃ ἐν ἀεροστάτῳ ἅπασαν τὴν Ἀφρικὴν ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς καὶ, ἂν αἱ πηγαὶ ἡμῶν εἰσὶν ἀσφαλεῖς, ὡς σημεῖον ἀναχωρήσεως ἐξελέξαντο τὴν νῆσον Ζανζιβάρην ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ σημεῖον τῆς ἀφίξεως αὐτῶν, τῇ θείᾳ μόνον προνοίᾳ ἔγκειται ἡ γνῶσις τούτου ».

« Ἡ περὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ταύτης ἐκδρομῆς πρότασις ἐγένετο χθὲς ἐπισήμως ἐν τῇ Βασιλικῇ Γεωγραφικῇ Ἑταιρίᾳ, συλλεχθείσης μάλιστα καὶ τῆς ποσότητος 2,500 λιρῶν στερλινῶν, ποσότητος προωρισμένης ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς τὰς δαπάνας τῆς ἐπιχειρήσεως. »

« Θέλομεν δὲ κρατεῖ ἐνήμερους τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας ἐπὶ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἥτις στερεῖται ὁμοίων προηγουμένων ἐν τοῖς γεωγραφικοῖς χρονικοῖς. »

Ὢ, πῶς τις ἐννοεῖ, τὸ ἄρθρον τοῦτο βαθυτάτην ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν παρὰ τῷ πλήθει, διεγείρασα κατὰ πρῶτον θυέλλας ἀπιστίας. Ὁ Κύριος Φεργγουσών ἐθεωρήθη ὡς ὄν τι καθαρῶς ἰδανικὸν, ἐπινοηθὲν πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ λαοῦ.

Ἀτελεία τις ἀπάντησις ἐδημοσιεύθη ἐν Γενεύῃ, ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς Γεωγραφικῆς Ἑταιρίας τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου σκώπτουσα εὐφυῶς τὴν Βασιλικὴν Ἑταιρίαν τοῦ Λονδίνου καὶ τὴν Λέσχην τῶν Ἐργατῶν.

Ἀλλ' ὁ κύριος Πέτερμαν ἐν τῷ συγγράμματι « Mitteilcongen », ἐκδοθέντι ἐν Γόθᾳ, κατηνάγκασεν εἰς ἀπόλυτον σιωπὴν τὴν ἐφημερίδα τῆς Γενεύης. Ἐγνώριζε δὲ ὁ κύριος Πέτερμαν προσωπικῶς τὸν Δόκτωρα Φεργγουσών καὶ ἤγγυᾶτο περὶ τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ χαρακτῆρος τοῦ τολμηροῦ αὐτοῦ φίλου.

Ταχέως ὅμως πᾶσα ἀμφιβολία ἐξέλιπεν καὶ αἱ προετοιμασίαι τῆς ἐκδρομῆς ἐγένοντο ἐν Λονδίνῳ· τὰ δ' ἐργοστάσια τῆς Λυῶνος ἔλαβον σπουδαίαν τινά διαταγὴν πρὸς παρασκευὴν μεταξωτοῦ χρησίμου εἰς κατασκευὴν τοῦ ἀεροστάτου. Καὶ τέλος ἡ Βρεττανικὴ κυβέρνησις ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Δόκτωρος τὸ μεταφορικὸν ἀτμόπλοιον (Resolute) μετὰ τοῦ πλοιάρχου (Pemmet)

Πάραυτα δὲ μυρίαι ἐνθαρρύνσεις ἐγένοντο αὐτῷ, καὶ μυρία συγχαρητήρια τῷ διεβιβάζοντο. Αἱ λεπτομέρειαι τῆς ἐπιχειρήσεως ἐγράφησαν διὰ μακρῶν ἐν τῇ « Γεωγραφικῇ Ἑταιρίᾳ τῶν Παρισίων » ἀξιοσημείωτόν τι ἄρθρον ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς Νέοις Χρονικοῖς τῶν Περιηγήσεων, τῆς Γεωγραφίας τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Ἀρχαιολογίας τοῦ κ. Β. Α. Μάλτε Βρούν· ἄλλη δὲ πραγματεία μετὰ μεγάλης λεπτολογίας γραφεῖσα ἐν τῷ Γερμανικῷ περιοδικῷ «Zeitshrift für Allgemeine Erdkunde» ὑπὸ τοῦ Δόκτωρος Β. Κόνερ ὑπεδείκνυε θριαμβευτικῶς τὸ δυνατὸν τοῦ ταξειδίου, τὰς περιπτώσεις τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ, τὴν φύσιν τῶν ἐμποδίων, τὰ ἄπειρα πλεονεκτήματα, ἅπερ κέκτηται ὁ τρόπος τῆς περιοδείας διὰ τῆς ἀερίας ὁδοῦ· ἐκατηγόρησε δὲ ὁ κ. Κόνερ μόνον τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως, ὑποδεικνύων ὡς καταλληλοτέραν τὴν Μασσαλίην, μικρὸν λιμένα τῆς Ἀβυσσινίας, ἐξ οὗ ὁ Ἰάκωβος Βρούκιος τῷ 1768 ἀνεχώρησε πρὸς ἀναζήτησιν τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου. Ἄλλως τε δὲ ἐθαύμαζεν ἄνευ ὀπισθοβουλίας τὸ ἐνεργητικὸν πνεῦμα τοῦ δόκτωρος Φεργγουσὼν καὶ τὴν ἀδάμαστον ἐκείνην καρδίαν, ἥτις ἀνέλαβε καὶ ἐπιχείρει τοιαύτην τινὰ ἐκδρομήν.

Ἡ « Ἐπιθεώρησις τῆς Βορείου Ἀμερικῆς » μὴ ἀνεχομένη τοιαύτην τινὰ δόξαν προωρισμένην τῇ Ἀγγλίᾳ, διέστρεψε τὴν πρότασιν τοῦ Δόκτωρος ἐπὶ τὸ κωμικώτερον καὶ παρεκίνει αὐτὸν νὰ προβῇ καὶ μέχρι τῆς Ἀμερικῆς, ἀφοῦ ἅπαξ εὑρίσκετο εἰς τόσῳ καλὴν ὁδόν. Ἐν συντόμῳ δὲ ἅπασαι αἱ ἐφημερίδες, αἵ τε ἐκκλησιαστικαὶ καὶ αἱ πολιτικαὶ καὶ αἱ τῶν φυλακῶν, ὡς καὶ αἱ σατυρικαὶ, ἀπὸ περάτων μέχρι περάτων τῆς γῆς διεκωδώνισαν ἑκάστη κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῆς τὴν παράτολμον ταύτην ἐπιχείρησιν.

Στοιχήματα ἀναρίθμητα συνήφθησαν ἐν Λονδίνῳ καὶ ἐν γένει ἐν Ἀγγλίᾳ 1ον ἐπὶ τῆς πραγματικῆς ἢ ἰδανικῆς ὑπάρξεως τοῦ δόκτωρος Φεργγουσὼν, 2ον ἐπὶ αὐτῆς ταύτης τῆς ἐκδρομῆς, ἥτις κατὰ τοὺς μὲν δὲν ἤθελε ἐπιχειρισθῇ κατὰ τοὺς δὲ δὲν ἤθελε γίνει, 3 ἐπὶ τοῦ ζητήματος ἂν θὰ ἐπιτύχῃ οὗ καὶ 4, ἐπὶ τῶν πιθανοτήτων καὶ ἀπιθανοτήτων τῆς ἐπανόδου τοῦ δόκτωρος Φεργγουσὼν Τὰ ποσὰ ἐπὶ τῶν ὁποίων συνήπταντο τὰ στοιχήματα ἦσαν ὑπέρογκα, ὡς εἰ ἐπρόκειτο, περὶ τὴν ἱπποδρομίων τοῦ Ἔπσομ. (1)

Οὕτω λοιπὸν, πιστοὶ καὶ ἄπιστοι πεπαιδευμένοι καὶ ἀμαθεῖς ὁλοιήτενιζον μετὰ περιεργείας εἰς τὸν Δόκτωρα, τὸν Ἥρωα τῆς ἡμέρας, εἰ καὶ δὲν ἔβλεπον τοὺς ἄθλους αὐτοῦ.

Ἔδωσε δὲ ἀκουσίως ἀκριβεῖς πληροφορίας ἐπὶ τῆς ἐκστρατείας του καὶ ἐγένετο λίαν εὐπρόσιτος θεωρούμενος ὁ φυσικώτερος ἄνθρωπος τοῦ κόσμου. Πλεῖστοι παράτολμοι τυχοδιῶκται ἐπαρουσιάσθησαν βουλόμενοι νὰ μερισθῶσι τὴν δόξαν τῆς ἐπιχειρήσεως αὐτοῦ μετὰ τῶν κινδύνων αὐτῆς πλὴν οὗτος ἀπεποιήθη χωρὶς νὰ δώσῃ λόγον τῆς ἀρνήσεώς του.

Πλεῖστοι ἐφευρεταὶ μηχανισμῶν καταλλήλων καὶ ἐφαμοσίμων ἐν τῇ διευθύνσει τῶν ἀεροστάτων, ἦλθον προτείνοντες αὐτῷ τὸ σύστημά των· οὐδὲν ὅμως οὗτος ἠθέλησε νὰ παραδεχθῇ. Εἰς δὲ τὸν ἐρωτήσαντα ἐὰν ἀνε-

κάλυψέ τι παρόμοιον τοῖς προταθεῖσιν αὐτῷ, ἠρνήθη σταθερῶς νὰ ἀποκριθῇ καὶ ἠσχολήθη ἐνεργητικώτερον παρὰ ποτὲ εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀεροστάτου του καὶ εἰς τὰς προπαρασκευὰς τῆς ἐδρομῆς του.

Γ. Ν. ΔΕΡΡΙΟΣ

---

(1) Μέρος ἐν ᾧ γίνονται αἱ μεγάλαι ἱπποδρομίαι ἐν Ἀγγλίᾳ.

ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ ΚΑΙ ΕΚΤΩΡ.
Ἡ
Η ΓΥΝΕΚΕΙΑ ΑΡΕΤΗ

Τὰς θείας συγγραφὰς τοῦ ἀγλαοκούρου τῆς ἀρχαιότητος Φάρου, τοῦ θεσπεσίου Ὁμήρου μελετῶντες, ἐκπλαγοὶ γιγνόμεθα καὶ θαυμάζομεν βλέποντες τὰ μαγευτικὰ θέλγητρα ἅπερ ἐμπερικλείουσι καὶ τὰς ὑψηλὰς ἰδέας ὅσας ἐξ αὐτῶν ἀρύεταί τις. Καθὼς ἐὰν τις εἰσελθῇ εἰς ἀειθαλῆ τινα κῆπον, ἔνθα τὰ μυρίπνοα ἄνθη θείαν ἐπιχέουσιν ὀσμὴν, τὰ δὲ ἐαρινὰ πτηνὰ καὶ ἰδίᾳ ἡ παθητικὴ ἀηδὼν θελξίνοα ἄδουσιν ᾄσματα, ὁ δὲ ἡδὺς τῶν κελαριζόντων ποταμίων μόρμυρος θείαν γαλήνην τῇ ἀνθρωπίνῃ ψυχῇ ἐμβάλει, ἐὰν τις λέγω, εἰς τοιοῦτον λειμῶνα εἰσέλθῃ, ἀπορεῖ εἰς ποῖον τερψίνοον ἀντιτείμενον τὴν ἑαυτοῦ προσοχὴν νὰ ἐπιστήσῃ, οὕτω καὶ ἐν τοῖς θεσπεσίοις τοῦ Ὁμήρου ποιήμασιν ἐξίσταται τις τί πρῶτον καὶ τί ὕστατον νὰ ἀνευρέῃ, τὴν θελγεσίμυθον τῆς Μούσης του γλῶσσαν, ἢ τὸν ἐξαλλον ἐνθουσιασμόν, τὰς ἐνθουσιαστικὰς καὶ μελιρρύτους περιγραφάς, ἐν αἷς τὸ ὑψηλὸν τῷ ὡραίῳ συγκεράται, ἢ τοὺς παθητικοὺς διαλόγους, ἔνθα τὸ παθητικὸν ὂν ὕφος τῷ ἀνειμένῳ συνδυάζεται, τὰ φλογώδη τέλος αἰσθήματα ἢ τὰς ὑψηλὰς ἰδέας καὶ διδασκαλίας.

Ἐάν τις τοῦ Μελησιγενοῦς τὰ ποιήματα μελετήσῃ, μίαν εὐθέως συλλαμβάνει ἰδέαν, ὅτι ἡ Μοῦσα τοῦ θείου τῆς Ἰωνίας ἀοιδοῦ, ἔγραψεν οὐχὶ διὰ τὸν Ὅμηρον, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἅπασαν. Ὁ Ὅμηρος δὲν εἶναι ποιητὴς τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ ποιητὴς ἁπάσης τῆς ἀνθρωπότητος· ἕνα Ὅμηρον ἡ φύσις ἐγέννησε καὶ προώρισεν αὐτὸν διδάσκαλον τῆς ἀνθρωπότητος. Διότι ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ, ὡς παμφαεῖς λαμπτῆρες φωτοβολοῦσι, πλεισθ ὅσαι ἀρεταί, ἀξιόπεως ἀναφέρῃ τις ὑπὸ σκοτοδίνης καταλαμβάνεται.

Ἐκεῖ εὑρίσκει τις τὴν φρόνησιν, τὴν ἀνδρίαν, τὸν ἡρωϊσμὸν, τὴν φιλοξενίαν, τὸν πατριωτισμὸν, τὴν εὐγενῆ ἁμιλλαν καὶ φιλοτιμίαν, τὴν συζυγικὴν ἀφοσίωσιν, τὴν γυναικείαν ἀνδρίαν. Ἐκεῖ ὡς φωτοβόλοι ἥλιοι μαρμαίρουσιν οἱ Ἀχιλλεῖς, οἱ Ὀδυσσεῖς, οἱ Αἴαντες, οἱ Ἕκτορες, οἱ Διομήδαι, οἱ Ἀγαμέμνονες, οἱ Πρίαμοι, οἱ Νέστορες. Ἐκεῖ ὡς ἄλλαι πλησιφαεῖς Σελῆναι ἀπαστράπτουσιν αἱ Πηνελόπαι, αἱ Ναυσικάαι, αἱ Ἑκάβαι, αἱ Ἀνδρομάχαι. Ἐνταῦθα ὁ λόγος ἡμῶν ἔσται περὶ τοῦ Ἕκτορος καὶ τῆς Ἀνδρομάχης.

Δυγρὰ καὶ πύρινα λείβομεν δάκρυα καὶ ὑπὸ ἱπτάτης καταλαμβανώμεθα συγκινήσεως, ἀναγινώσκοντες τοῦτο τὸ ἐκλεκτὸν καὶ ἀριστοῦ ζεύγους τὰς συνδιαλέξεις, συνδιαλέξεις ὄντως παθητικὰς καὶ διαρριγνούσας οὕτως εἰπεῖν τὰς καρδίας ἡμῶν. Ἡ παθητικωτάτη Ἀνδρομάχη, τὸ πρότυπον τοῦτο τῆς γυναικείας ἀρετῆς καὶ ἀνδρίας, ἡ δύο μόνα φλογώδη αἰσθήματα τρέφουσα, τὸν ἔρωτα τοῦ παιδὸς καὶ τὸν ἔρωτα τοῦ συζύγου της, διὰ τῶν στεναγμῶν ἀρετῶν της ἐκληροδότησεν ἀθάνατον κληρονομίαν ταῖς νεωτέραις γενεαῖς, τὴν κληρονομίαν τῆς γυναικείας ἀρετῆς.

Εἰς ἅπαντα τὸν βίον αὐτῆς ἡ Ἀνδρομάχη, οὐδεμίαν φαίνεται ἔχουσα ἄλλην φροντίδα, ἢ τὰς συζυγικὰς καὶ παιδικὰς φροντίδας· οἵα ἀληθὴς γυνή! οἷος εὐγενὴς καὶ ὑ-

ψηλὸς χαρακτὴρ περικοσμεῖ αὐτήν! Ἐνώπιον ἆρά γε τῆς ἐρασμίας Ἀνδρομάχης τί εἰσὶν αἱ κομψαὶ τοῦ ΙΘ΄. αἰῶνος γυναῖκες; Συγκρινάτω τις τὴν Ἀνδρομάχην καὶ τὰς πολυθελγήτρους σημερινὰς νεάνιδας· ποῖον ἔσεται τῆς συγκρίσεως τὸ ἀποτέλεσμα; Τὸ ὀρθότατον ἀποτέλεσμα ἔσεται, ὅτι αἱ μὲν τὴν ὕλην λατρεύουσιν, ἡ δ' Ἀνδρομάχη ὑπεράνω τῆς ὕλης τὰς φροντίδας αὐτῆς στρέψασα, περὶ τὸ πνεῦμα ἠσχολήθη. Αἱ μὲν τὰ ἐνδύματα καὶ τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς κόσμους, καὶ τὰ ἔλεα καὶ τὰ μύρα ὡς μόνην των φροντίδα ἔχουσι, τῆς δ' Ἀνδρομάχης αἱ ἰδέαι μόνον πρὸς τὸν Ἕκτορα καὶ τὸν Ἀστυάνακτα ἐστροφοδινοῦντο. Τὸν ὑψηλὸν τῆς Ἀνδρομάχης χαρακτῆρα νὰ καταδείξωμεν θέλοντες, μίαν σκηνὴν ἐκ τοῦ ὅλου βίου της ἐκλέγομεν, σκηνήν, ἐν ᾗ ὡς αἰγλήεντι κατόπτρῳ ἐνοπτρίζεταί τις τὰς γενναίας τῆς Ἀνδρομάχης ἰδέας, καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα, ὅσα εἰς τὰ στέρνα αὐτῆς, ἐνεφώλευσεν. Ὁ κορυθαίολος Ἕκτωρ ὁ προσφιλὴς αὐτῆς σύνευνος εἰσέρχεται εἰς τὰ ὑψιπετῆ ἀνάκτορα, ἐπαναπαύμενος ἐκ τοῦ πεδίου τοῦ Ἄρεως. Καὶ πῆ ἔβη ἡ λευκώλενος Ἀνδρομάχη τὰς ἀμφιπόλους ἐρωτῶσα, μανθάνει παρ' αὐτῶν, ὅτι ἀπῆλθε μετὰ τῶν καλλικόμων Τρῳάδων εἰς τὸν μέγαν πύργον τοῦ Ἰλίου ὅπως αὐτήκοος γένηται τῆς καταστροφῆς τῶν Τρώων. Ὁ μεγάθυμος Ἕκτωρ διερχόμενος τὰς Σκαιὰς πύλας, καὶ μερμηρίζων κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν, ὅπως εἰσορμήσῃ εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης, καὶ ἴδῃ τὸν Ἄρην μειδιῶντα εἰς αὐτόν. Ἀλλ' ἐνῷ εἰς τὰ δώματα ἐπορεύετο, συνήντησεν αἴφνης τὴν τάλαιναν Ἀνδρομάχην, τὸν εὐθαλῆ αὐτῆς βλαστὸν εἰς τὰς αἰθεροπλάστους αὐτῆς ἀγκάλας φέρουσα, ὃν ἰδὼν ὁ Ἕκτωρ ἐμειδίασεν. Ἡ δύστηνος Ἀνδρομάχη προαισθανθεῖσα τὰς μελλούσας συμφορὰς, καὶ τὰς ἀλγεινὰς στοναχὰς, ὅσας νὰ ὑποστῇ ἔμελλε, ζητεῖ νὰ κάμψῃ τὸν σύζυγόν της ὅπως μείνῃ παρ' αὐτῇ καὶ μὴ ριψοκινδυνεύσῃ τὴν πολύτιμον δι' αὐτὴν ζωήν του· ὁ φλογώδης ἔρως, ὃν διὰ τὸν σύζυγόν της ἔτρεφε, τὸ συζυγικὸν, ἐν γένει εἰπεῖν, φίλτρον, δὲν ἐγκατέλειπεν αὐτὴν ὅπως ἀξίως σκέπτηται καὶ ἐννοήσῃ ὅτι ἐκτὸς τῆς συζύγου καὶ δευτέρα ὑπάρχει ἐρωμένη, ἣν ὡς ἀπαιτητικὴν ἐρωμένην εἷς ἐκ τῶν συγχρόνων ἐχαρακτήρησεν.

Μίαν μόνην ἡ Ἀνδρομάχη ἔχει ἰδέαν, τὴν ἰδέαν τοῦ πῶς νὰ διατηρήσῃ τὸν Ἕκτορα ἀνεπιρέαστον παντὸς κιδύνου, καὶ περὶ τὴν ἰδέαν ταύτην διατρίβουσα ζητεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τὸν Ἕκτορα, ὅπως ἐκ νέου εἰς τὸ τοῦ Ἄρεως μεταβῇ πεδίον. Ἰδοὺ δὲ τί εἰς αὐτὸν ἀποφαίνεται. Φείσθητι Ἕκτωρ τοῦ νεαροῦ ἡμῶν τέκνου, ἀποκαθιστῶν αὐτὸ ὀρφανὸν· φείσθητι τῆς πιστῆς σου συντρόφου, καὶ μὴ ἐγκαταλιμπάνῃς αὐτὴν χήραν, οὐδὲν ἔρισμα ἔχουσαν οὐδεμίαν παραμυθίαν· μεῖνον ἐνταῦθα ὅπως μὴ γινῇς θῦμα τῶν σκληροτραχήλων Ἀχαιῶν, οἵτινες κεχηνότες καραδοκοῦσι σε. Ἕκτωρ σὺ εἶσαι ὁ πατὴρ, σὺ ἡ μήτηρ, σὺ ὁ ἀδελφὸς, σὺ ὁ ἐράσμιος καὶ παμπόθητος σύνευνος. Ὢ! πόση ἀφοσίωσις ἐν τοῖς λόγοις τούτοις! πόσα τρανὰ δείγματα συζυγικῆς ἀγάπης! ὁποῖαι παθητικώταται ἐκφράσεις ἔρωτα συζυγικὸν ἀποπνέουσαι! Ὢ πόσον εὐγενῆ καὶ ἁγνὰ αἰσθήματα τὴν Ἀνδρομάχην χαρακτηρίζουσι μέχρις οὐρανοῦ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν ἐξαίροντα! συναισθάνεται ἡ δύστυνος τὰς ἀλγηδόνας τοῦ μέλλοντος, καὶ ἐνθέρμως τὸν Ἕκτορα καθικετεύει, ὅπως μὴ εἰς τῶν ἐχθρῶν τὴν ἀδιακρισίαν ἐγκαταλείψῃ αὐτήν. Ἀλλὰ μάτην ἡ δύσμοιρος ἱκετεύει, πειρωμένη ὅλαις δυνάμεσιν ὅπως ἀποσπάσῃ ἐκ τῆς ψυχῆς τοῦ Ἕκτορος, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἢ τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως διαλογίζεται, τὴν φλογώδη ταύτην ἐπιθυμίαν. Οἷα θελξικάρδιος ἅμα καὶ σπαραξικάρδιος συνέντευξις. Δὲν καταψέγεται ἆρά γε ὁ κορυ-

θαίολος Ἕκτωρ ἀκροώμενος τῆς μειλυχίου γλώσσης τῆς περιπαθοῦς αὐτοῦ συζύγου. ἀρά γε ἐκ λίθου εἶναι κατειργασμένη ἡ ἀκαμπτος ψυχὴ τοῦ ἀρειμανίου τούτου ἥρωος, ὥστε δὲν ἐνδίδει εἰς τὴν τερψίθυμον τῆς συζύγου παράκλησιν; Ἀρά γε δὲν ἐκάμφθη ἡ καρδία τοῦ ἐμβροντήτου ἥρωος ἐκ τῶν ἱκεσιῶν τῆς Ἀνδρομάχης! Δὲν κατελήφθη ὑπὸ πικρῶν συναισθημάτων ὑπ' ἀλγεινῶν φόβων! Ναί! ἀλλ' ὑπεράνω τοῦ συζυγικοῦ ἔρωτος εἶναι ὁ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρως.

(ἕπεται συνέχεια)

Ι. Γ.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΑΣΤΕΙΑ.

—

Δικηγόρος ἀγορεύων ἐλάλει περὶ τοῦ Ἀννίβα καὶ ἐβράδυνε περὶ τὴν περιγραφὴν τῆς τῶν Ἄλπεων διαβάσεως. Δικηγόρε, εἶπε τότε ὁ πρόεδρος ἐπίσπευσον τὴν πορείαν τοῦ στρατοῦ.

—

Ὁ Πρόξενος τῆς Γαλλίας ἐν Βαρκελώνῃ συνεστιώμενος ποτε μετά τινος γαστριμάργου, μεγάλως ἐπῄνει τὴν ἡλικίαν καὶ τὰ προτερήματα μικρᾶς φιάλης οἴνου τῆς Κωνσταντίας κατὰ τὸ τέλος τοῦ γεύματος παραταθείσης. Ποίαν γνώμην ἔχετε περὶ αὐτῆς, ἠρώτησε τὸν συνδαιτυμόνα ὁ πρόξενος,

— Τῇ ἀληθείᾳ, ἀπεκρίνατο ὁ γαστρίμαργος θωπεύων τὴν φιάλην, εὑρίσκω αὐτὴν λίαν μικρὰν ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν της.

—

Ἰατρὸς νοσοκομείου τινος μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν τῶν ἀσθενῶν του, εἰσέρχεται κατὰ τὴν συνήθειάν του εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν φρενοβλαβῶν ὅπου βλέπει δύο τοιούτους συνωμιλοῦντας καὶ μὴ συνεννοουμένους. Πλησιάσας αὐτοὺς χάριν παιδιᾶς τοὺς ἐρωτᾷ,

— Ποῦ εἶναι ἡ Ὀδέσσα καὶ ποῦ ἡ Ὀδησσός.

— Ἡ Ὀδέσσα εἶναι μεσόγειος καὶ ἡ Ὀδησσὸς παράλιος ἀποκρίνεται ὁ εἷς σκυθρωπάζων.

— Ἡ μία εἶναι νῆσος καὶ ἡ ἄλλη λίμνη ἀπαντᾷ ὁ ἕτερος γελῶν.

— Μωρὲ τρελλοί! λέγει τρίτος τις φρενοβλαβὴς ὅστις ἕως τότε δὲν παρετηρεῖτο, ἡ Ὀδησσὸς εἶναι εἰς τὸν χάρτην τοῦ Σακελλαρίου μὲ μεγάλα ἑλληνικὰ γράμματα, ἡ δὲ Ὀδέσσα εἰς τὰ τσοβάλλια ποῦ βάζουν ἀλεύρι μὲ γράμματα γαλλικά. Τὸ μάθατε τώρα θεότρελλοι; καὶ στρέψας τὰ νῶτα ἔφυγε χοροπηδῶν.

—=—

ΕΠΙΤΥΜΒΙΑ.

Ἐπὶ τοῦ τάφου φιλαργύρου τινος Ἄγγλου ἀνεγινώσκοντο τὰ ἑξῆς:

«Ἐνταῦθα κεῖται ὁ Κ. ὅστις ἀπώλεσε τὴν ζωὴν αὐτοῦ διότι ἠθέλησε νὰ δαπανήσῃ εὐτελῆ ποσότητα εἰς ἰατρικὸν· θὰ ἔσκανεν ὅμως ὁ ταλαίπωρος ἀπὸ τὸν θυμόν του ἐὰν ἐμάνθανε πόσα ἐξοδεύθησαν εἰς τὴν κηδείαν αὐτοῦ.

—

Ἐνθάδε κεῖται ὁ Ροβέρτος Μούρ.

Οὗτος ἀπέθανεν ἐκ πολυφαγίας καὶ ὅμως ἂν ἤκουε τὴν σύζυγόν του Σάρραν θὰ ἔζη καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

—

Ἐνθάδε κεῖται ὁ νεκροθάπτης Α.

Χαίρετε διὰ τὸν θάνατόν του, διότι ἂν ἔζη ἤθελε μᾶς θάψει ὅλους.

—

Ἐνθάδε κεῖται εἷς ἀποθαμένος.

Ὁ ταλαίπωρος ὑπῆρξε τὸ πρῶτον ὕψμα ἰατροῦ νεοεξελθόντος ἐκ τῆς Σχολῆς.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

—

Διατὶ τὸ φιλημα εἶναι ὡς ἡ φήμη; διότι διαδίδεται ἀπὸ στόματος εἰς στόμα.

—

Ἀγγλίς τις ἐρωτηθεῖσα, «Τίς εἶναι ὁ κομψότερος καὶ καταλληλότερος λαιμοδέτης διὰ τὰς κυρίας;» — «Οἱ βραχίονες τῶν τέκνων των» ἀπεκρίθη.

—

Πόσον λαλοῦσιν αἱ γυναῖκες.

Ἐπιστήμων τις Ἄγγλος ὑπελόγισεν ὅτι εἷς ἀνὴρ ὁμιλεῖ τρεῖς ὥρας τοὐλάχιστον καθ' ἡμέραν, ἀνὰ ἑκατὸν λέξεις τὸ λεπτὸν, ἤτοι 22 σελίδας ἐντύπους εἰς 8ον καθ' ὥραν. Ἐκ τούτου προκύπτει ὅτι ἕκαστος ὁμιλεῖ 600 περίπου σελίδας καθ' ἑβδομάδα, ἤτοι 52 χονδροὺς τόμους κατ' ἔτος. Ὢ τῆς δυνάμεως τῆς στατιστικῆς! Τοῦτο ἀκούσας περίεργός τις ἠρώτησε τὸν Ἄγγλον ἐπιστήμονα, ἂν ὁ ὑπολογισμὸς ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὰς γυναῖκας.

Yes, ἀπήντησεν ὁ Ἄγγλος στατιστικός· φρόντιζε ὅμως πάντοτε νὰ πολλαπλασιάζῃς ἐπὶ δέκα.

—

Φλύαρός τις διηγήθη μίαν ἡμέραν μυστικόν τι εἰς ἕνα φίλον ἐξορκίζων αὐτὸν νὰ μὴ τὸ διακοινώσῃ εἰς ἄλλον. Μεῖνε ἥσυχος τῷ εἶπε θὰ τὸ φυλάξω μυστικὸν ὅσον καὶ σύ.

—

Οἱ παρὰ τὸν ποταμὸν Φράζερ Ἰνδοὶ γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σινοῦκοι ἐνταφιάζουσι τοὺς ἀσθενεῖς αὐτῶν ἅμα ὁ Ἰατρὸς εἴπῃ ὅτι δὲν ἔχουσι πλέον ζωήν. Εἰς μάτην τὸ θῦμα διαμαρτύρεται κατὰ τῆς τοιαύτης θηριωδίας· ῥίπτεται ἐντὸς τοῦ τάφου, καὶ αἱ ἀπελπιστικαὶ αὐτοῦ κραυγαὶ καὶ ὀλολυγμοὶ ἀποπνίγονται ὑπὸ τοῦ ταχέως ἐπ' αὐτοῦ καταπίπτοντος χώματος. Ἐσχάτως δὲ ἀσθενὴς μὲν ἀλλὰ νευρώδης γέρων ἐξεπήδησεν ἐκ τοῦ, τάφου, ἐνῷ οἱ συμπολῖται του ἤρχισαν νὰ τὸν καλύπτωσι μὲ χῶμα, καὶ ἀναλαβὼν ἐκ τοῦ φόβου του, θεωρεῖται ὡς θαῦμα ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

—

Ἰατροῦ ἀστειότης.— Εἷς περίφημος χειροῦργος μόνην ἀστειότητα ἣν ἔκαμεν ἐν τῇ ζωῇ του ἦν ἡ ἑξῆς:

Προσκληθεὶς ἵνα ἀνελκύσῃ νόμισμα ἀργυροῦν ἐκ τοῦ οἰσοφάγου τινος, ὅστις εἶχε στοιχηματίσει μετά τινος φίλου του ἵνα καταπίῃ ἓν τοιοῦτον· ἀφοῦ ἐξέβαλε τοῦτο μετ' ἀξιοθαυμάστου τῷ ὄντι ἐπιτηδειότητος καὶ ταχύτητος.

Παρατηρεῖς φίλε μου, τῷ εἶπεν, ὅτι δὲν εἶναι ἀληθὲς, ὅτι τὸ ἀργύριον εἰσέρχεται παντοῦ;

—

Λουτρά.— Οἱ Ἀσιανοὶ κατὰ πρῶτον ἔκτισαν οἰκοδομὰς διὰ λουτρά. Τούτους ἐμιμήθησαν οἱ Ἕλληνες, οἱ δὲ Ρωμαῖοι εἰσήγαγον τὴν χρῆσιν τῶν λουτρῶν καὶ εἰς τοὺς Γαλάτας.

Πλάστιγγες.— Ἡ ἐφεύρεσις τῶν πλαστίγγων εἶναι τόσον ἀρχαία ὥστε ὑπῆρχον πλάστιγγες ἐπὶ Ἀβραὰμ 2000 Π. Χ.

ΑΟΓΟΠΑΙΓΝΙΑ ΕΝΣΤΙΧΑ.

—

Ἐκ τοῦ ἔρωτος συχνάκις φεῦ εἰς λύπην
σπεύδω ΕΥΔ' ΟΞΙΑΝ.
Τυραννοῦμαι πλὴν λατρεύω ὡς θεὰν τὴν
ΕΥΔΟΞΙΑΝ.

—

Ὁ ἰδὼν τοὺς ὀφθαλμούς της τοὺς λαμπροὺς
αὐτοὺς ΑΣΤΕΡΑΣ
Θέλγεται κἂν ἔτι εἶναι, μέγα ἀπαθεί-
ΑΣ ΙΕΡΑΣ

—

Διατὶ τόσον ὡραῖα ἐνῶ εἶσαι ΠΟΛΥ ΞΕΝΗ
'Σ τῆς καρδίας μου τὴν φλόγα μένεις ἔτι
ΠΟΛΥΞΕΝΗ;

—

Μεταξὺ τοσούτου πλήθους φιλαρέσκων
ΝΕΑΝΙΔΩΝ
Ἀγνῶν πλήρη αἰσθημάτων οὐδεμίαν
ΝΕΑΝ ΕΙΔΟΝ

—

Ἤδ' οἱ ποιηταὶ ἂς χαίρουν, ἦλθε καύσων
ἩΛΙΕ ΘΕΡΟΣ
Καὶ ὁ νοῦς εὐκόλως βαίνει εἰς τὰ ὕψη τοῦ
ΑΙΘΕΡΟΣ

—

Ἂν δὲν θέλω εἰς πλεκτάνας νὰ ἐμπέσω
ΥΜΕΝΑΙΩΝ
Φρονιμώτερος ὦ φίλε μὴ πολλῶν δὲν
ΕΙΜΑΙ ΝΕΩΝ

—

Εἷς κανὲν ἀπὸ τὰ κράτη μήπως εἶναι
ΑΝΑΞ, ΟΙΟΣ
Εἷς τὸ μέτωπόν του φέρει τὸ διάδημα
ΑΝΑΞΙΩΣ

—

Εἶν' ἐφήμερος ὁ πλοῦτος καὶ ἐκφεύγει ὡς ἡ
ΤΥΧΗ
Μάτην σιδηροῖ ταμείων τὸν ἐγκλείουσιν οἱ
ΤΟΙΧΟΙ

ΝΙΚΟΚΛΗΣ. Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

ΜΗ ΑΓΑΠΗΣΗΣ.

—

Τῇ δεσποινίδι Ἀμαλίᾳ.....

Ἂν θάλλουν ἄνθη ἔαρος 'ς τοῦ βίου τὸν
[λειμῶνα
Ἂν μύρα ἀποπνέουσι τὰ ῥόλλα των μυρία,
Ἐν ἄνθος θάλλει ἀφανὲς κρυμμένον 'ς τὸν
[ἀνθῶνα,
Κἰ αὐτὸ τὸ ἄνθος εἶσαι σὺ, ὡραία Ἀμαλία!
. . . . . .

Σὲ μὴ ἀφίσῃς ἡ πνοὴ ζεφύρου νὰ φιλήσῃ
Καὶ μὴ βεβήλου ἀνεχθῇς ἡ χεὶρ νὰ σὲ ἐγ-
[γίσῃ.
Εἰς ἄνθος ἄλλο, ἄρωμα μὴ θέλεις νὰ δω-
[ρήσῃς
Ποτὲ μὴ ἀγαπήσῃς.

—

Ἂν κἀποτε τὸ βλέμμα σου εἰς ρεμβασ-
[μοὺς πλανᾶται,
Τὸ ἄγνωστον μήπως ζητῇ νὰ εὕρῃ ἡ ψυ-
[χή σου;
Τὸν Πλάστῃν ἡ καρδία σου μὲ πάθος ἂς
[ἐράται
Καὶ εἰς αὐτὸν ἂς ὑψωθῇ θερμὴ ἡ προσευ-
[χή σου;
'Σ τὸν κόσμον μάτην θὰ ζητῇς νὰ εὕρῃς
[εὐτυχίαν
Δὲν θὰ ἰδῇς ἡ βάσανα καὶ πόνους καὶ πι-
[κρίαν.
Καρδίαν ἔχεις ἄσπιλον, ἀγνήν..... καὶ μὴ
[ζητήσῃς
Ποτὲ νὰ ἀγαπήσῃς!

—

Εἶναι ὁ ἔρως βάσανος δι' εὐγενεῖς καρδίας
Πνοὴ πυρὸς μαραίνουσα τῆς καλλονῆς τὰ
[ῥόδα.
Πηγὴ δακρύων διαρκὴς, στίγμαι ἀπελπισίας
Καὶ ὁ ἐρῶν εἰς φέρετρον τὸν ἕνα ἔχει πόδα.
Μὴ ἀγαπήσῃς!... ἡδονὴν δὲν θὰ ἰδῇς καμ-
[μίαν,
Θὰ εὕρῃς στέθη φεῦ! κενά.... μὴ ἔχοντα
]καρδίαν
Καὶ καλλονῆς ἀγάλματα συχνάκις θ' ἀ-
[παντήσῃς.
Πλὴν μὴ τὰ ἀγαπήσῃς!..

—

Μὴ ἀγαπήσῃς!... ἂν ποθῇς εὐδαίμονα τὸν
[βίον
Ἂν προτιμᾷς τὸν ὕπνον σου νὰ μὴ ταράτ-
[τουν πόνοι
Ὁ ἔρως εἶναι σήμερον ἀπάτης προσωπεῖον

Καὶ βλέμμα ἓν ἐρωτικὸν τὰ στήθη δὲν
πληγόνει
Παγίδας πάντες στήνουσι, καὶ τῆς ἀγά-
[πης πόσοι
Αἰσθήματα ἀρέσκονται στὰς νέας νὰ πω-
[λῶσι.
Ἀλοίμονον, ἂν π ω λ η τ ὴ ν τοιοῦτον
[συμπαθήσῃς,
Καὶ αἴφνης ἀγαπήσῃς !...

—

Τοῦ μέλλοντός σου ἂν χρυσῆ ἀνοίγεται ἡ
[πύλη,
Ὦ ! ἄφες, ἄφες τὴν ζωὴν ἡρέμα νὰ ἐκ-
[ρεύσῃ·
Μὴ θέλῃς τὰ κοράλλινα νὰ ὠχριάσουν
[χείλη
Καὶ τὸ ἀθῶον βλέμμα σου ὁ ἔρως νὰ νο-
[θεύσῃ
Εἰς δάκρυα τὸ ὄμμα σου λουόμενον νὰ
[σβύσῃ,
Καὶ στόνους ἡ καρδία σου φλογώδεις νὰ
[ἐκχύσῃ !...
Τοῦ ἔρωτος μαρτύρια 'σ τὸ στῆθος μὴ ἐγ-
[κλείσῃς,
Ποτὲ μὴν ἀγαπήσῃς !...

—

Ἂν εἶν' ἀστὴρ ὁ βίος σου εἰσέτι ἀνατέλλων
Καὶ νέφος ἔρωτος αὐτὸν ἀφήσῃς νὰ σκε-
[πάσῃ.
Ἂν φέρῃς εἰς τὸ μέτωπον τὸ στέμμα τῶν
[ἀγγέλων
Καὶ ἀνεχθῇς ἡ χεὶρ θνητοῦ αὐτὸ νὰ ἀπο-
[σπάσῃ
Ἂν Παραδείσου κάτοικος τὴν Κόλασιν ζη-
[τήσῃς·
Ἂν προτιμᾷς ἐρείπια καρδίας συντριφθείσης
Ἂν θέλῃς λίαν πρόωρα τὰ ὄμματα νὰ
[κλείσῃς
Ὦ ! τότε ν' ἀγαπήσῃς ! ! . .

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

ΕΞ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΟΡΦΑΝΙΔΟΥ.

—

Τὸ βέβαιον μέλλον μας.

Ἠρώτησα τὴν γῆν ἐγὼ, τῆς γῆς ὁ διαβάτης
ποῦ τρέχω, ἐνῷ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονάτης
καὶ διασχίζει τοῦ κενοῦ τὸ παγετῶδες χάος,
ὡς γίγας ὅστις ἄφροντις προβαίνει ἀεννάως.
Κ' ἡ γῆ μὲ εἶπεν.— «Ἄθλιε θνητέ! εἰς πᾶν
σου βῆμα
Βαδίζεις πρὸς τὸ μνῆμα.»

—

Ἐστράφην περὶ δροσερὰν καὶ χρυσουμένην
δύσιν.
πρὸς τ' ἄνθη τὰ καλλύνοντα τὴν ἠρεμοῦσαν
φύσιν,
καὶ μ' εἶπον μὲ τὴν ἄκακον φωνὴ τῶν ἀ-
ρωμάτων
— Ἐπλάσθημεν νὰ τρέφωμεν τὴν κάραν τῶν
θυμάτων.
Εἶν' ἡ ἀκμή μας παρακμή! Θνητὲ εἰς πᾶν
σου βῆμα
Βαδίζεις πρὸς τὸ μνῆμα !»

—

Χρυσῶν ἐντόμων ἐπ' αὐ.ὰ ἐβόμβιζε τὸ σμῆνος
ὁ βόμβος των ὁμοίαζε μυστηριώδης θρῆνος !
εἰς πᾶσαν κίνησιν πτερῶν ἐν ἱερᾷ ἀγνοίᾳ,
μία ζωὴ ἐσβύνετο, ἡ ἐγεννᾶτο μία !...
Καὶ ἡ φθορὰ κ' ἡ γέννησις μ' εἶπον «εἰς πᾶν
σου βῆμα
Βαδίζεις πρὸς τὸ μνῆμα !

—

Ὅπως πραΰνω τὴν σκληρὰν τοῦ πάθους ἀλ-
γηδόνα,
ἤκουσα τὴν λιγύφθογγον τοῦ δάσους ἀηδόνα·
ἀλλὰ κ' εἰς τὸν θερμότερον ἐρωτικόν της
στόνον
διέκρινα τὸν μαρασμὸν, διέκρινα τὸν πόνον.
Τὸ μέλος της μοὶ ἔλεγε! Θνητὲ εἰς πᾶν σου
βῆμα
Βαδίζεις πρὸς τὸ μνῆμα.»

—

Μὲ βῆμα βραδυκίνητον πενθοῦντος ὁδοιπόρου
φύλλα ἐπάτησα ὠχρὰ ἀγρίου φθινοπώρου,

ἦσαν αὐτὰ εἰκὼν ζωῆς ἀρτίως νεκρωθείσης!
ὡς θάλλω σήμερον ἐγὼ, χθὲς ἔθαλλον ἐπίσης
καὶ ὁ τρυγμός των μοῦ ἔλεγε. «Θνητὲ εἰς πᾶν σου βῆμα
βαδίζεις πρὸς τὸ μνῆμα.»

—

Τότε δακρύων ἔστρεψα ἀπὸ τὴν γῆν τὸ ὄμμα
εἰς τοῦ αἰθρίου οὐρανοῦ τὸ κυανίζον χρῶμα,
κ' εἶδα νὰ φέρ' ὁ Ἥλιος αἱματηρὰς κηλίδας...
εἶδα παντοῦ τρομακτικὰς καταστροφῆς σφραγῖδας
Κι' ὁ οὐρανὸς κ' ὁ Ἥλιος μ' εἶπον, «εἰς πᾶν σου βῆμα
βαδίζεις πρὸς τὸ μνῆμα.»

—

Ἀπελπησία καὶ ἡ γῆ, κ' ὁ οὐρανὸς τὰ ἄνθη
τὰ ἔντομα, ἡ ἀηδὼν, τὸ φύλλον ποῦ ξηράνθη
τὸ πᾶν αὐτὸ, καταστροφῆς εἰκὼν ἐν ἁρμονίᾳ,
μ' εἶπον ὅτι ἀλήθεια ὑπάρχει μόνον μία.
Εἷς θλιβερὸς προορισμός! ὅτι εἰς πᾶν μας βῆμα
Χωροῦμεν πρὸς τὸ μνῆμα.

—

Μόνον ὅταν ἠρώτησα τὸν ἄνθρωπον καὶ εἶδα
σκαιῶς οἰστρηλατούμενον, ἀπ' ἄνειρα κ' ἐλπίδα·
διὰ τὸ μεγαλεῖον του τὸν εἶδα νὰ κομπάζῃ
νὰ ἀπειλῇ, νὰ μαίνεται, νὰ καίῃ καὶ νὰ σφάζῃ
Καὶ νὰ φωνῇ «Πῶς ὡς θεὸς τῆς γῆς δὲν πίπτει θῦμα,
Δὲν τὸν προσμένει μνῆμα.»

—

Ὁ ἄθλιος! τὸν λόγον του δὲν εἶχε τελειώσει,
κ' εἶδα τὸ σῶμα του πνοὴ θανάτου νὰ νεκρώσῃ.
Εἶδα τὸ μεγαλεῖον του νὰ καταπέσῃ κόνις,
εἶδα τὰ πλούτη του ἐντὸς τῆς νεκρικῆς σινδόνης.
Καὶ ζῶντες νὰ τὸν φέρωσι νεκρὸν μὲ σπεῦδον βῆμα
Εἰς τὸ οἰκτρόν του μνῆμα.»

ΑΙΝΙΓΜΑ Γ.'

—

Μὲ δύο ἐκ τῶν πρώτων μου
ψηφίων ἂν θελήσῃς,
Ἓν ἄρθρον σχηματίζω.
Μὲ τὰ λοιπὰ, ἂν σύμφωνον
μεσαῖον ἐξορίσῃς,
Εἰς οἴκους πτερυγίζω.
Τὸ δεύτερον ἀπόρριψον
ψηφίον ἐκ τῶν ἄλλων
Μονάδος γόνος εἶμαι.
Τὴν κεφαλὴν ἀφαίρεσον,
Εἰς τοὺς λειμῶνας θάλλον
Εὐῶδες ἄνθος κεῖμαι.
Μὲ τρέπεις ἂν τὸ τελικὸν
στοιχεῖον μου λαμβάνῃς
εἰς ἀλφαβήτου πρῶτον.
Τὸ ὅλον μου εἶναι γυνὴ,
ἡ γραῖα, ἡ νεᾶνις
Πρωτόπειρος ἐρώτων.

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

—

ΑΙΝΙΓΜΑ Δ.'

Εἶμ' ἐπίθετον εἰς ὅσους πολὺ εἶναι τεθλιμμένοι.
Ἂν μονόποδον στοιχεῖον ἀφαιρέσῃς τότε μένει
Μικὰ οὐσία ἥτις ἔχει σύστασιν καλὴν στερεὰν,
Ἀρανὴς ἐν τῇ θαλάσσῃ ὁρατὴ εἰς τὴν ξηράν.

Β . . .

—=—

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ Β'. ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ.

—

Αἴνιγμα.— Αἴγινα.— Αἷμα. — Μανία.

Λύται

Ἡ κ. Ἑλένη Α. Λαμπρίδου, ὁ κ. Ι. Φωτιάδης, ὁ κ. Γ. Ἰωαννίδης καὶ ὁ κ. Φ. Ἀνθόπουλος.

Ὑπεύθυνος Δ ΠΑΥΛΙΔΗΣ.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ.

ΕΥΜΟΥΣΙΑΝ ΑΣΚΕΙΝ· (Εὐρ.)

ΕΤΟΣ Α'. 15 ΜΑΙΟΥ 1878. ΑΡΙΘΜΟΣ 4.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Ὁ Θουκυδίδης καὶ τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ σύγγραμμα (συνέχεια).—Γεωγραφικὰ μαθήματα (συνέχεια). — ΔΙΗΓΗΜΑ. (Ἀνδρομάχη καὶ Ἕκτωρ), — ΖΩΟΛΟΓΙΚΑ. (Περὶ γενέσεως τῶν ζώων καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν.) — ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ. Οἱ ἐναέριοι περιηγηταί. (συνέχεια.)— ΑΝΕΚΔΟΤΑ — ΠΟΙΗΣΙΣ. — ΑΙΝΙΓΜΑ κτλ.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ.
Β'.

Περὶ τοῦ συγγράμματος τοῦ Θουκυδίδου.

(Συνέχεια ἴδε ἀρ. 3.)

Πότε ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, καὶ τοῦτο διεφιλονεικήθη παρὰ τοῖς νεωτέροις φιλολόγοις. Ὁ μὲν Ἐρρῖκος Στέφανος, ὁρμώμενος ἐκ τοῦ ἐν Α, 1 χωρίου, ἔνθα λέγεται, «ἀρξάμενος (τοῦ ξυγγράψαι) εὐθὺς καθισταμένου τοῦ πολέμου», συνάγει ὅτι ὁ Θουκυδίδης εὐθὺς ἐν τῇ ἐνάρξει τοῦ πολέμου ἤρξατο καὶ τῆς συγγραφῆς αὐτοῦ, καὶ καθόσον ὁ πόλεμος προὐχώρει, προὐχώρει καὶ οὗτος εἰς τὴν συγγραφήν, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι παραδέχονται ἤδη τὴν γνώμην τοῦ Μαρκελλίνου, ὅστις λέγει «ἀφ' οὗ μὲν ἤρξατο ὁ πόλεμος, ἐσημειοῦτο τὰ λεγόμενα ἅπαντα καὶ τὰ πραττόμενα, οὐ μὴν κάλλους ἐφρόντισε τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ἢ τοῦ μόνον σῶσαι τῇ σημειώσει τὰ πράγματα» 17, πιστεύοντες, ὅτι τῷ ὄντι ὁ Θουκυδίδης ἀπ' ἀρχῆς μὲν τοῦ πολέμου ἤρξατο νὰ συλλέγῃ τὴν ὕλην, ἀλλ' ἐπεξειργάσθη καὶ συνέταξεν αὐτὴν λήξαντος τοῦ πολέμου, καὶ τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηρίζουσι τὰ ἐν Α, 13. 18 χωρία, ἐν οἷς μνημονεύονται γεγονότα εἰς τὸ ἕβδομον ἔτος τοῦ πολέμου συμβάντα. Ἐὰν δὲ ταῦτα τὰ ἐν τῷ προοιμίῳ χωρία λογίζωνται ἀνίσχυρα διὰ τὸν λόγον, ὅτι τὸ προοίμιον συνεγράφη μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱστορίας (9),

(9) Ὅτι τὸ προοίμιον τοῦτο (Α. 1—23 συνέγραψεν ὁ Θουκυδίδης μετὰ τὴν συγγραφὴν τῆς ὅλης ἱστορίας, ὡς λέγουσιν ὁ ἀνώνυμος βιογράφος 7, Δ. Ἁλικαρνασ. καὶ ἕτεροι, εἰκάζοντες τοῦτο ἐκ τοῦ ἀορίστου, ξυνέγραψεν, ᾧπερ χρῆται ἐν ἀρχῇ, λέγων «Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον» δύναται εὐκόλως νὰ ἐξελεγχθῇ μὴ ἀληθὲς, ὅτι καὶ ἐν αὐτῷ τῷ συγγράμματι πολλαχοῦ ὁ συγγραφεὺς χρῆται περὶ ἑαυτοῦ τῷ αὐτῷ ἀορίστῳ (Β, 70, 103. Γ. 28). Ὁ ἀόριστος δὲν ἀφορᾷ τὴν βίβλον, ἀλλὰ τοὺς τῇ βίβλῳ ἐντευξομένους. Τὸ προοίμιον τοῦτο, περὶ οὗ καὶ ἴδιαι διατριβαὶ ὑπὸ τῶν φιλολόγων ἐγράφησαν, καὶ ὅπερ εὐλόγως λογίζεται ἓν τῶν λαμπροτέρων τοῦ ὅλου συγγράμματος μερῶν, ἢ μᾶλλον τὸ κράτιστον πάντων, πικρῶς κατηγορεῖ ὁ ἐξ Ἁλικαρ. κριτικὸς ἐν τῷ περὶ

ἀλλ' ἡ μαρτυρία ἐν Βιβ. Ε,26, ἔνθα μνημονεύεται τὸ τέλος τοῦ πολέμου, διαμένει ἀδιαφιλονείκητος ἀπόδειξις, ὅτι τὸ σύγγραμμα συνετάχθη μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου.

Ποῦ συνέγραψεν ὁ Θουκυδίδης τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ, ἐν οἷς τόποις διέτριβεν ἐξόριστος, ἢ ἐν Ἀθήναις, καὶ τοῦτο ἔγινεν ἀντικείμενον συζητήσεως· διότι ὁ μὲν Μαρκελλῖνος βεβαιοῖ τὸ πρῶτον, λέγων «ὕστερον δὲ μετὰ τὴν ἐξορίαν ἐν Σκαπτῇ Ὕλῃ τῆς Θρᾴκης χωρίῳ διαιτώμενος συνέταξε μετὰ κάλλους ἃ ἐξ ἀρχῆς μόνον ἐσημειοῦτο διὰ τὴν μνήμην», 47, καὶ τούτῳ ἕπονται καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν ἀρχαίων, ὁ Πλούταρχ. περὶ φυγ. 14, καὶ ὁ Κικέρ. Orat. 11, 13, Hos libros (Thucidides) tum scripsisse dicitur, quum a republica remotus, atque in exsilium pulsus esset. Οἱ δὲ νεώτεροι παραδέχονται τὸ δεύτερον, ἐπιστηριζόμενοι μάλιστα εἰς αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Θουκυδίδου Ε, 26, ἔνθα ὁ συγγραφεὺς λέγων «καὶ ξυνέβη μοι φεύγειν τὴν ἐμαυτοῦ ἔτη εἴκοσιν», ὁμιλεῖ ὡς περὶ πράγματος τετελεσμένου, καὶ τοιούτου, οἷον ἤθελε γράψει ὁ ἐκ τῆς ἐξορίας ἐπανελθών, οὐχὶ δὲ ὁ ἐν ἐξορίᾳ ὤν, καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς προρρηθέντας συγγραφεῖς Πλούτ. καὶ Κικέρ. συνηγόρους εἰς τοῦτο παραλαμβάνοντες, ὡς ἐννοοῦντας ἐν οἷς λέγουσιν ὄχι αὐτὴν τὴν συγγραφήν, ἀλλὰ τῆς ἱστορικῆς ὕλης τὴν προπαρασκευήν. Οὕτως ἀποφαίνεται ὁ Πόππος περὶ τῶν χωρίων τοῦ Κικέρωνος καὶ Πλουτάρχου. « id de brevi rerum consignatione et prima liprorum adumbratione intelligi potest. Eandemque interpretationem admittunt verba Plutarchi.» Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν προλεχθέντων τοῦτο συνάγεται· διότι ἀποδεδειγμένου ὄντος, ὅτι ὁ Θουκυδίδης συνέγραψε τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ μετὰ τὸν Πελοπ. πόλεμον, δῆλόν ἐστιν, ὅτι καὶ ἐν Ἀθήναις συνέγραψεν αὐτό, διότι εὐθὺς μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου ἐπανῆλθεν εἰς Ἀθήνας (10).

Καὶ αὐτὴ δὲ ἡ περὶ τοῦ ἡμιτελοῦς πονήματος τοῦ Θουκυδίδου γνώμη τῶν ἀρχαίων εὗρεν ἐσχάτως οὐ μικρὰς ἐνστάσεις. Ἐπειδὴ ὁ Θουκυδίδης λέγει (Ε, 26), ὅτι συνέγραψε τὴν ἱστορίαν (μέχρις οὗ τήν τε ἀρχὴν κατέπαυσαν τῶν Ἀθηναίων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ κατέλαβον» καὶ ἐπειδὴ τὸ σύγγραμμα δὲν παρατείνεται μέχρι τοῦ σημείου τούτου, ἀλλὰ τελευτᾷ εἰς τὸ 21 ἔτος τοῦ πολέμου, ἐντεῦθεν οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς καὶ οἱ νεώτεροι τῶν φιλολόγων εὐλόγως πιστεύουσιν, ὅτι ἔγραψε ταῦτα ὁ Θουκυδίδης, διανοούμενος νὰ περιλάβῃ ἐντὸς τοῦ συγγράμματος ὅλην τοῦ πολέμου τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ κατέλαβεν αὐτὸν ὁ θάνατος ἐν τῷ μεταξὺ συγγράφοντα τὰ συμβάντα τοῦ προρρηθέντος ἔτους, καὶ οὕτως ἔμεινεν ἡ συγγραφὴ ἡμιτελής. Διὸ καὶ πολλοὶ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ καὶ τῶν μεταγενεστέρων ἱστορικῶν συνεπλήρωσαν τὸ ἡμιτελὲς πόνημα τοῦ Θουκυδίδου δι' ἰδίων συγγραφῶν, ἐκ μὲν τῶν συγχρόνων ὁ Ξενοφῶν ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς, καὶ

κρίσ. Θουκυδ. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεωτέρων κριτικῶν πολλοὶ ἀνεσκεύασαν τὴν κατηγορίαν ταύτην.

(10) Ὅτι ὁ Θουκυδίδης διέτριψεν ἐξόριστος ἐν τῇ Θρᾴκῃ καὶ περὶ τὴν Πελοπόν. ἐλέχθη ἤδη. (ἴδ. ἀνωτ.) ὅτι δὲ καὶ ἐν Αἰγίνῃ διέτριψεν, ὡς λέγει ὁ Μαρκελ. «γενόμενος δ' ἐν Αἰγίνῃ μετὰ τὴν φυγήν, ἐδάνεισε τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων,» τοῦτο φαίνεται ἀπίθανον, καὶ διότι ἡ νῆσος αὕτη καθ' ὅλον τὸν πόλεμον κατείχετο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων (Β, 27), καὶ διότι ὁ ἀνώνυμος βιογράφος, ὅστις μόνος μετὰ τὸν Μαρκελλῖνον ἀναφέρει τοῦτο, φαίνεται συγχέας Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου πρὸς Θουκυδίδην τὸν Μελησίου· διότι ὁμιλῶν περὶ τῆς ἐν Αἰγίνῃ διατριβῆς τοῦ Θουκυδίδου, ἐπιφέρει «ὕστερον δὲ καὶ ἐξοστρακίζεται ἔτη δέκα» ὅπερ ὑπέστη ὁ Μελησίου. ἴδ. Γοίλ. ἐν Β. Θουκυδ. 2.

Κράτιππος, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Διον. Ἁλικαρν. ἐκ δὲ τῶν μεταγενεστέρων ὁ Θεόπομπος, περὶ οὗ λέγει ὁ Πολύβιος (Β, 8, 13) «καὶ ἕτερος ἱστορικὸς ἐπὶ Φιλίππου βασιλέως τῆς Μακεδονίας ὁρμάζων ὁ Θεόπομπος συνέγραψεν ἑλληνικὴν ἱστορίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῶν χρόνων ἐν οἷς παύει ὁ Θουκυδίδης,« ὅπερ μαρτυρεῖ καὶ ὁ Ἀνώνυμος ἐν τῇ ἀναγραφῇ τῶν Ὀλυμπιάδων, προστιθεὶς, ὅτι περιλαμβάνουσα ἡ ἱστορία τοῦ Θεοπόμπου 17 ἔτη λήγει εἰς τὴν περὶ Κνίδον ναυμαχίαν. Συμμαρτυρεῖ τούτῳ καὶ ὁ Διόδ. Σικελ. Β, 13, 42 «τῶν δὲ συγγραφέων Θουκυδίδης μὲν τὴν ἱστορίαν κατέστρεψε, περιλαβὼν χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ δυοῖν ἐν βιβλίοις 8, Ξενοφῶν δὲ καὶ Θεόπομπος ἀφ' ὧν ἀπέλιπε Θουκυδίδης τὴν ἀρχὴν πεποίηνται» ἴδ. Β, 14, 84.

Τοιαύτη εἶναι ἡ περὶ τούτου γνώμη τῶν ἀρχαίων, ἣν ὁμοῤῥώνως παραδέχονται καὶ οἱ νεώτεροι, ἀλλ' ὁ Διδῶτος, καίτοι ἀσπαζόμενος καὶ αὐτὸς τὸ κατ' ἀρχὰς τὴν γνώμην ταύτην, οὐδὲν ἧττον ὅμως λέγει, ὅτι δὲν εἶναι αὕτη καὶ ἀνεπίδεκτος ἀντιῤῥήσεως, καὶ δὴ ἀπ' αὐτῆς ταύτης τῆς προῤῥηθείσης μαρτυρίας πειρᾶται νὰ ἀποδείξῃ (ἐν Προλ.. ς' — ιδ') διὰ πολλῶν αὐτογνωμόνων ὑποθέσεων, ὅτι τὸ μὲν σύγγραμμα συνεγράφη πλῆρες κατὰ τὰ ὑπεσχημένα, ἀλλὰ τὸ τελευταῖον μέρος αὐτοῦ ἀπωλέσθη, εἴτε διότι διεκόπη ἡ συνέχεια ὑπό τινος ἀντιγραφέως, καὶ ὁ πρῶτος ἐκδοὺς τὸ χειρόγραφον Ξενοφῶν ἐξέδωκεν αὐτὸ ἀτελὲς, καὶ συνεπλήρωσεν ἀκολούθως αὐτὸ, εἴτε καὶ διότι παρημελήθη ἡ ἀνάγνωσις αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ δημοσίου, διὰ τὸν λόγον, ὅτι καὶ ἄλλοι τινὲς, καὶ ἰδίως ὁ Ξενοφῶν συνέγραψε τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος τῆς ἱστορίας ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς, καὶ τὸ δημόσιον ἀνεγίγνωσκε μᾶλλον τοῦτο ὡς ἀφελέστερον καὶ χαριέστερον, καὶ ὡς ἐκ τούτου παρημελήθη τὸ τελευταῖον μέρος τῆς ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου, ἐκδιδομένου μόνον τοῦ πρώτου μέρους, ὅπερ ὑφ' ἑτέρων δὲν συνεγράφη. Ἐντεῦθεν κατὰ τὸν Διδῶτον προῆλθεν ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ Θουκυδίδης δὲν ἤγαγεν εἰς πέρας τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ.

Ἀλλὰ κατὰ μὲν τὴν πρώτην ὑπόθεσιν, ἐπειδὴ κατὰ Διογ. Λαέρ. τὸ σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (ἴδ. κατωτ.), πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ὁ ἀκρωτηριάσας αὐτὸ ἦν ὁ Ξενοφῶν, ὡς ἀκριτως ἐπίστευσεν ὁ Γαΐλιος, ὅπερ ὀπίθανον. Κατὰ δὲ τὴν δευτέραν ὑπόθεσιν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ σύγγραμμα τοῦ Ξενοφῶντος εἶναι αὐτοτελὲς ἱστορικὸν πόνημα, καὶ ὄχι συμπληρωματικὸν τῆς ἱστορίας τοῦ Θουκυδίδου, ὅπερ οὐκ ἔστιν ὀρθόν· διότι εἰ καὶ ὁ Ξενοφῶν δὲν ἀναφέρει ἐν αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Θουκυδίδου (11), ἀλλ' ἡ ἔλλειψις προοιμίου, καὶ ἡ ἀρκτικὴ φράσις « Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς

(11) Ὁ Ξενοφῶν συμπληρώσας ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τὴν ἱστορίαν τοῦ Θουκυδίδου, καταφθάσας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀναβάσεως τῶν Μυρίων, παραπέμπει εἰς τὸν συγγράψαντα αὐτὴν Θεμιστογένην τὸν Συρακούσιον, λέγων «ὡς μὲν οὖν Κῦρος στράτευμά τε συνέλεξε, καὶ τοῦτ' ἔχων ἀνέβη ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακουσίῳ γέγραπται.» Β. Γ, 2. Ὁ Διδῶτος πρὸς τοῖς ἄλλοις τεκμηρίοις, δι' ὧν πειρᾶται νὰ ἀποδείξῃ τὸ σύγγραμμα τοῦ Ξενοφῶντος αὐτοτελὲς, λαμβάνει καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ Ξενοφῶν μνημονεύσας τὸν Θεμιστογένην, συγγραφέα τοῦ Κύρου, ὤφειλε νὰ μνημονεύσῃ καὶ τοῦ Θουκυδίδου, ἐὰν ὄντως συνεπλήρου τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ, ἐνῷ οὐδαμοῦ ἀναφέρει αὐτόν. Ἀλλ' εἶναι ἀμφισβητήσιμον, ἐὰν ὁ Ξενοφῶν ὑπὸ τὸν Θεμιστογένην ἀναφέρῃ ἀληθῆ τινα ἱστορικὸν, ἢ ὑπὸ τὸ πλαστὸν τοῦτο ὄνομα ἐννοῇ τὴν Ἀνάβασιν αὐτοῦ. Περὶ τούτου μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ πολυμαθείας ἐπραγματεύθησαν ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων φιλολόγων ὁ Μόρος, Συειδέρος καὶ Βεΐσκιος.

ἡμέραις ὑστερον, ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης κτλ.» δὲν ἐμφαίνει προδήλως συνέχειαν διηγήσεως; Προστεθείσθω δὲ τούτοις καὶ ἡ ἀδιάσπαστος καὶ ἄνευ τινὸς χάσματος ἀφήγησις τῶν ἱστορικῶν συμβάντων μεταξὺ τῆς τοῦ Θουκυδίδου συγγραφῆς καὶ τῆς τοῦ Ξενοφῶντος. Ἔπειτα δὲ ὁ ἱστορικὸς Κράτιππος, σύγχρονος καὶ αὐτὸς τοῦ Θουκυδίδου, ρητῶς ὁμολογεῖ, ὅτι διὰ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ συμπληροῖ τὸ ἡμιτελὲς πόνημα τοῦ Θουκυδίδου, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἀναγνοὺς τὸν Κράτιππον Διον. Ἁλικαρνασ. (ἐν τῷ περὶ ἰδιωμ. Θουκυδ.). Ἡ ὁμόφωνος λοιπὸν μαρτυρία τῶν συγχρόνων τοῦ Θουκυδίδου ἱστορικῶν, ὁμολογούντων ὅτι συμπληροῦσι τὴν ἱστορίαν ἐκείνην, δὲν εἶναι ἀπόδειξις, ὅτι οὐδέποτε τὸ σύγγραμμα τοῦ Θουκυδίδου ἐδημοσιεύθη πλῆρες;

(Ἀκολουθεῖ.)

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

ΕΝ ΤΗ ΕΝ ΥΨΩΜΑΘΕΙΟΙΣ

ΛΕΣΧΗ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ.

Ὡς καὶ ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ἀγγελίᾳ προεκηρύχθη, ταῦτα τὰ ἐμὰ μαθήματα εἶναι Γεωγραφικά, ἤτοι προτίθενται νὰ περιγράψωσι τὴν γῆν, ἣν κατοικοῦμεν, ἀλλὰ τὴν γῆν ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις δύναταί τις νὰ περιγράψῃ, καὶ καθ' ἣν ἔποψιν θεωρεῖ αὐτήν, καὶ ἡ περιγραφὴ ἀποτελεῖ ἰδίαν τινὰ αὐτοτελῆ ἐπιστήμην. Ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὃν ἡ γῆ ὡς μεγαλοπρεπὲς ἀνάκτορον ἐκληρώθη ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ, ἔκθαμβος, εἰς τὰ ποικίλα φαινόμενα, ἅπερ καθ' ἑκάστην καὶ ἀδιαλείπτως ὑποπίπτουσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ, ἐπειράθη νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ καθ' ἕκαστα τῆς τέχνης, δι' ἧς ἡ μεγαλουργὸς χεὶρ τοῦ μεγάλου ἀρχιτέκτονος ᾠκοδόμησε τὴν ἐξαισίαν αὐτοῦ κατοικίαν, καὶ ἀπὸ τῆς παρατηρήσεως ὁδηγούμενος ἔφθασε τέλος εἰς συμπεράσματα καὶ ἐξαγόμενα ἀληθῆ, δι' ὧν κατενόησε τὰ θαυμάσια τῆς φύσεως, καὶ ταῦτα κατ' ἰδίαν ἐκτιθέμενα ἀποτελοῦσι διαφόρους κλάδους τῆς γεωγραφικῆς ἐπιστήμης.

Οὕτω π. χ. θεωροῦντες τὴν γῆν ὡς οὐράνιον σῶμα ἤτοι ὡς ἕνα τῶν ἀστέρων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν ἐπικράτειαν τοῦ ἡμετέρου ἡλίου, ἀποβλέψωμεν μόνον εἰς τὰς κινήσεις, τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὴν θέσιν, καὶ τὰ τούτοις σχετιζόμενα, ἡ ἀποχρῶσα ἑρμηνεία πάντων τούτων εἶναι τὸ εἰδικὸν ἔργον τῆς κοσμογραφίας, ἥτις ἀποτελεῖ οὐσιῶδες μέρος τῆς ἐν γένει οὐρανοσκοπίας ἢ ἀστρονομίας. Ἐὰν δὲ θεωροῦντες τὴν γῆν ὡς σῶμα φυσικόν, ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν παροῦσαν αὐτῆς κατάστασιν, καὶ ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι, σθάσωμεν διὰ τῆς παρατηρήσεως, τοῦ Ἀριαδνείου τούτου μίτου, εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως, τῶν διαφόρων ἐποχῶν ἢ ἡλικιῶν, δι' ὧν διῆλθε, τῶν καταστροφῶν ἢ μεταβολῶν, ἅσπερ ὑπέστη, καὶ τὰ προσόμοια, τὸ σύνολον πασῶν τούτων τῶν γνώσεων ἀποτελεῖ τὴν θαυμασίαν τῆς γεωλογίας ἐπιστήμην. Ἂν δὲ τέλος θεωροῦντες τὴν γῆν ὡς κατοικητήριον τῶν ἀνθρώπων, ἐξετάσωμεν, πῶς εἶναι διῃρημένη ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἰς πολιτείας ἢ κράτη, καὶ τούτων τίς εἶναι ὁ πληθυσμός, τὸ πολίτευμα, ἡ θρησκεία, τὰ προϊόντα, ἡ βιομηχανία, τὸ ἐμπόριον, ἡ παιδεία, αἱ ἐτήσιοι πρόσοδοι καὶ δαπάναι, τὸ δημόσιον χρέος, αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις, αἱ πόλεις καὶ τὰ τοιαῦτα, ἰδοὺ τότε προκύπτει εἰς τὸ μέσον τὸ εἰς πολλοὺς γνωστὸν ἀπὸ τῆς παιδικῆς ἡλικίας μάθημα τῆς πολιτικῆς γεωγραφίας.

Καὶ τοῦτο τὸ μάθημα τῆς πολιτικῆς γεωγραφίας θεωρῶ ἀναγκαῖον νὰ γνωρίζῃ ὁ λαός. Ἐὰν οἱ ἄλλοι κλάδοι τῆς Γεωγραφικῆς ἐπιστήμης ἐνδιαφέρωσι μόνον μίαν τάξιν ἀνθρώπων, τούτου ἡ ὠφέλεια ἐκτείνεται ἐν γένει εἰς τοὺς τεχνίτας, τοὺς βιομηχάνους,

τοὺς ἐμπόρους, συνδέεται δὲ στενῶς καὶ μετ' ἄλλων ἐπιστημῶν, τῆς πολιτικῆς ἱστορίας, τῆς φυσικῆς ἱστορίας, κτλ. Ἓν μόνον γεωγραφικὸν σύγγραμμα καὶ εἷς μόνος χάρτης γεωγραφικὸς ἀρκοῦσι νὰ καταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον εἰδήμονα πασῶν τῶν χωρῶν καὶ θαλασσῶν, ὥστε νὰ ἦναι *κοσμογυρισμένος*. Ὡς ὁ ἀτμὸς ἐφαρμοσθεὶς εἰς τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν συνέτεμε τὰς ἀποστάσεις, καὶ διευκόλυνε τὴν συγκοινωνίαν, οὕτω καὶ ἡ Γεωγραφία εἶναι μέσον συγκοινωνίας νοερᾶς ὄχι μόνον ταχύτερον τοῦ ἀτμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπηλλαγμένου κινδύνων καὶ δαπανῶν, δι' οὗ παρέχεται πᾶσα εὐκολία εἰς μὲν τὸν ἔμπορον νὰ ἐπισκέπτηται τὰς ἐμπορικωτέρας ἀγορὰς, καὶ τὰ διάφορα προϊόντα τῶν τόπων, εἰς δὲ τὸν βιομήχανον νὰ περιέρχηται τὰ ἐργοστάσια καὶ τεχνουργεῖα, εἰς δὲ τὸν ἱστορικὸν νὰ κατοπτεύῃ χώρας ἐν αἷς διεδραματίσθησάν ποτε ποικίλαι ἱστορικαὶ σκηναὶ, εἰς δὲ τὸν φιλόσοφον ὡς ἀπό τινος σκοπιᾶς νὰ ῥίπτῃ τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον, καὶ ἐντρυφῶν εἰς τὸ μέγα πανόραμα τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν νὰ φιλοσοφῇ ἐπὶ τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρακμῆς τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων. Οὕτω καὶ περὶ τῶν λοιπῶν.

Ὁ ἀοίδιμος τοῦ Γένους διδάσκαλος Μ. Κούμας λέγει ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ, ὅτι «χωρὶς τῆς ἱστορίας, καὶ μιᾶς ἄλλης ἀδελφῆς ἐπιστήμης, τῆς Γεωγραφίας, ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δι' αὐτῶν εὑρίσκεται εἰς πάντα τόπον καὶ χρόνον, ἤθελε περιορισθῇ εἰς ἓν χρονικὸν σημεῖον κατὰ τὸ ὁποῖον ζῇ, καὶ εἰς ἓν μικρότατον χωρίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐγεννήθη καὶ ἐνδιατρίβει.» Καὶ πολὺ πρὸ τούτου εἶπεν ὁ Στράβων ἁπλῶς δὲ, κοινὸν εἶναι τὸ σύγγραμμα τοῦτο δεῖ, καὶ πολιτικὸν καὶ ὠφελές.» Γεωγρ. Α'.

Διὸ καὶ πάντα τὰ νεώτερα τῆς Εὐρώπης ἔθνη ἐκτιμῶντα τὴν σπουδαιότητα καὶ ἀναγκαιότητα τῆς ἐπιστήμης, ὄχι μόνον συντόνως σπουδάζουσι τὸ μάθημα τοῦτο ἐν πᾶσι τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, ὄχι μόνον συγγράφουσι πληρέστατα πολύτομα Γεωγραφικὰ συγγράμματα καὶ ἀκριβεστάτους χάρτας καὶ Ἄτλαντας, καὶ τὰ πλεῖστα τούτων δαπάναις τῶν κυβερνήσεων, ἀλλὰ καὶ Γεωγραφικαὶ ἑταιρεῖαι συνεστήθησαν παρ' αὐτοῖς, προτιθέμεναι τὴν τελειοποίησιν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν Γεωγραφικῶν γνώσεων. Καὶ δὲν εἶναι μικρὰ τὰ ὠφελήματα, ἅτινα καρποῦνται ἐκ τούτων καὶ οἱ ἰδιῶται καὶ τὰ ἔθνη. Ἐλέχθη, καὶ δὲν εἶναι ἀπίστευτον, ὅτι ὁ θρίαμβος τῶν Γερμανικῶν ὅπλων ἐν τῷ Γαλλογερμανικῷ πολέμῳ ὀφείλεται ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν Γεωγραφίαν· διότι ἓν τῶν πλεονεκτημάτων, καθ' ἃ οἱ Γερμανοὶ ὑπερεῖχον τῶν Γάλλων, ἦν ὅτι ἦσαν καὶ γεωγραφικώτεροι αὐτῶν. Ἐὰν δὲ εἰς ταῦτα προσθέσωμεν καὶ τὰ παμπληθῆ εἰκονογραφημένα περιηγητικὰ συγγράμματα, ἐν οἷς δὲν ἀναγινώσκομεν πλέον, ἀλλ' ὁδοιποροῦμεν τὰς πεδιάδας καὶ τὰ ὄρη, διασχίζομεν τὰ πελάγη, συνδιαλεγόμεθα μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ὁρῶντες τὰς πόλεις, καὶ σπουδάζοντες τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα αὐτῶν, τότε θὰ ἐννοήσωμεν τί πρέπει νὰ πράξωμεν καὶ ἡμεῖς, ἂν θέλωμεν νὰ καρπωθῶμεν τὰ ὠφελήματα τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐθνῶν.

Εἶναι ἀληθὲς, ὅτι ἔθνη ὀλιγάνθρωπα καὶ ἄπορα δὲν δύνανται βέβαια νὰ ἐπιχειρήσωσι τοιαῦτα κολοσσαῖα καὶ πολυδάπανα διανοητικὰ ἔργα, καὶ τοιοῦτον εἶναι καὶ τὸ ἡμέτερον, ἀλλ' ἔχει εὐτυχῶς αὐτὸ καὶ τέκνα δαπανῶντα ἀπὸ τῶν ἰδίων πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν· καὶ τοιαῦτα ἄξια τῷ ὄντι τῆς ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης εἶναι οἱ φιλογενεῖς κυρ. Γ. Κατελοῦζος καὶ Στέφ. Ζαφειρόπουλος, προικίσαντες τὸ ἔθνος δι' ἀξιολόγων Γεωγραφικῶν Πινάκων.

Ὡς πᾶσαι αἱ ἐπιστῆμαι βαθμηδὸν καὶ μετὰ πολλὰς ἐρεύνας καὶ ἀνακαλύψεις ἐτελειοποιήθησαν, τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν Γεωγραφικὴν ἐπιστήμην, καὶ ὑπὸ τὰς ἄλλας αὐτῆς ἐπόψεις, καὶ μάλιστα ὑπὸ τὴν πολιτικὴν, περὶ ἧς ἐστιν ἡμῖν ὁ λόγος. Ἤρξατο αὕτη ἀπὸ εἰδήσεων ἀτελῶν, συγκεχυμένων, καὶ

ὄχι ἀκριβῶν, καὶ βαθμηδὸν βοηθουμένη ἀπὸ τῆς ἐφευρέσεως καὶ τῆς τελειοποιήσεως ἄλλων ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, οἷον τῆς Ἀστρονομίας, τῆς ναυτικῆς, τῆς πυξίδος, καὶ τελευταῖον τοῦ ἀτμοῦ, προήχθη εἰς τὸν παρόντα βαθμὸν τῆς ἐντελείας. Ἐὰν λοιπὸν ἀναδράμωμεν εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, εὑρίσκομεν, ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ γνώσεις ἦσαν ἀτελεῖς καὶ λίαν περιωρισμέναι, καὶ ἑπομένως ἡ ἐπιστήμη εἰσέτι ἐν τοῖς σπαργάνοις, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι ὀλίγα ἔθνη ἦσαν ἐμπορικὰ καὶ ναυτικά, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι καὶ τὰ μέσα τῆς ἐπεκτάσεως τῶν τοιούτων γνώσεων ἦσαν καὶ ἀνεπαρκῆ καὶ ἀτελῆ.

Ἐκ τῶν ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος οἱ Ἕλληνες μόνον καὶ οἱ Ρωμαῖοι ἀνεκάλυψαν νέους τόπους, ἢ ἐξηρεύνησαν χώρας ἧττον γνωστὰς, καὶ οὕτως ἐπλούτισαν τὴν Γεωγραφικὴν ἐπιστήμην, τὰ δὲ ἄλλα μικρὸν ἢ οὐδὲν συνεισέφερον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν πρόοδον αὐτῆς.

Οἱ Φοίνικες, ὁ πρῶτος γνωστὸς ἡμῖν ναυτικὸς καὶ ἐμπορικὸς λαὸς τῆς ἀρχαιότητος, διὰ τῶν πολλαχοῦ ἱδρυθεισῶν ἐμπορικῶν ἀποικιῶν, διὰ τῶν κατακτήσεων καὶ διὰ τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, πολλὰ μέρη τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἐξηκρίβωσαν, καὶ μετὰ πολλῶν λαῶν ἦλθον εἰς ἐπαφὴν καὶ ἐπιμιξίαν, ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν μέχρι καὶ τῆς Βρεττανίας καὶ τῆς βορείου θαλάσσης διαπλέοντες, ἀλλ' ὁ μυστικισμὸς, ὃν ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα, καὶ ὁ φόβος τοῦ συναγωνισμοῦ, ἀπέτρεψεν αὐτοὺς νὰ συνεισφέρωσιν εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης, δημοσιεύοντες τὰς γεωγραφικὰς γνώσεις, ὅσας συνέλεγον, καὶ αἵτινες βεβαίως ἦσαν καὶ ἀκριβέστεραι καὶ ἐκτενέστεραι.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, καίτοι ἔχοντες θαυμάσιον πολιτισμὸν, μαρτυρούμενον καὶ ἀπὸ τῆς ἱστορίας, καὶ ἀπὸ τῶν κολοσσαίων ἔργων, ἅτινα μέχρι τοῦ νῦν σώζονται, περιφρονήσαντα τὴν ἐπήρειαν τόσων αἰώνων, καὶ τὴν καταστρεπτικὴν χεῖρα τόσων κατακτητῶν, ὄχι μόνον δὲν ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ναυτιλίαν, ἀλλ' οὐδ' ἐπιμιξίαν εἶχον μέχρι τινὸς μετ' ἄλλων ἐθνῶν, ζῶντες μεμονωμένοι. Δι' ὃ οὐδ' αὐτοὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν αὔξησιν τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων.

Ἀσυντελεῖς ὑπῆρξαν ἐπίσης καὶ οἱ Ἰουδαῖοι· διότι ἐκτὸς τῆς ἰδίας αὐτῶν χώρας, τῆς Παλαιστίνης, καὶ τῆς παρακειμένης Αἰγύπτου, ἐν ᾗ ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας διῆγαγον τὸ δούλειον ἦμαρ, οὐδένα ἄλλον τόπον ἐπεσκέφθησαν ἢ κατώπτευσαν. Τὸ αὐτὸ ἔχομεν εἰπεῖν καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ἅτινα μεσόγεια ὄντα, ἐστεροῦντο τῶν μέσων, δι' ὧν ἡ ἐπιστήμη πλουτίζεται.

Οὐδὲν λοιπὸν ἐκ τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν, καθόσον εἶναι γνωστὸν ἡμῖν, ὑπῆρξε τόσον ναυτικὸν, καὶ τόσον πολυπλάνητον καὶ πολύσχετον, ὥστε νὰ ἀξιωθῇ τῆς τιμῆς, ὅτι ἀνεκάλυψε γαίας ἀγνώστους, καὶ οὕτω νὰ λάβῃ τὸν τίτλον, ὅτι ὑπῆρξε καὶ γεωγραφικόν. Ἡ τιμὴ αὕτη ἀπέκειτο τοῖς ἡμετέροις προγόνοις, ὧν τὸ μεγαλουργὸν καὶ διερευνητικὸν πνεῦμα ἔθηκε τὰ θεμέλια καὶ πολλῶν ἄλλων, καὶ τῆς προκειμένης ἐπιστήμης. Διὰ τοῦ ἀποικιακοῦ πνεύματος, διὰ τῆς πρὸς τὰς περιηγήσεις κλίσεως τῶν σοφῶν, διὰ τῶν κατακτήσεων καὶ τῶν ἐκστρατειῶν, αἵτινες ἕφερον ἐν μέρει καὶ χαρακτῆρα ἐπιστημονικὸν, οἱ Ἕλληνες ἀπέκτησαν πλείστας γεωγραφικὰς καὶ ἐθνολογικὰς γνώσεις, καὶ ὡς πρῶτοι διὰ τῆς συγγραφῆς συστηματοποιήσαντες αὐτὰς, δικαίως λογίζονται οἱ πρῶτοι ἱδρυταὶ τῆς ἐπιστήμης ταύτης. (Ἀκολουθεῖ.)

ΔΙΗΓΗΜΑ.

ΕΚΤΩΡ ΚΑΙ ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ.

Ἢ

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΑΡΕΤΗ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ Γ'. φυλλαδίου.)

Ὅταν ἡ πατρὶς πάσχῃ, ὅταν κατεσκληκυῖα καὶ τετραυματισμένη προσκαλεῖ πρὸς σωτηρίαν τὰ τέκνα της «δεῦτε, φίλτατα, δεῦτε

κράζουσα αὐτοῖς,» ὥ τότε θυσιασθήτωσαν καὶ φίλτρα καὶ θέλγητρα καὶ ἔρωτες,καὶ μιᾷ φωνῇ, δραμέτωσαν πάντες πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος. Καὶ ὁ Ἕκτωρ λοιπὸν μὴ δυνάμενος ἄλλως νὰ πράξῃ, ἰδοὺ τί εἰς τὴν Ἀνδρομάχην ἀποφηνάμενος λέγει· Ἐρασμία μου Ἀνδρομάχη, συναισθανόμενος τὰ πάντα, καλῶς εἰδὼς καὶ προβλέπων τὸ μέλλον, σέβομαι τοὺς Τρῶας καὶ τὰς ἑλκυπέπλους Τρῳάδας καὶ προσπαθῶ ὅπως στεφθῶ μὲ τὸν ἐκ δάφνης στέφανον τοῦ Ἄρεως, προσπαθῶ καὶ μίαν μόνην ἅμιλλαν ἔχω, ὅπως πρῶτος ρίπτωμαι εἰς τὸ εὐρὺ τῆς μάχης πεδίον· πειρῶμαι τέλος ὅπως κλεισθῶ ὑπὸ τῶν τῆς Τροίας τὸ ὕδωρ πιόντων, καὶ ἀποκτήσω τὸ κλέος τῶν γηραιῶν γεννητόρων μου.

«Οὐδέ με θυμὸς ἄνωγεν, ἐπεὶ μάθον ἔμμεναι ἐσθλὸν»
«αἰεὶ καὶ πρώτοισι μετὰ Τρώεσσι μάχεσθαι»
«ἀρνύμενον πατρός τε μέγα κλέος ἠδ' ἐμὸν αὐτοῦ»

Διότι εὖ οἶδα ὅτι ἐλεύσεται ποτὲ ἦμαρ, ὅτε καταστραφήσεται ἡ ἱερὰ ἡμῶν πατρὶς καὶ ὁ Πρίαμος καὶ ὁ λαὸς τοῦ Πριάμου.

«Ἔσεται ἦμαρ ὅτ' ἂν ποτ'ὀλώλῃ Ἴλιος Ἰρὴ»
«Καὶ Πρίαμος καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο»

Ἐκ τῶν θαυμασίων τούτων συνδιαλέξεων πόσον χαρακτηρίζεται ὁ σφοδρὸς καὶ λαμπρὸς πρὸς τὴν πατρίδα ἔρως! διότι ὅτε ἀκούει τὸ ἱερὸν τῆς πατρίδος ὄνομα ὁ ἀρειμάνιος οὗτος τῆς ἀρχαιότητος ἥρως μαίνεται καὶ παράφορος γίνεται· οὐδόλως ἐκπλήσσουσιν αὐτὸν τὰ στιβαρὰ τῶν πολεμίων ξίφη, καὶ ὡς λέων ὠρυόμενος ξυγκυκᾶται καὶ ρίπτεται εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἄρεως. Ὦ! πόσον τεχνηέντως περιγράφει ὁ μετέωρος νοῦς τοῦ Χίου ἀοιδοῦ τὴν θλιβερὰν ταύτην σκηνήν; ὢ πόσον ἀνίπταται αἰθέριος ἡ δαιμόνιος φαντασία τοῦ Ὁμήρου ἀνθολογοῦσα, ὡς ἄλλη μέλισσα, πᾶν τὸ ἡδὺ καὶ τερψίθυμον. Οὐδενὸς, λέγει, ἀναλογίζομαι ὁ πρόμαχος οὗτος τῆς Τροίας, οὔτε διὰ τοὺς γεννέτας μου, οὔτε διὰ τοὺς ἀδελφούς μου, ὀλίγον περὶ τούτων ποιοῦμαι μέριμναν, ὅσον διὰ σὲ, περιπαθὴς Ἀνδρομάχη, ὅταν θεάσωμαί σε ὡς εἰλίδα ἀπαγομένην ἀνηλεῶς ὑπὸ τῶν χαλκοκορύστων Ἑλλήνων, θερμὰ ἐκπέμπουσαν δάκρυα καὶ πλεῖσθ' ὅσα θεραπαίνης μετερχομένην ἔργα, τότε δὴ τότε, ἤδε τοῦ Ἕκτορος γυνὴ, ἀναφωνήσουσιν οἱ εἰς τὸ Ἄργος εὑρισκόμενοι· εἴθε ὁσονοῦπω νὰ καταβῶ εἰς τὸν ψυχρὸν τάφον, πρὶν τὰς στοναχὰς καὶ τοὺς ὀδυρμούς σου ἀκούσω. Μετὰ τὰς συγκινητικὰς ταύτας συνδιαλέξεις, παραλαμβάνει παρὰ τῆς ἀμφιπόλου τὸν καλλίγονον αὐτῆς βλαστὸν καὶ ἐπευξάμενος τοῖς θεοῖς, παραδίδωσιν αὐτὸν εἰς τοὺς κηώδεις τῆς μητρός του κόλπους, ὑπομειδιασάντων ἀμφοτέρων. Πειρᾶται καὶ αὖθις, ὅπως ὑποκρύψῃ τὴν συγκίνησίν του, καὶ διὰ συνεχῶν νουθεσιῶν νουθετεῖ τὴν μετ' ὀλίγον χηρεύσουσαν Ἀνδρομάχην· παραμυθεῖ καὶ ἐξαποστέλλει αὐτὴν οἴκαδε, ὅπως ἄρξηται μετὰ τῶν θεραπαινίδων τῶν οἰκιακῶν αὐτῆς ἔργων. Ἐκπάγλως ὁ θεῖος τῆς Ἰωνίας ἀοιδὸς, ὁ ἀριπρεπὴς Ὅμηρος ἐξεικονίζει τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τοῦ ζηλωτοῦ τούτου ζεύγους, τοῦ μιγαθύμου Ἕκτορος καὶ τῆς ἐρασιάνδρου Ἀνδρομάχης, τῆς ὀσημέραι τηκομένης, μὴ αἴφνης ἀκούσῃ ἀπαισίαν περὶ Ἕκτωρος ἀγγελίαν. Ἀπελθοῦσα ἡ τάλαινα εἰς τὰ μεγαλοπρεπῆ αὐτῆς ἀνάκτορα, ἄρχεται νὰ κλαίῃ καὶ νὰ ὀδύρηται, προμαντεύουσα τὸν θάνατον τοῦ Ἕκτορος, ὀδύρεται καὶ ὑπὸ σπασμῶν φρικώδους ἀπελπισίας καταλαμβάνεται ζῶντα τὸν Ἕκτορα ἰδοῦσα. Ἀλλ' ἰδοὺ, ἰδοὺ, ἤδη αἱ ἀλγειναὶ ὑπόνοιαί της ἐκπληροῦνται. Ἰδοὺ, ταχύπτερος, φεῦ! διαδίδεται φήμη ἀναγγέλουσα τὴν μόρσιμον πτῶσιν τοῦ Ἕκτορος· ἀκινητεῖ ὁ κάλαμος ὅπως ἀποχρώντως ἀφηγηθῇ τὴν φρικαλέαν ταύτην σκηνήν. Φρικιᾷ καὶ μαίνεται, ὅταν κλαυθμοὶ προσβάλωσι τὰ ὦτα αὐτῆς, προαισθανθείσης τὰ ἀπαίσια συμβάματα. Ἐκλύονται πάντα τὰ μέλη τῆς δυσμοίρου, θολοῦνται οἱ ὀφθαλ-

μοί της. ὅλη δονεῖ καὶ ξυγκυκᾶται, ρίπτεται ἔξω, ὡς ἄλλη παράφορος μαινὰς, συνακολουθουμένη ὑπὸ τῶν θεραπαινίδων. Φθάνει εἰς τὸν πύργον μετὰ σφοδρῶν ἐγκαρδίων παλμῶν, ἀλλ' ὁποῖον οἰκτρότατον θέαμα τὰ ὄμματα αὐτῆς ἐξέπληξεν ἰδούσης αὐτοψεὶ τὸν Ἕκτορα ἑλκόμενον ὑπὸ τοῦ ὀχήματος τοῦ ἐκτοροφάγου Πηλέως· ἔπεσεν αὖθις λυποθυμήσασα, ρίψασα ἅμα ἐκ τῆς κεφαλῆς τοὺς κόσμους αὐτῆς· μόλις συνελθοῦσα εἰς ἑαυτὴν ἤρξατο τῶν συγκινητικωτάτων καὶ παθητικῶν θρήνων: προσφιλὴς Ἕκτωρ, δὲν ἀκούεις τοῦ λοιποῦ τὴν τάλαινάν σου σύζυγον. Κάλλιον Ἕκτωρ ἀμφοτέρων ὁ ἀστὴρ νῦν νὰ ἔδυε, καὶ ἀμφοτέρους ἡ κρυερὰ τοῦ τάφου πλὰξνὰ κατεκάλυπτε· τίνα βίον τοῦ λοιποῦ βιώσομαι; πῇ βῶ, πᾶ στῶ, πᾶ κέλσω! ὁποῖα ἄρἀγε νὰ ὑποστῇ μέλλει ὁ πολύδακρυς καὶ τλῆπαθὴς ἡμῶν παῖς; ἤδη δὲν ὑπολείπονται εἰμὴ πικρίαι καὶ ταλαιπωρίαι· τοιαῦτα ὑπῆρξαν τῆς εἱμαρμένης τὰ παίγνια. Τοιαύτη ἡ φρικώδης τῆς Ἀνδρομάχης κατάστασις· ἀλλ' ἡ τάλαινα καὶ ἄλλα ἐπέπρωτο πικρὰ δάκρυα νὰ χύσῃ, καὶ ἄλλας συμφορὰς νὰ ὑποστῇ, διότι μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν παραδίδεται ὡς γέρας τῷ Νεοπτολέμῳ, συζευχθεῖσα ἡ δύσμοιρος μετ' αὐτοῦ. Ἀλλὰ νέαι συμφοραὶ ἐπῆλθον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της. Ἑρμιόνη καὶ Νεοπτόλεμοι καὶ Μενέλαοι δάκρυα πάντες ἀπέσπασαν πύρινα ἐκ τῶν ἑλικωδῶν τῆς Ἀνδρομάχης βλεφάρων. Ἡ Ἀνδρομάχη συνεζεύχθη μὲν μετὰ νέου συζύγου, ἀλλ' ὁ Ἕκτωρ δὲν ἔφευγεν ἐκ τοῦ νοὸς τῆς σταθερᾶς ταύτης συζύγου. Μετὰ πολλοὺς τέλος ἀγῶνας ἡ πολυτλήμων Ἀνδρομάχη ἠξιώθη νὰ ἴδῃ τὸν υἱὸν αὐτῆς βασιλεύοντα ἐν τῷ γλαυκῷ τῆς Τροίας ὁρίζοντι.—

Ἰδοὺ ὁποῖα τερπνὰ μαθήματα διδάσκει ὁ ὑπερφυὴς νοῦς τοῦ θεσπεσίου ποιητοῦ· ἐὰν λοιπὸν ὁ θεῖος Ὅμηρος τοιαύτας διδάσκει ἡμῖν ἀληθείας, ἃς ἀφετηρίαν λαμβάνουσα ἡ νεωτέρα ἠθικὴ δύναται ἀληθεῖς νὰ μορφώσῃ ἑλληνίδας, πῶς νὰ μὴ θαυμάζωμεν τὸ ἔξοχον τοῦτο τῆς φύσεως τέκνον τὸ εἰς αὐτὸ τὸ ἰδανικὸν μεταρσιωθέν;

Ἐὰν παρὰ τοῦ θείου Ὁμήρου τοιαύτας ὑψηλὰς ἀρυώμεθα ἰδέας, πῶς νὰ μὴ καταλαμβανώμεθα ὑπ' ἄκρου σεβασμοῦ, ὅταν τὴν θείαν λέξιν «Ὅμηρος» ἀναφωνῶμεν, ἐὰν τέλος ἐν τῷ Ὁμήρῳ τοιαῦτα ὑψηλῆς ἀρετῆς παραδείγματα ἀναγινώσκωμεν, πῶς νὰ μὴ ἐπαιρώμεθα, πῶς νὰ μὴ μεγαλαυχῶμεν πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους λέγοντες αὐτοῖς: Ἡ ἡμετέρα γῆ ἐγέννησε τὸν πρῶτον διδάσκαλον τῆς ἀνθρωπότητος· αὐτὸν λοιπὸν πάντοτε ἔχωμεν ἐν χερσί, παρ' αὐτοῦ ἂς ζητῶμεν νὰ μορφωθῶμεν, παρὰ τῆς Κασταλίας αὐτοῦ ὑδρευόμενοι τὸ ἡδὺ τῆς φερεσβίου παιδείας νέκταρ.

Ι. Γ.

ΖΩΟΛΟΓΙΚΑ.

Περὶ γενέσεως τῶν ζώων καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν.

Πάντα τὰ ὀργανικὰ ὄντα, ζῶα καὶ φυτὰ, γεννῶνται ἐξ ὁμοίων τὴν μορφὴν ὄντων. Ἕκαστον ζῶον καὶ φυτὸν, ἐγκαταλείπει εἰς τὸν κόσμον ἀπογόνους, οἵτινες εἶναι ὅμοιοι κατὰ πάντα πρὸς τοὺς γεννήτορας. Πολλοὶ ἠθέλησαν νὰ ὑποστηρίξωσι τὴν αὐτόματον γένεσιν εἰς παράδειγμα φέροντες τὰ ἐγχυματογενῆ ζωύφια, τοὺς ἐντοσθιδίους σκώληκας καὶ τὰ ἐγχυματογενῆ φυτάρια, ἅτινα ἐθεώρουν παραχθέντα ἐξ ὄντων ὅλως ἀνομοίων, ἐξ ὧν ἐγεννήθη ἡ γεννήσασα αὐτὰ ὕλη.

Εἰς τὴν τοιαύτην θεωρίαν προήχθησαν διότι ἠδυνάτουν νὰ ἐξηγήσωσι τὴν δημιουργίαν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Ἀλλὰ σήμερον, ὁπότε τὰ μέσα τῆς παρατηρήσεως ἐτελειοποιήθησαν ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ὅσημέραι τελειοῦνται, ἠδυνήθησαν οἱ Ζωολόγοι νὰ ἀνακράξωσιν ἑνὶ στόματι: Δὲν ὑπάρχει ζῶον, οὔτε φυτὸν, οὔτε σκώληξ τὸ ὁποῖον νὰ γεννᾶται αὐτομάτως. Τὰ πάντα ἐξ ὁμοίων τὴν φύσιν καὶ τὴν μορφὴν γεννῶνται.

ΕΓΧΥΜΑ.

Ἐγχυματογενῆ ζωῦφια, ἐντοσθίδιοι σκώληκες.

Θέτοντες ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον σταγόνα ὕδατος, βλέπομεν ὅτι ἡ σταγὼν αὕτη περιέχει ὁλόκληρον κόσμον, ζωϊκὸν μὲν, ἂν ἡ ἐν τῷ ὕδατι διαλελυμένη οὐσία, ἡ καὶ ἔγχυμα καλουμένη, εἶναι ζωϊκὴ, φυτικὸν δὲ ἂν ἦναι φυτικὴ. Τὰ ζωάρια ταῦτα, ἢ τὰ φυτὰ, ἀποτελοῦσι τὰ ἐγχυματογενῆ καλούμενα ζωάρια, καὶ τὰ ἐγχυματογενῆ φυτά. Τὰ ζωῦφια ταῦτα ἐκ τῶν ὁποίων βρίθουσι τὰ λιμνάζοντα ὕδατα, εἶναι γονιμώτατα. Παρετηρήθη ὅτι ἐντὸς 8 ἡμερῶν ἓν τοιοῦτον γεννᾷ ὁλόκληρα ἑκατομμύρια.

Μετὰ τὰ ἐγχυματογενῆ ἔρχονται οἱ ἐντοσθίδιοι σκώληκες, ἤτοι σκώληκες εὑρεύοντες ἐν τοῖς ἐντοσθίοις καὶ ἐν γένει ἐντὸς τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐντὸς αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν.

Ἡ γέννησις τῶν ὀργανικῶν τούτων ὄντων, ζώων τε καὶ φυτῶν, ἥτις μέχρι τοῦδε ἐθεωρεῖτο αὐτόματος, ἐξηκριβώθη νῦν τελείως.

Τὰ ἐγχυματογενῆ ζωῦφια γεννῶνται ἐξ ὠαρίων μικροτάτων, ἅτινα μόνον ὑπὸ μεγεθυντικὸν μικροσκόπιον δύναται νὰ διακρίνῃ τις. Τὰ ὠάρια ταῦτα ἀναρπαζόμενα ὑπὸ τοῦ ἀέρος φέρονται τῇδε κακεῖσε ἕως οὗ ἐπὶ τέλους ἐρύσωσι τὴν ἀποικίαν των, ἢ ἐντὸς λίμνης, ἢ ἄλλοθί που, ὅπου ἐκκολαφθέντα παράγουσι τὰ ἐγχυματογενῆ ζωῦρια, ἅτινα μετὰ μεγάλης σπουδῆς καὶ ταχύτητος ἄρχονται τῆς γονιμοποιήσεως.

Τοῦτ' αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ φυτὰ τῶν ὁποίων τὰ σπέρματα, ὡς τὰ τῶν ζώων ὠάρια, πέτονται ἐν τῷ διαστήματι ἕως οὗ ἐπὶ τέλους ἐκλέξωσι τὴν κατοικίαν αὐτῶν.

Τὰ ὠάρια ταῦτα ὡς καὶ τὰ σπέρματα ἔδωκαν πολλάκις αἰτίαν εἰς παραλλαγὴν φαινομένων λίαν περιέργων καὶ σκανδαλωδῶν. Εὑρεξέ ποτε π. χ. βροχὴν ἐρυθρὰν, τὴν ὁποίαν ἰδόντες ὑπέλαβον αἷμα ἢ ἐχαρακτήρισαν αὐτὴν ὡς ὀργὴν θεϊκὴν· ἐξετασθέντος ὅμως κατόπιν τοῦ ὕδατος τοῦ προελθόντος ἐκ τῆς τοιαύτης βροχῆς εὑρέθη ὅτι ἦτο πλῆρες τοιούτων ὠαρίων καὶ σπερμάτων.

Διὰ νὰ ἀποδείξωσιν δὲ ὅτι δὲν ὑπάρχει αὐτόματος γέννησις ἐπειράθησαν ὡς ἑξῆς. Ἔλαβον ἀπεσταγμένον ὕδωρ καὶ βεβρασμένας οὐσίας τὰς ὁποίας ἔκλεισαν ἐντὸς ἀγγείου ἀεροστεγῶς κεκλεισμένου οὕτως, ὥστε οὐδεμία συγκοινωνία νὰ ὑπάρχῃ μεταξὺ τοῦ ἐν τῷ ἀγγείῳ ὕδατος καὶ τοῦ ἀέρος, ὁπότε παρετηρήθη ὅτι οὐδὲν ἐγχυματογενὲς ζωῦριον ἐγεννήθη, ἐνῷ τοὐναντίον εἰς ἀγγεῖον μικρὰν μόνον φέρον ὀπὴν ἐγεννήθησαν τοιαῦτα. Ἐκ τοῦ πειράματος τούτου ἐμφανέστατα δείκνυται τὸ ψευδὲς τῆς περὶ αὐτομάτου γεννήσεως θεωρίας. Ἐξηκριβώθη δὲ ὑπὸ τῆς πείρας ὅτι τὸ μικροσκοπικὸν τοῦτο ὠάριον τὸ παράγον τὰ ἐγχυματογενῆ ζωῦρια, διατηρεῖ τὴν γονιμότητα αὐτοῦ ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Ἐντοσθίδιοι σκώληκες. Καὶ οἱ ἐντοσθίδιοι σκώληκες γεννῶνται ἐξ ὄντων ὁμοίων τὴν φύσιν καὶ τὴν μορφήν.

Τὴν γέννησιν τῶν ἐντοσθιδίων σκωλήκων ἠδυνάτουν νὰ ἐξηγήσωσι, διότι ἠγνόουν τὸν τρόπον δι' οὗ εἰσήρχοντο οἱ σκώληκες ἐν τῷ ὀργανισμῷ, καὶ μάλιστα εἰς μέρη ἅτινα οὐδεμίαν μετὰ τῶν ἐκτὸς ἔχουσι συνάφειαν, εἰς τοὺς μῦς π. χ.

Οἱ ἐντοσθίδιοι σκώληκες εἰσέρχονται εἰς τὰ ζῶα ἔξωθεν κατὰ διαφόρους τρόπους, εἰσελθόντα δὲ ἄρχονται τοῦ παρασιτικοῦ αὐτῶν βίου καὶ ἀναπτύσσονται βαθμηδόν. Οὕτω π. χ. οἰστροειδὲς τι ἔντομον κάθηται ἐπὶ τοῦ γόνατος τοῦ ἵππου ἐναποθέτει ἐκεῖ τὰ ὠὰ αὐτοῦ μετά τινος ὑγροῦ καὶ ἀπέρχεται. Τὸ ὑγρὸν ἐκεῖνο παράγει κνισμὸν εἰς τὸ γόνυ, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐρεθιζόμενος ὁ ἵππος λήχει τὸ γόνυ αὐτοῦ καὶ οὕτω καταπίνει τὰ ὠάρια τοῦ οἰστροειδοῦς ἐντόμου, ἅτινα εἰσελθόντα ἐκλέπονται καὶ παράγουσι τοὺς σκώληκας.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον παράγεται καὶ ἡ ταινία ἡ μοναστικὴ καλουμένη ἐν τῷ ανθρώπῳ, διότι κατὰ τύχην καταπίνει ὠάρια αὐτῆς μετὰ τῶν σιτίων τῶν φυτικῶν ἢ ἐσθίει χοίρειον κρέας, ὅπερ βρίθει ἐκ ταινιῶν ἀμεταμορφώτων καλουμένων, καὶ ἐκ νεογνῶν αὐτῶν· αἱ ταινίαι αὗται ἀναπτυσσόμεναι ἐντὸς τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος τίκτουσιν ὠάρια, ἅτινα ἀποβάλλονται μετὰ τῶν περιττωμάτων ὅπως καταποθῶσιν ὑπὸ τῶν χοίρων καὶ διαιωνίσωσιν οὕτω τὸ εἶδος αὐτῶν. Τὰ ὠάρια τῶν ταινιῶν, ἀντέχουσι κατὰ τοῦ ψύχους κατὰ τοῦ καύσωνος καὶ τῆς ξηρασίας διατηροῦντα τὴν γονιμότητα αὐτῶν ἐπὶ ἑκατοντάδας ἐτῶν. Τὴν αὐτὴν προσέτι καρτερικότητα ἔχουσι καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκ τῶν ἀτελῶν ζώων.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΟΙ ΕΝΑΕΡΙΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ.

ΜΥΟΙΣΤΟΡΙΑ

JULES VERNE.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὁ φίλος τοῦ δόκτορος. — Ἡ ἐποχὴ καθ' ἣν ἤρξατο ἡ φιλία αὐτῶν. — Ὁ Δὶκ Κέννεδυ ἐν Λονδίνῳ. — Ἀπροσδόκητος πρότασις, πλὴν οὐδόλως ἐνθαρρυντική. — Λόγιον οὐχὶ παρήγορον. — Ὀνόματά τινα ἐκ τοῦ Ἀφρικανικοῦ Μαρτυρολογίου. — Ἀεροστάτου πλεονεκτήματα. — Τὸ ἀπόκρυφον τοῦ δόκτορος Φεργγουσών.

Ὁ δόκτωρ Φεργγουσὼν ἐκέκτητο φίλον τινὰ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν τὴν φράσιν *ἕτερον ἐγὼ*, καὶ οὗτος ἦν ὁ Δὶκ Κέννεδυ, ἀνὴρ οὗτινος τὰ δ.ακεκριμμένα προτερήματα, ἡ ἱκανότης καὶ ἡ ἰδιοσυγκρασία οὐδόλως ἦσαν κατώτερα τῶν τοῦ φίλου του Σαμουὴλ Φεργουσσὼν μεθ' οὗ μετὰ τῆς αὐτῆς οὕτως εἰπεῖν καὶ μιᾶς ἔζων καρδίας.

Ὁ Δὶκ Κέννεδυ ἦτο Σκῶτος καθ' ἅπασαν τὴν συνεκδοχὴν τῆς λέξεως, εἰλικρινὴς, τολμηρὸς, ἰσχυρογνώμων, κατῴκει δὲ ἐν τῇ πλησίον τοῦ Ἐδιμβούργου κωμοπόλει Λεΐδῃ, καταγινόμενος ἐνίοτε μὲν περὶ τὴν ἁλιείαν, πάντοτε δὲ καὶ πανταχοῦ μανιωδῶς περὶ τὴν θήραν, ὅπερ ἄλλως τε οὐδόλως ἦν ἐκπληκτικὸν διὰ τὰ τέκνα τῆς Καληδονίας· ἐδείκνυετο δὲ σφοδρωτάτων εἰς τὰ ὄρη τῆς Χαϊλάνδης ἐκδρομῶν ἐραστής. Ἀναφέρουσι δὲ αὐτὸν ὡς θαυμάσιον σκοπευτὴν, καὶ οὐ μόνον ἔκοπτε τὰς σφαίρας σκοπεύων ἐπὶ τῆς κοπίδος μαχαίρας τινος, ἀλλὰ εἰς δύο τόσον ἴσα μέρη τὰ ἐδιχοτόμει, ὥστε, ζυγιζομένων τούτων κατόπιν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ ἀρκοῦσα διαφορά.

Ἡ φυσιογνωμία τοῦ Κέννεδυ ἦν λίαν ζωηρὰ, τὸ ἀνάστημά του, ἐξ περίπου Ἀγγλικῶν ποδῶν, ἦν πλῆρες χάριτος καὶ ἀκακίας, ἐφαίνετο δὲ πεπροικισμένος δι' ἡρακλείου ρώμης. Τὸ λίαν ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεκαυμένον πρόσωπόν του, οἱ ζωηροὶ καὶ μέλανες ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, ἡ φυσικὴ καὶ λίαν ἀποφασιστικὴ τόλμη του, καὶ τέλος τῷ ἐν παντὶ τῷ ἀτόμῳ αὐτοῦ ἄριστον καὶ σταθερὸν, εὐγλώττως ὑπὲρ αὐτοῦ προσεμαρτύρει.

Οἱ δύο οὗτοι φίλοι συνεσχετίσθησαν ἐν Ἰνδίαις· ἐνῷ δὲ ὁ Δὶκ κατεγίνετο περὶ τὴν θήραν τῆς τίγρεως καὶ τοῦ Ἐλέφαντος, ὁ Σαμουὴλ ἐθήρευεν ἔντομα καὶ φυτά· ἑκάτερος δὲ ἠδύνατο νὰ λεχθῇ ἐπιδέξιος ἐν τῷ εἴδει του· ἐν ᾧ δὲ ἀφ' ἑνὸς σπάνιόν τι φυτὸν καθίστατο ἄγρα τοῦ Δόκτορος ὁ κύριος Δὶκ ἀφ' ἑτέρου ἐγίνετο κύριος ἐλεφαντοδόντων.

Οἱ δύο οὗτοι νέοι εἰ καὶ μὴ σχόντες τὴν εὐκαιρίαν νὰ σώσωσι τὴν ζωὴν ἀλλήλων, οὐδὲ νὰ προσφέρωσιν ὁποιανδήποτε πρὸς ἀλλήλους ὑπηρεσίαν, ἐδείκνυον ὅμως φιλίαν ἀναλλοίωτον. Εἰ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἔστιν, ὅτε ἀπεχώριζεν αὐτοὺς, ἡ συμπάθεια ὅμως τοὺς συνήνου πάντοτε.

Μετὰ τὴν εἰς Ἀγγλίαν ἐπάνοδον αὐτοῦ,

πολλάκις ὑπὸ τῶν μακρῶν τοῦ δόκτορος ἐκδρομῶν ἐχωρίσθησαν, μετὰ τὰς ὁποίας οὗτος ἔσπευδεν ὅπως ὑπάγῃ καὶ διέλθῃ ἑβδομάδας τινὰς μετὰ τοῦ Σκώτου φίλου του.

Καὶ ὁ μὲν Δὶκ διελέγετο περὶ τοῦ παρελθόντος, ὁ δὲ Σαμουὴλ προελέαινε τὸ μέλλον. Ὁ μὲν ἔβλεπε πρὸς τὰ ὀπίσω, ὁ δὲ πρὸς τὰ ἐμπρός. Ἐνὶ λόγῳ ὁ μὲν Φέργκουσων εἶχε πνεῦμα δηλοῦν ἀνησυχίαν καὶ ταραχήν, ὁ δὲ Κέννεδυ διεκρίνετο ἐπὶ τῇ πραότητι καὶ τῷ φιλησύχῳ τοῦ χαρακτῆρος.

Μετὰ τὴν ἐν Τιβὲτ περιοδείαν αὐτοῦ, ὁ δόκτωρ ἐπὶ δύο ἔτη ἔπαυσε ἀπὸ τοῦ ὁμιλεῖν περὶ νέων ἐκδρομῶν, ὁ δὲ Δὶκ ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ ὑπέθετεν, ὅτι τὸ πρὸς τὰς περιηγήσεις ἔνστικτόν του, αἱ πρὸς τὸν περιπετειώδη βίον ὀρέξεις του κατηυνάζοντο, ἐξ οὗ καὶ ἦτο λίαν γοητευμένος. Τοῦτο, ἐσκέπτετο καθ' ἑαυτὸν ἐξ ἅπαντος θέλει ἔχει ἡμέραν τινα κακὰ ἀποτελέσματα, καθότι ὁποιανδήποτε ἕξιν καὶ ἂν ὑποθέσωμεν ἄνθρωπον ἔχοντα, οὐδέποτε οὗτος ἀποινεῖ ταξιδεύει μεταξὺ ἀνθρωποφάγων καὶ ἐν μέσῳ ἀγρίων ζώων. Προέτρεπε δὲ ὁ Καίννεδυ τὸν Σαμουὴλ νὰ ἀπέχῃ ἀπὸ τῶν τοιούτων ἰδεῶν, ἀφ' οὗ ἄλλως τε ὅσον ὀλίγον ἠργάσθη ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης, πολὺ ὅμως διὰ τὸ καλὸν τῆς ἀνθρωπότητος.

Εἰς ταῦτα ὁ δόκτωρ ηὐχαριστεῖτο οὐδὲν ἀπαντῶν καὶ διέμενε σκεπτικός, καὶ μετὰ ταῦτα ἀφιεροῦτο εἰς κρυφίους ὑπολογισμούς, διερχόμενος τὰς νύκτας εἰς ἀριθμητικὰς ἐργασίας λίαν περιπλόκους, ἃς ἐκτὸς αὐτοῦ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ πέρας τῆς ἐλαχίστης πράξεως· ἕκαστος δὲ ὡμολόγει ὅτι μεγάλαι ἐν τῷ νοΐ του ἐκυοφοροῦντο ἰδέαι.

— Τί τὸν ἔκαμε νὰ ἀλλάξῃ ἰδέαν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; ἠρώτα ἑαυτὸν ὁ Κέννεδυ ὅτε ὁ φίλος του τὸν ἐγκατέλειψε διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Λονδῖνον κατὰ Ἰανουάριον.

Μαθὼν δὲ τὸν σκοπὸν τοῦ ταξειδίου του ἐκ τοῦ ἄρθρου τοῦ «Ἡμερησίου Τηλεγράφου»

— Διὰ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ! ἀνέκραξεν! εἶναι τρελλὸς! παραφρονεῖ! νὰ διέλθῃ τὴν Ἀφρικὴν ἐπὶ ἀεροστάτου! Δὲν τοῦ ἔλειπε πλέον παρ' αὐτό! Ἰδοὺ λοιπὸν τί ἐμελέτα πρὸ δύο ἐτῶν!

Εἰς τὴν θέσιν ὅλων αὐτῶν τῶν θαυμαστῶν, ἂν ἦτο δυνατόν, ἠθέλομεν ζωγραφίσει γρονθοκοπήματα σφοδρῶς καταφερόμενα ὑπὸ τοῦ Κέννεδυ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τότε ἠθέλατε συλλάβει κάποιαν ἰδέαν περὶ τοῦ γυμνάσματος ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατεγίνετο ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ ὁμιλῶν τοιουτοτρόπως.

Ἡ θαλαμηπόλος αὐτοῦ, ἡ γραία Ἐλσπαίθη, πρὸς παρηγορίαν αὐτοῦ ἀνέφερεν ὅτι πιθανὸν ἦτο νὰ κατεσκευάσθη τοῦτο ἐπίτηδες πρὸς φενακισμόν.

— Ὄχι δά! ἀνέκραξεν οὗτος, μήπως δὲν γνωρίζω τὸν ἄνθρωπόν μου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι τὸ ἀπεφάσισε. Ἀλλὰ νὰ ταξειδεύσῃ ἐν τῷ ἀέρι! Εἶναι αὐτόχρημα μανία! Ἰδοὺ αὐτὸς ρθονῶν τὴν πτῆσιν τῶν πτηνῶν καὶ θέλων νὰ ἐξομοιωθῇ μὲ ἀετόν. Ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ τοῦτο δὲν θὰ γίνῃ! Θὰ προσπαθήσω πολὺ νὰ τὸν ἐμποδίσω. Ἔ! καὶ ἂν τάχα τὸν ἀφήσῃ κανεὶς βεβαίως ἡμέραν τινα θὰ τὸν ἔχομεν διὰ τὴν σελήνην.

Τὸ αὐτὸ ἑσπέρας, ὁ Κέννεδυ, ἡμιτεταραγμένος καὶ ἡμιεξαγριωμένος ἐπέβαινε τῆς ἀμεξοστοιχίας ἐν τῷ σταθμῷ τῶν *Ἑνικῶν Σιδηροδρόμων*, καὶ τῇ ἐπαύριον ἔφθασεν εἰς Λονδῖνον.

Μετὰ τρία τέταρτα τῆς ὥρας ὀἴτροχος ἅμαξα ἔφερεν αὐτὸν πρὸ τῆς θύρας τῆς μικρᾶς οἰκίας τοῦ Δόκτορος παρὰ τὴν Πλατείαν Συχὸ, ὁδὸς Ἑλληνι. ἡ. Ἐξελθὼν βιαίως τῆς ἁμάξης ἀνήγγειλεν ἑαυτὸν κρούων πεντάκις ἰσχυρῶς ἐπὶ τῆς θύρας.

Ἡ θύρα ἠνεώγῃ καὶ ὁ Φεργγουσσὼν ἐφάνη προσωπικῶς.

— Ὁ Δὶκ; εἶπεν μετὰ μετρίας ἐκπλήξεως.

— Ὁ Δὶκ ὅλος κι' ὅλος, ἐπανέλαβεν ὁ Κέννεδυ.

— Καὶ πῶς ἀγαπητέ μοι Δίκ σὺ ἐν Λονδίνῳ ἐν καιρῷ τῶν κυνηγίων τοῦ χειμῶνος ;

— Μάλιστα, ἐγὼ ἐν Λονδίνῳ.

— Καὶ τί ἔρχεσαι νὰ κάμῃς ;

— Νὰ ἐμποδίσω μίαν ἀκατανόμαστον τρέλαν.

— Μίαν τρέλαν, ἀπήντησεν ὁ Δόκτωρ.

— Εἶναι ἀληθὲς, τοῦτο ὅπερ διηγῆται αὐτὴ ἡ ἐφημερὶς, παρετήρησεν ὁ Κέννεδυ τείνων τὸ γνωστὸν φύλλον τοῦ «Ἡμερ. Τηλεγράφου».

— Ἄ ! περὶ τούτου ὁμιλεῖς ! Αὗται αἱ ἐφημερίδες εἶναι πολὺ ἀδιάκριτοι ! Ἀλλὰ κάθησε λοιπὸν ἀγαπητέ μοι Κέννεδυ,

— Δὲν θὰ καθήσω. Ἔχεις πράγματι τὸν σκοπὸν νὰ ἐπιχειρήσῃς αὐτὸ τὸ ταξείδιον.

— Πραγματικώτατα αἱ *προπαρασκευαί μου* βαίνουν καλῶς καὶ . . .

— Ποῦ εἶναι νὰ τὰς κομματιάσω, τὰς *προπαρασκευάς σου*, ποῦ εἶναι νὰ τὰς καταξυντρίψω ;

Ὁ καλὸς Σκῶτος ἤρξατο σπουδαίως νὰ ὀργίζηται.

— Ἔσο γαλήνιος, φίλε Δίκ, ἐπανέλαβεν ὁ Δόκτωρ καταλαμβάνω τὸν θυμόν σου. Θυμόνεις διότι δὲν σὲ ἔδωσα ἀκόμη νὰ ἐννοήσῃς τὰ νέα μου σχέδια.

— Ὦ ! ὀνομάζει αὐτὰ νέα σχέδια !

— Ἤμην πολὺ ἀπησχολημένος εἶπεν, χωρὶς νὰ προσέξῃ εἰς τὸν φίλον του ὁ ὁποῖος τὸν διέκοπτε, εἶχον πολλὰ νὰ σκεφθῶ. Ἀλλ' ἔσω ἥσυχος, δὲν ἤθελον ἀναχωρήσει χωρὶς νὰ σὲ γράψω.

— Ἔ, καὶ ὀλίγον μὲ μέλλει . . .

— Ἐπειδὴ ἔχω σκοπὸν νὰ σὲ λάβω μετ' ἐμοῦ.

(Ἀκολουθεῖ.)

Γ. Ν. ΔΕΡΡΙΟΣ.

ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ.

Η ΑΦΡΙΚΑΝΙΚΗ ΔΙΩΡΥΞ.

Συνεζητεῖτο ἐσχάτως ἐν Ἀγγλίᾳ σχέδιον γιγαντιαῖον, προστατευόμενον ὑπὸ πολλῶν ὑψηλῶν προσώπων τῆς Ἀγγλικῆς κοινωνίας. οὗτινος ἡ ἐκτέλεσις τὰ μάλιστα θέλει συντελέσει εἰς τὸν ἐκπολιτισμὸν τῆς Ἀφρικῆς. Ἐπρόκειτο νὰ σκάψωσι διώρυγα 740 μιλίων μακρὰν, ἀρχομένην ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βέλτα πλησίον τοῦ ἀκρωτηρίου Βαγαστὸρ ἀπέναντι τῶν Καναρίων νήσων μέχρι τῆς καμπῆς, ἣν ἀποτελεῖ ὁ ποταμὸς Νίγηρ εἰς τὸ Τισεβοητόν. Ἡ ὁδὸς αὕτη θὰ ἀνοίξῃ βεβαίως τὴν Ἀφρικανικὴν Ἤπειρον εἰς τὸ ἐμπόριον πάσης τῆς ὑφηλίου.

Πιστεύεται, ὅτι οὐδὲν πρόσκομμα θὰ ἀντιταχθῇ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος ταύτης ὡς ἐκ τῆς μεγάλης ἐρήμου Σαχάρας, τοὐναντίον αὕτη θὰ διευκολύνει τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου.

Ἀπεδείχθη, ὅτι εἰς 630 μιλίων ἀπόστασιν ὑπάρχει εὐρύχωρος πεδιὰς χαμηλοτέρα 250 πόδας ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἥτις, ὡς φαίνεται, ἦν ἄλλοτε πλήρης θαλασσίου ὕδατος καὶ ἥτις χωρίζεται ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὰ ταινίας γῆς 30 μιλ. πλάτους, ὧν τὰ 25 διαπερῶνται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Βέλτα· ὥστε ἤθελεν ἀρκέσει νὰ σκάψῃ τις τὴν κοίτην τοῦ Βέλτα, νὰ κόψῃ τὴν μικρὰν ἐκείνην ταινίαν τῆς γῆς, καὶ νὰ ἀφήσῃ τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὴν ἀπέραντον ἐκείνην λεκάνην. Οὕτως ἤθελε σχηματισθῇ εὐρεῖα λίμνη πλωτὴ, τὸ κλίμα ἤθελεν ἀποβῇ εὐκραέστερον, ὁ τόπος γονιμοποιηθεὶς ὄχι μόνον ἤθελε γίνει ἐπιτηδειότερος εἰς τὴν καλλιέργειαν, ἀλλὰ καὶ ἤθελε καλυφθῇ ὑπὸ πλουσίων νομῶν, καὶ συγχρόνως τὸ ἐμπόριον ἤθελεν εἰσδύσει μέχρι τοῦ κέντρου τῆς Ἀφρικῆς.

Τὸ ὡραιότατον τοῦτο σχέδιον δύναται νὰ συγκριθῇ μὲ τὴν διώρυξιν τοῦ Σουεζίου εἰ Ἰσθ-

μοῦ, πρὸς ὃ οὐδὲν ἔχει νὰ ἀντιτάξῃ ἐμπόδιον ἡ εὐρωπαϊκὴ ἀντιζηλία. Ἐὰν τῷ ὄντι ἀποδειχθῇ πραγματοποιήσιμος ἡ διώρυξ αὕτη, ὡς ὑποτίθεται, ἀναμφιβόλως ἡ Εὐρώπη θὰ μεθέξῃ προθύμως τῆς ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις σπουδαίας ταύτης ἐπιχειρήσεως.

(Ἐκ τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐπετηρίδος τοῦ 1876.)

Ι. ΞΕΝΙΑΔΗΣ.

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΙ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΙ.

Οὐδὲν ἀναπαυτικώτερον τῶν σιδηροδρόμων τῆς Ἀμερικῆς. Μία μόνον κλάσις ἁμαξῶν ὑπάρχει ἐν Ἀμερικῇ. Ἑκάστη ἅμαξα δύναται νὰ χωρέσῃ πεντήκοντα ὁδοιπόρους. Τὰ θρανία εἶναι διατεταγμένα δίστιχα καὶ τοιουτοτρόπως, ὥστε ἕκαστος στίχος ἀφίνει διάδρομον εὐρὺν ὃν πᾶς τις διέρχεται ἀνέτως.

Ὁ ὁδοιπόρος δύναται νὰ μεταβαίνῃ εὐκόλως διὰ γεφύρας ἀπὸ μιᾶς εἰς ἑτέραν ἅμαξαν, ἢ νὰ μένῃ ὕπαιθρος περιπατῶν ἢ ἱστάμενος ἐπί τινος τῶν μεταξὺ τῶν ἁμαξῶν ἀνδήρων. Ἄνδρες καὶ παιδία διέρχονται ἀδιαλείπτως τοὺς διαδρόμους, πωλοῦντες τοῖς περιοδευταῖς βιβλία, ἐφημερίδας καὶ παντοῖα τρόφιμα. Οἱ ἐπιστάται δὲν ἐνοχλοῦσι ποσῶς διὰ τῆς ἀενάου ζητήσεως τῶν γραμματίων τοὺς ὁδοιπόρους, οἵτινες φροντίζουσι νὰ προσκολλῶσιν αὐτὰ ἐπὶ τοῦ πίλου.

Ἐν ἑκάστῃ ἁμάξῃ εἶναι νιπτὴρ, ὑδροχόη, ποτήρια καὶ ἑστία, ἥτις θερμαίνεται δι' ἀνθράκων τὸν χειμῶνα, καὶ τὸ δὴ χρησιμώτατον ἀπόπατος διά τε τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας. Κατὰ τὴν νύκτα οἱ περιοδευταὶ μεταβαίνουσι εἰς τὰς κοιτωνοφόρους ἁμάξας, ἐν αἷς ἕκαστος εὑρίσκει ἀντὶ μικρᾶς τιμῆς κλίνην λαμπράν, ἐν ᾗ δύναται νὰ μείνῃ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἂν ἀσθενῇ, νοσηλευόμενος δωρεὰν ὑπὸ ἰατροῦ. Τῇ πρωΐᾳ αἱ κλῖναι ἐξαφανίζονται ἔν τισιν ἁμάξαις δι' ἐλαττηρίων ἐν τοῖς τοίχοις τῶν ἁμαξῶν, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἐξέρχονται ὡς διὰ μαγείας τὰ θρονία τῆς ἡμέρας.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Τρεῖς μόνον ἐκτιμοῦν τὰ τρία ταῦτα πράγματα, ὁ γέρων τὴν νεότητα, ὁ φιλάσθενος τὴν ὑγείαν καὶ ὁ πένης τὸν πλοῦτον.

Ὁ ἀναίσθητος ὀφθαλμὸς ἀγνοεῖ τί ἐστι δάκρυον.

Ποσάκις ἡ καρδία ἡμῶν παλαίει μὲ τὰ εὐγενέστερα αἰσθήματά μας, καὶ ποσάκις πάλιν γελᾷ δημοσίως μ' ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τὴν ἔκαμαν νὰ χύσῃ δάκρυα ἐν τῷ κρυπτῷ.

Χιλίων ῥόδων εὐωδία παρέρχεται, ἀλλ' ὁ ὑπό τινος τῶν ἀκανθῶν προξενούμενος πόνος ἐπὶ πολὺ παραμένει. Ἡ ἐν τῷ μέσῳ εὐθυμία ἀνιαρὰ ἀνάμνησις ὁμοία ἐστὶ τῇ νυγερᾷ ἐκείνῃ τῶν ῥόδων ἀκάνθῃ.

Σοφὸς φιλόζωος καταδικασθεὶς εἰς θάνατον ἐπὶ τῇ προσβολῇ κατὰ τοῦ ἡγεμόνος, προσῆλθεν αὐτῷ, καὶ γονυπετήσας ἐνώπιον ἐξητεῖτο συγγνώμην. «Ἡ μόνη χάρις, ἣν δύναμαι νὰ σοὶ κάμω, τῷ εἶπεν ὁ ἡγεμών, εἶναι νὰ ἀφήσω νὰ ἐκλέξῃς τὸν τρόπον τοῦ θανάτου, καὶ πρέπει ἀμέσως νὰ ἀποφασίσῃς τοῦτο· θὰ φυλάξω ἀκριβῶς τὸν λόγον μου.» Ὁ φιλόσοφος ἔχων ἱκανὴν παρουσίαν πνεύματος, εἶπε, «Σεβόμενος τὴν διαταγήν σας, Μεγαλειότατε, ἐκλέγω τὸν διὰ γήρατος θάνατον.» Καὶ οὕτω διὰ τῆς εὐφυοῦς ταύτης ἀπαντήσεως κατόρθωσε νὰ σωθῇ τῆς καταδίκης.

Γυνή, τὸν ἄνδρα ἅπαξ ψευδόμενον ἀποκαλύπτουσα, εἰς τοὺς λόγους του σπανίως πλέον βάλλει βάσιν, καὶ ἀνὴρ ἐξελέγχων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ψευδομένην παύει βλέπων μετ'

εὐχαριστήσεως τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Πρὸς διατήρησιν λοιπὸν τῆς συζυγικῆς ἁρμονίας καὶ τῆς εὐδαιμονίας τοῦ οἴκου, ἑκάτερος τῶν συζύγων, εἴπερ τις καὶ ἄλλος ὀφείλει ἀπεχθάνεσθαι τὸ ψεῦδος.

—

Νομικοῦ τινος συζητοῦντος μετά τινος ἰατροῦ περὶ ἀρχαιότητος τῶν ἐπαγγελμάτων αὐτῶν, καὶ ἑκάστου διϊσχυριζομένου τὸ ἑαυτοῦ ὡς ἀρχαιότερον, «Τὸ ἐμὸν», ἔλεγεν ὁ τοῦ Λυκούργου μαθητής, «ἤρξατο σχεδὸν μετὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ κόσμου. Ὁ Κάϊν ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν του Ἄβελ. Τοῦτο εἶναι πρᾶξις προβλεπομένη ἀπὸ τὸν ποινικὸν νόμον!» Ἀληθῶς ἀνέκραξεν ὁ Ἀσκληπιάδης, «ἀλλὰ τὸ ἰδικόν μου εἶναι σύγχρονον μὲ αὐτὴν τὴν κτίσιν. Ἡ Εὔα ἐπλάσθη ἐκ μιᾶς πλευρᾶς τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦτο ἦτο μία ἰατρικὴ ἐγχείρισις» ὁ νομικὸς ἠττήθη.

—

Πόλεμος καὶ εἰρήνη.—Ἡ διαφορὰ μεταξὺ εἰρήνης καὶ πολέμου ὡρίσθη καλῶς ὑφ' ἑνὸς τῶν ἀρχαίων. Ἐν μὲν εἰρήνῃ οἱ υἱοὶ θάπτουσι τοὺς πατέρας, ἐν δὲ τῷ πολέμῳ οἱ πατέρες τοὺς υἱούς.

—

Θαυμασμοὶ τῆς φιλοσοφίας. — Ἐκ τοῦ ξίφους ὅπερ φέρεται κατὰ τοῦ πολύποδος, λαμβάνει οὗτος νέαν ζωήν. Ἡ ἀράχνη γεννᾷ μέγα ὠὸν ὡς ἑαυτήν. Εἰς μίαν κάμπην ὑπάρχουσι 4041 μῦς. Ὁ Χοὺκ ἀνεκάλυψε 14,000 κάτοπτρα ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ κηφῆνος, καὶ ὅτι διὰ νὰ ἀναπνεύσῃ εἰς κυπρῖνος εἶναι ἀναγκαῖαι 13,000 ἀρτηρίαι, ἀγγεῖα, φλέβες ὁστᾶ κτλ. Τὸ σῶμα ἑκάστης ἀράχνης περιέχει τέσσαρας μικροὺς ὄγκους, διατετρυπημένους ὑπὸ ἀκατανοήτου πλήθους ὀπῶν, εἰς ἑκάστην δὲ ὀπὴν μία ἁπλῆ κλωστὴ διέρχεται· ὅλαι αἱ κλωσταὶ συμποσούμεναι εἰς 1000 δι' ἕκαστον ὄγκον ἑνοῦνται ὅταν ἐξέρχονται καὶ κάμνουσι νῆμα μεθ' οὗ ἡ ἀράχνη ὑφαίνει τὸν ἱστόν της· ὥστε ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἡμεῖς ὀνομάζομεν κλωστὴν ἀράχνης περιέχει πλείονας τῶν χιλίων ἡνωμένων. Ὁ Λεσενχὼκ διὰ μικροσκοπίου παρετήρησεν ἀράχνην μὴ οὖσαν μεγαλειτέραν κόκκου ἄμμου, νηθουσαν κλωστὴν τόσον λαμπρὰν, ὥστε διὰ νὰ ἐξισωθῇ μὲ μίαν τρίχα ἐχρειάσθησαν 4,000 ἐξ αὐτῶν.

—

Μουσική.—Ἡ μουσικὴ εἶναι τὸ εὐγενέστερον τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων, τὸ ὁποῖον μαλακύνει τὴν καρδίαν καὶ καθίστησι τὸν ἄνθρωπον εὐδιάκριτον. Ὁ ἄνθρωπος λέγει ὁ Σακχεσπῆρος, ἐν ᾧ δὲν ὑπάρχει μουσικὴ, καὶ ὅστις δὲν συγκινεῖται ὑπὸ τῆς ἁρμονίας τῶν γλυκέων ἤχων, ἐπλάσθη διὰ προδοσίαν, δόλον λαφυραγωγίαν. Αἱ αἰσθήσεις τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰσὶ ζοφώδεις ὡς νύξ, πᾶν δὲ φίλτρον αὐτοῦ μέλαν ὡς ἔρεβος. Εἰς τοιοῦτον ἄνθρωπον δὲν πρέπει νὰ ἔχητε πίστιν.

—

Οἱ Ἄγγλοι πληρόνουσι καθ' ἕκαστον ἔτος εἰς τὴν Γαλλίαν μέγιστον φόρον ἀντὶ τῶν ὠῶν, ὅσα λαμβάνουσι κατ' ἔτος παρ' αὐτῆς. Κατὰ τὸ ἔτος 1874 μόνον ἀπέστάλησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὑπὲρ τὰ 800 ἑκατομμύρια ὠῶν, ἐπειδὴ εἰ καὶ καταβάλλοντες πᾶσαν προσπάθειαν, οἱ Ἄγγλοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀποκτήσωσι μέχρι τοῦδε ἀγαθὰς ὠοτόκους ὄρνιθας. Ἀποδίδουσι δὲ τὴν αἰτίαν εἰς τὴν καθόλου ἔλλειψιν τῆς ἀργίλλου ἐν Ἀγγλίᾳ· ἐπειδὴ ἀπεδείχθη ὅτι αἱ χῶραι τῆς Γαλλίας, ὅπου ἡ ὕλη αὕτη εἶναι ἀφθονωτάτη, παράγουσι τὰ μέγιστα, κάλλιστα καὶ πλεῖστα ὠά.

—

Πόσους βαθμοὺς δυκνείει τὸ θερμόμετρον Γιάνη; ἐρωτᾷ κύριός τις τὸν ὑπηρέτην του.

— Εἴκοσι ἐννέα, ἀπαντᾷ οὗτος παρατηρήσας τὸ εἰς τὸ δωμάτιον κρεμάμενον θερμόμετρον.

— Ἀνόητε! κράζει, ὠργισμένος ὁ κύριος, σὺ εἶσαι ἡ αἰτία τῆς τόσης θερμότητος· διατί

δὲν χρειᾶς τὸ θερμόμετρον εἰς ψυχρότερον μέρος ;

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ ΤΗΣ ΕΥΤΥΧΙΑΣ.

Ἐκοιμώμην ἡδύμον
εἰς ἀγκάλας φίλης μου
ὕπνον εὐτυχῆ.
Γλυκὺ ὅταρ ἔβλεπον
τοῖς ἀγγέλοις σύνηθες
τοῖς θνητοῖς οὐχί.

* * *

Αἴφνης τότ' ἀντήχησε
κεραυνὸς βαρύβδουπος
εἰς τὸν οὐρανόν.
Ἔντρομον μ' ἐξύπνησε
τ' ὄνειρόν μου ἔχασα
ὄνειρον τερπνόν.

* * *

Ἀστραπὴ διέλαμψεν
φλογερὰ τὸ δεύτερον,
ἄγγελος βροντῆς:
Κεραυνὸς ἀπαίσιος
οὐ μακρὰν μας ἔπεσε,
μεθ' ὁρμῆς φρικτῆς.

* * *

Ἔστρεψα τὸ βλέμμα μου
καὶ εἶδον τὴν φιλτάτην μου
μείρασαν νεκράν,
Κ' ἔμεινε τὸ αἷμα μου
στάσιμον σ' τὰς φλέβας μου,
καὶ φρικτὴν ἀράν

* * *

Πρόφεραν τὰ χείλη μου,
κ' εἶχον στὴν καρδίαν μου
θλῖψιν ἀλγεινήν.
Φεῦ ! ἐκείνη ἔκτοτε
ἡ σκιὰ διώκει με
μὲ πικρὰν φωνήν.

* * *

. . . . . .

Εὐτυχίας ὄνειρον
στιγμιαίως πάντοτε
μᾶς εὐχαριστεῖ.
Πλεῖσται δ' ὧραι θλίψεων
ὦ, σὲ βασανίζουσι
ἄνθρωπε ! πρὸς τί ;

ΗΒΗ.

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟΝ.

Ὁ μέλας πέπλος τῆς νυκτὸς τὴν γῆν ὅταν καλύπτῃ
Καὶ ὑπτασίαι σ' τοὺς θνητοὺς ἐπέρχονται χρυσαί
Τὸ πνεῦμα του κάλυμμα τὸ πνεῦμα μου ἐκρίπτει
Καὶ πέτεται πρὸς σέ !

—

. . . . . .

Σὲ εἶδον ! εἰς ὀνείρου μου περιλημένην πλάνην
Ἐκάθησο ὡς ἄγγελος εἰς κῆπον ἀνθηρὸν
Σὲ εἶδον ! κ' εἰς τὴν θέαν σου ἐξ ἔρωτος ἐμάνην
Δεινῶς παραφρονῶν !

—

Στὸ μέτωπόν σου ἔφερες ἀνθέων μάγον στέμμα
Ἐχύνετο ἡ κόμη σου στοὺς ὤμους σου λυτὴ
Ἐμέθυσκε τὸ κάλλος σου, κ' ἐμάγευε τὸ βλέμμα
Ἡ θεία σου μορφή !

—

Γονυπετὴ πλησίον σου καὶ ἔκθαμβον μ' ἐκράτεις
Καρδίαν πλήρη ἔρωτος μοὶ ἤνοιγες ἀγνοῦ.
Μοὶ ἐμειδίας . . . κ' ἡδονῆς μ' ἐπλήρους ὑπερτάτης,
ὦ κόρη τ' οὐρανοῦ !

—

Ὦ ! δὲν ὠμίλεις· ἄφωνος μὲ ἐθεώρεις. φίλη,
Πλὴν τὸ ὡραῖον ὄμμα σου μοὶ ἔλεγε πολλά
Ὅταν καρδίαι ὁμιλοῦν ὦ πάντοτε τὰ χείλη
Θὰ μένουν σιγηλά.

—

Ἡνώνετο στὴν φλέγουσαν πνοήν μου ἡ πνοή σου
Καὶ ἔθραυον τὰ στήθη μας ὁμόχρονοι παλμοί

Ἐξέφευγον τὰ χείλη μας ὡς αὖραι Παραδείσου
Γλυκεῖς οἱ στεναγμοί.

—

Εἰς πέλαγος τὸ βλέμμα σου ἐλούετο ἐρώτων
Ἐκ τέρψεων ἠγάλλετο ἀφάτων ἡ ψυχή.
Τὸ πρόσωπόν σου ἔλαμπε ἐξ οὐρανίων φώτων
Θεότης μαγική!

—

Ὦ ἔπρεπε καρδία μου σὺ πάντα νὰ ὑπνώττῃς
Μὴ φύγ' ἡ ὀπτασία σου ἡ τόσον ποθητὴ
Φεῦ! πόσον σὲ ἐσπάραξε γυμνὴ πραγματικότης
Κ' ἀλήθεια φρικτή.

—

Ὦ πόσοι ὡς ἀνταλλαγμὰ θὰ ἔδιδον τὸν βίον
Ἐὰν ὀνείρου εὐτυχῆ ἐγεύοντο στιγμήν!
Ἂν ἔβλεπον 'στὴν σκοτεινὴν κοιλάδα τῶν δακρύων
Ἀκτῖνα φωτεινήν!

—

. . . . . .

Ὁ πρῶτος τῆς καρδίας σου παλμός, ὦ Αἰμιλία
Τὸ πρῶτον σου μειδίαμα οἱ πρῶτοι στεναγμοὶ
Θὰ εἶναι εἰς τὸν βίον μου ὀνείρου πλάνης μία
Πανευτυχὴς στιγμή!...

—

Ἀνίσως σὲ ἠγάπησα καὶ δὲν ἀντηγαπήθην
Ἐδῶ 'στὸν πλάνον κόσμον μας ἔνθα ἡ λύπ' οἰκεῖ
Δὲν παραδίδω ὦ ποτὲ τὸ ὄνειρον εἰς λήθην
Μ' ἠγάπησες ἐκεῖ!!..

—

Σ'ἠγάπησα! ὡς ἀγαποῦν οἱ ἄγγελοι τὸν Πλάστην
Ὡς ὁ τυφλὸς τὴν ὅρασιν ὁ θνήσκων τὴν ζωήν.
Εἰσέτι σὺ μοὶ προξενεῖς δακρύων καθ' ἑκάστην
Ἀένναον ῥοήν!

—

Πλὴν ὁ Θεὸς εἰσήκουσε τῶν θλιβερῶν μου στόνων
Τὸν ἔρωτα ἐδώρησε νεότητος ἀγνῆς.
Κ' ἓν ὄνειρον μοὶ ἔπεμψε, παρήγορον τῶν πόνων
Καρδίας ταπεινῆς!..

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ

ΑΙΝΙΓΜΑ Ε'.

Τοῦ "Ελληνος ἐγὼ εἰμὶ
Ὁ σύντροφος καὶ φίλος.
Δὲν μ' ἔχουσιν οἱ ποταμοὶ
Πλὴν μὲ κρατεῖ ὁ Νεῖλος.
Εἰς λίμνας φίλε μ' ἀπαντᾷς
Στὰς ὄχθας τῶν ὑδάτων.
Τῆς νίκης λάβε τὰς τιμὰς
Τὸ σῶμα μου προστάττων.
Στὴν κεφαλήν σου εἰσχωρῶ
Στὴν ῥίνα σου ἐμβαίνω
Τὸ πᾶν εὐθέως διοικῶ
Καὶ εἰς τὴν γῆν μας μένω.

ΝΙΚΟΚΛΗΣ Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

Μυρίας ἐξαιτούμεθα παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀξιοτίμων συνδρομητῶν τὰς συγγνώμας ἐπὶ τῇ ἀταξίᾳ τῇ ἐπελθούσῃ εἰς τὴν ἔκδοσιν τῶν δύο τελευταίων φύλλων· γνώτωσαν ὅμως ὅτι τοῦτο ἐξ οὐκ ἡμῶν ὅλως ὡς πρωτοπείρων ἔτι, ἀλλ' ἐκ πλείστων τυπογραφικῶν ἀνωμαλιῶν προῆλθεν· ἀπὸ τοῦδε ταῦτα πάντα τὰ κακῶς ἔχοντα διορθώσαντες θέλομεν παρουσιάζει τακτικώτατα τὸ φύλλον ἡμῶν.

Τοῦ Γ'. καὶ Δ'. αἰνίγματος ἡ λύσις δημοσιευθήσεται εἰς τὸ ἑπόμενον φύλλον.

Ὁ Ὑπεύθυνος Δ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ.

ΕΥΜΟΥΣΙΑΝ ΑΣΚΕΙΝ· (Εὐρ.)

ΕΤΟΣ Α'. 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1878. ΑΡΙΘΜΟΣ 5.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.—ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ. (περὶ ἡλιαστικῶν δικαστηρίων). Ἡ Θεία Μεταμόρφωσις (ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Σαπφείρας τοῦ Κερατρῆ.) — Ὁ Σὶρ Ἔρσχελος. — ΖΩΟΛΟΓΙΚΑ.—Περὶ τοῦ πλανήτου Ποσειδῶνος.—Γεωγραφικά.—Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν· (οἱ ἐναέριοι περιηγηταί.)—ΠΟΙΚΙΛΑ. —ΠΟΙΗΣΕΙΣ.—ΑΙΝΙΓΜΑ.—Λύσεις τῶν προηγουμένων αἰνιγμάτων.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

Περὶ τῶν ἐν Ἀθήναις Ἡλιαστικῶν Δικαστηρίων.

Οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ἀρχαιότητι, καίτοι ἐπανειλημμένως ἀπεπειράθησαν νὰ πραγματοποιήσωσι τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν ἑνότητα, τὸ ὁ παραίτητον τοῦτο στοιχεῖον τῆς ἐθνικῆς ὑπάρξεως, ἀλλὰ πάντοτε ἀπέτυχον. Ὅθεν καὶ διετέλεσαν κατατετμημένοι εἰς πολλὰ κράτη, ἐπὶ μὲν τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων βασιλευόμενα, ἐπὶ δὲ τῶν ἱστορικῶν, καταργηθείσης παντα χοῦ τῆς βασιλείας, εἰς πολλὰς ἀβασιλεύτους πολιτείας, δημοκρατίας ἢ ὀλιγαρχίας, αἵτινες, δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἀπετέλουν ἰδίας πολιτείας, εἶχον διάφορα συμφέροντα, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων συγκρουόμεναι κατέφευγον εἰς τὴν δι' ὅπλων λύσιν τῶν ἀναφυομένων διενέξεων.

Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, ἣν κατ' ἀρχὰς ἐξήσκουν οἱ βασιλεῖς μετὰ τῶν ἀρίστων, μετέβη ἀπὸ τούτων, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἄλλαις πολιτείαις, οὕτω καὶ ἐν Ἀθήναις, εἰς τοὺς ἄρχοντας, οἵτινες κατ' ἀρχὰς ὄντες ἰσόβιοι, ἀκολούθως δεκαετεῖς, ἐπὶ τέλους ἐνομοθετήθησαν ἐννέα, ἔχοντες ἕκαστος ἴδια δικαστικὰ καθήκοντα ἐκτὸς τῶν πολιτικῶν. Ἱστορ Παπαρ. τόμ. Α· σ. 237.

Ὁ Σόλων ὅστις ἐν τῇ ἕκτῃ ἑκατονταετηρίδι π. Χ, κατήργησε μὲν τὴν ἀριστοκρατίαν, ἤτοι τὴν ἐκ γενετῆς εὐγένειαν, δὲν συνέστησε δὲ τὴν δημοκρατίαν, ἀλλὰ περιωρίσθη εἰς τὴν παρ' Ἕλλησι καλουμένην τιμοκρατίαν (πλουτοκρατίαν), ἤτοι ἐρρύθμισε τὸ πολίτευμα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς περιουσίας, ἐφ' ἧς στηρίζεται καὶ τὸ θαυμαστότερον πάντων Ἀγγλικὸν πολίτευμα, οὗτος ηὔξησε μὲν τὴν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὅστις μέχρι τοῦδε ἦν κυρίως βουλευτικὸν συνέδριον, δικάζον μόνον τὰ περὶ φόνου, (1) ἀλλὰ δὲν κατήργησε καὶ τὰ δικαστικὰ καθήκοντα τῶν ἀρχόντων.

(1) Οὔτε πότε καὶ ὑπὸ τίνος συνεστήθη ὁ Ἄρειος Πάγος, οὔτε ἐκ πόσων μελῶν ἰσοβίων συνέκειτο, εἶναι ἀκριβῶς ὡρισμένον· διότι τὸ παρὰ Πλουτ. εἰς β. Σολ. καὶ Κικέρ. Officiis 1, ὅτι συνεστήθη ὑπὸ τοῦ Σόλωνος οὐκ ἔστιν ἀκριβές· διότι πολὺ πρὸ τοῦ Σόλωνος, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης Πουλιτ. Β. ὑπάρχων, διωργανίσθη ὑπ' αὐτοῦ, εὐρύτερον ἐπιφανείας κύκλον δόντος εἰς αὐτόν· διότι πρότε-

Βραδύτερον δὲ ὁ Κλεισθένης μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν Πεισιστρατικῶν καθιέρωσε τὴν δημοκρατίαν δοὺς καὶ εἰς τὸν δῆμον δικαστικὴν ἐξουσίαν, καὶ συστήσας τὴν Ἡλιαίαν, ἤτοι τὸ ἐξ ἐνόρκων πολιτικὸν δικαστήριον, ὅπερ ἐδίκαζε τοὺς ὑπευθύνους ἄρχοντας καὶ ἄλλας δημοσίας κατηγορίας, ἴσως δὲ ἐκληροῦντο καὶ τμήματα αὐτά, ἐπιτετραμμένα ἕκαστον ἰδίαν δικαστικὴν δικαιοδοσίαν.

ρον μὲν ἐδίκαζε μόνον περὶ τοῦ ἐκ προνοίας φόνου, κατὰ δὲ τὸν νόμον τοῦ Σόλ. (Δημ. κ. Ἀριστοκρ. 627) οὐ μόνον ἐδίκαζε περὶ φόνου καὶ τραύματος ἐκ προνοίας καὶ πυρκαϊᾶς καὶ φαρμάκων, ἀλλ' εἰς αὐτὸν ἀνετέθη καὶ ἡ φυλακὴ τῶν νόμων, καὶ τῆς ἐπιτηρήσεως τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, «ἐπίσκοπον πάντων καὶ φύλακα τῶν νόμων» γινόμενον. Πλουτ. Σολ. Ἰσοκρ. Ἀρεοπαγ. 23. Καὶ ἀφῃρέθη μὲν ἐπὶ Περικλέους ὁ Ἄρειος Πάγος τὸ μέγα τοῦτο ἀξίωμα, ἀλλ' ἔπειτα ἀπεδόθη αὐτῷ κατὰ μέγα μέρος· Λυσίας ὑπὲρ Ἐρατ. φόν. αὐτῷ τῷ δικαστηρίῳ τῷ ἐξ Ἀρείου Πάγου ᾧ καὶ πάτριον ἐστί, καὶ ὑφ' ἡμῶν ἀποδέδοτο τοῦ φόνου τὰς δίκας δικάζειν. Πρβ. Λυκ. κ. Λεωκρ. 55. Δειν. κ. Δημοσθ. 6. Οὕτω δὲ δικαίως διέταξεν, «ὥστε καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἁλισκομένοις ὁμολογεῖσθαι δικαίαν ποιεῖσθαι τὴν δίκην» Λυσ. κ. Λεωκρ. 12. Διὸ καὶ ἔχαιρεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα μεγίστην φήμην « παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις σεμνότατον εἶναι νομιζόμενον συνέδριον» Δειν. κ. Δημ. 65, καὶ «κάλλιστον τῶν Ἑλλήνων παράδειγμα» Λυκ. Εὐθ. ἀνωτ. Ἐδίκαζε δὲ ἐν ὑπαίθρῳ (Πλούτ. καὶ Σόλ.), οὐδ' ἐπέτρεπε τοῖς ἀγορεύουσι παρεκβάσεις ἀλλοτρίας τῆς προκυμένης δίκης, ὡς λέγει ὁ Λυσ. (Ἀπολ. π. Σίμωνα) ἐν τῷ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου λόγῳ «ἔχοιμι δ' ἂν καὶ ἄλλα πολλὰ εἰπεῖν περὶ τούτων, ἀλλ' ἐπειδὴ παρ' ἡμῖν οὐ νόμιμον ἐστὶν ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε» ὅθεν καὶ ὁ Λυκ. (κ. Λεωκρ. 11) συνιστᾷ ὡς πρὸς τοῦτο τὸν Ἄρειον Πάγον εἰς τοὺς Ἡλιαστάς· «πρὸς ὃ δεῖ καὶ ὑμᾶς ἀποβλέποντας μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος λέγουσιν». Τὸ δὲ ἔξω τοῦ πράγματος λέγειν (πρὸς ὃ ἀντίκειται «ὁ τοῦ πράγματος λόγος. Ἀσχ. κ. Κτησ. 206) σημαίνει, ἢ τὸ συμβουλεύειν ἐν δικαστηρίῳ περὶ τῶν κοινῶν, ἢ κατηγορεῖν καὶ διαβάλλειν πάντα μᾶλλον ἢ περὶ οὗ ἔμελλον οἱ δικασταὶ τὴν ψῆφον φέρειν· Λυκ. κ. Λεωκρ. 11. Ἐπειδὴ δὲ ἦν σῶμα ὀλιγαρχικὸν, καθὸ συγκείμενον ἐκ πλουσίων καὶ ἐκ τῶν ἀποχωρούντων τῆς ἀρχῆς ἐνιαυσίων ἀρχόντων, δὲν ἀπήλαυε τῆς εὐνοίας τοῦ δήμου. Διὸ καὶ οἱ ῥήτορες μνημονεύοντες αὐτὸ προελάμβανον τὴν ἐκ τούτου κακὴν ἐντύπωσιν διὰ τῆς φράσεως καὶ οὐδείς μοι θορυβήσῃ. Ἐν κρισίμοις καιροῖς αὐτὸ περιεβάλλετο δικτατορικὴν ἐξουσίαν, ἐνεργοῦν αὐτογνωμόνως ὑπὲρ τῆς ἀσφαλείας τῆς πόλεως, ὡς δῆλον ἐκ τῶν παρὰ Δην. κ. Δημ. 63. Σὺ, ὦ Δημόσθενες, ἔγραψας κυρίαν εἶναι τὴν ἐξ Ἀρείου Πάγου βουλὴν κολάσαι τὸν παρὰ τοὺς νόμους πλημμελοῦντα, καὶ παρέδωκας καὶ ἐνεχείρισας τὴν πόλιν ἅπασαν ταύτῃ· καὶ αὐτόθ. 65. τίνας ἕξομεν ἐὰν κίνδυνός τις καταλάβῃ τὴν πόλιν, τὸ τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως ἐν τοῖς τοιούτοις κινδύνοις ἔχον συνέδριον εὐδόκιμον καταστήσαντες; Οὕτω καὶ ἐν τῇ ἐν Χαιρωνείᾳ μάχῃ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Λυκ. (κ. Λεωκρ. Εὐθ. ἀνωτ.) αὐτὴ « τοὺς φεύγοντας καὶ ἐγκαταλίποντας τὴν πατρίδα τοῖς πολεμίοις λαβοῦσα ἀπέκτεινεν». Εἰς πλείστας δὲ ἄλλας περιστάσεις εἴτε οἰκοθεν εἴτε καὶ διὰ ψηφίσματος τοῦ δήμου ἐνήργησεν ὑπὲρ τῆς δημοσίου ἀσφαλείας, συλλαμβάνων τοὺς κακούργους, καὶ ἢ αὐτοὺς τιμωρῶν, ἢ καὶ εἰς τὴν Ἡλιαίαν παραπέμπων. Δημ. π. στεφ. 133. κ. Νεαιρ. 8). Περὶ τῆς ἐπιρροῆς ἣν ἐξήσκησε τὸ σωματεῖον τοῦτο εἰς τὴν πολιτείαν τῶν Ἀθηναίων ἀνάγνωθι τὸν Ἀρειοπαγιτικὸν Ἰσοκράτους. Ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἐκφωνηθέντων λόγων σώζονται Λυσ. ἀπολογία πρὸς Σίμωνα, καὶ περὶ τραύματος ἐκ προνοίας. Λέγεται δὲ παρὰ τοῖς Συγγραφεῦσι διὰ τῆς ἐκ ἢ ἐν, ἤτοι ἡ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ βουλὴ (Δημ. κ. Νεαίρ. 80 81). ἢ τὸ ἐν Ἀρείῳ Πάγῳ συνέδριον (Δειν. κ. Δημ. 1. 3. 11. Λυκ. κ. Λεωκρ. 12. ἢ ἐκ Ἀρείου Πάγου βουλὴ ἢ συνέδριον (Αἰσχ. Τιμαρχ. 82. 84. Δημ. π. στεφ. 133.) τὰ δὲ μέλη αὐτοῦ Ἀρειοπαγῖται. (Δημ. κ.Νεαι. 83.) Ἦν δὲ καὶ ἑτέρα βουλὴ, καλουμένη, ἡ βουλὴ οἱ Πεντακόσιοι, ἐν ᾗ ἐλέχθησαν οἱ σωζόμενοι ἐκ τῶν τοῦ Λυσίου λόγων, Μαντιθέῳ δικαζομένῳ, περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας, καὶ πρὸς τὴν εἰσαγγελίαν περὶ τοῦ ἀδυνάτου.

Τελευταῖον ὁ Περικλῆς ρυθμίζων τὸ πολίτευμα ἐπὶ τὸ δημοκρατικώτερον παρεχώρησεν εἰς τὸν δῆμον πᾶσαν τὴν δικαστικὴν ἀρχήν, καταστήσας συστηματικὴν τὴν διαίρεσιν τῆς Ἡλιαίας εἰς πολλὰ Ἡλιαστικὰ δικαστήρια, καὶ ποιήσας τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν διαρκῆ καὶ ἔτι μᾶλλον εὐρεῖαν. Ὅθεν ἀφῃρέθη ἀπό τε τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου πᾶσα ἡ μέχρι τοῦδε ἐξασκουμένη ὑπ' αὐτῶν δικαστικὴ ἀρχή, ἀποδοθεῖσα εἰς τὴν Ἡλιαίαν, οἱ δ' ἄρχοντες διετήρησαν τὴν ἐξουσίαν τοῦ νὰ ἐπιβάλωσι μικράς τινας χρηματικὰς ποινάς, νὰ ἐνεργῶσι τὴν ἀνάκρισιν τῆς δίκης, καὶ τὴν προκαταρκτικὴν αὐτῆς προπαρασκευήν, καὶ νὰ προεδρεύωσιν εἰς τὸ Ἡλιαστικὸν δικαστήριον, εἰς ὅπερ παρεπέμπετο ὑπ' αὐτῶν ἡ δίκη.

Ὁ δικαστικὸς οὗτος σύλλογος συνεκροτεῖτο οὕτως. Ἀπὸ τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν ἐκληροῦντο κατ' ἔτος 6,000 ἀνδρῶν, ἐξ ὧν οἱ μὲν πενταχισχίλιοι διαιρούμενοι εἰς δέκα τμήματα ἀπετέλουν δέκα δικαστήρια συγκείμενα ἐκ 500 δικαστῶν, οἱ δὲ λοιποὶ χίλιοι ἦσαν μέλη ἀναπληρωτικὰ, τῶν χηρευουσῶν θέσεων. Καὶ εἶχε μὲν ἕκαστον δικαστήριον ἴδιον ὄνομα οἷον τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ, τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ, ἀλλὰ διεκρίνετο καὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου χρώματος, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριθμοῦ, ὃν ἔφερε, σημειουμένου δι' ἑνὸς τῶν πρώτων δέκα γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου. Διὸ καὶ οἱ δικασταὶ ἑκάστου πρὸς διάκρισιν ἐλάμβανον δικάζοντες βακτηρίαν ἔχουσαν τὸ χρῶμα καὶ τὸ γράμμα τοῦ δικαστηρίου· εἰς δ ἀνῆκον, προσέτι δὲ καὶ χάλκινόν τι σύμβολον, φέρον τὸ ὄνομα τοῦ δικαστοῦ καὶ τὸν ἀριθμὸν τοῦ δικαστηρίου, καὶ τοῦτο δεικνύων τοῖς Κωλακρίταις 1, (Πολυδ. Ὀνομ. 8, 97.) ἐλάμβανε παρ' αὐτῶν τὸν δικαστικὸν μισθόν. Δημ. Στεφ. 210· καὶ παραλαμβάνειν ἅμα τῇ βακτηρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ τὸ φρόνημα τῆς πολεως νομίζειν δεῖ.

Εἰς τὰ δικαστήρια ταῦτα δὲν ἐδικάζοντο μόνον αἱ δίκαι τῶν Ἀθηναίων· Αἱ Ἀθῆναι ἐπὶ Περικλέους ἦσαν πρωτεύουσα κράτους περιλαμβάνοντος τὸ ἥμισυ τῆς Ἑλλαδος. Κατ' ἀρχὰς ἡ ἐν Δήλῳ σύνοδος (Θ. Α. 96. 97. Διοδ. Σικελ. 9, 47.) ἐδίκαζε πάσας τὰς μεταξὺ τῶν συμμάχων πόλεων διενέξεις, ἤτοι καὶ ὅσας οἱ πολῖται μιᾶς τῶν πόλεων εἶχον καθ' ἑτέρας, καὶ ὅσας εἶχον οἱ πολῖται τῶν πόλεων τούτων πρὸς ἀλλήλους, ἀλλ' ἀφ' ἧς ἐποχῆς κατηργήθη μὲν ἡ ἐν Δήλῳ σύνοδος, ἅπασα δὲ ἡ κυριαρχικὴ αὐτῆς ἐξουσία μετεβιβάσθη εἰς Ἀθήνας, καὶ αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος δίκαι ὑπεβλήθησαν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τῶν Ἡλιαστικῶν δικαστηρίων.

Ὥστε ἡ Ἡλιαία, ἤτοι ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων, ἀπεφάσιζεν ἔκτοτε ἀπολύτως οὐ μόνον περὶ τῶν κοινῶν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων τῶν ὑπηκόων τοῦ κράτους πόλεων, ὡς καὶ περὶ τῶν δικῶν, ὅσας οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον πρὸς τοὺς πολίτας τῶν ὑπηκόων πόλεων, καὶ ἐπειδὴ τὸ κράτος τοῦτο περιελάμβανε περὶ τὰ ὀκτὼ ἢ δέκα ἑκατομμύρια Ἑλλήνων, ἐντεῦθεν ἐννοεῖται, πόση ἦν ἡ πληθὺς τῶν δικῶν τῶν θεωρουμένων ἐν τοῖς δικαστηρίοις τούτοις, καὶ πόση εὐρεῖα ἡ δικαιοδοσία αὐτῶν·

Ὁ ἀρμόδιος ἄρχων παρέπεμπε τὴν δίκην εἰς τὸ Ἡλιαστικὸν δικαστήριον, ἀλλὰ δὲν ὥριζεν αὐτὸ κατὰ τὸ δοκοῦν, τοῦτο ὡρίζετο διὰ κλήρου, ἐντεῦθεν καὶ ἡ συνήθης φράσις, δίκην λαγχάνειν τινί, ὥστε οὐδεὶς ἤξευρεν ἐκ τῶν προτέρων ποῖον δικαστήριον ἔμελλε νὰ δικάσῃ τὴν δίκην. Καὶ ἐδίκαζε μὲν ἕκαστον δικαστήριον ἰδίᾳ, ἐνίοτε ὅμως ἐν σπουδαιοτέραις δίκαις συνήρχοντο καὶ δύο καὶ τρία καὶ τέσσαρα ὁμοῦ, ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῶν συγγραφέων. Λυσ. κ. Ἀγορ. 35. ὁ δῆμος ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐν δισχιλίοις ἐψηφίσατο. Ἀνδροκ. π. Μυστ. 17. κἄπειτα ὁ πατὴρ καταστήσας ἐγγυητὰς, ἐ-

γράψατο τὸν Σπεύσιππον παρανόμων γραφὴν, καὶ ἠγωνίσατο ἐν ἑξάκισχιλίοις Ἀθηναίων. Μνημονεύοντες δὲ καὶ δικαστικὰς συνεδριάσεις, ἐν αἷς οἱ δικασταὶ φέρονται ἐλλείποντες εἴτε κατὰ τὸν ὡρισμένον ἀριθμὸν ἑκάστου τμήματος, εἴτε κατὰ τὸν πλήρη συνδυασμὸν πολλῶν τμημάτων. Ἰσοκ. Καλλίμ· ὥστε ἑπτακοσίων μὲν δικαζόντων, οὐδεμίαν ψῆφον μετέλαβεν. Ἰδ. Πολ. Ὀνομ. 8, 48. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ὑπὲρ ἢ κατὰ ἀπόφασις ἐγίγνετο διὰ ψηφοφορίας ἵνα μὴ ἡ ἀπόφασις καταστῇ ἀμφίβολος ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, ὁ ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν ὡρίζετο περιττὸς, καὶ ὄχι ἄρτιος. Δημ. κ. Τιμοκρ. πρὸς δὲ τούτοις δικαστηρίοιν δυοῖν εἰς ἕνα καὶ χιλίους ἐψηφισμένον. Ἰδ. καὶ Πολ. Εὐθ. ἀνωτ. ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ δικαστήριον συνέκειτο ἐκ 500, ὅτε ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας προσετίθετο καὶ μία ψῆφος τῆς Ἀθηνᾶς πάντοτε ἀθωωτικὴ.

Οἱ δικασταὶ κληρούμενοι ὡρκίζοντο· ὁ δὲ Ἡλιαστικὸς οὗτος ὅρκος διεσώθη πλήρης παρὰ Δημ. κ. Τιμοκρ. 747. ἔχει δὲ οὕτως· «ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων, κτλ. — ἐπόμνυμι Δία, Ποσειδῶνα, Δήμητρα, καὶ ἐπαρῶμαι ἐξώλειαν ἐμαυτῷ καὶ οἰκίᾳ τῇ ἐμαυτοῦ, εἴτι τούτων παραβαίνοιμι· ἐὐορκοῦντες δὲ καλὰ πολλὰ κἀγαθὰ εἶναι. Ἰδ. Πολυδ. ὀνομ. 8, 122. Καὶ τοῦτον τὸν ὅρκον πολλάκις οἱ ἀγορεύοντες ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀνακαλοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τῶν δικαστῶν. Πλατ. Ἀπολ. 35. καὶ ὠμόμοκεν οὐ χαριεῖσθαι, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους. Δημ. π. στεφ. 2. μὴ σύμβουλον ποιήσασθαι τὸν ἀντίδικον, ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ τὸν ὅρκον.

Η ΘΕΙΑ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΙΣ.

(Ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Σαπφείρας τοῦ Κερατρῆ.)

Κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἦτον ἔρημος ἡ ἐκκλησία· ἱκανὸν φῶς ἐφώτιζε τὴν εἰκόνα ἣν ἐθεᾶτο ὁ Ἰταλὸς μετὰ τῆς νεαρᾶς αὐτοῦ συζύγου. Ὁ Ὁράτιος ἐλάλησεν ὡς ἑξῆς. «Σαπφείρα, ἰδοὺ ὁ δαιμονιζόμενος νέος, ὃν οἱ γονεῖς προσάγουσι τοῖς μαθηταῖς τοῦ Ἰησοῦ, ἵνα θεραπεύσωσιν αὐτὸν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. Ἐπὶ τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ ῥήματι οἱ τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, οἱ χωλοὶ περιπατοῦσι, οἱ νεκροὶ ἀνίστανται. Ἀλλ' οἱ ἁπλοῖ μὲν, ἀσθενεῖς δὲ τὸν χαρακτῆρα ἄνδρες οὗτοι, στεροῦνται τῆς εἰς ἑαυτοὺς πίστεως, ἢ μᾶλλον τῆς εἰς τὰς ἐπαγγελίας Ἐκείνου, οὗ τοῖς βήμασιν ἀκολουθοῦσιν. Ὁ μὲν νεανίσκος, ἀπὸ τοῦ πονηροῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος, ταράσσεται ὑπὸ σπασμῶν· ἡ δὲ μήτηρ καὶ ἡ ἀδελφὴ ὀλοφύρονται παρ' αὐτῷ. Ὁ μὲν πατὴρ μόλις συνέχει αὐτὸν, κατ' αὐτοῦ παλαίων· οἱ δὲ θεαταὶ περιδεεῖς ἀναμένουσι. Οἱ μαθηταὶ τεθλιμμένοι καὶ τεταπεινωμένοι, ἀφελῶς ἐκδηλοῦσι τὴν ἑαυτῶν ἀδυναμίαν· τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας στρέφοντες πρὸς τὸ ὄρος, εἰς ὃ πορεύεται ὁ Ἰησοῦς, ἔχων τὸν Πέτρον, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, φαίνεται ὅτι λέγουσι «Ἰδοὺ ὁ Διδάσκαλος· ὅταν ἔλθῃ, τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐκδιωχθήσεται».

« Ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου τούτου, ἐντελεστάτου τὴν παράστασιν, μέρους τῆς εἰκόνος, οὗ, ὡς λέγεται, πρόσωπά τινα ἐχρωματογραφήθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰουλίου Ρωμαίου (*), ὁ συνήθης παρίσταται βίος.

(*) Ἰούλιος Πιπὲ, γνωστὸς τῷ ὀνόματι *Ἰούλιος Ῥωμαῖος*, περιώνυμος ἀρχιτέκτων καὶ ζωγράφος, γεννηθεὶς ἐν Ῥώμῃ τῷ **1492**, ἐσπούδασε παρὰ τῷ Ῥαφαὴλ, πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ καθ' ἑπτὰ μόνον ἔτη. Ἠγαπᾶτο θερμῶς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ὃς ἐν πολλοῖς ἔργοις συνειργάσθη αὐτῷ, καὶ ἐτελεύτησε τὸν βίον ἐν Ῥώμῃ τῷ **1546**.

« Ἐπὶ δὲ τοῦ δευτέρου μέρους, τὸ θεῖον ὄρος, οὗ παρὰ τοὺς πρόποδας τὸ πλῆθος τοῦτο συνήχθη, ὑψοῖ τὴν κορυφὴν αὐτοῦ, ἀγνῷ φωτὶ ἀπαστράπτουσαν. Οἱ τρεῖς ἀπόστολοι, ἐκθαμβοι, προσκλίνοντες καὶ τὰς ὄψεις συγκαλυπτόμενοι ἐν τῇ ἀνταυγείᾳ τοῦ φωτὸς ἐκείνου, θεῶνται τάξιν πραγμάτων ἥτις προαγγέλλει αὐτοῖς τὰς ἐπουρανίους λαμπηδόνας. Τοιαύτη ἡ δευτέρα πράξις ἁγιωτέρου βίου, πρὸς ὃν ἤδη ἀνακοινοῦταί τι τῶν τοῦ μέλλοντος μεγάλων μυστηρίων.

« Ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου καὶ τελευταίου μέρους, ὁ Χριστός, φορῶν τὴν ἐσθῆτα τῆς ἀθωότητος, λάμπει ἐν πάσῃ αὐτοῦ τῇ μεγαλοπρεπείᾳ, ἐν μέσῳ τῶν δύο μεγάλων προφητῶν, προωρισμένων νὰ εἰσέλθωσιν ἐκ προτέρων εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ. Λευχειμονοῦντες ὁ Μωϋσῆς καὶ Ἠλίας καταυγάζονται ὑπὸ τοῦ ἐκ τοῦ κυρίου προσώπου ἐκπεμπομένου φωτός. Αὐτοῦ εἶναι ἡ ἁγιότης προσωποποιημένη, αὐτοῦ τὸ μέλλον ἐν τῷ κάλλει αὐτοῦ, ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ ἑνὸς Θεοῦ, ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ, ἐπιχεομένου ἐφ' ἁπάντων αὐτοῦ τῶν πλασμάτων καὶ οἱονεὶ συσσωματοῦντι αὐτὰ τῇ θείᾳ οὐσίᾳ.

« Τοιαύτη εἶνε ἡ εἰκών, οἵα ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Εὐαγγελίου διεχαράχθη καὶ οἵα ἠδύνατο ἐξ αὐτοῦ νὰ ληφθῇ μόνον ὑπὸ μεγάλου ἀριστοτέχνου. Ἰδοὺ δὲ νῦν καὶ ἡ ἔννοια, ἣν ὁ Ραφαὴλ δι' αὐτῆς παρέστησε καὶ ἣν ἀποδέχεται καὶ αὐτὴ ἡ ὑψίστη φιλοσοφία. Ἡ ψυχὴ δηλονότι, ἀπὸ τῆς πτώσεως αὐτῆς, προώρισται νὰ διέλθῃ τρεῖς βαθμούς. Ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, ἕνεκα τῶν παθῶν, εἶνε εὐτελὴς καὶ ταπεινή· ὁ βαθμὸς οὗτος παρίσταται ἐνταῦθα διὰ τῆς θλιβερᾶς καὶ δραματικωτάτης σκηνῆς τοῦ δαιμονιζομένου νέου. Λύπη, οἶκτος, ἔκφρασις ἀδυναμίας, ἐπίκλησις καὶ προσδοκία ἀρωγῆς ἐξ ἐκείνης τῆς χώρας, ἐξ ἧς καὶ μόνης δύναται νὰ καταφθάσῃ· πόθος πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὴν οὐρανίαν πηγὴν πάσης ἰσχύος καὶ ἀρετῆς, ταῦτα πάντα τὰ μέσα, χωρηγηθέντα τῷ ἀνθρώπῳ, ἵνα βοηθήσωσιν αὐτῷ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, εἰκονίζονται ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ χρωστῆρος.

« Ὁ δὲ δεύτερος βαθμὸς τοῦ ἐξαγνισμοῦ παρίσταται ἐν τοῖς τρισὶν ἀποστόλοις, ὧν ἡ φύσις ἐξευγενίζεται τῇ πρὸς τὸν θεῖον Διδάσκαλον προσπελάσει. Οἱ ἀπόστολοι ἀφῆκαν ἤδη τὰ πάθη ταρασσόμενα ἐν τῇ ὑπωρείᾳ, προσκληθέντες δὲ νὰ γνωρίσωσι τί συμβαίνει ἐν ὑπερτέρᾳ χώρᾳ, ἐπιποθοῦσι νὰ μείνωσιν ἐν αὐτῇ. Ἡ στάσις αὐτῶν, ἐπίχαριν ἅμα ὀλιγωρίαν καὶ σεβασμὸν ἐμφαίνουσα, δηλοῖ ταύτην τῆς ψυχῆς αὐτῶν τὴν ἐπιθυμίαν. Ἐξεθαμβήθησαν μὲν τὸ πρῶτον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν· ἀλλ' ἐπὶ τέλους τὸ φῶς ἐκεῖνο κατέθελξεν αὐτούς. Ἤδη τολμῶσι ν' ἀτενίζωσιν αὐτό, ἤδη ζητοῦσι νὰ πήξωσι σκηνάς.

» Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ ἄσματι τοῦ ποιήματος τούτου, τὸ θαυμαστὸν τῆς μεταμορφώσεως τῆς ψυχῆς μυστήριον τελεῖται δι' ἐντελοῦς καὶ πλήρους ἀπολαύσεως τῆς οὐρανίας δόξης. Ἡ δόξα αὕτη, ἐπιχεομένη ἐπὶ τοῦ Μωϋσέως καὶ Ἠλία, κατακαλύπτει αὐτοὺς τῇ αἰγλήεσσῃ αὐτῆς ἐσθῆτι, κατακλύζει αὐτοὺς καὶ διαπερᾷ. Ἡ μεγαλοφυία τοῦ καλλιτέχνου, θερμανθεῖσα καὶ αὐτὴ ἐν τῷ πυρὶ τῶν ἀκτίνων ἐκείνης, κατανικᾷ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ χρωστῆρος καὶ δίδωσιν ἀμφοτέροις τῆς προσώποις ἐκείνοις, ποιάν τινα διαφάνειαν. Ὁποία ἐπιτυχὴς τόλμη! Ὁποία καταπληκτικὴ τριλογία, καθ' ἣν ἡ διάνοια τοῦ Ραφαὴλ φαίνεται ἀνακαλύψασα τὸ μέγα μυστήριον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τῆς μελλούσης αὐτῆς τύχης! Ἀλλ' ὅμως τίς δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἡ θαυμασία αὕτη ἑνότης τῆς συνθέσεως διέλαθε πλείστους κριτικούς; Καμμύσαντες τὰ ὄμματα πρὸς τὴν αἴγλην τοῦ Θαβώρ, οὐδὲν, οὔτ' ἐν τῇ ψυχῇ, οὔτ' ἐν τῇ διανοίᾳ ᾐσθάνθησαν. Δὲν ἠθύνηθησαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὸν νυμφῶνα!

« Ἤδη, Σαπφείρα, θέλεις παραδεχθῇ ὅτι δὲν ἀρκεῖ νὰ εἶνέ τις ζωγράφος ἵνα ποιήσῃ

τοιαύτας εἰκόνας! Δυνάμεθα μὲν, διὰ πίνακος καὶ χρωμάτων, νὰ προσενέγκωμεν τοῖς τε ὄμμασι καὶ ταῖς ψήφοις τῶν πεφωτισμένων, Ἀδώνιδας καὶ Γαλατείας, ὅπως ὁ Κορρήγιος (*) καὶ ὁ Τιτιανὸς (**)· ἀλλὰ μόναν διὰ πίνακος καὶ χρωμάτων, ὅσον ἐπιδεξίως κἂν μεταχειρισθῶμεν αὐτὰ, οὐδέποτε, μόνον ἁπλῆν ἐμπειρίαν ἔχοντες, θέλομεν δώσει τῷ κόσμῳ τὴν Μεταμόρφωσιν, ἥτις ὡς μεγάλη ἔννοια, εἶνε, κατ' ἐμὲ, τὸ θεσπεσιώτατον πάντων τῶν δώρων ὅσα τῷ κόσμῳ ἐδόθησαν. Ἡ Μεταμόρφωσις εἶνε ὡραία, ὡς τὸ Εὐαγγέλιον, ἢ μᾶλλον εἶνε σελὶς τοῦ Εὐαγγελίου, προσκολληθεῖσα ἐπὶ τοῦ Μεγάλου βωμοῦ τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Μοντορίῳ!

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) Δ. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Ο ΣΙΡ ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΡΣΧΕΛΟΣ.

Εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ Ἐρσχέλου ἡ ἀστρονομία ὀφείλει πολλὰς τῶν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη γενομένων ἀστρονομικῶν ἀνακαλύψεων. Ὁ πατὴρ τοῦ Ἰωάννου Ἐρσχέλου, ἐγεννήθη ἐν Ἀννοβέρῳ ἐν ἔτει 1738, ἄγων τὸ 21 τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος, ἦλθεν εἰς Ἀγγλίαν, ἔνθ' ἐγνωρίσθη κατὰ πρῶτον ὡς μουσικός. Ἐνῷ δὲ μετήρχετο τὴν τέχνην ταύτην, δὲν παρημέλησε καὶ τῆς περαιτέρας αὐτοῦ ἀνατροφῆς, ἀλλ' ἐσπούδασε περί τε τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν ὀπτικήν. Κατὰ τύχην τηλεσκόπιόν τι ἐνέπεσεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ ἐζήτησε νὰ ἀποκτήσῃ παρόμοιον ἐπιστημονικὸν ὄργανον, ἀλλ' ἡ ζητηθεῖσα τιμὴ ὑπερέβαλε τὰ ὀλίγα χρηματικὰ κεφάλαια, ἅτινα εἶχε πρὸς τὴν ἑαυτοῦ συντήρησιν. Μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀγοράσῃ τηλεσκόπιον, ἐπεχείρησε νὰ κατασκευάσῃ αὐτὸ, καὶ τοσοῦτον ἐπέτυχεν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην, ὥστε δι' αὐτοῦ ἀνεκάλυψεν ἐν ἔτει 1781 νέον πλανήτην τὸν Οὐρανόν. Ἡ φήμη τοῦ ἀστρονόμου τούτου ταχέως διεδόθη, καὶ ὁ Γεώργιος Γ'. ἐχορήγησεν αὐτῷ ἐτησίαν σύνταξιν 330 ἀγγλικῶν λιρῶν, καὶ οἴκημα πρὸς διαμονήν. Ἐν ἔτει δὲ 1781 ἀνεκάλυψε τὸν 6ον καὶ 7ον δορυφόρον τοῦ Κρόνου. Μετὰ δὲ ταῦτα εἵλκυσαν τὴν προσοχὴν αὐτοῦ αἱ κηλίδες τοῦ ἡλίου, καὶ ἀνήγγειλεν ὅτι τὸ κέντρον τοῦ ἡμετέρου συστήματος οὐκ ἔστι στερεὰ φωτεινὴ σφαῖρα, ἀλλ' ἁπλῶς περιβάλλεται ὑπὸ φωτεινῆς ἀτμοσφαίρας. Ἡ δὲ νέα αὕτη ἀνακάλυψις περιποιήσατο μεγάλην φήμην τῷ ἀστρονόμῳ τούτῳ, καί τοι μὴ θεωρηθεῖσα ἀληθὴς ὑπό τινων τῶν συγχρόνων αὐτοῦ. Περίεργον δὲ ἀνέκδοτον ἀναφέρεται περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἀστρονόμος τις ὀνομαζόμενος Ἑλλιότος ἐφόνευσε τὸν ἀντίπαλον αὐτοῦ εἰς μονομαχίαν, καὶ ἔμελλεν ἕνεκα τούτου νὰ ἀποκεφαλισθῇ. Τότε ὁ συνήγορος αὐτοῦ ἐξέθηκεν ἐνώπιον τῶν ἐνόρκων ὅτι ὁ Ἑλλιότος ἦν φρενοβλαβὴς, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν παρουσίασεν ἔγγραφον εὑρεθὲν ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτοῦ, ἐν ᾧ εἶχεν ἐπιγράψει «ὁ ἥλιος οὐκ ἔστι σῶμα φωτεινόν». Ἡ δὲ ἀπόδειξις αὕτη ἤρκεσεν, ὅπως πείσῃ τοὺς ἐνόρκους, ὅτι ἦν τῷ ὄντι φρενοβλαβὴς, καὶ οὕτως ἀπέλυσαν τὸν εὐτυχῆ ἀστρονόμον. Μετὰ μακρὸν καὶ ἐπωφελῆ βίον ὁ πατὴρ τοῦ Ἰωάννου ἀπέθανεν ἐν ἔτει 1822 ἄγων τὸ 83 τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτος. Ἀλλ' ὁ υἱὸς ἐμιμήθη κατὰ πάντα τὸν πατέρα. Συνεργασθεὶς ὁ μετὰ ταῦτα βαρόνος γενόμενος Σὶρ Ἰωάννης Ἐρσχελος μετὰ τοῦ Σὶρ Ἰακώβου Σαούθου προσεδιώρισε τὴν θέσιν καὶ τὰς ἀποστάσεις τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, καὶ διὰ τὴν πολύτιμον ταύτην ἐργασίαν, ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον

(*) Ἀντώνιος Ἀλλέγρι, *Κορρήγιος* καλούμενος, ἐγεννήθη ἐν τῇ πόλει Κορρέγιο. Ὁ ἔνδοξος οὗτος ζωγράφος, μόνῳ ἑαυτῷ τὸ κλέος αὐτοῦ ὀφείλων, ἵδρυσε τὴν Λομβαρδικὴν σχολήν. Ἀπεβίωσε τεσσαρακοντούτης

(**) Ἕτερος περιώνυμος ζωγράφος, γεννηθεὶς τῷ 1477, ἀπέθανεν ἐκ πανώλους, ἐν Βενετίᾳ, τῷ 1578, ἐννέα καὶ ἐννενήκοντα ἐτῶν, ἀναδειχθεὶς ἄριστος τοῦ καιροῦ ἐκείνου χρωματογράφος.

τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας. Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τοῦ ἔργου τούτου, ἐπῆγεν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ελπίδος, ὅπως ποιήσῃ ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν οὐρανίων φαινομένων καὶ ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ ἡμισφαιρίου. Ἐπέσχε δὲ μεγάλως τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κατασκευῆς τῶν κομητῶν. Ἡ κεφαλὴ ἢ ὁ δακτύλιος τοῦ κομήτου ἐθεωρεῖτο συνήθως σῶμα στερεὸν ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις τοῦ Σὶρ Ἰωάννου Ἑρσχέλου καὶ ἄλλων διασήμων ἀστρονόμων ἀπέδειξαν ὅτι εἰσὶν ὄγκος φωτεινοῦ ἀτμοῦ. Τοῦτο δὲ ἐπιβεβαιοῦται ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ ὅτι μικροὶ ἀστέρες πολλάκις διορῶνται διὰ τῆς κεφαλῆς ἢ τοῦ δακτύλου τοῦ κομήτου. Ὁ Σὶρ Ἰωάννης Ἔρσχελος παρετήρησεν ἄθροισμα μικρῶν ἀστέρων διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κομήτου Βιέλα. Τὸ φῶς αὐτῶν ἠδύνατο βεβαίως νὰ καλύψῃ ἡ ἐλαχίστη ὁμίχλη καὶ ὅμως διαπερᾶ τὴν ὕλην τοῦ κομήτου τὴν ἔχουσαν ὄγκον 50,000 μιλλίων. Πρὸς τούτοις δ' οὐδέποτε παρετηρήθη διάθλασις τοῦ ἐπ' αὐτῶν προσπίπτοντος φωτὸς, ὥστε ἡ ὕλη αὐτῶν πρέπει νὰ ᾖ πολὺ ἀραιοτέρα τῆς ἡμετέρας ἀτμοσφαίρας. Τοῦτο ἀποδεικνύει πόσον διασταλτὴ ἐστὶν ἡ οὐσία τῶν κομητῶν, ἀλλ' ὅμως δὲν ἔχομεν εἰσέτι θετικὰς ἀποδείξεις, περὶ τοῦ ὅτι δὲν ἔχουσι παντάπασι στερεὰν ὕλην, διότι τότε δὲν θὰ ἦσαν ὁρατοί. Πρὸς δὲ τούτοις παρατηροῦμεν ἐνίοτε κομήτας ἔχοντας τὴν κεφαλὴν τοσοῦτον πυκνὴν, ὥστε δύναται αὕτη νὰ προξενήσῃ τὴν ἔκλειψιν ἀστέρος τινος διερχομένου ὄπισθεν αὐτῶν.

Ὁ Σὶρ Ἰωάννης Ἔρσχελος ἀνεκάλυψε προσέτι διὰ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ τηλεσκοπίου ὅτι αἱ νεφελώδεις κηλίδες αἱ παρατηρούμεναι πολλάκις ἐν τῷ οὐρανῷ σύγκεινται ἐκ πολυαρίθμων μικρῶν ἀστέρων. Ἐν τῇ ἀνακαλύψει δὲ ταύτῃ ἐβάδισεν ἐπὶ τὰ ἴχνη τοῦ ἑαυτοῦ πατρὸς, ὅστις ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· τὸ δὲ δὲ μέγεθος τῶν δορυφόρων τοῦ Κρόνου ἐξητάσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου τούτου ἀστρονόμου, μετὰ μεγάλης ἐπιμελείας. Ἐνησχολήθη οὐ μόνον περὶ τὴν ἀστρονομίαν, ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν νέαν ἐπιστήμην τῆς φωτογραφίας ἣν προήγαγε μεγάλως διὰ τῶν δεξιῶν αὐτοῦ πειραμάτων. Ἡ δὲ διαμονὴ αὐτοῦ εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος διήρκεσεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1834—37. Ὀβελίσκος δὲ ἐκ γρανίτου δεικνύει μέχρι σήμερον τὸν βράχον, ἐξ οὗ ὁ μέγας οὗτος ἀστρονόμος, ἐποίει τὰς ἀστρονομικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις, βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ τηλεσκοπίου.

ΕΛ. Γ. ΤΑΠΕΙΝΟΣ.

ΖΩΟΛΟΓΙΚΑ.

(Συνέχεια ἴδε ἀρ. 4.)

Ἡ Ταινία εἶναι ἐκ τῶν ἀνδρογύνων ἤτοι ἑρμαφροδίτων, ἐξ ἐκείνων δηλ. ἅτινα φέρουσιν ἐν ἑαυτοῖς ὠοθήκας καὶ σπερματογόνα ὄργανα, τουτέστιν ἐξ ἐκείνων ἅτινα εἰσὶ καὶ ἄρσεν καὶ θῆλυ. Ἐκτὸς τῆς ταινίας εὑρίσκεται ἐνίοτε ἐν τῷ κρέατι τῶν θηλαστικῶν καὶ ἕτερον παράσιτον, καλούμενον *Τριχήνη ἡ συσπειρωτή*. Αὕτη ὑφίσταται μεταμορφώσεις, τουτέστι συσπειροῦται εἰς κύστιν ἔχουσαν μέγεθος κίχρου. Ἡ κύστις αὕτη παρεμφέρει τῇ νύμφῃ τῶν ἐντόμων, διότι καὶ ἐνταῦθα, ὅπως καὶ ἐν τῇ νύμφῃ, μένει ὁ σκώληξ ἐν ἀκινησίᾳ.

Τὰ κυστίδια ταῦτα καταπινόμενα ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου διαλύονται ἐν τῷ στομάχῳ καὶ οὕτω ἐξέρχονται τὰ σκωλήκια ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἄρσενά τε καὶ θήλεα.

Αἱ τριχῆνες ὠοτοκοῦσιν ἐν ἑαυτοῖς ἄπειρον πλῆθος ὠῶν, ὑπελογίσθη δὲ ὅτι εἰς λίτραν σαρκὸς ἀνθρώπου ἀποθανόντος ὑπὸ τριχηνῶν εὑρίσκονται περὶ τὰς 700000 τριχῆνες γεννηθεῖσαι ἐν τῷ στομάχῳ τοῦ ἀνθρώπου. Αἱ νέαι τριχῆνες διατρυπῶσι τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα καὶ τὸ περιτόναιον καὶ φθάνουσι μέχρι

τῶν μυών̃ων καὶ ἐκ τούτων τρεφόμενοι ἐγκυστοῦνται καὶ περιμένουσι νὰ φάγῃ ἕτερον ζῶον τὰς σάρκας ταύτας, ὅπως οὕτω διαιωνίσωσι τὸ εἶδος αὐτῶν. Ὁ πολὺς ἀριθμὸς τριχηνῶν φέρει τὸν θάνατον.

Ὁ κυρίως τριχογόνος εἶναι ὁ μέγας μῦς ὁ τρώγων καὶ τοὺς ὁμοειδεῖς του.

Ὑπάρχει ἀσθένεια προβάτων καθ' ἣν ταῦτα συστρέφονται περὶ ἑαυτὰ ἐξ οὗ βεβαίως ἐξάγεται ὅτι πάσχει ὁ ἐγκέφαλος. Καὶ τῷ ὄντι ἐξετασθέντος ἀνατομικῶς τοῦ ἐγκεφάλου ἐκ τοιαύτης προσβληθέντος ἀσθενείας προβάτου, εὑρέθη ὅτι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ὑπῆρχον πλήθη σκωλήκων οὐδετέρων, ἅτινα κατόπιν καταπινόμενα ὑπὸ τοῦ κυνὸς ἢ τοῦ λύκου μεταμορφοῦνται ἐν τῷ στομάχῳ αὐτῶν εἰς ταινίας. Τὰ ὠάρια ταῦτα πίπτοντα κατόπιν μετὰ τῶν περιττωμάτων τοῦ κυνὸς ἢ τοῦ λύκου καταπίνονται κατὰ τύχην ὑπὸ προβάτου, ἐκλέπονται ἐν τῷ στομάχῳ αὐτοῦ καὶ οὕτω ἐξέρχονται σκώληκες οἵτινες ὄντες λεπτότατοι διατρυπῶσι τὸν πεπτικὸν σωλῆνα, τὸ περιτόναιον, εἰσέρχονται εἰς αὐτὴν τὴν κοιλότητα τῶν αἱματοφόρων ἀγγείων καὶ ἐπὶ τέλους φθάνουσιν εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἔνθα παραμένουσιν ἐπ' ἄπειρον.

Ἐκτὸς τῶν προαναφερθέντων ἐντοσθιδίων σκωλήκων ὑπάρχει καὶ τελευταῖόν τι εἶδος τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζεται ἰδίᾳ ὑπὸ τῶν πολλῶν μεταμορφώσεων εἰς ἃς ὑπόκειται. Τὰ σκωλήκια ταῦτα γεννῶνται ἐξ ὠῶν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν εἶναι οὐδέτερα, ἰδιαιτέραν μορφὴν ἔχοντα. Ταῦτα γεννῶσιν ἐν ἑαυτοῖς κυψελίδας ἢ φυμάτιά τινα, ἅτινα γίνονται πάλιν σκωλήκια ἄλλης μορφῆς καὶ οὐδέτερα, κατὰ τὴν τελευταίαν δὲ αὐτῶν μεταμόρφωσιν γίνονται ἄρσενα καὶ θήλεα, καὶ ποιοῦνται τοὺς γάμους αὐτῶν ὠοτοκοῦσι. Τὰ σκωλήκια ταῦτα ζῶσιν ἐν ἰδιαιτέροις ζώοις ἕκαστον· οὕτω π.χ. σκωλήκιον ἐκλεπισθὲν ἐντὸς τοῦ ὕδατος, προσκολλᾶται ἐπί τινος ἐνύδρου κοχλίου, ἐκεῖ παραμένει ἐπί τινα καιρὸν, κατόπιν ἀπολύεται, γεννᾷ ἕτερον, ὅπερ εἰσέρχεται εἰς τὸν κοχλίαν διατρυπᾷ αὐτὸν καὶ μένει ἐντὸς τῆς κοιλίας αὐτοῦ. Τὸν κοχλίαν τοῦτον φυσικώτατον νὰ ἁρπάσῃ πτηνὸν ἔνυδρον ἑπομένως καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ὠάρια τῶν σκωλήκων, ἔπειτα ἀποπατεῖ καὶ μετὰ τῶν ἀποπατημάτων αὐτοῦ ρίπτονται πάλιν τὰ ὠάρια ἐν τῷ ὕδατι, ἔνθα πάλιν ἐπαναλαμβάνονται τὰ αὐτά.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα δι' οὐδὲν ἄλλο μετεχειρίσθημεν εἰμὴ διὰ νὰ ἀποδείξωμεν. ἀ. ὅτι δὲν ὑπάρχει αὐτόματος γέννησις, ἀλλ' ὅτι τὰ πάντα ἐξ ὁμοίων τὴν μορφὴν γεννῶνται. β'. ὅτι ὑπάρχουσι ζῶα, ἅτινα, καίτοι στεροῦνται γεννητικῶν ὀργάνων ὠῶν καὶ γονῆς οὐχ ἧττον γεννῶσι καὶ αὐτὰ ζῶα ὅμοια πρὸς αὐτά. Ὥστε διὰ νὰ ὑπάρξῃ γέννησις πρέπει νὰ προϋποτεθῇ ἡ ὕπαρξις ἑτέρου ὁμοίου τοῦ γεννηθέντος.

Δύο εἶναι οἱ τρόποι καθ' οὓς γεννῶνται ὅμοια ἐξ ὁμοίων· ἀ. ἐκ τοῦ ὠοῦ ἢ σπέρματος καὶ β'. κατὰ βλαστογόνησιν ἢ αὐτοτόμησιν. Ἡ ἐξ ὠοῦ καὶ γονῆς γέννησις συνίσταται εἰς τοῦτο ὅτι ἐκ ζυήματος τοῦ μητρικοῦ σκώληκος γεννᾶται ζῶον ἀφοῦ ὅμως ἐπενεργήσῃ ἐπὶ τοῦ ὠοῦ ὑγρόν τι, καλούμενον γονὴ ἢ σπέρμα, ἡ δὲ κατὰ βλαστογόνησιν ἢ αὐτοτόμησιν γένεσις συνίσταται εἰς τοῦτο, ὅτι ἐκ τοῦ μητρικοῦ σώματος γεννᾶται βλάστη ἢ ἀποφυὰς ἥτις γίνεται ἔντομον ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Τοῦτο δὲ ἢ διαμένει ἐν συνοχῇ μετὰ τοῦ ἐξ οὗ ἐγεννήθη ἢ αὐτοτομᾶται πολλαπλασιάζον οὕτω τὸ εἶδός του. Τοιαύτη εἶναι ἡ ὕδρα καλουμένη. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κατὰ βλαστογόνησιν ἢ αὐτοτόμησιν γεννώμενα γεννῶνται πάλιν ἐξ ὠοῦ. Ὥστε ἡ ἀρχὴ «πᾶν ζῶον ἐξ ὠοῦ» εἶναι ἀληθεστάτη.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΛΑΝΙΤΟΥ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

Ἡ ἐπιστήμη, ὡς ὁ πόλεμος, ἔχει τὰς αἰγλησσας αὐτὰς πράξεις. Ἡ ἱστορία τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, παρέχει

ἡμῖν παραδείγματα τοιούτων ἐπιστημονικῶν ἀνδραγαθιῶν, ἐν αἷς τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀνακαλύψεως, τὸ ἀπρόοπτον τῶν ἀποτελεσμάτων καὶ ἡ ἐπέκτασις τῶν συνεπειῶν αὐτῆς, αἱ περιστοιχοῦσαι τέλος αὐτὴν δυσχέρειαι, φαίνονται συναπτόμενα ὅπως τὸν μὲν κοινὸν νοῦν καταπλήξωσιν, ἐκ δὲ τοῦ πεφωτισμένου ἀνθρώπου φωνὴν ἐνθουσιασμοῦ ἀποσπάσωσι. Τοιαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἐντύπωσις, ἣν κατὰ τὸ 1687 παρήγαγον αἱ ἔρευναι τοῦ Νεύτωνος, αἱ διαληφθεῖσαι ἐν τῇ ἀθανάτῳ αὐτοῦ συγγραφῇ «Μαθηματικαὶ αρχαὶ τῆς φυσικῆς φιλοσοφίας». Ὅτε ἐπεκτείνων τοὺς περὶ βαρύτητος νόμους εἰς ἅπαντα τὰ ὑλικὰ ἄτομα τοῦ σύμπαντος, ὁ μέγας οὗτος γεωμέτρης πρῶτος κατέδειξεν ὅτι οἱ ἐν τῇ τροχιᾷ αὐτῶν περιστρεφόμενοι ἀστέρες, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πίπτοντα σώματα, ὑπείκουσιν εἰς καθολικὸν νόμον, οἱ πάντες μετ' ἐνθουσιασμοῦ μετέχοντες ἐκπλήξεως εἶδον ἀντικείμενα τοιαῦτα, καὶ τοσοῦτον πολυάριθμα, ὑπολογιζόμενα ὑφ' ἑνὸς καὶ μόνου ἀνθρώπου. Οἱ θρίαμβοι οὗτοι τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας εἰσὶ χρήσιμοι, καὶ σχεδὸν ἀναγκαῖοι, ὅπως συντηρῶσι τὴν δικαίαν ὑπόληψιν, ἣτις ὀφείλεται πρὸς τὰς ἐπιστήμας. Οἱ πάντες ἀναμφιβόλως διατεθειμένοι ἐσμὲν, ὅπως ὁμολογῶμεν τὴν σπουδαιότητα τῶν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν, ἀλλὰ δέον ἐπίσης ὅπως γεγονότα τινα δικαιολογῶσι τὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἐνδόμυχον ταύτην πεποίθησιν, καὶ παρέχωσιν ἡμῖν ὁρατὴν μαρτυρίαν τῆς χρησιμότητος ἔργων τινων, ὧν αἱ ἐφαρμογαὶ δυσχερῶς καθίστανται ἀντιληπταὶ ἐκ πρώτης ἀπόψεως. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοῦτο, οὐδὲν μᾶλλον ἐξυπηρέτησε τὸ διαφέρον καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐπιστημῶν, ἢ ἡ ἀνακάλυψις τοῦ πλανήτου Ποσειδῶνος.

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ πλανήτου τούτου ὀφείλεται εἰς τὸν Λεβερριέρον, ὅστις δι' οὐδεμιᾶς ἄλλης βοηθείας, ἢ τοῦ ὑπολογισμοῦ, δι' οὐδενὸς ἄλλου ὀργάνου ἢ τοῦ καλάμου, οὐ μόνον ἤγγειλε τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ προσεδιώρισε τὴν ἀπόλυτον θέσιν καὶ τὰς ἐκτάσεις τῆς τροχιᾶς αὐτοῦ, τὸν ὄγκον, τὴν κίνησιν, καὶ τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν ὡρισμένῳ χρόνῳ.

Οὐδόλως λαλοῦντες περὶ ἀστέρων ἐν γένει, καὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀνακαλύψεως ἑκάστου αὐτῶν, ἀρκούμεθα σημειοῦντες ὅτι ἐκ τῶν πεντήκοντα δύο πλανητῶν, οὓς τὴν σήμερον ἀριθμοῦσιν, οἱ πέντε ἤτοι ὁ Ἑρμῆς, ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ἄρης, ὁ Ζεὺς, καὶ ὁ Κρόνος ἐγνώσθησαν ἔκπαλαι, καὶ ὅτι ἡ ἀνακάλυψις τῶν λοιπῶν, ἐστὶ σύγχρονος τῇ ἀνακαλύψει τοῦ τηλεσκοπίου.

Ἡ ἀφήγησις τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Ποσειδῶνος συνεπάγεται τὴν τοῦ Οὐρανοῦ, ὡς δι' αὐτοῦ ἀνακαλυφθέντος, ὡς θέλομεν ἰδεῖ. Οὕτω δὲ προεισαγωγικῶς καὶ συντόμως λέγομεν τινα περὶ τοῦ Οὐρανοῦ.

Ὁ Γουλιέλμος Ἑρσχελος, ὁ πρῶτος μεταχειρισθεὶς γιγαντιαῖα τηλεσκόπια, τῇ 13 Μαρτίου 1781 σπουδάζων τοὺς ἀστέρας τῶν Διδύμων, παρετήρησεν ὅτι εἷς τῶν ἀστέρων τοῦ ἀστερισμοῦ τούτου μετέβαλλε θέσιν. Τὸ πρῶτον δὲ κομήτην τοῦτον ὑπολαβὼν, ἤγγειλεν αὐτὸν τοῖς ἀστρονόμοις ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον πρὸς μελέτην. Ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τῆς τροχιᾶς τοῦ ὑποτιθεμένου τούτου κομήτου, παρετηρήθη ὅτι οὗτος παρεξετρέπετο τῆς παραβολῆς ἣν διεχάρασσον αὐτῷ, καὶ ἠκολούθει ἔλλειψιν. Οὕτω δ' ἐγνώσθη ὅτι ὁ καθ' ὑπόθεσιν οὗτος κομήτης, οὐδόλως ἦτο τοιοῦτος, ἀλλ' ἀληθὴς πλανήτης, στρεφόμενος περὶ τὸν ἥλιον ἐν διπλῇ ὡς ἔγγιστα ἀποστάσει ἐκ τῆς θέσεως τῆς τροχιᾶς τοῦ Κρόνου.

Τούτου δὲ καταφανοῦς γενομένου, ἀπεφάσισαν ὅπως προβῶσιν εἰς τὴν καταμέτρησιν τῆς τροχιᾶς τοῦ νέου τούτου πλανήτου, ὃν ἀπεκάλεσαν οὐρανόν· τὸ δὲ ἔργον τοῦτο κυρίως ἀνέλαβεν ὁ Λαλάνδος. Ἀλλ' ὅμως αἱ μαθηματικαὶ μέθοδοι ἐν ἀτελείᾳ εἰσέτι διατελοῦσαι

δὲν ἐπέτρεπον ἀκριβεῖς καταμετρήσεις· γιγνομένας ἀσφαλῶς ἐν σμικρῷ χρονικῷ διαστήματι. Διὰ τῶν νόμων τοῦ Κέπλερ ἠδύνατό τις νὰ καταδείξῃ τὴν τροχιὰν ἀστέρος τινος, γνωστῆς γενομένης τῆς ἐν τῷ οὐρανῷ θέσεως αὐτοῦ. Ἀλλ' οἱ νόμοι οὗτοι τότε μόνον ἤθελον εἶσθαι ἐντελῶς ἀκριβεῖς, ἐὰν μόνον ὁ ἥλιος ἐνήργει ἐπὶ τῶν πλανητῶν. Ἐν ἅπασιν ὅμως τοῖς πλανήταις ἐπικρατεῖ ἀμοιβαία ἕλξις αὐτῶν, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἕκαστος πλανήτης σταθερῶς ἀπομακρύνεται τῆς διὰ τῶν νόμων τοῦ Κέπλερ διαχαρασσομένης τροχιᾶς αὐτοῦ. αἱ δὲ παρεκτροπαὶ αὗται συνιστᾶσι τὰς λεγομένας Πλανιτικὰς ἀνωμαλίας. Οὕτω μετὰ μικρὸν παρετηρήθη ὅτι ὁ πλανήτης οὗτος δὲν ἠκολούθει τὴν ὑπὸ τοῦ Λαλάνδου προσδιορισθεῖσαν τροχιάν. Δι' ὃ ἅπαντες οἱ ἀστρονόμοι ὁμοθυμαδὸν προσέδραμον εἰς τὰς πλανιτικὰς ἀνωμαλίας, καὶ ἠδυνήθησαν ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν ἐπίδρασιν ἣν ἐπέφερον ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ Κρόνου καὶ τοῦ Διός. Κατήρτισαν δὲ μετὰ μικρὸν τὴν Ἐφημερίδα τοῦ Οὐρανοῦ, ἤτοι τὴν ἔνδειξιν τῶν θέσεων, ἃς οὗτος ὤφειλε νὰ κατέχῃ· καὶ ἐντεῦθεν κατεσκευάσθησαν πίνακες τοῦ πλανήτου τούτου, ὧν οἱ ἐντελέστεροι ὑπῆρξαν οἱ ὑπὸ τοῦ Βουβὰρ κατασκευασθέντες κατὰ τὸ **1821**.

Καὶ ὅμως, παρ' ἐλπίδα, ὁ Οὐρανὸς ἐξηκολούθει παρεκτρεπόμενος τῆς ὁδοῦ ἣν διεχάρασσεν αὐτῷ ἡ θεωρεία· Αἱ δυσεξήγητοι δ' αὗται παρεκτροπαὶ παρήγαγον πλείστας ὅσας ὑποθέσεις, ὧν αἱ κυριώτεραι ἦσαν ἡ ὑπό τινος ὑποθετικοῦ, καὶ ἐν τῷ ἀέρι διακεχυμένου ρευστοῦ, τοῦ καλουμένου αἰθέρος, ἐγγιγνομένη ταῖς κινήσεσι τοῦ Οὐρανοῦ ἀντίστασις, ἡ περὶ ἐξασθενήσεως τῆς παγκοσμίου ἕλξεως ἐν τῇ ὑπερμέτρῳ ταύτῃ ἀποστάσει, καὶ ἡ περὶ ὑπάρξεως δορυφόρου ἢ πλανήτου ἐνεργοῦντος ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ. Ἀλλ' εἰς τὰς ὑποθέσεις ταύτας ὑπῆρχε πολὺ τὸ ἀμφίβολον, οὐδεὶς δὲ μετὰ σπουδῆς ἐξετήθει ταύτας· οὕτω δ' ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἐπαρουσιάσθη λύτης τοῦ ζητήματος ὁ Λεβερριέρος.

Ἡ ἐν τῷ ὑπολογισμῷ ἱκανότης τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ἦτον ἐξαιρετικὴ, δὲν ἐβράδυνε δὲ νὰ καταστῇ γνωστὴ τοῖς συγχρόνοις γεωμέτραις. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ διάσημος οὗτος μαθηματικὸς, ἐμελέτησε καὶ ἐξήλεγξε τὸ ἐπισφαλὲς τοῦ ἔργου τοῦ Βουβὰρ, ἀπέδειξε δὲ δι' ὁριστικοῦ τίνες ἦσαν οἱ τύποι καὶ οἱ ὅροι τοὺς ὁποίους αἱ ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ἐνέργειαι τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Κρόνου παρεισάγουσιν ἐν τῇ ἀλγεβρικῇ ἐκφράσει τῆς θέσεως τοῦ Οὐρανοῦ. Κατέμαθε δ' οὕτω ὅτι ἐν προηγουμένοις ὑπολογισμοῖς παρελήφθησαν σπουδαιότατοι ὅροι, καὶ ὅτι οἱ πίνακες τοῦ Βουβὰρ καταρτισθέντες ἀτελῶς, ἦτον ἀδύνατον νὰ συμφωνήσωσι ποτε μετὰ τῆς παρατηρήσεως. Ἐν παρόδῳ ἀναφέρωμεν ὅτι πολλοὶ κατηνέχθησαν κατὰ τοῦ Βουβὰρ, καὶ πολλὰ ἐξετόξευσαν κατὰ τοῦ ἔργου αὐτοῦ· οὐχ' ἧττον ἐάν τις ἀναδράμῃ εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ πᾶσι παρατηρήσῃ ὅτι αἱ μαθηματικαὶ μέθοδοι ἐν ἀτελείᾳ εἰσέτι εὑρίσκοντο θέλει δικαιώσει τὸν ἄνδρα, καὶ ἐκτιμήσει δεόντως τὸ ἔργον αὐτοῦ.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

ΕΝ ΤΗ ΕΝ ΓΩΜΑΘΕΙΟΙΣ

ΛΕΣΧΗ ΤΩΝ ΦΙΛΟΜΟΥΣΩΝ.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ Δ'. φυλλαδίου.)

Πλεῖστοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἶναι ὅσοι ἢ συνέταξαν ἰδίᾳ γεωγραφικὰ συγγράμματα, ἢ δι' ἄλλων συγγραφῶν συνετέλεσαν εἰς τὴν

πρόοδον τῆς γεωγραφικῆς ἐπιστήμης. Μακρὸς τῷ ὄντι εἶναι ὁ κατάλογος τούτων, ἔργον δὲ τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχαίας Γεωγραφίας εἶναι νὰ διεξέλθῃ καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τοὺς τοιούτους συγγραφεῖς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτῶν, οὐδ' ὀλίγοι εἶναι ἐκ τῶν ἀλλογενῶν σοφῶν οἱ ἀσχοληθέντες περὶ τὴν γεωγραφικὴν ἱστορίαν, ὧν εὐλόγως κορυφαῖοι λογίζονται ὁ Γερμανὸς Μαννέρτος, ὁ Γάλλος Γοσσελῖνος καὶ ὁ Ἄγγλος Ὀκνέλλος. Ἀνεκτίμητος βέβαια ἤθελεν εἶναι ὁ γεωγραφικὸς οὗτος πλοῦτος τῶν ἡμετέρων προγόνων εἰ ἐσώζετο ἄθικτος καὶ ἀκέραιος, ἀλλ' ὁ πανδαμάτωρ χρόνος ἐξηφάνισεν ὅλως ἢ καὶ ἠλλοίωσε πολλὰ τῶν πονημάτων τούτων, ὧν ἤδη γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα μόνον ἀπὸ τῆς μαρτυρίας τῶν εἰδότων ἢ ἀναγνόντων αὐτά.

Πρῶτος βέβαια ἐν τῷ Γεωγραφικῷ τούτῳ καταλόγῳ πρέπει νὰ ταχθῇ ὁ Ὅμηρος, ὄχι διότι εἶναι ὁ πρῶτος Γεωγράφος, ἀλλὰ διότι εἶναι ὁ πρῶτος γεωγραφικὰς εἰδήσεις περιέχων συγγραφεύς. Ὅτι πολλοὺς τόπους ἀγνοεῖ ὁ Ὅμηρος, οὐδ' ἔχει ἀστρονομικὰς γνώσεις ὀρθάς, δὲν εἶναι παράδοξον, διότι ἀγνοῶσιν αὐτοὺς καὶ οἱ πολὺ μεταγενέστεροι αὐτοῦ ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν γεωγραφίαν πολλῶν ἑλληνικῶν πόλεων καὶ χωρῶν ἔχει ἀκρίβειαν. Ἀμέσως μετὰ τοῦτον κατατάσσονται ὁ Ἀναξίμανδρος καὶ ὁ Ἑκαταῖος, ἀμφότεροι γεννήματα τῆς ἰσχυρᾶς καὶ ἐμπορικῆς Μιλήτου, ἐξ ὧν ὁ μὲν πρῶτος κατὰ Διογ. Λαερτ. ἐχάραξε γεωγραφικὸν πίνακα, ὁ δὲ δεύτερος οὐ μόνον συνέγραψε γεωγραφικὸν σύνταγμα, ὅπερ ἐπεγράφετο Περίοδος Γῆς (Ἡρόδ. Δ. 36) καὶ συνηθέστερον Περιήγησις (Ἀθήν. 1, 447.) καὶ διηρεῖτο εἰς δύο μέρη· εἰς Περιήγησιν Εὐρώπης καὶ Περιήγησιν Ἀσίας, (ἐκ τῶν λόγων τοῦ Ἡροδ. Δ. 36, δεικνύεται ὅτι οἱ ἀρχαῖοι γεωγράφοι οὐχὶ μόνον συνέταττον, ἀλλὰ καὶ ἐζωγράφουν Περιόδους Γῆς, διὰ σχημάτων δηλ. εἰς κυρίον ἢ εἰς μέταλλον ἐχάραττον γεωγραφικοὺς πίνακας πρὸς διασάφησιν τῆς περιγραφῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν πίνακα τοῦ Ἀναξιμένδρου ἐτελειοποίησεν, ὡς λέγει ὁ Ἀγαθήμερος. Εἰκάζουσί τινες, ὅτι ὁ χάλκινος πίναξ, ὃν ἐδείκνυεν ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρας τῷ Κλεομένει (Ἡρ. Ε, 49) ἐπικαλούμενος τὴν συνδρομὴν αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς Γενικῆς ἐπαναστάσεως ἦτον αὐτὸς ὁ ὑπὸ τοῦ Ἑκαταίου σχεδιασθείς, ἢ τοὐλάχιστον κατ' αὐτόν, διότι ἦσαν πολλοὶ οἱ Γῆς Περιόδους γράψαντες (Ἡρόδ. Δ, 36.) Μετὰ τούτους πρέπει νὰ καταταχθῇ Σκύλαξ ὁ Καρυανδεὺς, ὅστις, ὡς λέγει Ἡρ. Δ, 44, ἀποσταλεὶς ὑπὸ τοῦ Δαρείου νὰ ἐρευνήσῃ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ, συνέταξε τὸν σωζόμενον αὐτοῦ περίπλουν, παρ' οὗ ἴσως καὶ ὁ Ἡρόδοτος ἐρανίσθη τὰ περὶ τῶν Ἰνδιῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Περίπλους οὗτος οὐδὲν ἀναφέρει οὔτε περὶ τοῦ Ἰνδοῦ, οὔτε περὶ τῆς Ἰνδικῆς, ἦν ἦτον ἐπόμενον νὰ γεωγραφήσῃ καὶ νὰ περιγράψῃ ὁ Σκύλαξ, ἀλλὰ περιορίζεται μόνον εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τινὲς τῶν Κρητικῶν πιστεύουσιν, ὅτι εἶναι σύγγραμμα ἑτέρου μεταγενεστέρου Σκύλακος, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι παραδέχονται τὴν ἀρχαιότητα αὐτοῦ, ἐξηγοῦντες τὴν ἀλλοίωσιν ταύτην ἐκ τούτου, ὅτι νεώτερός τις διασκευαστὴς τοῦ συγγράμματος ἀφελῶν τὰ τῆς Ἰνδικῆς. διετήρησε μόνον τὰ τῆς Μεσογείου, μεταβαλὼν ἴσως καὶ τὴν διάλεκτον τὴν Ἀττικὴν ἀντὶ τῆς Δωρικῆς, ἐν ᾗ καὶ Δωριεὺς ἦτον ἐπόμενον νὰ συγγράψῃ ὁ Σκύλαξ.

Περιφανῆ θέσιν ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ κατέχει εὐλόγως καὶ ὁ Ἡρόδοτος εἰ καὶ μὴ Γεωγράφος, ἀλλ' ἱστορικός. Ἀλλὰ τοιοῦτοι ἱστορικοὶ, εἰς ὧν τὰ συγγράμματα περιέχονται γεωγραφικαὶ σημειώσεις, συντελέσασαι εἰς τὴν πρόοδον τῆς γεωγραφικῆς ἐπιστήμης εἶναι καὶ ὁ Κυμαῖος Ἔφορος, μαθητὴς τοῦ Ἰσοκράτους, συγγράψας ἱστορίαν εἰς 30 βιβλία, ὧν ἀποσπάσματα μόνον σώζονται, ὁ Πολύβιος, ὅστις ὅμως ἐκτὸς τῆς ἱστορίας καὶ γεωγραφικὸν σύγγραμμα περὶ τῆς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν οἰκήσεως ἔγραψεν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ

Γαμῖνος, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀριστοτέλης, εἰς τὰ πολυπληθῆ τοῦ ὁποίου συγγράμματα, ἀριθμούμενα ὑπὸ Δ. Λαερτίου, περιέχονται οὐχ' ὀλίγαι γεωγραφικαὶ γνώσεις.

(Ἀκολουθεῖ)

ΟΙ ΕΝΑΕΡΙΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ
JULES VERNE.

(Συνέχεια Β. ἀρ. 4.)

Ἀκούσας τοῦτο ὁ Σκῶτος ἐπήδησε πήδημα τὸ ὁποῖον οὐδόλως ἤθελεν ἀποδοκιμάσει καὶ αὐτὴ ἡ δορκάς.

— Τί, τί, εἶπε, θέλεις λοιπὸν νὰ μᾶς κλείσουν καὶ τοὺς δύο εἰς τὸ φρενοκομεῖον τῆς Βηθλεέμ; (1).

— Ἤλπιζον καὶ ἐπαναπαυόμην εἰς σέ, ἀγαπητέ μοι Δίκ, καὶ σὲ ἐπροτίμησα ἀποκλείων πολλοὺς ἄλλους.

Ὁ Κέννεδυ ἔμεινεν οἱονεὶ ἐμβρόντητος.

— Ὅταν θὰ μ' ἀκούσῃς ἐπὶ δέκα λεπτὰ, ἐπανέλαβεν ἡσύχως ὁ δόκτωρ, θέλεις μὲ εὐχαριστήσει.

— Ὁμιλεῖς σπουδαίως;

— Καὶ λίαν μάλιστα.

— Καὶ ἂν ἀρνηθῶ νὰ σὲ ἀκολουθήσω;

— Δὲν θέλεις ἀρνηθῆ.

— Πλὴν, τέλος πάντων, ἂν ἀρνηθῶ;

— Θὰ ἀναχωρήσω μόνος.

— Ἂς καθήσωμεν καὶ ἂς ὁμιλήσωμεν ἄνευ πάθους, εἶπεν ὁ κυνηγός. Ἀφ' ἧς στιγμῆς πλέον δὲν ἀστειεύεσε. ἂς ἀρχίσωμεν νὰ συζητῶμεν.

— Ἂς συζητῶμεν γεωματίζοντες, ἀφοῦ δὲν βλέπω κανὲν ἐμπόδιον ἀγαπητέ μοι Δίκ.

Οἱ δύο φίλοι ἐκαθέσθησαν ἀπέναντι ἀλλήλων, ἐνώπιον μικρᾶς τινος τραπέζης, μεταξὺ σωρείας ἐδεσμάτων καί τινος ὑπερόγκου τεϊοδοχείου.

— Ἀγαπητέ μοι Σαμουὴλ, εἶπεν ὁ κυνηγός, τὸ σχέδιόν σου εἶναι ὅλως ἄφρον, εἶναι ἀδύνατον. Δὲν ἔχει ὁμοιότητα μὲ οὐδὲν οὔτε σπουδαῖον, οὔτε πραγματοποιήσιμον.

— Τοῦτο θὰ τὸ ἴδωμεν ἀφοῦ δοκιμάσωμεν.

— Ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κυρίως δὲν πρέπει νὰ κάμωμεν εἶναι τὸ νὰ *δοκιμάσωμεν*.

— Διατί τοῦτο, ἐὰν σὲ ἀρέσῃ;

— Καὶ οἱ κίνδυνοι, καὶ τὰ πάσης φύσεως ἐμπόδια!

— Τὰ ἐμπόδια, ἀπήντησε σπουδαίως ὁ Φεργγουσσὼν, ἐπενοήθησαν διὰ νὰ κατανικηθῶσι· ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς κινδύνους τίς δύναται νὰ κολακεύηται ὅτι ἠμπορεῖ νὰ τοὺς ἀποφύγῃ. Τὸ πᾶν εἶναι κίνδυνος ἐν τῇ ζωῇ· δυνατὸν νὰ ἦναι πολὺ κινδυνώδες τὸ νὰ κάθηταί τις ἀπέναντι τῆς τραπέζης του, ἢ νὰ θέσῃ τὸν πῖλον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του· δέον ἄλλως τε νὰ θεωρῇ τις τὸ μέλλον γενέσθαι ὡς ἤδη γεγενημένον καὶ νὰ μὴ θεωρῇ ἢ τὸ παρὸν ἐν τῷ μέλλοντι, καθότι τὸ μέλλον οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ παρὸν κἄπως μεμακρυσμένον.

— Τί εἶν' αὐτά! ἔκραξεν ὁ Κέννεδυ ὑψῶν τοὺς ὤμους. Πάντοτε εἶσαι μοιρόδοξος.

— Πάντοτε, ἀλλ' ὑπὸ τὴν καλὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Δέον νὰ μὴ προασχολώμεθα περὶ τῆς τύχης ἣν ἡ εἱμαρμένη μᾶς ἐπιφυλάσσει καὶ ποτὲ νὰ μὴ λησμονῶμεν τὴν ἀρχαίαν μας ἀγγλικὴν παροιμίαν:

« Ὅστις γεννηθῇ διὰ τὴν ἀγχόνην ποτὲ δὲν πνίγεται, »

Ἴσως καὶ δὲν εἴρχετό ποτε πρὸς ἀπάντησιν ὁ Κέννεδυ ἤρχισε νὰ ἐπαναλαμβάνῃ ὁλόκληρον σειρὰν συλλογισμῶν εὐφαντάστων, οἵτινες ὅμως θὰ ἦναι πολὺ μακροσκελεῖς διὰ νὰ τοὺς ἀναφέρῃ τις ἐδῶ.

— Ἀλλὰ τέλος πάντων, εἶπε μετὰ μίαν ὥραν συζητήσεως, ἐὰν θέλῃς ἀπολύτως νὰ διέλθῃς τὴν Ἀφρικὴν, ἐὰν τοῦτο ἐπάναγκες πρὸς εὐτυχίαν σου, διατὶ δὲν λαμβάνεις τὰς συνήθεις ὁδούς;

— Διατί; ἀπήντησεν ὁ δόκτωρ ἐμψυχούμενος· διότι μέχρι τοῦδε ὅλαι αἱ ἀπόπειραι

(1) Φρενοκομεῖον ἐν Λονδίνῳ.

ἐναυάγησαν! Διότι ἀπὸ τοῦ Μουγγοπάρκου δολοφονηθέντος ἐπὶ τοῦ Νιαγάρα, μέχρι τοῦ Φόγελ τοῦ ἐξαφανισθέντος ἐν τῇ Βαδάϊ, ἀπὸ τοῦ Οὔδνεϋ ἀποθανόντος ἐν Μουρ Μοὺρ, τοῦ Κλάπερτων ἀποθανόντος ἐν Σακατοὺ, μέχρι τοῦ Γάλλου Μαιζὰν διαμελισθέντος, ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου Λαίγγ φονευθέντων ὑπὸ τῶν Τουαρώγων μέχρι τοῦ Ρώσχερ τοῦ σφαγέντος περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1860, πολυάριθμα θύματα προσετέθησαν εἰς τὸ Ἀφρικανὸν μαρτυρολόγιον. Καθ' ὅτι τὸ παλαίειν κατὰ τῶν στοιχείων, τῆς πείνης, τῆς δίψης, κατὰ τοῦ πυρετοῦ, κατὰ τῶν ἀγρίων θηρίων καὶ κατὰ τῶν ἔτι μᾶλλον ἀγρίων λαῶν εἶναι ἀδύνατον! Διότι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ καθ' ἕνα τρόπον δέον νὰ ἐπιχειρισθῇ κατ' ἄλλον. Τέλος ἐπειδὴ, ἐκεῖ ὅπου δὲν δύναταί τις νὰ περάσῃ ἐκ τοῦ μέσου, δέον νὰ διέλθῃ πλαγίως ἢ ὄπισθεν. (Ἀκολουθεῖ.)

Γ. Ν. ΔΕΡΡΙΟΣ.

ΠΟΙΚΙΛΑ

—

Ἀπρόσεκτος ὑπηρέτρια ἔν τινι ξενοδοχείῳ παραθέτουσα ἐψητὸν εἰς ἕνα κύριον, ἐξ ἀπροσεξίας ἔχυσε τὴν σάλτσαν ἐπὶ τῶν φορεμάτων του καὶ ἀμέσως ἔκραξε. «Προσοχὴ κύριε!» «Διατί,» μετὰ θυμοῦ ὑπέλαβεν ὁ Κύριος, οὗτινος εἶχον κατακηλιδωθῇ τὰ φορέματα ἐκ τῆς ἀσυγγνώστου ἀπροσεξίας τῆς ὑπηρετρίας, «σκοπεύετε νὰ κάμητε πάλιν τὸ ἴδιον;

—

Γάσκων τις συνέβη νὰ ἵσταται ἐν Παρισίοις κατὰ τὴν ὁδὸν Νότρ-Δαμ, πλησίον πολίτου, πρὸς ὃν ἐκαυχᾶτο ἐπὶ ὀξυδερκείᾳ· «Τί νομίζεις!» ἔλεγεν εἰς αὐτόν· «ἰδοὺ ἀπ' ἐδῶ βλέπω μῦν τρέχοντα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ πύργου.» «Ἐγὼ δὲν τὸν βλέπω,» ἀπήντησεν ὁ πολίτης, «ἀλλ' ἀκούω τοὺς βηματισμοὺς αὐτοῦ.

—

Γεροντοκόριτσόν τι, ὑπερβὰν τὴν πεντηκονταετηρίδα, ἀκοῦσαν περὶ τοῦ γάμου ὡραίας τινος νέας φίλης αὐτοῦ εἶπε βαρυστενάζον ἀπὸ τὰ φύλλα τῆς καρδίας· «Ἄ, νομίζω, ὅτι ὅλοι πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς αὐτό.»

—

«Ὦ, φιλτατέ μου,» εἶπε δυστυχής τις, πάσχων τοὺς ὀδόντας, πρός τινα ὀδοντοϊατρὸν, «αὐτὸς εἶναι ὁ δεύτερος ἀβλαβὴς ὀδοὺς, τὸν ὁποῖον ἐξέβαλες!» «Πολὺ καλὰ, κύριε,» ἀπήντησεν ὁ σφάλων χειροῦργος, «ἀλλ' ἐπειδὴ, ὅτε ἤρχισα, τρεῖς μόνον ὀδόντες ὑπῆρχον, εἶμαι βέβαιος, ὅτι δὲν θέλω εἰς τὸ ἑξῆς σφάλει.»

—

Ναπολέων ὁ Α'. καὶ οἱ στρατάρχαι. — Ναπολέων ὁ Α. προσεκάλεσε ποτὲ τοὺς στρατάρχας τῆς Γαλλίας νὰ συγγευματίσωσι, ὡς ὥραν δὲ τοῦ γεύματος ὥρισε τὴν δευτέραν μ. μ. Ἅμα λοιπὸν τὸ ὡρολόγιον ἐσήμανε δύο, ὁ αὐτοκράτωρ παρευρέθη εἰς τὸ ἐστιατόριον ἔνθα εὑρὼν ἕτοιμον τὸ γεῦμα, ἤρχισε μόνος νὰ γευματίζῃ, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸν περιμένων τοὺς στρατάρχας. Μετὰ δὲ δέκα λεπτὰ ἦλθον καὶ οἱ στρατάρχαι, ὁπότε πλέον ὁ Ναπολέων εἶχε πεπληρωμένον τὸν στόμαχον. Ὁ Ναπολέων ἐγερθεὶς ὑπεδέχθη αὐτοὺς καὶ εἶπε, «Κύριοι, τώρα παρῆλθεν ἡ ὥρα τοῦ γεύματος, καὶ πρέπει νὰ προβῶμεν εἰς ἐργασίας.» Κατὰ συνέπειαν ἠναγκάσθησαν νὰ δαπανήσωσιν ὅλας τὰς ὥρας σχεδιάζοντες καὶ μελετῶντες νέαν ἐκστρατείαν μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος μέχρις ἑσπέρας νήστεις.

—

Ἄγνοια. — Μηδέποτε αἰσχύνου νὰ ὁμολογήσῃς τὴν ἄγνοιάν σου περί τινος πράγματος· διότι ὁ σοφώτατος ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωπος ἀγνοεῖ πολλὰ πράγματα, καὶ ἂν παραβάλλῃ τις τὰ ὅσα ἠξεύρει πρὸς τὰ ὅσα ἀγνοεῖ, θὰ εὕρῃ, ὅτι ταῦτα εἰσὶ μηδὲν ἀπέναντι ἐκείνων, τὰ ὁποῖα δὲν ἠξεύρει. Ὅθεν μεγαλητέρα ἀμάθεια δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ

ἐν τῷ κόσμῳ, ἢ νὰ φρονῶμεν ὅτι ἠξεύρομεν τὰ πάντα.

—

Ὁ νῆστις βασιλεύς.— Ὅτε βασιλεύς τις εἰσήρχετό ποτε εἰς πόλιν τὴν δευτέραν ὥραν μ. μ. ἡ γερουσία ἔπεμψεν εἰς ὑποδοχὴν αὐτοῦ ἀντιπροσώπους. Ὁ δὲ μέλλων νὰ κάμῃ τῷ βασιλεῖ τὴν προσφώνησιν ἤρχησεν οὕτως. «Ἀλέξανδρος ὁ μέγας, ... Ἀλέξανδρος ὁ μέγας καὶ ἔμεινεν ἄφωνος. ὁ βασιλεὺς, ὅστις εἶχε τρομερὰν πεῖναν, εἶπεν· «Ἄ! φίλε μου, Ἀλέξανδρος ὁ μέγας εἶχε φάγει, ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι νῆστις.» Ταῦτα δ' εἰπῶν, ὁρμαίως διευθύνθη εἰς τὸ δημαρχεῖον, ἔνθα ἦν μεγαλοπρεπὲς ἕτοιμον γεῦμα δι' αὐτόν.

—

Πῶς νὰ καταλαμβάνῃς τὸν εὐήθη.— Φοιτητής τις τῆς θεολογικῆς σχολῆς, ἐπειδὴ ἐνομίζετο παρὰ τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ ὡς στερημένος πνεύματος καὶ κρίσεως, κατὰ τὴν ἐξέτασιν ἠρωτήθη παρά τινος τῶν καθηγητῶν αὐτοῦ, «Κ· Ε. εἰπέτε μοι, παρακαλῶ, πῶς πρέπει νὰ καταλαμβάνεται τινα, ὅτι ἐστὶ μωρὸς καὶ εὐήθης;» «Διὰ τῶν ἐρωτήσεων ἃς ἤθελε μοὶ κάμει,» ἀπεκρίθη ὁ ἐρωτηθεὶς Κ. Ε.

—

Χρυσοῦς καιρός!— Χρυσοῦς καιρὸς διὰ νέαν, λέγει ὁ Ποὺνχ, πρέπει νὰ ἦναι, τὸ ὁμιλεῖν μετὰ τῶν θηλέων φίλων αὐτῆς, ὡσεὶ κύριος ἦν παρὼν καὶ ἠκροάζετο τῶν λεγομένων της, καὶ μετὰ νέων ἀνδρῶν, ὡσεὶ γυναῖκες ἦσαν παροῦσαι.

—

Ὁ ἰατρὸς καὶ ἡ γλῶσσα τῆς γυναικός.— «Βγάλετε τὴν γλῶσσαν σας ὀλίγον ἀκόμη ἔξω,» εἶπεν ἰατρός τις πρὸς ἀσθενῆ νέαν, «ὀλίγον ἀκόμη παρὰ ἔξω, κυρία μου, σᾶς παρακαλῶ, καὶ ἀκόμη ὀλίγον ἔξω.» Τότε ἡ ὡραία νέα ἀνέκραξε. «Ἄ νομίζετε, ἰατρὲ, ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς γυναικὸς δὲν ἔχει τέλος;

ΠΟΙΗΣΙΣ

Η ΣΚΙΑ ΤΗΣ ΕΡΩΜΕΝΗΣ.

—

Τί ζητεῖ ὁ τάλας οὗτος
Στῶν νεκρῶν τὴν πόλιν; μήπως
Πάθος ἔπαθε δεινὸν
Καὶ ἀφίνων τοὺς ἀνθρώπους
Στοὺς ἐρήμους τούτους τόπους.
Ἔρχεται πικρὰ θρηνῶν;

—

Τί ζητεῖ ἀπὸ τὸν ᾅδην
Καὶ ἀπλόνεται ἐκτάδην
Εἰς τοὺς οἴκους τῶν νεκρῶν;
Τί τὰς πέτρας ἀγκαλιάζει
Καὶ θρηνεῖ καὶ μουρμουρίζει
Ὡς παιδίον τι μικρόν;

—

Τὸν λυποῦμαι τὸν οἰκτείρω·
Ἀπ' τοὺς τάφους νὰ τὸν σύρω
Ἂς ἠμπόρουν πρὸς στιγμὴν,
Ἢ πλησίον του νὰ φθάσω·
Ἀλλὰ πῶς νὰ πλησιάσω
Τὴν ἀγρίαν του μορφήν!

—

Ὦ! ἰδὲ τὸ μέτωπόν του
Πῶς προδίδει τὸν σκοπόν του!
Ζωντανὸς ζητεῖ ταφὴν,
Κ' αἰωνίως μὲ τοὺς τάφους
Τοὺς παγέντας του κροτάφους
Συγκρατεῖ εἰς ἐπαφήν.

—

Σιωπᾷ καὶ πάλ' ἀρχίζει
Σιγανὰ νὰ μουρμουρίζῃ
Κ' ἐνίοτε πετᾷ
Θλιβερὰν φωνὴν καὶ κλέγει . . .
Ἂς ἀκούσω κάτι λέγει . . .
Τώρα ψάλλει θλιβερά.

—

— Εἰς τὸν τάφον της θὰ τρέχω
Μέρα νύκτα καὶ θὰ βρέχω

Μὲ δακρύων ποταμοὺς
Τὴν σκληρὰν πέτραν καὶ κρύαν.
Τῶν νεκρῶν τὴν ἠρεμίαν
Συνταράσσων μὲ κλαυθμούς.

—

Δι' ἐμὲ ὁ κόσμος εἶναι
Ὅλος θλίψεις καὶ ὀδύναι·
Ποία πλέον ἡ χαρὰ
Εἰς πτηνὸν ἐρημωμένον
Καὶ αὐτὰ ἐστερημένον
Ὅπου εἶχε χθὲς πτερά;

—

Ὑπ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ χῶμα
Τὸ νεκρόν της, λέγουν σῶμα.
Ἔθαψαν· πλὴν τί μ' αὐτὰ,
Σ τὰ πολύποτά μου στήθη
Ὁ σκληρὸς ἔρως ἐκρύφθη
Καὶ μὲ φλέγει δυνατά.

—

Εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ποία
Ἐναπέμειν' εὐτυχία
Μέχρι τέλους σταθερά!
Καὶ ἀμέτοχοι δακρύων
Φλογερῶν εἰς θρηνὸν ποῖον
Ἐναπέμεινε χαρά!

—

Ὡς τυφλοὶ περιπατῶμεν.
Κι' ἐνῷ σήμερον γελῶμεν
Λησμονῶμεν παντελῶς
Ὅτ' ὁ γέλως μετ' ὀλίγον
Εἰς τὸν θρῆνον ἀπολήγων
Ἦτο πρὶν ἀπατηλός

—

Χθὲς οἱ δύο κατὰ μόνας
Εἰς τοὺς γέμοντας λειμῶνας.
Ἀπὸ ἄνθη δροσερὰ
Τραγῳδούσαμεν, εἰς θέλας
Καὶ ἀπείρου εὐτυχίας
Κολυμβῶντες τὰ νερά.

—

Ναί! εἰς κλάδους χθὲς μυρσίνης
Ἐκαθήμην μετ' ἐκείνης
Κι' ἔλεγον σιωπηλὰ,
Εὐτυχέστεροι τοῦ κόσμου
Τοῦ λοιποῦ ἡμεῖς, ὦ φῶς μου,
Ἤμεθα κατὰ πολλά.

—

Τὰς βουλὰς τοῦ Πλάστου ὅλως
Λησμονήσαντες ἀδόλως
Ὀρχιζόμεθα μαζῆ.
Νὰ συζῶμεν αἰωνίως
Τί ἀπατηλὸς ὁ βίος!!
Σήμερον αὐτὴ δὲν ζῇ.

—

Ἐκ τῶν κρύων του μεγάρων
Φαίνετ' ἤκουσεν ὁ Χάρων
Τοὺς γλυκεῖς λόγους ἡμῶν.
Καὶ ἐχθρὸς τῆς εὐτυχίας
Ἐπιπίπτει μετὰ βίας.
Ἐπιφέρων χωρισμόν.

—

Σ τὴν σκληράν του τὴν παγίδα
Τρεμοσβύνουσαν τὴν ἐλδα
Νὰ παλαίῃ μὲ αὐτὸν,
Κ' ἐπλησίασα εἰς μάτην
Εἰς τὴν ὥραν τὴν ἐσχάτην
Νὰ τὴν σώσω προσπαθῶν.

—

Τρέμων τὴν ἡσπάσθην πρῶτα·
Καὶ ζητοῦσαν εἰς τὰ ὦτα
Νὰ μὲ εἴπῃ κάτι τι
Ὡς τὴν εἶδον, μετὰ πόνων
Ἔσκυψα καὶ ταῦτα μόνον
Μ' ἐψιθύρισε στ' αὐτί.

—

α Ὅτι φεύγω οὐδεμία
Πλέον μέρ' ἀμφιβολία.
Εἰς τὸν τάφον μου σιμὰ
Ἐκ ψυχῆς ἂν μὲ ἠγάπας
Καὶ ποτὲ δὲν μὲ ἠπάτας
Νὰ προσέρχεσαι συχνά.

—

Ἂν ὡς λέγουν πῶς πλανῶνται
Ὅταν οἱ θνητοὶ κοιμῶνται

Τῶν θαυόντων αἱ σκιαί.
Τὴν στιγμὴν ὅπ' ἡ Σελήνη
Θ' ἀρχίζῃ φῶς νὰ χύνῃ
Τὴν τῆς φίλης σου ἰδέ.

—

Ταῦτα εἶπε καὶ ἀπεῖπε
Καὶ πιστῶς εἰς ὅ,τι μ' εἶπε
'Απ' τὸ μνῆμά της ἐδῶ
Τὴν σκιάν της π' ἀναβαίνει,
'Η σελήνη ὅταν βγαίνῃ
Περιμένω νὰ ἰδῶ.—

—

Ταῦτα εἶπε καὶ ἐκεῖνος
Δὶν ἠκούσθη πλέον θρῆνος·
'Ανελπίστως εἰς βαθὺν
'Εβυθίσθη ὕπνον τώρα
Οὐρανέ! ὁποία ὥρα
Δι' αὐτὸν τὸν δυστυχῆ!

—

'Ανεφάνη ἡ Σελήνη
Καὶ ἐφάνη καὶ ἐκείνη
Ν' ἀναβαίνῃ μὲ αὐτήν·
Κ' εἰς τ' ὠχρὸν καὶ τρέμον φῶς της
Εὐλογεῖ τώρα ἐμπρός της
Τὸν πιστόν της ἐραστήν.

('Εκ τοῦ «Βρεττανικοῦ 'Αστέρος»).

Α. ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ.

ΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΑΙΝΙΓΜΑΤΩΝ.

—

ΑΙΝΙΓΜΑ Γ'.

αἰ—μυῖα—μία—ἴα—Αἰμυλία.

—

ΑΙΝΙΓΜΑ Δ'.

Τάλας—ἄλας.

—

ΑΙΝΙΓΜΑ Ε'.

Τὸ στοιχεῖον Ν.

ΛΥΤΑΙ.

—

'Η κ. Καλλιόπη Ι. Δραγάτζη, ἡ κ. Μαρία 'Αναστασιάδου, ἡ κ. Σεβαστὴ Σ. Χρηστίδου, 'Ο κ. Κ. Καλβοκορέσης, ὁ κ. Ι. Κοντὸς, ὁ κ. Κ. Γεωργιάδης, ὁ κ. Νικόλαος Σ. Χρηστίδης. Φ. Τσολακίδης, Ρ. 'Ελευθεριάδης.

ΑΙΝΙΓΜΑ ΣΤ'.

—

Τῆς φύσεως ἀποτελῶ
τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν,
ἂν καὶ διττῶς ἐκφέρομαι
ἔννοιαν ἔχω μίαν.
'Σ τὴν λεγομένην πρόοδον
πολιτισμὸν παιδείαν
ἐμὲ καὶ μόνον γνώριζε,
πῶς θεωροῦν αἰτίαν.
Εἶναι λοιπὸν καθῆκόν Σου
νὰ μὲ καλλιεργήσῃς
διότι ἄλλως, φίλε μου,
θὰ τὸ μετανοήσῃς.
Τῆς ἀρχικῆς μου προφορᾶς
θ' ἀλλάξουν τὰ στοιχεῖα
ὡς πρὸς τὴν πρώτην θέσιν των
καὶ ποῦ τότ' ἡ παιδεία ;!!
'Ανθρώπους θὰ ὑπηρετῶ
ὡς ἄλλος ἀχθοφόρος,
αἱ δ' ὗβρεις καὶ τὸ ράπισμα
θὰ ἦν ὁ μόνος ἔρος
Τῆς ταλαιπώρου μου αὐτῆς
ὑπάρξεως πλὴν ὅμως
ἤξευρε ὅτ' ὑρίσταται
ὁ μεταξύ μας Νόμος
« Μόνος δὲν θὰ μεταβληθῶ
« ἀλλὰ καὶ Σὺ ἐπίσης
« καὶ τὰ φρονήματα μ' αὐτὰ
« θὰ σπεύσῃς ν' ἀποκτήσῃς».

Ν. ΜΑΚΑΡΟΣ

'Υπεύθυνος Δ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Εὐμουσίαν ἀσκεῖν.
(Εὐριπίδ.)

ΕΤΟΣ Α'. **15** *Ἰουνίου 1878.* *ΑΡΙΘΜΟΣ* **6.**

Ὕλη καὶ δύναμις. — Ἐντυπώσεις μιᾶς ἡμέρας. — Ὁ καφὲς. — Περὶ τοῦ πλανήτου Ποσειδῶνος. (συνέχεια καὶ τέλος).— Ἡ ἔρημος Σαχάρα. — Μυθιστόρημα.— Ποικίλα. —Ποίησις. — Αἴνιγμα. — Λύσεις τῶν προηγουμένων αἰνιγμάτων.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Δὶς ἤδη περιέστημεν εἰς τὴν λυπηρὰν ἀνάγκην τοῦ νὰ ζητήσωμεν συγγνώμην ἐκ τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν, διὰ τὴν παρατηρουμένην βραδύτητα περὶ τὴν ἔκδοσιν τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν, καὶ δὶς ἠναγκάσθημεν, ὡς μὴ ὤφειλε, νὰ ψευσθῶμεν. Πεποίθαμεν ὅμως ὅτι αὕτη ἔσται ἡ τελευταία ἡμῶν παράκλησις τὴν ὁποίαν θέλομεν ἀποτείνει τοῖς φιλομούσοις ἡμῶν συνδρομηταῖς, ὅπως τύχωμεν τῆς συγγνώμης αὐτῶν διὰ τὴν τελευταίαν ταύτην βραδύτητα ἡμῶν, τοσούτῳ μᾶλλον, καθ'ὅσον αἴτιον τῆς τοσαύτης βραδύτητος ὑπῆρξεν οὐχὶ ἄλλο τι, ἀλλ' ἡ ἀνατύπωσις τοῦ ἀ. καὶ β', φυλλαδίου, ἅτινα πρὸ καιροῦ ἐξαντληθέντα δὲν ἐπέτρεπον τὴν περαιτέρω πορείαν τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν.

Βαίνοντες νῦν τὴν πρὸς τὰ πρόσω πορείαν ἡμῶν ἀγγέλομεν τοῖς φιλομούσοις ἡμῶν συνδρομηταῖς ὅτι νέος προσετέθη συνάδελφος ἡμῖν, ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου βεβαιοτέρα καθίσταται ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου ἡμῶν, διότι ὡς γνωστόν, οἰκοδόμημά τι τοσούτῳ σταθερώτερον ἀποβαίνει, ὅσον τὰ στηρίγματα αὐτοῦ εἰσὶ περισσότερα. Ἀναγνωρίζοντες συνάμα τὰς ἀτελείας τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν ἀρχόμεθα, ἀπὸ τοῦ Ζ'. Ἀριθ. ἀμέσως, τῆς ἐν γένει ἀναμορφώσεως καὶ διαρρυθμίσεως αὐτοῦ, ὅπως οὕτω παρέξωμεν τοῖς ἀξιοτίμοις συνδρομηταῖς ἡμῶν περιοδικὸν τοιοῦτον, οἷον ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ ἀ. φυλ. ὑπεσχέθημεν. Τοῦτο δὲ λέγομεν πεποιθότες οὐχὶ εἰς τὰς ἀσθενεῖς ἡμῶν δυνάμεις, ἀλλ' εἰς τὰς εἰλικρινεῖς ὑποσχέσεις, πολλῶν διακεκριμένων λογίων, ἐκ τῶν ὁποίων εὐτυχῶς εὐμοιρεῖ ἡ ἡμετέρα πόλις.

Καί τοι δ' ἔχομεν πλήρη πεποίθησιν εἰς τὴν πρόθυμον σύμπραξιν πολλῶν λογίων, οὐχ ἧττον ὅμως δὲν κρίνομεν ἀπὸ σκοποῦ νὰ παρακαλέσωμεν τὸ φιλόμουσον κοινόν, ὅπως τὴν αὐτὴν πάντοτε παρέχῃ ἡμῖν ὑποστήριξιν, ἣν μέχρι τοῦδε μεθ' ὅλας τὰς ἀτελείας ἡμῶν οὐκ ἐπαύσατο παρέχον. Ἡμεῖς δὲ καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι θέλομεν καταβάλει πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως τελειοποιοῦντες ὁσημέραι τὸ κατὰ πολλὰ ἀτελὲς ἡμῶν περιοδικὸν, ἱκανοποιήσωμεν τοὺς φιλομούσους ἡμῶν συνδρομητάς.

—

ΥΛΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΣ.

Ἐν τῇ ἁρμονίᾳ ταύτῃ τοῦ σύμπαντος, ἣν οἱ ἀρχαῖοι προσφυέστατα ἀπεκάλεσαν *κόσμον* οὐδὲν συμβαίνει ἄνευ νόμου, ἄνευ σκοποῦ. *Τυχαῖον* δὲν εἶναι διὰ τὸν ἄνθρωπον ἡ ὅ,τι αὐτὸς, μὴ εὑρίσκων ἐν τῇ ἀτελείᾳ αὐτοῦ τὴν κατάλληλον παραγωγὸν αἰτίαν, δὲν δύναται νὰ ἀποκαλέσῃ *σκόπιμον*.

Οὐδείς, πιστεύομεν, ὀρθῶς φρονῶν δύναται νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀλήθειαν ταύτην. Ὁ κόσμος ὅλος συγκρατεῖται καὶ δεσπόζεται ὑπὸ τῆς παντοδυνάμου ταύτης δυνάμεως, τοῦ *φυσικοῦ νόμου*, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν ψυχὴν τῆς ὕλης, ψυχὴν ἀμετάβλητον καὶ ἄπειρον, καθ' ὅσον ἄπειρος εἶναι καὶ ἡ ὕλη, δι' ἧς ἐνεργεῖ. Τῆς ἀπείρου ταύτης δυνάμεως (ἧς μερίσματα εἶναι οἱ διάφοροι φυσικοὶ νόμοι) ἀγνοοῦμεν καὶ θὰ ἀγνοοῦμεν πάντοτε τὴν φύσιν. Δὲν τὴν γνωρίζομεν ἢ ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματά της.

Βλέπομεν π. χ. τὴν ὕλην πίπτουσαν καὶ ὑποθέτομεν ὅτι ἐνεργεῖ ἐπ' αὐτῆς μία δύναμις, ἥτις τὴν ἀναγκάζει νὰ πίπτῃ, ἡ *βαρύτης*. Ἀλλὰ τίς ἡ φύσις, ἡ οὐσία τῆς βαρύτητος;— Δὲν γνωρίζομεν ἢ ὅτι ἡ βαρύτης εἶναι ἡ αἰτία δι' ἣν τὰ σώματα πίπτουσι. Τίποτε περισσότερον. Ὁ ἄνθρωπος δύναται, ἢ νομίζει ὅτι δύναται, νὰ λύσῃ διὰ τοῦ πνεύματός του τὰ ὕψιστα τῶν φιλοσοφικῶν ζητημάτων, ἂν ὄχι πειστικῶς, τοὐλάχιστον δύναται νὰ εὕρῃ λύσιν ἀρκετὰ ἱκανοποιοῦσαν τὸν ἴδιον νοῦν του. Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν *ἀτόμων*, τῶν μικροσκοπικωτάτων τούτων κόσμων, δὲν χωρεῖ οὐδ' ἡ λεπτοτάτη σμίλη φιλοσοφικῆς διανοίας, οὐδ' ὁ ἐντελέστερος φακὸς φιλοσοφικοῦ νοός. Ἀπόδειξις τῶν εἰρημένων εἶναι ἡ ὅλως ἀντιφυσικὴ ἐξήγησις τῶν φαινομένων ὑπὸ τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, οἵτινες ἐξήταζον τὴν ὕλην χωρὶς νὰ ἔχωσιν αὐτὴν ἐνώπιον αὐτῶν, ἀλλ' ἰδανικῶς, καταρίπτοντες τὸν πολύτιμον αὐτῶν χρόνον καὶ ἐξαντλοῦντες τὸ πνεῦμα αὐτῶν περὶ τὴν εὕρεσιν τῆς *φύσεως* τῶν αἰτίων, ὑφ' ὧν ἡ ὕλη κυβερνᾶται. Ἐχώριζον τὴν ὕλην ἀπὸ τῆς δυνάμεως καὶ ἀφίνοντες ἀνεξέταστα τὰ φαινόμενα, ἐζήτουν νὰ ἀναλύσωσι τὰ αἴτια.

Οἱ νεώτεροι ὅμως διδαχθέντες ὑπὸ τοῦ παθήματος τῶν ἀρχαίων, ἐξετάζουσι τὴν ὕλην καὶ τοὺς νόμους τῶν δυνάμεων, τῶν ἐπ' αὐτῆς ἐνεργουσῶν, χωρὶς νὰ ἐνδιατρίψωσιν ἐπὶ ματαίῳ περὶ τὴν εὕρεσιν τοῦ *φιλοσοφικοῦ* τῶν ἀρχαίων *λίθου*, τῆς φύσεως τῶν δυνάμεων. Ἕκαστος εἶναι ἐλεύθερος νὰ φρονῇ ὅ,τι δήποτε περὶ τῆς φύσεως τῶν δυνάμεων, ἀρκεῖ νὰ παραδέχηται τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν, ὅπως οἱ φιλόσοφοι δύνανται ἀτιμωρητὶ νὰ μορφόνωσιν οἱασδήποτε φιλοσοφικὰς θεωρίας περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἀπείρου καὶ τῆς οὐσίας τοῦ θεοῦ, χωρὶς νὰ δύνανται νὰ πείσωσι τοὺς ἄλλους ἴσως δὲ (οἱ εἰλικρινέστεροι) οὐδ' ἑαυτοὺς περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἰδανικῶν αὐτῶν θεωρημάτων. Δὲν χωρίζουσι πλέον οἱ νεώτεροι τὴν δύναμιν ἀπὸ τῆς ὕλης ἀλλὰ τὰς εὑρίσκομεν ἀχωρίστους. Ἄνευ ὕλης δύναμις δὲν ὑπάρχει οὐδὲ νοεῖται κἄν. Ἡ δύναμις ἐτέθη ἅπαξ ἐν τῇ ὕλῃ, θὰ συνυπάρχῃ μετ' αὐτῆς καὶ θὰ παύσῃ ὑπάρχουσα, ἐὰν ἡ ὕλη μηδενισθῇ.

Καθ' ὅσον ἡ ἐπιστήμη προχωρεῖ ἐν τῇ ἐνδόξῳ αὐτῆς πορείᾳ, κατὰ τοσοῦτον καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνάμεων, ἃς ἐκ *συνθήκης* παραδεχόμεθα διὰ τῆς ὕλης ἐνεργούσας, σμικρύνεται. Ἡ θερμότης καὶ τὸ φῶς, τέως θεωρούμεναι ὡς δύο χωρισταὶ δυνάμεις, συνεχωνεύθησαν εἰς μίαν Τὸ αἴτιον τοῦ μαγνητισμοῦ εἶναι παρεμφερὲς πρὸς τὸ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ἡ δὲ σχέσις αὐτῶν ἔδωκε γένεσιν εἰς τὸν *ἠλεκτρομαγνητισμόν*. Ὀλίγον ἀκόμη καὶ αἱ δυνάμεις ἁπλουστευόμεναι θὰ καταληξωσιν εἰς μίαν, ἥτις φέρουσα τὸν χαρακτῆρα κοινῆς τῶν φαινομένων αἰτίας θὰ ἀντικαταστήσῃ τὰς πολλὰς, εἰς δύναμιν γενικὴν. ἡ ὁποία, δια-

μεριζομένη κατὰ τὴν διάφορον τῶν αἰσθητηρίων ἀντίληψιν, θὰ πλησιάσῃ τὸν ἄνθρωπον κατὰ ἓν μέγα βῆμα πρὸς τὴν κατάληψιν τῆς ἀρχικῆς αἰτίας ἁπάντων τῶν φαινομένων ζωῆς καὶ κινήσεως, τοῦ Θεοῦ.

ΗΛΙΑΣ Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΝΕΑΝΙΔΟΣ.

ΜΙΑ ΔΥΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ ΦΘΙΝΟΠΩΡΟΥ

Ὁ Ἥλιος τὸ βῆμά του ς' τὴν δύσιν ὅταν στρέψῃ,
'ς τὸν οὐρανὸν ὀπίσω του ἀφίνει χρυσᾶ νέφη.
Καὶ οἱ φιλότιμοι θνητοί, ς' τὴν γῆν μας πρὶν νὰ δύσουν,
γῶς χρεωστοῦν κατόπιν των ἔνδοξον νὰ ἀφήσουν.
(Π. Σοῦτσος.)

Πόσον εὐφρόσυνος εἶνε ἡ ἀπόλαυσις τῆς ἡδονῆς ἐκείνης, ἥτις προσγίγνεται ἐκ τῆς θέας τῶν τοῦ Πλάστου ἔργων καὶ ἐκ τῶν ἀθώων τοῦ ἀνθρώπου τέρψεων. Μετὰ τὸ θέαμα τῆς ἀπὸ μέσου πελάγους ἀνατολῆς τοῦ Φοίβου, οὐδὲν ἄλλο νομίζω γλυκύτερον καὶ γοητευτικώτερον, ἢ, ἱσταμένη ἐφ' ὑψηλοῦ ἐν μέσῳ ἀπεράντου ὁρίζοντος, νὰ κατοπτεύω τὸν μέγαν τοῦ οὐρανοῦ φωστῆρα, διασχίζοντα τὰ νέφη καὶ οἱονεὶ κατερχόμενον εἰς τοὺς βυθοὺς τῆς ἠρεμούσης ἢ κυμαινομένης θαλάσσης. Οἱ πάντες τὴν μεγαλοπρέπειαν τοῦ θεάματος τούτου ὁμολογοῦσιν. Οἱ πάντες ἵστανται χαίνοντες πρὸ τῆς σοβαρᾶς καὶ βαθμιαίας ἀποχωρήσεως τοῦ φωτοβόλου ἀστέρος. Πάντα τὰ περὶ τὸν δύοντα Ἥλιον παμποικίλοις χρώμασι κοσμοῦνται. Ἔνθεν μὲν πέμπονται χρυσᾶ κύματα εἰς τοὺς διὰ τῶν μαραινομένων — ἢ καὶ πρασίνων ἔτι — κλάδων διακρινομένους οἰκίσκους χωμυδρίων, ὧν τὸ λεπτὸν κωδωνοστάσιον ὑψοῦται ἐξαστράπτον ὑπεράνω τῶν ὑψηλῶν δένδρων. Ἔνθεν δὲ ἐκτενὴς περιοχή, κατάφυτος καὶ σύνδενδρος, πλεῖστα περιλαμβάνουσα ποίμνια, βόσκοντα εἰς βαθείας νομὰς διὰ παντοίων χρωμάτων ποικίλλεται. Ἀλλαχοῦ, ὁ ἱστάμενος παρὰ τὰς χλοαζούσας ὄχθας ἑλικοστρόφου ῥυακίου, θαυμάζει βλέπων τὰς πυριφλεγεῖς ἀκτῖνας τοῦ θερμογόνου ἀστέρος ἐπιχρυσούσας τὸ ναματιαῖον ἐκείνου ὕδωρ, ὅπερ ἠρέμα κελαρύζει. Ἅπας ὁ ὁρίζων ἐξ ἴων στέφεται.

Ἀλλ' ἅμα τοῦ φαεινοῦ ἄστρου ὠχριάσαντος, οἱ γεωργοὶ ἐγκαταλείπουσι πλέον τὸ ἄροτρον καὶ πορεύονται εἰς τὰς πενιχρὰς αὐτῶν καλύβας, κεκμηκότες ἐκ τῶν τῆς ἡμέρας μόχθων καὶ τοῦ καύσωνος τοῦ ἡλίου. Τέλος κατέρχεται ὁ βασιλεὺς τῆς ἡμέρας, δίδων τὸ τελευταῖον φίλημα τῇ ἐρατεινῇ φύσει. Ἅμα τούτου ἀπελθόντος, ἐμφανίζεται ὁ Ἕσπερος, ὁδηγῶν τὴν χορείαν τῶν ἀστέρων, ἐν ᾧ νέφη τινὰ χρυσίζοντα, ῥίπτουσι τὰς τελευταίας τοῦ φωτὸς μαρμαρυγὰς ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος, ὃν ἄρχεται νὰ καταλαμβάνῃ πένθιμός τις σκιά. Τὸ πτηνὸν δὲν ἀκούεται πλέον· ἐκρύβη εἰς σκιερὰς φυλλάδας, ἵν' ἀντικατασταθῇ αὐτὸ ἡ θρηνώδης γλαύξ. Μακρόθεν ἀκούεται τὸ βέλασμα τῶν ἐπανερχομένων ἀκάκων προβάτων, συνοδευόμενον ὑπὸ τῶν ἠχηρῶν κωδωνίσκων καὶ τῆς παθητικῆς τοῦ ποιμένος φλογέρας. Ὅταν δὲ πλέον ἡ τελευταία ἀκτὶς ἐκλείψῃ καὶ ὁ μέλας τῆς νυκτὸς πέπλος καλύψῃ τὸν οὐρανόν, τότε ἡ αἰγλήτσσα νυκτιπόρος τῶν οὐρανῶν δέσποινα, διασκεδάζουσα πᾶσαν σκιάν, διαχέει μεθ' ἱλαρότητος τοῦ δίσκου της τὴν λάμψιν ἐπὶ ἀθρύβων κορυφῶν τῶν δένδρων καὶ τῶν λόφων.

Τίς ἀτενίζων τὰ τοιαῦτα τῆς φύσεως θέλγητρα, μένει ἀναίσθητος καὶ δὲν θαυμάζει τὴν πανσοφίαν, τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Πλάστου; Τίς δὲν καταλαμ-

βάνεται ὑπὸ σοβαρῶν σκέψεων, βλέπων τὴν ἁρμονίαν τῶν ἀναλλοιώτων τῆς φύσεως νόμων; Ὢ! πόσα τεκμήρια τῆς ἀπείρου τοῦ Πλάστου ἀγαθότητος προφαίνονται ἡμῖν καθ' ἑκάστην! Ἅπασα ἡ φύσις ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν εὐεργετεῖ ἡμᾶς· κατ' ἐξοχὴν δ' ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος παρέχει εἰς πᾶσαν ζωϊκὴν καὶ φυτικὴν οὐσίαν ὕπαρξιν, ὡσεὶ διδάσκων ἡμᾶς τὸ εὐποιεῖν. Πλὴν φεῦ! πόσαι μυριάδες βροτῶν διέρχονται ἀνάλγητοι τὸν ἐπίγειον βίον, ἄνευ τῆς ἐλαχίστης προσβλέψεως πρὸς τὰ τοῦ Πλάστου δημιουργήματα, ὧν καὶ τὸ ἐλάχιστον τρανώτατα δεικνύει ὅτι διάνοιά τις πάνσοφος καὶ παντοδύναμος ἔπλασεν αὐτά. Ἡ μεγαλοπρεπὴς ἡσυχία τῆς νυκτὸς ὑποδεικνύει ἡμῖν ἀνωτέραν τινὰ δύναμιν, ἀφ' ἧς αἰσθανόμεθα καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξηρτημένους. Τὰ κύματα, ῥοχθοῦντα καὶ θραυόμενα ἐπὶ ἀποτόμων βράχων, τὸ φοβερὸν σκότος, ὁ ψίθυρος τῶν φύλλων, αἱ ὁρμητικαὶ τῶν χειμάρρων φοραί, ἡ ἀπὸ τῆς γῆς ἀπουσία παντὸς ἐμψύχου ὄντος, ἡ ἐπικρατοῦσα νεκρικὴ σιγή, ὁ σφοδρῶς πνέων ἄνεμος καὶ μανιωδῶς σείων τὰ δένδρα τῆς γῆς, πάντα ταῦτα ἐπὶ μᾶλλον πρὸς τὸν Πλάστην ἀνυψοῦσιν ἡμᾶς καὶ καταδεικνύουσι τὴν ἀπέναντι Ἐκείνου σμικρότητα ἡμῶν, εὑρισκομένων ἐν μέσῳ τοσούτων θαυμασίων.

Ἀλλὰ ἡ πρώτη ἰδέα, ἥτις γεννᾶται ἐν ἡμῖν, θεωμένοις τὴν δῦσιν τοῦ ἡλίου, εἶνε ὅτι ὁ δύων φανὸς ἀποτελεῖ σύμβολον τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν. Ζωογονούμεθα μὲν καὶ ὑπάρχομεν διὰ τῶν καθ' ἡμέραν πεμπομένων δωρημάτων αὐτοῦ, τῆς θερμότητος, τοῦ φωτός, τῆς λάμψεως καὶ τῆς χαρᾶς· πρὸς τούτοις ὅμως αὐτὸς ὑποδεικνύει ἡμῖν καὶ ὅτι ὁ χρόνος ἀκατάσχετος κυλινδεῖται πρὸς τὰ πρόσω, πολλὰ μεθ' ἑαυτοῦ συμπαρασύρων καὶ ἀναμιμνήσκων ὅτι δέον νὰ ἐγρηγορῶμεν, τόν τε νοῦν ἀναπτύσσοντες καὶ τὴν καρδίαν μορφοῦντες, ἀρυόμενοι νάματα ἀληθοῦς καὶ οὐρανίου παιδείας ἀπὸ τῶν διαυγεστάτων καὶ πολυκρούνων αὐτῆς πηγῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, παρατηροῦμεν ὅτι ὁ δύων ἥλιος, ἕως οὗ τέλεον ἀφανισθῇ, φωτίζει εἰσέτι καὶ ἐπιχρυσοῖ τὰ ὑψυκάρηνα ὄρη, ἔπειτα δ' αἱ ἀκτῖνες αὐτοῦ ἐξασθενοῦνται, ὠχριῶσιν, ἀποσβέννυνται, ἀντικαθιστάμεναι ὑπὸ τῆς νυκτός. Οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει, μέχρι τελευτῆς τοῦ βίου, νὰ λάμπῃ διὰ τῶν ἀρετῶν του, νὰ εὐεργετῇ τὸν πλησίον, νὰ φωτίζῃ ὡς ὁ ἥλιος καὶ ν' ἀναμιμνήσκηται ὅτι τὸ γῆρας θέλει καταλάβει αὐτὸν καὶ ὅτι ὁ βρότειος βίος θέλει ποτὲ καθ' ὁλοκληρίαν ἀποσβεσθῇ.

Συνάγωμεν λοιπὸν κλωνάρια, ἵν' ἀποτελέσωμεν κλάδον, διαχέοντα ἀρετῆς εὐοσμίαν· συλλέγωμεν τὰ χρήσιμα ἐνθυμούμενοι τὸ Ἰσοκράτειον ἐκεῖνο α *Ὥσπερ τὴν μέλισσαν ὁρῶμεν ἐφ' ἅπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἑκάστου δὲ τὰ χρήσιμα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.* » Ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐχωμεν τὴν γλυκεῖαν παραμυθίαν ὅτι, καθὼς κατὰ πᾶσαν πρωΐαν προχέονται ἐξ ἀνατολῶν χρυσᾶ κύματα φωτὸς καὶ θάλπους, οὕτω καὶ διὰ τοὺς δικαίους καὶ ἐναρέτους θέλει ποτὲ ἀνατείλει ἡ ἀγήρως μακαριότης καὶ ἡ ἐν οὐρανῷ ἀποκατάστασις.

(Κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1877.)

ΣΑΠΦΩ Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΥ.

Ο ΚΑΦΕΣ.

Ὁ σοφὸς συγγραφεὺς τῆς Λογικῆς Πραγματείας περὶ φθίσεως τῶν πνευμόνων Pietra santa, *ἐδημοσίευσε διὰ τῆς ἐν Παρισίοις ἐπ' αὐτοῦ ἐκδιδομένης* Ἐφημερίδος τῆς Ὑγιεινῆς, *τὸ ἑπόμενον ἐπαγωγὸν ἄρθρον, ὅπερ ἐξελληνίζομεν χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῶν Ἑλικωνιάδων Μουσῶν.*

. . . . . Cette liqueur, au poète si chère,
Lui manquait à Virgile et qu'adorait Vol-
(Delille) [taire

Ὁ θάμνος τοῦ καφὲ, ἔχων λευκὰ τὰ ἄνθη, δι' ὃ ἐπωνυμεῖται Ἀραβικὸς ἰα-

σμος, παράγει δύο σπόρους κεκλεισμένους ἐν ἐρυθρῷ καρπῷ, τῷ κεράσῳ παρεμφερεῖ. Ἡ μεγάλη καὶ κυρία συγκομιδὴ τελεῖται κατὰ Μάιον εἴτε ξηραινομένου ἐν τῷ κλιβάνῳ τοῦ οἰκοθεν καταπεσόντος καρποῦ, ἐξ οὗ οἱ κόκκοι καθίστανται κιτρινωποί· εἴτε ἐξαγομένων αὐτῶν ἐκ τῆς σαρκὸς διὰ διαβρέξεως εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἐξ οὗ λαμβάνουσι πρασίνην τινὰ χροιάν. Οἱ τῆς Μόκκας γεωργοὶ προτιμῶσι τὸν πρῶτον τρόπον, διότι αὐτὸς, ὡς φρονοῦσι, κάλλιον διαρκεῖ τὸ δραστικὸν στοιχεῖον, ἐξ οὗ τὸ ἄρωμα τοῦ καφέ.

Ἆρά γε διὰ τοῦτο ὁ τῆς Μόκκας ἔχει τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν ἄλλων εἰδῶν; Ἐν γένει ὁ φαιοκίτρινος αὐτοῦ κόκκος εἶνε ἐλάσσων τοῦ Βουρβονείου, ἐπιμηκεστέρου ὄντος, καὶ τοῦ Μαρτινικείου, διακρινομένου πρὸ πάντων ἔκ τε τοῦ πρασίνου αὐτοῦ χρώματος καὶ ἐκ τῆς ὀπωσοῦν χορτώδους αὐτοῦ γεύσεως. Εἶνε λίαν γνωστὴ ἡ παλαιὰ γνώμη πρὸς κατασκευὴν ἐξαιρέτου καφὲ· μῖξον ἴσα ποσὰ Βουρβονείου καὶ Μαρτινικείου καὶ πρόσθες, κατὰ ἓν τρίτον τοῦ ὅλου, τῆς Μόκκας καφέ.

Ἡ Καϋέννη, Ἰαύα, Γουαδελούπα, Αἰτη καὶ Βρασιλία, παράγουσι καὶ αὐταὶ ἀνάλογον ποσὸν διὰ τὰ ἑκατὸν δέκα ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, τῶν ἐτησίως ἐν Εὐρώπῃ καταναλισκομένων.

Ὁ καφὲς κατάγεται ἐξ Αἰθιοπίας· κατὰ τὸν ἔνατον αἰῶνα γνωσθεὶς ἐν Περσίᾳ, εἰσήχθη εἰς Κωνσταντινούπολιν, τῷ δεκάτῳ ἕκτῳ αἰῶνι, ὑπ' ἀβυσσινῶν ἐμπόρων, βασιλεύοντος τοῦ Μεγάλου Σουλεϋμάν, ἐκ δὲ Κωνσταντινουπόλεως ἔλαβον αὐτὸν κατ' ἀρχὰς ἡ Βενετία καὶ Μασσαλία. Ἀλλ' ἤρχετο τότε ὀλίγος καὶ ἐτιμᾶτο τεσσαράκοντα ταλλήρων τὴν λίτραν. Οἱ κατ' ἐξοχὴν ἔμποροι Ὁλλανδοὶ, προσεπάθησαν να διαδώτωσιν ἐν ταῖς ἀποικίαις αὐτῶν τοῦ καφὲ τὴν καλλιέργειαν· τόσον δ' ἐπέτυχον, ὥστε ὁ Βαταυΐας, τῷ 1690, ἔπεμψεν εἰς Ἀμστελόδαμον νεαρὰς παρασπάδας, ἐξ ὧν μία ἐστάλη εἰς τὸν βασιλικὸν κῆπον τῶν Παρισίων.

Ἡδη τῷ 1644 εἶχε προσενεχθῆ πρὸς τιμὴν τῷ Λουδοβίκῳ ΙΔ'. κίκερα ἐκ τοῦ νεοφανοῦς ὑγροῦ· δυσκόλως ὅμως εἰσεχώρει εἰς τὰ ἡμέτερα ἔθιμα καὶ ἡ Κυρία Σεβινιὲ ἀνενδοιάστως ἔλεγεν «Ὁ Ρακίνας θὰ παρέλθῃ ὡς ὁ καφές». Ἀλλὰ καὶ ὁ Ρακίνας ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τοῦ Μεγάλου Βασιλέως καὶ ὁ τῆς Τουρκίας πρεσβευτὴς διετήρει ἐν Παρισίοις τὴν ἀνατολικὴν συνήθειαν, προσφέρων ἀεὶ εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους κίμβην καφέ. Ταῦτα ἤρκεσαν πρὸς διάδοσιν αὐτοῦ. Πᾶς τις ἠθέλησε νὰ ἔχῃ τὴν πορσελάνην καὶ τὰ κροσσωτὰ μάκτρα, ἃ ἡ Κυρία Σεβινιὲ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπέλαβεν ὡς ὑπερβολικὴν πολυτέλειαν· ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἐγκαίρως καὶ προθύμως ὑπέκυψεν εἰς τὴν γενικὴν προκατάληψιν. Ἔν τινι τῶν ἐπιστολῶν αὐτῆς ἀναγινώσκομεν ἐγκώμιον τοῦ μετὰ γάλακτος καφὲ, ὅπερ ταχέως ἐπενοήθη, καίτοι φαίνεται φρονοῦσα ἡ κυρία Σεβινιὲ ὅτι τὸ γάλα ἔχει τι τὸ μετριαστικὸν τοῦ καφὲ, ὅστις δὲν ἀπήλαυεν εἰσέτι τῆς πλήρους αὐτῆς ἐμπιστοσύνης.

Τρία ἔτη μετὰ τὴν πρέσβευσιν τοῦ Σουλιμὰν Ἀγᾶ, τὸ πρῶτον δημόσιον καφενεῖον ἠνεῴχθη τῷ 1672, ἐν τῇ Ἀγορᾷ Ἁγ. Γερμανοῦ, ὑπό τινος Ἀρμενίου, Πασχάλη τοὔνομα, μετακομισθέντος ἐκ τῆς ὁδοῦ Bissy.

Οἱ ἀλλοδαποὶ ἐκεῖνοι, λευκὴν ὀθόνην διεζωσμένοι, φέροντες δοχεῖον λευκοσιδήρου, πύραυνον σὺν τῇ προχόῳ ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ ὑδρεῖον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, διέτρεχον τὴν πόλιν πωλοῦντες τὸν καφὲ, ἀντὶ δύο πενταλέπτων τὸ κυάθιον. Ἀλλ' ὁ λαὸς δὲν εἶχεν εἰσέτι μυηθῆ τὰ βέλγητρα τοῦ ποτοῦ τούτου, ἐκτιμωμένου ὑπὸ μόνον τῶν ἀρίστων καὶ διὰ τοῦτο οἱ καφεπῶλαι ἐκεῖνοι δὲν ηὐδοκίμησαν.

Μετὰ διακόσια ἔτη ἐμέλλε νὰ ἐπανίδωμεν ἐν Παρισίοις τὸ ἐκ λευκοσιδήρου

δοχεῖον καὶ τὸν περιφερόμενον καφὲ ἀντὶ δύο πενταλέπτων τὸν κυαθίσκον, ἀλλ' οὐχὶ πλέον ὑπὸ τοῦ ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. Ἀρμενίου, ἀλλ' ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ λαοῦ, πορευομένης παρὰ τὰ προχώματα τῆς πόλεως, ἣν εἱ Πρῶσσοι ἐπολιόρκουν καὶ προσφερούσης τὸ ἐμπόρευμα αὐτῆς τοῖς ἐθνοφύλαξιν, ἀμυνομένοις ὑπὲρ τῆς ἑστίας. Φεῦ! δριμὺ ψῦχος, ἄνεμος καὶ χιὼν ἐπάλαιον καὶ αὐτὰ καθ' ἡμῶν· ἐνίοτε δὲ, ἐν μέσῳ δύο φρουρῶν, ὁ πολίτης στρατιώτης περιχαρὴς ἐπανεύρισκε τὸ ἀγαπητὸν ποτόν. Ἄλλοτε δὲ πάλιν αἱ γυναῖκες, μητέρες καὶ ἀδελφαὶ τῶν αὐτοσχεδίων ἐκείνων στρατιωτῶν, διήρχοντό τινα λεπτὰ μετὰ τοῦ οἰκογενείαρχου ἢ τοῦ πεφιλημένου υἱοῦ, εὐτυχεῖς διότι ὑπεστήριζον καὶ ὑπέθαλπον τὴν τόλμην αὐτοῦ καὶ εὐτυχέστεραι διότι συνεκοινώνουν τοῖς μόχθοις αὐτοῦ. Τότε ἅπαντες συνέπινον τὸ γενναῖον ὑγρὸν ἐκ τοῦ δοχείου τῆς καλῆς γυναικός· δὲν ἦτον ὅμως, ὡς ἴσως νομίζετε, ἀηδὲς τὸ ποτὸν ἐκεῖνο, ἀλλὰ τοὐναντίον περιεῖχεν ἀπροσδόκητον δύναμιν ἐν τῇ ἀδελφότητι ἐκείνῃ τοῦ κινδύνου (περὶ ἧς ἴσως μειδιᾶτε σήμερον οἱ ἐπιλήσμονες ὑμεῖς καὶ πυρρωνικαί), ἐγκαταλιπὸν καὶ αὐτὸ πᾶσιν ὑμῖν τοῖς παρισινοῖς συγκινητικὰς ἀναμνήσεις.

Τὸ ἐμπόριον τῶν Ἀρμενίων δὲν εἶχε προκόψει. Ἀλλ' ὁ Προκόπιος, εἷς τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν, Σικελιώτης τὴν καταγωγὴν, ἠνέῳξε νέον καφενεῖον ἐν τῇ ὁδῷ Buss. τοῦ Ἁγ. Γερμανοῦ. Ἐν τῷ κομψῷ τούτῳ ἱδρύματι, ἐν ᾧ τὸν ζυθον διεδείκνυντο τὰ παγωτὰ, ἡ κοινωνία δὲν ἐδίστασε νὰ συνέρχηται ἐπὶ τὸ αὐτό. Ὁ Ἰωάννης Ἰάκωβος Ῥουσσὼ, ὁ Λαμόθος, ὁ Πίρων, ὁ Βολταῖρος, αὐτοῦ συνηνώθησαν, αἱ δὲ κυρίαι, μὴ τολμῶσαι νὰ εἰσέρχωνται, ἐστάθμευον σὺν τῇ ἁμάξῃ πρὸ τῆς θύρας καὶ ἔπινον ἐπ' ὀχήματος τὸν καφέ. Ἡ νεοφανὴς αὕτη εὐάρεστος διατριβὴ τόσον ἐγένετο δεκτὴ ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἠθῶν, ὥστε οἱ Παρίσιοι, ἔχοντες ἐπὶ Λουδοβίκου ΙΔ'. ἑξακόσια καφενεῖα, σήμερον ἀριθμοῦσιν ἐπέκεινα τῶν τρισχιλίων. Τὰ ἱδρύματα ταῦτα πρῶτον μὲν ὑπὸ τῶν ἀέργων, εἶτα δ' ὑπὸ τῶν παικτῶν θαμιζόμενα (οἱ ζατρικιοπαῖκται ἵδρυσαν τῷ 1718 τὸ ἱστορικὸν καφενεῖον τῆς Ἀντιβασιλείας, κατέστησαν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως ἀληθεῖς λέσχαι, ἔνθα ἀνεγινώσκοντο μὲν αἱ ἐφημερίδες, πάντα δὲ ἐσχολιάζοντο καὶ συνεζητοῦντο. Ἐξ αὐτῶν πολλάκις τὸ ἄγγελμα νίκης, ὑπὸ τῶν ἐρχομένων κομιζόμενον, ἀστραπηδὸν ἀνὰ τὴν πόλιν διεδίδετο, μετὰ κραυγῶν ἐνθουσιασμοῦ προσαγορευόμενον.

Τῆς καταναλώσεως τοῦ καφὲ ὁλονὲν αὐξανούσης, ἐδέησε νὰ σκεφθῶσι περὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς καλλιεργείας αὐτοῦ. Ὁ διευθυντὴς τοῦ Βοτανικοῦ κήπου Ἀντώνιος Ἰουσσιεὺς, ἐξαπέστειλεν εἰς τὰς ἀποικίας δενδρύλλια ἐν θερμοκηπίῳ ἀνατραφέντα καὶ προερχόμενα ἐκ τοῦ, ἔτη τινὰ πρότερον, ἐξ Ἀμστελοδάμου εἰς Παρισίους πεμφθέντος, καθ' ἃ εἴπομεν ἀνωτέρω. Ὁ σοφὸς ἐνεπιστεύθη τὴν ἀποστολὴν ἐκείνην τῷ πλοιάρχῳ Δεκλιεῦ. Ἀλλ' ὁ πλοῦς ἦτο μακρὸς καὶ δυσχερὴς, δύο δενδρύλλια κατ' αὐτὸν ἀπέθανον· εἷς μείνει ἓν καὶ μόνον, ἀλλ' αἱ ἀπορίαι ηὔξανον· καὶ τὸ ὕδωρ ἔλειπε καὶ οἱ ἐπιβάται μεμετρημένα τὰ τρόφιμα ἐλάμβανον. Ὁ Δεκλιεὺς, δοῦλος τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, πιστὸς εἰς τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ παραγγελίαν, ἀντὶ πάσης θυσίας νὰ διατηρήσῃ τὸ φυτὸν, διεμερίσθη μετ' αὐτοῦ τὴν λαχοῦσαν αὐτῷ σμικρὰν ὕδατος μερίδα. Οὕτω παρῆλθον αἱ ἡμέραι, ὁ δὲ πλοίαρχος, καίπερ πολλὰ ἴσως ἐπενεγκών, οὐχ ἧττον ἔσωσε τὸ θετὸν αὐτοῦ τέκνον. Ἀναμφιβόλως δὲν δυνάμεθα προσηκόντως νὰ ἐκτιμήσωμεν τὴν ἡρωικὴν ταύτην πρᾶξιν· οἱ πολλάκις ἐπιλήσμονες μεταγενέστεροι, μόλις διέσωσαν τὸ ὄνομα τοῦ μετριόφρονος καὶ ἀφοσιωμένου ἐκείνου πολίτου.

Ἐν τούτοις ἐξ ἐκείνης τῆς μασχάλης

ἐγεννήθησαν πᾶσαι αἱ μετέπειτα καλλιεργηθεῖσαι ἐν Καϋένῃ, Μαρτινίκᾳ, Γουαδελούπῃ Ἁγίῳ Δομινίκῳ, νήσῳ τῆς Γαλλίας καὶ νήσῳ τῶν Βουρβόνων Ἡ ἀπώλεια ὅμως τοῦ Ἁγίου Δομινίκου καὶ ἡ πτῶσις τῆς ἀξίας εἰς ἣν ἡ καλλιέργεια αὕτη περιῆλθεν ἔν τε Μαρτινίκῃ καὶ ἐν Γουαδελούπῃ, ἀναγκάζουσι τὴν Γαλλίαν νὰ τελῇ φόρον τοῖς ξένοις διὰ τὴν κατανάλωσιν τῶν καφενείων αὐτῆς·

Ἡ παραποίησις, ἡ κοινωνικὴ ἐκείνη μάστιξ, ἡ βέλγουσα μὲν τὸ βαλάντιον, βλάπτουσα δὲ τὴν καλαισθησίαν ἅμα καὶ τὴν ὑγιείαν τῆς οἰκοδεσποίνης ἀναπληροῖ τὴν ἐλλειπῆ παραγωγὴν δι' ἐρεβίνθων, διὰ ῥιζῶν κιχωρίου, διὰ γλυκέων βαλάνων, εἴτε κεχονιοποιημένων, εἴτε εἰς σχῆμα καὶ μέγεθος κόκκων κεκομμένων·

Οἱ ἐρασταὶ τοῦ καφὲ προφυλασσέσθωσαν ἀπὸ πασῶν τούτων τῶν ἑτερογενῶν οὐσιῶν, αἵτινες οὐδὲν, οὔτε τῇ γεύσει, οὔτε τῇ διανοίᾳ παρέχουσιν ἐκ τῶν πλεονεκτημάτων τοῦ καφέ.

Ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐνέργεια τοῦ καφέ, διεγείρουσα τὰς ἠθικὰς δυνάμεις καὶ κινοῦσα τὸ ἔργον τῆς διανοίας αὐτοῦ, ἐγένετο ἐπαισθητὴ κατὰ πάντα τὰ πλάτη, καίτοι πανταχοῦ ἔσχεν ἐναντίους ἐκείνους, οἵτινες, ἐκ συμφερόντων καὶ παθῶν, θέλουσι νὰ ἄρχωσι τοῦ πλησίον.

Ὅτε ἠνεῴχθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὰ πρῶτα καφενεῖα, οἱ πεφωτισμένοι τῆς πόλεως κάτοικοι, ποιηταὶ, συγγραφεῖς καὶ ὑπουργοὶ προσέτι, ταχέως ἤρξαντο αὐτόσε θαμίζοντες· διὰ τὸ γόητρον δὲ τῆς συναναστροφῆς τῶν κεκαλλιεργημένων ἐκείνων διανοιῶν, τὰ νεοφανῆ ἱδρύματα ἐπεκλήθησαν Σ χ ο λ ε ῖ α Σ ο φ ί α ς.

Ὁ καθηγητὴς Μαντεγάζας νομίζει τὸν καφὲ ἕνα τῶν ἐργατῶν τοῦ νεωτέρου ἡμῶν πολιτισμοῦ. «Ἀείποτε, λέγει, ἐσεβάσθην καὶ ἐλάτρευσα τὰς διανοητικὰς εὐφροσύνας, ἀείποτε εἰλικρινῶς ἐθαύμασα πᾶν τὸ ζωογονοῦν καὶ διεγεῖρον τὸν ἐγκέφαλον κατὰ τοὺς μόχθους καὶ ἀγῶνας αὐτοῦ. Ἂν ἦμην Καῖσαρ, Γαλιλαῖος, Μαχιαβέλης, ἤθελον κατακτήσει τὴν Γαλατίαν, ἀνακαλύψει τοῦ Διὸς τοὺς δορυφόρους, ὑπαγορεύσει τὸ βιβλίον τοῦ Ἡ γ ε μ ό ν ο ς, μηδὲν ἄλλο ἔχων πῦρ, ἢ τὸ ἀεὶ χαῖνον ἡφαίστειον τῆς ἐμῆς διανοίας. Νῦν ὅμως οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἔχομεν τὰς δυνάμεις λίαν περιωρισμένας, καὶ διὰ τοῦτο χρείαν ἔχομεν ἐρεισματος τῆς μετριότητος ἡμῶν, σπινθῆρος θραύοντος τὸν τῆς ἀδρανείας πάγετὸν, κινήτρου τηροῦντος τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν κλίσιν».

Ὁ δραστήριος ἐρεθισμὸς, οὗ τὴν ἀνάγκην διακηρύττει ὁ συμπαθητικὸς συγγραφεύς, ἔχει τὸ προσὸν νὰ δίδῃ τὴν ἐξέγερσιν τῆς μέθης, ἄνευ τοῦ κινδύνου τῆς παραζάλης, ἐνισχύει τὸν στόμαχον, ἐπισπεύδει τῆς καρδίας τοὺς παλμοὺς, διεγείρει τὸ πνεῦμα, ὑποθάλπει τὸ αἴσθημα, ζωογονεῖ τοῦ στρατιώτου τὸ θάρρος, τοῦ σοφοῦ τὴν διάνοιαν καὶ τοῦ ποιητοῦ γονιμοποιεῖ τὴν φαντασίαν

Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ καὶ αὐτὰ τὰ ἄριστα πράγματα ἔχουσι τὰς ἀτοπίας αὐτῶν, ὁμολογητέον ὅτι ὁ καφὲς ὑπερερεθίζει τοὺς εὐερεθίστους ἢ νευρικοὺς, ὡσαύτως δὲ καὶ τοὺς χολερικοὺς· εἶνε ἐπιβλαβὴς τοῖς παιδίοις, ἐπιφέρει δὲ λυπηρὰν ἀϋπνίαν εἰς ἀτομάτινα. Ὥστε συμπεραίνομεν ὅτι ἡ λίαν συχνὴ χρῆσις δύναται νὰ καταστήσῃ αὐτὸν τόσον ἐπικίνδυνον, ὅσον εἶνε σωτήριος ὅταν ἡ χρῆσις αὐτοῦ γίνηται μετρίως.

Ἐν γένει ὁ καφὲς ἁρμόζει περισσότερον ἐν τοῖς χθαμαλοῖς καὶ ὑγροῖς τόποις ἢ ἐν τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ξηροῖς. Ἔν τε Βενετίᾳ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἀνατολῇ ἀφόβως δυνάμεθα νὰ πίνωμεν πολλοὺς κυάθους, οὓς δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ ὁ τῶν κορυφῶν κάτοικος. Οἱ μὲν νευρικοὶ καὶ εὐερέθιστοι ἀπεχέτωσαν αὐτοῦ, οἱ δὲ λυμφατικοὶ πινέτωσαν ὅσον ἂν βούλωνται.

Συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἂν ἡ μὲν ἀϋπνία γίνηται ὑπερβολικὴ, οἱ δὲ παλμοὶ καὶ ὁ τρόμος ἐπαισθητοὶ, ὀφείλομεν ν' ἀποφεύγωμεν αὐτὸν, ἢ τοὐλάχιστον νὰ κανονίζωμεν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ. Σταγόνες ρουμίου ἢ κονιὰκ δύνανται νὰ ἐλαττῶσι τὴν ἐπί τῆς αἰσθηματικότητος λίαν δραστικὴν ἐνέργειάν του.

Ὁ Χάνεμανν ἐνόμιζε τὸν καφὲν ὡς ἓν τῶν δριμυτάτων δηλητηρίων· ἀλλὰ τὸ δηλητήριον τοῦτο φαίνεται τοὐλάχιστον ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργῇ μετὰ μακρότατον χρόνον, καθότι ὑπῆρξαν ἄνδρες, οἵτινες, καίπερ σφόδρα καταχρώμενοι αὐτῷ, οὐχ ἧττον ἔζησαν ὀγδοήκοντα ὅλα ἔτη.

Ἡ θεραπευτικὴ μεταχειρίζεται αὐτὸν ἐπιτυχῶς κατά τινων ἐκ φυτῶν δηλητηριάσεων καὶ κατὰ τῆς ἐξ ἄνθρακος ἀσφυξίας. Ἀντιτάσσει αὐτὸν πρὸς τὰ ἐκ μέθης κακὰ καὶ μάλιστα κατά τινων ἐγκεφαλικῶν πληθωρῶν, ἐκ τοῦ ὀπίου προερχομένων. Γάλλος δέ τις ἰατρὸς, ἐν Ρωσσίᾳ τὰς διατριβὰς ποιούμενος, ὁ Διδάκτωρ Γρονβίλλ, ἐπίσης ἐπιτυχῶς μετεχειρίζετο αὐτὸν κατά τινων διαλειπόντων πυρετῶν.

Ὥστε δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ γνωμοδοτήσωμεν ὅτι αἱ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐνέργειαι αὐτοῦ ποικίλλουσι κατὰ τὰς κράσεις, ὅτι εἶνε καλὸν νὰ παύωμεν ἐκ διαλειμμάτων, ἐπί τινας ἡμέρας, τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, καὶ ὅτι τότε μόνον δυνάμεθα νὰ πίνωμεν πολὺν, ὁπόταν μέλλωμεν καὶ πολὺ νὰ ἐργασθῶμεν, ἀλλὰ πάντοτε ἐν καταλλήλῳ χρόνῳ, σεβόμενοι τὴν ἀνθρώπων τινῶν πρόσκερον ἢ ἔμφυτον ἀπέχθειαν.

Ὁ καθηγητὴς Μαντεγάζας ὑπέδειξε τοιάνδε συνταγήν.

1 κύαθος καφὲ εἴτι ἐξαίρετόν τι.

2 ἴσως καλόν·

3 ἁμάρτημα συγγνωστέον·

4 ἁμάρτημα θανάσιμον.

—

Ἀκολουθῶμεν λοιπὸν θαρραλέως τῷ καλῇ ὑγιεινῇ κανόνι τούτῳ, ἀπολαύωμεν, ἀλλὰ μὴ καταχρώμεθα, ἵνα εἴπωμεν μετὰ τοῦ ποιητοῦ,

Ὦ θεσπέσιε καφὲ, τὸ ἐράσμιον ὑγρόν σου,
δὲν ζαλίζει τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ τέρπει τὴν καρδίαν!
Μόλις ὀσφραν θῶ τὸν εὔοσμον ἀτμόν σου,
ἀμέσως τὸ διαπεραστικὸν τοῦ κλίματός σου θάλπος,
διεγείρει τὰς αἰσθήσεις μου, ἀταράχως, ἀσυγχύτως·
αἱ σκέψεις μου περισσότεραι ῥέουσι ποταμηδὸν,
καὶ αἱ θλιβεραὶ, στυγναὶ, γυμναὶ ἰδέαι μου
γελῶσι καὶ προβαίνουσι πλούσια φοροῦσαι,
ἐγὼ δὲ, ὑφιστάμενος τὴν διέγερσιν τῆς διανοίας, νομίζω
ὅτι ἐν πάσῃ σταγόνι πίνω μίαν τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα!

Δ. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΤΟΥ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος.)

Οὕτω δ' ἀποδείξας τὰς ἐν τοῖς πίναξι τοῦ Βουβάρ πλάνας, ὁ Λεβερριέρος προέβη εἰς κατασκευὴν πινάκων, οἵτινες ὅμως διὰ τῆς ἀμέσου παρατηρήσεως εὑρέθησαν ὁμοίως ἀσύμφωνοι πρὸς τὰς κινήσεις τοῦ Οὐρανοῦ. Ἐντεῦθεν ὁ ἐπιδέξιος οὗτος γεωμέτρης συνεπέρανεν ὅτι μόνον ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἡλίου καὶ τῶν λεπτῶν πλανητῶν ἦτον ἀνεπαρκὴς πρὸς ἑρμηνείαν τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἀστέρος τούτου· μελετήσας δ' ἰδίᾳ ἑκάστην τῶν ἐπὶ ταῖς κινήσεσι τοῦ Οὐρανοῦ ἐκτεθεισῶν ὑποθέσεων, κατενόησεν ὅτι ἡ μόνη εἰς ἣν λογικῶς ἠδύνατο νὰ προσκολληθῇ, ἦτον ἡ περὶ ὑπάρξεως ἐν τῷ οὐρανῷ πλανήτου, ἀγνώστου εἰσέτι, διὰ τοῦ ὁποίου ἡρμηνεύοντο ἄριστα αἱ κινήσεις τοῦ Οὐρανοῦ. Οὐδόλως δ' ἀμφιβάλλων ἤδη περὶ ὑπάρξεως τοιούτου τινος πλανήτου, προέβη εἰς τὸν διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ καθορισμὸν τῆς θέσεως, καὶ τῶν λοιπῶν στοιχείων αὐτοῦ· ἰδοὺ δὲ ἡ ὁδός, ἣν πρὸς τοῦτο ἐβάδισεν. — Ἐν πρώτοις, οὐδὲν εἰσέτι γνωρίζων περὶ τοῦ ὄγκου τοῦ νέου τούτου πλανήτου, οὐδὲ περὶ τῆς τροχιᾶς ἣν διέγραφε, προσέδραμεν εἰς περίφημον ἐν τῇ Ἀστρονομίᾳ νόμον καὶ καθαρῶς πειραματικόν, τὸν τοῦ Βόδε, καθ' ὃν αἱ ἀπὸ τοῦ ἡλίου ἀποστάσεις τῶν πλανητῶν εἰσὶ σχεδὸν διπλάσιαι αἱ μὲν ἀπὸ τὰς δέ. Ἰστέον δ' ὅτι πρὸ πολλοῦ ἤδη ὁ Κέπλερ εἶχε παρατηρήσει μεταξὺ τῶν ἀποστάσεων τῶν πλανητῶν ἀπὸ τοῦ ἡλίου σχέσιν τοιαύτην, καταδείξας μεταξὺ τοῦ Ἄρεως καὶ τοῦ Διὸς τὴν ὕπαρξιν χάσματος καὶ ὅτι ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ, καὶ ἐν ταῖς ὑπὸ τοῦ νόμου τοῦ Βόδε καταδειχθείσαις θέσεσιν, οἱ νεώτεροι ἀστρονόμοι ἀνεκάλυψαν τοὺς πλανήτας Δήμητρα, Παλλάδα, Ἥραν, Ἑστίαν καὶ ἅπαντας τοὺς λοιποὺς πλανήτας. Διὰ τοῦ νόμου λοιπὸν τοῦ Βόδε ὁ Λεβερριέρος προήχθη εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Οὐρανὸς κεῖται δὶς πορρωτέρω τοῦ ἡλίου ἢ ὁ Κρόνος, ὁ νέος οὗτος πλανήτης θὰ ἦτο δὶς μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένος τοῦ ἡλίου παρὰ ὁ Οὐρανός· οὕτως ὥρισε τὴν κατὰ προσέγγισιν θέσιν τοῦ νέου τούτου πλανήτου, ὃν ἄλλως τε ἐγνώριζε κινούμενον σχεδὸν ἐν τῇ ἐκλειπτικῇ.

Τούτου γενομένου ὤφειλε νὰ προσδιορίσῃ τὴν πραγματικὴν θέσιν τοῦ πλανήτου ἐν τῇ τροχιᾷ αὐτοῦ, ἀλλὰ μετ' ἀκριβείας, ἵνα γείνῃ δυνατὴ καὶ εὐχερὴς ἡ παρατήρησις αὐτοῦ· ἐὰν δ' ἡ θέσις καὶ ὁ ὄγκος τοῦ πλανήτου ἦσαν γνωστά, δυνατὸν θὰ ἦτο νὰ ὑπολογισθῶσιν αἱ ἀνωμαλίαι, ἃς οὗτος προξενεῖ ἐπὶ τοῦ Οὐρανοῦ. Ἀλλ' ἐνταῦθα τὸ πρόβλημα ἦν ἀντεστραμμένον· καθότι δεδομέναι μὲν ἦσαν αἱ ἀνωμαλίαι, δι' αὐτῶν δὲ καὶ μόνων ὤφειλε νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ θέσιν τοῦ νέου τούτου πλανήτου, τὸν ὄγκον, τὴν θέσιν τῆς τροχιᾶς αὐτοῦ, καὶ δι' αὐτῶν νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰς ἀνωμαλίας τοῦ Οὐρανοῦ.— Ἀδύνατον ἡμῖν τυγχάνει νὰ εἴπωμεν ἐνταῦθα περὶ τῆς μαθηματικῆς μεθόδου, ἣν ὁ Λεβερριέρος ἠκολούθησεν· οὐδὲ περὶ τῶν ἀπείρων ὑπολογισμῶν οὓς ἡ ἐργασία αὕτη ἀπῄτησεν, οὐδὲ περὶ τῶν παρουσιασθεισῶν εἰς αὐτὸν παντοίων δυσχερειῶν. Οὐχ ἧττον ὅμως θέλομεν δώσει ἐπαρκεῖ ἰδέαν περὶ τῶν δυσχερειῶν τούτων, λέγοντες ὅτι αἱ μικραὶ αὗται παρεκτροπαὶ τοῦ Οὐρανοῦ, αἱ ἀνωμαλίαι αὗται, αἵτινες ἦσαν τότε μόνα διδόμενα τοῦ προβλήματος, δὲν ὑπερβαίνουσι σχεδὸν κατὰ μέγεθος 1]60 τῆς μοίρας· μᾶλλον δέ, οὐδ' αὐταὶ αἱ ἀνωμαλίαι ἀπετέλουν τὰ στοιχεῖα τοῦ ὑπολογισμοῦ, ἀλλ' αἱ μεταβολαὶ καὶ αἱ διαταράξεις αὐτῶν, ἤτοι ποσότητες ἐλάσσονες ἔτι, καὶ φύσει πλήρεις πλανῶν παρατηρήσεως. Ἐπιπροσθέσωμεν ὅτι οὐδ' αὐτὰ τὰ πραγματικὰ στοιχεῖα τῆς τροχιᾶς τοῦ Οὐ-

ρανοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπολη φθῶσιν ὡς μετ' ἀκριβείας γνωστά, ἐπειδὴ εἶχον ὑπολογισθῆ χωρὶς ποσῶς νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ ἀναζητουμένου πλανήτου.

Ἀλλ' ὅμως ὁ Λεβερριέρος θριαμβευτικῶς κατίσχυσεν ἁπασῶν τούτων τῶν δυσχερειῶν, καὶ τῇ 1 Ἰουνίου 1846 ἔλεγε δημοσίᾳ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν. «Ὁ διαταράττων τὸν Οὐρανὸν πλανήτης ὑφίσταται· τὸ μῆκος αὐτοῦ κασὰ τὴν 1 Ἰανουαρίου 1847 ἔσεται 325 μοιρῶν, χωρὶς ἐν τῇ ἐκτιμήσει ταύτῃ νὰ ὑπάρξῃ λάθος 10 μοιρῶν». — Ἐν τούτοις ἵνα ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἀνακάλυψιν ταύτην, καὶ ἐπισπεύσῃ τὴν στιγμὴν αὐτῆς, ὤφειλε νὰ προσδιορίσῃ καὶ τὴν ἐν ὡρισμένῃ ἡμέρᾳ θέσιν τοῦ πλανήτου, ὅπερ καὶ ἐξετέλεσεν ἐν διαστήματι τριῶν μόνον μηνῶν· τὴν δὲ 31 Αὐγούστου 1846 ἐξέθετο τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἔργων αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ παρέσχε τιμὰς τῶν στοιχείων τοῦ νέου πλανητου μᾶλλον προσεγγιζούσας· οὕτως ὥρισε τὸ μὲν μῆκος αὐτοῦ 325 μοιρῶν καὶ 1]2 ἀντὶ 325, καὶ τὴν πραγματικὴν αὐτοῦ ἀπόστασιν τριάκοντα καὶ τρὶς μεγαλειτέραν τῆς ἀποστάσεως τῆς γῆς ἐκ τοῦ ἡλίου, ἀντὶ τριάκοντα ἐννεάκις, ὡς ἀπήτει ὁ πειραματικὸς τοῦ Βόδε νόμος.—

Βεβαίως πᾶς τις δυσκόλως δύναται να ἐννοήσῃ πῶς σωρὸς τοσούτῳ περιπεπλεγμένων ὑπολογισμῶν ἠδύνατο νὰ ἐκτελεσθῇ ἐν διαστήματι τόσῳ βραχεῖ. Ἀλλ' ὁ Λεβερριέρος ὤφειλε νὰ περατώσῃ τὸ ἔργον αὐτοῦ μέχρι τῆς προσεχοῦς ἐμφανίσεως τοῦ πλανήτου, ἥτις ἤθελε συμβῇ κατὰ τὴν 18 ἢ 19 Αὐγούστου, ὅτε θὰ ἦτο ἡ ἐπιτηδειοτέρα πρὸς παρατήρησιν αὐτοῦ θέσις, διότι ἀκολούθως ὁ πλανήτης ἤθελε φθάσει εἰς σημεῖα τῆς ἐκλειπτικῆς ἐπὶ μᾶλλον προσεγγίζοντα τῷ ἡλίῳ, ἐν τῇ λάμψει τῶν ἀκτίνων τοῦ ὁποίου ἐπὶ πολλοὺς μῆνας ἤθελε γίνει ἄφαντος, ἡ δ' ἀναζήτησις αὐτοῦ ἤθελεν ἀναβληθῇ τότε εἰς τὸ προσεχὲς ἔτος. — Καὶ ὅμως μεθ' ὅλην τὴν ὑπερβολικὴν ταύτην ταχύτητα οὐδεμίαν τῶν λεπτομερειῶν παρέλειψεν, αἵτινες ἤθελον πιστοποιήσει τοὺς ἀστρονόμους, καὶ παροτρύνει αὐτοὺς νὰ ζητήσωσι τὸν νέον πλανήτην ἐν τῇ θέσει ἣν ὑπεδείκνυεν· ἤγγειλεν ὅτι ὁ ὄγκος τοῦ πλανήτου ἤθελεν ὑπερτερεῖ τὸν τοῦ Οὐρανοῦ, ὅτι ἡ φαινομένη αὐτοῦ διάμετρος καὶ τὸ φῶς ἤθελον εἶσθαι ὀλίγον σμικρότερα, καὶ τέλος προσέθετο ὅτι πρὸς ἀνακάλυψιν αὐτοῦ ὤφειλον νὰ τὸν ζητήσωσι ὅ μοίρας πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἀστέρος Δ τοῦ Αἰγόκερω. — Ἀπὸ δὲ τῆς στιγμῆς ταύτης ὁ πλανήτης εἶχεν εὑρεθῆ. Πράγματι ἡ φυσικὴ αὐτοῦ ἀνακάλυψις ταχέως ἐγένετο. Τῇ 18 Σεπτεμβρίου ὁ Λεβερριέρος ἤγγειλε τὰς τελευταίας αὐτοῦ πράξεις εἰς τὸ ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Βερολίνου. Εἷς δὲ τῶν ἀστρονόμων, ὁ Γάλλος, ἔχων τότε κατ' εὐτυχῆ συγκυρίαν πρὸ ὀφθαλμῶν ἀκριβέστατον χάρτην τῆς χώρας τοῦ οὐρανοῦ ἣν ὁ πλανήτης διέτρεχε, διηύθυνε τηλεσκόπιον πρὸς τὴν ὑποδειχθεῖσαν θέσιν, καὶ ἀνεῦρε μικρὸν ἀστέρα, οὗτινος παρευθὺς ὥρισε τὴν θέσιν· τῇ ἐπαύριον ἡ θέσις αὕτη μετεβλήθη, καὶ ἡ μετατόπισις ἐγένετο κατὰ τὸν προρρηθέντα τρόπον. Οὗτος λοιπὸν ἦτον ὁ πλανήτης· ὁ Γάλλος ἐν σπουδῇ ἤγγειλε τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν Λεβερριέρον, ὅστις τῇ 5 Ὀκτωβρίου διεκοίνωσε τῇ Ἀκαδημίᾳ τὴν παρατήρησιν τοῦ Γάλλου. — Ἵνα δέ τις κρίνῃ περὶ τῆς ἀκριβείας μεθ' ἧς ὁ Λεβερριέρος θεωρητικῶς προσδιώρισε τὴν θέσιν τοῦ πλανήτου τούτου, ἀρκεῖ νὰ παραβάλῃ τὸ διὰ τῆς παρατηρήσεως ὑπὸ τοῦ Γάλλου εὑρεθὲν ἡλιόκεντρον μῆκος πρὸς τὸ ὑπὸ τὸ Λεβερριέρου προϋπολογισθέν·

Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εὑρέθη	327° 24′
τὸ δὲ δεύτερον	326° 32′
	0° 52′

ἔνθα ἁπαντᾷ διαφορὰ μιᾶς σχεδὸν μοίρας.— Κατόπιν τῆς ὑπὸ τοῦ Λεβερριέρου ἀνακαλύψεως τοῦ Ποσειδῶνος, ἅπαντες οἱ ἀστρονόμοι

ἔσπευσαν νὰ παρατηρήσωσι τὴν πορείαν αὐτοῦ. Θἀττον δ' ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Ἀάσσελ, ὅτι ὁ πλανήτης οὗτος παρακολουθεῖται ὑπὸ δορυφόρου, περιστρεφομένου περὶ αὐτὸν ἐν διαστήματι 6 περίπου ἡμερῶν. Κατὰ δὲ τὰς νεωτέρας παρατηρήσεις ἡ διάμετρος τοῦ Ποσειδῶνος ἐστὶ 17,300 λευγῶν· ὁ ὄγκος ἄρα αὐτοῦ ἐστὶ 200 περίπου φορὰς μεγαλείτερος τοῦ τῆς γῆς, καὶ δύναται νὰ καθοραθῇ διὰ τηλεσκοπίου μετρίας ἰσχύος. Ἡ μέση αὐτοῦ ταχύτης 4,800 λευγῶν τὴν ὥραν, ἐστὶν ἑξάκις μικροτέρα τῆς γῆς. Διαγράφει περὶ τὸν ἥλιον ἔλλειψιν σχεδὸν κυκλικὴν μετὰ γραμμικῆς ταχύτητος μιᾶς λεύγας καὶ ἑνὸς τρίτου κατὰ δευτερόλεπτον. Ἡ διάρκεια τῆς περιόδου αὐτοῦ εἶναι περίπου 166 ἐτῶν, καὶ ἡ μέση αὐτοῦ ἀπόστασις ἐκ τοῦ ἡλίου εἶναι τριακοντάκις μεγαλειτέρα ἢ ἡ τῆς γῆς, ἤτοι 1200 ἑκατομμυρίων λευγῶν. Τέλος ἔχει, ὡς λέγεται, δακτύλιον, καθὼς ὁ Κρόνος, ἀλλ' ἡ ὕπαρξις δακτυλίου τοιούτου ἐστὶ προβληματική. — Ἀληθὲς ὅτι ἡ διὰ τοῦ προϋπολογισμοῦ ὑπὸ τοῦ Λεβερριέρου ἐκτίμησις τῶν στοιχείων τοῦ πλανήτου τούτου ἐν ἀσυμφωνίᾳ ἐνιαχοῦ τυγχάνει πρὸς τὰς ἐκτεθείσας τιμὰς τῶν στοιχείων τοῦ Ποσειδῶνος. Οὕτω λ. χ. ὑπάρχει διαφορά τις μεταξὺ τῆς πραγματικῆς θέσεως τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Λεβερριέρου προϋπολογισθείσης, μεταξὺ τῆς πραγματικῆς ἀποστάσεως, οὔσης τριακοντάκις μεγαλειτέρας τῆς ἀποστάσεως τῆς γῆς ἐκ τοῦ ἡλίου, οὐχὶ δὲ τριάκοντα καὶ τρὶς, μεταξὺ τοῦ πραγματικοῦ ὄγκου, καὶ τοῦ ὑπὸ Λεβερριέρου προσδιορισθέντος. Ἀλλ' ὅμως ἅπασαι αὗται αἱ πλάναι συγγνωσταί εἰσι καὶ ἐλάχισταί, ἐὰν ἀναλογισθῶμεν τὴν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀτέλειαν τῶν μαθηματικῶν μεθόδων, καὶ τὸ ὑπερβολικὸν ὕψος ἐφ' οὗ ἐστὶν ὁ ἀστὴρ, δι' ὃ ἐλαχίστη ἐν τῷ ὑπολογισμῷ πλάνη ἑρμηνεύεται διὰ μεγίστων ἀριθμῶν. — Πρὶν δ' ἢ θέσωμεν τέρμα εἰς τὴν περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Ποσειδῶνος ἀφήγησιν ἡμῶν ταύτην, παρατηροῦμεν ὅτι συγχρόνως σχεδὸν τῷ Λεβερριέῳ νεαρὸς μαθηματικὸς Ἄγγλος, ὁ Ἄδαμς μελετῶν τὰς κινήσεις τοῦ Οὐρανοῦ, συνέλαβε ἰδέαν τινὰ περὶ ὑπάρξεως ἀγνώστου πλανήτου, προκαλοῦντος τὰς παρεκτροπὰς ταύτας τοῦ Οὐρανοῦ, καὶ ἐπειράθη νὰ προσδιορίσῃ τὰ στοιχεῖα τοῦ νέου τούτου πλανήτου. Οὐχ ἧττον ὅμως, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁμολογεῖ, ἰδέαν μόνην γενικὴν τοῦ πράγματος συνέλαβε, καὶ ἐποίησε μὲν προϋπολογισμούς τινας περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ πλανήτου, ἀλλὰ δὲν ἐξήτασε τὰ κατ' αὐτὸν ἐπισταμένως καὶ τελείως. — Ἕκαστος ἐννοεῖ τὴν ἐντύπωσιν, ἣν ἐνεποίησε τῷ δημοσίῳ ἡ ἀγγελία τοῦ ἐπιστημονικοῦ τούτου γεγονότος. Ἅπαντες κατενόουν τὸ ἐν αὐτῷ θαυμαστόν· οὕτω δ' ἐνδείξεις γενικοῦ θαυμασμοῦ ἐπεδαψιλεύθησαν εἰς τὸν αἴτιον τῆς λαμπρᾶς ταύτης ἀνακαλύψεως, θέσεις δὲ καὶ παντοειδεῖς τιμαὶ προσηνέχθησαν αὐτῷ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Λουδοβίκου Φιλίππου. Οὐδέποτε ἐπιστημονικὸν ἔργον ἀντημείφθη ταχιλέστερον. — Ἀλλὰ τίς ὁ λόγος δι' ὃν ὁ Λεβερριέρος δὲν κατῆλθε καὶ εἰς τὴν παρατήρησιν, ἵν' αὐτὸς πραγματώσῃ τὸ μάντευμα αὐτοῦ καὶ ἀπολαύσῃ πλήρους τῆς τιμῆς τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης; Περιωρίσθη εἰς μόνον τὸν ὑπολογισμὸν, διότι δὲν ἦτο παρατηρητής. Αἱ ἀστρονομικαὶ ἐργασίαι πράγματι κέκτηνται δύο εἴδη διάφορα; τὸν ὑπολογισμὸν καὶ τὴν παρατήρησιν. Οὕτως οἱ ἀστρονόμοι ἀκολουθοῦσι διὰ τρόπου σχεδὸν ἀποκλειστικοῦ τὸ ἓν ἢ τὸ ἕτερον τῶν δύο τούτων σταδίων, ὧν ἕκαστον ἀπαιτεῖ μελέτας καὶ ποιότητας εἰδικάς. Ὅταν δὲ ῥίπτῃ τις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν ὀργάνων τοῦ ἀστεροσκοπείου, ἐπὶ γιγαντιαίων τηλεσκοπείων, ἐπὶ κύκλων μετὰ θαυμασίας ἀκριβείας διηρημένων, ἐπὶ διοπτρῶν ὧν οἱ κρίκοι εἰσὶ κατασκευασμένοι ἐκ μίτων λεπτοτέρων τῶν τῆς ἀράχνης, ἐπὶ ἐκρεμῶν ὧν ἡ πορεία ἀμιλλᾶται κατὰ τὸ ὁμοιόμορφον πρὸς τὴν ἡμερησίαν κίνησιν τοῦ

οὐρανίου θόλου, κτλ., εὐχερῶς κατανοεῖ ὅτι ἡ ἀστρονομικὴ παρατήρησις δὲν εἶναι ἴδιον ἑκάστου. Δὲν ἀρκεῖ νὰ κρατῇ τις ἀνὰ χεῖρας τὸ τετράχορδον τοῦ Παγανίνη, ὀφείλει προσέτι νὰ γνωρίζῃ νὰ κρούῃ αὐτό.

(Συνοπτικῶς ἐκ τῶν τοῦ L. Figuier).

Κ. Ζ. Κ.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ.

—

Ὁ μικρὸς πλανήτης, τὸν ὁποῖον ἐδωρήσατο ὁ πλάστης πρὸς κατοικίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἡ Γῆ, ἐμπεριέχει χώρας κατῳκημένας, ἐν αἷς ἀκμάζουσιν ἡ βιομηχανία, ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον, ἐνεργούμενον διὰ πλωτῶν ποταμῶν, σιδηροδρόμων, καὶ πάνθ' ὅσα τὰς εὐνομουμένας χαρακτηρίζουσι πόλεις, καὶ ἔνθα τέλος ἐπικρατεῖ κίνησις καὶ ζωή. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ χῶραι ἀκατοίκητοι, εἰς ἃς αἰωνίως βασιλεύει νέκρωσις καὶ σιγή, καὶ αἵτινες κεκαλυμμέναι ὑπὸ ἄμμου, ἀγρίων θηρίων καὶ ἑρπετῶν, δὲν ἐπιτρέπουσιν ἀτιμωρητεὶ τὸν θρασὺν καὶ αὐδάθη ὁδοιπόρον νὰ τὰς ἐπισκεφθῇ. Αἱ τοιαῦται χῶραι καλοῦνται *Ἔρημοι*, εἰς ἃς τολμηροὶ περιηγηταὶ ἠδυνήθησαν νὰ εἰσδύσωσι, καὶ ἀκριβεῖς ὅσον ἔνεστι νὰ συγγράψωσιν αὐτῶν περιγραφάς. Ἐκ τούτων ἡ ἐπισημοτέρα εἶναι ἡ ἀχανὴς ἔρημος Σαχάρα, κατέχουσα τὰ κεντρικὰ μέρη τῆς βορείου Ἀφρικῆς ἐκτεινομένη ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ πλάτος, εἰς ὃ κεῖνται τὰ 4 Βαρβαρικὰ κράτη· τὴν πρὸς Δυσμὰς ἐσχατιὰν αὐτῆς βρέχουσι τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, τὸ Ἀνατολικὸν αὐτῆς ὅριον κατέχει ἡ Λιβυκὴ ἔρημος, τὸ δὲ Νότιον ἡ Σενεγαμβία καὶ τὸ Σουδάν.

Καθ' ἅπασαν σχεδὸν τὴν ἔκτασιν ταύτην ἡ Σαχάρα παρουσιάζει ἐπιφάνειαν κεκαλυμμένην ὑπὸ λεπτῆς καὶ κινητῆς ἄμμου· τῇ δὲ κἀκεῖσε μόνον ὑψοῦνται λόφοι τραχεῖς ἢ βουνὰ ἀμμώδη, καὶ εἴς τινα μέρη ὑπὸ τὴν ἄμμον ρέει ρυάκιον, ὑπὸ τῆς ὑγρασίας τοῦ ὁποίου φύονται ἀκακίαι, δενδρύλλια, σκόλιμοι, θάμνοι, τὰ ὁποῖα αἱ κάμηλοι ἀναζητοῦσαι καταβιβρώσκουσι μετ' ἀπληστίας· ἀλλ' αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι καὶ ὀλίγαι τὸν ἀριθμὸν, καὶ μικραὶ τὴν ἔκτασιν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκτείνονται περιοχαὶ ἐκτεταμέναι καὶ ἀχανεῖς, γαῖαι ἄγονοι καὶ γυμναί, πεδιάδες ἀπέραντοι, ἔνθα δὲν εὑρίσκεται οὔτε ὕδωρ, οὔτε λαφίσκος, οὔτε κοιλάς, οὐδὲν τέλος διὰ τὸν ἄνθρωπον ἢ τὰ ζῶα εἰς διάστημα ὁλοκλήρων ἑβδομάδων· ἔρημος ἄνευ ὁρίων, ἔδαφος σκληρὸν καὶ ἀδιαπέραστον ὡς ὁ λίθος· τοσοῦτον ἀπεξηράνθη ἡ γῆ ὑπὸ τῆς μεγίστης θερμότητος.

Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀπείρου τούτου διαστήματος, ὁ ἀπεριόριστος ὁρίζων, ἡ μονοτονία, ἡ ἄκρα σιγὴ, τὰ πάντα τέλος σχηματίζουσιν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου βαθεῖαν ἐντύπωσιν· ἡ θέα τῆς ἐκτεταμένης ἐρημίας, ἡ συναίσθησις τῆς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου, ὁ θαυμασμός, τὸν ὁποῖον ἐμπνέουσι τόσον παράδοξοι καὶ διάφοροι σκηναί, τὰ πάντα ἐν τῷ μέσῳ τούτων τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας δὲν ἐμψυχόνει ὁ θόρυβος τῶν πόλεων, καὶ τὰς ὁποίας τοσοῦτον σπανίως ἐπισκέπτεται ὁ ἄνθρωπος, ἐκπλήττουσιν ὄντως πάντα περιηγητήν.

Ἀτμόσφαιρα διαπεραστικὴ καὶ φωτεινοτάτη τιτρώσκει τοὺς εὐρωπαϊκοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ διαχέει χειμάρρους φωτὸς λάμποντος μετὰ παραδόξου λάμψεως ἐπὶ θερμοτάτου ἐδάφους. Εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἀχανοῦς ταύτης χώρας οὐδέποτε πίπτει ρανὶς βροχῆς ὅπως ἀναψύξῃ τὸ αὐχμηρὸν ἔδαφος· καὶ εἰς τὰς περιοχὰς δὲ ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πλησίον τῶν χωρῶν, αἵτινες καταδροσίζονται ὑπὸ βροχῶν, ὀλίγιστα μόνον καταπίπτουσιν ἀπὸ Ἰουλίου μέχρι Σεπτεμβρίου, καὶ αὗται πολλάκις οὐχὶ κατὰ πᾶν ἔτος. Ἡ ἀνομβρία αὕτη καθιστᾷ ὁλόκληρον τὴν χώραν ἀνάρμοστον

εἰς πᾶν εἶδος καλλιεργείας, ἐξ οὗ προέρχεται γενικὴ ἀκαρπία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ κινητῆς ἄμμου, συμβαίνουσι πλεῖστοι ἀνεμοστρόβιλοι σφοδρότατοι ἀνεγείροντες σωροὺς τῆς ἄμμου ὡς κύματα εἰς ἱκανὸν ὕψος, καὶ ἐναποθέτουσιν αὐτὴν πάλιν εἰς ἀπόστασιν πολὺ μακράν. Τοιαῦται στῆλαι ἄμμου κατέχωσαν πολλάκις ὁλοκλήρους συνοδείας. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουσιν ἄλλα μέσα συγκοινωνίας, τοσοῦτον κοινὰ παρ' ἅπασι ταῖς πόλεσι, ἀναγκάζονται πολλάκις ὁλόκληροι συνοδίαι ἐμπόρων νὰ διέρχωνται τὰς χώτας ταύτας, μεταβαίνουσαι ἐξ Αἰγύπτου ἢ ἐκ Τριπόλεως πρὸς τὸ Σουδάν, καὶ πολλὰς πάσχουσι καθ' ὁδὸν κακοπαθείας ὑπό τε τῆς θερμότητος καὶ τοῦ ἀνέμου.

Οὐδὲν τῷ ὄντι ἐξισοῦται μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀνέμου τούτου, ὅστις διατρέχει τὴν Σαχάραν χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ προσκόμματα, ἐγείρει τοὺς ἀνεμοστροβίλους, καὶ διαχέει μακρόθεν τὴν ἄμμον ὡς ἐλαφρὰν πυρίτιδα. Οἱ ὀχληρότεροι δὲ πάντων τῶν ἀνέμων καὶ μεγαλειτέρων ζημιῶν πρόξενοι εἶναι Χαμσὶν καὶ ὁ Σιμοὺμ (α), οἵτινες ὀλίγιστον μὲν χρόνον πνέουσιν, ἐπιφέρουσιν ὅμως καὶ εἰς τὰ ζῶα καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους πλείστας ὅσας καταστροφάς. Ἵνα προφυλαχθῶσιν οἱ ὁδοιπόροι πίπτουσι τότε πρηνεῖς, καλύπτοντες τὸ πρόσωπον καὶ κλείοντες τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμούς· αἱ κάμηλοι αὐτομάτως χόνουσι τὰς ῥῖνας αὐτῶν εἰς τὴν ἄμμον· οἱ δὲ ἵπποι οἱ μὴ γεγυμνασμένοι εἰς τὰς ὁδοιπορίας ταύτας, μὴ λαμβάνοντες τοιαύτας προφυλάξεις πάσχουσι δεινῶς.

Ἰδοὺ πῶς διηγεῖται μίαν ἀπὸ τὰς καταιγίδας ταύτας αὐτόπτης περιηγητής, διελθὼν τὴν Σαχάραν. «Ἐνῷ εὑρισκόμεθα (λέγει) ἐσκηνωμένοι, καὶ ἐχαίρομεν διὰ τὴν θαυμασίαν καθαρότητα τοῦ λάμποντος οὐρανοῦ, καὶ τὴν βαθείαν γαλήνην τῆς ἀτμοσφαίρας, αἴφνης μετά τινας στιγμὰς δυνατὸς ἀνεμοστρόβιλος ἀνήγειρε στήλην ἄμμου, ἥτις φθάσασα πρὸς ἡμᾶς ἀνέτρεψε πᾶσας τὰς σκηνάς, καὶ περιστροβιλίσασα ἡμᾶς ὡς ἄχυρα, ἔρριψε τὸν ἕνα ἐπὶ τοῦ ἄλλου μετὰ τῆς μεγαλειτέρας συγχύσεως καὶ ταραχῆς. Ἠγνοοῦμεν ποῦ εὑρισκόμεθα, καὶ οὐδὲ τὸ πλησιέστατον διεκρίνομεν ἀντικείμενον. Ἡ ἄμμος ἐπεσκότισεν ἡμᾶς ὡς ὁμίχλη, καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἐφαίνοντο συγκεχυμένα καὶ συνηνωμένα. Ἐν ὅσῳ διήρκει ἡ δεινὴ αὕτη θύελλα, ἐμένομεν πρηνεῖς ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀκίνητοι, προσβαλλόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, κατακαιόμενοι ὑπὸ τῆς ἄμμου, καὶ ἀποθνήσκοντες ἀπὸ τὴν δίψαν. Ὁ δὲ δίσκος τοῦ ἡλίου, κεκρυμμένος σχεδὸν ὑπὸ τῶν νεφῶν τῆς ἄμμου, ἐφαίνετο ἀμαυρὸς καὶ ἐστερημένος τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ». Τοιοῦτος εἶναι ὁ μέγας καὶ ἀληθὴς κίνδυνος ὁ ἐπαπειλῶν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν τοὺς ὁδοιπόρους.

Κατὰ τὰς ὁδοιπορίας ταύτας ὀφείλει ὁ ὁδοιπόρος νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ τὰ πάντα, ἐπειδὴ εἰς τὰς ἀγόνους ταύτας χώρας οὐδεμία ἀνθρωπίνη τροφὴ εὑρίσκεται· τὰ φρέατα ποσίμου ὕδατος ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων δεκαήμερον ὁδοιπορίαν, ἐνίοτε δὲ καὶ μακρυτέραν ἀπόστασιν, ὅθεν πρέπει ὁ ὁδοιπόρος νὰ προμηθεύηται τοσοῦτον ὕδωρ, ὅσον ἀπαιτεῖται μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὸ προσεχέστερον φρέαρ· ἐὰν δὲ ὁ καιρὸς εἶναι αὐχμηρότερος καὶ θερμότερος τοῦ συνήθους, τὸ φρέαρ ξηραίνεται καὶ ὑπάρχει μέγας κίνδυνος νὰ ἀπολεσθῇ ἀπὸ τῆς δίψης· ἐὰν δὲ ἀποπλανηθῇ ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁ θάνατος εἶναι ἀναπόφευκτος. Εἰς τὰς θερμοτάτας ταύτας χώρας ἡ διαπνοὴ τοῦ ὁδοιπόρου ὑπερβολικὴ κατ' ἀρχὰς, σταματᾷ μετ' ὀλίγον, καὶ ἐπανέρχεται μὲν ἅμα ὡς τις πίῃ, ἀλλὰ διαρκεῖ ὀλίγας μόνον στιγμάς· ὁ στόμαχος δὲν ὑποφέρει πλέον εἰμὴ τροφὰς ἐλαφρὰς, ἡ δίψα εἶναι ζωηρά, ἡ ἀναπνοὴ δύσκολος, οἱ ὀφθαλμοὶ καταπεπονημένοι, καὶ τὸ

(α) Λέξις Ἀραβικὴ σημαίνουσα δηλητήριον.

μέλη ἅπαντα ἀπηυδημένα ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος.

Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρήμων τούτων χωρῶν εὑρίσκονται καὶ μέρη κατῳκημένα, αἱ λεγόμεναι *Ὀάσεις*, εἰς ἃς ἄφθονοι πηγαὶ ἀναπηδῶσιν ἀπὸ τῆς γῆς, αἵτινες διατρέχουσαι ἀρκετὸν διάστημα σχηματίζουσι λίμνας, νησίδρια, ποτάμια, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ εἶναι καθαρώτατον καὶ δίδει τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὕπαρξιν εἰς διαφόρους νομαδικὰς φυλάς· αἱ �άσεις σῦται ἀρκετὰ πολυάριθμοι προσφέρουσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ καταφύγιον εἰς τὸν ὁδοιπόρον. Εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ὀάσεις φύονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον φοίνικες ἐν ἀφθονίᾳ, ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἀγροὶ καλλιεργημένοι, παράγοντες λειμώνια, κριθὴν καὶ ὀρύζιον. Οἱ κάτοικοι τῶν περισσοτέρων νομαδικῶν φυλῶν ζῶσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ληστείας, ἀπογυμνοῦντες τοὺς ὁδοιπόρους, ἐνίοτε δὲ καὶ ὑποδουλοῦντες αὐτούς. μολονότι αἱ διερχόμεναι τὴν ἔρημον συνοδεῖαι πληρόνουσιν εἰς αὐτοὺς φόρον οὐκ εὐκαταφρόνητον.

Τὰ ἥμερα ζῶα τῆς ἐρήμου εἶναι αἱ κάμηλοι, αἵτινες εἶναι τὰ πλοῖα τῆς Σαχάρας, ἡ αἶξ, τὸ πρόβατον, μικρός τις μέλας βοῦς καὶ ὁ ἵππος. Τὰ ζῶα ταῦτα διατρέφουσι τὰς νομαδικὰς φυλάς, τὰς περιπλανωμένας ἐν τῇ ἀπείρῳ ταύτῃ ἐρημίᾳ. Τὴν κάμηλον μάλιστα θεωροῦσιν, ὡς καὶ οἱ Ἄραβες, ὡς δῶρον τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ζῶον ἱερὸν, ἄνευ τοῦ ὁποίου δὲν δύνανται οὔτε νὰ ζῶσιν, οὔτε νὰ ταξειδεύωσιν· αἱ κάμηλοι αὗται καθ' ὑπερβολὴν εὐκίνητοι, μὲ μέλη ξηρὰ ἀλλ' ἰσχυρὰ, μὲ σῶμα ἰσχνὸν καὶ κομψὸν, φαίνονται ὅτι ἐπλάσθησαν διὰ τὰς ἀγόνους καὶ ἀνύδρους ταύτας χώρας, χρησιμεύουσαι εἰς τὸ νὰ μεταφέρωσι τὰ ἐμπορεύματα τῶν ἐμπόρων εἰς τὴν ἔρημον, ἕνεκα τοῦ ὁποίου μεγάλας ὠφελείας ἀπολαμβάνουσιν οἱ κάτοικοι, καὶ ἰδίως ἡ φυλὴ ἡ λεγομένη Τουαρῖκαι. Ἄγρια δὲ ζῶα ὑπάρχουσιν ὁ λέων, ὁ πάνθηρ, αἱ στρουθοκάμηλοι, αἵτινες κατὰ στίφη διατρέχουσι τὰς ἀμμώδεις καὶ καυστικὰς χώρας, ἀναίσθητοι σχεδὸν εἰς τὸν καύσωνα· ὄφεις προσέτι εὑρίσκονται ἐν ἀφθονίᾳ. Ἐκ τῶν ἀγρίων φυτῶν τῆς ἐρήμου τὸ κυριώτερον εἶναι ἀκανθώδές τι ἀειθαλές, φυόμενον εἰς πολλὰ μέρη ἐν τῇ ἄμμῳ, καὶ τρωγόμενον εὐχαρίστως ὑπὸ τῶν καμήλων· εἰς τὴν ΝΔ. πλευρὰν τῆς Σαχάρας ὑπάρχουσιν ἐκτεταμένα δάση ἀκακιῶν, ἐξ ὧν παράγεται τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ κόμμεως, τοῦ ὁποίου τοσαύτη κατανάλωσις γίνεται ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα *Κόμμι Ἀραβικόν*. Τὸ κυριώτερον δὲ ὀρυκτὸν προϊὸν τῆς ἐρήμου εἶναι ἅλας, ἐξαγόμενον ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς παρὰ τὸ Σουδὰν νοτίους αὐτῆς χώρας.

Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

ΟΙ ΕΝΑΕΡΙΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ
ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ.

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 5.)

Ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ διέλθῃ τις μόνον ὄπισθεν ἐπανέλαβε ὁ Κεννεδύ! ἀλλὰ νὰ διέλθῃ ἄνωθεν!

Καλῶς, εἶπεν ὁ ἰατρὸς μετὰ μᾶλλον ψυχροῦ φλέγματος, πρὸς τί νὰ φιβῶμαι; Θέλεις παραδεχθῇ καλῶς ὅτι ἔλαβον τὰς προφυλάξεις μου εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ φοβώμεθα πτῶσιν τοῦ ἀεροστάτου μου· ἐὰν λοιπὸν ἐλαυθάσθην, θέλω ἐπανευρεθῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους κατὰ τὰς κοινωνικὰς συμφωνίας τῶν ἐξεταστῶν· ἀλλὰ τὸ ἀερόστατόν μου δὲν θέλει ἀποτύχει, δὲν πρέπει νὰ λογαριάζωμεν, τοῦτο.

Πρέπει νὰ τὸ λογαριάζωμεν ἐξεναντίας.

Ὄχι, ἀγαπητέ μοι Δίκ. Κρίνω καλὸν τὸ νὰ μὴ ἀποχωρισθῶ αὐτοῦ πρὶν τῆς ἀφίξεως μου εἰς τὴν δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς. Μετ' αὐτοῦ, τὸ πᾶν εἶναι δυνατόν· ἄνευ αὐτοῦ, ἐπαναπίπτω εἰς τοὺς κινδύνους καὶ τὰ

φονικὰ προσκόμματα παρομοίας ἐκστρατείας· μετ' αὐτοῦ μήτε τὸν καύσωνα, μήτε τοὺς χειμάρρους μήτε τὰς καταιγίδας, μήτε τὸν Σιμούν, μήτε τὰ νοσώδη κλίματα, μήτε τὰ ἄγρια πτηνὰ, μήτε τοὺς ἀνθρώπους δὲν θὰ φοβεῖταί τις! Ἐὰν πολὺ θερμανθῶ, ἀναβαίνω· ἐὰν ψυχρανθῶ, καταβαίνω· ἓν ὄρος, τὸ διέρχομαι· ἕνα κρημνὸν, τὸν ὑπερπηδῶ· ἕνα ποταμὸν, τὸν διαβαίνω· μίαν καταιγίδα, τὴν περιφρονῶ· ἕνα χείμαρρον, τὸν διατρέχω ὡς πτηνόν! Ὁδεύω, ἄνευ κόπου, σταματῶ, χωρὶς νὰ ἔχω ἀνάγκην ἀναπαύσεως! Ἵπταμαι ἐπὶ νέων χειρῶν! Πέτομαι μετὰ ταχύτητος λαίλαπος, ἄλλοτε εἰς τὰ ἀπώτατα στρώματα τῆς ἀτμοσφαίρας, ἄλλοτε καὶ ἑκατὸν πόδας ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, καὶ ὁ ἀφρικανικὸς χάρτης διαρρέει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ὡς ὁ μεγαλείτερος ἄτλας τοῦ κόσμου!

Ὁ γενναῖος Κεννεδὺ ἤρχισε νὰ αἰσθάνηται ἑαυτὸν συγκεκινημένον καὶ ἐν τοσούτῳ τὸ διαγραφόμενον θέαμα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του τῷ προὐξένει σκοτοδίνην. Ἐθεώρει τὸν Σαμουὴλ μετὰ θαυμασμοῦ, καὶ φόβου ἐνταυτῷ. Ἐνόμιζεν ἤδη ἑαυτὸν μετεωριζόμενον ἐν τῷ διαστήματι.

Ἴδωμεν, λέγει, ἀγαπητέ μοι Σαμουὴλ, εὕρες λοιπὸν τὸ μέσον τοῦ διευθύνειν τὰ ἀερόστατα;

Ποσῶς . . . . εἶναι ἰδανικότης . . . . . .

Ἀλλὰ τότε θέλεις ὑπάγει . . . . ὅπου θελήσει ἡ Πρόνοια, ἀλλὰ ἐν τοσούτῳ ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν εἰς τὴν δύσιν.

Διατί τοῦτο;

Διότι ὑπολογίζω ὅτι θὰ μοὶ βοηθήσωσιν διετήσιοι ἄνεμοι τῶν ὁποίων ἡ διεύθυνσις εἶναι σταθερά.

Ω! ἀληθὲς, ὑπέλαβε ὁ Κεννεδὺ σκεπτόμενος, οἱ διετήσιοι ἄνεμοι . . . βεβαίως . . . δύνανται ἀκριβῶς ὑπάρχει τι . . . .

Ἐὰν ὑπάρχῃ τί· ἀλλὰ, ἀνδρεῖε φίλε μου, ὑπάρχει τὸ πᾶν. Ἡ ἀγγλικὴ διοίκησις μοὶ ἔδωκε τὴν ἄδειαν μιᾶς μετακομήσεως. Ἐσυμφωνήθη ὡσαύτως ὅπως τρεῖς ἢ τέσσαρες νῆες ἔλθωσι νὰ διαστευρωθῶσι ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας κατὰ τὴν πιθανὴν ἐποχὴν τῆς ἀφίξεώς μου. Μετὰ τρεῖς μῆνας τὸ πολὺ, θέλω εἶσθαι εἰς τὴν Ζανζιβάρην, ὅπου θέλω ἐπισκευάζει τὸ ἔπαρμα τοῦ ἀεροστάτου μου, καὶ ἐντεῦθεν θὰ ἀναχωρήσωμεν . . . .

Ἡμεῖς! ὑπέλαβε ὁ Δίκ.

Ἔχεις ἀκόμη νὰ μοὶ προτείνῃς ἔνστασίν τινα; Ὡμίλει φίλε Καννεδύ.

Ἔνστασίν τινα! Χιλίας θὰ εἶχον. Ἀλλὰ μεταξὺ ἄλλων εἰπέ με ἐὰν σκοπεύῃς νὰ ἴδῃς τὴν χώραν, ἐὰν σκοπεύῃς νὰ ἀναβαίνῃς καὶ νὰ καταβαίνῃς κατὰ βούλησιν δὲν θὰ συνηθῇς νὰ τὸ κάμῃς χωρὶς νὰ χάσῃς τὸ ἀέριόν σου, καθόσον τοὐλάχιστον ἡ ἐπιστήμη μέχρι τοῦδε μᾶς διδάσκει, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ὁποῖον πάντοτε ἐμπόδισε τὰς μικρὰς ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ περιηγήσεις.

Ἀγαπητέ μοι Δίκ, δὲν θὰ σὲ εἴπω παρὰ ἓν μόνον πρᾶγμα· δὲν θὰ χάσω οὔτε τὸ ἐλάχιστον μόριον ἀερίου.

— Καὶ θὰ καταβαίνῃς κατὰ βούλησιν;

— Θὰ καταβαίνω κατὰ βούλησιν.

— Καὶ πῶς θὰ κάμῃς;

— Τοῦτο εἶναι τὸ μυστικόν μου, φίλε Δίκ. Ἔχε ἐμπιστοσύνην καὶ τὸ σύμβουλόν μου ἔστη καὶ ἰδικόν σου: Exelsior.

— Ἔστω «Exelsior» ἀπήντησεν ὁ κυνηγὸς ὁ ὁποῖος οὔτε γρῦ ἐγνώριζεν ἀπὸ Λατινικά.

Ἀλλ' ἦτο λίαν ἀποφασισμένος νὰ ἀντιστῇ πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ φίλου του. Προσεποιήθη ὅμως ὅτι ἦτο τῆς γνώμης του διὰ κάθε ἐνδεχόμενον. Ὁ δὲ Σαμουὴλ ἐπῆγε διὰ νὰ ἑτοιμάσῃ τὰ τῆς ἀναχωρήσεώς του.

(Ἀκολουθεῖ).

—

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Ἰατρικὰ προφυλακτικά. — Ἕκαστος γινώσκει ὅτι εἰς δωμάτιον ὅπου ἀσθενοῦσι μὲ εὐφλογίας, τυφοειδῆ πυρετὸν κτλ. ὁ ἀὴρ μολύνεται πρὸς μεγίστην τοῦ πάσχοντος καὶ τῶν περιποιουμένων αὐτὸν βλάβην. Τῷ ἐφευρετῇ τοῦ προφυλακτικοῦ τούτου Κ. Σμίθ, τὸ κοινοβούλιον πρό τινος χρόνου ἀπένειμε 5000 λ. βραβεῖον. Εἶναι δὲ τὸ ἀκόλουθον. Λάβε ἓξ δράμια κόνεως νίτρου, καὶ ἓξ δράμια θειϊκοῦ ὀξέως, καὶ ἀνάμιξον αὐτὰ εἰς κύπελλον· ὁσάκις προσθέσῃς ἓν δράμι τοῦ θειϊκοῦ ὀξέως, δυναταὶ ἀναθυμιάσεις νιτρικοῦ ἀερίου θέλουσιν ἀναδίδεσθαι καθαρίζουσαι τὸν ἀέρα. Τὸ δοχεῖον πρέπει νὰ τίθεται ἐπὶ θερμάστρας ἢ θερμοῦ μαγγαλίου. Ἐὰν τὸ δωμάτιον εἶναι μικρὸν τὸ ἥμισυ τῆς δόσεως ἀρκεῖ.

Ὁ κοκκοφοίνιξ.—Ἐκ τοῦ δένδρου τούτου οἱ Ἰνδοὶ καρποῦνται ἄρτον, ὕδωρ, οἶνον, ὄξος οἰνόπνευμα, γάλα, ἔλαιον, μέλι, ζάκχαριν, βελόνας, ἐνδύματα, κλωστὰς, κύπελλα, κοχλιάρια, λεκάνας, καλάθια, χάρτην, ἱστοὺς, ἱστία, κάλους, στεγάσματα τῶν οἰκιῶν κτλ.

ΠΟΙΗΜΑ.

Ἀγνώστων πόθων ὕπαρξιν τὸ στῆθός μου
[ἐγκλείει
εἶναι μυστήριον αὐτὸ κανεὶς δὲν θὰ τὸ
[μάθῃ
τὴν νύκτα μόν' ἡ προσευχὴ τὴν σιωπήν
[μου λύει
καὶ φαίνεται ἓν αἴσθημα εἰς τῆς ψυχῆς
[τὰ βάθη.
Καὶ ἀγνοεῖτε εὐτυχεῖς ἀμέριμνοί του φίλοι
πῶς δηλητήριον γλυκὺ τὰ στήθη μου
[ποτίζει
πῶς φῶς γοργὸν καὶ ἄγνωστον τὰ ἔνδον
[μου φωτίζει
ἐνῷ στενάζει ἡ ψυχὴ καὶ σιωποῦν τὰ
[χείλη·
Ὢ πῶς εἰσέδη ἀφανὴς τῶν πόνων ὁ
[ἐργάτης
εἰς ἠρεμοῦσαν ὕπαρξιν μὲ ἄκακον ἓν βλέμμα
καὶ ἡ ψυχὴ προσέβαλε τῶν ἀκανθῶν τὸ
[στέμμα
εἰς ἓν μειδίαμά της.

Ἰσχὺς μὲ συμπαρέσυρες χωρὶς νὰ τὸ
[θελήσω
ὦ ἄδοξος καὶ ἀφανὴς κατίσχυσας ἀκαίρως
οὐδ' ἕνα πόθον τῆς ζωῆς χωρὶς κἂν ν'
[ἀποκτήσω
μοὶ ἔκλεισας τὸ στάδιον· μὴ λέγεσαι σὺ
[ἔρως;
Πλανῶμαι ἤδη πρὸ μηνὸς, τὰ ἔνδον συν-
[ταράσσει
μελαγχολία ἄπαυστος καὶ ἀγνοῶ τί θέλω
Ἓν' ὁλονὲν, τὸ ἄγνωστον ζητεῖ νὰ μὲ
[δαμάσῃ
ἀνθίσταμαι, πλὴν ὕστατον νὰ ὑποκύψω
[μέλλω
Ναὶ δέχθητι τὸν χωρισμὸν φιλτάτη ἐπι-
[στήμη
καὶ σεῖς, ὦ φίλοι σύγγνωτε τὸ τελευταῖον
[λάθος
οὐδὲ ἡ δόξα δι' ἐμὲ οὐδ' ἀθανάτων φήμη
τὴν ἀγαπῶ μὲ πάθος Α. Κ. Π.

ΑΙΝΙΓΜΑ Ζ'.

Εἶμαι εἷς ἐκ τῶν ἀρχαίων καὶ περιφανῶν ρητόρων
Κ' οἱ νεώτεροι προσφέρουν εἰς ἐμὲ λατρείας φόρον.
Ἂν τὸ τέταρτον καὶ πέμπτον μετ' ὀγδόου καὶ ἑβδόμου
Ἀφαιρῇς ἐκ τῶν ψηφίων, ἀνατρέπων μετὰ νόμου
Εἶμαι ὄνομα ἀνῆκον εἰς ἀκμαῖα ἐκ τῶν ὄντων.
Ἐχθρὸν ὅμως τῶν παιδίων καὶ τῶν ἀσθενῶν
(γερόντων.
Ἐκ τῶν δέκα μου ψηφίων λάβε τέσσαρα μεταξὺ
Τὰ τοῦ τέλους θέτων πρῶτα καὶ τὰ πρῶτα τελευταῖα
Εἶμαι εἷς καὶ μόνος ἄρχων πλανητῶν τε καὶ ἀστέρων
Κτίστης κόσμων καὶ πλασμάτων μὲ ζωὴν πλὴν
(ἐφημέρων
Ἐκ τοῦ ὅλου τῆς ἀρχῆς μου ἓν ψηφίον ἀποβάλλων
Λάβε τέσσαρα νῦν ἄλλα τὴν σειρὰν τῶν μεταβάλλων
Τῶν αἰσθήσεών σου μίαν χάνεις ἂν ἐκλείψω πλέον
Καὶ ἐκλείπει δὲ ἂν φυγω πᾶσα χάρις τῶν ἀνθέων.

Ν. Κ. ΜΑΚΡΙΔΗΣ.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤ'. ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ.

Νόος—νοῦς, ὄνος.

ΛΥΤΑΙ.— Ἡ Κ. Καλλιόπη Ι. Δραγάτση. Ὁ Κ. Κωνσταντῖνος Γεωργιάδης.— Ὁ Κ. Ι. Θ. Χαριτωνίδης.—Ὁ Κ. Ι. Φωτιάδης.

Παρακαλοῦνται οἱ Κύριοι συνδρομηταὶ ὅπως εἰς τὸ ἑξῆς ἐγκαίρως στέλλωσι τὰς λύσεις τῶν αἰνιγμάτων διὰ νὰ καταχωρῶνται τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Εὐμουσίαν ἀσκεῖν.
(Εὐριπίδ.)

ΕΤΟΣ Α'. 30 *Ἰουνίου 1878.* *ΑΡΙΘΜΟΣ 7.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.—*Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.—Σχέσις τῆς οἰκογενείας πρὸς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν.—Ὕλη καὶ δύναμις Β'.—Ὑγιεινῆς μαθήματα.—Περὶ ἐλευθεροτυπίας.—Μυθιστόρημα.—Ποικίλα.—Ποίησις.—Αἰνίγματα.— Λύσις τοῦ προηγουμένου αἰνίγματος.*

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ

Εἰς τὰ μᾶλλον ἰδιάζοντα φαινόμενα τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὁποῖα τῶν ψυχολόγων τὴν προσοχὴν καὶ νῦν ἔτι οὐκ ὀλίγον ἐπασχολοῦσιν, ὑπάγεται καὶ τὸ ὄνειρον. Λέγοντες δὲ ὄνειρον οἱ ψυχολόγοι ἐννοοῦσι τὴν αὐτόματον ἐκείνην ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς, δι' ἧς σειρὰ παραστάσεων καὶ ἐνδαλμάτων, παράγεται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ καθεύδοντος, ἐνῷ οὐδεμία ὑπάρχει κοινωνία τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν ἔξω κόσμον, δι' ἧς κυρίως τὸ πνεῦμα δέχεται ἔξωθεν ἐντυπώσεις καὶ ἀμέσως ἔπειτα ὡς πάσχον ἀντεπιδρᾷ, ἀλλὰ τοὐναντίον, ἀφίεται αὐτῆ ὅλως εἰς αὐτόματον κίνησιν καὶ ἐφέλκυσιν τῶν παραστάσεων ἐξ ὧν παράγονται τὰ ὄνειρα. Δῆλον ὅτι ἐδῶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου οὔτε ὑπὸ τῶν διὰ τῶν αἰσθητηρίων προσγιγνομένων ἐντυπώσεων καὶ ἐρεθισμῶν, πρὸ πάντων δὲ οὔτε ὑπὸ αὐτοσυνειδήτου καὶ ἐλευθέρας βουλήσεως κινεῖται εἰς ἐνέργειαν, ὡς τοῦτο συμβαίνει καθ' ὕπαρ, καταλαμβάνεται ὅμως πολλάκις κατ' ὄναρ ὑπὸ τοιαύτης ἐνεργείας, ὥστε εὐκόλως παρέχεται ὑπόνοια εἰς τὸν ὀνειρώττοντα διὰ τὴν τοιαύτην κατάστασιν τῆς ψυχῆς, ὅτι ὁ ἄνθρωπος πάσχει καὶ ἐνεργεῖ κατ' ὄναρ οὐ μόνον πνευματικῶς ἀλλὰ καὶ σωματικῶς. Ἡ πνευματικὴ δὲ αὕτη ἐνέργεια τῆς ψυχῆς, ἂν καὶ ἐμφανίζεται καθ' ὕπνον ἀνάλογος τῶν ἐντυπώσεων, ἃς ὁ ἄνθρωπος ἐν ἐγρηγόρσει δέχεται, παρακολουθοῦσιν ὅμως ταύτας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅλως ἴδιαι σχέσεις καὶ περιστάσεις, αἵτινες πρὸς τὰς καθ' ὕπαρ ἐνεργείας τοῦ πνεύματος οὐ μόνον οὐδεμίαν ἔχουσι σχέσιν, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἐναντίαι ταύταις φαίνονται. Τούτου δ' ἕνεκα πρὸ πάντων ἔπρεπε ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς πνευματικῆς ἐξεγέρσεως καὶ ἐνεργείας ἀπὸ τῆς ἐν καιρῷ ἐγρηγόρσεως τελουμένης τοῦ πνεύματος ἐνεργείας, ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων νὰ καταστῇ τόσον σπουδαία καὶ ἀξία πολλῆς μελέτης, ὥστε πράγματι παρὰ τοῖς ἀρχαίοις φαίνε-

ται ὅτι ἡ προσοχὴ αὐτῶν ἐστράφη μᾶλλον εἰς τὴν μελέτην καὶ ἐξήγησιν τῶν ὀνείρων, ὁπόθεν καὶ ἡ ἐκ τῶν ὀνείρων μαντικὴ, καὶ εἰς τὰς τοιούτου εἴδους καταστάσεις τῆς ψυχῆς, πολλῷ πρότερον ἢ εἰς τὰ καθημερινὰ τῆς ἄλλης πνευματικῆς ζωῆς φαινόμενα.

2. Πρὸ πάντων δὲ κατ' ἀναπόρευκτον λόγον ἐπήρχετο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡ ἰδέα, ὅτι πάντα ταῦτα τὰ φαινόμενα τοῦ πνεύματος, ἅπερ κατ' ὄναρ παρίστανται εἰς τὴν συνείδησιν ὡς ἀληθῆ, δὲν ἔχουσι τὴν πραγματικότητα ἐκείνην, ἡ ὁποία ἁρμόζει εἰς τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα τῆς συνήθους ζωῆς τὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ ἐξ ἐπιδράσεως προερχόμενα. Ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου πάλιν ἐδόξαζον, ὅτι ταῦτα μετέχουσιν, οὕτως εἰπεῖν, μᾶλλον σωματικῆς φύσεως ἢ παρίστανται ὡς εἰκόνες, τὰς ὁποίας ἡ ἐλευθέρα ἐνέργεια τοῦ πνεύματος ἐγρηγορότως διὰ τῆς ἀναμνήσεως ἢ τῆς φανταστικῆς δυνάμεως παράγει. Ἀλλὰ ἂν καὶ ἡ τελευταία αὕτη δοξασία, ὡς τις ἀνεξέργαστος θεωρία, δὲν ἐπέτρεπεν, ὥστε τὰ ὄνειρα νὰ θεωρῶνται ὡς προϊόντα τῆς ἰδίας πνευματικῆς ἐνεργείας, ἦτο ὅμως δυνατὸν νὰ ὑπολαμβάνωνται ταῦτα ὡς ἐξωτερικὰ φαινόμενα, διαφέροντα μόνον κατὰ τοῦτο, ὅτι αἱ αἰσθήσεις, δι' ὧν ταῦτα γίγνονται ἡμῖν νοητὰ, καθ' ὕπνον ἡσυχάζουσι, καὶ ἐντεῦθεν συχνὰ συμβαίνει, ὥστε αὐτὸς ὁ ὀνειρευόμενος φαίνεται ἐνεργῶν κατά τινα τρόπον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ πραγματικότης εἶναι ἀδύνατος. Πᾶσαι δὲ αὗται αἱ περὶ ὀνείρων ποικίλλουσαι ἰδέαι ἔδει τέλος νὰ φέρωσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν δοξασίαν, ὥστε νὰ πιστεύωσι τὰ ὄνειρα ὑπό τινα ἔννοιαν ὡς ὑπερφυσικὰ φαινόμενα.

3. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ ἐρώτησις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὀνείρων, ἡ ὁποία ὑπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην ἔποψιν καθίστατο ὅλως ἀναγκαία, οὐδεμιᾶς ἄλλης ἠδύνατο νὰ τύχῃ ἀποκρίσεως ἢ ὅτι ταῦτα ὑπὸ ὑπερφυσικῶν δυνάμεων προκαλοῦνται ὡς ὑπὸ τῶν θεῶν ἀποστελλόμενα, ἢ ὅτι αὐτὰ θεῖα ὄντα τυγχάνουσι καὶ διατελοῦσινεἰς ἄμεσον πρὸς τοὺς ὀνειρευομένους σχέσιν· πρὸς δὲ τούτοις ἐπόμενον ἦτο καὶ νὰ πιστεύωσι, ὅτι ἔχουσι πάντοτε ὡρισμένον σκοπὸν ἀναφερόμενον καθόλου εἰς τοὺς ὀνειρώττοντας. Ἐντεῦθεν δὲ προῆλθε νὰ ὑπολαμβάνωσιν οἱ παλαιοὶ τὰ ὄνειρα ὡς μέσοντι θείας ἀποκαλύψεως, ἐξ οὗ ἐγεννήθη ἀναγκαίως παρὰ τῷ λαῷ ἡ πίστις ὅτι τὰ ὄνειρα ἔχουσι προφητικὴν δύναμιν. Ἐνταῦθα δὲ εἶναι ἴσως ἀναγκαῖον νὰ ὑποδειχθῇ καθόλου ὅτι ἡ πίστις αὕτη παρ' ἅπασι τοῖς ἔθνεσι καὶ καθ' ἅπαντας τοὺς χρόνους ἐμφανίζεται καὶ τοσούτῳ ἰσχυροτέρα ὅσῳ μᾶλλον ἀπορρέει ἐκ φαντασίας ζωηρᾶς καὶ εὐκινήτου, πρὸς δὲ καὶ ὅτι ἕκαστον θρησκευτικὸν σύστημα, ἤτοι θρήσκευμα τὴν ὁμιμώδη ταύτην πίστιν μέχρι τινὸς βαθμοῦ παραλαβὸν προσεπάθησε νὰ φέρῃ ταύτην εἰς συμφωνίαν μὲ τὰς διδασκαλίας του.

4. Αἱ ἀνωτέρω δὲ αὗται ἐκτιθεῖσαι δοξασίαι περὶ ὀνείρων, αἵτινες ἐπεκράτησαν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καθόλου, ἀναλόγως ὡς ἐλέχθη, τῆς ζωηρότητος καὶ εὐκινησίας τοῦ πνεύματος ποῦ μὲν ἀμυδρῶς ποῦ δὲ καθαρῶς παριστανόμεναι, ἔδει τέλος παρὰ τοῖς Ἕλλησι νὰ τύχωσι χώρας πνευματικῆς γονίμου ἔνθα ὑπὸ εὐφαντάστου καὶ ποιητικοῦ πνεύματος, ὡς καὶ πᾶσα ἄλλη ἰδέα, προσηκόντως καλλιεργηθεῖσαι καὶ ἀναπτυχθεῖσαι εὗρον τὴν ἀληθῆ αὐτῶν καὶ ἐναργῆ παράστασιν καὶ ἔκφρασιν. Καὶ ἀληθῶς ὁ ἀρχαῖος Ἕλλην, ὅστις καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς περιόδους καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν διατελῶν ἔτι ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν φυσικῶν καὶ ἠθικῶν φαινομένων μὴ δυνάμενος ἔτι ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς ἐπιστήμης ὁδηγούμενος νὰ ἐξηγήσῃ ταῦτα, ἐφαντάζετο εὐκόλως τὴν πολυειδῶς καὶ ἀνερμηνεύτως ἐπενεργοῦσαν ἐπ' αὐτὸν φύσιν πλήρη ζωῆς καὶ ἤρέσκετο οὕτως εἰς

προσωποποιήσεις· κατὰ ἀναγκαῖον λόγον ἔπρεπε καὶ τοῦ πνεύματος τούτου τὸ φαινόμενον, τὸ ὄνειρον νὰ παραστήσῃ ὑπὸ μορφήν τινα ἐξ ἐκείνων, ἃς ἡ ἑλληνικὴ μυθολογία ἐκαλλιτέχνησεν. Ἐφ' ὅσον δὲ πάλιν ἁρμονικώτερον ἀνεπτύσσετο τὸ ἑλλην. πνεῦμα καὶ ἡ φαντασία λαμβάνουσα τὴν προσήκουσαν θέσιν της ὑπεχώρει εἰς τὴν δύναμιν ἐκείνην τῆς ψυχῆς, ἥτις τὸ σύμπαν ἤρξατο φιλοσοφικῶς ἐξετάζουσα μορφώσασα οὕτω καί πως ἀλλοίας ἰδέας περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς τῶν ὄντων, κατὰ τοσοῦτον καὶ αἱ περὶ ὀνείρων δοξασίαι καὶ θεωρίαι τροποποιηθεῖσαι μᾶλλον ψυχολογικῶς καὶ φιλοσοφικῶς ἀνεπτύσσοντο.

5. Καὶ κατὰ πρῶτον ἀπὸ τοῦ θείου ἐκείνου ἀνδρὸς ἀρχόμενοι, τοῦ τυφλοῦ ἀοιδοῦ τοῦ ἀντιπροσωπεύοντος τὴν μυθώδη ἢ ἡρωϊκὴν ἐποχὴν τῶν ἑλλήνων, τοῦ Ὁμήρου, ὅστις ἅπαντα τὸν βίον τῶν πρὸ αὐτοῦ ἢ τῶν συγχρόνων του, καθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς σχέσεις καὶ δὴ καὶ τὴν θρησκευτικὴν πιστότατα ἀπεικόνισε ὡς θεῖος τις ἀριστοτέχνης εἰς τὰ ἐπὶ ὁλοκλήρους αἰῶνας διαρυλάττοντα τὸ ἐθνικὸν φρόνημα τῶν ἑλλήνων καθαρὸν καὶ ἀμιγὲς, χρυσᾶ αὐτοῦ ἔπη, ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου λέγω, ἀρχόμενοι εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ θέματος παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ποιητὴς παραδέχεται τοὺς ὀνείρους ὡς ἀποτελοῦντας ἰδίαν τάξιν καὶ γένος ὄντων· κατοικοῦσι δὲ οὗτοι εἰς τὰ πέρατα τοῦ ὠκεανοῦ, ἔνθα κατὰ τὸν ποιητὴν ὁ Ἥλιος δύει, ἤτοι ἐν τῷ Ἅδῃ· ἐν τῇ Ἰλ. ω. 12 λέγει «ἠδὲ παρ' Ἠελίῳ πύλας καὶ δῆμον ἴσαν.» Ἐν δὲ τῇ Ὀδυσσείᾳ (Τ. 567) φέρονται οἱ ἑξῆς στίχοι.

Ξεῖν' ἤτοι μὲν ὄνειροι ἀμήχανοι ἀκριτόμυθοι
Γίγνοντ' οὐδέ τί πάντα τελέεται ἀνθρώποισι·
Δυσὶ γάρ τε πύλαι ἀμενηνῶν εἰσὶν ὀνείρων·
Αἱ μὲν γὰρ κεράεσσι τετεύχαται αἱ δὲ ἐλέφαντι
Τῶν οἱ μὲν κ' ἔλθωσι διὰ πριστοῦ ἐλέφαντος,
Οἵ δ' ἐλεφαίρονται ἔπε' ἀκράαντα φέροντες·
Οἱ δὲ διὰ ξεστῶν κεράων ἔλθωσι θύραζε,
Οἵ δ' ἔτυμα κραίνουσι, βροτῶν ὅ τε κέν τις ἴ-
[δηται.

Ἐκ τῆς περιγραφῆς δὲ ταύτης τῆς κατοικίας τῶν ὀνείρων φαίνεται ὅτι αὕτη ἔχει δύο θύρας τὴν μὲν ἐλεφαντίνην, δι' ἧς ἐξέρχονται οἱ ἀπατηλοὶ ὄνειροι «οἱ δ' ἐλεφαίρονται», τὴν δ' ἑτέραν κερατίνην, δι' ἧς οἱ καλοὶ καὶ σημαντικοὶ «οἱ δ' ἔτυμα κραίνουσι.» Ὁ δὲ Ἡσίοδος ἐν τῇ θεογονίᾳ αὐτοῦ διὰ τῶν λέξεων «φίλους ὀνείρων» θεωρεῖ τούτους ὡς τέκνα τῆς Νυκτὸς ἀποτελοῦντας ὡσαύτως ἴδιον γένος θείων ὄντων· ὁ δὲ Ἑρμῆς ὁ κατακοιμίζων κατὰ τὸν ποιητὴν τοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἡγέτης τῶν ὀνείρων (Ὑμ. εἰς Ἑρμ. 14.) ἡγήτωρ ὀνείρων. Περὶ τούτου δὲ καὶ ὁ ἀρχαῖος Σχολιαστὴς ἐν τῷ Ψ τῆς Ὀδυσσείας (§199) λέγει ὡς ἑξῆς «ὀνειροπομπὸν αὐτὸν εἶναι καὶ τοὺς κοιμωμένους αὐτῷ εὔχεσθαι καὶ αὐτὸν ἀναμένειν· κατὰ τὸν Εὐστάθιον ἔσπενδον πρὸς τούτοις αὐτῷ ὡς ὀνειροπομπῷ καὶ ὑπνοδότῃ, ὅστις ὡς ἀχώριστος σύντροφος τοῦ ὕπνου καὶ τῆς νυκτὸς ὁδηγεῖ πάντοτε τοὺς ὀνείρους εἰς τὸν ἐν τῷ Ἅδῃ τόπον τῆς διαμονῆς ἦν ὁ Εὐριπίδης ἐν τῇ Ἑκάβῃ ὑπεμφαίνει διὰ τῶν λέξεων (§25) ὦ Πότνια χθὼν μελανοπτερύγων μάτηρ ὀνείρων.

(Ἀκολουθεῖ.)

Φ. ΤΑΓΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ἐν σχέσει πρὸς τὴν

ΗΘΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

Τὸ ἀντικείμενον ὅπερ ἐπιχειρῶ νὰ πραγματευθῶ πρὸ ὑμῶν ἔστιν ἐξ ἐκείνων ἐν οἷς ὁ ἀκούων ἐπίσταται τοσαῦτα, ἐνίοτε δὲ καὶ πλείω τοῦ λαλοῦντος· ἐν ταὐτῷ ὁ

ἀγορητὴς μετέχει συνάμα κινδύνου τινος καὶ πλεονεκτήματος· καὶ κινδύνου μὲν, διότι ἐπὶ τοιαύτης ὕλης τὸ καινοφανὲς παρίσταται ἀδύνατον, τὸ δὲ πρωτότυπον κινδυνῶδες, πλεονεκτήματα δὲ, καθ' ὅσον ἅπαντες ἀσμένως ἀκροώμεθα πᾶν ὅ,τι συνοίδαμεν, ἡ δὲ σύγκρισις τῶν ἰδίων ἡμῶν ἰδεῶν πρὸς ἃς προβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς παράγει ἡδονὴν λεπτεπίλεπτον, ἣν τινα δὲν προσφέρουσι συνήθως αἱ σοφαὶ πραγματεῖαι ὁπόθεν ὁ λόγος κατέρχεται ἐξ ὑπερβάλλοντος ὕψους. Ἅλως τε δὲ, ἄνευ τῆς ἀποβολῆς τῶν νέων, στέργω ἐπὶ μᾶλλον τὰς γηραιὰς ἀληθείας, καὶ φιλῶ τὰς μεγίστας ταύτας κοινὰς ἐκφράσεις αἵτινες εἰσὶν ὁ αἰώνιος λόγος, ὁ λόγος τῆς πράξεως, ὁ ζῶν λόγος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τὸ μόνιμον καὶ παγκόσμιον ἐνδιαφέρον τοῦ παρόντος ἀντικειμένου, πρὸς δὲ ἡ ἁρμοδιότης αὐτοῦ τυγχάνουσιν οἱ παρορμήσαντές με λόγοι εἰς τὴν ἐκλογὴν τούτου· ἀληθῶς, ὑφίσταται ἄνθρωπος εἰς τὸν ὁποῖον ἡ οἰκογένεια δὲν ἀποτελεῖ μέρος τῆς ζωῆς παρὸν ἢ παρελθὸν ἢ μέλλον, ἢ παρ' ᾧ ἡ λέξις αὕτη προφερομένη δὲν ἤθελε ἐπιφέρει δόνησιν χορδῆς τινος, καὶ ἀποσπάσει μειδίαμα ἢ δάκρυ; ἀφ' ἑτέρου, οὐδεὶς ἀγνοεῖ, καὶ μεταξὺ εἰσέτι τῶν ἧττον μεμυημένων εἰς τὰς τρομερὰς ἠθικὰς κινήσεις τοῦ παρόντος αἰῶνος, ὅτι ἡ οἰκογένεια ἔσχε ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀντιπάλους καὶ ἐκφαυλιστὰς, καὶ ὅτι αὕτη ἐξήσκησε τὸ ἐφευρετικὸν πνεῦμα τῶν ἀναμορφωτῶν. Παρατρέχοντες δὲ τὸν περὶ τῶν νέων τούτων συστημάτων λόγον (ὧν τινων δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ μεγεθύνωμεν τὴν σημαντικότητα, μνημονεύομεν ὅτι πνεύματά τινα σκυθρωπὰ ἴσως ἢ περωτισμένα, ἀξιοῦσιν ὅτι διαβλέπουσιν ἐν τοῖς ἤθεσιν ἡμῶν σημεῖα τῆς ἐξασθενήσεως τοῦ πνεύματος τῆς οἰκογενείας. Τὰ συμπτώματα ταῦτα, καίπερ ἐστερημένα τῆς ἀποδιδομένης εἰς αὐτὰ σπουδαιότητος, ἰσχύουσι τοὐλάχιστον ὅπως διὰ τῆς ἐμφανίσεώς των ἐπί τινος κοινωνίας προκαλέσωσι τὴν ἀνησυχίαν ἢ προασφάλισιν αὐτῆς. Ἔγκαιρον λοιπὸν τυγχάνει, ἵνα ὁμιλήσωμεν περὶ τῆς οἰκογενείας, εἴτε διὰ νὰ καταστήσωμεν αὐτὴν προσφιλῆ, εἴτε διὰ νὰ προασπίσωμεν αὐτὴν· εἰς τοὺς λόγους τούτους κεῖνται τὰ παρακινήσαντα ἡμᾶς αἴτια, τοιοῦτον δὲ καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦ παρόντος θέματος.

Ἀλλὰ τίνα μέθοδον θέλομεν μετέλθει; ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἡ μᾶλλον σοβαρὰ καὶ σοφὴ ἔσται πάντως ἐκείνη καθ' ἣν, προσκαλέσαντες εὐθαρσῶς τοὺς ἀντιπάλους, καὶ ἀποκρούσαντες τὰς ἐνστάσεις αὐτῶν, ὁμιλήσομεν εἶτα ἐλευθέρως, ἐκτιθέντες τὴν θεωρίαν τῆς Οἰκογενείας ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ καθ' ὅλας αὐτῆς τὰς συνεπείας ἠθικὰς ἢ κοινωνικάς· ἀλλ' ὅμως δὲν θέλομεν ἀσπασθῆ τὴν μέθοδον ταύτην, οὐχὶ βεβαίως χάριν ἀκροατηρίου ἥκιστα παρεσκευασμένου εἰς φιλοσοφικὰς συζητήσεις, ἀλλ' ἕνεκα ὑψηλοτέρων λόγων, οὓς θέλετε ἐπιδοκιμάσει· ἡ πολεμικὴ, ἥτις τυγχάνει ἐξαίρετος ἐν θεωρητικῇ καὶ ἐπιστημονικῇ διατάξει, ἐν ἠθικῇ παρουσιάζει συνεχῶς τοὺς κινδύνους αὐτῆς· παράττουσα δὲ μᾶλλον ἢ φωτίζουσα τὸν μετερχόμενον αὐτὴν, οὐχὶ σπανίως περιάγει αὐτὸν εἰς θέσιν τοῦ τραυματίζειν αὐτὸς ἑαυτόν· ἑπομένως, θέλω λησμονήσει ὅτι ἡ οἰκογένεια κέκτηται τοὺς ἀντιπάλους αὐτῆς, καὶ θεωρῶν αὐτὴν ὡς ἀναμφίρρητόν τι, θέλω ποιήσει οὐχὶ τὴν ἀπολογίαν ἀλλὰ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς· ἀλλ' ἐκ τῆς ἱστορίας ταύτης, εἴπερ γενήσεται ἀληθὴς καὶ πιστὴ, πέποιθα ὅτι ἐξελεύσεται ἡ καλλίων τῶν ἀπολογιῶν, ἡ ἀπολογία δηλ. ἐκείνη ἥτις προκύπτει ἐκ τῆς ἀνανταγωνίστου συντριβῆς εὐγενοῦς καρδίας ἐνώπιον τῆς ἀληθείας αὐτῆς. Εἰς ὅ,τι δ' ἀφορᾷ τὸ διάγραμμα τῶν μαθημάτων τούτων, ἐσκέφθην ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἐπὶ πολὺ ἁπλοῦν· διὸ θέλω πραγματευθῆ πρῶτον μὲν περὶ Οἰκογενείας ἐν γένει, ἔπειτα δὲ, περὶ ἑκάστου τῶν μελῶν αὐτῆς, καὶ θέλω κατα-

παύσει ἀποχρινόμενος συντόμως καὶ διακεκριμένως εἰς τινας νοσηρὰς ἐνστάσεις, αἵτινες περιφέρονται καὶ ἐπιρρομβοῦσιν ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ τοῦ καιροῦ ἡμῶν, καὶ εἰς τὰς ὁποίας τρίβωνες συγγραφεῖς παρέσχον τὸ στήριγμα τῆς γοητευτικῆς καὶ ἀμειλίκτου αὐτῶν στωμυλίας· τὸ ἀντικείμενον λοιπὸν τῆς πρώτης ταύτης διαλέξεως ἔσεται περὶ τῆς οἰκογενείας καὶ τῆς ἠθικῆς αὐτῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου, περὶ τῶν δοκιμασιῶν τὰς ὁποίας διεγείρει εἰς αὐτὸν, περὶ τῶν ἀγώνων, οὓς ἐπιζητεῖ ἐκ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, τῶν ἀμοιβῶν ἃς τῷ ὑπισχνεῖται, καὶ περὶ τῆς μετοχῆς τέλος ἣν αὕτη κέκτηται ἐπὶ τῆς εὐπραγίας καὶ τῆς συνέσεως τῆς ἀνθρωπίνης γενεᾶς.

Ἐνταῦθα δὲ τοῦ λόγου περὶ εὐδαιμονίας γενομένου, ἀνάγκη νὰ καθορίσωμεν ταύτην. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐκινήθη ὑφ' ὅλων τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων, διαμενεῖ δὲ αἰωνίως συζητούμενον, ἐφ' ὅσον ὑπάρξουσιν ἄνθρωποι πάσχοντες καὶ διανοούμενοι, καὶ ἐν ὅσῳ τὰ ἔσχατα μυστήρια τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς ἐν θέλουσιν ἀποκαλυφθῆ. Φοβούμενος νὰ εἰσδύσω εἰς τὰ βάθη ταῦτα, ἀρυόμενος δὲ μόνον ἰδέας τινὰς ἐπαρκεῖς εἰς τὸ ἐπαχολοῦν ἡμᾶς ἀντικείμενον, νομίζω, ὅτι δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι εἷς τῶν ἧττον διαμφισβητησίμων χαρακτήρων τῆς εὐδαιμονίας ὑπάρχει ἡ εἰρήνη· ἀλλὰ σημειωθήτω ὅτι ὑπάρχουσι τοιαῦται δύο εἰδῶν· ἡ μία ἀδρανὴς καὶ ἄσημος, συνιστᾷ τὴν ἀδυναμίαν τοῦ ζῆν καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, καὶ τοιαύτη εἶναι ἡ εἰρήνη τοῦ λίθου καὶ τοῦ πτώματος· ἡ δὲ ἄλλη, τυγχάνει ἁρμονικὴ ἀνάπτυξις ἁπασῶν τῶν δυνάμεων ὄντος ἐν ζωῇ, εὐαισθήτου καὶ λογικοῦ. Οὕτω δὲ ὁλως ποιοῦμαι λόγον περὶ τοῦ τεταραγμένου καὶ μεταβατικοῦ τούτου κλονισμοῦ ὃν καλοῦσιν ἡδονὴν, καὶ ἣν δύναται νὰ δοκιμάσῃ ἐπίσης τὸ ἀτυχέστερον τῶν ὄντων, ἀλλὰ περὶ τῆς ἐνδομύχου καὶ βαθείας χαρᾶς, ἥτις παράγει εἰς τὴν ψυχὴν ἡ ἐξάσκησις ὑγιοῦς δραστικότητος καὶ ἡ ἱκανοποίησις ἀληθοῦς ἀνάγκης. Ἐκ τῶν ζωηροτέρων καὶ διαυγεστέρων πηγῶν τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας τυγχάνουσιν αἱ στοργαὶ, μεταξὺ δὲ τούτων ὑπάρχουσι δύο αἵτινες φαίνονται μᾶλλον συνάδουσαι πρὸς τὴν φύσιν ἡμῶν, καὶ αἵτινες ἤθελον πληρώσει τὴν ἀνθρωπίνην καρδίαν, ἐὰν ἡ εὑρεῖα αὕτη καρδία ἠδύνατό ποτε νὰ πληρωθῇ· τοιαῦται εἰσὶν ἡ συζυγικὴ ἀγάπη, καὶ τὸ πατρικὸν ἢ μητρικὸν φίλτρον, ἀνταποκρινόμεναι πρὸς δύο ἀνάγκας ἀχωρίστους τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως ἤτοι εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ ζῆν ἐν ἄλλῳ, καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀναζῆν ἐν ἄλλῳ.

Ἡ μόνωσις εἶναι ἐκ τῶν ἀπεχθεστέρων δεινῶν ἡμῶν. Εὗρον τὴν ἀπόδειξιν τούτου ὅτε ἐν τοῖς τελευταίοις τούτοις χρόνοις γενναία φιλανθρωπία ἀμφιβάλλουσα περὶ τῆς δικαιοσύνης ποινῆς ἀρχαίας, προσεπάθησε νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ποινὴν τῆς ἐρημίας, ἡ πεῖρα κατέδειξεν ἀρκούντως ὅτι ἡ νέα αὕτη ποινὴ ἦτο σκληροτέρα ἐκείνης ἣν ἐσκόπει ν' ἀντικαταστήσῃ. Ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νὰ ἀνεχθῇ τὴν ἐρημίαν, καθ' ὅσον δὲν δύναταί ποτε μονάζων νὰ ἀπαλαχθῇ ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς μηδαμινότητός του. Ἐντεῦθεν ὁ λόγος δι' ὃν οἱ ἄνθρωποι κτίζουσι πόλεις συνάπτουσι κοινωνίας, διδόασι συνεντεύξεις, φοιτῶσιν εἰς τοὺς περιπάτους, ἢ διατηροῦσιν οἰκειότητας. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰσέτι· δὲν ἀρκεῖ ὅπως συναντήσωμεν ἔξω προσφιλῆ χεῖρα, λόγον συμπαθῆ, καὶ καρδίαν ἔνστοργον, ἐκεῖνο ὅπερ βαρύνει ἡμᾶς προπάντων ἐστὶν ἡ μοναξία τῆς οἰκιακῆς ἑστίας ἤτοι τὸ ἔσω κενὸν καὶ μονῆρες, ἡ ἀπουσία ὄντος πιστοῦ, ἐφ' ᾧ ἠθέλομεν ἐρεισθῆ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, ἐν τῇ χαρᾷ, ἐν τῇ θλίψει, καὶ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμῶν στιγμῇ. Ἰδοὺ διατὶ βλέπομεν συνεχῶς τὸν φίλον συνενούμενον πρὸς τὸν φίλον, τὸν ἀδελφὸν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ, τὸ συγκινητικώτερον, τὸν

ἀδελφὸν μετὰ τῆς ἀδελφῆς, καὶ τὸν υἱὸν μετὰ τῆς μητρός· ἀλλ' αὗται αἱ ἀπομιμήσεις καὶ οἱ διαμελισμοὶ τῆς οἰκογενείας χωρὶς ποσῶς νὰ συνιστῶσι τὴν οἰκογένειαν, εἰσὶ μόνον τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς σχέδιον ἢ τὰ ἀποσυντρίμματα· ὑπάρχει ἑτέρα τις συντροφία, μᾶλλον ἐνδόμυχος, αἰτουμένη παρὰ τῆς φύσεως, ἐκλεγομένη δὲ ὑπὸ τῆς καρδίας, ἐν ᾗ ἡ ἀδυναμία συζεύγνυται μετὰ τῆς ἰσχύος, ἡ χάρις μετὰ τοῦ σπουδαίου, ἡ ἁπαλὴ τρυφερότης μετὰ τοῦ σοβαροῦ λόγου, καὶ ἡ ἐργασία μετὰ τῆς τέρψεως· ἡ κοινωνία αὕτη τυγχάνουσα ἀναπόσπαστος ἐκ τῆς διαρκείας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἔστι πλήρης ἀτομικῶν θελγήτρων. Ἐνταῦθα ἐπικαλεσθεὶς τὴν ὑμετέραν συγγνώμην, καθορῶ τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἀναφέρω περὶ τοῦ αἰσθήματος ὅπερ δίδωσι γένεσιν εἰς τὴν οἰκογένειαν, καὶ τὸ ὁποῖον ἐνάγει τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἐδημιούργησε τὰ πάντα. Τὸ αἴσθημα τοῦτο κατέχον ὡς σημαντικοὺς χαρακτῆρας ἐξαιρετικὴν ἔκτασιν καὶ ἰδιάζουσαν μεταμορφώσεως ἰσχὺν, καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον διὰ τῶν αἰσθημάτων καθ' ὁλοκληρίαν, ἀπτόμενον δὲ τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, κλονίζει ἁπάσας τὰς ζωηροτέρας, σπουδαιοτέρας καὶ λεπτοτέρας δυνάμεις, ἤτοι τὴν φαντασίαν, τὸ πνεῦμα, τὴν καρδίαν, τὸν λόγον αὐτόν. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ Πασχάλης ὅστις δὲν ἀπηξίωσε νὰ ἀπαγγείλῃ θαυμαστοὺς λόγους περὶ τοῦ ἀσεβοῦς τούτου θέματος, λέγει· «Ὁ ἔρως καὶ ὁ λόγος τυγχάνουσι πράγματα ταὐτούσια· ὁ ἔρως εἶναι ἐπίσπευσις σκέψεων ἀγομένη ἐκ μιᾶς διευθύνσεως καὶ ἐξετάζουσα τὸ πᾶν ἐξ ἐπιπολῆς· ἀλλ' ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ὁ ἔρως εἶναι πάντοτε λόγος· οἱ ποιηταὶ σφάλλονται μεγάλως ταριστῶντες αὐτὸν τυφλὸν· ἀνάγκη ὅπως, ἀράμενοι ἀπ' αὐτοῦ τὸν κεφαλόδεσμον, ἀποδῶσι αὐτῷ τὴν χάριν τῶν ὀφθαλμῶν». Ὁ ἔρως, ἐξ ἁπάντων τῶν αἰσθημάτων ἡμῶν φαίνεται ἐπὶ μᾶλλον συνδεόμενος πρὸς τὸ μυστηριῶδες καὶ ἀόριστο τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως, διὰ τοῦτο καὶ βλέπομεν αὐτὸν τοσούτῳ εὐχερῶς συνεταιριζόμενον μετὰ τῆς ποιήσεως, ἥτις δὲν εἶναι μόνον ἡ τέρψις τῆς φαντασίας καὶ ὁ κόσμος τοῦ πνεύματος, ἀλλ' ἥτις ἐν ταῖς εὐγενέσι καρδίαις ἀποτελεῖ μέρος τῆς ζωῆς αὐτῆς. Ὁ Πλάτων, ὅστις, ὡς οἴδατε, τυγχάνει ὁ ὕπατος τῶν φιλοσόφων τοῦ ἔρωτος, ἀδιστάκτως ἀποκαλεῖ αὐτὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ μανίαν θεόπεμπτον. Γινώσκω βεβαίως ὅτι ὁ ἐνθουσιασμὸς οὗτος παράγει πολλάκις ἀποτελέσματα λυπηρά, ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι ἔλλειψις τοῦ αἰσθήματος, ἀλλ' ἡμῶν αὐτῶν ἀγνοούντων τὸν τρόπον τοῦ συνέχειν καὶ ποδηγετεῖν αὐτό. Ἅπαντα τὰ ἡμέτερα αἰσθήματα, ὑπείκοντα εἰς πνεῦμα πεπλανημένον καὶ θέλησιν τυφλὴν, ἐπίσης πλανῶνται· ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν εἶναι λογικὸν, ὅπως ἀρνώμεθα πᾶν ὅ,τι ὑφίσταται εἰς αὐτὰ θεῖον. Πᾶσα κοινωνία, ἥτις ἤθελε περιφρονήσει τὸ θεῖον τοῦτο μέρος τῶν ἡμετέρων αἰσθημάτων, ὁποιαδήποτε καὶ ἂν ἐτύγχανεν ἡ ἐξωτερική αὐτῆς ἰσχὺς, καὶ ἡ αἴγλη τῆς πολυτελείας καὶ βιομηχανίας αὐτῆς, ἤθελε συγκροτήσει κοινωνίαν ἀπειλουμένην ἐν τοῖς σπουδαιοτέρο ς ὅροις τῆς ἀξίας καὶ διαρκείας αὐτῆς.

(ἀκολουθεῖ).

ΥΛΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΣ.

Β'.

Ἡ Ὕλη μεταμορφοῦται ἀλλὰ δὲν μηδενίζεται.

Καθ' ἑκάστην ἔχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν δείγματα τραγικὰ τῆς μεταμορφώσεως τῆς ὕλης. Σῶμά τι ἀνόργανον δύναται νὰ μεταβληθῇ διὰ τοῦ χρόνου εἰς ὀργανικὸν, καὶ ταναπαλιν ὀργανικὸν νὰ μετατραπῇ εἰς ἀνόργανον.

Ἡ ἀλληλένδετος ἀνάπτυξις τῆς ὀργανικῆς καὶ τῆς ἀνοργάνου φύσεως μᾶς δίδει ἀκριβῆ ἰδέαν τῶν μεταμορφώσεων τούτων τῆς ὕλης. Τὸ φυτὸν ἀπορροφᾷ ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ ἀνόργανα στοιχεῖα, ἅτινα διὰ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ζωτικοῦ τῶν φυτῶν στοιχείου, *τοῦ ἄνθρακος*, μεταβάλλονται εἰς ὀργανικὰς ἑνώσεις. Τὰ φυτὰ εἶναι φυσικὰ χημικὰ ἐργαστήρια, ἐν οἷς τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ τοῦ ἀέρος ἀποσυντίθεται εἰς ὀξυγόνον καὶ ἄνθρακα, ὅστις ἐν τῇ γενέσει του ἑνοῦται μετὰ τῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν φυτῶν, τῷ *χυμῷ*, ἀπὸ τῆς γῆς ἀπορροφηθέντων στοιχείων καὶ δίδει γένεσιν εἰς τὰς ἀπειροπληθεῖς ἑνώσεις, αἵτινες εἰσὶ γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα *ὀργανικαὶ ἑνώσεις*.

Καὶ ὁ ὀργανισμὸς δὲ τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου μεταβάλλει πολλὰ τῶν ἀνοργάνων στοιχείων εἰς ὀργανικά. Τὸ πρῶτον καὶ σπουδαιότατον σῶμα, ὅπερ ὁ ὀργανισμὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων, λαμβάνει ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἀνοργάνου φύσεως, εἶναι τὸ ὕδωρ, ἁπλῆ χημικὴ ἕνωσις 2 μερῶν ὑδρογόνου καὶ ἑνὸς ὀξυγόνου. Ἕτερον τοιοῦτον ἀνόργανον σῶμα εἶναι τὸ διὰ τὸν ὀργανισμὸν ἀπαραίτητον *ἀνθρακικὸν νάτριον*, τὸ κοινῶς καὶ κακῶς καλούμενον *μαγειρικὸν ἅλας*. Ἐγγύτατα δὲ τὰ πλεῖστα τῶν ἀνοργάνων στοιχείων, πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ἀπορροφῶνται ἀμέσως ὑπὸ τοῦ ζωϊκοῦ ὀργανισμοῦ· λοιπόν:

1ον Ἡ ἀνόργανος φύσις μεταμορφοῦται εἰς ὀργανικήν.

2ον Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐν γένει ἡ ὀργανικὴ φύσις, ἀκολουθοῦσα τὸν μοιραῖον φυσικὸν νόμον ἀποθνήσκει. Ὁ θάνατος εἶναι ἀποσύνθεσις τῆς ὀργανικῆς ὕλης, τῆς συνιστώσης τὸν ζωϊκὸν ὀργανισμόν. Διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως ταύτης ἀποδίδεται τῇ ἀνοργάνῳ φύσει ὅ,τι παρ' αὐτῆς ληφθὲν μετεβλήθη, ἐν τῷ σώματι τῶν ὀργανικῶν ὄντων, εἰς ὀργανικόν. Ὅλα τὰ συστατικά, ἅτινα ὁμοῦ συνερχόμενα ἀπετέλουν τὴν ὀργανικὴν ζωήν, ἀποσυντεθέντα ἀνευρίσκονται ἐν τῇ ἀνοργάνῳ ζωῇ, ἤτοι μετὰ παρέλευσιν χρόνου διαδέχεται τὴν ὀργανικήν. Τὸ ὀξυγόνον, τὸ ὑδρογόνον, τὸ ἄζωτον, ὁ ἄνθραξ, ὁ φωσφόρος, ἡ τίτανος, τὸ νάτριον, τὸ ἰώδιον, ὁ σίδηρος, κ.τ.λ., ἅτινα, ἀπὸ τῆς ἀνοργάνου φύσεως ληφθέντα, ἀπετέλουν τὸ ὀργανικὸν ὄν, ἀνευρίσκονται μετὰ θάνατον εἰς τὸ ἀποσυντεθὲν ὀργανικὸν σῶμα. Τὸ ζῶον λοιπὸν τρέφεται καὶ τρέφει τὸ φυτόν, καὶ τὰ δύο δὲ ὁμοῦ ἀποδίδουσι μετὰ θάνατον τὸ ἐκ τῆς γῆς ἐν τῇ γεννήσει των συνομολογηθὲν δάνειον, ἀλλὰ τὸ ἀποδίδουσιν ἄνευ τόκου.

Ἐὰν ἀκολουθήσωμεν μετὰ προσοχῆς τὴν σειρὰν τῶν μεταμορφώσεων, ἃς τινας ἀκολουθεῖ ἡ ὕλη, παρατηροῦμεν ὅτι αὕτη μεταβάλλεται μέν, λαμβάνει δηλ. μέρος εἰς συνθέσεις, ἀποσυνθέσεις καὶ ἀνασυνθέσεις, ἀλλὰ καὶ δὲν μηδενίζεται. Εἴδομεν ἀνωτέρω ὅτι μεταβάλλεται, ἃς ἴδωμεν ἐὰν δὲν μηδενίζεται.

Πρὸς τοῦτο ἃς ἀκολουθήσωμεν ἄτομόν τι ἀνόργανον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ. Τὸ ἄτομον αὐτὸ δύναται ἀδιαφόρως νὰ ἦναι ἁπλοῦν ἢ σύνθετον, π. χ. ἃς λάβωμεν ἓν ἄτομον ἄνθρακος. Τὸ ἄτομον τοῦτο, ἀποτελοῦν μέρος τῆς ἀνοργάνου φύσεως, ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῶν ῥιζῶν ἑνὸς φυτοῦ. Μίγνυται μὲ τὸν χυμὸν τοῦ φυτοῦ καὶ μόνον ἢ συντιθέμενον μετ' ἄλλων στοιχείων, λαμβάνει ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν ζωὴν τοῦ φυτοῦ. Ἐν ὅσῳ τὸ φυτὸν ζῇ τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἐξακολουθεῖ ἀποτελοῦν συστατικὸν τοῦ φυτοῦ. Τὸ φυτὸν ἀποθνήσκει, εἴτε *φυσικῶς*, ἐκ γήρατος δηλ., καὶ τότε τὸ στοιχεῖον τοῦ ἄνθρακος μένει ἐν τοῖς λειψάνοις τοῦ φυτοῦ (τοιοῦτος ὁ ἄνθραξ τῶν ἀνθρακωρυχείων, ἅτινα οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ τελῶρια δάση προϊστορικὰ καταχωσθέντα καὶ ὑποστάντα εἶδός τι ἀτελοῦς καύσεως), εἴτε *ἀποτεμνόμενον* ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου διὰ χρῆσίν του καὶ τότε πάλιν ἀνευρίσκεται ἐν τῷ τεχνητῷ ἄνθρακι, τῷ ξυλάνθρακι, ἢ ἐν τῷ ἐκ ξύλου κατασκευασθέντι ἐπίπλῳ ἢ ἄλλῳ οἱῳδήποτε, ὅπερ ὁ ἄνθρωπος πρὸς ἰδίαν χρῆσιν κατασκευάζει.

Ὁ γαιάνθραξ, ὁ ξυλάνθραξ καὶ οἱονδήποτε

ξ ύλον, καιόμενα δίδουσι γένεσιν εἰς δύο ἀέρια, τὸ *μονοξείδιον* καὶ τὸ *διοξείδιον* τοῦ ἄνθρακος (τὸ κοινῶς ἀνθρακικὸν ὀξὺ), ὧν τὸ δεύτερον περιλαμβάνει διπλασίαν ποσότητα ὀξυγόνου μὲ τὸ αὐτὸ ποσὸν ἄνθρακος. Ὁ ἄνθραξ λοιπὸν τοῦ ξύλου διὰ τῆς καύσεως δὲν μηδενίζεται, ἀλλάζει μόνον μορφὴν, μεταμορφοῦται. Τὸν ἀνευρίσκομεν, εἰς τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ εἰς τὸ μονοξείδιον τοῦ ἄνθρακος, ὁλόκληρον χωρὶς οὐδὲ ἄτομον αὐτοῦ νὰ ἀπωλεσθῇ.

Μεταβληθεὶς διὰ τῆς καύσεως εἰς ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὁ ἄνθραξ, ἀπορροφᾶται καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἀναπνευστικῶν τοῦ φυτοῦ ὀργάνων, τῶν φύλλων. Τὸ φυτὸν κρατεῖ ἐν τῷ ὀργανισμῷ αὐτοῦ τὸν ἄνθρακα καὶ ἀποπέμπει ὡς ἄρχηστον τὸ ὀξυγόνον.

Ἀλλ' ἡ λειτουργία τοῦ φυτοῦ δὲν περιορίζεται μέχρις αὐτοῦ. Τὸ φυτὸν χρησιμεύει καὶ πρὸς τροφὴν τοῦ ζώου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ἄτομον λοιπὸν τοῦ ἄνθρακος, οὗτινος ἀκολουθοῦμεν τὴν ἐν τοῖς οὖσι πορείαν, λαμβάνει μέρος εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ζώου καὶ ἀποτελεῖ οὐσιῶδες μέρος τοῦ ὀργανισμοῦ του. Ἀλλ' ὅπως τὸ φυτὸν χρησιμεύει εἰς τροφὴν τοῦ ζώου, οὕτω καὶ τὸ ζῶον χρησιμεύει εἰς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου ἢ καὶ ἄλλων ζώων. Τὸ ἄτομον λοιπὸν τοῦ ἄνθρακος εἰσέρχεται εἰς τὴν ἀναλογίαν τῆς συστάσεως τῶν ζωϊκῶν στοιχείων, ἐν ἑνώσει *τριαδικῇ* (συνισταμένῃ δηλ. ἐξ ἄνθρακος, ὀξυγόνου καὶ ὑδρογόνου), *ἢ τετραδικῇ* (ἐν ᾗ πλὴν τῶν στοιχείων τῆς τριαδικῆς ἑνώσεως ὑπάρχει καὶ τέταρτον, τὸ ἄζωτον) ἐν τῷ αἵματι καὶ ἀναλόγως τῆς ἑνώσεως, εἰς ἣν εἰσέρχεται, λαμβάνει μέρος ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε ὡς *πλαστικὸν* στοιχεῖον τοῦ σώματος (ἐὰν εὑρίσκεται ἐν τετραδικῇ ἑνώσει), εἴτε ὡς *καυστικὸν* στοιχεῖον, συντελοῦν δηλ. εἰς τὴν διατήρησιν τῆς καύσεως ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων. Ἐν τῇ ἀναπνοῇ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων συμβαίνει τὸ ἐναντίον ἐκείνου, ὅπερ συμβαίνει ἐν τῇ ἀναπνοῇ τοῦ φυτοῦ. Τὸ ζωτικὸν στοιχεῖον διὰ τὰ ζῶα εἶναι τὸ ὀξυγόνον, ἐνῷ διὰ τὰ φυτὰ εἶναι ὁ ἄνθραξ. Ἐνῷ λοιπὸν τὸ φυτὸν ἀναπνέον ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἀπορροφᾷ ἀπ' αὐτοῦ τὸν ἄνθρακα καὶ ἀποπέμπει τὸ ὀξυγόνον, τοὐναντίον τὸ σῶμα τῶν ζώων διὰ τῆς ἀναπνοῆς κρατεῖ τὸ ὀξυγόνον καὶ ἀποπέμπτει ἀνθρακικὸν ὀξὺ, παραγόμενον τῆς καύσεως τοῦ ὀξυγόνου μετὰ τοῦ ἄνθρακος, ὅστις λαμβάνεται ἀπὸ τὰς τριαδικὰς ἰδίως ἑνώσεις.

Τὸ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων ἐκπνευσθὲν ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἀπορροφᾶται καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ φυτοῦ. Ὁ δὲ ἄνθρωπος καὶ τὰ ζῶα ἀποθνήσκοντα ἀποδίδουσιν εἰς τὴν ἀνόργανον φύσιν τὰ συστατικὰ τοῦ σώματος αὐτῶν, ἅτινα καὶ πάλιν ἀπορροφῶνται ὑπὸ τῶν ῥιζῶν τοῦ φυτοῦ καὶ καθεξῆς.

Ὅ,τι εἴπομεν περὶ ἀτόμου ἄνθρακος δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ οἱουδήποτε σώματος καὶ θέλομεν ἀποδείξει ὅτι καὶ πάλιν οἱονδήποτε ὑλικὸν στοιχεῖον δύναται μὲν νὰ διαβῇ ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην τάξιν τῶν ὄντων, δύναται νὰ διατρέξῃ ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς κλίμακος τῆς δημιουργίας, ἀλλὰ μόνον μορφὴν καὶ σύνθεσιν ἀλλάσσει, τὸ ἄτομον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ μένει τὸ αὐτό.

Ὁ Κόσμος λοιπὸν δύναται νὰ καταστραφῇ ἀλλ' οὐδέποτε νὰ μηδενισθῇ.

Η. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Η ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΝΕΟΓΝΟΥ.

Περὶ τοῦ θηλασμοῦ τῶν ἐγκύων γυναικῶν.

Γυνὴ θηλάζουσα ὀφείλει νὰ παύσῃ *ἀμέσως* ἀπὸ τοῦ νὰ θηλάζῃ τὸ τέκνον, τὸ ὁποῖον γαλουχεῖ, ἅμα ὡς συλλάβῃ, ὀφείλει νὰ ἐξακολουθῇ τὸν θηλασμόν;

Ἡ κοινὴ γνώμη, ἥτις λύει εὐκόλως καὶ αὐτὰ τὰ δυσκολώτατα ζητήματα ἀποφαίνεται διαρρήδην ὅτι τὸ γάλα ἐγκύου γυναικὸς εἶναι ὀληθήριον διὰ τὸ βρέφος της· ὅτι ὁ θηλασμὸς ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὀφείλει νὰ παύσῃ *ἀμέσως*. Ἡ Ἀκαδημία τῆς ἰατρικῆς τῶν Παρισίων, σύμφωνος ὡς πρὸς τοῦτο μὲ τὴν κοινὴν γνώμην, λέγει, εἰς τὰς *στοιχειώδεις αὐτῆς συμβουλὰς πρός τὰς μητέρας* καὶ *πρὸς τὰς τροφοὺς*, ἄρθρ. 17: «ἐν περιπτώσει εἰκαζομένης ἐγκυμοσύνης, πᾶσα μήτηρ ἢ τροφὸς ὀφείλει νὰ *παύσῃ ἀμέσως* ἀπὸ τοῦ νὰ γαλουχῇ τὸ τέκνον, ἄλλως διακινδυνεύει τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ζωὴν αὐτοῦ».

Παρὰ τὰς δύο ταύτας ἀρχάς, εἰς ἃς αἱ πλεῖσται τῶν γυναικῶν ὑπείκουσιν, ὁ περίφημος τῶν Παρισίων ἰατρός, δόκτωρ Βροχάρδ, διϊσχυρίζεται ὅτι πᾶσα θηλάζουσα μήτηρ, ἔγκυος γιγνομένη, ἢ νομίζουσα ἑαυτὴν ἔγκυον, ὀφείλει, ἐπί τινα τοὐλάχιστον χρόνον, νὰ ἐξακολουθῇ θηλάζουσα τὸ τέκνον της.

Κατὰ τὸν εἰρημένον ἰατρὸν ὅπως ὁ ἀπογαλακτισμὸς καταστῇ ἀβλαβὴς ὀφείλει τις νὰ συμμορφωθῇ ἀκριβέστατα πρὸς τὰς ἀκολούθους τέσσαρας ἀρχάς:

Μὴ ἀπογαλακτίζειν ποτὲ τέκνον τι πρὸ τῆς πρώτης ὀδοντοφυΐας. — *Μὴ ἀπογαλακτίζειν αὐτὸ ποτὲ διαρκούσης τῆς ὀδοντοφυΐας.* — *Μὴ ἀπογαλακτίζειν αὐτὸ ποτὲ διὰ μιᾶς.* — *Μὴ ἀπογαλακτίζειν αὐτὸ ποτὲ ἐν καιρῷ θέρους.*

Ὅθεν, ἀκολουθοῦσαι τὴν συμβουλὴν ἣν ἡ Ἀκαδημία τῆς ἰατρικῆς τῶν Παρισίων δίδει εἰς τὰς μητέρας, εἰς τὰς τροφοὺς, τοῦ νὰ *παύσωσιν ἀμέσως* τὸν θηλασμὸν ὅταν εἶναι ἔγκυοι ἢ ὅταν νομίζωσιν ἑαυτὰς ἐγκύους, αὗται αἱ μητέρες, καὶ αὗται αἱ τροφοὶ θέλουσι προφανῶς ἀναγκασθῇ νὰ παραδῶσι μίαν ἢ πλειοτέρας τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν τοῦ ἀπογαλακτισμοῦ, καὶ αὕτη ἡ παράβασις θέλει ἐξαρκέσει συχνάκις ὅπως ἐπιφέρῃ τὸν θάνατον τῶν βρεφῶν των. Πόσαι μητέρες ἀπώλεσαν τέκνα ὡς παρακολουθήσασαι τὴν σφαλερὰν ταύτην συμβουλήν!

Εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι τὸ τρίτον τῶν νεογνῶν ἀποθνήσκουσι κατὰ τὸν ἀπογαλακτισμόν, καὶ τοῦτο διότι ὁ ἀπογαλακτισμὸς εἶναι κακῶς διωργανισμένος ἢ συνοδεύεται ὑπὸ τῆς *προώρου διατροφῆς*, ἥτις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἀληθὴς αἰτία τοῦ θανάτου τῶν βρεφῶν, ἐνῷ ὁ *καλῶς διωργανισμένος ἀπογαλακτισμὸς εἶναι πάντοτε ἀβλαβής*.

«Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη στηριζομένη ἐπὶ πείρας 25 ἐτῶν, εἰς οὐδεμίαν ὑπόκειται, τὸ κατ' ἐμὲ, λέγει ὁ δόκτωρ Βροχὰρδ, ἐξαίρεσιν, καὶ εἶναι, ὡς βλέπουσιν αἱ ἀναγνώστριαι, λίαν ἐνθαρρυντικὴ διὰ τὰς μητέρας. Αὗται εἶναι αἱ μόναι ἀρχαὶ, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουσι, κατ' ἐμὲ, ἐπαναλαμβάνει ὁ Βροχὰρδ, πάντοτε νὰ καθοδηγῶσι τὰς θηλαζούσας μητέρας, ὅταν αὗται συλλαμβάνωσιν, ἢ ὅταν νομίζωσιν ἑαυτὰς ἐγκύους».

Τὸ γάλα γυναικὸς συλλαμβανούσης, δὲν χάνει, ὡς φρονοῦσι γενικῶς, ἀμέσως, ὅλας τὰς θρεπτικὰς αὐτῆς ἰδιότητας. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ μόλις περὶ τὸν 4ον ἢ 5ον μῆνα, παύει ἀπὸ τοῦ νὰ ἦναι ἀρκετὰ θρεπτικὸν διὰ τὸ τέκνον. Ὅταν μία μήτηρ θηλάζουσα συλλάβῃ ἢ νομίζῃ ἑαυτὴν ἔγκυον, ὀφείλει λοιπὸν νὰ προσέχῃ καλῶς νὰ μὴ παύσῃ ἀμέσως ἀπὸ τοῦ νὰ θηλάζῃ τὸ τέκνον της. Ὀφείλει μόνον ἀμέσως νὰ προετοιμάσῃ τὸν ἀπογαλακτισμὸν τοῦ βρέφους της, τοῦθ' ὅπερ πολὺ διαφέρει καὶ τοῦθ' ὅπερ δὲν παρουσιάζει κανένα κίνδυνον.

Ὡς ἐκ τούτου, ὀφείλει νὰ τὸ συνηθίσῃ, ἐὰν μέχρι τοῦδε δὲν ἔπραξε τοῦτο, νὰ πίνῃ ἀπὸ ἓν κατάλληλον δοχεῖον καθαρὸν ἀγελάδος γάλα, ἅπαξ, ἔπειτα δὶς, ἔπειτα τρὶς τὴν ἡμέραν. Ἐὰν τὸ βρέφος εἶναι μεγαλείτερον τῶν ἓξ μηνῶν, ὀφείλουσι νὰ τῷ δώσωσι λεπτὸν ἄμυλον, ἅπαξ τὴν ἡμέραν· ὀλίγον ἀργότερα ὀφείλουσι νὰ τῷ δώσωσι δίς. Ὅταν ἡ δίαιτα τοῦ βρέφους θέλῃ τακτοποιηθῇ ὀλίγον

κατ' ὀλίγον εἰς ὀλίγας ἑβδομάδας, καὶ δὲν *θέλῃ σχεδὸν θηλάζει πλέον*, δύναταί τις νὰ τὸ ἀπογαλακτίσῃ ἄνευ οὐδενὸς ἀπευκταίου. Ἐννοεῖται δ' ὅτι ἐὰν ἡ ὀδοντοφυΐα ἔχῃ ἀρχίσει ὀφείλει τις νὰ τὸ ἀπογαλακτίσῃ ἀμέσως μετὰ τὴν ἔξοδον ἑνὸς τῶν πέντε συμπλεγμάτων τῶν ὀδόντων, δηλ. ἀμέσως μετὰ τὴν ἔξοδον τοῦ δευτέρου, τοῦ ἕκτου, τοῦ δωδεκάτου, ἢ τοῦ δεκάτου ἕκτου ὀδόντος, διότι ἡ ἐργασία τῆς ὀδοντοφυΐας εὑρίσκεται, ἐν γένει, ἐν μιᾷ στιγμῇ στασιμότητος. Ἐὰν εὑρίσκεταί τις ἐν ὥρᾳ θέρους καὶ δὲν δύναται νὰ περιμείνῃ τὸ φθινόπωρον ὀφείλει νὰ ἐκλέξῃ διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ ὁριστικῶς τὸν ἀπογαλακτισμὸν, ἡμέρας καθ' ἃς ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαίρας ὑφίσταται, ὀι' οἱονδήποτε λόγον, σημαντικὴν ὕφεσιν. Τοιουτοτρόπως ὀφείλουσι νὰ πράξωσιν ὅλαι αἱ μητέρες, αἱ ὁποῖαι θηλάζουσαι συλλαμβάνουσιν.

Ὅταν ἡ τροφὸς συλλάβῃ, πρέπει, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ βρέφους, νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον. Ἡ περίπτωσις ὅμως αὕτη, παρέχει περισοτέρας δυσκολίας, διότι ἡ τροφὸς, φοβουμένη μήπως χάσῃ τὴν θέσιν της, προσπαθεῖ ὅσῳ τὸ δυνατὸν περισσότερον καιρὸν νὰ κρύψῃ τὴν ἐγκυμοσύνην της· πρέπει, ἅμα ὡς συλλάβῃ τις ὑπονοίας τινὰς περὶ τούτου, νὰ ἐπαγρυπνῇ καλῶς ἐπ' αὐτῆς, καὶ πρὸ πάντων νὰ ἐξετάσῃ καλῶς τὸν τρόπον καθ' ὃν αὕτη θηλάζει τὸ βρέφος. Ὅπως κρύψῃ εἰς τὴν μητέρα τὴν ἐλάττωσιν τοῦ γάλακτός της ἡ τροφὸς διπλασιάζει τὰς πρὸς τὸ βρέφος φροντίδας της, τὸ θηλάζει συχνότατα ατὸ κακόμοιρον τοῦτο μικρὸν, λέγει, θέλει πάντοτε νὰ κρέμηται ἐπὶ τοῦ στήθους μου». Ἀλλὰ τὸ δυστυχὲς μικρὸν, μὴ τρεφόμενον ἀρκούντως, φωνάζει, κλαίει, καίπερ ἔχον τὸν μαστὸν εἰς τὸ στόμα· τὰ δύο ταῦτα συμπτώματα ὀφείλουσι νὰ φωτίζωσι τὰς τυφλοτέρας καὶ εὐπιστοτέρας εἰς τὰς τροφοὺς αὐτῶν μητέρας, αἱ ὁποῖαι, δυστυχῶς, εἰσὶν οὐκ ὀλίγαι.

Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πεπολιτισμένῃ κοινωνίᾳ αἱ τροφοὶ διευθύνουσι τὰς μητέρας, καὶ ὄχι, ὅπως ἔπρεπε κυρίως νὰ ἦναι, αἱ μητέρες διευθύνουσι τὰς τροφούς· ὡς πρός τοῦτο μεγάλη τις μεταρρύθμισις ὀφείλει νὰ γείνῃ. Ἀλλὰ πρέπει, πρὸς ἐπιτυχίαν τούτου, ὅπως ὅλαι αἱ νέαι μητέρες μάθωσι τὴν ὑγιεινὴν τῆς πρώτης ἡλικίας καὶ μυῶνται ἅπασαι εἰς τὴν μητρικὴν ἐπιστήμην.

Ὅταν λέγωμεν ὅτι μία τροφὸς συλλαμβάνουσα δύναται, ἄνευ κινδύνου διὰ τὸ τέκνον της, νὰ γαλουχῇ αὐτὸ ἀκόμη ἐπί τινα καιρὸν καὶ νὰ τὸ ἀπογαλακτίσῃ ὀλίγον κατ, ὀλίγον, λαμβάνουσα τὰς ἀπαιτουμένας προφυλάξεις, δὲν ἐννοοῦμεν ποσῶς τὰς ἐμμίσθους τροφοὺς, αἵτινες κατοικοῦσαι εἰς τὰς ἐξοχὰς ἔχουσι βρέφη, εἰς τὰ ὁποῖα κανεὶς δὲν ἐπαγρυπνεῖ. *Ἐκεῖ οἱ γονεῖς πάντοτε ἀπατῶνται.* Ὅταν αἱ τροφοὶ αὗται συλλάβωσιν, ἢ ἀπογαλακτίζουσι βιαίως τὰ βρέφη των, ἄνευ προφυλάξεως, καὶ καταχορταίνουσιν αὐτὰ μὲ ζωμόν, ἢ ἐξακολουθοῦσι θηλάζουσαι αὐτὰ *μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἐγκυμοσύνης των*, τοῦθ' ὅπερ εἶναι ὀλέθριον· ἐν τῇ μιᾷ ὡς καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ περιπτώσει διακινδυνεύει σπουδαίως ἡ ὑγεία καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἡ ζωὴ τῶν βρεφῶν. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ αἱ τροφοὶ δὲν ἀποβλέπουσιν εἰς ἄλλο εἰμὴ μόνον εἰς ἓν πρᾶγμα, εἰς τὰ χρήματα· τὸ βρέφος, εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν δὲνσημαίνει τίποτε.

Μία αὐστηρὰ ἰατρικὴ ἐπαγρύπνησις ἀντικαθιστῶσα τὴν ἐπαγρύπνησιν τῶν ἀπόντων γονέων ἠδύνατο μόνον νὰ θεραπεύσῃ τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν πραγμάτων· δυστυχῶς ὅμως οὐ μόνον τοιαύτη ἐπαγρύπνησις πρὸς τὸ παρὸν δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ καὶ ἀδυνατοῦμεν ἀκόμη νὰ πιστεύσωμεν καὶ τὸ πότε αὕτη θέλει ὑπάρξει.

Διὰ τοῦτο ὅπως αἱ μητέρες μὴ διακινδυνεύσωσι τὴν ὑγείαν καὶ ζωὴν τῶν τέκνων των, ὀφείλουσι νὰ θέσωσινεἰς ἐνέργειαν τὴν τετριμμένην μὲν ἴσως ἀλλὰ καὶ σωτήριον ἐκεί-

νην συμβουλὴν: τοῦ νὰ κρατήσωσι τὰ νεογνὰ αὐτῶν πλησίον των, καὶ νὰ ἀκολουθήσωσιν, ὅταν συλλάβωσι, τὰς ἀνωτέρω συμβουλάς.

Κ.

ΠΕΡΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ.

Ἡ Ἐλευθεροτυπία εἶναι θεσμοθεσία νέα, ἀλλὰ τίς ὁ δοτὴρ τοῦ ἀγαθοῦ τούτου; Τὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν γινόμενα διαφεύγουν οὕτως εἰπεῖν τὰ ἡμέτερα βλέμματα· πάντα τὰ τῆς θείας προνοίας μυστηριώδη καὶ ἀπόκρυφα. Ὁ ἄνθρωπος ὑποφέρει τὴν ἀλγηδόνα καὶ ἀπολαύει τῆς ἡδονῆς ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ τῆς αἰτίας καὶ τούτου καὶ ἐκείνου.

Ὅταν ἡ ὀργῶσα ἀνθρωπότης μεταβαίνῃ ἀπὸ μίαν εἰς ἄλλην ἐποχὴν συμβαίνει γενική τις πάλη· προσπαθοῦσιν οἱ μὲν φιλήσυχοι νὰ στηρίξωσι κλονούμενον τὸ ὑφεστὼς, οἱ δὲ εὐτολμοι καὶ τῆς καινοτομίας φίλοι νὰ θέσωσιν εἰς ἁρμονίαν τὸ τεχθέν. Ἡ ἔρις εἶναι σφοδρὰ, ἡ σύγκρουσις βιαία, ἡ μάχη αἱματηρά· ὁ χρονος διαβαίνει ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, παρερχόμενος τὸν νεκρὸν τοῦ πεπτωκότος αἰῶνος, διανοίγων εἰς τὸν ἄρτι γεννηθέντα τὰς πύλας τοῦ μέλλοντος, καὶ λησμονῶν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὸν κατάλογον τῶν μαχομένων νικητῶν καὶ ἡττημένων· ὅλων τὰ ὀνόματα χάνονται εἰς τὴν τύρβιν τοῦ ἀγῶνος. Ἆθλία καὶ πρὸς δόξαν ἀσυντελὴς ἡ ἐποχὴ τῶν μεταβολῶν! ἡ ὑπεράσπισις τοῦ παρελθυθότος συναπόλλυται μετ' αὐτοῦ, οἱ δὲ πρὸς κατάκτησιν τοῦ μέλλοντος κατὰ μέρος ἆθλοι θάπτονται ὑπὸ τὸ τρόπαιον τῆς γενικῆς νίκης. Μηδὲν ἐκ τοῦ μηδενὸς ἀπολείπεται. Τοιοῦτος ἐστὶν ὁ παρὼν καιρός.

Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἀπολαύει τῆς ἐλευθεροτυπίας τοῦ τύπου· ἀλλὰ τί δὲν ἐμόγησαν ὑπὲρ αὐτῆς ὁ Μίλτων καὶ οἱ ἐνδοξότεροι συγγραφεῖς; τίνας δὲν ὑπέστησαν κινδύνους, ἀγωνίας καὶ αἱμάτων χύσεις ὁ Σίδνεϋ καὶ οἱ εὐσταθέστεροι τῶν πολιτῶν; ἐν τῇ Γαλλίᾳ οὐδὲ κἂν ἐνθυμούμεθα τοὺς ἀπὸ τοῦ Καρδιναλίου Ρεχελιέως μέχρι τοῦ χάρτου τοῦ 1830 ἀποστόλους καὶ μάρτυράς της.

Ὁ Τύπος, ὡς καὶ πᾶν ἄλλο τοῦ πολιτισμοῦ ὄργανον, ἔπρεπε νὰ ἦναι ἐλεύθερος δι' αὐτὸ καὶ μόνον ὅτι ὑπάρχει· ὅταν ὁ ἑνδέκατος Λουδοβῖκος ἔθετε τὰ θεμέλια τοῦ βιβλιοπωλείου τοῦ Λούβρου, τὸ ὁποῖον κατέστη μετὰ ταῦτα βιβλιοθήκη βασιλική· ὅταν μετεπέμπετο εἰς Παρισίους εὐαρίθμους τινας ἐργάτας πρὸς τύπωσιν ὡρολογίων καὶ γραμματικῶν τῆς δημώδους τυραννίας του· ὅταν ἐδημιούργει ταχυδρομεῖα πρὸς ταχεῖαν τῶν διαταγῶν του διάδοσιν, ἐλάνθανεν ἑαυτὸν παρασκευάζων τῇ Γαλλίᾳ ἀναμόρφωσιν μέλλουσαν νὰ καταστήσῃ τὸν δεσποτισμὸν ἀδύνατον καὶ τὴν μοναρχίαν δύσκολον. Ὅταν παρ' ἡμῖν ἀνεφάνη τὰ πάντα ἐπετράπησαν εἰς αὐτὴν, καὶ μόνον ἀπηγορεύθη ἡ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων τῆς ἐξουσίας προσβολή. Ὁ Ραβελαῖος καὶ ὁ Μοντάγνιος γίνονται μετὰ θάρρους πρόδρομοι ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν ἐπισφραγίζουν μετὰ δόξης ἐπερχόμενοι ὁ Ρουσσὼ καὶ ὁ Βολταῖρος.

Ὁ τύπος δὲν δύναται νὰ ἦναι ἱστοριογράφος μόνον τῆς κοινωνίας, εἶναι συγχρόνως ἡ ἔκφρασις καὶ ὁ ἐπικριτὴς αὐτῆς· ἐκφράζει δὲ ὑπερβολικῶς καὶ ἐπικρίνει τὸ ὑφεστώς. Ἡ μοναρχία δὲν ἠδυνήθη νὰ φιλοτιμήσῃ κανένα εἰς τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς ἐλευθερίας ταύτης. Ἅμα ὅτε ἡ κοινωνία προσεβλήθη ἐν τῇ θρησκείᾳ, ἐν τῇ ἠθικῇ, ἐν τῇ ὑπαλλήλῳ ἱεραρχίᾳ, ἐν τῇ ἐσωτερικῇ αὐτῆς ζωῇ, ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν, ὁ δὲ λαθραῖος ἢ ξένος τύπος ἐπῆλθεν ἀρρωγὸς, ἀποκαλύπτων αὐτῇ τὰ ἀδικήματα, τὰ ἐλαττώματα, τὰ λάθη καὶ τὰ καταγέλαστα τῆς ἐξουσίας· ἡ δὲ ἐλευθερία ἀπὸ τῆς ἀλλοδαπῆς ἅπαξ εἰσχωρήσασα δὲν βραδύνει νὰ μεταβάλῃ πολιτείας καὶ νὰ γενῇ ἰθαγενής.

Ὁ Βωμαρχαῖος καὶ ὁ Διδερότος γίνονται

ἀρχηγοὶ τοῦ πολιτικοῦ πολέμου, τοῦ ὁποίου ἀναφέρονταί τινες αἱρεσιῶται. Ἀλλ' ἂς ἐρωτηθῶσι τὰ συνέδρια (parlemens) ἡ βαστιλία, αἱ φυλακαὶ τῶν πολιτικῶν καταδίκων, πόσους κατεδίκασαν, καθεῖρξαν, ἄνδρας διακεκριμένους διὰ τὴν δύναμιν τοῦ νοὸς καὶ τὴν εὐτολμίαν τοῦ πνεύματος; ἂς ἐρωτηθῶσιν ἡ δημοκρατία, ἡ αὐτοκρατορία καὶ ἡ παλινόρθωτος τῶν Βουρβώνων βασιλεία (restauration), πόσους ἄνδρας ἐκπρεπεῖς διὰ τὸ μεγαλεῖον τοῦ χαρακτῆρος, δι' ἔξοχον εὐφυΐαν, διὰ τὴν ἀνένδοτον εἰς πᾶν εἶδος καταδυναστείας σταθερότητα καὶ διὰ τὸ νεωτεριστικὸν πνεῦμά των, πανταχόθεν στενοχωρήσασα ἡ ἐξουσία ἐπάταξε μὲ τὴν σιδηρᾶν ῥάβδον της· ἐφείσατο οὐδενός, τὸ πᾶν ἐτόλμησε. Ἀλλ' ὁ διωγμὸς εἶναι πρᾶξις ἰσχύος καὶ οὐχὶ συνέσεως, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἐκ γενναίου μὲν αἰσθήματος συναντιλαμβάνεται πάντοτε τοῦ ἀσθενοῦς κατὰ τοῦ δυνατοῦ, ἐξ ἐμφύτου δὲ περιεργείας ἀνερευνᾷ τὰ αἴτια τῆς καταδυναστείας καὶ τοῦ καταδυναστεύοντος τὰ δίκαια.

Διὰ τοῦτο αἱ τοῦ τύπου καταδιώξεις δὲν ἔχουν μόνον τὴν ἀποτυχίαν τοῦ σκοποῦ παρεπόμενον, ἀλλ' ἐπάγονται καὶ ἀντίστροφον τοῦ ποθουμένου ἀποτέλεσμα. Ἐπὶ τοιούτων ἀντικειμένων ἡ φρονιμωτέρα δίκη εἶναι αὐτόχρημα μωρία, τότε δὲ καὶ μόνον εἶναι ἀνεκτή, ὅταν ἡ κοινωνικὴ τάξις, ἡ ἠθική, ἢ ἡ ἰδιωτικὴ τιμὴ προσεβλήθησαν, διότι τότε ἡ ἐξουσία ἔχει συνήγορον τὴν κοινωνίαν· ἡ καταδίωξις ὅμως ἀρχῶν ἢ δοξασιῶν δὲν θέλει πληρώσει ποτὲ τὰς προσδοκίας τῶν καταδιωκόντων. Τί ἐστὶ δικαστὴς λέγων πρὸς τὴν κοινωνίαν, κατεδίκασα τὸν λογισμὸν τοῦ συγγραφέως τούτου, ὄχι ὡς σφαλερὸν ἢ ἐπίβουλον, ἀλλὰ διότι ἡ ἐξουσία ἀπηγόρευσε τὸ οὕτω συλλογίζεσθαι; ἀλλ' εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἐνάρετον ἄνδρα νὰ εἴπῃ ἄλλο παρ' ὅ,τι φρονεῖ; εἶναι κύριος τοῦ ἀναβλύζοντος εἰς τὸν νοῦν του λογισμοῦ, τοῦ συγκινοῦντος τὴν καρδίαν του αἰσθήματος;

Ἀπὸ τοῦ Γαλιλαίου μέχρι τοῦ Ρουσσὼ ἰδέα τις ἠθικὴ ἢ φυσικὴ ἐλογίζετο καινοφανὴς καὶ πρὸς τὴν ἐπικρατοῦσαν δόξαν ἀντίθετος, παραχρῆμα ὁ κληρικὸς ἡτοίμαζε τὸν ἀφορισμόν, ὁ δικαστὴς ἐκεραυνοβόλει τὴν ἀπόφασιν ὁ ὑπουργὸς ἤνοιγε τὰς πύλας τῆς βαστιλίας· ἀδύνατος ἦτον ἡ διαφυγὴ ἑνὸς τῶν τριῶν τούτων καταδυναστῶν. Καὶ ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία χρεωστοῦν εἰς τοὺς σφαγεῖς καὶ τὰ σφάγια τοῦ λογισμοῦ τὴν ἀπολύτρωσιν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Ἀπὸ τοῦ 1789 οὐδεμία ἐξουσία ἐτόλμησεν ἐν τῇ Γαλλίᾳ ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλευθεροτυπίας· ὅλαι τὴν ἀνεγνώρισαν ἐν τῇ θεωρίᾳ, πλὴν τὴν οὐδετέρωσαν ἐν τῇ πράξει, ἡ δημοκρατία διὰ τοῦ τρόμου, ἡ αὐτοκρατορία διὰ τῆς δόξης· μόνον ἀπὸ τοῦ δοθέντος κατὰ τὸ 1814 χάρτου καὶ τῆς ἐπακολουθησάσης τὴν παλινόρθωτον βουρβωνικὴν μοναρχίαν εἰρήνης κατέστη τακτικὴ ἡ μεταξὺ τοῦ λογισμοῦ καὶ τῆς ἐξουσίας πάλη.

Ὁ χάρτης ἀνατέλλει μόλις καὶ ἰδοὺ ἀγὼν συνεστηκὼς ἐπὶ τοῦ σταδίου, τὸ ὁποῖον ὁ χάρτης ἠνέωξε· οὐδεὶς ἠμφισβήτησε περὶ τῆς ἀρχῆς, ἀλλ' ὁ μὲν Βενιαμὶν Κωνστάντιος, ἄνθρωπος τοῦ μέλλοντος, ἠξίου ἐλευθερίαν τύπου ἀπεριόριστον καὶ νόμον τιμωροῦντα τὴν κατάχρησιν· τὸν δὲ Γκιζῶτον, ἄνθρωπον τοῦ παρελθόντος, κατέπληττεν ἡ ἰδέα τῆς ἀκολασίας· ἠγάπα οὗτος νὰ προκαταλαμβάνῃ ἵνα μὴ ἀναγκάζηται νὰ τιμωρῇ· αὐτόπτης τῶν βιβλιοκριτῶν τοῦ πεπτωκότος συστήματος ἐπρότεινε τῶν βιβλιοκριτῶν τὴν ἀνόρθωσιν ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνοι ἦσαν ἀπαραβίαστοι, ἤθελε καὶ τούτους πάσης εὐθύνης ἀπηλλαγμένους.

« Εἶναι, ἔλεγεν, ἐσχάτη ἀδικία, μέγιστος » παραλογισμὸς νὰ ὑπόκεινται εἰς κατηγο» ρίαν καὶ καταδίωξιν βιβλιοκρῖται καὶ ὑ» πουργοί, διότι ἀπηγόρευσαν ἢ ἐπέτρεψαν » τὴν διάδοσιν βιβλίου τινός. » Ἀλλ' ὁ μὲν συγγραφεὺς οὗτος ὡς ἔχων ἐντελῆ τῶν γεγονότων γνῶσιν, ἐνεθυμεῖτο ἀκόμη τοῦ τε Ἀν-

τιβασιλέως (regent) καὶ τοῦ ΙΕ', Λουδοβίκου τὴν ἀνοχὴν ὡς πρὸς τὰ ἀμφιρρεπῆ πονήματα, τὰ μεταξὺ τοῦ ἀσέμνου καὶ τοῦ εὐπρεποῦς κυμαινόμενα, τὰ ὁποῖα εὔφραινον τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ, καὶ ἠρέσκετο νὰ παρέξῃ εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς τὰς ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας τέρψεις, ἀνεχόμενος σιωπηλῶς τὰ ἐγκρίσεως ἀνάξια. « Ὑπάρχουν, ἔλεγεν, αἰσχρότητες » τῶν ὁποίων ἡ ἡλικὴ δὲν ἀνέχεται τὴν συγ- » χώρησιν, ἀλλ' εἶναι καθαρὸς σχολαϊσμὸς » ἡ ἀπαγόρευσις ὅλων ὅσα ὁ βιβλιοκρίτης » διστάζει νὰ περιβάλῃ μὲ τὸ ἐμβριθὲς αὐ- » τοῦ ἔξεστι. » Σοφὸς μᾶλλον καὶ βαθὺς ἱ- στορικὸς ἢ πολιτικὸς προβλεπτικὸς καὶ ἀγ- χίνους, ὁ Κ.Γκιζῶτος ἐνεθυμήθη ὡσαύτως τὴν ὑπάρξασαν ἐπὶ τῆς ἀποπνευσάσης αὐτοκρα- τορίας γερουσιαστικὴν ἐπὶ τῆς ἐλευθεροτυπίας ἐπιτροπὴν, διὸ καὶ ἐπρότεινεν « Ἐπιτροπὴν » συγκειμένην ἐκ τριῶν γερουσιαστῶν, τεσ- » σάρων βουλευτῶν, ἐκλεγομένων ἀπὸ τὰ » ἐκλεκτικὰ τῶν οἰκείων νόμων συνέδρια, καὶ » τριῶν ἐπιτρόπων, ἐπίτηδες πρὸς τοῦτο παρὰ » τοῦ βασιλέως διωρισμένων. »

Ἡ ἔρις διήρκεσε πεντεκαιδεκαετίαν ταλαν- τευομένη ἐπὶ τοῦ δυστυχοῦς τούτου θέματος. Ἡ ἰδέα τοῦ Βενιαμὶν Κωνσταντίου, κρατυνο- μένη διὰ τῆς ἀληθείας καὶ τὴν κοινὴν γνώ- μην ὑπέρμαχον ἔχουσα, κατέστη, διὰ τοῦ δοθέντος κατὰ τὸ 1830 χάρτου, θεμελιώδης τῆς Γαλλίας νόμος· ἡ ἰδέα τοῦ Κ. Γκιζώτου, στηριζομένη εἰς τὰ ὅπλα τῆς αὐλῆς, τῶν ὑ- πουργῶν καὶ τῆς βουλευτικῆς πλειονοψηφίας, παρήγαγε τὴν λογοκρισίαν, καὶ τὴν ὑψηλὴν ἐκείνην ἐπὶ τῆς ἐλευθεροτυπίας ἐπιτροπὴν, τῆς ὁποίας ὀργανιστὴς ἦτον ὁ Πεϋροννέτος καὶ πρόεδρος ὁ Βονάλδος.

Ὁ πολιτικὸς πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὸ παρελ- θὸν ὄχι διὰ νὰ τὸ ἀναστήσῃ, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸ ἀναπλάσῃ· ὁ παρὼν χρόνος εἶναι παντοτεινὴ μετάβασις, ὅσοι δὲ δὲν ἠξεύρουν νὰ προχω- ρῶσιν ἀπὸ τῆς σήμερον εἰς τὴν αὔριον, κυ- βεύουσι παραδίδοντες εἰς τὴν τύχην τὸ μέλ- λον τῶν ἐθνῶν.

(Ἐκ Δείγματος Τυπογραφ.)

Ε. ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ.

ΟΙ ΕΝΑΕΡΙΟΙ ΠΕΡΙΗΓΗΤΑΙ.

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

ΙΟΥΛΙΟΥ ΒΕΡΝ.

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 6.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ἀφρικανικαὶ ἐκδρομαί. — Βάρθ, Ρίχαρδσων, Ὄφερβεγ, Βὲρν, Βρουν-Ρόλλετ, Πένεϋ, Ἀνδρέας Δεβόνος, Μιάνης, Γουλιέλμος Λεζὰν, Βρούκιος, Κραπφκαί, Ρεβμάνος, Μανζὰν, Ρόσχερ, Βούρτων καὶ Σπήκ.

—

Ἡ ἀερία γραμμὴ, τὴν ὁποίαν ὁ δόκτωρ Φεργγουσσὼν προὐτίθετο νὰ ἀκολουθήσῃ δὲν εἶχε τυχαίως ἐκλεγῆ· τὸ σημεῖον τῆς ἀνα- χωρήσεως ἐμελετήθη σπουδαίως, καὶ οὐχὶ ἀ- λόγως ἀπεφασίσθη ὅπως ὑψωθῶσιν ἐκ τῆς νή- σου Ζανζιβάρης. Ἡ νῆσος αὕτη κειμένη παρὰ τὴν ἀνατολικὴν ὄχθην τῆς Ἀφρικῆς, εὑρίσκε- ται εἰς 6 μοιρῶν μεσημβρινὸν πλάτος, ἤτοι τετρακόσια τριάκοντα γεωγραφ. μίλλια κάτω τοῦ Ἰσημερινοῦ. Τὴν νῆσον ταύτην ἔλαβον ἀφετηρίαν οἱ τὴν τελευταίαν ἐκστρατείαν ἐπι- χειρήσαντες, καὶ διὰ τῶν Μεγάλων Λιμνῶν προέβησαν εἰς ἀνακάλυψιν τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου.

Δέον ὅμως νὰ καταδείξωμεν κατὰ πρῶτον ποίας ἐρεύνας ἤλπιζε νὰ συνενώσῃ ὁ δόκτωρ Φεργγουσσών. Εἰσὶ δ' αὗται δύο: ἡ μὲν μία ἡ τοῦ δόκτορος Βὰρθ τῷ 1849 γενομένη, καὶ ἡ ἄλλη ἡ τῶν λοχιγῶν Βούρτων καὶ Σπὴκ τῷ 1858.

Ὁ Δόκτωρ Βὰρθ, ἐξ Ἀμβούργου, εἶχεν ἐ- πιτύχει διά τὸν συμπατριώτην του Ὄφερβεγ

καὶ δι' ἑαυτὸν τὴν ἄδειαν νὰ λάβῃ μέρος ἐν τῇ ἐκστρατείᾳ τοῦ Ἄγγλου Ριχαρδσὼν εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀνατεθῇ κάποια ἀποστολὴ ἐν τῷ Σουδάν.

Ἡ εὐρεῖα αὕτη χώρα κεῖται μεταξὺ τῆς 15° καὶ 10° βορείου πλάτους, ἤτοι, ὅπως φθάσῃ τις ἐκεῖ πρέπει νὰ προχωρήσῃ πλέον τῶν χιλίων πεντακοσίων χιλιαμέτρων πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἡ χώρα αὕτη δὲν ἦτο γνωστὴ εἰμὴ ἐκ τοῦ ταξειδίου τοῦ Δενχάμου, τοῦ Κλαπερτῶνος καὶ τοῦ Οὔδνεϋ, ἀπὸ τοῦ 1822—1824. Ὁ Ριχαρδσὼν, ὁ Βὰρθ καὶ ὁ Ὄφερβεγ κεντούμενοι ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ὅπως ὠθήσωσι ἔτι πέραν τὰς ἐρεύνας των, φθάνουσιν εἰς Τύνιδα καὶ Τρίπολιν, ὅπως καὶ οἱ πρὸ αὐτῶν, καὶ ἀφικνοῦνται εἰς Μουρζοὺκ, πρωτεύουσαν τοῦ Φεζζάν.

Ἐγκαταλιπόντες τότε τὴν κάθετον γραμμὴν ἔλαβον τὴν πρὸς δυσμὰς διεύθυνσιν πρὸς τὴν Γκάτην ὁδηγούμενοι οὐχὶ ἄνευ δυσκολίας ὑπὸ τῶν Τουαρέγγων. Μετὰ μυρίας σκηνὰς, λεηλασίας, κακώσεις, ἐνόπλων συμπλοκῶν, ἡ συνοδεία των φθάνει τέλος ἐν μηνὶ ὀκτωβρίῳ ἐν τῇ εὐρείᾳ Ὀάσει τῆς Ἄσβεν. Ὁ δόκτωρ Βὰρθ ἀποσπᾶται ἐκ τῶν συντρόφων του, καὶ ποιεῖται ἐκδρομήν τινα μέχρι τῆς πόλεως τοῦ Ἀγγαδῶν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν συνοδείαν, ἥτις ἐπανήρχισε τὴν ὁδοιπορίαν της τὴν 19 δεκεμβρίου, καὶ ἔφθασε μετά τινα καιρὸν εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῶν Δαμερζγῶν ὅπου οἱ τρεῖς ὁδοιπόροι ἀπεχωρίσθησαν, καὶ ὁ Βὰρθ ἔλαβε τὴν ὁδὸν τοῦ Κάνο, ὅπου ἔφθασε μετὰ μυρία παθήματα ἀποτίσας λύτρα ὑπέρογκα.

Εἰ καὶ κατείχετο ὑπὸ πυρετοῦ βαρέως, ἐγκατέλειψε τὴν πόλιν ταύτην τὴν 7ην μαρτίου ὑφ' ἑνὸς μόνον ὑπηρέτου ἀκολουθούμενος, καὶ κύριον σκοπὸν ἔχων νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν λίμνην Τσὰδ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀκόμη ἀπεῖχε τριακόσια πεντήκοντα χιλιόμετρα. Προχωρήσας λοιπὸν πρὸς ἀνατολὰς φθάνει εἰς τὴν πόλιν Ζουρίκολον, εἰς Βορνοῦ, ὅπερ εἶναι ὁ πυρὴν τῆς μεγάλης κεντρικῆς αὐτοκρατορίας τῆς Ἀφρικῆς. Ἐκεῖ δὲ μανθάνει τὸν θάνατον τοῦ Ριχαρδσῶνος, φονευθέντος ὑπὸ τοῦ κόπου καὶ τῶν στερήσεων. Κατόπιν φθάνει εἰς Κουκὰ πρωτεύουσαν τοῦ Βορνοῦ, ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῆς λίμνης, καὶ τέλος, μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἑβδομάδων, τὴν 14 ἀπριλίου δώδεκα μῆνας καὶ ἥμισυ μετὰ τὴν ἐκ Τριπόλεως ἀναχώρησίν του, ἀφικνεῖται εἰς τὴν πόλιν Νγκορνού.

Ἐπανευρίσκομεν αὐτὸν ἀναχωροῦντα τὴν 29 μαρτίου 1851, μετὰ τοῦ Ὄφερβεγ, ὅπως ἐπισκεφθῇ τὸ βασίλειον τοῦ Ἀδαμαουὰ πρὸς νότον τῆς λίμνης καὶ καταφθάνει μέχρι τῆς πόλεως Ὑόλας, ὀλίγον ὑπεράνω τῆς ἐννάτης μοίρας τοῦ βορείου πλάτους. Τοῦτο δὲ εἶναι τὸ ἔσχατον πρὸς νότον ὅριον μέχρις οὗ προῦβη ὁ παράτολμος οὗτος ἀνήρ.

Περὶ τὸν αὔγουστον ἐπανέρχεται εἰς Κουκὰ καὶ ἐντεῦθεν διατρέχει διαδοχικῶς τὴν Μανδούραν, τὴν Βαργιμίαν καὶ τὸν Κανέραν καὶ καταφθάνει εἰς τὸ ἔσχατον πρὸς ἀνατολὰς ὅριον τὴν πόλιν Μασένναν κειμένην εἰς τὴν 17° 20, πλάτους.

Τὴν 25 νοεμβρίου 1852 μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ὄφερβεγ, ὁ τελευταῖος αὐτοῦ σύντροφος, εἰσδύει πρὸς δυσμὰς, ἐπισκέπτεται τὸ Σοκκότον, διέρχεται τὸν Νίγερ καὶ φθάνει τέλος εἰς Τεμπουκτοῦ, ἔνθα ἐπὶ τρεῖς μακροὺς μῆνας ὑπέφερε τὰ πάνδεινα, ἐν μέσῳ μυρίων κακώσεων, κακῶν δεξιώσεων καὶ στερήσεων. Ἀλλ' ἡ παρουσία ἑνὸς χριστιανοῦ ἐν τῇ πόλει δὲν δύναται περισσότερον χρόνον νὰ ᾖ ἀνεκτή· οἱ δὲ Φουλλάνοι ἀπειλοῦσι νὰ τὸν πολιορκήσωσιν. Ἐγκαταλιπὼν λοιπὸν τὴν πόλιν ὁ δόκτωρ τὴν 17 μαρτίου 1854, καταφεύγει εἰς τὰ μεθόρια, ὅπου διαμείνας ἐπὶ τριάκοντα τρεῖς ἡμέρας ἐν πλήρει γυμνότητι, ἐπανέρχεται εἰς Κανὸ κατὰ νοέμβριον, εἰσέρχεται εἰς Κουκὰ, ὁπόθεν λαμβάνει τὴν πρὸς Δενχάμην ἄγουσαν μετὰ τεσσάρων μηνῶν *προσδοκίαν*, ἐπαναβλέπει τὴν Τρίπολιν περὶ

τὸ τέλος τοῦ 1855, καὶ εἰσέρχεται εἰς Λονδῖνον μόνος ἄνευ συνοδοιπόρων.

Ἰδοὺ πῶς κατέληξε τὸ παράτολμον τοῦτο τοῦ Βὰρθ ταξείδιον.

Ὁ δόκτωρ Φεργγουσσὼν ἐσημείωσεν ἐπιμελῶς ὅτι εἶχε σταματήσει εἰς τὴν 4° βορείου πλάτους καὶ εἰς τὴν 17° δυτικοῦ μήκους.

Ἴδωμεν ἤδη τί ἀπέγειναν οἱ λοχαγοὶ Βούρτων καὶ Σπὴκ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

Αἱ διάφοροι ἐκδρομαὶ αἱ ἀναβᾶσαι τὸν Νεῖλον οὐδέποτε ἠδυνήθησαν νὰ φθάσωσιν εἰς τὰς μυστηριώδεις πηγὰς τοῦ ποταμοῦ τούτου. Κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ Γερμανοῦ ἰατροῦ Φερδινάνδου Βὲρν ἡ κατὰ τὸ 1840 γενομένη ἐκδρομὴ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Μεχμὲτ Ἀλῆ ἔστη ἐν Γονδοκόρῳ μεταξὺ τοῦ 4 καὶ τοῦ 5° βορείου παραλλήλου.

Τὸ 1855 ὁ Βρουν-Ρολλέτος, ἐκ Σαβοΐας, διορισθεὶς πρόξενος τῆς Σαρδηνίας ἐν τῷ Ἀνατολικῷ Σουδὰν, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Βοδνεῦ, ἀποθανόντος εἰς τὰς βασάνους, ἀνεχώρησεν ἐκ Καρτοὺμ, καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἐμπόρου Ἰαλοὺβ, ἐμπορευομένου κόμμι καὶ ἐλεφαντόδοντας, ἔφθασεν εἰς Βαλενίαν πέραν τῆς 4ης μοίρας καὶ ἐπέστρεψεν ἀσθενὴς εἰς Καρτοὺμ ὅπου ἀπέθανε, τῷ 1857.

Οὔτε ὁ δόκτωρ Ρένειγ, ἀρχηγὸς τῆς ἰατρικῆς αἰγυπτιακῆς ὑπηρεσίας, ὅστις ἐπὶ μικροῦ ἀτμοπλοίου προύβη μίαν μοίραν πέραν τοῦ Πονδοκόρου καὶ ἐπέστρεψεν ὅπως ἀποθάνῃ ἐξ ἐξαντλίσεως ἐν Καρτοὺμ, οὔτε ὁ Βενετὸς Μιάνης, ὅστις περιερχόμενος τοὺς καταρράκτας, κειμένους ὑπεράνω τοῦ Γονδοκόρου, ἔφθασε τὸν 2ον παράλληλον, οὔτε ὁ Μελιταῖος ἔμπορος Ἀνδρέας Δεβόνος, ὁ ὁποῖος ἔτι πέραν ὤθησε τὴν ἐκδρομὴν αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Νείλου, — δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ὑπερπηδήσωσι τὸ ἀνυπέρβλητον ὅριον.

Ἐν ἔτει 1859 ὁ κ. Γουλιέλμος Λεζὰν ἔχων ἰδιαιτέραν ἀποστολὴν ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, διευθύνεται εἰς Καρτουμδιὰ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἔνθεν ἐπεβιβάσθη ἐπὶ τοῦ Νείλου μετὰ εἴκοσι ἑνὸς ἀνθρώπων πληρώματος καὶ εἴκοσι στρατιωτῶν· πλὴν δὲν ἠδυνήθη νὰ προβῇ πέραν τοῦ Γονδοκόρου καὶ διέτρεξε τοὺς μεγαλειτέρους κινδύνους ἐν μέσῳ τῶν ἐν πλήρει ἀναστατώσει διατελούντων μαύρων. Ἡ ἐκστρατεία ἡ διευθυνομένη παρὰ τοῦ κ. Δεσκαϋρὰκ Δελωτούρου ἐπειράθη ὅπως φθάσῃ ἐπίσης εἰς τὰς περιφήμους πηγάς.

Ἀλλὰ τὸ ὀλέθριον τοῦτο ὅριον ἐσταμάτησε πάντοτε τοὺς ὁδοιπόρους. Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Νέρωνος εἶχον ἄλλοτε ἀφιχθῇ μέχρι τῆς 9ης μοίρας πλάτους· ὥστε ἐντὸς δεκαοκτὼ αἰώνων δὲν ἐκερδήθησαν ἢ μόνον 5 ἢ 6 μοῖραι, ἤτοι 300—360 γεωγραφικὰ μίλια.

Πολλοὶ περιηγηταὶ ἐπεχείρησαν ὅπως φθάσωσιν εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου, λαμβάνοντες σημεῖόν τι ἀναχωρήσεως ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὄχθης τῆς Ἀφρικῆς.

Ἀπὸ τοῦ 1768—1778, ὁ Σκῶτος Βρούκιος ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Μεσσοκάχης, λιμένος τῆς Ἀβυσσινίας, διέτρεξε τὸ Τιγρὲ, ἐπεσκέφθη τὰ ἐρείπια τοῦ Ἀξοὺμ, εἶδε τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου, ὅπου αὗται δὲν ἦσαν, καὶ οὐδὲν ἀπουδαῖον ἐπέτυχεν ἀποτέλεσμα.

Τῷ 1844, ὁ δόκτωρ Κρὰπφ, ἀγγλικανὸς ἱεραπόστολος, ἵδρυσε κατάστημα ἐν Μομβάζῃ ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς Ζαγκουεβάρης καὶ ἀνακάλυπτε μετὰ τοῦ αἰδεσιμωτάτου Ρεβμάννου, δύο ὄρη τριακόσια χιλιάμετρα μακρὰν τῆς ὄχθης, τὸ Κιλιμάντζαρον καὶ τὸ Κένγον, ἐφ' ὧν οἱ κ. κ. Χεωγλῖνος καὶ Θόρτον ἀνερριχήθησαν ἐν μέρει.

Τῷ 1845 ὁ Γάλλος Μανζὰν ἐπεβιβάζετο μόνος ἐν Βαγκαμάῳ ἀπέναντι τῆς Ζανζιβάρης, καὶ ἔφθανεν ἐν Δεγελαμχώρᾳ ὅπου ὁ ἡγεμὼν μὲ φρικτὰς βασάνους τὸν ἐφόνευσε.

Τῷ 1859, κατ' αὔγουσον, ὁ νέος περιηγητὴς Ρόσχερ ἐξ Ἀμβούργου. ἀνεχώρησε μετὰ συνοδείας ἐμπόρων ἀράβων, ἔφθανεν εἰς τὴν λίμνην Νιάσσαν, ἔνθα ἐδολοφονήθη ἐν καιρῷ ὕπνου.

Τέλος τῷ 1857, οἱ λοχαγοὶ Βούρτων καὶ

Σπὴκ, ἀμφότεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ τῆς Βεγγάλης, ἀπεστάλησαν ὑπὸ τῆς γεωγραφικῆς τοῦ Λονδίνου ἑταιρίας ὅπως ἐρευνήσωσι τὰς *Μεγάλας Λίμνας* τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν 17 ἰουνίου ἐγκαταλιπόντες τὴν Ζανζιβάρην εἰσέδυσαν κατ' εὐθεῖαν πρὸς δυσμάς.

Μετὰ τεσσάρων μηνῶν ἀνηκούστους ταλαιπωρίας, ἀπολέσαντες ἐν λαφυραγωγίαις τὰς ἀποσκευάς των, καὶ ἰδόντες τοὺς φέροντας αὐτὰς μὲ ῥόπαλα φονευομένους, ἔφθασαν τέλος εἰς Καζέχην, κέντρον ἑνώσεως τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ἐμπορικῶν συνοδειῶν. Εὑρίσκοντο δὲ ἤδη ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Σελήνης· ἐκεῖ συνέλεξαν πολυτίμους σημειώσεις ἐπὶ τῶν ἠθῶν, τῆς κυβερνήσεως, τῆς θρησκείας τῶν θεῶν καὶ τῆς γεωργίας τῆς χώρας. Κατόπιν διευθύνθησαν εἰς τὴν πρώτην τῶν Μεγάλων Λιμνῶν, τὴν Ταγκαναϊύκαν, κειμένην μεταξὺ τῆς 3ης καὶ 1ης μοίρας νοτίου πλάτους, εἰς ἣν ἀφίκοντο τὴν 14 φεβρουαρίου 1858, καὶ ἐπεσκέφθησαν τὰς παρὰ τὰς ὄχθας οἰκούσας φυλὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνθρωποφάγους.

Ἐντεῦθεν ἀναχωρήσαντες τὴν 26 μαΐου, ἐπανῆλθον εἰς Καζίχην τὴν 20 ἰουνίου. Ἐκεῖ ὁ Βούρτων ἐξηντλημένος ἔμεινε πολλοὺς μῆνας ἀσθενής· καθ' ὅλον δὲ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Σπὴκ ἐποίησε πρὸς βορρᾶν ἐκδρομήν τινα πλέον τῶν τριακοσίων χιλιαμέτρων, μέχρι τῆς λίμνης Οὐκερεοὺν, ἣν εἶδε τὴν 3αὐγούστου.

Ἐπιστρέψας εἰς Καζέχην τὴν 25 αὐγούστου, ἐπανέλαβε μετὰ τοῦ Βούρτωνος τὴν ὁδὸν τῆς Ζανζεβάρης, ἣν ἐπανεῖδε κατὰ μάρτιον τοῦ ἑπομένου ἔτους. Οἱ δύο οὗτοι μεγαλεπίβολοι περιηγηταὶ ἐπέστρεψαν τότε εἰς Λονδῖνον, ἡ δὲ Γεωγραφικὴ Ἑταιρία τῶν Παρισίων ἐψηφίσατο αὐτοὺς τὸ ἐτήσιον αὐτῆς βραβεῖον.

Ὁ δόκτωρ Φεργγουσσὼν παρετήρησεν ἐπιμελῶς ὅτι δὲν εἶχον ὑπερπηδήσει οὔτε τὴν 9ην μοῖραν ἀνατολικοῦ μήκους.

Ἐπρόκειτο λοιπὸν ὅπως συνενώσῃ τὰς ἐρεύνας τοῦ Βούρτωνος καὶ Σπὴκ μετὰ τῶν τοῦ δόκτωρος Βὰρθ, καὶ πρὸς τοῦτο ἔδει ὅπως ὑπερπηδήσῃ ἔκτασιν χώρας πλέον τῶν δώδεκα μοιρῶν.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΠΟΙΚΙΛΑ.

Η ΗΜΕΡΑ.

Ἡ πρωΐα.—Τὸ κράτος τῆς νυκτὸς κατέστη ἤδη βραχὺ καὶ ἀμφίβολον. Ἡ πρωΐα ὑπομειδιᾷ· λάμψις ἡδεῖα καὶ ἀσθενὴς ἀγγέλλει αὐτὴν ἐν τῇ ποικιλοστίκτῳ Ἀνατολῇ, ἀλλ' ἰδοὺ μετ' ὀλίγον τὸ φῶς ἐξαπλοῦται, θραύει, φωτίζει τὰς σκιὰς, καὶ ὁρμᾷ κατὰ τῆς νυκτὸς φευγούσης μὲ βῆμα ταχύ. Ἡ ἀρτιγενὴς ἡμέρα προϊοῦσα μετὰ σπουδῆς ἀποκαλύπτει πρὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ τὴν παγκαλῆ εἰκόνα τῆς φύσεως. Ὁ ὑγρὸς βράχος, ἡ ὁμιχλώδης κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐξοιδαινόμενα πρὸ τῆς ὄψεως διαλάμπουσιν εἰς τὴν αὐγὴν τῆς ἡμέρας.

Ὁ δειμαλέος λαγὼς ἀποπηδᾷ τοῦ λημοῦ καθ' ὃν χρόνον εἰς τὰ ψεδνὰ καὶ ἄδενδρα τῶν δασῶν ἡ φιλέρημος ἔλαφος σκιρτᾷ στρέφουσα συνεχῶς τὸ ὄμμα, ὅπως θεάσηται τὸν διαβάτην. Ἡ ἁρμονία μηνύει τὴν ἐξέγερσιν τῆς παγκοσμίου χαρᾶς, τὰ δάση ἀπηχοῦσιν ἐκ συναυλίας ἀσμάτων. Ὁ εὐσταλὴς ποιμὴν, ὃν τὸ ᾄσμα τοῦ ἀλέκτορος προσκαλεῖ ἐκ τῆς ἀχυρίνης καλύβης, σπεύδει πρὸς τὸν σηκὸν, ὅπως ἀγάγῃ τὴν πολυάριθμον αὐτοῦ ποίμνην εἰς τὸν τόπον τῆς δροσοβόλου πρωϊνῆς χλόης.

Νῦν ὁ ἐπαυλάρχης διανέμει τὸ ἔργον τῆς ἡμέρας εἰς τοὺς ἐργάτας, ἡ δὲ λευκώλενος αὐτοῦ παιδίσκη, πληροῦσα τὴν ἐφεστρίδα ἐκ τῶν δώρων τῆς Δήμητρος, κομίζει δαψιλὲς σιτηρέσιον εἰς τὸν ψάλτην τῆς πρωΐας καὶ τὰς συνομίλους αὐτῷ.

Ἤδη ὁ βιομήχανος ἤρξατο τῶν ἔργων αὐ-

τοῦ, ὁ δὲ ἔμπορος ἠνέῳξε τὴν ἀποθήκην· τὸ πᾶν κινεῖται, τὸ πᾶν ἀναλαμβάνει νέαν ζωὴν, καὶ νέαν ἐνέργειαν.

Ἡ μεσημβρία.— Ἰδοὺ ἡ στιγμὴ καθ' ἣν ὁ ἰσχυρὸς ἥλιος, διαφεύγων τοὺς οὐρανοὺς, διαλύει καὶ διασκεδάζει ἐν ἀέρι κεκαθαρμένῳ τὰ ὑψούμενα νέφη καὶ τὴν ἀχλὺν, ἥτις περιβάλλει τοὺς λόφους διὰ ταινιῶν ποικιλοχρώμων. Μετ' ὀλὺ τέλεον ἀποκαλυφθείς, φωτίζει τὴν φύσιν ὁλόκληρον, καὶ ἡ γῆ παρίσταται τοσούτῳ εὐρεῖα, ὥστε φαίνεται ἑνουμένη μετὰ τοῦ οὐρανίου θόλου.

Ἡ μεσημβρία προχωρεῖ· ὁ ἥλιος ἀκτινοβολεῖ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν ἡμῶν τὰς καυστικὰς αὐτοῦ ἀκτῖνας· νέφος ζλογὸς καλύπτει τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἕτερον πόλον τὸ πᾶν εὕρηται ἐν πυρί. Μάτην ἡ βλέψις ἀπειρηκεῖα ζητεῖ ἀνακούφισιν ἐπὶ τῆς γῆς· οἱ διάφλογοι ἀτμοὶ, οὓς ἀποπνέει αὕτη, δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν, ὅπως εὕρῃ ἐκεῖ ἀνάπαυσιν. Οἱ ἀγροὶ ἡμιάνοικτοι, ἡ πεδιὰς ἀπεξηραμένη, παριστᾶσι χρῶμα οἱονεὶ αὐχμῶδες, ὅπερ μαραίνει τὴν φαντασίαν καὶ τὴν ψυχὴν αὐτήν. Ἡ ἠχὼ δὲν ἐπαναλαμβάνει πλέον τὸν ἦχον τοῦ τεθιγμένου δρεπάνου· ὁ δρεπανιστὴς καταβληθεὶς ἤδη καλύπτει αὐτὸ ἐξ ὑγροῦ καὶ ἀνθεμόεντος χόρτου, καὶ μόλις ἀκούομεν τὴν ἀκρίδα εἰς τὸν ἄψυχον ἐκεῖνον λειμῶνα. Ἡ φύσις βεβαρυμένη μυκᾶται, καὶ πόρρωθεν βλέπομεν καὶ αὐτὸν τὸν ῥύακα ἐκχαυνούμενον καὶ ἀνυπομονοῦντα ὅπως ρεύσῃ ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ἄλσους.

Χαῖρε εὐεργετικὴ σκιά· καὶ ὑμεῖς ἀναδενδράδες δασύφυλλοι, ὑψηκάρηνοι ἐλάται, καὶ γηραιοὶ φηγοί, χαίρετε!

Ἡ σκιὰ ὑμῶν ζωογονεῖ τὴν καρδίαν, ὡς ἡ ἀναβρυτικὴ πηγὴ διωκομένην ἔλαφον νίπτουσαν ἐκεῖ παλλεύσας πλευράς: Τὸ σωτήριον ὑμῶν ἀποτέλεσμα εἰσδύει εἰς τὰς φλέβας καὶ ἀναψύχει αὐτάς. Ἡ καρδία πάλλει ἐκθύμως, ἡ δὲ ζωὴ εἰσέρχεται ἐσπευσμένως εἰς ὅλα τὰ μέλη, ἀνακουφισθέντα ἀπὸ τοῦ βάρους αὐτῶν.

Ἡ ἑσπέρα.—Ὁ ἥλιος ἐπιψαύει τὸ τέρμα τοῦ δρόμου αὐτοῦ, ταπεινοῦται, καὶ φαίνεται βαθμηδὸν εὐρυνόμενος κατὰ τὴν κλίσιν τῆς ἡμέρας. Τὰ νέφη συνερχόμενα ἀπεργάζονται πομπώδη ἀκολουθίαν καὶ περικυκλοῦσι μετὰ μεγαλοπρεπείας τὸν θρόνον τοῦ δύοντος. Ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ταύτην ὁ Φοῖβος παρέχων ἀνάπαυσιν εἰς τοὺς κεκμηκότας αὐτοῦ δρομείας ἵππους, ζητεῖ τὰ ἄλση τῆς Ἀμφιτρύτης καὶ τὰς νύμφας αὐτῆς· λούει τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ ἄλλοτε μὲν ἡμιβύθιστος, ἄλλοτε δὲ ἐπιδεικνύων χρυσοῦν ἡμικύκλιον ρίπτει ἔσχατον φωτεινὸν βλέμμα καὶ ἐξαφανίζεται.

Τὰ νέφη μελανοῦνται βραδέως, ἡ γαληνιαία ἑσπέρα ἀποκαθίσταται ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀέρων. Ἀὴρ δροσερὸς κινεῖ τὰ δάση καὶ τοὺς ῥύακας· ἡ πνοὴ αὐτοῦ κυματίζει τὸ σιτοφόρον πεδίον, ὅτε ὁ ὄρτυξ ἀναχαλεῖ τὴν σύντροφον αὐτοῦ. Ὁ βοσκὸς ἐπιστρέφει εἰς τὴν καλύβην μετὰ τοῦ ποιμνίου περιχαρὴς· ὁ γεωργὸς λησμονεῖ τοὺς μόχθους τῆς ἡμέρας ἐν τῇ περιπτύξει τῶν τέκνων αὐτοῦ.

Ἤδη τὸ στερέωμα σπινθηροβολεῖ ἐκ ζωηρῶν σαπφείρων· ὁ Ἕσπερος, ἡγέτης ἀστεροέσσης χορείας διαλάμπει ἐπ' αὐτῶν· ἡ Ἀφροδίτη ἐξαγγέλλει τὴν ὥραν τῆς ἀναπαύσεως· μετ' αὐτὴν, ἰδοὺ ἡ Σιωπή!

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ). Α. Ζ. Κ.

ΕΠΙΘΩΡΗΙΑ

ΠΡΟΠΟΝΤΙΔΟΝΗΣΟΙ ΚΑΙ ΧΑΡΙΤΕΣ.

1.

Καὶ μία μὲν ροδοπάρειος νησιῶτις, ἐναυρύνεται βλέπουσα παρ' αὐτῇ τὰς χάριτας· μία δ' ὡς ἄλλη παρεπίδημος αὐτόθι συνοδικὴ συμπαθειόχρους πολῖτις καὶ αὕτη παρὰ τῇ πρώτῃ γελῶσα συνεναυρύνεται.

2.

Φεύγεις, κομψή μου πολῖτις, φεύγεις, φεύγεις ἅμ' ὡς ὁ Μάϊος τὸ πολὺ φύγει, φεύγεις ζηλοῦσα τῆς νησιώτιδος τὸ πυρρὸν χρῶμα, καὶ παρὰ ταύτῃ σὺ κατοικοῦσα, ἢ μετὰ ταύτης συγκατοικοῦσα, ἐκείνης τοὺς νησιωτικοὺς τρόπους, ἐκείνης τὰ νησιωτικὰ ἤθη παρὰ σαυτῇ ἔχεις, ἐκείνης ἦν τὸ πρὶν, σὺ ὡραία μου ἄποικος εἶρων, εἴτε καὶ ἤδη καταποδών της πικρᾷ εἰρωνίᾳ *νησιώτισσαν* ν' ἀποκαλῇς θέλεις. Πνεῦσον, λεπτή μου πολῖτις, εἴσπνευσον *ζαΐφισά* μου Σταυροδρομῖτις, τὸ καθάριον καὶ ζωοπάροχον Αἰολικὸν ὀξύ, τὸ νησιωτικὸν τοῦτο ὀξυγόνον τῆς ζωῆς σου, ὅπερ ὁ νησιώτης Αἴολος εὐχαρίστως σοὶ παρέχει, μέχρις ὅτου ἀποφασίσεις ν' ἀφήσῃς τὴν αὐτόθι κατοχήν σου, διότι σὺ μὲν ὡς ἄλλη Αὐστρία, αἱ δὲ Προποντιδόνησοι ὡς ἄλλη Βοσνία καὶ Ἑρζεγοβίνη, σχετίζεσθε πρὸς ἀλλήλας διὰ τῆς λέξεως *Κατοχή*.

3.

Πρόσεξον, ὡραία μου εἶρων, παρὰ τῇ νησιώτιδι διαμένουσα, μήτοι ἐκείνης Σισύφιος καταστῇς λίθος καὶ κυλίεσαι ὑπὸ ταύτης ὡς ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ Σισύφου. Πρόσεξον διότι αὕτη μὲν Αἴολος ἀπέναντί σου, σὺ δὲ ἀπέναντι τοῦ Ἀνεμοκράτορος Αἰόλου κάλαμος. Ἀλλὰ τί λέγω ; Σ' ἀπεκάλεσα Αὐστρίαν, σ' ὑπερύψωσα εἰς μεγάλην Εὐρωπαϊκὴν δύναμιν, καὶ σὺ ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος μόνον Εὐρώπη, γαυριᾷς καὶ ἐναυρύνεσαι· ὁμοιάζω ἴσως σὲ τὸν Σισύφιον ἐκείνης λίθον ὅστις κατωθούμενος ὁρμαῖος κατέρχεται, ἀλλὰ καὶ ἀνωθούμενος δὲν ἀρνεῖται ν' ἀνέλθῃ· εἶπον *Εὐρώπη* δι' ἧς τὸ ὄνομα μόνον, θυσίας τοῖς Θεοῖς *Συρμῷ καὶ Μόδᾳ* εὐχαρίστως παρέχεις, πνεῦμα ἐπηρμένον ἐπὶ ταῖς στολαῖς σου, καρδίαν ἐρωτογόνον καὶ χείλη γελόεντα πάντοτε ἔχεις. Μήπως ὅμως νομίζῃς ὅτι καὶ ἡ Εὐρώπη δὲν ἔχει καμμίαν ἐπὶ σοῦ κατοχήν ; Ἄ ! ἀπατᾶσαι τότε, ὡραία μου, οἰκτρὰν ἀπάτην· εἶσαι ὅλη ἀπὸ κεφαλῆς μέχρις ὀνύχων καὶ σὺ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῆς πεφιλημένης σου Εὐρώπης· εἶσαι ὅλη ἀρέσκεια εὐρωπαϊκή, διότι σὲ ἀρέσκειαν δὲν ἐννοεῖ νὰ ἔχῃς, ἔχουσά σε *χειρεπόδαρα* προσδεδεμένην εἰς τὰς σπατάλους καὶ ἀσώτους ἀδελφάς της τὸν Συρμὸν καὶ τὴν Μόδαν.

4.

Ἀλλ' ἐρωτᾷς ἴσως, καὶ ἐμὲ εἰρωνευομένη, ἴσως δὲ καὶ τοῖς πέντε κονδυλοδακτύλοις σου ἠνεψγμένοις τὰ ριπτόμενά μου καλύπτουσα, ἐρωτᾷς πόθεν καὶ πῶς ἡ Εὐρώπη ἔχει κατοχὴν ἐπὶ σοῦ ; Ἄφες με νὰ σοὶ ἀπαντήσω. Βλέπεις ὅτι ἡ κεφαλὴ κέντρον τῶν διανοητικῶν δυνάμεών σου, ὁ ἀνθρώπινος οὗτος ὑδροπέπων, τὸ *καρπούζι* αὐτὸ, ὅπερ ἐγκρύπτει τοὺς θειοτέρους σπόρους, καὶ διὰ σὲ πολυτιμωτέρους, ἄγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ὅπως ταύτῃ φανεῖ εὐλογώτερον καὶ ἐπικερδέστερον· καὶ ὁτὲ μὲν καθιστᾷ ταύτην διόρροφον ἢ καὶ τριόρροφον οἰκῖσκον, ὁτὲ πεποικιλμένην φωλεὰν ποικίλων πτηνῶν, ἄλλοτε εὐανθῆ λειμῶνα φυτεύουσα ἐν αὐτῇ ὡς ἐν γῇ εὐτραφεῖ καὶ παχείᾳ παντοίου καὶ οἱουδήτινος εἴδους θελήσει ἄνθη. Ἀφ' οὗ δὲ ἡ κεφαλή σου αὐτὴ εἶναι ὑπὸ τὴν κατοχήν της, περιττὸν κρίνω νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ ἐξαρτήματος αὐτῆς, περὶ τοῦ λεπτοῦ σώματός σου. Κάτοπτρον βεβαίως εἶχες· τοῦτο σοὶ παρεῖχε καὶ σοὶ παρέχει ἡ φίλη σοι Εὐρώπη. Εἶδες βεβαίως ἐν αὐτῷ δὲν ἐνθυμοῦμαι ὅμως ἀκριβῶς πότε, διότι δὲν κρατῶ ὡς σὺ *συρμολόγιον* τακτικὸν, καὶ θὰ παραβλέψῃς λίαν εὐμενῶς τοὺς ἐνταῦθα Συρμολογικοὺς ἀναχρονισμούς μου καθότι γυνὴ ποτὲ δὲν ἐχρημάτισα ἵνα κρατῶ τακτικὸν Συρμολόγιον, θὰ εἶδες λοιπὸν πρὸ καιροῦ, ὡραία μου ἐν αὐτῷ, τὸ ἀεροστατόμορφον σῶμά σου, ὅπερ ἡ Εὐρώπη σου κατέστησε τοιοῦτον διὰ τοῦ Μαλακώφ της· μετ' οὗ πολὺ πολλάκις θὰ παρουσίασας ἀναμφιβόλως ἐν αὐτῷ τὸ οὐροφόρον μεγαλοπρεπὲς σῶμά σου· ἦτον οὐροφόρον, ἔσυρε κατόπιν του τὸ ἕτερον ἥμισυ τοῦ ἀναστήματός σου, ὅπερ οἱ γλυκο-

μίλητοι Παρίσιοί σου ἢ θαυμαζόμενον Λονδῖνόν σου, ἢ ὁποιονδήποτε τῆς κατεχούσης σε Εὐρώπης κερδοσκόπον κέντρον, ἢ γωνία, προσέθηκε κατόπιν σου ζηλοῦσα νὰ σὲ ἴδῃ καὶ τοιαύτην. Ἐφαντάζεσό ποτε, ὡραία μου τὸν ἑαυτόν σου οὐροφόρον; Ἀλλὰ πρὸς χάριν μου διὰ τελευταίαν πλέον φορὰν λάβε τὸν κόπον, μοδόφιλός μου ὡραία, καὶ παρουσίασον ἐν τῷ μεγάλῳ τοῦ μοσχομυροβόλου κομμωτηρίου σου Κατόπτρῳ τὸ ἑλικοκίνητον σωματάκι σου· ἐὰν δὲ καὶ κοιτιδονήπιον τι ἔχῃς, λάβε καὶ τοῦτο εἰς τὰς ἀγκάλας σου, καὶ μὰ τὰς θεάς σου Εὐρώπην καὶ Μόδαν, ἐν ὑπερμεσοῦντι 19ῳ αἰῶνι ἐν ἔτει 1878ῳ θέλεις ἴδει ἀπέναντι ἐκείνου ὅτ. τὸ ἐσπαργανωμένον σῶμά σου τοῦ νηπίου δὲν διαφέρει ἢ κατὰ τὸ ἀνάστημα μόνον. Πρόσεξον ὅμως, ἑλικόστροφός μου, μήτοι πρὸς τὸ κάτοπτρον βαίνουσα καὶ κρατοῦσα μάλιστα ἐν ταῖς ἀγκάλαις τὸ ἀθῶον ἐκεῖνο νήπιον, πρόσεξον μήπως τὸ δίκην μιναρὲ τῶν οὐρανομήκων *μποτῶν* ἢ τῶν σβουροειδῶν ἡμιεμβαδαρίων σου κάτυμμα προσκόψῃ που, καὶ τότε ὡραία μου πίπτεις πτῶσιν κατὰ τοσοῦτον ἧττον ἀλγεινὴν, καθ' ὅσον θέλει μόνον διαφέρει τῆς ἠθικῆς πτώσεως τῆς ἀνυποδήτου καὶ συκοφυλλοενδεδυμένης προμήτορός σου Εὔας.

5.

Ἀλλὰ ὁπόσους τοὺς μορφασμούς σου δὲν βλέπω, κομψή μου Εὐρωπαιόφιλος Ἑλληνίς, καὶ τὰς κατ' ἐμοῦ δὲν ἀκούω μομφάς σου!— Διατὶ αὐτὸς, λέγει μία Εὐρωπαιοχαριτόβρυτος κομψευομένη, πόθεν καὶ πῶς οὗτος ῥίπτει ἐδῶ τοσαῦτα περὶ ἡμῶν; — Ἀλλ' αὐτὸς ὑπάγει *ἀπὸ τὸν Αἴ Λάζαρον εἰς τὴν Φαντερωμένη*, λέγει μία εὐθαλὴς Εὐανθία πρὸς μίαν εὐανθῆ Εὐθαλίαν, καὶ ἐγὼ ἐνόμιζον ὅτι κἄτι θὰ εἴπῃ διὰ τὰς ὡραίας μας νήσους, τῶν ὁποίων αἱ ἐφετειναὶ δὰ καλλοναὶ φυσικαὶ καὶ πλασταὶ εἶναι ἀπερίγραπτοι.—Ἔχετε δίκαιον σᾶς ἀπαντῶ, παρεπίδημοί μου ἐν ταῖς νήσοις λεπταὶ πολίτιδες, *παρεξέβην* τῆς ὁδοῦ μου· ἔκαμα πολλὰς παρεκτροπὰς· ἦτον ἴσως ἀνόητος ὁ σημερινὸς ροῦς μου καὶ ὅλως ἀσύμφορος ὑμῖν. ἐφάνην ἐπὶ τέλους λίαν ἄστατος ὡς πρὸς τὴν ἀρχικήν μου ἀπόφασιν, ὅπως γράψω περὶ τῶν χαριτοβριθουσῶν νήσων σας· ἀλλ' αὐτὸ σκοπῶ ἐρχόμενος προσεχῶς πρὸς ἐπίσκεψίν σας. Καὶ ἤδη χαίρετε.

Ι. Ι. Δ.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

—

ΑΣΤΑΣΙΑ.

Θαυμάζει τις τὴν καλλονὴν
τοῦ θείου της μετώπου
Ἀλλὰ μὲ λύπην ἀλγεινὴν
τὸ βλέμμα τοῦ ἀνθρώπου
Βλέπει ἐκεῖ 'ποῦ ἔπρεπε ν' ἦν' ἀθανασία
πῶς εἶναι *ἀστασία*.

—

Τοὺς ὀφθαλμούς της τοὺς γλυκεῖς
ὅπου ὁ ἔρως παίζει
Ἀλλὰ δὲν εἶναι διαρκὴς,
τὸν ἄνθρωπον ἐμπαίζει
Καὶ ἐκεῖ μέσα φαίνεται μιὰ λέξις ἀπαισία
ἡ λέξις *ἀστασία*.

—

Βλέπεις τὰ χείλη της γελοῦν
Κ' εὐφραίνεται ἡ φύσις
Ἀλλὰ καὶ ταῦτα προκαλοῦν
προσκαίρους συγκινήσεις
Εἶναι εἰς πᾶν μειδίαμα κρυμμένη ὡς εἰς ἴα
ἡ λέξις *ἀστασία*.

—

Σὲ ὁμιλεῖ, κ' εἰς τὴν ψυχὴν
εἰσδύει ἡ φωνή της
Γλυκεῖαν δίδει ταραχὴν,
Σ' ἑλκύει ὡς μαγνήτης
Ἀλλὰ κι' εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της ὤ! τί ἀπελ-
ὑπάρχει *ἀστασία*. [πισία!

—

Τὸ μέτωπον, οἱ ὀφθαλμοί,
Τὰ χείλη ἡ φωνή της
Κι' αὐτοὶ τοῦ στήθους οἱ παλμοὶ
τὸ σῶμα ἡ ψυχή της
Ἐπλάσθησαν ἓν' ἀπατοῦν, καὶ εἶναι ὅλη μία
Πλασμένη *ἀστασία*.

Κ. Ν. Τ.

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟΝ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΩΝ ΑΣΜΑ.

Τὰ πουλιὰ ζευγαρωμένα
εἶν' ἀκόμη 'ς τὴν φωλιὰ
Καὶ ἡμεῖς τῆς πρασινάδας
καὶ τοῦ κάμπου τὰ παιδιὰ
'Εξυπνῶμεν ἕνα, ἕνα
μὲ τραγούδια πρωϊνὰ
Καὶ πετῶμεν 'ς τὰ χωράφια
'σὰν μυρμήγγια 'ς τὴν δουλειά.

"Εβγ' αὐγοῦλα, ἐβγα ἥλιε
Τὸ κορμίμας παγωμένο
ἀπ' τῆς νύκτας τὴν δροσιὰ
Σὲ προσμένει τὸ καϋμένο
Νὰ τοῦ δώσῃς, ὅπως δίδεις
'ς τὸ πλατάνι εὐρωστιά.

'Σ τὸ πτωχό μας τὸ κεφάλι
'ς τὴν καρδιά μας τὴν ἁπλὴ
Μιὰ φροντίδα βασιλεύει
ἕνας πόθος κατοικεῖ.
'Η δουλειὰ καὶ μία ἄλλη
'φωλιασμένη 'ς τὴν καρδιὰ
Στενοχώρια, ἡ ὡραία
τῆς γυναίκας μ' ἀγκαλιά.

"Εβγ' αὐγοῦλα, ἔβγα ἥλιε κτλ.

"Οταν ἔχω δύο βώδια
δυνατὰ εἰς τὸ ζυγὸ
Καὶ παρηγοριὰ μιὰ ἀγάπη
μιὰ γυναῖκα 'ς τὸ πλευρὸ,
Καὶ γερὰ χέρια καὶ πόδια,
τότε εἶμαι εὐτυχὴς
Βασιλέας ς' τὰ λευλούδια
καὶ 'ς τὰ 'πωρικὰ τῆς γῆς.

"Εβγα αὐγοῦλα ἔβγα ἥλιε κτλ.

Δὲν μὲ μέλλει, δὲν φροντίζω
ἂν ὁ γείτονας πλουτῇ
'Η δική μου μόνον 'ξεύρω
τὸ τί κλείει ἡ αὐλή.
Εὐτυχίαν μου γνωρίζω
ὅταν βλέπω τὴν χαρὰ
"Οπου ἔχουσι τὸ θέρος
γυναῖκ' ἄνδρες καὶ παιδιά.

"Εβγ' αὐγοῦλα, ἔβγα ἥλιε κτλ.

ΑΙΝΙΓΜΑ Η'.

Εἰς τὰς πόλεις δεδεμένος
'Ως κατάδικος ἐμβαίνω,
Καὶ ἀφοῦ ὁ δήμιος μὲ κόψῃ παρανόμως,
Τότε ἐκβαίνω
Ζωντανὸς πλὴν κεκομμένος,
Μ' ἄλλο σχῆμα καὶ μορφὴν
Καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀμέσως
Μ' ἑτοιμάζουν τὴν ταφὴν
Μὲ ἀνυπομονησίαν εἰς τὸν τάφον μὲ ἐμ-
[βάζουν
Καὶ ἀντὶ χώματος ἡ πέτρας μὲ πῦρ ὅλοι
[μὲ σκεπάζουν.
'Εκ τῆς τέφρας μου δὲ πάλιν ἀναγίνομαι,
Πλὴν μόλις πνεύσω θνήσκω
Καὶ δὲν μένω οὔτε ἔχνος οὔτε κόνις.

ΑΙΝΙΓΜΑ Θ'.

Συνάζω ὅσα δύναμαι καὶ ὅσα εὕρω κάτω,
Καὶ πίνω χωρὶς κεφαλὴν νερὸ καὶ ρετσι-
[νάτο.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ Ζ'. ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ.

Δημοσθένης-Νέος-Θεός-'Οσμή.

ΛΥΤΑΙ. 'Η Κ. 'Αλεξάνδρα Καλοΐδη, ἡ κ. Μαρία Ι. Δραγάτση, ὁ κ. Π. Χατσόπουλος, ὁ κ. Α. Εὐγενίδης, ὁ κ. Α. Μαλατόπουλος καὶ ὁ κ. Κ. Καλβοκορέσσης.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

'Επιθυμοῦντες ὅπως ὦμεν συνεπεῖς πρὸς τὰς ὑποσχέσεις τὰς δοθείσας ἐν τῷ προηγουμένῳ φυλλαδίῳ περὶ τῆς *ἐν γένει διαμορφώσεως καὶ διαρρυθμίσεως* τοῦ Περιοδικοῦ ἡμῶν, ἀπεφασίσαμεν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν προσθήκην ἡμίσεως τυπογραφικοῦ φύλλου, οὐδόλως πτοούμενοι ἐκ τῆς σμικρότητος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μέχρι τοῦδε συνδρομητῶν ἡμῶν, καθότι θαρροῦντες εἰς τὴν πρόθυμον ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν συνδρομὴν τῶν φιλομούσων ὁμογενῶν ποσῶς δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι τοῦ χρόνου προϊόντος, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδρομητῶν ἀνταποκριθήσεται πρὸς τὰς θυσίας ἡμῶν.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Εὐμενείαν ἀσκεῖν.
(Εὐριπίδ).

ΕΤΟΣ Α'. 15 *Ἰουλίου 1878.* *ΑΡΙΘΜΟΣ 8.*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. —*Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις.*—*Σχέσις τῆς οἰκογενείας πρὸς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν.*—*Ὕλη καὶ δύναμις Γ'.*—*Τὸ Ἴον καὶ ἡ μετριοφροσύνη του.*—*Περὶ πατρότητος καὶ μητρότητος.*—*Ἐλεγεῖον ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν 36 Ἑλλήνων.*—*Ἐπιφυλλίς.*—*Ποικίλα.*—*Ποίησις.*—*Αἰνίγματα.*—*Εἰδοποίησις*

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 7.)

6. Αὕτη ὅμως ἡ παρ' Ὁμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ προσωποποίησις τῶν ὀνείρων φαίνεται μᾶλλον ποιητικὴ ἢ ὅτι ὁ λαὸς ἐπίστευε τὰ ὄνειρα πράγματι ὡς θεῖα πρόσωπα· Διὸ καὶ τὸ ἄγαλμα μάλιστα τοῦ Ὀνείρου, τὸ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου μνημονευόμενον, τὸ ὁποῖον ἵστατο ἐν τῷ ἐν Σικυῶνι ναῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ κατὰ τὸν Πρέλλερον (Preller) δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ θεωρηθῇ ὡς εἴδωλον ἰδιαιτέρου θεοῦ. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερον παραδεκτέον καὶ τὰς παρὰ τοῖς Ρωμαίοις ποιηταῖς ἁπαντώσας τοιαύτας προσωποποιήσεις, ὡς ὁ Ὀβίδιος συχνὰ ἐν ταῖς μεταμορφώσεσι ποιεῖται χρῆσιν τῶν ὀνείρων, ὅστις παραδεχόμενος αὐτοὺς τέκνα τῆς Νυκτὸς τρεῖς παντῶν ὡς ἐξέχοντας ὀνομαστὶ ἀναφέρει, τὸν Μορφέα, περιερχόμενον ὑπὸ ἀνθρωπίνην μορφὴν κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ ἐν Ἰλιάδι ἐμφανιζομένου τῷ Ἀγαμέμνονι ὀνείρου, μεταμορφωθέντος εἰς τὸν σεβάσμιον Νέστορα, τὸν Ἴκελον, ὅστις ποικίλας θηρίου μορφὰς προσλαμβάνει, καὶ συνήθως ἀναφέρει τὸν Φοβήτορα καὶ Φαύστασον ἐμφανιζομένους ὑπὸ μορφὴν ἄψυχον, διότι καὶ ἐνταῦθα ὁ Ρωμαῖος ποιητὴς μυθολογῶν εἶχε βεβαίως πρὸ ὀφθαλμῶν πρότυπα ἑλληνικά. Κατὰ ταύτην λοιπὸν τὴν ἐκδοχὴν τῶν προμνημονευθέντων, ἣν παραδέχεται καὶ ὁ Hagenbach φαίνεται ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιστάσει παραδέχεται ταύτας ὁ λαὸς ὡς ἀνεξαρτήτους θεότητας. Ἄλλως δὲ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ποιηταῖς, παρίστανται ὡς ὑπηρέται ἄλλων θεῶν, ὡς ἐν τῇ Ἰλιάδι π. χ. ὁ Ζεὺς πέμπει τὸν ἀπατηλὸν ἐκεῖνον ὀνειρον, ὅπως προτρέψῃ τὸν Ἀγαμέμνονα εἰς πόλεμον κατὰ τῶν Τρώων, ἀλλαχοῦδὲ ἐν Ὀδυσσείᾳ (δ 803), ἡ Ἀθηνᾶ πέμπει ἕτερον εἰς τὴν Πηνελόπην, ὅπως παρηγορήσῃ ταύτην λυπουμένην ἐπὶ τῇ στερήσει τοῦ υἱοῦ της Τηλεμάχου· γνωστὸν δὲ καὶ τὸ τῆς Ναυσικάας ὄνειρον. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς χωρίοις τούτοις καὶ ἐν

γένει πανταχοῦ ὁ ὄνειρος λαμβάνει μορφὴν προσώπου γνωστοῦ ἤδη εἰς τὸν ὀνειρευόμενον· ἀλλαχοῦ δὲ πάλιν δὲν γίνεται χρῆσις τοιούτου μεσολαβοῦντος προσώπου, ἀλλ' αὐτὸς ὁ θεὸς αὐτοπροπώπως ἐμφανίζεται κατ' ὄναρ εἰς τοὺς ἀνθρώπους (Ἰλ. Κ. 469. Ὀδ. 2.20. ω. 32.). Διὸ καὶ παρ' Ὁμήρῳ οὐδαμοῦ εὕρηται ὁ Ὄνειρος, καίπερ συχνὰ παρεισαγόμενος, φέρων ἰδίαν ὀνομασίαν, ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε φέρονται αἱ λέξεις « καὶ γάρ τ' ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν οδ. (β. 21) θεῖος ὄνειρος » κακός γαρ ὄναρ κεφαλῇσιν ἐπέστη » καὶ πάλιν « Διὸς δέ τοι ἄγγελός εἰμι. » Ὥστε ἐκ τούτων σαφῶς ἀποδεικνύεται, νομίζω, ὅτι δὲν ἀπετέλουν ἰδιαιτέρας θεότητας ἀνεξαρτήτους, ὡς οἱ ἄλλοι ὑποχθόνιοι θεοὶ Ἀΐδωνεύς, Περσεφόνη, Ἐριννύες, ἀλλὰ ὡς καὶ ἡ Νὺξ μετὰ τῶν διδύμων της τέκνων τοῦ Ὕπνου καὶ τοῦ θανάτου, οἵτινες δὲν φαίνονται καὶ οὗτοι ἀνεξάρτητοι θεότητες, ἀλλ' ἁπλῶς προσωποποιήσεις φυσικῶν δυνάμεων, οὕτω καὶ τὸ ὄνειρον, τὸ ἕτερον τέκνον κατὰ τὸν Ἡσίοδον, δέον νὰ θεωρηθῇ ὡς ὄργανον καὶ μέσον ἐξ ἐκείνων, δι' ὧν οἱ θεοὶ ἀποκαλύπτουσι τὰ θελήματα τοῖς ἀνθρώποις. Κατὰ δὲ τὸν περίφημον Νέγγελσμπαχ ἐν τῇ ἀξιολόγῳ αὐτοῦ Ὁμηρικῇ θεολογίᾳ ὁ ὄνειρος τασσεται ἐν τῷ περὶ θεογνωσίας κεφαλαίῳ ἐν οἰκίᾳ δηλ. θέσει, διότι ἐνταῦθα λίαν ἐμβριθῶς διεξέρχεται ὁ συγγραφεὺς ἱστορικῶς μετὰ τῶν σοφῶν καὶ ἀνταξίων τῆς βαθείας αὐτοῦ ἀρχαιογνωσίας παρατηρήσεων τὰ μέσα δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος φθάνει εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ὑπερτάτου ὄντος· ἀποδεικνύει δηλ. ὅτι οἱ ἀρχαῖοι ἔφθανον εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ θεοῦ δι' ἐξωτερικῶν καὶ ἐσωτερικῶν μέσων, καὶ ὡς ἐξωτερικὰ μὲν ἀναφέρονται ἡ πεῖρα, φήμη, κληδών, ὅσσα (θεία φήμη) καὶ ἐν γένει ἡ παράδοσις, δι' ἧς ἐμάνθανον τὰ κατὰ τοὺς θεούς· ἐν δὲ τοῖς ἐσωτερικοῖς ἐκ τῆς μαντικῆς τέχνης προερχομένοις, τάσσεται καὶ ὁ ὄνειρος, διότι ὁ ἄνθρωπος ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πνεύματός του φθάνει ὁπωσοῦν εἰς τὸ ὕψιστον.

7 Ἀλλ' ἡμεῖς συγκεφαλαιοῦντες τὰ τοῦ θέματός μας, ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω ἐξάγομεν ὅτι οὔτε ὁ λαὸς ἐπίστευε τὰ ὄνειρα ὡς προσωπικοὺς θεούς, οὔτε αἱ ποιητικαὶ φράσεις δέον κατὰ λέξιν νὰ ἑρμηνευθῶσιν ἀλλ' ὡς ἁπλαῖ προσωποποιήσεις προερχόμεναι ἐξ αὐτοῦ τοῦ ζωηροῦ καὶ εὐφαντάστου πνεύματος τῶν ἀρχαίων καὶ ἑπομένως ἐκ τῆς κλίσεως τοῦ νὰ παριστῶσι καὶ αὐτὰ τὰ ἠθικὰ φαινόμενα ὡς ἔμψυχα ὄντα ὡς λ. χ. τὰς Ἐριννύας κ. τ. λ.

8 Ἡ ἰδέα ὅμως ὅτι τὰ ὄνειρα οὐχ ἧττον τῶν χρησμῶν ἢ τῶν ἄλλων μαντικῶν σημείων ἢ τεράτων ἀνακοινοῦσι τοῖς ἀνθρώποις τὰς θελήσεις τῶν θεῶν, ἡ τοιαύτη ἰδέα ὑπῆρχεν ἤδη ἐρριζομένη ἐν τῷ πνεύματι τοῦ λαοῦ ἀσάλευτος, ὁπόθεν καὶ οἱ συχνὰ παρ' Ὁμήρῳ ὀνειροπόλοι μάντεις ὀνειροκριταί, τὴν ὁποίαν ἰδίαν καὶ ὁ Πλούταρχος ἐπιβεβαιοῖ λέγων « Οἱ δὲ πολλοὶ οἴονται καταβαρθοῦσιν ἀνθρώποις τὸ δαιμόνιον ἐπιθειαζειν »· ἡ δὲ πίστις αὕτη δὲν ἐξετείνετο μόνον, ὡς δεισιδαιμονία τις ἐν τῇ κατωτέρᾳ τάξει τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καθ' ὅλους τοὺς κύκλους τῆς κοινωνίας ἐκτὸς ὀλίγων μόνων ἐκ τῆς τάξεως τῶν λογίων ἀνδρῶν, ἀρνουμένων τὴν μαντικὴν ἢ προφητικὴν δύναμιν τῶν ὀνείρων, ἀλλ' οὗτοι κατὰ τὴν γνώμην τῶν ἀρχαίων εἶνε ἐξ ἐκείνων, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ πατροπαράδοτος πρὸς τοὺς θεοὺς λατρεία ἀπώλεσε τὴν σημασίαν της. Ὡς ἀπόδειξιν δὲ τῆς τοιαύτης περὶ τῶν ὀνείρων πίστεως τοῦ λαοῦ δύναταί τις νὰ φέρῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ ἀναρίθμητα ὄνειρα, τὰ ὁποῖα μεταδίδονται ἡμῖν ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῆς ἀρχαιότητος καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς ὡς ἔχοντα μεγάλην σημασίαν ἐπὶ τῆς τύχης τοῦ ἀνθρώπου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἐπεκράτει κοινὴ συνήθεια τοῦ νὰ ἐμποδίζωσι

διὰ ποικίλων θρησκευτικῶν τελετῶν τὴν προαγγελλομένην ὑπὸ τῶν ὀνείρων συμφορὰν, ὡς τοῦτο συνέβη καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑπὸ τῶν θεῶν διδομένων σημείων. Τὰ κυριώτερα δὲ μέσα δι' οὗ ἐπετυγχάνετο ἡ ἀποτροπὴ τοῦ κακοῦ ὀνείρου ἦτο ἡ πιστὴ περὶ τούτου ὑαφήγησις ἐνώπιον τοῦ λαμποῦ φωτὸς τοῦ Ἡλίου καὶ τοῦτο πιθανῶς, ὅπως ὁ λαμπρὸς οὗτος θεὸς ἐξαφανίσῃ τὰς φοβερὰς τῆς νυκτὸς μορφὰς αἵτινες προεμήνυον ὄλεθρον.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ἐν σχέσει πρὸς τὴν

ΗΘΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 7.)

Ὁ ἐνθουσιασμὸς ἄλλως τε δὲν δύναται νὰ ᾖ ἀχώριστος τοῦ αἰσθήματος τοῦ ἔρωτος· καθότι, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, τὸ αἴσθημα τοῦτο συμβιβάζεται θαυμασίως μεθ' ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ βίου καὶ μεθ' ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων χαρακτήρων. Ἀφελὲς καὶ γαλήνιον εἰς ἁπλοϊκὰς καρδίας, δυνατὸν νὰ ᾖ κοσμηέντως περιπαθὲς εἰς καρδίας ζωηρὰς, ἐνίοτε δὲ ἡρωϊκὸν ἢ θειωρητικὸν, καὶ μάλιστα θρησκευτικόν· πολλάκις εἶναι τέκνον τῆς στιγμῆς, ἄλλοτε δὲ προϊὸν μακρᾶς οἰκειότητος· δυνατὸν νὰ ἔχῃ ἐξωτερικότητα ἁπλῆς φιλίας, δυνατὸν νὰ μὴ ἀναμένῃ τὸ καθῆκον καὶ νὰ μὴ ἔχῃ ἀνάγκην αὐτοῦ ὅπως διαμείνῃ ἁγνὸν καὶ πιστόν· ἄλλοτε δὲ πάλιν γεννᾶται ἐκ μόνου καθήκοντος, διὸ βλέπομεν τὸν Κορνήλιον καθικνούμενον εἰς τὸ ὕπατον τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ παθητικοῦ σημεῖον ὅταν ἐν τῇ Παυλίνῃ παριστᾷ τὸ πάθος ἐμπνεόμενον ὑπὸ μόνου τοῦ καθήκοντος. Ἀλλ' ὁποία ποτ' ἂν ᾖ ἡ μορφὴ ἣν περιλαμβάνει τὸ αἴσθημα τοῦτο, ἀνάγκη ὅπως μὴ ὀλιγωρῶμεν αὐτοῦ.

Ἐὰν ἐνίοτε ἡ παρουσία αὐτοῦ ἀποβαίνῃ κινδυνώδης, ἐν τούτοις οὐχ ἧττον τοιαύτη τυγχάνει καὶ ἡ ἀπουσία αὐτοῦ. Δι' ὅπερ τελεσφόρον ὅπως ὄμμα ἄγρυπνον καὶ χεὶρ προστάτις ἀπομακρύνωσιν ἐκ νεαρᾶς φαντασίας τὰς ρωμαντικὰς ὀνειροπολήσεις· ἀλλὰ δὲν πρέπει ἐξ ἄλλου, ὅπως τὰ πάντα θυσιάσωμεν εἰς τὰς ἀγόνους ὑποδήκας πνεύματος αὐχμηροῦ καὶ χαμαιδαίμονος, ἐκ φόβου μήπως ἐν ἐλλείψει πρεπώδους καὶ ἐν ἀναλόγῳ μέτρῳ ἱκανοποιήσεως φυσικῶν αἰσθημάτων ἀναζητήσωσι ταῦτα τὴν ἑαυτῶν τροφὴν ἐκτὸς τῆς τάξεως καὶ καὶ τῆς τιμῆς· Εὗρον ἐπ' ἐσχάτων ἐν τινι παλαιᾷ Ἰνδικῇ βίβλῳ, φερούσῃ ἡμερομηνίαν οὐχ ἧττονα τῶν τριῶν χιλιάδων ἐτῶν, ἐν τῷ κώδηκι δηλαδὴ τοῦ Μανοῦ, ἔκφρασιν χαρίεσσαν πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ὅ,τι ψυχρῶς καλοῦμεν γάμον κατὰ κλίσιν. Οἱ γηραιοὶ Ἰνδοὶ καλοῦσιν αὐτὸ γάμον τῶν Οὐρανίων μουσικῶν· Καὶ λοιπὸν, ἡ οὐρανία αὕτη μουσικὴ ἔχει τὴν ἑαυτῆς τιμήν, οὐχὶ δὲ μόνον ἡ φαντασία, ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος συμβουλεύει ὅπως μὴ περιφρονῶμεν αὐτήν.

Συγχωρήσατε νὰ συνηγορήσω ἐνταῦθα περὶ αἰσθήματος εὐλόγως ὑπόπτου καὶ ἐξ οὗ δὲν εἶναι δυνατόν τις ἐπὶ πολὺ νὰ προφυλαχθῇ· δὲν ἤθελον τολμήσει τὸ πρᾶγμα, ἐὰν δὲν ἠδυνάμην νὰ καλυφθῶ πρὸ ὑμῶν διὰ τοῦ ὀνόματος δύο περιπύστων συγγραφέων, τῆς κ. Στάελ καὶ τοῦ κ. Γκιζώτου, ὧν, ἡ μὲν ἐν τῇ βίβλῳ αὐτῆς ὁ Γερμανὸς, ὁ δὲ ἔν τινι προσφάτῳ καὶ κοινῇ ἐπιδεδοκιμασμένῳ ἄρθρῳ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν δύο Κόσμων, ἐξ ἴσου προήσπισαν, μετὰ τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ὑψηλοῦ αὐτῶν λόγου, τὸν Ἔρωτα ἐν τῷ γάμῳ.

Ἀληθὲς ὅτι τὸ πάθος δὲν διαρκεῖ πάντοτε καὶ δὲν ἔχει συνήθως διάρκειαν

εἰμὴ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μακράν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔχει τὸ αἴτιον αὐτοῦ· διότι, ἐὰν ἦναι ἀνάγκη ὅπως, ὅταν εἰσέλθωμεν εἰς τὰς μεγάλας ὑποχρεώσεις τῆς οἰκογενείας, παρασυρθῶμεν ἐκεῖ καθ' ὁλοκληρίαν, συμφέρει ὥστε, ὅπως ἐπαρκέσωμεν εἰς τὰς ὑποχρεώσεις ταύτας, ἀναλάβωμεν τὴν κατοχὴν ἡμῶν αὐτῶν, ἡ δὲ φαντασία καταλιποῦσα τὴν καρδίαν ἐλευθέραν νὰ ὑπακούῃ μόνον εἰς τὸν λόγον. Ἀλλ' ὅ,τι τὸ αἴσθημα ἀπολλύσιν ἐκ τῆς τρυφερότητός του, κερδαίνει αὐτὸ ἐν ὡριμότητι. Τὸ ἄνθος μαραίνεται, ἀλλ' αἱ ρίζαι διαχώννυνται, βαθύνονται καὶ πολλαπλασιάζονται, ὑπὸ δὲ τὴν ψυχρὰν καὶ μονότονον ταύτην οἰκειότητα, ὁποία παρίσταται εἰς ὄμμα ἀπαθὲς καὶ ἀδιάφορον, ὑφίστανται δεσμοὶ συνδεδεμένοι μυστικῶς μετὰ τοσαύτης ἰσχύος, ὥστε ἡ διάσπασις αὐτῶν διασχίζει συνήθως ἄνευ θεραπείας τὴν καρδίαν. — Ἐξ ὅλων τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθημάτων ὁ συζυγικῶς ἔρως τυγχάνει ὁ ἱκανοποιῶν πλεῖστον τὴν ἀνάγκην τοῦ ζῆν ἐν ἑτέρῳ, τοῦ ἐρείδεσθαι ἐφ' ἑτέρου, ὅττις ἑπομένως κρεῖττον ἀποκρύπτει εἰς τὸν ἄνθρωπον τὸ κενὸν καὶ τὴν μηδαμινότητα αὐτοῦ. Χάρις εἰς τὸ μίγμα τοῦτο τῶν δύο ὑπάρξεων, ὁ βίος λαμβάνει πως πλείονα μονιμότητα. Τῷ ὄντι ἐστηριγμένοι ἐπὶ προσφιλοῦς ὄντος, στοχαζόμεθα ὅτι ζῶμεν, στέργομεν τὴν ζωήν, ἐπιθυμοῦμεν αὐτήν, τοῦτο δὲ συνιστᾷ εὐδαιμονίαν τινά· διότι, ὡς εἴτε καὶ τις φιλόσοφος, «ἡ ζωὴ δὲν ε ναι ἡ μελέτη τοῦ θανάτου, ἀλλὰ τῆς ζωῆς» Ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ μονιμότης αὕτη εἶναι μόνον φαινομενικὴ καὶ ὅτι αὕτη, ὡς πᾶν τὸ ὑπὸ τὸν ἥλιον, εἶναι ματαιότης Ἀλλ' ἐλέγετο ἐπ' ἐσχάτων εἰς ὑμᾶς μετ' ἀγχινοίας καὶ στωμυλίας ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἀνάγκην αὐταπάτης, προσκαλοῦν δ' ὑμᾶς ὅπως ἀναζητήσητε αὐτὴν ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἰδανικοῦ. Πέποιθα ὅτι διαμένω πιστὸς ἐν τῇ σκέψει ταύτῃ προσθέτων ὅτι αἱ αὐταπάται αὗται ὑφίστανται ἐν τῇ πραγματικῇ ζωῇ καλύπτουσαι ἡμᾶς πανταχόθεν καὶ ὅτι δὲν δυνάμεθα οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ν' ἀπόσχωμεν αὐτῶν. Οἰκοδομοῦμεν οἶκους ὅπως ἐκεῖ ἐπαναπαύσωμεν τὰς ἐσχάτας ἡμῶν ἡμέρας· προφανὲς ὀνειροπόλημα· αὔριον ἀποθανοῦμεν. Φυτεύομεν δένδρα ὅπως ἀπολαύσωμεν τῆς σκιᾶς αὐτῶν· ἀλλ' ἴσως δὲν θὰ ὀσφρανθῶμεν τὸ μύρον αὐτῶν. Ἀνατρέφομεν τέκνα ὅπως ἐκ τούτων μορφώσωμεν ταξιν ἀνθρώπων· ἀλλὰ δὲν θὰ ἴδωμεν ἴσως τοὺς στεφάνους αὐτῶν. Κρεζόμεθα ἐπὶ βραχίονος προσφιλοῦς συζύγου, ἣ ὑπισχνούμεθα αὐτῇ τὴν ἀρωγὴν ἡμῶν· ἀλλ' ἴσως θέλομεν ἐγκαταλείψει αὐτὴν χήραν, ἣ θέλομεν τὴν θρηνήσει ἐν τῇ ἐρημίᾳ. Ἀλλ' ὁμολογήσωμεν ὅτι τοιαῦται αὐταπάται εἰσὶν ἀναγκαῖαι, διότι ἅμα τῇ ἐξαφανίσει αὐτῶν, οὐχ' ὑπάρξει πλέονεις ὑμᾶς εἰρήνη εἰμὴ ἐντὸς τοῦτα ου.

Δευτέρα ἀνάγκη ἐξ ἧς προκύπτει ἡ οἰκογένεια, τυγχάνει ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀναζῆν ἐν ἄλλῳ ἔχουσα λόγον γενέσεως α. τὴν ἀνίαν ἡμῶν αὐτῶν καὶ β'. τὴν ἀνυπομονησίαν τοῦ νὰ πληρώσωμεν τὸ κενὸν τῆς ἡμετέρας ὑπάρξεως πολλαπλασιάζοντες αὐτήν. Ὁ ἄνθρωπος τοσούτῳ φιλεῖ τὴν ζωὴν ὥστε ἐρίεται ἵνα ζήσῃ δις, ἐντεῦθεν ἡ συζυγικὴ ἀγάπη· ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ ὅπως ἐπαναζήσῃ, ἐντεῦθεν ἡ πατρικὴ στοργή.

Ἐκ ταύτης τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ζῆν γεννᾶται ὁ πόθος τῆς ἀθανασίας. Ἡ θρησκεία ἱκανοποιεῖ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην ὑπισχνουμένη εἰς τὸν ἄνθρωπον ἑτέραν ὕπαρξιν· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ μόνον, ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης ὀργᾷ πρὸς εἶδός τι εὐδαιμονίας. Οἱ μὲν ἐπιδιώκουσι ταύτην ἐν τῇ διαιωνίσει τοῦ ὀνόματός των, ἐν τῷ ἔρωτι δηλαδὴ τῆς δόξης, ἥτις εἶναι μία μόνον μορφὴ τοῦ εὐρέος τούτου ἔρωτος τοῦ ὄντος. Non omnis moriar (δὲν θέλω ἀποθάνει ἐξ ὁλοκλήρου), ἀνακράζει ὁ Ὁράτιος.

Ἰδοὺ ἡ φωνὴ τῶν ποιητῶν καὶ τῶν ῥητόρων. Ἀλλὰ τοιαύτη τις ἀθανασία ἐπηγγέλθη μόνον εἰς εὐαρίθμους τινὰς, οἱ δὲ πλείονες ἐπιχειροῦσι διδόναι εἰς αὐτὴν τὸ ἀνταλλαγμα ταύτης ἀναγεννώμενοι εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν. Λησμονοῦμεν ὅτι αἱ τρίχες ἡμῶν πίπτουσι καὶ λευκαίνονται βλέποντες γεννωμένους, αὐξάνοντας, θάλλοντας, ὡριμαζοντας, πέριξ ἡμῶν τοὺς νεαροὺς καὶ φιλτάτους ἡμῶν βλαστούς. Ἡ κ. Σεβινιὲ γράφουσα πρὸς τὴν θυγατέρα αὐτῆς μεταχειρίζεται τὴν χαρίεσσαν ἔκφρασιν «Πάσχω ἐν τῷ στήθει σου», ὅπερ ἐκφράζει ὅτι οἱ γονεῖς ζῶσιν ἐκ τῆς ζωῆς τῶν τέκνων αὐτῶν, πάσχουσιν ἐκ τοῦ παθους των καὶ θνήσκουσιν ἐκ τοῦ θανάτου αὐτῶν· ἡ δὲ σκέψις τοῦ νὰ θεωρῶμεν τὰ τέκνα ἡμῶν ὡς μέλη ἡμῶν αὐτῶν δὲν εἶναι καθαρὸν ὀνειροπόλημα· διότι ἐν τοῖς τέκνοις ἡμῶν βλέπομεν ἀναζῶντα τὴν σάρκα καὶ τὸ αἷμα ἡμῶν, τὴν ζωὴν, τὰ παραδείγματα, τὰς διδασκαλίας, τὰς ἀρετὰς ἢ τὰς ἀδυναμίας ἡμῶν· ἐὰν δὲ κατόπιν ἡμῶν διὰ τῆς ἀγωγῆς των ἀπολαύωσι τῆς ὑπολήψεως καὶ τοῦ σεβασμοῦ τοῦ κόσμου, δικαιούμεθα νὰ οἰκειοποιηθῶμεν μέρος τῶν ἐπαίνων τούτων, καθάπερ ὀφείλομεν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ν' ἀποδίδωμεν τοῖς γονεῦσιν ἡμῶν μεγίστην μερίδα τῶν ἐπαίνων ὧν δυνάμεθα νὰ καταστῶμεν ἱκανοί. Τοιουτοτρόπως δὲ δημιουργεῖται ἀπὸ γενεᾶ εἰς γενεὰν εὐδαίμων ἢ κακοδαίμων παράδοσις ἀρετῶν ἢ ἐλαττωμάτων ἑκάστου διερχομένου ἢ μεταβιβάζοντος ἐκ περιτροπῆς, διὰ τῆς παιδεύσεως καὶ τοῦ παραδείγματος, μερίδα τινὰ ἑαυτοῦ.

Οὕτως ἡ οἰκογένεια τελειοποιεῖ καὶ διαιωνίζει τὴν ὕπαρξιν ἡμῶν, ἐκτείνουσα αὐτὴν κατὰ ἐκατονταετηρίδας καὶ διάρκειαν. Ὁ ἄνθρωπος μόνος κατέχει ἁπλοῦν σημεῖον ἐπὶ τῆς γηΐνης ἐπιφανείας, θνήσκων δὲ δὲν ἀφίνει οὐδὲν κατόπιν αὐτοῦ. Ἡ οἰκογένεια ἐκτείνει τοὺς κλάδους αὐτοῦ, ἐξαποστέλλει πόρρω τὰς παραφυάδας αὐτοῦ καὶ βυθίζει ρίζας σχεδὸν ἀθανάτους. Ἡ οἰκογένεια ἐπιζητεῖ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου θυσίαν ὑπάρξεως, ἀλλ' ἐπιζημιοῖ αὐτὸν δι' αὐξήσεως· ἐξαναγκάζει αὐτὸν ὅπως λησμονήσῃ ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐπιτρέπει αὐτὸν ὅπως ἀνευρεθῇ ἐν ἑτέρῳ· συνδιαλλάσσει τὴν ὀλιγότητα τῆς προσωπικότητος καὶ τὴν τῆς ἀφοσιώσεως καὶ ἐντὸς καλῶς περιγεγραμμένου κύκλου εὑρίσκει τὸ ἀκριβὲς καὶ ἀνάλογον μέτρον εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ εἰς τὴν μεσαίαν ἰσχὺν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως μεταξὺ τοῦ μονήρους ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς τελείας ἀπαρνήσεως.

Τοιαῦτα τὰ ἀγαθὰ τῆς οἰκογενείας, ἀλλὰ δὲν παράγονται ταῦτα ἄνευ δυσχερειῶν καὶ κινδύνων. Αἱ δυσχέρειαι αὗται ἀνάγονται εἰς τρεῖς αἰτίας: Α'. εἰς τὴν φύσιν αὐτὴν τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀναποδράστων καταστάσεων τῆς οἰκογενείας· Β'. εἰς περιστάσεις ἐξωτερικὰς ἢ αὐτομάτους Γ'. εἰς τὴν ποικιλίαν τῶν χαρακτήρων.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΥΛΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΣ.

Γ'.

Ἠρεμία καὶ κίνησις.

—

Διακρίνομεν παρὰ τοῖς ὑλικοῖς σώμασι δύο καταστάσεις, τὴν *ἠρεμίαν* καὶ τὴν *κίνησιν*. Λέγομεν ὅτι σῶμά τι κινεῖται, εὑρίσκεται εἰς κίνησιν, ὅταν ἀλλάσσῃ θέσιν πρός ἄλλο τι, ὅπερ δεχόμεθα ἀκίνητον. *Ἀπαιτεῖται* κίνησιν, κίνησιν ὁηλαδὴ ἥτις νὰ μὴ γίνεται καταφανὴς διὰ συγκρίσεως, δὲν δυνάμεθα οὐδὲ νὰ φαντασθῶμεν.

Ἠρεμία εἶναι τὸ ἀντίθετον τῆς κινήσεως. Ἓν σῶμα ἠρεμεῖ, ὅταν διατηρεῖ πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν πρὸς τὰ περὶ αὐτὸ ἀντικείμενα. Ἀλλ' ἆρά γε ὑπάρχει ἀπόλυτος ἠρεμία;—

Τοὐλάχιστον διὰ τὰ ἐπὶ τῆς Γῆς σώματα ἀπόλυτος ἠρεμία δὲν ὑπάρχει. Διότι καὶ ἂν σῶμά τι ἐπὶ τῆς Γῆς δὲν φαίνεται κινούμενον, οὐχ ἧττον ὅμως, ὡς ἀποτελοῦν μέρος τῆς Γῆς, μετέχει καὶ τῆς περιστροφικῆς, καὶ τῆς περὶ τὸν Ἥλιον, καὶ τῆς μεθ' ὅλου τοῦ πλανητικοῦ συστήματος καὶ τοῦ Ἡλίου κινήσεως. Λοιπὸν δὲν ὑπάρχει ἡ *σχετικὴ κίνησις* καὶ *σχετικὴ ἠρεμία*.

Ἡ κίνησις εἶναι ἡ ζωὴ τῆς ὕλης. Ἀφαιρέσατε ἀπὸ τῆς ὕλης τὴν κίνησιν καὶ θὰ τὴν ἴδητε καταστρεφομένην. Καὶ πραγματικῶς ποῖον εἶναι τὸ μυστηριῶδες ἐλατήριον, ὅπερ συγκρατεῖ ἐν τοσαύτῃ ἁρμονίᾳ τὸ σύμπαν;— ἡ κίνησις. Ἐὰν ἡ Γῆ δὲν ἐστρέφετο περὶ τὸν ἄξονά της δὲν θὰ εἶχε τὸ σφαιρικὸν σχῆμα, θὰ ἦτο, συνεπείᾳ τῆς Ἡλιακῆς ἕλξεως, λίαν ἐξογκωμένη εἰς τὸ πρὸς τὸν Ἥλιον ἐστραμμένον ἡμισφαίριον αὐτῆς, καὶ ἂν δὲν ἐκινεῖτο περὶ τὸν Ἥλιον δὲν θὰ ὑπῆρχε. Διότι ὅ,τι συγκρατεῖ τὴν Γῆν ἐν ἀποστάσει ἀπὸ τοῦ Ἡλίου, ὅ,τι τὴν κάμνει νὰ ζῇ, νὰ ἦναι ἕτερον σῶμα ἐκτὸς τοῦ Ἡλίου, εἶναι ἡ κίνησις. Ἐὰν ἀπὸ τῆς Γῆς καὶ τῶν πλανητῶν ἐν γένει, ἀφαιρεθῇ ἡ περὶ τὸν Ἥλιον κίνησις, ἡ Γῆ καὶ οἱ πλανῆται θὰ ἀποτελέσωσιν ἓν σῶμα μετὰ τοῦ Ἡλίου, ὅστις, ὡς μεγαλείτερος θὰ ἕλξῃ πρὸς ἑαυτὸν τοὺς πλανήτας καὶ θὰ συγχωνεύσῃ αὐτοὺς ἐν τῇ ἰδίᾳ μάζῃ.

Οὐχὶ μόνον δὲ παρὰ τῇ ἀνοργάνῳ φύσει ἡ κίνησις εἶναι ἡ ζωή, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῇ ὀργανικῇ. Ἡ ζωὴ τῶν φυτῶν εἶναι ἡ κίνησις τοῦ χυμοῦ. Ἅμα ὡς ἡ κίνησις αὐτοῦ παύσῃ τὸ φυτὸν ἀποθνήσκει. Ἡ κίνησις τοῦ αἵματος ἀποτελεῖ τὴν ζωὴν τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ κίνησις τῶν νεύρων ἀποτελεῖ ὅ,τι καλοῦμεν αἴσθησιν, ἡ δὲ κίνησις τῶν ἐγκεφαλικῶν μερῶν συνοδεύει τὴν παραγωγὴν τῶν ἰδεῶν. Ἡ ἀκινησία τῆς καρδίας εἶναι ὁ θάνατος τοῦ ζώου.

Τί εἶναι τὸ φῶς; — κίνησι τῶν μορίων τοῦ αἰθέρος. Ὁ ἦχος; —κίνησις τῶν μορίων τοῦ ἀέρος. Κίνησις τῶν μορίων τοῦ σώματος ἀποτελεῖ ὅ,τι καλοῦμεν ἠλεκτρισμὸν, μαγνητισμὸν, θερμότητα. Πανταχοῦ ἀνευρίσκομεν τὴν κίνησιν ἢ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς. Ἡ σῶμά τι κινεῖται, ἢ ἐκινήθη ποτέ. Ὅταν συμμιγνύοντες ὑδρογόνον καὶ ὀξυγόνον κατ' ἀναλογίαν γνωστὴν, παράγωμεν δι' ἀναφλέξεως ὕδωρ, τότε ἡ κίνησις εἶναι καταφανής. Τὰ μόρια τῶν δύο ἀερίων ἀλλάζουν θέσιν, κινοῦνται, πρὸς παραγωγὴν τοῦ νέου σώματος, τοῦ ὕδατος.

Ἀλλὰ θὰ εἴπητε ποῦ εὑρίσκεις τὴν κίνησιν τῶν μορίων ἔν τινι τεμαχίῳ π. χ. λίθου; — Ἡ κίνησις εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν δὲν φαίνεται ἐνεργοῦσα, φαίνεται ὅμως ὅτι ἐνήργησεν. Ἐνήργησε δὲ κατὰ τὴν *παραγωγὴν* τοῦ λίθου, οὗτινος τὰ μόρια κινηθέντα ἔλαβον, ἣν ἤδη κατέχουσι θέσιν καὶ ἀπετέλεσαν τὸ ὑλικὸν σῶμα.

Διὰ τῆς θερμότητος τὰ σώματα ἀλλάσσουν κατάστασιν, ἀπὸ στερεῶν μεταβαλλόμενα εἰς ὑγρὰ, καὶ ἀπὸ ὑγρῶν εἰς ἀέρια. Εἰς τὴν περίστασιν ταύτην ὁ ὄγκος τοῦ σώματος αὐξάνει. Λοιπόν: ἐγένετο κίνησις τῶν μορίων τῶν συνιστώντων τὸ ὑλικὸν σῶμα, τὰ μόρια ἀπεμακρύνθησαν περισσότερον ἀλλήλων καὶ οὕτως ἐμορφώθη ἡ νέα τοῦ σώματος κατάστασις. Τί παρήγαγε λοιπὸν τὴν μεταβολὴν τῆς καταστάσεως τοῦ σώματος; — ἡ κίνησις.

Ἡ *ἕλξις* εἶναι τάσις πρὸς κίνησιν γινομένην ἀπὸ σώματος μικροτέρας μάζης πρὸς σῶμα ὀγκωδέστερον. Πᾶν σῶμα ἕλκεται, τείνει νὰ κινηθῇ, πρὸς ἕτερον ἔχον μεγαλειτέραν μάζαν. Ἀπόδειξις τούτου ὅτι τὰ σώματα πίπτουσιν ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἐὰν ἡ τῆς Γῆς ἕλξις ἔπαυεν ἐνεργοῦσα, καὶ εἴχομεν πρὸ ἡμῶν δύο σώματα ἀνίσου μάζης, θὰ ἐβλέπομεν ταῦτα κινούμενα τὸ ἓν πρὸς τὸ ἕτερον μετὰ ταχύτητος, μικροτέρας μὲν παρὰ τῷ μεγαλειτέρῳ σώματι, μεγαλειτέρας δὲ παρὰ

τῷ μικροτέρῳ. Τοῦτο γίνεται πειραματικῶς ἐὰν ἐξουδετερώσωμεν τὴν γηΐνην ἕλξιν.

Ἡ *ὦσις* εἶναι τὸ ἐναντίον τῆς ἕλξεως, ἤτοι τάσις πρὸς κίνησιν γινομένη πρὸς ἀπομάκρυνσιν σώματός τινος ἀπὸ ἑτέρου. Παράγεται συνεπείᾳ τῆς ἕλξεως καὶ εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς *ἀδρανείας* τῆς ὕλης. Εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἀντενέργεια γινομένη ἐκ μέρους τῆς ὕλης τεινούσης νὰ διατηρῇ πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν.

Ἡ κίνησις εἶναι τὸ πρῶτον καὶ κύριον τοῦ θεοῦ δημιούργημα καὶ ὁ πρώτιστος αὐτοῦ συνεργάτης.

Η. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΤΟ ΙΟΝ ΚΑΙ Η ΜΕΤΡΙΟΦΡΟΣΥΝΗ ΤΟΥ

(Κατὰ τὸν Δ. Καρρ).

—

Οἱ θεσπέσιοι τῆς ἀρχαιότητος ποιηταὶ διηγοῦνται ὅτι, ὅταν ἡ Ἥρα ἐκ τῆς ζηλοτυπίας της μετεμόρφωσε τὴν Ἰὼ εἰς Δάμαλιν, ὁ Ζεὺς διέταξε τὴν γῆν ὅπως ἐκγεννήσῃ τὸ ἴον, ἵνα προσφέρῃ τῇ ἐρασμίᾳ του ὡραῖον ἀνταξιον τῆς μετριόφρονος καλλονῆς της. Οἱ ἀρχαῖοι ἐξύμνησαν τὴν γέννησιν καὶ τὴν καλλονὴν τοῦ ἴου, εἴπωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς ὀλίγα τινὰ περὶ αὐτοῦ.

Ὁ πρὸ τῶν παραθύρων ἡμῶν χλοερὸς τάπης γέμει τῶν διαφόρων ποικιλιῶν τοῦ ἀβροφυοῦς τούτου ἄνθους. Ἰδοὺ ἓν ἄνθος ὅπερ δὲν εὗρεν ἡσυχίαν ἀπὸ τῆς γενετῆς αὐτοῦ, ὅπερ ὑπάρξεως πολλὰ, καὶ τὸ ὁποῖον ὑποφέρει ἀκόμη εὑρισκόμενον ἀτίποτε εἰς τὰ λάλα τῶν ποιητῶν στόματα. Πανταχοῦ ὅμως θριαμβεύει! ἀποκαλύψωμεν τὴν θριαμβευτικὴν φιλαρέσκειαν τοῦ ἴου τοῖς ὅσοις ἐστὶν εἰσέτι ἄγνωστος. Τὸ ἀγαπῶμεν, τὸ γνωρίζωμεν, καὶ τὸ θαυμάζωμεν· εἶναι τὸ σύμβολον τῶν χρυσίων καὶ ἀδαμάντων παθῶν!!

Πάντες γινώσκουσι τὸ ἴον ὡς τὸ ἔμβλημα τῆς μετριοφροσύνης . . .

Διατί εἴπατε ὅτι τὸ ἴον εἶναι μετριόφρον; διότι ἐκρύβη ἐντὸς τῆς παχείας χλόης;

Τὸ ἴον δὲν ἐκρύβη, ἡ φύσις ἔκρυψεν αὐτό. Δὲν εἶναι τις ταπεινὸς διότι ἔτυχε νὰ γεννηθῇ ταπεινὸς καὶ ἐν τῷ σκότει!

Διατὶ δὲν λέγετε τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὸν χρυσὸν, ὅστις ἐκρύβη εἰς τῆς γῆς τὰ ἔγκατα;

Διατὶ δὲν λέγετε ὅτι οἱ ἀδάμαντες εἰσὶ μετριόφρονες; οἱ ἀδάμαντες οἵτινες εὑρίσκονται ἐν τοῖς σπλάγχνοις τῆς γῆς.

Διατὶ δὲν λέγετε ὅτι οἱ μαργαρίται εἰσὶ μετριόφρονες; οἱ μαργαρίται οἵτινες γεννῶνται καὶ ἀναπτύσσονται εἰς τῆς θαλάσσης τὰ βάραθρα!

Τὸ ἴον ἐγεννήθη ἐντὸς τῆς χλόης τῆς χθαμαλῆς· εἶναι ἀληθὲς· πλὴν πόσαι ραδιουργίαι καὶ τέχναι ὅπως ἐξέλθῃ τῶν κόλπων αὐτῆς; Ἐκτὸς τῶν χρωμάτων ἅπερ διακρίνουσιν αὐτὸ εὐκόλως, ἀναδίδει καὶ τὸ προκλητικὸν αὐτοῦ ὄρωμα, ὅπερ προδίδει αὐτὸ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν τυφλόν.

Ἴδετε μίαν στιγμὴν ποῦ ἔφθασε τὸ μετριόφρον ἴον.

Ἐκόσμησε τοὺς ἀρχηγοὺς τῆς ἐκκλησίας, τοὺς ἐπισκόπους καὶ τοὺς ποιμένας. Τὸ μέλαν εἶναι τὸ πένθος τοῦ σύμπαντος· τὸ ἴον ἐγένετο τὸ μέλαν τῶν βασιλέων, καὶ τὸ πένθος τῆς πορφύρας.

Ἴδετε τὰς θωπείας, τὴν φιλαρέσκειαν αὐτοῦ. Τώρα τὸ βλέπετε λευκὸν, εἶτα διπλοῦν ὡς μικρὸν ῥόδον, κατόπιν γλαυκὸν, ἁπλοῦν, φαιόχρουν, κυανοῦν, διπλοῦν ροδόχρουν.

Εἰσέλθετε εἰς τὸν χορὸν, εἰς τὸ μελόδραμα· ἀπειράριθμαι γυναῖκες κρατοῦσιν ἀνθοδέσμας ἐξ ἴου.

Πῶς ἐκδικεῖται διότι ἐγεννήθη ἐν τῇ σκιᾷ;

Τὸ ἴον λοιπὸν δὲν εἶναι μετριόφρον.

Ἰδοὺ ἕτερον ἀπόκρυφον τῆς φιλαρεσκείας τοῦ ἴου.

Ἐνῷ ὅλα τὰ ἐπίλοιπα ἄνθη παραχωροῦσι τὰ ἀρώματα αὐτῶν εἰς τὰ ὄξια τῶν μυρο-

ποιῶν, τὸ ἴον μόνον δὲν ἐδέχθη ἐπ' οὐδενὶ ὄρῳ, ν' ἀποχωρισθῇ τοῦ ἰδικοῦ του ἀρώματος. Μόνον ἐν τῇ στεφάνῃ του θέλετε εὕρει τὸ *ἀληθὲς* ἄρωμα αὐτοῦ.

Ἰδοὺ πῶς ὁμιλεῖ τὸ μετριόφρον ἴον.

« Θέλετε ν' ἀναπνεύσητε τὴν εὐωδίαν μου; λέγει εἰς τὴν γυναῖκα ἥτις ἐπιθυμεῖ αὐτό, περιμείνατε τὴν ἐπάνοδόν μου. Ἀναπνεύσατε τὴν εὐωδίαν τῶν ῥόδων, ὀσφράνθητε τὸν ἴασμον· ἐὰν δὲν εἶναι ἡ ἐποχή των, ἀγοράσατε τὴν εὐωδίαν αὐτῶν παρὰ τῶν μυροψῶν· πλὴν ἐμέ! ὤ! ἐμὲ πρέπει νὰ μὲ περιμείνητε. »

Τὸ ἴον εἶναι σύγχρονός τις Κιγκιννάτος μὴ ἀποσυρόμενος ἐν τῇ ἐξοχῇ, οὐδὲ θέτων τὴν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ ἀρότρου, εἰμὴ ἐπὶ τῇ ἀπαιτήσει ὅπως ἔλθωσιν εἰς τοὺς πόδας του καὶ ζητήσωσιν αὐτό, ἵνα τὸ ὀνομάσωσιν ὕπατον, ἀρχηγὸν, ἢ δικτάτορα! . . .

Ὑπάρχουσιν ἄνθη εὔοσμα ἅτινα παρόντα μόνον εὐωδιῶσιν ἀρωματωδῶς, ὑπάρχουσι δὲ καί τινα, τὰ ὁποῖα καὶ τοι μὴ παρόντα, δανείζουσιν ὅμως τὴν εὐοσμίαν αὐτῶν. Διὰ τούτων ἐννοοῦμέν τινας τῶν περιστάσεων τοῦ ἡμετέρου βίου, αἵτινες μένουσιν ἐγκεχαραγμέναι ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν, ἀναμνήσεις, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποχωρισθῶσι τῆς μνήμης ἡμῶν, καὶ φράσεις αἵτινες ἀντηχοῦσι διὰ πάντοτε εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν, μὴ ἐγκαταλείπουσαι τὴν διάνοιάν μας, καὶ συνσποθνήσκουσαι μετ' αὐτῆς ὅπως ποτὲ αἱ Δρυάδες συναπέθνησκον μετὰ τῶν δρυῶν αὐτῶν!!

Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὸ ἴον.

Τὸ μυρίπνουν αὐτοῦ ἄρωμα, δὲν ἐγκαταλείπει αὐτό! **Κ. Χ. Μ.**

ΠΕΡΙ ΠΑΤΡΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΜΗΤΡΟΤΗΤΟΣ

Οἱ νόμοι τοὺς ὁποίους αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι ἔθεσαν, ὅπως κανονίσωσι πρακτικῶς καὶ συμφώνως πρὸς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας τὰ ἀμοιβαῖα αὐτῶν δικαιώματα καὶ καθήκοντα, ὡς καὶ οἱ νόμοι τῆς φύσεως, οἵτινες ἐκ Θεοῦ προερχόμενοι ἀποκαλύπτονται εἰς τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ λογικοῦ, ἐπιβάλλουσιν εἰς τὰς μητέρας τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων των· ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τοὺς πατέρας οὐ μόνον ὁ νόμος ἐπιτρέπει εἰς αὐτοὺς νὰ ἀποφεύγωσι τὴν ὑποχρέωσιν ταύτην, ἀλλὰ καὶ ἀπαγορεύει ῥητῶς τὴν ἀναζήτησιν τῆς πατρότητος. Ἐνῷ εἰς τὴν μητέρα καὶ διὰ τῆς βίας ἀκόμη ἐπιβάλλεται δικαστικῶς ἡ ἀναγνώρισις τοῦ τέκνου της, ὁ πατὴρ ἀρκεῖ μόνον εἰκειοθελῶς νὰ μὴ ἀναγνωρίσῃ αὐτό· ἀρκεῖ μόνον νὰ τηρήσῃ τὸ ἀνώνυμόν του, καὶ ἀπαλλάσσεται τελείως πάσης τοιαύτης ὑποχρεώσεως.

Εἰς τὰ πλεῖστα κράτη τῆς Εὐρώπης θεωροῦσιν ὡς ὑπέρμετρον τὸ νὰ θέλῃ συγγραφεύς τις νὰ ἦναι ἀνώνυμος· προ τινος μάλιστα ἐν Γαλλίᾳ ὑπῆρχε νόμος ὅστις ἀπήτει ὑπὸ πᾶν ἄρθρον τῶν ἐφημερίδων, νὰ τίθηται τὸ ὄνομα τοῦ γράφοντος· οὐδέποτε ὅμως ὑπῆρξε νόμος ἀπαιτῶν ὅπως καθίστανται γνωστοὶ οἱ πατέρες, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ μένωσιν ἄγνωστοι.

Ἐκπληττόμεθα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ βλέποντες ἐκδιδόμενον βιβλίον τι ἢ διατριβήν τινα ἄνευ ὑπογραφῆς· θεωροῦμεν ὅμως φυσικώτατον τὸ νὰ ἀπαντῶμεν πλῆθος μικρῶν πολιτῶν, ἀγνοούντων καθ' ὁλοκληρίαν τὸν γεννήτορα αὐτῶν, καὶ καταδεδικασμένων πολλάκις ὑπὸ τῆς μοίρας νὰ κωνίζωσιν ἐν ἀγνοίᾳ των τὰ ὑποδήματα τοῦ κυρίου πατρός των.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἀπηγόρευσαν τὴν ἀναζήτησιν τῆς πατρότητος εἶναι ὅτι ἡ σύλληψις, διὰ τῆς ὁποίας τὸ τέκνον συνδέεται μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, εἶναι πρᾶξις ἀόρατος καὶ μυστηριώδης, ἐστερημένη σημείων, δι' ὧν δύναταί τις νὰ τὴν ἀναγνωρίσῃ, καὶ τῆς ὁποίας ἐπο-

μένως ἤθελεν εἶσθαι ἀδύνατον νὰ παρουσιάσῃ τις ἀποδείξεις θετικὰς καὶ ἀμέσους, ὡς τοῦτο δύναται νὰ γείνῃ διὰ τὴν γένναν, προκειμένου περὶ μητρότητος.

Ἀλλ' αἱ σκέψεις αὗται δὲν φαίνονται ἱκαναὶ ὅπως δικαιολογήσωσι τελείως τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς ἀναζητήσεως τῆς πατρότητος. Ἐν ἐλλείψει ἀμέσων ἢ οὕτως εἰπεῖν, ὑλικῶν ἀποδείξεων, ὤφειλον νὰ ἀνατρέξωσιν εἰς ἠθικὰς ἀποδείξεις, οἵαι εἰσὶ τὰ ἐκ τοῦ ὑποτιθεμένου πατρὸς πηγάσαντα ἔγγραφα, ἡ ἐκ μέρους αὐτοῦ πρὸς τὴν μητέρα ἀπάτη, ἡ δημοσία καὶ διαρκὴς συνοίκησις ἀμφοτέρων, ἀξιοσημειώτός τις ὁμοιότης τοῦ τέκνου πρὸς τὸν πατέρα, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐφ' ὧν βασιζόμενός τις ἠδύνατο νὰ ἀνατρέξῃ εἰς τὴν χρῆσιν ἰμμαρτύρου ἀποδείξεως.

Ναὶ ὤφειλον νὰ ἀνατρέξωσιν εἰς ἠθικὰς ἀποδείξεις καὶ διότι τὸ τοιοῦτον ὑρίσταται ἀκόμη εἰς οὐκ ὀλίγας νέας θεσμοθεσίας, καὶ διότι τὸ ἀντίθετον συνεπάγεται ὡς συμπέρασμα τὴν ἀδυναμίαν τοῦ νόμου τοῦ νὰ προστατεύῃ τὸ παιδίον καὶ τὴν γυναῖκα, ὄντα ἔχοντα ἀνάγκην προστασίας, νὰ προστατεύῃ, δηλ. τὰ ἠθικὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας· ὤφειλον πρὸς τούτοις ἵνα ὦσιν ἧττον ἀπαιτητικοὶ ἀπέναντι τῆς μητρός, προβλέποντες τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν αὕτη στερουμένη τοῦ ἐπιουσίου αὐτῆς ἄρτου, ἠδύνατο νὰ καταδικασθῇ ὑπὸ τῆς τύχης νὰ βλέπῃ τὸ τέκνον της, κρεμάμενον ἐπὶ τοῦ κενοῦ στήθους της, καὶ ἀποθνῆσκον ἀπὸ ἐξ ἀσιτίας προερχομένην ἀτονίαν, φέρον οὕτως ὅλην τὴν εὐθύνην ἢ μητρικοῦ ἁμαρτήματος, ἢ πατρικοῦ ἐωϊσμοῦ, ἢ ἁπλῶς τῆς ἀθλιότητος τῶν γονέων του. Καὶ ὅμως μέχρι τοῦδε ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος ἐξακολουθεῖ οὖσα ἀπηγορευμένη, ἡ δὲ περὶ ἀνατροφῆς τῶν τέκνων ὑποχρέωσις τῶν μητέρων αὐστηροτάτη.

Ἐὰν αἱ μητέρες ἐγκαταλείπωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, τιμωροῦνται, ὡς πρόσφατον παράδειγμα ἔχομεν δύο γυναῖκας ἐν Γαλλίᾳ αἵτινες ἐγκαταλείψασαι τὰ τέκνα αὐτῶν ἀπήχθησαν εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον καὶ κατεδικάσθησαν, ἡ μὲν εἰς ἑξάμηνον, ἡ δὲ εἰς τρίμηνον φυλάκισιν· ἐὰν ὅμως ἀφήσωσιν αὐτὰ νὰ ἀποθάνωσιν ἐλλείψει φροντίδων ἀσυμβιβάστων καὶ δυσαναλόγων πρὸς τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν θέσιν, οὐδεμία γίνεται εἰς αὐτὰς παρατήρησις. Ἐὰν ἄλλως τε τὰ τέκνα αὐτῶν ἐγεννήθησαν ἐκτὸς γάμου, ὁ κόσμος ὀλίγον εὐσπλαχνίζεται αὐτάς, οὐδόλως δὲ ἀγανακτεῖ ἢ οὐδόλως μέμφεται τοὺς πατέρας, οἵτινες φροντίζουσι περὶ τῶν τέκνων των ὡς περὶ γατουδίων.

Ἐν Γαλλίᾳ ἄλλοτε ὑπῆρχον ἐκθετοτροφεῖα, εἰς τὰ ὁποῖα ἅμα ὡς μία τοιαύτη γυνὴ ἔτεκεν, ἔφερε τὸ τέκνον αὐτῆς καὶ ἡ κυβέρνησις ἐφρόντιζε τὰ περὶ τῆς ἀνατροφῆς ὡς καὶ τὰ περὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ τέκνου τούτου. Ἀλλ' οἱ ἀντιφρονοῦντες προὔβαλον ὅτι τὸ ἐκθετοτροφεῖον διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐβράβευε τὴν ἀνηθικότητα, ὅτι συνετέλει εἰς τὴν ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῆς κακίας καὶ ἀσωτίας, καὶ ὅτι, ὅπερ καὶ τὸ χείριστον, ἤθελεν ἐπιφέρει μέγιστον βάρος εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἀναγκαζομένην νὰ ἀνατρέφῃ ὅλα τὰ τέκνα, τὰ ὁποῖα οἱ γονεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ ἀνατρέφωσιν, ἐνῷ αὐτὴ ἡ φύσις ἰδίᾳ ἐπέβαλλε τὸ τοιοῦτον εἰς αὐτοὺς ἢ εἰς τὴν μητέρα τοὐλάχιστον.

Αἱ ἐνστάσεις αὗται καὶ πολλαὶ ἄλλαι ἀκόμη δὲν ἀμοιροῦσιν ὀρθότητος. Ἀλλ' ἡ ἀνηθικότης τοῦ ἐκθετοτροφείου εἶναι ἐλάχιστόν τι ἀπέναντι τῆς ἀνηθικότητος τῶν μέσων, ἅτινα μεταχειρίζονται αἱ ἔνοχοι μητέρες διὰ νὰ ἀπαλλαχθῶσι τοῦ τέκνου αὐτῶν εἴτε πρὶν εἴτε μετὰ τὴν γέννησιν.

Ἡ ἀρετή, ἐκτὸς τούτου, δὲν ἐπανήρχετο βασιλεύουσα εἰς ὅλας τὰς καρδίας ἀπὸ τῆς καταργήσεως τῶν ἐκθετοτροφείων.

Μὲ ὅλην τὴν αὐστηρότητα τῶν δικαστηρίων ἐν Γαλλίᾳ, ὁ ἀριθμὸς τῆς παιδεκτονίας δὲν ἐλαττοῦται. Μὲ ὅλην τὴν ἐπαγρύπνησιν τῆς διοικήσεως, μὲ ὅλον τὸν ζῆλον καὶ προθυμίαν ἰδιωτικῶν τινων ἑταιρειῶν, μὲ ὅλην τὴν ἀνεξάντλητον ἐλεημοσύνην ὅλων τῶν μεγάλων χρηματιστηρίων διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ὁ ἀριθμὸς τῶν νεογνῶν, ἅτινα ἀποθνήσκουσιν ἐλλείψει περιποιήσεως, καὶ μάλιστα ἐλλείψει τῆς ἐλαχίστης ταύτης μερίδος γάλακτος ἀπαραιτήτου διὰ τὴν συντήρησιν καὶ ὑπαρξίν τῶν κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας, εἶναι πάντοτε μέγας, τοῦθ' ὅπερ ἐπιφέρει μεγάλην ἀραίωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων.

Τὸ ἐκτοπισθεῖν, ὡς καὶ ἡ ἀναζήτησις τῆς πατρότητος ἔχουσιν ἀμφότερα τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν· ἀλλὰ ἐκ τῶν δύο τούτων φαρμάκων συνηνωμένων ἢ ἀλληλοδιαδόχως ἐφαρμοζομένων δύναταί τις νὰ ἐλπίσῃ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ πασιγνώστου καὶ φρικτοῦ τούτου κακοῦ. Ἐπὶ τούτῳ πρέπει νὰ λάβῃ χώρος νόμου ἡ ἑξῆς ἀρχή: ὅτι πᾶν γεννώμενον παιδίον, εἰς ὁποιανδήποτε κοινωνικὴν τάξιν καὶ ἂν ἀνήκῃ τοῦτο, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ γνωρίσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὗτος εἶναι ὑπεύθυνος διὰ τὴν πατρότητά του ἀπέναντι τῆς κοινωνίας ὡς καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἰδιωτικὰς αὐτοῦ πράξεις, αἱ ὁποῖαι ἐνάγονται ἐπίσης εἰς τὰ κοινὰ συμφέροντα.

Ἐὰν ἡ ἀρχὴ αὕτη ἤθελεν εἰσαχθῇ εἰς τὸν νόμον, τὰ ἐκθετοτροφεῖα, ὅλως ἀναγκαῖα, δὲν ἤθελον πληρωθῇ ὅσον τὸ ὑποθέτουσι, δὲν ἤθελον καταστῇ ἐνθάρρυνσις πρὸς τὴν ἀνηθικότητα, καὶ ἡ συντήρησις αὐτῶν ἤθελεν εἶσθαι ἧττον ἐπαχθής, παρ' ὅ,τι φρονοῦσι, διὰ τὴν Κυβέρνησιν καὶ διὰ τὰς πόλεις.

Λ.....

ΑΝΘΟΣ ΕΝ ΕΝΙ ΤΟΥ ΤΑΦΟΥ

τῶν 36 Ἑλλήνων

τῶν ἀπολωλότων ὑπὲρ τῆς Γαλλικῆς

Δημοκρατίας.

Ε'.

Ἐμάχοντό ποτε ἐπὶ τῆς χώρας τῆς παλαιγενοῦς Γαλατίας. Οἱ βρόμοι τῶν ἐκκενωμένων ὅλμων ἀντήχουν ἀπαισίως ἀνὰ τοὺς αἰθέρας τῆς Ἑσπερίας. Οἱ Γάλλοι, λεοντιδεῖς, ἐμάχοντο μετὰ λεόντων, τῶν Γερμανῶν. Συνεκροτεῖτο πάλη ἄνισος. Αἱ μαχραὶ τοῦ Ρήνου χλοάζουσαι πεδιάδες εἰς λίμνην αἵματος μετετράπησαν. ἡ ἀπαισία ὄψις αὐτῆ εἰς οἶκτον ἐκίνει τὸν θεώμενον. Μακκελεῖον ἡ χώρα τῆς εὐγενείας καὶ εὐψυχίας εἶχε καταντήσει. Ὁ δοῦπος τῶν χαλκοστόμων ἐκρυγνυομένων τηλεβόλων διέσχιζε φοβερῶς τοὺς αἰθέρας, καὶ ἡ ἀντιχέλαδος ἠχὼ ἐπανελάμβανε τὸ τρομερὸν ἆσμα. Ἡ πολεμοκέλαδος σάλπιγξ στεντορείως ἐξέγειρε τοὺς πάντας, καὶ ἐσήμαινε τὸ δεινὸν τῆς περιστάσεως. Ὁ Ἕλλην μακρόθεν μακρὰν παρὰ τὴν τῆς μικρᾶς του πατρίδος γωνίαν, ὅπου τὸν περιώρισεν ἡ μαινομένη Μοῖρα ἤκουσε τὸ δυσοίωνον κέλευσμα. Ἀνεμνήσθη ἡμερῶν ἀρχαίων, ἀνεμνήσθη παλαιφάτου εὐγνωμοσύνης τεκμήρια, ὑποδύθεις τὸ γιαταγάνιον, ἐπορεύθη πρὸς τὸν τόπον, ὅπου τὸ καθῆκον καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη ὁ κίνδυνος καὶ ἡ ἀπελπισία τὸν προσκαλεῖ. Τριάκοντα ἓξ καρδίαι, τριάκοντα ἓξ στήθη σφριγῶντα ὑπὸ μίαν κεφαλὴν ἀπῆλθον παρὰ τὸν Ρῆνον. Ἠττήθης. ὦ Λεωνίδα, ἠττήθης, ὦ ἱερὰ σκιὰ τῶν Τριακοσίων ἡ παρὰ τὰ μεγάλα στενὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἡσυχάζουσα, ἠττήθης! Ἡμεῖς τριακόσιοι εἶσθαι, οἱ τὰ μυριάνδρα τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας πολεμοῦντες στίφη, καὶ πάντες μέχρι ἑνὸς μαχόμενοι ἐπέσατε μάρ-

τυρες τῆς Ἐλευθερίας τῆς σεπτῆς! Ἤδη τριάκοντα ἓξ οὗτοι, πολεμήσαντες οὐχὶ κατὰ στίφους βαρβάρου καὶ σκοτεινοῦ ἀλλὰ κατὰ λεόντων, τῶν Γερμανῶν, τῶν εὐγενῶν καὶ πεφωτισμένων, ἀπέρχονται εἰς τὸ πεδίον τῆς δόξης. . . .

Γ'.

Ἡ νὺξ ἀστεροχείτων καὶ μεγαλοπρεπὴς τὰς μελανοπτέρυγας ἀνοίγουσα ἀγκάλας περιλαμβάνει τὴν νεναρκωμένην φύσιν. Σιγὴ θανάτου ἀνὰ τὴν πόλιν τῶν καλῶν Παρισίων ἐπεκράτει. Ἐνόμιζες ὅτι ὁλόκληρος ἡ πόλις εἰς τάφον τρομερὸν ἐκυλίσθη· οὐδαμοῦ φῶς, οὐδαμοῦ ἄνθρωπος· τὰ πάντα προεόιδον νέκρωσιν, προανήγγελλον μέγα τι. Αἴφνης ἐν τῇ σιγῇ τῆς ἀπαισίας ταύτης νυκτὸς, κρότος μακρόθεν ἠκούετο ἐρχόμενος. Ἄμαξα ταχυδρομικὴ ἴσως, ἐτρόχιζε ταχεῖα ἐπὶ τοῦ μογοῦντος ἐκείνου ἐδάφους. Τίς ὁ ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ τῆς ζώσης ἐκείνης; νεκρᾶς νυκτὸς ἐτόλμα νὰ διαταράξῃ τὰς τῶν δαιμόνων σκοτεινὰς πράξεις; Ποῖος ὁ οὗτος ἀνώτερος τοῦ σκότους, ὁ ἐπιχειρῶν πάλην κατ' αὐτῶν; . . . Ἐν τοσούτῳ ἡ ἅμαξα φθάσασα μέχρι σημείου τινὸς ἐσταμάτησεν. Τὸ ἀμυδρὸν φῶς, ὅπερ μεθ' ἑαυτῆς ἔφερεν, ἔδειξε τὸν τόπον, ὅπου αὕτη ἵστη. Ἦν τὸ πεδίον τοῦ Βουρζουά. Ὁμὰς ἀνδρῶν ὁπλοφορουσα ἐξῆλθε τοῦ προαστίου. Χωρεῖ γοργῶς καὶ στρατιωτικῶς βηματίζουσα πρὸς τὰ ἔμπρός, χωρὶς οὐδένα ν' ἀπαντήσῃ· οὐδεὶς ζῶν ἐφαίνετο ἐκεῖ. Ἀλλὰ οὐδεὶς ἐνταῦθα ὑπάρχει, λέγει σταματήσας ἀποτόμως ὁ φαινόμενος ὡς ἀρχηγός· ἡ πόλις πᾶσα φαίνεται τεθαμμένη εἰς τάφον τρομερόν· πῶς θὰ διέλθωμεν τὴν νύκτα ταύτην ἀρού οὐδὲ ἓν φῶς ἀνημμένον που φαίνεται;

Ἐνταῦθα ἂς στρώσωμεν, φίλοι μου, μετὰ βραχὺ λέγει σιγὴν ὁ προλαλήσας, καὶ νήδυμον ὑπνώσωμεν. ὅπως αὔριον ἑτοιμοι ὦμεν. ὦ Ἄμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. Οἱ πάντες ἀπεκδυθέντες τοὺς μανδύας των τρωνύουσιν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ χλοάζοντος ἐδάφους καὶ κατακλίνονται πλησίον ἀλλήλων, ἕως οὗ ὁ Μορφεὺς ἤρξατο ἐπιχύνων τὸ ναρκωτικὸν αὐτοῦ νάμα ἐπὶ τῶν κεκμηκότων μελῶν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας. Μετ' ὀλίγον ἡ σιγὴ ἐκείνη τῆς ἡσυχαζούσης φύσεως ἐταράττετο ὑπὸ παρατεταμένων ῥόγχων. . . Ἡ δὲ Σελήνη τέως ὑπὸ νεφῶν κρυπτομένη ἐξῆλθε τῆς σκοτίας καὶ αἱ ἀργυρολαμπεῖς αὐτῆς ἀκτῖνες ἐφώτισαν τὸ σύμπλεγμα ἐκεῖνο τῶν κοιμωμένων ἐνόπλων. Ἦσαν οἱ Τριάκοντα καὶ ἓξ...Κοιμοῦ τριακοντὰς· Ἡρωϊκὴ κοιμοῦ ἡσύχως, ὅπως ἅγιος τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου του, καθότι τὸ ὕστατον ἡ Ἐρωτικὴ σελήνη σὰς ἀποπέμπει μειδίαμα. . . . .

Γ'.

Τὸ λαμπρὸν τῆς Ἠοῦς μετέωρον ἀνηρτᾶτο ἀπὸ τῶν πυλῶν τῆς Ἀνατολῆς. Ὁ ἥλιος ἀνέτειλε. Αἱ χρυσαῖ ἀκτῖνες αὐτοῦ ἀνὰ τὰς εὐανθεῖς διασκορπισθεῖσαι πεδιάδας μαγικὴν παρεῖχον τὴν ὄψιν. Ἐν τῇ χθὲς οἰωνεί νεκρᾷ τῶν Παρισίων πόλει μεγάλη παρετηρεῖτο κίνησις. Μακρὰν ὁ βρόμος τοῦ ἐκκενωμένου τηλεβόλου ἀνήγγειλε τὴν μάχην ἀρξαμένην. Οἱ ἥρωες ὅμως ἡμῶν τῶν νηδύμων εἰσέτι ὑπνώττουσι. Τινὸς χρὴ αἱ χεῖρες σπασμωδικῶς κινηθεῖσαι φέρονται πρὸς τὴν κεφαλήν. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου βαρέως ἐπέπιπτον ἐπὶ τῶν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐκείνῳ κοιμωμένων κεφαλῶν. Ἡ τῶν ὀφθαλμῶν νάρκη ὡς ἐκ τούτου ἔτι ἤρξανε. Λίγνης ὅμως τεταραγμέναι ταὐτοχρόνως κεφαλαί τινες ἀνωρθώθησαν. Ἀκαταλόγιστος ὅμως ἐκρυχθέντος τηλεβόλου ἐδόνησε τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ ἀνεπαύοντο. Ἐνόμιζες ὅτι σεισμὸς συνέβαινεν. Αἱ χεῖρες πάντων ἐδράξαντο ὡς ἐκ συνθήματος τὸ παρ' αὐτοῖς ἀναπαυόμενον γιαταγάνιον. «Ἀρχηγέ! ἀνέκραξαν ἀνιστάμενοι. ἀρχηγὲ οἱ Γάλλοι μᾶς προέλαβον. » Καὶ εὐθέως πάντως ἐπὶ ποδὸς ἕτοιμοι εὑρεθέντες καὶ ταχθέντες ἐν τῇ εἰκείᾳ θέσει, ἐκίνησαν πρὸς τὸ μέρος, ὅθεν ὁ ἐναν-

σιμος ἠκούετο κρότος. Ἀκολουθήσωμεν μακρόθεν τοὺς προσφιλεῖς ἥρωάς μας καὶ παραστῶμεν εἰς τὸν τόπον τῆς συμφορᾶς.

Δ'.

Ἡ τελευταία τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ δύναμις ἀνθίστατο εἰς τρομερὰν ἐπίθεσιν τῶν γερμανῶν στρατιωτῶν. Τετράγωνά τινα εἰσέτι ἀντεῖχον κατὰ τῆς ἐσχάτης ταύτης προσβολῆς. Τὸ τηλεβόλον ἀλληλοδιαδόχως ἐξεκενοῦτο, ἀρῆνον κατὰ τὴν διάβασίν του χάσμα, χαῖνον ἀνθρωπίνων κεφαλῶν· ἡ μάχη ἐξηκολούθει λυσσαλέα. Πανταχοῦ κραυγὴ ἐναγώνιος ἠκούετο τῶν διαμαχομένων· πάντα τὰ πάθη ἐκεῖ συνεκρούοντο. Ὁ γράφων ἀδυνατεῖ ν' ἀκολουθήσῃ πάσας τὰς κινήσεις τῶν μαχομένων, ἀπόλλυται ἐν τῷ συρφετῷ ἐκείνῳ τῆς ἀπελπισίας καὶ τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ ἀρῆσωμεν ἐνταῦθα τοὺς ὀλίγους καὶ ἀτάκτους Γάλλους, τὸν ἔσχατον πολεμοῦντας κίνδυνον, καὶ ἔλθωμεν εἰς μέρος προσφιλὲς, ὅπου περιμένει ἡμᾶς ὁ μάχιμος ἐκεῖνος χορὸς, ὁ ἐκ τῶν ἐσχατιῶν ἐλθὼν τῆς Εὐρώπης, ἐκπληρῶν ἀρχαῖον εὐγνωμοσύνης φόρον. . . Κονίσαλον νέφος κρύπτει ἀφ' ἡμᾶς τοὺς ἥρωάς μας. Πολυάριθμος Γερμανικὸς στρατὸς τὴν τελευταίαν ἄρας νίκην προεχώρει διὰ τῆς πεδιάδος, ὅπου οἱ Τριάκοντα καὶ ἓξ τοὺς περιέμενον, κατὰ τῶν Παρισίων χοροῦντας. Ὁ ἐχθρὸς ἐπλησίαζεν. Οἱ Τριάκοντα ἓξ ἑτοίμασαν τὰ ὅπλα των. Ἐμετὸς σμυδραλλίων ἐξερεύχθη ἅμα τῷ πρώτῳ κελεύσματι. Οἱ Γερμανοὶ προσβληθέντες διεταράχθησαν ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν. Ἀνταπηντησαν δι' ἀτάκτου πυροβολισμοῦ, ἀλλ' ὁ χορὸς ἀκατάσχετος ἐπιπίπτει, διασκορπίζει, σφάζει, ἀπομακρύνει, φυγαδεύει, κατασυντρίβει, θραύει καταστρέφει· οἱ δὲ Γερμανοὶ καταπεπληγμένοι, ἀνίκανοι τετρομασμένοι, ἄναυδοι, ἐνεοὶ πολλαχοῦ πολλοὶ ἔφευγον, ἔκθαμβοι ὑπὸ τοῦ καινοῦ τῆς προσβολῆς. Ἐνόμιζες ὅτι, ὄρος ὁλόκληρον ἐπέπεσε βαρὺ ἐπ' αὐτοὺς, ὅτι ποταμὸς ἐκχυλισθεὶς τῆς κοίτης του τοὺς κατεπόντιζε. Ἀλλὰ συνελθόντες τέλος, καὶ τὸ σμικρὸν τοῦ ἀριθμοῦ ἐννοήσαντες, συνασπισθέντες ἐπῆλθον φοβερὸς κατὰ τοῦ σμικροῦ ἐκείνου τετραγώνου. Ἀδιάσειστον δέχεται τὴν προσβολήν. «Παραδοθῆτε, ἀνδρεῖοι Ἕλληνες,» ἀνέκραξεν ἐνθουσιασθεὶς ὁ Γερμανὸς στρατηγός· αὖχι, κράζει ὁ Ἕλλην ἀρχηγός, ὄχι· ὁ Ἕλλην δὲν ἠξεύρει νὰ παραδίδηται· πίπτει ἀλλὰ δὲν κύπτει.» Καὶ μόλις τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔπη ἐξήρχοντο ὡς ἀφρὸς ἐκ τοῦ στόματός του καὶ μηκυθμὸς βαρυβρόντων ἀντηχεῖ ὡς ἠχὼ τῶν λόγων του. Λαῖλαψ πυρὸς διασχίζει τὸν αἰθέρα καὶ δοῦπος φοβερὸς διαδέχεται τοῦτον. Εἶτα .... τίποτε· ὁ τόπος ὅπου ἐπάτει ἡ ἀνδρεία ἐκείνη ὁμὰς, νῦν σωρὸς ὑπάρχει κόνεως. Ἀλλὰ παράδοξον! ἐν μέσῳ τῆς λαμπερᾶς ἐκείνης βροχῆς τῶν σμυδραλλίων εἷς ἐπέζησεν. Τοιαῦτα ἐνίοτε παράδοξα τὰ δῶρα τῆς Μοίρας! .... Σὺ δὲ, ὦ χορεία ἁγία καὶ μάρτυς τῆς ἐλευθερίας, ἀπέπτης πρὸς τὰ ὕψη, ὅθεν νὰ θεᾶσαι τὴν τελεσφόρησιν τῆς ἰδέας, ὑπὲρ ἧς μαχομένη ἔπεσες!...

Α. . . .

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

ΕΝ ΤΗι ΖΩΗι ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Συγγραφὲν Γαλλιστὶ ὑπὸ τῆς Κυρίας

ΑΙΜΙΛΙΑΣ Δ' ΑΓΓΙΔΩΝ (1)

Α'.

Ὁ Ἰουδιανὸς τῇ Μαργαρίτᾳ.

«Εἶσθε γυνὴ ἢ ἄγγελος, Μαργαρίτα; Ἐκ τῆς ἐρωτήσεως ταύτης ἐξαρτᾶται ὅπως ἀποκαταστῇ ἡ ζωή μου εὐτυχὴς ἢ ἀθλία, εὐγενὴς ἢ περιφρονητέα, κενόσπουδος ἢ σοβαρά.

(1) *Σημ. Μεταφραστοῦ. — Θεωρούμεθα*

Εἴσθε ὑμεῖς τὸ μέλλον μου — χρησμὸς φοβερὸς καὶ θελκτικὸς ὃν θὰ μεταστρέψητε δι' ἐμὲ εἰς ἀπελπισίαν ἢ εὐδαιμονίαν· τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ ἐπ' ἐμοῦ ἐπιρροή σας ὥστε οὐδὲ ὁ ἐλάχιστος λόγος διωγμοῦ ἢ περιφρονήσεως θὰ ἤρκει νὰ τὴν καταστρέψῃ. Κἀλλιστα αἰσθάνομαι ὅτι ἡ ψυχή μου συνεδέθη μετὰ τῆς ὑμετέρας ἀκουσίως μου, διὰ δεσμοῦ ὀλεθρίου, ἀνεξαρτήτου πάσης θελήσεως, ὑπερτέρου πάσης ἰσχύος. Οἱ τοιούτου εἴδους δεσμοὶ δὲν κανονίζουσι μὲν πάντοτε τὴν ἐξωτερικὴν τύχην τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἀποφασίζουσιν ἀμετακλήτως περὶ τῆς ἠθικῆς ἀξίας αὐτοῦ, τῆς εὐδαιμονίας του ἢ τῆς ἐνδομύχου καχεξίας του.

α Ἡ Θεία Πρόνοια ἀρά γε κατειρωνεύεται τῆς ἐλευθέρας βουλήσεώς μου ἐπιβάλλουσά μοι τὴν δουλείαν ταύτην; ὑπάρχει ἀρά γε ἐν ὑμῖν, ἐν τῇ γαληνίῳ σοβαρότητι τοῦ μετώπου σας, ἐν τῷ λάμψει τῶν μεγάλων ὀφθαλμῶν σας, μυστική τις μαγεία, ξένη εἰς τὰς αἰσθήσεις ἀλλὰ παντοδύναμος ἐπὶ τῆς ψυχῆς; Ἔχετε συνείδησιν τῆς μυστικῆς ταύτης δυνάμεως ἢ αὕτη ἐκτελεῖται ἄνευ τῆς ἠθικῆς μετοχῆς σας; Ἀποκριθῆτέ μοι.

α Ὑπάρχουσιν, ὡς λέγεται, ὄντα μαγεύοντα, ὀργανισμοὶ ἰσχυροὶ εἴτινες καθιστάμενοι κύριοι τῶν ἀδυνατωτέρων ὀργανισμῶν διευθύνουσιν αὐτοὺς καὶ τοὺς ὑποδουλοῦσι δι' ἰδιαιτέρας τινὸς πρὸς τὸ ἄρχειν δυνάμεως ἢ διὰ τῆς ὑπερόχου ἐνεργείας τῶν παθῶν των. Συχνάκις τὰ ἐξαιρετικὰ ταῦτα ὄντα εἰσὶ μοχθηρὰ ἢ ἀπαθῆ ὡς ὁ θάνατος· ἡ καρδία αὐτῶν φαίνεται μᾶλλον ἐκτεταμένη τῶν ἀνθρωπίνων συγκινήσεων αἵτινες ἅπασαι ἀπόλλυνται, δι' αὐτὰς τὰς καρδίας, ἐν τῷ κενῷ ἄνευ ἑτέρων δονήσεων καὶ ἀπηχήσεων.

α Ἂν εἶσθε μεταξὺ ἡμῶν ἓν τῶν φαινομένων τούτων τῶν μεγαλειτέρων καὶ αὐτῆς τῆς φύσεως, ἡ ἑστερημένη τῆς εὐαισθησίας ἐξ ἧς προσελκύεται καὶ ὑποφέρει ὁ κοινὸς τῶν ἀνθρώπων, ὁποία ἔσται ἡ τύχη μου, Μαργαρίτα; Θὰ κατορθώσω νὰ ἀνακτήσω τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀγαπᾶν, ἢ θὰ μὲ καταδιώκητε ἀεννάως εἰς τὴν στοργήν μου, εἰς τὰς ἡδονάς μου, εἰς τὰ ἐνύπνιά μου, χωρὶς νὰ μοὶ ἀποτείνητε οὐδὲν μειδίαμα, χωρὶς νὰ δύναμαι νὰ περιμένω οὐδὲν φίλημα ἐκ τῶν χειλέων σας; Ἐὰν οὕτως ἔχῃ, ἡ ζωή μου ἀπόλλυται. Οὐδέποτε θὰ ἀναλάβω ἐντελῆ κυριαρχίαν ἐπὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου ὅπως διευθύνω τὰς δυνάμεις μου πρὸς ἀξιοσημείωτόν τινα σκοπόν, ἐμποδιζόμενος ἀκαταπαύστως ὑπὸ τοῦ ἀοράτου δεσμοῦ μου καὶ ἐκνευριζόμενος ὑπὸ τοῦ ἀνωφελοῦς πόθου ὅστις θὰ καταφάγῃ τὴν καρδίαν μου.

«Ὁμιλήσατε λοιπόν, Μαργαρίτα· ἐὰν εἶν δύνασθε νὰ καταβῆτε μέχρις ἐμοῦ, μοὶ μένει μέσον ὅπως ἀφηγήσω τὸ πεπρωμένον μου

κὐτυχεῖς παραδίδοντες σήμερον εἰς τὴν δημοσιότητα διὰ τοῦ δαημέραι βελτιουμένου περιοδικοῦ α' Ἐλικωνιάδες Μοῦσαι τὸ ἄνω διήγημα ὅπερ χαρακτηρίζεται ἰδίως διὰ τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν καλλιτεχνικὴν μεθ' ἧς εἶναι γεγραμμένον. Καὶ τὴν μὲν πρωτοτυπίαν ὡς καί τινα ἰδιάζουσαν χάριτα ἥτις πνέει ἐφ' ὅλης τῆς συγγραφῆς θὰ καταναήσωσιν αὐτὴν εὐκόλως οἱ ἀναγινώσται τοῦ ἀνὰ χεῖρας περιοδικοῦ, ἀλλὰ τὴν καλλιέπειαν οὐδὲ κἂν ἰδέαν αὐτῆς θὰ λάβωσι διότι ἡμεῖς μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας ἃς θέλομεν καταβάλει πρὸς τοῦτο, μόλις ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ ἡμῶν θὰ δυνηθῶμεν νὰ δώσωμεν ὠχρὰν μετάφρασιν, ἀλλ' εὔληπτον ὅμως τοῦ ὑφάσματος. Ἡ κ. Ἀμαλία Δ' Ἀγγελὸν — εἰς ἣν ἐν παρόδῳ ὁμολογοῦμεν ἄπειρον τὴν εὐγνωμοσύνην διότι ἐπέτρεψεν ἡμῖν τὰς ταπεινοῖς τὴν ἐξελλήνισιν τῶν ἔργων της — γνωστοτάτη εἰς τὸν γαλλικὸν φιλολογικὸν κόσμον ἀνήκει εἰς τὴν νέαν σύγχρονον σχολὴν ἣν μετ' ὀλίγον ἀποκαλοῦσι, καὶ ἧς οὐδὲν μέχρι τοῦδε προϊὸν ἐξελληνίσθη.

ἐπισπεύδων ταχύτερον τὸ τέλος μου. Ἐνθυμεῖσθε τὸν αἰσχρὸν καὶ τρομερὸν ἐκεῖνον θεὸν ὅστις ἔθαπτεν ἀνθρώπους εἰς τὰ ἐξ ὀριχάλκου ἐντόσθια αὐτοῦ ὅπου ἔκαιε πυρκαϊά. Λοιπὸν θὰ θύσω καὶ ἐγὼ εἰς τὸν Μολώχ ὅπως καταφάγῃ τὴν νεότητά μου. Εἶμαι εἷς ἄκρον εἰλικρινὴς φίλη μου· δὲν μὲ γαλοποιῶ οὔτε τὴν δύναμιν οὔτε τὴν ἐπιμονήν της πρὸς ὑμᾶς στοργῆς μου· ἐν τούτοις πρέπει νὰ σᾶς εἰπω τὸ πᾶν : δὲν εἰξεύρω ἂν σᾶς ἀγαπῶ δι' ἔρωτος . . . Καὶ πῶς θὰ τὸ γνωρίζω ἀφοῦ δὲν ἔχεται οὔτε τὰ γόητρα οὔτε τὰς ἀτελείας τῆς γυναικός ; Εἶσθε ὡραία, ἀλλὰ τίς θὰ ἐννοήσῃ τοῦτο ἅμα τῇ πρώτῃ ὄψει. Ἡ ψυχρότης σας εἶναι ὀδυνηρὰ ὅπως ὑποφέρῃ τις αὐτήν· δὲν πρέπει ἔπειτα νὰ ἀναλύσῃ τις τὸ μειδίαμά σας ὅπως κατανοήσῃ ὅλα τὰ θέλγητρα αὐτοῦ. Δὲν πρέπει νὰ καταλάβῃ κρυφίως εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σας τὴν λάμψιν τῆς ἐφυΐας καὶ ἀγαθότητος ὅπως ἐκτιμήσῃ ὡς δεῖ τὴν ἄϋλον εὐμετάβλητον καὶ σχετικὴν ταύτην ὡραιότητα ἥτις εἶναι πραγματικῶς ἡ ὑμετέρα;

Οὐδὲν ἐπισύρει τὸ βλέμμα ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ σας· οὐδὲν ἐκπλήττει ἐκτὸς τῆς ἁπλότητος· ὑπάρχει μάλιστα τί πλέον ἐν ὑμῖν δι' ἐκείνους οἵτινες ἔχουσι τὴν αἴσθησιν τῆς ψυχῆς : ἐκλεκτή τις ἁρμονία ἥτις ἐκπλήττει καὶ ἐπιφέρει σκέψεις.

« Καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ κοιναὶ φύσεις πλησιάζουσαι ὑμᾶς μετὰ θρησκευτικοῦ τινος δέους συναισθάνονται τὴν θαυμάσιον ταυτην ἡσυχίαν ἥτις διακρίνει ὑμᾶς καὶ ἡ ὁποία οὖσα προτέρημα ὑψηλόν, σύνθεσις ἀρετῶν, σᾶς ἐξασφαλίζει τὸ σέβας ὅλων. Ἀλλ' ἆρά γε, ἐρωτῶ ὑμᾶς, εἶναι ἱκανὴ νὰ ἐμπνεύσῃ τὸν ἔρωτα;

« Ἐνίοτε Μαργαρίτα, κορέννυμαι ἐκ τῆς ἐντελείας σας. Τὸ μέλλον παρὰ τοὺς πόδας ὑμῶν μοὶ φαίνεται μονότονον ὡς ἡ θάλασσα ἢ ἡ κορυφὴ παγῶνος. Διότι πράγματι ζῇ τις ἐὰν βλέπῃ ἀκαταπαύστως τὸν ἄχανῆ οὐρανόν, τὸ ἀπέραντον κῦμα, τὸν ἀβέβαιον ὁρίζοντα; καὶ μάλιστα ἡ θάλασσα ἔχει τρικυμίας, ἀγῶνας, κινδύνους· ὁ οὐρανὸς νέφη καὶ ἡλίους· ἐπὶ τοῦ ὄρους τὸ ψῦχος ὅρμὴ βασιλεύει, ἡ χιονοστοιβὰς ἀπειλεῖ καὶ ὁ κεραυνὸς πίπτει· ἀλλ' ἐὰν ἡ αἰώνιος γαλήνη, ἡ σταθερὰ, ἦτο εἰς τὰ ὕψη καὶ ἐπὶ τῶν κυμάτων;

« Μαργαρίτα, ἡ γαλήνη, ἡ ἀπελπιστικὴ γαλήνη δὲν εἶναι ἡ ἀκίνητος ὑμῶν κατάστασις ;

« Ὦ! Πόσον τὸ ὄνειρον τοῦτο μὲ ἐπιβαρύνει! πόσον εἶναι φρικῶδες! Πόσον θριαμβεύω ὅταν κατορθῶ νὰ τὸ ἐκδιώκω ἀναβλέπων ὑμᾶς τοιαύτην ὡς σᾶς ἐπιθυμῶ, νοουμένην ὑπὸ τε τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας μου.

« Ὑπεράνω ὅλων, ναί! ὑπεράνω ὅλων ἐν τῷ μυχῷ τῶν ἀξιώσεών μου ἀνεγείρεται ἔρως ὑψηλός, ἰσχυρός, χαρωπὸς καὶ οὗ τὸ ἰδεῶδες ἐνσαρκοῦται εἰς τὴν εἰκόνα σας. Βλέπω τότε ὑμᾶς, Μαργαρίτα, ὅλως ἀλλοίαν. Ἡ ψυχρότης, ἡ ἐπιφύλαξις, τὰ διακριτικὰ ταῦτα σημεῖα ὑμῶν ἐξαλείφονται καὶ ἀνεγείρεται ὁ σκοτεινὸς πέπλος ὅστις καλύπτει τὰ αἰσθήματά σας· ἡ ψυχή σας εἶναι *Ἔωθεν* ὑμῶν, ἐν τῷ τόνῳ τῆς φωνῆς σας, καὶ τὰ βλέμματά σας, ἐπὶ τῶν χειλέων σας· αἰσθάνομαι αὐτὴν εἰς τὰ φιλήματά σας διεισδύουσαν εἰς τὰς φλέβας μου ὡς φλόγα καθαρτήριον. Μεθύω τότε ἀλλ' ἡ ἄφατος αὐτη μέθη ἀντὶ νὰ καταταράξῃ καὶ σκοτίσῃ τὴν διάνοιάν μου ἐξ ἐναντίας ἐνδυναμοῖ αὐτὴν διαστέλλει καὶ τὴν φωτίζῃ. Τίθεμαι οὕτως ὑφ' ὑμῶν πρὸ τῆς θείας ταύτης διακηρύξεως· — *ὁ ἔρως* καὶ ἡ *ἀγαθότης* προξενοῦσι τὴν εὐδαιμονίαν" Ἵπταται τότε ἡ πίστις μου πρὸς τὴν οὐράνιον ἀκτῖνα· ἡ καρδία μου ἀναλαμβάνει καὶ αὐτὴ τὴν ἰδίαν πτῆσιν ἐκβάλλουσα φωνὴν ἀπείρου χαρᾶς· ἡ εὐλογημένη χεὶρ σας ἠνέῳξε τὴν θύραν κόσμου ὑπερόχου —τοῦ κόσμου τῶν ὀνείρων μου οὗ ἡ Ἥλεις δι' ἐμὲ εἶναι ὁ ἔρως σας.

« Ἄχ! ἄχ! ἐὰν τὸ ἡδὺ τοῦτο ὄνειρόν μου

ἐλάμβανε μετὰ τῆς ἐξαφανίσεώς του καὶ τὴν ζωήν μου. Ἡ αἰώνιων ἔκστασις μὲ καταλείπει καὶ ὡ ἀπογοητευτικὴ ὅπως ἐπαναφέρεται ἐν τῇ διανοίᾳ μου τοιαύτην οἵαν ὡς φαίνεται ὁ Θεὸς σᾶς ἔπλασεν, ἐπαθῆ καὶ αὐστηράν, ἀπολελυπημένην ὑπὸ τῆς μοναξιᾶς καὶ τῆς σταθερότητος ὄντων πράγμα, ἐὰν κατω, θὰ ἠδύνατο ὁ θάλπος στοργῆς θὰ εἶμαι τὴν κατέλαβεν—καὶ ἐν τούτῳ, δι' ἧς ἀνταμείβετε πρὸς ἐμὲ τὴν ἀπιστίαν καὶ τὰς ἀρσ[illegible]

«[illegible] σᾶς ἀγαπῶ [illegible] ἠδύνασθε νὰ ἐννοήσητε πόσ[illegible] καὶ ἀγωνίας μου. Θὰ [illegible] τὴν πλάνης. Μήπως κ[illegible] τὸν ἱερὸν σπιθῆρα; Ποῦ ἔχ[illegible] χιλίας, Μαργαρίτα; Εἰς ὅ,τι βλέπω; εἰς ὅ,τι ὀνειρεύομαι; εἶσθε ἄγγελος ἢ γυνή;.... καὶ ἐὰν ἦσθαι γυνή ὁποία γυνὴ εἶσθε;...

«Εἰξεύρω τὸ χρῶμα τῆς κόμης σας, τὴν εὐκαμψίαν τοῦ ἀναστήματός σας, τὴν λεπτὴν ἔκφρασιν τοῦ μειδιάματός σας, τὴν λευκότητα τῆς χειρός σας, δύναμαι νὰ διηγηθῶ ὁλόκληρον τὸ παρελθόν σας καὶ τὴν γενεαλογίαν τῆς οἰκογενείας σας νὰ ἀπαριθμήσω ἄνευ δυσκολίας· ἐὰν μὲ ἐρωτήσῃ τις δύναμαι νὰ ἀπαντήσω ἐπὶ τῆς περιουσίας σας καὶ θὰ μαντεύσω εὐκόλως τὸ ποσὸν τῶν ἀγαθῶν πράξεων σας. Ἐὰν μοὶ ἀνέθετον νὰ κάμω τὸν πανηγυρικόν σας δὲν θὰ ἐλησμόνουν τὸ ἐλάχιστον τῶν προτερημάτων σας. Οὐδεὶς καλλίτερον ἐμοῦ γνωρίζει τὰς λεπτομερείας τῆς ἐξωτερικῆς ζωῆς ὑμῶν, οὐδεὶς πλειότερ ν ἐμοῦ ἠξεύρει τί εἶσθε καὶ τί ἀξίζετε ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν· καὶ ἐν τούτοις ἀνυπέρβλητον πρόσκομμα ὅπερ ὑμεῖς αὐτὴ ἐθέσατε μὲ ἐμποδίζει νὰ ἐκτιμήσω δεόντως τὸν ἐσωτερικὸν ὑμῶν βίον. Ὄχι Μαργαρίτα, δὲν κατορθῶ νὰ σπουδάσω τὴν γυναῖκα ὑπὸ τὴν κοινὴν ἔποψιν τῆς παιδικῆς οἰκειότητος μας εἰς ἣν δίδετε χρῶμαν θαυμασίως ἀθῶον.

«Προέβην εἰς τὴν γλυκεῖαν καὶ ἡ στοργή μου δι' ὑμᾶς, εὐαρεστήσητε να τὸ ἐννοήσητε πλέον, προϊόντος τοῦ χρόνου κῦξύνθη περισσότερον. Ἐὰν φεῦ! δι' ἑτέρου τινὸς προνομίου, διεμείνατε ὁ *σκληρὸς ἄγγελος* τῆς ἄλλοτε, ὁμιλήσατε ὅπως ἀπομακρυνθῶ. Ἐὰν τοὐναντίον ἐβίσατε τὸν πόδα ἐπὶ τῆς ἀνηφόρου γῆς μας, ἐὰν ἦσθε γυνή, ἐὰν ἡ καρδία σας ἔχῃ εἰκοσιν ἔτη ἀνοίξατε αὐτὴν ὅπως δυνηθῶ νὰ ἀναγνώσω ἐν αὐτῇ.

«Σᾶς τὸ εἶπον ἡ ὅλος του μέλλοντις μου εἶναι εἰς αὐτὴν ἐγκεχαραγμένη καὶ ἡ θὰ ἔχω ἐξ ὑμῶν τὴν εὐχὴν ἐκείνον ἔρωτα ὅστις σώζει, ἡ μᾶλλον ἡ ἀπιστία σας θὰ μὲ ἀναγκάσῃ νὰ στηρίσω ἐν τῇ καταβάθρᾳ τῆς μετριότητος· ἢ οὕτως ἢ ἄλλως θὰ ἀποτυχήσω τυφλῶς τὴν ὁδὸν ταύτην. Θὰ συνήθητε ἀφ' ἑαυτῶν τὰ προ ὄντα. Μαργαρίτα, ποῦ θὰ μὲ ὁδηγήσῃ ἡ θλιβερὰ αὐτὴ ὁδός; »

(ἕπεται συνέχεια)

Κ. Α. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ.

ΠΕΡΙ ΚΟΚΚΟΦΟΙΝΙΚΟΣ.

Ὁ καυλὸς τοῦ κοκκοφοίνικος εὐθὺς καὶ γυμνὸς ὑψοῦται μέχρι τριάκοντα μέτρων, καὶ φέρει κορωνίδα ἐκ φύλλων ἐν εἴδει γραφίδος, ἓξ μέτρων μήκους, ἁπαντᾷ δὲ καθ' ὅλην τὴν διακεκαυμένην ζώνην, καὶ ἰδίᾳ εἰς τὰ πλησιόχωρα τῶν θαλασσῶν.

Ἓν τέλει τοῦ θου φύλ. ἡμῶν ἐλέγομεν ὅτι ἐκ τοῦ δενδρου τούτου οἱ Ἰνδοὶ καρποῦνται ἄρτον, ὕδωρ, οἶνον, ὄξος, οἰνόπνευμα, γάλα, ἔλαιον, μέλι, ζάκχαριν, βελόνας, ἐνδύματα, κλωστὰς, κύπελλα, κοχλιάρια, λεκάνας, καλάθια, χάρτην, ἱστοὺς, ἱστία, κάλους, στεγά-

σματα τῶν οἰκιῶν κτλ. ἰδοὺ δὲ πῶς:

Ἀπὸ τὸν καρπὸν ἄωρον ἔτι ὄντα ἐξάγουσι τὸ ὕδωρ· εὑρίσκονται μάλιστα καὶ καρυά τινα περιέχοντα τρεῖς ἕως τέσσαρας λίτρας ὕδατος. Τὸ τόσον καλὴν γεῦσιν ἔχον ἀμύγδαλον ἀποτελεῖ τὸν καρπὸν ἐν τῇ ὡριμότητί του, τὸν καρπόν, ὅστις τοσάκις ἔδωκε καὶ εἶδε τὴν ζωὴν εἰς τοὺς πεινα λέους περιηγητάς. Ἐκ τοῦ ἀμυγδάλου τούτου παράγεται τὸ γάλα. Ἡ κορυφὴ τοῦ κοκκοφοίνικος παρέχει μίαν λίαν τρυφερὰν κράμβην, ἡ ὁποία λίαν ὑπερήφανος δὲν καταδέχεται νὰ κατέλθῃ τόσον χαμηλά, ὥστε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς φαγητόν, τιμωροῦσα ἄλλως τὴν παράτολμον χεῖρα διὰ τῆς ταχείας μαράνσεως τοῦ ὅλου δένδρου. Ὁ οἶνος παράγεται ἐκ τῶν καυλῶν τῶν ἀνθέων, τοὺς ὁποίους χαράσσουσιν, ὁπόταν ταῦτα εἶναι νωπά· ἐκ τῶν τοιουτοτρόπως γεννηθέντος χάσματος ῥέει λευκὸν ὑγρόν, τὸ ὁποῖον συλλέγουσιν εἰς ἀγγεῖα καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα οἶνος φοινικικός. Ἐκτιθέμενος εἰς τὸν ἥλιον ὁ οἶνος οὗτος ξινίζει καὶ παράγει ὄξος, διὰ τοῦ διυλισμοῦ ἀπολαμβάνουσι τὸ οἰνόπνευμα. Τὸ ἴδιον ὑγρὸν παρέχει καὶ σάκχαριν. Τὰ σκεύη ἅπαντα, τὰ ἐργαλεῖα, καὶ ἐν γένει πάνθ' ὅσα χρησιμεύουσι εἰς τὴν τράπεζαν ἀπὸ τοὺς φλοιοὺς τῶν καρύων. Αἱ κατοικίαι κατασκευάζονται ἀπὸ τὴν ξυλικὴν τοῦ μακαρίου τούτου δένδρου. Αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν κατασκευάζονται μὲ τοιοῦτόν τινα τρόπον, ὥστε προφυλάττουσι τοὺς διαβάτας ἀπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Τὰ ἐνδύματα διὰ τῶν ὁποίων ἐνδύονται οἱ κάτοικοι τῶν τόπων ἐκείνων κατασκευάζονται ἀπὸ λεπτὰ νήματα τῶν φύλλων τοῦ κοκκοφοίνικος καθὼς καὶ αἱ ψάθαι αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουσιν ὡς γνωστὸν ποικιλοτρόπως.

Τὰ ἱστία τῶν πλοίων αὐτῶν οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν, εἰμὴ φύλλα τοῦ κοκκοφοίνικος. Ὁ χνοῦς ὁ περικαλύπτων τὸ κάρυον, εἶναι προτιμώτερος τοῦ στυπίου, διότι σήπεται βραδύτερον τούτου, καὶ διότι βρεχόμενος ἐξογκοῦται. Ἐξ αὐτοῦ κατασκευάζονται λεπτὰ, χονδρὰ καὶ ἐν γένει παντὸς εἴδους σχοινία. Τέλος τὸ ὡραῖον ἔλαιον διὰ τοῦ ὁποίου καρυκεύουσι τὰ φαγητά των, διὰ τοῦ ὁποίου φωτίζονται παράγεται ἐκ τοῦ νωποῦ ἀμυγδάλου. Τὴν μελάνην αὐτῶν κατασκευάζουσι μὲ τὸ πριονίδι τῶν κλάδων· μὲ τὰ φύλλα δὲ τὴν μεμβράναν ἤτις ἦτο ἐν χρήσει εἰς τοὺς παλαιοὺς χρόνους διὰ πᾶν ἔγγραφον.

Ἐν τῇ νήσῳ Κεϋλάνῃ πρό τινων ἐτῶν ἠμοῦντο πλείω τῶν δέκα ἑκατομμυρίων κοκκοφοινίκων, ἐξ ὧν δέκα μόνον ἀρκοῦσι δι' ὅλας τὰς ἀνάγκας μιᾶς οἰκογενείας.

Ὁποίαν πηγὴν εὐημερίας, τέρψεως καὶ πλούτου ἐπροξένησεν ὁ Πλάστης εἰς τοὺς κατοίκους τῶν θερμῶν ἐκείνων χωρῶν. Ἐνῷ ἡ ἀλλιέργεια τοῦ ἐδάφους, ἡ τόσον σωτηριώδης εἰς εὔκρατον κλίμα, ἤθελεν εἶσθαι ὀλεθρία, ἴσως δὲ καὶ ἀδύνατος!

—

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Πασχάλου εὑρέθη εἰς τὴν φόδραν τοῦ ἐνδύματός του μία μεμβράνα, ἐφ' ἧς ἀνεγινώσκοντο αἱ ἑξῆς λέξεις Βεβαιότης... Χαρά... Θεὸς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὄχι τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν σοφῶν. Εἴθε νὰ μὴ ἀποχωρισθῶ ποτὲ ἀπ' αὐτοῦ!

«Βλέπετε, λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τα στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν.»

(Κολ. Β'. 8.)

—

Ἀρχαῖός τις ἐρωτηθεὶς ἐὰν ὑπάρχῃ Θεὸς, «Αὕτη εἶναι ἐρώτησις τυφλοῦ» ἀπήντησεν.

Ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὁ Ἀπόστολος

Παῦλος λέγει: «τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης». (Ρωμ. Α. 20).

Ναυάγιον ἀεροστάτου καὶ ὁ θάνατος τῆς Κ. Βλανχάρδ.

Ἡ Κ. Βλανχάρδ ἦτο ἡ χήρα τοῦ ἀεροναύτου, οὗ καὶ τὸ ὄνομα ἔφερε. Συναθροίσας σημαντικὴν περιουσίαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἀναριθμήτων ἀναβάσεών του, ὁ Βλανχάρδ ἀπώλεσε τὸ πᾶν καὶ ἀπέθανε ἐν ἐσχάτῃ δυστυχίᾳ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὅστις εἶχε συναθρίσει ἑκατομμύρια ἔλεγε ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου του εἰς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ «ὅὲν θὰ ἔχῃς μετὰ τὸν θάνατόν μου, φιλτάτη μου, ἄλλο καταφύγιον εἰμὴ νὰ πνιγῇς ἢ νὰ ἀπαγχονισθῇς.» Ἀλλ' ἡ χήρα ἐσκέφθη καλλίτερον· ἐπανέκτησε τὴν περιουσίαν της ἀσπασθεῖσα τὸ ἐπάγγελμα τοῦ συζύγου της.

Ἔκαμε πολλὰ ἐναέρια ταξείδια καὶ κατώρθωσε νὰ ἀποκτήσῃ τόσην οἰκειότητα πρὸς τὰς κινδυνώδεις ταύτας ἀσκήσεις, ὥστε συχνὰ ἐτύγχανε νὰ ἀποκοιμηθῇ κατὰ τὴν νύκτα ἐντὸς τοῦ στενοῦ πλοιαρίου της, καὶ νὰ περιμένῃ τοιουτοτρόπως τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὅιὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν κατάβασίν της. Ἐν τῇ ἀναβάσει τὴν ὁποίαν ἔκαμε κατὰ τὸ 1812 εἰς τὸ Πουρὲν ὑπέστη τόσον ὑπερβολικὸν ψῦχος, ὥστε οἱ κρύσταλλοι προσεκολλῶντο εἰς τὰς χεῖράς της καὶ εἰς τὸ πρόσωπόν της.

Οἱ κίνδυνοι οὗτοι εἰς οὐδὲν ἄλλο συνετέλουν εἰμὴ ἵνα διπλασιάζωσι τὸν ζῆλόν της. Τὸ 1817 ἐξετέλει εἰς Νάντην τὴν 53 ἀνάβασίν της, ὅτε, θελήσασα νὰ καταβῇ εἰς τὴν πεδιάδα εἰς ἀπόστασιν 4 λευγῶν ἀπὸ τῆς πόλεως, ἔπεσε ἐν τῷ μέσῳ βάλτου τινός. Ἐπειδὴ τὸ ἀερόστατον ἦτο προσδεδεμένον εἰς τοὺς κλάδους ἑνὸς δένδρου, θὰ κατεστρέφετο ἐὰν ὅὲν ἤρχοντο νὰ τὴν ἐλευθερώσωσιν.

Τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο ἦτο τὸ προμήνυμα τῆς καταστροφῆς, ἥτις τῇ ἐπέφερε τὸν θάνατον.

Τὴν **6ην Ἰουλίου 1819**, ἡ κυρία Βλανχάρ ὑψώθη ἐν μέσῳ ἑορτῆς τελουμένης εἰς Τρίβολι, ὁδὸς Ἁγίου Λαζάρου· ἔφερε μεθ' ἑαυτῆς καταβάθραν ἐφωδιασμένην μὲ στέφανον βεγγαλικῶν φώτων, ὅπως διὰ τῆς ἀναφλέξεως αὐτῶν παράσχῃ εἰς τὸ ὅημόσιον θέαμα τεχνιτοῦ φωτὸς, καταπίπτοντος ἐκ τοῦ μέσου τῆς ἀτμοσφαίρας. Ἐκράτει ἀνὰ χεῖρας πυρίνην λόγχην ὅιὰ νὰ ἀνάψῃ τὰ βεγγαλικά. Σφαλερὰ κίνησις ἔθεσε τὸ στόμιον τοῦ ἀεροστάτου εἰς συνάφειαν μὲ τὴν πυρίνην λόγχην· τὸ ὑδρογόνον ἀνεφλέχθη. Εὐθὺς ἀπέραντος στήλη φωτὸς ὑψώθη ὑπεράνω τῆς μηχανῆς, καὶ κατέπληξε τοὺς πολυαρίθμους θεατάς.

Εἶδον τότε εὐκρινῶς τὴν κ. Βλανχάρδ προσπαθοῦσαν νὰ σβύσῃ τὸ πῦρ διὰ τῆς περιφράξεως τοῦ κατωτέρου στομίου τοῦ ἀεροστάτου· ἔπειτα ἐννοήσασα τὸ ἀνωφελὲς τῶν προσπαθειῶν της, ἐκαθέσθη ἐν τῷ πλοιαρίῳ καὶ περιέμενε. Τὸ ἀέριον ἔκαυσε ἐπὶ πολλὰ λεπτὰ χωρὶς ὅιόλου νὰ ἀναφλεχθῇ τὸ περικάλυμμα τῆς σφαίρας. Ἡ ταχύτης τῆς καταβάσεως ἦτο βραδεῖα, καὶ ὅὲν ὑπῆρχεν ἀμφιβολία ὅτι ἐὰν ὁ ἄνεμος τὴν διεύθυνε πρὸς τὴν ἐξοχὴν, ἡ κ. Γλάχαρδ θὰ κατήρχετο ἄνευ τινὸς δυστυχήματος. Διστυχῶς ὅὲν συνέβη οὕτω· τὸ ἀερόστατον κατήρχετο πρὸς τοὺς Παρισίους· ἔπεσεν ἐπὶ τῆς στέγης μιᾶς οἰκίας τῆς ὁδοῦ τῆς Προβιγγίας. Τὸ πλοιάριον ὠλίσθησε ἐπὶ τῆς πρὸς τὴν ὁδὸν πλευρᾶς τῆς στέγης.

«Βοήθεια» ἔκραξε ἡ Κ. Βλανχάρδ.

Οὗτοι ὑπῆρξαν οἱ τελευταῖοι λόγοι της. Ἐν τῷ ὀλισθαίνειν ἐπὶ τῆς στέγης, τὸ πλοιάριον συνήντησεν ἀγγυρίδα τινα σιδηρᾶν. Αὕτη ἐμπόδισε ἀποτόμως τὴν κατάβασιν, συνεπείᾳ ὅὲ τοῦ κλονισμοῦ τούτου, ἡ ἀτυχὴς ἀεροναύτης εὑρέθη ἔξω τοῦ πλοιαρίου, καὶ ἔπεσε, κατὰ κεφαλῆς, ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου· τὴν ἀνήγειραν μὲ τὸ κρανίον τεθραυσμένον.

Τὸ ἀερόστατον ὅλως κενὸν ἐκρέματο μετὰ τοῦ πλέγματος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς στέγης, μέχρι τῆς ὁδοῦ. Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ τέλος τῆς παρατόλμου ἐκείνης ἀεροναύτου, ἥτις ἐξετέλεσε 54 ἀναβάσεις, διὰ τῶν ὁποίων ἐπλούτισε ἀρκετὰ τὴν ἐπιστήμην, ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ ἐθυσιάσθη. Ἔχουσι λοιπὸν δίκαιον νὰ ὀνομάζωσι τὴν ἐπιστήμην Ἐρωμένην ζηλότυπον καὶ ἐγωίστριαν.

—

Κύριός τις καλοκάγαθος ἀλλ' οὐχὶ πολὺ πλούσιος, διαβαίνων ἀπὸ τὴν ἀγορὰν βλέπει μικρὸν κάνιστρον ἡμιπλήρες χαμοκεράσων, μόλις ἀναφανέντων· πλησιάζει καὶ ἐρωτᾷ περὶ τῆς τιμῆς.

— Τριάκοντα γρόσια, ἀποκρίνεται ὁ πωλητής. Ἐνῶ ὁ κύριος σκέπτεται ἐὰν πρέπῃ νὰ κάμῃ τὴν θυσίαν ταύτην διὰ τόσον ὀλίγην ποσότητα χαμοκεράσων ἢ οὔ, ταλαντευόμενος οὕτω μεταξὺ τῆς λαιμαργίας καὶ τῆς φειδοῦς, αἴφνης παρουσιάζεται ἐνώπιον αὐτοῦ μονόφθαλμος καὶ χωλός τις ἐπαίτης ζητῶν ἐλεημοσύνην. — Ὦ τῆς ἀπανθρωπίας μου! λέγει· ἐνῶ ὁ ἀδελφός μου ἀνάπηρος στερεῖται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου, ἐγὼ διανοοῦμαι νὰ δαπανήσω τριάκοντα γρόσια εἰς ἓν κάνιστρον χαμοκεράσων.

Τὸ αἴσθημα τῆς φιλανθρωπίας κατανικᾷ τὴν τε φειδὼ καὶ τὴν λαιμαργίαν καὶ ὁ καλοκάγαθος κύριος ἐκβαλὼν τὰ τριάκοντα γρόσια δίδει αὐτὰ τῷ ἐπαίτῃ.

Φεῦ τῆς ἐκπλήξεως!

Ὁ ἐπαίτης διευθύνεται κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὰ χαμοκέρασα καὶ ἀγοράζει αὐτά.

—

Ὁ Ὄνος μελομανής.

Ὁ ὄνος εἶναι μελομανής· ὁ ὄνος ἀγαπᾷ, αἰσθάνεται καὶ ἐννοεῖ τὴν μουσικήν, ἐνῶ τόσοι τῶν ἀνθρώπων μένουσιν ἀπέναντι αὐτῆς ἀναίσθητοι· ναί, ὁ ὄνος εἶναι μελομανής· γελᾶς ἀναγνώστα, ἀλλ' ἀνάγνωθι.

Ἐν τῇ ἡσυχίᾳ καὶ ἐρημίᾳ ἐξοχῆς τινος, μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ κόσμου, ὑπῆρχεν οἰκία μεγαλοπρεπής. Τὸ ἄρμα τοῦ Φοίβου ἐπεραίου τὸν δρόμον αὐτοῦ, ὁ οὐρανὸς ἦτο καθαρός, τὰ δὲ ἄστρα ἤρχιζον λαμπυρίζοντα ἐν τῷ ὁρίζοντι· τὰ ἄνθη ἐπλήρουν μύρων τὸν ἀέρα. Ἦτον ὡραία ἑσπέρα· ἦτον, ἐν ἑνὶ λόγῳ ἡ ὥρα τῶν ρεμβασμῶν καὶ τῆς μελαγχολίας. Αἱ θυρίδες πόλυτελοῦς δωματίου ἦσαν ἀνοικταί, νεᾶνις δὲ ὡραία καὶ ἀγαθή, ἀληθὴς ἀδελφὴ τοῦ ἐλέους, ἐκάθητο ἐν τῷ κλειδοκυμβάλῳ καὶ ᾖδε ἁρμονικῶς τεμάχιόν τι. Ἀναμφιβόλως τὸ ἄτομον τοῦτο εὐσεβῶς ἠκούετο. Ἀλλ' ὑπὸ τίνος; — Ὑφ' ἑνὸς ὄνου εὐσχήμου, ὑπὸ ὄνου ἱκανοποιοῦντος τὴν γαστέρα ἐν τῇ ἐπαύλει τοῦ περιπτέρου, ὑπὸ ὄνου εὑρισκομένου ἐν τῷ ἄνθει τῆς ἡλικίας του, ἐν τοῖς γλυκεροῖς ὀνειροπολήμασι τῆς ζωῆς του! Ὀρθὸν ἀκίνητον, τὸ ὄμμα ἔχον ἁπλανές, τὰ δὲ ὦτα εὐθέα καὶ ἔντονα ἵνα ἀκούῃ καλλίτερον, τὸ ζῶον ἦτο ὡς μεμαγευμένον ὑπὸ φωνῆς τερπνῆς καὶ εὐστρόφου. Λίφνης ὁ Μαρτῖνος, οὕτως ὠνομάζετο, διαρρηγνύει τὸ σχοινίον δι' οὗ ἦτο δεδεμένος εἰς δένδρον, ἐν μιᾷ δὲ στιγμῇ ἀνέρχεται ἀνὰ τέσσαρας τας βαθμίδας αἵτινες ἔφερον εἰς τὴν αἴθουσαν, συντρίβει τὰς θύρας, ὁρμᾷ ἐνθουσιώδης καὶ κυλινδεῖται εὐγνωμόνως πρὸ τῶν ποδῶν τῆς θελκτικῆς οἰκοδεσποίνης, ἥτις ἀπελιθώθη ἐκ τοῦ ἀπροσδοκήτου τούτου συμβάματος.

Εἴπατε ἤδη ὅτι ὁ ὄνος εἶναι κτῆνος!

—

Μονόφθαλμός τις ἀπαντήσας πολλὰ πρωῒ κυφὸν καὶ θέλων νὰ ἐμπαίξῃ αὐτόν: «Φίλε μου πολλὰ πρωῒ ἐφορτώθης σήμερον. — Σὲ φαίνεται ὅτι εἶναι πρωΐ, ἀπεκρίθη ὁ κυφός, διότι δὲν ἤνοιξες ἀκόμη εἰμὴ μόνον τὸ ἓν παράθυρον».

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ.

Ο ΦΑΝΟΣ

ΤΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ.

—

Ἐν μέσῳ πένθους οἰωνοὶ γλυκείας εὐτυχίας,
φάρει τὸν νοῦν εὐθύνοντες πρὸς τὴν ἀθα-
[νασίαν,
διάδημα ἐπικοσμοῦν τὸ φάσμα τῆς σκοτίας,
τὰ ἄστρα τὴν ἀτέρμονα ῥαδίζουσι πορείαν.

Ἀλλὰ ἰδὲ καὶ μαχαὶ εἰς τὸ νεκροταφεῖον,
φανὲν μὲ τοῦ ὁρίζοντος συμπίπτοντα τὸ
[πέρας·
δὲν εἶναι μέγας ὡς ἀστὴρ καὶ πλήρης μυ-
[στηρίων,
ἀλλ' ἔχει τὰς ἀκτῖνάς του πολὺ σιμπα-
[θεστέρας.

Φανέ, φυλάσσων τοὺς νεκροὺς, τὸν θάνατον
[φωτίζων!
οἱ, φῶς, ζωὴν, τίς ἔρριψεν ἐντὸς κοιμη-
[τηρίου;
δὲν εἶσαι ὡς μυδίαμα χεῖλος νεκρῶ στο-
[λίζον;
σὲ βλέπουν οἱ ἐντώττοντες κατωθεν τοῦ
[φρείου;

Σχίζε τὸ σκότος τῆς νυκτὸς καὶ ἀπειλῶν
[τοὺς ζῶντας,
ῥίπτε τὸ φῶς σου ὅπου χοῦς ὑπάρχει καὶ
[σκοτία,
μέτρα τοὺς λίθους τῶν νεκρῶν καὶ τοὺς
[ἀποθανόντας·
ὦ! πόσοι εἶναι! φρικιᾷ καὶ τρέμει ἡ καρ-
[δία.

Μὴ ἂν μετρῆται ἡ ζωὴ, ὁ θάνατος μετρεῖται;
στιγμὴ εἰς τὸν ὠκεανὸν ῥιφθεῖσα τῶν
[αἰώνων,
πρὶν κἂν ὑπάρξῃ σβύνεται πρὶν πίσω λη-
[σμονεῖται·
ὁ χρόνος πρὸς τὸν θάνατον καταμετρεῖται
[μόνον.

Ζῇς, ὡς ἀνάμνησις, ἐκεῖ, φανὲ, μεμονωμένη,
διπλῆν φωτίζων νέκρωσιν· τοὺς τάφους τῶν
[θανόντων,
τὴν λήθην. ἄλλον θάνατον ὅστις αὐτοὺς
[προσμένει,
τὴν λήθην, κοιμητήριον ἐν τῇ ψυχῇ τῶν
[ζώντων.

Ναί! λησμονοῦσι, καὶ αὐτοὺς τοὺς ζῶν-
[τας λησμονοῦσι·
τὸ παρελθὸν ὡς σάβανον ἡ λήθη περιβάλλει·
εἰπὲ ζῶντες τοὺς νεκροὺς ἐπὶ μικρὸν θρηνοῦσι
καὶ μύρη ἡ κυπάρισσος ἐπὶ τῶν τάφων
[βάλλει.

Ὦ φῶς, ὦ φῶς ταλαίπωρον! ἐνῷ οἱ ἀ-
[δελφοί σου
φωτίζουσι συμπόσια χαρᾶς καὶ εὐθυμίας,
ἀλλ' ἔρημος διέρχεται εἰς τάφους ἡ ἀκτίς
[σου,
φωτίζουσα τοῦ Χάρωνος ὠχρὰς τὰς εὐ-
[χίας.

Παράδοξον συμπόσιον! ἀπλοῦνται ἐσπαρ-
[μέναι
αἱ τράπεζαι μαρμάριναι καὶ ὁ σταυρὸς
[πλησίον·
ἐπιτάφιαι δείκνυνται ἐπάνω ἐστρωμέναι
κεφαλὴν τὴν λήθην ἡ σιγὴ εἰς τὸ νεκροταφεῖον.

Τίς σου πίπτει ἐπ αὐτῶν ὡς νεκρικὴ
[ὠχρότης,
τίς φαιὰ τάσθη ἑορτὴν μὲ τόσην ἡμερίαν;
καὶ ποῦ καὶ ποῦ ἐγείρεται μαρμάρινος
[συμπότης·
ὦ! πάντες θὰ καθίσωμεν εἰς τράπεζαν
[ὁμοίαν.

Θώπευε, θώπευε, φανὲ, τὴν πλάκα τῶν
[θανόντων·
ὀλίγοι ἐκοιμήθησαν χωρὶς τινὸς θωπείας·
πόσοι θὰ ἦσαν σήμερον ἐδῶ ἐν μέσῳ ζώντων,
ἐὰν ἐθώπευεν αὐτοὺς ἓν βλέμμα συμπα-
[θείας.

Ἀστὴρ τῶν τάφων πλανερὸς, τὸ φῶς ἐκεῖνο
[τρέμον
φωτίζει τὴν ἀστερηρὴν ὁδὸν τοῦ διαβάτου,
καὶ πνευστιᾷ εἰς τὴν πνοὴν τὴν κρύαν τῶν
[ἀνέμων
Ὦ φῶς! τί μὲ παρατηρεῖς ὡς ὀφθαλμὸς
[θανάτου;

Δὲν τὸν φοβοῦμαι ὄρθιος πρὸ τοῦ θανά-
[του βαίνω·
δὲν ψάλλω τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, αἰτῶν ἀθα-
[νασίαν!

Τὸ φίλημά του τὸ ψυχρὸν ἀτάραχος προσ-
[μένω.
Τίς τὴν γαλήνην δὲν ποθεῖ μετὰ τὴν τρι-
[χυμίαν ;

Πόσον ὡραῖα μειδιᾷ ἡ ὄψις τῆς πρωΐας !
Εἶναι γλυκὺς ὁ ἥλιος, τὸ πρῶτον φῶς του
[στέλλων.
Ἀ ! παντοχοῦ ἀπήντησα ἓν φάσμα εὐτυ-
[χίας·
τὴν εὐτυχίαν οὐδαμοῦ, οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ
[μέλλον.

Μέλλον τῆς τύχης παίγνιον· τοῦ βίου
[εἰρωνία,
λέξις οὐδὲν σημαίνουσα ἢ πάροδον τοῦ
[χρόνου.
καὶ φάρμακον, ὅπερ ροφᾷ παροῦσα ἡ πικρία,
ὅπως ἐπέλθῃ αὔριον μετὰ ὁμοίου πόνου.

Μέλλον, λέξις σημαίνουσα τὴν ἔλλειψιν
[παρόντος,
ἠχὼ τῶν πόθων, οἵτινες βλαστάνουσι λα-
[θραίως,
πολλάκις ἀνταράχλασις ὠχρὰ τοῦ πα-
[ρελθόντος,
πλὴν πάντοτε κατοπτρισμὸς δεικνύμενος
[ματαίως.

Μέλλον, καθὼς ἡ ἀστραπὴ τὸ σκότος ἐπε-
[κτεῖνον,
τῆς συμφορᾶς ὁ ἐμπαιγμός, ἰσχὺς ἀδυναμίας,
τὸ σκοτεινόν του πρόσωπον ἐπὶ τοῦ τάφου
[κλῖνον
κ' ἐκεῖθεν θάλλον, ὡς ἐλπὶς κενὴ ἀθανασίας.

Ἰδοὺ τὸ μέλλον· ἡ ρυτὶς, θωπεία τοῦ θα-
[νάτου·
ἓν δάκρυ σπεῖρον ἕτερον, χρανγὴ ἀπελ-
[πισίας,
ἕως οὗ ἔπειτα ἐντὸς μαχαίνεκροχραβδάτου
σταυρώσης τοὺς βραχίονας ἐπὶ νεκρᾶς
[καρδίας.

Μόνος, καθὼς αὐτὸ τὸ φῶς εἰς τὸ νεκρο-
[ταφεῖον,
φωτίζων πόθων μνήματα καὶ πτώματα
[ὀνείρων,
ἀγνώστου πόνου ἕρμαιον, διέρχομαι τὸν
[βίον
τὰ ῥάκη σύρων τῆς ζωῆς τὸ παρελθόν μου
[σύρων.

Φαιὲ ὅταν τὸ ἔλαιον σὲ λείψει, τί θὰ γίνῃς;
Τί; θὰ σβεσθῇς. Καλλίτερον· ἀφοῦ ἡ Μοῖρ'
[ἀγρίως
προώρισε τὴν λάμψιν σου ἐπὶ σποδοῦ νὰ
[χύνῃς,
τί ὠφελεῖ εἰς σὲ τὸ φῶς καὶ εἰς ἐμὲ ὁ βίος ;

ΑΙΝΙΓΜΑ Ι'.

Ὅσον εἷς ἓν ἐκ τῶν ἐθνῶν εἶμ' ἀπεχθὴς καὶ
[μισητός,
Τόσον σ' τὰ πλεῖστα ἐξ αὐτῶν, εἶμαι ὁ μόνος
[λατρευτός.
Σ' τὴν χρῆσιν ὅλων ἔρχομαι, μὲ βλέπεις ἐν
[ὠκεανοῖς,
σ' τὰ δυό μου πρῶτα γράμματα, ἐὰν σκλη-
[ρὸς, φίλε, φανῇς
καὶ τ' ἀποκόψῃς· ἐὰν δὲ θελήσῃς καὶ τὸν
[ὀμφαλὸν
τοῦ ὅλου μου νὰ λάβῃς σὺ, εὑρίσκεις ὅτι ἓν
[καλὸν
τοῦσώματόςσου ὑλικὸνἀποτελῶ. Ἀλλὰ σ' ἀρκεῖ
πρὸς λύσιν μου εἰκὼν πιστὴ, ἥτις ἐντός σου
[ἐνοικεῖ.

ΙΔΚ. Ι. ΔΡΑΓΑΤΣΗΣ.

Προσθέτομεν ἐνταῦθα ὡς λύτας τοῦ Ζ'. αἰνίγματος καὶ τὴν κ. Βικτωρίαν Πατρικίου ὡς καὶ τοὺς κ. κ. Α. Μαλατόπουλον Ῥίζον Ἐλευθεριάδην. ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς λύτας τῶν αἰνιγμάτων Η'. καὶ Θ'. δημοσιεύσομεν αὐτοὺς εἰς τὸ ϑον φυλλάδιον. Παρατηροῦμεν ὅμως τοῖς κ. κ. Συνδρομηταῖς ὅτι, ἡ χάρις αὕτη γίνεται διὰ τελευταίαν φοράν, καὶ ὅτι ὀφείλουσι τοῦ λοιποῦ νὰ πέμπωσι τὴν λύσιν ἐγκαίρως.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Τοῦ κ. Δ, Παυλίδου ἀποχωρίσαντος εἰκειοθελῶς τῆς συνεκδόσεως τοῦ Περιοδικοῦ ἡμῶν καὶ τοῦ κ. Ι. Καμπαλούρη διαδεχθέντος αὐτὸν παρακαλοῦνται οἱ κ. κ. συνδρομηταὶ ὅπως τοῦ λοιποῦ ἀπευθύνονται ἀποκλειστικῶς τοῖς κ. Κ. Ζαχαριάδῃ, ἢ Ι. Μαμοπούλῳ ἢ Ι. Καμπαλούρῃ.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Εὐμουσίαν ἀσκεῖν.
(Εὐριπίδ).

ΕΤΟΣ Α'. 1 *Αὐγούστου 1878.* *ΑΡΙΘΜΟΣ* 9.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ

κατὰ τοὺς Γερμανοὺς κριτικούς,

Ὑπὸ

Auguste Laugel.

(Ἐκ τῆς Revue de deux mondes).

Ἐν τῇ σπουδαίᾳ ταύτῃ πραγματείᾳ περὶ τοῦ μεγάλου πατρὸς τῆς Ἰωνικῆς Σχολῆς, ὁ κριτικώτατος Γάλλος συγγραφεὺς ἀναπτύσσει σπανίαν ἐμβρίθειαν καὶ πολυμάθειαν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Ἐκ τῆς βαθυτάτης ὕλης τῶν Γερμανῶν κριτικῶν τὴν ὕλην αὐτοῦ ἀρυόμενος, δι' ἀξιολόγου ἀλληλουχίας ἰδεῶν καὶ ἱστορικῶν γεγονότων πραγματεύεται λίαν γλαφυρῶς τὰ περὶ τῆς μοναδικῆς ἀποστολῆς καὶ διακεκριμένης ἐπιστημονικῆς ἀξίας τοῦ μεγάλου Ἕλληνος φιλοσόφου. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς ἀμέσως τις ὑπολαμβάνει ὅτι πρόκειται περὶ τῆς καθ' ὅλου διδασκαλίας τοῦ Πυθαγόρα· ὁ συγγραφεὺς ὅμως οὐδόλως ἅπτεται τοῦ καθαρῶς ἰδεολογικοῦ καὶ φιλοσοφικοῦ μέρους τῆς διδασκαλίας ταύτης, λεπτομερῶς ἀναπτύσσων μόνον τὸ ἐπιστημονικόν. Προλογίζόμενος διὰ βραχέων, ἐξαίρει τὸ ἔργον καὶ τὴν χρῆσιν τῆς εἰλικρινοῦς κριτικῆς, ἀσμενιζούσης μόνον ἐν τῇ ἀδόλῳ ἱστορικῇ ἀληθείᾳ, ἀναφέρει τὰς πηγὰς αὐτοῦ, καταδεικνύει ὅτι ἡ ἱστορία τῶν μαθηματικῶν τὰ μάλιστα συμβάλλεται εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ, προβαίνων εἰς τὸ κύριον αὐτοῦ θέμα, λέγει σαφῶς καὶ καθαρῶς ὅτι οὐδεὶς πρὸ τοῦ Πυθαγόρα εἶχεν ἐγκεντρίσει τὴν ἐξ Ἀσίας ἐπιστήμην εἰς τὸ δένδρον τῆς Ἑλληνικῆς βαθυτάτης, ἐξ οὗ ἐγκεντρίσματος βαθμηδὸν ἀνέβλαστεν ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμός. Κατόπιν τούτων ἐν ἱστορικῇ εἰλικρινείᾳ ἀδιστάκτως κηρύττει ὅτι πολλὰ ὀφείλει ἡ Εὐρώπη πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πολιτισμοῦ Ἀσίαν ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν Αἴγυπτον, ἣν ἀποκαλεῖ πατρίδα τῆς Γεωμετρίας. Ἐν ἀκριβολογίᾳ δὲ προφανῶς Γερμανικῇ ἀνακαλύπτει ὅτι οὐδένα τῶν μαθητῶν τοῦ Πυθαγόρα δικαιούμενα

νὰ νομίσωμεν ὑπέρτερον τοῦ διδασκάλου, ἀλλ' οὐδὲ κἂν ἐφάμιλλον αὐτοῦ, τοῦθ' ὅπερ χαρακτηρίζει ὡς εὐτύχημα τῆς κριτικῆς, δυναμένης οὕτω κάλλιον καὶ αὐστηρότερον νὲ ἐκτιμήσῃ τὰ κατὰ τὸν ἄνδρα. Ἀρχόμενος δὲ τῆς βιογραφίας τοῦ Πυθαγόρα καὶ ἐκαρὰ ἀναφέρων περὶ Φερεκύδου, Θάλητος καὶ Ἀναξιμάνδρου, δὲν παραλείπει νὰ ἀναπαύῃ ἑκάστοτε τὸν ἀναγνώστην δι' ἐπαγωγῶν περιγραφῶν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς παλαιᾶς Ἀσσυρίας, τοῦ ἐμπορίου τῆς κεντρώας Ἀσίας, Αἰγύπτου καὶ λοιπῶν τοῦ ἀρχαίου κόσμου χωρῶν· δεικνύει κατὰ πόσον, τοῦ χρόνου προϊόντος, ὑπερτέρησαν οἱ Ἕλληνες τῶν Ἀσιανῶν, εἰσάγει θαυμασίως τὸν ἀναγνώστην εἰς τὴν γένεσιν τῆς Γεωμετρίας καὶ πάσης μαθηματικῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἀρχαίων λαῶν Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἐν ἄκρᾳ λεπτομερείᾳ ἀφηγεῖται πῶς ἀνεπτύχθη ὑπὸ τῶν Πυθαγορείων ἡ ἐπιστήμη τῶν ἀριθμῶν. Ὁμολογητέον δὲ ὅτι ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ πρόκειται κυρίως περὶ τῶν ἀριθμῶν· οὐδόλως δὲ σφαλλόμεθα ὁρισάζοντες αὐτὴν ἱστορίαν τῆς πρώτης ἀναπτύξεως τῆς ἀριθμητικῆς. Τέλος διηγούμενος διὰ μακρῶν τὰ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ ἀπελευθερώσεως καὶ τὰ τῆς εἰς Ἰταλίαν μεταβάσεως τοῦ Πυθαγόρα, ἀποδεικνύει ὅτι οἱ πάντες, σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες, ἔμποροι καὶ βιομήχανοι, ἄνδρες καὶ νήπια, ὀφείλομεν πολλὰ πρὸς τὸν μέγαν ἄνδρα καὶ, ἐπανάγων τὸν λόγον εἰς τὴν ἀριθμητικὴν καὶ κριτικήν, περὶ ἐκείνης μὲν ἀποφαίνεται ὅτι ἡ τελευταία καὶ λαμπροτέρα αὐτῆς κατάκτησις εἶνε τὸ μηδενικόν, περὶ ταύτης δὲ ὅτι, εἰσδύουσα εἰς τὴν βαθεῖαν ἱστορίαν τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν λαῶν, ἀποβαίνει φῶς τὰ πάντα καταυγάζουσα.

Δ. Γ. ΜΟΣΤΡΑΤΟΣ.

Ὅσοι, γεννηθέντες ἐν μέσῳ τῷ νεωτέρῳ πολιτισμῷ, ὑπολαμβάνουσιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔσχον ἀνέκαθεν πάσας τὰς ἰδέας, αἵτινες εἶνε ὄργανα τοῦ πολιτισμοῦ τούτου, ἀπατῶνται ἀπάτην δεινήν. Αἱ ἰδέαι, ὡς οἱ λαοὶ καὶ αἱ γενεαί, ἔχουσιν ἀνάπτυξιν, ἔκλειψιν, ἱστορίαν. Πόσα σύνθετα στοιχεῖα δὲν μίγνυνται εἰς τὸν ἀορίστως καλούμενον πολιτισμόν! Παρὰ τὴν κατ' ἐπίδειξιν ταύτην ἱστορίαν, πλήρη σκηνικῶν παραστάσεων, καταστροφῶν, καταλόγων δυναστειῶν καὶ μαχῶν, ἡ νεωτέρα σοφία σπουδάζει περὶ τὴν βραδεῖαν καὶ σκοτεινὴν γένεσιν τῶν φιλοσοφικῶν, θρησκευτικῶν, καὶ ἐπιστημονικῶν διδασκαλιῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσί πως τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αἱ ἔρευναι τῆς κριτικῆς ἀνακαλύπτουσιν οὕτω τῆς ἱστορίας τὴν ἀληθῆ ἔννοιαν, ἐξηγοῦσι τὴν ἀκμὴν καὶ παρακμὴν πῶν ἐθνῶν, ὁρίζουσιν ἑκάστῃ γενεᾷ τὸν ἰδιάζοντα αὐτῇ προορισμόν, καὶ δι' ὅλως νέου φωτὸς καταυγάζουσι τὸ μέγα ἐκεῖνο δρᾶμα, οὗ θεαταὶ ἅμα καὶ ὑποκριταὶ ὑπάρχομεν. Καὶ ποῦ δὲν ἀνῆψεν ἡ κριτικὴ τὸν πυρσὸν αὐτῆς; Ἐν τῇ θεολογίᾳ, ἐν τῇ γλωσσολογίᾳ, ἐν τῇ γραμματικῇ, ἐν τῇ ἐθνογραφίᾳ, ἐν τῇ γεωγραφίᾳ, ἐν τῇ τέχνῃ. Ἡ κριτική, καὶ ὅταν ἀκόμη ἐργάζηται ἐπὶ ἐδάφους λίαν στενοῦ καὶ κατ' ἐπιφάνειαν λίαν ἀγόνου, οὐχ ἧττον, ὑπομονῇ καὶ δεξιότητι, κατορθοῖ νὰ δρέπηται καρποὺς ἀγλαοτάτους.

Τίς λ. χ. πιστεύει ἀμέσως ὅτι ἡ ἱστορία τῶν μαθηματικῶν παρέχει μαρτύρια πολυτιμότατα εἰς τὴν γενικὴν τῶν ἐθνῶν ἱστορίαν; Τοὺς βουλομένους νά πεισθῶσι περὶ τούτου παραπέμπω εἰς νεοφανὲς βιβλίον, πραγματευόμενον περὶ τῶν ἀρχῶν τῶν μαθηματικῶν ἐπιστημῶν, συγγραφὲν ὑπὸ τοῦ νεαροῦ καθηγητοῦ τοῦ ἐν Heidelberg πανεπιστημίου κ. Μαυρικίου Κάντορος. Τὸ γ' ἐμοί, δὲν ἀνεχαιτίσθην πρὸ τῆς ὀπωσοῦν τρομακτικῆς ἐπι-

γραφῆς τοῦ βιβλίου «Μαθηματικαὶ συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ τῶν λαῶν». Ἐθαύμασα δ' εὑρὼν ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κ. Κάντορος πλείστας σκέψεις, διαφερόντως ἀκριβεῖς, προερχομένας ἐξ ἐρευνῶν λίαν ἀγόνων, κατὰ τὸ φαινόμενον, χωρὶς κἂν νὰ ὑπονοῶ, πρὸ τῆς ἀναγνώσεως, ἕως ποῦ ἡ ἱστορία τῶν μαθηματικῶν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς διαφώτισιν τῆς κυρίως λεγομένης ἱστορίας. Ἐξ ἐδάφους τοσοῦτο στενοῦ πᾶς τις ἐννοεῖ ὅτι οὐδεὶς καρπὸς συλλέγεται· καὶ ὅμως, ἐὰν ὀλίγον σκεφθῶμεν, ἀμέσως θέλομεν πεισθῇ ὅτι, ἐκτὸς τῆς περὶ τὰ μαθηματικὰ ἐπιστήμης, οὐδὲν ἄλλο ἅπτεται ἀκριβέστερον τοῦ ἐνδομύχου βίου, τῶν ἠθῶν, τῶν παραδόσεων καὶ παντὸς ὅ,τι ἀπαρτίζει τὸν πολιτισμὸν λαοῦ τινος. Ἡ ἀριθμητικὴ οὐ μόνον κανονίζει τὰς ἕξεις τοῦ ἐμπορίου, τὰς σχέσεις τοῦ κεφαλαίου πρὸς τὴν ἐργασίαν καὶ τὰς συνηθείας τῶν συναλλαγῶν, ἀλλὰ καὶ ἐνεργεῖ ἔτι ὑψηλότερον, ὑποδεικνύουσα τοῖς λαοῖς τί καλεῖται ἔργον καὶ ἀντικείμενον τῆς θεωρητικῆς μεγαλονοίας. Τὰ σημεῖα, τὰ συμβολα, αἱ πράξεις τῆς ἀριθμητικῆς, ὁτὲ μὲν ἀντιτάσσουσι ταῖς ἀφῃρημέναις ἐννοίαις ἀνυπέρβλητα προσκόμματα, ὁτὲ δὲ ἀνοίγουσιν αὐταῖς ἀπέραντα διαστήματα. Ἡ ἐπιστήμη τῶν ἀριθμῶν παρέχει πάσαις ταῖς λοιπαῖς μέτρα τινὰ ὧν ἄνευ ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ πρόοδος αὐτῶν. Τούτῳ τῷ τρόπῳ ἡ προκαλεῖ, ἡ ἐπιβραδύνει ἐπ' ἀόριστον τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, ἐφ' ὅσον αὕτη ἐρείδεται ἐπὶ ἰδεῶν μᾶλλον ἢ ἧττον φιλοσοφικῶν. Σκεπτόμενοι περὶ τῶν κατὰ τὴν Γεωμετρίαν, εὐκόλως ἐννοοῦμεν ὅτι ὅλως διαφόρως ἔχει πρὸς τὴν ἀριθμητικήν Ὁ μὲν ἀριθμός, ἀφῃρημένον τι, τὸ δὲ σχῆμα ἀναφέρεται τοῖς βλέμμασι καὶ τοῖς αἰσθήμασι. Διὰ τοῦτο οὐδὲν ἄτοπον ἂν τὸ ἀλγεβρικὸν ἐκ διαμέτρου ἀντίκειται καὶ διαφέρει τοῦ γεωμετρικοῦ πνεύματος. Οἱ δύο οὗτοι κλάδοι τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν ἔσχον ἱστορικὰς ἀναπτύξεις σχεδὸν ἀσχέτους ὡς πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. Ἡ μὲν ἀριθμητική, ἡ ἐπιστημονική, ἐξῆλθε τῆς Ἀσίας, κατὰ τὰς ἀποδείξεις τοῦ κ. Κάντορος, ἔχουσα κοιτίδα τὴν παλαιὰν Βαβυλῶνα καὶ τὴν Κίναν· ἡ δὲ γεωμετρικὴ ἐπιστήμη, ὅλως αἰσθητικὴ καὶ ἐξωτερικὴ ὑπάρχουσα, ἤνθησε τὸ πρῶτον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ Ἑλλάδι. Ἐκ τῆς συζεύξεως ἄρα τῆς ἀσιατικῆς μετὰ τῆς ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας ἐγεννήθη πᾶσα ἡ ἐπιστήμη τῶν ἀρχαίων, ὁ δ' εὐτυχὴς οὗτος συνδυασμὸς ὑπῆρξεν ἔργον ἑνὸς καὶ μόνου ἀνδρὸς, τοῦ Πυθαγόρα.

Εἶνε ὄντως ἐκπληκτικὸν ὅτι ἑνὶ καὶ μόνῳ ἀνδρὶ τολμῶσι ν' ἀποδίδωσι τηλικαύτην κλῆσιν· ἀλλ' ὅμως, ὅσον ἀνατρέχομεν τὰς γενεὰς τῆς βαρβαρότητος καὶ ἀμαθείας, τόσον τὰ ἐπὶ τοῦ σκοτεινοῦ τούτου ἐδάφους ὑπερκείμενα ἄτομα εἶνε ἔξοχα καὶ δυσδιάκριτα. Ἐν χρόνοις πολιτισμοῦ λεπτοῦ ἡδὴ καὶ ἐντελοῦς, τὸ ἔργον τῆς προόδου καταντᾷ κοινὸν καὶ ἀλληλέγγυον· διότι, ἂν καί τινα ὀνόματα ὑπερτεροῦσι τῶν πολλῶν, οὐχ ἧττον ὅμως βλέπομεν τοὺς μεγάλους ἄνδρας περιστοιχουμένους πάντοτε ὑπὸ πλειάδος βοηθῶν, προδρόμων, ὀπαδῶν, οἵτινες στηρίζουσί πως αὐτούς, ἄξιοι γινόμενοι καὶ αὐτοὶ μοίρας τινὸς τοῦ κλέους ἐκείνων. Ἄλλως τε δέ, ἀφοῦ ἡ ἐπιστήμη ἐθεμελίωσε πλέον τὰς μεθόδους αὐτῆς καὶ εὗρε τὰ πρὸς τοῦτο ὄργανα καὶ ἵδρυσε τοὺς πρώτους καὶ κυρίους αὐτῆς νόμους, ἡ μὲν μεγαλόνοια εὑρίσκει καὶ αὐτὴ μόνον τὰ περισσεύματα τῶν κλασμάτων, αἱ δὲ νέαι ἀνακαλύψεις δὲν εἶνε ἀληθεῖς ἐπαναστάσεις. Δὲν δημιουργοῦμεν πλέον, ἀλλ' ὡραΐζομεν, βελτιοῦμεν καὶ τελειοποιοῦμεν. Ἀλλ' ἐν τῇ ἀρχαιότητι συνέβη ὅλως τοὐναντίον· ἐν αὐτῇ ἡ μεγαλοφυΐα μένει δύναμις μεμονωμένη καὶ χωριστή, ὁμοία πρὸς τὰς κορυφὰς ἐκείνας, αἵτινες ὑψοῦνται

ὑπὲρ τὴν πεδιάδα καὶ δὲν ὑπερείδονται ὑπ' οὐδενὸς ἀντερείσματος ὀρέων καὶ λόφων. Τὸ ἔργον Ἀριστοτέλους, Πυθαγόρα, Πλινίου, εἶνε κολοσσιαῖον. Οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἦσαν πλέον ἢ ἄνδρες· ἦσαν ζῶσαι δυνάμεις καὶ, μηδαμῶς πρὸς ἡμᾶς σχετιζόμενοι, ἔρριψαν τὸν πολιτισμὸς εἰς αὔλακας νέους. Οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι δύνανται νά χρησιμεύσωσιν ὡς ὅρια μεταξὺ τοῦ ἡγηθέντος αὐτῶν καὶ τοῦ μεθεπομένου χρόνου. Ὁ Πυθαγόρας, περὶ οὗ κυρίως μέλλω νὰ λαλήσω, ἤθελεν ἀποθεωθῆ, ἂν ἤρχετο ὀλίγους πρότερον αἰῶνας. Ὁ βίος αὐτοῦ ταχέως εἶχε γείνει συναξάριον ἁγίου, τὰ δὲ θαυματουργήματα αὐτοῦ οἱ πάντες διηγοῦντο. Οἱ διάπυροι αὐτοῦ μαθηταὶ ἐπίστευον εἰλικρινῶς ὅτι οὐδὲν ἡ φύσις ἠρνεῖτο αὐτῷ. Οἱ ῥύακες ἐλάμβανον φωνὴν ἵνα λαλήσωσιν αὐτῷ· ἡ μανία τῶν θηρίων ἐπραΰνετο αὐτοῦ προσερχομένου, ἐν πλείστοις δὲ τόποις συγχρόνως εἶχον ἰδεῖ αὐτόν. Ἡ εὔπλαστος καὶ χαρίεσσα τῶν Ἑλλήνων φαντασία ἠδύνατό ποτε νὰ μὴ ἐγκατασπείρῃ τὰ κοῦφα καὶ ἐλαφρὰ ἄνθη αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἰχνῶν τοῦ σοφοῦ τούτου, κατέχοντος τὰ μυστήρια Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἰδόντος ἀπωτάτας χώρας καὶ, μετὰ τὰ μυστηριώδη μαθήματα τῆς Σχολῆς, μὴ ἀπαξιοῦντος νὰ λαλῇ λιγέως καὶ εὐφραδῶς ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς νεανίαις; Ἡ κριτικὴ, ἂν καὶ χωρίζει ἀπὸ τοῦ μύθου τὴν ἀληθῆ ἱστορίαν, οὐχ ἧττον, πνέουσα τὴν πνοὴν αὐτῆς ἐπὶ ψευδῶν τόσον ἀθώων, ἀνευρίσκει ἄνδρα ἐκ τῶν τὰ μάλιστα ἐξόχων. Τὸ ἔργον τοῦ Πυθαγόρα εἶνε ἐξ ἐκείνων τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶσιν· εὐτυχῶς δὲ αἱ περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ παραδόσεις σχετίζουσι πρὸς τὸ τοῦ διδασκάλου ὄνομα τὰ ὀνόματα λίαν ὑποδεῶν καὶ ταπεινῶν μαθητῶν. Ὁ δυνηθεὶς νὰ συζεύξῃ τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα μετὰ τοῦ ἀσιατικοῦ, τοσαύτην ἔχει ἀξίαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν ἐπιστημῶν, ὅσην ὁ θεῖος Ὅμηρος ἐν τῇ τῆς ποιήσεως. Ἄλλως τε δὲ ἡ βιογραφία τοῦ Πυθαγόρα εἶνε ἐκ τῶν τερπνοτάτων ἐκείνων καὶ θελκτικωτάτων, τῶν ἀναφερομένων ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῶν μεγάλων μυστῶν τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου. Ὁ Βίος δ' αὐτοῦ τοῦτο ἔχει τὸ ἴδιον, ὅτι παρέχει ἡμῖν καὶ χορηγεῖ τὸ μυστήριον καὶ τὴν κλεῖδα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ, διόπερ δέον νὰ γνωσθῇ ἐν πάσῃ λεπτομερείᾳ.

Δὲν ἐστερήθη βεβαίως βιογράφων· ἀλλ' ὅ,τι περὶ αὐτοῦ λέγεται, ἀφοῦ ἐπὶ πολὺ ἐπιστεύθη, ἐφάνη ἔπειτα τόσον ἔκτακτον, ὥστε ταχέως ἡ κριτική, ἀντιδρῶσα κατ' εὐπιστίας τόσον ἀφελοῦς, πάντα συλλήβδην ἀπέβαλε καὶ ἀπέρριψε. Τὰ συναξάρια τῶν πολλῶν εἶχον κατακαλύψει τὸν παράδοξον τοῦτον βίον διὰ τοσούτων μύθων, ὥστε δὲν εἶχον φροντίσει νὰ χωρίσωσι τό ἰσχυρὸν τῶν πραγμάτων ὑφάδιον, ἀφ' ὧν εἶχε κατακαλυφθῇ περιττῶν κοσμημάτων. Σήμερον γενικῶς πιστεύεται ὅτι ὁ Βίος τοῦ Πυθαγόρα δὲν δύναται νὰ γραφῇ καὶ ὅτι πάντα τὰ κατ' αὐτὸν μόνον ἐν τούτῳ συμπεριλαμβάνονται, ὅτι δηλ. ὁ Ἕλλην οὗτος ἐγεννήθη ἐν Σάμῳ καὶ ἀπέθανεν ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἰταλίᾳ. Ἀλλὰ πόθεν προέρχεται ἡ ἀπιστία αὕτη; Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν δεδομένον τι, δυνάμενον νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς Βιογραφίας τοῦ Πυθαγόρα;

Οἴκοθεν ἐννοεῖται ὅτι δὲν σκοπεύομεν κατὰ τοὺς παρόντας χρόνους ν' ἀπονείμωμεν τοῖς ἐνδοξοτάτοις βιογράφοις τοῦ Πυθαγόρα τὰ στομφώδη ἐκεῖνα ὀνόματα ἅπερ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐκλείσαν αὐτούς. Ἡμεῖς πλέον οὔτε τὸν Πορφύριον ὀνομάζομεν θεῖον, οὔτε τὸν Ἰάμβλιχον θαυμαστόν· ἡ νεωτέρα κριτικὴ νομίζει τοὺς ἀντιπροσώπους τούτους τῆς Νεοπλατωνικῆς Σχολῆς μετριώτατα πνεύματα καὶ ἁπλοῦς ἀπανθιστάς. Ἐντοσούτῳ ὁ Γερμανὸς Ῥόθ, ὁ προώρως ἀπὸ τῶν ἀγκαλῶν τῆς ἐπιστήμης ἁφαρ-

πασθεὶς, ἀποδεχόμενος τὰς κρίσεις αὐτῶν, παρατηρεῖ ὅτι ἀμφότεροι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι, πιστοὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν κλῆσιν, ἐδανείσαντο πάσας τὰς εἰς τὸν Πυθαγόραν ἀφορώσας λεπτομερείας παρὰ τοῦ Δικαιάρχου καὶ Ἀριστογένους, μαθητῶν τοῦ Ἀριστόλα, οὓς ὅ τε Κικέρων καὶ πάντες οἱ ἀρχαῖοι νομίζουσι κατὰ πάντα ἀξιοπίστους καὶ φιλεγγύους συγγραφεῖς. Ἅλστε, κατὰ τὸν Ρόθ, αἱ δάνειαι αὗται μαρτυρίαι Ἰαμβλίχου τε καὶ Πορφυρίου κέκτηνται ὄντος τοιαύτην ἀξίαν, ὥστε ἡ κριτικὴ ἀδίκως ἤθελέ ποτε περιφρονήσει αὐτήν. Τὸ ἔργον τοῦ Ρόθ, ἥκιστα γνωστὸν ὑπάρχον, εἶνε ἄξιον πάντων τῶν ἐπαίνων ἃς δαψιλεύει αὐτῷ ὁ Κάντωρ, ὅστις, ἀσπαζόμενος τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ γνώμην, ἠναγκάσθη νὰ ἐπιρρώσῃ τὰς μαρτυρίας τοῦ Πορφυρίου καὶ Ἰαμβλίχου διὰ τῶν τοῦ Νικομάχου, Γενέσεως τοῦ Σμυρναίου καὶ Πρόκλου. Δυστυχῶς στερούμεθα τῶν συγγραμμάτων τοῦ Λεσβίου Θεοφράστου, συγχρόνου τοῦ Δικαιάρχου, ὧν τὰς ἐπιγραφὰς μόνον διέσωσε Διογένης ὁ Λαέρτιος, ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν βιβλίων Εὐδήμου τοῦ Ροδίου.

Ἡ ἀντίδρασις τῶν ὑπὲρ τοῦ Πορφυρίου καὶ Ἰαμβλίχου ἀπολογουμένων, τοιαῦτα ὑπὲρ τοῦ Πυθαγόρα ἔσχον ἀποτελέσματα, εἶτα οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προΐδωσιν. Ἐπὶ μὲν τῇ πίστει αὐτῶν ἐπὶ πολὺ ἐπιστεύθη ὅτι ὁ κλεινὸς φιλόσοφος ἐγεννήθη ἐν Βαβυλῶνι, ὅπερ μετ' ὀλίγον ἐπαύσαντο πιστεύοντες· ἡ σπουδαιότης ὅμως τῶν τε ἰδεῶν καὶ τῶν διδασκαλιῶν, ἃς ὁ Πυθαγόρας εἶχε συλλέξει ἐν Ἀσίᾳ, οὐδέποτε ἐγνώσθη ἀκριβῶς, οὐδ' ἐμελετήθη ἐπιστημονικῶς ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Ποτὲ δὲν ἠδόκησεν ἡ ἑλληνικὴ ἀγερωχία ν' ἀνομολογήσῃ ὅτι ἔχει πρὸς τοὺς Βαρβάρους ὀφειλήν τινα, οὐδὲ κἂν ἐφαντάσθη ὅτι ἠδύνατο νὰ ὀφείλῃ τι εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα, ἅπερ τοσάκις τὰ ὅπλα αὐτῆς εἶχον νικήσει καὶ ἅπερ ἐν τέλει καθυπέταξε. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πυθαγόρας οὐδενὶ ἴσως ἀπεκάλυψε, οὐδὲ τοῖς φίλοις αὐτῷ μαθηταῖς, πᾶν ὅ,τι εἶχε μαθεῖ κατὰ τὴν μακρὰν αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι αἰχμαλωσίαν· τὸ μυστηριῶδες καὶ ἀπόκρυφον οὐκ ὀλίγον ἐμίγνυτο ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ καὶ τερατείᾳ. Ἐδίδαξε τὴν Ἑλλάδα καὶ δὲν ἐταπείνωσεν αὐτὴν, ἐπλούτισε τοὺς Ἕλληνας καὶ δὲν ἐρανέρωσεν αὐτοῖς πόθεν ἠρύσατο πάντας ἐκείνους τοὺς θησαυρούς. Καὶ ὅμως μετὰ δισχίλια καὶ ἐπέκεινα ἔτη, ἔχει τὴν δύναμιν ἡ νεωτέρα κριτικὴ νὰ διεισδύσῃ εἴς τινα τῶν μυστηρίων ἐκείνων, ὑφ' ὧν περιεκαλύπτετο ἡ πυθαγορικὴ διδασκαλία καὶ νὰ δικαιώσῃ, εἰ καὶ λίαν ὀψέ, τὴν Ἀσίαν, ἐφ' οἷς ὀφείλουσιν αὐτῇ τὸ μὲν πρῶτον ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ ρωμαϊκός.

Μνήσαρχος, ὁ τοῦ Πυθαγόρου πατήρ, ἐγεννήθη ἐν Λήμνῳ καὶ ἐγκατέστη ἐν Σάμῳ, ὑποκειμένῃ τότε Πολυκράτει τῷ πρεσβυτέρῳ· Ἦτο σιτέμπορος, συχνὰ ἐπισκεπτόμενος τὰς Ἑλληνίδας νήσους καὶ τὰς περὶ τὴν Μεσόγειον πόλεις. Κατά τινα τῶν περίπλων τούτων ἐγεννήθη ὁ Πυθαγόρας ἐν Τύρῳ, τῷ 569 Π. Χ. Παῖς ὢν ὁ Πυθαγόρας, πολλαχοῦ σὺν τῷ πατρὶ περιηγήθη, ἅσμενος ἐπισκεψάμενος τὰς τότε ἀνθούσας πόλεις τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας. Ὁ πλούσιος σιτέμπορος ἐρρόνει μεγάλα ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, λαμπρὰν ἐκδηλοῦντος κλίσιν πρός τε τὰς ἐπιστήμας καὶ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν.

Ὁ Πυθαγόρας, δεκαπενταετὴς τὴν ἡλικίαν, ὁπέφασισε νὰ περιηγηθῇ ἵνα πλουτίσῃ τὰς γνώσεις αὐτοῦ· ἀλλ' οἱ τύραννοι δὲν ἐπέτρεπον πάντοτε τοῖς νέοις νὰ ἐκπατρίζωνται καὶ νὰ περιηγῶνται. Ὁ Πυθαγόρας ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ νυκτὸς καὶ ἐπορεύθη κατ' ἀρχὰς εἰς Λέσβον, ἔνθα θεῖός τις αὐτοῦ ἠδέως αὐτὸν ὑπεδέξατο· Ἐν Λέσβῳ ὁ νεανίας ἤρξατο ἀκροώμενος τῶν μαθημάτων τοῦ Φερεκύδου, οὐχὶ μὲν μεγάλου καὶ πρωτοτύπου φιλοσόφου, κατόχου ὅμως ἱκανῶν

διδασκαλιῶν τῆς τῶν Αἰγυπτίων σοφίας. Ἦτο τότε ἡ Αἴγυπτος ἡ τὴν Ἑλλάδα προσελκύουσα σφίγξ. Ὡς σήμερον ἠνοίχθη ἡ Κίνα πρὸς τοὺς ἐξ Εὐρώπης λαούς, οὕτω καὶ ἐκείνη ἤρχιζε τότε νὰ θαμίζηται ὑπὸ τῶν ξένων· διότι ὁ Ψαμμίτιχος εἶχε κατορθώσει τὴν τοῦ κράτους αὐτοῦ ἵδρυσιν μόνῃ τῇ βοηθείᾳ μισθοφόρων Ἰώνων καὶ Καρῶν. Γενόμενος βασιλεὺς τῇ ἀρωγῇ τῶν Ἑλλήνων, πολλοὺς αὐτῶν παρ' ἑαυτῷ προσεκάλεσεν, ἔδωκεν αὐτοῖς γαίας καὶ ἐχορήγησε διάφορα ἀξιώματα. Ὁ Πυθαγόρας ἠθέλησε νὰ ἐπωφεληθῇ τὴν εὐκαιρίαν ταύτην καὶ ἐπεσκέψατο τοῦ Νείλου τὴν κοιλάδα. Πρὸ τούτου ὅμως, διατρίψας δύο ἔτη παρὰ τῷ Φερεκύδῃ, ἐπορεύθη εἰς Μίλητον ἵν' ἀκούσῃ τοῦ Ἀναξιμάνδρου καὶ Θαλοῦ.

(ἀκολουθεῖ.)

ΥΛΗ ΚΑΙ ΔΥΝΑΜΙΣ.

Δ'.

Ἡ δύναμις δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς ἄλλην δύναμιν ἀλλ' οὐχὶ καὶ νὰ μηδενισθῇ.

Ἐπειδὴ ἐξ ἀρχῆς μετεχειρίσθημεν τὴν λέξιν *δύναμις*, ἀναγκαῖον νομίζω νὰ εἴπωμεν ἐν ὀλίγοις ποίαν ἔννοιαν δίδομεν εἰς τὴν ἔκφρασιν ταύτην. Ὁ ἄνθρωπος ἐξ ἀρχῆς ἐσχημάτισε τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ὕλη δὲν δύναται αὐτομάτως νὰ ἐνεργῇ. Τοῦτο εἶναι μία ἀρχή, μία πεποίθησις τοῦ πνεύματος ἴσως ἐγωϊστική. Ἀλλ' ἐν τῷ πραγματικῷ κόσμῳ θὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ὕλη ἢ ἐνεργεῖ ἀφ' ἑαυτῆς, ἢ χρησιμεύει ἁπλῶς ὡς ὄργανον ἐνεργείας. Μὴ παραδεχόμενος ὁ ἄνθρωπος τὴν ὕλην ἀφ' ἑαυτῆς αὐτομάτως ἐνεργοῦσαν, ἠναγκάσθη νὰ προστρέξῃ εἰς *δυνάμεις* δι' ὧν ἡ ὕλη μεταπλάσσεται καὶ ζῇ. Τοιουτοτρόπως ὅπως ἐξηγήσῃ τὴν πτῶσιν τῶν σωμάτων, ἠναγκάσθη νὰ προστρέξῃ εἰς μίαν δύναμιν, τὴν βαρύτητα. Ὅπως ἐξηγήσῃ τὰ φωτεινὰ φαινόμενα, ἠναγκάσθη νὰ προστρέξῃ εἰς ἑτέραν δύναμιν, τὸ φῶς, κτλ.

Αὐτὴν τὴν ἰδέαν πρέπει νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν ὅταν ὁμιλῶμεν περὶ δυνάμεως, τουτέστιν ὅτι «δύναμις εἶναι ἔννοια τοῦ ἀνθρωπίνου νοός, τὴν ὁποίαν ὁ ἄνθρωπος ἠναγκάσθη νὰ πλάσῃ ὅπως ἐξηγήσῃ τὴν ἔμψυχον ζωὴν τῆς ὕλης». Δὲν θίγομεν ποσῶς τὸ ζήτημα ἂν ἔχωσι δίκαιον οἱ παραδεχόμενοι τὴν αὐτόματον τῆς ὕλης ζωήν, ἢ οἱ παραδεχόμενοι δύναμιν παραγωγὸν τῆς ζωῆς ταύτης. Ἀφίνομεν ἕκαστον ἐλεύθερον νὰ ἀσπασθῇ τὴν ὑλιστικὴν ἰδέαν τῶν πρώτων, ἢ τὴν πνευματικὴν τῶν δευτέρων. Ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ εἴπῃ τί πρεσβεύομεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ἐὰν ἔλαβε τὸν κόπον νὰ ἀναγνώσῃ ἐπισταμένως ὅ,τι γράφομεν. Ὅ,τι θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ εἶναι, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς φαίνεται, ὅτι ἡ δύναμις οὐδέποτε χάνεται, οἱασδήποτε καὶ ἂν ὑποστῇ μεταβολάς.

Ἐν τινι προηγουμένῳ κεφαλαίῳ προσεπαθήσαμεν νὰ ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ ὕλη δὲν μηδενίζεται. Ἐὰν τοῦτο ἀπεδείχθη καλῶς, τότε ἡ πρότασίς μας ὅτι « ἡ δύναμις δὲν μηδενίζεται » εἶναι ἐκ προτέρων ἀποδεδειγμένη. Διότι ἀφοῦ ὕλη καὶ δύναμις εἶναι τι ἀναπόσπαστον, ἀφοῦ ὕλη δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἄνευ δυνάμεως οὐδὲ δύναμις ἄνευ ὕλης, ἕπεται ὅτι τῆς ὕλης μὴ δυναμένης νὰ μηδενισθῇ, οὐδ' ἡ δύναμις μηδενίζεται.

Προσπαθήσωμεν νὰ δείξωμεν τοῦτο καὶ ἐξ ὑστέρων προστρέχοντες εἰς τὰ πράγματα.

Οἱ Φυσικοὶ παραδέχονται ὡς ἀρχὴν τὴν *ἀδράνειαν* τῆς ὕλης, λαμβάνοντες τὴν λέξιν οὐχὶ ὑπὸ τὴν κυρίαν σημασίαν αὐτῆς (τουτέστιν *ἄνευ ἐνεργείας*), ἀλλ' ὑπὸ ἔννοιαν μερικωτέραν. Διὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης θέλουσι νὰ σημάνωσιν ὅτι ἡ ὕλη τείνει πάντοτε νὰ

διατηρῇ τὴν αὐτὴν, ἣν κατέχει θέσιν, ὅτι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ὕλη, ἐὰν δὲν ἐπενεργήσῃ ἐπ' αὐτῆς δύναμίς τις, δὲν δύναται νὰ μεταβάλῃ θέσιν καὶ κατάστασιν. Δίδομεν εἰς ἓν σῶμα ὑλικὸν μίαν κίνησιν. Τὸ σῶμα τοῦτο, ὑπεῖκον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀδρανείας, δὲν δύναται νὰ παύσῃ κινούμενον ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ θὰ ἐξακολουθῇ αἰωνίως νὰ κινῆται κατὰ τὴν διεύθυνσιν ἣν τῷ ἐδώκαμεν. Ἐὰν συμβαίνῃ τὸ ἐναντίον, ἐὰν δηλαδὴ βλέπωμεν ὅτι ἡ κίνησις αὕτη καταστρέφεται, δὲν ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι ἡ ὕλη δὲν εἶναι ἀδρανής, ἀλλ' ὅτι ὑπάρχουσιν αἴτια ἔξω τῆς ὕλης, προερχόμενα ἐξ ἄλλης ὕλης ἐνεργούσης ἐπὶ τὴν πρώτην, ἅτινα ἐπήνεγκαν τὴν φαινομενικὴν ταύτην παράβασιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἀδρανείας.

Δίδομεν μίαν ὤθησιν εἰς τὸ ἁπλούστατον ὄργανον, ὅπερ καλεῖται *ἐκκρεμές*. Τὸ ἐκκρεμὲς κινεῖται, διαγράφει μίαν καμπύλην, ἵσταται, καὶ ἐπιστρέφει εἰς τὸ μέρος ὅθεν τὸ ἐκινήσαμεν. Ἀλλὰ βαθμηδὸν τὰ ὑπὸ τοῦ ἐκκρεμοῦς διαγραφόμενα τόξα γίνονται μικρότερα καὶ ἐπὶ τέλους ἡ κίνησις αὐτοῦ παύει. Ἐὰν δὲν ἐνήργει ἐπὶ τοῦ ἐκκρεμοῦς ἕτερόν τι ἐκτὸς τῆς βαρύτητος, ἥτις τὸ κάμνει νὰ ἀναλίσκηται, τὸ ἐκκρεμὲς, ὑπεῖκον εἰς τὴν τῆς ἀδρανείας ἀρχὴν, θὰ ἐκινεῖτο αἰωνίως. Ἵσταται μετὰ καιρὸν διότι ἀντενεργεῖ εἰς τὴν ἀέννααν αὐτοῦ κίνησιν, ἡ ἀντίστασις τοῦ διασχιζομένου ὑπ' αὐτοῦ ἀέρος καὶ ἡ τριβὴ τοῦ ἄξονος.

Ῥίπτομεν ἓν σῶμα μεθ' ὁρμῆς εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον. Τὸ σῶμα ἀνέρχεται μετὰ ταχύτητος συνεχῶς ἐπιβραδυνομένης, ἵσταται πρὸς στιγμὴν καὶ ἐκεῖθεν ἄρχεται καταπίπτον μετὰ ταχύτητος συνεχῶς ἐπιταχυνομένης. Ἐὰν ἐξετάσωμεν τί συνέβη εἰς τὸ πρὸς τὰ ἄνω κατακορύφως ῥιφθὲν σῶμα, θὰ ἴδωμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ σώματος τούτου ἐνήργουν καθ' ὅλην τὴν πορείαν αὐτοῦ, ἐκτὸς τῆς ἀντιστάσεως τοῦ ἀέρος, δύο δυνάμεις, ἡ δύναμις τῆς χειρὸς δι' ἧς τὸ ἀνερρίψαμεν καὶ ἡ πρὸς ταύτην ἀντενεργοῦσα βαρύτης. Ἀλλ' ἡ μὲν δύναμις τῆς ἀναρρίψεως ἦτο δύναμις στιγμιαίας ἐνεργείας. Ἐὰν ἐνήργει αὕτη καὶ μόνη, τότε τὸ σῶμα ὑπεῖκον εἰς τὴν δύναμιν ταύτην καὶ ἀκολουθοῦν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀδρανείας θὰ ἐκινεῖτο μετὰ τῆς ἀρχικῆς πάντοτε ταχύτητος ἐπ' ἄπειρον. Ἡ δύναμις αὕτη, παρατηροῦμεν, ὅτι εἶναι ἐπί τινα χρόνον (καθ' ὅσον τὸ σῶμα ἀνέρχεται) ἐντονωτέρα τῆς ἄλλης δυνάμεως, τῆς βαρύτητος, διότι ἄλλως τὸ σῶμα δὲν θὰ ἐκινεῖτο πρὸς τὰ ἄνω. Τὸ σῶμα ἐκινήθη κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἀντενεργουσῶν δυνάμεων.

Ἡ βαρύτης ἥτις ἀκολουθεῖ τὸ σῶμα καθ' ὅλην τὴν πορείαν αὐτοῦ, εἶναι δύναμις συνεχῶς ἐνεργοῦσα. Τὸ σῶμα ἵσταται ὅταν ἡ πρὸς τὰ ἄνω δοθεῖσα κίνησις ἐξουδετερωθῇ τελείως ὑπὸ τῆς συνεχοῦς ἐνεργείας τῆς βαρύτητος. Τότε μὴ ὑπεῖκον πλέον ἢ εἰς μόνην τὴν βαρύτητα, καταπίπτει μετὰ ταχύτητος βαθμηδὸν ταχυνομένης καὶ ἐπιστρέφον εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως, ἔχει τὴν ἀρχικὴν τῆς ἐκσφενδονίσεως ταχύτητα. Εἰς τὸ παράδειγμα τοῦτο βλέπομεν ὅτι ἡ ἀδράνεια τῆς ὕλης ἐπολεμήθη ὑπὸ ἑτέρας δυνάμεως.

Ἐὰν ὅμως τὸ σῶμα δὲν ῥιφθῇ κατακορύφως, ἀλλὰ πλαγίως, τότε ἡ πορεία αὐτοῦ δὲν εἶναι τόσον ἁπλῆ. Καὶ πάλιν ἡ δύναμις τῆς ἐκσφενδονίσεως πολεμεῖται ὑπὸ τῆς βαρύτητος, ἀλλ' αἱ δύο ἀντενεργοῦσαι δυνάμεις δὲν κεῖνται πλέον ἐπὶ τῆς αὐτῆς εὐθείας ἀντιθέτως, ἀλλὰ σχηματίζουσι γωνίαν. Τὸ σῶμα εἰς τὴν περίστασιν ταύτην διαγράφει *παραβολήν*. Τοιοῦτος εἶναι ὁ δρόμος σφαίρας πυροβόλου.

Διὰ τῶν ἀνωτέρω ἠθελήσαμεν νὰ δείξωμεν ὅτι, ὁσάκις βλέπομεν παράβασιν τῆς ἀρχῆς τῆς ἀδρανείας, πρέπει νὰ ζητήσωμεν ἄλλη,

αἰτίαν ἔξωθεν ἐνεργοῦσαν ἥτις καταστρέφει τὴν ἀρχὴν ταύτην.

Στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἀδρανείας, καθ' ἣν σῶμά τι ὑλικὸν κεκτημένον δύναμίν τινα, ἐνεργεῖ ἐπ' ἄπειρον ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς δυνάμεως ταύτης, φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ δύναμις δὲν μηδενίζεται. Ἂς φέρωμεν πρὸς τοῦτο μερικὰ παραδείγματα.

Ὅλα τὰ σώματα θερμαινόμενα ἔχουσι ὡρισμένον βαθμὸν τήξεως καὶ βρασμοῦ, π. χ. τὸ ὕδωρ τήκεται εἰς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ 0° καὶ ἀναζέει μεταβαλλόμενον εἰς ἀτμὸν εἰς τὴν θερμοκρασίαν τῶν 100° Ἑ. Μέχρις οὗ καὶ τὸ ἐλάχιστον μόριον πάγου μεταβληθῇ εἰς ὑγρὸν, καὶ τὸ ἐλάχιστον μόριον ὕδατος εἰς ἀτμόν, ἡ θερμότης (ὁσηδήποτε καὶ ἂν προστίθεται ἔξωθεν) καταναλίσκεται εἰς τὴν τοιαύτην μεταβολὴν τῆς καταστάσεως χωρὶς ἡ θερμοκρασία τοῦ ἐν λόγῳ σώματος νὰ αὐξηνθῇ ὁλοτελῶς. Τοῦτο εἶναι ὅ,τι καλοῦμεν *λανθάνουσαν θερμότητα*. Δὲν δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ θερμότης, ἥτις προστίθεται ἔξωθεν εἰς τὸν πάγον, ἀφοῦ ἀρχίσῃ οὗτος νὰ ῥευστοποιῆται, καὶ ἡ θερμότης ἥτις προστίθεται εἰς τὸ ὕδωρ, μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἀναζέσεως, ὅτι, λέγω, ἡ θερμότης αὕτη, ἡ λανθάνουσα, μηδενίζεται. Ἐκ πρώτης ὄψεως τοῦτο ἤθελέ τις ὑποθέσει, καθ' ὅσον δὲν φαίνεται πραγματικῶς ἡ θερμότης αὕτη ἀνυψοῦσα τὴν θερμοκρασίαν τοῦ πάγου ἄνω τοῦ 0° καὶ τὴν τοῦ ὕδατος ἄνω τῶν 100° Ἑ. Διότι καὶ τὸ ἐκ τοῦ πάγου παραγόμενον ὕδωρ ἔχει ἀκόμη τὴν θερμοκρασίαν τοῦ 0°, καὶ ὁ ἐκ τοῦ ὕδατος ἀτμὸς ἔχει τὴν θερμοκρασίαν τῶν 100° Ἑ. Τί ἔγεινε λοιπὸν ἡ προστιθεμένη θερμότης; ἐχάθη; — Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην μᾶς ἀπαντᾷ τὸ πείραμα. Ἀναμιγνύοντες ἓν μέρος πάγου τοῦ 0° καὶ ἓν μέρος ὕδατος τῶν 79° Ἑ., βλέπομεν τὸν πάγον μεταβαλλόμενον εἰς ὕδωρ. Τὸ μίγμα εὑρίσκομεν συνιστάμενον ἐκ δύο μερῶν ὕδατος θερμοκρασίας ὅμως τοῦ 0° πάλιν. Οἱ 79 λοιπὸν βαθμοὶ θερμότητος δὲν ἐχρησίμευσαν εἰς ἄλλο ἢ εἰς τὸ νὰ μεταβάλωσιν ἁπλῶς τὸν πάγον τοῦ 0° εἰς ὕδωρ τοῦ 0°. Ἐκ τούτου ἕπεται ὅτι ἡ θερμότης, ἥτις ἐφαίνετο ἀπωλεσθεῖσα, δὲν ἀπωλέσθη, ἀλλ' ἐκρατήθη ἐν τοῖς μορίοις τοῦ σώματος ὅπως τοῦτο μεταβάλῃ κατάστασιν.

Ῥίπτομεν σφαῖραν διὰ πυροβόλου. Ἐὰν ἡ σφαῖρα αὕτη δὲν ἀπαντήσῃ ὑλικὸν κώλυμα εἰς τὸν δρόμον της, θὰ ἐξακολουθήσῃ κινουμένη, καὶ εἴδομεν ἀνωτέρω ὁποῖον δρόμον θὰ ἀκολουθήσῃ. Ἐὰν ὅμως θέσωμεν μεταξὺ τοῦ δρόμου τῆς σφαίρας ὑλικόν τι ἐμπόδιον, π. χ. πλάκα σιδηρᾶν, ἡ σφαῖρα θὰ σταθῇ ἀποτόμως. Ἡ κίνησις αὐτῆς θὰ παύσῃ· ἀλλ' ἆρά γε θὰ μηδενισθῇ; — Ἐξετάζοντες τὴν βληθεῖσαν σφαῖραν, βλέπομεν αὐτὴν πεπλατυσμένην καὶ εὑρίσκομεν ὅτι ἐτάκη ἐν τῇ μετὰ τῆς σιδηρᾶς πλακὸς προσκρούσει. Ἰδοὺ ἓν παράδειγμα μεταμορφώσεως δυνάμεως εἰς ἄλλην δύναμιν. Πραγματικῶς ἡ σφαῖρα δεσποζομένη ὑπὸ τῆς ταχύτητος, ἣν ἔλαβεν ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ πυροβόλου ἐξόδῳ της, προσέκρουσεν ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς πλακὸς, μὴ δυναμένης δὲ πλέον τῆς ταχύτητος νὰ κινήσῃ τὴν σφαῖραν πρὸς τὰ ἐμπρὸς, ἕνεκα τοῦ στερεοῦ κωλύματος, ἡ κίνησις τῆς σφαίρας μεταμορφοῦται εἰς θερμότητα καὶ οὕτω βλέπομεν τὴν σφαῖραν τηκομένην.

Κρούομεν διὰ σφύρας ἧλόν τινα ἐπί τινος τοίχου. Ἐν ὅσῳ ὁ ἧλος εὑρίσκει δρόμον διὰ τῶν σχισμῶν τῶν λίθων, τῶν συνιστώντων τὸν τοῖχον, προχωρεῖ πρὸς τὰ ἐντὸς, ἀλλ' ἐὰν αἰφνης συναντήσῃ ἐν τῇ διεισδύσει του, ἰσχυρὸν κώλυμα, σκληρὸν π. χ. λίθον, ὁ ἧλος δὲν προχωρεῖ πλέον. Τότε διὰ μόνης τῆς ἁφῆς δυνάμεθα νὰ αἰσθανθῶμεν τὴν θερμοκρασίαν τοῦ ἥλου ἀνυψωθεῖσαν. Ἰδοὺ καὶ ἕτερον παράδειγμα μεταμορφώσεως δυνάμεως εἰς ἄλλην δύναμιν.

Τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα, εἰς τὰ ὁποῖα δύναταί τις εὐκόλως νὰ προσθέσῃ πλῆθος

ἄλλων παραδειγμάτων, συνέπεια ὄντα τῆς ἀρχῆς τῆς ἀδρανείας, πείθουσινήμᾶς ὅτι πραγματικῶς δύναμις, νοουμένη ὅπως δεῖ, ἅπαξ δοθεῖσα εἴς τι ὑλικὸν σῶμα, δὲν δύναται νὰ μηδενισθῇ. Καὶ φαίνεται μὲν πολλάκις μηδενισμένη, ἀλλ' ὁ βαθύτερον ἐξετάζων τὰ πράγματα βλέπει ὅτι, εἰς οἱανδήποτε τοιαύτην περίπτωσιν, δὲν ἐπέρχεται ἐκμηδένισις ἀλλ' ἁπλῶς μεταμόρφωσις δυνάμεως.

Καὶ εἰς τὴν ἑξῆς περίπτωσιν δύναταί τις ἐκ πρώτης ὄψεως νὰ ὑπολάβῃ ὅτι ἐπέρχεται ἐκμηδένισις δυνάμεως, τουτέστιν ὅταν, ἔχοντες δύο δυνάμεις ἐνεργούσας ἀντιθέτως καὶ ἀπ' εὐθείας ἐπί τινος ὑλικοῦ σημείου καὶ δεχθέντες αὐτὰς ἴσας τὴν ἔντασιν, ἔχωμεν *ἰσορροπίαν* δυνάμεων. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην φαίνεται τῷ ὄντι ὅτι αἱ δύο δυνάμεις καταστρέφονται. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν συμβαίνει καὶ πράγματι, διότι αἱ δύο δυνάμεις ὑφίστανται, ἐργάζονται, συναναιροῦνται μόνον, τουτέστιν ἡ ἐνέργεια τῆς μιᾶς ἐξουδετεροῖ τὴν ἐνέργειαν τῆς ἄλλης, τὸ δὲ νὰ ἐξουδετεροῦται μία δύναμις ὑπὸ τῆς ἐνεργείας ἄλλης δυνάμεως νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι ἐκμηδένισις οὐδετέρας τῶν δυνάμεων τούτων. Τὸ ὅτι δὲ ὑφίστανται καὶ αἱ δύο δυνάμεις καταφαίνεται ἐὰν ἀφαιρέσωμεν πρὸς στιγμὴν τὴν μίαν τούτων. Τότε τὸ ὑλικὸν σημεῖον θὰ κινηθῇ κατὰ τὴν φορὰν τῆς ἑτέρας δυνάμεως.

Ἡ δύναμις λοιπὸν συνυπάρχει καὶ θὰ συνυπάρχῃ μετὰ τῆς ὕλης, ἀμφότεραι δὲ, ἥτε ὕλη καὶ ἡ δύναμις, οὐδέποτε θὰ μηδενισθῶσιν ἂν καὶ πολλὰς δυνάμεναι νὰ ὑποστῶσι μεταμορφώσεις.

Η. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΠΕΡΙ ΤΡΙΧΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΡΙΧΙΝΩΣΕΩΣ

ἤ περὶ τοῦ τί εὑρίσκομεν ἐν τῷ χοιρίῳ κρέατι (1).

Πρό τινων ἐτῶν οἱ ἰατροὶ ἀνεκάλυψαν νέαν περίεργον καὶ τρομερὰν νόσον, τὴν λεγομένην τριχίνωσιν. Ἡ ἀσθένεια αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς εἰς τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἰσαγωγῆς μικροῦ τινος σκώληκος, μόλις ὁρατοῦ ἢ καὶ ἀοράτου, τῆς τριχῖνος, ὅστις εὑρίσκεται μάλιστα ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλῆνι καὶ τῇ σαρκὶ τοῦ ὑπὸ λέπρας προσβεβλημένου χοίρου, τοῦ λαγωοῦ καὶ τοῦ μυός. Οἱ τρώγοντες τοῦ ὑπὸ τῶν παρασίτων τούτων μικροσκοπικῶνσκωλήκων μεμιασμένου χοιρίου κρέατος εἰσάγουσιν εἰς τὸν ὀργανισμὸν αὐτῶντὸν σκώληκα τοῦτον, ὅστις μετ' ὀλίγον διαπερᾷ τὸν στόμαχον καὶ τὰ ἔντερα, ἀναπτύσσεται, πολλαπλασιάζεται καὶ διαδίδεται εἰς ὅλον τὸ σῶμα, προσβάλλει καὶ καταβιβρώσκει τοὺς μῦς μετὰ τοσαύτης λύσσης, ὥστε ὁ ἄνθρωπος ἀποθνήσκει πολλάκις ἐν διαστήματι ὀλίγων ἡμερῶν, ταλαιπωρούμενος ὑπὸ μυρίων πόνων καὶ κατατρωγόμενος ὑπὸ τοῦ ἀπροσίτου τούτου ἐχθροῦ.

Οἱ ἀπὸ τῆς χρήσεως τοῦ χοιρίου κρέατος κίνδυνοι ἦσαν γνωστοὶ τοῖς ἀρχαίοις. Ὁ Μωσῆς, ὁ Μωάμεθ καὶ ὁ Βούδας, οἵτινες σπανίως ὁμνοοῦσιν, ἐκήρυξαν ὁμοθυμαδὸν τὸν χοῖρον ζῶον ἀκάθαρτον καὶ ἀπηγόρευσαν τὴν χρῆσιν τοῦ χοιρίου κρέατος τοῖς ἐν Ἀνατολῇ ἔθνεσιν, ἕνεκα τῶν ἀπ' αὐτοῦ παραγομένων ἀσθενειῶν.

---

(1) *Ἐθεωρήσαμεν καλὸν καὶ ὠφέλιμον, ἂν οὐχὶ διὰ πάντας, ἀλλὰ τοὐλάχιστον διὰ τοὺς πλείστους τῶν συνδρομητῶν ἡμῶν ὅπως ἀναδημοσιεύσωμεν τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1870 ἐν τῇ Ἐθνικῇ ἐπιθεωρήσει δημοσιευθεῖσαν ταύτην λαμπρὰν πραγματείαν.*

Οἱ κάτοικοι τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν φρονοῦσιν ὅτι τὸ χοίριον κρέας γεννᾷ τὴν λέπραν. Ἡ ταινία γεννᾶται ὀπὸ τῆς χρήσεως τοῦ χοιρίου κρέατος. Οἱ Ἀβυσσινοὶ ὑπόκεινται τοσοῦτον εἰς τὴν ἀσθένειαν ταύτην, ὥστε νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἀσθενεῖς, ὅταν δὲν αἰσθάνωνται κορκορυγοῦσαν τὴν ταινίαν ἐν τῷ στομάχῳ αὐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ταινία αὐξάνει τὴν ὄρεξιν, οἱ Ἀβυσσινοὶ νομίζουσιν αὐτὴν ὑγιεινοτάτην, διὸ καὶ σπανίως μεταχειρίζονται τὸ παρ' αὐτοῖς φυόμενον ἰδιάζον φυτὸν κουσσό, ὅπερ ἔχει τὴν ἀρετὴν τοῦ θανατόνειν αὐτήν.

Οἱ ἐν ταῖς ἀρχαίαις γερμανικαῖς ἰατροδικαστικαῖς πραγματείαις ἀναφερόμενοι πολλάκις ὑπὸ χοιρίου κρέατος θάνατοι ἀποδοτέοι εἰς τὰς τριχῖνας, αἵτινες τότε ἦσαν ἄγνωστοι τοῖς ἰατροῖς, οἵτινες, ἀποδίδοντες τὸν θάνατον εἰς ἄγνωστόν τι δηλητήριον, ἐμφωλεῦον ἐν τῷ χοιρίῳ κρέατι, ὠνόμαζον αὐτὸ δηλητήριον τοῦ χοίρου.

Ἡ τριχῖνα εἶνε σκώληξ μικροσκοπικὸς ἢ τοὐλάχιστον δυσόρατος ἔχων μόλις διάμετρον λεπτῆς τριχὸς καὶ μῆκος περὶ δύο χιλιόμετρα. Ἐγνώσθη δὲ νεωστί, πρὸ τριάκοντα ἐτῶν. Ἐν ἔτει 1832 ἀνατόμος τις ἄγγλος Χίλτων, κάμνων τὴν αὐτοψίαν γέροντός τινος, ἀποθανόντος ἐν νοσοκομείῳ, ἀνεκάλυψεν ἐν τοῖς μυσὶν αὐτοῦ μέγαν σωρὸν λευκῶν σωματίων, ἅτινα ἐξετάσας, εὗρεν ὅτι ἀπετελοῦντο ὑπὸ μεμβρανωδῶν κύστεων περιεχουσῶν μικροσκοπικοὺς παρασίτους σκώληκας.

Μετὰ τρία ἔτη ὁ φυσιολόγος ἄγγλος Ῥιχάρδος Ὄβεν ἐξέδωκε πραγματείαν περιγράφουσαν ἐντελέστερον τὴν κύστιν καὶ τὸν μικρὸν σκώληκα. Καὶ ἐπειδὴ ὁ μικρὸς οὗτος σκώληξ περιτειλίσσεται συνήθως ἑλικοειδῶς ἐν τῷ κέντρῳ τῆς κύστεως, ὁ Ὄβεν ὠνόμασεν αὐτὸν τριχῖνα ἑλικτὴν, ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως θρὶξ, τριχός.

Πρῶτος ὅμως ὁ περίφημος γερμανὸς παθολόγος Βίρχοβ ἠρεύνησεν ἀκριβέστατα τὰ κατὰ τὴν φύσιν τοῦ σκώληκος τούτου καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ ἀναπτύσσεται καὶ μεταμορφοῦται ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι καὶ ἰδοὺ τί ἀνεκάλυψεν.

Ἡ τριχὶν γεννᾶται, ζῇ καὶ πληθύνεται τὸ πρῶτον ἐν τοῖς ἐντέροις τῶν χοίρων, τῶν λαγωῶν καὶ τῶν μυῶν, οἵτινες πιθανώτατα μεταδίδουσιν αὐτὰς τοῖς χοίροις· διότι οὗτοι ἐξερχόμενοι εἰς νομὴν τρέφονται συνήθως θνησιμαίοις καὶ μυσὶ, καὶ γαλαῖς, καὶ ἀκανθοχοίροις, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστόν εἰσιν ἀνάπλεα τριχίνων. Ἀγνοοῦμεν δὲ ὁλοσχερῶς πόθεν καὶ πῶς αἱ σκώληκες οὗτοι εἰσέρχονται εἰς τὰ σώματα τῶν ζώων τούτων. Πιθανώτατα ὡς τρεφόμενα ὑπὸ τῶν ἐκκοπρώσεων χοίρων ἢ ἀνθρώπων πασχόντων τριχίνωσιν. Αἱ νεογέννητοι τριχῖνές εἰσι παρεμφερεῖς σκώληξιν. Ὁ ἄνθρωπος ὁ φαγὼν ἐκτοῦ κρέατος ἢ τῶν ἐντέρων τοῦ ὑπὸ τῶν τριχίνων κατεχομένου χοίρου, κινδυνεύει κίνδυνον μέγιστον, διότι ἀπαρεσκόμεναι τῇ ἐν τῷ στομάχῳ τοῦ ἀνθρώπου διαμονῇ, σπεύδουσι νὰ ἐξέλθωσιν αὐτοῦ καὶ διατρυπῶσαι τὰς μεμβράνας τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων εἰσδύουσιν εἰς τὰς φλέβας, ἐν αἷς παρασύρονται ὑπὸ τοῦ χειμάρρου τοῦ κυκλοφοροῦντος αἵματος. Ἀπὸ τῶν φλεβῶν μεταφέρονται μετὰ τοῦ φλεβικοῦ αἵματος εἰς τὴν καρδίαν, ἀπὸ δὲ τῆς καρδίας σφενδονίζονται μετὰ τοῦ ἀρτηριακοῦ αἵματος διὰ τῶν ἀρτηριῶν μέχρι τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων, τὰ ὁποῖα διατρυπῶσι καὶ μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς μῦς, εἰς οὓς διασκεδάζονται τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα. Ὁ μῦς (τὸ κρέας) εἶναι τῷ ὄντι ἡ κατ' ἐξοχὴν προσφιλὴς καὶ ἡ φυσικὴ διαμονὴ τῶν τριχίνων, αἵτινες φθάσασαι εἰς τὸ τέρμα τῆς ὑπὸ τῆς φύσεως προορισθείσης αὐταῖς διαμονῆς, τρέφονται τῷ κρέατι τοῦ ἀνθρώπου, ἤδη ἀρχομένου νὰ αἰσθάνηται τὰ πρῶτα συμπτώματα τοῦ πάθους, πόνους καὶ ἐρεθισμοὺς ἐν ἅπασιν αὐτοῦ τοῖς μέλεσιν.

Ἀναπτυχθεῖσαι ἀπὸ τῆς τροφῆς ταύ-

της, ἄρχενται μετ' ὀλίγον νὰ ἐλίσσωνται περὶ ἑαυτὰς, νὰ περικαλύπτωνται μεμβρανώδει τινὶ ἱστῷ, ἢ κύστει, καὶ περιμένουσιν ἐκεῖ κατάλληλον περίστασιν ὅπως μετενεχθῶσιν αὖθις εἰς τὰ ἔντερα, ἔνθα ἀναγκάζονται νὰ ἐπανακάμψωσι πρὸς ἐντελεστέραν ἀνάπτυξιν, ἐγκυμόνησιν καὶ ἀναγέννησιν. Ἀλλὰ πῶς δύναται ὁ ἐν τῇ κύστει ἐκείνῃ περικεκλεισμένος σκώληξ νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς τὸν στόμαχον τοῦ ζώου ἢ τοῦ ἀνθρώπου, ἐντὸς τῶν μυών τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται κεκλεισμένος; τοῦτο συμβαίνει ὁσάκις ὁ ἄνθρωπος ἢ τὸ ζῶον φάγῃ σάρκα ἐμπεριέχουσαν τοιαύτας κύστας. Οἱ σκώληκες, φθάνοντες εἰς τὸν στόμαχον διασχίζουσι τὴν κύστιν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἦσαν ἐγκεκλεισμένοι, ἐξέρχονται εἰς τὸν στόμαχον, ἢ τὰ ἔντερα, αὐξάνουσι τεκνοποιοῦσι, καὶ γεννῶσι νέας γενεάς. Τοιοῦτος εἶνε ὁ περίεργος κύκλος τὸν ὁποῖον διατρέχουσιν οἱ παράσιτοι οὗτοι.

(Ἕπεται τὸ τέλος.)

ΑΛΒΑΝΙΑ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΟΙ (1).

Πρὸς δυσμὰς τῆς εὐρωπαϊκῆς τουρκίας μεταξὺ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς τῶν Δυναρικῶν Ἄλπεων μέρους, μεταξὺ τῆς Σερβίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, κεῖται ἡ χώρα τῶν Ἀλβανῶν ἢ *Σκιπετάριδων*.

Περικυκλουμένη ὑπὸ ὀρέων σχεδὸν ἀπροσίτων, φρουρουμένη ἐκ τοῦ μέρους τῆς θαλάσσης ὑπὸ ὑπερμεγέθων καὶ πολυπληθῶν βράχων, φρίκην τοῖς ναυτιλλομένοις ἐμποιούντων, ἡ Ἀλβανία ἠδυνήθη ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων νὰ διαφυλάξῃ εἶδός τι ἀνεξαρτησίας· δυστυχῶς ὅμως ἡ χώρα αὕτη ἦν τόσον ὀλίγον ἐπιδεκτικὴ ἐκπολιτεύσεως, ὅσον ἦν ἀπρόσιτος τοῖς ὅπλοις τῶν κατακτητῶν.

Νέαι στατιστικαὶ νεωστὶ δημοσιευθεῖσαι δεικνύουσιν ἡμῖν ὅτι ἡ δημοσία ἐκπαίδευσις καθυστερεῖ λίαν εἰσέτι ἐν Ἀλβανίᾳ, ἰδίως μάλιστα εἰς τὰς δυτικὰς περιοχὰς, ἔνθα ἡ ἐπίῤῥοια τοῦ ἑλληνισμοῦ δὲν εἰσεχώρησεν εἰσέτι ὅπως διαλύσῃ τὰ σκότη τῆς παχυλῆς ἀμαθείας καὶ τῆς περικεχυμένης βαθείας σκοτομαίνης ἐν ταῖς χώραις ταύταις, ἔνθα ἀδελφὸς τοῖς Ἕλλησι λαὸς οἰκεῖ, ὡς τοῦτο ἐν ἑπομένῳ ἀριθμῷ, περὶ καταγωγῆς τοῦ λόγου γινομένου, καταδειχθήσεται.

Ἡ Ἀλβανία μὴ οὖσα κυρίως καλῶς καθωρισμένη γεωγραφικῶς, εἶναι μᾶλλον ἐθνογραφικὴ χώρα, περιλαμβάνουσα ἅπαντας τοὺς Ἀλβανόφωνας. Δύναταί δέ τις νὰ διαιρέσῃ τὴν χώραν εἰς τρία μέρη, εἰς τὴν *Μετοχίαν*, τὴν *κυρίως Ἀλβανίαν*, καὶ τὴν *Ἤπειρον*, οὖσαν σχεδὸν ἅπασαν Ἑλληνικὴν τά τε ἤθη καὶ τὴν γλῶσσαν.

Καὶ Μετοχίαν μὲν ὀνομάζομεν τὸ ὀροπέδιον, ὅθεν τὰς πηγὰς αὐτῶν ἔχουσιν ὁ Βαρδάρης, ὁ Μοράβας, ὁ Ἶβὰρ καὶ ὁ Δρῖνος (ὁ Λευκός), ὡς καὶ τὰς περιοχὰς τὰς διαβρεχομένας ὑπὸ τῶν ποταμῶν τούτων. Ἡ Μετοχία δὲν εἶναι ἡ κυρίως χώρα τῶν Ἀλβανῶν· οὗτοι ἀσπασθέντες τὸν Ἰσλαμισμὸν μετηνάστευσαν ἢ ἐγκατεστάθησαν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὅπως ἀποκρούωσι πᾶσαν ἐπιδρομὴν προερχομένην ἐκ τῆς Σερβίας ἢ τοῦ Μαυροβουνίου. Ἀντιτάσσοντες τὰς φιλοπολέμους καὶ ἀρειμανίους Ἀλβανικὰς φυλὰς πρὸς τὰ ταραχώδη

Σ. Ε. Τὴν στατιστικὴν ταύτην πραγματείαν περὶ τῶν ἀλβανικῶν φύλων, ὡς καὶ ἄλλας τινὰς στατιστικάς τε καὶ ἐθνογραφικὰς πραγματείας εὐηρεστήθη πάνυ προθύμως ὅπως προσφέρῃ ἡμῖν ὁ γνωστὸς διὰ τὰς βαθείας καὶ ἐμβριθεῖς αὐτοῦ ἱστορικὰς καὶ γεωγραφικὰς ἰδίᾳ γνώσεις Γάλλος καθηγητὴς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Λυκείου, κ. Συμβέ· διὸ εὐχαριστοῦντες δημοσίᾳ τῷ κ. Συμβέ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ δι' ἡμᾶς ἠθικῇ ταύτῃ ἀρωγῇ, παρακαλοῦμεν καὶ εὐχόμεθα ὅπως καὶ οἱ λόγιοι ὁμογενεῖς ἡμῶν, μιμούμενοι τὸν ἀλλεθνῆ, ἄλλως τε, εὐγενῆ τοῦτον κύριον κοσμῶσι, τὰς στήλας τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ.

Σερβικὰ φῦλα οἱ ὀθωμανοὶ κατακτηταὶ μετῆλθον πολιτικὴν λίαν ἐπιδέξιον, ἀπαλλάττουσαν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ διατρέφωσι πολυάριθμον στρατὸν δι' ὑπερόγκων δαπανῶν ἐπὶ τῶν μεθορίων τῶν δύο ὑποτελῶν κρατῶν.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ ἐν Μετοχίᾳ Ἀλβανοί, ὡπλισμένοι ἀείποτε μέχρις ὀδόντων, τὸ αὐτὸ διαδραματίζουσι πρόσωπον εἰς τὰ βορειοδυτικὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὸ ὁποῖόν ποτε καὶ οἱ Αὐστριακοὶ Κροάται ἐπὶ τῶν *στρατιωτικῶν μεθορίων*.

Κατὰ προσφάτους στατιστικάς, οἱ Ἀλβανοί, ἅπαντες σχεδὸν Μωαμεθανοί, εἰσὶ διεσπαρμένοι ὡς ἑξῆς:

Σαντσάκιον Πρεσρένης	Πρεσρένη	45000
	Τζάκοβα	25500
	Ἰπέκ	20000
	Γκουζινιὲ	5000
	Καλκανδελὲν	55000
	Λοῦμα	35000
		185500
Σαντσάκιον Πρεστίνης	Πρεστίνα	21000
	Γκιλὰν	24000
	Βουτσίτρα	13000
	Μιτροβίτσα	6000
	Βράνια	25000
		89000
Σαντσάκιον Νύσσης	Λεσκοβάται	24000
	Προκόπτσα	15000
	Κουρσουμλὴ	19000
		58000
Σαντσάκιον Σκοπείων	Σκοπεῖα	20000
	Κομανόβα	11000
		31000
Σαντσάκ Νόβι παζάρ	Νόβι παζὰρ	15000
	Βεράνα καὶ Ῥοζάτσι	15000
		30000

Οὕτως οἱ Μωαμεθανοὶ Ἀλβανοὶ τῆς Μετοχίας συμποσοῦνται εἰς 393500 κατοίκων, δηλ. εἰς

Πρεσρένην	185500
Πριστίναν	89000
Νύσσαν	58000
Σκοπεῖα	31000
Νόβι παζὰρ	30000
	393500
καὶ οἱ Καθολικοὶ Ἀλβανοὶ	15000
Τὸ ὅλον	408500

παρέχοντες εἰς τὴν Πύλην, πάντοτε ὁσάκις οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Μαυροβούνιοι ἤθελον κινηθῆ ἓν ἀπόσπασμα ἐκ 30 ἕως 40 χιλιάδ. ἀνδρῶν.

Ἡ κυρίως Ἀλβανία κεῖται μεταξὺ τῆς Μετοχίας καὶ τῆς Ἠπείρου· αὕτη εἶναι ἡ ἀληθὴς *Σκιπερία*, ἡ πατρὶς Γεωργίου τοῦ Καστριώτου (Σκεντὲρ Βέη), τοῦ περιφήμου ἐκείνου ἥρωος τῆς ἐθνικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἀπὸ τῶν μεθορίων δὲ τοῦ Μαυροβουνίου πρὸς τὰ ὑψώματα τοῦ Δυρράχιου, καὶ ἐκ τοῦ σημείου τούτου μέχρι τῆς Λίμνης Ὀχριδος, τοῦ Τσαρδάγ (Σκορβέλου), καὶ τοῦ ὄρους Βιζόκα, κατοικεῖ λαός τις ἧττον γνωστὸς εἰσέτι, διηρημένος μὲν ὅσον ἀφορᾷ τὴν θρησκείαν, ἀλλ' ἀνήκων εἰς ἀρχαίαν τινὰ φυλὴν σχεδὸν ἀμιγῆ. Ὁ λαὸς οὗτος ἀναγόμενος εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Σκόδρας περιλαμβάνεται εἰς τὰ σαντσάκια τῆς Δίβρας, τοῦ Ἐλβασσὰν καὶ τοῦ Βερατίου. Διαιρεῖται δὲ εἰς Μωαμεθανοὺς καὶ εἰς Καθολικούς, τῶν ὀρθοδόξων λίαν ἐπαισθητῶς μειονοψηφούντων. Οὕτως εἰς τὰς 14 περιοχὰς τοῦ σαντσακίου τῆς Σκόδρας ἐπὶ 88,000 Μωαμεθανῶν Ἀλβανῶν, καὶ 59,000 Καθολικῶν, μόλις εὑρίσκονται 20,000 Ὀρθόδοξοι Σέρβοι.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς Μιρδίτας καὶ τὰς 16 καθολικὰς φυλὰς, αἵτινες κατοικοῦσι πρὸς βορρᾶν τῆς Σκουτάρεως ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Μοράτσα, ἢ νέμονται τὰς ὀπισθίους χώρας τοῦ ὄρους Βιζόκα, τὸ πλεῖστον εὑρίσκονται

εἰς πόλεμον εἴτε μεταξύ των, εἴτε μετὰ τῶν συμπατριωτῶν καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν ὀθωμανῶν. Ὁσάκις δὲ ἐπανάστασίς τις ἐκραγῇ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ μεταχειρίζονται διαρκῶς μίαν τῶν ἐχθρικῶς ἀλλήλαις διακειμένων φυλῶν ὅπως ἐπιβάλωσι τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν εἰς τὴν ἄλλην. Οὕτω διῃρημένοι οἱ Ἀλβανοὶ δὲν ἠδυνήθησαν ποτὲ νὰ σχηματίσωσιν ἀληθῆ τινα συνασπισμὸν πρὸς ἀλλήλους, μήτε εἰς πράγματα νὰ ἐμβάλωσι τὴν Αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν.

Ἰδοὺ δὲ ὡς ἐγγίστα ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν:

Εἰς τὸ Σαντσάκ. τῆς Σκόδρας	88000	Μωαμ.
	59000	Καθολ.
Τὸ ὅλον	147000	
Εἰς τὰς Μιρδιτικὰς περιοχὰς	18000	Καθολ.
Εἰς τὰς ἄλλας ὀρεινὰς περιοχ.	45250	Καθολ.
τὸ ὅλον	63250	Καθολ.
Μόλις δὲ ὑπάρχουσιν	8000	Μωαμ.

Εἰς δὲ τὸ Σαντσάκιον τῆς Δίβρας, τὸ περιλαμβάνον τὴν ὑψηλοτέραν κοιλάδα τοῦ Μέλανος Δρίνου, καὶ τὰ ὄρη πρὸς δυσμὰς μέχρι τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, κατοικεῖ λαὸς Ἀλβανικός, φιλοτάραχος, τοῦ ὁποίου ὅμως ὁ φυσικὸς τύπος ἀναμιμνήσκει τὸν φυσικὸν τύπος τῶν Γαλατῶν, ἐξ οὗ κλίνομεν νὰ πιστεύσωμεν ὅτι σπουδαία τις ἀποικία Κελτικῆς καταγωγῆς ἐγκατεστάθη εἰς τὰς χώρας ταύτας. Ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι τοῦ σαντσακίου τούτου εἰσὶ Μωαμεθανοί, διεσπαρμένοι ὄντες ὡς ἑξῆς:

Ἄνω Δίβρα	68000
Κάτω Δίβρα	35000
Ἐλβασσὰν	33000
Ματτὶ	52000
τὸ ὅλον	188000

Οὕτως εἰς τὴν κυρίως Ἀλβανίαν οἱ *Σκιπετάριδες* συμποσοῦνται περίπου εἰς 400,000 ἐξ ὧν 120000 περίπου Καθολικοί, οἱ δὲ λοιποὶ 280000 περίπου εἰσὶ Μωαμεθανοί· ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἕως 2000 Ἀλβανοὶ ἀνατολικοὶ Ὀρθόδοξοι.

Ὁ Ἀλβανικὸς λαὸς τῆς κυρίως Ἀλβανίας καὶ τῆς Μετοχίας ἀνήκει εἰς τὴν μεγάλην φυλὴν τῶν *Γκέγκιδων*, καὶ λαλεῖ γλῶσσαν ὀλίγον διαφέρουσαν τῆς τῶν *Τόσκιδων*, τῶν ἐγκατεστημένων πρὸς νότον τοῦ Σκουμβίου ποταμοῦ ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἠπείρου, καὶ τὸ ἥμισυ, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν ἐξελληνισθέντων, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τοὐλάχιστον τοὺς Χριστιανούς, οἵτινες καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς κώμας ἔχουσι σχολεῖα ἑλληνικά, εἰς ἃ φοιτῶσι πολλαχοῦ καὶ ὀθωμανόπαιδες.

Οἱ Τόσκιδες, οἱ λαλοῦντες τὴν Ἀλβανικὴν κατοικοῦσι τὸ σαντσάκιον τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ τοῦ Βερατίου· συμποσοῦνται δὲ εἰς 180000 Μωαμεθανῶν καὶ 120000 Χριστιανῶν. Ἓν συνόψει ἅπαντες οἱ Ἀλβανοὶ συμποσοῦνται περίπου εἰς 1,100,000, διεσπαρμένοι ὄντες ὡς ἑξῆς:

	Χριστιανοὶ	Μωαμεθανοὶ
Μετοχία	15000	393000
Κυρίως Ἀλβανία	122000	284000
Βόρ. Ἤπειρος	120000	180000
	257000	857000

Δὲν πρέπει δέ νὰ λησμονήσωμεν ὅτι οἱ ἀριθμοὶ ἡμῶν οὗτοι ἀφορῶσι τοὺς Ἀλβανόφωνας, ἤτοι τοὺς τὴν Τοσκικὴν καὶ Γκεκικὴν λαλοῦντας κατοίκους τῶν εἰρημένων χωρῶν, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν μὲ αὐτοὺς οὔτε τοὺς Σέρβους, οὔτε τοὺς Βουλγάρους οὔτε τοὺς Ἕλληνας, οὔτε τοὺς Ζινζάρους (Κουτσοβλάχους), ἐγκατεστημένους ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν.

Πολλοὶ τῶν Ἀλβανῶν εἰσὶ διεσκορπισμένοι εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας καθὼς καὶ ὀλίγιστοι εἰς εὐρωπαϊκά τινα κράτη· ἀλλ' ἐπειδὴ οὗτοι δὲν σχηματίζουσι πολλοῦ λόγου ἀξίας ἀποικίας, θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ὁμιλήσωμεν καὶ περὶ αὐτῶν.

Σ. Σ.

ΕΡΩΤΙΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ.

Μὴ σκανδαλίσῃ ὑμᾶς ἡ ἐπιγραφὴ, αἰδήμονες ἀναγνώστριαι καὶ αὐστηροὶ ἀναγνῶσται. Οἱ τῶν ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΩΝ ΜΟΥΣΩΝ *ἐκδόται, παντὶ σθένει ἀγωνιζόμενοι περὶ τὴν ὅσον ἔνεστι πλήρη καὶ τελείαν διαμόρφωσιν τοῦ περιοδικοῦ τούτου, οὐδόλως ἀπαυδῶμεν μεριμνῶντες πῶς πάντα ἀριθμὸν τὰ καθιστῶμεν κρείττονα τοῦ προηγουμένου, ἀποταμιεύοντες ἐν αὐτοῖς οὐ μόνον ἁπλῶς ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ γλυκεῖαν καὶ τερπνὴν ὕλην, ἵνα ὡς οἷόν τε ἀγαθὴν ἀπεργαζώμεθα τῶν ἀναγνωστῶν τὴν ψυχαγωγίαν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀγγέλλομεν ὅτι, ἀπὸ τῆς σήμερον, αἱ τελευταῖαι τοῦ περιοδικοῦ σελίδες θέλουσι περιλαμβάνει σειρὰν τοιούτων τινῶν ἐπιστολῶν, ἐν αἷς οὐδὲν, οὔτε ἄσεμνον λέγεται, οὔτε γελοῖον ἐμφιλοχωρεῖ, ἀλλὰ πᾶν ὅ,τι ἐμβριθὴς διάνοια καὶ ἀγαθὴ καρδία δύναται ν' ἁπαιτήσῃ παρ' ἀνδρῶν, οἷος ὁ Ρουσσὼ, ὁ Ἀβαιλάρδος, ὁ Διδερότος καὶ λοιποὶ, ἀσμένως καὶ δι' ὀξυγράφου καλάμου ἀσχοληθέντες περὶ τὴν σύνταξιν ἐρωτικῶν ἐπιστολῶν. Αἱ ἐν ταῖς μυθιστορίαις ἀηδίαι καὶ ὁ ἄτοπος ἐκεῖνος τῶν βορείων ῥωμαντισμὸς οὐδαμοῦ τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἀπαντᾷ, ἃς περ φίλου ἡμῶν κλάμιος, ἐκ τοῦ γαλλικοῦ ἐξελληνίσας, πάνυ προθύμως καὶ ἀγαστῶς πρὸς δημοσίευσιν ἡμῖν παρέδωκε. Διὰ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης φρονοῦμεν ὅτι τὸ ἡμέτερον περιοδικὸν οὐδόλως προσκρούει πρὸς τὴν προγονικὴν ἐκείνην ῥήτραν. «Αἱ Μοῦσαι σεμναί εἰσι καὶ ἁγναί», ἣν ἄλλως τε καὶ ἡμεῖς ἔχομεν ὡς σύμβολον τῆς τῶν* ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΩΝ *ἐκδόσεως. Ἀρχόμενοι δ' ἀπὸ τῆς ἀλληλογραφίας «Ἐλοΐζης καὶ Ἀβαιλάρδου», προτάσσομέν τινα περὶ αὐτῶν χάριν τῶν ἀγνοούντων, μεθ' ἃ ἔπονται αἱ ἐπιστολαί. Ἐκ τοῦ δραματικοῦ βίου τῶν δύο τούτων συζύγων πᾶς τις εὐκόλως ἐννοεῖ ὅτι, ἐν τῇ ἀλληλογραφίᾳ αὐτῶν, μᾶλλον περὶ ἱερᾶς καὶ χριστιανικῆς ἀγάπης πρόκειται, ἢ περὶ ἀτάκτου ἔρωτος καὶ νεανικῆς φαντασμαγορίας.*

ΟΙ ΕΚΔΟΤΑΙ.

Πέτρος ὁ Ἀβαιλάρδος, Σχολαστικὸς φιλόσοφος καὶ θεολόγος, τὸ ὁμολογουμένως τολμηρότατον πάντων τῶν διασκεπτικῶν πνευμάτων τοῦ 12ου αἰῶνος, ἐγεννήθη τῷ 1079, ἐν τῷ χωρίῳ Παλλέτῳ (οὐ πόρρω τῆς Νάντης), ἀνήκοντι τοῖς γονεῦσιν αὐτοῦ Βερεγγέρῳ καὶ Λουκίᾳ. Ἄσβεστος πόθος τοῦ εἰδέναι, πρὸ πάντων δὲ ἀγάπη τῆς Σχολαστικῆς Διαλεκτικῆς, παρεκίνησαν αὐτὸν νὰ παραδώσῃ τοῖς ἀδελφοῖς τὸ δικαίωμα τῶν πρωτοτοκίων καὶ ν' ἀπέλθῃ τῆς ἑαυτοῦ. Ἵν' ἀκροασθῇ Γουλιέλμου τοῦ Champeaux, ἐπορεύθη ἐκ Βρεττανίας εἰς Παρισίους· ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἐπεσπάσατο τὸ τοῦ διδασκάλου μῖσος, διότι διὰ τῆς ἀγχινοίας αὐτοῦ εἰς ἀπορίαν αὐτὸν καθίστη. Ἀπῆλθεν ἔπειτα εἰς Μελοῦνον, κἀκεῖθεν εἰς Κορβεΐλην, πανταχοῦ μὲν θαυμαζόμενος, ἀλλὰ καὶ πανταχόθεν καταδιωκόμενος. Τέλος πρὸς ἀνάῤῥωσιν τῆς ὑγιείας αὐτοῦ ἐπανέκαμψεν εἰς τὴν πατρίδα, ἀναῤῥώσας δὲ ὑπέστρεψεν αὖθις εἰς Παρισίους, διηλλάχθη πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτῷ καὶ ἐμόρφωσε τοὺς τότε ἐξοχωτάτους ἄνδρας, ἐν οἷς τὸν μετέπειτα πάπαν Κελεστῖνον τὸν Β'., Πέτρον τὸν Λομβαρδόν, τὸν Βερεγγάριον, τὸν καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ κατόπιν ἀπολογηθέντα καὶ Ἀρνόλδον τὸν Βρεσκίας. Ἔζη τότε ἐν Παρισίοις ἡ Ἐλοΐζη, ἀδελφιδῆ τοῦ κανονικοῦ ἱερέως Φουλβέρτου, ἄγουσα μὲν τὸ 17 ἔτος, διαπρέπουσα δὲ τὸ κάλλος, τὸν νοῦν καὶ τὰς γνώσεις. Ταύτην εἶδενὸ τότε τὸ ὄγδοον καὶ τριακοστὸν ἄγων Ἀβαιλάρδος καὶ διεφλέχθη ἐκ σφοδροῦ καὶ πάντα τὰ λοιπὰ

περιφρονοῦντος ἔρωτος, ὃν μετ' ἴσου πάθους ἀνταπέδιδεν ἡ Ἐλοΐζη. Αὐτὸς ὁ Φουλβέρτος κατέστησεν αὐτὸν διδάσκαλον καὶ σύνοικον τῆς Ἐλοΐζης, ἀμφότεροι δ' οἱ ἀντιρώμενοι συνέζων εὐτυχεῖς, ἕως οὗ τὰ φλογερὰ ἄσματα τοῦ Ἀβαιλάρδου ἔφθασαν καὶ εἰς τὰς τοῦ Φουλβέρτου ἀκοάς. Αὐτὸς ἐζήτησε νὰ χωρίσῃ τοὺς συνερωμένους, ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά, μάλιστα δὲ ὡς πρὸς τὴν Ἐλοΐζην. Ὁ Ἀβαιλάρδος ἀπήγαγε τὴν ἀγαπητήν του εἰς Βρεττανίαν, ἔνθα ἐτεκεν υἱόν· ἔπειτα κρύφα συνεζεύχθησαν, συγκατανεύσαντος καὶ τοῦ Φουλβέρτου. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὑπέστρεψεν ἡ Ἐλοΐζη εἰς τὸν οἶκον τοῦ θείου αὐτῆς καὶ ἠρνήσατο τὸν γάμον, ἵνα μὴ ὁ Ἀβαιλάρδος κωλυθῇ τοῦ προβιβασθῆναι εἰς ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα. Ἀλλ' ὁ Φουλβέρτος παροργισθεὶς καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐπὶ δευτέρᾳ τινὶ ἀπαγωγῇ τῆς ἀδελφιδῆς κατώρθωσε νὰ ἐκτάμῃ τὸν Ἀβαιλάρδον, θέλων οὕτω νὰ καταστήσῃ αὐτὸν κανονικῶς ἀνάξιον ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωμάτων. Βαθέως θλιβεὶς ἐπὶ τῇ ὕβρει ταύτῃ, εἰσῆλθεν ὁ Ἀβαιλάρδος ὡς μοναχὸς εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Διονυσίου, παρακινήσας συγχρόνως τὴν φίλην αὐτοῦ νὰ γείνῃ μοναχὴ ἐν Ἀργεντίλλῃ. Νέους διωγμοὺς ἐπεσπάσαντο αὐτῷ αἱ διάφοροι διδασκαλίαι ἃς μετ' ὀλίγον ἀνέλαβεν. Ἡ Σύνοδος τῆς Σοασσῶνος (1121) ἐκήρυξεν αἱρετικὰς τὰς περὶ Τριάδος δοξασίας αὐτοῦ. Τότε κατέλιπε τὸν Ἅγιον Διονύσιον καὶ ᾠκοδομήσατο ἐν τῇ παρὰ τὸν Σηκουάναν Νογεντίᾳ ναόν τε καὶ μονήν, ἣν Παράκλητον ἐκάλεσε. Τὸ ἵδρυμα τοῦτο, εὐρυνθὲν ὑπὸ τῶν αὐτόσε ἀκολουθησάντων αὐτῷ μαθητῶν, κατέλιπεν ὁ Ἀβαιλάρδος ὡς κατοικίαν τῇ τε Ἐλοΐζῃ καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν μοναχαῖς, ὅτε ἐγένετο Ἀββᾶς τοῦ ἐν Βρεττανίᾳ Ἁγίου Γιλδερούη.

Λυπηρὰ ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἐν Ἁγίῳ Γιλδερούῃ διατριβὴ αὐτοῦ, διότι εἶχε διηνεκῆ πόλεμον πρός τε τὸν ἑαυτοῦ ἔρωτα καὶ πρὸς τὸ μῖσος τῶν μεναχῶν, οἵτινες ἐν τέλει κατώρθωσαν, τῷ 1140, νὰ καταδικάσῃ ὁ πάπας Ἰννοκέντιος ὁ Β΄. τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἀβαιλάρδου καὶ νὰ κηρύξῃ αὐτὸν αἱρετικόν. Ἀλλ' ὅμως Πέτρος ὁ Σεβαστὸς, Ἀββᾶς τοῦ Κλουνῆ, συνδιήλλαξεν τὸν Ἀβαιλάρδον μετὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ἀφοῦ παλινῴδησεν ἐν ταῖς περὶ Τριάδος καὶ Ἀπολυτρώσεως θεωρίαις.

Τέλος τῇ 21 Ἀπριλίου 1142 ἀπέθανεν ὁ Ἀβαιλάρδος ὡς πρότυπον μοναστηριακῆς κοσμιότητος καὶ εὐταξίας ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἁγίου Μαρκέλλα παρὰ τὴν Chalon-sur-Saone. Ἡ Ἐλοΐζη, εἴκοσιν ἔτη αὐτοῦ ἐπιζήσασα, ἠτήσατο καὶ ἔλαβε τὸ σῶμα τοῦ Ἀβαιλάρδου ὅπερ ἔθαψεν ἐν τῷ παρακλήτῳ, ἵνα παρ' αὐτὸν ποτε καὶ ἡ ἰδία ἀναπαυθῇ. Ἀμφοτέρων ἡ κόνις τῷ μὲν 1808 ἐκομίσθη εἰς τὸ ἐν Παρισίοις Μουσεῖον τῶν γαλλικῶν μνημείων, τῷ δὲ 1817 κατετέθη ἐν ἰδιαιτέρῳ σηκῷ ἐν Μοναμὺ καὶ τῷ 1828 ἐν ἐπὶ τοῦτο οἰκοδομηθέντι μνήματι ἐντὸς τοῦ κοιμητηρίου τῶν Παρισίων.

Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀβαιλάρδου διεκρίθη ὡς καθαρὸς ὀρθολογισμὸς ἐν ταῖς πρὸς τὸν Ἅγιον Βερνάρδον λογομαχίαις, δυνάμεθα δὲ νὰ παραδεχθῶμεν τὸν Ἀβαιλάρδον καὶ τὸν μεταγενέστερον Ἐριγένην ὡς τοὺς ἀρχαιοτάτους φανεροὺς ὑπερμάχους τοῦ ὀρθολογισμοῦ Ὁ μὲν δηλονότι Ἀβαιλάρδος ἐπρέσβευε τὴν ἀρχὴν ὅτι «Δὲν πρέπει νὰ πιστεύωμέν τι πρὶν ἢ καταvοήσωμεν αὐτὸ», ἡ δ' ἐπικρατοῦσα ἐκκλησία ὅτι «πρέπει νὰ πιστεύωμεν, ἵνα καταvοήσωμεν», διὸ καὶ ὁ Βερνάρδος ἐντελῶς ἀπεμάκρυνε τὴν ἔρευναν ἀπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἵνα τελείως ἐκτιμήσωμεν τὴν ἀξίαν τοῦ Ἀβαιλάρδου πολλῷ ἧττον λυσιτελοῦσιν ἡμῖν τὰ βιβλία αὐτοῦ, ἢ τὸ ἀναλογίσασθαι τὴν ἐπὶ τῶν συγχρόνων αὐτοῦ δύναμιν τῆς διαλεκτικῆς του.

Πλὴν οὐ μόνον αἱ διδαχαὶ, ἀλλὰ καὶ ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ ἐν πολλοῖς προσέπταιον, ὁ δὲ μυθικὸς αὐτοῦ βίος μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐγένετο θέμα πολλῶν συγγραφῶν, ὧν τά τε ὀνόματα καὶ τοὺς συγγραφεῖς παραλείπομεν, συντομίας χάριν.

ΕΛΟΙΖΗ
ΠΡΟΣ
ΑΒΑΙΛΑΡΔΟΝ.

—

Πρό τινος χρόνου τυχαίως ἐκομίσθη μοι ἐπιστολή σου, πρός τινα τῶν φίλων σου ἐπιγραφομένη. Ἀναγνωρίσασα τὸν γραφικὸν χαρακτῆρα, ἀπεσφράγισα αὐτήν· ἐτόλμησα δὲ τοῦτο, διότι ἐναβρύνομαι φρονοῦσα ὅτι ἔχω ἐξουσίαν ἐπὶ παντὸς ὅτι προέρχεται ἐκ σοῦ. Πλὴν φεῦ! πολλὰ δάκρυα ἔχυσα ὅτ' ἐκείνην τὴν πολυπραγμοσύνην μου, ἐντυχοῦσα ἐν τῇ ἐπιστολῇ μακρᾷ καὶ ἐμπεριστατωμένῃ ἀφηγήσει τῶν κατ' ἀμφοτέρους ἡμᾶς. Σφόδρα μὲ συνετάραξαν αἱ ἰδέαι ἐκεῖναι, ἐσκιψάμην δ' ὅτι, ἵνα παραμυθήσῃς τὸν φίλον σου ἐπὶ τῇ κοίτῃ αὐτοῦ συμφορᾷ, δὲν ἦτον ἀνάγκη νὰ λαλήσῃς αὐτῷ τόσον εἰλικρινῶς περὶ τῶν ἡμετέρων δυστυχημάτων. Ὁποῖοί μοι ἐπῆλθον διαλογισμοί! Ἐξήλειφε μὲν κατὰ μικρὸν ὁ χρόνος τὴν ἀνάμνησιν τῶν δεινῶν ἡμῶν· ἐγὼ ὅμως, ἀναγνοῦσα αὐτὰ γεγραμμένα ὑπὸ τῆς σῆς χειρός, τόσον ζωηρῶς ἠσθόμην αὐτὰ ἐν μέσῃ τῇ καρδίᾳ, ὅσον οὐδεπώποτε. Ἀναπαρέστησα ἐκ νέου ἐν τῇ διανοίᾳ μου ὁπόσα μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ ὑπήνεγκας, ὁπόσους δὲ ζηλοτύπους πολεμίους ἐξήγειρε κατὰ σοῦ ἡ σὴ εὐφυΐα. Ἀνεμνήσθην τῆς φυλακῆς δι' ἧς σὲ ἠπείλουν καὶ δι' αὐτὰ ἐκεῖνα, ἅπερ σὺ δὲν παρεδέχεσο καὶ τέλος πᾶσαν ἀνεπόλησα, ἔστω καὶ ἐλαχίστην συμφορὰν ἡμῶν. Ἐπίσης δὲν ἐλησμόνησα τοὺς δύο ἐκείνους ἀνθρώπους, τοὺς ἐξεγερθέντας κατὰ σοῦ ἐν τῇ ἐν Ῥήμοις συνόδῳ, οὐδὲ τοὺς κατηγορησαντάς σου ὡς σκανδαλίσαντος τοὺς πολλοὺς διὰ τοῦ ὀνόματος ὁ *Παράκλητος*, δι' οὗ εἶχες καλέσει τὸν σὸν οἶκον· καὶ οἱ διωγμοὶ δὲ τῶν μοναχῶν ἐκείνων, οὓς εἰσέτι τιμᾷς, καλῶν αὐτοὺς ἀδελφούς, οὐδέποτε θέλουσι διαφύγει τὴν μνήμην μου. Ἡ περὶ πάντων δὲ τούτων πρὸς τὸν φίλον ἀφήγησίς σου εἶνε τόσον ζωηρὰ καὶ τόσον ἐγράφη κατὰ φύσιν, ὥστε μικροῦ δεῖν ἐφόνευέ με ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως λύπη. Ἤθελον δὲ ὑπερχαρῆ ἀποστέλλουσά σοι τὴν ἐπιστολήν σου ἀπεσβεσμένην ὑπὸ τῶν δακρύων μου, ἂν μὴ ἤρχοντο ἐγκαίρως νὰ μοὶ ζητήσωσιν αὐτήν. Ἡ ἐπιστολή σου ἐκείνη κατέλιπέ με σφόδρα τεταραγμένην, ὁμολογῶ δ' ὅτι ἐξήγειρε τὰ κατὰ τῶν πολεμίων ἡμῶν αἰσθήματά μου.

Ἀφοῦ ὁ μὲν πανδαμάτωρ χρόνος δὲν κατηύνασε τὸ κατὰ σοῦ μῖσος αὐτῶν, ἡ δὲ σὴ ἀρετὴ ἀείποτε καταδιώκεται, ἔγνων νὰ δημοσιεύσω ἐν πάσαις ταῖς γλώσσαις τὰς συμφορὰς ἡμῶν, πρὸς αἶσχος τοῦ ἀδίκου τούτου καὶ μὴ γνωρίσαντος ἡμᾶς αἰῶνος. Θέλω κινήσει πάντα λίθον, ἀφοῦ πᾶς λίθος κινεῖται κατὰ σοῦ καί τόσον θέλω ἐφελκύσει τὴν ὑπὲρ σοῦ συμπάθειαν τοῦ κόσμου, ὥστε δακρύοντες θέλουσιν ἀναφέρει τὸν πολυφίλητον Ἀβαιλάρδον μου.

Ἐγώ, μόνον τὰ σὰ δεινὰ συναισθανομένη, δὲν σοὶ ἀναφέρω ὅπως κατήντησα διὰ τὴν σὴν ἀγάπην. Εἶμαι μόνη, τεθλιμμένη καὶ ἀπαραμύθητος, διότι ὑπὸ σοῦ, καὶ μόνον ὑπὸ σοῦ δυνατὸν νὰ παραμυθῶμαι. Πλὴν οὐδὲ εἰδήσεις ἔχω περὶ σοῦ! Μή, πρὸς Θεοῦ, ἀποστέρει με τῆς βοηθείας ταύτης, ἀφηγοῦ δέ μοι πιστῶς πάντα τὰ κατὰ σέ, ὅσον ἀλγεινὰ καὶ ἂν εἶνε.

Ἂν ἔχεται ἀληθείας ὅτι τὰ δεινὰ ἀποβαίνουσι κουφότερα, ἀνακοινούμενα τοῖς ἄλλοις, καὶ σὺ τότε θέλεις ὀλιγώτερον ὑποφέρει, ὅταν μοὶ ἀφηγῆσαι τὰ σά.

Μὴ εἴπῃς δὲ πρὸς δικαιολογίαν σου ὅτι δὴθεν φείδεσαι τῶν ἐμῶν δακρύων· ὅταν σιωπᾷς τήκομαι τόσον, ὅσον καὶ ὅταν μοὶ ἀνα-

φέρῃς τὰ δεινοπαθήματά σου. Ἄλλως τε δὲ ἂν περιμένῃς εὐάρεστα πράγματα ἵνα περὶ αὐτῶν μοι ἐπιστείλῃς, φοβοῦμαι μὴ περιμείνῃς ἐπὶ πολύ. Σπανίως συμφωνεῖ τῇ ἀρετῇ ἡ τύχη. Ἂν ἦσο ἧττον σοφός, μᾶλλον εὐδαίμων ἤθελες ὑπάρχει· ὥστε πάρεχέ μοι χαρὰν ἐπιστέλλων μοι γράμματα καὶ μὴ περίμενε τῆς τύχης θαῦμα. Ταύτην καὶ μόνην τὴν χαρὰν αἰσθάνομαι κατὰ τὴν ἀπουσίαν σου· αὕτη καὶ μόνη ἡ χαρὰ εἰςέδυεν εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἄλλως τε φιλοσοφικωτάτου Σενίκα, ὃν μοι πρὸς ἀνάγνωσιν ἔδωκας, ὁσάκις ἐλάμβανε τὰς ἐπιστολὰς τῆς Λουκίλης. Ἀναμένουσα δὲ νὰ μοὶ παράσχῃς τὴν αὐτὴν εὐφροσύνην, ἀπολαύω ἑτέρας, ἀτενίζουσα πολλάκις πρὸς τὴν σὴν εἰκόνα. Ὅταν μὲν σὲ βλέπω, ἀμελῶ αὐτῆς, ὅταν δ' ἀπουσιάζῃς μοὶ φαίνεται ὡραιοτάτη. Ἀλλ' ἂν ἡ ζωγραφία παρέχει τηλικαύτην ἡδονήν, ἠλίκην χαρὰν δὲν ἐμπνέουσιν αἱ ἐπιστολαί, αἱ λαλοῦσαι, αἱ ἐκκαίουσαι, αἱ ὑποθάλπουσαι τὸ πῦρ τῶν ἡμετέρων παθῶν! Δὲν εἶνε ἀπηγορευμένη ἡδονὴ τοσοῦτον ἀθῶα· μὴ ἀποβάλλωμεν ἐξ ἀμελείας τὴν μόνην ἡμῶν παραμυθίαν· ἐν μὲν ταῖς ἐπιστολαῖς σου θέλω ἀναγινώσκει ὅτι σὺ ὁ σύζυγός μου, ἐν δὲ ταῖς ἐμαῖς θέλω σοὶ λαλεῖ ὡς ἡ σύζυγός σου καὶ, μεθ' ὅλας ἡμῶν τὰς συμφοράς, ἀείποτε θέλεις διατελεῖ πρός με τοιοῦτος, ὁποῖος σὺ ἐπιθυμεῖς.

Αἱ ἐπιστολαὶ ἐπενοήθησαν πρὸς ἀνακούφισιν ἀνθρώπων κεκλεισμένων ὅπως ἐγώ· τὰς ἐπιστολάς σου θέλω φέρει ἐπὶ τοῦ στήθους μου, ἀκαταπαύστως αὐτὰς καταφιλοῦσα. Δὲν θέλω ἐν τοσούτῳ νὰ κοπιάζῃς γράφων μοι αὐτάς· λαλείτω μοι ἡ καρδία καὶ οὐχὶ ἡ διάνοιά σου. Δὲν δύναμαι πλέον νὰ ζῶ, ἂν μή μοι λέγῃς ὅτι μ' ἀγαπᾷς. Ἡ γλῶσσα αὕτη φύσει σοὶ ἐμπρέπει καὶ δὲν φρονῶ ὅτι δύνασαι νὰ λαλήσῃς ἄλλην, ἄλλως τε καὶ διότι εἶνε δίκαιον νὰ ἐπουλώσῃς, διά τινος νέας ἐρωτικῆς ἐνδείξεως, ὅσα ἐν τῇ ψυχῇ ἠνέῳξάς μοι τραύματα, λεπτομερῶς τῷ φίλῳ σου ἐκθεὶς τὰ ἡμέτερα δεινά. Οὐδόλως, ἐννοεῖται, καταμέμφομαί σου τὴν ἄκακον πανουργίαν δι' ἧς ἠθέλησας νὰ παραμυθήσῃς τεθλιμμένον, παραβαλὼν τὴν δυστυχίαν αὐτοῦ πρὸς ἑτέραν μείζονα· ἡ συμπάθεια ἐπινοεῖ, διὸ καὶ συγχαίρω σοι· ἀλλ' ὅμως εἰς ἡμᾶς ὀφείλεις πλέον τι, ἢ τῷ φίλῳ ἐκείνῳ.

Ἡμᾶς ἐνταῦθα καλοῦσιν ἀδελφάς σου καὶ ἡμεῖς αὐτοκαλούμεθα θυγατέρες σου· ἂν δὲ ἐν τῷ κόσμῳ ὑπῆρχον τρυφερώτερα ὀνόματα, ἠθέλομεν μεταχειρισθῆ αὐτὰ ἵνα καταδείξωμέν σοι ὅ,τι εἴμεθα πρός σε καὶ σοὶ ἀναμνήσωμεν ὅ,τι ἡμῖν ὀφείλεις. Καὶ ὅταν δέ ποτε γίνωμεν τόσον ἀγνώμονες, ὥστε νά λησμονήσωμεν ἣν σοι ὀφείλομεν εὐγνωμοσύνην, ὁ ναός, ὁ βωμὸς καὶ ὁ οἶκος οὗτος, τρανῶς ἡμῖν αὐτὴν θέλουσιν ἀναγγείλει. Σὺ καθηγίασας τὸν τόπον τοῦτον, γνωστὸν ἐπὶ φόνοις καὶ κλοπαῖς, σὺ μετέβαλες τῶν κλεπτῶν τὸ κρησφύγετον εἰς εὐκτήριον οἶκον. Αἱ μοναὶ αὗται οὐδὲν ὀφείλουσι τῷ δημοσίᾳ ἐλεημοσύνῃ· αἱ τοκογλυφίαι καὶ προσφοραὶ τῶν ἁρπάγων οὐδόλως ἡμᾶς ἐπλούτισαν. Σὺ μόνος πάντα ἔδωκας, σοὶ μόνῳ πάντα ὀφείλει τὸ νεαρὸν τοῦτο φυτώριον.

Καίτοι ἡ χάρις τῆς ἡμετέρας κλήσεως φαίνεται ἐνταῦθα ἐξησφαλισμένη διὰ τοῦ περιορισμοῦ καὶ τῶν προσευχῶν· καίτοι αἱ αἰχμαὶ τῶν κιγκλίδων ἡμῶν παρακωλύουσι τὴν προσέγγισιν, οὐχ ἧττον ὁ Ἀδαμιαῖος ἐκεῖνος χυμός, ὁ ἀνεπαισθήτως μέχρι καρδίας ἀνερχόμενος, θέλει βεβαίως διαφθείρει αὐτήν, ἂν μὴ βοηθήσῃς ἡμᾶς νὰ προφυλάξωμεν αὐτήν.

Γινώσκω ὅτι δὲν διατελεῖς ἄεργος, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐργάζεσαι χάριν ἡμῶν. Τοὺς μαργαρίτας τοῦ Εὐαγγελίου βάλλεις ἔμπροσθεν τῶν χοίρων καὶ ὀλιγωρεῖς τῶν ἀκάκων ἀμνάδων, αἵτινες δύνανται νὰ σοὶ ἀκολουθήσωσιν εἰς πᾶσαν ἀκρώρειαν.

Ἀλλὰ τί βλέπω; Οὐδὲ κἂν ἐν ὀνόματί μου τολμῶ νὰ σοὶ λαλήσω. Πλὴν μήπως πρέπει, πρὸς συγκίνησίν σου, νὰ διεξέλθω συμφέ-

ροντα καὶ δάκρυα ἑτέρων μᾶλλον ἢ τὰ ἐμαυτῆς; Οἱ Αὐγουστῖνοι, οἱ Τερτουλλιανοί, οἱ Ἱερώνυμοι ἔγραψαν πρὸς Παυλίνας, Εὐδοξίας, Μαιναλίας. Ὅταν ἀναγινώσκῃς ταῦτα τὰ ὀνόματα, λησμονεῖς τὸ ἐμόν;

Μὴ δὲν ὀφείλεις, ὡς ὁ μακάριος Ἱερώνυμος, νὰ μὲ μορφώσῃς ἐνάρετον, ὡς ὁ Τερτουλλιανός νὰ μοὶ κηρύξῃς τὴν ἀλήθειαν, ὡς ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος νὰ μοὶ λαλήσῃς περὶ τῆς χάριτος; Δὲν πρέπει ἡ ἐπιστήμη σου νὰ μείνῃ ἄγονον πρὸς ἐμὲ ἀγαθόν, ἐκτὸς δὲ τούτου, γράφων μοι, γράφεις πρὸς τὴν σύζυγόν σου. Ἡ ἱερὰ τελετὴ κατέστησεν ἀσκανδάλιστον τὴν ἡμετέραν σχέσιν, δύνασαι δὲ μάλιστα ἀκινδύνως νὰ μὲ ἐπισκέπτησαι. Ἀφοῦ αἱ προσευχαί ἡμῶν οὐδαμῶς παρακωλύουσι τὰς ἡμετέρας τέρψεις, δυνάμοναι καὶ νὰ λησμονηθῶσι, ἡ κατὰ σοῦ σκληρότης τοῦ θείου μου εἰς οὐδένα φόβον ἐμβάλλει ἡμᾶς περὶ τῆς ἡμετέρας ἀγάπης. Ὥστε μὴ πλέον με ἀπόφευγε· ἄκουον τῶν στεναγμῶν μου καὶ γενοῦ μάρτυς, ὡς ἐγένεσο καὶ αἰτία αὐτῶν. Ἂν μένω ἐνταῦθα ἐκ φρονήσεως, πεῖσόν με νὰ διατρίβω καὶ ἐξ ἀρετῆς.

Οἴ μοι! . . . Ἐνθυμεῖσαι; . . . . Ἀλλὰ τίς λησμονεῖ τὸ πῶς ἠγαπήθη; Πῶς διηρχόμην τὸν καιρὸν ἀναμένουσά σε! Μετὰ πόσης χαρᾶς ἀπέφευγον τοὺς πάντας, ἵνα σοι ἐπιστέλλω γράμματα! Πόσην μοὶ προὐξένει ἀνησυχίαν καὶ τὸ ἐλάχιστον γραμμάτιον, ἕως ὅτου λάβῃς αὐτό! Πόσα τεχνάσματα καὶ πόσα στρατηγήματα ἵνα σὲ βλέπω!

Ἡ λεπτομέρεια αὕτη σὲ ἐκπλήττει, φοβεῖσαι ν'ἀκούσῃς τὴν συνέχειαν αὐτῆς· ἐμὲ ὅμως ἀνακουφίζει αὕτη ἡ διήγησις, οὐδόλως δ' ἐρυθριῶ δι' αὐτήν. Ἀφοῦ δὲν ἔσχεν ὅριον ἡ ὑπερβολὴ τῆς πρὸς σὲ ἀγάπης μου, δὲν θέλω νὰ θέσω τοιαῦτα εἰς ἣν αἰσθάνομαι ἡδονὴν ἀναφέρουσα ἐκείνην. Ἐμισήθην ἵνα δείξω σοι πλείονα ἀγάπην· ἦλθον ἐνθάδε ἵν' ἀπολεσθῶ, ἦλθον ἵνα σοὶ ἀφήσω βίον ἀνενόχλητον.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΟΙΗΣΙΣ.

—

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

Στρέφων τὸ πνεῦμα πρὸς τὸν ροῦν τῶν παρελθόντων χρόνων,
Καὶ τῶν ἐρώτων καὶ παλμῶν τῶν πόνων, τῶν ἀγώνων
Ἐκθάπτων ἀναμνήσεις,
Ποικίλλω τὸ μονότονον τοῦ θλιβεροῦ παρόντος,
Μὲ γλυκυπίκρους τρέφομαι ἀπὸ τοῦ παρελθόντος
Μυρίας συγκινήσεις.

—

Ναί, ἐνθυμοῦμαι τὴν μικρὰν ἀθῶαν ἡλικίαν
Ἥτις διέβη θλιβερὰ ὑπὸ τὴν ὀρφανίαν,
Μὲ δάκρυα διέβη,
Ἀνεπαισθήτως ἔφθασε σφριγῶσα ἡ νεότης,
Καὶ ἀγνοοῦσα πῶς ἐδῶ τὰ πάντα ματαιότης,
Ἐπόθη νὰ λατρεύῃ.

—

Μυρίους ἀκροβολισμοὺς ὑπέστη κατὰ πρῶτον
Οἵτινες τὴν ἐδίδασκον τὰς μάχας τῶν ἐρώτων
Ἀλλ' ἔμεν' ἐλευθέρα
Ἕως οὗ εὗρε δέλεαρ ὁ ἔρως καὶ σαγήνην
Κ' ἐγνώρισεν, ἠγάπησεν, ἐλάτρευσεν ἐκείνην
Ὡς τὸν Θεὸν πατέρα.

—

Ναί! τὸν Θεόν· ὦ! ἥμαρτον, ἂν ἦναι βλασφημία
Θεέ μου εἶναι πλάσμα σου κ' ἡ μαύρη μου καρδία
Καὶ ἂν ἀπεπλανήθη
Κ' ἐλάτρευσε τὴν θείαν σου ἐπὶ τῆς γῆς εἰκόνα
Τί ἔπταισεν; ὑπήκουσε 'στὰ νεύματά σου μόνα
Κ' ἐκ τούτων ὡδηγήθη.

—

Ἂν τὴν καρδίαν ἤθελες ἀναίσθητον ὡς λίθον
Μὲ λίθον ἂς τὴν ἔπλαττες καὶ μεταξὺ τῶν μύθων
Θὰ ἦτο μόνον ἔρως
Ἀλλ' ὄχι! δὲν τὸ ἤθελες, καὶ σὺ αὐτὸς ὁ πλάσας
Ἐνέβαλες τὸν ἔρωτα εἰς τὰς καρδίας πάσας
Εἰς πᾶν τοῦ κόσμου μέρος.

—

Ὦ! ἦτον ἡ λατρεία μου θυμίαμα λιβάνου
Ἀγνῶς ἠγάπων· ἀλλὰ φεῦ! τοῦ δαίμονος τοῦ
[πλάνου
Τῆς ὑπερηφανίας
Δὲν εἶδον τὰ προσκόμματα δὲν εἶδον τὰς
[παγίδας
Κ' ἐνῷ ἐβάδιζον ἐμπρὸς μὲ ἀγαθὰς ἐλπίδας
Εὗρῆκα τυραννίας.

—

Ἤμην, ναί, τότε εὐτυχὴς, εὐδαίμων τρισευ-
[δαίμων
Πλὴν τὴν εὐδαιμονίαν μου ἐβάσκανέ τις δαί-
[μων
Κ' εἰς θλίψεις μετηλλάγη
Εἰν' ἔκτοτε ὁ βίος μου παντοτεινὴ ὀδύνη
Θεέ! μ' ἔδιδες ἔρωτα, πλὴν μ' ἔρριψε ἐκείνη
Εἰς θλίψεων πελάγη.

—

Μοὶ ἔδιδεν, εἶν' ἀλήθεις, στιγμὰς Παραδεισείους
Κ' ἐνίοτε ἐξελάμβανα ὡς οἰωνοὺς αἰσίους
μειδίαμα ἢ βλέμμα
Ἀλλ' αἱ εὐδαίμονες στιγμαὶ παρήρχοντο καὶ
[πάλιν
Εἰς Ἅδην ἐκ τοῦ Οὐρανοῦ κατέπιπτον μὲ
[ζάλην
Μὲ παγωμένον αἷμα.

—

Τώρα καὶ αἱ εὐδαίμονες καὶ εὐτυχεῖς στιγ-
[μαί μου
Παρῆλθον ὡς φυσῶμενον πτερὸν ὑπὸ ἀνέμου
Κ' αἱ ἀναμνήσεις μένουν
Ὡς ἴχνη ἀφινόμενα ἐπὶ καιούσης ἄμμου
Καὶ μαρτυροῦν τὸν ἔρωτα, τὰ πάθη, τὰ δει-
[νά μου
Τὰ τραύματα σημαίνουν.

—

Μὲ ἀναμνήσεις τρέφομαι κ' εὐχαριστοῦμαι
[ὄντως
Ἀναπολῶν τὰ βάσανα τοῦ μαύρου παρελ-
[θόντος
Καὶ εὐλογῶν ἐκεῖνο
Εἰς τὸ μονότονον παρὸν ἀρὰς μόνον ἐκφέρω
Ἀνακαλῶ τὸ παρελθὸν καὶ τότε μόνον χαίρω
Καὶ πρὸς ἐκεῖνο κλίνω.

—

Ἡ κόμη της, τὸ βλέμμα της, τὸ στόμα, ἡ
[φωνή της
Τὸ μέτωπον, τ' ἀνάστημα, οἱ πλάνοι ὀφθαλ-
[μοί της
Ἐμπρός μου παριστῶνται
Ὁσάκις εἰς τὸ παρελθὸν τὸ βλέμμα ἀτενίσω
Ὦ θαῦμα! αἱ αἰσθήσεις μου μὲ κάμει νὰ νο-
[μίζω
Πῶς ὅλαι ἀπατῶνται!

—

Πλησίον τὴν αἰσθάνομαι, τὴν βλέπω τὴν ἀ-
[κούω
Εἰς τὰ ὑγρά της ὄμματα ὑγρὸν τὸ βλέμμα
[λούω
Εἶναι ἐκείνη.... κλαίει!....
Ὦ οὐρανέ!... τὴν χεῖρά της ἐγγίζω, καὶ
[μεθύων
Στὴν χεῖρά μου αἰσθάνομαι νὰ πίπτῃ μῦρον
[θεῖον...
Τὸ δάκρυ της μὲ καίει!....

—

Ναὶ κλαίει.... εἰς τὸν χωρισμὸν λυπεῖται,
[δὲν ἀντέχει
Ὁ ἔρως της ἐκχύνεται μὲ δάκρυα τὴν βρέχει
Ὁ ἔρως τὴν βιάζει
Καὶ ἡ ὑπερηφάνεια εἰς μάτην τοὺς παλμούς
[της
Ζητεῖ νὰ κρύψῃ· φαίνονται ὑπὸ τοὺς ὀφθαλ-
[μούς της
Ὁ ἔρως τὴν δαμάζει.

—

Ὦ! τὴν στιγμὴν αὐτὴν ποτὲ δὲν θέλω λη-
[σμονήσει
Καὶ ἤθελον τὸ αἷμά μου προθύμως ὅλον χύσει
Ἐὰν ἀνενεοῦτο.
Ὁ δυστυχὴς τὸ αἴσθημα ζητῶ νὰ ἀφανίσω
Ἀλλ' ἡ σκληρὰ ἀνάμνησις δὲν θέλει νὰ τ,
[ἀφήσω
Τὸ αἴσθημά μου τοῦτο.

—

Δύο παρῆλθον χωρισμοῦ ἀπὸ ἐκείνην ἔτη
Καὶ τὸ αἰσθάνομαι σφοδρὸν μ' ἐξουσιάζει ἔτι
Παλμοὺς μοὶ διεγείρει
Ἔκτοτε εἰς ἀπήντησα τὸ πῦρ τοῦ βλέμμα-
[τός της
Πῶς μ' ἔβλεπεν! ἐνόμιζα στεκόμενος ἐμπρός
[της
Μαγνήτης πῶς μὲ σύρει

—

Ἐσπέραν τινὰ μάλιστα, ἀείμνηστον ἑσπέραν
Ὅτε τὴν νύκτα εἰς λαμπρὰν μετέβαλεν ἡμέρα-
[ραν
Ἡ λάμπουσα Σελήνη.
Τὴν ἔβλεπα καὶ μὲ ἔβλεπε καὶ καταμαγευμένα
Προσήλωνα τὰ ὄμματα εἰς θάμβος βυθισμένα
Κ' ἐστέναζεν ἐκείνη,

—

Ἂν τότε μοὶ προσέφερον τῆς γῆς τὴν μοναρ-
[χίαν
Ἢ ὁ Θεὸς μ' ἐχάριζεν αὐτὸς ἀθανασίαν
Δὲν ἔθελ' ἀνταλλάξει
Τὴν γῆν, τὸ πᾶν, τὸν οὐρανὸν μὲ τὰς στιγ-
[μὰς ἐκείνας
Ὢ ναί! Μὰ τῶν ὀμμάτων της τὰς φλογερὰς
[ἀκτῖνας
Δὲν ἤθελα τὸ πράξει!!

Κ. Ν. Τ.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

—

Κύριός τις ἀγοράσας κύμβαλον ἐσκέπτετο ποῦ νὰ τὸ θέσῃ. Φίλος τις αὐτοῦ συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ τὸ ἐναποθέσῃ ἐν τῷ κοιτῶνί του. — Ἐν τῷ κοιτῶνί μου! ἀπεκρίθη ἐκεῖνος. Καὶ πῶς λοιπὸν θὰ κοιμῶμαι ἀφοῦ ὅταν παίζω ὁ θόρυβος θὰ μὲ ἐμποδίζῃ νὰ κοιμῶμαι;

—

Κυρίαν τινα ἐπεσκέψατο φίλη· ἐπὶ τῆς τραπέζης ἔκειτο ἐφημερὶς περιγράφουσα τὰ κατὰ τὸν φόνον προξένων τινων.

Καὶ τί σκέπτεσαι ἐρωτᾷ ἡ εἰσελθοῦσα;

Σκέπτομαι, φίλη μου, πῶς νὰ κάμω πρόξενον τὸν σύζυγόν μου.

—

Ἀθίγγανός τις συναντᾶται μετά τινος πλουσίου: — Κύριε, λέγει, δὲν ἔφαγα πρὸ δώδεκα ὡρῶν· εἶμαι εὐτυχὴς συναντῶν ὑμᾶς, γνωρίζω τὴν καλήν σας καρδίαν, καὶ σᾶς παρακαλῶ νὰ μοὶ δανείσητε δραχμήν.

Προθύμως ἀποκρίνεται ὁ πλούσιος *συγκεκινηθεὶς μέχρι δακρύων*, καὶ ἀμέσως δοὺς αὐτῷ ἑκατόδραχμον γραμμάτιον, λάβε, εἶπε, φίλε μου, καὶ δός μοι τὴν ἀξίαν του.

ΑΙΝΙΓΜΑ ΙΑ'.

—

Κατεκομμάτιασαν τὴν βασίλισσαν. . . ἐλήστευσαν τὴν βασίλισσαν . . . εἶπε πρωΐαν τινὰ ὠχρὸς καὶ πνευστιῶν ὁ ὑπαστυνόμος πρὸς τὸν διευθυντὴν τῆς ἀστυνομίας τοῦ Λονδίνου.

— Τί τρέχει; τί συνέβη;

— Ἡ Α. Μ. ἡ βασίλισσα τῆς Μ. Βρεττανίας ἡ αὐτοκράτειρα τῶν Ἰνδιῶν, Βικτωρία, δὲν ὑπάρχει πλέον.

— Καὶ πῶς;

— Χθὲς 8 λῃσταὶ ἐβίασαν τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα, καὶ τὴν βασίλισσαν ἀντιστᾶσαν ἐμέλισαν εἰς **1243** τεμάχια, ἅπερ καὶ διεμοιράσαντο.

— Καὶ ποῖοι εἶνε αὐτοὶ οἱ λῃσταί, καὶ πόσα τεμάχια ἔλαβεν ἕκαστος;

— Ἴσα, ἴσα, αὐτὸ δὲν ἠδυνήθην ν' ἀνακαλύψω ἀκόμη· ἐδῶ χρειάζονται μυαλὰ μὲ τὸ κοφίνι.

Ρ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ.

—

Λύσεις τοῦ Η'. αἰνίγματος—Καπνός.

» » Θ'. » » —Σκοῦπα κοῦπα.

» » Ι'. » » —Χριστὸς ἐστὸς ἐς.

Πρῶτοι λύται τῶν ἀνωτέρω αἰνιγμάτων οἱ κ. κ. Γ. Κούρτελης, Κ. Ξανθόπουλος, καὶ Ι. Νικολαΐδης. Ἀκόλουθοι δὲ ἡ κ. Αἰκατερίνη Λαμπρίδου, καὶ οἱ κ. κ. Δ. Τριανταφυλλίδης, Ι. Ἰωακειμόπουλος, Π. Γ. Πατρίκιος, Ρ. Ἐλευθεριάδης, καὶ Κ. Μαυρόπουλος.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Εὐμουσίαν ἀσκεῖν.
(Εὐριπίδ).

ΕΤΟΣ Α'. *15 Αὐγούστου 1878.* *ΑΡΙΘΜΟΣ* 10.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΑΡΧΑΙΟΙΣ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 8.)

Περὶ δὲ τοῦ ἐθίμου τούτου πειθόμεθα ἐκ πολλῶν χωρίων τῶν ἀρχαίων, ἰδίᾳ δὲ ἐκ τοῦ παρ' Εὐριπίδῃ ἀναφερομένου ('Ιφ. ἐν Ταύροις 43), ἔχοντος ὡς ἑξῆς «ἃ καινὰ δ' ἥκει νὺξ φέρουσα φάσματα, λέξω πρὸς αἰθέρα, εἴ τι δὴ τόδ' ἔστιν ἄκος.» ὁ δὲ Σχολ. λέγει «τοῖς γὰρ παλαιοῖς ἔθος ἦν ἀποτροπιαζομένοις τῷ ἡλίῳ διηγεῖσθαι τὰ ὀνείρατα.» ὡσαύτως δὲ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπεμελοῦντο οἱ ἀρχαῖοι νὰ προσφέρωσι θυσίας εἰς τοὺς ἀποτροπαίους θεούς· ὡς ὁ Ξενοφῶν περὶ τούτου μαρτυρεῖ ἐν τῷ συμποσίῳ λέγων· «οὐκοῦν ἐάν τι ὄναρ ἀγαθὸν ἴδῃς τοῖς ἀποτροπαίοις θύεις;» ὁ δὲ 'Ιπποκράτης περὶ ἐνυπνίων λόγον ποιούμενος, ὅστις, ὡς παρακατιόντες θὰ εἴπωμεν, διαστέλλων ταῦτα τῶν ὀνείρων, ἀναφέρει τὸ ἔθιμον τοῦτο σαφέστερον. «χρὴ καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι ἐπὶ μὲν τοῖσιν ἀγαθοῖς (δηλονότι οὐράνια φαινόμενα, ἅπερ κατ' ὄναρ βλέπει τις 'Ηλίῳ, Διὶ οὐρανίῳ, 'Ερμῇ, 'Απόλλωνι, ἐπὶ δὲ τοῖσιν ἐναντίοισι τοῖσιν ἀποτροπίοισι καὶ γῇ καὶ ἥρωσιν ἀποτρόπαια γενέσθαι τὰ χαλεπὰ πάντα)». Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ τῶν ἐκτοῦ ὀνειρουκακῶν ἐθεωρεῖτο ἀναγκαῖον καὶ τὸ χύσιμον τοῦ ὕδατος, ἤτοι αἱ χοαί, σπονδαὶ εἰς τοὺς καταχθονίους θεούς, οἵτινες, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην θυσίαν, ἐνομίζοντο ὡς σύμβολον καθαρμοῦ, εἶχον καὶ ἐνταῦθα μεγάλην δύναμιν. 'Ο 'Αριστοφ. ἐν Βατράχοις λέγει «κάλπιός τ' ἐκ ποταμῶν δρόσον ἄρατε, θέρμετε δ' ὕδωρ, ὡς ἂν θεῖον ὄνειρον ἀποκλύσω.»

9. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν πολιτείαν μανθάνομεν ὅτι αὕτη τὰς τοιαύτας περὶ τοῦ μέλλοντος προρρήσεις, ἃς οἱ ἄνθρωποι ἰδίᾳ ἕκαστος ἐκ τῆς ἐξηγήσεως τῶν ὀνείρων ἐλάμβανον, δὲν μετεχειρίζετο καθόλου, διὰ τὸν λόγον πρὸ πάντων ὅτι ἐν μεγάλῃ ἀνάγκῃ ἡ τοιαύτη μαντεία δὲν ἦτο τόσον εὔκολος οὐδ' ἀσφαλής, ὅσον οἱ ἄλλοι οἰωνοὶ καὶ προφητεῖαι, οἱ ἐκ τῆς παρατηρήσεως τῶν σπλάγχνων τοῦ θύματος, τῆς πτήσεως τῶν πτηνῶν καὶ τῶν τοιούτων ἐξηγούμενοι. Διότι καὶ ἐὰν ἐδοκίμαζον κατ' ἀρέσκειαν νὰ προκαλῶσιν ὄνειρα ἐξ ὧν νὰ μαντεύωσι τὸ μέλλον, ἡ ἔννοια ὅμως αὐτῶν ἐφαίνετο λίαν περιωρισμένη, ἥτις ἀνεφέρετο μᾶλλον εἰς

ἰδιώτας ἢ εἰς ὁλόκληρον πολιτείαν Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὰς σημασίας τῶν ὀνείρων διὰ τὴν μεγάλην αὐτῶν ποικιλίαν δὲν ἦτο τόσον εὔ. ολον νὰ ὑπαγάγωσιν εἰς ἓν ἐπιστημονικὸν σύστημα, ὅπως τὰ ἄλλα σημεῖα, μόνον δὲ σταθερὸν καὶ ἀσφαλὲς σύστημα, καθ' ὃ συστηματικῶς καὶ ἐν Ῥώμῃ οἱ οἰωνοσκόποι ἐξῆγον τὰ σημεῖα, ἠδύνατο νὰ ἐγγυηθῇ εἰς τὴν πολιτείαν περὶ τῆς ὀρθότητος τῆς ἑρμηνείας. Ἔν τισιν ὅμως περιστάσεσι δὲν ἀμφέβαλλον εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πολιτείας νὰ κάμωσι χρῆσιν τῶν ὀνείρων, ὅσα ἐξαιρετικῶς ἐφαίνοντο λίαν σπουδαῖα καὶ σημαντικά.

10. Τουναντίον δὲ πρὸς τῇ σπουδαιότητι, τὴν ὁποίαν ὁ λαὸς ἐν τῷ κατ' ἰδίαν βίῳ ἀπέδωκεν εἰς τὰ ὄνειρα ἦτο πλέον ἀνάγκη καὶ ἡ ἐπιστήμη νὰ στρέψῃ τὴν προσοχήν της εἰς ταῦτα, καὶ μάλιστα ἡ φιλοσοφία ἔδει νὰ ἐξετάσῃ ταῦτα ὑπὸ τὴν διπλῆν των ἔννοιαν, καὶ ὡς ἰδιάζον φαινόμενον τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὡς εὑρισκόμενον εἴς τινα σχέσιν πρὸς τὸ θεῖον.

11. Οἱ ἀρχαιότεροι φιλόσοφοι ἐπραγματεύθησαν ταῦτα ὑτὸ τὴν τελευταίαν αὐτῶν σχέσιν, δηλ. ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς προφητικῆς τούτων δυνάμεως· ἐπίσης δὲ καὶ οἱ κατόπιν τούτων δὲν παρημέλησαν νὰ ἐξετάσωσι τὸ μέρος τοῦτο τῶν ὀνείρων, διότι πλὴν ὀλίγων ἐξαιρέσεων ἐν ἅπασι τοῖς φιλοσοφικοῖς συστήμασι τὰ διάφορα εἴδη τῆς μαντικῆς, ἑπομένως καὶ τὰ ἐκ τῶν ὀνείρων ἀναγνωρίζονται. Περὶ τούτων δὲ καὶ ὁ Κικέρων ἐν τῷ φιλοσοφικῷ αὐτοῦ συγγράματι de divinatione περὶ μαντικῆς ἐκτενῆ ποιεῖται λόγον. οἱ μεταγενέστεροι δὲ φιλόσοφοι, οἵτινες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καὶ τὰς περὶ τούτων ἐρεύνας ἔλαβον ὑπ' ὄψιν καὶ τὴν ψυχολογίαν, ἀπεπειράθησαν καὶ τὸ ψυχολογικὸν μέρος τῶν ὀνείρων νὰ διαφωτίσωσιν.

12. Καὶ ἐν πρώτοις ἐκ τῶν Ἰώνων φιλοσόφων οὐδεμία περὶ τούτων εἴδησις ὑπάρχει ἡμῖν γνωστή· διὸ καὶ πολλοὶ ἀμφιβάλλουσιν ἂν οὗτοι ἔδωκαν ἰδίαν προσοχὴν εἰς τὰ ὄνειρα, ἐκ δὲ τῶν Ἐλεατῶν ὁ Ξενοφάνης διέψευσε καθόλου τὸ δυνατὸν τῆς μαντικῆς ὡς μαρτυρεῖ ὁ Κικέρων.

13. Τῶν δὲ Πυθαγορείων ἂν καὶ εἶναι δύσκολον νὰ ὁρισθῇ ἀκριβῶς ὁποία ἦτο ἡ ἀρχικὴ αὐτῶν διδασκαλία ὡς πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν, καὶ τί εἰς τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον προσέθηκαν, δύναταί τις ὅμως ἐκ τῆς μεγάλης σπουδαιότητος καὶ σημασίας, τὴν ὁποίαν οὗτοι ἀπέδιδον καθόλου εἰς τὴν μαντικὴν κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κικέρωνος, νὰ παραδειχθῇ ὅτι οἱ ἀρχαιότεροι Πυθαγόρειοι ἀπεπειράθησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὰ ὄνειρα καὶ τὴν προφητικὴν αὐτῶν δύναμιν κατ' ἴδιον σύστημα. Δηλ. κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φιλοσοφικοῦ αὐτῶν συστήματος ἅπασα ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι πεπληρωμένη πνευμάτων, ἅπερ ὠνόμαζον δαίμονας καὶ ἥρωας· ὑπὸ τούτων πέμπονται οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ θηρία ὄνειρα καὶ τὰ ἄλλα μαντικὰ σημεῖα. Ἐντεῦθεν δὲ ἦτο ἀπηγορευμένον εἰς τοὺς Πυθαγορείους νὰ ἐσθίωσι κυάμους «ἀπέχεσθαι κυάμων», διότι ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἐσήμαινεν ὅτι διὰ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τῆς τοιαύτης τροφῆς προφυλάσσουσι τὸ σῶμα ἀπὸ νευρικῶν παθήσεων ἐνοχλητικῶν, καὶ καθίστανται ἐπιτηδειότερον νὰ δέχηται θείας ἀνακοινώσεις ἐν ὅλῃ αὐτῶν τῇ καθαριότητι· Ὅτι ὅμως οὗτοι ἔκαμον διάκρισιν μεταξὺ ὀνείρων σημαντικῶν καὶ ἀσημάντων ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ λεγομένου περὶ τοῦ Πυθαγόρου ὅτι δηλ. οὗτος εἰς τὸν ἐρωτήσαντα αὐτὸν τί σημαίνει ὅτι καθ' ὕπνον εἶδε τὸν ἀποθανόντα πατέρα του καὶ μετ' αὐτοῦ συνδιελέχθη, ἀπεκρίνατο ὅτι αὕτη ἔχει τοσαύτην σημασίαν, ὅσην ἔχει ἡ συνδιάλεξις τὴν ὁποίαν κάμνει τώρα μετ' αὐτοῦ, διότι καὶ ἐκεῖνος πράγματι εἶχε συνδιαλεχθῇ μετὰ τοῦ πατρός· ἐντεῦθεν

δὲ ἐξάγεται πρὸς τούτοις ὅτι οἱ Πυθαγόρειοι τὰς κατ' ὄναρ ἐμφανίσεις οὐχὶ μόνον ὡς εἰκόνας, ἀλλὰ καί τι πραγματικὸν παρεδέχοντο, ὅπερ ἀναλόγως τῆς ποιότητος ἐθεωρεῖτο μάλιστα ὡς ἔχον μεγάλην καὶ μικρὰν σημασίαν ἢ ὥστι συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὰ ἄλλα πράγματα, τὰ ὁποῖα γίγνονται ἡμῖν νοητὰ διὰ τῶν αἰσθήσεων.

14. Ὁποία δὲ εἶναι ἡ γνώμη τοῦ Ἡρακλείτου, ἀκμάσαντος περὶ τὴν 69 ὀλ. (π. χ. 503) οὐδὲν σαφὲς γιγνώσκομεν· διότι καὶ αἱ δύο μαρτυρίαι, ἡ μὲν τοῦ Σέξτου, ἡ δὲ τοῦ Χαλκιδέως, αἵτινες περιεσώθησαν ἡμῖν, ἀναφερόμεναι εἰς τὸ προκείμενον ἡμῖν θέμα ἀντιφάσκουσι πρὸς ἀλλήλας. Καὶ κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ πρώτου ὁ Ἡράκλειτος ἀποφαίνεται ὅτι καθ' ὕπνον ἡ ψυχὴ διατελεῖ ἀναίσθητος καὶ λήθαια, καθ' ὅσον κεκλεισμένων ὄντων τῶν αἰσθητικῶν πόρων δὲν εὑρίσκεται εἰς κοινωνίαν πρὸς τὸν ἔξω κόσμον, ἀλλ' ἀποσύρεται ἐκ τοῦ καθόλου κόσμου εἰς ἴδιον· ἀληθὴς δὲ καὶ βεβαία γνῶσις προσγίνεται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τότε μόνον, ὅταν εὑρίσκηται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν κοινὸν λόγον, τὸν θεῖον δηλ. λόγον, τὸν διακοσμοῦντα τὸ σύμπαν. Τὸ δὲ χωρίον ἐξ οὗ ἐξάγεται ἡ τοιαύτη περὶ τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου καθεύδοντος δοξασία ἔχει ὡς ἑξῆς· «Ὁ νοῦς, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον, ἀπόλλυσιν καθ' ὕπνον τὴν μνημονικὴν δύναμιν, σωζομένης μόνον τῆς κατὰ τὴν ἀναπνοὴν προσφύσεως οἱονεί τινος ῥίζης. Λέγονται δὲ ταῦτα, διότι, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον ὁ ἄνθρωπος γίγνεται κοινωνὸς τοῦ θείου διὰ τῆς ἀναπνοῆς ὡς καὶ περὶ τούτου λέγεται «τοῦτον δὲ τὸν θεῖον λόγον δι' ἀναπνοῆς εἱκάσαντες, νοεροὶ γενοίμεθα.» Ἡ ἀρχὴ λοιπὸν τοῦ λόγου οἱονεὶ ῥίζα θεωρεῖται ἡ ἀναπνοή, ἐξ ἧς προσφύεται ὁ λόγος δι' οὗ ὁ ἄνθρωπος γίγνεται νοερὸς, καθ' ὕπνον δὲ λησθαῖος καὶ πάλιν κατὰ τὴν ἔγερσιν ἔμφρων· «ἐν γὰρ τοῖ ὕπνοις, λέγει, μυσάντων τῶν αἰσθητικῶν πόρων χωρίζεται τῆς πρὸς τὸ περιέχον συμφυΐας ὁ ἐν ἡμῖν νοῦς. Ἐπιβεβαιῶν δὲ καὶ ὁ Πλούταρχος τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Ἡρακλείτου λέγει· «ὁ Ἡρ. φησὶ τοῖς ἐγρηγορόσιν ἕνα καὶ κοινὸν κόσμον εἶναι, τῶν δὲ κοιμωμένων ἕκαστον, εἰς ἴδιον ἀποστρέφεσθαι. Λοιπὸν κατὰ τὰς ἀνωτέρω δύο συμφωνούσας μαρτυρίας ὁ Ἡρ. παραδέχεται μὲν ὅτι ὁ ἀνθρώπινος λόγος εὑρίσκεται διὰ τοῦ κόσμου εἰς συνάφειαν μὲ τὸν ἀρχικὸν λόγον, ἀλλὰ μόνον ἐν ἐγρηγόρσει· καθ' ὕπνον δὲ ἀπόλλυσι πᾶσαν μνημονικὴν δύναμιν, ἑπομένως οὐδὲ μαντικὴν δύναμιν ἔχει. Ἀλλὰ πρὸς τὰ περὶ Ἡρακλείτου ταῦτα λεγόμενα ὁ Χαλκίδιος ἐπάγεται ἐν τῷ Τιμαίῳ τοῦ Πλάτωνος, μαρτυρίαν ὅλως διαφωνοῦσαν, καθ' ἣν παρίσταται ὁ Ἡράκλειτος ὁμοδοξῶν τοῖς Στωϊκοῖς καὶ παραδεχόμενος ὅτι ὁ ἄνθρώπινος, καὶ εὑρισκόμενος εἰς σχέσιν μετὰ τοῦ θείου λόγου, τοῦ εὐθύνοντος καὶ ῥυθμιζοντος τὰ τοῦ κόσμου καὶ ὡς ὁ χωρίστος αὐτοῦ ἀκόλουθος, δύναται διὰ τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς ψυχῆς ἡσυχαζούσης νὰ προαγγέλλῃ τὰ μέλλοντα, ἐξ οὗ καταδείκνυται ὅτι ἡ ψυχὴ ἔχει δύναμιν μαντικήν. Πόθεν δὲ ἡ διαφωνία αὕτη προέρχεται δὲν δυνάμεθα μετ' ἀληθείας νὰ ἐννοήσωμεν. Ἀναπρέχοντες δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας, ἔνθα ἱκανὸς λόγος γίγνεται περὶ τοῦ Ἡρακλείτου, ὡς συγγράψαντος τὸ περὶ φύσεως σύγγραμμα, ἴσως ἐκεῖθεν δυνάμεθα νὰ φέρωμεν εἰκασίας τινὰς περὶ τῆς διαφωνίας ταύτης. Μανθάνομεν λοιπὸν ἐκεῖθεν ὅτι ὁ λόγος τοῦ Ἡρακλείτου ἦτο οὐ μόνον μιστὸς ἀδρῶν νοημάτων, ἀλλὰ καὶ δυσκατάληπτος τοῖς πολλοῖς καὶ ἥκιστα ἀρεστὸς καὶ ἰωνικὸς καὶ ἐφέσιος ὢν π. χ. ὡς γνωστόν, ὅπως ἐ φράσῃ τὰς περὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ αὐτοῦ συστήματος γνώσεις, ὅτι τὰ πάντα διηνεκῶς ῥέουσιν ἐν τῷ κόσμῳ, γίγνονται καὶ ἀπόλλυνται μετεχειρίζετο τὴν γνωστὴν συμβολικὴν ἔκφρασιν «ποταμοῖς τοῖς αὐ-

τοῖς ἐμβαίνομεν καὶ οὐκ ἐμβαίνομεν εἰμέν τε καὶ οὐκ εἰμέν.» Αἱ τοιαῦται μεταφοραὶ καιἀσαφεῖς εἰκόνεςἱκανὰἀπεικονίζουσι καὶ τὸ ἦθος τοῦἀνδρός,ὅτις ὡς διδάσκει ἡ ἱστορία, ἦτο πάντοτε σκυθρωπὸς καὶ μελαγχολικὸς,καὶἀπέκλινε μᾶλλον εἰς τὴν θεωρίαν ἀποστρεφόμενος τὴν πεῖραν· διὸ καὶ τὸ σκοτεινὸν αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τῆς θεωρίας μόνον στηριζόμενον σύγγραμμα λέγεται ὅτι ἐκρέμασεν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος, ὑποσημαίνων ὅτι ἀπαξιοῖ τὸ πλῆθος τούτου, ἀλλὰ τὸ ἱερὸν τῆς θεᾶς. Ἐκ πάντων δὲ τούτων ἴσως δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι διὰ τὴν σκοτεινότητα καὶ ἀσάφειαν τοῦ λόγου διεφώνησαν ἔπειτα καὶ οἱ κρίνοντες τοῦτον καὶ παρανοήσαντες καὶ τὴν περὶ τοῦ προκειμένου θέματος δοξασίαν τοῦ Ἡρακλείτου· ὅθεν καὶ ἡμεῖς οὐδὲν περαιτέρω δυνηθέντες νὰ ἐξακριβώσωμεν, οὐκ ἔχοντες μάλιστα καὶ ἄλλας μαρτυρίας, μεταβαίνομεν εἰς τὸν Ἐμπεδοκλέα.

15. Καὶ περὶ τῆς γνώμης τοῦ Ἐμπεδοκλέους ὀλίγα μόνον γιγνώσκομεν· αἱ εἰδήσεις ὅμως αὗται φέρονται σαφέστεραί πως καὶ ἀκριβέστεραι. Ὁ Ἐμπεδοκλῆς κατὰ τὸν Κλήμεντα ἀπέδιδε καθόλου εἰς τὴν μαντικὴν μεγάλην σημασίαν· κατέτασσε δὲ μάλιστα τὴν ψυχὴν τῶν μάντεων μεταξὺ ἐκείνων, οἵτινες ἀμέσως εἰσέρχονται εἰς τὴν εὐδαιμονίαν καὶ μακαριότητα τῶν θεῶν· ἐκ τούτου δὲ ἐξάγεται ὅτι καὶ εἰς τὰ ὄνειρα ἀπέδιδε σπουδαίαν σημασίαν. Τοιαῦτα καὶ περὶ τούτου

16. Ἀπόπειραν δέ τινα πρὸς ἐξήγησιν τῆς οὐσίας τῶν ὀνείρων, καθ' ὃν τρόπον ἔκριναν τοῦτο, ὡς προελέχθη, καὶ οἱ Πυθαγόρειοι, παρατηροῦμεν ὅτι ἕτερος φιλόσοφος ἔκαμεν, ὁ Δημόκριτος, ὁ γνωστὸς ὅτι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν κλαίοντα Ἡράκλειτον πάντοτε ἐγέλα. Οὗτος παραδέχεται ὅτι εἰκόνες τινὲς, ὡς αὐτὸς ἔλεγε εἴδωλα, ἐξοπλισμέναι διὰ θείας δυνάμεως ὑπάρχουσιν ἐν τῷ σύμπαντι, καθὰ μαρτυρεῖ περὶ τούτου ὁ Κικέρων ἐν τῷ περὶ μαντικῆς. Τὰ εἴδωλα δὲ ταῦτα πλησιάζοντα τοὺς ἀνθρώπους εἰσέρχονται διὰ τῶν πόρων τοῦ σώματος ἐντὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ προκαλοῦσιν οὕτω ἐμφανίσεις ὀνείρων. Περὶ τῆς δοξασίας ταύτης τοῦ Δημοκρίτου, λέγει ἐν τοῖς ἠθικοῖς ὁ Πλούταρχος «ὅτι ὁ Δημ. ἐπίστευε τοὺς ὀνείρους γίγνεσθαι κατὰ τὰς εἰδώλων παραστάσεις, πρὸς δὲ καὶ ὅτι ἐγκαταδυσσοῦνται τὰ εἴδωλα διὰ τῶν πόρων εἰς τὰ σώματα καὶ ποιοῦσι τὰς κατὰ τὸν ὕπνον ὄψεις». Ἐπιμαρτυρεῖ δὲ ταῦτα καὶ ὁ Κικέρων ἐν τῷ περὶ μαντικῆς, ὅπου ἀπορῶν περὶ τῆς φαινομένης ταύτης ἐνεργείας τῆς ψυχῆς ἀναφέρει ἐν παρόδῳ καὶ τὴν γνώμην τοῦ Ἡρακλείτου, καθ' ἣν ἡ τοιαύτη ἐνέργεια προκαλεῖται ἔξωθεν. (11. 58.). Τὰ εἴδωλα δὲ ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἔκ τε ἀψύχων καὶ ἐμψύχων ὄντων ἐξέρχονται ὡς αἰσθανόμενα εἴτε σφοδρὰν πρὸς τοῦτο ὁρμὴν καὶ θερμότητα εἴτε καὶ ἕνεκα ἰδίας αὐτῶν θελήσεως, ἐκπροσωποῦσιν οὐ μόνον τοῦ σώματος τὴν μορφὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδιότητας τοῦ πνεύματος ἐκείνων, ἐξ ὧν ὥρμηνται· λέγει δὲ ὁ Πλούταρχος. «Τῶν δὲ Δημοκρατείων εἰδώλων ἀριθμὸς οὐδείς.—καὶ πάλιν, ἃ φησὶν ἐκεῖνος ἀφιέναι τοὺς φθονοῦντας οὐτ' αἰσθήτεως ἄμοιρα παντάπασιν οὐτε ὁρμῆς ἀνάπλεά τε τῆς ἀπὸ τῶν προτεμένων μοχθηρίας καὶ βασκανίας». Ἐκ τῆς περὶ ὀνείρων δὲ ταύτης πίστεως τοῦ Δ. ἐξάγεται πρὸ πάντων ὅτι πᾶς τις δύναται νὰ ἔρχητε εἰς σχέσιν καὶ σύνδεσμον καθ' ὕπνον μεθ' οἱουδήποτε, ἔστω καὶ λίαν μακρὰν ὑπάρχοντος προσώπου ἢ καὶ ἀντικειμένου· τὴν σχέσιν δὲ ταύτην μάλιστα δύναται καὶ ἐκεῖνος νὰ προαισθανθῇ εἰς ὃν ἀνάγεται τὸ ὄνειρον. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης, ὡς κατωτέρω διεξοδικῶς θὰ ὁμιλήσωμεν, λέγει: «τὸ προορᾶν εἰ μὴ γίνεται ἀπὸ συμπτώματος ἄλλο τι ἂν εἴη μᾶλλον ἢ ὥσπερ ὁ Δημόκριτος λέγει εἴδωλα καὶ ἀπορροὰς αἰτιώμενος». Σαφέστερον δὲ περὶ τῶν εἰδώλων τούτων ὁ Πλ. αὖθις λέγει·

«ὅτι ταῦτα προσπίπτοντα ὥσπερ ἔμψυχα ῥράζουσι καὶ διαστέλλουσι τοῖς ὑποδεχομένοις τὰς τῶν μεθιώντων αὐτὰ δόξας καὶ διαλογισμοὺς καὶ ὁρμάς».

Ἐπειδὴ δὲ τὰ εἴδωλα ταῦτα ἔχουσιν ἀφ' ἑαυτῶν δύναμιν πρόξενον βλάβης καὶ ὠφελείας, ἐξασκοῦσι δ' ἐντεῦθεν μεγάλην ἐπὶ τῶν τοῦ κόσμου καὶ ὡς θεῖα ὄντα καθὼς φαίνεται, ῥίπτουσι βλέμμα καὶ εἰς τὸ μέλλον, εὐκόλως δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν κατὰ ποῖον τρόπον ἡ ἐμφάνισις τούτων κατ' ὄναρ δύναται νὰ παράσχῃ ἄμεσόν τινα καὶ ἔμμεσον προδήλωσιν τῶν μελλόντων. Ὁ δὲ Σέξτος σαφῶς ἐκτίθησιν καὶ τὴν δοξασίαν ταύτην τοῦ Δ. ὅτι δηλ. τὰ εἴδωλα ἐμπελάζουσι τοῖς ἀνθρώποις καὶ τούτων τὰ μὲν εἰσὶν ἀγαθοποιὰ τὰ δὲ κακοποιά· προσημαίνουσι δὲ τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις θεωρούμενα καὶ φωνὰς ἀφιέντα. Εἶναι δὲ τὰ ὄνειρα τότε μόνον ἀψευδῆ καὶ ἀληθῶς προσημαίνουσι τὰ μέλλοντα, ὅταν τὰ εἴδωλα ἐμφανίζωνται εἰς τοὺς κοιμωμένους καθαρὰ καὶ οὐχὶ ἀνάμικτα καὶ ταχέως διαδεχόμενα ἄλληλα· περὶ τούτου δὲ μαρτυρεῖ ὁ Πλούταρχος ὡς ἑξῆς: «ὅταν ἐνάρθρους καὶ ἀσυγχύτους φυλάττοντα προσμίξῃ τὰς εἰκόνας. Διὰ πασῶν δὲ τῶν ἀνωτέρω ἀποδείξεων, δι' ὧν ἐδοκίμαζεν ὁ Δημόκριτος νὰ ἐξηγήσῃ τὰ πλεῖστα φαινόμενα τῶν ὀνείρων καὶ τὴν δύναμιν τούτων, ἦν ὁ λαὸς ἐξ ἐσωτερικῆς πίστεως ἀπέδιδεν εἰς ταῦτα, ὁρμώμενος εἰς τὴν ἐξήγησιν τούτων ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης ἀρχῆς τῆς περὶ τῶν εἰδώλων, φαίνεται ἔκ τινος χωρίου παρὰ Πλινίῳ τῷ ἱστοριογράφῳ ἀπαντῶντος ὅτι ὁ Δ. δὲν εἶχεν ἀπαρτίσει ἀκόμη πλήρες σύστημα περὶ τῆς ἐξηγήσεως τῶν ὀνείρων. Ἐκ τούτων δὲ καταφαίνεταί πως ὅτι ὁ Δημόκριτος καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰς σχέσεις τοῦ σώματος πρὸς τὰς κατ' ὄναρ ἔδειξε καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν δύναταί τις οἰκείᾳ θελήσει διὰ τῶν ὀνείρων νὰ ἔλθῃ εἰς σχέσιν πρὸς ἄλλα πρόσωπα διεξοδικώτερον καὶ ἀκριβέστερον ἐπραγματεύθη.

(Ἀκολουθεῖ).

Φ. ΤΑΓΗΣ.

ΧΗΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΙΣ

ΜΙΑΣ ΦΛΟΓΟΣ.

Δέν ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ἐκτὸς τῶν τυφλῶν, οἵτινες νὰ μὴ μετεχειρίσθησαν σῶμά τι ἀνημμένον, φλόγα, πρὸς φωτισμὸν αὐτῶν ἐν τῷ σκότει. Καὶ ἐν τούτοις ὀλίγιστοι μόνον γνωρίζουσι τί συμβαίνει ἐν τῇ καύσει μιᾶς φλογός. Δὲν θὰ ἦναι λοιπὸν ἀπὸ σκοποῦ ἂν προσπαθήσωμεν νὰ δώσωμεν διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν μελέτης, ἐξήγησιν τῶν φαινομένων ἅτινα παράγονται ἐν τῇ ἀναφλέξει μιᾶς φλογός.

Ἐν τῇ παρούσῃ ἡμῶν μελέτῃ δὲν θέλομεν ἀσχοληθῇ περὶ τῆς βαθμιαίας προόδου τῶν πρὸς φωτισμὸν μέσων. Ἀρκούμεθα μόνον νὰ εἴπωμεν ὅτι τὰ μέσα τοῦ φωτισμοῦ βαίνουσι παραλλήλως μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος. Καὶ παρὰ μὲν τοῖς ἀγρίοις ἡ χρεία τοῦ φωτισμοῦ ἀναπληροῦται διὰ τῶν ἀμέσως ὑπὸ τῆς φύσεως παρεχομένων μέσων, ἤτοι διὰ δαυλῶν ἐκ ξύλων ῥητινωδῶν. Παρὰ δὲ τοῖς πεπολιτισμένοις τὰ μέσα τοῦ φωτισμοῦ εἶναι ποικίλλα βαίνοντα κατὰ τὴν ἑξῆς κλίμακα προόδου: ἔλαιον, κηρίον, πετρέλαιον, ἀεριόφως καὶ τέλος ἠλεκτρικὸν φῶς.

Ἐρχόμενοι εἰς τὸ κύριον ἡμῶν θέμα, τουτέστιν εἰς τὴν ἐξέτασιν μιᾶς φλογὸς ὑπὸ χημικὴν ἐποψιν, ἂς ἴδωμεν ὑπὸ ποίας περιπτώσεις δύναται μία φλὸξ νὰ ὑπάρχῃ.

Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν ὅτι μία φλὸξ ἔχει ἀνάγκην ἀέρος διὰ νὰ ζήσῃ. Διότι ἐὰν τὴν θέσωμεν ἐν χώρῳ, οὗτινος ἀφαιρέσωμεν τὸν ἀέρα, ἡ φλὸξ σβέννυται. Ὁ ἀὴρ λοιπὸν,

εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ζωὴν μιᾶς φλογός. Ἀλλ' ἆρά γε ὅλος ὁ ἀὴρ ἢ μέρος μόνον αὐτοῦ; — Εἰς τοῦτο μᾶς ἀπαντᾷ ἓν ἁπλούστατον πείραμα. Θέτομεν ἀνημμένον κηρίον ἐπί τινος τεταχίου φελλοῦ ἐπιπλέοντος ἐπὶ λεκάνης ὕδατος καὶ ἀναστρέφομεν ἐπὶ τῆς φλογὸς ταύτης κώδωνα ὑάλινον, οὗτινος τὰ χείλη βυθίζομεν ἐντὸς τοῦ ὕδατος τῆς λεκάνης. Ὁ ἀὴρ τοιουτοτρόπως εὑρίσκεται περιορισμένος μεταξὺ τοῦ ὑαλίου κώδωνος καὶ τοῦ ὕδατος τῆς λεκάνης. Ἐὰν ἡ φλὸξ τοῦ κηρίου, ἡ ἀποκεκλεισμένη ἐντὸς τοῦ κώδωνος, ἐξακολουθήσῃ καιομένη μέχρι τῆς παντελοῦς ἐξαφανίσεως τοῦ ἐν τῷ κώδωνι ἀέρος, τότε εἴμεθα βέβαιοι ὅτι πραγματικῶς ἅπας ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀὴρ χρησιμεύει εἰς τὴν καῦσιν μιᾶς φλογός. Ἀλλ' ἐὰν τοὐναντίον μέρος μόνον τοῦ ἐν τῷ κώδωνι ἀέρος ἐξαφανισθῇ, καὶ ἡ φλὸξ σβεσθῇ ὑπάρχοντος ἀκόμη πολλοῦ ἀέρος ἐν τῷ κώδωνι, θὰ ἤμεθα βέβαιοι ὅτι μέρος μόνον τοῦ ἀέρος χρησιμεύει πρὸς καῦσιν. Τοῦτο καὶ συμβαίνει. Πραγματικῶς βλέπομεν ὅτι ἡ φλὸξ ἐξακολουθεῖ καιομένη ἐπί τινα χρόνον ἐλαττουμένου συνεχῶς τοῦ φωτὸς αὐτῆς καὶ κατόπιν σβέννυται. Διὰ τοῦ πειράματος τούτου μανθάνομεν.

1ον ὅτι ὁ ἀὴρ συνίσταται ἐκ δύο συστατικῶν ἐξ ὧν τὸ ἕν (ὅπερ καλεῖται *ὀξυγόνον*) χρησιμεύει πρὸς διατήρησιν τῆς καύσεως μιᾶς φλογός, τὸ δὲ ἕτερον (τὸ *ἄζωτον*) δὲν εἶναι κατάλληλον πρὸς καῦσιν, διότι ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ἀνημμένον κηρίον δὲν ἐξηκολούθησε καιόμενον.

2ον. Ὅτι τὸ ποσὸν τοῦ ἀζώτου εἶναι τετραπλάσιον περίπου τοῦ ποσοῦ τοῦ ὀξυγόνου καὶ 3ον εὑρίσκομεν ἐν τῷ κώδωνι νέα σώματα ἄτινα παράγονται ἐκ τῆς καύσεως τῶν στοιχείων τοῦ καιομένου σώματος μετὰ τοῦ ὀξυγόνου τοῦ ἀέρος.

Ἡ λαμπρότης τῆς φλογὸς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ποσὸν τοῦ ἄνθρακος, ὅπερ διαπυροῦται ἐν αὐτῇ. Ὅσον τὸ σῶμα, ὅπερ χρησιμεύει πρὸς φωτισμόν, ἐνέχει περισσότερον ἄνθρακα, τόσον ἡ φλὸξ εἶναι λαμπροτέρα. Ἡ λαμπρότης τῆς φλογὸς δὲν προέρχεται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τοῦ ἄνθρακος, ὅστις αἰωρούμενος ἐν τῇ φλογὶ καὶ διαπυρούμενος ἐν τῇ ὑψηλῇ αὐτῆς θερμοκρασίᾳ, καθιστᾷ τὴν φλόγα φωτεινήν. Πρὸς διαπύρωσιν ὅμως ὁ ἄνθραξ ἀπορροφᾷ θερμότητα ἐκ τῆς φλογὸς καὶ διὰ τοῦτο αἱ λαμπρότεραι φλόγες εἶναι καὶ αἱ ἧττον θερμαί. Καθαρὰ φλὸξ ὑδρογόνου, ἢ ὅπως συνήθως λέγεται *φιλοσοφικὴ λυχνία*, ἂν καὶ παρέχουσα θερμοκρασίαν ὑψίστην, εἶναι ἀμυδροτάτη καὶ τοῦτο διότι ἐλλείπει ἐξ αὐτῆς τὸ καθιστὸν τὴν φλόγα λαμπρὰν, ὁ ἄνθραξ ἢ ἕτερον σῶμα διαπυρούμενον. Ἐὰν ὅμως ἐν αὐτῇ διαπυρωθῇ ἕτερον σῶμα, ὡς εἰς τὸ πείραμα τοῦ Drummond ἐν ᾧ διαπυροῦται τίτανος, ἡ φλὸξ τοῦ ὑδρογόνου καθίσταται λαμπροτάτη. Τοὐναντίον φλὸξ ἐνέχουσα περίσσειαν ἄνθρακος, εἶτε ἡ τῆς κοινῆς ῥητίνης, τῆς βενζίνης, τοῦ ἐλαίου τῆς τερεβινθίνης, κτλ. εἶναι μὲν λαμπροτάτη, ἀλλ' ὀλιγίστην σχετικῶς παρουσιάζει ἀνύψωσιν θερμοκρασίας.

Εἰς πᾶσαν φλόγα διακρίνονται τρία κύρια μέρη. Τὸ κεντρικὸν, κωνικὸν τὸ σχῆμα, τὸ μέσον καὶ τὸ περιφερικόν. Τὰ τρία ταῦτα μέρη, διακρινόμενα διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, παρουσιάζουσι καταφανῶς διαφορὰς καὶ φωτὸς καὶ θερμοκρασίας. Τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς φλογὸς, ὅπερ εὑρίσκεται πέριξ τῆς θρυαλλίδος εἶναι τὸ σκοτεινότερον καὶ συνάμα τὸ ψυχρότερον μέρος τῆς φλογός. Ὅτι εἶναι τὸ σκοτεινότερον φαίνεται διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅτι δὲ εἶναι καὶ τὸ ψυχρότερον δείκνυται δι' ἑνὸς ἁπλουστάτου πειράματος. Λάβετε μίαν φλόγα κηρίου καὶ διαπεράσατε αὐτὴν ταχέως διὰ ἑνὸς πυρείου (ἐκ τῶν ἐχόντων θεῖον μετὰ τὴν ἐκ φωσφόρου κεφαλήν) τοιουτοτρόπως ὥστε ἡ μὲν κεφαλὴ τοῦ πυρείου, ἡ ἐκ φωσφόρου, νὰ εὑρίσκεται ἐντὸς τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς φλογὸς, τὸ δὲ θεῖον τοῦ πυρείου νὰ κῆται ἐν τοῖς δύο ἄλλοις ἐξωτερικοῖς μέρεσι τῆς φλογός. Ἐὰν ἡ φλὸξ εἶχε παντοῦ τὴν αὐτὴν

θερμοκρασίαν, ἔπρεπε νὰ ἀναφλεχθῇ πρῶτος ὁ φωσφόρος (ἀναφλεγόμενος ἀπὸ θερμοκρασίαν πολὺ κατωτέραν ἐκείνης ἐν ᾗ ἀναφλέγεται τὸ θεῖον) καὶ μετ' αὐτὸν τὸ θεῖον. Συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Πρῶτον ἀναφλέγεται τὸ θεῖον κατόπιν ὁ φωσφόρος, ὅπερ δεικνύει ὅτι ἡ θερμοκρασία τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς φλογός, ἐν ᾧ ἐτέθη ὁ φωσφόρος, εἶναι πολὺ κατωτέρα τῆς τῶν ὑπολοίπων μερῶν τῆς φλογός.

Τὸ κηρίον τήκεται διὰ τῆς θερμότητος τῆς φλογὸς παρέχον γένεσιν εἰς διάφορα εὔφλεκτα ἀέρια καὶ ἀτμοὺς ἐν οἷς κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν ἄνθραξ καὶ ὑδρογόνον, κατ' ἐξοχὴν εὔφλεκτα σώματα. Καὶ ἐν μὲν τῷ κεντρικῷ κώνῳ ἡ θερμοκρασία εἶναι κατωτέρα ἐκείνης ἥτις ἀπαιτεῖται πρὸς διαπύρωσιν τοῦ ἄνθρακος. Ἑπομένως ὁ κῶνος οὗτος εἶναι σκοτεινός. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ μέρει τῆς φλογός, ὁ ἄνθραξ παραγόμενος ἐν στερεᾷ καταστάσει διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἀνθρακούχων ἑνώσεων τοῦ κηρίου, διαπυροῦται ἀποκαθιστῶν λαμπρότερα τὰ μέρη ταῦτα τῆς φλογός. Ἡ ὑψίστη δὲ τῆς φλογὸς θερμοκρασία εὑρίσκεται ἐν τῷ τρίτῳ ἐξωτερικῷ περιβλήματι, ἔνθα τὸ ὑδρογόνον καὶ ὁ ἄνθραξ καίονται μετὰ μεγίστης ζωηρότητος, καθ' ὅσον τὰ στοιχεῖα ταῦτα εὑρίσκονται ἐν ἀμέσῳ ἐπαφῇ μετὰ τοῦ ὀξυγόνου τοῦ ἀέρος. Ἐν δὲ τῇ βάσει τοῦ κώνου ἀνευρίσκομεν ὀξείδιον τοῦ ἄνθρακος καὶ πρωτανθρακοῦχον ὑδρογόνον, ἅτινα εἶναι τὰ πρῶτα προϊόντα τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ κηρίου. Ταῦτα καίονται μετὰ φλογὸς ὑποκυάνου.

Ἡ φλὸξ *καπνίζει*, ὅπως συνήθως λέγομεν, ὅταν ὑπάρχῃ πλησμονὴ ἄνθρακος, ὅστις δὲν δύναται ὅλος νὰ διαπυρωθῇ ἐν τῇ φλογί. Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ ἄνθραξ εὑρίσκεται ἐν πλησμονῇ σχετικῶς πρὸς τὸ ὀξυγόνον, καίεται ὅθεν ἀτελῶς, καὶ ἐξέρχεται ἐκ τῆς φλογὸς εἰς τὸν ἀέρα ἐν μορφῇ λεπτοτάτης κόνεως. Ὅτι δὲ ὁ ἄνθραξ εἶναι ὁ ἀποτελῶν, διὰ τῆς διαπυρώσεως αὐτοῦ τὴν λαμπρότητα τῆς φλογὸς δυνάμεθα νὰ δείξωμεν κόπτοντες μίαν φλόγα διά τινος ξένου σώματος, ὡς ὁ ἀπλακὸς ἐκ πορσελάνης. Τότε βλέπομεν ἐπὶ τῆς πλακὸς ταύτης τὸν ἄνθρακα ἐπικαθήμενον ἐν εἴδει λεπτοτάτης κόνεως.

Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι πρὸς καῦσιν τῶν στοιχείων τοῦ καιομένου σώματος ἀπαιτεῖται θερμότης, δι' ἧς ταῦτα νὰ ἀποσυντεθῶσιν. Ἑπομένως ἡ φλὸξ *σβέννυται* ὅταν ψυχθῇ. Πρὸς ἀπόδειξιν τούτου λαμβάνομεν ἓν πλέγμα μετάλλινον καὶ δι' αὐτοῦ χωρίζωμεν ὁριζοντίως μίαν φλόγα. Βλέπομεν τότε ὅτι τὸ μέρος τῆς φλογὸς, τὸ κείμενον ἄνωθεν τοῦ μεταλλίνου πλέγματος, σβέννυται, διότι τὸ μετάλλινον πλέγμα, ὡς καλὸς ἀγωγὸς τῆς θερμότητος, ψύχει τὸ χωρισθὲν μέρος τῆς φλογὸς καὶ ἑπομένως τοῦτο σβέννυται. Βλέπομεν προσέτι τότε μέλανα καπνὸν ἄνωθεν τοῦ πλέγματος, ὅστις οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὁ μὴ διαπυρωθεὶς ἄνθραξ. Ὅτι δὲ πραγματικῶς εἰς αὐτὴν τὴν περίπτωσιν οὐδὲν ἄλλο ἀφαιρεῖται ἀπὸ τῆς φλογὸς διὰ τοῦ μεταλλίνου πλέγματος ἢ θερμότης, δεικνύται ἐὰν πλησιάσωμεν ἄνωθεν τοῦ πλέγματος φλόγα (καὶ ἀποδώσωμεν οὕτως εἰς τὸ χωρισθὲν μέρος τῆς φλογὸς τὴν θερμότητα τὴν ὁποίαν ἔχασε), ὁπότε καὶ πάλιν βλέπομεν τὴν φλόγα ἀναφαινομένην ἄνωθεν τοῦ πλέγματος.

Αὐτὴ ἡ ἰδία φύσις τῆς φλογὸς συμβαίνει καὶ ὅταν σβύνωμεν μίαν φλόγα ἐμφυσῶντες εἰς αὐτὴν, ὁπότε καὶ πάλιν ἀφαιροῦμεν ἀπὸ τῆς φλογὸς τὴν θερμότητά της διὰ τοῦ ψυχροῦ ῥεύματος τοῦ ἀέρος.

Ταῦτα ἐν συντόμῳ περὶ φλογὸς διὰ τοὺς ἀναγνώστας τῶν «Ἑλικωνιάδων Μουσῶν».

Η. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ.

(Συνέχεια ὅρα ἀριθ. 9).

Οἱ νέοι οὗτοι διδάσκαλοι ἐνεπιστεύθησαν αὐτῷ τὰς ἔτι ἀμόρφους καὶ παχυλὰς αὐτῶν ἰδέας περί τε τοῦ σχήματος τῆς γῆς καὶ περὶ τῶν πρώτων ἀστρονομικῶν φαινομένων. Ὁ μὲν Θαλῆς εἶχεν ἀποκομίσει ἐξ Αἰγύπτου τὴν περὶ τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους γνῶσιν· εἶχε μάθει νὰ μετρῇ τὸ τῶν πυραμίδων ὕψος ἐκ τοῦ κατὰ τὴν μεσημβρίαν μήκους τῆς σκιᾶς αὐτῶν καὶ εἶχεν ἱκανῶς προοδεύσει εἰς τὰς γεωμετρικὰς γνώσεις. Ἐγίνωσκε π. χ. ὅτι πᾶσα γωνία, ἐγγεγραμμένη ἐν ἡμικυκλίῳ, εἶνε ὀρθὴ καθὼς καί τινας ἄλλας οὐχ ἧττον σπουδαίας προτάσεις. Ὁ δὲ Ἀναξίμανδρος εἶχε κατασκευάσει τὴν πρώτην οὐρανίαν σφαῖραν, ἐφ' ἧς εἶχε χαράξει οὐ μόνον τὸ σχῆμα τῶν κυριωτάτων ἀστερισμῶν, ἀλλὰ καὶ τὸ πρῶτον δίκτυον τῶν μεγάλων κύκλων, οἵτινες ὁρίζουσι τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς θέσιν τῶν ἄστρων. Ἐγίνωσκε τὸν γνώμονα, ὃν μετεχειρίζετο καὶ πρὸς καταμέτρησιν τοῦ ὕψους τοῦ ἡλίου ἐν τῷ μεσημβρινῷ καὶ ὡς ὡρολόγιον καὶ τέλος εἶχεν ὑψώσει τὴν γεωγραφίαν εἰς ἐπιστήμην, χαράξας τοὺς πρώτους χάρτας ἐπὶ μεταλλίνων πλακῶν.

Παρὰ τοῖς ἐξόχοις τούτοις διδασκάλοις ὁ Πυθαγόρας ἐξωκειώθη τῇ ἑλληνικῇ ἀστρονομίᾳ καὶ γεωμετρίᾳ. μαθὼν βεβαίως ἐν τῇ σχολῇ αὐτῶν καὶ τὸ μιγνύειν τὰς μεταφυσικὰς θεωρίας μετὰ τῶν ἐπιστημονικῶν μελετῶν. Παρ' ἡμῖν σήμερον μετὰ δυσκολίας δύναται ν' ἀναζήσῃ ἡ προκαταρκτικὴ αὕτη ἐπιστήμη, ἥτις τότε ἐν μεγαλοπρεπεῖ συνθέσει συνέχεε τοὺς τύπους τῆς ὕλης μετὰ τῶν τοῦ ἀπολύτου καὶ τὰς ἰδιότητας τῶν σωμάτων μετὰ τῶν τῆς διανοίας ἀφῃρημένων ἐννοιῶν.

Ὁ Θαλῆς, ἐπὶ τῇ φιλομαθείᾳ καὶ εὐφυίᾳ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ ἐκπλαγείς, ὑπέθαλψε τὸν πόθον αὐτοῦ, ἐπιθυμοῦντος νὰ πλεύσῃ εἰς Αἴγυπτον, συμβουλεύσας ἅμα αὐτὸν νὰ προαλειφθῇ πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἱερατικὴν διδασκαλίαν, διὰ βραχείας προεξασκήσεως ἐν τῇ ἐν Σιδόνῃ ἱερατικῇ Σχολῇ. Αὐτοῦ ἐπὶ ἓν ἔτος διέτριψεν ὁ Πυθαγόρας καὶ ἔφθασεν εἰς Αἴγυπτον τῷ 547, ἐν καιρῷ τὰ μάλστα εὐθέτῳ· διότι ἡ μὲν Αἰγυπτιακὴ ἐπιστήμη ἵστατο ἐν τῷ κολοφῶνι αὐτῆς, ὁ δὲ πολιτισμὸς τῆς νειλώας κοιλάδος ἦτον ἀνθηρότατος.

Εἰκασακισχίλιαι πόλεις, κωμοπόλεις καὶ χωρία ἐκάλυπτον τὰς ὄχθας τοῦ μεγαλοπρεποῦς ποταμοῦ. Ἤνθει τὸ ἐμπόριον. Νεκώς, ὁ Ψαμμιτίχου υἱός, εἶχε δοκιμάσει νὰ ἑνώσῃ τῇ Μεσογείῳ τὴν Ἐρυθράν· αὐτοῦ οἱ στόλοι διεξῆγον ἐμπόριον πρὸς πάσας τὰς πόλεις τῆς μεσογείου· ἐντολῇ αὐτοῦ οἱ Φοίνικες εἶχον κτίσει τὸν φάρον τῆς Ἀφρικῆς καί, ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Ἀραβικῆς θαλάσσης, εἶχον ἐπανέλθει διὰ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν.

Ὁ Πυθαγόρας δὲν ἐπορεύθη εἰς Αἴγυπτον ὡς ἄσημος περιηγητής. Εἶχε συστηθῇ ὑπὸ τοῦ Σαμίου Πολυκράτους πρὸς τὸν βασιλέα Ἄμασιν. Ὁ μέγας ἐκεῖνος φιλέλλην ἡγεμών, ἔχων τὴν ψυχὴν φιλάνθρωπον καὶ ἐλευθέριον, θερμότατα ἐδεξιώθη τὸν νεαρὸν περιηγητήν· ἀλλ' ἡ ἱερατικὴ τάξις ὑπέβλεπε τὴν ἐν Αἰγύπτῳ πρόοδον τῶν ἀλλοδαπῶν καὶ διὰ τοῦτο κατ' ἀρχὰς δυσπίστως τῷ Πυθαγόρᾳ προσηνέχθησαν. Τῇ ἐντολῇ τοῦ βασιλέως ὁ Πυθαγόρας εἰσήχθη πρὸς τὰ μέλη τῆς ἐν Ἡλιουπόλει σχολῆς· οὗτοι ὅμως διεκδικοῦντες τὰ τοῦ κύρους καὶ τῆς ἱεραρχίας ἔθιμα, παρέπεμψαν αὐτὸν εἰς τὴν παλαιοτέραν τῆς Μέμφιδος Σχολήν. Ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ δυσκολίαι, διότι καὶ αὖθις ἐδηλώθη ὅτι τῶν ἀδυνάτων ἦτο νὰ δεχθῶσι ξένον ἄνευ ἀδείας προερχομένης ἐκ τῶν ὑψίστων ἱερατικῶν ἐξου-

σιῶν. Τέλος ὁ Πυθαγόρας πορεύεται εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην Σχολὴν τῶν Θηβῶν. Αὐτοῦ ἄρχονται αἱ παντοειδεῖς δοκιμασίαι. Τὰ πάντα ὑπέστη μετὰ θαυμαστῆς ὑπομονῆς, τὰς ἀπολούσεις τὰς νηστείας, τὸ ἐξυρισμένον σῶμα καὶ αὐτὴν τὴν περιτομήν, ἀπεχθεστάτην τοῖς Ἕλλησι. Τότε πλέον ἐμυήθη καὶ ἐγένετο δεκτὸς εἰς τὸ τέμενος τῆς αἰγυπτιακῆς ἐπιστήμης, περιστοιχουμένης ὑπὸ τοσούτων μυστηρίων, δεισιδαιμονιῶν καὶ μάλιστα τρομακτικῶν διατυπώσεων. Ὁ Πυθαγόρας λοιπὸν ἠδυνήθη ἐν ἀνέσει νὰ σποδάσῃ τὸν ὅλως ἐπιχώριον ἐκεῖνον πολιτισμόν, ὅστις δὲν εἶχε ἄλλον προηγούμενον, οὐδὲ γνωστὰς ξένας παραδόσεις, ὧν ἡ ἀκμὴ εἶχεν ἤδη ἀρχίσει δύο τοὐλάχιστον χιλιάδας ἐτῶν Π. Χ., ὡς μαρτυροῦσι τὰ μνημεῖα, αἱ ἐπιγραφαὶ καὶ οἱ πάπυροι. Ἐν τῇ Αἰγυπτιακῇ παιδείᾳ, αἱ γεωμετρικαὶ καὶ αἱ κυρίως μαθηματικαὶ ἐπιστῆμαι εἶχον φθάσει εἰς λίαν ἀνίσους βαθμούς. Ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὰς Θήβας, τὰς πυραμίδας, τοὺς ὀβελίσκους, τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα καλοσσιαῖα ἐρείπια, ἵνα καταπεισθῶμεν ὅτι ἡ ἐπιστήμη τῶν σχημάτων εἶχεν εὑρεῖ ἐν τῇ Νειλῴᾳ κοιλάδι εἰνοϊκὸν ἔδαφος. Τὰ σχήματα καὶ μνημεῖα ἐκεῖνα, παράδοξον μεγαλεῖον ἔχοντα, ἦσαν τὰ τερατώδη παίγνια τῆς ἔτι νηπιαζούσης γεωμετρίας, ἥτις κυρίως ἠσμένιζεν ἀσχολουμένη περὶ τὰ κρυσταλλοειδῆ σχήματα, τὴν πυραμίδα, τὸν ὀβελίσκον, τὸν κύβον. Οἴκοθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι αἱ περιοδικαὶ τοῦ Νείλου πλημμύραι εἶχον ἑτοιμάσει τὰς πρώτας προσόδους τῆς γεωμετρίας, διὰ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐπιμελῶς καταμετρεῖν τὰς ἐπιφανείας, τὰ ὕψη, τὰς ἀποστάσεις, τὰ ἐπίπεδα. Οἱ Αἰγύπτιοι σοφοὶ ἦσαν ἐπιδέξιοι ἰχνογράφοι· ἡ δ' ἀστρονομία εἶχεν ἐξ ἴσου προοδεύσει κατὰ τὰς πρώτας προόδους τῆς γεωμετρίας αὐτῶν. Εἶχον εὑρεῖ εὐφυεστάτας μεθόδους πρὸς παράστασιν τῆς τῶν πλανητῶν κινήσεως καὶ ἡ ὅλως εἰκονικὴ ἐκείνη ἀστρονομία εἶχε τὰ μάλιστα προχωρήσει· διότι, καθ' ἃ ἰσχυρίζεται ὁ κ. Βιῶτος, ἀπὸ τοῦ 1780. π. χ. εἶχον δυνηθῇ νὰ ριθμίσωσι τὸ ἡμερολόγιον καὶ νὰ προσθῶσι πέντε ἡμέρας εἰς τὸν ἐνιαυτόν, ὅστις εἶχε πρότερον μόνον ἑξήκοντα καὶ τριακοσίας.

Δὲν εἶνε ἀμφίβολον ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐδανείσατο πολλὰ ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς γεωμετρίας, διότι πολὺν χρόνον ἐν Ἀφρικῇ διέτριψεν ἵνα μυηθῇ πάντα τὰ μυστήρια τῶν ἱερατικῶν ἐπιστημῶν.

Ἐχρησίμευσε μὲν ὡς βάσις τῆς τῶν νεωτέρων γεωμετρίας ἡ ἑλληνικὴ, διότι ἡ ἀρχαιοτέρα περὶ γεωμετρίας πραγματεία ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Εὐκλείδου, προσκληθέντος τοῦ κλεινοῦ τούτου συγγραφέως τῶν Στοιχείων, κατὰ τὸ 300 π. χ., εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ αὐτοῦ ἐν ἀνέσει σπουδάσαντος τὴν Αἰγυπτιακὴν ἐπιστήμην· ἀλλ' ὅμως πρὸ ταύτης τῆς πραγματείας τοῦ Εὐκλείδου, σχούσης τὸ προνόμιαν νὰ μείνῃ μέχρις ἡμῶν κλασική, ἡ Ἑλλὰς εἶχεν ἤδη γνωρίσει ἄλλας· διότι ὑπὸ μορφὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν τῆς γεωμετρίας τοῦ Εὐκλείδου, πλεῖστοι Πυθαγόρειοι εἶχον προσδιορίσει τὴν σύγχρονον αὐτοῖς ἐπιστήμην, μάλιστα δὲ Ἱπποκράτης ὁ Χῖος. Ἀλλὰ τὸ χαρακτηρίζον πάσας τὰς πραγματείας, τὰς φερούσας τὸ γενικὸν πως ὄνομα Στοιχεῖα, εἶνε ὅτι ἐκφράζουσι τὰς γεωμετρικὰς ἰδιότητας ἄνευ τύπου βαθμιαίων καὶ διαδοχικῶν προτάσεων. Ἡ μέθοδος αὐτῶν εἶνε μνημονικὴ ἅμα καὶ λογική, ἐκ δὲ τῶν ἰδιαζόντων τῇ αἰγυπτιακῇ διδασκαλίᾳ εἶνε ὅτι ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς ἀσκήσεως τῆς μνήμης διὰ τῶν μαθηματικῶν δεδομένων.

Δὲν εἶνε πολὺ πιθανὸν ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἔλαβε παρὰ τῶν ἱερέων, μεθ' ὧν τόσον χρόνον οἰκείως διεβίωσε, τὴν ἕξιν τοῦ κατατέμνειν τὴν ἐπιστήμην εἰς προτάσεις, ἱεραρχικῶς πως κατατεγμένας. Καὶ

ὁ Εὐκλείδης δὲ ἐδανείσατο πλείστας τῶν προτάσεων αὐτοῦ (ὅρα τὰ Στοιχεῖα) ἐκ τῆς Πυθαγορικῆς Σχολῆς, ἥτις καὶ αὐτὴ εἶχε παραλάβει αὐτὰς ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Ἡ Ἀφρικανικὴ ἐπιστήμη εἶχεν ἤδη πολὺ προχωρήσει εἰς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὰς ἰδιότητας τῶν παραλλήλων, τὴν μέλέτην τοῦ τριγώνου, τῶν πολυγώνου, τῆς σφαίρας καὶ τοῦ κύκλου καὶ τῶν ὁμοίων σχημάτων, τ, ἔ, τῶν συγκειμένων ἐκ γραμμῶν ἀναλόγων, ὁμοίως διατεταγμένων. Βεβαίως οὔτε ὁ Θαλῆς, οὔτε ὁ Πυθαγόρας ἠρκέσθησαν κομίσαντες εἰς τὴν Ἑλλάδα μόνον τὴν ἐκφώνησιν καὶ ἀπόδειξιν τῶν Αἰγυπτιακῶν προτάσεων· ἡ διάνοια αὐτῶν προσέθηκέ τι εἰς τὸ ἀλλότριον ἔργον. Ἀλλ' ὅμως, ἐκ τοσούτων προτάσεων, ἀνωνύμων καὶ ἀγνώστου καταγωγῆς, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπολάβωμεν ὅτι πολλαὶ ἐγεννήθησαν ἐν ταῖς εἰρηνικαῖς Σχολαῖς τῆς Νειλῴας κοιλάδος. Εἶνε γνωσταὶ αἱ κύριαι προτάσεις, αἱ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θάλητος ἀναλαληφθεῖσαι διασωθείσης ἡμῖν ὑπὸ τοῦ Πρόκλου τῆς ἐκφωνήσεως αὐτῶν. Ἐκ τῶν τοῦ Πυθαγόρου ἀναφέρει μόνον δύο πρωτοτύπους προτάσεις, ὧν ἡ ἑτέρα, ἀληθῶς μεγίστην κεκτημένη τὴν σουδαιότητα, εἶνε λίαν γνωστὴ διὰ τοῦ ὀνόματος τετράγωνον τῆς ὑποτεινούσης. Ὁ Πρόκλος ἐξ ἴσου γνωρίζει ἡμῖν τὰ πρώτιστα θεωρήματα, τὰ ὀφειλόμενα τοῖς ἀμέσοις τοῦ Πυθαγόρα μαθηταῖς· ἀλλ' εἶνε λίαν πιθανὸν ὅτι πολλὰ τούτων εἶχον ἤδη πρῶτον ἀποδειχθῆ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου. Ὁ Τίμαιος τοῦ Πλάτωνος παρέχει τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ Πυθαγορικὴ Σχολὴ ἐγίνωσκε τὰ πέντε κανονικὰ σώματα, περὶ ὧν τοσοῦτος γίνεται λόγος ἐν τῇ νεωτέρᾳ κρυσταλλογραφίᾳ, καὶ ὧν ἡ μελέτη ἀπαιτεῖ γεωμετρίαν λίαν ἤδη λεπτὴν καὶ ὑψηλήν· τὰ σώματα ταῦτα εἶνε ὁ κῦβος, τὸ τετράεδρον, τὸ ὀκτάεδρον, τὸ εἰκοσάεδρον καὶ τὸ πενταγωνικὸν δωδεκάεδρον. Εἶνε ἀδύνατον ἡ σπουδὴ καὶ μελέτη τῆς σφαίρας, ἥτις εἶνε τόσον βαθεῖα, νὰ μὴ προηγήθη τῆς τῶν κανονικῶν τούτων σωμάτων, ἅπερ πάντα δύνανται νὰ ἐγγραφῶσιν ἐν τῇ σφαίρᾳ. Ἐνοῦντες ἀνὰ δύο τὰς ἀντιθέτους κορυφὰς τοῦ πενταγώνου, τ. ἔ. τοῦ ἐκ πέντε πλευρῶν κανονικοῦ πενταγώνου, λαμβάνομεν σχῆμα ὡς ἄστρον, πέντε φέρον κλάδους, ὅπερ φαίνεται ὅτι ἔσχε μὲν μυστηριώδη σημασίαν ἐν τῇ Πυθαγορείᾳ Σχολῇ, ἐχρησίμευσε δὲ τοῖς μαθηταῖς ὡς ἰδιαίτερον γνωριστικὸν σημεῖον.

Σήμερον ἡ κριτικὴ παραδέχεται ὅτι πρὸ τῆς Ἑλλάδος ἡ Αἴγυπτος ἐγένετο κοιτὶς τῆς γεωμετρίας. Ὁ Πυθαγόρας ἐξωκείωτε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ταύτην καὶ πρὸς τὸν τρόπον τῆς διδασκαλίας, ὅστις πλείστας τῶν ἀνακαλύψεων αὐτοῦ κατέστησε προσιτὰς τοῖς πᾶσι, χαράσσων πρῶτον αὐτὰς ἐν τῇ μνήμῃ πάντων. Μόλις ἐννοοῦμεν σήμερον τὴν σπουδαιότητα τῆς σχεδὸν παιδαριώδους ταύτης ἐπιστήμης, ἧς αἱ ἀληθεῖαι ἔλαβον λίαν ἐνωρὶς, ὡς πρὸς ἡμᾶς, τὴν σφραγῖδα τῆς ἐνεργείας καὶ ἥτις προέπλασε καὶ αὐτοὺς τοὺς τύπους ἐν οἷς μορφοῦνται πάντες οἱ συλλογισμοὶ ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ λαοὶ καὶ γενεαὶ ἔχουσιν ἐξ ἴσου περίοδον παιδικῆς ἡλικίας, ὃι' αἰώνων δὲ λογίζονται αἱ βραδεῖαι αὐτῶν πρόοδοι. Ἀδυνατοῦμεν σχεδὸν σήμερον νὰ ἐννοήσωμεν ὁποίαν σπουδαιότητα ἔσχον ἐν τῷ πολιτισμῷ αἱ ἰδέαι ἐκεῖναι, αἱ κατ' ἐπιφάνειαν τόσον ἁπλαῖ, πρὸς ἃς ὁ Πυθαγόρας ἐσχέτισε τὴν ἑλληνικὴν διάνοιαν, ἐξαγαγὼν σύναμα αὐτὰς ἐκ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς.

Ὅσον ὁ Αἰγυπτιακὸς νοῦς ἐγκαίρως ἀνεδείχθη ἱκανὸς πρὸς κατάταξιν καὶ ὁρισμὸν τῶν σχημάτων καὶ πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, τόσον φαίνεται ὅτι ὑπῆρξεν ἄτακτος περὶ τὰς μαθηματικὰς θεωρίας. Ἡ ἱερογλυφικὴ ἀριθμητικὴ ἦτο, κατά τινας τοὐλάχιστον σχέσεις, καὶ φιλοσοφικὴ καὶ λίαν λογικὴ εἶχεν δ-

μως ὀλίγιστα σύμβολα, ὁ δὲ κύκλος αὐτῆς ἦν καθ' ὑπερβολὴν περιωρισμένος. Οὐδὲν παρέχει τὸ διάφορον, εἰμὴ ὡς πρὸς τὰ σημεῖα τὰ χρησιμεύσαντα πρὸς παράστασιν τῶν ἀριθμῶν. Πράγματι δὲ κατανοοῦμεν ὅτι, πρὸς παράστασιν τῶν ἀριθμῶν, ἐκ τῶν ἱερογλυφικῶν σημείων μέγιστα πλεονεκτήματα εἶχον τὰ φωνητικά. Οἱ ἀριθμοὶ δὲν εἶνε ἀντικείμενα, ἀλλ' ἰδέαι εἰδικῆς φύσεως. Ὅθεν, πρὸς συνδυασμὸν τῶν ἰδεῶν τούτων, ἦτο πολλῷ εὐχερέστερον τὸ συνδυάζειν σημεῖα ἰδεῶν, ἤγουν ἱερογλυφικά, ἢ τὸ συνδυάζειν τὰ σημεῖα τῶν λέξεων, ἅτινα ἠρμήνευον ἐκείνας τὰς ἰδέας «Διὰ τοῦτο, λέγει ὀρθότατα ὁ κ. Κάρολος Δαρέστες ἐν τῇ αὐτοῦ σπουδαίᾳ Ἱστορίᾳ τῆς Ἀριθμήσεως, ἐνῷ τὰ πλεῖστα τῶν σημείων τῆς ἱερογλυφικῆς γραφῆς ἐντελῶς ἐξηφανίζοντο, ἢ μετεβάλλοντο εἰς φωνητικὰ ἢ ἀλφαβητικὰ σημεῖα, τ. ἔ. εἰς γράμματα, τοὐναντίον τὰ σημεῖα τῶν ἀριθμῶν πανταχοῦ ἐτηρήθησαν καὶ διαιώνισαν μέχρις ἡμῶν τὴν ἑαυτῶν ὕπαρξιν, χωρὶς αὐτὴ ἡ φύσις, ἤγουν ἡ σημασία αὐτῶν, νὰ τροποποιηθῇ κατά τι. Ὥς τε τὰ ἱερογλυφικὰ ἀριθμητικὰ σημεῖα παριστῶσιν ἡμῖν τὸν περίεργον τοῦτον χαρακτῆρα, ὅτι δηλ. εἶνε τὰ μόνα λείψανα τῶν παλαιῶν ἐκείνων ἱερογλυφικῶν γραφῶν, ὧν τόσον δυσχερῶς ἀνευρίσκομεν τὴν ἔννοιαν καὶ ἅπερ σήμερον προβάλλουσι τόσον περίεργα αἰνίγματα πρὸς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τοὺς πρώτους τῆς ἱστορίας χρόνους».

Ἡ Ἀριθμητικὴ τῆς παλαιᾶς ἱερογλυφικῆς γραφῆς ἠρείδετο ἤδη ἐπὶ τοῦ δεκαδικοῦ συστήματος, ἀλλ' ἓν καὶ μόνον σημεῖον ὑπῆρχε πρὸς παράστασιν τῆς δεκαδικῆς μονάδος πάσης τάξεως. Οἱοσδήποτε ἀριθμὸς ἐσχηματίζετο τῇ συνενώσει μονάδων τινῶν διαφόρων εἰδῶν καί, πρὸς ἐκφρασιν αὐτοῦ, ἔπρεπε νὰ ἐπαναλαμβάνηται τὸ σημεῖον ἑκάστου εἴδους μονάδων τοσάκις, ὁσάκις ἀπήτει ὁ ἀριθμὸς ἐκεῖνος. (ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

ἐν σχέσει πρὸς τὴν

ΗΘΙΚΗΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΝ

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε ἀριθ. 8.)

Α'. Ἡ οἰκογένεια δίδωσι πολλά, ἀλλ' οὐχὶ ἄνευ ὅρων. Μία τῶν κοινοτέρων πλανῶν τυγχάνει τὸ ν' ἀπαιτῶμεν μόνον ἐξ αὐτῆς χωρὶς νὰ παρέχωμεν αὐτῇ οὐδέν· δηλαδὴ νὰ αἰτῶμεν μὲν παρ' αὐτῆς τὴν ἀνάπαυσιν ἐν τῇ ἀνίᾳ, τὴν περίθαλψιν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, τὴν εὐθυμίαν ἐν ταῖς θλίψεσι, συνάμα δὲ νὰ ἐπωφελώμεθα ἅπαντα τὰ ὀφέλη ζωῆς ἐλευθέρας καὶ ἀνυπόχρεω. Ὡς ὁ ἐλεύθερος βίος, οὕτω καὶ ἡ οἰκογένεια κέκτηται τὰς ἐκυτῆς ἡδονάς· τὸ δὲ θέλειν κερδοῦσθαι ἐν ταὐτῷ ἀμφοτέρων τούτων τῶν ἡδονῶν, ἴσον τῷ στερεῖσθαι αὐτῶν ἐξ ἴσου. Δὲν ἐπανευρίσκει τις καθ' ὡρισμένην ὥραν τὴν γαλήνην, τὴν εἰρήνην, ὧν ἀνάγκην ἔχει· τ' ἀγαθὰ ταῦτα προκύπτουσι μόνον ἐκ συνηθείας. Ὅπως ἀπολαύσῃ τις τῆς οἰκογενείας, δέον ἵνα ζῇ καὶ μένῃ ἐν αὐτῇ, ἵνα περιβληθῇ τοὺς δεσμοὺς αὐτῆς. Cella continuata dulcescit, λέγει ἡ Imitation, «ἤτοι τὸ κελλίον καθίσταται τερπνὸν ὅσῳ πλειοτέρα ἡ ἐν αὐτῷ διατριβή. Ἡ οἰκογένεια εἶναι δουλεία· δὲν λέγω τοῦτο πρὸς ταπείνωσιν, ἀλλὰ πρὸς ἀνύψωσιν αὐτῆς, εἶναι εὐγενὴς δουλεία ἐν ᾗ ἕκαστος ὀφείλει τὸ πᾶν εἰς πάντας· τὸ δ' ἔμβλημα αὐτῆς δυνατὸν νὰ ᾖ ἡ ὡραία καὶ ἱερὰ αὕτη ῥήτρα: Δὲν ἦλθον ἵνα ὑπηρετηθῶ, ἀλλ' ὅπως ὑπηρετήσω. Ὁ ἔρως, κατὰ τὴν διδασκαλίαν ὅλων τῶν μεγάλων μυστικῶν (διότι, εἰς τὸ ὕψος τοῦτο, αἱ ἀρχαὶ αἱ ποδηγετοῦσαι τὸν θεῖον ἔρωτα συνταυτίζονται πρὸς τὸν ἀνθρώπινον), ὁ ἔρως δὲν εἶναι μίσθαρνος· καίπερ δὲ ζητῶν τὴν ἀμοιβὴν αὐτοῦ, δὲν ἀπολαμβάνει ὅμως αὐτῆς· τρέφεται ἐκ θυσιῶν, ἐνοικεῖ ὁλόκληρος εἰς τὸ φίλον ἀν-

τικείμενον, καὶ ἐπειδὴ ὁ ἔρως οὗτος τυγχάνει ἀμοιβαῖος, ἕκαστος δέχεται ὅ,τι παρέχει. Ὁ ἔρως ἐπιφυλάττων εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀξίαν μόνον καὶ τὴν ἀρετὴν, εἶναι προικιμαῖος, πτωχός, γυμνός. Τοιοῦτος ὁ ἔρως, ἢ μᾶλλον τοιοῦτος ὀφείλει νὰ ᾖ, διότι εἰς τὰς θλιβερὰς περιστάσεις ἃς παρέχει ἡμῖν ἡ ἀνθρωπίνη φύσις, ἐσμὲν ἠναγκασμένοι ὅπως κατερχώμεθα ἀκαταπαύστως ἐκ τοῦ ἰδεώδους εἰς τὸ πραγματικὸν καὶ ἐκ τοῦ ἀκάμπτου τῶν ἀρχῶν εἰς τὴν συγκατάβασιν τῆς ἐφαρμογῆς.

Β'. Ἡ οἰκογένεια ζῇ μετ' ἀριθμοῦ τινος ἐξωτερικοῦ καταστάσεων ποικίλης φύσεως, ἤτοι τῆς τύχης, τῆς θέσεως, τῆς γεννήσεως Αἱ περιπτώσεις αὗται εἰσὶ λίαν σπουδαῖαι καὶ ἐπιδρῶσιν οὐ μικρὸν ἐπὶ τῆς εὐπραγίας ἢ δυστυχίας, ἐπὶ τῆς καλῆς ἢ κακῆς ἀγωγῆς τῆς οἰκογενείας. Ἀναμφιλέκτου δ' ὑπάρχοντος ὅ,τι τὰ καθήκοντα τῆς οἰκογενείας εἰσὶν ἤδη ἀφ' ἑαυτῶν δυσχερῆ καὶ σοβαρὰ, ἀνάγκη ὅπως μὴ περιπλέξωμεν αὐτὰ ἐπὶ μᾶλλον, καταφρονοῦντες τὰς γνωστὰς ταύτας καὶ σωτηρίους καταστάσας ὑπὸ τῆς πείρας τῶν ἀνθρώπων ἀναλογίας. Ἀσπάζομαι λοιπὸν ἐγκαρδίως τὴν πρακτικὴν ταύτην φρόνησιν ἥτις ἀποπλανᾷ ἐκ τῶν νέων ἑνώσεων τὰς ἀντιθέσεις τῆς τύχης καὶ τῆς ἀνατροφῆς σπανίως συμβεβαζομένας μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς εἰρήνης.

Οἱ γονεῖς συνήθως ἐννοοῦσι πληρέστατα τοὺς κανόνας τούτους τῆς οἰκιακῆς συνέσεως· ἀλλ' οἱ νέοι ἤθελον προθυμότερον ἀντιπαρέλθει αὐτῶν· τοὐλάχιστον ἄλλοτε οὕτω συνέβαινε, διότι σήμερον ἰσχυρίζονται ὅτι οἱ νέοι διαλογίζονται ἐξ ἴσου καλῶς ὡς οἱ γέροντες. Οὐδὲν περὶ τούτου γινώσκω· ἀλλ' ὡς ὑπάρχουσι δύο φρονήσεις, ἡ ἐκ τῆς πείρας καὶ τῆς παρατηρήσεως τῆς συνήθους φορᾶς τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ ἀντλοῦσα ἐκ τῶν παρατόλμων ἐμπνεύσεων τῆς καρδίας, γινώσκουσα δὲ μόνον τὸν νόμον τοῦ καθήκοντος, δὲν ἐπεθύμουν ὅπως ἀποθαρρύνω τὰς ἀταρβεῖς ἐκείνας ψυχὰς, αἵτινες συνειδυῖαι τὸ πραττόμενον ὑπ' αὐτῶν καὶ ὁρῶσαι μετ' ἀποφάσεως εὐθείας καὶ ἐσκεμμένης, θυσιάζουσιν ἀναλογίας σεβαστὰς μὲν ἀναμφιβόλως, ἀλλ' οὐχὶ ἀπολύτως ὑποκειμένας εἰς τὸ ἀνεκτίμητον ὄφελος ἐκλογῆς θυμήρους. Ἀλλ' ἐνταῦθα τίθημι δύο ὅρους, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἔστιν ὅτι ἡ ἐκλογὴ αὕτη δὲν προέρχεται ἐκ κουφότητος ἢ ἐκ χαμαιζήλου πάθους, ὁ δὲ ὅτι διατίθεμεν τοσοῦτον θάρρος ὅπως ἀνεχθῶμεν τὰς δυσχερείας, ὅσον καὶ ὅπως περιφρονήσωμεν αὐτάς.

Γ'. Τὸ τρίτον εἶδος τῶν σκοπέλων οἵτινες ἀπαντῶσιν ἐν τῷ βίῳ τῆς οἰκογενείας γεννᾶται ἐκ τῆς ποικιλίας καὶ ἀτελείας τῶν χαρακτήρων. Καὶ ὑπάρχουσι μὲν ἀναμφιβόλως ἑνώσεις ἐντελεῖς ἐν αἷς θαυμαστὴ ἁρμονία αἰσθημάτων καὶ ἠθῶν συντηροῦσιν εἰρήνην εὐσταθῆ μεταξὺ δύο ψυχῶν γεννηθέντων τῆς μὲν διὰ τὴν δέ. Γρίστανται ὅμως δυστυχῶς καὶ ἑνώσεις ἀπαίσιοι ἐν αἷς ἡ ἀντίθεσις τῶν χαρακτήρων παράγει οὕτωσὶ θλιβερὰς διαῤῥήξεις ὥστε καὶ ὁ νόμος αὐτὸς βιάζεται ἂν οὐχὶ νὰ διαλύσῃ, τοὐλάχιστον ὅμως νὰ χαλαρώσῃ πρὸς καιρὸν δεσμὸν οὗτινος ἐκύρωσε τὴν αἰωνιότητα Ἀλλὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ὁρίων κεῖται, κατὰ διαφόρους βαθμοὺς οἰκειότητος, ἐμπιστοσύνης καὶ εὐτυχίας, ἡ μεγάλη πλειονότης τῶν ἑνώσεων. Ἁπάντων δὲ τῶν χαρακτήρων ἐχόντων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τὰς γωνίας αὐτῶν, δυσχερὲς ἀποβαίνει ὅπως ἀναστροφὴ ἁπασῶν τῶν στιγμῶν μὴ δῶ χώραν εἰς συγχρωτισμοὺς οἵτινες ἔσονται μηδὲν ἢ τοὐναντίον μέγα, κατὰ λόγον τῆς συνέσεως τῶν ἀνθρώπων. Τὸ δ' ἔγκεισθαι ἐπὶ τοῦ κακοῦ, ἴσον τῷ δηλητηριάζειν αὐτό· διότι τὸ κέντημα καθίσταται τραῦμα, τὸ δὲ τραῦμα πληγή. Τὸ δὲ συγγιγνώσκειν ἀλλήλους, τὸ ἀνέχεσθαι ἀλλήλων, τυγχάνει τὸ μόνον μέσον τοῦ ἀπολαύειν ἄνευ πικρίας τῶν ὡραίων καὶ ὑγιῶν συγκινήσεων τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου. Ἡ ἀνοχὴ τῶν ἰδιοτροπιῶν καὶ ἐλλεί-

ψεων τῶν ἀνθρώπων εἶναι μὲν γενικὸν καθῆκον ἐπιεικείας· ἀλλ' ἐν τῇ οἰκογενείᾳ διατελεῖ αὐστηρὸν καθῆκον φρονήσεως· διότι ὁ μὴ ὑπομένων οὐδὲν οὐδ' αὐτὸς ἔστιν ἀνεκτὸς τοῖς ἄλλοις. Τὸ δὲ μέσον τοῦ καταστῆσαι τὴν ἀνοχὴν ταύτην εὐχερῆ εὑρηται ἐν τῇ ἰδέᾳ ὅτι ἕκαστος ἔχει τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ καὶ ὅτι δὲν δικαιούμεθα νὰ αἰτῶμεν παρὰ τῶν ἄλλων τὴν ἐντέλειαν ἣν δὲν ἐπιβάλλομεν εἰς ἑαυτούς.

Ἐὰν διὰ τῆς ἡμετέρας συνέσεως ἰσχύσαμεν νὰ διαφύγωμεν ἅπαντας τοὺς σκοπέλους, ἔνθα προσέκρουσαν τοσαῦται οἰκογένειαι, ἐκ τούτου ἄραγε θέλομεν τύχει τῆς ποθητῆς καὶ ἀνεφέλου εἰρήνης ἣν ἡ ἡμετέρα φύσις ἐπιζητεῖ τόσῳ θερμῶς; Δυνατὸν θὰ ἦτον, ἐὰν δὲν ὑπεκείμεθα εἰς τὴν ἄκαμπτον εἱμαρμένην θρησκευτικώτερον δέ, εἰς τὰς δοκιμασίας ἃς ὁ Θεὸς στέλλει εἰς τὸν ἄνθρωπον ὅπως ὑπενθυμίζῃ ὅτι ὁ γηρὸς αὐτοῦ προορισμός ἐστιν ἀτελὴς καὶ ὅτι κατοικεῖ ἐδῶ κάτω εἰς ἡμερούσιον σκήνωμα. Ἐνίοτε ὑπάρχουσι ἐν τῇ οἰκογενείᾳ συμφοραὶ αἵτινες ταράσσουσι τὴν φαντασίαν· ὑπάρχουσι προνομιοῦχοι ἀτυχιῶν· τοσοῦτῳ ἐπαληθεύει ὅτι ἀπόλυτος ἰσότης δὲν ὑφίσταται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. Εὐτυχῶς τόσον μεγάλαι συμφοραὶ δὲν εἶναι κοιναί. Ἀλλ' ὅσον ἄνισος καὶ ἂν ᾖ ἡ διανομὴ αὐτῶν, ἅπαντες ὅμως συμμετέχομεν τούτων. Ἡ θλῖψις εἰσήχθη ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐρρέθη τῇ γυναικί· «Θὰ γεννᾷς ἐν ὠδῖναις·», ἐκ δὲ τῶν πρώτων ἀνησυχιῶν ἃς προξενεῖ τοῖς γονεῦσιν ἡ φυσικὴ ὕπαρξις τῶν εὐτελῶν τούτων ὄντων, ἐν οἷς ἡ οἰκογένεια πειρᾶται ν' ἀναγεννηθῇ μέχρι τῶν ζωηροτέρων καὶ τῶν μᾶλλον ἐπιγουσῶν τούτων ἀνησυχιῶν, ἃς ἐμπνέει ἡ ἠθικὴ ὕπαρξις τοῦ νεανίου ἢ τῆς νεάνιδος, παλαίοντος πρὸς κινδύνους τοῦ κόσμου, ὁ βίος τῆς οἰκογενείας δὲν εἶναι εἰμὴ μακρὰ ἀγωνία ὑπογλυκαινομένη μόνον διὰ τοῦ παιδικοῦ μειδιάματος ἢ τῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ νεανίου.

Καὶ ἤδη, ὡς ἔλεγον αἱ σχολαὶ τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας, μὴ ἡ θλῖψις ἦναι κακόν τι; Ἅπαντῶ, ὡς ὁ Στωϊκὸς Ποσειδώνιος, ἀλλ' ἐν ἑτέρᾳ ἐννοίᾳ ἢ ἐκεῖνος· οὐχί, ἡ θλῖψις δὲν εἶναι κακόν. Ἡ οἰκογένεια ἥτις δὲν ζῇ ἢ ἐξ ἑνώσεως καὶ ἁρμονίας, τείνει ἐν τούτοις ἀπαύστως, ἕνεκα τῶν ἀνθρωπίνων παθῶν, εἰς χαλάρωσιν καὶ διάλυσιν.

Ὁ εἰσερχόμενος ἐν τῇ οἰκογενείᾳ δὲν καταλείπει τὰ πάθη· ὁ πόθος τῆς ἀνεξαρτησίας, ὁ ἔρως τῆς ἡδονῆς καὶ πλεῖστα ἕτερα, ἀπομακρύνουσιν ἀνεπαισθήτως τὸν σύζυγον τῆς συζύγου καὶ τοὺς γονεῖς τῶν τέκνων. Ἡ οἰκογένεια καὶ εὐτυχὴς ὑποτιθεμένη, ἀπολαμβάνει τῆς εὐδαιμονίας ταύτης χωρὶς νὰ γευθῇ αὐτῆς, χωρὶς νὰ ἐντρυφήσῃ ἐν αὐτῇ, χωρὶς σχεδὸν νὰ αἰσθανθῇ αὐτήν, ὡς ἀπολαμβάνομεν ὑγιείας, ἧς μόνοι οἱ ἀσθενοῦντες γινώσκουσι καλῶς ἅπασαν τὴν ἀξίαν. Τότε ἡ οἰκογένεια εὑρηται ἐν κινδύνῳ· ὁ ἀνὴρ τρέπεται ἐπὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἡ γυνὴ πρὸς τὰς ἡδονάς, τὰ δὲ τέκνα καταλείπονται εἰς ἐπιστατρίας καὶ παιδαγωγούς· τότε γεννᾶται ἡ θλῖψις ἐρχομένη ἐν καιρῷ. Διὰ τῶν εὐεργετικῶν τούτων προσβολῶν, διὰ τῶν εὐτυχῶν τούτων τραυμάτων, διὰ τῶν ὀχληρῶν τούτων ἀντιπερισπασμῶν, τὸ ἠθικὸν αἴσθημα ἐπανέρχεται ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ὁ ἀληθὴς προορισμὸς τοῦ οἴκου παρίσταται ἐν τῷ σοβαρῷ αὐτοῦ μεγαλείῳ. Ἀλλ' αἱ προσβολαὶ αὗται, λέγουσι, στρέφονται κατὰ τῶν ἀθώων ὡς καὶ κατὰ τῶν ἐνόχων. Ἀπαντῶ· Τίς δύναται νὰ κολακευθῇ ὅτι εἶναι ὁλοσχερῶς ἀθῷος; Ἀναμφιβόλως τὰ ἀτυχήματα δὲν εἶναι κατὰ λόγον ἀκριβῆ τῆς ἀξίας καὶ τοῦ ἐλαττώματος, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἰσχυρότατος λόγος δι' ὃν ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ θρησκεία ὑπισχνοῦνται εἰς τὸν ἄνθρωπον τὴν ἀθανασίαν. Ἀλλ' ἡ θλῖψις ἔχει πάντοτε κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον μίαν ἔννοιαν· καὶ ἐὰν αὕτη δὲν ἦναι τιμωρία τις, τοὐλάχιστον εἶναι προαγγελία. Ἅπαντες ἔχομεν ἀνάγκην μαθημάτων, ἅπαντες ἔχομεν ἀνάγκην ἀπειλῶν.

Ἀλλ' ἀκούω ὅτι λέγουσί μοι: Ποῦ λοιπὸν

ἡ εἰρήνη ἦν ὑπισχνεῖσο ἀρχόμενος; Ποῦ ἡ χαρὰ ἣν ἅπαντες ζητοῦμεν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ καὶ ἀνθ' ἧ δὲν ἀπαντῶμεν ἢ ἀδιεξιτήτους ἀμηχανίας καὶ θλίψεις οἰκτράς; Ἡ εἰρήνη ἦν ἡ οἰκογένεια προσφέρει εἰς τοὺς γιγνώσκοντας ν' ἀπολαμβάνωσιν αὐτῆς, εἶναι, ἀνάγκη νὰ τὸ εἴπωμεν, εἰρήνη ἀνθρωπίνη, ἤτοι ἐκεχειρία τις· εἶναι εἰρήνη ταραττομένη, διακοπτομένη, ἀπειλουμένη πάντοτε. Ἡ ζωὴ δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ ἡμῖν ἄλλην. Ἀλλὰ κατόπιν τῆς μεταβατικῆς καὶ ἡδείας ταύτης εἰρήνης, ἥτις πηγάζει ἐκ τῆς πρώτης ἀναπτύξεως ὅλων τῶν ζωηρῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, διαδέχεται ταύτην ἑτέρα, ἧττον φαιδρὰ, ἀλλὰ πλήρης τιμῆς, ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς ὑπομονῆς, τῆς τλημοσύνης, τῆς γενναιότητος καὶ τῆς ἐλπίδος.

Ἐτερμάτωσα ζωγραφήσας τὸν βίον τῆς οἰκογενείας ἄνευ ὑπερβολῆς τινος καὶ ἀπροκαλύπτως. Ἐξεθέμην τ' ἀγαθὰ τοὺς κινδύνους καὶ τὰς δοκιμασίας αὐτῆς· παρὰ δὲ ταῖς γλυκείαις καὶ γοητευτικαῖς αὐτῆς ἐπόψεσιν, σὐδόλως ἐδίστασα νὰ καταδείξω τὰς χαλεπὰς καὶ λυπηράς. Οὕτω δέον νὰ ζωγραφίζωνται τὰ μεγάλα πράγματα. Διότι ταῦτα δὲν εἶναι μεγάλα μόνον διὰ πᾶν ὅτι κεκτηνται ὡραῖον καὶ γοητευτικόν, ἀλλ' ὡσαύτως διὰ πᾶν τὸ ἀπόκρημνον καὶ τὸ φοβερόν. Τὸ ὡραῖον παρασύρει τὴν φαντασίαν, τὸ δὲ φοβερὸν κεντεῖ τὸ θάρρος.

Τοιαύτη ἐν ἐλαχίστῃ σκιαγραφίᾳ ἡ εἰκὼν τοῦ οἰκογενιακοῦ βίου, βίου ὑγιοῦς κατά τε τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, βίου ἰσχυροῦ καὶ ὁροσοβόλου, βίου τοιούτου ὅστις παρὰ τὰς ἐναντιότητας ἐξ ὧν πληροῦται, εἶναι ἐξ ὅλων τῶν περιστάσεων τοῦ μεταβατικοῦ τούτου βίου, ὁ δίδων πλείονα χαρὰν καὶ γαλήνην.

Παῦλος Ζανέ.

(Μετάφρ. Κ. Ζ. Κ.)

ΥΓΙΕΙΝΗ

ΠΕΡΙ ΤΡΙΧΙΝΩΝ ΚΑΙ ΤΡΙΧΙΝΩΣΕΩΣ

(Συνέχεια ὅρα ἀριθ. 9).

Αἱ τριχῖνες δὲν παρασιτοῦσι πᾶσι τοῖς ζώοις. Μόνος δὲ ὁ χοῖρος, ὁ μῦς, ὁ λαγωὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ τρεφόμενος ἰδίως ὠμῷ χοιρίῳ κρέατι, ὡς ἐν τῇ βορείῳ Γερμανίᾳ, ὑπόκεινται εἰς τὸ ἐξ αὐτῶν πάθος. Καὶ ἐνόσῳ μὲν εὑρίσκονται ἐντὸς τῶν ἐντέρων, δὲν ἐπιφέρουσιν οὐδεμίαν βλάβην· ὅταν ὅμως διεισδύσωσιν εἰς τὰς ἴνας τῶν μυῶν ἢ τοῦ κρέατος, διατρυπῶσι καὶ καταβροχθίζουσι τὴν σάρκα μετὰ τοσαύτης λύσσης, ὥστε προξενοῦσι πόνους ἀφορήτους, ἀϋπνίαν, ἀγωνίαν καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ ἅπαντα τὰ φρικώδη συμπτώματα τῆς *τριχινώσεως*.

Τὰ συμπτώματα τῆς ἀσθενείας ταύτης διαφέρουσι πολλάκις. Ἐν ἀρχῇ ὁ προσβληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀμειλίκτου τούτου σκώληκος πάσχει δυσπεψίαν, γαστρικὸν ἐρεθισμὸν καὶ σφοδρὰς δυσεντερίας· ὕστερον δὲ, τῶν μυῶν πόνους, ἀδυναμίαν, ἐντονίαν καὶ καθολικὴν ἀτονίαν καὶ εὐαισθησίαν τοῦ συστήματος τῶν μυῶν. Ἐνίοτε ἀναπτύσσονται πυρετώδη συμπτώματα παρεμφερῆ τοῖς τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ. Συνήθως ἡ τριχίνωσις χαρακτηρίζεται διά τινος οἰδήματος τοῦ προσώπου, τῶν βλεφάρων, ἐξοιδήσεως τῆς γλώσσης καὶ ἀφθόνων ἱδρώτων.

Ἡ ἀσθένεια εἶναι ἐνίοτε ὀξεῖα καὶ ὁ θάνατος ἐπέρχεται εὐτυχῶς τὴν τετάρτην ἢ πέμπτην ἡμέραν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως εἶναι χρονία καὶ ὁ ἀσθενὴς ὑποκύπτει εἰς εἶδος βραδείας φθίσεως, συνοδευομένης ὑπὸ μεγίστης ἀτονίας, ἰσχνάνσεως καὶ φρικτῶν ἀδιαλείπτων πόνων μέχρι θανάτου. Ἐν τῇ αὐτοψίᾳ τὸ σῶμα τοῦ ἀποθανόντος εὑρίσκεται διστετρυπημένον ὑπὸ ἑκατομμυρίων σκωλήκων.

Ὁ ἔμπειρος καὶ προσεκτικὸς ἰατρὸς δύναται νὰ διακρίνῃ τὴν τριχίνωσιν ἀπὸ τῆς νευρικῆς ἢ ρευματικῆς γαστρίτιδος. Ἡ διάγνωσις καθίσταται ἀσφαλὴς μόνον ὅταν ἀνακαλύψῃ τὸν σκώληκα εἴ ε ἐν τῇ τροφῇ τοῦ ἀσθενοῦς, εἴτε ἐν τοῖς ἐμετοῖς ἢ ἐκκοπρώσεσιν, εἴτε ἐν τοῖς μυσὶ τοῦ ἀσθενοῦς, ὅπερ καὶ ἀσφαλέστερον. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἀνάγκη ν' ἀποκόψῃ ὁ ἰατρὸς τεμάχιον κρέατος τοῦ ζῶντος ἀσθενοῦς, ὅπερ δὲν κατορθοῦται ἀπόνως. Πρὸς τοῦτο κατεσκεύασαν οἱ Γερμανοὶ εἶδος ἅρπης, δι' οὗ ἀνασπῶμε τεμάχιον μυὸς βαθέως κειμένου, ὅπερ, τιθέμενον ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον, μιγεθύνον πεντηκοντάκις ἕως ἑκατοντάκις, καταβιβρώσκοντα παρουσιάζει τότε τὰ φρικώδη ταῦτα ζωΰφια ἀδιαλείπτως τὴν περὶ αὐτὰ σάρκα.

Κατὰ δυστυχίαν δὲν δυνάμεθα παντάπασι νὰ γνωρίσωμεν πότε ὁ χοῖρος εἶναι προσβεβλημένος ὑπὸ τριχίνων, πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν τὴν σάρκα αὐτοῦ ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον.

Ὁ ἀσθενὴς ἐννοεῖ ὅτι ἔφαγεν ἀσθενῆ χοῖρον μόνον μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρώτων συμπτωμάτων. Ἐνίοτε εὐθὺς, μετὰ τὴν κατάποσιν τῶν τριχίνων ἐπέρχεται σφοδροτάτη διάρροια ἢ ἐμετὸς ἀποδιώκων αὐτὰς τοῦ σώματος. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως ἐπιφέρουσι δυσκοιλότητα, καὶ τότε αἱ τριχῖνες πληθύνονται μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Ἑκάστη τριχὶν δύναται νὰ γεννήσῃ 200, 400 ἢ καὶ 1000 ἔμβρυα (διότι εἰσὶ ζωοτόκοι), καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀναπτύσσονται ἐν διαστήματι ὀλίγων ἡμερῶν ἀπειράριθμα ἑκατομμύρια, ἅτινα διασκεδαζόμενα εἰς ὅλον τῶν μυῶν τὸ σύστημα βρύουσιν ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον.

Ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις φρικτότερον καὶ ἐλεεινότερον θάνατον ἀνθρώπου κατατρυχομένου καὶ κατατρωγομένου ὑπὸ μυριάδων ἀοράτων ἐχθρῶν πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ παλαίσῃ.

Ὁ ἐν Δρέσδῃ ἰατρὸς Ζένκερ παρετήρησε πρῶτος κατὰ δεκέμβριον τοῦ ἔτους 1859 ἐπιδημίαν τριχινώσεως, ἥτις διεδόθη εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ χοίρου σφαγέντος παρά τι πλησιόχωρον ἀγροκήπιον. Ὁ ἀγρονόμος καὶ ἡ αὐτοῦ σύζυγος, καὶ ἡ ὑπηρέτρια καὶ πολλοὶ συνδαιτυμόνες φαρμακευθέντες ἀπώλοντο. Ὁ ἰατρὸς Ζένκερ, ἐξετάσας ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον τὴν σάρκα τοῦ χοίρου καὶ τοὺς μῦς τῆς πρώτον ἀποθανούσης ὑπηρετρίας, εὗρεν αὐτοὺς βρύοντας τριχινοσκωλήκων· ὁ δὲ καθηγητὴς Βίρσχοβ, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ ἰατρὸς οὗτος ἔπεμψε τεμάχιον τοῦ χοίρου πρὸς ἐξέτασιν, ἔκαμε ἐπὶ τῶν λαγωῶν σειρὰν πειραμάτων, ἅτινα ἀπέδειξαν ὅτι οἱ σκώληκες, μεταβαίνοντες ἀπὸ λαγωοῦ εἰς λαγωὸν, ἐπέφερον ἐπαλλήλως τὸν θάνατον αὐτῶν, καταβιβρωσκομένων ὑπὸ τῶν σκωλήκων.

Ἐν ἔτει 1863, Ἀμβουργικὸν πλοῖον, ἐρχόμενον ἐκ Βαλπαραΐσης, ἔφερε χοῖρον χρησιμεύσαντα ἡμέραν τινὰ εἰς τροφὴν τριάκοντα ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, ὧν οἱ μὲν πλεῖστοι ἠσθένησαν βαρέως, δύο δὲ ἐτελεύτησαν, ἅμα φθάσαντες εἰς Ἀμβοῦργον. Οἱ μῦς αὐτῶν εὑρέθησαν ὑπεργέμοντες τριχίνων.

Ἐν τινι ἐπιδημίᾳ τοῦ Χέλστεδ ἀπέθανον εἰκοσιεπτὰ ἄνθρωποι ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. Ἐν τῇ τοῦ Μαγδεβούργου ἀπέθανον (1858—1862) ὑπὲρ πεντακοσίους ἀνθρώπους. Ἡ φοβερωτάτη ὅμως πασῶν τῶν ἐπιδημιῶν ἐγένετο ἡ τῆς παρὰ τὸ Μαγδεβοῦργον μικρᾶς πόλεως Ἐδερσλέβεν. Κατὰ τὴν ἐπιδημίαν ταύτην ὑπὲρ τρακοσίους ἀσθενεῖς περιέμενον καθ' ἑκάστην τὸν θάνατον, βασανιζόμενοι ὑπὸ ἀνεκφράστων βασάνων, καθιστωμένων τοσοῦτο μᾶλλον φρικτῶν, καθόσον οἱ ἀσθενεῖς ἀπέθνησκον ἔχοντες συναίσθησιν τοῦ πάθους καὶ τῆς προσεχοῦς αὐτῶν τελευτῆς, τῆς ἀναμιμνησκούσης τὸν θάνατον τοῦ βασιλέως Ἀντιόχου, τὸν περιγραφόμενον ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Μακκαβαίων βιβλίῳ, ὅστις ζῶν ἐγένετο βορὰ μυρίων σκωλήκων ἀναθρωσκόντων πανταχόθεν τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Οἱ πλεῖστοι τῶν κατοίκων τῆς δυστυχοῦς

ταύτης πόλεως, αἰσθανόμενοι ἑαυτοὺς ὑπονοσοῦντας. ἔφευγον τὴν ἀφορισθεῖσαν ἐκείνην πόλιν, νομίζοντες ὅτι ἡ χολέρα ἐνέσκηψεν ἐν αὐτῇ καὶ ἀποχωροῦντες, κατέπιπτον ἐκλελυμένοι καὶ ἀμηχανοῦντες· τὰ πτώματα αὐτῶν εὑρέθησαν μεθ' ἡμέρας διεσπαρμένα ἐν τοῖς πέριξ τῆς πόλεως.

Ἅπαντα τὰ τῆς ἀσθενείας ταύτης δοκιμασθέντα φάρμακα ἀπέβησαν μάταια. Ἡ βενζίνη, τὸ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Φρειδράϊχ διαφημισθὲν πικρονιτρικὸν κάλι, καίπερ ἄλλως ὡς ἄριστον πρὸς τοὺς σκώληκας διαφημιζόμενον, ἀπεδείχθησαν ἀνωφελῆ πρὸς τὴν μάστιγα ταύτην· διὸ ἀνάγκη νὰ περιερισθῶμεν πρὸς τὸ παρὸν εἰς προφυλακτικά τινα.

Ὁ Βίρσχοβ πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀσθενείας ταύτης συμβουλεύει:

1ον. Νὰ ἐπιτηρῶμεν τὴν τροφὴν τῶν χοίρων, εἰς τοὺς ὁποίους οὐδέποτε συγχωρητέον ἵνα τρώγωσιν ὑπόπτους ζωϊκὰς ὕλας, καὶ μάλιστα μύας, οἵτινες ἴσως κατά τινας εἶναι οἱ πρωταίτιοι τῆς τριχινώσεως.

2ον. Νὰ ἐπιβλέπωμεν μετὰ προσοχῆς τὰ χοίρινα κρέατα καί, εἰ δυνατόν, νὰ χορηγῶμεν τὸ σφαγεῖον ἢ τὸ μαγειρεῖον μικροσκοπίῳ.

3ον. Νὰ βράζωμεν μετ' ἐπιμονῆς πᾶν εἶδος χοιρείου κρέατος προωρισμένου εἰς τὴν τράπεζαν.

Τὸ ἀσφαλέστατον ὅμως καὶ ὅπερ μάλιστα συμβουλεύομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας ἡμῶν, εἶναι νὰ μὴ *τρώγωσι ποτὲ ὠμὸν χοίρειον κρέας*, ἀλλὰ καλῶς ἑψημένον ἢ καπνιστόν. Ἡ ἐν τῷ ὕδατι ἕψησις δὲν καταστρέφει αὐτὰς, ἐὰν μὴ ἐξακολουθήσῃ ἐπί τινας ὥρας· διότι αἱ τριχῖναι ὑποφέρουσι θερμοκρασίαν 50° μὴ βλαπτόμεναι. Διακηρύττων τοὺς ἀπὸ τῆς χρήσεως τοῦ χοιρείου κρέατος κινδύνους ὁ ἐν Βερολίνῳ περίφημος παθολόγος Βίρσχοβ, εἶδεν ἐγειρομένην κατ' αὐτοῦ ἐν ἔτει **1866** τὴν ὀργὴν τῶν Πρώσσων ἐμπόρων χοίρων καὶ ἀλλαντοπωλῶν, κατηγορούντων ὡς ἐπιβαλλομένου νὰ καταστρέψῃ τὸ ἐμπόριον αὐτῶν ἄνευ οὐδεμιᾶς σπουδαίας ἀφορμῆς· διότι βοηθούμενοι ὑπό τινων ἀμαθῶν κτηνιάτρων, προέβησαν μέχρι τοῦ ἀρνεῖσθαι τὴν ὕπαρξιν τῶν τριχίνων, ὅπερ ἐπήνεγκέ τι ἄξιον διηγήσεως.

Πρὸς διευκρίνησιν τοῦ ζητήματος τούτου, τὸ ὁποῖον ἐνέβαλεν εἰς θόρυβον ἅπαν τὸ Βερολῖνον, ἡ τάξις τῶν κρεωπωλῶν συνήθροισε πρό τινων ἐτῶν εἰς δημόσιον σύλλογον πολλοὺς τῶν καθηγητῶν τοῦ πανεπιστημίου, καὶ τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν ἐφημεριδογράφων, σκοπήσοντας πρῶτον μὲν τὴν ἀπόδειξιν τῆς ὑπάρξεως τῆς ἀσθενείας, δεύτερον δὲ τίνα τὰ καταλληλότατα πρὸς ἀποφυγὴν αὐτῆς. Ἐν τῷ μέσῳ σφοδρᾶς καὶ ἐπιμόνου συζητήσεως ἰατρός τις ζώων ἐξηγέρθη κατὰ τοῦ καθηγητοῦ Βίρσχοβ, καὶ προσεπάθησε ν' ἀναιρέσῃ τὰ ἐπιχειρήματα καὶ τὰς ἀποδείξεις τῶν ἐναντίων. Εἰς ἐπίμετρον δὲ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων αὐτοῦ ἐκήρυξεν ὅτι ἦτο ἕτοιμος νὰ καταβροχθίσῃ τεμάχιον κρέατος βρῦον τριχίνων.

Ὁ καθηγητὴς Βίρσχοβ, ἀντὶ τοῦ ἀποκριθῆναι αὐτῷ, ἐξήγαγεν ἀπὸ τοῦ θυλακίου αὐτοῦ τεμάχιον τετριχινωμένου ἀλλᾶντος, ἐν ᾧ εἶχε πρὸ ὀλίγου ἀνακαλύψει τὰς τριχῖνας, καὶ προσήνεγκε τῷ ἀντιλέγοντι τεμάχιον. Οὗτος δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀνθίστατο, ὕστερον δὲ, βοῶντος καὶ βιάζοντος τοῦ συλλόγου, ἠναγκάσθη νὰ φάγῃ αὐτό. Μετ' ὀλίγον οἱ θεαταὶ εἶδον αὐτὸν ἐξερχόμενον καὶ πορευόμενον εἰς φαρμακοπωλεῖον, ἔνθα ζητήσας κατέπιε σροβρὸν ἐμετικόν, ὅπερ ὅμως, καίπερ ἐνεργήσαν, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐμποδίσῃ τὸν αἰσχροκερδῆ ζώων ἰατρὸν τοῦ προσβληθῆναι ταχέως ὑπὸ παραλυσίας τῶν μυώνων καὶ τῶν ἄλλων συμπτωμάτων τῆς ἀσθενείας, τὴν ὁποίαν ἠρνεῖτο, καίπερ πεπεισμένος τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς. Μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε κακὸς κακῶς.

ΕΡΩΤΙΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΙ
ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ.

(Συνέχεια ἀριθμοῦ 9.)

Τὸ ἔγκλημα δὲν ἐμπνέει παρόμοια αἰσθήματα· οἱ ἀγαπῶντες διὰ τῶν αἰσθήσεων δὲν ἀγαπῶσι τοὺς νεκρούς. Ὁ θειός μου ὑπέλαβεν ὅτι, ὁμοία πρὸς τὰς λοιπὰς γυναῖκας, μόνον τὸ φιλόν σου ἀγαπῶ· ἐπλανήθη ἀφιλῶν σε αὐτό, ἐγὼ δ' ἐκδικοῦμαι αὐτὸν περιβάλλουσά σε ὁλ' ὅλης τῆς ἐγκαρδίου μου ἀγάπης.

Γινώσκεις ὅτι καὶ καθ' ὃν καιρὸν ὁ ἔρως ἡμῶν δὲν ἠδύνατο νὰ εἶνε τόσον ἁγνός, ποτὲ δὲν σὲ εἶχον ἀγαπήσει μόνον ὡς ἄνδρα. Ὁπόσην πρὸς τὸν γάμον σοὶ εἶχον δείξει ἀπέχθειαν! Καί τοι ἐγίνωσκον ὅτι τὸ ὄνομα γυνὴ ἦτο σεβαστὸν μὲν παρ' ἀνθρώποις, ἱερὸν δ' ἐν τῇ θρησκείᾳ, οὐχ ἧττον εὕρισκον πλείονα θέλγητρα καλουμένη ἐρωμένη σου.

Ἡ ἄλυσις τοῦ γάμου ἐπιβάλλει ἀναγκαίαν τινὰ προσήλωσιν, αἴρουσαν τὸ κλέος τοῦ ἀγαπᾶν, ὅπερ ἐγὼ ἤθελον νὰ τηρήσω ἐμαυτῇ. Πᾶσαι αὗται αἱ ἄβραι λεπτολογίαι οὐδόλως σὲ διέφυγον, ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὸν φίλον σου ἐπιστολῆς σου καταναοῶ ὅτι ἡδέως ἔτι ἐνθυμεῖσαι αὐτάς, οὐδόλως λησμονήσας ὅτι ὅλως ἀηδεῖς ὑπελάμβανον τὰς ὑποχρεώσεις, ἃς μόνος ὁ θάνατος δύναται νὰ διαρρήξῃ καὶ αἵτινες καθιστῶσι τὸν ἔρωτα ἀνάγκην. (*)

Ποσάκις δὲν σὲ ἐβεβαίωσα ὅτι ἦδιόν μοι ἦτο νὰ ζῶ μετὰ τοῦ Ἀβαιλάρδου ὡς ἐρωμένη αὐτοῦ, ἢ μετὰ τοῦ Αὐγούστου νὰ διατελῶ αὐτοκράτειρα! Πόσην ἠσθανόμην χαρὰν σοὶ μᾶλλον ὑπακούουσα, ἢ βλέπουσα ὑπὸ τὰ νεύματόν μου τὸν τοῦ κόσμου ἄρχοντα!

(*) *Τὰς ἐν τῇ παραγράφῳ ταύτῃ περὶ γάμου ἰδέας δὲν νομίζομεν ἀπολύτως ὀρθάς. Σ. Μ.*

Ἡ ἀληθὴς ἀγάπη χωρίζει ἀπὸ τοῦ ἐρῶντος πᾶν τὸ μὴ αὐτῷ ἀνῆκον· ἡ ἀληθὴς ἀγάπη οὔτε τύχην οὔτε τάξιν ζητεῖ, πέποιθα δ' ὅτι, ἐὰν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπάρχῃ ἐλπὶς εὐδαιμονίας, ἡ ἐλπὶς αὕτη ἐκπληροῦται τῇ συνενώσει δύο καρδιῶν, ἃς ἡ μὲν συμπάθεια συνδέει, ἡ δ' ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ ἡ ἀμφοτέρωθεν ἀξία καθίστησιν εὐδαίμονας. Δὲν ὑπάρχει τότε κενὸν ἐν ταῖς καρδίαις ταύταις. Τὰ πάντα ἐν αὐταῖς ἠρεμοῦσι, διότι τὰ πάντα εἶνε εὔθυμα.

Τοιαῦται ὑπῆρξαν καὶ αἱ καρδίαι ἀμφοτέρων ἡμῶν· καταθέλξαντες ἀλλήλους ἐζῶμεν τριςευδαίμονες. Ἡ ὑπόληψίς σου ἐτίμα τὴν ἐμὴν ἐκλογήν· ἐν πάσῃ ἐπαρχίᾳ οἱ πάντες σ' ἐπόθησαν, οὐδέποτε δὲ σ' ἄφηκαν εὐκόλως. Ἔχαιρον λέγοντες ἀεὶ ὅμεν τὸν Ἀβαιλάρδον. Καὶ αἱ σωφρονέσταται δὲ τῶν γυναικῶν, πάσης σωφροσύνης πρὸ σοῦ ἤθελον ἐπιληφθῇ, ἂν ἀπεφάσιζες νὰ σαγηνεύσῃς αὐτάς. Καὶ ποῖος τρόπος ὑπάρχει ὅπως μὴ συγκινῶνται ἐκ τοῦ ἤθους σου, ἐκ τῆς συμπεριφορᾶς σου, ἐκ τῆς ζωηρότητος τῆς διανοίας σου, ἐκ τῆς λαμπρότητος τῶν ὁμιλιῶν σου; Πάντα τὰ ἐν σοὶ ὑπὲρ σοῦ λαλοῦσι. Μὴ ὢν ὅμοιος πρὸς τοὺς σοφοὺς ἐκείνους, τοὺς τὰ πάντα εἰδότας, πλὴν τῆς τέχνης τοῦ ἀρέσκειν, ἔχεις ἐπιστήμην ἐρασμιωτάτην, διεγείρουσαν τὸν πόθον τοῦ εἰδέναι. Μεθ' οἵας εὐχερείας ποιεῖς τοὺς χαριεστάτους τοῦ κόσμου στίχους! Οὐδεὶς ὡς σὺ χαριεντίζεται· μόνος σὺ γινώσκεις νὰ ἐπαινῇς· τὸ κομψὸν ἐκεῖνο *Ρόδον* (**) ὡς τύπος καὶ ὑπογραμμὸς θέλει τεκμηριοῖ τοῦτο τοῖς ἐπιγιγνομένοις. Καὶ τὰ ἐλάχιστα ἀσμάτιά σου εἶνε ἐπιτερπέστατα. Ὁπόσας ἐπεσπάσαντό μοι ἀντεραστρίας πᾶσαι ἐκεῖναι αἱ ᾠδυλογίαι σου! Ὁπόσας εἶδον ἐκ φιλοτιμίας ὑπολαβούσας μετὰ μίαν μόνην σου ἐπί-

---

(**). *Μαδιστρία. Τὸ εὐφυὲς τοῦτο ἔργον ἀνῆκει Ἰωάννῃ τῷ Μεὺνῳ καὶ οὐχὶ τῷ Ἀβαιλάρδῳ.*

σκεψιν, ὅτι ἦσαν αἱ Συλβίαι τῶν στίχων σου; Ἀλλὰ ποῦ ὁ καιρὸς ἐκεῖνος! Σήμερον θρηνῶ τόν τε ἐραστήν μου, τήν τε παρελθοῦσάν μου χαράν!

Ὦ πᾶσαι, αἱ τὴν ἐμὴν φθονήσασαι εὐδαιμονίαν, μάθετε ὅτι ἐκεῖνος ὃν μοι ἐζηλοτυπήσατε, οὔτε ὑμῖν, οὔτε ἐμοὶ ἀνήκει πλέον· ὁ πρὸς αὐτὸν ἔρως μου ἐνομίσθη ἔγκλημά του, ἐγέννησε δὲ τὴν βάσανόν του καὶ τὸν ἀπελπισμόν μου! Ἡ λύσσα τῶν συγγενῶν μου ἐτάραξε τὴν γαλήνην ἐν ᾗ ἐζῶμεν, συλλογιζόμενοι μόνοι πῶς ν' ἀγαπώμεθα καὶ νὰ ἀρέσκωμεν ἀλλήλοις. Ἂν εἶνε ἔγκλημα τὸ οὕτω ζῆν ἀγαπῶ τὸ ἔγκλημα, σήμερον δὲ δυστυχῶς εἰμὶ ἄκουσα ἀθῶα!

Ἂν ἤμην παρά σοι ὅτε σ' ἔρριψαν εἰς τὴν παροῦσάν σου θλιβερὰν κατάστασιν, ἤθελόν σε προστατεύσει, τὴν ζωήν μου διακινδυνεύουσα. Ἀλλὰ μὴ λέγωμεν πλέον περὶ τούτου· ἡ σιωπὴ εἶνε εὐγλωττία, ὅταν δὲν δύναται νὰ ἐκφρασθῇ ἡ δυστυχία. Λέγε μοι μόνον διατί παρημέλησάς μου ἀφ' ὅτου μονάζω ἐνταῦθα, ὅπου γινώσκεις ὅτι δὲν συναπεκόμισα ἄλλον τινὰ σκοπὸν ἢ τὸ ἀείποτέ σοι ἀρέσκειν καὶ ἀπαλλάττειν σε τῶν δεινῶν, ἔχουσα μόνον τὴν σὴν πρὸς τοῦτο συγκατάθεσιν. Πόθεν λοιπὸν ἡ τοσαύτη σου ψυχρότης; Μή τοι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐμῆς ἀγάπης, ἢ μή σοι ἐπιτρέπουσα νὰ ἐπιθυμήσῃς ἄλλου τινός, ἤμβλυνέ πως τὸ πῦρ τοῦ ἔρωτός σου; Ἐκ πείρας σκληρᾶς γινώσκω ὅτι ἀποφεύγουσιν ἐκείνους πρὸς οὓς πολλὰ ὀφείλουσι καὶ ὅτι αἱ ἄφθονοι εὔνοιαι καὶ χάριτες ἐπισπῶνται τὴν περιφρόνησιν τοῦ λαμβάνοντος ἀντὶ τῆς εὐγνωμοσύνης. Ἐπειδὴ δ' ἐγὼ δὲν ἐφύλαξα αὐστηρῶς τὴν καρδίαν μου, σύ, ἀχάριστε, εὐκόλως κυριεύσας αὐτῆς, ἀποδίδεις αὐτὴν ἐπίσης εὐκόλως; Ἀλλὰ δὲν δέχομαι τοῦτο! Καί περ μὴ δικαιουμένη νὰ ἔχω ἐνταῦθα θέλησιν, οὐχ' ἧττον ὅμως ἄκουσα ἐτήρησα τὴν θέλησιν τοῦ ὑπὸ σοῦ μὲν ἀγαπᾶσθαι, ὑπὲρ τῆς σῆς δὲ ἀγάπης θνήσκειν.

Προσευχομένη εἶχον ἐπ' ἐμοῦ γραμμάτιόν σου, δι' οὗ μοὶ ὤμνυες ὅτι ἐσαεὶ ἐμοὶ θέλεις ἀνήκει· ὅθεν προσήγαγον τῷ Ὑψίστῳ τὴν σὴν μετὰ τῆς ἐμῆς καρδίας, ὠμόσασα αὐτῷ ν' ἀποθάνω μᾶλλον ἢ νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ. Ὥστε ὑπόφερε κἂν τὸ πάθος μου τοῦτο, ὡς πρᾶγμα ἀφ' οὗ δὲν δύνασαι πλέον ν' ἀπαλλαγῇς . . . . .

Πλὴν φεῦ! Ὁπόσον εἰμὶ ποταπὴ οὕτως λαλοῦσα! Ἐνῷ ὀφείλω μόνον περὶ Θεοῦ νὰ σκέπτωμαι, ὁμιλῶ περὶ ἀνθρώπου! Ἀλλὰ σύ, σκληρόκαρδε, εἰς τοῦτό με παρωθεῖς! Διατί πλέον δὲν μ' ἀγαπᾷς; Διατί πλέον δὲν μ' ἀπατᾷς; Ἀλλ' οὐδὲ καταδέχεσαι νὰ μοὶ παράσχῃς ἕνα κἂν τρόπον νὰ σοὶ συγχωρήσω. Καὶ τί; Δύνασαι λοιπὸν ν' ἀποφασίσῃς νὰ μὴ μὲ βλέπῃς πλέον; Ἀλλὰ τοὐλάχιστον γράφε μοι ἐνίοτε. Μὴ ὁ' ἀπατᾶσαι φρονῶν ὅτι δὲν μοὶ ἀνήκεις, διότι οἱ ὅρκοι σου σ' ἐδωκαν εἰς ἐμὲ, κἀγὼ ὁ' ἐπ' οὐδενὶ ἄλλῳ καυχῶμαι ἢ ἐπὶ τῷ ἀνήκειν σοι. Μηδὲν χωριζέτω τὰς ἡμετέρας καρδίας· ἐγὼ ἐκλείσθην, διότι σὺ τοῦτο ἠθέλησας. Τοῦτο τὸ μυστήριον τοῦ προορισμοῦ μου, ὅπερ γινώσκεις κάλλιστα· καὶ ὅμως ὁποῖός τις ὁ καρπὸς τῆς δουλείας μου; φεῦ! ἡ ψυχροτάτη σου ἀδιαφορία!

Ἐκ πασῶν τῶν τοῦ Θεοῦ συζύγων, μόνη ἐγὼ αἰσχύνομαι δούλη ἀνθρώπου οὖσα. Ἡγοῦμαι κοινότητος, ἧς ὀφείλω νὰ διατελῶ τύπος καὶ ὑπογραμμός, καὶ ὅμως λατρεύω μόνον τὸν Ἀβαιλάρδον! Κατήντησα λοιπὸν τέρας! Ἀλλ' ὦ Θεέ μου, σύ με φωτίζεις, ἡ χάρις σου μ' ἐμπνέει οὕτω νὰ λαλῶ, ἡ ὁ ἀπελπισμός μου γεννᾷ ἐν ἐμοὶ τοὺς διαλογισμοὺς τούτους!

Ἐν μέσῳ τοῦ καταφλέγοντός με πυρὸς ἐνίοτε ὑπολαμβάνω ἐμαυτὴν ὡς ἁμαρτωλὴν, ὀφείλουσαν νὰ θρηνῇ τὰς ἑαυτῆς ἁμαρτίας· ἀλλ' ὅμως τόσον εἰμὶ ἀθλία, ὥστε μόνον τὸν ἐραστήν μου θρηνῶ. Ἀκαταπαύστως ἀναμιμνήσκομαι τῶν ἁμαρτιῶν ἐκείνων καὶ δὲν λυποῦμαι διότι ἔπραξα, ἀλλὰ διότι εἰσέτι δὲν πράττω αὐτάς.

Ὦ Ἀβαιλάρδε! Εἰς ὁποίαν μ' ἐμβάλλεις ταραχήν! Ἐξομολογοῦμαί σοι τὰς ἀδυναμίας μου καὶ καταμέμφομαί σου τὴν τόσην σου σκληρότητα. Δὲν γνωρίζω τί λέγω διότι κρείσσων ἐμοῦ γίνεται ἡ τοῦ ἔρωτός μου ὑπερβολή. Δὲν δύναμαι πλέον νὰ κρατήσω ἐμαυτήν. Φεῦ! Πόσον εἶνε σκληρόν, φίλτατε Ἀβαιλάρδε, νὰ πολεμῶμεν πάντοτε ὑπὲρ τοῦ καθήκοντος κατὰ τῆς πολυχρονίου ἕξεως τοῦ ἀγαπᾶν! Ἐπί τινας μὲν στιγμὰς πείθομαι εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Ὑψίστου ἐμπνεόμενά μοι εὐσεβῆ αἰσθήματα· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον πληροῖ τὴν φαντασίαν μου τηλικαύτη τρυφερότητος ἡδονή, ὥστε ἀμέσως εἰς αὐτὴν παραδίδομαι. Σήμερόν σοι λέγω ὅ,τι δὲν ἤθελον νὰ σοὶ εἴπω χθές. Ἐνίοτε ἐπιθυμῶ νὰ μὴ σὲ ἀγαπῶ πλέον· ἀλλ' ἡ ἀγάπη σκληρῶς τὸν πόθον τοῦτον ἐκδικεῖται, ἐνισχύουσα τὸ ἐρωτικὸν μαρτύριον εἰς ὃ μὲ παραδίδει ἵνα θανατωθῶ. Οἰκτειρόν με λοιπόν, σὲ παρακαλῶ καὶ βοήθησόν μοι νὰ ἰαθῶ ἀπὸ σοῦ, ἂν σὺ ἦσθ' ἀπ' ἐμοῦ ἰάθης! Ὦ; ἐραστής, ὡς σύζυγος μᾶλλον δὲ ὡς πατήρ μου παραμύθησόν με! Ἡ μήπως τὰ ὀνόματα ταῦτα δὲν σε συγκινοῦσι πλέον; Ἐν ὀνόματι τῆς ἀγάπης καὶ θρησκείας ἐλθὲ ν' ἀγωνισθῇς νὰ καταπνίξῃς τὸ πάθος μου καὶ ν' μ' ἐνισχύσῃς ἐν ταῖς ἀγαθαῖς μου ἐπιθυμίαις. Ἐμπόδισόν με τοῦ βεβηλοῦν ἐπὶ μακρότερον χρόνον τὸν ἐμὸν προορισμόν. Ταπεινωθῶμεν πρὸ τῶν πλουσίων δωρεῶν τῆς Θείας Προνοίας, ἥτις τὰ πάντα μετέρχεται πρὸς δικαίωσιν ἡμῶν καὶ τῇ ἑαυτῆς χάριτι, πολλάκις καὶ ἄκοντας ἡμᾶς ἐξαγνίζει, διανοίγουσα ἡμῶν τὰ ὄμματα πρὸς τὰς ἡμετέρας ἁμαρτίας.

Ἔρρόνουν ὅτι ἔμελλον ἐνταῦθα ν ἀποτερματίσω τὴν ἐμὴν ἐπιστολήν, ἀλλ' ἡ καρδία μου εἰσέτι δὲν ἠρκέσθη. Ὅτε μ' ἠνάγκαζες ν' ἀφοσιωθῶ τῷ Κυρίῳ μου, μοὶ ὑπισχνεῖσο ὅτι τὸ αὐτὸ ἔμελλες νὰ πράξῃς· καὶ ὅμως παρέβης τὴν ὑπόσχεσίν σου. Ἂν διὰ τὸ φῦλον καὶ τὴν νεότητά μου ἐφοβεῖσο νὰ μ' ἀφήσῃς μόνην ἐν τῷ κοσμικῷ βίῳ, ἔπρεπε νὰ σὲ καθησυχάζῃ ἡ ζωὴ, ἡ πίστις καὶ ἡ καρδία μου, ἃ ἐξ ἅπαντος ἐγνώριζες. Ἡ πρός με δυσπιστία σου ὁμολογῶ ὅτι ἀλγεινῶς μὲ ἔνυξε. Τί ; ἔλεγον κατ' ἐμαυτήν, ὁ Ἀβαιλάρδος ἄλλοτε μ' ἐπίστευεν ἅμα προφέρουσαν τὴν πρώτην λέξιν καὶ σήμερον ἀνάγκη Θεοῦ καὶ μοναστηρίου ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ ἐγγυηθῶσι ; Ὤφειλες νὰ μοὶ ἐπιβάλῃς νόμους χωρὶς νὰ μὲ κατακλείσῃς. Ἢ ὑπέλαβες σαυτὸν ἐν τῷ κακῷ μᾶλλον ἢ ἐν τῇ ἀρετῇ δεξιὸν διδάσκαλον ; Μὲ καταθέλγει πᾶν τὸ ἀπὸ σοῦ ἐρχόμενον καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲν μοὶ ἤθελε φανῇ δυσκατόρθωτον, σοῦ διατάττοντος καὶ ἐρῶντος. Ἀποχωρίσας με σεαυτοῦ εἰς πολλῷ μείζονα ἐνεβλήθης κίνδυνον, διότι, μόνη οὖσα, εἰμὶ ἀσθενὴς καὶ σήμερον ὀ' ἔτι σ' ἀγαπῶ τόσον, ὅσον οὐδεπώποτε.

Ταῦτα πάντα διατρανοῦσί σοι τοὐλάχιστον τὴν ἀγνότητα τοῦ ἔρωτός μου. Ἂν ἤμην φιλήδονος, ἠδυνάμην, ἀφοῦ σ' ἐπεβουλεύθησαν, νὰ παράσχω καὶ νὰ λάβω ἡδονάς, εἰκοσαετὴς οὖσα· ἀλλ' ὅμως δὲν κατώρθουν ν' ἀπολαύω οὐδεμιᾶς ἄλλης ἡδονῆς, πλὴν τῆς τοῦ ἀγαπᾶν σε! Ἀφῆκα γηθόσυνος τὸν κόσμον, τὸν ὄλβον, τὰς τιμὰς, τὰ πάντα πλὴν σοῦ, φίλτατε Ἀβαιλάρδε! Πάρεχέ μοι λοιπὸν ἐλπίδας ὅτι δὲν ἐλησμονήθην ὁλοτελῶς. Ἐξορκίζω σε ἐν ὀνόματι τῶν δεσμῶν, ὑφ' ὧν ἐνταῦθα κατέχομαι, νὰ ἐλθῇς πρὸς ἀντισήκωσιν τοῦ βάρους αὐτῶν· τὸ βάρος τοῦτο θέλει μοὶ ἀποβῇ κοῦφον, ὅταν σὺ αὐτὸ ὑποστηρίζῃς, διδάσκων με ἀξιώματα ἱερᾶς ἀγάπης, Ἐλλιμενίσας με δ' ἐν τῷ λιμένι τῆς χάριτος, δὲν θέλει εἶνε δίκαιον νὰ συναπολαύῃς μετ' ἐμοῦ καὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ εὐδαιμονίας; Μὴ ἀλλάσσοντες καρδίαν, ἀλλάξωμεν ἀντικείμενον· ὑψώσωμεν τὸν νοῦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ ποθήσωμεν κοινῇ τὴν δόξαν αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ προσδοκῶ ἀπὸ τοῦ ἐλέους αὐτοῦ, διότι ἔχει ἰδιαιτέραν ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς καρδίας τῶν μεγάλων ἀνδρῶν. Ὅταν ἐγγίζῃ τὰς καρδίας ταύτας, ὑπερενφραίνει αὐτάς.

Μέχρι δὲ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἐλθὲ, σὲ ἱκετεύω, καὶ μέμνησο ἐμοῦ· μέμνησο τῆς τρυφερᾶς ἀγάπης καὶ πίστεώς μου· ἀγάπα με ὡς φίλην σου, φίλει με ὡς θυγατέρα σου, ὡς ἀδελφήν σου, ὡς γυναῖκά σου· σκέψαι ὅτι δικαιῶς σ' ἀγαπῶ, καίπερ ἐνίοτε ἀγωνιζομένη, πῶς πλέον νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ! . . . . . Ἀλλ' ὁποία βλασφημία! Πῶς νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ; Ὤ! φρίττω! ἐξαλειφθήτω ἡ φράσις αὕτη. Δίδωμι πέρας τῇ σχοινοτενεῖ ταύτῃ ἐπιστολῇ, ὦ φίλε Ἀβαιλάρδε, ἐπιφωνοῦσά σοι τὸ χαῖρε.

ΕΛΟΪΖΗ.

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ.

Εἰς τοῦ βίου ὁπότε τὸ ρεῦμα
θ' ἀναχθῇς, ἀνασπων τὰς ἀγκύρας,
εἴθε οὔριον ἔχοις τὸ πνεῦμα,
εἴθε λεῖον τὸ κῦμα τῆς μοίρας!

Τὰ ἱστία θαρρούντως πετάσας,
καρτερίας προτόνους ἐκτείνας,
εἴθε πλεύσαις ἀξένους θαλάσσας,
ἀψηφῶν καὶ θυέλλας καὶ ὄφεις!

Τῆς φρενὸς διευθύνων τὴν κώπην
ἐκτὸς ὅλος πεθῶν, ἐκτὸς σάλων,
εἴθε φέροις ἀπρόσκοπτον τρόπιν
μεταξὺ τῶν τοῦ κόσμου ὑφάλων,

Ὅπως φθάσῃς δ' εἰς αἴτιον τέρμα
κ' εἰς λιμέν' ἀσφαλῆ καταπλεύσῃς,
εἰς τὸν πλοῦν τῆς ζωῆς σου, ὡς ἔρια,
τὰς τῆς πίστεως ἔχε ἐμπνεύσεις.

Ὡς ἐφόδια δ' ἔχε τὸν ζῆλον,
τὸν πρὸς πᾶν εὐγενὲς καὶ γενναῖον,
τὰ αἰσθήματ' ἀγάπης τῶν φίλων,
τὰς ἐνθέρμους εὐχὰς τῶν γονέων.

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ.

ΑΙΝΙΓΜΑ ΙΒ'.

Κ' εἰς τὴν Ρόδον κ' εἰς τὸ ῥόδον, κ' εἰς τὰς πόλεις εἰσχωρῶ,
Ἄρχων εἶμαι τῶν ὀρέων, πλὴν σ' τὰς Ἀλπεις δὲν χωρῶ.
Κεφαλ' εἶμαι τοῦ Ὀλύμπου τοῦ πολεμικοῦ βουνοῦ,
Κ' ὡς φαινόμενον προβάλλω εἰς τὰ ἄκρα τ' οὐρανοῦ.
Κ' εἰς τὸν Ὅμηρον μὲ πνεῦμα δύνασαι νὰ μ' ἀπαντήσῃς
Σκέφθητι καὶ θὰ μὲ λύσῃς.

Ι. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΙΑ'. ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ.

Οἱ 8 λῃσταὶ εἶναι τὰ 8 γράμματα, τὰ ἀποτελοῦντα τὴν λέξιν *Βικτωρία* ἤτοι Β,ι,κ,τ,ω,ρ,ί,α. Ἕκαστος λῃστὴς ἔλαβεν ὡς ἑξῆς:

1ος	Β =	2
2ος	Ι =	10
3ος	Κ =	20
4ος	Τ =	300
5ος	Ω =	800
6ος	Ρ =	1 0
7ος	Ι =	10
8ος	Α =	1
		1243

ΛΥΤΑΙ. — Πρώτη ἡ κ. Ἑλένη Λαμπρίδου· οἱ δὲ κατόπιν ἡ κ. Καλλιόπη Κ. Ἰωακειμοπούλου, καὶ οἱ κ. κ. Ι. Νικολαΐδης, Η. Βαλσαμάκης, Ν. Βασιλειάδης, Α. Ν. Μαράσογλους καὶ ὁ * ὃς ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν ἑξῆς λύσιν:

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ

Πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῶν «Ἑλικωνιάδων Μουσῶν».

Κατὰ τηλεγράφημα ληφθὲν χθὲς εἰς τὴν κεντρικὴν διεύθυνσιν τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας συνελήφθησαν οἱ κακοῦργοι, οἱ διαμελίσαντες τὴν σεπτὴν ἄνασσαν ΒΙΚΤΩΡΙΑΝ, οἵτινες κατέθεσαν ὅτι ἡ διανομὴ τῶν τεμαχίων της ἐγένετο κατὰ τὴν ἀξίαν τῶν στοιχείων τοῦ ὀνόματός της.

Ὁ διευθυντὴς τῆς κεντρικῆς μυστικῆς ἀστυνομίας τοῦ Λονδίνου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Περὶ τῆς σημασίας τῶν ὀνείρων παρὰ τοῖς ἀρχαίοις. — Χημικὴ ἀνάλυσις μιᾶς φλογός. — Ἱστορία καὶ διδασκαλία τοῦ Πυθαγόρα. — Σχέσις τῆς οἰκογενείας πρὸς τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν. — Περὶ τριχίνων καὶ τριχινώσεως. — Ἐρωτικαὶ ἀλληλογραφίαι μεγάλων ἀνδρῶν. — Ποίησις. — Αἴνιγμα.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Εὐμουσίαν ἀσκεῖν.
(Εὐριπ.)

ΕΤΟΣ Α'. 1 *Σεπτεμβρίου 1878.* *ΑΡΙΘΜΟΣ* 11.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑ ΣΚΑΛΜΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ.

(Συνέχεια· ὅρα ἀριθ. 10).

Πρὸς δέ, τὰς μὲν ἁπλᾶς μονάδας, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἐννέα, εἰκόνιζον διὰ καθέτων γραμμῶν· τὰς δὲ δεκάδας, ἀπὸ τοῦ δέκα μέχρι τοῦ ἐνενήκοντα, δι' ἡμικυκλίων· τὸ δ' ἑκατόν, διά τινος σημείου παρεμφεροῦς φύλλῳ φοίνικος περιειλιγμένῳ· τὸ δὲ χίλια, δι' ἄνθους λωτοῦ καὶ τὸ δισχίλιας χίλια, διὰ κεκαμμένου δακτύλου. Σημεῖον ἰδιαίτερον, πρὸς ἐκφώνησιν τῶν ἄνω τῶν δέκα χιλιάδων δεκαδικῶν μονάδων, δὲν ὑπῆρχε· ταύτας δ' ἐσήμαινον διά τινος δευτερεύοντος σημείου, δηλοῦντος πολλαπλασιασμόν π. χ. ἑκατὸν χιλιάδες ἐνομίζοντο ὡς δέκα χιλιάδες ἐπὶ δέκα πολλαπλασιαζόμεναι. Ὁμοίως ἀκριβῶς ὁμοία τις διανοητικὴ ἐνέργεια παρίστησι συνήθως ἐν τῇ φαντασίᾳ τὰς ὑψηλοῦ τινος βαθμοῦ δεκαδικὰς μονάδας. Μόνον ἐν τοῖς προϋπολογισμοῖς τῶν μεγάλων ἐπικρατειῶν ἐμφανίζονται σήμερον τὰ ἑκατομμύρια ὡς μονάδες· ὁ κοινὸς ἄνθρωπος ἔχει πάντοτε τὸ χίλιαι χιλιάδες· ὁ ἀριθμὸς φθάνει τρόπον τινὰ εἰς φυσικὰ ὅρια ἐν ταῖς ἥκιστα περὶ τὰς μαθηματικὰς θεωρίας ἠσκημέναις διανοίαις· αὐτὰ δὲ ταῦτα τὰ ὅρια εὗρε καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀρχικαῖς ἀριθμήσεσι.

Πέραν μεγεθῶν τινῶν, οἱ ἀριθμοὶ συγχέονται καὶ ἐκλείπουσιν ἐν σκότει· ὅπερ καθίστησιν ἀνεπαισθήτους τούς τε βαθμοὺς καὶ τὰς διαφοράς.

Ἡ ἀριθμητικὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱερέων πολλῷ ἧττον τῆς γεωμετρίας αὐτῶν εἶχε προχωρήσει· ἐγίνωσκον μὲν ὑπολογισμούς τινας, διότι ὁ θεὸς Θὼθ ἅμα τῇ ἀστρονομίᾳ εἶχεν ἐπινοήσει τόν τε ἀριθμὸν καὶ τὸ παίγνιον τῶν κύβων· ἡ ἐπιστήμη ὅμως τῶν ἀριθμῶν εἶχε μείνει λίαν νηπιώδης, ὁ δὲ Πυθαγόρας δὲν ἔμαθεν ἐν τοῖς Αἰγυπτιακοῖς ναοῖς τὴν σχεδὸν ὑψηλὴν ἐκείνην ἀριθμητικήν, ἥτις ἐγένετο ἡ ψυχὴ τῆς ὅλης φιλοσοφίας του. Κατὰ τὴν μακρὰν τοῦ Ἀμάσιος βασιλείαν, ὁ Πυθαγόρας ἔμεινεν ἐν Αἰγύπτῳ, προβιβασθεὶς εἰς τὰ μέγιστα ἱερατικὰ ἀξιώματα. Ὁ Ἄμασις ἀπέθανε τῷ 527, μόλις δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ψαμμηνίτου διαδεξαμένου αὐτόν, ὁ Καμβύσης εἰσέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον· ὁ στρατὸς ἐδούλωσεν αὐτήν· ἡ ὀργὴ τῶν νικητῶν κυρίως ἐξεχύθη

κατὰ τῆς τάξεως τῶν ἱερέων, ἢ ις ἐξε-
προσώπει πᾶν ὅ,τι ὑψηλόν καὶ ἐθνικὸν ἐν
Αἰγύπτῳ. Ὁ Πυθαγόρας ἦλθη εἰς Βαβυ-
λῶνα αἰχμάλωτος μετὰ πολυαρίθμων ἱε-
ρέων. Ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ αὐτὴν τὴν
συμφορὰν δύναται νὰ ἐπωφεληθῇ ἡ με-
γαλοφυΐα. Ἡ αἰχμαλωσία παρίσχεν εὐ-
καιρίαν τῷ Πυθαγόρᾳ νὰ σπουδάσῃ πο-
λιτισμὸν σχεδὸν ἄγνωστον τῇ Ἑλλάδι
καὶ νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς τὰς ἰδίας ἐκεί-
ας, ἃς οὔτε ὁ αἰγυπτιακός, οὔτε ὁ ἑλληνικὸς
νοῦς εἶχέ ποτε γνωρίσει. Ὁ Πυθαγόρας
ἠδυνήθη ν' ἀποπερατώσῃ παρὰ τὰς ὄ-
χθας τοῦ Εὐφράτου ὅσα εἶχεν ἀρχίσει ἐν
τῇ κοιλάδι τοῦ Νείλου καὶ νὰ προπαρα-
σκευάσῃ τὴν γόνιμον σύζευξιν τῆς τῶν
σχημάτων μετὰ τῆς τῶν ἀριθμῶν ἐπι-
στήμης. Ἡ μαγικὴ ῥάβδος τῆς τύχης με-
τήνεγκε τὸν πολυπράγμονα καὶ φιλομα-
θῆ περιηγητὴν ἐπὶ ὅλως πρωτοφανοῦς
θεάτρου. Ἔλαμπε τότε ἡ Βαβυλών, τὸ
ἀπέραντον ἐκεῖνο κέντρον, ἐν ᾧ συνήν-
τῶντο οἱ νομάδες ἔμποροι τῆς Βακτριανῆς,
τῶν Ἰνδιῶν καὶ αὐτῆς τῆς Κίνας. Αἱ ἐμ-
πορικαὶ συνοδίαι ἐκόμιζον αὐτόσε τῆς ὅ-
λης Ἀσίας τὰ προϊόντα. Ἡ μὲν Θιβετία
ἔπεμπεν αὐτόσε τοὺς πολυτίμους αὐτῆς
λίθους, τὸν ὄνυχα, τὸν σαρδόνυχα, τὸν σι-
δηρίτην, ἐξ οὗ κατεσκευάζοντο αἱ σφρα-
γῖδες, οἱ δακτύλιοι, τὰ κοσμήματα. Αἱ
δὲ Ἰνδίαι τὸ ὕαγινον πρὸς βαφὴν ὑφα-
σμάτων καὶ ταπήτων, τοὺς ἐκ τοῦ Ἰνδι-
κοῦ ὠκεανοῦ καὶ μάλιστα ἐκ τῶν αἰ-
γιαλῶν τῆς Κεϋλάνης ἁλιευομένους μαρ-
γαρίτας, τὸ ἐλεφάντινον, τὰ πολύτιμα ξύ-
λα ἐκεῖνα, ἐξ ὧν κατεσκευάζοντο ῥάβδοι
κοσμούμεναι διά τινος ἐκφραστικοῦ κό-
σμου, μήλου, ῥόδου, κρίνου, ἀετοῦ, περὶ
ὧν λέγει ὁ πολλὰ περιηγηθεὶς Ἡρόδοτος.
Ἀλλὰ καὶ τὸ ἔριον ἄρθονον ἐξ Ἰνδιῶν
ἤρχετο. Ἡ πέραν τῶν Ἰμαλαίων χώρα
ἐκόμιζεν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου
καὶ κύνας κυνηγετικοὺς πρὸς χρῆσιν τῶν
πλουσίων τῆς Βαβυλῶνος ἱππέων. Καὶ ἡ
Κίνα δὲ διὰ συνοδιῶν ἔπεμπεν αὐτόσε τὰ
ἑαυτῆς προϊόντα. Αἱ ἐξ ἀνατολῶν ὁδοὶ
ἦσαν τῆς εἰσαγωγῆς, αἱ ἐκ δυσμῶν τῆς
ἐξαγωγῆς. Ἡ δὲ Βαβυλὼν ἐπώλει τὰ
βιομηχανικὰ αὐτῆς προϊόντα, κοσμήμα-
τα, ἀρωματικὰ ὑγρά, ὑφάσματα, λίθους
κατειργασμένους τοῖς τῶν Φοινίκων ἐμπό-
ροις, ὧν τὰ πλοῖα διέπλεον τὰς τῆς Μ -
σογείου ἀκτάς. Ἐκ βορρᾶ ἤρχοντο εἰς
Βαβυλῶνα τὰ σῖτα καὶ οἱ οἶνοι τῶν γονίμων
τῆς Ἀρμενίας καὶ Μεσοποταμίας χωρῶν,
καταπλέοντα τὸν Εὐφράτην διὰ κούφων
ξυλίνων πλοιαρίων, δέρμασι κεκαλυμ-
μένων. Ἐν πρωτευούσῃ λοιπὸν τοσον πο-
λυκινήτῳ, εὐκόλως ὁ Πυθαγόρας ἠδύνα-
το, ἅτε μὴ ὢν στενῶς περιωρισμένος, νὰ
ἀναστρέφηται τοῖς Βαβυλωνίοις ἱερεῦσι,
τοῖς παντοδαποῖς ἐμπόροις Ἰουδαίοις,
Βραχμᾶσιν ἴσως δὲ καὶ Σίναις.

Ἡ ἀσσυριακὴ σοφία, ἑπτὰ π. χ. αἰῶ-
νας, τ. ἔ. πολλῷ πρὸ τῆς βιαίας εἰς Ἀ-
σίαν μεταβάσεως τοῦ Πυθαγόρα, περιε-
λάμβανεν ἤδη «τὴν μυθολογίαν, ἱστο-
ρίαν, γεωγραφίαν, στατιστικήν, βοτανι-
κήν, ζωολογίαν, ἀστρονομίαν, ἀστρολο-
γίαν, τὴν περὶ τὸ ἡμερολόγιον ἐπιστήμην,
τὴν ἀριθμητικήν, τὴν ἀρχιτεκτονικήν,
τὴν γραμματικήν.» Ὁ τόσον πλήρης
κατάλογος οὗτος ἀνευρέθη ἐπὶ τῶν κερα-
μων τῆς Βιβλιοθήκης τοῦ ὑστάτου τῆς
Νινευῆ βασιλέως, τ. ἔ. τοῦ δυστυχοῦς
Σαρδαναπάλου Ἀλλὰ προκειμένου ἐν-
ταῦθα μόνον περὶ ἀριθμητικῆς, εἴπωμεν
ὅτι ἐπὶ τῶν ἀγορῶν τῆς Ἀσσυρίας, τῶν
σπουδαιοτάτων τῆς ὅλης Ἀσίας, οἱ πρα-
κτικοὶ ὑπολογισμοὶ ἐξετελοῦντο τῇ βοη-
θείᾳ πινακιδίων, φερόντων τεταμένα σχοι-
νία πέριξ τῶν ὁποίων ἐκινοῦντο σφαιρίδια,
δεικνύοντα τὰς τῶν διαφόρων τάξεων
ἀριθμητικὰς μονάδας. Τὸ πρωτότυπον
τοῦτο κατασκεύασμα, ἀναμιμνῆσκον ἡμῖν
τὰ λογιστικὰ ἀβάκια τῶν καθ' ἡμᾶς σφαι-
ριστηρίων, ἔχει ἀρχαιοτάτην τὴν κατα-
γωγὴν καὶ ἦδη ὑπῆρξεν ἐν Νινευῇ πρὶν
ἢ ὑπάρξῃ ἐν Βαβυλῶνι.

Καὶ σήμερον ἀκόμη οἱ λαοὶ τῆς ἐ-

πωτάτης Ἀνατολῆς, οἱ Σῖναι καὶ οἱ Τάρταροι, ἔχουσι μηχανὴν λογιστικὴν καλουμένην σουαμπάν, ἀδιακόπως οὖσαν ἐν χρήσει εἰς ὅλας τὰς ἐμπορικὰς ἀνάγκας. Φαντάσθητε ἐπίμηκες τετράγωνον, φέρον τρεῖς εἱρμοὺς κινητῶν σφαιριδίων ἐπὶ νημάτων τεταμένων ἐν τοῖς ἔσω τοῦ περιχειλώματος. Ἡ μηχανὴ αὕτη, ἣν οἱ Σῖναι ἔμποροι μεταχειρίζονται μετὰ θαυμασίας ταχύτητος, εἰσήχθη εἰς Ρωσσίαν ὑπὸ τῶν Μογόλων κατακτητῶν, τελευτῶντος τοῦ μεσαίωνος. Οἱ ῥῶσσοι χρωματίζουσι ποικίλως τὰς σφαίρας, αἵτινες ἐμφαίνουσι τὰς μονάδας, τὰς δεκάδας καὶ τὰς ἑκατοντάδας. Ὁ στρατηγὸς Πογκελέτος, κατὰ τὴν μακρὰν ἐν Ῥωσσίᾳ αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ, ἐγνώρισε τὴν μηχανήν ταύτην, ἣν καλοῦσι Τσοτοῦ καὶ ἐκόμισεν αὐτὴν εἰς Γαλλίαν.

Κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Πογκελέτου πληροφορίας μετεχειρίσθησαν κατόπιν τὸ ἀριθμητήριον (numlier=σουαμπὰν) ἐν τοῖς νηπιαγωγείοις, πρὸς ἐκγύμνασιν τῶν παιδίων περὶ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀριθμητικῆς. Ἡ λογιστικὴ ἐν Ἀσίᾳ μηχανὴ ἀνέκαθεν καὶ πάντοτε ἐβασίσθη ἐπὶ τοῦ δεκαδικοῦ συστήματος· σφαιρίδιον τῆς δευτέρας γραμμῆς ἰσοδυναμεῖ πρὸς δέκα τῆς πρώτης σφαιρίδια· σφαιρίδιον δὲ τῆς τρίτης, πρὸς δέκα τῆς δευτέρας. Εὐκόλως ἄρα ἐννοοῦμεν πῶς διὰ τοῦ μικροῦ τούτου σκευάσματος δυνάμεθα ποιεῖν τὰς προσθέσεις, τὰς ἀφαιρέσεις, τοὺς ἁπλοῦς πολλαπλασιασμοὺς καὶ τέλος οἱονδήποτε ἀριθμόν. Ἀλλ' ἐκ τοῦ συστήματος τούτου ἐλλείπει τὸ μηδενικόν, διότι πράγματι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη. Ὅταν μονὰς τάξεώς τινος ἐλλείπῃ, ὀρκεῖ ν' ἀφήσωμεν θέσιν κενὴν ἐκεῖ ἔνθα συνήθως τίθενται αἱ μονάδες τῆς τάξεως ἐκείνης.

Ἀλλ' ἡ λογιστικὴ μηχανὴ δὲν ἐπενοήθη μόνον ἐν Ἀσίᾳ· παρόμοιαι ἀνάγκαι προεκάλεσαν τὴν ἀνακάλυψιν αὐτῆς παρὰ τοῖς παλαιοῖς Ἑτρούσκοις καὶ παρ' Ἰνδοῖς· αὐτὴ δ' ἐχρησίμευσεν ὡς ὑπόδειγμα τῶν τε λιθίνων καὶ τῶν μεταλλίνων πινάκων, οἷς οἱ Ἕλληνες ἐχρῶντο. Οἱ πίνακες οὗτοι περιεῖχον κατ' ἀρχὰς ἐγκοπὰς ἢ ὀλκούς, ὅπου ἐτίθεντο εἴτε λίθοι, εἴτε διάφοροι ψῆφοι, ἐμφαίνουσαι τὰς μονάδας τῶν διαφόρων τάξεων καὶ ἀντιστοιχοῦσαι πρὸς τὰ σφαιρίδια τοῦ σουαμπάν. Ὁ κ. Κάντωρ φρονεῖ ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐτελειοποίησε πρῶτος τὸν ἑλληνικὸν ἀρχαῖον λογιστικὸν πίνακα καὶ κατεσκεύασε τὸν ἀληθῆ ἄβακα· ἡ ἑλληνικὴ λέξις ἄβαξ ὁμοιάζει πρὸς τὴν σημιτικὴν ab k = κόνις.

Οἱ ἐγκοπὰς καὶ ὀλκοὺς φέροντες πίνακες ἐγένοντο πίνακες ἔχοντες κόνιν ἢ ἄμμον, ἐφ' ὧν ἠδυνήθησαν νὰ χαράττωσι καὶ νὰ ἐξαλείφωσι τὰ τοὺς ἀριθμοὺς δηλοῦντα σημεῖα.

Ἐν Βαβυλῶνι λοιπὸν ἴσως ἀπέκτησεν ὁ Πυθαγόρας τὰς ἀριθμητικὰς γνώσεις, αἵτινες ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ μεταχειρισθῇ τὸν ἔχοντα κόνιν ἢ ἄμμον πίνακα, ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ἐκείνου, ὅστις μόλις εἰς εὐαρίθμους ἐργασίας ἐδίδε χώραν. Ἔμαθεν ἐπίσης νὰ παριστᾷ τοὺς ἀριθμοὺς 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, διὰ ποικίλων σημείων· ὥστε ὅλη ἡ ἀριθμητικὴ βασίζεται ἐπὶ τῆς διπλῆς ταύτης συμφωνίας· ἀ. παριστῶμεν τὰς τῶν διαφόρων τάξεων μονάδας διὰ τῶν αὐτῶν σημείων, β' διακρίνομεν τὰς μὲν τῶν δὲ ὡς ἐκ τῆς ἣν ἔχουσι θέσεως.

Ἡ ἀριθμητικὴ κατεδικάζετο εἰς ἀπραξίαν ἐφ' ὅσον μὲν ἐγίνωσκε νὰ δίδῃ εἰς ὁμοιόμορφα σύμβολα δύναμιν θέσεως μεταβαλλομένης οὐν τῇ τάξει ἐν ᾗ εὑρίσκονται· ὄργανον τῆς μεγάλης ταύτης μεταβολῆς ἐγίνετο ὁ ἐξ ἄμμου ἢ κόνεως πίναξ, δι' οὗ ὁ διδάσκαλος ἐξ ἴσου ἠδύνατο νὰ διδάσκῃ τὴν γεωμετρίαν καὶ ἀριθμητικὴν καὶ δι' οὗ, ὡς ἐκ τῆς τοιαύτης κοινῆς χρήσεως, κατώρθου νὰ παρέχῃ τοῖς ἀριθμοῖς δύναμιν κάπως γεωμετρικήν. Ὁ Πολύβιος, ἀκμάσας μεταξὺ τῶν 203—121 π. Χ. παραβάλλει τοὺς αὐλικοὺς

πρὸς τὰ τοῦ ἄβακος σημεῖα, ἅτινα, κατὰ τὴν θέσιν των, ὁτὲ μὲν ἰσοδυναμοῦσιν πρὸς ἡμίλιτρον, ὁτὲ δὲ πρὸς τάλαντον, ὅπερ δεικνύει ὅτι ὁ κυρίως Πυθαγόρειος πίναξ ἢ ἄβαξ δὲν εἶχεν ἀντικαταστήσει ἐντελῶς τὸν ἀρχαῖον λογιστικὸν Πίνακα. Τοῦτο ὅμως ἴσως ἐγίνετο διότι ὁ τελευταῖος οὗτος ἐχρησίμευε καὶ εἰς τὰ παίγνια καὶ βεβαίως ἐξ αὐτοῦ ἐγεννήθη ἡ ἰδέα τῶν πρώτων ζατρικίων.

Καὶ μήπως σήμερον ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργὸς δὲν φέρει ἔτι τὸν τίτλον γραμματέως τοῦ ζατρικίου; Τὸ σου αιμπὰν ἐχρησίμευσεν ἐπίσης, ἐκτὸς τοῦ λογίζεσθαι, καὶ εἰς ἄλλας χρήσεις· νομίζεται δηλ. ὅτι ὑπάρχει φυσικὴ σχέσις τῶν νημάτων τοῦ ὀργάνου τούτου, τοῦ φέροντος τὰ κινητὰ σφαιρίδια, πρὸς τὸ κομβολόγιον, ὅπερ ἐκόμισαν οἱ σταυροφόροι ἐξ Ἀσίας κατὰ τὸν μεσαίωνα.

Οἱ ἀσιατικοὶ λαοὶ δὲν ἦσαν μόνον ἐπιδεξιώτατοι περὶ τὸ λογίζεσθαι διὰ τῶν ὀργάνων τούτων, ἐν οἷς τὰ διάφορα στοιχεῖα τῶν ἀριθμητικῶν πράξεων παρίστανται τρόπον τινὰ αἰσθητῶς, διότι οἱ σοφοὶ αὐτῶν ἄνδρες εἶχον ὑψώσει τὴν ἀριθμητικὴν εἰς ἀληθῆ ἐπιστήμην. Ἀλλ' ὡς εἴπομεν ἤδη, παρ' Ἕλλησιν ἦτον ὅλως εἰκονική· αἱ ποσότητες ἐχαράσσοντο ἢ παριστῶντο ὑλικῶς, ἀντὶ νὰ δηλῶνται διὰ συμβόλων· τὸ πλαστικὸν πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς, ἀπηχθάνετο τὰς λίαν σοβαρὰς θεωρίας. Ἀλλὰ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐδείκνυον τὰς αὐτὰς διαθέσεις· ἡ Ἀσία ὅμως ἐγκαίρως ἀπήλλαξε τὸν ἀριθμὸν ἀπὸ τοῦ χυδαίου περικαλύμματός του καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ἀγνόν. Ἐμάντευσε καὶ ἐπενόησε τὴν παράδοξον ἐκείνην ἐπιστήμην, ἣν καλοῦμεν θεωρίαν τῶν ἀριθμῶν, ἐπιστήμην ἄνευ ὡρισμένης μεθόδου, ἀπαιτοῦσαν ἀπὸ τοῦ πνεύματος εἰδικῆς θεωρητικῆς μαντείας καὶ δύναμιν ἔκτακτον θεωρίας.

(ἀκολουθεῖ.)

ΠΕΡΙΗΓΗΣΙΣ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΝ.

—

Μεταξὺ πασῶν τῶν ἐν τῇ Αὐστραλιακῇ ἠπείρῳ περιηγήσεων, ἃς τινες θαρραλέοι περιηγηταὶ ἐπεχείρησαν, ὅπως ἐν αὐτῇ, χάριν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐπιστήμης, νέαν ὁδὸν διατάμωσι, τολμηροτέρα καὶ ἐνδοξοτέρα ὑπῆρξεν ἡ τοῦ ἀτρομήτου Βούρκ μετὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ Οὐίλς. Οὗτος πρῶτος διεμπερὲς διελθὼν τὴν ἤπειρον ταύτην, ἀπείρους δὲ κακμάτους καὶ πλείστας κακουχίας ἐν ᾧ μέσῳ τῶν ἐρήμων ὑποστάς, εὗρεν ὁ τάλας τὸν τάφον αὐτοῦ ἐν τῇ αὐχμηρᾷ καὶ διαπύρῳ ἄμμῳ. Τοιαύτη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ τῶν περιηγητῶν τύχη. Ὅπως δὲ δι' ὀλίγων κατάδηλον ποιησώμεν τὸ μεγάθυμον καὶ μεγαλεπήβολον τοῦ ἀνδρὸς τούτου, μεταγλωττίζομεν ἐνταῦθα μικρὰν ἀφήγησιν, ἣν περὶ τούτου ποιεῖται νέος περιηγητής, διερχόμενος διὰ Μελβούρνης, πρωτευούσης τῆς ἀποικίας Βικτωρίας.

—

Διὰ ταχείας ἅμα δὲ καὶ εὐαρέστου τοῦ ἵππου μου κάλπης, ἐπανερχόμεθα εἰς Μελβούρνην· ἐν πάσῃ στιγμῇ βλέπω πράγματα ἅτινα δὲν περιέγραψα ὑμῖν ἔτι. — Ἰδοὺ ὀρειχάλκινον μνημεῖον. Μνημεῖον! πρᾶγμα τόσῳ σπάνιον, λέγουσιν, ἐν ταῖς πόλεσι τῆς Ἀμερικῆς, αἵτινες ἀριθμοῦσι μόνον διακοσίων ἢ ἑκατὸν ἐτῶν ὕπαρξιν. Ἀλλὰ πόσῳ παραδοξότερον δὲν εἶναι ἐν ταύτῃ τῇ πόλει τῆς Μελβούρνης, ἐν ᾗ πρὸ δέκα πέντε ἐτῶν, δὲν ὑπῆρχεν οὐδὲν ἄλλο ἢ καλύβαι τινὲς ἐκ φλοιοῦ δένδρου καί τινες σκηναί!

Καὶ λοιπόν, ἐκ τῆς κορυφῆς λόφου, δι' οὗ διέρχεται ἡ πολυανθρωποτέρα ὁδός, ἐξάρτηται ὑψηλὸν βάθρον, ὑποβαστάζον σύμπλεγμα ὀρειχάλκινον, σύμπλεγμα γεγλυμμένον (ἔργον τοῦ Κ. Σούμμερς), κεχυμένον καὶ προσαρμοσμένον ἐν αὐτῇ τῇ ἀποικίᾳ. Ἄνθρωποι δύο παρίστανται, ἐρειδόμενοι ἀδελφικῶς ἐπ'

ἀλλήλων καὶ ἐτάζοντες διὰ τοῦ ὄμματος τὸ ἄπειρον. Ὁ ἕτερος τούτων εἶναι ὁ ἀρχηγός, τὸ πᾶν ὑπεμφαίνει αὐτό· ἡ ἡρωϊκὴ στάσις, τὸ ἀνάστημα, τὸ κυρίαρχον αὐτοῦ ὕφος. Καὶ ὅμως τὰ κατεσχισμένα αὐτῶν ἐνδύματα, τὰ σκελετώδη μέλη, τὸ κοῖλον πρόσωπον, τὰ θνήσκοντα αὐτῶν ὄμματα, κα αδηλοῦσιν ὅτι ἐκπνέουσιν ἐκ καμάτου καὶ πείνης, ἐγκαταλελειμμένοι ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρήμων!

Ὁ ἀρχηγὸς οὗτος εἶναι ὁ Βούρκ· τὸ ὄνοματοῦτο μόνον, ἴσως μόλις γνωστὸν ἐν Εὐρώπῃ, πληροῖ ἐνταῦθα ὅλας τὰς φαντασίας καὶ διπλασιάζει τοὺς παλμοὺς τῶν καρδιῶν. Τὸ ὄνομα τοῦτο διὰ τὴν Αὐστραλίαν ὑπέρτερον τυγχάνει ἢ τὸ τοῦ Κοριολάνου ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ῥώμῃ, ἢ τὸ τοῦ Βοναπάρτου κατὰ τὸν θερισταν (1). Πόσον ἡ λαμπηδὼν ἣν ἀπηύγασαν αἱ ἀνακαλύψεις τολμηρῶν περιοδευτῶν ἐν τῇ αὐστραλιακῇ ἠπείρῳ, ὑπολείπεται παραβαλλομένη πρὸς τὴν δόξαν τοῦ Βούρκ, ὅστις πρῶτος διῆλθε τὴν χώραν ταύτην ἐνθεν καὶ ἔνθεν, ἐκ τοῦ Ἀνταρκτικοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν· Ἡρωϊκοὶ μόχθοι, ὑπεράνθρωπος σταθερότης, σχετικῶς μία μόνη περιήγησις ἐν τῷ κόσμῳ, ἐκλείσαν τὸν Βούρκ. Ἀλλ' ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ φιλοδοξία, φιλοδοξία ἀνακαλύψεων ἥτις μετεῖχε φανατισμοῦ, δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπολαύσῃ τοῦ θριάμβου αὐτῆς· τοῦτο δὲ τὸ μνημεῖον ἀπειργάσθη τὴν διαιώνισιν τῆς μνήμης τοῦ ἀνδρός, καθ' ἣν στιγμὴν ἀπῆλαυσε τοῦ μόνου ὅπερ ὑπελείπετο ἔτι εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τῆς καθιερώσεως, ἣν παρέχει ἡ δυστυχία!

Ἀφ' οὗ ἐθέσαμεν τὸν πόδα ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης, πᾶς τις ἐπὶ μακρὸν ἐξετίθει ἡμῖν τὰ κατ' αὐτόν· πολλοὶ ἐκ τοῦ σύναγγυς ἐγνώρισαν αὐτὸν καὶ τὸν ἠγάπησαν· συμμετέσχε τῶν παθημάτων αὐτῶν, τῶν εὐτυχιῶν καὶ τῶν δυστυχιῶν· διεδραμάτισεν ἐπίσημον πρόσωπον εἰς τὰ ἔργα, ἅτινα ἐδημιούργησαν ἐνταῦθα μέγα ἔθνος· κατεδιβρώσκετο ὑπὸ φιλοδοξίας, ἰδοὺ τὸ σφάλμα αὐτοῦ. Ἀλλὰ σκέψθητε ὁπόσον ζωσά ἐστιν ἡ εἰκὼν αὐτοῦ πρὸ ἐμοῦ, ὅταν ἀκούω τὰς περιπετείας αὐτοῦ ἐκτιθεμένας ὑφ' ὅλων τῶν φίλων του, οἵτινες χθὲς ἔτι τὸν ἐνεθάρρυνον διὰ τῶν ἰσχάτων αὐτῶν εὐχῶν, καὶ οἵτινες γοερῶς καὶ σήμερον ἔτι θρηνοῦσι, διότι ἐὰν ἠδυνήθησαν νὰ τὸν σώσωσι καὶ πρὸ πάντων ὅταν ἀναγιγνώσκω τὰ αὐτόγραφα φύλλα τοῦ ἡμερολογίου αὐτοῦ, ἅτινα μετὰ σεβασμοῦ διατηροῦσιν ἐνταῦθα. Ἡμιεσχισμένα, ἐρρωγμένα καὶ φέροντα τὸ ἀπεικόνισμα πασῶν τῶν πλανήτων αὐτοῦ ἐκδρομῶν, ἀνευρέθησαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐρήμων, ἐκεῖ ἔνθα ἔκρυψεν αὐτὰ πρὶν ἢ ἀποθάνῃ μονάζων ἐπὶ τῆς καυστικῆς ἄμμου.

Νομίζω ὅτι βλέπω αὐτὸν τρέχοντα πρὸς βορρᾶν διὰ μέσου τῶν ἐρήμων, ἀναζητοῦντα τὸν Ὠκεανόν, ἀλλὰ μὴ εὑρίσκοντα ἢ Ὠκεανὸν λίθων τραχέων, ἀποθνήσκοντα τῆς πείνης καὶ μέλλοντα νὰ διατρέξῃ ἑκατὸν ἔτι λεύγας ἵνα εὕρῃ τροφάς, ἐκπνέοντα διότι ἠθέλησε ν' ἀναλάβῃ σπουδαίαν ἀποστολήν, καὶ αἰσθανόμενον, ἀφοῦ ἐνδόξως ἐξετέλεσεν αὐτήν, ὅτι ἴσως ὁ κόσμος θέλει ἀγνοεῖ τὸ τελευταῖον αὐτοῦ ἔργον! Τὸ ὁμολογῶ· ἔχω τὴν κεφαλὴν τόσῳ ἔμπλεων ἀπείρων διηγήσεων, τὴν καρδίαν τόσῳ συγκεκινημένην ὑπὸ τοσούτων δυστυχιῶν ἐκτιθεμένων καθ' ἑκάστην ὥραν ὑπ' αὐτόπτων σχεδὸν μαρτύρων καὶ περιγραφομένων τόσῳ περιπαθῶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Βούρκ ἐν ταῖς καθημεριναῖς αὐτοῦ σημειώσεσιν, ὥστε θέλω σήμερον ὁμιλήσει πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ διαχαράξει συνοπτικῶς τὴν ἱστορίαν τῆς ἀξιομνημονεύτου πλὴν ἀλγεινῆς ἐκδρομῆς αὐτοῦ.

Ἐπὶ εἰκοσαετίαν αἱ γείτονες ἀποικίαι πλεῖστας ὅσας ἀποπείρας ἐποιήσαντο, ὅπως διερευνήσωσι τὰ ἐνδοτέρω τῆς Αὐστραλίας. Ἐν

---

(1) *Θεριστὴς* (messidor), *ἀπὸ τῆς 19 ἰουνίου μέχρι τῆς 18 ἰουλίου, ἦν ὁ δέκατος μὴν τῶν Γάλλων ἐν τῷ δημοκρατικῷ αὐτῶν ἡμερολογίῳ.* Σ. Μ.

τῷ μέσῳ ἁπασῶν τῶν συνεργασιῶν τούτων πρὸς ἓν ῥιψοκίνδυνον στάδιον, μόνη ἡ Βικτωρία ἐφαίνετο ἀπέχουσα, εἴτε διότι ἐνησχολεῖτο πυρετωδῶς εἰς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ χρυσοῦ, εἴτε διότι ἐπεμελεῖτο τῆς ἡσύχου διατροφῆς τῶν ποιμνίων. Ἀλλὰ τὸ 1860, ἡ ἐξ εἴκοσι πέντε χιλιάδων φράγκων προσφορὰ ἣνπερ προσήνεγκε πολίτης τις ἐπιθυμῶν νὰ ἐνθαῤῥύνῃ ἀπόπειραν ἐκ μέρους τῆς θετῆς αὐτοῦ πόλεως, παρέσχεν αἴρνης τῇ ἀποικίᾳ τοῦ χρυσοῦ νέαν τάσιν πρὸς νέον σκοπόν, καὶ ἡ ἐκδρομὴ ἣν διωργάνωσεν ἔκτοτε, ἠμαύρωσε τὰς λοιπὰς τόσῳ διὰ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν προπαρασκευῶν αὐτῆς, ὅσῳ τὰ τοῦ μεγέθους τῶν κατὰ τὸ τέλος συμφορῶν, ἐκδρομὴ βαπτισθεῖσα ἐν ταῖς βασάνοις, πληρωθεῖσα διὰ τῆς ζωῆς δέκα ἀνδρῶν, ἀλλὰ γόνιμος θαυμασίων ἀποτελεσμάτων.

Ἡ κυβέρνησις τῆς Βικτωρίας ἔδωκεν αὐτῇ ἀρχηγὸν τὸν ἀρχαῖον εὐέλπιδα τῆς Βούλις, πρώην ἀξιωματικὸν τῶν Οὔγγρων οὐσσάρων, τὸν Χάραν Βοῦρκ, ἤδη οἰκεῖον πρὸς ἅπαντας, γενναῖον καὶ εἰλικρινῆ, ἄπληστον φήμης, πλήρη ἀπεχθείας πρὸς τὸ κέρδος, ὁρμητικὸν μέχρις ἡρωϊσμοῦ, ἐνθουσιώδη μέχρις οὐτοπίας. Ἀλλὰ τὸ ὑπερβάλλον τῶν ἀρετῶν τούτων ἔδει νὰ γίνῃ αἰτία τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἑταίρων του. Ὑπῆρχεν ἧττων ῥιψοκίνδυνος παραφορὰ, ἀλλὰ πλείων ἀταραξία, περίσκεψις καὶ ἐπιστήμη, ἐν τῇ εἰκοσιεξαετεῖ χεραλῇ τοῦ ὑπ' αὐτὸν, τοῦ νέου Οὐΐλς, ὅστις ἔδει νὰ ᾖ ὁ ἀπαραίτητος ἀστρονόμος ὅπως διευθύνῃ τὴν στήλην ἐν τῇ θαλάσσῃ τῶν ἐρήμων. Ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ ἧτις ἀπώλεσεν ἤδη ἓν τῶν μελῶν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐρέβους μετὰ τοῦ σὶρ Ἰωάννου Φραγκλίνου, κατὰ τὴν ἐν τῷ Βορείῳ πόλῳ ἐκδρομὴν, ἔδει νὰ ἐγκαταλείπῃ ἕτερον μάρτυρα τῶν ἀνακαλύψεων ὑπὸ τὰς καυστικὰς ἄμμους τοῦ Λιγόκερω.

Ἦν ἡ 20 Αὐγούστου 186) ὅτε οἱ τολμηροὶ οὗτοι σκαπανεῖς ἤρξαντο τῆς ὁδοῦ αὐτῶν· ὁ Βοῦρκ ἡγέτης ἑπτακαίδεκα ἀνδρῶν ἀναχωρεῖ ἐν μέσῳ τῶν ἀνευφημιῶν ἅπαντος τοῦ λαοῦ. Ποτὲ οἱ κατοικοι τῆς Μελβούρνης δὲν εἶδον θέαμα τοσούτῳ σπουδαῖον. Ἦταν ἀγέρωχοι, ἔτρεφον ὑψηλὰ σχέδια ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν καὶ ἁπάντων αἱ εὐχαὶ παρηκολούθουν αὐτούς. Ἡ κυβέρνησις προσήνεγκεν αὐτοῖς διακοσίας πεντήκοντα χιλιάδας φράγκων, οἱ δὲ ἰδιῶται πεντήκοντα χιλιάδας· εἶχον εἴκοσιν ἑπτὰ καμήλους, ἃς ἐπὶ τούτῳ ἔφερον ἐξ Ἰνδιῶν, εἴκοσιν ἑπτὰ τῶν ἰσχυροτέρων ἵππων, σκηνὰς, ἐνδύματα, καὶ δέκα πέντε μηνῶν τροφάς. Ἐν μέσῳ τῶν ζητωκραυγῶν, ἃς τινας ἐξέφερε τὸ πλῆθος, ἐν μέσῳ τῶν ζητωκραυγῶν τούτων, αἵτινες ἠύξοντο αὐτοῖς ἐπιτυχίαν, οὐδεὶς ἐφρόνει ὅτι οἱ πλειότεροι ἐκ τοῦ εὐτόλμου τούτου συντάγματος ἐχώρουν πρὸς τὸν τάφον.

Μέχρι τοῦ Μουρρέϋ ἡ ὁδὸς ἦν μακρά. Ὁ Βοῦρκ τραχύτατος πρὸς ἑαυτὸν, ἥκιστα περιεποιεῖτο τοὺς λοιποὺς. Ἀνεχώρησε τετρωμένος καὶ καταβιβρωσκόμενος ὑπὸ καρδιακοῦ ἄλγους, διορῶν πικρόν τινα πόνον, μεθ' ὅλην τὴν ἐλπίδα τοῦ θριάμβου· ἡ ὁρμὴ καὶ ἡ ἀνυπομονησία αὐτοῦ δὲν ἐπέτρεπον αὐτῷ νὰ διαιτᾶται ἐσκεμμένως. Τρεῖς τῶν ἑταίρων φιλονεικήσαντες μετ' αὐτοῦ τὸν ἐγκαταλείπουσιν· ἀναπληροῖ αὐτοὺς κακῶς παρὰ τὰ ὅρια τῶν ὑπὸ τῶν ποιμνίων νεμομένων χωρῶν· καὶ ἀπὸ τοῦδε ὁ ἀκώλυτος συνδυασμὸς τῆς ὁρμητικῆς δραστηριότητος τοῦ ἀρχηγοῦ μετὰ τῆς εὐαγώγου πραότητος τοῦ ὑπαρχηγοῦ αὐτοῦ, ἔσται ἡ αἰτία τῶν φρικτῶν δυστυχιῶν αὐτῶν.

Ἡ ὁδὸς ἣν διέταμε διὰ μέσου τῆς ἀπεράντου ταύτης ἠπείρου δυνατὸν νὰ διαιρεθῇ εἰς τρεῖς κυριωτέρους σταθμούς· τὴν Μεινδίαν, ἀπέχουσαν ἑξακόσια χιλιόμετρα τῆς Μελβούρνης, τὸ Κούπερς Κρήκ, ἑξακόσια χιλιόμετρα ἔτι πρὸς Βορρᾶν, σχεδὸν ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἠπείρου, καὶ τέλος τὴν ἐπὶ τῆς βορείου ἄκρας, πλέον τῶν χιλίων χιλιομέτρων ἐκ τοῦ κέντρου, ἀκτὴν τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Αἱ ἀρχαὶ ἦσαν ἐπίμοχθοι· αἱ πολλαὶ ἀπο-

σκευαὶ καὶ αἱ πολλαὶ τροφαὶ ἀνεχαίτιζον ζέσιν ἀκάθεκτον. Ἐν τούτοις ἅπαντες εἰσὶν εὐσταθεῖς (oushmen) αὐστραλιακὴ ἔκφρασις, ἧς ἡ μετάφρασις διὰ τοῦ *ἄθλιος τῶν δασῶν* ἐν θὰ ἐπετύγχανε. Τὸ μὴ φοβεῖσθαι οὐδὲ βροχὴν οὐδ' ἥλιον, κοιμᾶσθαι ἐπὶ τοῦ βορβόρου, οὐδεμίαν ἄλλην φιλοδοξίαν ἔχειν ἢ τὸ ἐτάζειν τὸν ὁρίζοντα τῶν ἀπεράντων πεδιάδων καὶ δασῶν, καλπάζειν τυχαίως, φέρειν πώγωνα πατρὸς ἀρχηγοῦ ἐσθῆτα δὲ λιτοτοῦ, ἀνακαλύπτειν τὰς χρυσὸν ἢ χόρτον, δάση ἢ λίθους παραγούσας γαίας, ἀλλ' ἀνακαλύπτειν καὶ ὀνοματίζειν αὐτὰς τῷ ἰδίῳ ὀνόματι, ἰδοὺ ὁ (oushman). Ἀλλ' ὁ βίος οὗτος τῶν δασῶν, ὅστις ἀποκαθίστα τοὺς ἀνθρώπους, ἀπέναντι τῶν κόπων καὶ τῶν στερήσεων, ἑκατοντάκις σκληροτέρους τῶν ἀχθοφόρων ζώων καὶ τῶν καμήλων, παρέσχε τῷ Βούρκ ἑταίρους, οὓς τινας ἡ πρὸς τὸ ἄπειρον τῆς ἐρήμου ἕξις καθίστα ἀνεκτιβεῖς καὶ ἀμερίμνους.

Τὴν 19 ὀκτωβρίου 186), ἐγκαταλείπει τὸ ἥμισυ τῶν ἀνδρῶν τῶν ζώων καὶ τῶν ἀποσκευῶν αὐτοῦ εἰς Μενινδίαν, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ ἑτέρου ὑπαρχηγοῦ αὐτοῦ Βράϊ, ῥητῷ κελεύσματι ὅπως, μετὰ βραχυχρόνιον ἀνάπαυλαν, συναντήσῃ αὐτὸν ἐν Κούπερς Κρήκ, ἔνθα ἔμελλε νὰ σχηματισθῇ ἡ μεγάλη κεντρικὴ αὐτοῦ ἀποθήκη. Καὶ μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1861 ὁ Βράϊτ ἀναλαμβάνει τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, πρὸς τὸ ὑποδειχθὲν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτοῦ μέρος.!

Ἐν τούτοις οἱ μῆνες διεδέξαντο ἀλλήλους· Ἰούνιος ἤρχιζε καὶ οὐδεμία ἀγγελία περὶ τοῦ Βούρκ ἔφθασεν εἰς Μελβούρνην. Καὶ ὅμως ῥητῶς εἶχεν ἀποφασισθῇ, ὅτι ὁ ἀρχηγὸς ἐκ διαλειμμάτων ἤθελεν ἀγγέλλει τὰ κατ' αὐτόν, ἵνα τὸ ἐπὶ τούτῳ διοργανωθὲν κομιτάτον, δύνηται νὰ προστρέχῃ εἰς βοήθειαν αὐτοῦ. Ἡ ἰδέα ὅτι οἱ ἀτυχεῖς οὗτοι ἀπώλοντο καὶ ἀπέθνησκον τῆς πείνης ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου, συνεκίνησεν ἁπάντων τὰς ψυχάς. Ὁλόκληρος ἡ Μελβούρνη, πυρετωδῶς ὑποκινηθεῖσα, ὀργανίζει ἀντεκδρομὴν πρὸς ἀναζήτησιν τῶν περιοδευτῶν καὶ ἀνατίθησιν αὐτὴν τῷ νέῳ Χόβιτ. Ἅπασαι αἱ ἀποικίαι συγκινοῦνται καὶ ἀπομιμοῦνται αὐτήν· ὁ Μὰκ-Κίνλεϋ ἀναχωρεῖ ἐξ Ἀδελαΐδος, ὁ Οὐέλκερ ἐκ τῆς Γῆς τῆς Βασιλίσσης· ὁ Λαυδσβορούγ προσορμίζεται μετὰ πλοίου ἐν τῷ κόλπῳ τῆς Καρπενταρίας. Οὕτως οἱ τέσσαρες οὗτοι λόχοι μεγαθύμων ἀνδρῶν, ἐντός τινων ἡμερῶν ἐξοπλισθέντες καὶ καλῶς ἐφοδιασθέντες, ἅπαντες ἀποβλέποντες πρὸς τὸ κέντρον καὶ ἐλπίζοντες νὰ διασταυρώσωσιν ἐντὸς ἐπανειλλημένων κύκλων, οὓς τινας ἤθελον διαγράψει, τὰ ἴχνη τοῦ ἀπωλεσθέντος μεγάλου περιηγητοῦ, ἀναχωροῦσιν ἐκ τεσσάρων διαφόρων μερῶν, ἐκ Βορρᾶ, ἐκ Νότου, ἐκ τοῦ Νοτιοδυτικοῦ μέρους καὶ ἐκ τοῦ Βορειανατολικοῦ, ἐκ τεσσάρων μερῶν ἀπεχόντων ὡς ἔγγιστα ἑκατοσσίας λεύγας ἀλλήλων. Ἀξιοθαύμαστος ὁρμὴ γενναιόφρονος ἔθνους! Καταπλήττουσα ἕνωσις, ἥτις ἂν καὶ δὲν ἀπεδείκνυεν ἤδη τὴν ἐν τοῖς κινδύνοις πολυμερῆ σταθερότητα τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς, ἤθελε καταδείξει τοὐλάχιστον πόσον ταχεῖαι τυγχάνουσιν αἱ συγκοινωνίαι, ἐν τοῖς παραλίοις τῆς γῆς ταύτης, ἴσης σχεδὸν τῇ Εὐρώπῃ τὸ μέγεθος καὶ πόσον ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν ἐσχατιάν, ὡς δι' ἠλεκτρικοῦ σπινθῆρος, τὸ πᾶν ἐν τῷ ἅμα λαμβάνει πῦρ, ὅταν, προκειμένου περὶ τῶν ὅλων, γίνηται χρεία ἀνδρῶν δραστηρίων. Πόσον παράδοξος ἡ ἀντίθεσις αὕτη ἡ μεταξὺ τῆς εὐρωπαϊκῆς δραστηριότητος τῶν ἀκτῶν καὶ τῆς ἀπολύτου ἀγνοίας τῶν ἐνδοτέρων χωρῶν.

Ὁ Χόβιτ ὑπῆρξεν ὁ εὐτυχὴς περιοδευτής· αὐτὸς προσήνεγκε τὰς μεγάλας μὲν ἀλλὰ καὶ ὀλεθρίους ἀγγελίας.—Ἀναχωρεῖ ἐν σπουδῇ μεγίστῃ, τῇ δὲ 29 Ἰουνίου, κατὰ τὴν διάβασιν τοῦ ῥύακος Λόδωνος, ὅπ ῖος ὑπῆρξεν ὁ θυμασμὸς αὐτοῦ ὅτε ἀπήντησεν ἐπανακάμπτοντας συνοδοιπόρους τοῦ Βούρκ. Ἦν ὁ Βράχ, ὁ τέταρτος ὑπαρχηγὸς αὐτοῦ, ἀπολέσας τέσσαρας ἐκ τῶν μετ' αὐτοῦ ἐκ στομα-

τάκης, παρεπομένου τοῦ Βράϊτ, ὅστις ἀπώλεσε τρεῖς. Ἰδοὺ πᾶν ὅ,τι εἶπον οἱ ἄνδρες οὗτοι, ἔχοντες πελιδνὴν τὴν ὄψιν, τὰ δὲ μέλη κατεσκληκότα.

Ἐντὸς δύο μηνῶν, ὁ Βούρκ διῆλθεν εὐτυχῶς τὴν σειρὰν ὁτὲ μὲν τῶν ἐρήμων ὁ ἐ ὲ τῶν πεδιάδων, τὴν διαχωρίζουσαν τὴν Μεσινδίαν τοῦ Κούπερς Κρήκ· αὕτη ἦν τὸ ἥμισυ τοῦ ὅλου περάματος τοῦ ἀπὸ Μελβούρνης μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Καρπενταρίας. Ἀλλ' εὑρίσκετο ἐκεῖ κατ' Ἰανουάριον, ὑποφέρων τὰ μάλα ἐκ τοῦ δεινοῦ τοῦ θέρους καύσωνος· ἄνθρωποι καὶ ζῶα ἐκνευρίζονται καὶ καταβάλλονται· ἡ ὁδὸς φαίνεται ὡς πεφραγμένη πανταχόθεν· μάτην ἀναμένει τὴν ἐπικουρίαν τοῦ Βράϊτς καὶ οἰκτείρει βραδύτητα ἥτις θέλει τὸν ἀποστερήσει τῶν καμήλων καὶ τῶν τροφῶν· μάτην ὁ Οὐίλς, πρὸς ἀναζήτησιν ὀλίγου ὕδατος, ἀπέρχεται μετὰ τριῶν καμήλων μέχρις ἀποστάσεως ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιομέτρων πρὸς βορρᾶν. Οὐδεμία πηγή, οὐδεμία ὄασις ἐν τοῖς ἀφεστῶσιν ἀντικατοπτρισμοῖς, οὐδὲν τέλμα στασίμου ὕδατος! Ὁ συνοδίτης αὐτοῦ ἀπολύει τὰς καμήλους, καὶ πεζῇ, χωρὶς νὰ πίῃ οὐδὲ σταγόνα ὕδατος, ὑπὸ ἥλιον φλογώδη καὶ θερμότητα πεντήκοντα βαθμῶν, ἐπαναλαμβάνει τὴν μακρὰν ταύτην πορείαν μέχρι τοῦ ἐν Κούπερς Κρῆκ σταθμοῦ.

Ὁ Βούρκ φρονεῖ, καὶ εἰκότως, ὅτι ἐν τοιαύταις ἤδη περιστάσεσιν, ὀφείλει νὰ ῥιψοκινδυνεύσῃ ἐν μέσῳ τῶν λιθίνων ἐκείνων ἐρήμων μεθ' ὅσον οἷόν τε ὀλιγωτέρων ἀνδρῶν, ὅτι ἀνάγκη νὰ ἐγκαταλείπωσιν ἐν τῇ ὄάσει τοῦ Κούπερς Κρῆκ ἅπαντας τοὺς ἀσθενεῖς μετὰ τῶν τροφῶν αὐτῶν, ἔτι δὲ καὶ ἁπάσας τὰς ἀποσκευάς, αἵτινες ἤθελον χρησιμεύσει κατὰ τὴν ἐπάνοδον. Ἀνατίθησι τῷ Βράχ, ἕνα ἐκ τῶν ἑταίρων του, τὴν διοίκησιν τοῦ σταθμοῦ τούτου, ἐντολῇ ὅπως ἀναμένῃ αὐτὸν ἐκεῖ ἐπὶ τρεῖς τοὐλάχιστον μῆνας, καὶ, μετὰ τὴν προθεσμίαν ταύτην ἐπὶ τοσοῦτον, ἐφ' ὅσον ἤθελον τῷ ἐπιτρέψει αἱ τροφαί. Ὦ! ἐὰν ὁ Βράϊτ, τεθεὶς ἐπὶ τῆς πρώτης βαθμίδος ἐκδρομῆς, ἤτις ἔμελλε νὰ ἐπιφέρῃ τοσαύτας στοναχὰς καὶ ἀλγηδόνας, ἐξήρχετο θᾶττον τῆς ληθαργίας αὐτοῦ, ὁπόσαι συμφοραὶ ἤθελον προληφθῆ.

Ἐν τούτοις ὁ Βούρκ, ἡ προσωποποιημένη αὕτη δραστηριότης, ἀκολουθεῖ τὸ ἔργον του· λαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ὑπ' αὐτὸν Οὐίλς, τὸν Γρεῦ καὶ τὸν Κίν, ἀρχαῖον στρατιώτην, ἓξ καμήλους, ἕνα ἵππον καὶ τριῶν μηνῶν τροφάς· ἀναχωρεῖ ἵνα ἀνακαλύψῃ τὰς ἀκτὰς τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Τὴν 16 δεκεμβρ. 1860, οἱ τέσσαρες περιοδευταί, ἐπιλαμβανόμενοι τοῦ τραχυτέρου καὶ ἀσαφεστέρου μέρους τοῦ ἑαυτῶν ἔργου, ἐξέρχονται τοῦ σταθμοῦ τῆς ὄάσεως· διερχόμενοι τὸν ποταμόν, φθάνοντες ἐπὶ τῆς καταπέναντι ὄχθης, διέσειον ἔτι τοὺς βραχίονας αὐτῶν κράζοντες πρὸς τοὺς συναιρους· «Ἀναμείνατε, ἀναμείνατε ἡμᾶς!»

Καὶ ὅμως ὁ Βράχ μετὰ τῶν ὀπαδῶν του ὡς καὶ ὁ Βράϊτ μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, ἐπανέκαμπτον ἄνευ ἐκείνου! Οἱ πρῶτοι τούτων ἐπὶ μακρὸν ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν ἐπάλαισαν κατὰ τῶν αἱματηρῶν προσβολῶν τῶν Ἀβοριγενῶν· ὁ καύσων εἶχε καταντήσει ἀνυπόφορος· ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἠκολούθουν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ μεμολυσμένου ὕδατος, μεμολυσμένου, ἀλλὰ καὶ μόνου πόρου αὐτῶν, ὅπως κατήρχετο διηνεκῶς· οὕτως ἀνέμενον αὐτοὺς ἐπὶ τετραμηνίαν! Τέλος πλεῖστοι ἀπεβίωσαν· οἱ ἐπιζήσαντες ἀπεδεκατίζοντο ὑπὸ τῆς στομαχάκης, αἱ προμήθειαι ἤρξαντο ἐκλείπουσαι· ὁ Βράχ ἀπεφάσισε νὰ ἐγκαταλείψῃ περὶ τὰ τέλη τοῦ ἀπριλίου τὴν θέσιν αὐτοῦ, περιελθών, ὡς ἐπεβεβαίου, ἐν ἐσχάτῃ ἀπορίᾳ. Δὲν ἀμφιβάλλει πλέον ὅτι ὁ Βούρκ ἀπέθανεν· ἐν τούτοις ἀφῆκε τροφάς τινας ἐν τῇ ὄάσει.

(ἀκολουθεῖ.)

Ο ΑΓΑΠΩΜΕΝΟΣ
ΚΑΙ Ο ΜΗ ΑΓΑΠΩΜΕΝΟΣ.

Τὸν μὲν ἀγαπώμενον πολλάκις ἐνθυμοῦνται, διαρκῶς ἐπιθυμοῦσι, μετὰ λύπης καὶ δυσκολίας ἀπ' αὐτοῦ χωρίζονται καὶ πάντοτε ἡδέως αὐτὸν ἐπαναβλέπουσι. Δὲν βυρύνονται ὅταν ἀκούωσιν αὐτόν· αἱ ἐλάχισται αὐτοῦ φράσεις καταθέλγουσι, πᾶν δ' ὅ,τι λέγῃ καὶ πράττῃ εἶναι ἄριστον. Πάντοτε συμφωνοῦσι πρὸς τὰς γνώμας καὶ ὀρέξεις αὐτοῦ, καὶ τέλος ἡ θέλησις αὐτοῦ εἶναι καὶ θέλησις τῶν ἀγαπώντων.

Ὁ δὲ μὴ ἀγαπώμενος κατακουράζει, ἐνοχλεῖ, στενοχωρεῖ, ἐπιβαρύνει· ἅμα φαινόμενος προξενεῖ δυσθηΐαν καὶ στιγμιαίαν μετ' αὐτοῦ ἀναστροφὴν φαίνεται ὁλόκληρος αἰών. Ὅταν ἐρωτᾷ μόλις ὑποκρίνονται, καὶ ἐπειδὴ εἶναι ὀχληρὸς ζητοῦσι τρόπον τινὰ νὰ τὸ ἀποδείξωσιν. Ἀμαιόταται ἰστορήματα ἐπὶ τῆς γλώσσης αὐτοῦ φαίνονται κοῦφα, ἀνόητα καὶ παράλογα· ὅ,τι δ' ἂν πράξῃ φαίνεται κακῶς πεπραγμένον· οὐδεμία τῶν γνωμῶν αὐτοῦ ἀρέσκει, πρὸς οὐδεμίαν τῶν ὀρέξεων αὐτοῦ συμφωνοῦσι.

Συγχωρεῖται νὰ ἦναι ἄπιστος ὁ ἀγαπώμενος. Δὲν ἀνομολογεῖται ἂν ἦναι πιστὸς ὁ μὴ ἀγαπώμενος. Ὁ μὲν ἀγαπώμενος δύναται ἐλευθέρως νὰ παροργισθῇ, νὰ θυμωθῇ, νὰ ὑβρίσῃ· ἡ καρδία συγχωρεῖ αὐτῷ πάντοτε τὰ πάντα.

Ὁ δὲ μὴ ἀγαπώμενος μάτην προσπαθεῖ νὰ γείνῃ ἄριστος, προσέχει, ὑποχρεοῖ, γίγνεται ἀβρόφρων, ἀλλ' ὁ δόλως πρὸς αὐτὸν προσέχουσιν.

Ἐν τῷ περιπάτῳ ἀρελῶς στηρίζονται ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἐκείνου, ὃν ἀγαπῶσι, μειδιῶντες αὐτῷ τρυφερῶς καὶ ἐκφραστικῶς καὶ μόνον τὰ βλέμματα αὐτοῦ ἐπιζητοῦντες· Κόπον δὲν αἰσθάνονται· ὁ δὲ δρόμος φαίνεται βραχύς. Καὶ σιωπῶντος τοῦ ἀγαπωμένου ἡ σιωπὴ εἶναι παρ' αὐτῷ γλυκὺς ρεμβασμός.

Ἀλλ' ἔτυχε νὰ περιπατῶσι μετὰ τοῦ μὴ ἀγαπωμένου, μόλις περάσωσι τὸν βραχίονα διὰ τοῦ βραχίονος ἐκείνου φοβοῦνται μὴ ἐγγίσωσιν αὐτόν, μὴ στηριχθῶσιν ἐπ' αὐτοῦ πλέον τοῦ δέοντος καὶ μὴ λάβωσιν ἔστω καὶ ἐλαχίστην ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀτόμου αὐτοῦ. Οὐδὲ βλέμμα πρὸς αὐτὸν διευθύνουσι, περιπατοῦντες χωρὶς νὰ συνδιαλέγωνται μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν ἀνάγκῃ διὰ μονοσυλλάβων πρὸς αὐτὸν ἀποκρινόμενοι. Ὁ δρόμος φαίνεται ἀτελεύτητος.

Πρὸς μὲν τὸν ἀγαπώμενον τὰ πάντα θυσιάζονται· πρὸς δὲ τὸν μὴ οὐδὲ κόκκος ἄμμου.

Πρὸς μὲν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ σφάλματα τοῦ ἀγαπωμένου καμμύουσι τοὺς ὀφθαλμούς· πρὸς δὲ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ μὴ ἀγαπωμένου ἀκουσίως ἀμβλυωποῦσιν.

Εὐτυχὴς ὁ ἀγαπώμενος! Δυστυχὴς ὁ μὴ ἀγαπώμενος!

Πολλάκις ὅμως δὲν ἀγαπῶνται ὑπ' ἐκείνου, ὃν ἀγαπῶσι, καὶ λατρεύονται τρυφερῶς ὑπ' ἐκείνου ὃν δὲν θέλουσι νὰ ἀγαπήσωσιν.

(Κατὰ τὸ Γαλλικόν.)

Κ. ΜΕΤΑΞΑΣ.

ΠΡΟΠΟΣΙΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ
RENAN.

Ὁ χλεινὸς τῆς Ἰταλίας τραγῳδὸς Κύριος Ἐρνέστος Ῥόσσης προσεκάλεσεν εἰς γεῦμα τοὺς κατ' αὐτὰς ἐν Φλωρεντίᾳ διατρίβοντας καὶ συνεδριάζοντας ἀσιανολόγους. Κατὰ τὰ ἐπιδόρπια ὁ ποιητὴς προέπιεν ὑπὲρ ὑγείας τοῦ βασιλέως, τῆς βασιλίσσης καὶ τοῦ οἴκου τῆς Σαβοΐας. Ἐπὶ τῇ προπόσει ταύτῃ ἐπευφήμησαν οἱ συνδαιτυμόνες ἀναβοήσαντες *Ζήτω ὁ Βασιλεύς*, μεθ' ὃ ὁ κύριος Σάγκτης, ὁ τῆς Δ. Ἐκπαιδεύσεως ὑπουργός, εἶπεν ὅτι ἡ ἐορ-

τὴ ἐκείνη ἦτο τιμή, ὑπὸ τῆς τέχνης πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀπονεμομένη. Τότε ὁ Κύριος Ἐρνέστης Ῥενὰν ἀπεκρίνατο ὡς ἐξῆς πρὸς τὸν Κύριον Σάγκτην,

Κύριοι,

Ἡ παροῦσα θελξίνους ἑορτή, βαθέως ἐγχαραχθεῖσα ἐν τῇ μνήμῃ πάντων ἡμῶν, ἀναγκάζει τοὺς προσκληθέντας ξένους νὰ μὴ μείνωσιν ἄφωνοι πρὸς τὴν ἔκφρασιν αἰσθημάτων τοσοῦτο θιξικαρδίων. Χαίρομεν ἐξ ὅλης ψυχῆς θεώμενοι ἔθνος κατὰ πάντα ὁμονοοῦν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑναστείαν καὶ μετ' αὐτῆς διατρέχον τὸ εὐρὺ καὶ εὐγενὲς στάδιον τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Ἐπευφημοῦμεν πρὸς τοὺς ἐλευθερίους λόγους ὑπουργοῦ, διακηρύττοντος ὅτι ἡ εὐζωΐα τοῦ Κράτους εἶναι ἀχώριστος ἀπὸ τῶν μεγάλων καὶ παντοίων μελετῶν καὶ σκέψεων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας.

Μεθ' ὑμῶν, Κύριοι, προσαγορεύομεν τὴν Ἰταλίαν ἐκείνην, ἥτις καὶ σήμερον ἔτι εἶνε ὁ φύλαξ ὑψίστων τῆς ἀνθρωπότητος συμφερόντων. Πάντα μὲν τὰ ἔθνη ἔχουσι καὶ κλέος καὶ καθήκοντα· τὰ μὲν καθήκοντα ὅι' ὅσα ὀφείλουσι ποιεῖν ὑπὲρ τῆς κοινῆς τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου προαγωγῆς, τὸ δὲ κλέος ὅι' ὅσα ἤδη ὑπὲρ αὐτοῦ ἐποίησαν. Δύο ὅμως ὑπάρχουσιν ἔθνη, πρὸ τῶν ὁποίων πάντα τὰ λοιπὰ πρέπει νὰ κλίνωσι γόνυ, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ μειωθῇ ἡ ὑπὸ τῆς ἱστορίας ὀφειλομένη αὐτοῖς εὐγνωμοσύνη. Τὸ μὲν εἶνε ἡ Ἑλλάς, σχιὰ τῆς ἀρχαίας· ἀλλὰ καὶ τοιαύτης τῆς Ἑλλάδος οὔσης, οὐχ ἧττον μετὰ σεβασμοῦ ὀφείλομεν περὶ αὐτῆς νὰ λαλῶμεν· ἡ Ἑλλὰς τὰ πάντα ἐδημιούργησε, τὴν τέχνην, τὴν ἐπιστήμην, τὴν φιλοσοφίαν, πᾶν θέλγητρον καὶ πᾶσαν τοῦ βίου τιμήν. Ἡ δὲ τῆς Ἰταλίας δόξα μόλις ὑπολείπεται τῆς δόξης τῆς Ἑλλάδος· διότι ἐγέννησε μὲν πάντα ἡ Ἑλλάς, ἀλλ' ἡ Ἰταλία πάντα ἀνεγέννησε.

Κατὰ τὴν σκοτόμαιναν τοῦ μέσου αἰῶνος, κατὰ τὸ μακροχρόνιον ἐκεῖνο πένθος τοῦ ἀληθοῦς καὶ καλοῦ, ἡ Ἰταλία διαρκῶς ἠτένιζε πρὸς τὸν πολιτικὸν τῆς παλαιᾶς μεγαλονοίας ἀστέρα, ἀνακαλύψασα τὴν κλασικὴν ἀρχαιότητα, μᾶλλον δὲ κατανοήσασα καὶ μαντεύσασα αὐτὴν διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς μεγαλονοίας. Δύο ἢ τρεῖς λέξεις ἤρκεσαν αὐτῇ. Ἀναμνήσθητε τῆς θαυμασίας ἐκείνης τοῦ Πατριάρχου ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ ἀναγράφει τοὺς μελαγχολικοὺς αὐτοῦ στεναγμοὺς βλέποντος τὸ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτοῦ χειρόγραφον Ὁμήρου, ὅπερ πράγματι ἐλάτρευε, καί τοι ἐν ἠδύνατο ν' ἀναγνώσῃ αὐτό. Βεβαίως ὁ μέγας ἐκεῖνος ἀνὴρ πολλῷ κάλλιον ἤνθει τὸ θεσπέσιον ποίημα, ἢ ἡ πληθὺς τῶν σοφῶν ἐκείνων, τῶν ἀπὸ τότε ἀτελεύτητα συγγραψάντων σχόλια εἰς ἑκάστην τῶν τὸ ποίημα ἐκεῖνο ἀποτελουσῶν συλλαβῶν.

Ἀλλὰ τίς ἡ πρωταγωνιστήσασα ἐν τῷ θαυμαστῷ τούτῳ ἀγῶνι τῆς Ἀναγεννήσεως; Τίς ὁ πρῶτος ἐργάτης τῆς ἀπαραμίλλου ἐκείνης ἐπαναστάσεως; Ἡ πόλις Φλωρεντία, ὦ ἄνδρες ἀκροαταί! Μετὰ τὰς Ἀθήνας, ἡ Φλωρεντία τὰ μέγιστα εἰργάσατο ὑπὲρ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Ἐν Φλωρεντίᾳ ἔμαθον τὰ ἑλληνικὰ ἑκατὸν ἔτη πρὶν ἢ μάθῃ αὐτὰ ὁ ἐπίλοιπος κόσμος. Τότε δὲ τὸ γινώσκειν ἑλληνικὰ περιεῖχε πᾶσαν γνῶσιν καὶ πᾶσαν ἐπιστήμην. Ἐν Φλωρεντίᾳ προσεπάθησαν τότε νὰ κατανοήσωσι σαφῶς τὴν ἀρχαιότητα καὶ ἀντὶ τοῦ βαρβάρου Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ σοφιστικοῦ Πλάτωνος τῶν Σχολαστικῶν ν' ἀγάγωσιν εἰς μέσον τὸν ἀληθῆ Ἀριστοτέλην καὶ τὸν ἀληθῆ Πλάτωνα.

Ἡμέραι τρισευδαίμονες! Κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἡ μεγαλόνοια τῆς δημοκρατίας ταύτης ἐπανεῦρε τὸν νοῦν καὶ τοὺς νόμους τοῦ καλοῦ, ἐκ λειψάνων ἀριστουργημάτων τινῶν, ἃ καὶ αὐτὴ ἡ Ἑλλὰς μόλις κατενόει· κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ὁ Μαρσίλιος Φικκῖνος, μεταφράσας τὸν Πλάτωνα, ἠνέῳξε καὶ αὖθις τὰς ἀεννάους πηγὰς τῆς φιλοσοφίας!... Ἀλλὰ,

Κύριοι, ἵν' ἀπαριθμήσω πᾶν κλέος ὑμῶν, ἀνάγκη νὰ διεξέλθω τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας. Ὅθεν ἀρκείτωσαν ταῦτα, προπίωμεν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς Φλωρεντίας, ἥτις, μετὰ τὰς Ἀθήνας, εἶναι μήτηρ παντὸς ὅ,τι ἀληθές, παντὸς ὅ,τι καλόν· προπίωμεν ὑπὲρ τῆς κλεινῆς ταύτης πόλεως, ἥτις, πρὸς τῇ παρελθούσῃ αὐτῆς δόξῃ, προοιωνίζει καὶ αἴσιον μέλλον καὶ πρὸς ἣν πάντες ἡμεῖς ὀφείλομεν ὅ,τι ἄριστα ἔχομεν, τὰς τε εὐγενεστάτας ἡδονὰς καὶ τὰ ὕψιστα μαθήματα!»

Πᾶσα φράσις τῆς προπόσεως ταύτης διεκόπτετο ὑπὸ χειροκροτήσεων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀπεπνίγησαν αἱ τελευταῖαι τοῦ ῥήτορος λέξεις.

ΕΡΩΤΙΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ.

(Συνέχεια ἀριθμοῦ 10.)

ΑΒΑΙΛΑΡΔΟΣ ΠΡΟΣ ΕΛΟΙΖΗΝ.

Ἂν προὔβλεπον ὅτι γράμμα, μὴ ἐπιστελλόμενον πρὸς σέ, ἔμελλε νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖράς σου, ὃν ἤθελον παρενείρει τι ἐν αὐτῷ, ἀναμιμνήσκον τὴν παρελθοῦσαν ἡμῶν εὐφροσύνην. Ἐξωμολογούμην πρὸς τὸν φίλον μου τὰς ἐμὰς ταλαιπωρίας, ἵνα διὰ τῆς συγκρίσεως καταγλυκάνω τὰς συμφορὰς αὐτοῦ. Σύγγνωθί μοι λοιπὸν ἂν σ' ἐκακοποίησα, θέλων νὰ εὐεργετήσω ἐκεῖνον· ἀρκεῖ ὅτι πάσχω διότι ἔπαθες ἕνεκεν ἐμοῦ, καίπερ μὴ ὄντος ἐνόχου. Ναί, Ἐλοΐζη, πίστευσόν μοι· σήμερον σὲ λατρεύω τόσον θερμῶς ὅσον οὐδεπώποτε. Ἤδη σοι ἀνοίγω τὴν ἐμὴν καρδίαν· ἀφ' ὅτου μονάζω, πρὸς μὲν τὸν κόσμον ἔκρυψα τὸ πάθος μου ἐκ ματαιοφροσύνης, πρὸς σὲ δὲ ἐκ τρυφερωτάτης στοργῆς· διὰ τῆς ἐπιπλάστου δὲ ταύτης ἀδιαφορίας μου ἠθέλησα νὰ σὲ θεραπεύσω καὶ νὰ σ' ἀπαλλάξω τῶν σκληρῶν δυστυχιῶν ἀπέλπιδος ἀγάπης. Κἀγὼ αὐτός, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ συζήσω μετὰ σοῦ, ἀπεπειράθην νὰ σ' ἐξαλείψω ἐκ τῆς ἐμῆς καρδίας. Ἔν τε τῇ θρησκείᾳ καὶ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ἀνεζήτησα ὅπλα πρὸς καταπολέμησιν τοῦ πάθους τούτου, ὅπερ αἱ ἐμαὶ συμφοραὶ ἔτι μᾶλλον εἶχον ὑποκκαύσει. Δι' ἐπευχῶν δὲ καὶ ὑποσχέσεων ὤμωσα νὰ σὲ λησμονήσω καὶ ὅμως, ἀντὶ σοῦ, ἐλησμόνησα τὰς ὑποσχέσεις ταύτας καὶ τὰς ἐπευχάς.

Ἡ ἐρημία, εἰς ἣν ὡς εἰς ἄσυλον κατέφυγον, ἀποφεύγων σε καὶ πάντα τὸν λοιπὸν κόσμον παραιτούμενος, σὲ καὶ μόνην σὲ ἀφίνει νὰ πληροῖς τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιάν μου· ὥστε ἤδη πέποιθα ὅτι φροῦδός μοι ὁ ἀγὼν τοῦ μὴ πλέον ἀγαπᾷν σε. Θέλω δ' ἀναδειχθῇ πράγματι σοφὸς ἐὰν κατανοήσω ὅτι σὺ μόνη ἡ αἰτία τῆς ἐμῆς ἀσθενείας καὶ ταραχῆς. Ὁ νοῦς μου μοὶ καταδεικνύει καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τὰ ἐμὰ καθήκοντα. Οὐδεμίαν ἔχω ἡσυχίας στιγμήν, ἀείποτε τοῦ ἔρωτος καὶ τῶν ἐλέγχων ἔρμαιον γινόμενος. Εἰς μάτην μακρὰν σου ἀπεχώρησα· τὸ πάθος μου καὶ ἡ ἀναπαράστασίς σου ἀκολουθοῦσί μοι πανταχοῦ. Καίτοι δ' οὐδὲν ἐλπίζω ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, ὃν δύναμαι ὅμως νὰ παραδοθῶ τῇ ἀρετῇ.

Ὁπόσον εἰμεθα ἀσθενεῖς, Ἐλοΐζη, ὅταν μὴ ἐρειδώμεθα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ! Ἄνευ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου ὃν ἀποσβεννύει ἡ ἔρημος τὸ πρὸς αὐτὴν κομιζόμενον πῦρ. Μὲ καλεῖς διδάσκαλόν σου· τοῦτο εἶπας ἀληθῶς, διότι ἐγὼ σ' ἐδίδαξα τὸ ἀγαπᾶν· ἀλλ' ὅμως καὶ σὺ μ' ἐδίδαξες ὅτι ὅσα προξενεῖς δεινὰ εἶνε δεινὰ ἀνίατα. Μεγάλας δὲ τῷ θείῳ σου ἤθελον ὀφείλει χάριτας ἐπὶ τῇ ὠμότητι αὐτοῦ, ἂν, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ θεραπεύω τὰ πάθη μου, ἠδυνάμην ἐπίσης νὰ παύσω ἀγαπῶν σε· ἀλλ' ὅμως αἱ ἐπιθυμίαι μου γίνονται πολλῷ βιαιότεραι, ἀνεκ-

πλήρωτοι διατελοῦσαι. Εἰμὶ πολλῷ μᾶλλον ἔνοχος διότι φλέγομαι διὰ σὲ ἐν σποδῷ καὶ σάκκῳ, παρὰ τὸν βωμὸν τοῦ Κυρίου, ἤ ὅτε τὰ ἐγκλήματά μου ἐπεσπάσαντό μοι τὰς ἐμὰς συμφοράς.

Σύ, Κύριε, βλέπεις κατὰ πόσον αἰσθάνομαι τὸ ἄχθος τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος! Ἀλλὰ θέλεις ἀφήσει νὰ μὲ καταβάλῃ τὸ ἄχθος τοῦτο; Ἀδιαλείπτως, Θεέ μου, ἐπαναλαμβάνω σοι μετὰ τοῦ ἱεροῦ Αὐγουστίνου. «Δός μοι τὴν χάριν σου, ὦ Θεέ μου, ἵνα ἐκπληρῶ ὅ,τι ζητεῖς ἀπ' ἐμοῦ· καὶ εἶτα πρόσταξόν μοι ὅ,τι ἂν εὐδοκήσῃς. Οὐδέν σοι κεκρυμμένον ὑπάρχει· βλέπων ὅ,τι πάσχω, θέλεις ποτὲ ἐπιτρέψει ὥστε ἐγώ, τὸ πλάσμα σου, νὰ σοὶ ἀμφισβητήσω ἐπὶ πλείονα χρόνον τὴν καρδίαν μου, ἣν ἐνόμιζον ὅτι σοὶ ἔδωκα;»

Μοὶ γράφεις, Ἐλοΐζη, ὅτι ἂν καὶ φαίνεσαι ὅτι ζῇς διὰ τὸν Θεόν, οὐχ ἧττον ζῇς μόνον δι' ἐμὲ καὶ ὅτι οὐδὲν ἄλλο ηὐχήθης ἢ ἐμοὶ μόνον ν' ἀνήκῃς καὶ ν' ἀποθάνῃς λατρεύουσα ἐμέ. Ἀλλὰ διατί θέλεις νὰ ἐξοργίσῃς τὸν τρομερὸν ἐκεῖνον Κύριον, τὸν δυνατὸν καὶ ζηλωτὴν Θεόν, ὃς ἀπὸ τοσούτου ἤδη χρόνου βαρεῖαν χεῖρα ἐφ' ἡμῶν ἐπέθηκε; Φοβοῦ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ σοῦ καὶ τοῦ ἐμοῦ συμφέροντος, ἐὰν μὴ δύνησαι πλέον νὰ φοβῆσαι αὐτὸν ἐξ ἀγάπης· ἀλλὰ τὸν φόβον τοῦτον μὴ θελήσῃς, ὡς ἄχρι τοῦ νῦν ἔπραττες, νὰ μεταχειρισθῇς· ὡς ἀφορμὴν ν' ἀποκτήσῃς ὑπόληψιν σοφῆς, ἣν ἤδη ἀπέκτησας διὰ τῆς ὑποκρισίας σου. Πλήν, φεῦ! Ἐλοΐζη, ἐγὼ αὐτὸς αἰσθάνομαι ὁπόσον εἶνε δυσχερὲς νὰ ποιῶμεν ὅ,τι διδάσκομεν. Καὶ τί δὲν ἔπραξα, ὅτε ἐκλείσθης, ἵνα σὲ λησμονήσω; Ἐζήτησα ἐρήμους ἐν τῷ βάθει τῆς Βρεττανίας, ἔθηκα τὴν θάλασσαν ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἐμαυτοῦ καί, ἄπελπις σχεδόν, ἀπεφάσισα νὰ ὑποχωρήσω σοι καὶ ν' ἀντιπαρατάξω εἰς τὸ καταφλέγον με πῦρ τῶν ὀφθαλμῶν σου τὸν ἀναίσθητον ἐκεῖνον παγετόν, ὃν χέει εἰς τὰς καρδίας ἡ τῶν τόπων ἀνάστασις. Διήνυσα διακοσίας λεύγας ἵν' ἀπέχω ἀπὸ σοῦ· ἀλλὰ καὶ ἀπουσία καὶ ἀπόστασις καὶ νηστεία καὶ μελέτη καὶ εὐχαὶ καὶ σιωπή, ταῦτα πάντα οὐδὲν ἄλλο μοὶ παρέσχον, ἢ τὴν ἡδονὴν τοῦ γενέσθαι θῦμά σου. Ἐζήτησα βοηθείαν ἐκ τῶν συμβουλῶν πιστοῦ μου φίλου· ἔδει ὅμως νὰ λαλήσω περὶ σοῦ, τοῦτο δὲ νέα ἐνέτεινε βέλη πρὸς καταφλεξίν μου· ἡ σταθερότης σου ὀλιγοστηριάζει μὲν τὴν ψυχήν μου, τρέφει δὲ τὸν ἔρωτά μου. Ἴσως ἡ ἀδιαφορία σου ἤθελέ μοι ἀποβῆ σωτηριωδεστέρα τῶν τε καθηκόντων καὶ τοῦ λογικοῦ μου, παρεχουσά μοι τὴν ἀνήκουσαν χάριν· ἀλλ' ὅμως τόσον ἄδρὸς εἶναι ὁ ἔρως μου, εἴτε ἀδυνατῶ νὰ σοῦ ζητήσω τὴν ἀδιαφορίαν ταύτην. Φλέγομαι λαλῶν σοι περὶ τοῦ ἔρωτός μου καὶ ἤδη δὲ ἀδυνατῶ νὰ ἐννοήσω πῶς ἐπεθύμησα καὶ ἐφθόνησα τὴν ἀδρανῆ ἀνάπαυσιν τῶν οὐδέποτε οὐδὲν ἀγαπησάντων.

Μοῦ καταμέμψεσαι τὴν σιγὴν καὶ φυγήν μου, ἀναμιμνήσκεις μοι τρυφερῶς τὰς ἐρωτικωτάτας ἡμῶν συνεντεύξεις, οὐδὲν παραλείπεις πρὸς ἀναζωπύρωσιν πάθους, οὐδέποτε δυναμένου νὰ ἐκπληρωθῇ. Ἀλλ' ἵνα μετ' ὀλίγον ἀποθάνω ἐκ λύπης δὲν ἀρκοῦσι τάχα ὁ ἔρως μου καὶ τὰ δεινά μου;

Ἀλλ' ὦ Θεέ μου, ἂν πρέπει ν' ἀποθάνω, διατί νὰ μὴ ἀποθάνω διὰ σέ; Τόσα παθήματα θέλουσιν ἀφανισθῇ ἐν τῷ αἰωνίῳ καὶ ἀενάῳ χρόνῳ; Εἴθε, Κύριε, νὰ αἰσθανθῶ ἐν τῇ πικρίᾳ τῆς ἐμῆς ψυχῆς τὴν σωτηριώδη ἐκείνην γλυκύτητα, ἣν εὑρίσκει ὁ ἀληθῶς μετανοῶν καὶ θρηνῶν τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας! Μαθὼν ἐκ τοῦ ἔρωτός μου, ἐθρήνησα ἕως τοῦ νῦν μόνον τὴν ἐμὴν ἐρωμένην καὶ, γοητευθεὶς ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς ὄψεως μετανοοῦντος βίου, ἐκαυχήθην ὅτι ἐξήγνισα τὰ ἐμὰ πλημμελήματα. Ἐνίοτε τὸ παράδειγμα τῶν μοναχῶν, ὧν ἡγοῦμαι, μὲ ταπεινοῖ καὶ μὲ συγχύει· πολλάκις ὅμως ὁ ἔρως μου ἐξοργίζεται διὰ τὴν φρικώδη μου ἀδιαφορίαν· περιφρονῶ τὰς μὴ δυναμένας ν' ἀγαπήσωσι καρδίας καὶ νομίζω κατὰ τὰς παρούσας στιγμὰς ὅτι ὀφείλω ν' ἀποζη-

μιώσω τὸν ἔρωτα διὰ πᾶν ὅ,τι ἀρνοῦνται αὐτῷ.

Γινώσκω ὅτι πράττω ἀθέμιτα διαζωγραφῶν σοι τὰς ἀδυναμίας μου· ἡ μὲν δύναμίς μου δύναται νὰ σοὶ ἐμπνεύσῃ θάρρος εἴτε διότι θέλεις πεισματωθῇ τὸ πάθος μου ὅμως ἐσυνήθισε νὰ νικᾷ. Αἱ δύο αὗται θελήσεις, περὶ ὧν λαλεῖ ὁ θεοφόρος Παῦλος, σπαράσσουσι τὴν ἐμὴν ψυχήν, ἕως οὗ ἡ θέλησις τοῦ ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν ἀποβαίνει πάντοτε ἀσθενεστέρα. Ἂν δύναταί ποτε νὰ συγχωρηθῇ τὸ κακόν, τότε ἀρκεῖ νὰ φανῇς ἵνα κἀγὼ συγχωρηθῶ· ἀλλ' ὅμως κατανοῶ ὅτι ἀπόλλυμαι καὶ δὲν θέλω νὰ σωθῶ. Κατάρατος ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ, εἶδον ἀνωφελῶς ὅ,τι δὲν θέλω ποτὲ εἰδεῖ, μὴ ὢν πλέον ἄξιος τοιούτου βίου ὅστις ἠνέῳξέ μοι τοὺς οὐρανούς, εἰ δὴ τούτους προὐτίμησα σοῦ. Πιστεύω εἰς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ δὲν θέλω ν' ἀκολουθήσω αὐτῷ· πίστις ἐπικαταράτου! Οὔτε τὴν ἀρετὴν ποθῶν, οὔτε πρὸς ἐμαυτὸν τὸν νοῦν προσέχων, οὔτε τὰς γεγενημένας μοι σεβόμενος εὐχάς, ὑρίσταμαι ὅλην τὴν βάσανον τοῦ τε ἐγκλήματος καὶ τῆς ἀρετῆς, μηδόλως ἐλπίζων ὅτι θέλω ἀνταμειφθῇ μήτε ὑπὸ τοῦ μὲν μήτε ὑπὸ τῆς δέ. Ὅθεν μὴ πλέον με νόμιζε μέγαν ἄνδρα· εἰμὶ ἀνάξιος τοῦ ἐγκωμίου τούτου· μ' ἐξουθένωσεν ἡ ἀδυναμία μου. Ἀείποτε σ' εὑρίσκω μέσον Θεοῦ καὶ ἐμαυτοῦ. Ὁποῖον πρόσκομμα τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἀνυψωθῆναι! Κρύπτε ἀπ' ἐμοῦ τὴν τρυφερόν σου ἀγάπην· ἄφες με νὰ λησμονήσω ὅ,τι πάσχεις ἐκ τῆς ἐμῆς ἀπουσίας, ἀφοσιώθητι δὲ καὶ σὺ τῷ Θεῷ ἐξ ὅλης ψυχῆς· ἐπωφελήθητι τὴν τε εὐκαιρίαν σου, τόν τε χωρισμόν ἡμῶν. Ἡ κύλιξ τῶν ἁγίων περιέχει πικρίαν ἅμα πινομένη, ἀλλ' ἡ ἐγκαρτέρησις γλυκαίνει αὐτήν. Ὁ ἔρως σου προφασίζεται εὐσέβειαν ἵνα με καλέσῃ παρὰ σοί. Ἀλλὰ δυσπίστει, Ἐλοΐζη μου, πρὸς τὸν πόθον τοῦτον, διότι μοὶ εἶνε ὕποπτος! Φεύγετε, λέγει ὁ ἀπόστολος. Ἀλλὰ πῶς νὰ σὲ λησμονήσω βλέπων σε, ἀφοῦ μόνον περὶ σοῦ καὶ ἀπούσης σκέπτομαι!

Μ' ἐρωτᾷς διατί σὲ παρώτρυνα νὰ γείνῃς μοναχὴ πρὶν ἢ ἐγὼ γείνω· δὲν δύναμαι νὰ κρύπτω τι ἀπὸ σοῦ, Ἐλοΐζη, καὶ ἰδοὺ τὸ μυστικόν.

Ὅτε ὁ θεῖός σου μὲ κατέστησε παράδειγμα πρὸς τοὺς αὐθάδεις ἐραστὰς ἐξ ἀδυναμίας ἐγενόμην ζηλότυπος· ἐνόμισα ὅτι εὑρίσκουσα ἐν ἐμοὶ μόνον ἐπιθυμίας, ἔμελλες ἀλλαχοῦ νὰ ζητήσῃς διαρκέστερον ἐραστήν.

Ὁ ἔρως πιστεύει ὅ,τι φοβεῖται καὶ διὰ τοῦτο ἠθέλησα νὰ προφυλαχθῶ. Ἀναγκάσας σε λοιπὸν νὰ γείνῃς μοναχή, προὐτίμησα νὰ σ' ἀπωλέσω μᾶλλον ἀπὸ τῶν χειρῶν μου ἢ νὰ κινδυνεύσω νὰ σὲ διανείμω μετ' ἄλλου. Ἀνέβαλον τότε νὰ γείνω μοναχὸς ἕως ὅτου γείνῃς σύ, ἵνα δύνωμαι ἐλευθέρως, ἂν ἤθελες ἀρνηθῇ τὸν μοναχικὸν βίον, νὰ σ' ἀκολουθήσω πανταχοῦ· καὶ ἂν μὲν πάντοτε ἐξηκολούθεις ἀγαπῶσά με, προὐτιθέμην νὰ συντελῶ πρὸς εὐδαιμονίαν τῆς ζωῆς σου· ἂν δ' ἤθελες φανῇ ἄπιστος, ἐσκόπουν νὰ γείνω ὁμοῖός σου. Ὁμολογῶ ὅτι ὁ ἔρως οὗτος εἶναι ἰδιοτελής· ἀλλὰ τίς ἔρως δὲν εἶνε τοιοῦτος; Τί, ἀγαπᾷ ἵνα μόνον καὶ ἁπλῶς ἀγαπᾷ; Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη αἰσθάνομαι, ὅτι δύναταί τις ν' ἀγαπᾷ ἄνευ ἀπολαύσεως· ἀλλὰ δὲν δύναται ἡ καρδία ν' ἀγαπᾷ ἐπὶ πολύ, μὴ ἀνταγαπωμένη. Ἐγὼ τοὐλάχιστον αἰσθάνομαι, πρὸς αἶσχος τοῦ ἐμοῦ πάθους, ὅτι αἱ ἀρέσεις μου ὑπὸ τῶν σῶν ἐνισχύονται. Ὥστε βοηθήσωμεν ἀλλήλους ἵνα ἰαθῶμεν. Σὺ μὲν σύζυγος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀξία τῆς θέσεώς σου ταύτης πρέπει νὰ σ' ἐνθαρρύνῃ νὰ ἐκπληροῖς τὰ καθήκοντα αὐτῆς. Ἐγὼ δέ, καίπερ δυνάμενος νὰ σὲ ἀμφισβητήσω πρὸς ἄλλον τινὰ ἄνδρα, ὀφείλω οὐχ ἧττον νὰ σὲ παραχωρήσω εἰς ὃν ἀνήκεις Θεόν καὶ διὰ τοῦ καταρθώματος τούτου νὰ ἐκτελέσω τὴν σκληροτάτην τῶν θυσιῶν ἃς τρυφερὰ καρδία δύναται νὰ προσενέγκῃ αὐτῷ.

Ἐγένεσο θῦμα τῆς ἀγάπης μου, γενοῦ ἤδη καὶ τῆς θεοσεβείας μου. Ἄκουσον ὅ,τι ὁ

Θεὸς ἀπὸ σοῦ ζητεῖ, ὄχτις, ἐν τῷ ὑπερτάτῳ αὐτοῦ μεγαλείῳ, οὐδεμίαν ἄλλην βάσιν θέλει νὰ εὑρῃ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ὅπως πέμψῃ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, εἰ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν. Ὅθεν θρηνήσωμεν τὴν ἡμετέραν παρὰ τὸν βωμὸν αὐτοῦ. Ἵνα δώσῃ τὰ δεινὰ ἡμῶν ζητεῖ καρδίας συντετριμμένας καὶ τεταπεινωμένας· γενέσθω ἄρα ἡ μετάνοια ἡμῶν τόσον ὁημοσία ὅσον τὰ ἁμαρτήματα ἡμῶν! Ἡμεῖς εἴμεθα παράδειγμα καὶ ἀπολογία τῆς κακῆς τῶν νέων διαγωγῆς. Ἀναγγείλωμεν τῷ αἰῶνι ἡμῶν, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις ὅτι ἡ ἐπανόρθωσις τῶν ἡμετέρων πλανῶν εἶναι τῆς συγγνώμης αὐτῶν ἀξία καὶ ἐλκύσωμεν τὸν θαυμασμὸν πρὸς τὰ ἐν ἡμῖν γενόμενα τεράστια τῆς χάριτος ἔργα, ἥτις θέλει βεβαίως καταβάλει τὸν ἔρωτα.

Μὴ δυσχαίραινε δὲ διά τινος πανουργίας τῆς ἀγάπης διότι εἶνε ἄξιον τοῦ κόπου νὰ νικήσῃς αὐτήν. Μάθε ἐκ τῆς ἀθλιότητός σου νὰ ὑποφέρῃς τὰς τῶν συναδέλφων σου ἐλλείψεις· ἵνα δὲ μισήσῃς ἐμὲ, ἀναμίμνησκε σαυτῇ ὅτι ἠπάτησα τὴν ἀθωότητά σου, ὅτι ἠμαύρωσα τὴν ὑπόληψίν σου, ὅτι διεκύβευσα τῆς ψυχῆς σου τὴν σωτηρίαν. Μή μοι συγχώρει πλέον ἐξ ἀγάπης· κατάφευγε πρὸς τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ ἵνα λησμονῇς πανθ' ὅσα κακὰ ἐποίησά σοι. Ἡ θεία πρόνοια θέλει νὰ σώσῃ ἡμᾶς· μὴ ἀντιστῶμεν αὐτῇ, Ἔλο ζη· μή μοι γράψῃς πλέον. Αὕτη εἶνε ἡ ὑστάτη ἐπιστολή μου· ἀλλ' ὁπουδήποτε ἀπεθάνω, θέλω διατάξει νὰ κομισθῇ τὸ σῶμά μου εἰς τὸν Παράκλητον. Τότε θέλω ἔχει ἀνάγκην εὐχῶν καὶ οὐχὶ δακρύων! Ἀλλὰ κλαῖε σήμερον ἵνα σβέσῃς τὸ ἡμέτερον πῦρ· ἐὰν ὅμως μὴ σβεσθῇ τὸ σὸν καὶ ἀροῦ ἀποθάνω, ὁ θάνατός μου, εὐγλωττότερος ἴσως ἐμοῦ θέλει σὲ διδάξει ὅτι ἓν καὶ μόνον πάσης ἀγάπης εἶνε ἄξιον, ἤγουν τὸ δύνασθαι αἰωνίως ἀγαπᾷν.

ΑΒΑΙΔΑΡΔΟΣ.

ΑΝΟΔΟΣ
ΕΙΣ ΑΡΑΡΑΤ ΠΕΡΙΗΓΗΤΩΝ ΤΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1856.

Περίεργοί τινες Ἄγγλοι ἐπιθυμήσαντες ἵνα ἀναβῶσιν εἰς τὸ ὄρος Ἀραράτ, ἐκίνησαν ἀπὸ τῆς πόλεως Βαϊαζήτ, παραλαβόντες μεθ' ἑαυτῶν δύο ὑπηρέτας, ἕνα στρατιώτην ὀθωμανόν, καὶ συστατικὴν ἐπιστολὴν παρὰ τοῦ διοικητοῦ πρὸς τὸν βέην ἀρχηγὸν τῶν Κούρδων τοῦ Ἀραράτ, ὅπως προστατεύσῃ καὶ ὑπερασπίσῃ αὐτοὺς κατὰ πάσης ἐπιθέσεως λῃστῶν. Οὕτως ἐφοδιασμένοι, διελθόντες ἔφιπποι τὸ πρὸ τοῦ ὄρους πεδίον, καὶ δι' εὐρείας τινὸς φάραγγος ἔνθα μὲν τραχείας καὶ βραχώδους, ἐκεῖ δὲ ὁμαλωτέρας καὶ πεδινῆς ὁδεύσαντες, ἀνέβησαν εἰς τὰ πρὸς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τοῦ μείζονος Ἀραράτ θερινὰ σκηνώματα τοῦ βέη, ἐπί τινος νομῆς 8 0 πόδας ὑπερθεν τῆς θαλάσσης. Ἐνταῦθα φιλοξενηθέντες ὑπὸ τοῦ βέη καὶ διανυκτερεύσαντες, ἐκίνησαν τὴν ἐπαύριον κατὰ τὴν τρίτην ὥραν π. μ. καὶ μετὰ τριῶν ὡρῶν ὁδοιπορικὴν ἄνοδον ἔφθασαν εἰς τὴν βάσιν τοῦ Κώνου. Ἐντεῦθεν ὁ' ἵνα ἀναβῶσι μέχρι τῆς κορυφῆς ἔπρεπε νὰ βαδίσωσιν ἐπὶ χιόνος συνεχοῦς ἕως ἄνω οὐδαμοῦ ἐν τῷ μέσῳ διακοπτομένης. Ὅθεν διὰ τῆς βοηθείας δοράτων ἐπὶ τούτῳ προβεβλεμμένων μετὰ πολλοῦ μόχθου ἔφθασαν ἕως εἰς τὸ ἥμισυ ὕψος τοῦ Κώνου. Ὅτε τινες ἐξ αὐτῶν ἀπαυδήσαντες καὶ μὴ δυνάμενοι ἵνα προβῶσι περαιτέρω, καθίσαντες ἐπὶ τῆς χιόνος καὶ ἀρθέντες, κατῆλθον ἐν ταχύτητι βέλους, διανύσαντες ἐν ὀλίγοις λεπτοῖς τὸ τριῶν ὡρῶν κοπιώδες τῆς ἀνόδου διάστημα· ἀπὸ δὲ τῆς βάσεως τοῦ Κώνου ἀτενίζοντες πρὸς τοὺς ἄλλους τοὺς εἰσέτι ἀναβαίνοντας, ἐπὶ τέλους κατὰ τὴν 1 καὶ 3]4 μ. μ. εἶδον τὸν ἕνα ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἐπιβάντα τῆς κορυφῆς. Ἡ θέα αὕτη ἐνεποίησε μεγίστην ἔκπληξιν εἰς τὸν ἀρχηγὸν τῶν Κούρδων καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν, καθότι ἕως τότε δὲν εἶχον εἰδεῖ ἄνθρωπον ἀνα-

βάντα μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ Ἁγίου Ὄρους· μετὰ μίαν δὲ ὥραν ἐφάνη καὶ ἕτερος ἐπὶ τῆς κορυφῆς, ἀμφότεροι δὲ ἐπανῆλθον ἐπὶ τῶν ἰχνῶν αὐτῶν εἰς τὰς σκηνὰς περὶ τὴν δύσιν τοῦ Ἡλίου. Εἷς δὲ τρίτος ὅλως ἀσυνήθιστος εἰς ὁδοιπορίας ἐπὶ χιόνος, εἶχε λάβει διάφορον διεύθυνσιν διὰ μιᾶς σειρᾶς βράχων φθανούσης μέχρι τῶν δύο τρίτων τῆς ἀνόδου, μετ' οὐ μεγάλης δὲ δυσκολίας ἔφθασεν εἰς τὸ τέρμα ταύτης, περιπατήσας καὶ ἐπὶ τῆς χιόνος μετὰ κόπου καὶ ὑπομονῆς· ὅταν ἔφθασεν εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων ἑκατοντάδων ποδῶν ἀπὸ τῆς κορυφῆς, δοκιμάσας ἵνα μεταβῇ εἰς ἄλλην γραμμὴν φαινομένην εὐχερεστέραν, ὠλίσθησεν ἐπί τινος πάγου λεπτῶς ὑπὸ χιόνος κεκαλυμμένου. καὶ ἀπολέσας τὴν ἰσορροπίαν κατεκυλίσθη μετὰ τρομερᾶς ταχύτητος ἐπὶ τῆς χιόνος εἰς διάστημα χιλίων ποδῶν, ἀλλὰ διὰ μεγίστων προσπαθειῶν καὶ παρουσίας πνεύματος, ἴσχυσε νὰ κρατήσῃ τὴν κινδυνώδη αὐτοῦ κάθοδον καὶ πηδήσας μετὰ δυσκολίας πρός τινα ἐξέχουσαν ἀπὸ τῆς χιόνος σειρὰν βράχων, ἀντελήφθη ταύτης μετὰ πολλοῦ κόπου, καὶ οὕτως ἀναλαβὼν τὴν ὁδὸν ἔφθασε καὶ οὗτος εἰς τὴν κορυφὴν πλήρεις τρεῖς ὥρας μετὰ τοὺς ἄλλους· καταβὰς δὲ ἀκολούθως ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἰχνῶν τῶν ἄλλων, ἔφθασεν εἰς τὰς σκηνὰς περὶ τὸ μεσονύκτιον, ὁδοιπορήσας 2) περίπου ὥρας τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Εἰς ἀπόστασιν 1200 ποδῶν ἀπὸ τῆς κορυφῆς ἀπαντᾶται ὀρύϊνος σταυρός, τὸν ὁποῖον ἐνέπηξεν αὐτόθι ὁ καθηγητὴς Abich τῷ 1815 μετ' ἐπιγραφῆς ῥωσσικῆς ἐντελῶς διατετηρημένης.

Ὅλη δὲ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὄρους φαίνεται ὡς παθοῦσα ὑπὸ ἡφαιστίου τινος βιαίας ἐνεργείας, καθότι εἶναι κατασχισμένη εἰς βαθείας χαράδρας, καὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀπαντῶνται τμήματα κισσήρεως ἐπί τινος θέσεως ἀναδιδούσης ὀσμὴν θείου. Ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους εἶναι σχεδὸν ἐπίπεδος, σχήματος τετραγωνικοῦ ἡ βάσις τοῦ ὁποίου εἶναι 200 ὑαρδῶν μήκους, τὸ δὲ ὕψος 300 περίπου. Αἱ τρεῖς δὲ κορυφαὶ τοῦ τριγώνου σχηματίζουσι τρεῖς ἀκρωρείας, τὰς ὁποίας δύναταί τις καὶ μακρόθεν νὰ διακρίνῃ ἐν εὐδίᾳ. Ἡ ἐπὶ τῆς κορυφῆς χιὼν εἶναι ξηρὰ ὡς κόνις, καὶ περιπατῶν τις βυθίζεται ἐν αὐτῇ μέχρι κνημῶν. Ἡ ἰδέα δὲ τῶν ἀναβάντων εἶναι ὅτι ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους ἦν ποτε κρατὴρ, ὅστις σβεσθεὶς ἔπειτα, ἐπληρώθη ὑπὸ χιόνος.

Εἶναι τὸ μεῖζον τοῦτο ὄρος τοῦ Ἀραρὰτ ὕψους 17,323 ποδῶν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καὶ 14,300 ποδῶν καὶ ἐπέκεινα ἀπὸ τῆς πεδιάδος· τὸ ὕψος δὲ τοῦ Κώνου ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς κορυφῆς ὑπολογίζεται περὶ τὰς 6,000 ποδῶν, τοῦ δὲ ἐλάττονος Ἀραρὰτ ὕψος εἶναι 13,093 ποδῶν ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

ΠΟΙΚΙΛΑ.

—

Ἡ συμβουλὴ τῆς καμπάρας.—Μίαν φορὰν ὑπῆρχεν εἷς νέος, ὅστις εἶχεν ἀποφασίσει νὰ νυμφευθῇ· ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπαναπαύσῃ τὴν συνείδησίν του ἠθέλησεν ἵνα συμβουλευθῇ φρόνιμόν τινα καὶ πολύπειρον φίλον του. Ὑπῆγε λοιπὸν καὶ τὸν εὗρε.

— Ἀγαπῶ μίαν νέαν καὶ τὴν θέλω γυναῖκά μου. (λέγει).

— *Πάρε την.* (ἀποκρίνεται ὁ φίλος του).

— Ἀλλ' οἱ γονεῖς μου δὲν τὴν νοστιμεύονται καὶ δὲν θέλω νὰ τοὺς λυπήσω.

— Μὴ τὴν πάρῃς λοιπόν.

— Ἂν δὲν τὴν πάρω, θὰ ἤμαι δυστυχὴς ἐν ὅσῳ ζῶ.

— *Πάρε την.*

— Τὸ κακὸν εἶναι ὅτι εἴμεθα καὶ οἱ δύο πτωχοί, καὶ δὲν ἠξεύρω πῶς θὰ τὴν ζήσω, ἐὰν τὴν πάρω, διότι εἶναι καλομαθημένη.

— Μὴ τὴν πάρῃς.

— Ἀλλὰ μὲ ἀγαπᾷ καὶ τὴν ἀγαπῶ· θὰ ἐργασθῶ καὶ θὰ ζήσωμεν.

— *Πάρε την.*

— Ἂν ὅμως ἀποκτήσωμεν οἰκογένειαν τί θὰ γείνῃ ; πῶς νὰ τὴν πάρω χωρὶς λεπτόν;

— Μὴ τὴν πάρῃς.

— Ἀλλ' εἶναι τόσον εὔμορφη καὶ καλή!

— *Πάρε την.*

— Φοβοῦμαι ὅμως μὴ μὲ κατηγορήσῃ ὁ κόσμος ἂν τὴν πάρω.

— Μὴ τὴν πάρῃς.

— Μὰ τί ἀδελφέ! ὅλο *πάρε την, μὴ τὴν πάρῃς*! . . . Δός μοι τοὐλάχιστον μίαν συμβουλὴν σωστὴν κομματάκι. Εἰπέ μοι, παραδείγματος χάριν, τί θὰ ἔκαμνες σύ, ἐὰν ἦσο εἰς τὴν θέσιν μου.

— Ἄκουσον, φίλε μου. Ὅ,τι καὶ ἂν σὲ συμβουλεύσω ἐγὼ δὲν ἀξίζει. Ἰδοὺ τί θὰ ἔκαμνα ἐὰν ἤμην εἰς τὴν θέσιν σου. Ὅταν σημάνῃ ὁ *ἑσπερινὸς* θὰ ἐπήγαινα εἰς τὸν αὐλόγυρον τῆς ἐκκλησίας, καὶ θὰ ἔκαμνα ὅτι μοῦ εἴπῃ ἡ καμπάνα.

— Ἀλλ' ἡ καμπάνα δὲν ὁμιλεῖ!

— Πῶς ! δὲν ὁμιλεῖ ; ὁμιλεῖ εἰς ὅποιον ἠξεύρει νὰ τὴν ἀκούσῃ. Πήγαινε καὶ δοκίμασε. (ὁ μελλόνυμφος ἀνεχώρησε).

Ἀκριβῶς τότε ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τοῦ *ἑσπερινοῦ*, καὶ ὁ νέος πορεύεται πρὸς τὴν ἐκκλησίαν. Ἀρχίζει νὰ σημαίνῃ καὶ ὢ! τοῦ θαύματος! Ἡ καμπάνα ὁμιλεῖ τῳόντι. Τίγκ, τόγκ, τίγκ, *νὰ τὴν πάρῃς*, τίγκ, τόγκ, τίγκ, *νὰ τὴν πάρῃς, νὰ τὴν πάρῃς* . . . τόγκ, τίγκ, τόγκ, *νὰ τὴν πάρῃς, νὰ τὴν πάρῃς, νὰ τὴν πάρῃς*.

Τρέχει ἀμέσως ὁ καλός σου, εὑρίσκει τὴν νύμφην, τῇ δίδει τὸν λόγον του, καὶ μετὰ ὀλίγας ἡμέρας τελοῦνται οἱ γάμοι. Ἐννοεῖται ὅτι σὺν τοῖς ἄλλοις ἦτο προσκεκλημένος καὶ ὁ φίλος του, πρὸς ὃν ἐξέφρασεν ὁ γαμβρὸς τὴν ἄπειρον εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν συμβουλήν του. Τὸν ἤθελε μάλιστα καὶ *κουμπάρον*, ἀλλ' ἐκεῖνος μὲ κανένα τρόπον δὲν συγκατένευσε.

—

ΕΘΗ ΥΠΑΝΔΡΕΙΑΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΘΝΩΝ.

ΝΕΑ ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

—

Πομπὴ τῆς νύμφης.

Ἡ νύμφη μετὰ τῆς φατρίας της ἀφοῦ συγγευματίσουν, ἐξέρχονται, ὀλίγον μετὰ μεσημβρίαν, καὶ μὲ πομπήν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γαμβροῦ. Ἡ τελετὴ συνήθως διαρκεῖ τρεῖς ἢ περισσοτέρας ὥρας. Τὰ πρῶτα ἄτομα ἢ (πρόσωπα) μεταξὺ τοῦ κόμματος τῆς νύμφης εἶναι πολλαὶ ὑπανδρευμέναι συγγενεῖς καὶ φίλαι αὐτῆς καὶ πολλαὶ ἄλλαι παρθένοι. Τότε ἀκολουθοῦν τὴν νύμφην, καὶ περιπατοῦν ἐπὶ ἑνὸς ἀνακλίντρου (παπρᾶ) μεταξωτοῦ, ἐκ ζωηροῦ χρώματος, ἢ ἐκ δύο χρωμάτων μὲ πλατείας σειράς. Ἡ ἐσθὴς τῆς νύμφης καλύπτει ὁλοκλήρως τὸ ἄτομόν της. Αὕτη εἶναι ἐξ ὁλοκλήρου κεκαλυμμένη μεθ' ἑνὸς ἐρυθροῦ πέπλου, ἐκ κασεμίρου, ἢ μετ' ἄσπρου καὶ κιτρίνου. Ἐπὶ τῆς κεφαλῆς της φέρει ἓν μικρὸν σκιάδιον ἐκ χονδροῦ χάρτου, ἢ ἓν στέφανον. Ὁ πέπλος καλύπτει τοῦτο, καὶ κρύπτει τὰ πλουσιώτερα ἄρθρα τῆς ἐσθῆτός της, τοῦ προσώπου της, τῶν κοσμημάτων της; κτλ. Ἐκτὸς σταθερῶν κοσμημάτων, ἓν γίνεται, τῶν ἀδαμάντων, καὶ σμαραγδίων, ἐγγιζόντων εἰς τὸ μέρος τοῦ πέπλου ὃς καλύπτει τὸ μέτωπον αὐτῆς. Ἡ τελετὴ συνοδεύεται ἀπὸ κόμμα μουσικῶν, καὶ ἀπὸ ἓν δεύτερον κόμμα ὀπισθοφυλακῆς.

——

ΙΝΔΟΣΤΑΝ.

Τελετὴ γαμβροῦ ἐν καιρῷ νυκτός.

Εἰς τὰς ὑπανδρείας τῶν ἀνδρῶν συγκριτικῶς ἡ τελετὴ γίνεται μεγαλειτέρα. Ἐν καιρῷ νυκτὸς καὶ εἰς μίαν τυχηρὰν ὥραν, ὁ γαμβρὸς πολυτελῶς ἐνδεδυμένος, ὁδηγεῖται ἐντὸς ἑνὸς φορείου βασιλέων, ἢ μεγιστάνων πρὸς τὴν κατοικίαν τῆς νύμφης· Οἱ ὀνομαζόμενοι φανοί, τοὺς ὁποίους φέρουν οἱ ὑπηρέται, εἶναι ἓν

στρογγύλον ἐπίμηκες σῶμα ἐκ ῥακῶν, δεδεμένον μὲ χαλκίνους κρίκους καὶ βεβρεγμένον μ' ἔλαιον· ἄλλοι δὲ κρατοῦν ὀᾶδας καὶ δοχεῖα ἐμπεριέχοντα ἔλαιον. Ἕκαστος αὐτῶν λαμβάνει πρόνοιαν χύνων ἀκαπαύστως εἰς τοὺς φανούς, καὶ οὕτω διατηρεῖται ἡ φλὸξ καίουσα.

ΣΕΡΒΙΑ.

Πομπὴ γάμου.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ριγάνου, οἵτινες ζῶσιν ἐμπορευόμενοι μὲ τὰς γειτονικὰς ἐπαρχίας τῆς Τουρκίας, ἀνήκουσι πρὸ πάντων εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν, καὶ φυλάττουσι τὰ ἔθιμα καὶ τὴν γλῶσσαν τῶν προπατόρων των, κυρίως εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν. Παράταξις γίνεται καθ' ὁδὸν ἤτοι ὑποδοχὴ μετ' ἐκπυρσοκροτήσεων καθ' ἣν ὥραν ἐπιστρέφει τὸ νέον ζεῦγος ἐκ τῆς ἐκκλησίας.

ΚΙΝΑ.

Ὁ γαμβρὸς εἶναι τριάντα χρόνων, ἡ δὲ νύμφη εἴκοσι· τὸ δωμάτιον ἐν τῷ ὁποίῳ γίνεται ἡ ὑποδοχὴ εἶναι καθαρὸν καὶ διακεκοσμημένον. Μία καθέκλα, ἡ ὁποία εἶναι διὰ τὴν νύμφην, φέρεται μ' ἀρκετὸν μεγαλεῖον ἐντὸς τοῦ δωματίου· παραπετάσματα λαμπρὰ κοσμοῦσιν αὐτήν· ἐν αὐτῇ λοιπὸν κάθηται ἡ νύμφη καὶ ὑπὸ μιᾶς τροφοῦ συντροφευομένη· παρ' αὐτῇ δὲ σύρονται καὶ τὰ παραπετάσματα τῆς καθέκλας. Ἡ δὲ νύμφη φέρει ἐν στρογγύλον ἐπίμηκες σῶμα κεντητόν, τὸ βαρβάρως λεγόμενον (μπουρμάν)καὶ μίαν ζώνην πορφυρᾶν μεταξίνην περικυκλοῦσαν τὴν μέσην της· ἡ κεφαλήτης εἶναι στεφανωμένη μὲ μίανμίτραν ψευδοκεκοσμημένην ἐπὶ τοῦ μεταυχενίου της (shigni) φέρει ἐρυθρὰ ἄνθη, καὶ μίαν μεταξίνην καλύπτραν (voili) ἐὺ ποδῶν μήκους καὶ καθ' ὁλοκληρίαν κρύπτουσαν τὸ πρόσωπόν της. Ὁ γαμβρὸς δ' ἔρχεται μετὰ μεσημβρίαν ἀπὸ ἓν παραπλάγιον δωμάτιον εἰς ἐκεῖνο ἔνθα μέλλει νὰ γείνῃ ἡ τελετή, συνοδευόμενος ὑφ' ἑνὸς Κυρίου τῆς ὑποδοχῆς μετὰ ἀνημμένου φανοῦ εἰς κάθε μίαν χεῖρά του. Ἱστάμενος πλησίον μιᾶς τραπέζης, λαμβάνει τρία καιόμενα ξύλα εἰς τὰς χεῖράς του, καὶ ἀποκρινόμενος εἰς τὰς ἐρωτήσεις ἑνὸς ἱερέως προσκυνεῖ ἐπανειλλημένως εἰς ἓν ἅγιον λείψανον, εἰς εἰδωλον, καὶ εἰς μερικὰς προπατορικὰς εἰκόνας κρεμαμένας ἐπὶ τοῦ τοίχου. Ἡ νύμφη τίθεται εἰς τὸ πλάγιον αὐτοῦ, ὡς καὶ ἡ ἀκόλουθος αὐτῆς γραῖα τροφός, ἡ ὁποία πρὸς τούτοις κρατεῖ μίαν μικρὰν πορφυρᾶν σημαίαν εἰς τὴν χεῖρά της κυματίζουσαν καὶ κάμνει τοὺς αὐτοὺς σεβασμούς.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.)

Λουδοβίκος ὁ 14ος περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ ὑπῆρξε δυστυχέστατος· καὶ ὅμως κατὰ τὰς ἀτυχεῖς ἐκείνας ἡμέρας του ἀπένειμαν αὐτῷ τὸν τίτλον Μέγας· διότι περιστοιχούμενος ἐξωτερικῶς ὑπὸ μυρίων ἐχθρῶν ἐνισχυθέντων ἐκ τῆς ἀδυναμίας του, ἐστερημένος ἐσωτερικῆς βοηθείας, ὑπουργῶν καὶ στρατηγῶν, ἔμεινεν ἀκλόνητος, ἀτάραχος καὶ πάντοτε εὐελπις, τοῦθ' ὅπερ κατέστησεν αὐτὸν θαυμαστὸν εἰς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Ἐγνώριζε νὰ ταπεινώνηται μυστικῷ τρόπῳ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀναγνωρίζῃ τὴν δικαιοσύνην του, καὶ νὰ ἐπικαλῆται τὴν εὐσπλαχνίαν του χωρὶς νὰ ἐξευτελίζῃ τὸ ἀτομόν του καὶ τὸ στέμμα του εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων. Τοὐναντίον ἐξέπληξε τοὺς πάντας διὰ τοῦ αἰσθήματος τῆς μεγαλοψυχίας του, λατρεύων πάντοτε τὴν χεῖρα ἥτις τὸν ἔπληττεν.

Ἰδού τί ἔλεγε βλέπων τὸν θάνατον προσεγγίζοντα. «Ἐνόμιζον ὅτι ἦν δυσκολώτερον νὰ ἀποθάνῃ τις» καὶ πρὸς τοὺς ὑπηρέτας του «Διατί κλαίετε; μὲ ἐνομίσατε ἀθάνατον;» συνάμα δὲ ἐξηκο-

λούθει δίδων διαταγὰς περὶ πολλῶν πραγμάτων ἀκόμη καὶ περὶ τῆς ἐπικιδείου αὐτοῦ τελετῆς. Εἰς δὲ τὸν διάδοχόν του ἔλεγε κατὰ τὴν κρίσιμον ἐκείνην στιγμὴν τὰ ἑξῆς:

«Μετ' ὀλίγον γίνεσαι βασιλεὺς μεγάλου βασιλείου. Πρὸ πάντων σὲ συνιστῶ νὰ μὴ λησμονήσῃς ποτὲ τὰ πρὸς τὸν Θεὸν χρέη σου, ἐνθυμήθητι ὅτι εἰς αὐτὸν ὀφείλεις πᾶν ὅ,τι εἶσαι.

Προσπάθησον νὰ διάγῃς ἐν εἰρήνῃ μὲ τοὺς γείτονάς σου. Ἠγάπησα ὑπερβολικῶς τὸν πόλεμον· μή με μιμῆσαι ὡς πρὸς τοῦτο, ὡς καὶ ὡς πρὸς τὰς μεγάλας δαπάνας τὰς ὁποίας ἔκαμον. Συμβουλεύθητι ἄλλους περὶ οὗ τινος δήποτε καὶ ἂν πρόκηται, καὶ προσπάθησον νὰ εὕρῃς τὸν καλλίτερον διὰ νὰ τὸν ἀκολουθῇς πάντοτε. Ἀνακούφισον τοὺς λαούς σου ὅσον δύνασαι ἐγκαίρως, καὶ κάμνε ὅ,τι ἐγὼ δυστυχῶς δὲν ἠδυνήθην νὰ πράξω» κτλ

—

Ὑποία ἀλληλουχία μεταξὺ τῶν τοῦ Θεοῦ πλασμάτων! Ἐν τῇ παντοδυναμίᾳ αὐτοῦ ὁ Πλάστης οὐδὲν ἔπλασεν ἄνευ σκοποῦ. Καὶ αὐτὰ τὰ ἔντομα, τὰ ὁποῖα ἀνοήτως φερόμενος ὁ ἄνθρωπος πολλάκις φονεύει, χωρὶς οὐδ' αὐτὸς νὰ γνωρίζῃ τὸ διατί, καὶ τὰ ἔντομα αὐτὰ ἔχουσι τὸν προορισμόν των, κληθέντων τῶν πλείστων, ὅπως παράσχωσιν αὐτῷ ἐκδούλευσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔχουσι τὴν ἰδιότητα νὰ φωσφορῶσιν ἐν τῇ σκοτίᾳ· καὶ πετόμενα μὲν καταλείπουσι λαμπρὰν τροχιάν, ἀναπαυόμενα δὲ φωτίζουσι τὸ μέρος ἔνθα ἵστανται. Τὰ ἔντομα ταῦτα πολλαχοῦ, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοὺς τροπικοὺς τῆς Ἀμερικῆς δίδουσι τόσον πολὺ φῶς, ὥστε ἀντικαθιστῶσι τὰς παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει λυχνίας. Θέτοντες ἐν ἢ περισσότερα ἐξ αὐτῶν εἰς μικροὺς κλωβοὺς ἐκ ξύλου ἢ ὑάλου, οὓς χρεμῶσιν ὡς λυχνίας ἐν τοῖς οἴκοις, ἢ, θέτοντες τὸν κλωβὸν αὐτὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ θαλάμου οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν ἐκείνων δύνανται νὰ γράφωσι, νὰ ἀναγινώσκωσι, καὶ τὴν νύκτα καθήμενοι νὰ ἐργάζωνται ἐλευθέρως περὶ αὐτόν, νὰ περιφέρωνται εἰς τὰς ὁδοὺς, προσαρτῶντες εἰς τὰ ὑποδήματά των δύο τοιαῦτα ἔντομα, ἵνα φωτίζουσιν ἀντὶ λυχνίας ἐν τῷ σκότει καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἡ παράδοξος αὕτη ἰδιότης τῶν ἐντόμων τούτων τοῦ νὰ φωσφορῶσιν ἐν τῇ σκοτίᾳ μένει εἰσέτι ἀνεξήγητος.

—

Ξενοδόχος τις, προτιθεμένη νὰ λάβῃ νέαν τινὰ ὡς ὑπηρέτριαν, μετὰ πολλὰς πληροφορίας καὶ διαβεβαιώσεις περὶ ὅλων τῶν ἀπαιτουμένων προτερημάτων διὰ μίαν ὑπηρέτριαν προσβαλεν αὐτῇ ἐπὶ τέλους τὴν ἑξῆς ἐρώτησιν·

—Ἐὰν, εἶπεν, ἐνῷ ἐξέρχεσαι ἀπὸ τὸ μαγειρεῖον φέρουσα ἐπὶ πινακίου π ι φ τ έ κ ι α ὀλισθήσῃς καὶ σὲ πέσουν τὰ π ι φ τ έ κ ι α κατὰ γῆς τί θὰ κάμῃς;

Ἡ νέα μετά τινα λεπτὰ ἐνδοιασμοῦ·

— Ἐννοεῖτε, εἶπεν, ὅτι τὰ π ι φ τ έ κ ι α ταῦτα ἦσαν προωρισμένα δι' ὑμᾶς τὴν ἰδίαν, ἢ διὰ ξένους;

— Διὰ ξένους, ἀπήντησεν ἡ ξενοδόχος.

— Τότε λοιπὸν, εἶπεν ἡ νέα, ἴδοὺ τί θὰ κάμω· θὰ συλλέξω τὰ π ι φ τ έ κ ι α ἀπὸ τῆς γῆς μετὰ τοῦ ζωμοῦ αὐτῶν, καὶ θὰ τὰ προσφέρω εἰς τοὺς ξένους, χωρὶς ἐκεῖνοι νὰ γνωρίζουν τίποτε.

— Κάλλιστα, ἀπήντησεν ἡ ξενοδόχος· δύνασαι ἑπομένως, ἐὰν θέλῃς, νὰ ἀρχίσῃς ἀπὸ τῆς σήμερον τὴν ἐργασίαν σου.

—

Η ΛΕΞΙΣ ΠΑΣΣΑΣ.

Ἡ λέξις π α σ σ ᾶ ς σύγκειται ἐκ τῶν περσικῶν λέξεων πά »αὶ σάχ, αἵτινες σημαίνουσι «πόδες τοῦ σάχη» καὶ ἀναμιμνήσκουσιν ὅτι ὁ Κῦρος ἔδ δεν εἰς τὰς διαφόρους τάξεις τῶν λειτουργῶν αὐτοῦ τὰ ὀνόματα «πόδες, χεῖρες, ὀφθαλμοί,

ὦτα καὶ γλῶσσαι», οὕτως ὥστε οἱ ἐπιτετραμμένοι τὰ ἐσωτερικὰ τοῦ κράτους ἄρχοντες ἐπωνυμοῦντο «οἱ ὀφθαλμοί»· οἱ πράκτορες τῆς μυστικῆς ἀστυνομίας «τὰ ὦτα»· οἱ εἰσπράκτορες τῶν φόρων «αἱ χεῖρες». οἱ πολεμισταὶ «οἱ πόδες», καὶ οἱ δικασταὶ «αἱ γλῶσσαι τῆς δικαιοσύνης».

Εἰς τὴν μεγάλην λοιπὸν ταύτην ἀρχαιότητα ἀνέρχεται, κατά τινα φερέγγυον πιργαμηνήν, ὁ παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς ἐν χρήσει τίτλος τῶν πασσάδων.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ.

Οὕτω μετωνομάσθη ὑπὸ τοῦ Ἀμερικανοῦ πλοιάρχου Χώλλ πλοῖόν τι, τὸ ὁποῖον οὗτος ἐξελέξατο τὸ 1870, ὅπως ποιήσῃ ἐπιστημονικὰς ἐρεύνας εἰς τὰς κατὰ τὸν βόρειον πόλον θαλάσσας. Ὁ Ἀρκτοῦρος διασχίζων ἐν πλήρει πολικῇ θαλάσσῃ πελωρίους πάγους νῦν μὲν περικυκλοῦντας αὐτὸν καὶ ἐπιπροσθοῦντας αὐτῷ τῆς ὁδοῦ, νῦν δὲ ἀναρρηγνυμένους, ἐκτινασσομένους εἰς μέγιστον ὕψος, καταπίπτοντας βαρυγδούπους χαλαζηδὸν καὶ κατασυντρίβοντας τὰ πάντα, κατώρθωσε νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς ογδοηκοστῆς δευτέρας μοίρας. Μετὰ ἀπρόοπτον καὶ μυστηριώδη θάνατον τοῦ πλοιάρχου Χώλλ ὁ Ἀρκτοῦρος ἤρξατο ἀναπλέων πελάγιος διευθυνόμενος πρὸς νότον.

Κατὰ τὸν πλοῦν αὐτοῦ ὑπέστη πολλὰς βλάβας· κῦμα δέ τι ἀνέτρεψεν αὐτὸν πρὸς στιγμὴν ὁλοσχερῶς· φόβος πανικὸς κατέλαβε τοὺς ἐντός· οἱ πάντες καταφεύγουσιν ἐπί τινος πλέοντος πάγου. Μετ' ὀλίγον ὅμως θραῦσις φοβερὰ ἐπέρχεται τοῦ πάγου τούτου, συνεπείᾳ τῆς ὁποίας τρεῖς ναῦται ἀπωλέσθησαν οἰκτρῶς ἐν τῷ ὠκεανῷ. Οἱ διασωθέντες κατορθόνουσι νὰ καταφύγωσιν εἰς σχεδίαν ἐκ πάγου ἔχουσαν περιφέρειαν ὡς ἓξ χιλιάδων μέτρων· ἐπὶ τῆς σχεδίας ταύτης ἀνέλκουσι τὰς λέμβους των, τὰς ὁποίας κατώρθωσαν νὰ διασώσωσι καὶ τὰς ὁποίας εἶχον ὑπερπληρώσει τροφῶν. Πολλάκις δὲ αἱ λέμβοι αὗται ἐγίνοντο αἴτιον τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀπελπισίας τοῦ πληρώματος, διότι διαρρηγνυμένου τοῦ πάγου, ἐφ' οὗ εὑρίσκοντο, οἱ πάντες ἐθεώρουν αὐτάς τε καὶ τὰς ἐν αὐταῖς τροφὰς διὰ παντὸς ἀπολεσθείσας. Θάνατος ἐκ πείνης ἐπηπείλει τὸ πλήρωμα ὁλόκληρον, ὅτε οἱ μεταξὺ αὐτοῦ Ἐσκιμὼ ἀπελθόντες εἰς τὴν παραλίαν πρὸς ἄγραν φωκῶν κατώρθωσαν νὰ ἀγρεύσωσι μίαν, ἐξ ἧς ἐπορίσθησαν ἔλαιον.

Χαρὰ ἀπερίγραπτος κατέλαβε τοὺς πάντας, μηδ' αὐτῶν τῶν κυνῶν ἐξαιρουμένων, ὅτε εἶδον τὴν τροφοφόρον λέμβον, ἣν πρὸ ὀλίγου εἶχον ἀπολέσει· σώαν, τῶν κυνῶν ἑλκόντων δύο δὲ τῶν τοῦ πληρώματος ὄπισθεν ὠθούντων, ἡ λέμβος ἀνεσύρθη καταπεφορτισμένη οὖσα πολυτίμων καὶ ἀνεκτιμήτων διὰ τὸ πλήρωμα θησαυρῶν, τῶν τροφῶν δηλονότι. Τότε ἐκ τοῦ πάγου ἐκείνου, κινδυνεύοντος ἀδιαλείπτως ἵνα κατακερματισθῇ καὶ διαλυθῇ ὁλοσχερῶς, κατορθόνουσι νὰ μετοικίσωσιν εἰς ἄλλον ἀσφαλέστερον, εὐρύτερον καὶ ὑψηλότερον πάγον, ἔνθα κατασκευάζουσι καλύβας ἐκ χιόνος· πρὸς φωτισμὸν θέρμανσιν καὶ μαγείρευμα μετεχειρίζοντο τὸ ἔλαιον τῆς φώκης, ἣν πρὸ ὀλίγου οἱ Ἐσκιμὼ εἶχον ἀγρεύσει πληρόνοντες διὰ τοῦ ἐλαίου τούτου πελωρίους λυχνίας, κατασκευασθείσας ἐκ τῶν πυξίδων τῶν τετσιχευμένων κρεάτων· ἀντὶ θρυαλλίδος μετεχειρίζοντο τεμάχια σχοινίου. Μετὰ ταῦτα ἤρξαντο τῆς καταριθμήσεως καὶ ἀποταμιεύσεως τῶν ὑπολειπομένων ἔτι αὐτοῖς τροφῶν· εὑρέθη δὲ ὅτι αἱ τροφαὶ αὗται μόλις ἤρκουν αὐτοῖς διὰ τρεῖς μῆνας, ἑπομένως ἦν ἀνάγκη νὰ σκέπτωνται σπουδαίως περὶ ποσισμοῦ τροφῶν καὶ διὰ τρεῖς τοὐλάχιστον ἄλλους μῆνας, ἤτοι μέχρι τέλους ἀπριλίου, ὅτε ὁ ἐφ' οὗ εὑρίσκοντο πάγος, παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τῶν διαλυομένων μικρῶν πάγων, θὰ ἠδύνατο νὰ μετακομίσῃ αὐτοὺς εἰς

τάς πρὸς νότον θαλάσσας, καθ' ἃς πλανῶνται συνήθως οἱ φαλενοθῆραι. Ἀπέρχονται λοιπὸν πρὸς ἄγραν φωκῶν, ἀλλὰ δὲν ἐπιτυγχάνουσι τοῦ ποθουμένου· ὡς ἐκ τούτου δὲ ἀναγκάζονται νὰ ἐλαττώσωσι τὸ σιτηρέσιον τοῦ πληρώματος· ἀλλ οἱ ναῦται γογγύζουσιν, ἀπειθοῦσι φονεύουσι δύο τῶν κυνῶν, καὶ καταβροχθίζουσιν αὐτοὺς ὠμοὺς ἐν ἀκαρεῖ· ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ληφθῇ φροντὶς διότι οἱ κύνες ἦσαν αὐτοῖς χρησιμώτατοι.

(ἕπεται τὸ τέλος).

ΠΟΙΗΣΙΣ.

ΕΚΕΙΝΗ.

Ῥεμβώδης χθὲς ὑπὸ σκιὰν πλατάνου ἐκα-
[θήμην
καὶ ἐσκεπτόμην τὴν ζωήν — τί εἶμαι καὶ
[τί ἤμην,
κ' εἰς τῆς νυκτὸς τὴν σιωπὴν κ' εἰς τοῦ
[Βορρᾶ τὸν στένον
τὰ δάκρυ' ἀνεγίνωσκον τῶν παλαιῶν μου
[χρόνων.

—

Καὶ ἐσκεπτόμην τὸν Θεὸν καὶ τοὺς λαμ-
[προὺς ἀστέρας
καὶ τὰς ὡραίας καὶ τερπνὰς τοῦ ἔαρος ἡ-
[μέρας
καὶ ἐσκεπτόμην τῆς ζωῆς τὰς τόσας τριχυ-
[μίας
καὶ ἀπεράντους ἔβλεπον ἐμπρός μου ἐρη-
[μίας.

—

Καὶ ἤκουον τὸν μυστικὸν ψιθυρισμὸν τῶν
[φύλλων
ὡς μελῳδίαν ν' ἀντηχῇ ὑπάρξεων ἀΰλων·
τὸ κῦμα πέραν εἰς ἀκτὴν ἀκόντιστον τὰ
[σπάνῃ
καὶ ὡς βαυκάλισμα γλυκὺ 'σ τὰ ὦτά μου
[τὰ φθάνῃ.

—

Καὶ ἔβλεπον τὸν οὐρανὸν ἀνέφελον ἐμπρός
[μου
τὰ μειδιᾷ μειδίαμα μυστηριώδους κόσμου,
τὴν βασιλίδα τῶν νυκτῶν λαμπρὰν καὶ
[γωνοβόλον
κυμαινομένην μεταξὺ ἀστέρων χρυσοβόλων.

Ἡ νὺξ διήρχετο ρεμβὴ ὠχρὰ καὶ σιωπῶσα
δάκρυα δρόσου εἰς τὴν γῆν κ' εἰς τὰ φυτὰ
[σκεπτῶσα.
Ἡ φύσις ὅλη εἰς τερπτὴν ἀγκάλην ἐκοιμᾶτο
καὶ μόνον που εἰς τοὺς δρυμοὺς πτηνόν τι
[ἐπλανᾶτο.

Ἐντὸς τοῦ στέγνου τοῦ λάμπρου τῆς ἀργυ-
[ρᾶς Σελήνης
ἐκατοπτρίσθη αἰφνίδιον τὸ πρόσωπόν ἐ-
[κείνης·
γλυκείας αὔρας ἡ πνοὴ μ' ἐρρίπιζε τὴν
[κόμην
κ' ἐγὼ ἐνόμιζον αὐτῆς πως ἔτι ἐθεώμην.

—

Καὶ λησμονῶν τοὺς οὐρανοὺς τὴν γῆν καὶ
[τοὺς αἰθέρας,
τὸν κόσμον ὅλον καὶ αὐτοὺς τοὺς φωτει-
[νοὺς ἀστέρας
οὐδέν τι ἄλλο ἔβλεπον ἐνώπιόν μου ἢ τὴν
μορφὴν ἐκείνης!

Γ. Η. ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ.

ΑΙΝΙΓΜΑ ΙΒ'.

Ἐκ χρόνων ἀρχαιότητος ἀνάκτορα στολίζω
κ' ἐγὼ 'σ τὰ δάση ὑρίσκομαι καὶ τὰ φου-
[νὰ πλουτίζω.
Εἰς τὴν ζωήν σου, φίλτατε, σοὶ εἶμαι εὔκο-
[σμία,
ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν θάνατον τιμὴ καὶ συν-
[τροφία.
Τὸ ὅλον δέ, νεάνιδος ὄνομα ἂν θέλῃς,
τέσσαρας ἔχον συλλαβάς, σκέφθητι καὶ θὰ
[μ' εὕρῃς.

Ι. ΠΑΡΙΣΗΣ.

Λύσις τοῦ ΙΒ'. αἰνίγματος τὸ στοιχεῖον Ο.

—

Τὰ ὀνόματα τῶν λυτῶν τοῦ ιϐ'. αἰνίγματος ἐπιφυλαττόμεθα νὰ καταχωρήσωμεν εἰς τὸ ἑπόμενον φυλλάδιον.

ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Ἐν σελίδι **191**, στήλῃ α'. γραμμῇ τετάρτῃ μετὰ τὰς λέξεις *κἂν διότι παρελείφθη ἡ* γραμμὴ εἶσαι ἐνάρετος, εἴτε διότι . . . . » Ἐν σελ. **188**, στήλῃ β'. γραμμῇ ὀγδόῃ ἄνωθεν, ἀνάγνωθι *Πετράρχου* ἀντὶ Πατριάρχου.

ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΕΣ ΜΟΥΣΑΙ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ.

Εὐμουσίαν ἀσκεῖν.
(Εὐριπ.)

ΕΤΟΣ Α'. | **15 Σεπτεμβρίου 1878.** | *ΑΡΙΘΜΟΣ* **12.**

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Λήγει σήμερον ἐν τῷ δωδεκάτῳ τούτῳ φυλλαδίῳ ἡ πρώτη ἑξαμηνία τῶν ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΩΝ ΜΟΥΣΩΝ.

Κατὰ καθῆκον δημοσίᾳ ἀνομολογοῦμεν ὅσας ὀφείλομεν χάριτας τοῖς ἠθικῶς τε καὶ ὑλικῶς ἄχρι τοῦ νῦν συντελοῦσιν εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ καί, προβαίνοντες ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φυλλαδίου εἰς τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἑξαμηνίαν, ἀγγέλλομεν τοῖς φιλομούσοις συνδρομηταῖς ὅτι, τὸ μὲν ἡ πρὸς τελειοποίησιν τοῦ συγγράμματος προθυμία ἡμῶν, τὸ δὲ ἡ μεγάλη τοῦ χαρτονομίσματος ὑποτίμησις ἠνάγκασαν ἡμᾶς νὰ μεταβάλωμεν τὸ εἶδος τῆς συνδρομῆς, ὁριζομένης ἀπὸ τοῦδε, ἐν μὲν Κωνσταντινουπόλει ἐτησίως εἰς δέκα ἀργυρᾶ μετζίδια, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις εἰς τρία καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ εἰς δεκαπέντε φράγκα. Φρονοῦμεν δ' ὅτι ἡ κατεπείγουσα ἀνάγκη, ὑφ' ἧς πιεζόμεθα πρὸς τὸ μέτρον τοῦτο, θέλει προσηκόντως ἐκτιμηθῇ ὑπὸ τῶν καλῶς χρηστόντων τὰ πράγματα· ὅθεν, ἐλπίζοντες ὅτι καὶ ἐφεξῆς γενναίως θέλει ὑποστηρίζεσθαι ἡ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν, δὲν θέλομεν διστάσει ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς φυλλαδίου νὰ μεταρρυθμίσωμεν οὐσιωδῶς τὰς ΕΛΙΚΩΝΙΑΔΑΣ ΜΟΥΣΑΣ.

Οἱ Ἐκδόται.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΠΥΘΑΓΟΡΑ.

(Συνέχεια· ὅρα ἀριθ. 11).

Ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Εὐφράτου ὁ Πυθαγόρας ἔμαθε νὰ παίζῃ μὲ τὰς σειρὰς καὶ τοὺς συνδυασμοὺς τῶν ἀριθμῶν καὶ ἐσυνήθισε νὰ ζητῇ τοὺς ἀπροόπτους καὶ μυστηριώδεις αὐτῶν νόμους. Πρὸ αὐτοῦ οὐδαμοῦ γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀριθμητικῆς, ὡς περὶ ἐπιστήμης τινός· ὁ ὑπολογισμὸς θεωρεῖται ὡς χυδαῖόν τι, τοῖς ἐμπόροις μόνον χρήσιμον, κατόπινδ' αὐτοῦ ἡ τῶν ἀριθμῶν ἐπιστήμη εἰσέβαλε εἰς τὴν μουσικὴν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μεταφυσικήν. Ἀλλ' ἆρά γε ἡ Ἰνδία καὶ Κίνα συνετέλεσαν κατά τι εἰς τὴν ἀνά-

πτυξιν τῆς ἀρχετύπου ἀριθμητικῆς; Ὁ κ Κάντωρ φρονεῖ ὅτι κοιτὶς αὐτῆς ἐγένετο μᾶλλον ἡ Βαβυλὼν καὶ ὅτι αἱ ἀνακαλύψεις αὐτῆς προὐχώρησαν πέραν τῶν Ἰμαλαΐων καὶ εἰς τὴν κεντρώαν ἐπικράτειαν καὶ εἰςήχθησαν εἰς τὸν ἑλληνικὸν κόσμον διὰ τοῦ Πυθαγόρα. Ἐκ τῆς τοσοῦτο προκεχωρηκυίας ἀριθμητικῆς τῆς πυθαγορείας Σχολῆς, εἶνε βεβαίως ἀδύνατον νὰ ἐκτιμήσωμεν καθαρῶς τί ἐπενόησεν αὐτὸς ὁ διδάσκαλος, καὶ τί εἶχον ἐπινοήσει αἱ ἀσσυριακαὶ σχολαί. Δὲν λέγομεν ὑπερβολὴν δηλοῦντες ὅτι ἡ τελευταία αὕτη ἀριθμητικὴ ἦτον ἤδη λίαν λελεπτολογημένη καὶ εἰ ἔξεστιν εἰπεῖν, λίαν ἰδεώδης. Ἐκ τῶν συνήθων ἀριθμητικῶν ἢ γεωμετρικῶν ἀναλογιῶν εἶχε λ. χ. ὑψωθῆ εἰς τὴν καλουμένην ἁρμονικὴν ἀναλογίαν, ἥτις εἶναι συνδυασμὸς τῶν μεγεθῶν, μηδεμίαν ἔχουσα καθημερινὴν χρῆσιν, ἀλλὰ μόνον κεκτημένη ἐξαιρέτους ἰδιότητας, ἱκανὰς νὰ τέρπωσι τὴν ἔμφυτον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος αἰσθητικήν. Ὁ Πυθαγόρας καὶ ἡ Σχολὴ αὐτοῦ σφόδρα ἠσμένιζον ἀνερευνῶντες τὰς ἰδιότητας τῶν ἀριθμῶν, τὰς ὅλως ἀσχέτους πρὸς τὸ σύστημα τῆς ἀριθμήσεως. Ἠγάπων προσέτι νὰ καθιστῶσι σειρὰς ἀριθμῶν καὶ νὰ συνάπτωσι τὰ πέρατα αὐτῶν διά τινος ἰδιαιτέρου νόμου. Διέκρινον τοὺς πρώτους ἀριθμούς, οὓς ἐκάλουν γραμμικούς, διότι ἕνα μόνον παράγοντα ἔχοντες, παριστῶσι γεωμετρικῶς μήκη· τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἐπιφανειῶν, ἤτοι τοὺς ἐσχηματισμένους ἐκ τοῦ γινομένου δύο παραγόντων· τοὺς ἀριθμοὺς τοῦ ὄγκου ἢ τοὺς ἔχοντας τρεῖς διαστάσεις (ἤτοι τρεῖς παράγοντας). Εἶχον ἀνακαλύψει ἐν ταῖς σειραῖς τῶν ἀριθμῶν σχέσεις τὰ μάλιστα περιέργους, οἷα ἡ ἐκφραζομένη ὑπὸ τοῦ ἐπανθήματος τοῦ Θυμαρίδου, ἀμέσου μαθητοῦ τοῦ Πυθαγόρα. Ἐγίνωσκον τοὺς καλουμένους τετραγωνικοὺς ἀριθμούς, τοὺς τριγωνικούς, τοὺς πυραμειδοειδεῖς κτλ. Διὰ τῆς ἀναλύσεως τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀριθμῶν ὁ Πυθαγόρας ἦλθη εἰς τὸ περίφημον αὐτοῦ γεωμετρικὸν θεώρημα τοῦ τετραγώνου τῆς ὑποτεινούσης. Παρατηρήσας ὅτι τὸ κεφάλαιον τοῦ 9 (τετρ. τοῦ 3) καὶ 16 (τετραγ. τοῦ 4) εἶνε ἴσον πρὸς 25 (τετρ· τοῦ 5), ἀνεζήτησε τὴν γεωμετρικὴν ἐξήγησιν τῆς ἰδιότητος ταύτης ἐν τῷ ὀρθογωνίῳ τριγώνῳ, οὗ αἱ τρεῖς πλευραὶ εἶνε ἴσαι πρὸς 3, 4 καὶ 5. Ἀκολούθως ἐξηκρίβωσεν ὅτι ἐν πᾶσι ποῖς ὀρθογωνίοις τριγώνοις, οἱονδήποτε κἂν ἔχωσι τὸ μῆκος τῶν πλευρῶν, τὸ τετράγωνον τῆς ὑποτεινούσης εἶνε ἴσον τῷ ἀθροίσματι τῶν τετραγώνων τῶν δύο ἄλλων πλευρῶν. Φαίνεται τοὐλάχιστον ὡς λίαν πιθανὸν ὅτι ἡ ἀριθμητικὴ ἤγαγε τὸν Πυθαγόραν εἰς τὸ ὡραῖον τοῦτο θεώρημα, διότι δὲν γνωρίζομεν πλέον τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ γεωμετρικὴν ἀπόδειξιν, οἱ δὲ νεώτεροι γεωμέτραι ἀποδεικνύουσι αὐτὸ μυριαχῶς. Παρατηρῶν ἀντιστρόφως τὸ γεωμετρικὸν θεώρημα, κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν αὐτοῦ ὄψιν, ὁ Πυθαγόρας ἔφασεν εἰς τὰς ῥίζας τῶν ἀριθμῶν, αἵτινες δὲν εἶνε τέλεια τετράγωνα, ἤτοι κατήντησεν εἰς τὰς ποσότητας, αἵτινες καλοῦνται ἀνυπολόγιστοι, ἃς ἐὰν δυνάμεθα νὰ ἐκφράσωμεν δι' ἀριθμῶν καὶ ἃς ἡ ἐπιστήμη ἀναγκάζεται νὰ συμβολίζῃ δι' ἰδίου τρόπου. Τέλος, μελετῶν ἀλγεβρικῶς τὸ θεώρημα αὐτοῦ, ὁ Πυθαγόρας προήχθη νὰ ὁρίσῃ τὴν ἀ. ἐξίσωσιν τῶν ἀπροσδιορίστων τοῦ β'. βαθμοῦ, ἔδωκε δὲ μίαν λύσιν, μεθ' ἣν ὁ Ἀρχύτας, εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εὗρεν ἑτέραν. Ἡ ἁπλῆ δήλωσις τῶν προβλημάτων τούτων τρανῶς δεικνύει ὅτε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὁ Πυθαγόρας ἦγαγε, τρόπον τινά, τὴν ἀριθμητικὴν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο, εἰς ὃ σήμερον φθάνουσι μόνον αἱ ἔξοχοι διάνοιαι. Ὅλον σχεδὸν τὸ τῆς ἐπιστήμης τῶν ἀριθμῶν οἰκοδόμημα ἀνηγέρθη ὑπὸ τῶν χειρῶν ἑνὸς καὶ μόνου ἀνδρὸς καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ

θαυμάσωμεν διότι ἐκεῖνος, ὅστις ἠδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ τόσον βαθέως εἰς τὰ μυστήρια τοῦ ἀπολύτου μὲ ἀλείφου, ἐνόμισε τὸν ἀριθμὸν ὡς τὸ ὑπέρτατον, μυστηριώδες, θεῖον. Δὲν ἁρμοζει νὰ εἰσέλθωμεν ἐνταῦθα εἰς τὰς λεπτομερείας τῆς πυθαγορείας ἀριθμητικῆς· θέλομεν ὅμως νὰ ἐννοήσῃ μόνον ὁ ἀναγνώστης πῶς, ἐν τῷ Ἔργῳ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου, ἡ γεωμετρία καὶ ἡ ἀριθμητικὴ φαίνονται πάντοτε ἡνωμέναι καὶ πῶς διασαρηνίζονται ἀμοιβαίως καὶ πῶς γονιμοποιοῦνται. Ὁ Πυθαγόρας εἶδε μὲν τὸν ἀριθμὸν ἐν τῇ ἀφηρημένῃ αὐτοῦ ἀγνότητι, ἀλλ' ὁ ἑλληνικὸς αὐτοῦ νοῦς ἐπέτρεψεν αὐτῷ ν' ἀνακαλύψῃ τὴν γεωμετρικὴν καί, ὡς εἰπεῖν σωματικήν, ἔκφρασιν τῶν ἀριθμητικῶν ἰδιοτήτων. Ἐνταῦθα πράγματι ἔγκειται τὸ θαυμαστὸν καὶ ἀληθὲς πρότυπον τοῦ Ἔργου αὐτοῦ· ἄνευ αὐτοῦ ἡ τῶν ἀριθμῶν θεωρία ἤθελε μείνει στείρα καὶ ἀπολωλυῖα ἐν τοῖς κοσμογονικοῖς ὀνειροπολήμασι τῶν τοῦ Ζωροάστρου μαθητῶν.

Ἀλλά, καίπερ μὴ θέλοντες νὰ μειώσωμεν τὴν τῷ Ἕλληνι φιλοσόφῳ ὀφειλομένην εὐγνωμοσύνην, πρέπει οὐχ' ἧττον νὰ δικαιώσωμεν τὴν ἀσιατικὴν ἐκείνην ἐπιστήμην, ἐξ ἧς ἠδυνήθη δαψιλῶς ν' ἀρυσθῇ κατὰ τὴν ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ Εὐφράτου διαμονὴν αὐτοῦ. Δὲν δυνάμεθα λογικῶς νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Πυθαγόρας ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πλούτου ἤντλησε πᾶν ὅ,τι μετέπειτα ἀπετέλεσε τὴν ἑαυτοῦ διδασκαλίαν· ἄλλως τε δὲ ἡ κριτικὴ χορηγεῖ τὴν πειστήριον ἀπόδειξιν ὅτι ἰδέαι τινές, διὰ τοῦ Πυθαγόρου εἰς Ἑλλάδα εἰσαχθεῖσαι, ἦσαν καὶ ἐν Σινικῇ διαδεδομέναι. Ἂν ἁπλῶς καὶ μόνον περὶ γεωμετρικῶν προὔκειτο θεωρημάτων, ἠθέλομεν δυνηθῇ νὰ ἐννοήσωμεν ὅτι ὁ συλλογισμὸς ἠδύνατο νὰ ἀγάγῃ εἰς αὐτὰ συγχρόνως ἐν διαφόροις χώραις· ἀλλ' ἡ ἀπόδειξις γίνεται τελειοτέρα καὶ πληρεστέρα, ὅτι πρόκειται περὶ παραδόξων σκέψεων, αἵτινες ἀποτελοῦσί πως τὸ ἐναγὲς μίγμα τῆς πυθαγορείας διδασκαλίας καὶ ἃς ἐν τούτοις ἐπανευρίσκομεν ἔν τισι σινικοῖς συγγράμμασι.

1° Ἐκ τῶν περὶ τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀριθμῶν θεωριῶν αὐτῶν, οἱ Πυθαγόρειοι κατήντησαν νὰ νομίζωσι τὸν ἀριθμὸν 36 ὡς τὸ τοῦ κόσμου σύμβολον. Ἂν λάβωμεν τὸ ἄθροισμα τῶν τεσσάρων πρώτων ἀρτίων καὶ τῶν τεσσάρων πρώτων περιττῶν ἀριθμῶν, ἔχομεν τὸ ποσὸν 36.

2 1 ἀλλ' οἱ πρῶτοι 4 ἄρτιοι ἀριθμοὶ
4 3 δηλοῦσι τὰ 4 γνήσια ἢ ἐναγῆ
6 5 στοιχεῖα, ἐνῷ οἱ 4 πρῶτοι περι-
8 7 ριττοὶ παριστῶσι τὰ 4 οὐρά-

20ή 16 να ἢ καθαρὰ στοιχεῖα. Ἀπέδωκαν λοιπὸν μεγάλας ἰδιότητας τῷ ἀριθμῷ 36. Βραδύτερον ὁ Πλάτων ἐξεθρόνισε τὸν ἀριθμὸν τοῦτον χάριν τοῦ 40, ἀπαλείψας τὸ 5 ἐκ τῆς σειρᾶς τῶν ἀριθμῶν τῶν περιττῶν καὶ ἀντικαταστήσας τὴν σειρὰν 1,3,5,7 διὰ τῆς 1,3,7,9. Ὁ 5 εἶχε παραλειφθῇ ὡς ἡ πρώτη ἀρχή, ὁ νοῦς, ἡ ὑπερτάτη καὶ θεία διάνοια. Ἀλλὰ δὲν εἶνε ἐκπληκτικὸν ὅτι οἱ Σινικοὶ θεωροῦσι τὸν Φοχὶ ὡς ἐπινοητὴν τοῦ πρώτου συστήματος καὶ ὅτι ὁ Βουδάγγ, πατὴρ τοῦ αὐτοκράτορος Βουδάγγ (βασιλεύσαντος περὶ τὸ 1120 π. χ.), ἐνομίσθη ὡς ὁ τὸ δεύτερον ἐπινοήσας; Καὶ δὲν πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι αἱ παράδοξαι αὗται φαντασμαγορίαι, ἐπ' οὐδεμιᾶς στηριζόμεναι ἀληθείας, ἐπ' οὐδεμιᾶς ἐπιστημονικῆς κοσμογονίας, ἔσχον κοινὴν τὴν πηγήν; Καὶ ποῦ δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν αὐτήν, εἰμὴ ἐν ταῖς χώραις ἐκείναις, εἰς ἃς κατὰ συγκυρίαν ἐπορεύθη ὁ Πυθαγόρας μετὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ διαμονὴν αὐτοῦ;

Ἰδοὺ ἑτέρα ἀπόδειξις λίαν σοβαρά, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει ὁ κ. Κάντωρ, πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ κοινοῦ τῆς καταγωγῆς τῆς ἑλληνικῆς καὶ σινικῆς σοφίας. Τοὺς ἀριθμοὺς 3,4,5 περὶ πλείστου εἶχον ἐν τῇ πυθαγορείᾳ διδασκαλίᾳ. Εἶχον χρησιμεύ-

σει τῷ διδασκάλῳ πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἰδιότητος τῶν ὀρθογωνίων τριγώνων. Ἂν ἐν τοιούτῳ τριγώνῳ αἱ δύο πλευραὶ τῆς ὀρθῆς γωνίας εἶνε ἴσαι πρὸς 3 καὶ 4, τὸ μῆκος τῆς ὑποτεινούσης εἶνε ἀκριβῶς 5. Τὸ τρίγωνον τοῦ Πυθαγόρα ἐτίμησαν πάντοτε οἱ παλαιοὶ ἀρχιτέκτονες, ὁ δὲ Βιτρούβιος ἀναφέρει αὐτὸ ὡς χορηγοῦν μέθοδον ἁπλουστάτην καὶ τελεσφορωτάτην πρὸς κατασκευὴν ὀρθῆς γωνίας. Ἡ νεωτέρα κριτικὴ ἐπανεῦρεν ἐν Κίνᾳ τὸ περίφημον τοῦτο τρίγωνον. Ὁ αὐτοκράτωρ Τσάουκογγ, ζῶν περὶ τὸ 1100 π. χ. ἠγάπα ἐξόχως τὰ μαθηματικά, περὶ ἃ εὐδοκίμως ἐνησχολεῖτο, διότι σώζεται ἔργον τι αὐτοῦ περὶ τῶν μαθηματικῶν, γραφὲν ὑπὸ μορφὴν διαλόγου μεταξὺ τοῦ Τσάου-Κόγγ καὶ σοφοῦ τινος καλουμένου Σαγγάου. Τὸ βιβλίον περιέχει πολλὰ κεφάλαια, ὧν τὸ πρῶτον εἶνε εἰσαγωγὴ περιληπτικὴ τοῦ ὅλου. Ὁ σινολόγος Βιρνάτσκιος μετέφρασενὅλον τοῦτο τὸκεφάλαιον, οὗ παρατιθέμεθα παραγράφους τινάς.

«Ὁ Τσάουκογγ εἶπέ ποτε τῷ Σαγγάου. — Ἔμαθα, κύριε, ὅτι εἶσαι πολὺ σοφὸς περὶ τοὺς ἀριθμούς. Θέλω λοιπὸν νὰ σ' ἐρωτήσω πῶς ὁ παλαιὸς Φοχὶ ὥρισε τὰς μοίρας ἐπὶ τῆς οὐρανίας σφαίρας. Δὲν ὑπάρχουσι βαθμίδες πρὸς ἀνάβασιν εἰς τὸν οὐρανὸν· τὸ σπαρτίον καὶ τὸ μέτρον τοῦ γηίνου μεγέθους δὲν ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὸν οὐρανόν. Θέλω λοιπὸν νὰ μάθω πῶς ὡρίσθησαν οἱ ἀριθμοὶ ἐκεῖνοι.

«Ὁ Σαγγάου ἀπεκρίνατο. — Ὁ τρόπος τοῦ λογίζεσθαι ἀνάγεται εἰς τὸν κύκλον καὶ τὸ τετράγωνον. Ἂν ἀναλύσωμεν ὀρθὴν γωνίαν, ἡ γραμμὴ ἡ ἑνοῦσα τὸ πέρας τῆς βάσεως μετὰ τοῦ πέρατος τοῦ ὕψους, εἶναι ἴση πρὸς πέντε, ὅταν ἡ μὲν εἶνε ἴση πρὸς τρία, τὸ δὲ πρὸς τέσσαρα.

« Ὁ Τσάουκογγ ἀνεφώνησε. — Τῷ ὄντι θαυμαστόν! »

Ἡ κριτικὴ λοιπὸν ἐπανευρίσκει σήμερον φαντασιώδη ὀνειροπολήματα περὶ τῶν σχέσεων τῶν ἀριθμῶν καὶ τοῦ σύμπαντος καὶ θεωρήματα αὐστηρὰ τῆς γεωμετρίας, ἅτινα ἔχουσι τοὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας ἐν τῇ Πυθαγορείᾳ διδασκαλίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς Κίνας; Ἢ μήπως αἱ κοιναὶ αὗται ἰδέαι προῆλθον ἐκ τινος ἄλλης χώρας μεταξὺ χωρῶν τοσοῦτο μεμακρυσμένων; Καὶ δὲν πρέπει ἄραγε νὰ ζητήσωμεν ἐν τῇ παλαιᾷ Βαβυλῶνι τὴν κοινὴν κοιτίδα τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐπιστήμης καὶ τῆς ἐν τῇ μεγάλῃ ἀσιατικῇ Αὐτοκρατορίᾳ;

Καὶ ἕτερον ζήτημα ἀναφέρεται πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς σχέσεις Ἀσίας καὶ Ἑλλάδος, τὸ ζήτημα τῆς καταγωγῆς τῶν νεωτέρων ἀριθμῶν. Πρὸς ἔκφρασιν τῶν ἀριθμῶν ἡ Πυθαγορικὴ Σχολὴ ἐποιεῖτο χρῆσιν οὐχὶ τῶν γραμμάτων, ὡς οἱ λοιποὶ Ἕλληνες· ἐκτὸς τῶν σχολείων ὄντες, δὲν ἐδέχοντο τὸ εἰκονικὸν νόημα τῶν συμβόλων τούτων, ἕως ὅτου, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς σχολείοις, αὐτὰ ἀπώλεσαν τὸ νόημα ἐκεῖνο. Ποία ἦν λοιπὸν ἡ ἀρχὴ τῶν παραδόξων ἐκείνων σημείων, ἐξ ὧν ἐγεννήθησαν οἱ νεώτεροι ἡμῶν ἀριθμοί, λίαν ἀτόπως ἀραβικοὶ καλούμενοι; Τοῦτο εἶνε δυσχερέστατον πρόβλημα τῆς τῶν μαθηματικῶν ἱστορίας. Ἡ ἀνάλυσις ὅλων τῶν ἔργων, τῶν δημοσιευθέντων ἀπὸ τῆς τῶν γραμμάτων ἀναγεννήσεως μέχρις ἡμῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, τοῦ μὴ δυναμένου σχεδὸν λυθῆναι, δύναται ν' ἀποτελέσῃ μόνη αὐτὴ σπουδαιότατον σύγγραμμα. Ἡ τῆς Ἀσσυρίας μνημειακὴ ἀρίθμησις ὠφέλησε πολὺ κατ' ἀρχὴν πρὸς τὴν τῶν Αἰγυπτίων, διότι αἱ μονάδες τῶν διαφόρων τάξεων ἐπανελαμβάνοντο καὶ ἐν αὐτῇ (τῇ Ἀσίᾳ), χωρὶς νὰ ὑπάρχωσιν εἰδικὰ σημεῖα πρὸς ἔκφρασιν τῶν 1,2,3,4,5,6,7,8,9. Ἀλλ' ὅμως αἱ δεκαδικαὶ μονάδες τῶν διαφόρων τάξεων κάλλιον ἐν Νινευῒ καὶ Βαβυλῶνι ἐχωρίζοντο, ἢ ἐπὶ τῶν αἰγυπτιακῶν μνημείων· καθαρῶς διεκρίνοντο αἱ χιλιά-

δες, αἱ δεκάδες τῶν χιλιάδων καὶ αἱ ἑκατοντάδες τῶν χιλιάδων, καὶ πος ὑπῆρχεν ἀνάγκη πολλαπλασιαστικοῦτινος σημείου πρὸς παράστασιν τῶν τελευταίων τούτων.

Ἀλλ' ἐν τούτοις παρὰ τὴν μνημειακὴν ἀρίθμησιν, ἀρχαιοτάτη καὶ σεβαστοτάτη ἐν Αἰγύπτῳ ἦν ἑτέρου τινὸς συστήματος ἀριθμήσεις, ἥτις εἶχεν εἰδικὰ σημεῖα διὰ τοὺς ἐννέα πρώτους ἀριθμούς, καθὼς σήμερον ἔτι χαράσσονται αἱ χρονολογίαι ἐπὶ πολλῶν μνημείων ῥωμαϊκοῖς γράμμασι. Τὸ σύστημα τοῦτο εὑρίσκεται οὐ μόνον ἐν τῇ ἱερατικῇ καὶ δημοτικῇ γραφῇ τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου, ἀλλὰ καὶ ἐν Κίνᾳ καὶ παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς τῆς ἀρίστης φυλῆς· παρόμοιαι δὲ ἀνάγκαι ἐγέννησαν αὐτὸ καὶ παρὰ τοῖς ἐν Ἀμερικῇ Ἀτσέκοις.

Ποῦ εὗρεν ὁ Πυθαγόρας τὰ σημεῖα, ἅτινα κατήντησαν ἀριθμοὶ ἡμῶν; Τὰ σημεῖα ταῦτα πιθανώτατα παράγονται ἐκ τῶν ἀριθμῶν devanagaris, ἤτοι τῆς γραφῆς τῶν Θεῶν, ὡς ἐκαλεῖτο ἡ σανσκριτικὴ γραφή· τινὲς φρονοῦσιν ὅτι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι devanagaris εἶνε ὅμοιοι πρὸς τοὺς sinuhalais· μένει ὅμως μυστήριον ἡ ἀληθὴς αὐτῶν καταγωγή. Ἡ ἀριθμητικὴ τῶν Βαβυλωνίων σοφῶν εἶχε τόσον προχωρήσει, ὥστε εἶχε καὶ πρόχειρον ἀρίθμησιν διάφορον τῆς σφηνοειδοῦς προφανῶς δυσχεροῦς καὶ περιπλεγμένης.

Ἀλλ' ἐν Βαβυλῶνι, ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ὁ Πυθαγόρας ἐγνώρισε τὰ σημεῖα οἷς ἐχρήσατο πρὸς παράστασιν τῶν ἀριθμῶν, ἀπὸ τοῦ 1 ἕως τοῦ 10; Βεβαίως δὲν δυνάμεθα ν' ἀποκριθῶμεν εἰς ταύτην τὴν ἐρώτησιν· ἀλλ' ἡ κριτικὴ ἔχει πολλῷ πλείονα στοιχεῖα πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῆς τῶν παρόντων ἀριθμητικῶν ἡμῶν σημείων καταγωγῆς. Ταῦτα ἀράγε ἔχουσιν ἀραβικὴν τὴν καταγωγὴν ὡς ἐπὶ πολὺ ἐνομίζετο, ἢ ἑλληνικὴν καὶ πυθαγορικήν, ὡς ἰσχυρίζετο ὁ Βοήτιος κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα καὶ ὡς σήμερον νομίζουσι πλεῖστοι σοφοί, ἰδίᾳ δ' ὁ Chasles, ὁ σοφὸς γεωμέτρης, ὁ κ. Βικέντιος καὶ ὁ κ. Κάντωρ. Ἡ περὶ τούτου ἔρις διαρκεῖ ἤδη ἀπὸ αἰώνων δύο, ὁ δὲ κόμβος τοῦ προβλήματος εἶνε ἡ ὕπαρξις ἀριθμητικῶν τινῶν σημείων Apices καλουμένων. (*)

(Ἕπεται τὸ τέλος).

(*) *Ἴσως κορυφικοί. Ἐκ τοῦ λατινικοῦ* Apex, icis = *κορυφὴ ἐξ οὗ* apice = *κορυφικὸς ἢ μᾶλλον κορυφωτός.* Apices *οἱ ἀρ. π. ἰδιότητ.* = *χαρακτῆρες τῶν πυθαγορείων πρὸς παράστασιν ἀριθμῶν.*

Σημ. Μεταφρ.

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

ΕΝ ΤΗι ΖΩΗι ΚΑΛΛΤΕΧΝΟΥ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Συγγραφὲν Γαλλιστὶ ὑπὸ τῆς Κυρίας

ΔΙΜΙΔΙΑΣ Δ' ΑΓΓΙΔΩΝ

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 8.)

Β'.

Ἡ Μαργαρίτα Ἔρμαν, στηριζομένη ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τοῦ ὑψηλοῦ ἐξώστου τῆς ἐπαύλεώς της, παρετήρει ἐν τῷ ὁρίζοντι τὸν ὑπερμεγέθη δίσκον τῆς σελήνης περικυκλούμενον ὑπὸ χρωμάτων ἐρυθρωπῶν καὶ παραδόξως καλυπτόμενον ὑπὸ νεφέλης τινὸς ὡς ὑπὸ περικαλύμματος ἢ προσωπίδος περιέργου σχήματος. Ἡ ζοφερὰ ἐκείνη νεφέλη ἦτο ἡ μόνη κηλὶς ἥτις ἐφαίνετο ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ἡ νὺξ περιεκάλυπτε τὴν ἀχανῆ καὶ σιωπηλὴν πεδιάδα. Ἅμαξαί τινες καθυστερήσασαι διήρχοντο ἔτι κατὰ διαστήματα ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἑκατὸν μέτρα μακρὰν τῆς ἐπαύλεως· ἀλλ' ἡ ἀκινησία τοῦ ὕπνου κατέλαβεν ἤδη τὰς πέριξ καλύβας καὶ αὐταὶ ἔτι αἱ φωναὶ αἵτινες διαταράττουσι τὴν ἡσυχίαν τῆς νυκτὸς τὰ μονότονα ἐκεῖνα ᾄσματα τῶν ζωϋρίων ἅτινα παντοῦ ἀνευρίσκει τις, ἐσιώπων. Κεκοπιακυῖα

ἀπὸ τὴν κίνησιν τῆς ἡμέρας ἡ φύσις ὅλη ἐνετρύφα εἰς τὴν χαύνωσιν τῆς ἀναπαύσεως· μόνη ἡ ἀηδὼν, ψυχὴ ἀκάματος, ἐδόξαζε πὰς λαμπρότητας τῆς νυκτὸς καὶ ἐν ὀνόματι ὅλων ἀνύμνει τὸν Πλάστην.

Προσεκτικὴ κατὰ τὸ φαινόμενον, εἰς τὸν γοητευτικὸν τοῦτον ὕμνον ἡ Μαργαρίτα συνέθλιβε ἐν τούτοις διὰ τῶν δακτύλων της τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰουλιανοῦ. Μετὰ πολύωρον βεμβασμὸν εἰς ὃν ἀνεμιγνύετο ἡ σκέψις, ἡ δεσποινὶς Ἔρμαν προσεκάλεσεν ὑπηρέτην τινὰ ὅπως κλείσῃ τὰ παραθυρόφυλλα καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ δωμάτιόν της. Ἐκεῖ ἀνέγνωσε πλειστάκις τὴν ἐπιστολὴν τοῦ φίλου της. Ὀρθία πρὸ τῆς θερμάστρας ἀνεγίνωσκε τὴν ἐπιστολὴν ταύτην. Ἐπὶ τέλους ῥίψασα αὐτὴν ἐπὶ τοῦ μονοποδίου, ἥρξατο περιτρέχουσα τὸν νοιτῶνά της ὡσεὶ κατεχομένη ὑπὸ μυρίων συγκινήσεων.

Ὁ Ἰουλιανὲς τὸ ἔλεγεν ὀρθῶς· οὐδεὶς ἅμα τῇ πρώτῃ ὄψει ἠδύνατο νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ Μαργαρίτα ἦτο ὡραία· τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἦτο λεπτόμελαγχροινὸν καὶ ὠχρὸν ἀνευοὐδεμιᾶς λάμψεως, οὐδὲ παρεμόρφου τὸ σύνολον τῶν κανονικῶν τούτων χαρακτηριστικῶν, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν ἐπίσης ἐφαίνετο ἐπισύρον τὴν προσοχὴν διὰ τὴν ὡραιότητα ἢ τὴν χάριτα. Μόνον τὸ ἀνάστημα τῆς νέας κόρης εὐθυτενὲς καὶ ἐλαστικὸν ἐφαίνετο ἐκ πρώτης ὄψεως ἄξιον τοῦ θαυμασμοῦ τοῦ παρατηρητοῦ. Ἡ Μαργαρίτα εἶχεν ἐπίσης χεῖρας δουκίσσης καὶ πόδα ἀνδαλουσιανῆς.

Ἀλλ' ἡμεῖς οἵτινες ἔχομεν τὸ προνόμιον τοῦ νὰ τὴν βλέπωμεν ἐν ὅλῃ τῇ συγκινήσει αὐτῆς διὰ τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔλαβε, εὑρίσκομεν τοὺς μαύρους αὐτῆς ὀφθαλμοὺς ἀξιολατρεύτους, τὴν φυσιογνωμίαν αὐτῆς πλουσίαν καὶ ἐκφραστικὴν ὡς κόσμου ὁλόκληρον ἰδεῶν· ἀγαπῶμεν τὴν ἀπερίγραπτον ταύτην ὡραιότητα ἥτις λάμπει καὶ ἐκλείπει ἐπὶ τοῦ προσώπου της ὡς τις ἀστὴρ ὁτὲ μὲν λάμπων ὁτὲ δὲ θαμβούμενος ἐντῷ μέσῳ τῆς ὁμίχλης· ἀγαπῶμεν πὰς ξωηρὰς καὶ ἰδιοτρόπους ταύτας ἀνταυγείας τῆς ἐσωτερικῆς συγκινήσεως καὶ ἑκουσίως, ἄρρενες ὡς ἡ ἐρωμένη τοῦ Σεραφείμ τοῦ Θωμᾶ Μούρ, θὰ ἐζητοῦμεν ἀπὸ τὴν μυστηριώδη ταύτην ψυχὴν νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ ὅλην τὴν θείαν αὐτῆς λαμπρότητα.

Ἡ Μαργαρίτα ἐπὶ τέλους ἐκάθησεν ἐνώπιον τοῦ γραφείου καὶ ἔγραψε τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν·

« Ῥεμβαστάλ ἠθυνάμην νὰ εἴπω : Ἀχάριστε! Ἡ λήθη εἶναι ἐνίοτε ἀχαριστία. — Μὲ ἐγνώριζες, Ἰουλιανέ, ὅταν μὲ ὡδήγεις γελῶν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μητρός σου ὅπως κατόπιν πατάξῃς σὺ αὐτὸς ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς ἰδικῆς μου· δὲν ἐζήτεις τότε σχεδὸν πᾶν ὅ,τι ἔπρεπε νὰ ἴδῃς εἰς ἐμὲ, ὃν αἰθέριον ἢ πλάσμα ἐκ πάγου, ὅτε αἱ δύω ἡμῶν ἀγίαι αἱ τόσον θρηνηθεῖσαι αἱ τόσον περικαθῶς ἡνωμέναι, συνέχεον τὴν μητρικὴν αὐτῶν στοργὴν ἐν τῇ ἀξιοθαυμάστῳ φιλίᾳ αὐτῶν.

« Ἐνθυμεῖσαι τὴν ζοφερὰν ἐκείνην ἡμέραν καθ' ἣν ἡ φύσις ἐγέλα τόσον συγχέουσα τοὺς χιμαίρους φωτός, ἄνθη πανταχόθεν ἀνθοῦντα καὶ φωνὰς χαρμοσύνους εἰς τὴν μυροβόλον αὔραν κατὰ τὰς ὥρας ἐκείνας τῆς ἀγωνίας . . . Ἡ μήτηρ μου ἐκπνέουσα μετωρίρθη εἰς τὸν ἐξώστην ὅπως θαυμάζουσα τὴν φύσιν ἐκπνεύσῃ μεθ' ἥττονος ῥρίκης. Εἵμεθα εἰς τοὺς πόδας της. Συνέλεγες ἄνθη καὶ διηυθέτεις δι' αὐτὴν στέφανον ἐκ ῥόδων ὃν ἐθεώρει μετὰ μειδιάματος ἀπελπιστικοῦ ὡς τὴν σημασίαν ὃὲν ἐνόουν. Σὲ ἔκαμε σημεῖον νὰ ἐγερθῇς . . . τὴν εἰδον λαμβάνουσαν τὴν κεφαλήν σου, ἀσπαζομένην σε εἰς τὸ μέτωπον καὶ λέγουσάν σοι. « Ἔσο πάντοτε ὁ φίλος τῆς Μαργαρίτας. »

« Ἡ διαθήκη αὕτη, ὁ ὑπέρτατος ἐκεῖνος χαιρετισμὸς εἰσέδυσαν εἰς τὰ ἐντόσθιά μου ὡς ἐγχειρίδιον· ἔβλεξα κραυγήν, ἀναμφιβόλως διότι μοὶ ἐφάνη ὅτι ἀπέθνησκον!

« Ὦ Ἰουλιανέ! ἤμην παράφρων ἐξ ὀδύνης

ὅτε ἐρρίφθην εἰς τὸν πράχηλόν σου ἐπαναλαμβάνουσα ὡς ἔξαλλος : — « Σοὶ ἔδωκε τὸ τελευταῖον φίλημά της ἀπόδος μοι αὐτό· θέλω νὰ μοὶ ἀνήκῃ! »

« Μετὰ δύω ἔτη ἀμφότεροι κατέστημεν ὀρφανοί! ἡ παιδικὴ ἡμῶν ἡλικία ἔλεγε ὅτε ἠσθάνθημεν τὴν ὀδύνην τοῦ πρώτου χωρισμοῦ ἐπὶ τοῦ τάφου τῶν μητέρων μας. . . Ἐνθυμεῖσαι ἐπίσης τὴν νεφελώδη φθινοπωρινὴν ἐκείνην ἡμέραν τὴν τόσῳ θλιβερὰν ὅσῳ καὶ γλυκεῖαν. Ὁ χειμὼν προεμηνύετο ὡς ἡ σπουδαία ζωή, ὡς ἡ λύπη. Ἐνθυμεῖσαι πόσον αἱ δύω αὐταὶ προφητεῖαι ἐπεδίδρασκον συγχρόνως ἐφ' ἡμῶν· ἐνθυμεῖσαι τὴν πλήρη σκέψεων σιωπήν μας, τὰς κοινὰς ἰδέας μας, τὰ δάκρυά μας, ἅτινα ἔπιπτον ὁμοῦ ἐπὶ τοῦ πενθίμου λίθου, καὶ τὰς λέξεις ἐκείνας τὰς μόνας λέξεις ἃς ἐπρόφερες ἡμιφώνως ὅτε ἐγειρομένη σοὶ ἔτεινα τὴν χεῖρα.

— Μαργαρίτα θὰ ᾖμαι πάντοτε ὁ φίλος σου.

« Ἆ ! ἀναμφιβόλως τότε δὲν ἐσπούδασες οὔτε τὸ χρῶμα τῆς κόμης μου οὔτε τὴν ἔκφρασιν τοῦ μειδιάματός μου· ἀλλὰ μὲ ἐγνώριζες· ἡ καρδία σου ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ἐὰν ἦτο ἀβέβαιος· ποῦ ἄρησες λοιπὸν τὴν καρδίαν αὐτήν ; Εἰπέ μοι ! Ποῦ τὴν ἄλλαξες ἀντὶ αὐτῆς ἥτις δὲν ἐνθυμεῖται πλέον καὶ μὲ ἐρωτᾷ ;

« Πᾶν ὅ,τι σὲ ἐμποδίζει νὰ μὲ νοήσῃς καλῶς εἶξεύρεις ὁποῖον εἶναι Ἰουλιανέ ; Εἶναι ἰδανικότης τις ὄχι οἰκοδομηθεῖσα διὰ τῶν ἰδίων σκέψεών σου ἀλλὰ προκύψασα ἐκ τῶν βιωτικῶν περιπετειῶν. Μετά τινα ἔτη μονώσεως τὸ πνεῦμά σου καὶ ἡ καρδία σου ἀπαλλοτριούμενα ἀτμοσφαῖραν γαλήνιον καὶ καθαράν, ἠσθάνθησαν αἴφνης τὴν ἐπιρροὴν κυκεῶνος ἀποτελουμένου ὑπὸ θορύβου, ἀντιφάσεων, πάλης, ἀβεβαιοτήτων καὶ περιπετειῶν. Ἔπρεπε νὰ ἀνοίξῃς μίαν ὁδὸν μεταξὺ τῶν ἐμποδίων τούτων καὶ νὰ ἀποκτήσῃς μεθ' ὅλας ταύτας τὰς ἀντιθέτους ἰδέας. Ὁ πρῶτος ὅρος ὅπως ἐκτελέσῃς τοῦτο σοὶ ἐφάνη τοῦ νὰ ἀπαλλοτριωθῇς παντὸς δεσμοῦ καὶ καθήκοντος. Ἐκουσίως κατέστρεψες ἐν τῷ πνεύματί σου τὴν μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης ἁπάσας τὰς ἐντυπώσεις τοῦ παρελθόντος, νομίζων ὅτι οὕτω καθίστασαι ἐλεύθερος καὶ ἀμεροληπτότερος. Δὲν ἐσκέπτεσο ὅτι τὸ πνεῦμά σου ἐπληροῦτο ὅλως χιμαιρικῶν σκέψεων. Ἡ ποθουμένη αὐταπαρνησία ὑπέκρυπτε νέαν δουλείαν. Μέγα φρονῶν ἐπὶ τῇ οὕτω κτηθείσῃ φρονήσει, ἠκολούθεις, ὡς ἄλλοι πολλοὶ ἀχάριστοι, τὴν πλημμύραν τῶν ἰδεῶν ἃς ὁ συρμὸς παράγει ὑπὸ ἀνωφελεῖς προφάσεις ὅπως περιπαίζῃ τὴν ἀνθρώπινον βλακείαν.

»Οὕ ως Ἰουλιανέ, θεωρεῖς τὴν γυναῖνα, τὸν βίον καὶ τὸν ἔρωτα ὑπὸ ἐπόψεις ἃς ἀδύνατον νὰ ἀνεύρω, διὸ αἰσθάνεσαι ἀπογοήτευσιν. Ἡ φίλη σου Μαργαρίτα δὲν ἤλλαξε ποσῶς καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἀνακράζεις τόσον ὑψηλοφώνως: ἓν δύναμαι νὰ τὴν ἀναγνωρίσω.

«Τῷ ὄντι ὠνειρεύθης ἑτέραν Μαργαρίταν ἥτις σὲ λείπει· τὴν προσκαλεῖς μετὰ πικρίας καὶ σοὶ εἶναι σκληρὸν νὰ τὴν ἀρνηθῇς. Ἐὰν ἦσθε μᾶλλον εἰλικρινὴς ἢ τολμηρός, φίλτατέ μοι φίλε, θὰ μὲ ἐζήτεις ὅπως μεταμορφωθῶ ὅσον ἐνεστί μοι, ἐπὶ τοῦ ἐκ τῶν προτέρων λατρευομένου τούτου τύπου. Λοιπόν! συγχώρησόν με διότι δὲν θὰ ἠδυνάμην νὰ σὲ εὐχαριστήσω.

Καὶ ἐὰν ἤμην ἀκόμη διατεθειμένη νὰ πράξω τοῦτο πῶς νὰ μαντεύσω τὸν τύπον ὃν θὰ ἐπροτίμας; Ἔπρεπε νὰ φανῶ γελόεσσα ἢ μελαγχολική, νὰ ἐνδύωμαι λευκὰ ἢ κόκκινα, νὰ τρέχω ἔφιππος ἢ νὰ διέρχωμαι τὰς ἡμέρας μου ἐξηπλωμένη ἐπὶ ἀνακλίντρου· νὰ σὲ ἐξουσιάσω διὰ τοῦ μαστιγίου· νὰ σὲ μεθήσω δι' ἀρωμάτων ἢ νὰ ἀνατρέξω εἰς τὸ μέσον δι' οὗ ὁ Ὀρφεὺς ἔθρεψεν ἄγρια ζῶα καὶ ὁ Ἀπόλλων ἔκτισε τείχη;

»Ἀρκοῦμαι, ὡς βλέπεις, εἰς τὰς μεγαλο-

πρεπεῖς περιπετείας. Γνωρίζουσα καλῶς τὰς καλλιτεχνικὰς γνώσεις σου δὲν τολμῶ νὰ ὑποθέσω τι ὅπερ νὰ ἀντικρούῃ εἰς αὐτάς. Ἄλλως τε, μὲ τὸ ὑπενθύμισες, αἱ πρόσοδοί μου μοὶ ἐπιτρέπουσι νὰ ἔχω εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μου μάγειρον ἀρκετὰ ἱκανὸν καὶ ὄχι ἀδέξιον θαλαμηπόλον. ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους δὲν δύναμαι νὰ πιστεύσω ὅτι θὰ σοὶ ἦτο εὐάρεστον νὰ μὲ ἴδῃς ἐπιβλέπουσαν τὸ ἐψητόν σου ἢ κεντῶσαν τὰς ἐμβάδας σου.

»Ἀλλ' ὄχι, ὄχι, Ἰουλιανέ! δὲν ὁμοιάζω οὐδόλως μὲ ὅλα αὐτά... Δὲν εἶμαι ἴσως γυνὴ εἰς τοὺς ὀφθαλμούς σου, ὡς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς ὅλου τοῦ κόσμου· ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἄλλου εἶμαι *δι σκεπτόμενον*, εἶμαι *δι ἐλεύθερον* ἐπίσης, ἐλεύθερον ἐν τῷ ὁρίῳ τοῦ καλοῦ. Ἐπιβεβαιῶ τὴν ἐλευθερίαν μου διὰ τὰς μικρὰς ταύτας διαφορὰς ἃς χαρακτηρίζουσιν ἐλαττώματα καὶ αἵτινες μὲ ἐμποδίζουσι νὰ ὁμοιάζω μὲ τοὺς πλείστους. Αἱ ἕξεις μου, τὰ αἰσθήματά μου καὶ αἱ ἰδέαι μου μοὶ ἀνήκουσι κυρίως ἀφοῦ τόσον ὀλίγοι ἄνθρωποι ἔχουσιν αὐτάς. Ἀνομολογῶ ὅτι τοῦτο μὲ ἀπομοιεῖ ἀλλά σχεδὸν ὅσον δὲν ἐπιποθῶ ἐγὼ αὐτή, καὶ ἡ θυσία αὕτη εἶναι ἐλαφροτάτη!

»Ἀναμφιβόλως ἡ κοινωνία, ἧς μέρος ἀποτελεῖτε θὰ μοὶ ἀρνηθῇ τὴν ὑπόληψιν καὶ τὰς συμπαθείας της· ἀλλὰ εἰξεύρεις ὅτι οὕτω θέλει μὲ ἀπαλλάξει τοῦ κόπου τοῦ νὰ ἀνταμείψω τὴν ὑπόληψιν ταύτην δι' ἑτέρας προερχομένης ἐκ μέρους μου, καὶ ὅτι δὲν θέλω λάβει τὴν ἐνόχλησιν νὰ ἀπωθήσω τὰς συμπαθείας; Καὶ ἐγὼ ἐπίσης ὠνειρεύθην! καὶ ἐγὼ ἐπίσης ἔπλασα ἐν τῷ νῷ μου μίαν ἰδανικότητα! Καὶ ἐὰν αὐτὴ εἶναι ἀνωτέρα τῶν ἀποκτηθέντων προτερημάτων σου καὶ τοῦ κοινοῦ σου ἔρωτος ὃν ἐνεπνεύσθης ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Ρουσσὼ ἢ τοῦ Γκαῖτε ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Λαμαρτίνου, νομίζεις ὅτι θὰ λησμονήσω τὸ ἰδεῶδες τοῦτο ὅπως ἐπιτύχω τῆς συγκαταθέσεώς σου; Ὄχι! ὄχι! δὲν ἀπεφάσισα τυφλῶς. Παρετήρησα πρὸ πολλοῦ εἰς τὸ μέλλον μου μακρὰν μόνωσιν καὶ προησθάνθην διὰ τὴν νεότητά μου *τὴν εἰρωνείαν τῶν βλακῶν*, ὡς ἔλεγεν ὑπερηφάνως ἡ Δελφίνη Γάϋ,—*τὴν εἰρωνείαν τῶν βλακῶν* τὴν ψυχρότητα ὅλων τί μὲ μέλλει; τοιαύτη θὰ ἦναι ἡ ζωή μου διότι τοιαύτην τὴν ἐπεθύμησα. Ἡ ἐκλογή μου δὲν προσβάλλει οὐδένα νόμον ὡς καὶ οὐδὲν καθῆκον· εἶναι ἐντελῶς νόμιμος καὶ οὐδεὶς ἐκτὸς ἂν εἶναι ἄδικος, δύναται νὰ μὲ ἐνοχλήσῃ δι' αὐτὴν ὡς οὐδεὶς ἐπίσης ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ παραπονεθῇ·—οὐδὲ σὺ αὐτός, Ἰουλιανέ.

« Φεῦ! καὶ μὲ γράφετε: δὲν εἰξεύρω ἂν σᾶς ἀγαπῶ δι' ἔρωτος. — Πτωχὸν παιδίον! μήτι σὲ ἐζήτησα τὸν ἔρωτάσου, νομίζεις ὅτι τὸν ἐπιθυμῶ;

« Εἶναι ἀληθὲς ὅτι πρὸ ὀλίγου ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην σου ἐκείνην τὴν ὑπόσχεσιν ἣν ὡρκήσθης ἐπὶ ἑνὸς τάφου: Μαργαρίτα ἔσομαι πάντοτε ὁ φίλος σου.—Ἀλλὰ διὰ τούτου σοὶ *προσέφερον* ἀντὶ νὰ σὲ ζητήσω; σοὶ προσέφερον πᾶνὅτι εἶναι προτιμητέον τοῦ κοινοῦ ἔρωτος, τὴν ἀσφαλῆ φιλίαν, τὴν πιστὴν ἀφοσίωσιν, τὸ αἴσθημα τοῦτο τὸ καθαρὸν ὅμοιον καὶ ἀδιάλυτον ὅπερ ἀποφεύγει τὸν ἐνθουσιασμόν, τρέφεται ἐκ τῆς ἀληθείας καὶ ἀνθίσταται εἰς τὴν δυστυχίαν. Θέλετε τὸν θησαυρὸν τοῦτον; Εἶμαι κάτοχος αὐτοῦ καὶ τὸν φυλάττω δι' ἐσὲ μόνον. Μολονότι οἱ ὀφθαλμοί σου δὲν τὸν παρετήρησαν ἐπ' ἐμὲ ἐστὲ βέβαιος ὅτι χρείας τυχούσης θὰ ἀποκαλυφθῇ. Καταδέξου ἐντούτοις νὰ πιστεύσῃς τὸν λόγον μου.

« Μὴ ζητεῖς ὅθεν πλέον ἐριδὰς μετ' ἐμοῦ· οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ σὲ ἀναγκάζει νὰ ἀγαπᾷς δι' ἔρωτος τὴν φίλην σου, τὴν ἀδελφήν σου Μαργαρίταν, τὴν πεποίθησιν ταύτην ἀπόβαλον. Πρὸ πάντων μὴ ὀνειρεύου ποτὲ μέλλον κακοῦργον οὗ εἶμαι ἡ ἄλυσσος καὶ οὔτε πλέον ὠκεανὸν ὅπου ἡ θέλησίς μου κρατεῖ τὴν λέμβον σου ἀκίνητον· τὸ μέλλον εὐρὺ πρὸ σοῦ ἂς ἐκτείνῃ τὰ φάσματα ταῦτα.

« Ἔχετε ἐπιθυμίαν νὰ ζῆτε κατὰ τὸν θλιβερῶς μυστηριώδη ὁρισμὸν τῆς λέξεως ταύτης· κοινωνικοὶ τύποι σὲ βαρύνουσι· τὸ παρελθὸν φιθυρίζει εἰς τὸ οὖς σου· φυλάξου. Δι' ἐσὲ προσωποποιῶ τὸ παρελθόν. Ἐξ αὐτοῦ ὅθεν προέρχονται αἱ ἱερεμιάδες σου, αἱ ἐπιπληξεις σου μεμιγμέναι μετ' ὀργῆς καὶ στοργῆς.

« Ἄ! Ἰουλιανὲ μείνωμεν φίλοι. Ἡ φιλία δὲν ἀπαιτεῖ ἢ τὴν φιλίαν, καὶ δὲν ἀριθμεῖ τὰ σφάλματα. Ἠδυνάμην νὰ σὲ κλαύσω, ποτὲ ὅμως δὲν θὰ σὲ κατηγορήσω.

ΑΛΒΑΝΙΑ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΟΙ

—

(Συνέχεια ὅρα ἀριθ. 9).

Τὸ ὄνομα. — Ἡ λέξις Ἀλβανία δὲν εἶναι κυρίως τὸ ἐθνικὸν ὄνομα τῶν Ἀλβανῶν, διότι οὐδεὶς αὐτῶν μὴ ἀναστραφεὶς ξένοις ἐννοεῖ τὴν λέξιν ταύτην. Διὰ νὰ καταπεισθῇ τις περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης ἀρκεῖ νὰ κράξῃ τῷ ὀνόματι τούτῳ παιδίον ἢ γυναῖκα ἢ καὶ ἄνδρα μὴ μαθόντα τὴν λέξιν ταύτην παρ' ἄλλου καὶ θὰ ἴδῃ ὅτι οὐδεὶς ἀποκρίνεται εἰς αὐτόν. Τὸ ἐθνικὸν αὐτῶν ὄνομα κυρίως εἶναι Σκι(υ)πετᾶρος, ἡ χώρα Σκι(υ)περία, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν Σκί(υ)πε. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ ἡ λέξις Ἀλβανία δὲν εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἀποκύημα ξένων· διότι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀποκαλοῦσιν οἱ ἐγχώριοι Ἀρμπερίαν ἢ Ἄρμπν', Ἀρμπενίαν εἰς τὴν γκεγκικὴν διάλεκτον, κατὰ μετάθεσιν καὶ διαλεκτικὴν μεταμόρφωσιν τῆς λέξεως (Ἀλβανία), τὴν χώραν ἔνθα κεῖνται τὰ Ἀκροκεραύνια ἢ τῆς Χειμάρρας ὄρη, τὴν ὁποίαν κατοικοῦσιν οἱ λεγόμενοι Λιάπιδες (ἐκ τοῦ ἑλληνικωτάτου Λαπίθαι), εἰς οὓς Πτολεμαῖος ὁ Κλαύδιος (ὁ μόνος σημειωτέον ἐκ τῶν ἀρχαίων περὶ τούτου ἀναφέρων) 150 μ. Χ. ἀκμάσας, δίδει καὶ τὸ ὄνομα Ἀλβανοὺς καὶ πόλιν αὐτῶν Ἀλβανούπολιν ἀποκαλεῖ. Πλείστας ὅσας ἐτυμολογίας οἱ γλωσσολόγοι ἔδωκαν τοῦ ὀνόματος Σκι(υ)πετᾶρος. Τινὲς αὐτῶν παράγουσιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ αἰολικοῦ σκίφος, ξίφος, τοῦθ' ὅπερ φαίνεται μὴ ἀπᾴδον πρὸς τὰ ἐθνικὰ ἔθιμα· τινὲς δὲ ἐκ τῆς σκυπεταρικῆς λέξεως σκύπε, σκίπε, σκάπε, σκαπόνιε σημαινούσης ἀετόν· ὅθεν κατ' αὐτοὺς Σκι(υ)πετᾶρος σημαίνει Ἀετινός. Ὁ M. de Hahn, ὅστις πολλὰ ἔγραψε περὶ Ἀλβανῶν, παράγει τὴν λέξιν Σκι(υ)πετᾶρος ἀπὸ τὸ σκι-(υ)πεταρικὸν ῥῆμα σκιπόϊ «ἐννοῶ» ὅτ' ἐκείνους «οἵτινες ἐννοοῦσι, λαλοῦσι τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν». Ὁ δὲ Φαλμεράϋ παράγει αὐτὴν ἀπὸ τῆς λέξεως σκέμπ, βράχος, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς χώρας. Ἡ παραγωγὴ αὕτη ἔχει μεγάλην σχέσιν μὲ τὴν λέξιν Ἀλβανία· εἶναι σχεδὸν αὐτὴ ἡ μετάφρασις τῆς λέξεως ἐκείνης, ἧς ἡ καταγωγὴ καὶ σημασία φαίνεται σήμερον γνωστή. Τρεῖς Ἀλβανίαι ὑπάρχουσιν ἐν τῷ ἀρχαίῳ δυτικῷ κόσμῳ, ἡ μία πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Καυκάσου, ἄλλη ἐν τῇ ἐσχατιᾷ τῆς Βρεττανίας, ἡ δὲ τρίτη ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος· καὶ αἱ τρεῖς εἰσὶν ὀρειναί, χῶραι Ἄλπεων· οὐχὶ δὲ ἄνευ σκοποῦ προσεγγίζουσι τὴν λέξιν Ἄλπεις πρὸς τὴν λέξιν Ἀλβανία. Ἀμφότεραι αἱ λέξεις ἔχουσι τὴν αὐτὴν καταγωγήν· ἡ καταγωγὴ αὕτη εἶναι κελτική: Αλβ καὶ Αλπ σημαίνουσι ταυτοχρόνως λευκὸν καὶ ὑψηλὸν ὄρος (χιονοσκεπὲς ὄρος). Ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃ τις πῶς καὶ πόθεν ἐπήγασε τὸ κελτικῆς καταγωγῆς ὄνομα τοῦτο, ἡ ἀπάντησις δὲν φαίνεται δύσκολος.

Ἡ ἱστορία ἀναφέρει ὅτι κελτικαὶ ὁρδαὶ πρὸ Χριστοῦ, ἀπὸ τὰς παραδουναβίους χώρας ὁρμώμεναι, εἰσεχώρησαν μέχρις Ἑλλάδος καὶ Ἰλλυρίας ἔνθα τινές, φαίνεται, ἐγκατεστάθησαν τῇ δὲ κακεῖσε. Εἰς μαρτυρίαν τῆς ἱστορικῆς ταύτης ἀληθείας ἔρχεται καὶ ἡ φιλολογία ἀποδεικνύουσα ὅτι ἡ ἀλβανικὴ περιλαμβάνει καὶ κελτικάς τινας λέξεις.

Τὸ ἱστορικὸν μέρος.—Οὐδέποτε ἡ Ἀλβανία ἐσχημάτισε βάσιν τινα πολιτικήν· μόλις ἐν τῇ ἀρχαιότητι φαίνεται ὅτι ἔσχεν ἓν ὄνομα

γενικόν, ἤτοι τὸ ὄνομα Ἰλλυρία, ὅπερ περιελάμβανεν ἄνευ ὁρίων καλῶς διακεχαραγμένων τὸ σύνολον τῶν βαρβαρικῶν καὶ ἥκιστα γνωστῶν φύλων, ἐκτεινομένων κατὰ μῆκος τῆς Ἀδριατικῆς ἀπὸ τῶν μεθορίων τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῆς Ἰστρίας καὶ Παννονίας, πρὸς δυσμὰς δὲ ἀπὸ τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας. Ἀλλ' ὅτε παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπεκράτησεν ἡ ἕξις νὰ διακρίνωσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἤπειρος (ἤτοι ξηρὰ) τὴν ἀπέναντι τῆς νήσου Κερκύρας χώραν μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς Ἀδριατικῆς, ἡ κυρίως καλουμένη Ἰλλυρία περιωρίσθη εἰς τὴν χώραν, ἣν σήμερον ἀποκαλοῦμεν ἄνω Ἀλβανίαν, ἤτοι τὴν βόρειον ἐπικράτειαν τῆς χώρας, καὶ ἡ Ἤπειρος συμπεριέλαβεν ὅλην τὴν μέσην καὶ μεσημβρινὴν Ἀλβανίαν μέχρι τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου. Ἡ Ἀλβανία δὲν ἔσχεν ἐπίσης οὐδέποτε ἰδίαν ἱστορίαν· μόνον ἐκ τῆς φορᾶς τῶν γεγονότων αὕτη ἦλθεν εἰς σχέσιν μετὰ τῶν γειτονικῶν χωρῶν.

Περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ Ἰλλυρικοῦ ἔθνους, οἱ ἀρχαῖοι οὐδεμίαν σημαντικὴν παράδοσιν μετέδωκαν ἡμῖν.

Ἐπειδὴ οἱ Ἀλβανοὶ νέμονται σήμερον τὴν τῶν Ἰλλυριῶν χώραν, δυνάμεθα φυσικῷ τῷ λόγῳ νὰ εἰκάσωμεν ὅτι εἰ καὶ τὸ ὄνομα μετεβλήθη, ἡ ἐθνικότης ὅμως εἶναι ἡ αὐτή, ἐκτὸς ἐὰν καὶ ἐνταῦθα, ὡς καὶ εἰς τόσα ἄλλα μέρη τῆς Εὐρώπης, εἰς τὴν Ἑλλάδα π. χ. καὶ εἰς τὴν Μακεδονίαν, αἱ μετατοπίσεις, αἱ ἐπιδρομαί, αἱ μεγάλαι κινήσεις τῶν λαῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς δὲν ἐπέφερον νέα στοιχεῖα πρὸς σχηματισμὸν νέας ἐθνικότητος. Ἐλλείπει ἱκανῶν ἱστορικῶν διδομένων, μόνον συγκρίνοντες τὰ ἰδιώματα δυνάμεθα νὰ φωτισθῶμεν περὶ τῶν περὶ καταγωγῆς ζητημάτων τούτων. Πράγματι πολλοὶ ἔγκριτοι γλωσσολόγοι, ἐν οἷς Leibniz, Joh. Thunmann, Lenke καὶ Malte-Brun συγκρίνοντες μετὰ ἐμβριθῆ μελέτην τὴν Ἀλβανικὴν πρὸς τὰς λοιπὰς γλώσσας ἐξάγουσιν ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα φυλή τις τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν . . . Ἐκ τῆς γλώσσης τῶν Ἀλβανῶν εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι οὗτοι κατοικοῦσιν ἐν Εὐρώπῃ ἀπὸ τοὺς αὐτοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους, ἀφ' οὗ καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Κελτοί, μὲ τοὺς ὁποίους φαίνονται συγγενεύοντες κατὰ πολλά. Φαίνεται ὅτι Ἰλλυρικαὶ φυλαί, λαλοῦσαι γλῶσσαν ὁμοίαν τῇ τῶν πρώτων Πελασγικῶν φυλῶν, τῶν Δαρδάνων, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Μακεδόνων, κατῴκουν πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων τὰ ὄρη τῆς Ἀλβανίας, ὑπὸ ἀρχηγοὺς κληρονομικούς, ἔνθα ἐγειτόνευον προσέτι μὲ φυλάς τινας τῆς οἰκογενείας, ἥτις ἔκτοτε ἐκλήθη σλαυκή. Οἱ Ἰλλυριοὶ ἔστειλαν πληθὺν ἀποίκων εἰς Ἰταλίαν· ἀλλὰ κατὰ τὴν μεγάλην εἰσβολὴν τῶν Κελτῶν εἰς Ἑλλάδα καὶ εἰς Ἀσίαν, μερὶς τῶν Ἰλλυριῶν, ἐν οἷς καὶ οἱ Ἀλβανοί, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν πολεμικῶν φυλῶν, κελτικῆς καὶ γερμανικῆς καταγωγῆς, καθ' ὃν τρόπον σχεδὸν συνέβη κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ἐν Γαλατίᾳ.

Ἀργότερον οἱ Ρωμαῖοι καὶ οἱ Ἰταλοί, κατακτηταὶ τῆς Ἰλλυρίας, ἐμίγησαν φαίνεται μετὰ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων· ἀλλ' αἱ ποιμενικαὶ φυλαί, διακρινόμεναι ἔκτοτε ὑπὸ τὸ κελτικὸν ὄνομα Ἀλβανοί, διετήρησαν τὴν βάσιν τῆς ἀρχαίας αὐτῶν γλώσσης.

Παρακατιών, ὁ Malte-Brun προστίθησιν «σὸν ἀφορᾷ τὸν ἰδικὸν χαρακτῆρα τῆς γλώσσης ταύτης, δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν, 1ον ὅτι πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου τῶν ἀλβανικῶν ῥιζῶν οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν εἰμὴ ῥίζαι ἑλληνικαί, ἀναγόμεναι εἰς τὴν πρώτην αὐτῶν κατάστασιν, τὴν μονοσύλλαβον καὶ βάρβαρον· ὅτι ἡ μερὶς αὕτη τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης φαίνεται προσεγγίζουσα ἰδίᾳ εἰς τὴν αἰολικὴν διάλεκτον ἢ αἰολικὴν γλῶσσαν, ἥτις, καθ' ἡμᾶς, δὲν διαφέρει πολὺ τῆς ἀρχαιοτέρας, τραχυτέρας καὶ πιθανὸν μᾶλλον μονοσυλλάβου γλώσσης τῶν Πελασγῶν, καὶ ἥτις ἀπετέλει ἰδίᾳ τὴν ἀρχαίαν Μακεδονικήν, τὴν Ἠπειρωτικήν, τὴν Θεσσαλικὴν καὶ τὴν Βοιωτικήν· ἐπὶ τέλους,

ὅτι βάσις τῆς Ἀλβανικῆς εἶναι ἀρχαῖον ἡμιελληνικὸν ἰδίωμα ὁποῖον ἐλάλουν κατὰ τοὺς προμυρικοὺς χρόνους. Ἀνεύρεται ἕτερον ἓν τρίτον τῶν ἀλβανικῶν ῥιζῶν φαίνεται ἀνήκουσις τὴν λατινικήν, σαβινικὴν ἢ σαμνιτικήν, τὴν ἰταλικήν, κελτικήν, γερμανικὴν καὶ σλαυϊκήν, καὶ ἵνα ἐκφρασθῶμεν γενικώτερον, εἰς τὰς γλώσσας τῆς κεντρικῆς καὶ δυτικῆς Εὐρώπης, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ οὐδεὶς λόγος μέχρι τοῦδε γνωστός, διαφωτίζων ἡμᾶς περὶ τοῦ ἐὰν ὅλαι αἱ σχέσεις αὗται εἶναι ἀρχικαὶ καὶ ἀνήκουσαι εἰς ἀρχαίαν ἐποχήν, ἢ εἶναι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὸ πλεῖστον τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκογενειῶν κατῴκουν τὰς ὑψηλὰς γαίας τῆς χερσονήσου τοῦ Αἵμου καὶ τοῦ Ἱνδοῦ, ἢ ἐάν τινες εἶναι ἴχνη καὶ λείψανα διαδοχικῶν μιγμάτων, προελθουσῶν σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκ τῶν στρατιωτικῶν ῥωμαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ ὅτι ὅσον ἀφ' ἑαυτὸ τὸ ὑπολειπόμενον ἓν τρίτον, εἰσέτι μέχρι τοῦδε ἀνεξήγητον, ἀναλογίαι γεωγραφικῶν ὀνομάτων φαίνονται δεικνύουσαι αὐτὸ ὡς τὸ μᾶλλον πιθανὸν στέλεχος τῆς ἀρχαίας γλώσσης τῆς Θράκης καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας».

Τὰ ἀνωτέρω, γνῶμαι τοῦ Thunmann Leake καὶ Malte-Brun, προελθοῦσαι ἐξ ἐμβριθοῦς μελέτης καὶ ἐρεύνης ἠδύναντο νὰ καταστήσωσι λελυμένον τὸ πρόβλημα τῆς ἀλβανικῆς καταγωγῆς· σοφός τις γερμανὸς εἰ, ὃν ἡ γεωγραφία τῆς Τουρκίας ὀφείλει πολλά, ὁ M. de Hahn, ἐπελήφθη ἐν τούτοις τοῦ ζητήματος τούτου ἐκ βάθρων διὰ τῶν νέων μέσων τῆς ἐρεύνης, ἣν παρεῖχεν αὐτῷ βαθεῖα γνῶσις τῆς χώρας, τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἰδιώματος, καὶ ἔφερεν εἰς τὸ μέσον νέαν λάμψιν καὶ σαφήνειαν. Οὕτω βεβαιώσας τὰς θεωρίας τοῦ Thunmann καὶ τῶν διαδόχων του ἤνυσε συνήμα τὸ ζήτημα, προσάπτων εἰς αὐτὸ συνεπείας ἐκτενεστέρας, καὶ περιβάλλων αὐτὸ μὲ νέας ἀποδείξεις. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἱστορικῶν λόγων, ὁ M. de Hahn προσεπάθησεν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετ' ἐπιτυχίας νὰ ἐξηγήσῃ διὰ τῆς ἀλβανικῆς ὅ,τι ἐγνωρίζομεν περὶ τῆς ἀρχαίας ἰλλυρικῆς, ἰδίᾳ τὰς γεωγραφικὰς ὀνομασίας, τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ πράγματι ριζικὸν μέσον ἀποδείξεως.

Τὸ συμπέρασμα αὐτοῦ ἢ μᾶλλον τὰ συμπεράσματά του εἰσὶ τὰ ἑξῆς: Οἱ Σκιπετᾶροι δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὴν σλαυϊκὴν οἰκογένειαν, εἰ καὶ μέγας ἀριθμὸς σλαυικῶν λέξεων εἰσεχώρησαν εἰς τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν ἕνεκα τῆς κυριαρχίας ἣν εἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Σέρβοι ἐξήσκησαν ἐπὶ τῆς Ἀλβανίας κατὰ τὸν μεσαίωνα, καὶ τῶν ἀναμίξεων αἵτινες βιαίως προὐκύψαν. Οἱ Ἀλβανοὶ μὴ ὄντες Σλαῦοι, δὲν δύνανται νὰ ὦσιν εἰμὴ ἀπόγονοι τῶν παλαιῶν Ἰλλυριῶν, ὧν ἡ ἐγκατάστασις ἐν τῇ χώρᾳ, ἀνέρχεται εἰς χρόνους ἀρχαιοτέρους πάσης παραδόσεως.

Εἰς τὰς δύο ταύτας προτάσεις, τὰς ὁποίας σήμερον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ διαφιλονεικήσῃ τις, ὁ M. de Hahn προστίθησι τὸ ἑξῆς πόρισμα, τοῦ ὁποίου ἡ πιθανότης δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἰσοδυναμεῖ μὲ ἀπόδειξιν. Οἱ Ἰλλυριοί, λαοὶ τοῦ αὐτοῦ στελέχους μὲ τοὺς Μακεδόνας καὶ Ἠπειρώτας, δὲν εἶναι κυρίως ἄλλο τι εἰμὴ κλάδος μυστηριωδῶν Πελασγῶν, πρεσβυτέρων ἀδελφῶν τοῦ ἑλληνικοῦ φύλου. Μεταγενεστέρα μελέτη τοῦ Bopp, ἐνδόξου συγγραφέως τῆς τὰς ἰνδο-εὐρωπαϊκὰς γλώσσας συγκρινούσης Γραμματικῆς, ἐπιβεβαιοῖ ἐκ περισσοῦ τὴν ἀρίαν συγγένειαν τῆς Ἀλβανικῆς γλώσσης.

Ἐπὶ τῆς ῥωμαϊκῆς κυριαρχίας ἡ Ἀλβανία ἦν, ὡς εἴπομεν, διῃρημένη εἰς βόρειον καὶ εἰς μεσημβρινὸν μέρος, ὧν ἡ μία (ἡ πρὸς Νότον) διεκρίνετο ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἤπειρος, ἡ δὲ ἑτέρα ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰλλυρία. Αἱ παλαιαὶ ἑλληνικαὶ ἀποικίαι τοῦ Δυρραχίου καὶ τῆς Ἀπολλωνίας, καὶ ἐν γένει πλεῖστα παράλια σημεῖα, εἶχον ἰδιαίτερόν τινα πολιτισμόν, ἐνῷ οἱ Σκιπετᾶροι συνωθοῦντο πρὸς τὰ ὄρη ἔνθα διετηρήθησαν ὡς οἱ Βάσκοι εἰς τὰς Πυρηναῖα καὶ ἔνθα ὑπέστησαν ὀλιγώτερον τὰς συνεπείας τῶν εἰσβολῶν τῶν βαρβάρων παρὰ οἱ γείτονες αὐτῶν εἵτινες κατῴκουν εἰς τὰς πε-

διάδας καὶ τὰς παραθαλασσίους χώρας. Ἐν τούτοις αἱ γαλατικαὶ εἰσβολαί, καὶ ἀργότερον αἱ τοῦ Ἀλαρίχου, ἔμιξαν εἰς τὸν λαὸν τοῦτον Κελτοὺς καὶ Γότθους, ὧν ἡ ἀνάμιξις ὡς ἐρρέθη, ἐξηγεῖ ἀρκούντως τὴν παρουσίαν κελτικῶν καὶ σκανδιναυϊκῶν λέξεων εἰς τὸ ἰθαγενὲς ἰδίωμα, ὡς καὶ ἡ ρωμαϊκὴ καὶ Ἑλληνικὴ κυριαρχία εἰσήγαγον πολλὰς ρωμαϊκὰς καὶ ἑλληνικὰς λέξεις. Ὅσον ἀφορᾷ τὰς λέξεις αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν σλαυϊκήν, εἰσήχθησαν κατὰ τὴν κατοχὴν τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς χώρας Ζέτα, τῆς Σκουτάρεως καὶ τοῦ Ἀντιβάρεως ὑπὸ τῶν Σέρβων, ἀπὸ τὰ 640 ἕως τὰ 1360. Κατὰ τὴν βουλγαρικὴν κυριαρχίαν ἐν Τουρκίᾳ δηλ. ἀπὸ τὰ 800 ἕως τὰ 1017, μόνον οἱ παραθαλάσσιοι πόλεις ἰδίᾳ τὸ Δυρράχιον, ἠδυνήθησαν νὰ μείνωσιν ἑλληνικαὶ εἰ καὶ ἤλλαξαν συχνὰ κυρίους. Μόνον περὶ τὸ 1073 οἱ αὐτόχθονες ἐπανέκτησαν ἐπιρροήν τινα· τότε ὅμως ἐπανῆρχισαν αἱ περὶ κυριαρχίας σχέσεις μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Ἀλβανίας διὰ τῶν Νορμανδῶν, ὑπὸ Robert guiscard δοῦκα τῆς Καλαβρίας. Οἱ Νορμανδοί, οἵτινες εἶχον ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν κάτω Ἰταλίαν, συνέλαβον ἐπὶ τοῦ πρίγκηπος τούτου τὴν ἰδέαν νὰ καταλάβωσι τὴν Ἤπειρον. Robert guiscard διέβη εἰς τὴν χώραν ταύτην τὸ 1081, καὶ ἐκυρίευσε τὸ Δουράτσον. Ὁ υἱός του Βοεμόνδος ἐπεξέτεινεν ἐντεῦθεν τὰς κατακτήσεις του μέχρις Ἰωαννίνων καὶ Ὀχριδος· εἰσήλασε μάλιστα μέχρι Σερβίας καὶ Βερροίας ἐκ Μακεδονίας. Αἱ ἐκδρομαὶ αὗται ὑπῆρξαν αἱ πρῶται αἵτινες ἀνενέωσαν τὴν κυριαρχίαν ἣν οἱ Ρωμαῖοι εἶχον ἐξασκήσει ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Συνέχεια ἐσωτερικῶν ἐπαναστάσεων πλήρωσε τοὺς ἀκολούθους τρεῖς αἰῶνας. Κατὰ τὴν ἄνοιξιν τοῦ 1380 οἱ πρῶτοι Τοῦρκοι διέβησαν τὸν Πίνδον· τὸ 1431, οἱ Ἠπειρῶται ὑπετάγησαν, καὶ τὴν 9 Αὐγούστου 1431 τὰ Ἰωάννινα ἐδέχθησαν φρουρὰν τουρκικήν.

Γενόμενοι κύριοι τῆς Ἀλβανίας διὰ τῆς συνθηκολογήσεως τῶν Ἰωαννίνων, οἱ ἀσιατικοὶ κατακτηταὶ ἐνόησαν καλῶς ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ ἑδραιώσωσι τὴν κυριαρχίαν των ἐν μέσῳ τῶν φύλων τούτων, ἐὰν δὲν ἐνέσπειρον μεταξὺ αὐτῶν τὴν διαφωνίαν καὶ τὴν ἐξώμοσιν, ὅπως ἀντιτάξωσιν ἡμέραν τινὰ τὰς μουσουλμανικὰς φάρας (φρατρίας) πρὸς τὰς χριστιανικὰς φάρας. Ἡ πολιτικὴ αὕτη ἐπέτυχεν ὡς πρὸς τοὺς ἐκ τῆς πολυτελείας ἐκπολιτισθέντας καὶ χαυνωθέντας μεσημβρινοὺς Ἀλβανούς· ἀλλ' εἰς τὰ τραχέα ὄρη τῆς Μιρδίτας, ὅλαι αἱ ἀπόπειραι ἀπέτυχον· ἐπὶ τέλους Γεώργιος ὁ Καστριώτης, ὁ ἐπικληθεὶς Σκενδὶρ βέης ἐτέθη ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν Μιρδιτῶν, οἵτινες ἤρξαντο τῆς ἀθανάτου αὐτῶν πάλης, ἧς τὰς συνεπείας οἱ πάντες γνωρίζουσιν.

Ο ΑΡΚΤΟΥΡΟΣ.

(Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε 11 φυλλάδιον).

Ἐνόσῳ ἐπέστρεφον ἀπὸ τὴν ἄγραν ἄπρακτοι, ἡ ἀθυμία καὶ ἡ ἀπελπισία ηὔξανον μεγάλως. Αἴφνης ἐπὶ τέλους εἷς τούτων κατώρθωσε νὰ ἀγρεύσῃ μίαν μεγάλην φώκην. Ἀλλὰ δυστυχῶς τὸ κρέας καὶ τὸ λίπος αὐτῆς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐξηντλήθησαν, οἱ δὲ κύνες μὴ ἔχοντες τροφὴν ἔκειντο ἡμιθανεῖς. Διὸ τουρκεύουσιν ἐκ τῶν δέκα ὑπολειπομένων ἔτι κυνῶν τοὺς πέντε, οἵτινες παρέχουσιν αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ὑπολειπομένοις κυσὶν ὀλίγων ἡμερῶν τροφὴν καὶ λίπος πρὸς φωτισμόν.

Ἀλλ' αἴφνης ἐνῷ ἡ νῆσός των, ἀπαλλαχθεῖσα τῶν πάγων, οἵτινες συνέδεσαν αὐτὴν εἰς τὴν ξηράν, ἕνεκα τῆς ἐπελθούσης σχετικῆς εὐκρατίας, κατεφέρετο διαίως, ὡς σχεδία φερομένη ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ ῥεύματος μεγάλου ποταμοῦ, ἀπάγουσα αὐτοὺς πρὸς νότον, δύο φῶκαι ἐξοκείλασαι συλλαμβάνονται ὑπ' αὐτῶν. Χαρὰ ἀνέκφραστος κατέλαβε τοὺς πάν-

τας, ὡς σωθέντας ἐκ τοῦ ἐκ τῆς πείνης θανάτου.

Ἀλλὰ τὴν χαρὰν ἐπέπρωτο νὰ διαδεχθῇ καὶ πάλιν λύπη διότι μετ' ὀλίγον αἱ δύο φῶκαι ἐξέλιπον αἱ δὲ κακουχίαι ἐπολλαπλασιάζοντο· σκότος παχὺ περιβάλλεται τὰ πάντα· τὸ σκότος τοῦτο αἴρνης διασκεδάζεται ὑπὸ λαμπροτάτου βορείου σέλαος τοῦ ὁποίου ὅμως ταχέως ἀφανισθέντος, τὸ σκότος ἐπανέρχεται ἔτι παχύτερον. Ἡ πεῖνα καὶ αἱ παλαιπωρίαι ἔφθασαν εἰς τὸ μὴ περαιτέρω. Οἱ ναῦται καταστάντες ἀπειθέστατοι, φόβος μὴ τραπῶσιν εἰς ἀνθρωποφαγίας. Εὐτυχῶς κατώρθωσαν νὰ ἀγρεύσωσι μίαν φώκην, ἧς τὸ μὲν κρέας χρησιμεύει ὡς τροφή, τὸ δὲ αἷμα ὡς ποτόν· ἀλλ' αὕτη τὴν ἀκόλουθον ἐκλείπει· ἡ δὲ πεῖνα, ἡ δίψα καὶ τὸ ψῦχος καθίστανται ἀφόρητα· ἐντούτοις μέγα τι φαινόμενον καταπλήττει καὶ φαιδρύνει ὀπωσοῦν τὰς ἀπαισίους αὐτῶν ὄψεις. Μετ' ἀπουσίαν δηλαδὴ ὀγδοήκοντα τριῶν ἡμερῶν ὁ ἥλιος ἀνεφάνη πάλιν ὅπως διαμείνῃ ἐπὶ δύο μόνον ὥρας ἐπὶ τοῦ ὁρίζοντος. Ὠφελούμενοι ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ἐξῆλθον εἰς ἄγραν καὶ ἐπανῆλθον φέροντες μίαν φώκην. Μετ' ὀλίγον συλλαμβάνουσι καὶ ἄλλας δύο· ἀλλὰ ἡ καταστροφὴ ἐπαπειλεῖ αὐτούς· διότι καταιγίς τις εἰς μεσημβρίαν ἐπισκήψασα θὰ κατακερματίσῃ ἴσως ἐν ἀκαρεῖ τὴν ἐξ ἡμισείας ταχεῖσαν ἤδη σχεδίαν. Ἡ ἄγρα φώκης ἐκ τῶν μεγίστων, ζυγιζούσης 600—700 λίτρας ἐμψυχόνει καὶ χαροποιεῖ αὐτούς, ἐν τοιαύτῃ ἀθυμίᾳ εὑρισκομένους. Ὁ ἄνεμος ὅμως, τὸ ψῦχος, ἡ χιών, αἱ σφοδρόταται τρικυμίαι, αἵτινες καθ' ἑκάστην ἐπαπειλοῦσι τὸν διαμελισμὸν τῆς σχεδίας, καὶ ἡ τριβὴ τῶν πάγων καὶ τῆς σχεδίας ὡς ἐκ τῆς μεταβολῆς τῆς ἀτμοσφαίρας ἐκ τοῦ ψυχροῦ πρὸς τὸ θερμότερον, τοῦθ' ὅπερ προὐμήνυε τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος, ἐξηφάνιζον ἀπ' αὐτοὺς πᾶσαν ἐλπίδα σωτηρίας· ἐν τοῦτοις ὁ φόβος περὶ τοῦ ἐκ τῆς πείνης θανάτου διεσκεδάσθη καθ' ὁλοκληρίαν, διότι οὗτοι κατορθόνουσι νὰ ἀγρεύσωσιν οὐκ ὀλίγας φώκας, ὡς καὶ μίαν ἄρκτον, πρὸς τὴν θέαν τῆς ὁποίας ἡ χαρὰ αὐτῶν ἦν ἀπερίγραπτος.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ πάγος ὑποστὰς δεινὴν πληγὴν φθείρεται καὶ ἀπομειοῦται· μόλις δὲ οἱ ἐπ' αὐτοῦ κατώρθωσαν νὰ καταφύγωσιν ἐσπευσμένως εἰς τὴν λέμβον, δι' αὐτῆς δὲ εἰς νέον πλωτὸν πάγον.

Ἀλλὰ μόλις ἀναπαυθέντες ἐπὶ μίαν ὥραν ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν κατοικίᾳ, ἀκούουσι πάλιν κρότον τρομερόν, καὶ ὁ νέος πάγος διαρρήγνυται εἰς δύο τμήματα σχεδὸν ἴσα· μετὰ πλείστας δὲ ὅσας περιπετείας κατορθόνουσι καὶ πάλιν νὰ ἐμβῶσι πάντες εἰς τὴν λέμβον. Πελώρια κύματα, δίψα δεινή, ὑπὸ τοῦ θαλασσίου ὕδατος αὐξάνουσα, ψῦχος ἀφόρητον, ἰδοὺ πρὸς ποῖα εἶχον νὰ παλαίσωσιν ἐν τῇ λέμβῳ διαμένοντες· ἀλλ' αἴρνης ἐνῷ τὰ πάντα δι' αὐτοὺς ἦν ἀπελπισία καὶ ἡ ζωὴ αὐτῶν ἐκρέματο ἐπὶ ξηροῦ ἀκμῆς, ἰδοὺ ἀτμόπλοιόν τι πρὸς αὐτοὺς κατευθυνόμενον.

—«Ἐσώθημεν!... Ἐσώθημεν!...» κραυγάζουσι πάντες. Καὶ πάντες ἐναγκαλίζονται καὶ ἀσπάζονται ἀλλήλους κλαίοντες ἐξ ὑπερμέτρου χαρᾶς.

Ἀλλὰ φεῦ!... τὸ ἀτμόπλοιον δὲν εἶδεν αὐτούς! Ἦτο πλοῖον πορευόμενον εἰς θήραν φαλαινῶν καὶ οὐδόλως φροντίζον περὶ τῆς τύχης τοῦ Ἀρκτούρου καὶ τῶν ἐπιβατῶν αὐτοῦ.

Ἡ ἀποτυχία αὕτη ἐμβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀπόγνωσιν. Δράττονται ἑνὸς πάγου καὶ σκηνοῦσιν ἐπ' αὐτοῦ. Μὴ φειδόμενοι δὲ πλέον τοῦ λίπους καὶ τοῦ ἐλαίου ἀνάπτουσι πολλὰς ταὐτοχρόνως πυράς, ὅπως ἐφελκύσωσιν ἐφ' ἑαυτοὺς τὴν προσοχὴν τῶν ἐπὶ τοῦ ἀτμοπλοίου· ἀλλ' εἰς μάτην· ἐπὶ τέλους πυροβολοῦσι πάντες ταυτοχρόνως, ὅτε αἴφνης ἀκούουσι τρεῖς πυροβολισμοὺς ἀνταποκρινομένους πρὸς τοὺς ἰδικούς των.—«Ἐσώθημεν!» κραυγάζουσι πάντες μικροὶ καὶ μεγάλοι· ἡ χαρὰ ὑπερέβη τὰ ὅρια ὅτε αἴφνης εἶδον τὸ ἀτμόπλοιον ἀναχρουόμενον πρύμναν, καὶ διευθυ-

νόμενον πρὸς αὐτούς. «Νίκη! Νίκη! Ἐσώθημεν!» κραυγάζουσι πάλιν ὅλαις δυνάμεσι καὶ πυροβολοῦσιν ἀδιαλείπτως, σείοντες τοὺς πίλους αὐτῶν.

Ἀλλὰ φεῦ! τὸ πλοῖον ἀπομακρύνεται ἐκ νέου· πρὶν ἢ ὅμως τὸ πλοῖον τοῦτο ἐξαφανισθῇ, ἀνακαλύπτουσιν ἐν τῷ ὁρίζοντι καὶ δεύτερον ἀτμόπλοιον !!!... Αἱ ἐλπίδες αὐτῶν ἀναπτεροῦνται.

Εἷς ἐξ αὐτῶν ἐπιβὰς τὴν λέμβον λαμβάνει ἐντολὴν νὰ διασταυρώσῃ τὴν ὁδὸν τοῦ δευτέρου ἀτμοπλοίου καὶ πειραθῇ νὰ καταφθάσῃ αὐτό, κραυγάζων «ἀτμόπλοιον ἀμερικανικόν», ὅπως οἱ ἐν τῷ πλοίῳ ἐννοήσωσιν ὅτι ἦτο καὶ οὗτος ἐκ τοῦ πληρώματος ναυαγήσαντός τινος ἀμερικανικοῦ πλοίου, κατορθόνει νὰ καταφθάσῃ αὐτὸ καὶ ἰδοὺ ἀναβιβάζεται ἐπὶ τοῦ καταστρώματος !!

Ἀμέσως τότε λέμβοι ἔρχονται εἰς σωτηρίαν τῶν ὑπολειπομένων. Μετὰ ἓν τέταρτον εἶναι πάντες σῶοι ἐπὶ τῆς Τίγριδος !!!

Μετὰ ἑπτὰ δὲ μηνῶν διαμονὴν ἐπὶ τῶν πάγων ἐπέστρεψαν ἐν τῷ λιμένι τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου. Τότε ἡ κυβέρνησις τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἔπεμψε τὴν Τίγριν, αὐτὴν τὴν σώσασαν τοὺς ναυαγούς, πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Ἀρκτούρου, καὶ τῶν δεκατριῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἠφανίσθησαν μετ' αὐτοῦ· ἐγνώσθη δ' ὅτι ὁ μὲν Ἀρκτοῦρος κατεβυθίσθη, οἱ δὲ δεκατρεῖς ἄνθρωποι ἐσώθησαν ὑπό τινος Σκώτου φαλαινοθήρου.

Οὕτω λοιπὸν ἔληξεν ἡ ἐκδρομὴ αὕτη, φθάσασα πλησιέστατα τοῦ πόλου εἰς πλάτος, εἰς ὃ οὐδὲν ἄλλο πλοῖον πρὸ αὐτοῦ ἔφθασεν.

(Συνοπτικῶς ἐκ τῆς α' Ἐθν. Ἐπιθεωρήσεως.)

ΚΕΝΟΔΟΞΟΙ ΙΔΙΟΤΡΟΠΙΑΙ ΕΞΟΧΩΝ ΑΝΔΡΩΝ.

Ὁ γάλλος ἱστοριογράφος Μεζεραί, χειμῶνος καὶ θέρους, ἐν καιρῷ ἡμέρας καὶ δὴ καὶ ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἐσυνήθιζε νὰ ἀνάπτῃ κηρία, ὅπως ἐργάζηται, διότι τὸ ἡμερήσιον φῶς καὶ τοὺς ὀφθαλμούς του ἐθάμβου καὶ τὰς ἰδέας του συνέχεε· τοὺς ἐπισκεφθέντας καὶ ἀποχαιρετίζοντας αὐτὸν φίλους προέπεμπε μέχρι τῆς θύρας κρατῶν ἀνημμένην λαμπάδα· ὅπου δὲ ἔγραφεν, ἐτήρει πλησίον τοῦ μελανοδοχείου του δύο φιάλας οἴνου. Ἀντίστροφον περὶ τοῦ φωτὸς θεωρίαν εἶχεν ὁ τοῦ Μεζεραὶ σύγχρονος Βαρίλ, χειμῶνος καὶ θέρους γράφων καὶ μελετῶν μόνον ἐν καιρῷ ἡμέρας καὶ τοσοῦτον ἀποστρεφόμενος τὸ τεχνικὸν φῶς, ὥστε ἔκλειε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁσάκις ἠναγκάζετο νὰ παραμείνῃ τῇ ἑσπέρᾳ ἔν τινι συναναστροφῇ. Ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς ἐκαυχᾶτο ὅτι ἐν διαστήματι 34 ἐτῶν ἅπαξ μόνον ἠρίστησεν ἐκτὸς τῆς οἰκίας του, καὶ περ ὁμολογῶν ὅτι ὅλην τὴν σοφίαν του ἐχρεώστει εἰς τὴν ὁμιλίαν τῶν φίλων καὶ συναδέλφων του.

Ὁ δραματουργὸς Κάρολος Ἐτιέν, ὁσάκις κατελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ οἴστρου, ἔτρεχεν εἰς τὴν οἰκίαν, ἐδίωκε γυναῖκα, τέκνα καὶ ὑπηρέτας, ἔκλειε θύρας καὶ παράθυρα, κατεκλείετο καὶ ἐποίει στίχους ἐν τῇ σκοτίᾳ. Ἡ δὲ δεσποινὶς *Padelin*, πρὶν λάβῃ τὸν κάλαμον καὶ γράψῃ φρικαλέαν τινὰ σκηνὴν τῶν μυθιστορημάτων της, ἐγίνετο ἔνδους, τρώγουσα ἡμίοπτα κρέατα μετὰ πολλῶν κρομμύων.

Ὁ Γολσμὶθ ἔπινεν ἀδιαλείπτως οἶνον καμπανίτην ἐνῷ συνέταττε τὸ γνωστὸν πόνημα Vicar of wake ield. Εἰς ἐσχάτην πτωχείαν περιελθών, ἐφανέρωσε τὴν ἐλεεινὴν θέσιν του πρὸς τὸν φίλον του Ζόνσων, ὅστις, μετὰ δύο ἡμέρας, ἐπέτυχε νὰ πωλήσῃ ἀντὶ ἀδρᾶς τιμῆς τὸ χειρόγραφον τοῦ διηγήματος. Ἅμα λαβὼν τὸ ἀργύριον ὁ Γολσμὶθ, πρὶν ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς ἄλλας χρείας του, ἠγόρασεν οἶνον καὶ τὸν ἔπιε μετὰ τῆς οἰκοδεσποίνης του.

Ὁ μέγας σατυρογράφος Ραβελαὶ ἐσυνήθιζε νὰ λέγῃ «ἀκένωτος πηγὴ ἐνθουσιασμοῦ μοὶ εἶνε ἡ βρῶσις καὶ ἡ πόσις· ἴδετε ἐκείνην τὴν

φιάλην· αὐτὴ εἶνε ὁ ἐμός Ἑλικών· αὐτὴ περιέχει τὸ ἔξαλλον ἑκάστοτε ποιοῦν με νέκταρ· ἐφ' ὅσον πίνω, διασκέπτομαι· ἐφ' ὅσον διασκέπτομαι, πίνω».

Ὁ τὴν ἐθνικὴν τῶν Ἄγγλων φιλολογίαν κλείσας ποιητὴς Coleridge ἠρύσθη ἐκ τοῦ ὀπίου τοσαύτην κατ' ἀρχὰς μακαριότητα, ὅσην ἔπειτα ἐλεεινότητα.

Ἀλλόκοτος καὶ ὅλος ἰδιότροπος ὑπῆρξεν ὁ ἐξάκουστος γάλλος νομομαθὴς Jacques Gajas, ὅστις πάντοτε ἔγραφε καὶ ἐμελέτα κατακεκλιμένος ἐπὶ τάπητος καὶ ἔχων κύκλῳ ἑαυτοῦ πύργους βιβλίων καὶ δικαστικῶν ἐγγράφων.

Ὁ λόρδος Βύρων εἶνε ὅλος κενοδοξία, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, σεμνυνόμενος διὰ τὴν μεγαλορυΐαν του, διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγήν του, τὴν μισανθρωπίαν του καὶ ὁ' αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἠθικὰ ἐλαττώματά του· πρὸ πάντων ὅμως διότι ἔπαιεν καλὰ καὶ εἶχεν ὡραίαν χεῖρα. Τοσοῦτον δ' ἐφρόντιζε περὶ τῆς καθαριότητος τῶν χειρῶν του, ὥστε καὶ κολυμβῶν ἐφόρει χειρόκτια. Γυναῖκες καὶ παρθένοι τὸν ἐζήλευον διὰ τὰς μικρὰς εὐμόρφους καὶ χιονολεύκους χεῖράς του, ἐφ' αἷς καὶ αὐτὸς παρρησίᾳ ἐσεμνύνετο. Ἐν ταῖς συναναστροφαῖς εἶχεν ἐπὶ τῶν γονάτων ἐξηπλωμένον ἐρυθρὸν ἐκ μετάξης ῥινόμακτρον, ἐφ' οὗ ἐπανεπαύοντο αἱ χεῖρές του, ὅπως διὰ τῆς τῶν χρωμάτων ἀντιθέσεως γίνεται κατάφανεστέρα ἡ λευκότης τῶν χειρῶν. Ὅ,τι ὁ Ἀπόλλων ἐν τῇ χορείᾳ τῶν θεῶν, ὅ,τι ὁ Ἀχιλλεὺς ἐν Ἀχαιοῖς, τοῦτο ἐν τοῖς νῦν ἀνδράσιν ἦτο ὁ Βύρων, πρότυπον καλλονῆς ἀπαράμιλλον, ὅπερ οὐδεὶς τῶν συγχρόνων ζωγράφων ἠξιώθη πιστῶς ν' ἀντιγράψῃ. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τῆς φύσεως τὸ ἀριστούργημα εἶχε τὰς κηλίδας του, διότι ἦν χωλός· μέχρι μανίας δὲ ὠργίζετο, ἐάν τις ἐξέφραζε λύπην ἐπὶ τῷ δυστυχήματι. Ἐν γένει ὁ θεόληπτος καὶ φιλέλλην ποιητὴς ἦν μεστὸς παραδόξων ἀντιφάσεων.

Ὁ Ἄγγλος φιλόσοφος Σαμουὴλ Κλάρκιος (1675—1738), ὁ διὰ τῶν περὶ ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ ἐπιχειρημάτων τοὺς συγχρόνους καταπλήξας καὶ μακρὰν τηρήσας ἀλληλογραφίαν πρὸς τὸν Λεϋβνίντιον, ἀνεπαύετο ἀπὸ τῶν πνευματικῶν κόπων, τάσσων δέκα τραπέζια ὀλίγον μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων καὶ ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν πρό τοῦ γεύματος καὶ τοῦ δείπνου διερχόμενος διὰ τούτων ἄδων ἢ ἀπαγγέλλων.

Ὁ φιλόσοφος Πέτρος Βάϋλε (1647—1706) διεσκέδαζε τρέχων μετὰ τῶν παιδίων τῶν τριόδων κατόπιν γελωτοποιῶν καὶ θεώμενος ὁλοκλήρους ὥρας σχοινοβάτας ἢ νευροσπάστας.

Ὁ Μίλτων ἐποίησε τὰ πλεῖστα τοῦ α' «Ἀπολωλότος Παραδείσου», κλίνων τὴν κεφαλήν, ἐπὶ τὸν τράχηλον καὶ στρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, εἰ καὶ ἦν τυφλός.

Ὁ Ἄγγλος ποιητὴς Κάρολος Κὰμβ ἐκάπνιζε τοσοῦτον ἐμπαθῶς, ὥστε δύο ὅλα ἔτη ἐπασχε δριμυτάτην ἐντεῦθεν κεφαλαλγίαν καὶ ὅμως δὲν ἠδύνατο ν' ἀποστῇ τοῦ καπνίζειν.

Ὁ Ρουσσὼ ἐφόρει πάντοτε στολὴν ἀρμενικήν, οὐχὶ χάριν νεωτερισμοῦ, ἀλλὰ διότι τὴν ὑπελάμβανε τὸν εὐμαρέστερον τῶν συρμῶν. Αἱ κάλλισται τῶν ἰδεῶν ἀνέβαινον εἰς τὴν κεφαλήν του ὁσάκις ἐσπούδαζε Βοτανικὴν ἐν ὑπαίθρῳ, καιόμενος ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Τῷ 1708 ἐνυμφεύθη τὴν οἰκοδέσποινάν του προσκαλέσας αὐτὴν μετ' ἄλλων φίλων εἰς περίπατον καὶ ἀποκαλύψας αὐτῇ τὴν ἀγάπην του ἐν ὁδῷ, ἐνώπιον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐν τῷ ναῷ τῆς φύσεως. Τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπορίζετο ἀντιγράφων μουσικήν· εἶχε δὲ ὡρισμένην τιμὴν 30 ἑκατοστῶν δι' ἑκάστην σελίδα. Ἀπὸ οἰκτιρμοῦ καὶ εὐγνωμοσύνης ὁρμώμενος ὁ κόμης Κλαιρμών, τῷ προσήνεγκεν 25 χρυσᾶ Λουδοβίκεια διὰ τὴν ἀντιγραφὴν διαφόρων ᾀσμάτων· ἀλλ' ὁ Ρουσσὼ ὠργισμένος ἀπέστειλεν αὐτῷ πάλιν τὰ 24. Ὀλίγον πρὶν τελευτήσῃ, ἤτησε νὰ μετατοπισθῇ ἡ κλίνη του πλησίον τοῦ παραθύρου ὅπως ἀποχαιρετίσῃ τὸν κῆπόν του καὶ ἦν ἐλάτρευεν ὡραίαν φύσιν.

Ὅτε ὁ Καῖσαρ κατέστη φαλακρός, ἐφόρει ἀκαταπαύστως τὰς δάφνας, μὲ τὰς ὁποίας μᾶς παριστῶσιν αὐτὸν τὰ νομίσματα, θέλων νὰ καλύπτῃ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο.

Τοῦ Κικέρωνος ὁ ἐγωισμὸς ἦτο τοσοῦτος, ὥστε συνέθετο ἑξάμετρον πρὸς ἔπαινον ἑαυτοῦ.

«Ὦ μακαρία ἡ πόλις ἣ μ' ὕπατον ἔτεκε [Ῥώμη»,

διὰ τὸν ὁποῖον στίχον δικαίως τὸν ἐσατύρισεν ὁ Ἰουβενάλιος.

Περὶ δὲ τοῦ Μαικήνα ἐρρέθη ὅτι ἐκυβέρνα τὴν Ῥώμην διὰ τῶν δακτυλιοφόρων δακτύλων του.

Ὁ Σὶρ Οὐάλτερ Ῥαλείης ἴσως ὑπῆρξεν ὁ μέγιστος καλλωπιστὴς τοῦ κόσμου. Τὰ πέδιλά του, εἰς ἐπισήμους ἡμέρας τῆς αὐλῆς, ἦσαν τοσοῦτο κεκοσμημένα διὰ πολυτίμων λίθων, ὥστε ἡ ἀξία των ὑπερέβαινεν ἐξ χιλιάδας λιρῶν! Ἐφόρει δὲ πανοπλίαν ἐκ στερεοῦ ἀργύρου καὶ σπάθην ἀδαμαντοκόλλητον καὶ ζώνην, τῶν ὁποίων ἡ ἀξία ἦτον ἀνυπολόγιστος.

Ὁ μέγας Καρτέσιος τοσοῦτον ἐπεριποιεῖτο τὴν φενάκην του, ὥστε ἐφύλαττε πάντοτε τέσσαρας ἢ πέντε εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ἱματισμοῦ του· κατὰ δὲ τοῦτο ἐμιμήθη αὐτὸν ὁ Σὶρ Ῥιχάρδος Στεῖλης, ὅστις ποτὲ δὲν ἐδαπάνα ὀλιγωτέρας τῶν τεσσάρων λιρῶν δι' ἑκάστην φενάκην του.

Ὁ μέγας Ναπολέων ἐσεμνύνετο διὰ τὸν μικρὸν πόδα του.

Βοϊάρδος, ὁ Ἰταλὸς ποιητής, ὁσάκις εὕρισκε κατάλληλον ὄνομα διὰ κἀνὲν ποίημά του, διώριζε νὰ κρούωσι τοὺς κώδωνας τοῦ χωρίου του.

ΕΡΩΤΙΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΙ ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ.

(Συνέχεια ἀριθμοῦ 11.)

—

Ἐρωτικὴ Ἐπιστολὴ Ἐλοΐζης πρὸς Ἀβαιλάρδον

ὑπὸ ΠΩΠ (*)

Τίνες συγκινήσεις ταράττουσι τὴν ἡσυχίαν τῆς ψυχῆς μου ἐν τῇ ἀθορύβῳ ταύτῃ ἐρημίᾳ, ἔνθα ἡ διάνοια ἀδιαλείπτως πρὸς οὐρανὸν ἀτενίζει καὶ βαθεῖα ἐπικρατεῖ σιωπή; Πρὸς τί αἱ σκέψεις μου περιπλανῶνται πέραν τοῦ ἱεροῦ τούτου οἴκου; Πρὸς τί ἡ καρδία μου αἰσθάνεται αὖθις πῦρ, πρὸ πολλοῦ ἤδη λησμονηθέν; Τί λοιπόν; Ἀγαπῶ εἰσέτι;

Ναί, ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐστάλη ὑπ' ἐκείνου· ἡ Ἐλοΐζη πρέπει πάλιν νὰ φιλήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀβαιλάρδου. Ὦ φίλτατον καὶ ὀλέθριον ὄνομα, δὲν θέλω πλέον νὰ σὲ προφέρω! Μὴ διέλθῃς πλέον διὰ τῶν χειλέων τούτων, ἃ ἡ θρησκεία τῇ σιγῇ καθιέρωσε· κλείσθητι ἐσαεὶ ἐν τῇ ἐμῇ καρδίᾳ, ἐν ᾗ ἡ περὶ Ἀβαιλάρδου πολυφίλητος ἔννοια εἶνε μετὰ τῆς περὶ Θεοῦ ἡνωμένη.

Στήτω ἡ χεὶρ μου καὶ μὴ χαρασσέτω τὸ ὄνομα τοῦτο . . . Ἀλλ' ἤδη ἔγραψα αὐτό . . . Ἀποσβεσθήτω ὑπὸ τῶν δακρύων μου! . . . Καὶ ὅμως μάτην ἡ τάλαινα Ἐλοΐζη χέει κρουνοὺς δακρύων καὶ μάτην προσεύχεται· ἡ μὲν καρδία ἀδιακόπως ὑπαγορεύει, ἡ δὲ χεὶρ πάντοτε ὑπακούει!

Ὦ σκιερὸν περιτείχισμα, ἐθελουσίας κρύπτον βασάνους καὶ ἀντηχοῦν πρὸς τῆς μετανοίας τοὺς στεναγμούς· ὦ βράχοι, καταφθαρέντες ὑπὸ γονάτων εὐσεβῶν, σπήλαιον

(*) *Τὴν εὐγλωττον ταύτην ἐπιστολὴν ἔπλασεν ὁ Ἄγγλος ποιητὴς καὶ θαυμασίως ἐν αὐτῇ περιέλαβε τὰ ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς τῆς Ἐλοΐζης ἐκδηλούμενα περιπαθῆ αἰσθήματα.*

ἀκανθοσκεπές, βωμοί, παρὰ τοὺς ὁποίους διηνεκῶς ἀγρυπνοῦσιν ὠχρόταται παρθένοι· ὦ ἀγάλματα ἁγίων, νικησάντων τὰ ἑαυτῶν πάθη, ἡ θέα καὶ ἡ μακρὰ ὑμῶν σιωπὴ ὅλον μὲ κατέστησαν ἀναίσθητον ὡς ὑμᾶς αὐτά. Μάτην καλεῖ με ὁ οὐρανὸς παρ' ἑαυτῷ· ἐνῷ ἐγὼ προσεύχομαι, ἡ πάντοτε ἀνήσυχος φύσις ἀπασχολεῖ τὴν ἡμίσειαν καρδίαν μου· οὔτε αἱ προσευχαί, οὔτε αἱ νηστεῖαι, οὔτε οἱ κλαυθμοί μου δύνανται ν' ἀποσβέσωσι, ἀλλ' οὐδὲ κἂν νὰ ἐξασθενώσωσι τὸ καταβιβρῶσκόν με πῦρ.

Μόλις ἡ χεὶρ μου τρέμουσα ἀνέπτυξε τὴν ἐπιστολήν σου, ὦ φίλτατε Ἀβαιλάρδε, καὶ τὸ ὄνομά σου, πρῶτον τοῖς ὄμμασί μου ἐμφανισθέν, ἐξήγειρεν ἐν ἐμοὶ τὸ συναίσθημα πασῶν μου τῶν συμφορῶν· ὄνομα πάντοτε θλιβερόν, ὄνομα πάντοτε φίλον, ὅπερ προφέρουσα στενάζω βαθέως καὶ χύνω πικρὰ δάκρυα. Ἀλλ' ὁσάκις τὸ ἐμὸν ἀναγινώσκω ὄνομα, καταλαμβάνομαι ὑπὸ τρόμου, διότι εἰμὶ βεβαία ὅτι συμφορά τις κατὰ πόδας ἕπεται. Οἱ ὀφθαλμοί μου δακρύβρεκτοι πᾶσαν γραμμὴν τῆς ἐπιστολῆς σου διατρέχουσι καὶ μέχρι τέλους μόνον μακρὰς ἀνευρίσκουσι δυστυχίας... Ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς σου ὁτὲ μὲν βλέπω ἐμαυτὴν φλεγομένην ὑπ' ἔρωτος τρυφερωτάτου, ὁτὲ δὲ καταβαλλομένην ἐν τῇ τῆς ἡλικίας ἀκμῇ ὑπ' ἐχθίστου ἄλγους, ὁτὲ δ' ἀπολωλυῖαν ἐν τῇ ζοφώδει ἐρημίᾳ μονῆς, ἔνθα ἡ αὐστηρὰ θρησκεία μέλλει ν' ἀποσβέσῃ πᾶσαν μαινομένην φλόγα. Ἐνταῦθα θέλουσι τελευτήσει πόθοι εὐγενέστατοι, ὁ ἔρως καὶ ἡ δόξα.

Ἀλλ' ὅμως γράφε μοι, Ἀβαιλάρδε, γράφε μοι ὅ,τι εἰσέτι συναισθάνεται ἡ καρδία σου· ἡ ἀλγηδών μου ἑνωθήτω μετὰ τῆς σῆς καὶ ἀποδοθήτω σοι στεναγμὸς ἀντὶ στεναγμοῦ. Οὔτε ἡ τύχη, οὔτε οἱ ἐχθροί σου δύνανται ν' ἀφέλωσι τὴν παραμυθίαν μου ταύτην καὶ σύ, ὁ Ἀβαιλάρδος μου, θέλεις φανῇ σκληρότερος ἐκείνων;

Τὰ δάκρυά μου ἀνήκουσιν ἐμοί, οὐδόλως δ' αὐτῶν φειδομένη θέλω χύσει ὑπὲρ τοῦ ἔρωτος ὅσα χέω ἐν τῇ προσευχῇ. Οἱ τλήμονες οὗτοι ὀφθαλμοί μου οὐδὲν βέλτιον ἔχουσι ποιεῖν . . . Ἀνάγνωσις καὶ θρῆνοι, αὕτη ἡ ἀένναος αὐτῶν ἐργασία. Ὅθεν ἀνακοίνου μοι τὰ σὰ δεινά, παρέχων μοι θλιβερὰν παραμυθίαν· ἀλλὰ πρᾶξον ἔτι περισσότερον, ἐπίρριψον αὐτὰ πάντα ἐπ' ἐμοῦ!

Ὁ οὐρανὸς ἐνέπνευσε κατ' ἀρχὰς τῶν ἐπιστολῶν τὴν ἐπινόησιν πρὸς ἀνακούφισιν τῶν πασχόντων, ἤτοι τοῦ ἐξορίστου ἐραστοῦ καὶ τῆς αἰχμαλώτιδος ἐρωμένης. Αἱ ἐπιστολαὶ ζῶσι, λαλοῦσι, ἐκφράζουσι πᾶσαν ἐρωτικὴν ἄβρότητα· αἱ ἐπιστολαὶ ἀφόβως ἀνακοινοῦσι τοὺς πόθους νεαρᾶς καρδίας καὶ ἀναπτύσσουσι τὴν ψυχὴν ὅλην πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ ἀγαπωμένου ὄντος· οἱ ἐπιστολαὶ ἐξαπατῶσι τὴν ἀπουσίαν καὶ, διερχόμεναι τὸ διάστημα, μεταβιβάζουσι τὸν στεναγμὸν ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν εἰς τὸν πόλον.

Σὺ γινώσκεις μεθ' οἵας ἀθωότητος προϋπήντησα τὸν ἔρωτά σου, ὃν ὠνόμαζες φιλίαν· ἡ φαντασία μου σὲ περιέβαλλεν ἀγγελικὸν σχῆμα καί, ὡς οὐρανία ἀκτίς, γλυκεῖα φλὸξ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἔλαμπε. Φρονοῦσα ὅτι ἠδυνάμην ἀφόβως νὰ σὲ θαυμάζω, σὲ ἠγάπων μηδαμῶς ἐλεγχομένη ὑπὸ τοῦ συνειδότος. Ὅτε δ' ἔψαλλες, ἀναμέλπων αἴνους πρὸς τὸν Κύριον, οἱ οὐρανοὶ ἐδόκουν μοι προσέχοντες πρὸς τοὺς φθόγγους τῆς φωνῆς σου καί, κηρύττοντός σου τὰς θείας ἀληθείας, ἐφρόνουν ὅτι σῦται ἐκαλλύνοντο ἐκ τοῦ σοῦ στόματος ἐξερχόμεναι.

Καὶ τίνες διδαχαὶ ἠδύναντο νὰ μὴ καταπείθωσιν, ὁπότε σὺ αὐτὰς ἐδίδασκες; Παρὰ σοῦ εὐκόλως ἔμαθον ὅτι δὲν εἶνε ἁμάρτημα τὸ ἀγαπᾶν. Τότε δ' ἀμέσως παρεδόθην εἰς τὴν ἀπάτην τῶν ἐμῶν αἰσθήσεων καὶ ἐπαυσάμην ἐπιθυμοῦσα νὰ βλέπω ὡς ἄγγελον ὃν ὡς ἄνθρωπον ἠγάπων. Ἐν ζοφώδει ἀποστάσει διεῖδον πλέον τὴν μακαριότητα τῶν οὐρανίων

πνευμάτων καὶ ἐπαυσάμην φθονοῦσα αὐτοῖς τὸν οὐρανόν, ὃν χάριν σοῦ ἀπέβαλον.

Φεῦ! ποσάκις κατ' ἐμαυτὴν εἶπον, ὅτε οἱ γονεῖς μου ἠνάγκαζόν με νὰ ἐκλέξω σύζυγον, «εἶνε σκληροὶ πάντες οἱ νόμοι οἱ μὴ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ὑπαγορευόμενοι». Ὁ ἔρως, ἐλεύθερος ὡς ἐναέριον ὄν, βλέπων τοὺς δεσμοὺς τοῦ ὑμεναίου, ἀνοίγει τὰς κούφας πτέρυγας αὐτοῦ καὶ ἀμέσως ἀφίπταται.

Πιστεύω μὲν ὅτι τὰ πλούτη καὶ αἱ τιμαὶ πληροῦσι τὰς ἐπιθυμίας τῆς βουλομένης νὰ φέρῃ τοῦ γάμου τὸν ζυγὸν καὶ ὅτι τό τε ὄνομα καὶ τὴν ὑπόληψιν αὐτῆς σέβονται οἱ πάντες. Ἀλλ' ὅμως ἡ φαινομενώδης αὕτη εὐδαιμονία ἐκλείπει πρὸ τοῦ ἀληθινοῦ πάθους· ὑπόληψις, πλοῦτος, τιμή, τί σημαίνετε ἐνώπιον τοῦ ἔρωτος; Ὁ ζηλότυπος οὗτος θεός, βλέπων ὅτι περιφρονεῖται, ἐμπνέει πρὸς ἐκδίκησιν ἀνήσυχα πάθη ἐκείνοις τῶν θνητῶν, οἵτινες βεβηλοῦσι τὸ πῦρ αὐτοῦ, ζητοῦντες ἐν τῷ ἔρωτι ἄλλην ἐκτὸς αὐτοῦ εὐδαιμονίαν.

Καὶ βλέπουσα πρὸ τῶν ποδῶν μου πίπτοντα τὸν ἄρχοντα τοῦ κόσμου καὶ τὸν κόσμον καὶ τὸν θρόνον προσφέροντα ἐμοί, ἤθελον περιφρονήσει τὰς δωρεὰς αὐτοῦ. Δὲν θέλω νὰ γείνω τοῦ Καίσαρος γυνή.

Εἰμὶ εὐδαιμονεστάτη, οὖσα ἐρωμένη ἐκείνου, ὃν ἀγαπῶ· ἂν δ' ὑπάρχῃ ὄνομα ἐλευθερώτερον ἅμα καὶ ἡδύτερον, θέλω λάβει αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μόνου. Ὁποία εὐτυχία ὅταν δύο συνδεδεμέναι ψυχαὶ ἐλευθέρως ἀνταγαπῶνται, μηδένα ἄλλον πλὴν τοῦ φυσικοῦ γινώσκουσαι νόμον! Τότε ἓν καὶ μόνον πληροῖ ἴνδαλμα ὅλην ἡμῶν τὴν καρδίαν, τότε κατέχομεν καὶ συγχρόνως κατεχόμεθα. Συμπίπτουσι καὶ συναντῶνται αἱ ὅμοιαι σκέψεις δύο ἀληθῶν ἐραστῶν, πρὶν ἢ τὰ χείλη αὐτῶν ἀνοιχθῶσιν ὅμοιαι ἐπιθυμίαι ἀναγινώσκονται ἐν τοῖς βλέμμασί των. Αὕτη εἶνε ἡ ἀληθὴς μακαριότης καὶ τοιαύτη ἦν ποτε ἡ ἐμὴ καὶ ἡ τοῦ Ἀβαιλάρδου.

Οἴμοι! Πῶς μετεβλήθη ἡ τύχη ἡμῶν! Ὁποία φρίκη ἀναπαρίσταται αἴφνης ἐν τῇ φαντασίᾳ μου!

Τί βλέπω; Ὁ ἐραστής μου, γυμνός, δεδεμένος, αἱμοσταγὴς ἐμφανίζεται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου .... Ποῦ ἦν ἡ Ἐλοΐζη κατὰ τὴν φρικώδη ἐκείνην στιγμήν; Αἱ κραυγαὶ αὐτῆς καὶ οἱ ἀγῶνες ἤθελον ἀντιταχθῇ πρὸς ἐπιταγὰς τοσοῦτον ἀπανθρώπους. Στῆτε, βάρβαροι .... ἀναστείλατε τὴν μιαιφόνον ὑμῶν χεῖρα, ἐκχύσατε τὴν λύσσαν ὑμῶν ἐπ' ἐμοῦ, ἢ τοὐλάχιστον ρίψατε κατ' ἀμφοτέρων τὴν ποινήν, ἀφοῦ ἀμφότεροι ἐπταίσαμεν τὸ αὐτὸ πταῖσμα .... Ὁ πόνος τοῦ Ἀβαιλάρδου μὲ πιέζει καὶ μὲ ταράττει .... λυπήθητε, αἰσχύνθητε, παύσατε.... Οἱ ἄμετροι ὀδυρμοί μου καὶ τὸ φλογερόν μου ἐρύθημα δὲν μοὶ δίδουσι δύναμιν νὰ τελειώσω τὸν λόγον μου.

Δύνασαι νὰ λησμονήσῃς τὴν ἀλγεινὴν καὶ ἐπίσημον ἐκείνην ἡμέραν, καθ' ἣν, ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγὴν ἀγόμενα, ἐγονυπετοῦμεν παρὰ τὸν βωμόν; Κατὰ τὰς σκληρὰς ἐκείνας στιγμάς, ὁπόσα δάκρυα ἔρρευσαν ἀπὸ τῶν ὀμμάτων ἐμοῦ τε καὶ σοῦ! Ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος, ἐφώνουν πρὸς τὸν κόσμον τὸ πανύστατον χαῖρε· ἦσαν τὰ χείλη μου παγερὰ ὅτε ἠσπάσαντο τὸν ἱερὸν πέπλον. Οἱ βωμοὶ ἐσείσθησαν, ὠχρίασαν αἱ λυχνίαι, μόλις ἐπίστευσεν ὁ οὐρανὸς ὅτι ἐποιεῖτο κατάκτησιν καὶ ἔκθαμβοι ἦκουσαν οἱ ἄγγελοι ἃς ἀπήγγελλον εὐχάς! Ἐν τούτοις προὐχώρησα πρὸς τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο ἱερὸν βῆμα, ἀλλ' ἐπὶ σοῦ καὶ μόνου, οὐχὶ δ' ἐπὶ τοῦ σταυροῦ οἱ ὀφθαλμοί μου προσηλοῦντο. Ὁ προορισμός μου οὐδόλως μετεῖχε οὔτε τοῦ πρὸς τὴν θρησκείαν ζήλου, οὔτε τῆς ἐξ ὕψους χάριτος. Ἦτο δύστηνος ἔρως, ἐγὼ δὲ πανώλεθρος ἀπωλόμην μόνον διότι ἀπώλεσα τὸν ἐραστήν μου!

Ἐλθὲ λοιπόν, παραμύθησον τὸ ἄλγος μου διά τε τῶν βλέμμάτων καὶ τῆς λαλιᾶς σου, ὧν τῆς χρήσεως δὲν σὲ ἀπεστέρησαν. Στηριχθήτω καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ κόλπου σου ἡ κε-

φαλή μου· ἐλθὲ ἵνα ῥοφήσω κατὰ μικρὸν τὸ γλυκὺ τῶν ὀφθαλμῶν σου δηλητήριον, ἐλθὲ ἵνα ἐπανεύρω τὸ δηλητήριον τοῦτο ἐπὶ τῶν χειλέων σου. Σὺ δὸς ὅ,τι δύνασαι καὶ ἐγὼ φαντάζομαι τὰ λοιπά.

Ἀλλ' ὄχι, αἱ ἀνόσιαι αὗται σκέψεις ἐκλιπέτωσαν διὰ παντός· ἐλθὲ μᾶλλον νὰ μὲ διδάξῃς τὸ καθηκόν μου καὶ νὰ μοὶ λαλήσῃς περὶ σταθερωτέρας εὐδαιμονίας. Διάνοιξον τὰ ὄμματά μου, ζωγράφησόν μοι ὅλην τὴν αἴγλην τῆς ἐπουρανίου δόξης καὶ συντέλεσον ἵνα ἡ ψυχή μου ἐγκαταλίπῃ σε καὶ ἐνστερνισθῇ τὸν Θεὸν αὐτῆς. Ἂν δ' ὀλιγωρῇς τῶν παρακλήσεών μου, σκέψαι τοὐλάχιστον ὅτι αἱ πτεραί μου σύντροφοι εἶνε ἄξιαι τῆς σῆς φροντίδος καὶ προσοχῆς.

Αὗται εἶνε τὸ ποίμνιόν σου, τὰ ὑπὸ τῶν χειρῶν σου καλλιεργηθέντα φυτά, τὰ τέκνα τῶν δεήσεών σου. Ἐγκατέλιπον τὸν κόσμον ἐν νεότητος ἀκμῇ, σὺ δὲ ὠδήγησας αὐτὰς εἰς τὸν εἰρηνικὸν τοῦτον οἶκον, οὗ εἶχες ἀνεγείρει τὸν ἱερὸν περίβολον. Σὺ τὴν ἔρημον ταύτην καθωράϊσας, σὺ ἠνέῳξας τὸν παράδεισον ἐν τῷ ἀγρίῳ τούτῳ τόπῳ. Ἐνταῦθα οὐδεὶς ὀρφανὸς βλέπει δακρύων τὸν πατρικὸν αὐτοῦ πλοῦτον κοσμοῦντα τοὺς βωμοὺς καὶ πλουτίζοντα τὸ λιθόστρωτον τοῦ ναοῦ τούτου. Ἐνταῦθα δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε μεγαλοπρεπεῖς εἰκόνες, οὔτε πολυτίμου μετάλλου ἀγάλματα, δωρηθέντα ὑπὸ θνησκόντων ἁμαρτωλῶν, ὡς φόρος τυφλοῦ πόθου πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ οὐρανοῦ, τοῦ ἀπολεσθέντος ἀναμφιβόλως ἕνεκα αὐτῶν τούτων τῶν πρὸς ἀπόκτησίν του διατεθέντων μέσων. Οἱ θόλοι τοῦ ἁγίου τούτου ἱδρύματος εἶνε τόσον ἁπλοῖ, ὅσον ἁπλῆ εἶνε ἡ ἐνοικοῦσα εὐσέβεια, ἐξ ἧς εὐηχότερον ἀντιλαλοῦσι τοὺς πρὸς τὸν Ὕψιστον αἴνους.

Ἀλλ' ἂν σὺ ἔλθῃς εἰς τὸ μοναστήριον τοῦτο ἐνδιαίτημα, ἐν ᾧ ἡμεῖς μέλλομεν νὰ διέλθωμεν τὸν ἡμέτερον βίον, ἂν διατρίψῃς ὑπὸ τοὺς πυραμιδοστεφεῖς τούτους θόλους, ὧν αἱ σεπταὶ ἀψῖδες καλύπτονται ὑπ' αἰωνίου σκότους, ἂν μείνῃς ὑπὸ τὰς σκιερὰς ὑέλους, δι' ὧν μόλις διέρχονταί τινες φωτὸς ἀκτῖνες, οἱ ὀφθαλμοί σου θέλουσι διασκορπίσει τὰ μελανὰ ἐκεῖνα σκότη καὶ ῥεῦμα δόξης θέλει ἀστράψει περὶ σέ. Ἀλλὰ νῦν οὐδεμία παραμυθία ἐνταῦθα ἐμφανίζεται· τὰ πάντα βυθίζονται εἰς βαθεῖαν κατήφειαν· μόνον ὀδυρμοὺς ἀκούεις, μόνον δάκρυα βλέπεις καταλειβόμενα.

Ἐλθὲ λοιπόν, πάτερ μου, ἀδελφέ μου, σύζυγέ μου, φίλε μου· χάριν πασῶν τούτων τῶν προσωνυμιῶν, σπλαγχνίσθητι τὴν δούλην σου, τὴν ἀδελφήν σου, τὴν θυγατέρα σου ἐμέ. Οὐδὲν πλέον δύναται νὰ μὲ προσηλώσῃ εἰς τὴν μελέτην, οὐδὲ νὰ περιστείλῃ τοὺς ἀνησύχους πόθους· οὐδ' αὐτὴ ἡ ἐκ τῆς τοῦ παντὸς θέας ἁπλῆ καὶ θελξινουστάτη ἡδονὴ συγκινεῖ πλέον τὴν ψυχήν μου. Οὔτε αἱ ἐπὶ τῶν κυρτῶν βράχων ἐῤῥιζωμέναι πίτυες, ὧν ἄνεμος ὑπόκωφος ταράσσει τὰ σκιερὰ φύλλα, οὔτε τὰ ἀπὸ τῶν ὀρεωρέοντα ἑλικόστροφα ῥυάκια, οὔτε τὰ ἐν βαθέσι σπηλαίοις κελαρύζοντα καὶ ἀντηχοῦντα ὕδατα, οὔτε αἱ λίμναι ἐκεῖναι, ὧν ἡ λεία ἐπιφάνεια φρίσσει ὅταν ἡ αὔρα πνέῃ, οὐδέν, λέγω, τούτων τῶν ποτε καταθελγόντων με θεαμάτων, παρέχει μοί τινα ἀνάπαυσιν, οὐδὲ καταπραΰνει τὰς μερίμνας μου! Στυγνὴ μελαγχολία κατοικεῖ τὰ δάση, τὰ σπήλαια καὶ τοὺς θόλους τούτους, οἵτινες τάφους μόνον ἐγκαταχρύπτουσι. Ἡ μελαγχολία αὕτη χέει περὶ ἑαυτὴν νεκρικὴν σιγήν· ἡ ζοφώδης αὐτῆς παρουσία καταμαραίνει μὲν τὴν ἄλλοτε γελάσσαν σκηνογραφίαν ταύτην, ἀμαυροῖ δὲ τὴν λάμψιν τῶν ἀνθέων, ἐπισκοτίζει δὲ τὴν πρασίνην χλόην καὶ καθίστησι φοβερὸν τὸν θόρυβον τῶν μετὰ πατάγου καταφερομένων ῥυάκων. Πανταχοῦ αἰσθάνεσαι κρυφίαν τινὰ φρίκην . . . Ἐνταῦθα λοιπὸν μέλλω νὰ μείνω ἐγώ; Ὀλέθριον καὶ θλιβερὸν μνημεῖον τῆς εὐπειθείας μιᾶς ἐρωμένης! Ὁ θάνατος, ὁ θάνατος μόνον δύναται νὰ συνθλάσῃ τὴν πρὸς τὴν ἔρημον ταύτην προσηλοῦσάν με ἅλυσσον! Ἐνταῦθα θέλω ἀφήσει πάσας μου τὰς ἀδυνα-

μίας, ἐνταῦθα θέλω αἰσθανθῆ σβεννύμενον τὸν ζέοντά μου πόθον. Ἡ ψυχρὰ κόνις μου θέλει ταφῆ καὶ θέλω ἀναμείνει νὰ μοὶ ἐπιτραπῆ ν' ἀναμίξω αὐτὴν μετὰ τῆς σῆς.

Πλὴν φεῦ! Τλήμων Ἐλοΐζη, νομίζεσαι σύζυγος τοῦ Θεοῦ καὶ σὺ ἔτι διατελεῖ δούλη ἔρωτος καὶ ἀνδρός! Οὐρανέ, βοήθησόν μοι! . Ἀλλὰ πόθεν ἡ δέησις αὕτη; Ἐξ εὐσεβείας ἢ ἐξ ἀπελπισμοῦ; Τί; λοιπόν; Καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ ἀσύλῳ τῆς ἀγνότητος εὑρίσκει ὁ ἔρως βωμόν, ἐφ' οὗ καίει τὸ ἐναγὲς αὐτοῦ πῦρ; Πρέπει νὰ μετανοήσω· ἀλλὰ δύναμαι καὶ νὰ πράξω ὅτι πρέπει; Ποθῶ τὸν ἐραστήν μου καὶ δὲν στενάζω ἐπὶ τῇ ἀνοσίᾳ πράξει· βλέπω τὴν πρᾶξιν ταύτην καὶ ἐπιτιμῶ αὐτήν· ἀλλ' εἰσέτι ἀγαπῶ αὐτήν, μεθ' ὅλην τὴν ἐπιτίμησίν μου. Μεταμελοῦμαι ἐπὶ τῇ παρελήλυθυίᾳ φιληδονίᾳ μου καὶ ὅμως ἐπιζητῶ νέας ἡδονάς· ὁτὲ μὲν πρὸς οὐρανὸν ἀτενίζουσα, θρηνῶ τὸν ὀνειδισμόν μου ὁτὲ δὲ σὲ καὶ μόνον, Ἀβαιλάρδε συλλογίζομαι καὶ ὀλιγωρῶ τῆς ἀθωότητος, ἣν ἐνόμιζον ὅτι θηρεύω.

(Ἕπεται τὸ τέλος).

ΤΟ ΤΙΠΟΤΕ.

—

Λέγουν ὅτι τὸ τίποτε εἶνε μικρὸν πρᾶγμα. — Τὸ πιστεύετε; Ἐγὼ ἰσχυρίζομαι ὅτι σήμερον τὸ τίποτε εἶνε τὸ πᾶν. Εἰς τίποτε δὲν καταντῶσι πολλάκις τὰ πλεῖστα τῶν ὀγκωδῶν ἐκείνων μυθιστορημάτων, τὰ ὁποῖα μελανόνουσι τόσον χάρτην καὶ καταστρέφουσι τόσους βιβλιοπώλας; Κατασκευάζονται μὲ τίποτε, πωλοῦνται διὰ τίποτε, ἀναγινώσκονται εἰς χρόνον τίποτε, καὶ τί χορηγοῦσι; τίποτε. Πόσοι, ὄντες πρότερον τίποτε, γενόμενοι πρός στιγμὴν κάτι τι, δὲν κατήντησαν καὶ πάλιν τίποτε; Ὑπάρχει τι ἀτυχέστερον τῆς τύχης εἰσοδηματούχου, σκληρότερον τῆς καρδίας πλουσίου, κουφότερον ὅρκου ἐρωτικοῦ; Τίποτε. Βλέπετε λοιπὸν ὅτι τὸ τίποτε εἶνε τὸ πᾶν, καὶ μάλιστα ὑπεράνω τοῦ παντός· τί λοιπὸν στερεῖται ὁ ἔχων τὸ πᾶν; τίποτε. Ἀλλ' ὅμως τὸ τίποτε οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ἔχει τόσην δύναμιν, ὅσην παρὰ τῷ ὡραίῳ φύλῳ. Τὸ ὡραῖον φύλον γνωρίζει ν' ἀρέσκῃ μὲ τίποτε, κοσμεῖ τὰ θέλγητρά του μὲ τίποτε, ἓν τίποτε τὸ θλίβει, ἓν τίποτε τὸ παροργίζει, ἓν τίποτε τὸ πραΰνει, ἓν τίποτε τὸ στενοχωρεῖ, ἓν τίποτε τὸ διασκεδάζει. Ἀλλ' ὦ ἀγαπητοὶ ἀναγνῶσται, δὲν θέλω νὰ καταχρασθῶ τὴν ἡμετέραν ὑπομονὴν διά τὸ τίποτε. Καί διὰ τοῦτο δὲν λέγω τίποτε.

ΑΙΝΙΓΜΑ ΙΑ'.

—

Εἴμεθα τρεῖς, κ' οἱ τρεῖς πεζοί,
Καὶ μᾶς ἱππεύουν δύο.
Ἐνώπιόν σου κείμεθα,
Οἱ πάντες πόσοι εἴμεθα;

Εἷς

Ὦ φίλε μου, καὶ μόνος,
Τὸ αἴνιγμά μου λύω.

Ρ. ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ.

ΛΥΤΑΙ ΤΟΥ ΙΒ'. ΑΙΝΙΓΜΑΤΟΣ.

Πρῶτος ὁ κ. Ι. Παρίσης. Οἱ δὲ κατόπιν, ἡ κ. Ἀλεξάνδρα Καλούδη, καὶ οἱ κ. κ. Ν. Βασιλειάδης, Χ. Βασιλειάδης, Ν. Θεοδοσίου, Α. Ν. Μαράσογλους, Ρ. Ἐλευθεριάδης, Δ. Ἰσμυρίδης, Η. Βελισσαράχης, Η. Βασιλειάδης, Κ. Λαμπρίδης Κ. Μαυρόπουλος καὶ Α. Παππίδης.

ΑΡΙΘ. 13. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 1 Ὀκτωβρίου 1878. ΕΤΟΣ Α'.

ΕΛΙΚΩΝ,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ. — Ἐτησία προπληρωτέα ἐνταῦθα μὲν 2 μετζίτια, ἐν δὲ ταῖς περιχώροις 2 ½, ἐν δὲ ταῖς Ἐπαρχίαις 3 καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ρρ. 15. — Ἑξάμ. καὶ τρίμ. ἀναλόγως. — Τὰ φύλλα ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομ. τελῶν. — Τῷ προπληθεύοντι 10 συνδρομητὰς παρίχονται τὰ ἐτήσια φύλλα δωρεάν.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΤΟΥ
ΕΛΙΚΩΝΟΣ.

Ὁ **ΕΛΙΚΩΝ** *εἶνε ὁ δέκατος τρίτος ἀριθμός, ἡ συνέχεια, ἡ σὺν Θεῷ ἀρχὴ τῆς δευτέρας ἡμετηρίδος τῶν Ἑλικωνιάδων Μουσῶν. Ἀλλ' ἡ μεταβολὴ αὕτη τοῦ ὀνόματος τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, γενομένη μόνον διὰ τὸ σύντομον καὶ ἁπλοῦν, δὲν εἶνε ἡ κυρία καὶ οὐσιώδης τοῦ συγγράμματος μεταρρύθμισις. Ἐκτὸς τῆς ἀπαραιτήτου τυπογραφικῆς κομψότητος καὶ τῆς πράγματι ἐπιθυμητῆς εὐχρηστίας, πρώτιστον μὲν λόγον, πρὸς γενικὴν καὶ ῥιζικὴν αὐτοῦ μεταρρύθμισιν, ἔσχομεν τὴν ἀπὸ τοῦδε μετὰ μείζονος ἐπιμελείας καὶ συντονωτέρας προσοχῆς ἐκλογὴν τῆς ἑκάστοτε ἀποθησαυρισθησομένης ὕλης, ἐξ ἴσου δὲ σπουδαίαν αἰτίαν, τὴν εἰσπραξιν τῆς ὁριζομένης συνδρομῆς, οὐχὶ πλέον διὰ χαρτίνου, ἀλλὰ δι' ἀργυροῦ νομίσματος.*

Ὡς πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ἔχομεν ἀμετάκλητον ἀπόφασιν νὰ δημοσιεύωμεν μόνον μεταῤῥάσεις παντὸς ὅ τι ἄριστον γράφεται παρὰ τοῖς πεφωτισμένοις λαοῖς, πρῶτον μὲν καὶ κατ' ἐξοχὴν περὶ αὐτῶν τῶν ἡμετέρων ἐθνικῶν πραγμάτων, εἶτα δὲ περὶ τῶν συγχρόνων ἀνακαλύψεων, ἐπινοήσεων καὶ ἐφευρέσεων τῆς ἐπιστήμης, τῆς φιλολογίας, τῆς καλλιτεχνίας καὶ τῆς καθόλου πρακτικῆς ὑγιεινῆς, γεωργικῆς, ἁλιευτικῆς καὶ βιομηχανίας, μὴ ὀλιγωροῦντες καὶ τῶν τερπνῶν ἐκείνων διηγημάτων, ποιήσεων, περιγραφῶν καὶ περιηγήσεων, ἅτινα, κατὰ λόγον καὶ μέτρον ἐναρχοῦ ἐγκατασπειρόμενα, οὐκ ἀηδῶς ἀναγινώσκονται ὑπὸ τῶν φιλομαθῶν καὶ εὐαισθήτων ἀναγνωστῶν. Λιθογραφήματα τετριμμένα καὶ τὰ λεγόμενα μέν, μὴ ὄντα δὲ ποιήματα καὶ κακῶς ἔχοντα πρωτότυπα ἔργα καὶ ἐσφαλμέναι μεταφράσεις εἶνε ἀπαράδεκτα καὶ ἐπιστελλόμενα ἐπιστρέφονται εἰς τὰ ἴδια.

Ἀλλ' ἂν τινες τῶν παρ' ἡμῖν ἐπιστημόνων καὶ λογίων καὶ καθηγητῶν ἀξιώσωσι νὰ κοσμῶσιν ἔνθ' ὅτε τὰς στήλας τοῦ **ΕΛΙΚΩΝΟΣ** *διά τινων ἀξιολόγων πραγματειῶν, προθύμως θέλομεν δημοσιεύει αὐτάς, μὴ διστάζοντες νὰ συνδημοσιεύωμεν καὶ τὴν ἐπὶ τῇ προσφορᾷ βαθεῖαν ἡμῶν εὐγνωμοσύνην (*).*

Περὶ δὲ τῆς ἐφεξῆς δι' ἀργυροῦ νομίσματος εἰσπραχθησομένης συνδρομῆς, παρακαλοῦμεν τοὺς ἡμετέρους

(*) Ὅταν δέ ποτε ἐξατμισθῇ περιουσία τις ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ, τότε προθύμως θέλομεν ἀμείβει καὶ χρηματικῶς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ γράφοντας.

συνδρομητὰς νὰ φανῶσι πρόθυμοι πρὸς ἀρωγὴν ἡμῶν, ἐκτιμῶντες ὡς δεῖ τῆς ἀγορᾶς τὴν κατάστασιν, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἡ διεξαγωγὴ τοιούτων ἔργων, ἐκτὸς ἀτρύτων κόπων, οὐδὲν ἄλλο προσπορίζει ὄφελος καὶ ἔχοντες πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι, ὅσοι ὑπὲρ τῆς εἰσέτι ἀγεωργήτου ἡμῶν κοινωνίας ἔχουσι τὴν χεῖρα ἐπὶ τὸ ἄροτρον, ποτὲ δὲν πρέπει, στρέφοντες, νὰ βλέπωσιν εἰς τὰ ὀπίσω.

ΟΙ ΕΚΔΟΤΑΙ.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΟΥ
ΠΥΘΑΓΟΡΑ.

(Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ ἀριθ. 12 καὶ τέλος).

Τὰ apices εὑρίσκονται ἐν τοῖς χειρογράφοις τοῦ κλεινοῦ περὶ γεωμετρίας συγγράμματος τοῦ Βοηθείου. Τὰ σημεῖα ταῦτα, ὡς λέγει ὁ συγγραφεύς, μετεχειρίσθησαν ἴσως οἱ περὶ τὸν Πυθαγόραν. Τὰ apices πολὺ ὁμοιάζουσι πρὸς τοὺς ἡμετέρους ἀριθμούς· εἶνε ἀρά γε τἀληθῆ πυθαγόρεια σημεῖα, ἢ σημεῖα ἀραβικά, ἃ οἱ ἀντιγραφεῖς τῶν χειρογράφων ἀντ' ἐκείνων ἔγραψαν; Μεθ' ὅλας τὰς ἀποφάνσεις πολλῶν ἐπιστημόνων ἀνδρῶν, ἡ συζήτησις ἔτι ἐξακολουθεῖ.

Ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, δὲν δυνάμεθα ν' ἀμφιβάλωμεν ὅτι ὁ Πυθαγόρας μετεχειρίσθη ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς αὐτοῦ ὑπολογισμοῖς εἰδικὰ σημεῖα πρὸς παράστασιν τῶν ἀριθμῶν, ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἐννέα καὶ οὕτω κατήντησε, παριστῶν τὰς μονάδας τῶν διαφόρων τάξεων διὰ τῶν αὐτῶν συμβόλων, νὰ δώσῃ αὐτοῖς τὴν ἐκ τῆς θέσεως ἀξίαν καὶ νὰ δημιουργήσῃ ἀριθμητικὴν ὅλως πρὸς τὴν ἡμετέραν ὁμοίαν.

Ἡ μεγάλη αὕτη ἀνατροπὴ βραδέως, δυστυχῶς, ἐτελεσφόρησε. Διότι τὰ μὲν πυθαγόρεια σημεῖα ἔμειναν βεβυθισμένα ἐν τοῖς μυστηρίοις τῆς Σχολῆς, ἡ δ' Ἑλλὰς ἐξηκολούθησε μεταχειριζομένη γράμματα πρὸς παράστασιν τῶν ἀριθμῶν καὶ ἔμεινε δούλη τῆς στείρας καὶ ἀγόνου αὐτῆς ἀριθμήσεως. Οἱ Ῥωμαῖοι πάντοτε μετῆλθον τὸ αὐτὸ σύστημα· μετὰ δὲ τὴν μακραίωνον Ῥωμαιοκρατίαν, ἡ ἱστορία τῶν ἐπιστημῶν διδάσκει ἡμᾶς ὅτι ἀληθῶς ὀπισθεχώρησεν ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. Τὸ Ῥωμαϊκὸν πνεῦμα τόσον ἀπηχθάνετο τὰ μαθηματικὰ ὅσον καὶ τὴν φιλοσοφίαν· αἱ διοικητικαὶ καὶ πολεμικαὶ τέχναι ἦσαν αἱ μόναι ἀσχολίαι τῶν τῆς οἰκουμένης ἀγερώχων κατακτητῶν. Ἡ τῆς Ῥώμης φιλοσοφία ἦτον ἐκλεκτισμὸς ἄνευ πρωτοτυπίας καὶ ἄνευ μεγαλείου· ἡ ἀστρονομία αὐτῆς ἦν καθαρῶς φυσικὴ καὶ ἡ γεωμετρία ἁπλοῦς σχοινισμός. Ἡ θεωρία τῶν ἀριθμῶν, τοσοῦτο προαχθεῖσα ἔν τε τῇ πυθαγορείᾳ καὶ ἐν τῇ πλατωνικῇ Σχολῇ, ὅλως ἐν Ῥώμῃ παρημελεῖτο. Ὁ Βοήθειος ἦλθεν εἰς Ἑλλάδα νὰ ἐμπνευσθῇ, ἦλθεν εἰς τὰς Σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἐσπούδασε τὰ ἔργα τοῦ Εὐκλείδου, Πλάτωνος καὶ Ἀρχύτα τοῦ Ταραντίνου, ὃς ἦν Πυθαγόρειος, αὐτὸς τὸν Πλάτωνα μυήσας τὴν τοῦ Πυθαγόρα διδασκαλίαν. Πρὸ παντὸς ἄλλου ὁ Βοήθειος ἐγίνετο ἀπανθιστὴς καὶ σχολιαστής· μετεχειρίσθη τὴν λέξιν quadrivium πρὸς μνείαν τῆς πυθαγορείας Σχολῆς, εἰς τέσσαρας τάξεις διαιρούσης τὰς ἐπιστήμας, εἰς τὴν ἀριθμητικήν, τὴν μουσικήν, τὴν γεωμετρίαν καὶ τὴν ἀστρονομίαν. Οὐδὲν ἠρύσατο ἐξ ἀραβικῶν πηγῶν, ἐν δὲ τῷ πρωτοτύπῳ αὐτοῦ ἔργῳ τὰ apices ἦσαν πάντως τὰ πυθαγόρεια σημεῖα.

Ἀφήκαμεν τὸν Πυθαγόραν ἐν Βαβυλῶνι, ἐν ᾗ ἔμεινε μὲν δώδεκα ἔτη αἰχμάλωτος, ἀπήλαυε δὲ πάντως σμικρᾶς τινὸς ἐλευθερίας, καθ' ἣν ἠσχολεῖτο περὶ τὰς φίλας αὐτῷ ἐρεύνας καὶ μελέτας. Τέλος τῷ 513 ὁλοσχερῶς ἀπηλευθερώθη, κατὰ λίαν ἐκτάκτους περιπτώσεις. Ὁ Δαρεῖος εἶχε διαδεχθῇ τὸν Καμβύσην μετὰ τὴν βραχεῖαν τοῦ Ψευδοσμέρδιος μεσοβασιλείαν. Ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Δαρείου ἔζη τις Κροτωνιάτης ἰατρός, Δημοκήδης τοὔνομα, εὐνοούμενος τοῦ κραταιοῦ μονάρχου, ὃς εἶχε καταστήσει αὐτὸν ἀρχηγὸν ἀπεσταλμένων, μελλόντων νὰ ἐρευνήσωσι τὰς τῆς Ἑλλάδος

ἀκτάς. Ἀλλ' ὁ Δημοκήδης παρέβη τὰς ἐπιταγὰς ἐκείνας, ἀπέβη εἰς Τάραντα καὶ ἐγκατέλιπε τοὺς ὑπ' αὐτὸν Πέρσας. Οἱ Πέρσαι οὗτοι ἀρῆκαν τὰς ἀκτὰς τῆς μεσημβρινῆς Ἰταλίας, ἐναυάγησαν, ἐσώθησαν καὶ ἐπωλήθησαν πρός τινα Ταραντῖνον, Γίλλον καλούμενον. Ἡ φήμη τοῦ Πυθαγόρα ἦν ἤδη διαδεδομένη κατὰ πολύ, διότι ὁ Γίλλος ἀπέδωκε τῷ Δαρείῳ τοὺς Πέρσας αἰχμαλώτους, ἵνα καὶ ὁ βασιλεὺς ἐλευθερώσῃ τὸν Ἕλληνα αὐτοῦ αἰχμάλωτον. Ὁ μέγας φιλόσοφος, μετὰ πολυχρόνιον ἀπουσίαν, ἐπανῆλθεν εἰς τὰ ἴδια, ἄγων τὸ ἕκτον καὶ πεντηκοστὸν ἔτος, προφθάσας νὰ κλείσῃ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ πρώτου αὐτοῦ διδασκάλου Φερεκύδου. Ἐπὶ ἓν ἔτος περιῆλθε τὴν Ἑλλάδα ὅλην, ἵνα ἐπανίδῃ τὰς χώρας ἐκείνας, ἀφ' ὧν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον εἶχεν ἀπομακρυνθῇ καί, μετὰ τὴν περιοδείαν ἐκείνην, ἠνέῳξε τὴν περιώνυμον αὐτοῦ Σχολήν.

Ἐνταῦθα λήγει τὸ μυθιστορικὸν μέρος τοῦ βίου τοῦ Πυθαγόρα, ὅπερ ἡ γερμανικὴ κριτικὴ ἠθέλησε νὰ διαλευκάνῃ. Ἐπανελθὼν εἰς Ἑλλάδα ὁ κλεινὸς φιλόσοφος, ἐγκατέστη τὸ πρῶτον ἐν Κρότωνι. Αὐτοῦ εὗρε διάσημον ἰατρικὴν Σχολήν, διακεκριμένους σοφούς, ἐκλεκτοὺς καὶ εὐφυεῖς κατοίκους, ἄνευ δεσποτικοῦ καὶ τυραννικοῦ πολιτεύματος, ἄνευ κτηνώδους κυριαρχίας τοῦ δημαγωγικοῦ κόμματος, ἄνευ συβαριτικῆς διαφθορᾶς. Κατ' ἀρχὰς ἠθέλησε ν' ἀναμορφώσῃ τὰ ἤθη καὶ ἐλάλησε πρὸς τὰς καρδίας, πρὶν ἢ λαλήσῃ πρὸς τὰς διανοίας. Ἡ πειστικὴ αὐτοῦ εὐγλωττία εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς προσείλκυσε τοὺς νέους καὶ τὰς γυναῖκας. Ἀκολούθως δ' ἐχάραξε τὰ σχέδια τῆς σχολῆς καὶ ἐχώρισε τὴν δημοσίαν αὐτοῦ διδασκαλίαν ἀπὸ τῆς ἰδιωτικῆς, εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην εἰσήγαγε μόνον εὐνοουμένους μαθητὰς καὶ ἐμύησεν αὐτοὺς μυστικῶς τὴν ὅλην αὐτοῦ διδαχήν, περιλαμβάνουσαν καὶ τὰ καθαρῶς μαθηματικὰ καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Διότι, ἔχων εἰσέτι τὰς προλήψεις τῆς Αἰγύπτου καὶ Ἀσίας, δὲν ἐνόμιζε τὴν ἐπιστήμην ποιηθεῖσαν χάριν τῶν πολλῶν, πρὸς οὓς ἐλάλει μόνον περὶ ἠθικῆς καὶ περὶ τῶν ἀξιωμάτων γενικῆς καὶ πρακτικῆς φιλοσοφίας. Τοῖς δεδοκιμασμένοις καὶ εὐνοουμένοις ἀπεκάλυπτε τὰ μυστήρια ἐκείνης τῆς μεταφυσικῆς, ἥτις περιεῖχεν, ἐν φιλοδόξῳ συνθετικότητι, πάντα τὰ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ὕλης. Ὁ δ' ἀποκλειστικὸς χαρακτὴρ τῆς διδασκαλίας καὶ αὐτὸ τὸ ὕψος τῶν δογμάτων αὐτοῦ κατ' ἀνάγκην ἐπεσπάσαντο αὐτῷ ἐχθρούς. Κατὰ τὰς θλιβερὰς ταραχάς, τὰς μετὰ τὰ Μηδικὰ ἐπελθούσας, ἐταράχθη καὶ ἡ τῆς πυθαγορείας Σχολῆς εἰρήνη. Ὁ Πυθαγόρας ὑπελαμβάνετο ἀριστοκράτης ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, ὑφ' ὧν ὑπέστη φθονερούς καὶ κτηνώδεις διωγμούς. Ἐξωρίσθη τῆς Κρότωνος καὶ κατέφυγε τὸ πρῶτον εἰς Τάραντα, εἶτα εἰς Μετάποντον, ἀλλ' οὐδαμοῦ εὗρεν ἀνάπαυσιν καὶ ἡσυχίαν. Τὰ τελευταῖα αὐτοῦ ἔτη ἀδιακόπως συνεταράχθησαν, ὁ δ' εὐγενὴς γέρων ἀπέθανεν ἐνενήκοντα ἐτῶν, ἐν μέσῳ πολιτικῶν σπαραγμῶν καὶ δικονοιῶν.

Ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ ἐχώρισα καθ' ὅλου τὸ ἐπιστημονικὸν ἔργον τοῦ Πυθαγόρα ἀπὸ τοῦ φιλοσοφικοῦ, καίτοι ἠνοῦντο καὶ συνεδυάζοντο διὰ παντοίων δεσμῶν. Ἠθέλησα νὰ δείξω τὸν Πυθαγόραν οὐχὶ οἷος ἐδόκει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, τοῖς εὐνοουμένοις, οἵτινες θαυμαστὰ καὶ τεράστια διηγοῦντο περὶ αὐτοῦ, ὡς σοφοῦ, ὡς περιηγητοῦ, ὡς μεταφυσικοῦ καὶ ὡς ἱδρυτοῦ θρησκείας. Ἔδειξα αὐτὸν τοιοῦτον, οἷος φαίνεται τῇ νεωτέρᾳ ἐπιστήμῃ, μετὰ τῆς ἀναμφιλόγου αὐτοῦ καὶ ἐξόχου ἀξίας, ἄνευ οὐδενὸς κόμπου ἀνωφελοῦς καὶ ἀπατηλοῦ.

Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν, εἶνε ὄντως μέγας· ἡ κριτικὴ ὀφείλει νὰ κλίνῃ γόνυ πρὸ τοῦ βαθυγνώμονος τούτου καὶ ζηλωτοῦ ἀνδρός, ὅστις, γενόμενος κρείττων τῶν συγχρόνων αὐτῷ προλήψεων, ἐπορεύθη ζητῶν τὴν ἀλήθειαν πόρρω τῆς ἑαυτοῦ καὶ κατώρθωσε νὰ ὠφεληθῇ καὶ ἐκ πασῶν τῶν καταστάσεων τῆς ἑλληνικῆς μεγαλονοίας καὶ ἐκ τῶν τῆς ἀσιατικῆς. Οἱ μικρόν τι μετέχοντες τῆς ἐπι-

στήμης εἶνε μόνοι ἱκανοὶ νὰ ἐννοήσωσιν ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν ἐκδουλεύσεων, ἃς ὁ Πυθαγόρας ἐποιήσατο τῇ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ, συσχετίσας τὴν γεωμετρίαν μετὰ τῆς ἀριθμητικῆς καὶ ὑψώσας τὴν τελευταίαν εἰς ὕψος, ὅπερ μόλις αὐτὴ ὑπερέβη κατὰ τοὺς νεωτέρους τούτους χρόνους. Ἀλλ' ὅμως αἱ ἐκδουλεύσεις αὗται εἶνε τοιαῦταί τινες, ὥστε οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐννοοῦσιν εὐκόλως τὴν δύναμιν αὐτῶν, διότι δὲν ἐκβιάζουσι τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῶν, ὡς τὰ ἔργα τῶν γεωμετρῶν, τῶν φυσικῶν, τῶν ἀρχιτεκτόνων καὶ πάντων ἐκείνων οἵτινες, τρόπον τινά, ἐξυπηρετοῦσιν αὐτοὺς καθ' ἑκάστην. Καὶ ὅμως τίς ἐξ ἡμῶν, εἴτε μαθηματικός, δι' ἁπλῶν παίζων συμβόλων, εἴτ' ἔμπορος, ταῤῥύρια αὐτοῦ ὑπολογιζόμενος, εἴτ' ἀστρονόμος, τὴν κίνησιν τῶν ἄστρων καταμετρῶν, εἴτε καὶ παῖς ἀκόμη, μόλις ψελλίζων τὸ μάθημα αὐτοῦ, τίς, λέγω, πάντων τούτων δὲν ὀφείλει τῷ διδασκάλῳ ἐκεῖνα τὰ διδάγματα, ἅτινα, ὑπερβάντα τὸν στενὸν τοῦ σχολείου περίβολον, συγκαταλέγονται μετὰ τῶν θεμελιωδῶν γνώσεων, τῶν ὑποκειμένων ὡς βάσις καὶ ἔρεισμα τῷ νεωτέρῳ πολιτισμῷ; Τέλος πάντων ἡ ἱστορία τὰ μάλιστα ἐδικαίωσε τὸν Πυθαγόραν, καίτοι εὐαριθμώτατοι δύνανται νὰ ἐκτιμήσωσι τὸ ἔργον αὐτοῦ. Ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου ὁ βίος καὶ ἡ διδασκαλία αὐτοῦ καλύπτονται ὑπὸ ζόφου, ὅνπερ ἡ κριτικὴ μόλις ἤρξατο νὰ διαφωτίζῃ. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς Σχολῆς καὶ ἐν τῇ κόνει τῶν σχολιαστῶν, μεθ' ὅλην τὴν σύγχυσιν, δι' ἣν παρεγνωρίσθη ἡ πηγὴ τοιούτων ἀνακαλύψεων, τὸ ὄνομα τοῦ Πυθαγόρα εἰσέτι ἐξακολουθεῖ αἰωρούμενον καὶ μεταφερόμενον ὑπὸ τοῦ ἐνστιγματικοῦ σεβασμοῦ τῶν αἰώνων καὶ τῆς κεκρυμμένης τῶν ἀνθρώπων συνειδήσεως.

Ἡ ἱστορία τοῦ Πυθαγόρα παρέχει διττήν τινα διδασκαλίαν, ἔνθεν μὲν δεικνύουσα ἡμῖν ἕως ποῦ δύναται νὰ φθάσῃ τὸ μεγαλεῖον ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου, ἔνθεν δὲ διδάσκουσα ὁπόσον εἶνε βραδὺ τὸ ἔργον τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν ἀρχετύπων πολιτισμῶν. Ἐπὶ πολὺν μὲν χρόνον ἡ ἑλληνικὴ γῆ ἐνομίσθη κέντρον καὶ πρώτη ἑστία τῆς παγκοσμίου προόδου· σήμερον ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπολάβωμεν ὅλως αὐτόματον τὴν ἑλληνικὴν σοφίαν, ἤτοι μὴ ἔχουσαν σχέσιν πρός τε τὰ ἐκτὸς αὐτῆς ὄντα καὶ πρὸς τὸ παρελθόν. Διότι ἡ κριτικὴ εὗρε πρόδηλον σχέσιν τοῦ λαμπρότατα διαλάμψαντος ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐκείνους προηγηθέντας πολιτισμούς, οἵτινες, εἰ καὶ κακῶς ἕως σήμερον γινώσκονται, οὐχ ἧττον εἰσέτι ὑπόκεινται εἰς τῆς ἱστορίας τὴν ἔρευναν. Ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῶν τούτων τῶν πολιτισμῶν διαβλέπομεν παρελθὸν τὰ μάλιστα ἀπέχον, δηλούμενον μόνον ὑπό τινων γραμματικῶν συστημάτων, συμβόλων καὶ ἰδιαιτέρων ἀριθμητικῶν σημείων. Μεῖζον καθ' ἑκάστην ἀναδείκνυται τὸ ἐν τῇ ζοφώδει ἐκείνῃ ἀρχαιότητι ὑπὸ τῆς Ἀσίας ἐκτελεσθὲν ἔργον.

Ἐκ τῆς ἀπεράντου ταύτης ἠπείρου, ἧς ἡ Εὐρώπη ὡς ἀπόφυσίς τις φαίνεται, οὐ μόνον ἐξῆλθον αἱ γενεαὶ ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ αἱ φιλοσοφικαὶ καὶ αἱ θρησκευτικαὶ καὶ αἱ ἐπιστημονικαὶ ἡμῶν ἰδέαι. Ἡ ἱστορία τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ, ὅστις νομίζεται ἴσως βραχυχρόνιος, καθ' ὅσον δὲν βλέπομέν ποτε πέραν τῶν τῆς Εὐρώπης ὁρίων, ἐκτείνεται ἐπ' ἄπειρον, ἐὰν συνάψωμεν αὐτὴν μετὰ τοῦ παρελθόντος ἐκείνου, ὅπερ καρτερικώτατοι σοφοὶ ἄνδρες προσπαθοῦσι νὰ συναρμολογήσωσιν ἔκ τινων συντριμμάτων, καθάπερ ὁ φυσιοδίφης ἀνευρίσκει τὰ πολωλότα εἴδη τῇ βοηθείᾳ τινῶν ὀστῶν. Μήπως λ. χ. δὲν εἶνε παντὸς λόγου ἄξιον ν' ἀποδείξωμεν τὴν ἀρχαιότητα τοῦ δεκαδικοῦ συστήματος; Ὅσον κἂν εἶνε παλαιαὶ αἱ περὶ αὐτοῦ παραδόσεις, οὐχ ἧττον πάντοτε εὑρίσκομεν αὐτὸ πανταχοῦ· καὶ ὅμως τῆς δεκαδικῆς ἀριθμητικῆς εἶχε προηγηθῇ παχυλωτέρα τις ἀριθμητική, ἥτις ἐγίνωσκε μὲν διαδοχικὰς μονάδας, δὲν ὑποδιῄρει ὅμως αὐτὰς εἰς τακτικὰ συστήματα (groupes).

Ἀλλ' ἡ βραδεῖα αὕτη μετατροπὴ τῶν θεμελιωδῶν ἰδεῶν, τῶν ὑποκειμένων ὡς βάσις καὶ ἔρεισμα ταῖς ἐπιστήμαις, ἐμφανίζει καταπληκτικώτατον φαινόμενον, διότι ὕστατον

σημεῖον, ὑπὸ τῆς ἀριθμητικῆς ἀνακαλυφθέν, εἶνε τὸ *μηδενικόν*.

Αὐτὸ ἐγεννήθη, ὡς εἰπεῖν, αὐτομάτως, ἐν πολλαῖς χώραις συγχρόνως, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς χριστιανικῆς χρονολογίας· ἔπεσεν ὡς ὥριμος καρπὸς ἐκ τοῦ δένδρου τῆς ἀριθμητικῆς, τῇ βοηθείᾳ δὲ τοῦ πολυτίμου καὶ ἀπαραιτήτου τούτου συμβόλου, ἡ κατὰ τὴν τάξιν ἀνάλογον, τοῖς ἀριθμοῖς δύναμιν ἀποδιδοῦσα λογιστικὴ τέχνη, ἠδυνήθη νὰ ἱδρυθῇ ἐφ' ὡρισμένων βάσεων.

Ἡ ἱστορία τοῦ μηδενικοῦ εἶνε ἐκ τῶν τὰ μάλιστα διαφερόντων μερῶν τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κάντορος, καταδεικνύουσα δι' ἑνὸς ἔτι παραδείγματος ὅτι αἱ ἰδέαι ἀναπτύσσονται κατὰ λογικὴν τάξιν ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ. Πάντα τὰ τῶν διανοητικῶν ἐνεργειῶν συμβαίνουσιν ὡς συμβαίνουσι τὰ ἐν τοῖς τῶν πραγμάτων, ἡ δ' ἀνθρωπότης ἔχει ἐν τέλει καὶ διανοητικὴν ἱστορίαν, ὡς ἔχει ἐξωτερικήν τε καὶ ὑλικήν. Ὅθεν τὰ ἔθνη καὶ φῦλα δὲν ὀφείλουσι νὰ μεριμνῶσι καὶ ταρβίζωσι μόνον περὶ τὴν θορυβώδη ἐκείνην δόξαν, ἣν ἐξυμνεῖ ἡ συνήθης ἱστορία, ἀλλ' ἔχουσι καθῆκον νὰ ἔχωνται τῶν πνευματικῶν, μηδόλως ἐπιτρέποντα νὰ ὠχριᾷ ἡ φλὸξ ἐκείνη, ἣν οὐδεὶς δάκτυλος δύναται νὰ ἐγγίσῃ καὶ ἥτις τὰ πάντα χρωματίζει διὰ τῶν ἑαυτῆς ἀκτίνων.

Ο ΟΜΑΧΤ

(OHMACHT).

Τῷ 1772 ὁ γηραιὸς δήμαρχος τῆς αὐτοκρατορικῆς πόλεως Rothweil, Γάσσνερος καλούμενος, ἠρώτα τῶν παραπόνων χωρικοῦ, ἐλθόντος, ἵνα συμβουλευθῇ αὐτόν, ἐκ τινος κωμοπόλεως τῆς τοῦ Μίλανος δουκοῦ περιφερείας. Ὁ χωρικὸς ἐκεῖνος, τοὔνομα Νικόλαος Ὄμαχτ, πικρῶς ἠτιᾶτο τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὅστις εἶχε γείνει ἡ μέστιξ τῆς ἀγαθῆς αὐτοῦ οἰκογενείας.

— Αἱ δύο ἀδελφαί του κατὰ πάντα μοὶ εὐαρεστοῦσι, ἐπείπε μετὰ λύπης ὁ χωρικός· ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν Λανδολῖνον, κύριε δήμαρχε, ἡ μήτηρ του Ἀγάθη τὸν ἐγέννησε διὰ τὰς ἁμαρτίας μας. Ἂν καὶ εἶνε σχεδὸν δώδεκα ἐτῶν, δὲν ἐμπορεῖ ἀκόμη νὰ διακρίνῃ τὸν σπόρον τῆς κράμβης ἀπὸ τὸν σπόρον τοῦ γογγυλίου καὶ νὰ μὴν εἶμαι ἄνθρωπος ἂν δὲν καταντήσῃ εἰς ὅλα ἀνάξιος καὶ ἀνίκανος· καὶ ἐπειδὴ τὸν ἔβλεπα ὀκνηρότερον καὶ τρελλότερον ἀφ' ὅλους τοὺς ὁμηλίκους του, τὸν ἔβαλα νὰ ρυλάττῃ τὰ ζῷα ἐνῷ ἔβοσκαν· ἀλλὰ μοὶ ἦλθε μεγάλη ζημία, διότι τὰ ζῷα ἠφάνισαν ὅλων τοὺς ἀγροὺς καὶ ἠναγκάσθην νὰ πληρώσω πρόστιμα.

—Καὶ ποῦ ἦτο ὁ Λανδολῖνος καὶ δὲν προσεῖχεν; ἠρώτησεν ὁ ἄρχων.

— Ποῦ ἦτο; ὑπέλαβεν ὁ χωρικός· ἐκεῖ, πολὺ πλησίον, εἰς τὴν σκιὰν δένδρου μικροῦ καὶ ἐχάραττεν εἰκόνας ἐπὶ ξύλου. Ἰδού, παρατηρήσατε τὰ δείγματα.

Ταῦτα λέγων ὁ ἀγαθὸς Νικόλαος, ἐξήγαγε τοῦ θυλακίου πλεῖστα ξύλινα εἰκονισμάτια, οἷα οἱ ποιμένες τοῦ Μίλανος δρυμῶνος μαχαιριδίῳ γλύφουσι, ὡς οἱ τῆς Ἑλβετίας καὶ οἱ τοῦ Τυρόλου.

Ὁ κύριος Γάσσνερος μετὰ προσοχῆς ἐξήτασε πάντα, τὸ μὲν μετὰ τὸ δέ. Ἀλλ' αἱ γλυφαὶ ἐκεῖναι δὲν ἦσαν ἐκ τῶν κοινῶν ἐκείνων τύπων, οὓς πάντοτε ποιοῦσι καὶ ἀπειράκις ἐπαναλαμβάνουσι. Τὰ δοκίμια τοῦ παιδὸς ἔφερον σφραγῖδα ἀτομικῆς ἐπινοήσεως, ἐλεγχούσης καλλιτέχνην. Ὁ δήμαρχος εἶχεν ἱκανὰς γνώσεις καὶ ἤσθετο τοῦ πράγματος τὴν ἀξίαν. Τότε ἐβύλωσε τῷ χωρικῷ ὅτι, ἀντὶ νὰ αἰτιᾶται, τοὐναντίον ἔπρεπε νὰ χαίρῃ καὶ ὅτι ὁ Λανδολῖνος προώριστο πρὸς ἕτερόν τι, ἢ πρὸς φύλαξιν ποιμνίων. Πρὸς δὲ συνεβούλευσε τῷ χωρικῷ νὰ μὴ πολεμῇ ἐπὶ πλέον τὸν πρόδηλον τοῦ παιδὸς προορισμόν, ἀλλὰ νὰ πέμψῃ αὐτὸν εἴς τινος ξυλογλύφου.

Ὁ Νικόλαος ὑπήκουσε τῇ συμβουλῇ τοῦ γηραιοῦ Γασσνέρου καὶ παρέδωκε τὸν υἱὸν ξυλογλύφῳ τινὶ τῆς Τριβέργης, ἐν τῷ Μίλανι δρυμῶνι.

Ὁ Λανδολῖνος ἀμέσως κατενόησεν ὅτι πλείονα ἐγίνωσκεν ἢ ὁ κύριος αὐτοῦ καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἐν Βράισγαου Φραϊβοῦργον, ἔνθα ἐπεράτωσε τὰ τῆς μαθητείας αὐτοῦ.

Μετὰ ταῦτα ἐσπούδασε παρὰ τῷ Μερχιόρῃ, δεξιωτάτῳ τῆς Φραγκενθάλης σμιλευτῇ, γράψαντι πραγματείας περὶ τῆς τέχνης αὐτοῦ, δικαίως ἐπαινουμένας. Αὐτοῦ ὁ Ὄμαχτ ἐμυήθη τὰ τῆς ἑρμογλυφικῆς, ἀρξάμενος ν' ἀποκαλύπτῃ σπουδαίαν ὀξύνοιαν. Ἐργαζόμενος ἀδιαλείπτως, ἀπεταμίευσεν ἐντὸς ὀλίγου σμικρὰ μὲν ποσά, ἀλλ' ἱκανὰ ὡς πρὸς τὴν λιτότητα, ἐν ᾗ ἔζη. Χάρις δ' εἰς τὴν αὐστηρὰν ταύτην οἰκονομίαν, ἠδυνήθη, τῷ 1780 νὰ ἐπανίδῃ τὴν ἑαυτοῦ οἰκογένειαν, τόν τε κύριον Γάσσνερον, πρὸν ὃν ὤφειλε τὴν ἀνεκτίμητον εὐδαιμονίαν ὅτι εἰς ἐκεῖνο εἰσῆλθε τὸ στάδιον, πρὸς ὃ ἦν φύσει προωρισμένος.

Ὁ δ' ἐξαίρετος ἐκεῖνος δήμαρχος ἐπρομήθευσεν αὐτῷ τινὰς ἐργασίας, ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Ῥοθβαίλης, ἔνθα εἰσέτι φαίνονται, ἐν τῷ χορῷ, προτομαὶ δύο καὶ δύο συμπλέγματα τοῦ Ὄμαχτ.

Ἀποπερατώσας ἐκεῖνα τὰ ἔργα, ὁ εἰσέτι τὸ πρῶτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος διατρέχων γλύπτης, ἐπανῆλθεν εἰς τοῦ κυρίου αὐτοῦ Μελχιόρου. Τὸν Μελχιόρην καὶ πάλιν ἀφῆκε καὶ πορευθεὶς διέτριψεν ἐπὶ μακρὸν ἐν Βάλῃ καὶ Μανχαίμῃ. Ἐνταῦθα δὲ διατρίβων ἔγλυψε πολυαρίθμους εἰκόνας ἐπὶ τῶν ἀλαβαστρίνων ἐκείνων καὶ ῥοδοχρόων λίθων, οὓς κατακυλίουσι ῥύακές τινες τῆς Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας. Τὸ πρωτεῦον ἐν τοῖς πολλοῖς τούτοις κατασκευάσμασι τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, εἶνε αἰσθημά τι ἐπίχαρι καὶ ἰδεῶδες, ὑπερτεροῦν, ὡς εἰπεῖν, τῆς τῶν προτύπων πεζότητος. Ἐν ἀγνοίᾳ, ὑπὸ μόνης τῆς φυσικῆς αὐτοῦ ἀγόμενος ὁρμῆς, ὁ Ὄμαχτ μόνην τὴν λεγομένην *ἐπιτυχῆ γραμμὴν* ἐπιζητεῖ ἐν οἷς ἀπομιμεῖται χαρακτῆρσι. Ὅ,τι κοινὸν καὶ τετριμμένον ἀφανίζεται ὑπὸ τὴν σμίλην αὐτοῦ, χωρὶς νὰ λησμονῆται ἡ ὁμοιότης. Ὅσα ἀναπαρίστησι πρόσωπα πάντοτε ἀναγνωρίζονται, διότι ὁ καλλιτέχνης ἐδράξατο αὐτῶν κατὰ θείαν ἀρίστην καὶ εὐγενεστάτην, ἐπιστήσας τὸν νοῦν μόνον ἐπὶ τῶν ὡραίων μερῶν. Λαλοῦμεν δ' ἰδίᾳ περὶ τοῦ χαρακτῆρος τούτου τῆς ἰδιοφυΐας αὐτοῦ, διότι αὐτὸς ἐλέγχει, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἕξοχον τοῦ καλλιτέχνου φύσιν. Ἡ δεξιότης περὶ τὴν παράστασιν τῶν μορφασμῶν τοῦ προσώπου, λαμβανόντων τὴν ὁμοιότητα μόνον διότι τονοῦνται τὰ ἁδρά, ἢ γελοῖα χαρακτηριστικά, πάντοτε σχεδὸν ἀποδεικνύει ἢ ἀδυναμίαν ἢ χυδαιότητα. Ἡ τέχνη δὲν προωρίσθη νὰ παρῳδῇ τὴν φύσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον νὰ κλείζῃ αὐτήν, ἑρμηνεύουσα πᾶν ὅ,τι ἔχει εὐγενὲς καὶ ἐκλεκτόν.

Τῷ 1787 καὶ 1788 ὁ Ὄμαχτ πάλιν ἐπεσκέψατο τὴν Ἑλβετίαν.

Τότε κατῴκησε παρὰ τῷ Λαβατέρῳ, οὗ τὴν εἰκόνα διέσωσεν. Ὁ συγγραφεὺς τῶν *Ἀρχῶν τῆς Φυσιογνωμικῆς*, τοιαύτην φιλίαν ἐξεδήλωσε πρὸς τὸν νεαρὸν γλύπτην, ὥστε συνέγραψεν ὑπὲρ αὐτοῦ μικρὰν συλλογὴν θρησκευτικῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἀξιωμάτων, ἧς τὸ χειρόγραφον πάντοτε ἐφύλαττεν ὁ Ὄμαχτ. Ἡ συλλογὴ ἐκείνη ἐπιγράφεται Andenken an liebe Reisen, ἤτοι *Ἀναμνήσεις φιλτάτων περιηγήσεων*.

Τὰ ἔργα τοῦ ἄλλοτε ποιμένος τοῦ Μέλανος δρυμοῦ ἀνεπαισθήτως εἶχον αὐξήσει τοὺς πόρους αὐτοῦ, διὰ πολλῆς δ' ἐπιμελείας καὶ οἰκονομίας, ἐκτήσατο τέλος οὐσίαν, δι' ἧς κατώρθωσε νὰ πορευθῇ εἰς Ἰταλίαν. Τὴν πορείαν ταύτην ἀνέλαβε τῷ 1790. Δύο ἔτη διέτριψεν ἐν Ῥώμῃ, σπουδάζων τὰ καλλιτεχνήματα, ἐπισκεπτόμενος τὰ ἐργοστάσια καὶ ὑπὸ τὰ ὄμματα τοῦ Καννόβα ἐργαζόμενος. Οὐκ ὀλίγην δ' ἐπορίζετο τὴν ὠφέλειαν ἀναστρεφόμενος καὶ τοῖς μαθηταῖς τῆς γαλλικῆς Σχολῆς, οἵτινες ἐνέπνευσαν αὐτῷ καὶ τὸν πόθον τῆς θεωρητικῆς σπουδῆς. Ἕως τότε εἶχε ζητήσει νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τὴν τέχνην μόνον διὰ τοῦ ἐνστίκτου· ἡ πρώτη παρημελημένη παίδευσις αὐτοῦ δὲν εἶχεν εἰσαγάγει αὐτὸν εἰς τὴν αἰσθητικήν. Ἀλλὰ τὴν αἰσθητικὴν ταύτην ἤρξατο σπουδαίως νὰ μελετᾷ, ἀναγινώσκων τὰ βιβλία τοῦ Οὐιγκελμάννου· διὰ τοῦτο, ἐπανερχόμενος ἐξ Ἰτα-

λίας, εἶχε πλήρη τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτοῦ παίδευσιν. Καὶ καρδία καὶ νοῦς καὶ χεὶρ συνῆπτον κρατερούς πολέμους πρός τε τὸ μάρμαρον καὶ πρὸς τὸν λίθον.

Ὁ Ὄμαχτ διέτριψε καὶ ἐν Μονάχῳ, Βιέννῃ, Δρέσδῃ, ὧν ἐμελέτησε τὰς καλλιτεχνικὰς συλλογὰς καί, ῥθάσας εἰς Ἀμβοῦργον, κατεσκεύασε τὸ τῷ δημάρχῳ Ῥοδέῳ ἀνεγειρόμενον μνημεῖον. Τὸ καλὸν τοῦτο ἔργον ἐφίμισεν αὐτὸν καὶ κατέστησεν αὐτὸν φίλον τοῦ Κλοψτόκκου, τοῦ περιωνύμου τῆς *Μεσσιάδος* ποιητοῦ.

Ἀφίγοντος τοῦ 1796, ὁ Ὄμαχτ ἐπανέκαμψεν εἰς Ῥοθβαΐλην. Ἐνταῦθα ἔγλυψε τὴν προτομὴν ἐκείνου, ὃς τις πρῶτος εἶχε μαντεύσει αὐτόν, ἤτοι τοῦ γηραιοῦ καὶ ἀγαθοῦ Γασσνέρου. Θέλων δὲ καὶ νὰ συνδέσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην μετὰ τῆς συγγενείας, ᾐτήσατο καὶ ἔσχε γυναῖκα τὴν ἐγγόνην τοῦ ἐξαιρέτου δημάρχου.

Ὁ νέος κάτοικος τῆς Ῥοθβαΐλης ταχέως ἀπέδειξεν ὅτι δὲν ἦτο μόνον καλλιτέχνης, ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος καὶ πολίτης. Τῆς πόλεως δηλονότι οὔσης κατεστραμμένης ὑπὸ τοῦ πολέμου καὶ μὴ ὑπαρχόντων χρημάτων πρὸς τὰς ἀπαραιτήτους τοῦ δημοσίου δαπάνας, ὁ Ὄμαχτ ἠνέῳξε τὸ βαλάντιον αὐτοῦ, ἐνῷ πάντα τὰ τῶν ἄλλων ἔμενον κεκλεισμένα καὶ προσήνεγκε τῇ νέᾳ αὐτοῦ πατρίδι πεντακισχίλια φράγκα, μέρος δηλ. τῆς περιουσίας αὐτοῦ. Διὰ τοῦ ποσοῦ τούτου ἐξεπληρώθησαν αἱ μᾶλλον κατεπείγουσαι ἀνάγκαι.

Ἐν τοσούτῳ οὐδόλως ἀπηύδα ἐργαζόμενος. Γλύψας ἐπὶ μαρμάρου τὴν προτομὴν τοῦ Ἐρλάνδου, τελευταίου δουκὸς τῆς Μαγεντίας ἐπορεύθη εἰς Φραγκφόρτην κατὰ τὴν στέψιν τοῦ αὐτοκράτορος Λεοπόλδου, ἔνθα πλείστας εἰκόνας κατεσκεύασε ἐξόχων ἀνδρῶν. Τέλος κατὰ τὸ 1801, ἀνέλαβε τὴν κατασκευὴν τοῦ μνημείου, ὅπερ ἀνηγείρετο, μεταξὺ Κέλης καὶ Στρασβούργου, τῷ στρατηγῷ Δισαίῳ καὶ ἐλθὼν κατῴκησε σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ πόλει, ἐξ ἧς οὐδέποτε πλέον ἀνεχώρησε, νομίσας πάντοτε αὐτὴν ὡς θετὴν αὐτοῦ πατρίδα.

Τὸ σχέδιον τοῦ μνημείου τοῦ στρατηγοῦ πολλάκις κατεκρίθη καὶ ἀπεδοκιμάσθη· ἀλλὰ χάριν τῆς ἀληθείας ὁμολογητέον ὅτι δὲν πταίει ὁ γλύπτης ἡμῶν. Ὁ Ὄμαχτ ἀνέλαβε νὰ κατασκευάσῃ μόνον τὰς λεπτομερείας, τοῦ τε σχεδίου καὶ τοῦ προγράμματος δοθέντος ὑπὸ τοῦ Βάϊμβρένου, ἀρχιτέκτονος τῆς Καρλσρούης.

Ὁ Ὄμαχτ, ἐγκαταστὰς πλέον ἐν Στρασβούργῳ, ἀνέλαβε διάφορα κύρια ἔργα, ἅτινα ἀλλεπαλλήλως κατεσκευάσθησαν· εἶνε δὲ σπουδαιότατα τὰ ἑξῆς.

Λίθινον σύμπλεγμα, παριστῶν τὴν Κρίσιν τοῦ Πάριδος· τὸ σύμπλεγμα τοῦτο κοσμεῖ σήμερον τὸν βασιλικὸν κῆπον τοῦ Μονάχου, δικαίως χαρακτηριζόμενον ὡς ἀριστούργημα χάριτος καὶ ἐκφράσεως.

Δύο μαρμάριναι προτομαί, ἡ μὲν τοῦ ζωγράφου Χόλβαϊν, ἡ δὲ τοῦ Ἡρβίνου Στάϊνβαχ, κατασκευάσαντος τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ Στρασβούργου. Ἀμφότεραι αἱ προτομαὶ αὗται εὑρίσκονται ἐν τῷ Μουσείῳ τοῦ βασιλέως τῆς Βαυαρίας.

Ἄγαλμα τοῦ Ποσειδῶνος, ἱδρυθὲν ἐν μέσῳ λίμνης, ἡμίσειαν λεύγαν ἀπὸ τοῦ Στρασβούργου ἀπεχούσης. «Τὸ πρόσωπον τοῦ θεοῦ τῆς θαλάσσης, λέγει βιογραφία τις τοῦ Ὄμαχτ, ἔχει μεγάλην σοβαρότητα. Βλέπεις τὸν θεὸν τοῦ Ὁμήρου, συγκλονοῦντα τὴν γῆν ἐνῷ κατέρχεται ἀπὸ τῶν βράχων τῆς Σάμου καὶ ῥθάνοντα διὰ τεσσάρων βημάτων, εἰς τὸ ἐν τῷ Αἰγαίῳ ἀνάκτορον αὐτοῦ».

Ἀναδυομένη Ἀφροδίτη. Ὅσοι εἶδον τὸ ἀριστοτέχνημα τοῦτο τοῦ Ὄμαχτ βεβαιοῦσιν ὅτι δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ τὴν χάριν, τὴν αἰδῶ, τὸ κάλλος, καὶ πρὸς αὐτῆς τῆς ἀρχαιότητος τὰ ἀγάλματα. Τὴν Ἀφροδίτην ταύτην ἐπώλησε πρός τινα ἰδιώτην, ὅστις μετεπώλησεν αὐτὴν ἀντὶ τριακοντακισχιλίων φράγκων πρός τινα Πορτογάλλον.

Οὗτος μετεκόμισατο αὐτὴν εἰς Λισβώναν, ἐν ᾗ φαίνεται ὅτι εἰσέτι εὑρίσκεται.

Φλωρὶς ἐκ κατασκευαστοῦ μαρμάρου, πεπρατωθεῖσα τῷ 1812· εἶνε ὁμόζυγος τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀφροδίτης.

Μνημεῖον ἀνεγερθὲν ἐν Στρασβούργῳ τῷ δαπρεπεῖ δημοσιογράφῳ Κόχ. Ἡ προτομὴ αὐτοῦ ἐπικάθηται βωμοῦ τινος, πρὸς ὃν κλίνει πνεῦμα πτεροφόρον, ἔχον τὰ βλέμματα πρὸς οὐρανὸν ἐστραμμένα. Γυνὴ φέρουσα τειχικὸν στέφανον (*) καὶ παριστῶσα τὴν πόλιν τοῦ Στρασβούργου, κάθηται ἐπὶ βράχου κρατοῦσα τῇ λαιᾷ χειρὶ τὸ ἐκ δρυὸς τοῖς μεγάλοις πολίταις προωρισμένον στέμμα.

Κολοσσιαία προτομὴ τοῦ ἐν τῷ κάτω Ῥήνῳ νομάρχου Λεζαι-Μαρνέσια, ἀνιδρυμένη ἐν τῇ φιλολογικῇ λέσχῃ τοῦ Στρασβούργου.

Ἄγαλμα τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγάλματα τῆς Πίστεως καὶ Ἀγάπης· τὰ τρία ταῦτα πρόσωπα, τελειότατον ἔχοντα τὸν χαρακτῆρα, παρηγγέλθησαν, τῷ 1815, ὑπὸ τοῦ ἀρχιδουκὸς τῆς Βάδης καὶ σήμερον κοσμοῦσι τὸν ἄμβωνα τῆς ὡραίας τῶν διαμαρτυρομένων ἐν Καρλσρούῃ ἐκκλησίας.

Δύο ἀγάλματα Ἥβης, κρατούσης τὸν κρατῆρα δι' οὗ τὸ νέκταρ πίνουσιν οἱ Θεοί.

Προτομὴ τοῦ Ῥαφαὴλ, ἐκ πρωτοτύπου εἰκόνος τοῦ περικλεοῦς ζωγράφου.

Μαρμαρίνη Φλωρίς, ἀνήκουσα τῷ μνημείῳ ἐκείνῳ ὅπερ ὁ κόμης Κανὺ ἀνήγειρεν ἐν Ῥέμοις τῷ διασήμῳ μουσικῷ Κατέλῳ.

Μνημεῖον ἀνιδρυθὲν τῷ αὐτοκράτορι Ῥοδόλφῳ ἐν τῷ καθεδρικῷ τῆς Σπίρης ναῷ.

Εἰκὼν τοῦ Μαρτίνου Λουθήρου, γλυφεῖσα διὰ τὴν πόλιν Βίσσεμβουργον, τῷ 1817.

Μνημεῖα διάφορα, ἤγουν τὸ τοῦ τραπεζίτου Χάουσμανν, τὸ τοῦ περιωνύμου Ὀβερλίνου, ἱερέως ἐν Ban de la Roche, τὸ τοῦ Ῥάϊσσάϊσσερν, τὸ τοῦ Βλέσσιγ, διασήμου ἐν Τύρκχαϊμ ἱεροκήρυκος.

Ἓξ Μοῦσαι, ἱδρυθεῖσαι ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Στρασβούργου. Ὁ Ὄμαχτ καθ' ἅπαντα τὸν βίον ἀπήλαυσε πάσης χαρᾶς, ὑπὸ τοῦ κλέους χορηγουμένης. Τὰ περιζήτητα καὶ ἐπευφημούμενα ἔργα αὐτοῦ, καὶ τὸν θαυμασμὸν προσείλκυον καὶ αὐτὸν ἐπλούτιζον, καίτοι ἡ μετριόφρων αὐτοῦ ἁπλοϊκότης οὐδαμῶς διεταράσσετο. Ἐπανειλημμένως ἠρνήθη νὰ παραδεχθῇ τοὺς βαθμοὺς τῆς εὐγενείας, οὓς προσήνεγκον αὐτῷ γερμανοὶ ἡγεμόνες, ἐπίσης δὲ καὶ τὸν τίτλον ἀγαλματοποιοῦ τῆς αὐλῆς, καίτοι τὰ συμπαρομαρτοῦντα κέρδη ἦσαν σημαντικώτατα. Ὁ οἶκος αὐτοῦ ὡμοίαζε καὶ εἰσέτι ὁμοιάζει πρὸς μουσεῖον, ἐνῷ οἱ ξένοι βλέπουσι πλεῖστα τοῦ Ὄμαχτ καλλιτεχνήματα καί τινας εἰκόνας περικλεῶν ζωγράφων.

Τῇ 31 μαρτίου 1834 ὁ ἐξαίρετος οὗτος ἀνὴρ καὶ ἔξοχος καλλιτέχνης ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον. Ἀφῆκε μαθητὴν τὸν Γρὰς κατασκευάσαντα τὸ μνημεῖον τοῦ Κλέβερ, τὸν ὀρειχάλκινον ἀνδριάντα τοῦ Ἰκάρου καὶ τὸ μαρμάρινον ἄγαλμα τῆς Μικρᾶς Βρεττανίδος· ἀμφότερα τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔργα ἠγοράσθησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Στρασβούργῳ Μουσείου(*).

(*) Ὁ τῷ πρώτῳ κατ' ἔροδον ἀναβάντι τὸ τεῖχος ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων διδόμενος στέφανος. Σ. Μ.

(*) Βεβαίως πολλὰ ἔτη πρὸ τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου.

Ο ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΟΣ
(CORSET).

Ἐραιζόμενοι τὴν ἑπομένην ἀξιόλογον πραγματείαν ἐκ τῆς ἐγκρίτου ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος «Τηλέγραφος», θερμῶς αὐτὴν συνιστῶμεν εἰς τὴν προσεκτικὴν ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνίδων, ὧν πλεῖσται, δυστυχῶς, ὀλιγωροῦσαι τῆς πολυτίμου αὐτῶν ὑγείας, εἰσέτι ἀπομιμοῦνται πᾶν ὅ τι ἄτοπον καὶ κακὸν ἔχει ὁ δυσώνυμος εὐρωπαϊκὸς πολιτισμός.

Ὁ στηθόδεσμος, ὁ φθοροποιὸς οὗτος τῶν γυναικῶν δαίμων, προϊόν ἐστι τῆς ἀσέμνου καὶ γραὸς Δύσεως, προϊὸν ὅπερ δυστυχῶς εἰσῆλθεν, ἄνευ μεγάλου τελωνειακοῦ δασμοῦ, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν δυστυχῆ χώραν, ἵνα καταστρέψῃ καὶ καταστήσῃ αὐτὴν ὠχρὰν καὶ πρὸς παραγωγὴν τέκνων εὐρώστων καὶ ὑγιῶν ἀνίκανον. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν γελώτων καὶ τῆς ἐπιδοκιμασίας τῆς τε πολιτείας καὶ τῆς οἰκογενείας, εἰσέρχονται εἰς τὴν μικρὰν ἡμῶν χώ-

ραν ἐκ τῆς Δύσεως προϊόντα τοῦ αὐτοκαλουμένου πολιτισμοῦ, ἅτινα συνεπάγουσι τὴν *πτωχείαν*, *τὴν καταστροφὴν* καὶ τὸν *μαρασμὸν* αὐτῆς.

Ἡ κοινωνία ἡμῶν δυστυχῶς ῥίπει πρὸς πᾶν ἔξωθεν ἐρχόμενον· τυφλῶς τὰ πάντα μιμεῖται, κατ' οὐδὲν οὕτωσὶ διαφέρουσα παρεμφερῶν τινῶν τῷ ἀνθρώπῳ ζώων· πᾶν ἐκ τῶν ἔξω ἐρχόμενον ἔχει τὸν τύπον τῆς *λεπτότητος*, τῆς *κομψότητος*, τὴν σφραγῖδα τέλος τῆς *τελειότητος*· πᾶν ἡμεδαπὸν εἶναι *χοντρὸν καὶ ἄκομψον*, καλὸν τὸ πολὺ *μέτριον* διὰ τὰς ὑπηρετρίας.

Καὶ δυστυχῶς οὔτε ἡ οἰκογένεια, ἐνῷ βλέπει τὸν ὄλεθρον, ἠδυνήθη νὰ φυγαδεύσῃ τὰ προϊόντα τοῦ κατ' εὐφημισμὸν πολιτισμοῦ, οὔτε ἡ πολιτεία, διὰ νόμων κωλυόντων τὴν ἄλωσιν τῶν ἡμετέρων ὑπὸ τῶν ξένων.

Κοινῇ ταῦτα ὁμολογοῦμεν ἅπαντες, ἀλλ' οὐδὲν πράττομεν, τὰς χεῖρας κάτω καὶ τὴν κεφαλὴν ἔχοντες, βλέπομεν ἀπαθῶς ῥθίνουσαν τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν, βλέπομεν τὰ προϊόντα ψευδοῦς πολιτισμοῦ, καταισπαθίζοντα ἀνηλεῶς τὴν χώραν μας, τὴν μικρὰν καὶ πτωχὴν καὶ ἡμεῖς, ἀποναρκούμενοι, ἡσυχάζομεν, τὴν ἐξ ὕψους ἀντίληψιν μόνον ἐπικαλούμενοι. Ἀλλὰ τὸ κακὸν αὐξάνει, καὶ αὐξάνει κατὰ γεωμετρικὸν λόγον· ἡ χώρα ἡμῶν, μικρὰ οὖσα, ἕνεκα τῆς κακίας τῆς Δύσεως καὶ πτωχή, ἀνάγκην ἔχει ταχείας ἀντιλήψεως· διότι καὶ ὁ ὀλίγος αὐτῆς πλοῦτος ἄγει τὴν πρὸς τὴν ξένην ἄγουσαν καὶ ταχὺς ὁ ἐξ ἀσιτίας θάνατος αὐτῆς ἐπικρέμαται.

Ζῶμεν ὑπὸ τὸ καλλίτερον καὶ εὐκραέστερον κλίμα· ἔχομεν τὴν φύσιν ἀεὶ πρὸς ἡμᾶς γελῶσαν, τὸν οὐρανὸν χαρίεντα καὶ ἐπαγωγὸν καὶ ἐν τούτοις μαρασμὸς καὶ ὠχρότης δορυφορεῖ ἡμᾶς· τοῦτο ποῦ ν' ἀποδώσωμεν; οὐχὶ ἀλλαχοῦ ἢ εἰς τὰ κακὰ ἤθη, τὰ κατακλύσαντα τὴν ἡμετέραν χώραν, εἰς τὸν βίον, ὃν παρὰ τῶν ξένων ἐδανεισθημεν καὶ ὅτι ἐπαπειλεῖ πάντας νὰ καταστρέψῃ. Ἡ *χλώρωσις*, ἡ συνηθεστάτη αὕτη νόσος ταῖς νέαις, ταῖς ἐν ταῖς πόλεσιν οἰκούσαις, δὲν εἶναι προϊὸν τῆς κακῆς διαίτης; διατί δὲν ἀπαντῶμεν αὐτὴν εἰς τὰς οἰκούσας ὑψηλὰ μέρη, εἰς τὰ μέρη ἔνθα ἀμιγὴ καὶ ἁγνὰ εἰσέτι τὰ ἤθη καὶ ὁ βίος τῶν προγόνων διατηροῦνται, εἰς τὰ μέρη ἔνθα αἱ νέαι ἔχουσι θετικὴν ἀνασχόλησιν, μὴ ἐπιδιδόμεναι ἀπὸ πρωΐας ἄχρις ἑσπέρας εἰς τὴν ἀνάγνωσιν μυθιστορημάτων, εἰς τὰ μέρη ἔνθα ἡ πατρικὴ καὶ μητρικὴ ἐπίβλεψις δὲν λείπει ἀπὸ τὰ τέκνα αὐτῶν;

Ἐπανέλθωμεν ἄρα ἐπὶ τοῦ κυρίου θέματος ἡμῶν, ἐπὶ τοῦ στηθοδέσμου, τοῦ *δεσμωτηρίου* τούτου τῶν γυναικῶν. Ἕκαστον πρᾶγμα ἔχει καὶ τὴν ἱστορίαν του, ὅσῳ ἄσημον καὶ ἂν ᾖ, πολλῷ μᾶλλον ὁ *κορσές*, ὁ ἐκ βασιλίδος ἕλκων τὴν καταγωγήν.

Ἱστορία αὐτοῦ.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος στηθόδεσμος, ἐντελῶς ἄγνωστος ταῖς γυναιξὶ τῆς ἀρχαιότητος ἐτύγχανεν· αἱ γυναῖκες τῆς μακαριωτάτης ἐκείνης ἐποχῆς ἄλλην ἰδέαν περὶ *καλοῦ* καὶ ὡραιότητος εἶχον· εἰς ἐπυχήν, ὅτε ἡ γνῶσις τῶν *καλῶν τεχνῶν* καὶ τὸ *καλὸν* εἶχε φθάσει ἄχρι τῆς ἰδανικότητος, εἰς ἐποχήν, ὅτε ἡ πολιτεία παρηκολούθει τὴν ὑγιείαν ἑκάστου ἀτόμου, ἔνδυμα τοιοῦτον, ὅπερ διαχωρίζει ὡς *σφῆκα* τὴν δυστυχῆ γυναῖκα, βεβαίως δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ ὡς κόσμος μεταξὺ τῶν γυναικῶν· ἔπρεπε νὰ παρέλθουν πολλοὶ αἰῶνες ἀκομψότητος καὶ διαφθορᾶς, ὅπως ἀνακαλυφθῇ τὸ ἀριστούργημα τοῦτο τῆς γυναικείας ὡραιότητος.

Αἱ γυναῖκες τῆς Ἑλλάδος καὶ Ῥώμης, ἔφερον ἐσθῆτας, ἃς μικρὸν μόνον περὶ τὴν ὀσφὺν περιέσφιγγον, πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τοῦ στήθους, ταινίας ἐκ μετάξης· ἐκεῖ, ἐπὶ τῆς ταινίας αὐτῆς, αἱ πλούσιαι ἔθετον χρυσόν, πολυτίμους λίθους καὶ λοιπά, δυνάμενα τὸν κόσμον αὐτῶν ν' αὐξήσωσιν· αἱ Τρῳάδες καὶ Δαρδανίδες τὴν αὐτὴν ταινίαν εἶχον ἐν χρήσει, ἀλλ' αὕτη πλατυτέρα ἦτο καὶ πολὺ πρὸς τὰ ἄνω ἤρχετο, πρὸς εὐχερεστέραν τοῦ στήθους ὑποστήριξιν· διότι αὗται, κατὰ τὸν Ὅμηρον, ἦσαν *βαθ-*

κοιλοι. Τὸ ἔνδυμα αὐτὸ ἄγνωστον διετέλει ἄχρι τοῦ ΙΔ' αἰῶνος· κατὰ τὴν μαύρην ἐκείνην ἐποχήν, ἐποχὴν ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν, ἀνεφάνη ἡ βασιλεία τοῦ στηθοδέσμου. Εἰς τὴν αὐλὴν Ἰσαβέλλας τῆς Βαυαρίας ἐτελοῦντο ὄργια δυνάμενα ὀνομαστούς τινας Πάπας νὰ σκανδαλίσωσιν· ἡ αὐλὴ καὶ ἡ Ἰσαβέλλα ἦσαν ἑστία πάσης ἡδονῆς· ἐκεῖ χοροί, διασκεδάσεις καὶ πότοι ἄμετροι· ἐκεῖ συλλήβδην τὰ πάντα ἀπαθῶς καὶ ἄνευ κακοῦ σκοποῦ ἐτελοῦντο· ἀλλ' αἱ ἡδοναὶ παρέλυσαν τὰ σώματα τῶν ἡρωίδων· ἀνάγκη ὅμως ἀπήτει τὴν τακτικὴν τῶν *ἀθώων* διασκεδάσεων πορείαν· αἱ κυρίαι εἰσὶν εὐφυεῖς· ἔχουσι πνεῦμα δημιουργόν, μηχανῶνται πολλά· ὁ Εὐριπίδης λέγει περὶ αὐτῶν.

Πολλὰς ἂν εὕροις μηχανάς, γυνὴ γὰρ εἶ,
Δειναὶ μὲν αἱ γυναῖκες εὑρίσκειν τέχνας.

Ἡ μηχανὴ λοιπὸν καὶ ἡ τέχνη εὑρέθη· ὁ *κορσὲς* ἠδύνατο νὰ ἐξαλείψῃ τὰ ἀπαίσια τῶν διασκεδάσεων ἴχνη καὶ νὰ ἐπανορθώσῃ διὰ τῆς τέχνης τὰ καταστραφέντα τῆς φύσεως θέλγητρα· τὸν κορσὲ ἄρα οὐκ ἀπεικότως δυνάμεθα καὶ *αὐλικὸν σῶμα* νὰ καλέσωμεν. Ἡ Ἰσαβέλλα καὶ αἱ κυρίαι τῆς αὐλῆς εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἀνεκτιμήτῳ δώρῳ ἐπροίκισαν αὐτήν· ἐν τούτοις τὸ δῶρον αὐτὸ κατ' ἀρχὰς εἰς ὀλίγας περιωρίσθη· ἔπρεπε νὰ εὑρεθῇ ἄλλη ἐνάρετος, ἡ Αἰκατερίνη τῶν Μεδίκων, ὅπως γενικευθῇ τὸ ἀνεκτίμητον τοῦτο αὐλικὸν μηχάνημα.

Ἔκτοτε ὁ κορσὲς διεδόθη ἀνὰ τὸν κόσμον, ἂν καὶ ἐπίτινα χρόνον ἐγκατελείφθη, εἰς τὴν Γαλλίαν πρὸ πάντων, καὶ τὸ δυστυχὲς τῶν γυναικῶν στῆθος ἠδυνήθη νὰ λάβῃ μικράν τινα ἀναψυχήν.

Ἂν συγχρόνως διεδίδετο καὶ ἡ αἰτία τῆς ἐφευρέσεως αὐτοῦ, εἶμαι λίαν βέβαιος ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν θὰ ἐδέχοντο νὰ θέσωσι εἰς τὸ στῆθος αὐτῶν τὸ προϊὸν τῆς ἀσεμνότητος.

Ἵνα ὦμεν δίκαιοι, δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν ὅτι αὐλαί τινες κατόπιν ἐπεχείρησαν νὰ καταστρέψωσι τὸν κορσέ, ἀλλ' ἐναυάγησαν δυστυχῶς. Ὁ Ἰωσὴφ Β', βλέπων τὴν ὀλεθρίαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὑγιείας ἐπίδρασιν, πολλὰς διαταγὰς κατ' αὐτοῦ ἐξέδοτο καὶ πολλὰ ἐμηχανεύθη καὶ δὴ διέταξεν ὅπως οἱ εἰς σωματικὰς ποινὰς κατάδικοι φέρωσιν αὐτὸ εἰς δεῖγμα *ἀτιμίας*· ἡ βαρεῖα αὕτη προγραφὴ μικρόν τι συνετέλεσε, διότι ἐλάχιστος μόνον χρόνος παρῆλθε καὶ ὁ κορσὲς ἀνεφάνη εἰς τὸ κράτος του.

Μετὰ τὴν μικρὰν ταύτην ἱστορικὴν ἔρευναν, ἂς ἐξετάσωμεν τὰς βλάβας, ἃς τὸ αὐλικὸν τοῦτο δῶρον ἐπιφέρει εἰς τὰς γυναῖκας.

Βλάβαι αὐτοῦ.

Ὁ κορμὸς τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος διαιρεῖται εἰς κύτος τοῦ θώρακος, τῆς κοιλίας καὶ τῆς λεκάνης. Εἰς τὸν θώρακα ὑπάρχουσιν οἱ πνεύμονες καὶ κατὰ τὸ μεσοκοίλιον αὐτοῦ ἡ καρδία καὶ τὰ μεγάλα ἀγγεῖα, εἰς τὸ τῆς κοιλίας καὶ λεκάνης, τὰ ὄργανα τῆς πέψεως, ὁ στόμαχος κλ. καὶ τὰ τῆς γεννήσεως. Ἡ κορυφὴ τοῦ θώρακος εἶναι στενωτέρα τῆς βάσεως· οὗτος, πιθοειδὴς τὸ σχῆμα, τὴν μὲν βάσιν ἔχει πρὸς τὰ κάτω τὴν δὲ κορυφὴν πρὸς τὰ ἄνω· αἱ πλευραί, αἱ τὸν θώρακα ἀποτελοῦσαι, εὐρύνονται πρὸς τὰ κάτω, ὅπως ὑποδεχθῶσι τὰ ὄργανα τῆς πέψεως καὶ γεννήσεως. Ὁ θώραξ μάλιστα τῶν γυναικῶν ἔχει μᾶλλον κυκλοτερὲς σχῆμα καὶ μᾶλλον πιθοειδές.

Ἀλλ' ὁ στηθόδεσμος ἐπιφέρει μεταλλαγὰς ἐπικινδύνους· πιέζει τὰς πλευρὰς καὶ μεταβάλλει τὴν φυσικὴν τούτων κατασκευήν, σμικρυνομένης λίαν τῆς κατωτέρω τοῦ θώρακος διαμέτρου, ὑφισταμένης σμίκρυνσιν, καὶ τῆς ἀνωτέρω.

Ὅπως ἐνεργήσωσι τὰ διάφορα ταῦτα ὄργανα τὰς πολυποικίλους αὐτῶν ἐργασίας ἔχουσιν ἀνάγκην χώρου τινός· καὶ ὁ χῶρος οὗτος ὑπάρχει, ἀλλ' ὁ στηθόδεσμος διὰ τῆς μεγάλης αὐτοῦ πιέσεως ἀφαιρεῖ αὐτόν· οὕτως οἱ πνεύμονες, ἡ καρδία, ὁ στόμαχος, τὸ ἧπαρ —ὅπερ καὶ διχάζεται ὑπὸ τῆς πιέσεως— ὑφιστάμενα ἰσχυρὰν πίεσιν, ἐκτοπίζονται καὶ δὲν λειτουργοῦσι κανονικῶς. Ἐκ τούτου κω-

λύματα κατὰ τὴν κυκλοφορίαν, κατὰ τὴν ἀναπνοήν, κατὰ τὴν πέψιν, κατὰ τὴν θρέψιν· ἡ κυκλοφορία καὶ ἀναπνοὴ παρεμποδίζονται σπουδαίως, διότι, πιεζόμενοι οἱ πνεύμονες, δὲν ὑποδέχονται τὴν ἀπαιτουμένην ποσότητα τοῦ ἀέρος, οἱ δὲ στηθικοὶ μῦς δὲν δύνανται νὰ λειτουργήσωσιν ἀνέτως καὶ κανονικῶς ὡς καὶ ἡ πέψις καὶ ἡ θρέψις, διότι ὁ στόμαχος, παρεκτοπισθεὶς ἤδη καὶ ἰσχυρὰ πιεζόμενος, δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὴν κατάλληλον τῶν τροφῶν ποσότητα. Τοιουτοτρόπως ἔχομεν ἀτελῆ τὴν λειτουργίαν τῶν τεσσάρων οὐσιωδεστέρων λειτουργιῶν τῆς ζωῆς· ἡ ἀτέλεια αὕτη συνεπιφέρει κακὰ ἀποτελέσματα καὶ πρὸ πάντων στάσιν τοῦ αἵματος εἴς τε τοὺς πνεύμονας καὶ τὸ ἧπαρ, αἱμοπτύσεις, πνευμονικὴν φθίσιν, ἀνευρυσμοὺς ἀρτηριῶν καὶ καρδίας, συμφορήσεις εἰς τὴν κεφαλήν, ἀταξίαν τῶν ἐμμήνων, ἐξοιδήματα εἰς τοὺς πόδας, κιρσούς, συγκοπὰς καὶ τὸν θάνατον πολλάκις. Ἡ ἐπιβλαβὴς τοῦ στηθοδέσμου ἐπιρροὴ τοσοῦτον πολλάκις καταφανεστάτη γίνεται, ὥστε πολλαὶ γυναῖκες, ἀσθενοῦσαι, παραιτοῦνται μόναι τῆς χρήσεως αὐτοῦ, πρὶν ἢ ἰατρὸν συμβουλευθῶσι· διὰ τοῦ στηθοδέσμου ἀλλοιοῦται ἥ τε τοπικὴ σχέσις καὶ ἡ μορφὴ τῶν κοιλιακῶν ὀργάνων καὶ ἡ ἀπώθησις αὐτῶν ἀφορήτους προκαλεῖ πόνους.

Ὁ στηθόδεσμος διὰ τῆς πιέσεως ἐπιφέρει ἀτροφίαν εἰς τοὺς μῦς τῆς ῥάχεως, οἵτινες ὡς ἐκ τούτου ἀδυνατοῦσι νὰ στηρίξωσι τὸ σῶμα. — Ὁ στηθόδεσμος, ὡς χιτὼν σιδηροῦς πιέζων τὸ στῆθος τῶν κορασίων, καταστρέφει καὶ τὴν πρὸς τὸ παίζειν διάθεσιν, ἀφαιρεῖ ἐξ αὐτῶν τὴν κίνησιν, ἀεὶ μὲν ἀναγκαιοτάτην οὖσαν, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην, καὶ καθίστησι τὰ δυστυχῆ κοράσια λίαν ἀδύνατα ὅπως ἀργότερον εὐδοκίμως τὰ βάρη γυναικὸς ὑποδεχθῶσι. Ὁ Λυκοῦργος, ὁ σοφώτατος τῶν νομοθετῶν, ὁ ὡς πρότυπον ἔχων τὴν κρητικὴν πολιτείαν, διὰ νόμου ἐπέβαλλε τὴν κίνησιν εἰς τὰς παρθένους καὶ τὴν ἄσκησιν, θέλων διὰ τούτων νὰ καταστήσῃ γυναῖκας δυναμένας νὰ τέξωσι τέκνα ὑγιᾶ καὶ εὔρωστα.

Ὁ Πλούταρχος περὶ τούτου λέγει εἰς Λυκοῦργον· «Τὰ μέν γε σώματα τῶν παρθένων δρόμοις καὶ πάλαις καὶ βολαῖς δίσκων καὶ ἀκοντίων διεπόνησεν, ὡς ἥ τε τῶν γεννωμένων ῥίζωσις ἰσχυρὰν ἐν ἰσχυροῖς σώμασι ἀρχὴν λαβοῦσα βλαστάνοι βέλτιον, αὐταί τε μετὰ ῥώμης τοὺς τόκους ὑπομένουσαι, καλῶς ἅμα καὶ ῥᾳδίως ἀγωνίζοιντο πρὸς τὰς ὠδῖνας».

Οἱ μαστοὶ πολὺ ὑποφέρουσιν ἐκ τῆς διαρκοῦς τοῦ στηθοδέσμου πιέσεως· καταστρέφεται τὸ κανονικὸν αὐτῶν σχῆμα, ἡ διεύθυνσις καὶ ἡ στερρότης, ἀποκαθίστανται ἐπιμήκεις, πρωίμως μαλθακοὶ καὶ καταπεπτωκότες· τοιοῦτοι ἀποκαθιστάμενοι δὲν δύνανται νὰ θηλάσωσι τὰ τέκνα καὶ ἡ γυνὴ χάριν τοῦ ἀθλίου αὐτοῦ στηθοδέσμου ἀρνεῖται εἰς τὸ τέκνον αὐτῆς τὴν πρώτην φυσικὴν τροφήν· ἀλλὰ τὸ κακὸν δὲν μένει ἕως ἐδῶ· εἶναι ἀποδεδειγμένον, λέγει ὁ περίφημος μαιευτὴρ *Scanzoni*, ὅτι τὸ συμφέρον τῆς τε μητρὸς καὶ τοῦ παιδίου εἶναι νὰ θηλάσῃ αὐτὴ ἡ μήτηρ τὸ ἑαυτῆς τέκνον, διότι καὶ αἱ γυναῖκες ἀφ' ἑνὸς, αἱ τὰ ἴδια τέκνα τρέφουσαι, ἧττον ἢ αἱ μὴ τρέφουσαι ὑπόκεινται εἰς νόσους καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν θνησκόντων παιδίων ἀφ' ἑτέρου εἶναι πολλῷ μεγαλείτερος ἐν τοῖς ὑπὸ τροφοῦ τρεφομένοις, ἢ ἐν τοῖς τὸν μητρικὸν μαστὸν θηλάζουσιν· ἔχων δὲ ὑπ' ὄψιν τὴν ἀπογραφὴν τοῦ *Benoiston de Chateauneuf*, λέγει ὁ *Scanzoni* αἷς 100 μὲν βρεφῶν, θηλαζομένων ὑπὸ τῆς μητρός, θνήσκουσι ἐντὸς τοῦ πρώτου ἔτους 8, ἐξ 100 δὲ ὑπὸ τροφῶν, 29.» Ἡ διαφορὰ σπουδαιοτάτη εἶναι, μεγάλως τὰς μητέρας ἐπιβαρύνουσα. Ὁ σοφὸς Ἄγγλος *Steele* διισχυρίζεται ἐπίσης ὅτι «μήτηρ θηλάζουσα εἶναι εὐρωστοτέρα καὶ ὑγιεστέρα τῆς μὴ θηλαζούσης· διότι ἐν τῷ θηλασμῷ εὑρίσκει ἡ μήτηρ φάρμακον προφυλακτικὸν ἀπὸ πολλῶν νευρικῶν καὶ ὑστερικῶν παθημάτων». Ἁπλῆ παρατήρησις καταδείκνυσι τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ σοφοῦ Ἄγγλου.

Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὑγιεινοῦ τούτου κανόνος ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι λόγοι, ἐπίσης σπουδαῖοι

ἀπαιτοῦντες ὅπως αὐτὴ ἡ μήτηρ θηλάσῃ τὸ τέκνον της.

Παρ' ἡμῖν δυστυχῶς αἱ κυρίαι θεωροῦσι *μεγαλεῖον* νὰ ἔχωσι τροφὸν εἰς τὰ τέκνα των· ὁ κατ'εὐφημισμὸν πολιτισμὸς τοιαύτην κακὴν ἐπίδρασιν ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῶν, ὥστε καὶ τὴν μητρικὴν στοργὴν ἀφήρεσεν ἐξ αὐτῶν. Οὕτω καὶ αὐταὶ ὑφίστανται βλάβας καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἐπομένως δὲ καὶ τὸ κράτος· διότι κατὰ τὸν Εὐριπίδην

. . . . . οὐδ' ἂν ἐκ μητρὸς κακῆς
ἐσθλοὶ γένοιντο παῖδες ἐς ὁλκὴν δορός.

Πολλαὶ *ἐκτρώσεις* προέρχονται ἕνεκα τοῦ στηθοδέσμου.

Πλεῖσται δὲ λειποθυμίαι τῶν γυναικῶν, συμβαίνουσαι ἐν καιρῷ συναναστροφῶν, προέρχονται ἐκ τῆς τοῦ κορσὲ πιέσεως· πλεῖσται δυσμορφίαι, πλεῖστα νοσήματα στηθικὰ κατὰ τὸν τοκετόν, θάνατοι κατ' ἀκολουθίαν τοῦ πρώτου τοκετοῦ, οὐδεμίαν ἄλλην ἔχουσι πολλάκις ἀφορμὴν ἢ μόνον τὴν χρῆσιν τοῦ κορσέ.— Ὁ ἑξῆς πίναξ, μέσος ὅρος τεσσαρακονταετοῦς παρατηρήσεως, εἶναι ἀρκούντως διδακτικός. Ἐπὶ 100 κορασίων φερόντων στηθόδεσμον,

— 25 ἀποθνήσκουσιν ἀπὸ στηθικὰ νοσήματα.
— 15 » ἕνεκα τοῦ πρώτου τοκετοῦ.
— 15 μένουσιν ἀδύνατα μετὰ τὸν τοκετόν.
— 15 γίνονται δύσμορφα.
— 30 μόνον ἀντέχουσιν, ἀλλὰ προσβάλλονται θᾶττον ἢ βραδύτερον ἀπὸ διαφόρους ἐνοχλήσεις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον σπουδαίας.

Ναπολέων ὁ Α', συνδιαλεγόμενος μετὰ τοῦ ἰατροῦ *Carvizar*, ἔλεγε περὶ τοῦ στηθοδέσμου· « τὸ ἔνδυμα αὐτό, γεννηθὲν ἐκ τῆς κα»κῶς ἐννοουμένης φιλαρεσκείας, ἐπιδρᾷ ὀλε»θρίως ἐπὶ τῆς ὑγιείας τῶν γυναικῶν καὶ τῶν »τέκνων αὐτῶν, μοὶ ἀναγγέλλει δὲ ὅτι τὸ »πολεμικὸν πνεῦμα χάνεται ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἡ »παρακμὴ αὐτῆς λίαν προσεχής».

Ἀλλ' ἂν ἐξακολουθήσωμεν νὰ γράψωμεν πλειότερα τούτων θὰ βαρύνωμεν τὸν ἀναγνώστην μας· ἂν τὰ μέχρι τοῦδε γραφέντα δὲν πείσωσι τὰς κυρίας νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸν κορσὲ ἢ ν' ἀντικαταστήσωσιν αὐτὸν δι' ἄλλου τινὸς ἐνδύματος, μὴ ἔχοντος πρόσθεν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὰ σιδηρᾶ ἐκεῖνα ἐλάσματα καὶ νὰ μὴ σφίγγωσιν αὐτόν, εἶμαι βέβαιος ὅτι δεκαπλάσια τούτων καὶ ἂν γραφῶσι, δὲν θὰ μεταβάλωσι τὴν γυναικείαν ἐπιμονήν.

Ἀλλ' ἂν αἱ γυναῖκες δὲν πείθονται νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ ἔνδυμα αὐτό, τὸ πλεῖστα κακὰ ἐπιφέρον εἰς τὴν κοινωνίαν, οἱ σύζυγοι, οἱ ἀδελφοί, οἱ γονεῖς δὲν ἔχουσι τὴν δύναμιν νὰ καταστρέψωσιν αὐτὸ ἀλληλοδιαδόχως, δι' ἑνὸς *coup d'état*, ἡ δὲ πολιτεία νὰ ἐπιβάλῃ βαρὺν δασμὸν ἐπ' αὐτοῦ, ὅπως, ἂν μὴ ἐξαλειφθῇ, ἐλαττωθῇ τοὐλάχιστον ἡ χρῆσις αὐτοῦ;

Νομίζω ὅτι ὁ συνδυασμὸς οὗτος δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐξόντωσιν τοῦ στηθοδέσμου.

Ανт. Εμμ. Παπαδακης.

διδάκτωρ τῆς Ἰατρικῆς.

ΣΠΟΥΔΑΙΑ ΕΦΕΥΡΕΣΙΣ.

Ὁ κ. Ι. Τέτσης, καθηγητὴς τῶν ἀνωτέρων γυμνασιακῶν τάξεων ἐν τῷ ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικῷ ἐκπαιδευτηρίῳ τοῦ κ. Βενιέρη, ἐπενόησε τὴν ἑξῆς λίαν περίεργον καὶ σπουδαίαν ἐφεύρεσιν. Γνωστὸν ὅτι τὰ ὡρολόγια, ἅπερ κρούουσι τὰς ὥρας, σύγκεινται ἐκ δύο μηχανισμῶν, τοῦ μὲν πρὸς δεῖξιν, τοῦ δὲ πρὸς κρούσιν τῶν ὡρῶν· ἤτοι ὡρολόγιον, κινούμενον ἐπὶ 24 ὥρας, σύγκειται πρῶτον μὲν ἐκ πέντε τροχῶν ὀδοντωτῶν, ἀποτελούντων τὸν μηχανισμὸν τῆς κρούσεως τῶν ὡρῶν καὶ ἑτέρων ἓξ συνιστώντων τὸν μηχανισμὸν τῆς δείξεως αὐτῶν· ὁ κ. Ι. Τέτσης, τοὺς δύο τούτους μηχανισμοὺς συνέστειλεν εἰς ἕνα, ἢ μᾶλλον ἀπέκοψεν ἐντελῶς τὸν μηχανισμὸν τῆς κρούσεως, ἀναθεὶς τὴν λειτουργίαν ταύτην εἰς τοὺς τροχοὺς τῆς δείξεως τῶν ὡρῶν, συνέταμε δὲ κατὰ τὸ ἥμισυ καὶ αὐτὸν τὸν πρὸς

δειξιν τῶν ὡρῶν μηχανισμόν, καὶ οὕτως ἀντὶ ἕνδεκα ὀδοντωτῶν τροχῶν, διὰ τριῶν καὶ μόνων δείκνυσι καὶ κρούει τὰς ὥρας. Τὸ ὡρολόγιον τοῦτο, ὅπερ βεβαίως ἀνατρέπει ἐκ θεμελίων ὅλον ἐν γένει τὸ μέχρι σήμερον ὡρολογοποιητικὸν σύστημα, εἶναι ὅλως διάφορον τῶν μέχρι σήμερον γνωστῶν· αὐτὴ αὐτοῦ ἡ πλὰξ εἶναι ἄλλως διῃρημένη, ἔχουσα ἕνα μόνον δείκτην πρὸς δειξιν τῶν λεπτῶν, διότι ἐν τῇ θύρᾳ, ἢ τῷ παραθύρῳ καλύβης, κειμένης ὀλίγον ἄνωθεν τῆς 12, φαίνεται πάντοτε ἡ ὑπάρχουσα ὥρα καὶ οὕτω καθίστησι περιττὸν τὸν ὡροδείκτην. Ὁ κ. Τέτσης, μεταβὰς ἐσχάτως εἰς Παρισίους καὶ ὑποβαλὼν τὸ μηχάνημα ὅπου ἔδει, ἔλαβε προνόμιον ἐφευρέσεως (brevet d'invention) ἔκ τε τῆς Γαλλίας καὶ ἐκ τῆς Ἀγγλίας, εὑρίσκεται δὲ ἤδη εἰς διαπραγματεύσεις μετὰ τοῦ μεγαλειτέρου ἐργοστασίου τῆς Γαλλίας Tapys frères et Cie, ὅπερ ἀνεδέξατο τὴν κατασκευὴν τοῦ νέου τούτου συστήματος, τὸ ὁποῖον ἐκτὸς τῆς μεγαλειτέρας ἀκριβείας καὶ στερεότητος, ἣν διὰ τὴν ἁπλότητα αὐτοῦ ἔχει, ὑποβιβάζει τὴν τιμὴν τῶν ὡρολογίων εἰς τὸ ἥμισυ τῆς μέχρι τοῦδε ἀξίας αὐτῶν.

Ἀλλὰ διατί πάντοτε Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι; Μὴ τυχὸν δὲν ὑπάρχουσι καὶ Ἕλληνες κεφαλαιοῦχοι; Διατί τὸ σπουδαῖον τοῦτο τῆς ἑλληνικῆς εὐρυΐας προϊὸν νὰ μὴ κατασκευασθῇ ἐν τῇ γεννετείρᾳ αὐτοῦ γῇ; Ὁ ἐφευρετὴς βεβαίως μετὰ μείζονος χαρᾶς καὶ πλειοτέρων εὐκολιῶν θέλει παραχωρήσει τὴν εὑρεύρεσιν αὐτοῦ εἰς ἑλληνικὴν ἢ εἰς ξένην ἑταιρίαν. Τοιαύτη ἐπιχείρησις ὑπισχνεῖται βεβαίως ὑλικὴν ὠφέλειαν οὐ σμικράν, εἰσαγωγὴν χρημάτων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀνάπτυξιν τῆς ἑλληνικῆς βιομηχανίας, ζωογόνησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ ἐθνικὴν τιμήν. Οἱ Ἕλληνες κεφαλαιοῦχοι δύνανται νὰ ἀποταθῶσι πρὸς τὸν κ. Τέτσην, διαπραγματευόμενοι τὴν ὡραίαν ταύτην ἐκμετάλλευσιν.

(Ἐκ τοῦ Νεολόγου).

ΕΡΩΤΙΚΑΙ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΜΕΓΑΛΩΝ ΑΝΔΡΩΝ.

ΕΡΩΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Ἑλοΐζης πρὸς Ἀβαιλάρδον.

(Συνέχεια τῆς ἐν τῷ ἀριθ 12 καὶ τέλος.)

Δύναμαι νὰ σὲ λησμονήσω καὶ νὰ μισήσω τὴν ἀδυναμίαν μου; Τῆς ἀδυναμίας ταύτης ἡ αἰτία εὑρηται πάντοτε ἐν ἐμοὶ καὶ ὁσάκις θέλω νὰ ἐξαλείψω αὐτήν, αἰσθάνομαι ὅτι ἀγαπῶ τὸν παρέχοντα τὴν αἰτίαν ταύτην. Πῶς νὰ χωρίσω ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος τὸ ἀγαπώμενον ὄν; Ἔρως καὶ μετάνοια πάντοτε συγχέονται.

Ἡλίκος ἄθλος ὡς πρὸς καρδίαν τόσον συγκεκινημένην, ἐρῶσαν καὶ ἀπολωλυΐαν ὅσον ἡ ἐμή! Πῶς νὰ νικήσω πάθος ἰσχυρότατον; Πρὶν ἢ ἡ ψυχή μου καὶ πάλιν ἡσυχάσῃ, ὁπόσας θέλει ὑποστῇ συγκρούσεις ἔρωτος καὶ καθήκοντος; Ποσάκις ὀφείλει νὰ μεταμεληθῇ, νὰ πέσῃ καὶ πάλιν, νὰ ἐπιθυμήσῃ τὸν ἐραστὴν αὐτῆς, νὰ περιφρονήσῃ αὐτόν, νὰ πράξῃ τὰ πάντα, ἐκτὸς τοῦ ἐπιλαθέσθαι αὐτοῦ; Ἀλλ' ὄχι, τετέλεσται· οὐδὲν πλέον φοβοῦμαι, τὰ πάντα ἐκορυφώθησαν.

Ἐλθὲ λοιπόν, πάτερ μου, νὰ μὲ διδάξῃς νὰ ὑποτάξω τὴν φύσιν, νὰ παραιτηθῶ τὸν ἔρωτά μου, τὴν ζωήν, ἐμαυτὴν καὶ . . . . σὲ αὐτὸν ἀκόμη. Πλήρωσον τὴν καρδίαν μου διὰ τοῦ Θεοῦ, μόνος αὐτὸς δύναται ἐν ἐμοὶ νὰ σὲ διαδεχθῇ.

Ὦ! ναί· τρισμακαρία ἡ τύχη παρθένου εἰς αὐτὸν ἀφοσιωθείσης! Λησμονεῖ τὸν κόσμον, ὅστις καὶ αὐτὸς αὐτὴν ἐλησμόνησε καὶ διάγει ἐν τῇ ἡδονῇ βαθείας γαλήνης. Ἕνεκα τῆς ταπεινῆς αὐτῆς ὑποταγῆς, εἰσακούονται πᾶσαι αἱ εὐχαί της. Διέρχεται τὸν χρόνον ἐργαζομένη τε καὶ ἀναπαυομένη· κοιμᾶται νήδυμον καὶ ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ γρηγορεῖν τε καὶ προσεύχεσθαι· πάντοτε μεμετρημένας ἔχει ἐπιθυμίας, πάντοτε τοὺς αὐτοὺς πόθους καὶ τὴν αὐτὴν ἀγάπην· θρηνεῖ καὶ εὐφραί-ε-

ται, αἱ δ' εὐχαί της εἰσδύουσιν εἰς τοὺς οὐρανούς· θεία χάρις ἀδιακόπως περιβάλλει αὐτὴν διὰ λαμπρῶν ἀκτίνων· ἐνῷ καθεύδει ἀγρυπνοῦσιν ἐπ' αὐτῆς οἱ ἄγγελοι, πέμποντες αὐτῇ ἁγνότατα καὶ γλυκύτατα ὄνειρα· δι' αὐτὴν ὁ σύζυγος ἑτοιμάζει τὸν νυμφικὸν δακτύλιον. Λευχείμονες παρθένοι ᾄδουσιν ὕμνους πρὸς δόξαν αὐτῆς, τὰ δ' ἀμάραντα παραδείσια ῥόδα ἀνθοῦσι δι' αὐτὴν καὶ τῶν Σεραφεὶμ αἱ πτέρυγες χέουσιν ἐπ' αὐτῆς εὐωδέστατα μῦρα. Τέλος θνήσκει ἠχούσης τῆς οὐρανίας φόρμιγγος καὶ λειποθυμεῖ ἐνώπιον τῆς ἀναμενούσης αὐτὴν μακαριότητος.

Ἀλλ' ὅμως τὴν ἐμὴν πλανωμένην ψυχὴν πολλῷ διάφοροι ὄνειροι καὶ ῥεμβασμοὶ διαβουκολοῦσι. Ὅταν λήγῃ πᾶσα θλιβερὰ ἡμέρα καὶ ἡ φαντασία μου σὲ ἀναπαριστᾷ ὁποῖον σ' ἐγνώρισα, τότε σιγᾷ ἡ συνείδησίς μου ἐπιτρέπουσα νὰ λαλῇ ἡ φύσις. Τότε ὅλη ἡ καρδία μου ἀποπέτεται πρὸς σέ. Ἐν τοσούτῳ μισῶ τε καὶ ἀγαπῶ τὴν ἀνάμνησιν τῆς νυκτὸς ἐκείνης, καθ' ἣν αἱ πρῶταί μου προσφοραί. . . . . Σ' ἀκούω, σὲ βλέπω· αἱ χεῖρές μου σπεύδουσαι περιβάλλουσι τὸ φάσμα σου ἵνα κρατήσωσιν αὐτό. Ἀλλ' αἴφνης ἐξυπνῶ καὶ δὲν βλέπω, δὲν ἀκούω τίποτε. Μὲ φεύγει τὸ φάσμα σου τόσον σκληρόν, ὅσον καὶ σὺ αὐτός· τὸ προσκαλῶ καὶ δὲν μοῦ ἀκούει· ἀνοίγω τὰς ἀγκάλας καὶ συλλαμβάνω δραπέτην τινὰ σκιάν. Τότε καὶ αὖθις κλείω τοὺς ὀφθαλμούς, ἵνα ἐπιστρέψῃ τὸ πανευφρόσυνον ἐκεῖνο ὄνειρον. Ἐπανέλθετε ἡδεῖαι ἀπάται, ἀπατηλαὶ εἰκόνες! . . . . . Πλὴν φεῦ! εἰς μάτην σ' ἐπαναβλέπω, διότι καὶ ὅταν σ' ἐπαναβλέπω πλανῶμαι μετὰ σοῦ ἐν ἀνύδροις καὶ ἐρήμοις τόποις, ἔνθα ὁμοῦ κλαίομεν τὰ δεινὰ ἡμῶν.

Αἴφνης ἀνέρχεσαι εἰς πύργον, οὗ τὸ ἥμισυ κατέστρεψεν ὁ χρόνος, ἐνῷ ὁ κισσὸς θλιβερῶς περὶ αὐτὸν ἑλίσσεται· ἢ ἀναβαίνεις εἰς βράχους, ὧν ἡ κρημνώδης ὀρρὺς αἰωρεῖται ὑπὲρ τὴν θάλασσαν. Ἐκεῖθεν δοκεῖς μοι λαλῶν ἐκ τοῦ οὐρανίου ὕψους, ἀλλὰ τὰ νέφη χωρίζουσιν ἡμᾶς, σμαραγεῖ ὁ πόντος καὶ μανιώδεις βρέμουσιν οἱ ἄνεμοι. Φρικιῶ καὶ τρέμω, ὁ ὕπνος βιαίως μὲ φεύγει· βυθίζομαι καὶ αὖθις εἰς τὰ ἀεὶ περιστοιχοῦντά με θλιβερὰ ὄντα καὶ γίνομαι ἕρμαιον βασάνων, ἑπομένων μοι πανταχοῦ.

Ἀλλὰ πρὸς σὲ ἡ μοῖρα συνεκέρασε μετ' ἀγαθότητος τὸ ἀπηνὲς αὐτῆς, ἐπιπέμψασά σοι ψυχρὰν ἀνακοπὴν ἡδονῶν καὶ πόνων. Ὁ βίος σου εἶνε βαθεῖα γαλήνη· οὐδὲν πάθος ταράσσει τὴν καρδίαν σου καὶ ἡ κατάστασίς σου, ὁμοία νῦν πρὸς τὴν θάλασσαν, πρὶν ἢ ὁ θυελλώδης βορρᾶς λάβῃ ἐντολὴν νὰ συγκυκήσῃ αὐτήν, ἠρεμεῖ καὶ ἡσυχάζει, ὡς ὕπνος ἁγίου, οὗ αἱ μὲν ἁμαρτίαι ἀφέθησαν, ἡ δὲ σωτηρία δὲν μέλλει πλέον νὰ δοκιμασθῇ.

Ὥστε ἐλθέ, Ἀβαιλάρδε μου· τί φοβεῖσαι; Ἡ λαμπὰς τοῦ ἔρωτος δὲν καίει διὰ τοὺς νεκρούς· ὁ τοῦ ἐμοῦ κίνδυνος δὲν ὑπάρχει πλέον διὰ σέ. Ἡ φύσις ἐσίγησεν, ἡ θρησκεία μόνη σὲ θερμαίνει, ἡ παγερὰ ἀδιαφορία κατέχει τὴν καρδίαν σου. Καὶ ὅμως εἰσέτι ἡ Ἐλοΐζη σ' ἀγαπᾷ. Ὦ φλόξ, πάντοτε μὲν διαρκής, ἀλλὰ καὶ πάντοτε ἄπελπις, ὁμοία πρὸς τὰς ἐπιταφίους λυχνίας, αἵτινες τοῖς μὲν φερέτροις παρέχουσιν ἀνωφελῆ θάλπος, καίουσαι δέ, φωτίζουσι μόνον τοὺς νεκρούς!

Ἀλλ' ὁποῖαι νεοφανεῖς σκηναὶ καὶ πάλιν ἐμφανίζονταί μοι; Ὅπου στρέψω τὸ ὄμμα, ὅπου τείνω τὸ βῆμα, πανταχοῦ μὲ καταδιώκουσιν αἱ κινδυνώδεις καὶ φίλταται αὗται εἰκόνες. Αὗται καὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου γοητεύουσι καὶ τὴν ψυχήν μου συνταράσσουσιν, ἐάν τε ἐπὶ τῶν τάφων θρηνῶ, ἐάν τε προσεύχομαι παρὰ τοὺς βωμούς. Πάντοτε ἡ εἰκών σου εἶνε ἐν τῇ καρδίᾳ μου, μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ οὐρανοῦ· ἀκούουσα μελῳδιῶν καὶ ὕμνων, νομίζω ὅτι ἀκούω τῆς φωνῆς σου· προσεύχομαι καὶ πᾶσα λέξις συνοδεύεται ὑπὸ δακρύων. Ἐνῷ δὲ νέφη θυμιάματος αἴρονται ἐν τῷ ἀέρι, τὸ δ' ὄργανον πληροῖ τὸ οὖς δι' ἐναρμονίων φθόγγων, εἷς μόνος λογισμός, ἀναπαριστῶν σε ἐν τῇ διανοίᾳ μου, μὲ ἄγει παρὰ σοί, ἐξαφανίζων ὅλην ἐκείνην τὴν μεγαλοπρέπειαν. Ναοί, ἱερεῖς, λαμπάδες, πάντα ἐκλείπουσι πρὸ ἐμοῦ, καθ' ὃν δὲ χρόνον ἄπειρα φῶτα λάμπουσιν ἐπὶ τῶν βωμῶν καὶ οἱ παριστάμενοι ἄγγελοι

ὑπὸ βαθείας ἔχονται κατανύξεως, ἐγὼ πνίγομαι ἐν πελάγει φλογερῶν παθῶν.

Ἀλλ' ὅμως καθ' ὃν χρόνον ἀγαλλομένη χέω μετανοίας δάκρυα καὶ κύπτω πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Κυρίου, ἐπικαλουμένη αὐτὸν ἐν ταπεινοτάτῃ κατανύξει, ἐνῷ νικηφόρος τις χάρις εἶνε ἑτοίμη νὰ κυριεύσῃ τῆς ἐμῆς ψυχῆς, τόλμησον νὰ ἔλθῃς μεθ' ὅλων τῶν γοήτρων σου, ἵν' ἀντιστῇς πρὸς τὴν οὐρανίαν ἀπόρασιν. Ἀντιποιήθητι πρὸς τὸν οὐρανὸν τὴν ἐμὴν καρδίαν· ἐλθὲ καὶ διὰ τῶν μαγικῶν ὀμμάτων σου ἐξάλειψον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου τὴν εἰκόνα τῆς ἐπουρανίου μακαριότητος, ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ τὴν χάριν καὶ κατάστησον ἄκαρπον καὶ ματαίαν τὴν ἐμὴν μετάνοιαν. Μάκρυνόν με ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῶν οὐρανῶν, ἐλθὲ καὶ ἀπόσπασόν με ἀπὸ τῆς ἀγκάλης αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ!

Ἀλλ' ὦ δυστυχὴς ἐγώ! Τί εἶπον; Φεῦγε μᾶλλον, φεῦγε ἀπ' ἐμοῦ· ἔστωσαν μεταξὺ ἡμῶν οὖρεά τε σκιόεντα, θάλασσά τε ἠχήεσσα· μὴ ἐπανέλθῃς πλέον, μή μοι γράψῃς μηδαμῶς, μὴ σκεφθῇς κἂν ποτὲ περὶ ἐμοῦ· ἀλλὰ πρὸ πάντων μὴ μετάσχῃς ποτὲ τῶν βασάνων, ἃς ὑποφέρω διὰ σέ! Ἀπαλλάσσω τὸν Ἀβαιλάρδον πάντων αὐτοῦ τῶν ὅρκων, οὐδὲ θέλω πλέον νὰ μιμνήσκωμαι αὐτοῦ. Μισησάτω λοιπὸν καὶ αὐτὸς πᾶν τὸ δυνάμενον ν' ἀναφέρηται εἰς ἐμέ.....

Ἀλλ', ὦ γλυκύτατα βλέμματα, τὰ ὁποῖα εἰσέτι παρὰ πολὺ ἐνθυμοῦμαι! προσριλεῖς διαλογισμοί, ἐν οἷς ἀσμένως ἐνετρύφων, χαίρετε, χαίρετε ἐσαεί! Ὑμεῖς δ' ὦ θεία χάρις καὶ οὐρανία ἀρετὴ καὶ εἰρηναία λήθη τῶν τοῦ βεβήλου τούτου κόσμου μεριμνῶν καὶ ἐλπὶς ἀκμαία πάντοτε καὶ θαλερά, τοῦ οὐρανοῦ θύγατερ καὶ μῆτερ τῆς χαρμονῆς, ἐκ προτέρων χορηγοῦσα ἀθανασίαν, ἔλθετε, ἔλθετε πᾶσαι καὶ εἰςέλθετε εἰς τὴν ἐμὴν καρδίαν· μείνατε ἐν αὐτῇ, ὡς ἐράσμιαι καὶ γλυκεῖαι ξέναι. Ἐπανέλθετε καὶ βυθίσατέ με εἰς ἀΐδιον ἀνάπαυσιν. Ἡ τεθλιμμένη Ἐλοΐζη, ἐκτάδην ἐπὶ τάφου κειμένη, μετὰ πόθου καὶ ἐπιθυμίας καραδοκεῖ ὑμᾶς.

Τί ἀκούω; Μή τοι πνοὴ ἀνέμου ψιθυρίζει περὶ ἐμέ; Μή τοι προσκαλεῖ με φωνή, περὶ τοὺς τοίχους τούτους ἀντηχοῦσα; Ἤδη νομίζω ὅτι πολλάκις ἤκουσα αὐτῆς.

Νύκτωρ ποτὲ ἐφύλαττον τὰς περὶ τοὺς τάφους τοῦ ναοῦ ἡμῶν καιομένας λυχνίας· καθ' ἣν στιγμὴν ἐκινδύνευον ν' ἀποσβεσθῶσι, ἔδοξέ μοι ὅτι βαθεῖα φωνὴ ἐξήρχετο ἔνδοθέν τινος τάφου. «Ἐλθέ, ἔλεγέ μοι, τεθλιμμένη ἀδελφή· ἐλθέ· ἐνταῦθα εἶνε ὁ σὸς τόπος· ἐλθὲ ἐνθάδε νὰ μείνῃς διὰ παντός. Κἀγὼ ἐγενόμην ἄλλοτε τοῦ ἔρωτος θῦμα· κἀγὼ ὡς σὺ ἔτρεμον, ἔχεον δάκρυα καὶ προσηυχόμην· ἀλλὰ μόνον ἐν τούτῳ τῷ αἰωνίῳ ὕπνῳ εὗρον τὴν ἀνάπαυσιν. Ἐνταῦθα οἱ μὲν δυστυχεῖς παύονται μεμψιμοιροῦντες, οἱ δ' ἐρῶντες δὲν χύνουσι πλέον δάκρυα· καὶ αὐτὴ δ' ἡ δεισιδαιμονία ἀποβάλλει πάντα φόβον, διότι ὁ θεός, ἐπιεικέστερος τῶν ἀνθρώπων, ἀφίησιν ἡμῖν τὰ ἡμαρτημένα.»

Ἔρχομαι, ἔρχομαι. Οἱ ἄγγελοι ἑτοιμασάτωσάν μοι τὰς εὐώδεις αὐτῶν κλίνας, τοὺς ἐπουρανίους φοίνικας, τὰ ἀειθαλῆ ἄνθη. Πορεύομαι ὅπου οἱ ἁμαρτωλοὶ εὑρίσκουσιν ἀνάπαυσιν, πορεύομαι ὅπου οἱ ἅγιοι κυριεύονται ὑπ' ἀγνῶν ὁλογῶν. Φίλτατε Ἀβαιλάρδε, παράσχου μοι τὰ ὕστατα ἐφόδια· γλύκανόν μοι τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς μετάβασιν. Ἰδὲ τὰ τρέμοντα χείλη μου, κλεῖσον τοὺς ἤδη ἀπλανεῖς ὀφθαλμούς μου καὶ δέξαι τὴν ὑστάτην μου πνοὴν μετὰ τῆς ἀποπετομένης ψυχῆς μου!

Ἀλλ' ὄχι, ὄχι... Κάλλιον νὰ σ' ἴδω φοροῦντα τὰ ἱερά σου ἄμφια, χειρὶ τρεμούσῃ κρατοῦντα τὴν λαμπάδα. Δεῖξον τὸν σταυρὸν τοῖς πρὸς οὐρανὸν ἀτενίζουσιν ὀφθαλμοῖς μου· δίδαξόν με ν' ἀποθάνω καὶ σύναμα μάθε παρ' ἐμοῦ πῶς ν' ἀποθάνῃς. Τότε παρατήρησον τὴν Ἐλοΐζην ἐκείνην, ἣν τοσοῦτον ἠγάπησας. Δὲν θέλεις πλέον ἁμαρτήσει, οὕτως παρατηρῶν με. Ἰδὲ μαραινόμενα τοῦ προσώπου μου τὰ ῥόδα καὶ σβεννύμενον ἐν τοῖς ὄμμασί μου τῆς ζωῆς τὸν ὕστατον σπινθῆρα· λάβε τὴν χειρά μου καὶ θλίψον αὐτήν, ἕως ἂν ἀπολέσω πᾶσαν αἴσθησιν καὶ παύσωμαι ἀναπνέουσα καὶ δὴ

καὶ τὸν Ἀβαιλάρδον μου αὐτὸν ἀγαπῶσα! Ὦ θάνατε, πόσον εἶσαι εὔγλωττος! Σὺ μόνος δύνασαι ν' ἀποδεικνύῃς ὅτι εἶνε μωρὸν πάθος τὸ ἀγαπᾶν γῆν ὀλίγην καὶ σποδόν. Ὁ χρόνος, Ἀβαιλάρδε, θέλει μαράνει τοὺς κατακυριεύσαντάς μου ἐκείνους χαρακτῆράς σου· ἀλλὰ τότε ἁγία ἔκστασις εἴθε νὰ σ'ἁπαλλάξῃ τῶν δεινῶν, ἃ προξενεῖ ἡ ἀπὸ τῆς ζωῆς εἰς τὸν θάνατον ἀλγεινὴ μετάβασις. Εἴθε αἰγλήεσσαι ἀγγέλων νεφέλαι νὰ κατέλθωσιν ἐξ οὐρανοῦ καὶ περὶ σὲ ν' ἁγρυπνήσωσι· εἴθε ἀκτῖνας δόξης νὰ καταπέμψῃ διανοιχθεὶς ὁ οὐρανός, αἱ δὲ μακάριαι ψυχαὶ νὰ σὲ προϋπαντήσωσι καὶ νὰ σ' ἐνστερνισθῶσι μετ' ἴσης τῆ ἐμῇ φιλοστοργίας καὶ ἀγάπης.

Εἴθε εἷς καὶ ὁ αὐτὸς τύμβος νὰ ἑνώσῃ ἡμῶν τὰ δύο ὀνόματα καὶ νὰ καταστήσῃ τόσον ἀθάνατον τὸν ἔρωτά μου ὅσον ἀθάνατον εἶνε τὸ σὸν κλέος! Καὶ τότε, ἐάν, κατὰ τοὺς ἐπελευσομένους αἰῶνας, δύο συνοδοιπορεῦντες ἔρασταὶ ἔλθωσι κατὰ συγκυρίαν πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν τοῦ *Παρακλήτου* τειχισμάτων καὶ πηγῶν, θέλουσι συγκλίνει παραλλήλως τὰς ἑαυτῶν κεφαλάς, ἵν' ἀναγνῶσι τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ ἡμετέρου τάφου καὶ, πίνοντες ἀμοιβαίως τὰ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν καταχεόμενα δάκρυα, θέλουσιν εἰπεῖ, σφόδρα κατανενυγμένοι καὶ συγκεκινημένοι «εἴθε ποτὲ νὰ μὴν ἀγαπήσωμεν τόσον ἀτυχῶς, ὅσον αὐτοὶ ἠγάπησαν... Ἀντηγαπήθησαν πολύ, ἀλλ' ὑπῆρξαν δυστυχεῖς. Κλαύσωμεν τὸν τάφον αὐτῶν καὶ μὴ ἀγαπήσωμεν ὡς αὐτοί.»

Καὶ πῶς νὰ μὴ συγκινηθῶσι; Καὶ ὅστις ἀκόμη, κατ' αὐτὴν τὴν σοβαρωτάτην τελετὴν τῆς φοβερᾶς θυσίας, ῥίψῃ βλέμμα ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ καλύψοντος τὴν ψυχρὰν ἡμῶν κόνιν, θέλει σφόδρα τὴν καρδίαν συνταραχθῆ καὶ ὁ μὲν νοῦς αὐτοῦ, ἐπί τινας στιγμάς, θέλει ἀποστραφῆ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, οἱ δ' ὀφθαλμοί του θέλουσι πλησθῆ δακρύων καὶ ἡ ὄλιψίς του αὔτη θέλει συγχωρηθῆ!

Ἐάν ποτε θελήσῃ ἡ μοῖρα νὰ αἰσθανθῆ ποιητὴς δεινὰ τοῖς ἐμοῖς ὅμοια, καταδικάζουσα αὐτὸν νὰ θρηνῇ ἐπ' ἐνιαυτοὺς ὅλους τὸν χωρισμὸν φίλης ψυχῆς, ἀεὶ ἀναπαριστάμενος τὴν εἰκόνα τῶν θελγήτρων, ἃ δὲν δύναται πλέον νὰ ἐπανίδῃ, ὁ τοιοῦτος ποιητὴς γραψάτω τὴν περιπαθῆ καὶ πολυτλήμονα ἡμῶν ἱστορίαν, ἐὰν πράγματι ἀγαπήσῃ τόσον πολυχρονίως καὶ τόσον ἰσχυρῶς ὅσον ἐγώ.

Ὅστις βαθύτερον αἰσθανθῆ τὰ δυστυχήματα ἡμῶν, οὗτος θέλει ψάλλει αὐτὰ τὰ μάλιστα ἀξίως. **Ελοΐζη.**

ΟΙ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ ΕΠΙΣΚΕΦΘΕΝΤΕΣ

Περίεργος στατιστικὴ ἐδημοσιεύθη κατ' αὐτὰς περὶ τῆς Παγκοσμίου Ἐκθέσεως ὑπὸ τοῦ κ. Βερνιώτ, μέλους τοῦ συμβουλίου τοῦ Κράτους καὶ Διευθυντοῦ τοῦ Γραφείου τῆς Ἀστυνομίας. Ἡ στατιστικὴ αὕτη, γενομένη κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς λήξεως τῆς Ἐκθέσεως, δεικνύει τὸν ἀριθμὸν τῶν προσώπων τῶν διαφόρων ἐθνικοτήτων τῶν ἐπισκεφθέντων τὴν Ἔκθεσιν, ἀπὸ τῆς 1 Μαΐου 1878, μέχρι σήμερον 6 Νοεμβρίου. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν ξένων ἐπισκεπτῶν ἀνέρχεται εἰς 203,157 διαιρούμενος κατ' ἐθνικότητας οὕτω πως· Γερμανοὶ χιλιάδες, 24,778. Ἀμερικανοὶ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν 13,573. Ἄγγλοι 58,916. Αὐστριακοὶ 8,501. Ἀλγερίνοι 1382. Βέλγοι 28,830. Βολιβιανοὶ 54. Βρασιλιανοὶ 1,164. Καναδοὶ 719. Κινέζοι 81. Χιλιανοὶ 81. Κολομβιανοὶ 165. Γάλλοι ἄποικοι 795. Ἐκ Κόστα Ῥίκας 39. Δανοὶ 1767. Αἰγύπτιοι 659. Ἱσπανοὶ 10,004. Ἕλληνες 854. Ἰνδοὶ 386. Ἰταλοὶ 14,968. Ἰαπωνοὶ 166. Ἐκ Λουξεμβούργου 2,238. Μαροκινοὶ 68. Μεξικανοὶ 1409· Ἐκ Νικαραγουάης 11. Παραγουάης 11. Ὠκεανίας 69. Περουβιανοὶ 186. Πέρσαι 83. ἐκ τῆς Δημοκρατίας τοῦ Λα-Πλάτα 18. Πολωνοὶ 1,952. Πορτογάλλοι 1687. Ῥουμοῦνοι 1,442. Ῥῶσσοι 5,725. Ἐκ τῆς νήσου τοῦ ἁγίου σωτῆρος (San-Salvador) 45. Σουηδοὶ καὶ Νορβηγοὶ 2,705. Ἑλβετοὶ 11,980. Ἐκ Τύνιδος 95. Τοῦρκοι 898. Ἐξ Οὐρουγάης 16. Ἐκ Βενεζουέλας 1484 καὶ 167 τῶν ὁποίων ἡ ἐθνικότης δὲν κατωρθώθη νὰ προσδιορισθῆ.

Ἡ μεγαλειτέρα συροὴ τῶν ξένων παρετηρήθη κυρίως κατὰ τοὺς μῆνας Αὔγουστον καὶ Σεπτέμβριον ἤτοι·

ἀπὸ τῆς 27 Αὐγούστου	μέχρι 5 Σεπτεμβρ.			17,223
» » 6 Σεπτεμβρίου	» 15	»		18,338
» » 16	» 25	»		17,962

Ἡ δὲ ὀλιγωτέρα κατὰ τὸν Μάϊον ἦτοι

ἀπὸ 1	μέχρις 8 Μαΐου		5,757
» 9	» 18 »		7,808
» 19	» 28 »		6,477

Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δηλοῦσι μόνον τοὺς ξένους, τοὺς ἐν τοῖς ξενοδοχείοις τῶν Παρισίων διαμείναντας. Δὲν ἐξηκριβώθη δὲ εἰσέτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλθόντων ἐκ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Γαλλίας.

(Ἐκ τῶν Νέων Ἰδεῶν).

Τυποις Βουτυρα και Σ/ας.

ΑΡΙΘ. 14. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1878. ΕΤΟΣ Α'.

ΕΛΙΚΩΝ,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ. — Ἐτησία προπληρωτία ἐνταῦθα μὲν 2 μετζίτια, ἐν δὲ τοῖς περιχώροις 2 ½ ἐν δὲ, ταῖς Ἐπαρχίαις 3 καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 15. — Ἐξάμ. καὶ τρίμ. ἀναλόγως. — Τὰ φύλλα ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομ. τελῶν. — Τῷ προμηθεύοντι 10 συνδρομητὰς παρέχονται τὰ ἐτήσια φύλλα δωρεάν.

Ὁ γνωστὸς τῇ καθ' ἡμᾶς κοινωνίᾳ γεραρὸς καθηγητὴς τῆς τε γυμναστικῆς καὶ τῆς γερμανικῆς γλώσσης κ. Ch. Neeser πάνυ εὐγενῶς καὶ προθύμως παρέδωκεν ἡμῖν πρὸς δημοσίευσιν τὰ ἐπόμενα ἀνέκδοτα ἀπομνημονεύματα τῆς νεότητος αὐτοῦ Κατελθὼν εἰκοσιτριετὴς ἀξιωματικὸς εἰς Ἑλλάδα, τῷ 1833, χρηματίσας πρῶτος φρούραρχος τῆς ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν, ἅμα τῶν Τούρκων ἀποχωρησάντων, περιηγηθεὶς ὅλην τὴν Πελοπόννησον καὶ Στερεὰν καὶ τέλος συγγενεύσας μεθ' ἑλληνικῶν οἴκων, ἔγραψε τὰ εἰρημένα ἀπομνημονεύματα ἁπλῶς καὶ φυσικῶς, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν αἱ τερπναὶ καὶ εὐάρεστοι περιγραφαί, πολλαὶ δὲ καὶ αἱ ἄγνωστοι ἱστορικαὶ πληροφορίαι, αἵτινες τὰ μάλιστα διαφέρουσι τῷ φιλίστορι ἀναγνώστῃ.

Εὐγνωμονοῦντες τῷ κ. Ch. Neeser ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν **ΕΛΙΚΩΝΑ** εὐνοίᾳ αὐτοῦ, ἀρχόμεθα ἀπὸ τοῦ παρόντος ἀριθμοῦ τῆς ἐκ τοῦ γερμανικοῦ μεταφράσεως τῶν ἀνεκδότων αὐτοῦ χειρογράφων.

ΒΑΥΑΡΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἱδρύσεως

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Ἀφ' ὅτου τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ 1833 (ν.ἑ.), ἀπέπλευσεν ἐκ Τεργέστης, εἰς Ναύπλιον κατευθυνομένη, ἡ τὸν νεαρὸν βασιλέα τῶν Ἑλλήνων Ὄθωνα συνοδεύουσα ἀκολουθία, ἐκ τριῶν καὶ τεσσαράκοντα συνισταμένη πλοίων καὶ τὰ βαυαρικὰ ἐπικουρικὰ συγκατάγουσα στρατεύματα. Σποδρὰ τρικυμία, ὑπὸ βορειοανατολικοῦ ἀνέμου διεγερθεῖσα, εἶχε διασκορπίσει τὰ ἱστιοφόρα· ἀλλὰ παρὰ τὰ Κύθηρα καὶ πάλιν συνηνώθησαν καὶ μετ' ὀλίγον ἡ ἀγγλικὴ *φρεγάτα* Μαδαγασκάρα προεωρμίσθη εἰς μέσον τὸν τοῦ Ναυπλίου κόλπον. Ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ ἦσαν προσέτι ἡ ῥωσσικὴ *κορβέτα* Ἁγία Ἄννα, αὐστριακόν τι πολεμικὸν *βρίκιον* καὶ μικρά τις γαλλικὴ πολεμικὴ *γολέττα*. Ὁ ἄνεμος εἶχε τραπῆ εἰς οὔριον μέν, ἀλλ' ἀσθενῆ, πρὸ δὲ τῆς ἀκολουθίας ἡμῶν ἐπλανῶντο διάφορα ἱστιοφόρα ἁλιευτικὰ πλοιάρια. Ἐκ τῶν πλοιαρίων τούτων προσήγγισεν ἓν πρὸς τὴν ἀγγλικὴν φρεγάταν καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῇ ὅτι τάγμα ἑλληνικῶν παλληκαρίων εἶχον συναχθῆ ἐν Ἀργολίδι, ἀρχηγοῦ ὄντος τοῦ Κολοκοτρώνου, οἵτινες πρὸ δώδεκα περίπου ἡμερῶν, εἶχον ἐπιπέσει κατὰ τῶν ἐν Ἄργει γαλλικῶν στρατευμάτων, ἵνα αὐτόθεν αὐτὰ ἐξώσωσι καὶ μετὰ ταῦτα, ὑποδεχόμενοι τὸν νεαρὸν ἡγεμόνα, ἅμα ἀποβαίνοντα, τὴν μὲν βαυαρικὴν ἀντιβασιλείαν ἀποβάλωσι, τὸν δὲ βασιλέα ὡς ἐνήλικα ἀνακηρύξωσι καὶ ἀναγκάσωσιν αὐτὸν νὰ ὑπογράψῃ σύνταγμα. Ἀλλ' ὅμως οἱ Γάλλοι εἶχον ὀχυρωθῆ εἰς τὸν μέγαν τοῦ Ἄργους στρατῶνα, ἐξ οὗ πυροβολοῦντες τοὺς παλληκαρίους καὶ τὸν ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ στρατῶνος εὑρισκόμενον λαόν, προὐξένησαν φοβερὰν αἱμοχυσίαν, πολλῶν γυναικῶν καὶ παίδων φονευθέντων τε καὶ πλη-

γωθέντων. Διὰ τῆς πράξεως ταύτης οἱ Γάλλοι ἐματαίωσαν τοὺς σκοποὺς τοῦ Κολοκοτρώνου καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχηγῶν τῶν παλληκαρίων.

Πρὸς ταῦτα οἱ ἁλιεῖς προσέθηκαν ὅτι πολλὰ πολεμικὰ πλοῖα Ἄγγλων, Γάλλων καὶ Αὐστριακῶν ἐν Ναυπλίῳ ἐστάθμευον καὶ ὅτι, ἂν καὶ πάλιν ἐν Ἀργολίδι εἶχον συναχθῆ τὸ τάγμα τῶν παλληκαρέων, οὐδεὶς ὅμως ὑπῆρχε φόβος μὴ νέαν τινὰ προσβολὴν ἐπιχειρήσωσι· διότι ὁ Γάλλος στρατηγὸς Guinée εἶχεν ἀποκηρύξει τὸν Κολοκοτρώνην, στήσας διὰ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἀμοιβὴν πεντάκις χιλίων φράγκων.

Αἱ πληροφορίαι αὗται λίαν ἐχαλάρωσαν τὴν χαρὰν ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι μετὰ τεσσαρακονθήμερον ἐκ Τεργέστης κατάπλουν προσηγορεύομεν τὰς ἑλληνικὰς ἀκτάς. Ἠλπίζομεν ὅτι ἀνοικταῖς ἀγκάλαις ἤθελον δεξιωθῆ ἡμᾶς ὁ ἑλληνικὸς λαὸς καὶ ἀντὶ τούτου ἠκούομεν ἤδη ὅτι ἐξερράγη στάσις, εἰ καὶ μὴ κατὰ τοῦ βασιλέως, τοὐλάχιστον ὅμως κατὰ τῆς ἀντιβασιλείας.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς 2 Φεβρ. (ν.ἑ.), προσωρμίσθημεν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ναυπλίου, ἀγκυροβολήσαντες παρὰ τὸ Βούρτσι, μικρὸν τοῦ λιμένος φρούριον, ἐν μέσῳ ἀπειραρίθμων διαφόρων ἐθνῶν σημαιοστολίστων πλοίων. Ὅτε δὲ κατεβυθίσθη ἡ ἄγκυρα τῆς ἀγγλικῆς φρεγάτας Μαδαγασκάρας, ἤρξατο τοιοῦτος κανονιοβολισμὸς ἐκ πάντων τῶν παρόντων πολεμικῶν πλοίων, ἐκ τῶν ἀπειραρίθμων ἑλληνικῶν, ἐκ τοῦ φρουρίου Ἴτς-Καλὲ καὶ Παλαμηδίου καὶ πάντων τῶν ἐν Ἄργει ἐνετικῶν φρουρίων, ὥστε ὁ καπνὸς τῆς πυρίτιδος, καταλύψας τῆς θαλάσσης τὴν ἐπιφάνειαν, μόλις διελύθη μετὰ δύο ὥρας. Διαλυθέντος δὲ τοῦ καπνοῦ τούτου, προσῆλθον μυριάδες λέμβων, μεστῶν περιέργων, οἵτινες περιεκύκλωσαν τὴν *Μαδαγασκάραν* ἵνα ἴδωσι τὸν μετὰ τῆς ἀντιβασιλείας ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἱστάμενον βασιλέα Ὄθωνα καὶ πανηγυρικῶς βοήσωσιν αὐτῷ *Ζήτω ὁ βασιλεύς!*

* * *

Τῇ ἐπιούσῃ ἐγὼ καὶ τινες συστρατιῶται ἀπέβημεν εἰς τὴν γῆν. Ἀλλ' ὅμως, διελθόντες τὴν μίαν καὶ μόνην τοῦ Ναυπλίου Πύλην καὶ προβάντες εἰς τὴν ἔσω πόλιν, ἀμέσως ἀηδίσθημεν πρὸς τὸ ὁρώμενον θέαμα· ἡ ἔνθους ὑπὲρ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος φαντασία ἡμῶν, ἀλλοίας τινὰς εἰκόνας ἕως τότε ἐφαντάζετο. Φρικώδης ἐρήμωσις ἐφάνη πρὸ ἡμῶν· οἶκοι κατηρειπωμένοι, ὁδοὶ πάντῃ ἀδιάβατοι ὡς ἐκ τῶν ἐρειπίων ἐκείνων καὶ κόπος μέγας ἕως οὗ φθάσωμεν εἰς τὴν κυρίως πλατεῖαν, ἐν ᾗ οἱ Γάλλοι εἶχον τὴν πρώτην αὐτῶν καὶ μεγάλην φρουράν. Ἐνταῦθα ἡ θέα ἦν πως καλλιτέρα· ὑπῆρχον καφενεῖα καὶ παντοπωλεῖα· πολλοὶ Ἕλληνες περιεστοίχισαν ἡμᾶς καὶ τινες αὐτῶν ἐλάλουν ἰταλιστί, προσκαλοῦντες ἡμᾶς νὰ συμπίωμεν ποτήριον οἴνου. Μικροὶ χαμαίζηλοι σκίμποδες ἐκομίσθησαν καὶ ἐκαθίσαμεν ἐπ' αὐτῶν. Ὁ οἰνοπώλης προσεκάλεσεν εἰς τὸ παράπηγμα αὐτοῦ τινά, φωνήσας *Σωκράτη, Σωκράτη!* Τὸ ὄνομα τοῦτο ἠλέκτρισεν ἡμᾶς καὶ πάντες ἐστρέψαμεν πρὸς τὴν θύραν, ἵνα ἴδωμεν ἐκεῖνον τὸν ἄνδρα, ὅστις ἔφερε τὸ περικλεὲς τοῦ φιλοσόφου ὄνομα. Ἀλλ' ἰδού, φοβερὸν εἰπεῖν, ἦλθε δεκαπενταέτης περίπου νεανίσκος, ἐσχισμένα καὶ ῥυπαρὰ φορῶν ἐνδύματα, διεζωσμένος διὰ ζώνης πλήρους ἐλαίου καὶ κατεσπιλωμένας ἔχων τὰς περιχειρίδας τοῦ ἐπανωφορίου. Καὶ ὅμως ὁ ἀκανθόχοιρος ἐκεῖνος εἶχε τὸ κλασικὸν ὄνομα Σωκράτης! Δὲν ἠδυνάμεθα νὰ κατανοήσωμεν πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ βεβηλῶται οὕτω τὸ τόσον ἔνδοξον καὶ μέγα ἐκεῖνο ὄνομα.

Ἀλλ' ὅμως αὐτὸς οὗτος ὁ ἐλαίου καὶ ἀφύων ὄζων Σωκράτης προσήνεγκεν ἡμῖν μετ' οὐ πολὺ τὸν οἶνον· ἔπρεπε δὲ νὰ ἴδῃ τις τότε τὸ πρόσωπον ἡμῶν, γευθέντων τοῦ οἴνου ἐκείνου. Ἦτο κατάπικρος καὶ ἀχρείας γεύσεως· ἡμεῖς συνεταράχθημεν καὶ οἱ παρεστῶτες ἄσβεστον ἐγέλασαν, διότι τὸ φίλτατον αὐτοῖς ποτόν, τὸ *Ρετσινάτο*, οὕτωσὶ περιερρονήσαμεν. Ἐν τούτοις, ὅτε μετ' ὀλίγον ὁ αὐτὸς ῥυπαρὸς Σωκράτης ἐκόμισεν ἡμῖν διαφανῆ ὑπόξανθον οἶνον, ὅστις νέκταρος ἡδεῖαν καὶ εὐάρεστον εἶχε γεῦσιν, ἐπίομεν δύο ἢ τρία ποτή-

ρια καὶ ἀμέσως ἠσθόμεθα πῦρ, ῥέον διὰ τῶν φλεβῶν ἡμῶν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἶδον τὰ πάντα ἀλλοῖα καὶ οἱ κατηρειπωμένοι οἶκοι ἐφάνησαν ἡμῖν γραφικοὶ καὶ αὐτὸς ἀκόμη ὁ ἐλαίου ἀνάπλεως Σωκράτης ἀπώλεσε τὸ φρικῶδες αὐτοῦ. Ὅτε δὲ φαιδρότατοι ὑπεστρέψαμεν εἰς τὸ μετακομίσαν ἡμᾶς πλοῖον, ἡτοιμάσαμεν πανθ' ὅσα ἀπῃτοῦντο διὰ τὸν τῇ ἐπιούσῃ ἐπικείμενον ἀποβιβασμὸν ἡμῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἔμελλον ν'ἀποβιβασθῶσι τὰ στρατεύματα, μετὰ δέ τινας ἡμέρας ὁ βασιλεύς, σὺν τῇ ἀντιβασιλείᾳ καὶ τοῖς περὶ αὐτήν. Οἱ Γάλλοι ἐξηκολούθουν κυβερνῶντες ἐν Ναυπλίῳ, ἀναμένοντες νὰ καταλάβῃ ὁ βασιλεὺς τὴν ἑαυτοῦ ἕδραν.

Τέλος τῇ ἐπιούσῃ, ἦγουν τρεῖς ἡμέρας πρὸ τοῦ ἀποβιβασμοῦ τοῦ βασιλέως, ἀπέβησαν εἰς γῆν πάντα τὰ ἐπικουρικὰ στρατεύματα· τὸ ἡμέτερον δωδέκατον τάγμα, φέρον τὸ ὄνομα *Ὄθων βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος*, κατέλαβε σὺν τῷ ἕκτῳ τάγματι τὸ φρούριον Ἰτς-Καλέ· ὁ λοιπὸς στρατὸς κατεσκηνώσατο ὄπισθεν τῆς Προνοίας(*). (Ἀκολουθεῖ).

Ο ΚΟΜΗΣ Δ. Π. ΒΟΥΔΟΥΡΛΙΝ

ΚΑΙ

Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΑΥΤΟΥ.

Ὁ κόμης Δημήτριος Πέτροβιτς Βουδουρλὶν ἀνήκει εἰς τὰς μᾶλλον ἀξιοσημειώτους οἰκογενείας τῆς Ρωσσίας καὶ εἶναι γνωστὸς διὰ τὰ βιβλιογραφικὰ αὐτοῦ ἔργα ἐν Εὐρώπῃ, ἀκμάσας περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος.

Ἦτον ἔγγονος τοῦ Φιλδμαρεσάλου κόμητος Ἀλεξάνδρου Βόρκοβιτζ Βουδουρλὶν (1694—1767), ὅστις ἐτιμήθη διὰ τοῦ τίτλου *Κόμης* μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ Βερολίνου, ἐπὶ τοῦ ἑπταετοῦς πολέμου καὶ υἱὸς τοῦ κόμητος Πέτρου Ἀλεξάνδροβιτς (1734 — 1787) καὶ τῆς κομήσσης Μαρίας Ρωμάνοβιτζ Βαροντζώφ, ἥτις ἀπέλαυεν ἰδιαζούσης ὑπολήψεως ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης Πετρόβνας. Ὁ κόμης Δημήτριος Πέτροβιτζ Βουδουρλὶν ἐγεννήθη τῇ 14 Δεκεμβρίου 1763, ἐβαπτίσθη δὲ ὑπὸ τῆς Αὐτοκρατείρας Αἰκατερίνης τῆς Β'. καὶ ἐπὶ τῆς κολυμβήθρας ἡ Αὐτοκράτειρα ἐτίμησεν αὐτὸν δι' ἀξιωματικοῦ τῆς Σωματοφυλακῆς. Ὁ πατήρ του τῷ 1765 διωρίσθη πρέσβυς ἐν Ἱσπανίᾳ, λίαν δ' ἐνωρὶς ἀπώλεσε τὴν μητέρα του καὶ ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφὴν του ὁ θεῖός του Ἀλέξανδρος Ρωμάνοβιτς Βαροντζώφ, ἀκολούθως μέγας Γραμματεὺς τῆς Ρωσσικῆς Αὐτοκρατορίας· ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ σχολῇ τῶν εὐγενῶν (Cadete) καὶ μετὰ ταῦτα διωρίσθη ὑπασπιστὴς παρὰ τῷ πρίγκηπι *Ποκεμκιν*· μὴ ἔχων ὅμως πολλὴν κλῖσιν εἰς τὸ στρατιωτικὸν στάδιον, ἔμεινεν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ οὐχὶ περισσότερον τῶν 6 ἑβδομάδων καὶ μετέβη εἰς τὸ Κολλέγιον τῶν ἐξωτερικῶν. Εἰς ἄφεσιν διατελῶν συνεζεύχθη τὴν τρίτην αὐτοῦ ἐξαδέλφην (1793) τὴν κόμησσαν Ἄνναν Ἀρτεμιεβναν Βορονεζώβα καὶ ἀνεχώρησεν ἵνα διατρίψῃ εἰς τὴν πατρικὴν αὐτοῦ ἐν Μόσχᾳ οἰκίαν. Ἐνταῦθα μετὰ μεγάλου ζήλου ἐνησχολήθη εἰς διαῤῥύθμισιν καὶ πλουτισμὸν τῆς περιφήμου αὐτοῦ βιβλιοθήκης, καταστραφείσης μετὰ ταῦτα δυστυχῶς ἐκ τῆς πυρκαϊᾶς τοῦ 1812. Δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ἀπὸ 31 Μαΐου 1803, ἐκλήθη ἔκτακτος πρέσβυς καὶ ἀπεσταλμένος εἰς τὴν ἀρτίως τότε συστάσαν Πρεσβείαν ἐν Ῥώμῃ· ἀκολούθως διωρίσθη ἐν Στουτγάρδῃ ἀρχηγὸς τῆς ἐκεῖ ἐπιτροπῆς, ἀλλ'ἀπεποιήθη μὴ ἐπιθυμῶν νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ μελέτας καὶ ἐργασίας. Ἐπὶ τέλους ἐκλήθη διευθυντὴς τοῦ Αὐτοκρατορικοῦ Termitage καὶ ἐνταῦθα ἔμεινε μέχρι τοῦ 1817, ὅτε, ἕνεκα τῆς ὑγείας του, ἔδωκε τὴν παραίτησίν του καὶ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν ἑσπερίαν Εὐρώπην, ἐν Φλωρεντίᾳ, μετὰ τῆς οἰκογενείας του· ἠγόρασεν ἐνταῦθα τὸ παλάτιον Νικολίνη καὶ ἤρξατο νὰ καταρτίζῃ βιβλιοθήκην ἐπί-

(*) Ἡ Πρόνοια ἔχει 2. χιλ. κατοίκων. Ἐνταῦθα συνεκροτήθη τῷ 1832 ἡ πέμπτη Ἐθνικὴ ἡμῶν συνέλευσις. Σ. Μ.

σης καλὴν ὡς καὶ ἡ προηγουμένη. Ἀπέθανεν ἐν Φλωρεντίᾳ τῇ 7/19 Νοεμβρίου 1829, ἐνεταφιάσθη δὲ ἐν Λιβόρνῳ ὑπὸ τὴν Τράπεζαν τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ἔνθα εὑρίσκοντο καὶ ὁ πρώην πρέσβυς τῆς Ἰταλίας Χιτρὸβ (ἐπιθεωρητὴς ἀπὸ τοῦ 1817—1819 παρὰ τῇ αὐλῇ τῆς Τοσκάνης), καὶ πολλοὶ ἄλλοι διακεκριμένοι Ῥῶσσοι.

Ἐντὸς τῆς οἰκίας αὐτοῦ ὁ κόμης Δ. Π. Βουδουρλὶν εἶχεν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἱερέα δὲν διώρισεν ἐν αὐτῇ καὶ τὸ διατί εἶναι ἄγνωστον· μόνον τετράκις τοῦ ἔτους προσεκαλεῖτο ἐκ Λιβόρνης Ἕλλην ἱερεύς, ὁ πατὴρ Ἰωακεὶμ Βελλαμόντης (Vallamonte), Κεφαλλὴν τὸ γένος, ὅστις ἐπιθυμῶν ἵνα εὐχαριστήσῃ τὸν κόμητα ἔμαθε νὰ λειτουργῇ ῥωσσιστί, χωρὶς βεβαίως νὰ ἐννοῇ οὐδὲ λέξιν.

Ἐκτὸς τῶν διαφόρων γνώσεων, ἃς ἐκέκτητο ὁ κόμης Βουδουρλίν, ἐκέκτητο καὶ σπανιώτατον μνημονικόν, ὥστε, ἐάν ποτε ἔμνητο λόγος περί τινος ἱστορικοῦ γεγονότος, αὐθὶς ἐδείκνυε τὸν συγγραφέα, τὸ βιβλίον καὶ τὴν θέσιν, εἰς ἣν ὁ συγγραφεὺς ἐπραγματεύετο περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου. Ἐκτὸς τούτου, συναντηθεὶς ποτὲ μετά τινος Γάλλου ποιητοῦ, ὅστις ἀνέγνωσεν αὐτῷ τοὺς ἀρτίως ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντας στίχους, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν σπουδαίως ἀπήντησε τῷ συντάκτῃ. «Δὲν εἶναι κύριε τίμιον, ξένον ἔργον νὰ παρουσιάζετε ὡς ὑμέτερον». Καὶ πρὸς ἐπικύρωσιν τῶν λόγων τούτων, ἤρξατο νὰ ἀπαγγέλλῃ ἐκ στήθους, πρὸς μεγίστην ἀπορίαν τοῦ δυστυχοῦς ποιητοῦ καὶ τῶν παρευρισκομένων ὅλον τὸ μόλις ἀναγνωσθὲν ποίημα. Ἔλεγεν ὁ κόμης ὅτι ἐκ νεότητός του μέχρι γήρατος οὐδέποτε κατεκλίνετο χωρὶς νὰ σπουδάσῃ καὶ νὰ μάθῃ τι, ἐν διαστήματι τῆς ἡμέρας. Ἀπεῖχε πάσης βίας καὶ ἀδικιῶν, ἦτο δίκαιος καὶ τιμιώτατος καὶ αἱ πολιτικαὶ αὐτοῦ ἀρχαὶ καὶ πεποιθήσεις ἦσαν μᾶλλον φιλελεύθεροι.

Ὅτε ἤρξατο ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν τῶν Ἑλλήνων, μετὰ θερμότητος ἔλαβε τὸ μέρος τῶν καταπιεζομένων ὁμοπίστων του καὶ εἶχεν ἀλληλογραφίαν μετὰ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν κόμητος Καποδιστρίου. Ἔγραψεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἀρκετὰ ἐκτεταμένον φυλλάδιον ἐπιγραφόμενον «Des Grecs et des Turques et de l'esprit public Europeen» (*).

Ὁ κόμης Καποδίστριας, ὅστις πρό τινων μηνῶν εἶχεν ἐγκαταλείψει τὴν Ῥωσσίαν καὶ εἰς τὸν ὁποῖον ὁ κόμης Βουδουρλὶν ἔπεμψεν εἰς χειρόγραφον τὸ ἄρθρον του, ἀπήντησεν αὐτῷ, μεταξὺ ἄλλων, ἐκ Γενεύης, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 16/28 Φεβρουαρίου 1823, διὰ τῆς ἑξῆς ἐπιστολῆς(**)·

«Δὲν ἔγραψα ὑμῖν ἐν καιρῷ περὶ τοῦ ὑμετέρου συγγράμματος, διότι ἐγνωρίζετε τὴν ἀτομικήν μου γνώμην καὶ διότι ἐκείνη, ἣν προὔκειτο νὰ σαφηνίσωμεν, οὔτε τότε οὔτε σήμερον θέλει νὰ παραδεχθῇ ὅτι δύο καὶ δύο ἴσον τέσσαρα. Ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ζητήματος, περὶ οὗ εἰργάσθητε περὶ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1821, ἡ μὲν διάνοια ὑμῶν κατενόησε τὴν ἱστορίαν, ὁ δὲ κάλαμος ὡδηγήθη ὑπὸ τῶν ἀγνῶν τῆς καρδίας ὑμῶν αἰσθημάτων. Ὥστε νομίζω ἀναμφήριστον ὅτι διά τινας ἄνδρας ἡ ἱστορία ἄρχεται ἀπὸ τοῦ 1814 καὶ ὅτι ἡ καρδία αὐτῶν πάλλει μόνον ὅταν πρόκηται περὶ ὑλικῶν ἀτομικῶν συμφερόντων. Ἐρωτῶ δὲ ὑμᾶς, κύριε κόμη, ἔχετε γλῶσσαν διὰ τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους καὶ δύνασθε νὰ εἰπῆτε ὅτι ἀξιοῦσι νὰ προσβλέψωσι τὸ ὑμέτερον σύγγραμμα; Καὶ ὅμως ὁ κόπος ἡμῶν δὲν θέλει ματαιωθῇ. Τὸ ὑμέτερον σύγγραμμα κατέχει τὴν προσήκουσαν αὐτῷ θέσιν, πρωτοκολληθὲν ἐν τοῖς ἡμετέροις ἀρχείοις μεθ' οὗ ἠδοκήσατε νὰ συνεπιστείλητε γράμματος. Τοῦτο ἠδυνάμην καὶ ὤφειλον νὰ πράξω, πρὸς ἐκπλήρωσιν καθήκοντος φίλου ἅμα καὶ ταπεινοτάτου ὑμῶν δούλου.

ΚΟΜΗΣ Ι. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.»

Ἡ ἰδιοτέλεια λαλεῖ πᾶσαν γλῶσσαν καὶ ὑποκρίνεται πᾶν πρόσωπον καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ τῆς ἀφιλοκερδείας.

(*) Ἐξεδόθη αὐτὸ ἐν Παρισίοις, τῷ 1828 εἰς ὀλίγα ἀντίτυπα καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀξιόλογον τοῦτο πονημάτιον εἶναι λίαν σπάνιον.

(**) Ἡ πρωτότυπος σώζεται ἀνέκδοτος γαλλιστί. Σ. Μ.

ΟΙ ΚΟΖΑΚΟΙ.

ΚΑΤΑΓΩΓΗ, ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΑΥΤΩΝ.

Οἱ καλούμενοι *Κοζάκοι*, περιφανεῖς τῆς Ῥωσσίας στρατιῶται καὶ σκοπευταὶ ἄριστοι, οἱ λίαν ἐνεργὸν μέρος ἐν τῷ νῦν πολέμῳ λαβόντες καὶ ὧν τὴν εἰκόνα ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἔσχομεν τὴν τύχην νὰ ἴδωμεν, κατάγονται ἐξ ἐπιμιξίας Σκυθῶν, Οὔνων, Μογγόλων, Τούρκων καὶ Σλαύων· διαιροῦνται δὲ ἰδιαζόντως εἰς τοὺς Κοζάκους τοῦ *Εὐξείνου*, εἰς Κοζάκους τοῦ *Ταναΐδος*, εἰς τοὺς *Οὐραλιανοὺς* Κοζάκους, εἰς Κοζάκους τῶν *Ὁρίων* καὶ εἰς τοὺς *Κιρκησίους* Κοζάκους.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ ἀτρόμητοι Κοζάκοι διεῖπον τὴν τύχην τῆς Ῥωσσίας, οὐδέποτε δ' ὑπῆρξαν εὐπειθέστατα ὄργανα τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας. Πᾶσα ἡ ἱστορία αὐτῶν ἀποκρούει τοιαύτην γνώμην. Ὁ σοφὸς γεωγράφος Μαλτεβροῦνος, ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἔθνους τούτου, γενναίως ἀπεκάλεσεν αὐτὸ «ἐλεύθερον καὶ ὑπερήφανον», καθότι τῳόντι ἠνάγκασεν ἐπὶ πολὺν χρόνον τοὺς ἡγεμόνας τοῦ βασιλείου νὰ παραχωρήσωσιν αὐτοῖς αὐτονομίαν παράδοξον καὶ μοναδικὴν ἐν μοναρχικῇ ἐπικρατείᾳ. Ἀφ' ἑτέρου εἶναι πανθομολογούμενον ὅτι οὗτοι πολὺ συνεβάλλοντο εἰς τὴν ὕπαρξιν καὶ καθίδρυσιν τῆς Ῥωσσίας ὡς κράτους. Καθότι, ἐν ὅσῳ οἱ νομάδες οὗτοι πολεμισταὶ ὑπερήσπιζον ὁτὲ μὲν τοὺς Τατάρους, ὁτὲ δὲ τοὺς Πολωνούς, ἡ τοῦ Ῥωσσικοῦ κράτους ὕπαρξις δὲν ἦν πραγματική· ὁριστικῶς μάλιστα ἐστερεώθη μόνον μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ποδολίας καὶ Βολονίας, ἣν ἡ Ῥωσσία ἔλαβεν ἐκ τῆς Πολωνίας. Πράγματι δὲ παρετηρήθη ὅτι ἡ μισαλλοθρησκεία ἔβλαψε μᾶλλον τὴν Πολωνίαν, ἢ αἱ διαιρέσεις. Ἐὰν μὴ ἐκακοῦντο ἀκαταπαύστως οἱ Κοζάκοι, ὡς προσηλωμένοι μᾶλλον τῶν Ῥώσσων εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἴσως οὐδέποτε ἐγκατελίμπανον τὴν σημαίαν τοῦ λευκοῦ ἀετοῦ.

Κοζάκος σημαίνει ἐν τῇ Ταταρικῇ γλώσσῃ «ἀνὴρ ἔνοπλος», διότι οἱ Κοζάκοι ἦσαν δημοκρατίαι πολεμικαί, συσταθεῖσαι πρὸ ἀμνημονεύτου χρόνου ὑπὸ στιφῶν τυχοδιωκτῶν, μεταξὺ τοῦ Ταναΐδος καὶ τοῦ Τύρα· τοῦτο δὲ πληρέστατα ἀπέδειξεν ὁ σοφὸς Πολωνὸς συγγραφεὺς *Κραισίνσκης*, ἐν τῇ θρησκευτικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ τῶν Σλαυϊκῶν λαῶν. Ἡ εἰσβολὴ τῶν Μογγόλων κατὰ τὸν ΙΓ' αἰῶνα, ἔφερεν εἰς τὰς ἐρημίας, πλῆθος κατοίκων πόλεων καὶ κωμῶν φευγόντων τὰ στίφη τοῦ Βατουχάν· κατὰ τὸν ΙΕ'. αἰῶνα, ἡ ἄλωσις τοῦ Κιέβου ὑπὸ τῶν Λιθουανῶν, ἐπηύξησε τὰς μεταναστεύσεις, δι' ὧν εἰσήγοντο εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκείνας ἐρημίας μετὰ τῆς ῥωσσικῆς γλώσσης καὶ τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Οἱ Κοζάκοι ἔκτισαν κώμας καὶ πόλεις μάλιστα. Τὸν χειμῶνα ἔζων μετὰ τῶν γυναικῶν καὶ τέκνων, τὸ δὲ θέρος διεσκορπίζοντο εἰς τὰς πρὸ αὐτῶν ἀπεράντους ἐρήμους.

Ἡ πρὸς τὴν ἁλιείαν κλίσις τῶν Κοζάκων τούτων ὑπερβαίνει πᾶν ὅριον· χιλιάδες ἁλιευτικῶν λέμβων ἐπὶ τοῦ Οὐράλ συναθροίζονται. Οἱ Κοζάκοι οὗτοι ἀνήκουσιν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Ῥασκολνίκων. Οὔτε μοῦθοι, οὔτε ἄσματα, οὔτε χοροὶ εἶναι δεκτὰ ἐν τῷ οἴκῳ. Ὁ οὐραλιανὸς Κοζάκος ἐπαρίνει ἑκουσίως εἰς τὴν γυναῖκα πάντα τὰ ἀφορῶντα τὴν ἐκπαίδευσιν, τὴν ἀνατροφὴν καὶ θρησκείαν· αἱ γυναῖκες ἔχουσι καθῆκον νὰ διατηρῶσι κατ' οἶκον τὰς ἀρχαίας παραδόσεις, νὰ ἐντυπῶσι τὰς ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρας.

Οἱ Κοζάκοι τῶν ὁρίων διέμειναν πιστότεροι τῶν Κοζάκων τοῦ Εὐξείνου καὶ τοῦ Ταναΐδος εἰς τὸν προορισμὸν τῶν πατέρων αὐτῶν· ὠφείλουσι παρὰ τὸ Κουβὰν καὶ τὸ Τερκὶ νὰ δαπανῶσιν ὅλην αὐτῶν τὴν ζωήν, ἀνταγωνιζόμενοι κατὰ τῶν ἀδαμάστων καὶ δεινῶν τοῦ Καυκάσου ὀρεινῶν. Ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν μέχρις ἑξήκοντα πάντες εἰσὶ στρατιῶται. Ἐμπαθεῖς πρὸς τὸν πόλεμον, διηνεκῶς ἔνοπλοι καὶ περὶ τοὺς ἵππους ἀσχολούμενοι, τόσον ὀλίγον μεριμνῶσι περὶ τῆς γεωργίας, ὥστε αἱ σύζυγοι αὐτῶν δὲν ἔχουσι περὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν τὸν αὐτὸν ζῆλον, ὃν καὶ αἱ γυναῖκες τῶν

Κοζάκων τοῦ Τανάϊδος, διότι καὶ αὗται εὑρίσκονται εἰς ἀκατάπαυστον πάλην μετὰ τῶν ὀρεινῶν, ἐνόπλως μόναι ἀποκρούουσαι τὰς ἐφόδους καὶ ἐπιθέσεις τῶν γειτόνων αὐτῶν. Ἔτι δὲ διαρκοῦντος καὶ τοῦ κατὰ τῆς Πολωνίας ἀγῶνος αὐτῶν, πολυάριθμα στίφη, ἐγκαταλιπόντα τὰς ἀνατολικὰς ὄχθας τοῦ Τύρα, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἀκατοικήτους ἀλλὰ γονίμους πεδιάδας τῆς μεσημβρινῆς Ρωσσίας. Τοιαύτη ἐστὶν ἡ καταγωγὴ τῶν Κοζάκων τῶν Σλοβόδων, ἢ τῆς ρωσσικῆς Οὐκρανίας. Ἡ μετανάστευσις ηὔξησεν ὡσαύτως τὸν ἀριθμὸν τῶν Ζαπορόγκων, δηλ. τῶν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τύρα Κοζάκων, ἵνα ὑπερασπίζωσι τὰ πρὸς νότον ὅρια κατὰ τῶν Ταταρικῶν ἐφορμήσεων.

Κοζάκοι τοῦ Εὐξείνου.

Οἱ Κοζάκοι τοῦ Εὐξείνου, ὡς καθ' ἡμᾶς ὀνομάζονται, κατέχουσι τὴν δεξιὰν πλευρὰν τοῦ *Κουβὰν* ἀπὸ τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου καὶ τῆς Ἀζοφικῆς, μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ *Λάβα*. Ἡ ὑπὸ ἑλῶν διακοπτομένη αὕτη χώρα ἔχει γῆν πρόσφορον εἰς καλλιέργειαν καὶ νομάς, ὥστε οἱ Κοζάκοι οὗτοι ταχύτατα ἐλησμόνησαν τὸν ἄστατον χαρακτῆρα τῶν προγόνων αὐτῶν. Αἱ οἰκογένειαι αὐτῶν ἑκουσίως καλλιεργοῦσι τοὺς ἀγροὺς καὶ ὑποφέρουσι τοὺς ἐκ τῆς δριμύτητος τοῦ κλίματος βαρεῖς πόνους· αἱ γυναῖκες ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ ὑποφέρουσι μᾶλλον τῶν ἀνδρῶν ἐκ τῆς ἐργατικῆς ταύτης ζωῆς. Ὅσον πραγματικῶς οὗτοι μὲν φαίνονται εὔρωστοι μετὰ κανονικῶν χαρακτήρων καὶ ὡραίας φυσιογνωμίας, τόσον αἱ γυναῖκες αὐτῶν, ἰσχναὶ καὶ προώρως μαραινόμεναι ὑπὸ τῆς ἐπιμόνου ἐργασίας, ἡλιόκαυστοι καὶ ἀκόμψως ἐνδεδυμέναι, ἐμφανίζουσι θλιβερὸν θέαμα περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ γυναικείου φύλου παρὰ τοῖς Κοζάκοις τοῦ Εὐξείνου.

Ἡ κοζακικὴ αὕτη φυλὴ οὐδαμῶς ἐμπνέει καὶ εἰς αὐτοὺς ἔτι τοὺς Ρώσσους ἐμπιστοσύνην, οἵαν καὶ οἱ ὑπόλοιποι Κοζάκοι· ἡ περὶ τῶν πολεμικῶν νόμων ἀδιαφορία καὶ ὁ ληστρικὸς μᾶλλον περὶ τὸ πολεμεῖν τρόπος καθίστησιν αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς συστρατιώτας αὐτῶν ἀπεχθεῖς καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἥκιστα ἐπωφελεῖς.

Ὁ δεύτερος οὐσιώδης κλάδος τῶν Κοζάκων ἐστὶν ὁ τοῦ Τανάϊδος, ὅστις κατέχει τὴν μεταξὺ τῶν νομῶν Σαρατὼφ καὶ Ἀστραχὰν κειμένην χώραν, τὴν Ἀζοφικὴν καὶ τὸν νομὸν τῆς Αἰκατερινουπόλεως.

Ὁ λαὸς οὗτος ζῇ πατριαρχικῶς· ὁ ἄγγλος Κλάρκος ἀναφέρει μετὰ πολλῆς συμπαθείας περὶ αὐτῶν καὶ μάλιστα ὁ πρὸς πᾶν ρωσσικὸν πολέμιος Γάλλος Hommere de Hell.

Ἐπειδὴ οἱ πλεῖστοι τῶν εὐρώστων ἀνδρῶν ἀπέρχονται μακρὰν πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς πατρίδος, αἱ γυναῖκες ἐξ ἀνάγκης παραδίδονται εἰς μεγίστην δραστηριότητα καὶ ἐν γένει διευθύνουσι τὰ πάντα. Ἔξοχοι οἰκονόμοι, καταναοῦσαι τὰ πλεονεκτήματα τῆς τάξεως, εὐτρεπίζουσι τὰς οἰκίας αὐτῶν, ὅσον οὐδαμοῦ τῆς Μεγάλης Ρωσσίας. Ἀροτρίασις, σποραί, θερισμὸς καὶ κτηνοτροφία, πάντα τὰ ἐπίπονα ταῦτα ἔργα δὲν ἀποτρέπουσιν αὐτὴν ἐκ τῆς φροντίδος τῶν τέκνων αὐτῆς, τοῦ γέροντος πατρός, ῥιζάντος «ἐπὶ γήρως οὐδῷ», καὶ τοῦ ἀσθενοῦς πάππου, ἔχοντος ἀνάγκην βοηθείας. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰδέα τοῦ καλλωπισμοῦ ἐνασχολεῖ ὁπωσοῦν τὰς ἐργατικὰς ταύτας οἰκοδεσποίνας· ἔχουσι τὸ μὲν ἀνάστημα βραχύτερον μᾶλλον τοῦ τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ διακρίνονται ὡς πρὸς τὴν καλὴν ὄψιν, τοὺς μέλανας ὀφθαλμούς, τοὺς μεγάλους καὶ ἐκφραστικοὺς καὶ χαριέντας χαρακτῆρας τοῦ προσώπου. Οἱ Κοζάκοι τοῦ Εὐξείνου εἰσὶν ἀνδρεῖοι, συμπαθεῖς, ἐνεργητικοὶ καὶ φιλοπόλεμοι. Τοῦτο ἀναγνωρίζουσιν αὐτοῖς καὶ οἱ στρατιῶται αὐτῶν, οἵτινες μετ' ἐπαίνων ὁμιλοῦσιν ἀείποτε περὶ τῶν τρόπων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

Οἱ οὐραλιανοὶ Κοζάκοι, ἀποικία προελθοῦσα ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Τανάϊδος, ἐν τῇ ἐρήμῳ πεδιάδι τῇ χωριζούσῃ τὸν *Ρᾶ* ποταμὸν ἀπὸ τῶν Οὐραλίων, κατέχουσι μακρὰν καὶ στενὴν γωνίαν γῆς ἀμμώδους καὶ ἑλώδους

κατὰ μῆκος τῶν Οὐραλίων. Οἱ κάτοικοι τῆς χώρας αὐτῆς ζῶσιν ἐν ἀληθεῖ εὐπορίᾳ· πλουτοῦντες διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ ἰδίως διὰ τῆς ἁλιείας, ἐπιμελοῦνται νὰ ἔχωσι κατοικίας ἀνέτους καὶ καθαράς.

Αἱ συνοικίαι αὐτῶν μόλις διαρέουσι ταφρωτῶν στρατοπέδων, ὡς κεχωρισμέναι διὰ δρυφάκτων καὶ γηίνου περιτειχίσματος. Ἐν γένει οἱ στρατιωτικοί, οἵτινες θεωροῦσι τοὺς Κοζάκους τοῦ Εὐξείνου ὡς ἀγρίους στρατιώτας, ὁμιλοῦσι περὶ τῶν Κοζάκων τοῦ Ταναΐδος μετὰ τιμῆς, περὶ δὲ τῶν Κοζάκων τῶν ὁρίων μετὰ θαυμασμοῦ. Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἀπέδειξεν αὐτοὺς ἀληθεῖς ἥρωας· τῷ 1774, ὅτε ὁ Ἰσλαμισμὸς ἦν ἔτι ἐπίφοβος δύναμις, μία τῶν φυλῶν αὐτῶν ἀντέστη κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Χὰν τῆς Κριμαίας καὶ ἔτρεψεν αὐτοὺς εἰς φυγήν. Τῷ 1788, 20,000 Κιρκήσιοι ματαίως ἀπεπειράθησαν νὰ ἐκπορθήσωσι μίαν τῶν κωμῶν αὐτῶν καὶ οἱ ἀτρόμητοι στρατιῶται τοῦ ὄρους ὑπεχώρησαν ἐνώπιον ἁπλοῦ δρυφάκτου. Αἰκατερίνη ἡ Μεγάλη μετὰ θαυμασμοῦ καὶ χαρᾶς ἀκατανοήτου ἔμαθεν ὅτι αἱ γυναῖκες ἐπολέμησαν ἐν τῇ πρώτῃ τάξει. Ὅθεν οἱ ἀνδρεῖοι οὗτοι Κοζάκοι δικαίως δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ὁ προμαχὼν τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ.

Οἱ Κιρκήσιοι Κοζάκοι, οὓς ὁ Κάστρων τάσσει ἐν τοῖς τουρκικοῖς ἔθνεσιν, ὑπῆρξαν ἐν Ῥωσσίᾳ βαθείας ἐρεύνης ὑποκείμενον. Ὁ λαὸς οὗτός ἐστιν ἄγριος καὶ λίαν φιλοπόλεμος, κατοικεῖ μέρος τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τὴν γραμμὴν ῥωσσικῶν ὀχυρωμάτων καὶ ὑπέκειτο τὸ πάλαι εἰς ἕνα ἡγεμόνα ὁμογενῆ. Νῦν ὅμως διαιρεῖται, εἰς τὸ μέγα στῖφος, συγκείμενον ἐξ 75,000 περίπου οἰκογενειῶν, τὸ μεσαῖον, ἔχον 165,000 οἰκογενείας καὶ τὸ μικρὸν συγκείμενον ἐξ 160,000, τουτέστι τὸ σύνολον 2,000,000 ἕως 2,400,000 ψυχῶν· ἐξ αὐτῶν μόλις τὸ μεσαῖον καὶ μικρὸν στῖφος ὑπόκεινται εἰς τοὺς Ῥώσσους. Τὸ μέγιστον στῖφος περιέχει ὀλίγας ἔτι φυλὰς αὐτονόμους· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Ῥωσσία ἐκτήσατο προσφάτως πολλὴν γῆν πρὸς τὸ μέρος τοῦ Τουρκεστὰν καὶ τῆς Κίνας, φαίνεται ὅτι ἐπέστη ὁ χρόνος, καθ' ὃν, ἐκ τῆς φορᾶς τῶν πραγμάτων, ἀναγκασθήσονται ὁριστικῶς νὰ προσκολληθῶσιν εἰς τοὺς διαδόχους Πέτρου τοῦ Α'. καὶ αἱ ὀλίγαι ἐναῖ πολειφθεῖσαι.

Δι' ἁπλοῦ βλέμματος πειθόμεθα ὅτι οἱ κιρκήσιοι Κοζάκοι φέρουσι πολὺ μογγολικὸν αἷμα εἰς τὰς φλέβας, τὴν δὲ μίξιν ταύτην αὐτῶν μετὰ τῶν μογγολικῶν φυλῶν, ἀποδεικνύουσιν εὐκρινεστέραν αἱ γυναῖκες μᾶλλον τῶν ἀνδρῶν.

Οἱ Κιρκήσιοι εἰσι μωαμεθανοὶ τὴν θρησκείαν, εἰσὶν ὀκνηροί, ἄπληστοι, λῃστρικοί, κενόδοξοι, ὑπερόπται, χαμερπεῖς καὶ εἰς ἄκρον θυμοειδεῖς, διὸ καὶ ὀλίγης ἀπολαύουσιν ὑπολήψεως παρὰ τῶν γειτόνων φυλῶν.

Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

ΚΑΙ

ΤΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ.

Α'.

Μετὰ τὰς ἐν Γαλλίᾳ δημώσεις καὶ καταστροφάς, οὐδεὶς ὁ μὴ ἐπιθυμήσας τῆς πλήρους ἀνακαινίσεως τῆς διοικητικῆς αὐτῆς ὀργανώσεως. Οἱ ὀξύνοες ἄνδρες τῆς Γαλλίας, ἐνόμισαν ὡς πρώτην καὶ ἀρχικὴν αἰτίαν τῶν συμφορῶν αὐτῆς τὴν ὀργάνωσιν ἐκείνην, ἐφ' ᾗ τοσοῦτον οἱ Γάλλοι ἐγαυρίων καὶ ἥτις ἅμα ἐπλήγη καὶ κατέῤῥευσε. Ἀλλ' ἡ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου ἔλλειψις τῶν πόρων καὶ ἡ ἀταξία ἐκείνη, ἐξ ἧς τοσοῦτον ἔπαθον αἱ τῶν Γάλλων στρατιαί, ἀποδοτέα πράγματι εἰς τὸ ἀνεύθυνον τῶν τῆς Γαλλίας κυβερνητικῶν ὑπαλλήλων. Διὰ τοῦτο οὐδόλως παράδοξον ὅτι, μετὰ τὰς δοκιμασίας ἐκείνας καὶ ἐν μέσῳ τῶν κινδύνων, οὓς διέδραμεν ἡ πατρίς, ἡ ἐθνικὴ συνέλευσις πρὸ πάντων εἰργάσθη πρὸς σύστασιν ἐπιτροπῆς, ὑποχρεουμένης νὰ μελετήσῃ περὶ τῶν εἰς τὰ δημόσια ἔργα εἰσακτέων μεταῤῥυθμίσεων. Ἡ

ἐπιτροπὴ ἐκείνη, βαθέως συναισθανομένη τὸ μέγεθος τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῇ ἔργου, ἀπαρτιζομένη ἐξ ἐμπειροπραγμόνων καὶ πρόεδρον ἔχουσα τὸν κ. Κόρνον, εἰργάσθη μετὰ σπουδῆς, ἐμελέτησε εὐσυνειδήτως ὅλον τῆς Γαλλίας τὸν διοικητικὸν ὀργανισμὸν καὶ προὔτεινε τὴν εἰσαγωγήν τινων μεταρρυθμίσεων. Ἀλλ' αἱ προτάσεις αὐτῆς δυστυχῶς ἀπέτυχον, ὡς γεννήσασαι προσωπικὰ ζητήματα καὶ πολιτικὰς προλήψεις, αἵτινες διεδέξαντο ἐν τῇ συνελεύσει τὴν πρὸς τὰ δημόσια ἀγαθὰ ἀγάπην.

Ἐκ τῶν προταθεισῶν ἐκείνων μεταρρυθμίσεων ἦτο καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργείου μεταγωγὴ τῆς τῶν δασῶν διοικήσεως εἰς τὸ ἐπὶ τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἀλλὰ ἡ μεταρρύθμισις αὕτη τὴν αὐτὴν ταῖς ἄλλαις ἔσχε τότε τύχην, μεθ' ὅλην τὴν τῶν ὑπὲρ αὐτῆς ὑπερμαχησάντων ῥητόρων δεινότητα. Ἐν τούτοις, εὐτυχεστέρα τῶν ἄλλων, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ εὐδοκιμήσῃ, διότι πρόσφατόν τι διάταγμα διέταξε καὶ καθώρισε τὴν ἀπὸ τοσούτου ἤδη χρόνου ζητουμένην μεταγωγήν.

Οἱ ὑπὲρ τῆς ἀποφάσεως ταύτης λόγοι, διὰ μακρῶν ἀνελιχθέντες ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ κ. Βονάλδου γραφείσῃ ἐκθέσει, πηγάζουσιν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τῆς ἐκ δασῶν συγκειμένης ἰδιοκτησίας καὶ ἐκ τῆς ἀναγκαίας τῇ κοινωνίᾳ τηρήσεως πολυδρύμων τινῶν χωρῶν. Ἡ τήρησις αὕτη εἶνε ἀναγκαία, τὸ μὲν διὰ τὴν ἐπὶ τοῦ κλίματος καὶ συστήματος τῶν ὑδάτων χώρας τινὶς δύναμιν τῶν δασῶν, τὸ δὲ διὰ τὸ καθῆκον, ὅπερ ἔχει ἡ κυβέρνησις περὶ τὴν παραγωγὴν ξύλων μεγάλων διαστάσεων, ἃ οἱ εἰς τὸ ἐπιτήδειον τῆς τύχης ὑποκείμενοι ἰδιῶται ἀδυνατοῦσι νὰ παράγωσι συνεχῶς ἅμα καὶ κανονικῶς. Πρὸς ἐξασφάλισιν δὲ τῶν τοιούτων συμφερόντων, διαγορεύει μὲν ὁ τοῦ 1827 (Αὐγ. α'.) κανονισμὸς νὰ διευθετῶνται καὶ νὰ μεγεθύνωνται πάντα τὰ δάση, τὰ τῇ τοιαύτῃ διατάξεως δεκτικά, ἐτέθησαν δ' εἰδικοὶ νόμοι πρὸς φύτευσιν δασῶν ἔν τε τοῖς ὄρεσι καὶ παρὰ τοὺς ποταμοὺς καὶ ἀπηγορεύθη, καθ' ὡρισμένας τινὰς περιπτώσεις, ἡ τῶν ἰδιωτικῶν δασῶν ἀποχέρσωσις. Πρὸς τούτοις, ἵνα τηρηθῶσιν οἱ παμμεγέθεις καὶ εὐρύτατοι δρυμοὶ καὶ προφυλαχθῶσιν οἱ ἐπίγονοι ἐκ τῆς σπατάλης τῆς παρούσης γενεᾶς, ἡ τῶν δημοτικῶν δασῶν διαχείρισις μετεδόθη ἀπὸ τῶν δημαρχιῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν τῶν δασῶν ἐπιμελουμένων διοικητικῶν συμβουλίων. Τὰ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐπιμελείας συμφέροντα τυγχάνουσιν πάντῃ ἀλλότρια τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργείου, ὅπερ ἐν τοῖς διοικητικοῖς πράγμασιν ὀφείλει οὐχὶ νὰ ἐξυπηρετῇ ἀπ' εὐθείας τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ νὰ συλλέγῃ φόρους, δι' ὧν ἐνεργοῦσι τὰ ἄλλα ὑπουργεῖα.

Τὰ δάση, ὡς ἀποφέροντα ἐτησίως 35—40 ἑκατομμύρια, εἶχον ἀνατεθῇ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν οἰκονομικῶν· ἀλλ' ὅμως δὲν ἐσκέφθησαν οἱ ἀναθέντες ὅτι εἶνε ὅλως δευτερεῦον τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα, περὶ δασῶν προκειμένου καὶ ὅτι ἡ πολιτεία εἶνε κυρία τῶν δασῶν διὰ λόγους παντάπασιν ἰδιαιτέρους. Αὕτη δ' ἡ σύγχυσις ἐγέννησεν ἐλεεινὰ ἀποτελέσματα. Καὶ πρῶτον μὲν ἐπέτρεψε τῇ κυβερνήσει νὰ ἐξαντλῇ τὰ δάση κατὰ τὰς ἐπειγούσας ἀνάγκας καί, ἀπὸ τοῦ 1814, ν' ἀπαλλοτριοῖ 355, 811 μυριόμετρα δημοσίων δασῶν· ἔπειτα δ' ἠνάγκασε τὸ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργεῖον τὴν μὲν ξύλευσιν νὰ μεγαλοποιῇ, πρὸς αὔξησιν τῶν ἁμέσων κερδῶν, τὸ δὲ μέλλον νὰ θυσιάζῃ χάριν τοῦ παρόντος, τὰς δὲ τῆς καλλιεργείας ἀπαιτήσεις νὰ καταπιέζῃ διὰ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἰσορροπῆσαι τὸν προϋπολογισμόν. Ταῦτα δὲ πάντα, κατά τινας ἐποχάς, αἰτιολογοῦσι πολυαρίθμους δασῶν εἰς λύχμας μεταβολάς, ἐπενεγκοῦσας τὴν καταστροφὴν πολλῶν καὶ καλῶν τῆς Γαλλίας δασῶν καί, ἐπ' ἐσχάτων, κωλυσάσας νὰ γείνῃ τὸ ἀντίστροφον ἔργον, ἤτοι αἱ λύχμαι νὰ μεταβληθῶσιν εἰς δρυμούς. Καὶ ἡ μὲν μεταβολὴ τοῦ δρυμοῦ εἰς λύχμην εἶνε πράγματι παραγωγὴ κεφαλαίου· ἡ δὲ μεταποίησις τῆς λύχμης εἰς δρυμὸν εἶνε ἐλάττωσις τοῦ ἐνιαυσίου εἰσοδήματος, πρὸς ἐπανόρθωσιν τοῦ ἀρχι-

κοῦ κεφαλαίου, ὅπερ ἀποτελοῦσι τὰ ἔτι ἱστάμενα δένδρα. Πᾶς δέ τις ἐννοεῖ ὅτι, ἂν τὸ πρῶτον μειδιᾷ πρὸς τὸν ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργόν, τὸ δεύτερον πρέπει νὰ τὸν καταστήσῃ πολὺ ψυχρότερον.

Βεβαίως οἱ ἐπιμελούμενοι τῶν δασῶν ἔμπειροι καὶ ἀφιλοκερδεῖς ἄνδρες ἀντέστησαν συχνότατα κατὰ τῶν καταχρήσεων, χάρις δὲ τούτοις τοῖς ἀνδράσι τὸ κακὸν δὲν προώδευσεν. Ἀλλ' ὅμως, ἐπειδὴ πάντοτε ὁ ὑπουργὸς ἀπορασίζει καὶ ἐκλέγει τοὺς ἄνδρας, οὐδόλως παράδοξον ὅτι σχεδὸν πάντοτε ὑπακούει εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ἔμπνευσιν, ἤτοι τὴν ἁπλῶς καὶ μόνον οἰκονομικήν. Δὲν εἶνε μὲν ἀμφίβολον ὅτι ὑπῆρξαν καὶ πεφωτισμένοι ἄνδρες, ἰδόντες ἄλλως πως τὰ πράγματα· ἀλλ' ὅμως ἡ σωτηρία τῶν κοινωνικῶν συμφερόντων ἔγκειται ἐν τοῖς θεσμοῖς καὶ οὐχὶ ἐν τοῖς ἀνδράσιν. Ὅθεν ἐν τῇ δασονομίᾳ τὸ ταμειακὸν πνεῦμα ἀντίκειται τῷ περὶ τὴν καλλιέργειαν σπουδάζοντι, διότι τὸ μὲν ζητεῖ νὰ δημιουργῇ πόρους ἀμέσου ὠφελείας καὶ καρπώσεως, τὸ δέ, πρὸ παντὸς ἄλλου καὶ διὰ προσκαίρων ἀκμῆς θυσιῶν, ἐπιδιώκει τὴν ἐπαύξησιν τοῦ πλούτου καὶ τῶν προϊόντων τῆς γῆς.

Ἐν τοσούτῳ, οἱ τόσον ἀκαταμάχητοι οὗτοι λόγοι δὲν ἐφάνησαν ἱκανῶς ἀποδεικτικοὶ τῇ τῶν Γάλλων ἐθνοσυνελεύσει, ἥτις, καίπερ εὐγλώττως ἀγορευσάντων τῶν κ. κ. Κόρνου καὶ Σεζάννου, ἀπέρριψε, χάρις ταῖς προσπαθείαις τοῦ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργοῦ, τὸ σχέδιον τῆς ἐπιτροπῆς διὰ 333 ψήφων κατὰ 253. Ὡς πρώτιστον δ' ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ψηφοφορίας ταύτης, προὐτάθη ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶν ἐπιστατῶν ἐξελέγξεως τῶν δασοφυλάκων, διότι οἱ πάντες ἠδύκησαν γ' ἀνομολογήσωσιν, ὅτι ἔξοχον ἱκανότητα ἔχουσιν οἱ οἰκονομικοὶ ἐπιστάται. Ἀλλ' ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει ἐλησμόνησεν ὁ ὑπουργὸς ὅτι οἱ δασοφύλακες οὐδόλως εἶνε ὑπεύθυνοι ὅτι ἔχουσι τὸ ἐπιμελεῖσθαι τῶν δασῶν, ὧν αἱ πρόσοδοι εἰσέρχονται εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα διὰ τῶν δημοσίων γενικῶν ταμιῶν, ἢ διὰ τῶν δασμολόγων τῆς ἰδιοκτησίας· ὅτι ἐκ τῶν προσόδων τούτων οὐδ' ὀβολὸν καρποῦνται οἱ δασοφύλακες καὶ ὅτι, ἑπομένως, εἶνε μὲν φυσικὸν τὸ ἐπιτρέπειν τὴν οἰκονομικὴν ἐξέλεγξιν τοῖς τῶν οἰκονομικῶν ἐφόροις, εἶνε ὅμως ἀπολύτως ἄλογον τὸ ἐπίσης ἐπιτρέπειν αὐτοῖς τὴν τῶν τεχνῶν ἐξέλεγξιν, ὧν οὐδεμίαν ἔχουσι πεῖραν.

Ἆρα ἡ ἐθνοσυνέλευσις τῆς Γαλλίας ἐποιήσατο τὴν ῥηθεῖσαν ψηφοφορίαν, ὡς μὴ κατανοήσασα τὴν διάκρισιν ταύτην. Ἐν τούτοις ὁ κ. Λέων Σαίν, διὰ τῆς τιμώσης αὐτὸν καὶ σπανιωτάτης παρὰ πλείστοις πολιτικοῖς ἀνδράσιν εἰλικρινείας αὐτοῦ, ἐδήλωσεν εὐγενῶς, ὅτε ἀνέλαβε τὸ ὑπουργεῖον τῇ 13 Δεκεμβρίου 1877, ὅτι ἐκ πλάνης καὶ ἀπάτης ὑπερεμάχησε, τῷ 1873, ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου τῶν οἰκονομικῶν ἐπιμελείας τῶν δασῶν καὶ ὅτι ἡ πρόσφορος θέσις πρὸς διοίκησιν τῶν περὶ τὰ δάση πραγμάτων, εἶνε τὸ ὑπουργεῖον τῆς γεωργίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Τότε δ' ἐπὶ τῇ αἰτήσει τοῦ κ. Λέοντος Σαίν ἐγένετο ἡ τοιαύτη μετάθεσις· αὕτη δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἡ πρᾶξις τόσον τιμᾷ αὐτόν, ὥστε δημοσίᾳ αὐτῷ συγχαίρομεν.

Ὥστε σήμερον ἡ τῶν δασῶν ἐπιμέλεια ὑπῆχθη εἰς τὴν δικαιοδοσίαν ἐκείνου τοῦ ὑπουργείου, οὗτινος εἶνε μέρος φυσικόν. Ἀλλ' ὅμως ἤδη πρέπει οὕτω νὰ ὀργανωθῇ, ὥστε νὰ δύνηται προσηκόντως νὰ δικαιοῖ τὰς περὶ αὐτῆς προσδοκίας. Ἐξ ὧν δὲ συνεπάγεται μεταρρυθμίσεων, αἱ μὲν εἶνε γενικαί, ἤγουν κοιναὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς δημοσίοις ἔργοις, αἱ δ' εἰδικαί, ἤτοι συμφυεῖς ταῖς ἐργασίαις, ἃς μέλλει νὰ ἐπιτελέσῃ. (Ἀκολουθεῖ).

Ὅσον πολὺ μὲ φίλον σου ἔραγες, φίλε, ἄλας
τόσον νὰ φεύγῃς χωρισμοῦ αἰτίας τὰς μεγάλας.
Ἂν ὅμως εἶν' ἀδύνατον φιλίαν νὰ τηρήσῃς,
νὰ τὴν ζηλώσῃς πρόσεχον χωρὶς νὰ τὴν ξεσχίσῃς.
Φίλους ταχὺ μὲν ἀποκτᾷς· πλὴν ὅπου ἀποκτήσῃς,
φρόντιζε ὅπου ἐμπορεῖς νὰ τοὺς διατηρήσῃς.

Πᾶς ἄνθρωπος γνωρίζεται ἀπὸ τὸ φρόνημά του,
καθὼς καὶ ἕκαστον πτηνὸν ἀπὸ τὸ φώνημά του.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

ΤΟΥ

ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΑΚΤΙΚΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ.

Α'.

Ἡ κολοσσιαία καὶ καταπληκτικὴ ἀνάπτυξις τῶν εὐρωπαϊκῶν στρατιῶν παρουσιάζει ἀναντιρρήτως, ὑπ' ἔποψιν οὐ μόνον στρατιωτικήν, ἀλλὰ καὶ οἰκονομολογικὴν συγχρόνως, ἓν ἐκ τῶν μάλα ἀξιοπεριέργων καὶ σπουδαιοτέρων ἱστορικῶν φαινομένων τοῦ καθ' ἡμᾶς αἰῶνος.

Ἐν τοῖς ἀπωτάτοις ἱστορικοῖς χρόνοις, ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία, οὖσα καταναγκαστικὴ μονονουχὶ καὶ ὑποχρεωτικὴ δι' ἅπαντας ἐν γένει τοὺς ἀπαρτίζοντας κράτος τι πολίτας, προσελάμβανεν, οὕτως εἰπεῖν, τὸν χαρακτῆρα παντρατείας. Κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν ἱερῶν βιβλίων ὁ στρατὸς τοῦ Μωϋσέως συνέκειτο ἐκ τῆς οὐχὶ εὐαρίθμου ποσότητος 600,000 ἀνδρῶν, ἤτοι ἀνελόγει πρὸς τὸ ἓν τέταρτον, ὡς ἔγγιστα, τοῦ ὅλου ἰουδαϊκοῦ πληθυσμοῦ· κατὰ δὲ τὰ λεγόμενα τοῦ πατρὸς τῆς ἱστορίας Ἡροδότου, ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκκινησάντων Περσῶν καὶ τὸν Ἑλλήσποντον διελθόντων, ἀπηρτίζετο ἐκ τοῦ καταπληκτικοῦ ἀριθμοῦ τῶν 1,700,000 ἀνδρῶν πεζῶν καὶ 80,000 ἱππέων, ὥστε ἡ στρατιὰ αὕτη μετὰ τῶν ἀποσκευῶν αὐτῆς ὤφειλε νὰ καταναλώσῃ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας κατὰ τὴν Ἑλλήσποντιον αὐτῆς διάβασιν καὶ ἐκ δύο μερῶν. Βραδύτερον ὁ τρομερὸς δορυκτήτωρ τῶν Μογγόλων Τσεγγὶς Χὰν εἰσῆλασεν ἐν Ρωσσίᾳ, ἔχων ὄπισθεν αὐτοῦ 700,000 χιλ. Μογγόλων, κατὰ δὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Καίσαρος Κάντου ἐν τῇ παρὰ τὴν Ἄγκυραν μεταξὺ τοῦ τρομεροῦ Ταμερλάνου τῆς Μογγολίας καὶ τοῦ ὑψηλόφρονος τῶν Ὀθ. ἀρχηγοῦ Βαγιαζίτου μάχῃ, ἔπεσαν ἄνευ ὑπερβολῆς 400,000 στρατιωτῶν.

Τῷ 1066, ὅτε ἐγένετο ἡ πρώτη σταυροφορικὴ ἐκστρατεία ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ μεγαλεπηβόλου Γοδεφρείδου ἐκ Βουλώνης, ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατιωτῶν συνεποσοῦτο εἰς 900 χιλιάδας ἀνδρῶν, ἐξ ὧν μόλις 50,000 διῆλθον τὰ τείχη τῆς Ἱερουσαλήμ, τῶν λοιπῶν ἕνεκα τῶν παντοειδῶν στερήσεων ἀποθανόντων καθ' ὁδόν.

Μετὰ τὴν παῦσιν τῆς μεταναστεύσεως τῶν λαῶν, ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ ἐπιδρομαὶ καὶ αἱ ἀποστολαὶ στρατευμάτων ἐν εἴδει σταυροφορικῶν ἐκστρατειῶν εἶχον παύσει, ἡ ὑποχρεωτικὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐγένετο προνόμιον ὡρισμένης τάξεως ἀνθρώπων, τῶν γαιοκτημόνων τιμαριωτῶν, τῶν βαρόνων καὶ τῶν ἱπποτῶν, οἱ δὲ μικροὶ εὐγενεῖς καὶ χωρικοὶ ἦταν ἀπηλευθερωμένοι ἐκ τῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, ἐπὶ τῇ μόνῃ ἁπλῇ αἰτίᾳ, ὅτι οὐδεμίαν ἔχοντες περιουσίαν, οὐδὲν θὰ εἶχον νὰ ὑπερασπίσωσι. Τοιουτοτρόπως ἡ Εὐρώπη ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τῆς ὑπερβολῆς, ὑπέπεσεν εἰς ἕτερον ὅλως ἀντίθετον

Τῷ 1552, ὅτε Κάρολος ὁ Ε' ἀπεφάσισεν ὅλαις δυνάμεσι ἵν' ἁρπάσῃ τὸ Μέτζ ἀπὸ τῆς Γαλλίας, μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς προσπαθείας, μόλις ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ 60,000 στρατιωτῶν. Τρεῖς δ' αἰῶνας ὕστερον, ἐν ἔτει 1870, ἡ Γερμανία, ἀπαρτίζουσα μόλις τὸ τρίτον τῶν γαιῶν, ὅσαι ἀνῆκον εἰς Κάρολον τὸν Ε', ἐπολιόρκησε τὸ αὐτὸ φρούριον μετὰ 200,000 στρατιωτῶν, ἔχουσα ταυτοχρόνως παρὰ τὸν Ῥῆνον ποταμὸν καὶ ἑτέρας ἐννεακοσίας ὅλας χιλιάδας· ἀκριβῶς κατὰ τοὺς στατιστικοὺς πίνακας τοῦ καθηγητοῦ Ἔγγελ, διευθυντοῦ τοῦ γραφείου τῆς στατιστικῆς ἐν Βερολίνῳ, ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατιωτῶν, τῶν διαβάντων τὰ γαλλικὰ μεθόρια κατὰ τὸ ἔτος 1870—71, συνεποσοῦτο εἰς 913,957 ἄνδρας, ἐξ' ὧν 695,957 ἐκ τῆς κυρίως Πρωσσίας, 42,502 ἐκ τῆς Σαξωνίας, 15,396 ἐκ τῆς Ἔσσης, 105,413 ἐκ Βαυαρίας, 28,781 ἐκ Βυρτεμβέργης, καὶ 29,918 ἐκ τοῦ δουκάτου τῆς Βάδης.

Τοῦτ' αὐτὸ δυνάμεθα εἰπεῖν καὶ περὶ τῆς Γαλλίας, ἥτις, καίτοι κατὰ τὸ 1871 ἡ Πρωσσία κατέλαβε τὸ ἥμισυ τῶν διαμερισμάτων αὐτῆς, καίτοι ἀπώλεσεν ἐν Σεδὰν καὶ Μέτζ περὶ τὰς 300,000 ἀνδρῶν φο-

νευθέντων, πληγωθέντων καὶ αἰχμαλωτισθέντων, οὐχ ἧττον ὅμως εὑρίσκετο ἴσως εἰς θέσιν νὰ διοργανίσῃ καὶ δημιουργήσῃ νέον στρατὸν ἀρκούντως πολυπληθῆ.

Ὅτε ἡ πρὸς στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν ὑποχρέωσις ἐγίνετο ἰδιαίτερον ἐπάγγελμα καὶ προνόμιον, οὕτως εἰπεῖν, τῆς ἀριστοκρατίας, ἐνερανίσθη τὸ ἄτοπον ἐκεῖνο, καθ' ὃ εἷς ἕκαστος ἐπιθύμει νὰ ᾖ ἀρχηγὸς οὐχὶ δὲ ἁπλοῦς στρατιώτης καὶ ἐπειδή, κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, οἱ στρατιωτικοὶ δὲν ἐλάμβανον μισθόν, πρὸς καταρτισμὸν καὶ συγκρότησιν μεγάλων στρατῶν, ἠναγκάζοντο νὰ μετέρχωνται βίαια μέσα, οἷον τὸ τῆς *ἀπογραφῆς* (Conscriptum), στρατολογοῦντες ἐκ τῶν ὑποτεταγμένων καὶ ὑποδούλων λαῶν· τούτου ὅμως τοῦ ἀτόπου ἕνεκα, ἐν καιρῷ πολέμου, οἱ μὲν ἧττον εὐσυνείδητοι στρατιῶται ἐπεδίδοντο εἰς ἁρπαγὴν καὶ λεηλασίαν, ἠναγκασμένοι ὄντες νὰ ζῶσιν ἀποκλειστικῶς ἐκ πολεμικῶν λαφύρων, οἱ δὲ μᾶλλον τίμιοι ἀπέφευγον τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ὡριστάμενοι *ἐκούσιον ἀκρωτηριασμόν*, ἢ ἐδραπέτευον καὶ ἐλειποτάκτουν ἐν τῇ πρώτῃ εὐκαιρίᾳ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην λιποταχτῶν ἔρθασε μέχρι τοσούτου, ὥστε πρὸς πρόληψιν τοῦ τοιούτου καὶ πρὸς θεμελίωσιν τῆς καταναγκαστικῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας, *ἐδίτσιον* ἐπὶ τῶν τοιούτων νὰ θέτωσι διακριτικὰ σημεῖα ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῶν χειρῶν.

Τελευταίως κατέληξαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ στρατεύματα ὠφελοῦν νὰ ὦσι παντοτεινὰ καλῶς διωργανισμένα καὶ ἐπὶ ὡρισμένῃ μισθοδοσίᾳ, αἱ δὲ συνέπειαι τοῦ συστήματος τούτου κατέδειξαν τὴν ὠφέλειαν τὴν ἐξ αὐτοῦ προσδοκωμένην· βεβαίως εἶνε παγνωστὸν ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος διωργανωτὴς τοῦ τακτικοῦ καὶ καλῶς γεγυμνασμένου στρατοῦ, ὅστις ἐπὶ κεφαλῆς 54,000 Ἑλλήνων κατετρόπωσεν τὴν ἐξ 600 ὅλων χιλιάδων στρατιὰν τοῦ Δαρείου καὶ ἐκέρδησεν ἀδιαλείπτους νίκας κατὰ δεκάκις ἰσχυροτέρου ἐχθροῦ. Ἐπίσης αἱ ῥωμαϊκαὶ λεγεῶνες παρὰ τὸν Ῥῆνον, συμποσούμεναι εἰς 48,000 ἀνδρῶν, ἐκράτουν εἰς τὴν ὑποταγὴν τῶν πολυαρίθμους ὑποδούλους χώρας. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῆς Σουηδίας Κάρολος ὁ ΙΒ', μετὰ τριάκοντα χιλιάδων μόνον τακτικοῦ στρατοῦ, κατενίκησε τὰ συμμαχικὰ στρατεύματα τῶν βασιλέων Φρειδερίκου τῆς Δανίας, Αὐγούστου τοῦ Β' τῆς Πολωνίας καὶ Σαξωνίας καὶ Πέτρου τοῦ Μεγάλου, συμποσούμενα εἰς 120 χιλιάδας στρατιωτῶν.

Η ΝΗΣΟΣ ΜΑΔΕΡΑ.

Ἡ νῆσος αὕτη κεῖται εἰς τὸν ἀνατολικὸν Ὠκεανόν, περὶ τὰ 200 μίλια μεσημβρινοδυτικῶς τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ ἁγίου Βικεντίου καὶ 150 δυτικῶς τῆς Ἀφρικῆς. Ἀνεκαλύφθη δὲ πρῶτον ὑπὸ τῶν Πορτογάλλων, ἐν ἔτει 1419 καὶ ἦν κεκαλυμμένη ὑπὸ δασῶν, ἀλλὰ μετὰ ἑπταετῆ πυρκαϊὰν ἀπηλλάγη αὐτῶν, καὶ ἔκτοτε κατέστη μία τῶν εὐφορωτάτων νήσων. Ἀρδεύεται δὲ ἡ γῆ αὐτῆς ὑπὸ 7 ἕως 8 ῥυάκων καὶ παράγει ἐξαίρετον οἶνον. Φαίνεται δ' ὅτι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὑπῆρχόν ποτε πολλὰ ἡφαίστεια καὶ τοῦτο ἀποδείκνυται ἔκ τε τῶν ἀπανταχοῦ αὐτῆς παρατηρουμένων μελανῶν πετρῶν καὶ ἐκ τῆς λάβας τῆς ἀναμεμιγμένης μετὰ τῆς γῆς. Πολλὰ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ ὀρέων ἔχουσι μέγα ὕψος καὶ τινὰ εἰσι κεκαλυμμένα ὑπὸ χιόνος, ἐνῷ οἱ πρόποδες αὐτῶν καὶ αἱ παρακείμεναι πεδιάδες εἰσὶ κατάφυτοι ὑπὸ διαφόρων δένδρων καὶ ἀμπέλων.

Ὁ πληθυσμὸς ὅλως τῆς νήσου ὑπολογίζεται περὶ τὰς 90,000 κατοίκων, ὁ δὲ τῆς πρωτευούσης αὐτῆς Φουγκάλης περὶ τὰς 20,000. Αἱ κατὰ τὸν χειμῶνα βροχαὶ εἰσι τοσοῦτο ῥαγδαῖαι, ὥστε πολλαὶ συμβαίνουσιν ἐν Φουγκάλῃ πλημμῦραι, ἐξ ὧν πολλάκις καταστρέφονται πολυάριθμοι οἰκίαι· ἐν ἔτει 1809 ἡ πλημμύρα ἦν τοσαύτη, ὥστε 400 ἄνθρωποι ἐπνίγησαν ἐξ αὐτῆς.

Κυριώτερον δὲ προϊὸν τῆς Μαδέρας ἐστὶν ὁ οἶνος· παράγει ὅμως καὶ πολλοὺς δημητριακοὺς καρπούς. Τὸ δὲ ζαχαροκάλαμον, ὅπερ

παρῆγεν ἡ νῆσος, παρημελήθη βαθμηδόν, ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐξέλιπεν ἐντελῶς. Ἅπαντες δὲ οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ἀνήκουσιν εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, πλὴν τῶν κατεχόντων αὐτὴν Ἄγγλων.

ΕΙΣ ΤΕΤΤΙΓΑ.

«Τὰ λέω σὶ σένα πιθιρὰ
γιὰ νὰ τ'ἀκούγ' ἡ νύφη.»

Πῶς σ' ἀγαπάω τσιντζικα τραγουδιστή!
σ' ἕνα κλαρὶ 'ψηλὰ 'ψηλὰ καβάλα
πρωΐ 'ναι μεσημέρι δὲν 'ρωτᾷς, γλεντᾷς,
κι' οὐδὲ λεπτὸ δὲν δίνεις γιὰ τὰ ἄλλα.

Φαγί, πιοτό, νὰ κλέψῃς ἄλλου ἀσναμή!!
καὶ φόρτωμα δὲν εἶσαι· τὰ κλαράκια
ἂν βαρεθῇς ἐκεῖνα 'πάεις παρακεῖ,
κι' ἅμα σὲ διώξουν φεύγεις δίχως κάκια . .

Νὰ κλάψῃς νὰ στενάξῃς δὲν τῶχεις στὸ νοῦ,
ἂν δὲν σὲ θέλ' ἡ μία 'βρίσκεις ἄλλη,
δὲν χάθηκε ὁ κόσμος! σὺ 'σαι γνωστικὸς
κ' ἂς λένε πούχεις ἄδειο τὸ κεφάλι . .

Ἐσὺ γεννήθης μόνο γιὰ νὰ τραγουδᾷς,
καὶ τὸ τραγοῦδι ξέρεις ἀπ' τὴν φύσι,
καὶ δὲν *ζητᾷς μὲ τὸ σταγὸ* ὅ,τι ὁ θιὸς
δὲν θέλησε σὲ σένα νὰ χαρίσῃ.

Σὲ λένε καὶ ζητιάνο τζίντζικα φτωχέ!
πῶς γύρεψες ἀπ' τὸ μυρμῆγκι στάρι . . . .
οἱ παλῃοψεύταις! ἐνῷ ἅμοιρε ἐσὺ
ποτέ σου δὲν ἀρίνεις τὸ κλωνάρι . . . .

Δὲν φταῖς! ἔτσ' εἶν' ὁ κόσμος, πάντοτε κακός,
ἐχθρεύετ' ὁ πεζὸς τὸν καβαλάρη, ...
μήπως χωνεύει ἔμπορος τὸν ποιητή,
γρηὰ τὴ νιά, γέρος τὸ παλληκάρι;

Τραγοῦδα καὶ τὸν κόσμο, φίλε, μὴ 'ρωτᾷς·
τραγούδησε τῆς γῆς τὰ τόσα κάλλη . . . .
κι' ἂν σκάσῃς ἀπ' τὴν πεῖνα; Αἴ! ὑπομονή!!
μήπως δὲν θὰ ψοφήσουν κι' οἱ ἄλλοι;

Κάλλι' ἀπ' τὴν πεῖνα νὰ ψοφᾷς, ἢ τρῶγοντας
ὅ,τι μὲ πόνο μάζεψαν οἱ ἄλλοι . . . .
κι' ἂν τώρα εἶσαι δυστυχὴς ἔχει ὁ θεός!
θἄλθῃ καιρὸς τὰ *ξαναζήσῃς* πάλι. . . .

ΒΑΤΡΑΧΟΣ ΧΕΛΩΝΗ ΚΑΙ ΟΦΙΣ.

Ἕνας βάτραχος σηκώθη
ἀπ' τὸν ὕπνο του καὶ νοιώθει
τὴ μυτίτσα του κλεισμένη
τὴ φωνή του βραχνιασμένη·
εἶχε τρομερὸ συνάχι. . . . .
—ἀρρωσταίνουν κ' οἱ βατράχοι·—
Κ' ἐπειδ' ἦτον ὁ καϋμένος
λίγο καλομαθημένος
κ' ἐροβεῖτο μὴν αὐξήσῃ,
ἂν κατάχαμα πατήσῃ,
ἡ βραχνάδα, τὸ συνάχι,
ἀναβαίνει εἰς τὴ ῥάχη
μιᾶς χελώνας ποῦ περνοῦσε
ἀπὸ κεῖ ποῦ κατοικοῦσε.
Μὲ τὰ τέσσερα πιασμένος
κάθεται σᾶν κολλημένος,
νὰ μὴν πέσῃ ἐροβεῖτο
σᾶν θαλασσινὸς ποῦ ἦτο.
Ἡ χελώνα περπατοῦσε
μὰ αὐτὸς δὲν τὸ κουνοῦσε. . . .
πότε ἔσκυφτε λιγάκι,
γιὰ νὰ βρῇ λίγο φαγάκι
ἢ νὰ πιῇ λίγο νεράκι
σὲ κἀνένα χανταχάκι,
πότε πότε τραγουδοῦσε
ὅσο δυνατὰ 'μποροῦσε,
πότε πάλι βλαστιμοῦσε
τὴ χελώνα ποῦ ἀργοῦσε,
κ' ἔλεγε πῶς τὸ συχάθη
τ' ἄλογό του, καὶ σᾶν μάθῃ

τὴν καβάλα, θαὔρῃ ἄλλο
γρήγορα καὶ πιὸ μεγάλο.

. . . . . .

Ἐγιατρεύθη τὸ συνάχι,
μὰ ὁ φίλος μας τὴ ῥάχι
δὲν τοῦ ἄρεσε ν' ἀφήσῃ
καὶ στὸ χῶμα νὰ πατήσῃ·
τοῦ καλάρεσ' ἡ καβάλα,
καὶ δὲν φρόντιζε δι' ἄλλα,
μόνον διὰ τὸ φαγί του
καὶ γιὰ τὴν ἀνάπαυσί του.
Φούσκωσαν τὰ μάγουλά του,
φούσκωσε καὶ ἡ κοιλιά του,
πάχυνε καὶ τὸ κορμί του,
χόνδρυνε καὶ ἡ φωνή του. . .
Ἔτρωγ' ἔπινε, γελοῦσε,
ἐκοιμᾶτο, ἐξυπνοῦσε,
σφύριζε χοροπηδοῦσε,
ὅλους τοὺς περιγελοῦσε,
κ' ἔλεγεν ἡ *ὀκνηρία*
εἶν' ἡ μόνη εὐτυχία. . .

. . . . . .

Τέτοια ὁ φίλος συλλογιέται. . .
ὅταν ἔξαφνα πετιέται
ἕνα φεῖδι πλουμισμένο,
ἕνα φεῖδι πεινασμένο,
ἀπὸ κάτ' ἀπὸ θυμάρι,
κι' ἄλογο καὶ καβαλάρι
χύνεται εὐθὺς νὰ πιάσῃ
τὴν κοιλιά του νὰ χορτάσῃ.
Ἡ χελώνα ἡ καϋμένη,
ἀπὸ τέτοια μαθημένη,
καθὼς εἶδε τὸν ἐχθρό της
χώθηκε στὸ καύκαλό της.
Κλαίει ὁ βάτραχος, φωνάζει,
μάλαμα, ἀσήμι τάζει,
τὴν καβάλα του ἀρνεῖται. . .
εἶχε πιὰ πολὺ παχύνει!!
καὶ τὰ πόδια μουδιασμένα
κι' ἀπὸ τάλογο πιασμένα
δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὰ κουνήσῃ
δὲν ἠμπορεῖ νὰ περπατήσῃ

. . . . . .

Πέθανε ἀδικημένος,
πολὺ νέος ὁ καϋμένος!
στοῦ φειδιοῦ δὲ τὴν κοιλία
ἔμαθ' ἀπ' τὴν *ὀκνηρία*,
ὅτι πιὸ κακὸ μεγάλο
εἰς τὸν κόσμο δὲν εἶν' ἄλλο.

Δ. Γρ. Κ.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΔΟΣ ΜΟΝΑΧΗΣ

Μεταφρασμέναι γαλλιστί.

Ἐξελληνίζοντες ἐκ τοῦ γαλλικοῦ τὰς περιπαθεῖς ταύτας ἐπιστολάς, προτάσσομεν τὰς ἑπομένας πληροφορίας, αἵτινες εἶνε αὐτὸς ὁ πρόλογος τῆς ἐν ἔτει 1669 ἐκδόσεως τοῦ Βαρβίνου.

ΤΟΙΣ ΕΝΤΕΥΞΟΜΕΝΟΙΣ.

Μετὰ πολλοὺς μόχθους καὶ κόπους, κατώρθωσα νὰ εὕρω καθαρὸν καὶ ὀρθὸν ἀντίγραφον τῆς μεταφράσεως τῶν πέντε πορτογαλλικῶν ἐπιστολῶν, αἵτινες ἐγράφησαν πρός τινα εὐπατρίδην ἐκ τῶν ἐν τέλει τῆς Πορτογαλλίας. Εἶδον πάντας τοὺς εὐαισθήτους ἢ νὰ ἐπαινῶσιν, ἢ νὰ ζητῶσιν αὐτὰς μετὰ τοσούτου ζήλου, ὥστε ἐνόμισα ὅτι μεγάλως θέλω εὐαρεστήσει αὐτοῖς ἐκδιδοὺς αὐτὰς εἰς φῶς.

Ἀγνοῶ μὲν τὸ ὄνομα καὶ τοῦ πρὸς ὃν ἐγράφησαν καὶ τοῦ μεταφράσαντος αὐτάς· φρονῶ ὅμως ὅτι δὲν θέλουσι δυσαρεστηθῇ, δημοσιευομένων τῶν ἐπιστολῶν τούτων, αἵτινες ἴσως εἶχον τυπωθῇ παραμορφωμέναι ἕνεκα τυπογραφικῶν παροραμάτων.

ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Σκέψαι, ψυχή μου, ὁπόσον δὲν ἐφάνης προνοητικός. Δυστυχῆ, προύδόθης καὶ προῦδωκας φεῦ! καὶμὲ διὰ ματαίων ἐλπίδων. Σήμερον τὸ πάθος ἐκεῖνο, παρ' οὗ προεδόκας πλῆθος ἡδονῶν, θανάσιμον ἐν σοὶ ἀπελπισμὸν διεγείρει· ὁ ἀπελπισμὸς οὗτος δύναται νὰ παραβληθῇ

μόνον πρὸς τὴν σκληρότητα τῆς ἀποστάσεως καὶ ἀπουσίας! Ἀλλ' ἆρά γε ἡ ἀπουσία αὕτη, ἂν ἡ ἄλλως τε νοήμων καὶ ἐπινοητικὴ λύπη μου ἀδυνατεῖ νὰ καλέσῃ δι' ὀνόματος ἱκανῶς ὁλεθρίου, θέλει μὲ κωλύει διὰ παντὸς τοῦ ἰδεῖν τοὺς ὀρθαλμοὺς ἐκείνους, ἐν οἷς τοσοῦτον ἔβλεπον ἔρωτα; Τοὺς ὀρθαλμοὺς ἐκείνους, πρὸ τῶν ὁποίων μὲ κατεῖχε ἀγαλλίασις; Διότι αὐτοὶ ἦτάν μοι κόσμος ὁλόκληρος, κόσμος ποθεινότατος. Ἀλλ' οἱ ἐμοὶ ὀρθαλμοὶ στεροῦνται φεῦ! τοῦ μόνου ζωογόνου φωτός, χέοντες μόνον δάκρυα· διότι οὐδὲν ἄλλο ποιῶ ἢ θρηνεῖν ἀδιακόπως, ἐξ οὗ χρόνου ἔμαθον ὅτι ἀπεράσισας τέλος ν' ἀπομακρυνθῇς· ὁ ἀποχωρισμὸς οὗτος μοὶ εἶνε ἀνύποιστος καὶ μετ' οὐ πολὺ ἀποθνήσκω ἕνεκεν αὐτοῦ!

Καὶ ὅμως μοὶ φαίνεται ὅτι ἀγαπῶ τὰς δυστυχίας, ὧν σὺ ὑπάρχεις πρόξενος· ἅμα σὲ εἶδον καὶ σοὶ ἀφιέρωσα τὴν ἐμὴν ζωήν, ἣν γεγηθυῖα νῦν σοὶ θυσιάζω. Μυριάκις καθ' ἡμέραν πέμπω σοι τοὺς στεναγμούς μου· σὲ ζητοῦσι πανταχοῦ καί, πρὸς ἀμοιβὴν τῆς βαθείας ἀλγηδόνος μου, προσκομίζουσί μοι ἄγγελμα εἰλικρινές; ἀντιπεμπόμενόν μοι ὑπὸ τῆς πονηρᾶς τύχης μου. Ἡ τύχη αὕτη εἶνε τοσοῦτον ἄσπλαγχνος, ὥστε δὲν ἐπιτρέπει νὰ ἐναβρύνωμαι, λέγουσά μοι κατὰ πᾶσαν στιγμήν. «Παῦσαι, παῦσαι τλήμων Μαριάννα· παῦσαι ματαίως τηκομένη καὶ ζητοῦσα ἐραστήν, ὃν οὐδέποτε θέλεις ἰδεῖ, ὅστις διέπλευσε πελάγη, ἵνα σ' ἀπορύγῃ, ὅστις μένει ἐν Γαλλίᾳ ἐν τῇ τρυφῇ καὶ ταῖς ἡδοναῖς, ὅστις οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐνθυμεῖται τὸ ἄλγος τὸ σὸν καὶ ὅστις ἀδιαφορεῖ ἂν σὺ αἰσθάνεσαι ἔτι τὸ πάθος ἐκεῖνο, ἀνθ' οὗ νῦν οὐδεμίαν σοὶ ὀφείλει χάριν». . . . . Ἀλλ' ὄχι· δὲν ἀποφασίζω νὰ κρίνω περὶ σοῦ οὕτως ὑβριστικῶς, πολὺ δὲ διαφέρει μοι νὰ σὲ δικαιολογήσω. Δὲν θέλω νὰ φαντασθῶ κἂν ὅτι μ' ἐλησμόνησας. Ἀφοῦ ἤδη εἰμὶ λίαν δυστυχής, διατί νὰ βασανίζωμαι καὶ ὑπὸ ματαίων ὑπονοιῶν; Διατί νὰ προσπαθῶ πῶς νὰ μὴ ἐνθυμῶμαι πλέον ὅτι ἐμερίμνησάς ποτε νὰ μοὶ ἐκφράσῃς ἔρωτα; Ἡ μέριμνά σου ἐκείνη τόσον μ' ἐγοήτευσεν, ὥστε ἤθελον σφόδρα ἀγνωμονήσει, ἂν μὴ καὶ πάλιν σὲ ἠγάπων μετ' ἐκείνης τῆς παραφορᾶς, ἣν ἐν ἐμοὶ ἐξήγειρε τὸ πάθος μου, ὅτε σὺ τὸ σὸν μοὶ ἐξεδήλους. Ἀλλὰ πῶς ἡ ἀνάμνησις τοσούτων γλυκυθύμων στιγμῶν κατέστη σήμερον οὕτω σκληρά; Ἢ μήπως πρέπει, παρὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν φύσιν, νὰ κατατείρωσι τὴν ἐμὴν καρδίαν; Φεῦ! τὴν καρδίαν ταύτην ἡ τελευταία σου ἐπιστολὴ ἐνέβαλεν εἰς παράδοξον κατάστασιν. Ἡ εὐαισθησία αὐτῆς τόσον συνεκινήθη, ὥστε ὑπέλαβον ὅτι ἠγωνίζετο νὰ χωρισθῇ ἀπ' ἐμοῦ καὶ νὰ ἔλθῃ πρὸς εὕρεσίν σου. Πᾶσαι δ' αὗται αἱ βίαιαι ταραχαὶ τόσον μὲ κατέβαλον, ὥστε ἐπὶ τρεῖς ὥρας διετέλουν ἀναίσθητος· ἀλλ' ὅμως δὲν ἤθελον νὰ ἐπανέλθω εἰς ζωήν, ἣν ὀφείλω χάριν σοῦ ν' ἀπολέσω, ἀφοῦ δὲν δύναμαι νὰ τηρήσω αὐτὴν χάριν σοῦ. . . . . .

Τέλος ἐπανεῖδον ἄκουσα τὸ φῶς· περιχαρὴς δ' ἠσθανόμην ὅτι ἔμελλον ν' ἀποθάνω ἐξ ἔρωτος, μὴ ἀναγκαζομένη πλέον νὰ βλέπω τὴν καρδίαν μου σπαρασσομένην ὑπὸ τῆς ἀχθηδόνος τῆς σῆς ἀπουσίας. Μετὰ δὲ τὰς ἀδιαθεσίας ταύτας ἔσχον ἄλλας πολλῷ διαφόρους· ἀλλὰ πῶς δύναμαί ποτε νὰ μὴ πάσχω ἀφοῦ δὲν σὲ βλέπω πλέον; Ὑπομένω ὅμως ἀγογγύστως τὰ παθήματα, ὡς προερχόμενα ἐκ σοῦ. . . .

Ἀλλὰ τί τοῦτο; Αὕτη εἶνε ἡ ἀμοιβή σου, διὰ τὴν τρυφερόν πρός σε ἀγάπην μου; Ἀλλ' ἀδιάφορον· ἀπεφάσισα νὰ σὲ λατρεύω δι' ὅλου μου τοῦ βίου, νὰ μὴ ἀτενίζω ποτὲ πρὸς ἄλλους καί, σὲ βεβαιῶ, θέλω ἀναγκάσει καὶ σὲ ποτὲ νὰ μὴ ἀγαπήσῃς ἄλλην.

Καὶ εἶνέ ποτε δυνατὸν ν' ἀρκεσθῇς εἰς πάθος ὀλιγώτερον τοῦ ἐμοῦ φλογερόν; Ἴσως εὑρῇς πλείονα καλλονήν, καίτοι ἄλλοτε μοὶ εἶπας ὅτι εἶμι πάγκαλος· οὐδέποτε ὅμως θέλεις εὑρεῖ τηλικοῦτον ἔρωτα, οὗ ἄνευ τὰ πάντα μηδέν. Μὴ πλήρου ἐρεξῆς τὰς ἐπιστολάς σου διὰ λόγων κενῶν καὶ μή μοι γράφε νὰ σὲ ἐνθυμῶμαι. Δὲν δύναμαι νὰ σὲ λησμονήσω, ὡς ἐπίσης δὲν λησμονῶ ὅτι μ' ἠνάγκασας νὰ ἐλπίσω ὅτι ἤθελες ἐλθεῖ νὰ συνδιατρίψῃς χρόνον τινὰ μετ' ἐμοῦ. Οἴμοι! Διατί δὲν θέλεις

νὰ διέλθῃς μετ' ἐμοῦ καὶ ὅλον σου τὸν βίον; Ἂν ἠδυνάμην νὰ ἐξέλθω τῆς ἐλεεινῆς ταύτης μονῆς, δὲν ἤθελον ἀναμεί· ει ἐν Πορτογαλλίᾳ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν σῶν ὑποσχίσεων· περιφρονοῦσα τὰ πάντα, ἤθελον σπεύσει νὰ σὲ ζητήσω, νὰ σ' ἀκολουθήσω καὶ πανταχοῦ νὰ σὲ ἀγαπῶ. Δὲν φρονῶ μὲν ὅτι δύναται νὰ γείνῃ τοῦτο, οὐδὲ θέλω νὰ τρέφω ἐλπίδα, ἥτις ἴσως δύναται νὰ μοὶ παράσχῃ ἡδονήν τινα, ἀφοῦ μόνον πόνους ἐπιθυμῶ νὰ αἰσθάνωμαι· ἀλλ' ὅμως ὁμολογῶ ὅτι, δόντος μοι τοῦ ἀδελφοῦ μου εὐκαιρίαν νὰ σοὶ ἐπιστείλω, ἠσθύμην ἐν ἐμοὶ χαρὰν καὶ πρὸς καιρὸν ἐπαυσάμην οὖσα ἄπελπις.

Σ' ἐξορκίζω δὲ νὰ μοὶ εἴπῃς διατί ἠθέλησας τόσον νὰ μὲ καταθέλξῃς, γινώσκων ἤδη ὅτι ἔμελλες νὰ μ' ἐγκαταλίπῃς καὶ διατί ἐφάνης τόσον ὡμός, θέλων νὰ μὲ καταστήσῃς δυστυχῆ. Διατί δὲν μ' ἄφηκες ἥσυχον ἐν τῇ μονῇ μου; Μήπως εἶχον ὑβρίσει εἰς σέ; . . . . . Ἀλλά. . . . . σύγγνωθι . . . . . Δὲν σ' αἰτιῶμαι, δὲν δύναμαι νὰ σκιρθῶ περὶ ἐκδικήσεως· μόνη τῆς τύχης μου ἡ αὐστηρότης πταίει. Νομίζω ὅτι, χωρίσασα ἡμᾶς, ἔπραξε τὸ μόνον ἐπίροβον ἡμῖν κακόν, διότι ἀδυνατεῖ νὰ χωρίσῃ καὶ τὰς ἡμετέρας καρδίας. Ὁ ἰσχυρότερος τῆς τύχης ἔρως ἤνωσεν αὐτὰς διὰ παντὸς τοῦ βίου. Ἂν λοιπὸν διαρρέουσί σε τὰ τοῦ ἐμοῦ, γράφε μοι πολλάκις. Εἰμὶ ἄξια νὰ φροντίζῃς νὰ μὲ πληροφορῇς περὶ τῆς καταστάσεως τῆς τε καρδίας καὶ τῆς τύχης σου, μάλιστα δὲ καὶ ἔρχου νὰ μὲ βλέπῃς. Χαῖρε· ἀλλὰ δὲν δύναμαι ν' ἀφήσω τὸ χαρτίον τοῦτο· θέλει πέσει εἰς χεῖράς σου ὁπόσον ἐπεπόθουν τὴν αὐτὴν εὐτυχίαν!

Φεῦ! ἄρρων ἐγώ! αἰσθάνομαι ὅτι εἶνι ἀδύνατον. Χαῖρε, δὲν ἀντέχω! Χαῖρε, ἀγάπα με πάντοτε καὶ πάρεχέ μοι νὰ πάσχω πλείονα δεινά.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΟΥ.

Τὸ μᾶλλον μοναδικὸν νέον καὶ ἄξιον σημειώσεως ἐν τῷ κόσμῳ τῆς δημοσιογραφίας εἶναι ἡ δημιουργία ἐφημερίδος, τυπουμένης ἐντὸς τοῦ σιδηροδρόμου, ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Pacifique ἐν Ἀμερικῇ.

Ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐφημερίς, *The Transcontinental*, συντάσσεται, τυποῦται καὶ στοιχειοθετεῖται ἐντὸς σιδηροδρομικῆς ἁμάξης. Αἱ εἰδήσεις συναθροίζονται κατὰ τὸ διάστημα τῆς πορείας, εἰς πάντα σταθμόν, ὅπου εὑρίσκεται εἷς ἀγγελιαφόρος νεωστὶ ἀφικόμενος, φέρων τὰς τελευταίας εἰδήσεις κατὰ τὴν διάβασιν τῆς ἁμαξοστοιχίας. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ἡ ἁμαξοστοιχία αὕτη διανύει ταχτικῶς πορείαν πέντε ἢ ἓξ ἡμερῶν συνεχῆ.

ΑΣΤΡΑΠΙΑΙΑ ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΗ ΤΑΧΥΤΗΣ.

Ἡ μεγαλειτέρα ταχύτης, ἥτις ἦτο δυνατόν ποτε νὰ ὑπάρξῃ, προκειμένου περὶ σιδηροδρόμων, εἶναι ἀναμφιβόλως ἡ τῆς ἁμαξοστοιχίας, τῆς ἀπὸ νέας Ὑόρκης εἰς ἅγιον Φραγκίσκον ἀπερχομένης, ἥτις διέτρεξεν ἐν διαστήματι 84 ὡρῶν, ἤτοι ἐλαττον τῶν τριῶν καὶ $^1/_2$ ἡμερῶν διάστημα 3,317 μιλίων, ἢ 5,345 χιλιομέτρων.

Ἡ ἁμαξοστοιχία αὕτη, ἀναχωρήσασα ἐκ τῆς πόλεως Δερσέης, ἀντικρὺ τῆς νέας Ὑόρκης, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Οὔδσωνος, τὸ μεσονύκτιον τῆς δευτέρας, ἔφθασε εἰς τὴν Πιττζβούργην τὸ πρωῒ τῆς τρίτης, περὶ τὴν δεκάτην ὥραν, ὑπερπηδήσασα, δι' ἑνὸς μόνου σταθμοῦ, τὴν καταπληκτικὴν ἀπόστασιν τῶν 711 χιλιομέτρων· περὶ τὴν δεκάτην ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, τὸ ἑσπέρας, ἔφθασεν εἰς τὸ Σικάγον καὶ τὴν ἐπαύριον ταύτης, περὶ τὴν ὀκτάτην ὥραν τῆς πρωΐας, εἰς Κουνὸ λούφφ. Τὴν ἑπομένην, περὶ τὴν δεκάτην καὶ ἡμίσειαν, εὑρίσκετο εἰς Ὄγδεν καὶ τέλος ἔφθασεν εἰς ἅγιον Φραγκίσκον περὶ τὴν 9 ὥραν καὶ 26 λεπτά, τὸ πρωῒ τῆς Πέμπτης.

Η ΑΠΑΡΙΘΜΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ 1877 ΕΝ ΓΑΛΛΙΑΙ.

Ὁ μὲν τοῦ παρελθόντος Δεκεμβρίου καὶ ἔτους καθιερώθη ἐν ὅλαις ταῖς πόλεσι πρὸς καταμέτρησιν τοῦ πληθυσμοῦ· τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ κατὰ τὸ 1872.

Τὰ πλήρη ἐξαγόμενα καὶ αἱ ἐπίσημοι στατιστικαὶ τῶν διαφόρων μερῶν τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι τόσον ἐνδιαφέροντα καὶ διδασκαλικά.

Ἐν Παρισίοις ἡ στατιστικὴ τοῦ 1872 ἐσημείου, 1,851, 792 κατοίκους· τῶν ἄλλων ἐτῶν· ἡ τελευταία δὲ τοῦ 1877 ἀναβιβάζει τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς 1,986,718. Εἰς διάστημα λοιπὸν πέντε ἐτῶν, ἡ πόλις τῶν Παρισίων ὑπέστη αὔξησιν

135,000 κατοίκων περίπου, ἤτοι 33,500 κατ' ἔτος.

Ἀλλ' ἡ βαθμιαία αὕτη αὔξησις τῶν κατοίκων τῶν Παρισίων δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ὑπεροχὴν τῶν γεννήσεων ἐπὶ τῶν θανάτων. Ἄπαγε! κατὰ τὸ διάστημα ἑνὸς ἔτους, τοῦ 1876, φέρ' εἰπεῖν, ὑπολογίζουν εἰς Παρισίους 42,000 θανόντας, καὶ 40,000 γεννήσεις. Ἀντὶ λοιπὸν τοῦ νὰ αὐξηθῇ ὁ πληθυσμὸς καθ' ἑαυτόν, οἱ Παρίσιοι χάνουσι 2,000 ψυχῶν κατ' ἔτος. Ἐὰν αὐξάνῃ ὁ πληθυσμὸς κατὰ 35,000, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κατ' ἔτος συρροὴν 37,500 μεταναστῶν ἐκ διαφόρων τῶν πέριξ τῆς Γαλλίας μερῶν. Ἐπίσης ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὰς πρωτευούσας τῶν ἐπαρχιῶν πόλεις παρατηροῦμεν ἀπολύτως τὴν αὐτὴν πάντοτε πληθύν, οὐδαμοῦ δ' οὐδὲν ἐνθαρρυντικόν.

Ἐκτὸς τούτου ἐν Ῥωσσίᾳ γεννῶνται κατ' ἔτος 50 τέκνα κατοίκων ἐπὶ 1,000.

Ἐν Αὐστρίᾳ 41 ἐπὶ 1,000.
Ἐν Ἱσπανίᾳ 38 ἐπὶ 1,000.
Ἐν Ἀγγλίᾳ 35 ἐπὶ 1,000.
Ἐν Νορβηγίᾳ 31 ἐπὶ 1,000.
Ἐν Ἑλλάδι 28 ἐπὶ 1,000.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ Γαλλία δὲν ἀριθμεῖ εἰμὴ 20 γεννήσεις ἐπὶ χιλίων κατοίκων. Δὲν ὑπάρχει ἄρα μόνον ἐξάντλησις τοῦ πληθυσμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐκπροσωπεῖ τὸ παραγαγὸν στοιχεῖον, ἀλλὰ καὶ γενικὴ ἐλάττωσις ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων τόπων, συγκριτικῶς πρὸς τὰ διάφορα ἔθνη τῆς γονιμότητος καὶ τῆς ζωικῆς ἰσχύος.

Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ **Non Possumus.**

Τὴν 7 Φεβρουαρίου, 1848, ἐν Ἰταλίᾳ, τὸ πλῆθος, δυσηρεστημένον διὰ τὴν ἐκλογὴν ὑπουργείου φιλοκληρικοῦ, συνεστρεύθη ἔμπροσθεν τοῦ Κυριναλίου κραυγάζον· Κάτω τὸ ἱερατεῖον, κάτω ὁ κλῆρος!

Πῖος ὁ Θ' τότε ἐνεφανίσθη ἐπὶ τοῦ ἐξώστου καὶ ἀποτεινόμενος πρὸς τὸ πλῆθος εἶπε.

«Ἐὰν θέλετε ὅπως ἡ εὐλογία τοῦ οὐρανοῦ καταβῇ ἐπὶ τῶν κρατῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἰταλίας ἁπάσης, σᾶς ἐξορκίζω νὰ μὴ ζητῆτε ὅ,τι ἀσυμβίβαστον πρὸς τὴν ἁγιοπρέπειαν τοῦ ἁγίου θρόνου.

«Ἀκούω κραυγάς τινας, αἵτινες δὲν ἐξέρχονται ἐκ τῆς καρδίας τοῦ λαοῦ μου, ἀλλὰ δὲν δύναμαι, δὲν ὀφείλω, δὲν θέλω ποσῶς νὰ τὰς ἀκούσω.» (Non posso, non debbo, non voglio).

Ἔκτοτε ἡ φράσις «non possumus» κατέστη περίφημος, ὡς διαφυγοῦσα τὰ χείλη Πίου τοῦ Θ', ὅμως βραδύτερον πάντοτε εἰς πάσας τὰς περὶ διαλλαγῆς ἀποπείρας ἀπεκρίνετο διὰ τῆς φράσεως «Non possumus.»

ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΙΣ ΕΝ ΤΑΙΣ ΗΝΩΜΕΝΑΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ.

Ἀφ' ὅτου διωργανίσθη ἡ Ὁμοσπονδία, ἡ κυβέρνησις τούτων τῶν Πολιτειῶν, ἔγειναν 10 ἀπόπειραι, ὅπως ἀποχωρισθῶσί τινες τῆς Ὁμοσπονδίας. Ἡ πρώτη συνέβη τῷ 1782 διὰ συνωμοσίας ἀξιωματικῶν τινων τοῦ Ὁμοσπονδιακοῦ στρατοῦ, ἧς ὁ σκοπὸς ἦν ν' ἀποχωρήσωσι 13 πολιτεῖαι καὶ τούτου γενομένου νὰ ἑνώσωσιν αὐτὰς εἰς μίαν καὶ παραδώσωσιν αὐτὴν εἰς χεῖρας τοῦ Οὐασιγκτῶνος. Ἡ δευτέρα συνέβη τῷ 1787, ἐν Μασακουσέττῃ, κληθεῖσα «Ἐπανάστασις τοῦ Σχαίνος»· ἡ τρίτη τῷ 1794, ὑπὸ τοῦ λαοῦ κληθεῖσα «Ἐθνικὴ ἐπανάστασις τῆς Πενσυλβανίας»· ἡ τετάρτη τῷ 1814, ὑπὸ τῶν Ὁμοσπόνδων τῆς Ἀρτσφόρδης· ἡ πέμπτη τῷ 1820 ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ προεδρεύοντος Μπορνοῦ, ὅτε ἐπρόκειτο περὶ τῆς παραδοχῆς τῆς Μισούρης εἰς τὴν Ὁμοσπονδίαν· ἡ ἕκτη ἦν σύγχρουσις μεταξὺ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας τῆς Γεωργίας καὶ τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως, ὡς πρός τινας γαίας, παραχωρηθείσας ὑπὸ τῆς τελευταίας εἰς τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν Κρῖκον Ἰνδούς· ἡ ἑβδόμη συνέβη τῷ 1850 ἐν Γεωργίᾳ· ἡ ὀγδόη ἦν ἡ κατὰ τὸ 1862 ἀξιομνημόνευτος ἀκυρωτικὴ διαταγὴ τῆς Μ. Καρολίνας· ἡ ἐνάτη ἔγεινε τῷ 1842 ἐν τῇ Ῥοδίῳ νήσῳ καὶ ἡ δεκάτη τῷ 1856, ὅτε σῶμα θρησκευτικῶν θιασωτῶν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Μορμόνοι, ἀντέστη κατὰ τῆς Ὁμοσπονδιακῆς ἐξουσίας, μὴ θέλον νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτήν.

Καθηγητής τις τῶν Φυσικῶν ἐπιστημῶν ἐξήτασε τὸν τελειόφοιτον Χ. . . .

— Ποῖαι εἶναι αἱ ἰδιότητες τῆς θερμότητος;

— Ἡ θερμότης διαστέλλει τὰ σώματα, τὰ ἐκτείνει καὶ τὰ αὐξάνει, τὸ δὲ ψῦχος τοὐναντίον συστέλλει καὶ σμικρύνει . . .

— Ἕν παράδειγμα.

— Κατὰ τὰς θερινὰς τροπὰς αἱ ἡμέραι εἶναι μακραί, ἐνῷ κατὰς τὰς χειμερινὰς βραχύνονται·

— Ἂς περάσωμεν εἰς τὴν χημείαν. Πῶς διακρίνεις τὴν ὕπαρξιν τοῦ ὑδροκυανικοῦ ὀξέως ἐντὸς οὐσίας τινός;

— Ἀρκεῖ νὰ ἀναπνεύσῃ τις αὐτὴν ἂν αἰφνηδίως ἀποθάνῃ, εἶναι βέβαιος ὅτι ἔχει νὰ κάμῃ μὲ τὸ ὑδροκυανικὸν ὀξύ.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΛΙΚΩΝΟΣ
Ἐν Γαλατᾷ, Καράκιοϊ, Κουρτουμλοὺ σοκάκ, ἀριθ. 30, Γιαννισοπούλου Χάν.—Ἀριθ. δωματίου 10.

ΤΥΠΟΙΣ ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ Σ/ας.

ΑΡΙΘ. 15. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 1 Νοεμβρίου 1878. ΕΤΟΣ Α'.

ΕΛΙΚΩΝ,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ. — Ἐτησία προπληρωτέα ἐνταῦθα μὲν 2 μετζίτια, ἐν δὲ τοῖς περιχώροις 2 ½, ἐν δὲ ταῖς Ἐπαρχίαις 3 καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 15. — Ἐξάμ. καὶ τρίμ. ἀναλόγως. — Τὰ φύλλα ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομ. τελῶν. — Τῷ προπληθεύοντι 10 συνδρομητὰς παρέχονται τὰ ἐτήσια φύλλα δωρεάν.

ΒΑΓΑΡΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἱδρύσεως

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

(Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ ἀριθμῷ 14).

Ἡ εἰς Ναύπλιον εἴσοδος τοῦ βασιλέως.

Ἀνέτειλεν ἡμέρα θαυμασία. Αἱ ἡδεῖαι καὶ θαλπναὶ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες κατηύγαζον τὴν εὐρεῖαν Ἀργολίδα καὶ τὰ πόρρω διαφαινόμενα ὑψίκρημνα ὄρη, τὰ τὴν πάλαι μὲν γόνιμον, νῦν δὲ πάντῃ σχεδὸν ἀγεώργητον ὀρζοντα πεδιάδα. Ἔβλεπες πανταχοῦ ποικιλείμονας Ἀργείους χωρικούς, ἄνδρας καὶ γυναῖκας, εἴτε πεζῇ βαίνοντας, εἴτ' ἐπ' ὄνων, ἡμιόνων καὶ ἵππων ὀχουμένους. Ἄλλοι ἦλθον ἐκ τοῦ βουνοῦ Πεντεσκούφια καὶ πάντες τέλος διήρχοντο τὴν γέφυραν, ἥτις εἶχε κτισθῇ παρὰ τὸν *Τίρυαν*(*), ἔνθα ἡ τοῦ κόλπου ἀκτὴ εἶνε λίαν ἀβαθής, πρὸς ἀπόβασιν τοῦ βασιλέως.

Οἱ ἀπὸ τῶν ὀρέων κατερχόμενοι ἦσαν οἱ πλείους Ῥουμελιῶται, καταβάντες ἐν σπουδῇ διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἅμα ἀγγελθείσης ὑπὸ τῶν ποιμένων τῆς τοῦ βασιλέως ἀφίξεως. Ἤγειλαν δ' οἱ ποιμένες καθ' ἅπασαν τὴν χώραν τὴν τοῦ βασιλέως ἄφιξιν διὰ τοῦ ἐπιχωριάζοντος τηλεφωνικοῦ τηλεγράφου, ὅστις, ἀπὸ τῶν πάλαι χρόνων κληροδοτηθεὶς αὐτοῖς, οὐδενὶ ἐλέγχῳ ὑπόκειται. Διὰ τοῦ τηλεγράφου τούτου πολλὰς παρενοχλήσεις προύξένουν τοῖς Τούρκοις οἱ Ἕλληνες κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα.

Τὸ ἄγγελμα ταχέως διαδίδοται διὰ τοῦ ἐγχωρίου τούτου καὶ ἁπλουστάτου τρόπου. Ὁ ποιμὴν ἀναβαίνει τοὺς βράχους τοῦ βουνοῦ, ἐφ' οὗ νέμονται τὰ πρόβατα καὶ ἀνάπτει, ἐπὶ προσφόρου κορυφῆς, πῦρ πρὸς δηλοποίησιν(*). Ἕτερος, πλησιαίτατα ἀγραυλῶν ποιμήν, ἐφίστησι τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, μεθ' ἡμέραν μὲν ὑπὸ τοῦ καπνοῦ προκαλούμενος, νύκτωρ δὲ ὑπὸ τῶν φλογῶν. Ἅμα ἰδὼν οὗτος τὸ συμβολικὸν πῦρ, ἐκπέμπει φωνήν, ἰσχυρῶς διαδιδομένην, λέγων τῷ πρώτῳ ὅτι εἶνε ἕτοιμος ν' ἀκούσῃ τὴν εἴδησιν. Τότε αὕτη ἀμέσως ἀποστέλλεται, ὁ δ' ἀκούσας αὐτὴν ποιμὴν πάραυτα ἀνάπτει καὶ αὐτὸς πυράν, ἵνα ἐπίσης προσελκύσηται τὴν προσοχὴν τῶν πλησίον

(*) Τῆς παλαιᾶς Τίρυνθος, σωζούσης ἔτι ἀξιόλογα πελασγικὰ τείχη. Πλησίον αὐτῆς κεῖται καὶ τὸ βασιλικὸν γεωργικὸν σχολεῖον. Σ. Μ.

(*) Παράβαλε πρὸς ταῦτα τὴν θαυμαστὴν τοῦ Αἰσχύλου περιγραφὴν (Ἀγαμ. 281—316), ἵνα κρίνῃς περὶ τῆς ἀρχαιότητος τοῦ τηλεγράφου τούτου. Σ. Μ.

που νεμόντων τὰ ποίμνια. Ὁ πρῶτος δηλ. ποιμήν, κοιλαίνων πρὸς τὸ στόμα τὰς χεῖρας, φωνεῖ ἰσχυρῶς τὰς πρὸς διάδοσιν τῆς ἀγγελίας λέξεις πρὸς τὸν ἐγγύς· που ἀκροώμενον ποιμένα, ὅστις ταὐτὸν πρὸς τὸν ἕτερον ποιεῖ, οὗτος δ' αὖθις πρὸς τὸν ἄλλον καὶ τὸ μήνυμα τάχιστα διαδίδοται. Ἡ περὶ τοῦ εἰς Ναύπλιον κατάπλου τοῦ βασιλέως εἴδησις αὐθημερὸν ἔφθασε, τῇ 11ῃ μ. μ. ὥρᾳ, εἰς Ἄμφισαν, πολίχνην κειμένην πρὸς Δ. τοῦ Παρνασσοῦ.

Ἐν τῇ πολίχνῃ ταύτῃ εἶχον ἐλθεῖ εἰς χεῖρας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οἱ *κυβερνητικοὶ* μετὰ τῶν *συνταγματικῶν*, τραυματίσαντες ἀλλήλους. Ἀλλ' ἅμα τῷ εὐφροσύνῳ ἀγγέλματι πάραυτα συνδιηλλάγησαν. Ἡ χώρα ἅπασα ἔμαθε τὴν ἄφιξιν τοῦ βασιλέως τῷ ἑσπέρας τῆς δευτέρας ἡμέρας. Τότε ἔκ τε τῆς Στερεᾶς, διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἔσπευσαν ὅσοι ἠδυνήθησαν, ἵνα παρευρεθῶσιν εἰς τὸν ἀποβιβασμὸν τοῦ νεαροῦ βασιλέως. Ἡ ἄλλως τε ὀλιγανθρωποτάτη Ἄργολὶς ἐπλήσθη ἤδη ἀνθρώπων ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν γραφικώτατα ἐνδεδυμένων Ἑλλήνων. Τὰ ποικίλα αὐτῶν χρώματα εἶχον θαυμαστὴν θέαν ἐν τῷ φωτὶ τοῦ ἐπὶ τῆς δροσοβόλου χλόης ἀπαστράπτοντος ἡλίου. Τὰ βαυαρικὰ στρατεύματα ἐτάχθησαν ἐν τοῖς χαρακώμασι· ἐπὶ τῶν σημαιοστολίστων πλοίων ἱστάμενοι οἱ ναῦται, ἐπλήρουν τὴν ἀτμόσφαιραν φωνῶν, βοῶντες τὸ *οὔρρα*· περὶ τὴν γέφυραν συνωστίζοντο παντοῖα πλήθη, ἀξιωματικοὶ τοῦ τε χερσαίου καὶ τοῦ θαλασσίου στρατοῦ διαφόρων ἐθνῶν, φιλέλληνες, *καπιτανέοι* ἑλληνικῶν παλληκαρίων, φοροῦντες χρυσοκέντητα, κεχρωματισμένα ἐνδύματα, *μιλάπιδες* ἐν λευκαῖς, ἀλλὰ καὶ κατερρυπωμέναις φουστανέλλαις, φέροντες ἐν τούτοις λαμπρὰ καὶ ἀπαστράπτοντα ὅπλα.

Αἱ περὶ τὸ προάστειον *Πρόνοια* κορυφαὶ καὶ οἱ βράχοι τοῦ Παλαμηδίου κατεκαλύπτοντο ὑπὸ θεατῶν, ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἁπάντων ἐπιθυμούντων νὰ ἴδωσι τὸν βασιλέα.

Τέλος, ὅτε οἱ ἐκ τῶν φρουρίων Παλαμηδίου καὶ Ἴτς-Καλὲ βροντολάλοι κανονιοβολισμοὶ ἐδήλωσαν ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπάτησε τὴν γῆν τῆς Ἑλλάδος, τότε ἐκ μυρίων ὅσων στομάτων ἀντελάλησεν ἡ φωνὴ *ζήτω ὁ βασιλεύς*, καταπνίξασα καὶ αὐτοὺς τοὺς σμερδαλέους κανονιοβολισμοὺς φρουρίων τε καὶ πολεμικῶν πλοίων. Ὅτε ὁ βασιλεύς, διελθὼν τὴν πρὸς ἀπόβασιν αὐτοῦ πηχθεῖσαν γέφυραν, ἐβάδισεν ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, ἔπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ πολιός τις ἀρχηγὸς παλληκαρίων, πλούσιον καὶ κεντητὸν φορῶν ἔνδυμα καὶ τὴν κεφαλὴν κεκαλυπτόμενος δι' ἀρχαϊκῆς ἀργυρᾶς περικεφαλαίας, ἣν ἐπεκύσμει παχεῖα ἵππουρις. Ὁ γηραιὸς ἐκεῖνος ἀνήρ, ὁ καὶ τὰ ὅπλα αὐτοῦ πρὸ τοῦ βασιλέως καταθείς, ἵνα δείξῃ τὴν ὑποταγὴν αὐτοῦ, ἦτον ὁ ἀρχηγὸς τῶν παλληκαρίων *Κολοκοτρώνης*.

Οὗτος, διότι μικρὸν πρὸ τοῦ χρόνου ἐκείνου εἶχεν ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν Γάλλων, ἐν Ἄργει, εἶχεν ἐπικυρηχθῇ ὑπ' αὐτῶν, ὁ δὲ στρατηγὸς Guinée εἶχε στήσει ἀμοιβὴν διὰ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πεντακισχίλια φράγκα.

Ὁ βασιλεὺς Ὄθων ἠθέλησε νὰ χαρακτηρίσῃ διά τινος χάριτος τὸ πρῶτον αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους βῆμα, κελεύσας νὰ εἴπωσι τῷ Κολοκοτρώνῃ ὅτι ἤρχετο νέα ἐποχὴ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ ὅτι πάντα τὰ παρελθόντα ἔπρεπε νὰ λησμονηθῶσιν. Ὁ Κολοκοτρώνης ἠγέρθη εὐγνωμονῶν καὶ ἀναβὰς τὸν ἵππον αὐτοῦ ἔδραμεν εἰς τὰ ἔμπροσθεν τῆς συνοδείας.

Παρὰ τὰς ἐν τῇ εἰσόδῳ τοῦ Ναυπλίου ἀνεγερθείσας θριαμβικὰς πύλας ἐρρούρουν δύο Γάλλοι στρατιῶται τοῦ εὐζωνικοῦ τάγματος. Ἐντεῦθεν ἤρχετο ἡ ἐξουσία τῆς γαλλικῆς κατοχῆς, διότι ὁ βασιλεὺς Ὄθων εἶχε ζητήσει ἀπὸ τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ Guinée τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐξακολούθησιν τῆς διοικήσεως τοῦ Ναυπλίου, ἕως οὗ κανονισθῶσιν ἅπασαι αἱ ἀρχαὶ τοῦ νεοσυστάτου βασιλείου.

Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἤμην ἐγὼ ἐκτὸς ὑπηρεσίας καὶ διὰ τοῦτο κατώρθωσα νὰ σταθῶ ἀκριβῶς ἐκεῖ, ὅθεν κάλλιστα ἠδύνατο νὰ παρατηρηθῇ

ἡ τῆς πομπῆς παρέλασις. Ἐγγυτάτω τῶν εἰρημένων δύο φρουρῶν ἵσταντο ἔριπποι δύο φιλέλληνες, Φαβρίκιος ὁ συνταγματάρχης καὶ ὁ ἀντισυνταγματάρχης κόμης Σπρέττης, γυμνὰς τὰς σπάθας φέροντες.

Προσεγγιζούσης τῆς συνοδείας, ὁ τῶν παλληκαρέων ἀρχηγὸς Κολοκοτρώνης, ἡγούμενος πάντων καὶ ἀγερώχως ἐλαύνων τὸν ἵππον, πρῶτος ἔρθασε πρὸς τοὺς δύο ἐκείνους Γάλλους φρουρούς. Ἀλλ' ἰδού, ὁ ἕτερος τῶν εὐζώνων τούτων ἀνεγνώρισε τὸν ἐπικεκηρυγμένον, καθῆκε προτείνας τὴν λόγχην, ἐπήδησε πρὸς τὸν ἵππον, σκοπεύων τὸ στῆθος τοῦ ἀνυπόπτως καὶ οὐδένα προβλέποντος κίνδυνον ἀρχηγοῦ καὶ μικροῦ δεῖν διεπέρα τὸν Κολοκοτρώνην, ἂν ὁ ἰδὼν τὰ γενόμενα φιλέλλην κόμης Σπρέττης μὴ ἐξέτρεπε τὴν λόγχην τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, κατενεγκὼν στιβαρὸν ἐπ' αὐτῆς διὰ τῆς σπάθης κτύπον. Τότε ἐπῆλθε μεγάλη ταραχὴ ἐν τοῖς προπορευομένοις τῆς ὅλης πομπῆς· ὁ Κολοκοτρώνης ἐγένετο πελιδνὸς ὡς ὁ θάνατος καὶ ἐδράξατο τῶν πυροβόλων αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ κόμης Σπρέττης ὥρμησεν ἔριππος καὶ ἔστη μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ καταρωμένου Γάλλου φρουροῦ· πάραυτα δ' ὁ συνταγματάρχης Φαβρίκιος ἔσπευσε πρὸς τὰ ὀπίσω ἵν' ἀγγείλῃ τὸ γεγονός. Τότε κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως παρέσχε τὴν ἄδειαν ὁ στρατηγὸς Gunée νὰ εἰσέλθῃ εἰς Ναύπλιον ἄοπλος μέν, ἀλλὰ συνοδευόμενος ὑπ' ἀξιωματικῶν ὁ ἀρχηγὸς τῶν παλληκαρίων. Ὁ Κολοκοτρώνης ὑπετάγη ταύτῃ τῇ ἐντολῇ, ἐπέζευσε, κατέθετο τὰ ὅπλα καὶ ἤρξατο προβαίνων διὰ τῶν θριαμβικῶν πυλῶν, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου κόμητος Σπρέττη.

Εἰκότως δ' ἠγανάκτει ὁ Γάλλος φρουρός· διότι, ἂν ἐφόνευε τὸν Κολοκοτρώνην, ἤθελεν ἀποτιθῇ αὐτῷ ἡ ἐκ 5,000 φράγκων ἀμοιβὴ ἐπὶ τῇ χειραλῇ τοῦ *καπιταγέου* τῶν παλληκαρίων.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΕΝ ΘΑΛΑΣΗ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΟΙΣ

ΑΛΙΕΙΑ.

Α'.

Ἡ ἁλιεία καὶ οἱ λοίδοροι αὐτῆς.—Τὰκ τάκ.—Αἱ διασκεδάσεις τῶν τῆς ἁλιείας λοιδόρων.—Τὸ δρᾶμα καὶ ἡ σκηνογραφία.—Τί μᾶς μέλει;—Elretat.—Sainte-Adresse.—Ἀλέξανδρος Δουμᾶς.—Διατὶ δὲν ἀγαπᾷ τὴν ζωγραφικὴν ὁ ναύτης μου Βυκέτος.—Ἀφορισμοί.

Ἐὰν λαλήσητε περὶ ἁλιείας πρὸς χυδαῖόν τινα ἀστόν, θέλει διακόψει τὸν λόγον μειδιῶν, διότι δὲν δύναται νὰ μὴ εἴπῃ ἀμέσως τινὰ ἐκ τῶν πέντε ἐξ ἀστειϊσμῶν οὓς τυχαίως ἔμαθε. «Ὦ! χαρὰ 'ς τὸ ψάρευμα, λέγει· τὸ ψάρευμα μὲ τὴ βόλτα! ὅλη τὴν ἡμέρα νὰ κοπῇ τὸ χέρι μου γιὰ ἕνα κωβιδάκι!» Λέγων δὲ ταῦτα γελᾷ καὶ διὰ βλοσυρῶν ὀμμάτων ἐπιζητεῖ περὶ ἑαυτὸν τὰ τῶν ἀκροατῶν ἐπιδοκιμαστικὰ μειδιάματα.

Αὕτη ἡ πρὸς τὸ ἁλιεύειν περιφρόνησις τοῦ ἀστοῦ (διότι ὁμολογουμένως ἡ ἁλιεία χρῄζει πολλῆς ὑπομονῆς), σημαίνει ὅτι ἐγὼ δὲν ἔχω ὑπομονήν· εἶμαι θυμώδης καὶ εὐερέθιστος. Ἐλέχθη ὅτι ἡ ματαιοφροσύνη εἶνε γλίσχρον καὶ φιλάργυρον πάθος, πᾶν τετριμμένον καὶ πᾶσαν ἀκαθαρσίαν περισυλλέγουσα. Καὶ ὄντως εἶνε ἀξιοπαρατήρητον πῶς ἐν πάσῃ συνομιλίᾳ κατορθοῦσι πάντοτε οἱ διαλεγόμενοι νὰ ἐγκωμιάζωσιν αὐτοὶ ἑαυτούς. Τὴν παρατήρησιν ταύτην πρὸς ἀλλήλους ἐποιησάμεθα, ὅτε μετά τινων φίλων μου ἐν τοῖς ἀγροῖς διετρίβομεν, φανταστθέντες νὰ δηλῶμεν πᾶσαν ἀπόπειραν πρὸς τοιαύτην τινὰ παρατήρησιν, κρούοντες δὶς τὴν τράπεζαν, κεκαμμένῳ δακτύλῳ. Ὅσον δ' ἐπιδεξίᾳ καὶ ἂν ἦτον ἡ ὑπόκρισις καὶ περικεκαλυμμένον τὸ ἐγκώμιον τῶν ἀγορευόντων, οἱ ὡς ἐκ τοῦ παιγνίου ἐκείνου προσέχοντες τὸν νοῦν οὐδόλως πλέον ἠπατῶντο, τὸ δ' ἀδυσώπητον τὰκ τὰκ ἤγγελλε τῷ ῥήτορι ὅτι ἀπεκαλύπτετο, καὶ ὅταν ἀκόμη, αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ πλανώμενος, δὲν κατενόει τὴν τοὺς λόγους αὐτοῦ ὑ-

παγορεύουσαν ὑστεροβουλίαν. Καὶ αὐταὶ αἱ κατ' ἐπιφάνειαν τὰ μάλιστα ἀσήμαντοι φράσεις μετέχουσί τινος ματαιολογίας. Ἐρώτησον τῷ πρωὶ οὓς τῇ προτεραίᾳ ἐξένισας πῶς διῆλθον τὴν νύκτα· οὐδεὶς ἀποκριθήσεται ὅτι ἐκοιμήθη τὸν συνήθη ὕπνον, *ὡς κοιμᾶται ὅλος ὁ κόσμος*, ὅτι ὠνειρεύθη ὀλίγον, ὅτι ἅπαξ ἢ δὶς ἐξύπνησε καὶ πάλιν ἀπεκοιμήθη.

Οὐδεὶς θέλει νὰ εἶνε *ὅπως ὅλος ὁ κόσμος*. Ὁ μὲν *δὲν ἔκλεισε μμάτι, ὁ δ' ἐκοιμήθη μοιρούφι*. Οὗτος ὠνειρεύθη φοβερώτατα ὄνειρα· ἐκεῖνος εἶνε ἐλεγειακὸς ποιητής, ἤγουν ἄνθρωπος, ὃν κωλύουσι νὰ κοιμηθῇ αἱ βαθεῖαι μελέται. Ἕτερος καυχᾶται ἐπὶ ὑγιείᾳ καὶ ῥώμῃ καὶ ἄλλος ἔχει ἀπέραντον φαντασίαν! Σὺ λοιπὸν συμφώνησον μετ' εἰλικρινῶν φίλων νὰ κρούητε τὸ τὰκ τὰκ καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλετε παρατηρήσει τερπνότατα πράγματα.

Ἀλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τοὺς νομίζοντας τὸ δι' ὁρμιᾶς ἁλιεύειν γελοίαν ἐνασχόλησιν. Περὶ τούτων προσπάθησον νὰ μάθῃς τίνας ποτὲ διασκεδάσεις διασκέδασαν χθές τε καὶ σήμερον. Οἱ μὲν ἔπαιζον ζατρίκιον καὶ πεσσούς, παίγνια ἀνωφελεστάτου κόπου, περὶ ὧν ὁ φιλόσοφος Μονταῖγνος ἔλεγεν ὅτι *δὲν εἶνε οὐδὲ παίγνια*. Τίς τῶν Λατίνων (ἀγνοῶ πλέον τίς, ἡ δὲ χαρά, ἣν θέλω προξενήσει ὑμῖν, ἐπανευρίσκων τὸ ὄνομα αὐτοῦ, εἶνε τόσον ἀμφίβολος, ὥστε δὲν θέλω τὸ ζητήσει) τίς τῶν Λατίνων εἶπε Turpe est difficiles habere nugas· τουτέστι διασκέδαζε ἂν θέλῃς ἐν μηδαμινοῖς πράγμασιν, ἀλλ' εἶνε αἰσχρὸν τὸ ποιεῖν μηδαμινὰ πράγματα, ὅταν εἶνε δυσχερῆ.

Οἱ δ' ἐχαρτοπαίκτησαν, ἐλπίσαντες ὅτι, ἀντὶ πολλοῦ κόπου, ἤθελον μετενέγκει εἰς τὸ ἑαυτῶν βαλάντιον τάλληρά τινα ἐκ τοῦ τῶν φίλων βαλαντίου. Ὡραία τέρψις, εὐφυὴς συνομιλία, ἧς τὰ ἥμισυ μέλη πάντοτε ἀπέρχονται τεθλιμμένα καὶ δυσηρεστημένα! Πρὸς κάρπωσιν δὲ τοῦ ἀγαθοῦ τούτου διέρχονται ὅλην ἑσπέραν ἐν πνιγηρῷ δωματίῳ, βοῶντες τάσδε τὰς λέξεις. *Κούπα, μπαστούνι, σπαθί, καρρώ, κόζι, κόπτω, πάσσω, κόντρα, πόσαις χαρτοσιαῖς;*

Ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχουσι τὰ τῆς ἁλιείας, ἐν ᾗ καὶ ἂν ἀποτύχῃ τὸ δρᾶμα, μένουσιν ὅμως τὰ καλὰ σκηνογραφήματα. Τὸ δρᾶμα τοῦτο παρίσταται ἢ παρὰ τὸ χεῖλος ποταμίου, ἢ ἐν λέμβῳ, μεταξὺ τῶν δύο ὀχθῶν. Ὑπεράνω τῶν γηραιῶν, κεκυρτωμένων, γλαυκοφύλλων ἰτεῶν, ὑψοῦνται ὑπερτενεῖς αἱ πράσιναι τῶν αἰγείρων κορυφαί. Αἱ νυμφαῖαι ἁπλοῦσιν ἐπὶ τοῦ ὕδατος τὰ πλατέα φύλλα καὶ τὰ κίτρινα ἢ λευκὰ εὐώδη αὐτῶν ἄνθη. Ὁ τοξότης ἀκοντίζει διὰ τοῦ ὕδατος τὰ αἰχμηρὰ φύλλα καὶ τὰ λευκὰ τριπέταλα ἄνθη αὐτοῦ, ὧν τὸ κέντρον ἔχει ὑπόξανθον χρῶμα· ἐγγυτέρω τῆς γῆς ἀρνόγλωσσον τὸ ἔνυδρον ὑψοῖ τοὺς μικροὺς ῥοδολεύκους αὐτοῦ στάχυς· ἡ μυοσωτὶς δεικνύει τὰ ἄνθη αὐτῆς, ὧν γλυκύτατον τὸ κυανοῦν χρῶμα καὶ ὁ ἀνθὴεις σχοῖνος τὸ ῥοδόχρουν αὐτοῦ στέμμα. Ἡ φαιοκίτρινος σεισοῦρα καὶ ἡ σεισοπυγὶς βαδίζουσιν ἐπὶ τῆς ἄμμου, κινούμεναι ἐνρύθμως καὶ ἐπιχαρίτως· ἡ πρασίνη, κυανῆ καὶ κιτρίνη ἀλκυὼν ὁρμᾷ ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην, ἱπταμένη εὐθεῖα καὶ ταχεῖα ὡς βέλος καὶ ὀξεῖαν βάλλουσα κραυγήν. Νευρόπτερα ἔντομα καὶ μάστακες, ὧν αἱ κοῦφαι πτέρυγες ὑποβαστάζουσι σμαράγδινον, σαπφείρινον ἢ καλάϊνον σῶμα, περιπέτονται ὑπεράνω τῶν ὑδροχαρῶν ἀνθέων. Ὁ κελαρυσμὸς τέλος καὶ ἡ θέα τοῦ καταῤῥέοντος ὕδατος εἰς γλυκείας καὶ βαθείας ὀνειροπολήσεις βυθίζει τὸν θεατήν.

Ἤδη παράβαλε πρὸς τὴν σκηνὴν ταύτην αἴθουσαν πληρουμένην ὑπὸ δυσδιακρίτου καὶ ναυτιώδους ὁσμῆς, παραγομένης ἐκ τοῦ ἐλαίου τῶν λαμπτήρων, τῆς ἀναπνοῆς τῶν ἀνθρώπων, τοῦ *ποντσίου* καὶ τῆς *σοκολάτας*, ἅπερ τοῖς παρακαθημένοις προσφέρονται ἐπὶ δίσκων καὶ τῶν διαφόρων μυρακλοιφῶν, δι' ὧν ἀλείφονται αἱ κόμαι πρὶν ἢ *σιδηρωθῶσι*, γινόμεναι οὕτω τηγανηταί. Τούτοις δὲ πρόσθες φυσιογνωμίας τεθλιμμένας, μιγνυμένα παιγνιόχαρτα, μορφασμοὺς δυσαρεσκείας κτλ. κτλ.

Ἀλλ' ὑπάρχει προσέτι ἡ ἐν θαλάσσῃ ἁλιεία· ἐνταῦθα δὲ πράγματι δύναται ἡ σκη-

νογραφία ν' ἀντισηκώσῃ τὸ δρᾶμα, ἂν δὰ ἔχῃ ἀνάγκην ἀντισηκώσεως. Ἡ θάλασσα ἔχει ἓν καὶ μόνον κακόν, ὅτι ὁ γνωρίσας αὐτὴν δὲν δύναται πλέον νὰ στερηθῇ αὐτῆς. Ἡ θάλασσα, κατὰ τὴν ὁμόφωνον πάντων τῶν ἀνθρώπων γνώμην, εἶνε τὸ μέγιστον, μεγαλοπρεπέστατον καὶ ποικιλώτατον θέαμα. Ἀλλὰ καὶ πόσον σοφοὶ γινόμεθα παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης!

Ὑπῆρχέ ποτε ἐν Γαλλίᾳ μεγάλη πολιτικὴ ταραχή· τότε ἐπορεύθην πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐν Etretat(*) ἁλιέων φίλων μου, ἵνα συνδιατρίψω ὀλίγον μετ' αὐτῶν. «Αἴ λοιπόν!, ἠρώτησα Βαλίνον τὸν ἁλιωρόν, ὃς μετέπειτα οἰκτίστως ἀπέθανε, καπαπεσὼν ἀφ' ὑψηλοῦ κρημνοῦ· τί φρονεῖς περὶ τῶν ἐνταῦθα συμβαινόντων;» Ὁ Βαλίνος ἤγαγέ με πρὸς τὴν θάλασσαν· κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἦτον εὐρεῖα καὶ κυανῆ ὡς ἐπίγειος οὐρανός· ὁ Βαλίνος, δεικνύς μοι αὐτὴν καὶ διὰ τῶν δύο χειρῶν, μοὶ εἶπε «Τί μᾶς μέλει;»

Οὕτω μὲν κἀγὼ ὤφειλον νὰ εἴπω τότε «Τί μὲ μέλει; *Ἀδιάφορον!*» ἀλλὰ τοὐναντίον ἠθέλησα ν' ἀναμιχθῶ. Λέγω ὅμως σήμερον ὅ,τι τότε ἔπρεπε νὰ εἴπω. «*Ἀδιάφορον!* Τί μὲ μέλει;» Ἀνακεφαλαιῶν δ' ὅ,τι εἶδον, ἰδὼν τὴν θάλασσαν, προστίθημι «Ὅσον αὕτη μεταβάλλεται, τόσον μένει ἡ αὐτή.»

Ἐν Etretat ἐποιησάμην τὴν πρώτην στρατείαν μου ὡς θαλασσίου ἁλιέως· αὐτοῦ ἁλίευσα ἐπιπονώτατον ἁλίευμα, ἁλιεύσας τὴν μαινίδα· αὐτοῦ εἶδον τοὺς ἀδελφοὺς Βατινὲλ ἀγρεύοντας τοὺς μυξίνους, ἀντὶ 1200 φράγκων, ἅπαξ μόνον βληθέντος τοῦ δικτύου.

Ὁμολογητέον ὅτι εἶνε δεξιοὶ καὶ εὐσταθεῖς τολμητίαι· ἀναβαίνοντες τοὺς ἀποκρήμνους βράχους, ὧν τὸ ὕψος εἶνε τριακοσίων δέκα ποδῶν, ἤτοι πέντε παρισιανῶν οἴκων, ἐνδρεύουσι τοὺς μύζονας καὶ σκόμβρους, οἵτινες ἀσπαίρουσι παρὰ τὴν ἀκτήν. Ἅμα φανέντων τῶν ἰχθύων τούτων, σύριγμά τι προσκαλεῖ τοὺς συνεταίρους. Πάραυτα ῥίπτεται λέμβος εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐπὶ τῶν ἔμπροσθεν τῆς λέμβου ὑπάρχει τὸ δίκτυον, κατὰ πάντα ἕτοιμον.

Τὸ πλοιάριον φεύγει ταχὺ διὰ βραδείας καὶ σιωπηλῆς καὶ δεξιᾶς εἱρεσίας. Τὸ δίκτυον, οὗ τὸ ἕτερον τῶν ἄκρων μένει ἐν τῇ γῇ, ἀναπτύσσεται καὶ ἀναπηνίζεται, διαγράφων εὐρὺ ἡμικύκλιον(*)· ἔπειτα ἐπαναφέρουσι τὸ ἄλλο ἄκρον ἐπὶ τῶν τροχάλων καὶ σύρουσιν εἰς γῆν τοὺς ἰχθῦς.

Ἐπ' ἰσχάτων παρέστην ἐν Etretat ἐν τοιαύτῃ τινὶ ἁλιεύσει, συμπαρισταμένου καὶ τοῦ στρατηγοῦ Εὐγενίου Καβανιάκ(**). Τότε αὐτός τε κἀγὼ εἴδομεν σωρευομένας ἐπὶ τῆς θινὸς ὑψηλὰς θῖνας σκόμβρων καὶ carangues(***). Οἱ carangues εἶνε μετριώτατοι ἰχθῦς, οἵτινες καθ' ἃ καὶ οἱ ἰχθυοπῶλαι λέγουσι, φαίνονται δῆθεν σκόμβροι, ὡς οἱ φελάνοι (félans) φαίνονται ὅτι εἶνε μαινίδες.

Τὸ Etretat ἀνεκαλύψαμεν ἐγὼ καὶ ὁ Γαταίς (Gatayes), ἀλλὰ μετὰ τοὺς ζωγράφους Λεπρατδὲν καὶ Ἰσαβαί. Ἐν τούτοις ἐγὼ ἔπραξα ὅ,τι ὁ Ἀμέρικος Βεσπούκιος πρὸς τὸν Χριστόφορον Κολόμβον καὶ ὁ Δαγέρος πρὸς τὸν Νέψιον· ἔδωκα σχεδὸν εἰς αὐτὸ τὸ ὄνομά μου(****).

Τοσοῦτο περὶ Etretat ἐπολυλόγησα, ὥστε κατήντησε κοινὴ συνήθεια τὸ λαλεῖν περὶ αὐτοῦ, ὡς εἰ ἦν προσάρτημα σήμερον τῆς Ἀνιέρης.

(*) Etretat, μικρὸν παρὰ τὴν Μάγχην λιμήν (Seine-Inférieure). Σ. Μ.

(*) Τὰ τοιαῦτα δίκτυα ἔχουσι μῆκος 300 περίπου ποδῶν.

(**) Λουδοβίκος— Εὐγένιος— Καβαιγνάκ, Γάλλος στρατηγὸς (1802—1858), διαπρέψας ἐν Ἀλγερίᾳ καὶ γενόμενος ἄρχων τῆς ἐκτελεστικῆς ἐξουσίας τῷ 1848. Σ. Μ.

(***) Carangue, ἰχθὺς τῶν ὁυτικῶν θαλασσῶν, μακρὸς ὅσον μέτρον. Ὑπάρχει καὶ ὁ πτερυγιολιπὴς σκόμβρος τοῦ εἰρηνικοῦ τῆς μεσογείου καὶ ἄλλων θαλασσῶν, καλούμενος Caranx. Σ. Μ.

(****) Ἴσως ἠννόησεν ὁ ἀναγνώστης ὅτι ὁ γράφων εἶνε ὁ Ἀλφόνσος Κάρρ. Σ. Μ.

Κατὰ πᾶσαν κυριακήν, αἱ πρὸς τέρψιν ἁμαξοστοιχίαι τοῦ σηδηροδρόμου ἐκχέουσιν αὐτόσε πληθὺν Παρισίνων, βαθμηδὸν δ' ἱδρύθη ἐκεῖ πανήγυρις μοναδικῆς ἀπόκρεω. Οἱ μὲν ἁλιεῖς, διὰ τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας, ἐνδύονται ὡς εὐπατρίδαι μακρὰς *ρεδιγκότας* καὶ στρογγύλους πίλους (φεῦ! ἄλλοτέ ποτε δὲν μετημφιέννυντο τοιουτοτρόπως)· οἱ δὲ Παρισῖνοι, ἔρχονται καὶ αὐτοὶ μεταμεμορφωμένοι ὡς πειραταί, προφέροντες πάσας τὰς παλαιὰς καὶ νέας ναυτικὰς λέξεις, βλασφημοῦντες τόσον φρικωδῶς, ὥστε δυνατὸν νὰ καταποντισθῇ πλοῖον καὶ ἄδοντες ἄσματα, ἐφ' οἷς ἐρυθριῶσιν οἱ παλαιοὶ ναῦται.

Ἐν Etretat ἔγραψα τὸ μυθιστόρημά μου *Ὁ συντομώτατος δρόμος*, πολλὰ δ' ἕτερα ἔγραψα ἐν Sainte-Adresse, ἔνθα διέτριψα δώδεκα ὅλα ἔτη. Καὶ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγὼ ἀνεκάλυψα· ἀλλ' ἐδιώχθην αὐτόθεν ὑπὸ τοῦ ὄχλου καὶ διά τινας αἰτίας, ἃς ποτε θέλω ἀφηγηθῆ τῷ κ. Βυλόζ. Ὁ Ἀλέξανδρος Δουμᾶς ἴσως ἐνθυμεῖται τὸν ἰχθὺν ἐκεῖνον, πέντε ποδῶν τὸ μῆκος, ὃν κατά τινα πρωΐαν ἐκόμισα εἰς Χάβρην, ὅπου ἀμφότεροι συνεγευματίζομεν. Τὸν ἰχθὺν ἐκεῖνον εἶχον ἀγρεύσει *δι' ὁρμιᾶς*, ἅμα τῆς ἠοῦς φανείσης. Κατά τινας στιγμάς, ἐνῷ ἁλίευον τὸν ἰχθὺν ἐκεῖνον, μεγάλη μὲ κατέλαβεν ἀμηχανία· ὁ ἰχθύς, haut-bar, εἶλκυε τὴν ἑτέραν τῶν ἄκρων τῆς ὁρμιᾶς καὶ ἐγὼ τὴν ἄλλην· βλέπων δὲ τὸ μὲν σκαφίδιόν μου παρασυρόμενον, ἐμαυτὸν δ' ὀπωσοῦν ἔξω αὐτοῦ ἑλκόμενον, εἶπον ἐνδομύχως. «Ὦ! Τίς ἀμφοτέρων ἡμῶν ἁλιεύσει τὸν ἕτερον; Ὁ ἄνθρωπος τὸν ἰχθύν, ἢ ὁ ἰχθὺς τὸν ἄνθρωπον;»

Ἀλλ' αἱ σκηναὶ αὗται εἶνε συγκινητικαί! ἴσως εἴπῃ τις. Σύμφημι· πᾶς δ' ἁλιεὺς ὁμολογεῖ μετ' ἐμοῦ ὅτι, κατὰ τὰς ἐναγωνίους ἐκείνας στιγμάς, αἴρεται πᾶν ἄλλο συμφέρον· πατρίς, οἰκογένεια, δόξα, ταῦτα πάντα δευτερεύοντα. Τὸ πᾶν εἶνε ἂν ἠγρεύθη ἢ μὴ ὁ ἰχθύς· τὰ λοιπὰ εἰς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μοχθηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ἀλλὰ πάντοτέ τις ἀναγκάζεται νὰ φωνῇ *Δὲν ἠγρεύθη εἰς ἰχθύς! Ὢ τι ὡραῖοι ἰχθῦς!*

ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ.

Μόνον οἱ ἐξόριστοι ἔχουσι πατρίδα. Μόνον οἱ ἀποβαλλόμενοι ἐρασταὶ εἶνε ἀληθεῖς ἐρασταί.

Ὁ μὴ ἀγρευθεὶς ἰχθὺς οὐδέποτε ἕλκει ὀλιγώτερον ἡμισείας λίτρας. Πάντες δ' οἱ μὴ ἀγρευθέντες ἀποτελοῦσιν ἰδιαίτερον εἶδος, ὅπερ τάχιστα αὐξάνει· διότι, καθ' ἣν στιγμὴν τῷ ἐσπέρας ἀποβαίνει τις εἰς τὸν ἀγιαλόν, ἕλκει μίαν λίτραν ὁ μὴ ἀγρευθείς. Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας γίνεται τεράστιος.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ.

Ἐβάλλομέν ποτε τὰς ὁρμιάς μου μετὰ τοῦ ναύτου μου Βυκέτου καὶ τοῦ Κουβελέου, διευθυντοῦ τοῦ ἐν Χάβρῃ μουσείου. Ὁ Κουβελέος ἐκράτει τοὺς ἐρετμούς, ὁ Βυκέτος εἵλκυε τὰ σχοινία, ἐγὼ οὐδὲν ἔπραττον. Αἴφνης ὁ Βυκέτος ἀκούσας τιναγμούς, ἐφώνησε «Ὦ! ἕνα μεγάλο!»

Ἀγνοῶ διατί ὁ Βυκέτος ἐκάλει τὸν Κουβελέον *κύριον Μούχελαρ*· τόσον δ' ἐπιμόνως καὶ ἐπανειλημμένως ἐκάλει αὐτὸν οὕτω, ὥστ' ἐπὶ τέλους πᾶσι τοῖς ζωγράφοις ἔδωκε τὸ αὐτὸ ὄνομα. «Τράβ' ἀριστερά, κύριε Μούχελ», ἐφώνει ὁ Βυκέτος, ἕλκων τὴν ὁρμιάν, χαλῶν ἢ ἀνασύρων τὸ σχοινίον, κατὰ τὰς κινήσεις τοῦ ἰχθύος. «Ἐμπρός! Πίσω τώρα! Πίσω δεξιᾷ! ἐμπρὸς ἀριστερά! Πίσω! Πίσω! Εἶνε ρίνα!»

Καὶ ὄντως ἡ θάλασσα ἦν τόσον διαφανής, ὥστε πολλὰς ὑπὸ τὸ ὕδωρ ὀργυιὰς διεκρίνετο ὁ πλατύτατος ἰχθύς, σφαδάζων καὶ ἑλικοδρομῶν.

Ἠθέλησα νὰ λάβω τὴν ὁρμιὰν ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ λίαν συγκινηθέντος Βυκέτου. Ὁ Βυκέτος εἶνε ἀρχαῖος ἁλιεύς, τηλικοῦτον πόθον πρὸς τὴν ἁλιείαν ἔχων, ἡλίκον ἐγὼ πρὸς τὰ κυνηγέσια. Ἐκ τούτου τοῦ πρὸς τὰ κυνηγέσια πόθου μου ἔλεγόν ποτε, ἐκ τινος ἀγροῦ τριφυλλίου, πρὸς περδίκκια, ἀποπετόμενα μετὰ τοῦ παταγώδους ἐκείνου θορύβου, ὅστις ἐπὶ

πολὺ συγκινεῖ τὸν θηρευτήν, «Μὴ φεύγετε, ἐγὼ φοβοῦμαι πολὺ περισσότερον ἢ σεῖς!»

Ὁ Βυκέτος λοιπὸν δὲν μοὶ ἔδωκε τὴν ὁρμιάν, ἐξακολουθήσας τοὺς ἑαυτοῦ χειρισμούς. «Πίσω δεξιᾷ! ἐμπρὸς καὶ τὰ δυό! ἐμπρὸς λοιπόν! Θὰ χάσουμε τὸ ψάρι! Ἄχ! κὺρ Μούχελ, δὲν ἔχεις δύναμι! Ἐμπρός! πίσω καὶ τὰ δυό!.....»

Καὶ ὁ Βυκέτος ἔπεσεν ἐπί τινος ἐδωλίου· ὁ ἰχθύς, εἴτε ἕνεκα λάθους τοῦ Κουβελίου, εἴτε διὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δύναμιν, ἀπεσπάσθη τοῦ ἀγκίστρου. Τὸν Βυκέτον κατέλαβεν ἀπόγνωσις. «Ἄ! τί ρίνα! ἔλεγε· ἦτο πιρίφημο, τόσο μεγάλο συάκι! Γιατί τί ξέρεις ἂν ἦταν συάκι· δὲν διακρίναμε καὶ καλά».

Καὶ ἀποβιβασθεὶς δ' ἔλεγε καὶ πάλιν. «Γιὰ τὸ λάθος τοῦ κὺρ Μούχελ χάσαμε τέτοιο συάκι.»

Καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἐπανέλαβε. «Ψάρευσα πολλὰ συάκια ὡς τώρα· μὰ ποτὲ δὲν εἶδα σᾶν κ' ἐκεῖνο πούχάσαμε γιὰ τὸν κὺρ Μούχελ». Καὶ ἀκολούθως προσέθετο. «Δὲν ἀγαπῶ τοὺς ζουγράφους (τοὺς μουχίλους), ἐξ αἰτίας τοῦ μεγάλου συακιοῦ ποῦ μᾶς ἔκαμε νὰ χάσουμε ὁ Μούχελ τοῦ Χάβρ. Κὺρ ζουγράφοι, δὲν εἶν' καλὸ νὰ χάνουμε τὰ συάκια».

Λαλῶν δὲ περὶ διαστάσεων ἔχει τόδε τὸ μέτρον, «εἶνε μεγάλο σᾶν τὸ συάκι πούχάσαμε ἐξ αἰτίας τοῦ κὺρ Μούχελ».

Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἐπήνεγκον τὴν μετὰ τοῦ κ. Κουβελίου μονομαχίαν αὐτοῦ».

Ἐκαθήμην ποτὲ ἐν τῇ καλύβῃ μου· ὁ Κουβελίος ἐζωγράφει ἐν τῷ κήπῳ διὰ χρωστῆρος ἓν τῶν τοπίων ἐκείνων, ἅπερ πολλάκις ἐπιτυχῶς ἀπομιμεῖται. Ὁ Βυκέτος ἤγγισε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐπί τινα χρόνον παρετήρησε τὸ σχεδιογράφημα, καταπόρφυρος τὴν ὄψιν καὶ φλογερὸς τὰ ὄμματα. Αἴφνης εἶπε πρὸς αὐτόν. «Δὲν εἶν' ἔτσι, Μούχελ· χθὲς μὲ εἶπες ἀνίκανον.....» Σημειωτέον ὅτι ἐν Χάβρῃ ἡ λέξις *ἀντκαροϛ* (maladroit) εἶνε ἐκ τῶν μάλιστα προσβλητικῶν ὕβρεων. Τὸ *κλέπτης* καὶ *ἀχρεῖος* ὑποφέρεται· ἀλλὰ δὲν δίδοται ἀπάντησις εἰς τὸ *ἀντκαροϛ*, ἐπειδὴ ἰσοδυναμεῖ πρὸς ῥάπισμα. «Χθὲς δὲν εἶπα τίποτα, ἐξ αἰτίας τοῦ κὺρ Λαφόντσου (Ἀλφόνσου)· ἀλλὰ σήμερα τὸ πρωὶ πίτηδες γέννηκα τάπα· ἀδιαφορῶ γιὰ τὸν κὺρ Λαφόντσο ὡς αὔριο τῷ πρωί· μπορεῖ νὰ μὲ διώξῃ, νὰ μὲ δείρῃ, νὰ μὲ ξεπαστρέψῃ· ἀδιάφορο. Γιὰ τοῦτο, καλέ μου φίλε Μούχελ, πρέπει κάπως νὰ μετρηθοῦμε· ὅπως θέλῃς· ἀπὸ καρφίτσα ὡς κανόνι· μὰ καλλίτερα μὲ δυὸ μακρουλὰ ῥαβδιὰ ποῦ ἔχωσα μέσ' τὰ χόρτα σήμερα πρωί. Νορμανδικὸ ὅπλο, ὅπλο τῶν παλληκαράδων· σὺ ἔχεις ἀνατροφή, πρέπει νὰ γρωνίζῃς πῶς τραβοῦν τὴς ῥαβδιαίς. Λοιπὸν μὲ τὸ ῥαβδὶ θὰ μετρηθοῦμε· εἶπες πῶς εἶμ' ἀνίκανος· 'μπρὸς νὰ μοῦ τ' ἀποδείξῃς.»

Ὁ Βυκέτος κατέθηκε σταυροειδῶς τὰς δύο ῥάβδους καὶ ἐχαιρέτισε τὸν τῆς ῥαβδομαχίας χαιρετισμόν, ὅστις γίνεται πρὶν ἢ δράξωνται τῶν ὅπλων. Ὁ Κουβελέος ἐν τούτοις ἵστατο ἐμβρόντητος. Ὁμολογητέον δ' ὅτι οἱ γονεῖς αὐτοῦ, καίτοι καλῶς αὐτὸν ἀνέθρεψαν, παρημέλησαν ὅμως νὰ διδάξωσιν αὐτὸν τὴν ῥαβδομαχίαν.

Ὁ Βυκέτος ἐδράξατο τοῦ ἑτέρου τῶν ὅπλων καὶ ἀπετελείωσε τὸν χαιρετισμὸν περιστρέψας περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν συριζουσαν ῥάβδον, ὅπερ δὲ χείριστον, καὶ περὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ Κουβελέου. Ὁ Κουβελέος εἶνε παράφορος καὶ μικροῦ δεῖν ἤθελε ξυλοκοπηθῇ δραξάμενος τῆς ἑτέρας ῥάβδου. Τότε ὅμως ἐνόμισα καθῆκον μου τὴν ἐμὴν ἐπέμβασιν· ἐπειδὴ δ' ὁ Βυκέτος, ὡς εἶχε προαγγείλει, ἠδιαφόρει περὶ ἐμοῦ μέχρι τῆς ἐπαύριον, δὲν ἠδυνήθην νὰ ὑπερασπίσω ἄλλως τὸν Κουβελέον, ἢ ἐγὼ αὐτός, δραττόμενος τῆς δευτέρας ῥάβδου καὶ ἀροπλίζων τὸν Βυκέτον διὰ στιβαροῦ καὶ ἐπιτυχοῦς κτύπου, εὐδαιμονίζων αὐτὸς ἐμαυτὸν διότι εἶχον λάβει ἀνατροφήν.

Μεταξὺ τῶν ἀγαθῶν περὶ Sainte-Adresse ἀναμνήσεών μου καταλέγω καὶ ὅτι ἠλίευσα σκόμβρου· μετὰ τοῦ Πονσὰρ καὶ ὀνίσκους μετὰ τοῦ Τόνυ-Ἰωαννότου. Ὁ τελευταῖος ἦτον ἐξ ἐκείνων τῶν φίλων μου, οἵτινες πολὺ ἐνωρὶς μ' ἀφῆκαν ἐν τῷ βίῳ.

Δίδωμι πέρας τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ διὰ τοῦ ἑπομένου ἀφορισμοῦ.

ΑΦΟΡΙΣΜΟΣ.

Ἡ ἁλιεία εἶνε γλυκεῖα τέρψις καὶ ὅταν ἀκόμη δὲν ἀγρεύωνται ἰχθῦς.

Η ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

ΤΟΥ

ΕΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ ΤΑΚΤΙΚΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ.

(Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ ἀριθμῷ 14).

Β'.

Ὡς ἐποχὴν τοῦ κανονισμοῦ τῶν τακτικῶν στρατευμάτων ἐν Εὐρώπῃ πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὸν ΙΔ'. καὶ ΙΕ'. αἰῶνα. Ἐπὶ τοῦ ἑπταετοῦς πολέμου ὁ γαλλικὸς στρατὸς συνεποσοῦτο εἰς 330,000 ἀνδρῶν. Ῥωσσία Πρωσσία καὶ Αὐστρία διέθετον ὁμοῦ 700,000, Ὁλλανδία 40,000 καὶ Ἀγγλία 45,800. Τῷ δὲ 1801, μολονότι τὸ νομοθετικὸν τῆς Γαλλίας σῶμα ὥριζε τὸν ἀριθμὸν τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ εἰς 243,000 ἀνδρῶν, ὁ Βοναπάρτης, τὸ πρῶτον ὡς Ὕπατος καὶ ἀκολούθως ὡς αὐτοκράτωρ Ναπολέων Α', ἤρξατο ἀδιαλείπτως νὰ ὑπεραυξάνῃ τὸν ἀριθμὸν τοῦ στρατοῦ. Τοιουτοτρόπως, καθ' ὃν καιρὸν ἐπεχείρησε τὴν κατὰ τῆς Ῥωσσίας ἐκστρατείαν, τὸ 1812, ἡ Γαλλία εἶχεν 1 ἑκατομμ. καὶ 139,000 στρατιωτῶν, ἐξ ὧν αἱ 879,000 ἦσαν ἰδίως Γάλλοι. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη ὑπῆρξεν ἡ πρώτη καὶ μεγαλειτέρα τῶν ἐν Εὐρώπῃ γενομένων, ὥστε, ὅτε ὁ Ναπολέων εἰσήλασεν εἰς Ῥωσσίαν ἔχων ὑπὸ τὰς διαταγάς του 535,000 στρατοῦ, ἡ Ῥωσσία μόλις καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ διακοσίας χιλιάδας τοιούτου.

Μετὰ τὴν πτῶσιν Ναπολέοντος τοῦ Α' ὑπέλαβον ὅτι ἡ κατακτητικὴ ἐποχὴ εἶχε παρέλθει ἀνεπιστρεπτεὶ καὶ ἡ νεκρὰ Εὐρώπη ἤρξατο ἐλαττοῦσα τὰ ἐν ἐνεργείᾳ τακτικὰ στρατεύματα, χάριν οἰκονομικῶν λόγων. Τῷ 1818 ὁ ἀριθμὸς τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ τακτικοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἦτο ὡρισμένος καὶ συνεποσοῦτο εἰς 240,000 ἀνδρῶν, τῷ 1829 ηὐξήθη εἰς 280,000 καὶ μετὰ παρέλευσιν αὖθις τριῶν ἐτῶν ὁ ἀριθμὸς οὗτος ηὐξήθη μέχρι 464,000 ἀνδρῶν ἐν καιρῷ εἰρήνης. Ναπολέων ὁ Γ', κατὰ μίμησιν τοῦ θείου αὐτοῦ, συλλαβὼν τὴν ἰδέαν τοῦ ἀναβιβάσαι τὴν Γαλλίαν εἰς τὸν κολοφῶνα τοῦ πολιτικοῦ καὶ στρατιωτικοῦ μεγαλείου, ἤρξατο ἐπιχειρῶν διαφόρους πολέμους καὶ μετὰ τὸν αὐστροπρωσσικὸν πόλεμον ηὔξησε τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς ἀριθμὸν ἱκανῶς σπουδαῖον καὶ σημαντικόν.

Τὸ παράδειγμα τῆς Γαλλίας ὤφειλον νὰ ἀκολουθήσωσι καὶ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη· ἡ Πρωσσία, ἥτις μετὰ τὴν ἐν Ἰένῃ μάχην, ὑπέκυψεν εἰς τοὺς ἐν Τιλσίτῃ ὅρους τῆς εἰρήνης, ὑπεχρεοῦτο νὰ διατηρῇ ἐν διαστήματι δέκα ἐτῶν 42,000 μόνον στρατοῦ· βραδύτερον εἰσήγαγεν εἰς τὸν στρατιωτικὸν αὐτῆς διοργανισμὸν τὸ γνωστὸν σύστημα τοῦ *Κούμπερ*, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἡ ὀλιγοχρόνιος στρατιωτικὴ ὑπηρεσία ἐγένετο ὑποχρεωτικὴ δι' ὅλους τοὺς πολίτας. Ἐπὶ τοῦ συστήματος τούτου ἐπερειδομένη, ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους 1813, ἡ Πρωσσία ἠδύνατο νὰ θέσῃ ἐπὶ ποδὸς πολέμου 52 νέα τάγματα (bataillons) καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι διοργανισμὸς τῶν καλουμένων *Ἐλευθέρων σκοπευτῶν* ἔδωκε τῇ Πρωσσίᾳ 209 τάγματα πεζῶν καὶ 174 ἴλας ἱππέων· τοιουτοτρόπως ἡ Πρωσσία, καὶ περ ἔχουσα ὑφ' ἑαυτὴν ἐν καιρῷ τῆς ἐν *Τιλσίτ* εἰρήνης μόλις πέντε ἑκατομμύρια κατοίκων, διέθεσεν ἀπὸ τοῦ 1813—14 τριακοσίας δεκαεῖς χιλιάδας καλῶς ἐξησκημένου τακτικοῦ στρατοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ 1859 ἤρξατο ἀνενδότως, δραστηρίως καὶ ἐπιμελῶς ἐργαζομένη πρὸς τὸν πολιτικὸν σκοπόν, οὗ ἀκολούθως ἐπέτυχε λαμπρῶς. Τῷ 1860 ὁ πρωσσικὸς στρατὸς ἀνήρχετο εἰς 530,000 ἀνδρῶν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ *Σλέσβιχ-Ὁλστεϊν* εἰς 781,000, ὧν 342,000 ἦσαν ἐνεργὸς στρατιά, 130,000 *ἐφεδρεία* καὶ οἱ λοιποὶ πολιτοφυλακὴ (Landwehr) πρώτου καὶ δευτέρου βαθμοῦ. Μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1866, ὅστις ἐγέννησε διὰ τὴν Πρωσσίαν 4,500,000 νέους

κατοίκους, ηὔξησε τὸν στρατὸν αὐτῆς κατὰ ἑκατὸν ἔτι χιλιάδας· οὕτως ὁ ἀριθμὸς τοῦ ὅλου στρατοῦ αὐτῆς ἀνῆλθε εἰς 977,000 καὶ 262 στρατιώτας. Νῦν δὲ ἐὰν ἡ Γερμανία ἐπὶ τὸ τελειότερον διοργανίσῃ τὸ σύστημα τῆς πολιτοφυλακῆς, δύναται ἀναμφιβόλως νὰ διαθέσῃ δύο ἑκατομμύρια καὶ ὀκτακοσίας χιλιάδας στρατιωτῶν, τοῦθ' ὅπερ ἰσοδυναμεῖ εἰς στρατιώτης ἀνὰ δεκατέσσαρας κατοίκους.

Ὅταν ἡ Γαλλία φέρῃ εἰς πέρας τὸ νέον αὐτῆς στρατιωτικὸν σύστημα, ὅπερ ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ πρωσσικοῦ, ἔσται ἀναμφιβόλως εἰς θέσιν νὰ ἐξοπλίσῃ 2 ἑκατομμ. καὶ 429,000 ἀνδρῶν, τουτέστιν ἕνα στρατιώτην μεταξὺ 15 κατοίκων. Αὐστρία δὲ Ἰταλία καὶ Ρωσσία διὰ τοῦ νέου αὐτῶν στρατιωτικοῦ συστήματος, μεγάλως ηὔξησαν τάς τε χερσαίας καὶ τὰς ναυτικὰς αὐτῶν δυνάμεις.

Ὅπως συλλάβῃ τις σαφῆ ἰδέαν περὶ τῆς βαθμιαίας ταύτης αὐξήσεως τῶν στρατῶν τῶν κυριωτέρων τῆς Εὐρώπης κρατῶν, ἀνάγκη νὰ ὑποδείξωμεν ἐνταῦθα γενικούς τινας ἀριθμούς.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἑπταετοῦς πολέμου, Ρωσσία, Πρωσσία, Αὐστρία, Γαλλία καὶ τὰ βασίλεια, τὰ ἀποτελοῦντα τὴν νῦν Ἰταλίαν, ἠρίθμουν ὅλα ὁμοῦ στρατιωτικὴν δύναμιν ἑνὸς ἑκατομμυρίου καὶ 500,000 ἀνδρῶν. Τὰ αὐτὰ κράτη τῷ 1827 ἠρίθμουν στρατὸν συγκείμενον ἐκ δύο ἑκατομμυρίων καὶ 629 χιλιάδων ἀνδρῶν. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1827 ἡ αὔξησις τῶν στρατῶν αὐτῶν ἔλαβε πολλῷ ἀναντιῤῥήτως μεγαλειτέρας διαστάσεις, ὥστε ταυτῶν ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τῶν πέντε ἀνωτέρω εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἔχει ὡς ἀκολούθως.

Αὐτοκράτορ.	Ἀρ. κατοίκ.	Ἀρ. στρατ.
1) Γερμανία	40,582,000	— 1,650,000
2) Ρωσσία	68,884,000	— 1,395,000
3) Γαλλία	39,502,000	— 1,325,000
4) Αὐστρία	39,904,000	— 869,000
5) Ἰταλία	29,801,090	— 430,000
Τὸ ὅλον	218,673,090	— 5,669,000

Καὶ μετὰ παρέλευσιν τεσσάρων ἢ πέντε ἐτῶν, μετὰ τὴν τελείαν ἐφαρμογὴν τῆς ὑποχρεωτικῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἐν τοῖς ἀνωτέρω κράτεσι, ἡ στρατιωτικὴ αὐτῶν δύναμις θέλει ὑπερβαίνει τὰ δεκατρία ἑκατομμύρια, καθόσον μόνη ἡ Ρωσσία θέλει ἔχει τέσσαρα ἑκατομμ. καὶ 650,000 στρατιώτας.

Τοιουτοτρόπως ἐν διαστήματι πεντηκονταετίας ἡ στρατιωτικὴ δύναμις τῶν πέντε εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων ἐτριπλασιάσθη. Ὑπῆρξεν ἐποχὴ καθ' ἣν ὁ γενικὸς ἐξοπλισμὸς ἐνομίζετο ἔργον τῶν ἀγρίων λαῶν, ὁ δὲ μερικὸς τῶν πεπολιτισμένων. Νῦν ἐγένετο ὅλως τὸ ἐναντίον καὶ ἐξ ὅλων τῶν ἐξευγενισμένων ἐθνῶν μόνη ἡ Ἀγγλία ἐτήρησε τὸ παλαιὸν σύστημα, ὅπερ θέλει βεβαίως καταπίσει, ἐὰν ὑπερισχύσῃ τὸ φιλοπόλεμον κόμμα, ὅπερ ἐπιθυμεῖ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου στρατιωτικοῦ συστήματος ὑπὸ πολλῷ αὐστηροτέραν ἢ ἐν τῇ λοιπῇ Εὐρώπῃ ἔποψιν.

Ἐν τούτοις ὑπάρχει τις ἰδέα παράδοξος, ἐκπεπερασμένη παρά τινων στρατιωτικῶν συγγραφέων, ὅτι ἡ πολυάριθμος στρατιὰ δὲν δύναται νὰ παράσχῃ ἐκείνην τὴν ὠφέλειαν, οἵαν σχετικῶς μικρότεραι δυνάμεις, διοικούμεναι ὑπὸ ἱκανῶν καὶ πεπαιδευμένων ἀξιωματικῶν. Ἀλλ' οἱ τελευταῖοι πόλεμοι ἀπέδειξαν τὸ σφαλερὸν τῆς ἰδέας ταύτης· ἐν ταῖς μάχαις τοῦ *Σολφερίνου*, τῆς *Σαδόβας*, τῆς *Γραβελόττης* καὶ τῆς *Σεδάνης*, αἵτινες παρέσχον ἀνυπολόγιστα πλεονεκτήματα τοῖς νικηταῖς, εἴδομεν γεγονότα ἄντικρυς πρὸς τὴν ἰδέαν ταύτην ἀντιστρατευόμενα. Τοῦτο δεικνύει ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῆς στρατιωτικῆς τέχνης παρέσχε τὰ μέσα καὶ τὴν εὐχέρειαν εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων νὰ διοικῶσι στρατιὰς διὰ τρόπου, ὃν ἠγνόουν οἱ ἀρχαῖοι στρατηγοί. Χάρις εἰς τὴν ὕπαρξιν τῶν σιδηροδρόμων καὶ τηλεγράφων, τὰ στρατεύματα δύνανται νὰ ποιῶνται γυμνάσια μετὰ τῆς μεγαλειτέρας ταχύτητος, ἀσφαλείας, καὶ βεβαιότητος καὶ νὰ εὑρίσκωνται εἰς στιγμιαίαν ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν μετὰ τῶν μεμακρυσμένων τῆς ἐφεδρείας στρατιωτικῶν σωμάτων· ἄλλαι

βελτιώσεις καὶ ἐφευρέσεις ἀνεκούφισαν μεγάλως τὰς ἐν καιρῷ ἐκστρατείας δεινοπαθείας τοῦ στρατοῦ, οἷα ἡ εὔκολος μεταφορὰ τῶν στρατιωτικῶν ἀποσκευῶν καὶ ἡ πρόθυμος ὑπηρεσία τοῦ νοσηλευτικοῦ σώματος. Διὰ τῶν τοιούτων μέσων καὶ μόνον ἡ Πρωσσία ἦτον εἰς κατάστασιν, κατὰ τὸν τελευταῖον γαλλογερμανικὸν πόλεμον, ἵνα συγκεντρώσῃ ἐν διαστήματι ὀκτὼ ἡμερῶν 8 στρατιωτικὰ σώματα ἐκ 39,000 ἕκαστον καὶ νὰ διευθύνῃ αὐτὰ πρὸς τὰ γαλλικὰ σύνορα. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τὸ μέγα καὶ ἔξοχον πνεῦμα τοῦ κόμητος *Μόλτκε*, ἡ *παιδεία* τοῦ πρωσσικοῦ ἐπιτελείου καὶ ἡ σπουδαία ἀνάπτυξις τοῦ Πρώσσου στρατιώτου, μεγάλως συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοιούτου μεγάλου σκοποῦ τῆς γερμαν. στρατείας. Ἐν τοσούτῳ ὑπερβέβαιον εἶναι ὅτι μόνη ἡ στρατιωτικὴ τέχνη δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ τοιαύτας λαμπρὰς νίκας, μὴ εὑρίσκουσα βοήθειαν ἐν ταῖς θυμασίαις ἐφευρέσεσι καὶ ἀνακαλύψεσι τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Ὁ τελευταῖος γαλλογερμανικὸς πόλεμος ὡς καὶ ὁ τουρκοσερβικὸς ἀπέδειξαν ἡμῖν ἐναργῶς ὅτι οὐχὶ ἡ ποιότης, ἀλλ' ἡ ποσότης τῶν στρατιωτῶν ἀποφασίζει τὸν πόλεμον. Ἰδοὺ ὁ λόγος δι' ὃν ἅπασα ἡ Εὐρωπη προσπαθεῖ ὁσημέραι ν' αὐξήσῃ τὰς στρατιωτικὰς αὐτῆς δυνάμεις καὶ ἀσπάζεται συστήματα δι' ὧν νὰ δύνηται νὰ ἔχῃ ἐν καιρῷ τῷ δέοντι ὅσῳ τὸ δυνατὸν πλείονας στρατιώτας.

Ἐν τοσούτῳ, καίτοι τὸ σύστημα τῆς ὁσημέραι ἀναπτύξεως τῶν στρατῶν ἐρριζώθη ἐν Εὐρώπῃ, ἰδίως ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ γαλλογερμανικοῦ πολέμου, καίτοι ἀδύνατον ἀποβαίνει ἐν ταῖς παρούσαις περιστάσεσι νὰ βασιζώμεθα εἰς τὴν ἐλάττωσιν αὐτῶν, οὐχ' ἧττον ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη ἔρθασαν εἰς τὸ συμπέρασμα ἐκεῖνο, ὅτι αἱ ἐν ἐνεργείᾳ τακτικαὶ στρατιαὶ εἰσὶ λίαν δαπανηραὶ καὶ μόλις ἐπιτυγχάνουσι τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν.— Ἡ ἀνάλογος ἐλάττωσις τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ τακτικοῦ στρατοῦ καὶ ἡ εἰσαγωγὴ ὑποχρεωτικῆς στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ἰδοὺ τὸ μόνον στρατιωτικὸν σύστημα, ὅπερ προσπαθεῖ ἤδη νὰ ἐφαρμόσῃ ἡ Εὐρώπη. Στρατὸς καταρτιζόμενος ἐπὶ τοιούτων βάσεων παρουσιάζεται ἐν πάσῃ περιπτώσει ἧττον βλαβερὸν στοιχεῖον.

Ἴδωμεν νῦν τὰ ἀποτελέσματα τοῦ στρατιωτικοῦ μεγαλείου.

Νῦν πολυχρόνιος πόλεμος καθίσταται ἀδύνατος, ὡς ἐπαπειλῶν τὴν παντελῆ καταστροφὴν τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν οἰκονομικῶν κράτους τινός. Ἄφευκτοι συνέπειαι ἐξοπλισμοῦ εἰσὶν ἡ αὔξησις τῶν φόρων καὶ ἡ ἐπίρριψις πολλῶν καὶ καινοφανῶν δασμῶν ἐπὶ ἐκείνου τοῦ κράτους. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν βραχεῖ διαστήματι περαινόμενος πόλεμος οὐδόλως ἐλαττοῖ τὰς συνεπείας, ὑπ' ἔποψιν καθαροῦ στρατιωτικοῦ πνεύματος, διότι ἀπεδείχθη πλέον διὰ στατιστικοῦ πίνακος πασιφανῶς ὅτι οἱ νῦν πόλεμοι, οἵτινες διαρκοῦσι μόλις ἑβδομάδας, ἀπορροφῶσι τοσαῦτα χρήματα καὶ καταναλίσκουσι τοσοῦτον αἷμα, ὅσον τὸ πάλαι οἱ πολυετεῖς καὶ μακροχρόνιοι πόλεμοι. Ὑπ' ἔποψιν ὅμως οἰκονομικὴν οἱ τοιοῦτοι πόλεμοι ἐλαττοῦσι τὰς καταστροφάς, διότι δὲν καταδικάζουσι τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν νὰ μένῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς *ἀκινησίαν καὶ μαρασμόν*.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π ΒΕΓΛΕΡΗΣ.

ΤΟ ΛΕΙΡΙΟΝ.

La tulipe s'élève: un port majestueux,
Un éclat qui du jour reproduit tous les feux.
Dans les mûrs byzantins mérite qu'on l'adore
Et lui font pardonner son calice inodore.

(ROUCHER).

Α'.

Ἱστορία καὶ πατρίς.

Τὸ χαριέστατον καὶ ποικιλόχρουν λείριον ἔχει πατρίδα τὴν Κωνσταντινούπολιν. Ἐδῶ ἐξεγέννησεν ἡ γῆ τὸ θελκτικὸν τοῦτο τέκνον αὐτῆς, ἐνταῦθα κατὰ πρώτην φορὰν τὸ λείριον εἰσήχθη εἰς τοὺς κήπους, θεωρούμενον ὡς ὁ βασιλεὺς ὅλων τῶν ἄλλων ἀνθέων, ἐνταῦθα εἶδε καὶ ἐθαύμασεν αὐτὸ Γερμανὸς φυλανθὴς ἐπισκέπτης τῶν βυζαντινῶν κήπων, ὃς καὶ

προσελκυσθείς ἐκ τοῦ ζωηροῦ ἐρυθροῦ τῶν παρειῶν αὐτοῦ χρώματος, ἔλαβε βολβούς τινας, οὓς μετεκόμισεν εἰς Ἀουσβοῦργον, χωρὶς νὰ φαντάζηται βεβαίως ὅτι διὰ αὐτοῦ εἰσῆγεν εἰς τὴν πατρίδα του τὸν ὄλεθρον πολλῶν εὐπορουσῶν οἰκογενειῶν! Οἱ ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ τούτου φυτευθέντες βολβοὶ ἤνθησαν ἐπιτυχῶς, ὁ δὲ περὶ τὰ μέσα τοῦ ις'. αἰῶνος ἀκμάσας Ἑλβετὸς βοτανικὸς Γονρύδος Γεσνέριος μετέφερέ τινας αὐτῶν εἰς Ἑλβετίαν, ἔνθα πολλοὶ κόποι καὶ προσπάθειαι κατεβάλλοντο πρὸς ἐπιτυχῆ καλλιέργειαν αὐτῶν. Ἐπὶ δύο ὁλοκλήρου; αἰῶνας καλλιεργούμενον τὸ λείριον, ἤλλαξεν, ὡς ἄλλη τοῦ θεάτρου τοῦ σύμπαντος διασημότης, ὑπὲρ τὰς χιλίας διακοσίας ἐνδυμασίας, κοσμοῦν φιλαρέσκως καὶ τὸ ἐλάχιστον κηπάριον τῶν Κάτω Χωρῶν, ἔνθα τῇ ἀληθείᾳ βλέπων τις αὐτὸ δὶν θ' ἀνεγνώριζε τὸ ἁπλοῦν καὶ μονόχρουν ἐκεῖνο λείριον, τὸ ὁποῖον, πρὸ δύο αἰώνων, ἐκόσμει τὰ ἀνθοστόλιστα βουνὰ τῆς Ἐπταλόφου. Τὰ ζωηρότερα χρώματα, μετὰ τῶν λαμπροτέρων στιγμάτων, ἀπετέλουν τὰς πολυποικίλους στολὰς αὐτοῦ, οἰκογένειαι δὲ ὁλόκληροι ἐθυσιάσθησαν πολλάκις διὰ τὴν κατοχὴν ἑνὸς καὶ μόνου κρομμύου!!....

Ὁ Γεσνέριος ἐβάπτισεν ἀμέσως αὐτὸ διὰ τοῦ ὀνόματός του, ἀποκαλέσας αὐτὸ *τυλίπην γεσνεριανὴν* (tulipa gesneriana). Τὸ ὄνομα τυλίπη ἐλήφθη ἐκ τοῦ περσικοῦ *τουλιπάν*, δι' οὗ οἱ Πέρσαι ἀποκαλοῦν εἶδος λειρίου, φυομένου μόνον ἐν Περσίᾳ. Καὶ σήμερον δὲ εἰσέτι ὑπὸ τῶν βοτανικῶν, ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναγνωρίζεται τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ ζωηροβαφὲς λείριον.

Οἱ ἡμέτεροι ὠνόμασαν αὐτὸ *λείριον*, ἤτοι ζωηρὸν λαμπρόν, ἐξ οὗ καὶ *λειρόεις*, ὅπερ σημαίνει λαμπρός, τερπνός, ἂν καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο δίδεται μᾶλλον εἰς τὸν παρ' ἡμῖν κρίνον (lilium), ὅστις θεωρεῖται ὡς τύπος τῆς οἰκογενείας τῶν κρινομόρφων (liliacées).

Ὑπάρχει πρὸς τούτοις ὡραῖον δενδρον τῆς βορείου Ἀμερικῆς καλούμενον λειριόδενδρον (liriodendron), ἤτοι δένδρον φέρον λείρια· ὄντως δὲ τὸ κυριώτερον τῶν λειριοδένδρων, ἤτοι τὸ *τυλιποφόρον* (liriodendron tulipifera), ἔχει ἄνθη ὅλως τῷ λειρίῳ ὅμοια.

Οἱ Ὀθωμανοὶ ἀποκαλοῦσιν αὐτὸ *λαλέν*, τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο εἶναι γνωστὸν καὶ τοῖς ἀρχαιοτέροις Τούρκοις· ἀγνοοῦμεν τὴν σημασίαν αὐτοῦ, πιστεύομεν ὅμως ὅτι ἐν τῇ παθητικῇ καὶ ἐρωτύλῳ αὐτῶν ποιήσει θὰ παρωμοίασαν τὰς πυρεττούσας καὶ εὐχρόους τῶν Οὐρὶ παρειὰς μὲ ἀνθηρούς λαλέδες!!.....

Ἰδοὺ τί διηγεῖται σύγχρονος Γάλλος συγγραφεὺς περὶ τοῦ λειρίου.

» Εἰς τοὺς Τούρκους πρὸ πάντων, λέγει, ὡς μεγάλη θεωρεῖται τιμή, ὅταν πέμπωσί τινι ὡς δῶρον λείριον. Τὸ ἄνθος τοῦτο φέρει τὰς μεγαλειτέρας τιμάς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον ἑκάστου ἔτους πανηγυρίζεται ἡ ἑορτὴ τοῦ λειρίου ἐν Κωνσταντινουπόλει (!!). Εἰς τὰς μαρμαρίνας καὶ ἀπεράντους αὐλὰς τοῦ Σεραίου, ἀνυψοῦσι ξύλινα θεωρεῖα καὶ ἐπ' αὐτῶν καταστρώνουσιν ἀνάκλιντρα, ἀπέναντι τῶν ὁποίων, ὡς ἐν ἀμφιθεάτρῳ, βλέπει τις πλῆθυν φιαλῶν ἐστολισμένων ἀπὸ λείρια. Τὰ δοχεῖα ταῦτα φέρουσιν ἐπίσης ἀναμίξ ῥῶτα πολυάριθμα, τὰ δὲ ὑψηλότερα τῶν καθισμάτων εἰσὶ διὰ τὰς ἀκανθίδας τοῦ μεγάλου αὐθέντου, αἵτινες εἰσὶ κεκλεισμέναι ἐντὸς μεγαλοπρεπῶν κλωβῶν καὶ τριχίων ὑελίνων, πεπληρωμένων ποικιλοχρόων ἐκχυλισμάτων. Εἰς τὸ κέντρον τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης αὐλῆς ὑπάρχει ἀνθοστόλιστον τὸ διὰ τὸν Σουλτάνον κρύπτιον, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου κεῖνται τὰ διὰ τὴν Μεγαλειότητά Του ὑπὸ τῶν αὐλικῶν προσενεχθέντα δῶρα. Αἱ ὡραῖαι τοῦ χαρεμίου διακρίνονται μεταξὺ τῶν ἀνθέων, ὥστε φαίνεται ὅτι ἡ φύσις καὶ ἡ τέχνη, συμφιλιοῦνται ὅπως ἀρέσωσι τῷ μεγάλῳ Κυριάρχῃ»!!.... Ἂν καὶ ὑπάρχῃ μερὶς Βοτανικῶν διδοῦσα τῷ λειρίῳ ὡς πατρίδα τὴν μεσημβρινὴν Ῥωσσίαν, ἡμεῖς ὅμως, σύμφωνοι τοῖς πλείστοις, ἐκ θετικῆς σχεδὸν πηγῆς γινώσκομεν ὅτι τὸ ζωηρόχρουν τοῦτο ἄνθος εἶναι προϊὸν τῆς Βιζαντινῆς χλωρίδος. Οὐχ ἧττον ὅμως, οὔτε ἡμεῖς, οὔτε οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐνθυμοῦνται τὴν ἑορτὴν ταύτην τοῦ λειρίου, ἣν ὁ σύγχρονος Γάλλος

περιγράφει μετὰ τόσης ζωηρότητος, μεθ' ἧς καὶ ἕτερος συγγραφεὺς διηγεῖται τὰς ῥωμαντικὰς *Χιλίας καὶ μίαν νύκτας*....

Β'.

Χαρακτῆρες καὶ ποικιλίαι.

Τὸ λείριον ὑπάγεται εἰς τὴν οἰκογένειαν (τάξιν) τῶν κρινομόρφων (liliaceus)· εἶναι δὲ φυτὸν ποώδες, βολβῶδες, μονόμισχον καὶ λῆγον εἰς μέγιστον ἄνθος ζωηρόν, ὀρθόν, κυπελλόμορφον ἢ κωδωνοειδές, ἔχον ἓξ χωρίσματα, ὡς ὅλα τὰ λειριοειδῆ, καὶ ἓξ στήμονας. Ἡ ὠοθήκη φέρει στίγμα ἄμισχον. Τὸ στέλεχος αὐτοῦ μάλις ὑψοῦται 30—40 ἑκατοστόμετρα, εἶναι δ' ἐστολισμένον ἀπὸ 2 · 3 φύλλα γλαυκὰ καὶ λογχοειδῆ.

Τὸ λείριον εἶναι ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνθέων, ἅτινα συνδυάζουσιν εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτῶν ἐνδυμασίαν τὰ ζωηρότερα χρώματα καὶ τὰς ποικιλοτέρας βαφάς. Ἡ ἐπιστήμη κατώρθωσε νὰ πολλαπλασιάσῃ τὰς ὀλιγαρίθμους ποικιλίας αὐτῶν, ἀποκτήσασα μάλιστα λείρια μὲ ἄνθη ὅλως πλήρη, μὴ δυνάμενα πολλάκις νὰ μένωσιν ὄρθια ἐκ τοῦ μεγέθους αὐτῶν. Ὡς πρὸς τὴν ζωηρότητα τῶν χρωμάτων, τὴν λεπτότητα καὶ ποικιλίαν τῶν ἀποχρώσεων, τὸ λείριον ὑπερτερεῖ ὅλα τὰ ἄλλα ἄνθη· ἀπὸ τοῦ βαθυτέρου ἐρυθροῦ ἡ ἀποχρωμάτισις βαίνει ἀνεπαισθήτως μέχρι τοῦ ὠχρολεύκου. Διὰ τὰς ἄλλας κυρίας βαφάς, τὸ κυανοῦν, τὸ πρασινωπόν, τὸ κίτρινον, κατὰ βαθμιαίας ἀμαυρώσεις βαίνουσιν ἐπίσης μέχρι τοῦ μᾶλλον ἀορίστου χρώματος. Ἔπειτα ὑπάρχουσι τὰ στικτά, τὰ ἀμαυρά, τὰ ῥαβδωτὰ λείρια! Τὰ λείρια τὰ ἔχοντα μικρούς ὀφθαλμούς, γραμμοποίκιλτα, ἰάσπινα, χαρακωτά, σχηματίζοντα πολυειδεῖς καὶ ἀλήκτους διαφορὰς καὶ ποικιλίας, ἀξίας νὰ ἐπισύρωσι τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν προσοχὴν τῶν ἥκιστα ἐνδιαφερομένων.

Μεθ' ὅλους ὅμως τοὺς ποικίλους τούτους τοῦ λειρίου χρωματισμοὺς εἶνε ἀληθὲς ὅτι οὔτε ὑπῆρξεν, οὔτε ὑπάρχει *Μέλαν λείριον*, διὰ τὸ ὁποῖον ὡς γνωστὸν ὁ διάσημος μυθιστοριογράφος Α. Δουμᾶς, ἐθυσίασε τόσον καιρὸν γράψας τόμον ὁλόκληρον. Ὁ εὐφάνταστος συγγραφεὺς ἐφαντάσθη ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἀνθοκομίᾳ εἰσχωρεῖ ἡ ζωηρότης τῶν γραφομένων· ἡμεῖς ὅμως διαβεβαιοῦμεν αὐτὸν ὅτι πολλῷ μᾶλλον οἱ ῥωμαντικοὶ αὐτοῦ ἀναγνῶσται θὰ ἐπίστευον τοὺς ἀδυνάτους τοῦ Ἀρτανιὰν ἄθλους, ἢ ὁ κηπουρὸς τὴν ἐφεύρεσιν *μέλανος λειρίου*.

Τὰ λείρια, ὧν ὑπάρχουσι συλλογαί, ἔχουσαι ὑπὲρ τὰ 1800 εἴδη ὀνομαστά, διαιροῦνται εἰς δύο, εἰς *ἁπλᾶ* καὶ εἰς *πλήρη*· ἑκάστη τῶν διαιρέσεων τούτων ὑποδιαιρεῖται εἰς εἴδη πρώϊμα καὶ ὄψιμα· τὰ ἔχοντα κέντρον λευκὸν καλοῦνται *φλαμανδικὰ* ἢ λείρια τῶν ἐραστῶν, τὰ ἔχοντα κέντρον κίτρινον, καλοῦνται *παράδοξα* (bizarres). Τὸ κυριώτερον εἶδος εἶναι, ὁ καὶ τύπος τῶν λειρίων, ἡ *τουλίπη ἡ γεσνεριανή*. Εἴδη ὀνομαστὰ ἐκτὸς τοῦ γεσνεριανοῦ, τοῦ ὁποίου αἱ ποικιλίαι, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, ἀνέρχονται εἰς 1800, εἶνε *λείριον τὸ εὐῶδες* (tulipa suavolens), *λείριον τὸ τουρκικόν* (tulipa turcica), *λείριον τὸ ἡλιόφθαλμον*, (tulipa oculussolis), *λείριον τὸ πρώϊμον* (tulipa praecox). Ἐκ τῶν γενειωτῶν διακρίνονται *λείριον τὸ ἄγριον*· (tulipa sylvestris), *λείριον τὸ γαλλικὸν* (tulipa gallica), *λείριον τὸ περσικὸν ἢ τουλιπάν* (tulipa persica) κ τ λ.

Εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Βέλγου ἀνθοκράτορος καὶ ἐξόχου φυτοκόμου Louis Van Houtte, ἀπαντῶμεν δύο ποικιλίας τοῦ γεσνεριανοῦ, φερούσας τὸ ὄνομα *Μιαούλης* (tulipa gesneriana Miaules), τὴν μίαν ἁπλῆν καὶ χαρακωτήν, τὴν ἄλλην διπλῆν καὶ φαιόχρουν. Ἐν τῇ «Χλωρίδι τῶν κήπων» (Gartenflora) τοῦ 1874, ἀναγινώσκομεν τὸ ἑξῆς.

» Ὁ Δόκτωρ Ῥέγελ (Dr Regel) ἀνεκάλυψε νέον εἶδος λειρίου, ὅπερ ἀφιέρωσεν εἰς τὸν εὐπαίδευτον πρόεδρον τῆς Φυτοκομικῆς ἑταιρίας τῆς Πετρουπόλεως στρατηγὸν Γρέιγ, ὀνομάσας αὐτὸ *λείριον Γρέιγιον* (tulipa Greigii). Τὸ εἶδος τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁ κ. Ῥέγελ δικαίως ἐπωνύμασε *βασιλέα τῶν λειρίων*, ἔχει πατρίδα τὸ Τουρκεστάν, διακρίνεται δ' ἐπὶ τῷ

μεγέθει τοῦ ἄνθους αὐτοῦ, ἔχοντος ὡραιονέρυθρὸν χρῶμα, πλατέα χωρίσματα ἔσωθεν, ὀξύτερα ἔξωθεν, πρὸς τούτοις δὲ τὰ φύλλα αὐτοῦ ὑπερκείμενα καὶ σχηματίζοντα ἐν συνόλῳ φυτὸν ὡραιότατον».

Γ'.

Καλλιέργεια καὶ τιμολόγιον.

Τὰ λείρια εἶναι κοινὰ καὶ καλλιεργοῦνται οὐχὶ πολὺ δυσχερῶς· ἐπιτυγχάνουσιν εἰς γαίας οὐσιώδεις ἀλλ' ἐλαφρὰς, πορώδεις καὶ οὐχὶ σκιερὰς. Οἱ βολβοὶ αὐτῶν φυτεύονται μεταξὺ φθινοπώρου καὶ χειμῶνος εἰς βάθος 10—20 ἑκατοστῶν κατὰ τὸ μέγεθος τοῦ βολβοῦ. Ἀνθίζουσι κατ' Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον, πολλαπλασιάζονται δὲ διὰ διαιρέσεως τῶν βολβῶν, οἵτινες παράγουσι περὶ τὸν κύριον ἑτέρους μικροτέρους· οὗτοι πάλιν καλῶς φυτευόμενοι ἀνθίζουσι περὶ τὸ δεύτερον ἢ τρίτον ἔτος. Ἐν Ὁλλανδίᾳ καλλιεργοῦσιν αὐτὰ ἐπὶ ὑψωμάτων, ἐκ γῆς ἀμμώδους, πορώδους καὶ ἐλαφρᾶς, ἐκλέγουσι δὲ ἐπὶ τοῦτο τὰ ἧττον ὑγρὰ μέρη. Τὸ λείριον πολλαπλασιάζεται καὶ διὰ σποράς, τῆς ὁποίας ὅμως τὰ φυτὰ μόλις μετὰ 5 ἢ 6 ἔτη ἀνθίζουσι.

Τὸ λείριον ἔσχε τοὺς λατρευτάς του, τοὺς θαυμαστάς του. Ἀλλ' ἐξ ὅλων τῶν ἐθνῶν οἱ σοβαροὶ Ὁλλανδοὶ κατέστησαν λειριομανεῖς εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμόν. Περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΖ'. αἰῶνος, ἡ τιμὴ τινῶν ὑψώθη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε, ἂν δὲν εἴχομεν αὐθεντικὰς πληροφορίας, δὲν θὰ ἐπιστεύομεν εἰς τὴν ὑπερβολὴν ταύτην.

Ἰδοὺ τί ἀναφέρει ὁ Γάλλος Διβαί.

»Ἰδιότροπός τις τῆς Χάρλεμ (Harlem) ἔδωκε δι' ἓν λείριον ὀνομαζόμενον *ἀντιβασιλεύς*, ἐν ἐλλείψει χρημάτων, τὰς ἑπομένας ἀξίας:

36 σάκκους σίτου,
72 σάκκους ὀρύζης,
4 εὐσώμους βόας,
12 παχύτατα πρόβατα,
8 μεγάλους χοίρους,
2 ἀσκοὺς οἴνου ἐξαιρέτου,
4 βαρέλια ζύθου,
2 τόννους βουτύρου,
100 λίτρ. τυρίου, καὶ μέγα ἀργυροῦν δοχεῖον.»

Δι' ἓν Λείριον!!....

Ἕτερος ἐραστὴς προσέφερε 12 στρέμματα ἀρίστης γῆς διὰ μικκύλον βολβὸν λειρίου, τὸν ὁποῖον ὅμως δὲν παρεχώρησαν αὐτῷ.

Λέγουσι δὲ ὅτι κρόμμυον λειρίου ἐπληρώθη ἀντὶ 100 χιλιάδων φράγκων.

Ἀλλαχοῦ ἀναγινώσκομεν τὸ ἑξῆς.

»Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ 187.. ὁ πάγος κατέστρεψε καὶ ἠφάνισε κάτοχον λειρίων ἑκατομμυριοῦχον»!!!.

Ὁ πρὸς τὰ λείρια ἔρως πολλῶν κατέστη τόσον σφοδρὸς καὶ περίφοβος, ὥστε τὸ Ὁλλανδικὸν κράτος ἠναγκάσθη νὰ καταστρέψῃ ριζηδὸν τὸ κακόν. Ἐπεκύρωσε διάταγμα, ὅπερ ἀπηγόρευε τοῖς Ὁλλανδοῖς, ἐπὶ ποινῇ ἐξορίας καὶ δημεύσει τῶν κτημάτων αὐτῶν, τὸ ἐμπόριον τῶν λειρίων.

Ἰδοὺ τί εὑρίσκομεν ἔν τινι ἀρχαίῳ τιμολογικῷ καταλόγῳ.

Ποικιλίαι λειρίων.	*Τιμαὶ αὐτῶν.*
Λείριον ὁ Ἀντιβασιλεὺς (tulipe Le vice-roi)	250 Λουδοβ.
Ὁ ναύαρχος Λῆσκενς (Amiral Lieskens)	440 »
Ὁ Κέρβερος (Cerberus)	148 »
Ὁ Σχίλλερ (Schiller)	160 »
Ὁ ἀείσεπτος (Le semperaugustus)	500 »

Διηγοῦνται μάλιστα ὅτι ἓν κρόμμυον τοῦ *ἀεισέπτου* ἐπωλήθη ἀντὶ 1300 λουδοβικείων»!

Ἀκριβωτάτη ἀπόγνωσις!..

Ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ τὸ ὡραιότερον καὶ σπανιώτερον λείριον οὐδέποτε ὑπερβαίνει τὰ 20 φράγκα· τὰ συνηθέστερα τιμῶνται ἀντὶ ἑνὸς μέχρι 5 φράγκων, ὑπάρχουσιν ὅμως λείρια, ἅτινα, πωλούμενα κατὰ ἑκατόν, τιμῶνται 10 μόνον φράγκων. Αἱ ὑπερβολικαὶ καὶ μυθώδεις ἐκεῖναι τιμαὶ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐπέφερον τὴν ἐπαισθητὴν ταύτην ἔκπτωσιν εἰς τὰ λείρια.

Δ'.

Σύμβολα καὶ ἀνέκδοτα.

Τὸ λείριον, τόσῳ ὡραῖον καὶ ζωηρὸν ὡς πρὸς τὰ χρώματα, εἶνε ὡς γνωστὸν ἄοσμον· ὑπάρχει ὅμως διαφορά τις, ὁ *Δοὺξ τοῦ Θώλ* (Duc du Tholl), περιζήτητος καὶ εὐωδιῶσα. Οἱ Εὐρωπαῖοι, οἵτινες ἔδωκαν εἰς ἕκαστον ὀνομαστὸν ἄνθος καὶ ἀνάλογον σημασίαν, ἐθεώρησαν τὸ λείριον ὡς τὸ σύμβολον τῆς *λαμπρότητος* καὶ *μεγαλοπρεπείας*. Τὴν ἐσκεμμένην καὶ ἀνάλογον ταύτην σημασίαν τοῦ μεγαλοπρεποῦς λειρίου εὑρίσκοντες λίαν κατάλληλον αὐτῷ, οὐδὲν ἐπιπροσθέτομεν, ἀρκούμενοι μόνον ν' ἀναφέρωμεν ἀνέκδοτά τινα τοῦ λειρίου λίαν περίεργα. Εἶναι δὲ ἀληθὲς ὅτι τὸ καταστρεπτικὸν διὰ πολλοὺς τοῦτο φυτὸν δὲν σπανίζει τοιούτων.

Ναυτικός τις κομίσας κιβώτιον πραγματειῶν εἰς πλούσιον ἔμπορον τῆς Χάρλεμ καὶ λειριόφιλον ἐνταῦτῳ, προσεκλήθη νὰ συνδειπνήσῃ μετ' αὐτοῦ. Ἡ τράπεζα τοῦ λεπτοῦ καὶ φιλασθένου πλουσίου ἐφάνη ὀλίγον ἐλαφρὰ εἰς τὸν θαλασσινόν, ὅστις, μὴ χορτάσας ἐντελῶς, ἀλλὰ κεντήσας μόνον τὴν ὄρεξιν αὐτοῦ, ἐζήτει κατάλληλόν τι ὅπως δυνηθῇ κατὰ τὸ εἰωθὸς νὰ πληρώσῃ τὸν κενὸν αὐτοῦ στόμαχον. Ἔκρυψεν ἐπὶ τούτῳ τεμάχιον ἄρτου καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν κῆπον, ἐλπίζων νὰ εὕρῃ τι ἐδώδιμον. Ἐκεῖσε ἰδὼν κρόμμυα ἐπὶ βαθμίδος τινὸς καὶ ἐκλαβὼν αὐτὰ ὡς μαγειρικά, ἐπέπεσε κατ' αὐτῶν καὶ ἤρχισε νὰ καταβροχθίζῃ αὐτὰ ἁπλήστως. Ὁ πλούσιος ἐξελθὼν κατόπιν αὐτοῦ καὶ παρατηρήσας τοῦτο, ἀλλὰ λίαν ἀργά, ἔκραξεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του. Ἄθλιε!! τί ἔπραξας; τὸ πρόγευμά σου ἀξίζει 50000 φράγκων.

Ἕτερον ἀνέκδοτον λειριομανίας εἶναι τὸ ἑξῆς.

Πλούσιος Ὁλλανδὸς ἐκαυχᾶτο ὡς κάτοχος λειρίου, τοῦ ὁποίου παρόμοιον δὲν εἶχε φανῇ ἐν τῷ κόσμῳ. Πλῆθος ἄπειρον συνηθροίζετο κατὰ τὴν ἄνοιξιν ἐκεῖσε ὅπως θαυμάσῃ αὐτό· πρωΐαν δέ τινα εἰσέρχεται καί τις ἄγνωστος ἐν τῷ κήπῳ, ὅστις παρατηρήσας αὐτὸ προσεκτικῶς διαβεβαιοῖ τὸν κύριον αὐτοῦ ὅτι εἶδε παρόμοιον εἰς Ἀμστερδαμ.

— Εἶσθε βέβαιος;

— Μάλιστα βεβαιότατος.

— Καὶ πῶς καλεῖται ὁ κάτοχος αὐτοῦ;

— Βὰν Χέγκεμ.

Τῇ ἐπαύριον, περὶ τὴν χαραυγήν, ὁ λειριομανὴς φθάνει πνευστιῶν εἰς τοῦ Βὰν Χέγκεμ, εἰσέρχεται εἰς τὸν κῆπον, παρακολουθούμενος ὑπ' αὐτοῦ καὶ πλησιάσας πρασιὰν λειρίων, Οὐρανέ! κραυγάζει, δὲν μὲ ἠπάτησαν, εἶναι τὸ λείριόν μου.

— Πῶς τὸ λείριόν σας; τοῦτο ἀνήκει ἐμοί καὶ σᾶς διαβεβαιῶ ὅτι εἶναι τὸ μόνον ἐν τῷ κόσμῳ.

— Καλὰ κύριε· ποῖος σᾶς λέγει τὸ ἐναντίον. Ἦλθον ν' ἀγοράσω αὐτό.

— Δὲν εἶναι διὰ πώλημα.

— Σᾶς προσφέρω ἑκατὸν λουδοβίκεια, στέργετε;

— Ὄχι βεβαίως.

— Ἑκατὸν εἴκοσι;

— Διόλου.

— Ἑκατὸν πεντήκοντα!

— Σᾶς ἐπαναλαμβάνω ὅτι δὲν τὸ πωλῶ.

Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν προσῆλθε τις ὅπως ὁμιλήσῃ τῷ ΒὰνΧέγκεμ, ὅστις, συνοφρυωθείς, εἰσῆλθε μετὰ τοῦ λειριομανοῦς ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἔνθα εὑρίσκετο ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

— Φίλοι μου, τοῖς λέγει, γνωρίζετε τὸ λείριον ἡμῶν ὅπερ ἀποκαλεῖτε βασιλέα; Ὁ κύριος οὗτος θέλει νὰ τὸ ἀγοράσῃ· μοὶ προσφέρει 150 λουδοβίκεια.

—Ὦ μὴ τὸ πωλήσῃς, ἀνέκραξαν οἱ πάντες δὲν ἔχομεν ἀνάγκην χρημάτων προτιμῶμεν τὸ λείριον!

— Εἶναι ἀληθὲς φίλοι μου· ἀλλ' ὁ γείτων μας Θωμᾶς ἀπήχθη εἰς τὴν φυλακὴν δι' ἴσον χρέος. Ὁ Θωμᾶς εἶνε πτωχὸς ἄνθρωπος· τί θ' ἀπογείνωσι τώρα ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του; ἐσκέφθην νὰ πωλήσω τὸ λείριον εἰς τὸν κύριον καὶ νὰ πληρώσωμεν τὸ χρέος τοῦ Θωμᾶ· τί λέγετε;

— Ὢ μάλιστα, μάλιστα, ἀπήντησαν οἱ πάντες, δότε τὸ λείριον καὶ ἂς ἐλευθερωθῇ ὁ Θωμᾶς.

— Ἠκούσατε, κύριε, τὸ λείριον ἀνήκει ὑμῖν· μετρήσατέ μοι 150 εἰκοσόρραγκα. Ὁ λειριομανὴς ἔσυρε τοῦ θυλακίου του τὰ 150 χρυσᾶ καὶ ἐστοίχισεν αὐτὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης. Ὁ Βὰν Χέγκεμ τῷ ἔδωκε τὸ ἄνθος, ὅπερ ἠγόραζε τόσον ἀδρῶς· πλὴν μῦλις κατέσχεν αὐτό, τὸ ἔῤῥιψε κατὰ γῆς καὶ τὸ συνέτριψε ὑπὸ τοὺς πόδας του!!

Ἅπαντες ἔμειναν ἐκστατικοὶ ἐπὶ τῇ παραδόξῳ ταύτῃ πράξει καὶ ὑπέθεσαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἦτο φρενοβλαβής.

Οὗτος ὅμως ἔδωκε τὰς ἀπαιτουμένας διασαφήσεις καὶ ἡ ἔκπληξίς των ἠλαττώθη. Ἠννόησαν ὅτι ἦτο πλούσιος μανιακός, ὅστις ἐλόγιζεν ἑαυτὸν τὸν εὐδαιμονέστερον τῶν θνητῶν ἁπάντων, ἐπὶ τῇ κατοχῇ λειρίου, τοῦ ὁποίου ἡ σπανιότης καθίστα αὐτὸ θαυμαστὸν καὶ περιζήτητον.

Κ. Χ. Μετάξας.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

Μεσάνυκτα ἐσήμαναν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν
ὁ λύχνος χύνει τρέμον φῶς καὶ λάμψιν ἀπαισίαν·
καὶ εἰς τὰ βάθη τοῦ βωμοῦ τοῦ κλειθρωμένου κι' ἐρήμου
μοσχοβολεῖ θυμίαμα λιβάνου νεκρωσίμου.

Εἰς τὰς νυκτὰς τὸν σιωπὴν μὲ τεθλιμμένας φρένας
προσεύχεται καὶ κρυφνεῖ μεταξὺ τάφων ἕνας.
Τίς εἶν' αὐτός;—Ὁ ποιητής, ὁ ζῶν χωρὶς ἐλπίδα
καὶ βαρυθεὶς τὸν βίον του καὶ κλαίων τὴν πατρίδα.

Τὸ μέτωπόν του κατωφές, ὡς τῶν μνημάτων λύχνος,
τοῦ ἐσωτερικοῦ φωτὸς ἀφίνει ἔξω ἴχνος·
ὡς τάφος σπήλαιον ἄφωνος καὶ τὸ μετάβλημά του
μετάβλημα εἶνε νεκροῦ καὶ γέλως τοῦ θανάτου.

Ἂν ποῦ ἰδῇ συγγενικὸς τὰ ἴχνη του ζητήσῃ,
τί ἔγραψεν ὁ ποιητής, κανεὶς ἂν ἐρωτήσῃ,
Ἂς τὸν εἴπῃ ὁ ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας ταύτης,
« Δειλίνα πῦρ' ἰδοὺ γλυκὺ ὁ ναυαγήσας ναύτης.

« Πολλάκις ὑπὸ τὸν σκιὰν τῆς ὑψηλῆς φιλύρας
τὸν μελῳδίαν ἔχυνε τῆς κλειθρωμένης του λύρας
καὶ θνήσκων παρηγόριζε τὴν θνήσκουσαν πατρίδα.
Ἀλλὰ θάνδρον τῆς ἀγάπης του χθὲς ἴσως δὲν τὸν εἶδα.

« Καὶ σήμερον τοῦ οἴκου του τὰς θύρας ἀνοιγμένας
τὰς εὗρον..... κ' εἶδα νεκρικὰς λαμπάδας ἀναμμένας.
Τὸν ἔφεραν εἰς τὸν ναὸν μὲ λύπης βραδὺ βῆμα·
πλησίασε καὶ κύτταξε τί ἔγραψεν ἡ τὸ μνῆμα·

Ἐνταῦθα κεῖται ὑπ' αὐτὸν τὸν ἕνα τῆς γῆς πῆχυν
ἀγνώριστός τις ποιητὴς ἡ τὴν δόξαν καὶ ἡ τὴν τύχην.
Ἁμαρτωλὴν καὶ ἀσθενῆ καρδίαν εἶχεν ἴσως,
πλὴν δὲν ἐγνώρισέ ποτὲ τὸν φθόνον καὶ τὸ μῖσος

Ἀπὸ τὴν πλέον τρυφερὰν κι' ἀθῴαν ἡλικίαν
ἄγνὸν συνέλαβ' ἔρωτα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν.
Καὶ εἰς τὴν γῆν νὰ τὴν ἴδῃ ὁπόταν ἀπηλπίσθη
ἐστράφη πρὸς τὸν οὐρανὸν κ' ἐκεῖ ἐλλιμενίσθη.

Π. Σοῦτσος.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

ΠΕΡΙ ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ.

Τὸ μαργαριτάρι εἶναι οὐσία σκληρὰ καὶ στιλπνή, σχηματιζομένη ἐντὸς τῶν κόγχων (ὀστρειδίων καὶ κτενίων), ἁλιεύεται δὲ εἰς τὰς θαλάσσας τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, τῆς Ἀμερικῆς καὶ σπανίως τῆς Μεσογείου καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ ἁλίευσις τῶν Μαργαριταρίων ἐν Ἀσίᾳ γίνεται εἰς τὴν Βαχρὶν νῆσον, κειμένην εἰς τὸν περσικὸν κόλπον, εἰς τὴν Κατιφὰν πρὸς τὸν αἰγιαλὸν τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἰαπωνίας. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν δέ, παρὰ τὴν νῆσον Κουβάναν, τὴν Μαργαρίτην, τὴν Κομογότην, τὸν Ἀξινοπόταμον (Rivière de la hache) καὶ τὴν ἁγίαν Μάρθαν. Ἡ ἁλίευσις τῶν Μαργαριταρίων γίνεται δὶς τοῦ ἔτους, κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον, εὐτυχεῖ δὲ τὸ ἁλίευμα ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι βροχερός· διὰ τοῦτο ἐνομίζετο καὶ παρὰ τῶν ἀρχαίων ὅτι ἀπὸ τὴν ἀστραπὴν γεννᾶται τὸ μαργαριτάρι, διότι ὅταν γίνωνται πολλαὶ βροχαί, συμβαίνουσι καὶ ἀστραπαὶ ἀναλόγως περισσότεραι. Πλῆθος σκαφῶν μὲ δύο ἢ ἕνα βυθιστὴν καὶ ἄλλους κωπηλάτας, ἀπαίροντα τὴν πρωΐαν καὶ ῥθάνοντα εἰς 1—12 ὀργυιῶν βαθὺ πέλαγος, προσδίουσι τὸν δύτην μὲ σχοινίον τὸν βραχίονα καὶ κρεμῶσιν ἀπὸ τὸν ἕτερον πόδα 5 ἕως 8 ὀκάδων πέτραν, ἔχοντα μάχαιραν διὰ ν' ἀποκόπτῃ ἀπὸ τοὺς βράχους τὰς κόγχους καὶ κάλαθον ἕνα τὰς ἐναποθέτῃ· οὗτος ἐπιμελεῖται μετὰ ταχύτητος τὸ ἔργον του καὶ ὅταν θέλει νὰ ἀναπνεύσῃ, λύει τὴν πέτραν καὶ κινῶν τὸ σχοινίον ἀνασύρεται ἀπὸ τοὺς προσεκτικοὺς εἰς τοῦτο συναιρούς του· ἀκολούθως βάπτουσιν εἰς τὰς θερμὰς ἅμμους τὰ οὕτως ἐξαγόμενα ὄστρακα, διὰ νὰ σαπῶσιν διὰ τοῦ χρόνου, συνάζουν κατὰ τύχην πολλὰ ἢ ὀλίγα, μικρὰ ἢ μεγάλα μαργαριτάρια, τὰ κοσκινίζουν, χωρίζοντες τὰ μικρότερα καὶ τελευταῖον τὰ διατρυπῶσιν καὶ τὰ ἐμπορεύονται. Τὰ μαργαριτάρια πωλοῦνται ἐνταῦθα μὲ τὸ ἑξάγι, βάρους 24 κερατίων καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην μὲ τὸ κεράτιον. Εἰς τὴν Ῥωσσίαν πωλοῦνται μὲ τὸ ζολοτνίκι καὶ εἰς τὴν Περσίαν μὲ τὸ ἀβᾶς,

τὸ ὁποῖον εἶναι κατὰ ἓν ὄγδοον ἐλαφρότερον τοῦ κερατίου.

ΠΕΡΙ ΜΟΣΧΟΥ.

Τὸ ὀσμητικὸν καὶ δραστικώτατον τοῦτο θυμίαμα οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ αἷμα εὐῶδες καὶ ἐκ φύσεως πεπηγός, παρωνυμούμενον ἀπὸ τὸ ἐπώνυμον ζῶον, εἰς οὗ τὸ ὑπογάστριον περὶ τὸν ὀμφαλὸν συνάζεται εἰς εἶδος κύστεως. Τὸ ζῶον τοῦτο ὁμοιάζει πολὺ μὲ μικρὰν δορκάδα κατά τε τὴν μορφὴν καὶ τὸ χρῶμα, ἀλλ' εἶναι χωρὶς κέρατα καὶ φέρει ὀδόντας ἔξω τοῦ στόματος, ὡς ἀγριόχοιρος, καὶ πρόσωπον λύκου· τρέφεται εἰς τοὺς δρυμοὺς τῶν βασιλείων τῆς Τογκίνης, Κοσιγσίνας καὶ Βουτάνου, καὶ ἄλλων ἀσιατικῶν μερῶν· κυνηγεῖται καὶ φονευόμενον διατέμνεται τὴν κύστιν ταύτην, ἥτις ἀμέσως ῥαπτομένη πωλεῖται. Τὸ ζῶον τοῦτο εὑρίσκεται παρὰ τὴν Βαϊκάλην λίμνην τῆς Ρωσσικῆς Ταρταρίας, εἰς τὴν Σινικὴν δὲ ἰδίως εἶναι πολυάριθμον· εἶναι δὲ τοσοῦτον ὀκνηρόν, ὥς τε πολλάκις οἱ κυνηγοὶ τὸ σφάζουσι χωρὶς νὰ τραπῇ εἰς φυγήν, καὶ οἱ Σῖναι τὸ καλοῦσιν Ἰεχιάμ.— Τὸ ἐμπόριον τοῦ μόσχου ἄλλοτε ἦν μέγα καὶ σημαντικόν, νῦν ὅμως εὑρίσκεται εἰς ὀλίγην περιοριζόμενον μόνον μεταξὺ ἰδίως τῶν Ἀσιατικῶν λαῶν.

ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ.

Ἀπό τινος ἤρξαντο ἐν Περγάμῳ ἀρχαιολογικαὶ ἀνασκαφαὶ ὑπὸ τοῦ κ. Χούμαν, ἀπισταλμένου παρὰ τῆς γερμανικῆς ἑταιρίας. Αἱ ἀνασκαφαὶ αὗται ἔφεραν ἄχρι τοῦδε εἰς φῶς διάφορα καὶ ἀξιόλογα κειμήλια τῆς ἀρχαιότητος, ἐν οἷς ὁ Ἡρακλῆς, νήπιον θηλάζον τὴν μητέρα του, κρατῶν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ῥόπαλον καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων φέρων τὴν λεοντῆν (ἐπὶ μονολίθου γεγλυμμένου), ὁ αὐτὸς ἐπὶ μονολίθου ἐν ἡλικίᾳ ἀνδρικῇ, ἡ γιγαντομαχία ἐπὶ μονολίθου, ἡ Ἀφροδίτη, ὁ Ποσειδῶν, ὁ Ἀπόλλων φέρων φαρέτραν, καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντικείμενα. Πρὸς τούτοις ἀνεκαλύφθη καὶ ἡ βάσις τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός.

ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΣΙΝΑΙΣ.

Οἱ Σῖναι, ὡς οἱ Μογγόλοι καὶ ἄλλα ἀσιανὰ ἔθνη, ὑπολογίζονται τὸν χρόνον, ἀριθμοῦντες ἀνὰ ἑξήκοντα μερίδας ἢ ἔτη. Ἕκαστον ἔτος ἔχει ἴδιον ὄνομα. Μετὰ παρέλευσιν τῶν 60 μερίδων ἀρχίζουσι πάλιν νὰ ἀριθμῶσιν ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑξηκοστοῦ ἔτους. Ἕκαστον ἔτος, ἀρχόμενον τὸ ἔαρ, περὶ τὴν ἰσημερίαν διαιρεῖται εἰς 12 μῆνας καὶ ἕκαστος τούτων εἰς τρεῖς δεκάδας. Ἡ πρώτη ἑξηκονταετηρὶς ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Χοαγκτῆ, 2,697 π. Χ. Τὸ τρέχον ἔτος 1878 εἶναι τὸ 75 τῆς 76ης ἑκατονταετηρίδος τῶν Σινῶν.

ΕΞΑΓΩΓΗ ΤΕΪΟΥ ΕΚ ΚΙΝΑΣ.

Ἡ ὁλικὴ ἐξαγωγὴ τείου ἐκ Κίνας διὰ τὴν μεγάλην Βρεττανίαν ἦν, τῷ 1860, 72, 723,100 λίτραι, ἐν, ᾧ κατὰ τὸ προτελευταῖον ἔτος 69,085, 200 λίτραι, ἤτοι ηὔξησε κατὰ 3,637,900 λίτρας. Ἡ δὲ διὰ τὰς Ἡνωμένας πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς ἐξαγωγὴ τείου, ἣν κατὰ τὸ ἤδη λῆξαν ἔτος. 22,055,700 λίτρας καὶ κατὰ τὸ 1877,28,106, 400 λίτρας· ὥστε ἠλαττώθη ἡ διὰ τὰς πολιτείας ἐκείνας ἐξαγωγὴ ἐκ Κίνας πέρυσι κατὰ 6,050,700 λίτρας.

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ ΤΩΝ ΤΡΙΧΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΗΣ.

Οὐδεμία παρετηρήθη ἐπ' ἐσχάτων κίνησις μεγαλειτέρα ἐν Μασσαλίᾳ, εἰμὴ ἡ τῶν μαλλίων τῆς κεφαλῆς· τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἔλαβε τὰς μεγαλειτέρας διαστάσεις· πρὸ ἓξ ἢ ἑπτὰ ἐτῶν μόλις εἰσήγοντο ἐν Μασσαλίᾳ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ, 16,000 χιλιόγραμμα ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τόσον ἐπιζητήτου ὑπὸ τῶν παρισινῶν ἀμαζόνων· ἀλλὰ κατὰ τὸ 1873, ἡ εἰσαγωγὴ ὑψώθη εἰς τὸ ποσὸν τῶν 50,000 χιλιογράμμων, καὶ κατὰ τὸ 1875 εἰς 79,186 χιλιόγραμμα, ποσότητα λίαν ἐκπληκτικήν.

Ἐν τούτοις ἡ εἰσαγωγὴ κατὰ τὸ 1877, ὑπερβαίνουσα τὰς προγενεστέρας, προσήγγισε τὴν ὑπερμεγέθη ποσότητα τῶν 92,000 χιλιογράμμων.

Ἄλλοτε τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐμπορίου ἐλαμβάνετο ἀποκλειστικῶς ἐκ μόνης τῆς Ἰταλίας· ἀλλὰ σήμερον οἱ ὑπεράλπειοι τῆς Γαλλίας γείτονες δὲν δύνανται πλέον νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰς ἐπιμόνους καὶ ἀξιολόγους ζητήσεις τῶν μαλλίων τῶν κατειργασμένων ὑπὸ τῆς γαλλικῆς βιομηχανίας. Ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1877 μετενεχθέντων μαλλίων εἰς Μασσαλίαν, ἡ Ἰταλία ἐχορήγησε 43,300 χιλιόγραμμα, ἡ Κίνα 36,000, ἡ Ἰαπωνία 3,600, ἡ Τουρκία 4,663 καὶ ἡ Αἴγυπτος 1,140. Τὸ ὑπόλοιπον ἀπεστάλη ἐκ τῶν ἀγγλικῶν ἰνδιῶν, τῆς Γερμανίας, τῆς Βελγικῆς, τῆς Ἱσπανίας καὶ τῆς Ἀλγερίας. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ἀξίαν αὐτῶν, αὕτη προσεγγίζει τὴν ποσότητα τῶν 4,540,500 φράγκων.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΛΙΚΩΝΟΣ

Ἐν Γαλατᾷ, Καράκιοϊ, Κουρσουμλοῦ σοκάκ, ἀριθ. 30, Γιαννισοπούλου Χάν.—Ἀριθ. δωματίου 10.

ΤΥΠΟΙΣ ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ Σ/ΑΣ.

ΑΡΙΘ. 16. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 15 Νοεμβρίου 1878. ΕΤΟΣ Α'.

ΕΛΙΚΩΝ,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ. — Ἐτησία προπληρωτία ἐνταῦθα μὲν 2 μετζίτια, ἐν δὲ τοῖς περιχώροις 2 1/2, ἐν δὲ ταῖς Ἐπαρχίαις 3 καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 15. — Ἑξάμ. καὶ τρίμ. ἀναλόγως. — Τὰ φύλλα ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομ. τελῶν. — Τῷ προμηθεύοντι 10 συνδρομητὰς παρέχονται τὰ ἐτήσια φύλλα δωρεάν.

ΜΕΛΕΤΗ

ἐπὶ τῶν νέων ὅρων τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς εὐημερίας τῆς νέας Ἑλλάδος.

Πρῶτον πρέπει νὰ μελετήσωμεν τὰ μέτρα ἅτινα εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ληφθῶσιν ἐν Ἑλλάδι ὅπως παρορμηθῇ μερίς τις τῆς νεολαίας πρὸς τὰς ἐπιστήμας τὰς σχετιζομένας πρὸς τὴν ἀγροτικὴν καὶ βιομηχανικὴν παραγωγήν. Τὸ ἐπιχείρημα εἶναι δυσχερὲς καὶ ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἐπιτύχῃ καθ' ὅσον ὅλον τὸ μέλλον τοῦ τόπου ἐξήρτηται ἐκ τῆς ἀνατροφῆς τῆς νέας γενεᾶς. Ἂν καὶ ἐνταῦθα ἡ κυβέρνησις κρατεῖ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς ὅλην τὴν διοργάνωσιν τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως, ἀμφιβάλλω ὅτι θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐπιτύχωμέν τι ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ ὃν προτιθέμεθα ἀποτεινόμενοι εἰς τὰς δημοσίας ἀρχάς. Ἐκτὸς τῆς ἀντιπαθείας πάσης κυβερνήσεως καθ' οἱασδήποτε μεταρρυθμίσεως καὶ τῆς παθητικῆς ἀντιδράσεως ἥτις ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ ἀντιταχθῇ ὑπὸ τοῦ διδασκαλικοῦ σώματος, ἤδη ἡ κυβέρνησις ἔχει ἀνὰ χεῖρας ἀρκετὰ ζητήματα πρὸς ἐπίλυσιν ὥστε δὲν δυνάμεθα ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ ζητήσωμεν ἄλλο τι παρ' αὐτῆς.

Μὴ φαντασθῇ τις ὅτι αἱ ἐλλειπεῖς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἐπιστημονικαὶ καὶ τεχνολογικαὶ σπουδαὶ δύνανται ν' ἀναπληρωθῶσι διὰ τῆς εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ἀποστολῆς νέων τινῶν πλουσίων, οἵτινες μεταβαίνουσιν εἰς Παρισίους, Ζυρίχην, Γερμανίαν ἢ Ἀγγλίαν πρὸς τελειοποίησιν. Ἡ μέθοδος αὕτη θὰ καταρτίσῃ ἀναμφιβόλως ὀλίγους μηχανικοὺς καὶ διακεκριμένους ἀγρονόμους, ἀλλ' οὐδὲν πλέον. Δὲν θὰ ἐπηρεάσῃ βεβαίως ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης, οὐδὲ θὰ προετοιμάσῃ τὰ πνεύματα πρὸς τὰς μεταρρυθμίσεις, αἵτινες πρέπει νὰ εἰσέλθωσιν ἐν ταῖς συνηθείαις τοῦ πληθυσμοῦ, αἵτινες εἶναι ἀναγκαῖαι πρὸς ἐγκαθίδρυσιν συστήματος ἀληθῶς παραγωγικοῦ καὶ βιομηχανικοῦ· διότι, ἂς μὴ τὸ κρύπτωμεν, ἵνα φθάσωμεν εἰς τὸν ἡμέτερον σκοπὸν πρέπει νὰ ἐπέλθῃ ἐπανάστασις (εἰρηνικὴ ἐννοεῖται) ἐν ταῖς συνηθείαις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὴν μεταρρύθμισιν ταύτην θεωρῶ δυνατὴν διότι ἀποτεινόμεθα πρὸς φυλὴν εὐρυᾶ ἧς αἱ ὀπισθοδρομικαὶ ἰδέαι ὀφείλονται μόνον εἰς τὴν μακρὰν καὶ πρὸ ὀλίγου ἀρθεῖσαν δουλείαν ἥνεκεν τῆς ὁποίας ὁ τόπος ἀπέμαθε νὰ σκέπτηται ἐπὶ τῶν πρακτικῶν ὅρων τῆς ἀναπτύξεώς του. Ἀλλ' ἵνα φθάσωμεν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο διὰ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας δὲν ἀρκοῦσιν αἱ προσπάθειαι ἑνὸς μόνου οὐδὲ ἡ συμπάθεια καὶ ἡ δημοσιότης μιᾶς ἐφημερίδος· ἀπαιτεῖται ἕνωσις θελήσεων, πεῖρα καὶ ἡ συγκέντρωσις ὅλων ἐκείνων οἵτινες ἀγαπῶσι τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ τῇ ἀσφαλίσωσιν αὔξουσαν εὐδαιμονίαν καὶ μεγεθυνομένην πάντοτε ἐπιρροήν.

Ἐὰν ἐξετάσωμεν προσεχέστατόν τι παρελθὸν θὰ εὕρωμεν ἀξιομίμητον παράδειγμα. Κατὰ τὸ ἔτος 1862 ἐν Γαλλίᾳ τῇ πρωτοβουλίᾳ ἑνὸς μόνου ἀνθρώπου, τοῦ κ. Ἰωάννου Μασέ, τοῦ πνευματώδους καὶ μεγαλοφυοῦς συγγραφέως, προῆλθε κίνησις ἐξόχου ἐνεργείας διὰ τὴν διάδοσιν τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐν τοῖς ἀποκλήροις τῆς κοινωνίας τάξεσιν. Ἡ κίνησις αὕτη, ἧς ἡ δύναμις οὔτε σήμερον ἐσταμάτησε καὶ ἡ ὁποία οὐδεμιᾶς κυβερνητικῆς ἐνθαρρύνσεως ἔτυχε, προήγαγε τὸν *ἐκπαιδευτικὸν σύνδεσμον* εἰς εὑρεῖαν συνένωσιν προσώπων ἐντελῶς ξένων πρὸς ἄλληλα, ἡνωμένων δὲ μόνον διὰ τῆς κοινῆς ἐπιθυμίας νὰ ἴδωσι διαχεομένην ἐν τῷ τόπῳ τὴν ἐκπαίδευσιν. Τὰ πρόσωπα ταῦτα ἀνήκοντα εἰς ὅλας τὰς τάξεις καὶ ἀσπαζόμενα τὰς μᾶλλον ἀντιθέτους γνώμας ἦσαν μέλη τοῦ συνδέσμου, ἅμα τῇ διὰ τῆς ὑπογραφῆς των παραδοχῇ τοῦ ὑπὸ τῆς διοικούσης ἐπιτροπῆς ἐκδοθέντος προγράμματος καὶ τῇ καταβολῇ οἱασδήποτε εἰσφορᾶς. Αἱ εἰσφοραὶ αὗται αἵτινες ἦσαν μετριώταται καὶ ὅμως λεπτῶν μετ' εὐγνωμοσύνης γενομένων δεκτῶν, συνελέγοντο ἐν ἑκάστῃ πόλει ἢ χωρίῳ ὑπὸ γνωστοῦ προσώπου, κατόπιν παρεδίδοντο εἰς ταμίαν ἀνώτερον πάσης ὑπονοίας ἐπιφορτισμένον νὰ κρατῇ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ συνδέσμου. Τὰ συλλεγόμενα ποσὰ ἐδαπανῶντο τὸ πρῶτον εἰς δημοσίευσιν προγραμμάτων κυκλοφορούντων δωρεὰν εἰς μέγαν ἀριθμὸν ἀντιτύπων, κατόπιν δὲ εἰς τὴν ἐκτύπωσιν βιβλίων χρησίμων πρὸς τὸν σκοπόν. Οὐδεμία ἑτέρα ὀργάνωσις, οὐδεμία ἐξάρτησις μεταξὺ τῶν μελῶν. Πᾶσα ἐνέργεια σκοποῦσα τὸν πολλαπλασιασμὸν τῆς μαθήσεως, ἤτοι ἐσπερινὰ μαθήματα, κυριακὰ σχολεῖα, τεχνικὰ κτλ. ἀπέκτα ὅλην τὴν συμπάθειαν καὶ πᾶσαν τὴν συνδρομὴν τῆς κοινωνίας. Μία μόνη προφύλαξις ἐκρίθη ἀναγκαία καὶ αὕτη ἦτο νὰ ἐπιχέηται ἄπλετον φῶς ἐπὶ πάσης πράξεως τοῦ συνδέσμου. Καθ' ἕκαστον μῆνα ἐδημοσιεύετο δελτίον φέρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ ὄνομα τῶν νέων μελῶν μετὰ τοῦ ποσοῦ τῆς εἰσφορᾶς αὐτῶν, κατόπιν ἀπαρίθμησιν τῶν νεωτάτων μαθημάτων καὶ τῶν δημοσιευθέντων τῇ ἐγκρίσει τοῦ συνδέσμου βιβλίων καὶ τέλος ἔκθεσιν τῆς οἰκονομικῆς αὐτοῦ καταστάσεως.

Ἡ τοσοῦτον ἁπλοϊκὴ καὶ τόσον στοιχειώδης φαινομένη ὀργάνωσις αὕτη παρήγαγεν οὐχ ἧττον θαυμάσια ἀποτελέσματα! Ὑποστηριχθεὶς καὶ ἐνθαρρυνθεὶς ὑφ' ὅλων τῶν τιμίων καὶ νοημόνων ἐν Γαλλίᾳ ἀνδρῶν ὁ σύνδεσμος οὗτος διέχυσε καὶ διαχέει ἔτι κύματα φωτὸς καὶ ὠφελίμων γνώσεων ἐκεῖ ἔνθα ἡ ἀμάθεια, τὸ σκότος καὶ αἱ παράλογοι προλήψεις ἐβασίλευον. Ἐὰν ἐν Γαλλίᾳ ἀνηγέρθημεν μετὰ τοσαύτης ταχύτητος ἐκ τῶν καταστροφῶν τοῦ πολέμου, ἐὰν διεφύγομεν τὰς αἱμοσταγεῖς σκηνὰς τῆς Κοινότητος, ἐὰν τέλος οἱ σημερινοὶ δημοκρατικοί μας δεικνύουσι φρόνησιν ἐπισπάσασαν τὸν θαυμασμὸν ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου, ταῦτα πάντα κατὰ τὴν γνώμην μου, ὀφείλονται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν σύνδεσμον καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ δοθεῖσαν ὥθησιν εἰς τὴν λαϊκὴν ἐκπαίδευσιν.

Ὅ,τι ἤδη πρέπει νὰ ἐφαρμοσθῇ ἐν Ἑλλάδι εἶναι ὅμοιον σχεδὸν πρὸς τὸ ἐν τῇ Γαλλίᾳ καὶ ἑπομένως τὰ αὐτὰ μέσα θὰ ἐπιτύχωσιν ἐὰν φροντίσωμεν νὰ ἐπιφέρωμεν εἰς αὐτὰ τὰς ἐκ τοῦ τόπου καὶ τῶν παρουσιασθησομένων δυσκολιῶν ἀναγκαίας μεταβολάς.

Σκοποῦμεν δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων μετὰ ἢ ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῆς Κυβερνήσεως, τῇ ἰδιωτικῇ μόνον πρωτοβουλίᾳ, ἐὰν δὲν δυνάμεθα ἄλλως, νὰ διεγείρωμεν ἐν τῇ ἑλληνικῇ νεολαίᾳ τὴν πρὸς τὰς βιομηχανικὰς σπουδὰς κλίσιν, τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐργασίας πρὸς ἀνύψωσιν τῶν παραγωγικῶν τοῦ τόπου καὶ Ἔθνους δυνάμεων. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ ἐννοήσῃ ἡ νεολαία ὅτι τὸ ἄριστον πεδίον μάχης ἐνῷ δύναται νὰ νικήσῃ τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδος καὶ νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι λάμψιν αὐτῆς εἶναι ἡ ἐργασία τοῦ ἐργοστασίου, ὁ κεκρυμμένος ἀλλὰ γόνιμος κάματος τῆς ἐκχερσώσεως τῶν ἀγρῶν, τῆς ἐκδασώσεως τῶν ὀρέων, τῆς μεταλλεύσεως τῶν μεταλλείων, τῆς διανοίξεως λιμένων, τῆς χαράξεως σιδηροδρόμων. Πρέπει νὰ ἐννοήσῃ ἡ μό-

νον πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὸ ἐμπόριον φερομένη νεώτης αὕτη, ὅτι ὁ εὐγλωττότερος ῥήτωρ, ὁ πνευματωδέστερος συγγραφεὺς θὰ ἠδυνάτει καθ' ὁλοκληρίαν νὰ μεταβάλῃ τι εἰς τὴν πραγματικὴν κατάστασιν ἐὰν δὲν ἐξήρχετο τῶν κοινῶν τόπων τῆς πολιτικῆς καὶ τοῦ αἰσθηματισμοῦ. Πρέπει νὰ τῇ ἐπαναληρθῇ ὅτι ἐὰν ἡ Ἑλλὰς θέλῃ νὰ γείνῃ τὸ συνεκτικὸν κέντρον τῶν ἀνατολικῶν λαῶν δὲν τῇ ἀρκεῖ τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία της, πρέπει προσέτι νὰ πλάσῃ καὶ αὐξήσῃ τὸν πλοῦτον αὐτῆς διὰ τῆς ἐκμεταλλεύσεως τοῦ ἰδίου της ἐδάφους, ἀκαλλιεργήτου σχεδὸν μέχρι σήμερον. Ἐὰν πρὸς τοῦτο ἦτο ἀναγκαῖον νὰ ὑποδείξῃ τις καὶ παραδείγματα, ὑπομιμνήσκω τὸ πένθιμον τέλος τῆς Καρχηδόνος καὶ τῆς Τύρου, τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀλλὰ μόνον ἐμπορευομένων καὶ ναυτιλλομένων ἐθνῶν.

Μέγα μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους εἶναι ξηρὸν καὶ ἄγονον. Διατί; διότι ἡ καταστροφὴ τῶν δασῶν ἐστείρευσε ὅλας τὰς πηγάς, ὅλους τὰς ῥύακας, ὅλους τοὺς ποταμούς. Ἀποδώσατε εἰς τοὺς λόφους σας καὶ τὰ ὄρη σας τὴν πρασίνην ζώνην τῶν δασῶν, θὰ ἰδῆτε παρευθὺς τὰς πεδιάδας σας γονιμωτάτας καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν, βοηθούμενα ὑπὸ θαυμαστοῦ κλίματος, κυκλοφοροῦντα εἰς ὅλας τὰς ἀγορὰς τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ πρᾶγμα εἶναι δυνατὸν καὶ εὔκολον, ἀρκεῖ νὰ ἐπιχειρηθῇ μετ' ἐπιστήμης, τάξεως καὶ μεθόδου· οὔτε λείπουσι τὰ παραδείγματα. Τὰ περικυκλοῦντα τὸ Τουλὼν ὄρη ἅτινα ἦσαν γυμνὰ ξηρὰ καὶ βραχώδη ὡς τὰ τῆς Ἀττικῆς ἀρχίζουσι νὰ δασοφυτεύωνται μετὰ μεγάλης ταχύτητος χάρις ταῖς προσπαθείαις ἰδιωτῶν τινῶν ὑποβοηθουμένων ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Ἰδέτε τί ἔγεινεν ἡ Αἴγυπτος καὶ αἱ ἔρημοι ὄχθαι τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ μετὰ τὰς ὑπὸ τοῦ κ. Λεσσὲψ ὀργανισθείσας φυτείας. Τὰ μέρη ταῦτα, ὧν ἡ ξηρότης ἦν παροιμιακή, βλέπουσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον μεταβαλλόμενον τὸ κλῖμα αὐτῶν πρὸς μεγάλην τῶν ἰθαγενῶν ἔκπληξιν. Αἱ ἄγνωστοι οὕτως εἰπεῖν βροχαὶ πρὸ τῆς δασοφυτεύσεως, ἀρχίζουσιν ὑπὸ τὴν γνωστὴν ἐνέργειαν τῆς βλαστήσεως νὰ γίνωνται τακτικαὶ καὶ συχναί. Ἡ γονιμότης τοῦ ἐδάφους αὐξάνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ μετ' ὀλίγα ἔτη ἡ Αἴγυπτος θὰ δύναται νὰ ἐπικληθῇ ἐκ νέου ὁ σιτοβολὼν τοῦ κόσμου. Καὶ ἐν τούτοις τὰ ἔργα ταῦτα συνεπληρώθησαν εἰς ὀλίγα ἔτη.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γεννωμένην χειροτεχνικὴν βιομηχανίαν τῆς Ἑλλάδος, αὕτη ζῇ καὶ ἀναπτύσσεται βεβαίως, ἀλλὰ μετὰ κόπου καὶ δυσκολιῶν ὡς ἀνταγωνιζομένη κατὰ τοῦ φοβεροῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ἀγγλίας. Ὑπόχρεως οὖσα νὰ μεταφέρῃ ἐξ Εὐρώπης οὐ μόνον τὰς μηχανάς της καὶ ὅλα τὰ παρακολουθήματα αὐτῶν ἀλλὰ καὶ τοὺς γαιάνθρακας, τὰ σιδηρικά, τὰ ἐργαλεῖα, καταβάλλει εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν φόρον, ὃν ἠδύνατο νὰ ὠφελῆται ὁ τόπος ἐὰν ἐξεμεταλλεύετο ὁ παραγωγικὸς αὐτοῦ πλοῦτος. Ἡ Ἑλλὰς παράγει μαλλία καὶ μέταξαν καὶ ἐν τούτοις οὐδεμία ἐπ' αὐτῶν βιομηχανία ἐνεκατέστη. Ἐξάγει πάντα ταῦτα καὶ κατόπιν ὑποχρεοῦται νὰ ἀγοράζῃ ἐκ νέου λίαν ἀκριβὰ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ τὰ κατειργασμένα ἀντικείμενα, ἅτινα ἠδύνατο νὰ παράγῃ ἐν αὐτῇ μετὰ κέρδους καὶ νὰ διαχέῃ εἰς ὅλα τὰ γειτνιάζοντα μέρη· οὔτε εἶναι δυνατὴ ἐνταῦθα ἡ μακρὰ ἀπαρίθμησις τῶν ὅσα ἠδύναντο νὰ γείνωσιν ἐπὶ τούτου.

Ἄλλως τὰ πάντα περιορίζονται κατὰ τὴν κοινωνικὴν οἰκονομίαν ἐν τῇ γεωργίᾳ καὶ τῇ βιομηχανίᾳ. Καθ' ἣν ἡμέραν ἕνεκεν τῆς δασοφυτεύσεως τῶν ὀρέων ὁ τόπος θὰ καλυφθῇ διὰ πλουσίου μανδύου δασῶν, οὐ μόνον εἰς τὰς πεδιάδας, καλῶς ἀρδευομένας, θὰ ἀναβλαστήσωσι παχέα λειβάδια διατρέφοντα πολυάριθμα κτήνη ὡς καὶ πολυάριθμοι καλλιέργειαι, αἵτινες θὰ ἐπιφέρουσι τὴν εὐθηνίαν ἐν τῇ ζωῇ τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὀρεινὸν τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους, θὰ γεννήσῃ πολυαρίθμους καταπτώσεις ὑδάτων, διαρκῶν καὶ προσφόρων τῇ βιομηχανίᾳ, ἥτις οὕτω θὰ δύναται νὰ ἐνεργῇ ἄνευ καυσίμου ὕλης. Τότε ἕνεκεν τῆς εὐθηνῆς κινητικῆς δυνάμεως θὰ εὑρεθῇ εἰς ἔξοχον θέσιν διὰ τὴν διατροφὴν τῆς Ἀνατολῆς. Τὸ ἐμπόριον δὲ καὶ ἡ ναυτιλία αὐτῆς θα πολλα-

πλασιασθῶσι διὰ τῶν παραγωγικῶν τούτων ἔργων.

Τελευταῖον πρέπει νὰ λεχθῇ εἰς τοὺς νέους ἵνα παρορμηθῶσι εἰς τὰς βιομηχανικὰς σπουδὰς καὶ ἐγερθῇ ἐν αὐτοῖς γενναία ἅμιλλα, ὅτι σχεδὸν ὅλη ἡ βιομηχανία καὶ αἱ μεταλλευτικαὶ ἐργασίαι κατ' ἀνάγκην ὑποχρεοῦνται νὰ προσκαλῶσιν ἐκ τῆς Εὐρώπης τοὺς διευθυντάς των καὶ τοὺς μηχανικούς των, τοὺς ἐπιστάτας των καὶ αὐτοὺς τοὺς πρωτεργάτας των. Τοιαύτη κατάστασις, καλὴ διὰ τὴν ἐν σπαργάνοις εὑρισκομένην βιομηχανίαν, δὲν πρέπει νὰ παραταθῇ ὑπὲρ τὸ μέτρον. Πρέπει ἡ βιομηχανικὴ αὕτη στρατολογία νὰ γίνηται ἐν τῷ τόπῳ καὶ διὰ τὸν τόπον.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο πολλὰ ἐλλείπουσιν.

Ἀπαιτεῖται πρῶτον καλὴ σχολὴ ἀγρονομίας καὶ πρακτικῆς γεωργίας, κατόπιν δὲ καλὴ πρακτικὴ σχολὴ πολιτικῶν μηχανικῶν. Αὐτὰ εἰσὶ τὰ καθιδρύματα ἅτινα ἐν ἐλλείψει τῆς κυβερνητικῆς πρωτοβουλίας δύνανται νὰ ὀργανισθῶσιν ἐντελῶς ἄνευ δυσκολιῶν καὶ δαπανῶν διὰ τῆς ἰδιωτικῆς ἐνεργείας μόνον, ἔχομεν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ἐν τῇ Δύσει παραδείγματα.

Ἀκριβῶς διὰ τὴν σπουδὴν τῶν πολλαπλῶν καὶ πολυπλόκων τούτων ζητημάτων, διὰ τὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης, ἵνα αὕτη προκαλέσῃ τὴν καθίδρυσιν καθιδρυμάτων ἅτινα ἐλλείπουσι, διὰ τὴν παρόρμησιν τῆς νεολαίας ἐν τῇ ὁδῷ ἣν ἐπιθυμοῦμεν νὰ λάβῃ, διὰ ταῦτα προτείνω τὴν ἐν Ἑλλάδι κατάρτισιν ἑταιρίας ὀργανωμένης παραπλησίως τῷ ἐν τῇ Γαλλίᾳ ἐκπαιδευτικῷ συνδέσμῳ, ἀλλ' ἐχούσης κύριον σκοπὸν τὴν ἐγκατάστασιν σοβαρῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀγρονομικῶν σπουδῶν.

Εἴθε ἄνθρωποι μεγάλης καρδίας, ἐμφορούμενοι ἐκ τοῦ ὕψους καὶ τῆς εὐγενείας τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ νὰ συνεννοηθῶσι καὶ συνενωθῶσιν ἵνα ἐπενεργήσωσιν ἐπὶ τῆς κοινῆς γνώμης διὰ τοῦ τύπου καὶ διαφωτίσωσι τὴν νεολαίαν διὰ μαθημάτων· ὁ πυρὴν τῆς κοινωνίας μας σχηματισθήσεται.

Τεθεισῶν τῶν βάσεων τούτων ἔχω τὴν ἐνδόμυχον καὶ θερμὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ μέλλουσα ἀνάπτυξις τοῦ ἔργου θὰ ἐπέλθῃ παρευθύς.

Α. Νουρρ.

(Ἐκ τῶν *Νέων Ἰδεῶν*).

Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

ΚΑΙ

ΤΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ.

(Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ ἀριθμῷ 14).

Β'.

Πᾶσα διοίκησις, τοπικὴ τε καὶ δημοσία, σκοπεῖ κυρίως νὰ ἐπαρκῇ εἰς τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας. Ἡ μὲν τοπικὴ ἀσχολεῖται περὶ τὰς ἀνάγκας, τὰς ἐκ τῆς ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐπισωρεύσεως ἀνθρώπων τινῶν παραγομένας, κυβερνῶσα τὰ δημοτικὰ ἢ τὰ νομαρχιακὰ συμφέροντα. Τὴν τοπικὴν ταύτην διοίκησιν ἐπιτρέπουσιν οἱ νομάρχαι, εἴτε τοῖς ὑπὸ τῶν δημοτικῶν συμβουλίων βοηθουμένοις δημάρχοις, εἴτε τοῖς γενικοῖς λεγομένοις συμβουλίοις. Ἡ δὲ δημοσία διοίκησις ἀσχολεῖται περί τε τὰ γενικὰ τῆς χώρας συμφέροντα καὶ περὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῶν πρωτίστων τοῦ ἀτόμου δικαιωμάτων. Τὴν διοίκησιν ταύτην ἀσκοῦσιν ὑπάλληλοι εἰδικῶν λειτουργιῶν, ἀνήκοντες καὶ αὐτοὶ εἰς διάφορα ὑπουργεῖα. Ἐνταῦθα λόγον ποιησόμεθα μόνον περὶ τῆς τελευταίας ταύτης.

Εἶνε ἀναμφίλεκτον ὅτι μόνη πασῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἡ Γαλλία ἔχει τιμιωτάτην καὶ αὐστηροτάτην διοίκησιν. Ἐν οὐδεμιᾷ τάξει τῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς εὑρίσκονται οἱ μίσθαρνοι ἐκεῖνοι, οἱ τῷ παρατυχόντι πωλοῦντες τὴν ἑαυτῶν εὔνοιαν. Καὶ ὑπουργοὶ καὶ γενικοὶ διευθυνταὶ καὶ ἁπλούστατοι δασῶν ἐπιστάται καὶ ταχυδρομικοὶ ἢ τελωνειακοὶ ὑπάλληλοι, πάντες οὗτοι, μᾶλλον ἢ ἧττον ζηλωταὶ καὶ νομίμονες, ἐμπνέονται ὑπὸ τοῦ πρὸς τὰ κοινῇ συμφέροντα ἔρωτος καὶ

ἐκθύμως ἐκπληροῦσι τὰ ἑαυτῶν καθήκοντα. Εἰ δὲ καὶ πολλάκις ὑποχρεοῦνται νὰ ἐφορῶσιν εἰς τὴν τήρησιν καταθλιπτικῶν θεσμῶν, οὐχ ἧττον οὐδαμῶς ἐπιθυμοῦσι ν' ἀπαλλάσσωνται αὐτῶν, οὐδὲ μισθοῦνται πρὸς περιστολὴν τῶν θεσμῶν τούτων.

Πολλὰ δ' εἶνε τὰ αἴτια ταύτης τῆς περὶ τὴν διοίκησιν ἠθικῆς. Πρῶτον μὲν ὅτι οἱ δημόσιοι διοικηταὶ ἐν γένει ἐκλέγονται ἐκ τῶν πεπαιδευμένων· οὗτοι δ' οἱ πεπαιδευμένοι εἶνε, μεθ' ὅσα κἂν λέγωσιν οἱ πολλοί, τιμιώτεροι τῶν ἄλλων· ἔπειτα δ' ὅτι ἀπαιτοῦνται ἀπὸ τῶν προσερχομένων εἰς τὰς δημοσίας διοικήσεις ἐχέγγυα ἱκανότητος ἅμα καὶ τιμιότητος, ὧν ἡ στέρησις ἀπομακρύνει τοὺς πρώτους ἐρχομένους. Οἱ πεπαιδευμένοι ἀνάγκη ν' ἀποφοιτῶσιν εἰδικῶν σχολῶν, ὑφιστάμενοι δυσχερεῖς δοκιμασίας καὶ σπουδαῖα ποσὰ πρὸς φωτισμὸν αὐτῶν δαπανῶντες. Οἱ τυχαίως προσερχόμενοι ἀνάγκη νὰ παράσχωσι προκαταρκτικὰς ἐξετάσεις, ἐπὶ πλεῖστα ἔτη προεξασκούμενοι. Τὰ μὲν ὑποδεέστερα ὑπουργήματα ἐν γένει ἐπιτρέπονται παλαιοῖς εὐυπολήπτοις ἀξιωματικοῖς, οἵτινες, ἅμα εἰσερχόμενοι εἴς τινα διοίκησιν, εὑρίσκουσι παραδόσεις τιμιότητος, ἀφ' ὧν σπανίως ἀποπειρῶνται νὰ παρεκτραπῶσιν· ἡ δὲ μονιμότης καὶ ἡ περὶ μέλλοντος ἀσφάλεια τῶν δημοσίων θέσεων, ἀναδεικνύουσιν αὐτὰς λίαν περιζητήτους καὶ ἑπομένως παρέχουσι τὴν εὐκαιρίαν τοῦ ἐκλέγειν τοὺς τὰ μάλιστα ἀξίους ὑπαλλήλους.

Καὶ ὅμως δὲν πρέπει ν' ἀποκρύψωμεν ὅτι, ἀπό τινων ἐτῶν, αἱ τοιαῦται θέσεις ἐγκαταλείπονται ἢ μᾶλλον ἧκιστα θηρεύονται ὑπὸ τῶν δυναμένων κατέχειν αὐτάς. Ἡ ὑπερτίμησις τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων καὶ ἡ γενικὴ τῶν περὶ τὴν εὐζωΐαν ἐπαύξησις, ἀπέδειξαν ἀνεπαρκεῖς πλείστους ὅσους μισθούς· ἕνεκα δὲ τῶν ἀνεπαρκῶν τούτων μισθῶν μειοῦται κατὰ πολὺ ἡ ὑπόληψις, ἧς ποτὲ ἀπήλαυον οἱ ὑπάλληλοι καὶ διὰ τοῦτο φύσει ἀποφεύγουσι τὰ δημόσια ἔργα ὅσοι συναισθάνονται ὅτι δύνανται νὰ προκόψωσι δι' ἄλλου τρόπου. Καὶ πράγματι τίς ποτε δαπανᾷ ἵνα ὑποστῇ τὰς δοκιμασίας τῶν συναγωνισμῶν καὶ τῶν εἰδικῶν σχολείων, ὅταν ἐκεῖναι αἱ δαπάναι ἄγωσιν εἰς στάδιον, μὴ παρέχον τὰ περὶ τὸν βίον τῷ διατρέχοντι αὐτό; Οὗτος δ' ὁ κίνδυνος εἶνε σοβαρώτατος καὶ προσήκει ἀνυπερθέτως νὰ προλάβωμεν αὐτόν, ἐὰν μὴ θέλωμεν νὰ ἴδωμεν ταχεῖαν τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν κατάπτωσιν πασῶν τῶν διοικήσεων. Ἀλλ' εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐλαττοῦται οὐχὶ τὸ ποσόν, ἀλλὰ τὸ ποιὸν τῶν ὑποψηφίων· ἂν δ' ἐπὶ πολὺν χρόνον οὕτω διατελέσωσι τὰ ἡμέτερα πράγματα, τότε ἀνάγκη νὰ φοβηθῶμεν μὴ ἴδωμεν καὶ ἐν Γαλλίᾳ τὴν τῆς δωροδοκίας θλιβερὰν λύμην, ὑφ' ἧς κατατρύχεται ἥ τε Ῥωσσία καὶ ἡ ἐν Ἀμερικῇ ὁμοσπονδία. Ἡ λύμη αὕτη συνεπάγεται τὴν ἠθικὴν πάσης χώρας διαφθοράν, ἐξαχρειοῦσα τὸ δημόσιον φρόνημα, πάντα κράτιστον νόμον ἀνεμώλιον ἀποφαίνουσα καὶ πάσῃ προκοπῇ παρεμβάλλουσα προσκόμματα. Ἀλλὰ πρὸς αὔξησιν τῶν μισθῶν ἄνευ ἐπιβαρύνσεως τοῦ προϋπολογισμοῦ διὰ νέων ἐξόδων, ἀνάγκη ἐντελῶς νὰ μεταρρυθμίσωμεν τὸ ὅλον ἡμῶν διοικητικὸν σύστημα.

Τινὲς τῶν ἐγκριτωτάτων συγγραφέων, ἐν οἷς διαπρέπουσιν οἱ κ. κ. Βιδιέν, Βαχάρδ, Σιβιαλιάρδ, Βρολλί, ἐγνωμοδότησαν ν' ἀπαλλαγῶσι τοῦ κέντρου καὶ ν' ἀνασταθῶσιν αἱ ἐπαρχίαι. Οἱ συγγραφεῖς οὗτοι φρονοῦσι δηλ. ὅτι εἶνε μέγα τὸ χάσμα, τὸ μεταξὺ τῶν νομῶν καὶ τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας καὶ ὅτι συμφέρει νὰ ἑνωθῶσιν οἱ νομοὶ εἰς πλεῖστα συστήματα, ὧν ἡ διοίκησις νὰ ἐπιτρέπηται ἐπαρχιακῷ τινι συμβουλίῳ. Πρὸς ταῦτα ἐλπίζουσιν οἱ εἰρημένοι συγγραφεῖς ὅτι εὐρύτεραι διοικητικαὶ ἐκτάσεις ἐπιτρέπουσι τὸν σχηματισμὸν διανοητικῶν τινῶν κέντρων, ἀναπτύσσουσι καὶ προάγουσι ζτὸν ἐν τῇ χώρᾳ βίον καὶ δύνανται νὰ ἐπενέγκωσιν ἠθικήν τινα, τὰ μάλιστα εὐκταίαν τῇ Γαλλίᾳ, ἀποκέντρωσιν. Ἀναμιμνησκόμενοι δὲ τοῦ καιροῦ ἐκείνου, καθ' ὃν αἱ ἐπαρχιακαὶ συνελεύσεις πολλάκις ἐπεβαρύνοντο ὑπὸ τῶν γενικῶν συμφερόντων, ἀπούσης τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας, ἀπαιτοῦσι

πᾶσα ἐπαρχία νὰ εἶνε τρόπον τινὰ αὐτόνομος καὶ πᾶσα καθέδρα κέντρον διοικητικὸν τῶν ποικίλων κλάδων τῶν δημοσίων ἔργων.

Ἀλλ' οἱ συγγραφεῖς οὗτοι φαίνονται ἡμῖν πλανηθέντες μὲν ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν αὐτῶν ἀναμνήσεων, συγχύσαντες δὲ μετὰ τῶν δημοσίων τὰς τοπικὰς διοικήσεις. Ἡ σύγχυσις αὕτη δύναται σήμερον νὰ ἔχῃ θλιβερώτατα ἀποτελέσματα.

Καὶ ὄντως δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι τὰ δημόσια συμφέροντα σαφῶς ἀπὸ τῶν ἐπιτοπίων διακρίνονται, διότι ταῦτα μὲν ἀναφέρονται εἴς τινα ὡρισμένα μέρη, ἐκεῖνα δ' ἀφορῶσιν εἰς τὸ ἔθνος ὅλον. Τοῖς μὲν κατοίκοις δήμου τινὸς μόνοις αὐτοῖς διαφέρει ἡ ἀγαθὴ αὐτοῦ καὶ πεφωτισμένη διοίκησις· τοὐναντίον ὅμως πάντες οἱ πολῖται ἀπαιτοῦσι νὰ ὑπάρχῃ δημοσία ἀσφάλεια καὶ τακτικὴ νὰ γίνηται ἡ φορολογία.

Αἱ δημόσιαι διοικήσεις οὐ μόνον οὐδαμῶς σχετίζονται πρὸς τὴν τοπικήν, ἀλλὰ καὶ ἀπ' ἀλλήλων εἶνε ὅλως ἀνεξάρτητοι. Ἑκάστη αὐτῶν ἔχει ἰδίας ἀξιώσεις, ἰδίαν ἱεραρχίαν, ἴδιον κύκλον ἐνεργείας. Τὸ ἔργον τοῦ ἐφετείου δὲν ἔχει βεβαίως ὅσην καὶ ἡ μεραρχία ἐνεργείας ἔκτασιν· ἡ ταχυδρομικὴ λειτουργία εἶνε ὅλως διάφορος τῆς τῶν τελωνείων, ἡ δ' ἀνέγερσις ἀκαδημίας ἐν πόλει, στερουμένῃ ἀκροατῶν, εἶνε τόσον ἀνωφελής, ὅσον καὶ ἡ δασονομικὴ ἐπιστασία ἐν χώρᾳ, ἀμοιρούσῃ δασῶν. Πᾶσαι αὗται αἱ διοικήσεις προσήκει νὰ ὀργανίζωνται οὐχ ἵνα ἐπέλθῃ ἡ ὑπὲρ ἧς ἰσχυρίζονται ἠθικὴ ἀποκέντρωσις, ἡ οὐδένα ἔχουσα ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ ἀποχρῶντα λόγον ὑπάρξεως, ἀλλ' ἵνα χορηγῶνται ἐκεῖναι αἱ ἐκδουλεύσεις, πρὸς παραχώρησιν τῶν ὁποίων ἐθεσπίσθησαν αἱ περὶ οὗ ὁ λόγος διοικήσεις.

Πρῶτον λυτέον πρόβλημα εἶνε ἡ εὕρεσις ἐκείνων τῶν διοικήσεων, αἵτινες πράγματι ἀπαιτοῦνται ὑπὲρ τῶν δημοσίων ἀναγκῶν καὶ πρώτη μεταρρύθμισις τὸ ἐξαφανίσαι τὰς μὴ πρὸς τοῦτο καταλλήλους. Αὕτη ὅμως ἡ μεταρρύθμισις δὲν δύναται νὰ χαραχθῇ ἔν τισι γραμμαῖς, οὐδ' ἔν τισι σελίσι. Ἀπαιτοῦνται μεγάλοι τόμοι ἵν' ἀποδειχθῇ ἀναγκαία ἢ μὴ ἡ τήρησις τῆς διοικητικῆς δικαιοδοσίας, ἡ ἀπόλυτος περὶ τὸ διδάσκειν ἐλευθερία, ἡ διατήρησις τοῦ μονοπωλίου τῆς πυρίτιδος καὶ τοῦ καπνοῦ, ἡ ἐπιβολὴ ἑνὸς καὶ μόνου φόρου καὶ ἐν γένει ἵνα ἐπιθεωρήσωμεν ἕκαστον τροχὸν τῆς διοικητικῆς ὀργανώσεως καὶ ἀνερευνήσωμεν ἂν εἶνε δυνατὸν τὸ παραλιπεῖν ἢ ἀντικαταστῆσαι αὐτὸν δι' ἄλλου ἁπλουστέρου, μηδαμῶς παρακωλυομένης τῆς κινήσεως τῆς ὅλης μηχανῆς. Ἡμεῖς ἐνταῦθα ἀρκούμεθα ὑποδεικνύντες τὸ κατεπείγον τῆς τοιαύτης ἐρεύνης, ἣν μόναι αἱ δημόσιαι ἀρχαὶ δύνανται ν' ἀναλάβωσι.

Ὁρίσαντες τὰς τηρητέας διοικήσεις, ὀφείλουσιν οἱ κυβερνῶντες καὶ νὰ κατατάττωσιν αὐτάς. Τινὲς μὲν αὐτῶν σκοποῦσι νὰ ὑπηρετῶσι τὸ δημόσιον, τινὲς δέ, οἰκονομικὸν θηρεύουσαι συμφέρον, ὁρίζονται πρὸς πλουτισμὸν τοῦ δημοσίου ταμιείου. Αἱ πρῶται ἀνάγονται εἰς τὰ διάφορα ὑπουργεῖα, αἱ δεύτεραι ἀνήκουσι τῷ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν. Αἱ δὲ μικτὸν ἔχουσαι τὸν χαρακτῆρα διοικήσεις, δηλ. ὅσαι, ἐξυπηρετοῦσαι τὸ δημόσιον, εἶνε σύναμα καὶ προσοδοφόροι, προσήκει νὰ κατατάσσωνται κατὰ τὸν ὑπερισχύοντα χαρακτῆρα. Τὸ κράτος λ.χ., ἀναλαμβάνον μόνον αὐτὸ τὴν παρασκευὴν καπνοῦ, σκοπεῖ οὐχὶ πῶς νὰ ἐπαρκέσῃ κοινωνικῇ τινι ἀνάγκῃ, ἣν καὶ οἱ ἰδιῶται κάλλιστα δύνανται νὰ θεραπεύσωσιν, ἀλλὰ πῶς νὰ εἰσπράττῃ τὰ ὑπὸ τῆς παρασκευῆς τοῦ καπνοῦ χορηγούμενα χρήματα· διὰ ταῦτα ἡ διοίκησις ἐκείνη, εἰς ἣν ἐπετράπη ἡ περὶ καπνοῦ φροντίς, ἀνάγκη νὰ ὑπόκηται τῷ ὑπουργείῳ τῶν οἰκονομικῶν. Ταὐτὰ ῥητέον καὶ περὶ τῆς τῶν τελωνείων διοικήσεως· ἡ διοίκησις αὕτη, ὅταν μὲν ὁρισμένως σκοπῇ τὴν τῆς ἐθνικῆς βιομηχανίας προστασίαν, ἀνάγκη ν' ἀναφέρηται πρὸς τὸ ὑπουργεῖον τοῦ ἐμπορίου, ὅταν δ' ὑπολαμβάνηται ὡς ἁπλῆ ταμιακὴ διοίκησις τότε ἀνήκει εἰς τὸ τῶν οἰκονομικῶν. Καὶ ἄλλαι μὲν εἶνε αἱ διευθύνουσαι αὐτὴν ἀρχαί, ὁπόταν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τῶν ὑπουργείων τού-

των, ἄλλαι δ' ὑπόταν ὑπὸ τοῦ ἑτέρου. Ἀντιθέτως πρὸς ταῦτα, ἡ τῶν δασῶν διοίκησις εἴπερ τις καὶ ἄλλη προώρισται νὰ παράσχῃ ἄλλας ἐκδουλεύσεις καὶ οὐχὶ οἰκονομικάς, δικαίως δὲ μετήνεγκον αὐτὴν εἰς τὸ τῆς γεωργίας ὑπουργεῖον.

Μεγάλη ἀναγκαία ἁπλοποίησις εἶνε τὸ συνενῶσαι τὴν λειτουργίαν τῶν χωρικῶν δρόμων μετὰ τῆς τῶν ἐθνικῶν ὁδῶν· ἡ πρώτη ἐξήρτηται ἀπὸ τοῦ τῶν ἐσωτερικῶν, ἡ δευτέρα ἀπὸ τοῦ τῶν δημοσίων ἔργων ὑπουργείου. Ἅπασα ἡ Γαλλία διατέμνεται σήμερον ὑπὸ σιδηροδρόμων καὶ διὰ τοῦτο ἡ παλαιὰ διαίρεσις τῶν δημοσίων ἀγυιῶν εἰς ἐθνικὰς καὶ νομαρχιακὰς ὁδοὺς καὶ εἰς δρόμους μείζονος, μέσης, καὶ ἐλάσσονος συγκοινωνίας, οὐδένα ἔχει λόγον ὑπάρξεως· διότι πᾶσαι αὗται αἱ λεωφόροι, οἱοσδήποτε κἂν εἶνε ὁ προορισμὸς αὐτῶν, χρησιμεύουσι μόνον νὰ ἄγωσιν εἰς τὸν ἐγγύτατον ὅρμον τὰ δι' αὐτῶν διαβαίνοντα πλήθη· πολλάκις δὲ διέρχονται πολλῷ πλείονες διαβάται διὰ τοῦ δεινος χωρικοῦ δρόμου ἢ διὰ μεγίστου τινὸς κλάδου ἐθνικῆς ὁδοῦ. Ὥστε ἐκ τῆς εἰρημένης συνενώσεως ἀμφοτέρων τῶν λειτουργιῶν θέλει πηγάσει, ἐκτὸς μεγίστης οἰκονομίας, περισσοτέρα ἐν τῇ νομοθεσίᾳ ἑνότης καὶ ἴσως ἐπαισθητὴ βελτίωσις τῆς ἀνὰ τὴν χώραν κυκλοφορίας.

Μετὰ τὴν τοιαύτην κατάταξιν τῶν διοικήσεων, ἀνάγκη νὰ ὁρίζηται ἀσφαλῶς ἡ τῶν ἔργων αὐτῶν διεξαγωγή. Πρωτίστη καὶ τὰ μάλιστα ἐπείγουσα μεταρρύθμισις εἶνε ἡ ἀπόλυτος ἀπελευθέρωσις τῶν δημοσίων ἔργων ἀπὸ τοῦ ἐλέγχου καὶ τῆς ἐπηρείας τῶν τοπικῶν διοικήσεων, πρὸς τὰς ὁποίας οὐδὲν ἔχουσι κοινόν. Αἱ τοπικαὶ ἀρχαί, ἰδίᾳ δ' οἱ νομάρχαι, δὲν πρέπει νὰ ἐπεμβαίνωσιν εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα, ἀληθῶς εἰπεῖν, οὔτε εἰς τὴν ἁρμοδιότητα, οὔτε εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ὑπάγονται.

Ἂν ἡ τῶν φόρων εἰσπραξις καὶ ἡ προκαταρκτικὴ διδασκαλία εἶνε ἀντικείμενα δημοσίας τάξεως, διατί οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι ἐπεμβαίνουσιν εἰς τὸν διορισμὸν διδασκάλων τε καὶ παιδαγωγῶν; Ἀφοῦ ὑπάρχει ἰδία τάξις ἀνδρῶν ἐπὶ τῶν γεφυρῶν καὶ δρόμων, πρὸς τί γνωμοδοτοῦσι ἐν πάσαις ταῖς περὶ τῆς δημοσίας κυκλοφορίας συζητήσεσι; Ἀφοῦ ἡ προστασία ἀτόμου τε καὶ ἰδιοκτησίας ὑπάγεται εἰς τὴν ἁρμοδιότητα τοῦ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργείου, διατί οἱ ὑπαστυνόμοι, οἱ ἀγροφύλακες, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ χωροφύλακες ἐξαρτῶνται ἀπὸ τῶν δημάρχων καὶ ὑποδιοικητῶν.

Πάντοτε, καὶ μόνον διότι ἀναβάλλει τὴν τῶν πραγμάτων πρόοδον, ὑπῆρξε βλαβερὰ ἡ ὑπαγωγὴ αὕτη τῶν δημοσίων διοικήσεων εἰς τὴν νομαρχιακὴν ἐξουσίαν. Εἶνε δὲ καὶ πολλάκις καταστρεπτική, διότι παρεμβάλλει τὰ πολιτικὰ εἰς ὅσα πρέπει νὰ εἶνε ἀπολύτως ἀλλότρια τῶν πολιτικῶν.

Τὰ τῶν νομαρχῶν καθήκοντα, περιλαμβάνοντα, μετὰ τῆς διαχειρίσεως τῶν δημοτικῶν καὶ νομαρχιακῶν συμφερόντων, τὴν ἀνακήρυξιν τῶν νόμων, τὴν στρατολογίαν, τὰς ἐκλογικὰς ἐργασίας κτλ., ἔσχον μέχρι τοῦδε πολιτικόν τινα χαρακτῆρα, οὗ ἡ ἄρσις εἶνε τὰ μάλιστα εὐκταία· διότι οὐδὲν ἄλλο ὑποσκάπτει περισσότερον τὴν ἠθικὴν τοῦ λαοῦ ἢ τὸ ἐμπνέειν αὐτῷ ὅτι αἱ ἀποφάσεις γίνονται μᾶλλον δι' ἀτομικῶν σκέψεων, ἢ διὰ τῆς ὑγιοῦς τῶν συμφερόντων αὐτῶν ἐκτιμήσεως.

(Ἀκολουθεῖ.)

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΡΕΖΟ.

Τὸ Κρεζὸ δὲν εἶναι μόνον ἡ μεγαλειτέρα μεταλλουργικὴ ἐπιχείρησις ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἡ ποικιλοτέρα. Περιλαμβάνει ἀνθρακωρυχεῖα, ὑψηλὰς καμίνους διὰ τὴν τῆξιν τοῦ σιδήρου, ἐργοστάσια σιδήρου καὶ χάλυβος καὶ καταστήματα ἐν οἷς κατασκευάζονται πάντα τὰ μεταλλικὰ εἴδη ἀπὸ τοῦ μικροτάτου μέχρι τοῦ ὀγκωδεστάτου, ὡς ἐπίσης ὑελοποιεῖα ἢ ἐργοστάσια δυσαναλύτων πλίνθων. Ἀριστερόθεν ἐντὸς τῆς ἀχανοῦς, δύναταί τις εἰ-

πεῖν, ἐκτάσεως τῶν ἐργοστασίων τούτων εἶναι τὰ ῥρέατα ἐξ ὧν ἐξάγουσι κατ' ἔτος 150—200,000 τόννους γαιανθράκων, οἵτινες οὐχ ἧττον δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὴν ἐνιαυσίαν κατανάλωσιν τῶν ἐργοστασίων, καταναλισκόντων κατ' ἔτος 600,000 τόννους ἐπὶ πλέον δὲ 165,000 τόννους κόκ. Τὸ περιπλέον τοῦτο τὸ Κρεζὸ λαμβάνει ἐξ ἄλλων ἀνθρακωρυχείων του κειμένων ἐν τοῖς διαμερίσμασι Σαὸν καὶ Λοὰρ, Νιέβρ Λοάρ. Ὅλα ταῦτα τὰ ἀνθρακωρυχεῖα ἀπασχολοῦσι πεντακισχιλίους ἐργάτας. Ὁμοίως τὸ Κρεζὸ εἶναι κύριον μεταλλείων σιδήρου, ἐξ ὧν μεταχειρίζεται κατ' ἔτος 400,000 τόννων. Ἐργάζονται δὲ ἐν αὐτοῖς δισχίλιοι ἐργάται.

Ἐνώπιον τῶν ῥρεάτων τῶν μεταλλείων ἐκτείνονται τὰ ἐργοστάσια ἐν οἷς τὸ ἔτος τοῦτο κατεσκεύασαν, ὑπολογιζομένων εἰς βάρος 25 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα σιδηροδρομικῶν καὶ λοιπῶν κινητικῶν μηχανῶν, γεφυρῶν, ἀτμοκινήτων μηχανῶν, τηλεβόλων, θωράκων πλοίων καὶ ἐν γένει παντὸς εἴδους μηχανημάτων. Τὰ μηχανικὰ ἐργαλεῖα τῶν καταστημάτων τούτων ἀναβαίνουσιν εἰς ἓν ἑκατομμύριον· ἀπασχολοῦσι 2,700 ἐργάτας ἔχοντας μισθοὺς καλοὺς καὶ ἀποτελοῦντας διὰ τῆς εὐφυΐας των καὶ τῆς μαθήσεως τὴν ἐκλεκτοτέραν μερίδα τῶν κατοίκων τοῦ Κρενσότ.

Πέριξ τῶν ἐργοστασίων κεῖται σειρὰ ὑψηλῶν καμίνων αἵτινες παράγουσι 155,000 τόννους τετηγμένου σιδήρου, δύνανται δὲ νὰ φθάσωσι καὶ μέχρι 200,000 ἀπασχολοῦσι δὲ 735 ἄνδρας.

Ἐν τῷ μέσῳ καὶ πρὸς δεξιὰ ἐκτείνονται τὰ ἐργοστάσια τοῦ χάλυβος ἅτινα ἀπασχολοῦσι 800 ἐργάτας καὶ παράγουσι 126,000 τόννους σιδήρου καὶ χάλυβος· δύνανται δὲ νὰ παράγωσιν ἐν πλήρῃ ἐργασίᾳ 160,000. Τέλος ἐντελῶς πρὸς δεξιὰ κεῖται τὸ μέγα ἐργοστάσιον ἀποσχολοῦν 2,610 ἐργάτας καὶ ἔχον 58 αἰωρουμένας σφύρας.

Τὸ σύνολον τῶν ἐργοστασίων περιλαμβάνει 423 ἑκτάρια· οἱ ἐργάται ὑπερβαίνουσι τὰς 15,000, βοηθοῦνται δὲ ὑπὸ 281 μηχανῶν ἀτμοκινήτων περιλαμβανουσῶν ἐν ὅλῳ 13 χιλ. 400 ἵππων δύναμιν. Τέλος δὲ σιδηρόδρομος ἐκτάσεως 300 χιλιομέτρων ἑνόνει τὰ ἐργοστάσια ταῦτα ἔχων 1,500 εἰδικῶς κατεσκευασμένας ἁμάξας καὶ 27 μηχανάς. Οὐδὲ δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς λεπτομερείας τοῦ καταστήματος τούτου, ἰδίως εἰς τὴν λεπτότητα ἥτις ἀπαιτεῖται πρὸς κατασκευὴν τῶν ἑκατοντάδων τῆς παραλλαγῆς τοῦ χάλυβος ἡ ὁποία μόνον πρὸς τὴν ἀκρίβειαν φαρμακοποιοῦ μετροῦντος τὰς σταγόνας φαρμάκου δύναται νὰ παραβληθῇ.

Τὸ μέγα τοῦτο κατάστημα διεκρίνετο ἐν τῇ παρισινῇ ἐκθέσει δι' εἰδικοῦ περιπτέρου, ἐστερημένου ἀρχιτεκτονικῶν καλλονῶν αἵτινες ἤθελον σμικρύνει τρόπον τινὰ τὸν βαρύν του ὄγκον καὶ μόλις κεκοσμημένου διὰ σοβαρῶν τεμαχίων ὀρειχάλκου· τὸ περίπτερον τοῦτο ἀντιτιθέμενον πρὸς τὰ πέριξ αὐτοῦ ἐλαφρότερα δεικνύει τὴν ἰσχύν. Ἐντὸς αὐτοῦ εἵλκυε τὴν προσοχὴν μέγα ἐξ ὀρειχάλκου ἄγαλμα παριστῶν τὸν Εὐγένειον Σνάϊδερ ἄλλοτε πρόεδρον τοῦ νομοθετικοῦ σώματος τῆς αὐτοκρατορίας, ὅστις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ κύριος θεμελιωτὴς τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐργοστασίων τοῦ Κρεζό.

Ἐνώπιον τῆς θύρας ἐφαίνετο τόξον ἰσχυρὸν καὶ χαμηλὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὑπῆρχεν ὑψηλὸς πύργος· εἶναι ἡ περίφημος αἰωρουμένη σφύρα βάρους 80,000 χιλιογράμμων, ἥτις μέχρις οὗ τὸ κατάστημα Κρούπ, ὡς σκοπεῖ, κατασκευάσῃ μεγαλειτέραν, μένει ἡ βασίλισσα τῶν ἐπὶ γῆς σφυρῶν. Οὐχ ἧττον ἡ ἐν τῷ περιπτέρῳ φαινομένη αὕτη σφύρα εἶνε μόνον ἐκ ξύλου ὁμοίωμα τῆς πραγματικῆς, καθ' ὅσον αὕτη ἐὰν μετεφέρετο ἀπῄτει κατασκεύασμα, ὅπερ μετὰ τοῦ βάρους αὐτῆς ἀντιστοίχει πρὸς τὸ βάρος ἑκατὸν τριάκοντα πρώτης δυνάμεως σιδηροδρομικῶν ἁμαξῶν.

Ἡ αἰωρουμένη αὕτη σφύρα χρησιμεύει εἰς τὴν κατεργασίαν παμμεγίστων ὄγκων σιδήρου καὶ χάλυβος τῶν ὁποίων τὸ μονοπώλιον τὸ κατάστημα Κρεζὸ συμμερίζεται μετὰ τοῦ

καταστήματος Κρούπ ἐφ' ὅλης τῆς Εὐρώπης. Ἡ σφύρα ἤδη ἵσταται ὑπεράνω τοῦ κατεργασθησομένου μετάλλου 5 μέτρα καὶ καταπίπτει ἐπ' αὐτοῦ εἴτε ἀποτόμως εἴτε κατὰ διαστήματα κατὰ τὴν ἀνάγκην ἐκπέμπουσα ἐκ τοῦ πεπυρακτωμένου καὶ κατεργαζομένου ἀντικειμένου ὁλόκληρον βροχὴν σπινθήρων.

Ἡ τοποθέτησις τῆς παμμεγίστου ταύτης σφύρας ἀπήτησε τὴν κατασκευὴν εἰδικοῦ καταστήματος μήκους 50 καὶ πλάτους 35 μέτρων· 4 μεγάλοι κλίβανοι, ἐν οἷς ἠδύναντο νὰ χωρέσωσι πολλαὶ τῶν μεγίστων αἰθουσῶν, θερμαινόμενοι δι' ἀερίου, προετοιμάζουσι τοὺς κατεργασθησομένους ὄγκους καὶ 4 μηχαναί, ἐξ ὧν ἡ μία δύναται νὰ ὑψώσῃ βάρος 160 χιλ· χιλιογράμμων, κινοῦσι αὐτοὺς εἰσάγουσαι καὶ ἐξάγουσαι ἐκ τοῦ κλιβάνου καὶ τοποθετοῦσαι κατὰ τὴν ἀνάγκην πρὸ τῆς σφύρας.

Τὸ κατάστημα Κρεζὸ ἐκθέτει ἐν τῷ αὐτῷ περιπτέρῳ περιστροφικῶς κινούμενον κλίβανον χρησιμεύοντα πρὸς καθαρισμὸν τοῦ σιδήρου διὰ τῆς καύσεως τοῦ ἐν αὐτῷ ἄνθρακος. Μέχρι τοῦδε τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐξετέλουν ἐργάται διὰ μεγάλων σιδηρῶν ῥάβδων, ὅπερ ἕνεκεν τῆς μεγάλης θερμότητος τοῦ κλιβάνου ἦν ἐπιπονώτατον· ἤδη τὸ κατάστημα Κρεζὸ διὰ τοῦ ἐκτιθεμένου ὑποδείγματος τοῦ περιστροφικῶς κινουμένου κλιβάνου οὗ ἡ κίνησις εἶναι ἀσφαλισμένη δι' ἐπιτηδείων μηχανισμῶν μὲ ὅλην τὴν μεγίστην ἐν τοῖς περιστρεφομένοις ἄκροις ἀναπτυσσομένην θερμότητα, κατώρθωσε τὴν διὰ μηχανισμοῦ ἐκτέλεσιν τῆς ἐργασίας ταύτης.

Τὸ αὐτὸ κατάστημα ἐκθέτει ξύλινον ὁμοίωμα ὄγκου χαλυβδίνου 120,000 χιλιογράμμων, ὅντινα δὲν ἠδύνατο νὰ μεταφέρῃ ἐν τῇ ἐκθέσει καὶ διὰ τὴν κατεργασίαν τοῦ ὁποίου δὲν ἀρκεῖ ἡ ἄνω περιγραφεῖσα κολοσσαία σφύρα.

Ἐπίσης ἐκθέτει πλάτος θώρακος πλοίου τῶν 65,000 χιλιογράμμων ἅτις εἶναι ἀδιαπέραστος καὶ ὑπὸ τῶν νεωτάτων τηλεβόλων. Ἡ πλὰξ αὕτη ἔχει πάχος 80 ἑκατομέτρων καὶ εἶναι ἐξ ἐκείνων ἅτινας τὸ κατάστημα Κρεζὸ προσήγαγε ἐν τοῖς πειράμασι τῆς Σπέτσιας.] Εἰς τὰ πειράματα ταῦτα συνηγωνίσθησαν ὅλα τὰ τοιούτου εἴδους καταστήματα, μόνον δὲ αἱ τοῦ Κρενσὸτ πλάκες ἀντέσχον. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ὀφείλεται βεβαίως εἰς τὸν τρόπον τῆς κατασκευῆς δι' οὗ ἐνδυναμοῦται τὸ μέταλλον, ὅντινα ὅμως τὸ κατάστημα Κρενσὸτ τηρεῖ μυστικόν.

Αἱ συλλογαὶ τοῦ καταστήματος Κρεζὸ ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ εἰσὶ πλουσιώταται. Ἰδίως ἀξιοσημείωτον εἶναι μηχά ημά τι τοποθετημένον ἐπὶ 24 τροχῶν χρήσιμον εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν τηλεβόλων τῶν 100—120 τόνων, ἔχον μῆκος 31 1)2 μέτρων. Ἐπίσης θαυμαστὴ εἶναι μηχανὴ δυνάμεως 2,640 ἵππων προωρισμένη δι' ἀτμοκίνητον γαλλικὸν τῆς ταχυδρομικῆς μεταξὺ Τουλὼν καὶ Κίνας ὑπηρεσίας· ἡ μηχανὴ αὕτη θέλει τῷ δίδει ταχύτητα 15 ναυτικῶν μιλλίων καθ' ἑκάστην ὥραν. Μεταξὺ τῶν γεφυρῶν ὡραιοτάτη εἶναι ἡ πρὸς τὴν Βιέννην γέφυρα τοῦ Δουνάβεως μήκους 331 μέτρων ἐπὶ τεσσάρων ἀψίδων. Ὡσαύτως δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ μηχανὴ ἐξαγωγῆς ἐκ ῥέατος ἀνθρακωρυχείου 1,000 μέτρων βάθους.

Ἐν τῇ γιγαντιαίᾳ ταύτῃ ἀναπτύξει τῶν ἔργων, τὸ κατάστημα Κρεζὸ δὲν ἐλησμόνησε ἀλλὰ τούναντίον ἔχει ἐγκατεστημένον ὁλόκληρον σύστημα ἐργατικῆς ἐκπαιδεύσεως.

(Ἐκ τῶν *Νέων Ἰδεῶν*).

Ὁ τροχὸς τοῦ βίου εἶνε στιλπνός, μεταβάλλων ἐνίοτε χρώματα καθ' ἣν λαμβάνει θέσιν πρὸς τὸ φῶς

Ὑπομονή, ζωὴ τῆς ψυχῆς· ἐλπίς, ὑγιεία τῆς ζωῆς ταύτης· ἀνυπομονησία θάνατος, ἀπελπισμός, κόλασις.

Ὁ θέλων νὰ προφυλάσσηται ἀπὸ τῶν κλεπτῶν ὀφείλει τὰ παράθυρα μᾶλλον ἢ τὰς θύρας νὰ κλείῃ ἀσφαλῶς.

ΟΥΜΒΕΡΤΩΣ Β'.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΑΣ.

Α'.

Ὄχι, δὲν εἶναι Ἰταλὸς ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος
Δὲν ἐγεννήθη—ψεύδονται—ὅπου ἀνθεῖ ὁ κρῖνος
Κ'ἐρωτικῶς συμπλέκεται ἡ δάφνη καὶ τὸ ῥόδον·
Ὄχι· δὲν εἶναι Ἰταλὸς ὁ νόθος τῶν τριόδων!
Μήτηρ ἐκείνου Ἰταλίς; τοιοῦτος δολοφόνος
Γεννᾶτ' ἐκ γυναικὸς ποτὲ, ἀνθρώπου εἶναι γόνος;
Μητέρα ποίαν δύναται ἐπὶ τῆς γῆς νὰ δείξῃ,
Ὅστις τὸν σκύμνον ἤθελε τοῦ Βίκτωρος νὰ πλήξῃ;
Τοῦ Βίκτωρος, ὁ ἀσεβὴς, τοῦ Βίκτωρος, τὸ τέρας·
Ἄ, ὄχι· ἀλλαχοῦ τὸ φῶς θὰ εἶδε τῆς ἡμέρας...
Ἐκεῖ ὅπου τῆς Ἀφρικῆς ἐγκυμονοῦν τὰ στήθη
Τὴν λύσσαν καὶ τὴν ἔχιδναν, ἐκεῖνος ἐγεννήθη·
Ἡ πέραν, εἰς τὸ ἔρεβος τῶν Πόλων καὶ τὸ ψῦχος,
Ὅπου ζωῆς δὲν ἤχησεν οὐδεὶς ἀκόμα ἦχος
Εὑρέθη αἴφνης· μήτε·
Ἡ ζοφερὰ πατρὶς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς δὲν κεῖται.
Ἐκ τοῦ ἀγνώστου ἔρχεται· ἀμήτωρ, πάντη μόνος.
Δὲν ἔχει ἐθνικότητα ποτὲ ὁ δολοφόνος!
Ἐκεῖνος Ἰταλός; ποτέ· οὐδ' ἄνθρωπος ἀκόμα·
Τίς εἶναι δὲν θὰ δυνηθῇ κἀνὲν νὰ εἴπῃ στόμα.
Ὄφις συρίζων ἐν κρυπτῷ, βωβὸς ὁ δολοφόνος,
Ἕρπει ὡς ὁ προπάτωρ του εἰς τὴν σκοτίαν μόνος·
Εἰς πᾶσαν τῆς ζωῆς Ἐδὲμ σιωπηλὸς βαδίζει,
Φθόνος καὶ μῖσος τὴν ὁδὸν τοῦ τέρατος φωτίζει...
Ὅπου σταθῇ, ἀκούεται κραυγὴ, ἀνοίγει μνῆμα·
Τὸν θάνατον ἔχει ἐμπρὸς, ὀπίσω του τὸ κρῖμα!

Β'.

Ὦ Βροῦτε, ὅταν ὕψωσες τυραννοκτόνον χεῖρα,
Κ'ἐσχίσθη ἡ ἀπέραντος τοῦ Καίσαρος πορφύρα,
Δὲν ἤξευρες, τὴν ἱερὰν δωρῶν ἐλευθερίαν,
Πῶς ἔτι ἐξευγένιζες καὶ τὴν δολοφονίαν...
Εἰς τὰ μεγάλα ἴχνη σου ἂν εἶχες προγνωρίσει
Ὅτι καὶ ὄφεις ἤθελον καὶ μύρμηκες πατήσει,
Ὦ, δὲν θὰ σὲ ἐλάμπρυνε κ' ἠμαύρονε συγχρόνως,
Ἑνὸς μεγάλου θύματος ὁ μέγας ποτὲ φόνος!
Εἰς θαλασσῶν θὰ ἔῤῥιπτες τὸ ξῖφος μαῦρα βάθη·
Ἄλλο τὸ ἐγχειρίδιον καὶ ἄλλο Βρούτου σπάθη...
Καὶ ὅμως καὶ Ἁρμόδιον καὶ Βροῦτον ὑποπτεύω,
Καὶ μόνον τὸν Θρασύβουλον πιστεύω καὶ λατρεύω·
Θέλω τὸ ξῖφος ὑπὸ φῶς καὶ ὄχ' ὑπὸ μυρσίνην·
Θέλω τὴν μάχην φανερὰν, τὴν μῆνιν θέλω μῆνιν·
Ἱκέτης νὰ προσέρχωμαι εἰς τὸν ἐχθρὸν δὲν θέλω,
Καθ'ἣν στιγμὴν ἀνύποπτον νὰ τὸν κτυπήσω μέλλω.
Δὲν θέλω νὰ τὸν μειδιῶ καὶ νὰ τὸν ἀποκτείνω·
Μισῶ πᾶν ὅ,τι κρύπτεται καὶ ἄνανδρον τὸ κρίνω·
Μακρὰν τὸ ἐγχειρίδιον τοῦ σκότους καὶ τῆς λύσσης·
Τὸ ξῖφος θέλω τὸ γυμνὸν νὰ θραύῃ τὰς ἁλύσσεις!
. . . . . .

Γ'.

Ὅλα τὰ χείλη ἂς κλεισθοῦν· ἂς μὴ λαλήσῃ στόμα
Διὰ τὸ μέγα ἔγκλημα· τῆς ἱστορίας τ'ὄμμα
Ἂς μὴ ἰδῇ τὴν μυσαρὰν αὐτὴν δολοφονίαν·
Τοιαῦται πράξεις ῥίπτονται εἰς λήθην αἰωνίαν!
Εἰς πάντα ἐπιθάνατον εἰπέτε νὰ σιγήσῃ,
Ὁπόταν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν Βίκτωρ' ἀπαντήσῃ...
Ποτὲ ὁ ἱερὸς νεκρὸς ἐκεῖνος νὰ μὴ μάθῃ,
Πῶς τὸν Οὐμβέρτον ἔπληξεν, οὐχὶ πολέμου σπάθη
Ἀλλὰ στιλέτον...κἂν αὐτὸ ἐκεῖ ἂς μὴ γνωρίσῃ,
Πῶς Ἰταλὸς ἠθέλησε τὸ αἷμα του νὰ χύσῃ.....
Καὶ ποῖον αἷμα, οὐρανέ, τοῦ Βίκτωρος τὸ αἷμα,
Τὴν ἀλουργίδα τοῦ λαοῦ...Ἐκείνου ὅπου μόνος,
Ἐντὸς τῆς Ῥώμης ἔῤῥιψε τὸ εὐγενές του στέμμα,
Καὶ τὸ ἀνέλαβε πεσὸν ἐπ'ἀνθρωποῦ ὀαφνῶνος!
Τοιοῦτον αἷμα ἤθελεν ὁ δύστηνος ἐκεῖνος·
Καὶ λέγουν, εἰς τὸ ἔδαφος ὅπου αὐτὸ ἐχύθη,
Ἤνθησε ῥόδον ἐρυθρὸν καὶ χιονώδης κρῖνος,
Κἀμμία νὰ ἐκπλύνῃ χεὶρ αὐτὸ δὲν ἠδυνήθη...
Μένει ὁ τόπος ἐρυθρός· ἡ γῆ βοᾷ ἐκείνη
Ναί, Σαίξπηρ· οὐδ' ὠκεανὸς τὸ αἷμα δὲν ἐκπλύνει!

Δ'.

Ὦ σὺ, ὅστις τὸ αἷμ'αὐτὸ νὰ χύσῃς ἠδυνήθης·
Εἰπὲ, τίς δαίμων σ'ὤθησε καὶ πῶς ἀπεπλανήθης;
Τί εἶχες κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν ζοφώδη,
Κ'ἔχυσε λάμψιν τ'ὄμμα σου τοσοῦτον αἱματώδη;
Τοσαύτην ἔχθραν φλογερὰν καὶ μῖσος παγετῶδες,
Ἐμπνέει τοῦ Ἐμμανουὴλ τὸ αἷμα τὸ εὐῶδες;.....
Στιλέτου ἦσαν ἄξια ἑνὸς Οὐμβέρτου στήθη,
Κ'εἰς τὴν πρωΐαν του ὡς νὺξ τὸ μῖσός σου ἐχύθη;
Δὲν ἔχεις τί ν'ἀποκριθῇς· ὦ, ἕνα εὗρε λόγον,
Κ'εἰπὲ, ψυχὴ ἀλλόκοτος, εἰπὲ, ζοφώδες πνεῦμα,
Μίαν μορφὴν, ἓν αἴτιον, μυθώδη τινὰ ψόγον·
Πᾶν ὅ,τι θέλεις· ἕνωσε τὸ ἔγκλημα μὲ ψεῦμα...
Τῶν βασιλέων θὰ εἰπῇς ὅτι ἐχθρὸς καλεῖται.
Σὺ δημοκρατικώτερος τοῦ Γαριβάλδου εἶσαι;....
Ὦ, ἄλλο ἔχουν οἱ ἐχθροὶ τῶν βασιλέων βλέμμα·
Ὅσοι πρὸς στέμμα μάχονται ἐντὸς των ἔχουν στέμμα.
Ὄχι, δὲν ἐγεννήθης σὺ ἐχθρὸς τῶν ἡγεμόνων·
Μήτε κακός... ταλαίπωρε· παράῤῥων εἶσαι μόνον.
Οἴμοι, τὸ πένθος ἔφερε τὸ ἅγιον ἀκόμα,
Ἐκεῖνο, ὅπερ ἅπασα ἐνδύθ' ἡ Ἰταλία,
Ἀκόμα εἶχε δάκρυα τὸ υἱϊκόν Του ὄμμα,
Καὶ τοῦ λαοῦ Του ἤθελε τὸ θέλπος ἡ καρδία,

Ὁπότε ξΐφος κατ'αὐτοῦ ἄγνωμον ἐκινήθη.

Ὦ, πῶς σ'ὑπήκουσεν, ὦ, πῶς νὰ πλήξῃ ἠδυνήθη!
Ἐλέους εἶσαι ἄξιος, ταλαίπωρε, καὶ θρήνων·
Ὀργὴν δὲν φέρ' ἡ πρᾶξίς σου, ἐμπνέει βδελυγμίαν
Ἀλλ'ὄχι μῖσος· ἔπληξεν ἡ χεὶρ μόνον ἐκεῖνον·
Δὲν εἶχες φῶς...ἐκτύπησες τυφλῶς εἰς τὴν σκοτίαν.
Ὦ, ἂν οὐδὲ ὠκεανὸς τὸ αἷμα δὲν ἐκπλύνῃ,
Νὰ τὸ ἐκπλύνῃς δύνασαι μ'ἓν δάκρυ μετανοίας.
Καὶ ὁ ῥαπίσας τὸν Χριστὸν κατόπιν ἂν ἐθρήνει,
Κ'εἰς τοῦτον θὰ ἐκτείνετο ἡ χεὶρ τῆς εὐσπλαγχνίας.
Κλαῦσε, καρδία δύσμοιρος, ψυχὴ πεπλανημένη·
Ἂν σὲ τυφλώσουν δάκρυα τὸ φῶς σὲ περιμένει!

Ε'.

Οὐμβέρτε, σκῦμνε Βίκτωρος, τῆς δάφνης βλάστον νέον·
Ὦ, μίαν χάριν· σύγγνωθι τὸν ψάλτην Ἀθηναῖον·
Μὴ ἀποκρούσῃς ταπεινὴν τῆς λύρας ἱκεσίαν·
Εἰς τοῦ πατρός Σου τὴν ψυχὴν σ'ὁρκίζω τὴν ἁγίαν,
Εἰς τὸν ζαφὸν τοῦ ξίφους Του, εἰς τὸ βαρύ Του ζύμωμα,
Κ'εἰς τοῦ Λαοῦ Σου τὸ νόμα, μὴ αἷμα, ὄχι αἷμα..
Παράφρων ἦτον, Βασιλεῦ· κράτει λευκὴν τὴν χεῖρα·
Τὸ σύμβολον τοῦ οἴκου Σου εἶναι «λευκὴ πορφύρα»
Ἂς εἶν' ἡ πρώτη πρᾶξίς Σου ἀξία Σοῦ· μεγάλη·
ὦ, ἡ συγγνώμη βασιλεῦ, τὰ πάντα μεταβάλλει.
Εἰς τάφον μὴ τὸ πρῶτόν Σου ποτὲ πατήσῃ βῆμα.
Μὴ ἐπιτρέψῃς ν'ἀνοιχθῇ ἑνὸς ἀνθρώπου μνῆμα...
Συγχώρησέ τον· τὸν πτωχὸν παράφρονα λη-
[σμόνει
Ἄξία τιμωρία του εἶν' ἡ συγγνώμη μόνη!

ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ.

ΠΡΙΓΚΗΠΕΣ ΚΑΙ ΚΟΜΗΤΕΣ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑι.

Ἑβδομήκοντα δύο οἰκογένειαι κέκτηνται τὸ πριγκηπικὸν ἀξίωμα τῆς Ρωσσίας, ἐκ δὲ τούτων τῶν οἰκογενειῶν τεσσαράκοντα μία μόνον ἀνήκουσιν εἰς τὴν νορμανικὴν δυναστείαν τοῦ Ρουρίκ, τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς αὐτοκρατορίας.

Ἡ πρώτη κατὰ τάξιν πρωτοτοκίας θεωρεῖται ἡ τῶν πριγκήπων Ὀδοιέβσκη, ὧν τὸ ὄνομα πηγάζει ἀπὸ τῆς πόλεως Ὀδόγερ, ἐν τῇ διοικήσει τῆς Τούλας. Αὕτη ἔλκει τὸ γένος ἀπὸ Ρουρίκ καὶ Βλαδιμήρου. Δευτέρα ὑπάρχει ἡ τῶν πριγκήπων Καλτσὼρ Μασάλσκη, καταγομένων ἐπίσης ἀπὸ Ρουρίκ καὶ Βλαδιμήρου. Τὸ ὄνομα Μασάλσκη ἐδόθη ἀπὸ τῆς πόλεως Μασάλσκ, ἐν τῇ διοικήσει τῆς Καλούγας. Τὴν αὐτὴν ἔχουσι καταγωγὴν καὶ οἱ πρίγκηπες Γορτσακώρ, οὕτως ὀνομασθέντες παρά τινος προγόνου αὐτῶν Γορτσάκ, ἀντιπροσωπευόμενοι ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὑπὸ ἐπιφανοῦς ἀνδρὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Γορτσακώρ ὑπουργοῦ τῶν ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσσίας. Ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης γενεαλογοῦνται οἱ πρίγκηπες Ἐλέτσκοι, Ζβενιγορόδσκοι, Βαριατίνσκοι, Ὀβολένσκοι, Δολγουροῦκοι, Σχερβετώρ.

Ἀπὸ κλάδον τοῦ οἴκου Ρουρίκ κατάγονται καὶ οἱ πρίγκηπες Βιασέμσκι, ἐκ τῆς πόλεως Βιάσμης, μεθ' οὓς ἕπονται οἱ πρίγκηπες Βελοπίλσκη καὶ ἄλλοι πολλοί. Ἐκ δὲ τῆς πολων. δυναστείας τῶν Ἰαγγελῶν, οἱ Χαβάνσκοι καὶ ἄλλοι τινές. Ἐπίσης ἀπόγονος ἐνδόξου καὶ ἀρχαίας οἰκογενείας εἶναι καὶ ὁ πρίγκηψ Τοατσαχβαζδί(*) Ἐνδεκα οἰκογένειαι, καταγωγῆς ἰβηρικῆς καὶ κολχικῆς, περιεβλήθησαν τὸ τοῦ πρίγκηπος ἀξίωμα ἐν Ρωσσίᾳ· ταύταις ἀνήκουσιν οἱ πρίγκηπες Βορονέτσκη, Σαγγούσκη καὶ ἄλλοι πολλοί. Ἄλλαι δὲ οἰκογένειαι πριγκηπικαί, ξένης καταγωγῆς, ἐγκατέστησαν ἐν ταῖς χώραις τῆς αὐτοκρατορίας, μὴ λαβοῦσαι τὸ πριγκηπικὸν ἀξίωμα τῆς Ρωσσίας. Ταύταις ἀνήκουσιν οἱ πρίγκηπες τοῦ Δαγεστάν, οἱ Δονδουκὼρ-Γορτσακὼρ καὶ οἱ πρίγκηπες Γρουσίνσκοι. Ἰδὰν δὲ ὁ Γ', ἐν τῷ γενεαλογικῷ τῶν πριγκήπων βιβλίῳ, ἐνέγραψε παρὰ τοῖς πρίγκηψι πεισματωδῶς καὶ τοὺς ἄρχοντας τῆς Μόσχας (1462—1504), οἷοι οἱ Ῥωμάνωρ, οἱ Σχερεμετιέρ, οἱ Βουδουρλίν, οἱ Σολτικώριτς. Ἔκτοτε οὐδὲν ὅριον ἐτέθη εἰς τὸν βαθμὸν τῶν πριγκήπων, ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἁπλῆς θελήσεως τῶν βασιλέων· οὕτως ὁ ἔγγονος τοῦ Μιχαὴλ Ῥωμανὼρ Πέτρος ἀνηγόρευσε πρίγκηπα τὸν Ἀλέξανδρον Μεντσικώρ, τέως πλακουντοπλάστην ἐν Μόσχᾳ (30 Μαΐου 1707), ὁ δὲ Παῦλος Α', πρίγκηπα τῆς Ἰταλίας, τὸν περιώνυμον Σουβάρωρ, υἱὸν ἱερέως ἐκ Μόσχας. Ἀλέξανδρος ὁ Α' ἀπένειμε τὸ ἀ-

(*) Ὅρα Prince Pierre Dolgoruki, Notice sur les principales familles de la Russie, ch. VII.

ξίωμα τοῦτο εἰς τὸν Νικόλαον Στολοκώφ, Νικόλαος ὁ Α' διώρισε πρίγκηπα τῆς Βαρσοβίας τὸν Ἰβὰν Πάσκεβιτς, ἔγγονον ἀνθρώπου ποταποῦ ἐκ τῆς Μικρᾶς Ῥωσσίας· ὁ αὐτὸς ἀνηγόρευσε τὸν Κουτσκούμπεη (Τάταρον τὸ γένος), τὸν κόμητα Βασελτχίκωφ, τὸν Ζερνισκέφ, τὸν κόμητα Βοροντζὼφ καὶ τὸν κόμητα Ὀρλώφ, καταγόμενον ἔκ τινος στερλίτσου, ἀναγορευθέντος εὐγενοῦς ὑπὸ Πέτρου τοῦ Α'.

Ὡς κομητικὰς οἰκογενείας εὑρίσκομεν, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἐπισημοτέρας τὰς ἑπομένας. Τὴν τοῦ Σερεμετιέφ, Βαβαρικίν, Ἀλεξάνδρου καὶ Πέτρου Σουβαλώφ, ὃν ἀνέδειξεν ἡ θυγάτηρ Πέτρου τοῦ Α' καὶ ἄλλων πολλῶν. Εἰς τὴν οἰκογένειαν δὲ τῶν Δασκώφ, ἀνῆκε καὶ ἡ περίδοξος πριγκηπέσσα Δασκφώ, πρυτανεύσασα τῆς ῥωσσικῆς ἐν Πετρουπόλει Ἀκαδημίας. Ἐν τῇ αὐτῇ τάξει εὑρίσκομεν τὸν στρατηγὸν Μαμονώφ, τὸν Ῥοστόσχην, τὸν ἐμπρήσαντα τὴν Μόσχαν καὶ σεμνυνόμενον ὡς ἀπόγονον τοῦ Γίγκες-χάν, τὸν Γιελενστὲφ Κουτούζωφ, ἕνα ἐκ τῶν ἀρίστων στρατηγῶν τῆς Αἰκατερίνης καὶ ἀρχιστράτηγον τῆς κατὰ τὸ 1812 ἐκστρατείας καὶ τέλος τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν τῆς Ῥωσσίας κόμητα Πούσκιν.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΛΕΞΕΩΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ.

—

Πολλὰ καὶ διάφορα ὀνόματα ἔλαβε κατὰ διαφόρους καιροὺς ἡ περίδοξος πόλις Ἱερουσαλήμ. Τὸ ἀρχαιότατον αὐτῆς ὄνομα ὑπῆρξε *Σαλὴμ*=εἰρήνη καὶ ὁ πρῶτος βασιλεὺς αὐτῆς Μελχισεδὲκ (*) *βασιλεὺς Σαλὴμ* = βασιλεὺς εἰρήνης. Ἀλλ' ἀνεφύη ζήτημα μεταξὺ τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων θεολόγων, ἂν ἡ Σαλήμ, ὡς καθέδρα τοῦ Μελχισεδὲκ ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ ἀναφερομένη, εἶναι ἡ μετὰ ταῦτα Ἱερουσαλήμ. Καὶ οἱ μὲν ἀποδέχονται ὅτι αὕτη δὲν εἶναι διάφορος τῆς Ἱερουσαλήμ, ἄλλοι τοποθετοῦσι τὴν Σαλὴμ ἐγγὺς τῆς Σκυθοπόλεως (ὀλίγα μίλια πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἱερουσαλὴμ) καὶ ἄλλοι μεταθέτουσιν αὐτὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Ἀλλ' ἡ βεβαιοτέρα γνώμη, ἣν καὶ πάντες οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες παραδέχονται ὡς ὀρθήν, εἶναι ὅτι ἡ Σαλὴμ τοῦ Μελχισεδὲκ δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ ὅτι τὸ πρῶτον ὄνομα τῆς ἁγίας πόλεως ὑπῆρξεν εἰρήνης ἐπώνυμον.

Μετὰ τὸ Σαλὴμ φέρεται ἐν τῇ Γραφῇ καὶ τὸ ὄνομα *Ἰεβοῦς*. Ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἐνοικησάσης χαναΐτιδος φυλῆς τῶν Ἰεβουσαίων, ἀφ' ὧν οἱ Ἑβραῖοι ἐπὶ Δαυὶδ ἐκυρίευσαν αὐτήν.

Μετὰ ταῦτα ἔρχεται τὸ ὄνομα Ἱερουσαλὴμ ἢ Ἱεροσόλυμα, μνημονευόμενον κατὰ πρῶτον ἐν τῷ Α' κεφαλαίῳ τοῦ βιβλίου Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Καὶ ὅτι μὲν ἡ λέξις Ἱερουσαλὴμ εἶναι σύνθετος ἐκ τοῦ *ἱεροῦ* καὶ *Σαλήμ*, τὸ δὲ *Σαλὴμ* σημαίνει εἰρήνη, οὐδεὶς ἀντιλέγει· ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ ὅμως τῆς λέξεως *ἱεροῦ* διαφωνοῦσιν οἱ ἑρμηνευταί. Καί τινες μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων διατείνονται ὅτι ἡ λέξις εἶναι ἑλληνικὴ καὶ ἀπεδόθη τῇ πόλει ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ἱεροῦ (*). Δευτέρα δὲ γνώμη εἶναι ἡ παράγουσα τὴν λέξιν ἐκ τῆς *Ἰεβοῦς* καὶ *Σαλήμ*. Ὁ Ῥελάνδος θέλει τοῦτο ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ ῥήματος *γιαράστ*, ὅπερ σημαίνει κτῶμαι· ἄρα κατ' αὐτὸν = *κτῆσις εἰρήνης*. Ὁ Γεσένιος ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ *ἱεροῦ*, ὅπερ σημαίνει κατοικίαν, κατ' αὐτὸν λοιπὸν σημαίνει *οἶκος εἰρήνης*· τοῦτο δὲ παραδέχεται καὶ ὁ περικλεὴς Ῥάουμερ. Ἄλλοι τέλος ἐτυμολογοῦσι τὴν λέξιν *ἱεροῦ* ἐκ τοῦ ἑβραϊκοῦ *ῥάα*, ὅπερ σημαίνει *ὁρᾶν*, ὥστε κατ' αὐτοὺς Ἱερουσαλὴμ σημαίνει *ὅρασις εἰρήνης*.

(*) Ἐν τῷ ΙΕ'. κεφ. τῆς Γενέσεως φέρεται ὅτι ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἐξήνεγκεν ἄρτον καὶ οἶνον, προϋπαντήσας τὸν Ἀβραάμ. Ὅθεν οἱ δοκιμώτεροι συγγραφεῖς βεβαιοῦσιν ὅτι ὁ πρῶτος κτίτωρ καὶ βασιλεὺς τῆς πόλεως ταύτης εἶναι ὁ Μελχισεδέκ.

(*) Ὁ Εὐπόλεμος θέλει τοῦτο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Σολομῶντος, λέγων ὅτι παρεφθαρμένως ἐκλήθη Ἱεροσόλυμα. Ὁ Τάκιτος, ἔκ τινος ἀρχηγοῦ τῶν Ἑβραίων Ἱεροσολύμου. Οἱ δὲ Σουετώνιος, Κικέρων καὶ Λακτάντιος ἐκφέρουσι τὴν λέξιν κατὰ θηλυκὸν γένος (Hierosolymam).

Οὕτω δ' ἡρμήνευσαν αὐτὸ καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ πολλοὶ τῶν νεωτέρων σοφῶν.

Ἀλλὰ πότε ἤρξατο νὰ ὀνομάζηται οὕτω; Καὶ περὶ τούτου οὐδὲν ὑπάρχει θετικὸν καὶ βέβαιον. Τινὲς ὑπολαμβάνουσιν ὅτι καθιερώθη ὑπὸ τοῦ Δαυΐδ, ἐνῷ πρότερον ἐκαλεῖτο *Ἰεβοῦς*. Ὁ Ῥελάνδος λέγει ὅτι ἐδόθη τὸ ὄνομα τοῦτο τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος, ἕτεροι δὲ φιλαρχαιότεροι ἀναβιβάζουσιν αὐτὸ μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Μελχισεδέκ.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΔΙΚΗ.

Περίεργος δίκη διεξήχθη ἐσχάτως εἴς τινα τῶν Μορμώνων χώραν. Παρὰ τὰς αὐστηρὰς ποινὰς ἃς ἐφαρμόζουσι κατὰ τῆς πολυγαμίας τὰ δικαστήρια τῆς Ὁμοσπονδίας, φαίνεται ὅτι τὸ ἔθος τοῦτο δὲν κατώρθωσεν ἔτι νὰ ἐξαλειφθῇ ἐκεῖ. Νέα τις ἀγγλὶς ἡ μὶς Καρολίνα Ὄβενς μέλος ἀξιοτίμου οἰκογενείας, εἶχε γνωρίσει ἐν Ἀγγλίᾳ τὸν Μῖλες εὑρισκόμενον ἐκεῖ δι' ὑποθέσεις του. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἡ Καρολίνα συγκατετέθη νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του τὸν Μῖλες ἔνθα οἱ γλυκεῖς (; !) δεσμοὶ τοῦ ὑμεναίου ἀνέμενον νὰ δέσωσι τοὺς τρυφεροὺς ἐραστάς.

Ἡ μὶς Ὄβενς ἐγκατέλειψε τὴν Ἀγγλίαν συντροφευομένη ὑπὸ τῆς μητρός της. Ἅμα ἀφικομένη εἰς Οὔταχ, τὴν χώραν τῶν Μορμώνων, ὁ γάμος ἐτελέσθη· καὶ τὸ ζεῦγος ἀποκατέστη εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁποία ὅμως ἐγένετο ἡ ἔκπληξις τῆς ἀτυχοῦς Καρολίνας ὅταν τὴν ἐπαύριον ἀμέσως ἔμαθε μετὰ φρίκης ὅτι ὁ Μῖλες εἶχε δύο ἔτι συζύγους καὶ ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς προτεραιότητος ὑπεχρέου τὴν Καρολίναν νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰ νεύματα τῶν δύο πρώτων συζύγων τοῦ ἀνδρός της. Ἡ γυνὴ ἐζήτησε νὰ ἀπαλλαγῇ τάχιστα τῆς ταπεινωτικῆς ταύτης καταστάσεως καὶ ἐκίνησεν ἀμέσως ἀγωγὴν ἐπὶ διγαμίᾳ (μόνον;) ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων τῆς Ὁμοσπονδίας. Ὁ Μῖλες συνελήφθη, ἀλλ' ἀπελύθη ἐπὶ ἐγγυήσει 1500 ταλλήρων.

Δὲν εἶχεν ἔτι λάβει ὁριστικὸν πέρας ἡ δίκη, ὅτε ἐγχώριός τις ἐφημερὶς ἐδημοσίευσε ἐπιστολὴν τῆς κυρίας Ὄβενς (συζύγου τοῦ Μῖλες) δι' ἧς ἡ νεκρὰ γυνὴ διεκήρυσσε τὴν σταθερὰν ἀπόφασίν της νὰ καταστηθῇ πιστὴ Μορμώνη, καὶ νὰ παραδεχθῇ ἀνεπιφυλάκτως τὰ τετελεσμένα γεγονότα.

Ἐνταῦθα κεῖται παράδοξόν τι φαινόμενον τῆς θεοκρατικῆς ἐπιρροῆς τῶν Μορμώνων. Τί ἐπενήργησεν ἐπὶ τῆς διανοίας τῆς ἀτυχοῦς ταύτης γυναικὸς τοῦ Μῖλες εἶναι ἄγνωστον· γνωστὸν μόνον εἶναι ὅτι μία γυνὴ Μορμωνὶς τολμήσασα νὰ καταθέσῃ εἰς τὸ δικαστήριον ἐναντίον τοῦ Μῖλες ἀπεπέμφθη ἀμέσως τοῦ μορμονικοῦ κύκλου κατασταθεῖσα ἀποσυνάγωγος καὶ ἐγκαταλειφθεῖσα τελείως ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν της μορμώνων.

ΤΟ ΤΕΪΟΝ.

Τὸ τεΐον, *τὲ* ὑπὸ τῶν Σινῶν, *τσαΐ* ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν καὶ *τσᾶ* ὑπὸ τῶν Ἰαπώνων καλούμενον εὑρίσκεται μόνον ἐν τῇ Σινικῇ ἰδίως, τῇ Ἰαπωνίᾳ καὶ τῇ Σιάμῃ. Τὸ δένδρον τοῦτο ἔχει ὕψος 1—100 ποδῶν, τὸ δὲ στέλεχος τινῶν ἐξ αὐτῶν εἶναι τόσον παχὺ ὥστε μόλις δύνανται νὰ τὸ περιβάλωσι βραχίονες δύο ἀνθρώπων. Τὰ φύλλα αὐτοῦ εἰσὶ πράσινα, μακρὰ 1 καὶ ἥμισυν δάκτυλον, στενώτατα καὶ ὀδοντωτὰ εἰς τὰς ἄκρας. Τὰ ἄνθη του εἰσὶν ὡς τὰ λευκὰ ἄγρια ῥόδα καὶ ὁ πολύμορφος καρπὸς αὐτοῦ εἶναι λοβὸς μετὰ πυρῆνος λευκοῦ ἔσωθεν, χρησιμεύοντος διὰ σπόρον τοῦ δένδρου. Εὐδοκιμεῖ δὲ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν καὶ τὰς πετρώδεις μᾶλλον καὶ λεπτογείους κοιλάδας. Τοῦ δένδρου τούτου χρησιμεύουσι μόνα τὰ φύλλα, ἅτινα συνάζονται ὅταν εἶναι μικρά, τρυφερὰ καὶ πλήρη χυμοῦ. Βάλλονται εἰς τὸν αὐχμὸν ζέοντος ὕδατος, ἵνα μαρανθῶσι καὶ ἔπειτα ξηραίνονται ἐπὶ θερμῶν χαλκίνων πλακῶν, ἕως οὗ νὰ τειλιχθῶσι καθ' ἑαυτά. Ἡ συναγωγὴ δὲ αὕτη τῶν φύλλων τελεῖται κατὰ τὸ ἔαρ. Πλῆθος πολὺ δαπανᾶ-

ται εἰς τὰς βορείους ἐπικρατείας τῆς Εὐρώπης, ἔνθα φέρεται εἰς θήκας ἐκ κασσιτέρου καὶ ψευδαργύρου, πρὸς προφύλαξιν ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῆς θαλάσσης, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Ῥωσσίαν καὶ Ὁλλανδίαν. Τούτου ἕνεκα προήχθησαν εἰς ἀποστασίαν κατὰ τῆς μητροπόλεως καὶ αἱ ἀγγλικαὶ ἀποικίαι, καθόσον αὕτη ἐζήτει ἀποκλειστικῶς νὰ διενεργῇ πρὸς ὠφέλειαν ἰδίαν τὸ σπουδαῖον τοῦτο ἐμπόριον. Τὸ ποσὸν μόνον τῆς ἐκ Σινικῆς ἐξαγωγῆς τοῦ εἴδους τούτου διὰ τὴν Εὐρώπην ὑπολογίζεται περὶ τὰ 10,000,000 λιτρῶν. Ἐν τούτοις σπάνιον εἶναι τὸ καθαρὸν τεῖον, ἐπειδὴ οἱ Σῖναι ἵνα αὐξήσωσι τὴν ποσότητα, ἀναμιγνύουσι καὶ φύλλα ἄλλων χόρτων· τὰ δὲ πωλούμενα εἰς τὴν ἀγορὰν ὑπὸ τὴν κλῆσιν *ἄνθος τείου ἢ αὐτοκρατορικὸν τεῖον* (fleur du thé, thé imperial), διαφέρουσι μόνον κατὰ τὴν ποιότητα οὐχὶ δὲ καὶ κατὰ τὴν καθαρότητα. Κάλλιστα εἴδη εἰσὶ τὰ καλούμενα ὑπὸ τῶν Σινῶν *Σοῦμλον* καὶ *Βοῦρ*, ἀλλὰ ταῦτα μόνα νέμονται οἱ βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες τῆς Κίνας, εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον δίδοται πάντοτε τὸ κατώτερον.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΔΟΣ ΜΟΝΑΧΗΣ,

μεταπεφρασμέναι ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Μοὶ φαίνεται ὅτι τὰ μάλιστα ἀδικῶ τὰ αἰσθήματα τῆς ἐμῆς καρδίας, ἀγωνιζομένη ν' ἀνακοινώσω σοι αὐτὰ διὰ γραφίδος. Εὐδαίμων ἐγὼ ἂν δυνηθῇς νὰ κρίνῃς ἐκ τῶν σῶν περὶ τῶν ἐμῶν αἰσθημάτων. Ἐν τούτοις δὲν ἁρμόζει νὰ σοὶ ἀναφέρω αὐτά, ὀφείλουσα μᾶλλον νὰ σοὶ εἴπω, οὐχὶ βεβαίως μεθ' ὅσης αἰσθάνομαι θέρμης, ὅτι δὲν πρέπει νὰ προσφέρησαι πρός με οὕτως ἀνοικείως, ὁλοτελῶς λησμονήσας με. Ἡ λήθη αὕτη ἐμοὶ μὲν ἐμβάλλει ἀπελπισμόν, σοὶ δὲ προστρίβει ὄνειδος.

Ἀλλ' εἶνε τοὐλάχιστον δίκαιον νὰ αἰτιῶμαι δι' ὅσα εἶχον προϊδεῖ δεινά, ὅτε ἀπεφάσισας νὰ μ' ἐγκαταλίπῃς. Γινώσκω μὲν ὅτι εἶχον ἀπατηθῇ, νομίσασα ὅτι ἤθελες εἰλικρινέστερον ἢ ὅσον συνηθίζουσι μοὶ προσενεχθῇ· διότι, φρονῶ, ἡ ὑπερβολὴ τοῦ ἔρωτός μου μὲ καθίστα κρείττονα πάσης ὑπονοίας καὶ διότι ὁ ἔρως οὗτος ἦν ἄξιος πλείονος πίστεως, ἢ ὅσην εὑρίσκομεν παρὰ τοῖς πολλοῖς· ἀλλ' ὅμως ἡ πρὸς τὸ προδιδόναι με ἀγάπη σου καταπολεμεῖ τέλος ἣν ὀφείλεις δικαιοσύνην πρὸς πάνθ' ὅσα ὑπὲρ σοῦ διεπραξάμην. Ἐν τοσούτῳ μόνον διότι σ' ἀγαπῶ νομίζω ἐμαυτὴν οὐχὶ ὅλως δυστυχῆ διότι σὺ δὲν μ' ἀγαπᾷς, καίτοι ἐπιθυμῶ νὰ ὀφείλω τὰ πάντα μόνῃ τῇ πρός με εὐμενείᾳ σου. Ἀλλὰ τούτων ἁπάντων τοσοῦτον ἀπέχω, ὥστ' ἀπὸ μηνῶν ἓξ οὐδὲ μίαν ἔλαβον ἐπιστολήν σου.

Τῆς συμφορᾶς ταύτης αἰτία εἶνε, κατ' ἐμέ, ἡ πώρωσις, μεθ' ἧς προσεκολλήθην σοι· δὲν ἔπρεπε νὰ προϊδω ὅτι αἱ τέρψεις μου ἤθελον ἐκλίπει πολλῷ πρὸ τοῦ ἔρωτός μου; Ἔπρεπε νὰ ἐλπίσω ὅτι ἤθελες διατρίψει παρ' ἅπαντα τὸν βίον ἐν Πορτογαλλίᾳ, ἀπαρνηθεὶς πατρίδα καὶ περιουσίαν ἵνα λατρεύῃς μόνον ἐμέ; Αἱ ὀδύναι μου δὲν ἀνακουφίζονται, τῆς εὐφροσύνης μου ἡ ἀνάμνησις ἐμβάλλει με εἰς ἀπόγνωσιν! Τί λοιπόν; πᾶς πόθος μου φροῦδος ἀποβαίνει, οὐδέποτε δὲ θέλω σὲ ἰδεῖ ἐν τῷ δωματίῳ μου, μεθ' ὅλης τῆς θέρμης καὶ παραφορᾶς, ἣν μοι ἀείποτε ἐδείκνυες;

Ἀλλ' οἴμοι! πλανῶμαι!... Κάλλιστα γινώσκω ὅτι πάντα τὰ τὴν καρδίαν καὶ διάνοιάν μου κατέχοντά ποτε αἰσθήματα δι' ἡδονῶν τινῶν ἐν σοὶ ἀντενακλῶντο καὶ ἀπεσβέννυντο εὐθὺς κατόπιν ἐκείνων. Ὤφειλον λοιπὸν τότε, κατὰ τὰς πανευφροσύνους ἐκείνας ὥρας νὰ καλέσω ἀντιλήπτορα τὸ λογικόν μου, πρὸς μετριασμὸν μὲν τῆς ὀλεθρίας τῶν ἡδονῶν μου ὑπερβολῆς, πρὸς πρόληψιν δὲ τῶν παρόντων μοι δεινῶν. Ἀλλ' ἐγὼ παρεδιδόμην σοί, ἀδυνατοῦσα ν' ἀναλογισθῶ ὅ,τι ἔμελλε νὰ δηλητηριάσῃ τὴν ἐμὴν εὐφροσύνην· σπεύδουσα δὲ ν' ἀπολαύσω καθ' ὁλοκληρίαν τῶν φλογε-

ρῶν τοῦ πάθους σου ἐκδηλώσεων, γεγηθυῖα ἔβλεπον ὅτι ἤμην παρὰ σοί, μηδόλως φρονοῦσα ὅτι ποτ' ἔμελλες ν' ἀπέλθῃς μακράν.

Ἐν τούτοις ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἶπόν σοί ποτε ὅτι ἔμελλες νὰ μὲ καταστήσῃς δυστυχῆ· πάραυτα ὅμως διεσκεδάζετο ὁ φόβος ἐκεῖνος, ἐγὼ δὲ προθύμως χάριν σοῦ αὐτὸν ἀπέβαλλον, παραδιδομένη εἰς τὸ γόητρον καὶ τὴν δολιότητα τῶν ἐκφράσεών σου....

Ἀλλὰ γινώσκω τὸ ἀκεσώδυνον φάρμακον τῆς ἐμῆς δυστυχίας, ἐξ ἧς ἀμέσως ἤθελον ἀπαλλαγῆ ἂν μὴ σὲ ἠγάπων. Πλὴν φεῦ! ὁποῖον φάρμακον!.... Ὄχι, ὄχι· προτιμῶ ἔτι μᾶλλον νὰ πάσχω, ἢ νὰ λησμονήσω σέ! Ἀλλ' οἴμοι! Μήπως ἐγὼ εἰμὶ ἔνοχος; Δὲν μοὶ λέγει τὸ συνειδὸς ἂν καὶ μίαν μόνην στιγμὴν ἐπεθύμησα νὰ μὴ σ' ἀγαπῶ πλέον. Σὺ ὅμως εἶσαι ἐλεεινότερος ἐμοῦ, πολλῷ δ' αἱρετώτερον τὸ πάσχειν ὅσα πάσχω, ἢ τὸ ἀπολαύειν φαύλων ἡδονῶν, ὡς σὺ μετὰ τῶν ἐν Γαλλίᾳ ἑταιρῶν σου. Δὲν ταράσσω τὴν ἀδιαφορίαν σου, διότι σὲ οἰκτείρω. Σὲ προκαλῶ καθ' ὅλα νὰ μοῦ ἐπιληφθῇς, χαίρω δὲ διότι ἄνευ ἐμοῦ ἀπολαύεις ἀτελεστάτων ἡδονῶν. Ἐγὼ εἰμὶ εὐτυχεστέρα, ὡς ἔχουσα πλείονας ἀσχολίας· ἀπότινος ἐγενόμην θυρωρὸς τοῦ μοναστηρίου τούτου, πάντες δ' οἱ λαλοῦντές μοι μ' ὑπολαμβάνουσι παράφρονα. Ἀγνοῶ τί ἀποκρίνομαι αὐτοῖς, αἱ δὲ μοναχαὶ εἶνε πάντως ὅσον ἐγὼ ἄφρονες, ὑπολαβοῦσαί με ἱκανὴν ἔργου τινὸς καὶ ἀσχολίας.

Ὦ! Πόσον ἐπίφθονος ἡ εὐτυχία τῆς Φραγκίσκης καὶ τοῦ Ἐμμανουήλ· διατὶ δὲν εἶμαι ὡς ἐκεῖνοι ἀδιαλείπτως μετὰ σοῦ; Ἤθελον ἀκολουθεῖ σοι καὶ βεβαίως προθυμότερον ἤθελον σ' ὑπηρετεῖ. Ἡ μόνη ἐπὶ γῆς ἐπιθυμία μου εἶνε νὰ σὲ βλέπω· τοὐλάχιστον μέμνησό μου· ἀρκεῖ μοι μόνη αὕτη ἡ ἀνάμνησις, καίτοι δὲν τολμῶ νὰ πιστεύσω εἰς αὐτήν.

Ὅτε καθ' ἑκάστην σ' ἔβλεπον, ἡ ἐλπίς μου δὲν περιωρίζετο ἐν μόνῃ τῇ περὶ σοῦ μνείᾳ· ἀλλ' ὅμως μ' ἐδίδαξας νὰ ὑποτάσσωμαι παντὶ θελήματί σου. Δὲν μετανοῶ δὲ διότι σ' ἐλάτρευσα, ἀγαλλομένη διότι μ' ἐγοήτευσες ἅμα καὶ μ' ἠπάτησας· ἡ σκληρά σου ἀπουσία οὐδαμῶς ἐλαττοῖ τὴν πυράφορον τοῦ ἔρωτός μου θέρμην. Πάντες δὲ ταῦτα γνώτωσαν, διότι οὐδὲν ἀποκρύπτω· δὲν λυποῦμαι, μᾶλλον δὲ χαίρω δι' ὅσα ὑπὲρ σοῦ ἐποιησάμην, πᾶσαν παραβᾶσα εὐπρέπειαν καὶ νῦν ἔτι μόνην τιμὴν καὶ θρησκείαν ἔχουσα τὸ ἐκθύμως ἀγαπᾶν σε.

Δὲν λέγω σοι δὲ ταῦτα ἵνα σ' ἀναγκάσω νὰ μοὶ ἐπιστέλλῃς. Ὦ! μή, μὴ στενοχωρεῖσαι· ζητῶ ἀπὸ σοῦ ὅ,τι προαιρεῖσαι καὶ ἀποποιοῦμαι πᾶσαν ἔκφρασιν ἀγάπης, ἣν μετὰ δυσκολίας ἤθελες μοὶ ἐκφρασθῇ. Τηλικαύτην δ' αἰσθάνομαι ἡδονὴν συγγινώσκουσά σοι, ἡλίκην καὶ σὺ ἴσως; αἰσθάνεσαι διότι δὲν ἐνοχλεῖσαι γράφων μοι. Καὶ ὄντως μοὶ εἶνε βαθεῖα καὶ ἐνδόμυχος ἡ ἐπιθυμία τοῦ συγχωρεῖν σοι πάντα τὰ ἁμαρτήματα.

Σήμερον τῷ πρωὶ Γάλλος τις ἀξιωματικός, ἐπὶ τρεῖς ὥρας, μετὰ πολλῆς τῆς εὐμενείας ἐλάλει μοι περὶ σοῦ. Μοὶ εἶπεν ὅτι συνωμολογήθη ἡ εἰρήνη τῆς Γαλλίας. Ἂν οὕτως ἔχῃ, δὲν δύνασαι νὰ ἔλθῃς πρὸς ἐπίσκεψίν μου, ἢ καὶ νὰ μὲ συμπαραλάβῃς εἰς Γαλλίαν;..... Ἀλλὰ δὲν εἶμαι ἄξια τούτου· ποίει ὅπως θέλεις· τὸν ἔρωτά μου δὲν ταρενοχλεῖ ἡ πρός με συμπεριφορά σου, ἀφ' ὅτου δ' ἀνεχώρησας οὐδὲ μιᾶς στιγμῆς ἀπήλαυσα ὑγείαν, μίαν καὶ μόνην εὐρροσύνην ἔχουσα, τὸ προφέρειν τὸ ὄνομά σου μυριάκις τῆς ἡμέρας.

Μοναχαί τινες, γινώσκουσαι εἰς ὁποίαν οἰκτρὰν μ' ἐβύθισας κατάστασιν, πολλάκις περὶ σοῦ μοὶ λέγουσι. Ἐκ τοῦ δωματίου ἐκείνου, εἰς ὃ τοσάκις εἰσῆλθες, σπανιώτατα ἐξέρχομαι, ἀδιαλείπτως ἀτενίζουσα πρὸς τὴν εἰκόνα σου, ἥτις μοὶ εἶνε καὶ τῆς ζωῆς μου πολυτιμοτέρα. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἱκανὴν μὲν ἐμποιεῖ μοι τέρψιν, πλείστην ὅμως καὶ καιρίαν ὀδύνην, διότι ἀναλογίζομαι ὅτι ἴσως οὐδέποτε θέλω σ' ἐπανιδεῖ.... Ἀλλὰ διατί νὰ εἶνε δυνατὸν τὸ νὰ μὴ σ' ἐπανίδω ἴσως ποτέ; Μ' ἐγκατέλιπες λοιπὸν διὰ παντός; Ὦ! ἀπήλπισα! ἡ τάλαινα Μαριάννα σου δὲν ἀντέχει πλέον· λειποθυμεῖ καταπαύουσα τοῦτο τὸ γράμμα.

Χαῖρε, χαῖρε καὶ οἰκτειρόν με τὴν δυστυχῆ!

ΔΙΑΦΟΡΑ.

Κατὰ τὴν ἐν Βαμπὼμ μάχην τῆς 3 Ἰανουαρίου 1871 ὁ Γάλλος πυροβολιστὴς Πορὼ ἀπώλεσε τὴν ἄνω σιαγόνα, τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ῥῖνα· ἐπὶ ἐπταετίαν δὲ μετεφέρετο ἀπὸ νοσοκομείου εἰς νοσοκομεῖον καὶ ἐξῆλθεν ἐπὶ τέλους ἔχων τεχνητὴν μορφὴν ἐφευρεθεῖσαν ὑπὸ τοῦ χειρουργοῦ κ. Δελαλαίνου.

Ἡ τεχνητὴ μεταλλικὴ αὕτη μορφὴ συνίσταται ἐκ δύο ὀφθαλμῶν, ῥινὸς καὶ τῆς ἄνω σιαγόνος μετὰ σειρᾶς ὀδόντων. Οὕτω κατορθοῖ ὁ δυστυχὴς τυφλὸς νὰ μασσᾷ τὰς τροφὰς τὰς ὁποίας πρότερον δὲν ἠδύνατο.

Εἶχε μνηστὴν ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀπελπισθῇ διότι ἐνόμιζε καὶ εὐλόγως ὅτι ἐν τοιαύτῃ σωματικῇ καταστάσει δὲν ἤθελε δεχθῇ αὐτὸν σύζυγόν της. Ἀλλ' ἠπατᾶτο· διότι ἡ πιστὴ καὶ γενναία ἐκείνη κόρη ἀντὶ νὰ διακόψῃ πᾶσαν μετὰ τοῦ ἀναπήρου στρατιώτου σχέσιν συνῆψε μετ' αὐτοῦ τὸν γάμον. Ἡ πρᾶξις αὕτη δὲν χαρακτηρίζεται ἁπλοῦν αἴσθημα ἀλλ' ἡρωϊσμός.

Ὁ δόκτωρ Franklin ἀναφέρει ὅτι ὄνος τις τῆς Chartres ἐσυνήθιζε νὰ πηγαίνῃ εἰς τὴν ἔπαυλιν τοῦ Guerville, ἔνθα τοῦ ἔπαιζον μουσικήν. Ἡ ἔπαυλις αὕτη ἀνῆκεν εἰς κυρίαν τινὰ, ἔχουσαν ἐξαίρετον φωνήν. Ὁσάκις ἤρχιζε νὰ ᾄδῃ, ὁ ὄνος ἐπλησίαζε πάντοτε τὸ παράθυρον καὶ ἐκεῖ ἠκροᾶτο μετὰ μεγίστης προσοχῆς. Ἡμέραν τινά, ἐν τεμάχιον μουσικὸν ἤρεσεν εἰς τὸν φιλόμουσόν μας πολὺ περισσότερον ἐκείνων ὅσα εἶχεν ἀκούσει μέχρι τοῦδε· τὸ ζῶον τότε ἀφίνει τὴν συνήθη θέσιν του, εἰσέρχεται αὐτόκλητον εἰς τὸ δωμάτιον καὶ διὰ νὰ προσθέσῃ ὅ,τι ἔλειπε, κατ' αὐτὸν, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς συμφωνίας, ἤρχισε νὰ ὀγκᾶται ὅλαις δυνάμεσι.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ.

ΠΥΛΑΙ ΤΟΥ ΚΕΡΑΤΙΟΥ ΚΟΛΠΟΥ.

Πρώτη κατὰ τὸν Κεράτιον κόλπον πύλη εἶναι ἡ τοῦ Εὐγενίου, τανῦν Γιαλί-κιόσκ-καπουσί. Δευτέρα ἡ τοῦ νεωρίου ἢ καὶ ὡραία καλουμένη, διότι πλησίον αὐτῆς ὑπῆρχε μικρὸν νεώριον, ἤδη Παχτζὲ-καπουσί. Τρίτη ἡ πύλη ὀψαρίων, Μπαλουὶκ παζὰρ ὀνομαζομένη. Τετάρτη ἡ νῦν Ζιντὰν Καπουσί, λαβοῦσα τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν πλησίον ταύτης πύργον, εἰς ὃν ἐφυλάκιζον τοὺς χρεωστοῦντας. Πέμπτη ἡ τῶν Ξύλων, κοινῶς ὁδοὺν καπουσί. Ἑβδόμη ἡ τοῦ ἀλεύρου, Οὖν καπουσί. Ὀγδόη ἡ τῶν ὑψέλων καὶ παρὰ τῶν Ὀθωμανῶν κληθεῖσα Τζουμπαλὶ καπουσί. Ἐνάτη ἡ τῆς Ἁγίας· κατὰ παραφθορὰν αὕτη ὠνομάσθη οὕτως ἐκ τοῦ πλησίον ναοῦ τῆς ἁγίας Θεοδοσίας, ὅστις ἤδη εὑρίσκεται ὑπὸ τὸ ὄνομα Κιοὺλ τζαμισὶ ἢ ῥόδον τὸ ἀμάραντον. Δεκάτη πύλη εἶναι ἡ νέα πύλη, Γενὶ καπουσί. Ἑνδεκάτη ἡ τοῦ Πετρίου· κλείουσα τὸ τεῖχος, Στρόβιλον καλούμενον, ὅπερ ἄλλοτε ἐκαλεῖτο καὶ Κάστρον τῶν Πετρίων ἢ τοῦ Πετρίου. Δεκάτη δευτέρα ἡ τοῦ Φαναρίου· καὶ μετ' αὐτὴν ἡ καλουμένη Μπαλὰτ καπουσὶ κατὰ παραφθορὰν τοῦ ὀνόματος παλατίου, διότι ἄλλοτε ὠνομάζετο βασιλικὴ καὶ παλατινιακὴ ἀπὸ τοῦ ἐκεῖσε αὐτοκρατορικοῦ παλατίου τοῦ Κωνσταντίνου. Δεκάτη τετάρτη Ἐϊβὰν Σεράγι καπουσί, ἤτοι Πύλη τοῦ παλατίου τῶν ὑψηλῶν, ἀνοιχθεῖσα μετὰ τὴν ἅλωσιν, λαβοῦσα δὲ πιθανῶς τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοῦ αὐτόσε ἐπὶ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς ὑπάρχοντος βασιλικοῦ παλατίου, ὅπερ ἐκαλεῖτο τῶν ὑψηλῶν. Δεκάτη πέμπτη ἡ Ξυλόπορτα καὶ μέχρι τοῦ νῦν τηροῦσα τοῦτο τὸ ὄνομα.

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΕΣ ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΙ.

Καθὰ γράφουσιν ἐκ Θεσσαλονίκης εἰς τὴν «Τουρκίαν» τῇ 18)30 δεκεμβρίου, ἀνορυττομένου φρέατος ἐν μικρᾷ οἰκίᾳ, κειμένῃ περὶ τὰ τείχη, ἅτινα περιβάλλουσι τὴν πόλιν, δυσμικῶς, ἀνεκαλύφθη μαρμάρινον κιβώτιον ἔχον ἐπὶ τῶν γωνιῶν τέσσαρας κεφαλὰς ἐν ἀναγλύφῳ, ὧν αἱ δύο ζώων, καὶ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν τέσσαρας ἵππεῖς καὶ ἀμαζόνα μίαν ἐν τῷ μέσῳ. Τὸ κιβώτιον τοῦτο φέρει ἐπιγραφὰς εἰς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς χαρακτῆρας, ἐξήχθη δὲ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς δι' ἐργαλείων τῶν τουρκικῶν πολεμικῶν πλοίων κατὰ τὴν παρελθοῦσαν παρασκευὴν (15)27 δεκεμβρίου) παρόντος τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ. Ἐντὸς αὐτοῦ εὑρέθησαν δύο ἐνώτια καὶ μετάλλιον χαλκοῦν, λέγεται δὲ ὅτι προσήνεγκέ τις εὐθὺς 1000 τουρκικὰς λίρας πρὶν ἢ ἀνοιχθῇ τὸ κιβώτιον· κατὰ τὰς ληφθείσας ὁδηγίας ἡ δημαρχία ἀπῄτησεν, ὡς λέγεται, 4,000 λίρας.

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΕΛΙΚΩΝΟΣ

Ἐν Γαλατᾷ, Καράκιοϊ, Κουρσουμλοῦ σοκάκ, ἀριθ. 30, Γιαννισοπούλου Χάν.—Ἀριθ. δωματίου 10.

ΤΥΠΟΙΣ ΒΟΥΤΥΡΑ ΚΑΙ Σ/ας.

ΑΡΙΘ. 17—24. Ἐν Κων/πόλει, τῇ 1 Δεκεμβρίου 1878—15 Μαρτίου 1879. ΕΤΟΣ Α'.

ΕΛΙΚΩΝ,

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΙΑΝ.

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ. — Ἐτησία προπληρωτέα, ἐνταῦθα μὲν 2 μετζίτια, ἐν δὲ ταῖς περιχώροις 2 1/2, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις 3 καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ φρ. 15.—Ἑξάμ. καὶ τρίμ. ἀναλόγως.—Τὰ φύλλα ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομ. τελῶν.—Τῷ προμηθεύοντι 10 συνδρομ. παρέχονται τὰ ἐτήσια φύλλα δωρεάν.

ΒΑΥΑΡΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς ἱδρύσεως

ΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

(Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ ἀριθμῷ 15).

Ἡ ἀντιβασιλεία.

Α'.

Ἡ ἐκ Βαυαρῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν συγκειμένη ἀντιβασιλεία τοῦ νεοσυστάτου ἑλληνικοῦ βασιλείου ἦν πάντη ἀνίκανος καὶ ἀναρμοδία πρὸς ἀνύψωσιν τοῦ νεαροῦ κράτους εἰς τὴν περιωπὴν τῶν πεφωτισμένων καὶ ἐξημερωμένων καὶ πρὸς ἐκπολίτισιν λαοῦ, ἐξηγριωμένου ἤδη καὶ ἐκ τῆς ἀπ' αἰώνων δουλείας τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ καὶ ἐκ τοῦ δωδεκαετοῦς ἀγῶνος κατὰ τῶν ἐπὶ διαφόροις βιαιοπραγίαις διαβοήτων αὐτοῦ τυράννων. Οἱ πολιτικοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες, αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐξεταζόμενοι, εἶχον πάντες εὐγενῆ καὶ ἀκέραιον τὸν χαρακτῆρα. Ὁ τῆς ἀντιβασιλείας πρόεδρος κόμης Ἀρμανσβεργ ἠδύνατο βεβαίως, ὡς κράτιστος πολιτικὸς ἀνήρ, νὰ διευθύνῃ τὴν μηχανὴν καλῶς κατηρτισμένου κράτους, ἱκανώτατος ὢν περὶ τὴν εἰς αὐτὸ εἰσαγωγὴν μεταρρυθμίσεών τε καὶ βελτιώσεων, προσφυῶν καὶ ἁρμοδίων ἐν τῇ προόδῳ τῆς ἐποχῆς· ἦτον ὅμως πάνυ ἀνίκανος πρὸς διαμόρφωσιν καὶ ἀνάπλασιν λαοῦ, ὅστις, ἐν τῇ μεσημβρινῇ καὶ ζωηροτάτῃ αὐτοῦ ἰδιοσυγκρασίᾳ, εἶχε τὸν χαρακτῆρα ὅλως ἀντίθετον πρὸς τὸν φλεγματικὸν καὶ τραχὺν τοῦ βαυαρικοῦ ἔθνους.

Ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἀντιβασιλείας μέλη, ὁ σύμβουλος Μάουρερ, ὁ σύμβουλος Ἄβελ καὶ ὁ στρατηγὸς Χάιδεκ, εἶχον ἐξ ἴσου τὸ ἐλάττωμα τῆς ἀνικανότητος πρὸς τὸ μέγιστον ἐκεῖνο καὶ δυσχερέστατον ἔργον· καίτοι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς δι' ἀγαθῆς ἔχει καὶ εὐγνώμονος μνείας τὸν σύμβουλον Μάουρερ, ὡς γνωρίσαντα αὐτοῖς τὸν *ναπολεόντειον κώδικα*, ὅν, ἐφ' ὅσον ἐξῆν, ἥρμοσεν ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων.

Ὁ στρατηγὸς Χάιδεκ ἀνεδείχθη μέλος τῆς ἀντιβασιλείας ὑπὸ Λουδοβίκου βασιλέως τῆς Βαυαρίας οὐχὶ διὰ τὰ ἔξοχα αὐτοῦ στρατιωτικὰ προτερήματα, ἀλλ' ὡς ἀγαθὸς εἰδικὸς ζωγράφος, διὸ καὶ ἅπασα ἡ μετὰ τῆς ἀντιβασιλείας συνεργασία αὐτοῦ περιορίζεται εἰς τὴν εἰσαγωγὴν λαμπρῶν μονοστολιῶν (*).

Μετὰ τῆς ἀντιβασιλείας εἶχον ἔλθει διά-

(*) Ὁ φιλέλλην οὗτος Χάιδεκ ἔκτισεν ἐπὶ Καποδιστρίου μικρὸν ἐν Πάρῳ ὡρολόγιον, ὅπερ οἱ συγχρονοι ἔβαπτισαν τὸ ἥκιστα χαρίεν ὄνομα Γαϊδουροκαστρον.

φοροι ἀξιωματικοί, ἐπέρρευσαν δὲ καὶ πολλοὶ τυχοδιῶκται, εἵτινες, ἕνεκα τῆς γλωσσομαθείας αὐτῶν, ἀνῆλθον εἰς διάφορα ἀξιώματα παρά τε τῇ ἀντιβασιλείᾳ καὶ παρὰ τῷ ὑπουργείῳ. Διότι ἡ ἀντιβασιλεία οὐδεμίαν εἶχεν ἰδέαν περὶ τῶν ἀναγκῶν τοῦ λαοῦ ἐκείνου, ὅστις, καίτοι ἐπὶ αἰῶνας ἐπιέζετο ὑπὸ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, οὐχ ἧττον, κατὰ τὸν οὐσιώδη αὐτοῦ χαρακτῆρα, ἦν ὅλως εὐάγωγος καὶ ἀγαθός· ὅθεν, εἰπόντες ἀνωτέρω *ἐξηγρειωμένον λαόν*, δὲν ἠννοήσαμεν ὅτι ἐξενίκα παρ' αὐτοῖς ἡ ὠμότης καὶ ἀπαιδευσία· τοὐναντίον μάλιστα πολλὰ πατριαρχικὰ ἤθη ἀπήντων παρὰ τοῖς ἁπλοῖς καὶ ἀφελέσιν Ἕλλησι. Μόνον ἡ παντελὴς ἔλλειψις τῆς ἐν τοῖς σχολείοις παιδεύσεως καὶ ἀνατροφῆς ἀπεδείκνυε τοὺς Ἕλληνας κατά τινας αἰῶνας ὑποδεεστέρους τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν ἐν παντὶ εἴδει μαθήσεως (*).

Ἐπειδὴ λίαν ταχέως ἡ ἀντιβασιλεία ἠθέλησε νὰ εἰσαγάγῃ τὸ ἑλληνικὸν κράτος εἰς τὴν τάξιν τῶν πεπολιτισμένων καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν εὗρεν ἐπὶ τόπου τοὺς πρὸς τὴν νέαν ταύτην ὀργάνωσιν ἀναγκαιοῦντας ἄρχοντας, διὰ ταῦτα ἔξωθεν προσεκαλοῦντο διάφοροι ἀξιωματικοί. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη πρόσκλησις πολλοὺς τυχοδιώκτας εἰς τὴν Ἑλλάδα διαρκῶς προσείλκυε· τοιούτους δ' οὐ μόνον ἡ Βαυαρία, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰ γερμανικὰ κράτη οὐκ ὀλίγους ἕκαστον ἐξαπέστειλε.

Οἱ πρῶτοι εἰς Ἑλλάδα μετὰ τοῦ νεαροῦ βασιλέως Ὄθωνος κατελθόντες ἐθελονταὶ ἦσαν οἱ πλείους πεπαιδευμένοι ἄνδρες, ἐξ ἐνθουσιασμοῦ μεταβάντες εἰς τὴν κλασικὴν γῆν.

Ἄλλοι μὲν τούτων ἦσαν πεπαιδευμένοι τεχνῖται, ἄλλοι δέ, καὶ πολλοὶ μάλιστα, νεαροὶ βλαστοὶ ἀγαθῶν οἰκογενειῶν, οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχοντες πρὸς ἐπιδίωξιν τυχοδιωκτικοῦ βίου. Ἦλθον δὲ καὶ πολλοὶ σπουδασταί, οὓς ἦγεν εἰς τοὺς στοίχους τῶν Ἑλλήνων ἐθελοντῶν ἡ ultima spes miles, ἱκανὴν κεκτημένοι παιδείαν καὶ ἀνατροφήν.

Ἐν τούτοις πάντες ἐκεῖνοι οἱ νεανίαι, ἄδαεῖς τῶν τοῦ στρατιωτικοῦ βίου, πολλὰ βεβαίως ἠναγκάσθησαν νὰ ὑποστῶσι κατ' ἀρχάς. Ἔρημος ἦτον ἡ κλασικὴ γῆ, πόλεις καὶ κῶμαι ἠρειπωμέναι, οὐδεὶς ὑπῆρχε στρατών, οὐδεμία εὐμάρεια, πάντα τὰ τοῦ βίου ἦσαν ὅλως διάφορα τῶν ἐν Γερμανίᾳ.

Αἱ ἐπιστολαὶ τῶν πρώτων ἐκείνων ἐθελοντῶν ἐκόμιζον νῦν εἰδήσεις εἰς Γερμανίαν, αἵτινες ἤγγελλον μόνον στερήσεις καὶ ἀηδίας πρὸς τὰ ἐν Ἑλλάδι. Αὗται δ' αἱ εἰδήσεις κατὰ πολὺ ἐχαλάρωσαν πολλῶν ἀγαθῶν Γερμανῶν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ὑπηρετῆσαι ὑπὸ τοὺς Ἕλληνας, καίτοι οὐχ ἧττον ἱκανοὶ ἔσπευσαν νὰ στρατολογηθῶσιν, ἄνθρωποι τὰ πολλὰ ἀνίκανοι, μὴ δυνηθέντες νὰ προκόψωσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι. Πάντες οἱ τοιοῦτοι ἐστράφησαν πρὸς τὸ νεοπαγὲς ἑλληνικὸν βασίλειον, ἐν ᾧ, ῥᾳδίως καὶ ἀνεξετάστως ἀποδεκτοὶ γενόμενοι, ἀνῆλθον εἰς διάφορα ἀξιώματα.

Τὸ πρὸς ὀργάνωσιν τῆς χώρας σύστημα τῆς ἀντιβασιλείας ἦν ἄπρακτον, δαπανηρόν, ὀλέθριον καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἀφορῶσιν εἰς τὰ στρατιωτικά. Ἐκ τῆς καθ' ὅλου ἱστορίας μανθάνομεν ὅτι, μετὰ πολυετεῖς πολέμους καὶ ἐπαναστάσεις, ὁπότε ἀφίενται μὲν καὶ ἀπολύονται οἱ στρατιῶται, μέλλει δὲ νὰ ἐπέλθῃ ἡ τῆς εἰρήνης εὐλογία, οἱ ἀπολυόμενοι οὗτοι ἄνδρες σπανίως ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν ἀροτρόποδα. Ὁ ἄγριος καὶ ἀχαλίνωτος πολεμικὸς βίος ἀφαιρεῖ αὐτοὺς τὴν ἐπιθυμίαν εἰρηνικῶν ἐνασχολήσεων, ἐν λῃστείαις δὲ καὶ ἁρπαγαῖς ἐξακολουθοῦντες νὰ διάγωσιν, εἰς δεινοὺς ἐμβάλλουσι κινδύνους τῶν κατοίκων τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐν τῇ Ἀργολίδι εἶχον ἀθροισθῇ δέκα χιλιάδες παλληκαρίων σὺν τοῖς ἑαυτῶν ἀρχηγοῖς, ἀπεκδεχόμενοι τὰς περὶ αὐτῶν ἀποφάσεις τῆς ἀντιβασιλείας. Ἐνταῦθα σημειωτέον

(*) Νομίζομεν ὅτι δὲν εἶνε ἀπολύτως δεκτὴ ἡ γνώμη αὕτη τοῦ ἀξιοτίμου κ. Χ. Νέζερ, διότι αὐτὸς οὗτος ὁ λαὸς εἶχεν ἱδρύσει τὰ ἁπανταχοῦ τῆς δουλης Ἑλλάδος σχολεῖα καὶ γυμνάσια, ἐξ ὧν ἐξῆλθον οἱ τὴν παλιγγενεσίαν ἡμῶν παρασκευάσαντες ἀείμνηστοι ἄνδρες. Σ. Μ.

ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαός, οὐδὲν τῶν ἔξω τῆς χώρας αὐτοῦ γινώσκων, χρυσᾶ ἔβλεπεν ὄνειρα περὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου· εἶχον ἤδη λησμονηθῆ ὅσα αὐτὸ εἶχεν ὑποστῆ δεινά, πάντες δ' ἐφρόνουν καὶ ἐφαντάζοντο ὅτι, ἅμα τῇ ἀφίξει τοῦ βασιλέως, κομίζοντος ὅθεν ἀμετρήτους θησαυρούς, ἔμελλε ν' ἀναπληρωθῆ μὲν πᾶσα ἀπώλεια καὶ ζημία τῶν ἰδιωτῶν, ν' ἀνταμειφθῶσι δὲ καὶ ἀποτιθῶσιν αἱ ὑφ' ἑκάστου οἴκου προσενεχθεῖσαι θυσίαι.

Ἀλλ' ἦτο φύσει λίαν ἐργώδες τὸ ἐπαρκέσαι εἰς πάντας τούτους τοὺς πόθους. Ἡ ἀντιβασιλεία δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφασίσῃ τελεσιδίκως περὶ ἐκείνων τῶν παλληκαρίων. Ἡ ὑπὸ τοῦ Κολοκοτρώνου γενομένη τοῖς Γάλλοις προσβολή, τῶν μὲν παλληκαρίων τὸν φόβον διεσκέδασε, τὴν δὲ ἀντιβασιλείαν ἐνέβαλεν εἰς μερίμνας περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν. Τὰ μὲν παλληκάρια ἠρνοῦντο νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸν τακτικὸν στρατόν, τῆς δ' ἀρνήσεως ταύτης κυρία αἰτία ἦτον ὅτι *δὲν ἤθελον νὰ φορέσωσι φραγκικὴν μουστοφόριαν*· ἡ δὲ ἀντιβασιλεία ἐφρόνει ὅτι ὤφειλε νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς τὴν ἐθνικὴν *φουστανέλλαν*, διότι *πρὸς τὸν ἱματισμὸν τοῦτον ἐσχέτιζε τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀγρίου βίου καὶ τῆς ἀταξίας*.

Καὶ ὅμως πόσας δαπάνας, πόσας δυσαρεσκείας καὶ πόσα δεινὰ ἤθελεν ἀποφύγει ὁ τόπος, ἂν ἡ ἀντιβασιλεία διέτασσε καὶ ἐμόρφου ἑλληνικὸν στρατὸν ἐκ τοῦ ἀγματος τῶν παλληκαρίων, ἀντὶ νὰ στρατολογῇ ἐν Βαυαρίᾳ ἐθελοντὰς ἀντὶ μεγάλων δαπανῶν, ἑλκύουσα οὕτως εἰς Ἑλλάδα τὸν συρφετὸν τοῦ γερμανικοῦ λαοῦ. Ἐκ τοῦ συρφετοῦ ἐκείνου, ὃν ἀπετέλουν τὰ πολλὰ διάφοροι τυχοδιῶκται, κατηρτίσθη στρατός, ὅστις, μεθ' ὅλας τὰς ὑπερόγκους δαπάνας, δὲν ἐπέτυχεν οὗ ἡ ἀντιβασιλεία ἐστοχάζετο σκοποῦ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΠΕΡΙ ΘΗΛΑΣΜΟΥ.

(*Ἐκ τοῦ «Τηλεγράφου»*).

Ἐν τῇ περὶ *στηθοδέσμου* διατριβῇ ἐμοῦ ὑπεσχέθην ἐκτενῶς περὶ τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος νὰ πραγματευθῶ.

Σήμερον εἰς τὴν τῶν ὑπεσχημένων ἐκτέλεσιν προβαίνω, ἐπικαλούμενος τὴν ἐξιδιασμένην προσοχὴν τῶν ἀναγνωστῶν, ἅτε τοῦ ζητήματος σπουδαιοτάτου ὄντος καὶ τὰ μέλη τῆς κοινωνίας ἅπαντα ἐνδιαφέροντος.

Τῶν ἀναγνωστῶν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν προσοχὴν ἠτησάμην, διότι δυστυχῶς οἱ τὰς ἐφημερίδας, τὸ πλεῖστον, εἰς χεῖρας λαμβάνοντες, ἐπιπόλαιόν τι βλέμμα ῥίπτουσιν ἐπί τε τῶν *διαφόρων* καὶ *τηλεγραφημάτων* μόνον, καὶ εἶτα μακρὰν τὴν ἐφημερίδα ἀπωθοῦσι, τὴν ἀνάγνωσιν πολλοὶ ὡς ἁμάρτημα θεωροῦντες, προτιμῶντες ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ τὸν βίον διάγειν. Πολλὰ γραφόμενα, ὠφελιμώτατα ὄντα καὶ εἰς τὴν εὐπραγίαν τοῦ βίου συμβάλλοντα, δὲν εὑρίσκουσιν ἢ ὀλιγίστους τοὺς ἀναγνώστας, ἕνεκα τοῦ ὀγδόου τούτου θανασίμου ἁμαρτήματος, δῆλα δὴ τῆς ἀποχῆς τῆς ἀναγνώσεως.

Ἐπαναλαμβάνω ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει μεγάλην τὴν σπουδαιότητα καὶ ὁ παρακολουθῶν με θὰ εὑρεθῇ εἰς θέσιν νὰ καταμαρτυρήσῃ τοῦτο.

Τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ζήτημα ἀπησχόλησε πολλούς, διαπρεπῆ ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐπιστήμῃ καὶ φιλοσοφίᾳ θέσιν κατέχοντας καὶ τὰ ἐλάχιστα ὑπὸ ἀκριβῆ παρατήρησιν, ὡς ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη ἀπαιτεῖ, καὶ ἐξέτασιν ὑποβαλόντας.

Ἐκ τῶν ἐνδελεχῶν τούτων παρατηρήσεων ἀποκομίζονται κανόνες καὶ ἀρχαὶ ἀλάνθαστοι, οὓς ὁ παρακολουθῶν πολλάκις εὑρίσκεται εἰς τὴν εὐχάριστον θέσιν ἀρκούντως νὰ ἐκτιμήσῃ καὶ τὴν ἀξίαν αὐτῶν νὰ αἰσθανθῇ. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἅπασαν τὴν κοινωνίαν ἐνδιαφέρει, πρωτίστως ὅμως τὴν τῶν πόλεων, διότι ἐν

αὐτῇ παρεκτροπὴν τοῦ φυσικοῦ τούτου κανόνως μεγάλην δυστυχῶς ἀπαντῶμεν.

Ἅπαντες οἱ εἰς τὴν ἰατρικὴν ἀσχολούμενοι, ἀπὸ τῶν παλαιτάτων χρόνων ἄχρις ἡμῶν, δογματικῶς ἀπεφήναντο ὅτι ἡ «μήτηρ τὸ τέκνον αὐτῆς ὀφείλει νὰ θηλάζῃ»· ποῦ στηριζόμενοι οὕτωσὶ ἐδογμάτισαν; καὶ διατὶ ἐνῷ πολλὰ ἕτερα τῆς Ἰατρικῆς δόγματα ἀντιπαρῆλθον, τὸ δόγμα αὐτὸ ἔμεινε, μένει τε καὶ θὰ μένῃ ἀναλλοίωτον καὶ ἀκαταμάχητον; τοῦτο ἤδη θ' ἀποδείξωμεν ἐρειδόμενοι ἐπὶ συγγραφῶν ἀνδρῶν, τὸν βίον αὐτῶν ὑπὲρ τῆς προόδου τῆς Ἰατρικῆς ἐπιστήμης ἀναλωσάντων καί τινων τούτων εἰς τοὺς εὐεργέτας αὐτῆς καταταχθέντων.

II.

Ὁ ἄνθρωπος, τὸ ἐντελέστατον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὄντων, τοσούτας ἀδυναμίας κατ' ἀρχὰς παρίστησι, ὥστε ἀπόλυτον ἀνάγκην ἔχει, πρὸς διατήρησιν τῆς ζωῆς του, πολλῶν περιποιήσεων καὶ ἐνδελεχῶν μεριμνῶν· κατὰ τὰς πρώτας τοῦ βίου αὐτοῦ ἡμέρας καὶ μῆνες διατελεῖ ὑπὸ δοκιμασίαν οὕτως εἰπεῖν «ζωῆς» ἢ «θανάτου» καὶ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, τοιοῦτοι καὶ τοσοῦτοι τὴν ἐπαπειλουμένην αὐτοῦ ζωὴν κίνδυνοι κλονίζουσιν, ὥστε ἐξιδιασμένη φροντὶς καὶ ἐπίβλεψις ἀπαιτεῖται ἵνα τοὺς κινδύνους ἀπωθήσωμεν ἢ τοὐλάχιστον μετριάσωμεν· καὶ ἡ ἐλαχίστη ἔλλειψις περιποιήσεως συντελεῖ δυστυχῶς ἵνα εἰς τοὺς ἀγγέλους καταταχθῇ τὸ μικρὸν τέκνον. Κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν πολλαὶ νόσοι ἀναπτύσσονται καὶ κατ' αὐτὴν ἀπαντῶμεν τὴν μεγαλειτέραν θνησιμότητα.

Ἡ στατιστικὴ τῆς Γαλλίας δείκνυσιν ὅτι τὸ 1|6 τῶν νηπίων θνήσκει τὸ πρῶτον ἔτος.

Ἐπὶ 1,000,000 τοκετῶν ἀποθνήσκουσι 160,000.

Ἐπὶ 100 θνήσκουσιν 20 ἄρρενα καὶ 16 θήλεα.

«Ἡ πιθανότης τῆς νοσήσεως, λέγει ὁ καθηγητὴς Ernst Vvagner, κατὰ τὰς πρώτας μὲν τῆς ζωῆς ἑβδομάδας εἶνε πολὺ μεγάλη, μεγίστη μάλιστα σχετικῶς πρὸς τὰς λοιπὰς περιόδους τοῦ βίου, εἶτα ὁ' ἐλαττοῦται μὲν τὴν 6ην ἑβδομάδα, πάντοτε ὅμως ἐπιμένει μεγάλη μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἁ. ἔτους».

Κατὰ τὴν νηπιακὴν λοιπὸν ἡλικίαν ὁ κίνδυνος ἄνω τῆς κεφαλῆς ἐπικρέμαται καθ' ἑκάστην, ὡς δαμόκλειος σπάθη

Ἀλλὰ τίς τοὺς κινδύνους τοῦ νηπίου δύναται ἢ ν' ἀποκρούσῃ ἢ νὰ ἐλαττώσῃ μεριμνῶν καὶ περὶ αὐτοῦ φροντίζων; Τίς ὑπὸ τῆς φύσεως ἐτάχθη φρουρὸς ἄγρυπνος ὅπως τὰς ποικίλας ἀνάγκας τοῦ βρέφους ἐξοικονομῇ καὶ περὶ τῆς ὑγιείας αὐτοῦ ἐνδιατρίβῃ μετὰ θρησκευτικῆς τῷ ὄντι εὐλαβείας καὶ στοργῆς ἐγκαρδίου; τίς τοὺς πρώτους φθόγγους θὰ διδάξῃ εἰς τὸ νήπιον καὶ τὴν πρώτην ἀνάπλασιν τοῦ νοῦ αὐτοῦ καὶ ψυχῆς θ' ἀναλάβῃ; τίς ἐπιτυχέστερον καὶ καλλίτερον δύναται περὶ τούτων ὅλων νὰ ἐργασθῇ;

Ἡ φύσις, μετὰ τοσαύτης ἀτελείας καὶ ἀνικανότητος τὸν ἄνθρωπον ἀεὶ μέν, μάλιστα ἐὲ κατὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν, περιβαλοῦσα, ἔλαβεν ἱκανὰς περὶ τούτου φροντίδας ὡς ἀντισήκωμα τῶν ὑπ' αὐτῆς χορηγηθεισῶν ἀτελειῶν· ἡ φύσις λοιπόν, διὰ ταῦτα ὅλα τὴν «μητέρα» καὶ «μόνον» αὐτὴν ἔταξεν· αὕτη ὀφείλει ν' ἀγρυπνῇ, νὰ φροντίζῃ, νὰ ἐξοικονομῇ, νὰ ἐνδιατρίβῃ, νὰ διδάσκῃ καὶ τὰς λοιπὰς τοῦ νηπίου ἀνάγκας νὰ πληροῖ ὡς ἀκοίμητος καὶ ἀδάμαστος φύλαξ· αὕτη καθῆκον πρὸς τὴν πολιτείαν ἔχει καὶ πρὸς τὸν Θεὸν νὰ καταβάλῃ ἁπάσας τὰς αὐτῆς δυνάμεις ὅπως ὑγιὲς καὶ ἠθικὸν παραδοθῇ εἰς τὴν κοινωνίαν τὸ τέκνον, ἵνα σὺν τῷ χρόνῳ εἰς τὴν εὐημερίαν καὶ εὐπραγίαν αὐτῆς συντελέσῃ.

Ἡ μήτηρ, συνελόντι, πρέπει νὰ εἶναι πρὸς τὸ τέκνον αὐτῆς ὡς ἡ φύσις πρὸς τὸν κόσμον.

Μεγαλείτερον πρὸς τὸν Θεὸν ἁμάρτημα, μεγαλειτέρα τῶν νόμων περιφρόνησις, μεγαλειτέρα τῶν κανόνων τῆς ἠθικῆς καταπάτησις δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἄλλη, ἢ τὸ νὰ ἐγκαταλείπῃ μήτηρ τις τὸ νήπιον αὐτῆς εἰς χεῖρας ξένας, ἀπροστάτευτον καὶ ἀμέτοχον

τῆς μητρικῆς περιποιήσεως καὶ ἐπιβλέψεως καὶ τῶν φυσικῶν κανόνων ἄγευστον ἡ γυνὴ αὕτη, δὲν δύναται καὶ δὲν εἶνε μήτηρ, τοιαύτην δεικνύουσα διαγωγὴν καὶ τοὺς τῆς φύσεως κανόνας ἀρνουμένη· εἶνε μηχανικὸν κατασκεύασμα μόνον καὶ οὐδὲν πλειότερον· γυνὴ ἀρνουμένη νὰ δώσῃ τὴν πρώτην τροφὴν εἰς τὸ τέκνον αὐτῆς, τὸ εὐῶδες, κατὰ τὸν Ἱπποκράτην, γάλα, ἀρνουμένη ν' ἀγρυπνήσῃ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ τέκνου της, νὰ φροντίσῃ περὶ ὅλων τῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ καὶ πάντα κίνδυνον ν' ἀποθήσῃ, ἡ γυνὴ αὐτὴ οὔτε μήτηρ δύναται νὰ ὀνομασθῇ, οὔτε καὶ εἰς τὴν τάξιν τῶν κατωτέρων ζώων νὰ καταταχθῇ, διότι ἅπαντες γνωρίζομεν ποίαν φροντίδα καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα καταβάλλουσι περὶ τῶν τέκνων αὐτῶν, καὶ εἰς ποίους κινδύνους γηθοσύνως ἐκτίθενται ὅταν ἴδωσι τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐπαπειλουμένην· πρέπει νὰ εὑρεθῇ ἑτέρα ὀνομασία ὅτως ἀπονείμωμεν αὐτῇ.

Διὰ τῆς θηλάσεως ἡ μήτηρ στερροποιεῖ τὸν σύνδεσμον τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τοῦ τέκνου ὑπάρχοντα καὶ τὸ πρώτιστον ἐν ταὐτῷ καθῆκον αὐτῆς ἐπιτελεῖ· παρέχει τὴν ἀγάπην καὶ ἀπολαμβάνει τὸ σέβας καὶ τὴν ὑπακοήν, κληροδοτεῖ εὐγενῆ αἰσθήματα καὶ συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικότητα τῆς κοινωνίας· ἐν συντόμῳ δημιουργεῖ κοινωνίαν, τοὺς κανόνας τῆς ἠθικῆς ἔχουσαν.

Τούτων οὕτωσὶ ἐχόντων, μεταξὺ τῶν προτερημάτων τῶν κοσμούντων ἄνδρα τινά, δικαιότατα ἀναφέρεται ὅτι *ἐθηλάσθη παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ*. Δικαιότατα ἄρα Ναπολέων ὁ μέγας συχνότατα περὶ τούτου ἐκαυχᾶτο, δικαιότατα τὸν θηλασμὸν ἐπέβαλλεν εἰς τὰς κυρίας, θέλων οὕτωσὶ τὸ ἔθνος του νὰ ἔχῃ πολίτας ἀλκίμους. Τὸ τέκνον ἐνηλικιωθὲν μεγαλείτερον σεβασμὸν αἰσθάνεται πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, μανθάνον ὅτι παρ' αὐτῆς ἐθηλάσθη καὶ πρόθυμον τὰ πάντα ἐπιτελεῖ ἵνα εὐγνώμων φανῇ. Δικαιότατα ἑπομένως καὶ φιλοσοφικώτατα ἡ μήτηρ εἰς τ' ἀπειθοῦντα τέκνα αὐτῆς ἀντὶ παντὸς ἄλλου λέγει, *σοῦ ἔδωκα τὸ γάλα μου* ἤτοι τὴν ζωήν μου, τὸ αἷμά μου· ἡ φράσις αὕτη εἶνε ἱκανὴ εἰς τὸν αἰσθανόμενον τὴν ὑψίστην αὐτῆς σημασίαν νὰ συντελέσῃ αὐθωρεὶ εἰς τὸν σκοπὸν τῆς ἀδικουμένης μητρός. Οὐδὲν ἄπορον ἑπομένως ἂν βλέπωμεν ὅτι ἐνιαχοῦ ἤρξατο παραλύων ὁ ἱερὸς δεσμός, ὁ τὴν οἰκογένειαν συσφίγγων, τῶν μελῶν ὡς ξένων θεωρουμένων· δὲν πρέπει πολὺ νὰ ἐκπληττώμεθα ὁρῶντες, οὐχὶ τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν ὑπακοὴν τὴν χαρακτηρίζουσαν τὰ τέκνα πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα ἀγάπην. Τὸ γάλα τῆς μητρὸς εἶνε ἡ πρωτίστη ἀφορμή· ἐξασκεῖ τὴν μεγαλειτέραν ἐπιρροὴν εἰς τὸν καθόλου βίον καὶ τὰ μάλα συντελεῖ εἰς τὸν σύνδεσμον τῆς οἰκογενείας.

III.

Νομίζομεν ἀρκοῦντα ταῦτα τῷ σκοπῷ ἡμῶν· ἤδη προβαίνομεν ἐκ τῶν συνθετωτέρων εἰς τὰ ἁπλούστερα ἵνα καὶ εὐχερέστερον ἀποδείξωμεν τὴν ἀλήθειαν τῶν γραφομένων μας, στηριζομένων εἰς τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰς παρατηρήσεις ἀνδρῶν γεγηρακότων ἐν τῇ ἰατρικῇ. Ἐξετάζοντες ἤδη τὸ ζήτημα τοῦτο θέλομεν ἀποδείξει ὅτι οὐ μόνον τὰ τέκνα ἀλλὰ καὶ αἱ μητέρες βλάπτονται σφόδρα ἕνεκα τῆς περιφρονήσεως τοῦ ἰατρικοῦ καὶ ὑγιεινοῦ τούτου κανόνος ὅτι *ἡ μήτηρ ὀφείλει νὰ θηλάζῃ τὸ τέκνον αὐτῆς*.

Ἔνιαι τῶν μητέρων φοβοῦνται νὰ θηλάσωσι τὰ τέκνα αὐτῶν, νομίζουσαι ὅτι ὁ θηλασμὸς δύναται νὰ βλάψῃ αὐτὰς ὡς ἀδυνάτους καὶ εἰς ἀσθενείας ὑποκειμένας· αἱ πλεῖσται ὅμως δυστυχῶς, καὶ δὲν διστάζομεν νὰ γράψωμεν τοῦτο ἐνταῦθα, νομίζουσιν ὅτι ἡ τροφὸς δύναται νὰ αὐξήσῃ τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν θέσιν καὶ εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν τάξιν νὰ ἐγκαταστήσῃ αὐτάς. Οἰκογένεια, ἔχουσα τροφόν, δὲν δύναται ἢ νὰ θεωρηθῇ, σκέπτονται, εὐγενὴς καὶ μεγαλοπρεπής· εἶνε καὶ τοῦτο ἓν τοῦ αὐτοκαλουμένου πολιτισμοῦ· ἵνα δὲ μὴ καθαρῶς εἴπωσι τί τὸ κινοῦν αὐτὰς αἴτιον, προφασίζονται καὶ αὐταὶ ὅτι ἀδυνατοῦσι νὰ θηλάσωσι τὰ τέκνα των, διότι καὶ κατὰ

τὴν κίνησιν καὶ κατὰ τὸν τοκετὸν πολλὰ ὑπέστησαν καὶ ἐξ ἅπαντος θὰ ἐξαντληθῶσι καὶ ἀσθενήσωσιν, ἂν εἰς τοὺς κόπους τούτους προσθέσωσι καὶ τὸν κόπον τοῦ θηλάζειν. Ἡ ἐπιστήμη ὅμως, δυστυχῶς δι' αὐτάς, ἀντικρούει τοὺς φόβους καὶ ὑποθέσεις αὐτῶν καὶ καταδείκνυσι κενοὺς καὶ ἐστερημένους αὐτοὺς ἀληθείας· ἡ ἐπιστήμη, στηριζομένη ἐπὶ παρατηρήσεων καὶ ἀριθμῶν, πρεσβεύει τὰ ἐναντία ἐντελῶς, πρὸς πεῖσμα τῶν θελουσῶν νὰ κρύψωσι τοὺς σκοποὺς αὐτῶν καὶ ἄλλα προφασιζομένων. Πολλὰ νοσήματα, μετὰ τὸν τοκετὸν ἐπερχόμενα, ἔχουσιν αἰτίαν τὸν μὴ θηλασμὸν διότι οὗτος δύναται πολλὰ τούτων νὰ προλάβῃ γενόμενος· τὸ ἐκ τῆς θηλάσεως προσερχόμενον αἷμα εἰς τοὺς μαστοὺς τῆς θηλαζούσης, ῥυθμίζει τὴν ἐκ τοῦ τοκετοῦ προσερχομένην εἰς τὸν ὀργανισμὸν τῆς γυναικὸς ἀνωμαλίαν καὶ πολλὰ νοσήματα ἀποκρούει ἕνεκα τῆς ἰδιότητος ταύτης· πολλὰ νοσήματα τοῦ στήθους, π. χ. αἱ ἁπλαῖ καὶ αἱ σκιρρώδεις φλεγμοναί, ἔχουσιν ἀφορμὴν τὸν μὴ θηλασμόν, διότι, ὡς ἀπεδείχθη, εἰς τὰς θηλαζούσας σπανιώτερα ἀναφαίνονται.

Ἐν τῷ ἑπομένῳ ἡμῶν ἄρθρῳ θέλομεν ἐπανέλθει ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἐπικαλούμενοι τὰς γνώμας σπουδαιοτάτων ἀνδρῶν, ὧν αἱ συγγραφαὶ κτῆμα τῆς Ἐπιστήμης ἐγένοντο, λαβοῦσαι τὴν ἐπίσημον αὐτῆς σφραγῖδα· αἱ γνῶμαι αὐτῶν τοσαύτην σπουδαιότητα ἐνέχουσιν, ὥστε καὶ οἱ οὐδόλως γεγευμένοι τὴν Ἰατρικὴν θὰ κλίνωσι πρὸ αὐτῶν τὸ γόνυ.

Ἐν τῷ προηγουμένῳ ἡμῶν ἄρθρῳ, τὸ ζήτημα ἡμῶν ἐξετάζοντες, ἀπεδείξαμεν τὴν σπουδαιότητα τοῦ θέματος τούτου, καταδεικνύοντες τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην ὅπως ἡ γυνὴ τὸ τέκνον αὐτῆς θηλάζῃ. χάριν τῆς ὑγείας αὐτῆς· τὰς κρίσεις ἡμῶν ταύτας, ὡς ἤδη ὑπεσχέθημεν, θέλομεν σήμερον ἐπισημοποιήσῃ διὰ τοῦ κύρους τῶν σπουδαιοτέρων τῆς Εὐρώπης καθηγητῶν, τῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὰ τῶν γυναικῶν νοσήματα ἀσχολουμένων· ὁ κλεινὸς μαιευτὴρ Scanzoni, ὁ διάσημος οὗτος Ἰατρός, αὐθεντικώτατα οὕτως ἀποφαίνεται περὶ τοῦ ζητήματος τούτου· «αἱ νόσοι τῶν γεννητικῶν »ὀργάνων, εἰς ἃς ὑπόκεινται οὕτω συχνάκις »καὶ μὴ θηλάζουσαι τῶν μητέρων, προλαμβά»νονται *ἀσφαλέστατα διὰ τοῦ θηλασμοῦ*· διό»τι ὁ θηλασμὸς φέρει πλεῖον αἷμα εἰς τοὺς »μαστοὺς καὶ συντείνει *ἀναμφισβητήτως* διὰ »τῶν συστολῶν τῆς μήτρας, τὰς ὁποίας προ»καλεῖ, εἰς τὴν τακτικὴν τοῦ ὀργάνου τούτου »ἐπάνοδον εἰς τὸ κατὰ φύσιν μέγεθος· ἐπομέ»νως πολλὰ νοσήματα τοῦ ὀργάνου τούτου, »πολλὰ τῶν μαστῶν, π. χ. αἱ φλεγμοναὶ »αὐτῶν καὶ αἱ σληρώσεις, αἱ ἁπλαῖ καὶ αἱ »σκιρρώδεις, ἅπαντα ταῦτα συμβαίνουσιν εἰς »γυναῖκας, αἵτινες *ἀποφεύγουσι νὰ θηλάσω»σι τὰ ἑαυτῶν τέκνα*, πολλῷ συχνότερον ἢ »εἰς τὰς θηλαζούσας *τακτικῶς αὐτά*». Τὰ ἐπιχειρήματα ἄρα τῶν μὴ θηλαζουσῶν ῥαδίως καταπίπτουσι καὶ καταφαίνεται ἡ κυρίως ἀφορμὴ αὐτῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ἐξ ἐπίτηδες γίνεται τοῦτο ὑπὸ τῆς φύσεως, διότι ὁ κανὼν αὐτῆς περιφρονεῖται καὶ προσβάλλεται ὑπό τινων μητέρων· ἀλλ' ὅταν ἡ φύσις προσβάλληται ὑπὸ τῶν θνητῶν, εὑρίσκει καὶ αὕτη τὰ μέσα τῆς ἀντεκδικήσεως καὶ ἐπισωρεύει πολλὰ νοσήματα ταῖς μὴ θηλαζούσαις, πρὸς τιμωρίαν· ὁ σοφὸς Ἄγγλος Steele ἔρχεται εἰς ἐπικουρίαν τοῦ ζητήματος τούτου, ἔχων τὴν ἑξῆς γνώμην.

« Διϊσχυρίζομαι ὅτι ἡ μήτηρ, ἐὰν θηλάζῃ, »ἔσται εὐρωστοτέρα καὶ ὑγιεστέρα ἢ τοῦτο » μὴ πράττουσα· εὑρήσει δὲ ἐν τῷ θηλάζειν »φάρμακον ἀσφαλὲς καὶ προφυλακτικὸν ἀπὸ »πολλῶν νευρικῶν καὶ ὑστερικῶν παθημάτων »καὶ ἀπὸ μελλουσῶν ἐκτρώσεων, καὶ βεβαίως »ἀσφαλέστερον ἢ πᾶν ἄλλο ἰατρικόν ὅ,τι δή»ποτε· ἀλλὰ καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἔσονται »ὡς περ γίγαντες, ἐνῷ ἄλλως ἔσονται »οἱονεὶ σκιαὶ ζῶσαι, ἢ ὡς περ καρποὶ ἄωροι »καὶ ἀτελεῖς· ὁμολογουμένως δέ, ἐὰν γυνή »τις εἶνε τόσον εὔρωστος, ὅπως φέρῃ ἐν γα»στρὶ ἐπὶ ἐννέα μῆνας τὸ τέκνον, ἔσται ἄνευ »ἀμφιβολίας τινὸς καὶ τόσον εὔρωστος, ὅπως

»συνηθῇ νὰ θηλάσῃ αὐτό». Ἐπὶ τῆς γνώμης ταύτης ἐπιλέγει ὁ ἡμέτερος καθηγητὴς κ. Μακκᾶς, ἐν τῷ παρουσιάζοντι πληθὺν γνώσεων λόγῳ αὐτοῦ περὶ *Εὐεξίας* καὶ *Μακροβιότητος*, «ἀληθῶς δὲ πόσας γυναῖκας λεπτὰς καὶ ἰσχνὰς βλέπει τις κατὰ τὴν γαλακτουχίαν γινομένας παχυτέρας καὶ εὐρωστοτέρας».

Ὁ Φαβορῖνος, ῥήτωρ περίφημος καὶ φιλόσοφος, μαθητὴς Δίωνος τοῦ Χρυσοστόμου, ἀκμάσας ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων Τραϊανοῦ καὶ Ἀδριανοῦ, μετέβη ὅπως συγχαρῇ τινι τῶν ἐπισημοτέρων αὐτοῦ μαθητῶν, ἀποκτήσαντι υἱόν· ἡ πενθερὰ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, ὄντος ἐξ εἴκου μεγάλου καὶ εὐγενοῦς τῆς Ῥώμης, ἤθελε νὰ ἐπιτρέψῃ τῇ θυγατρὶ αὐτῆς νὰ θηλάσῃ τὸ νεογνόν, φοβουμένη ὅτι, μετὰ τοσούτους κόπους ἐκ τῆς κυήσεως καὶ πόνους ἐκ τοῦ τοκετοῦ, ἠδύνατο ν' ἀσθενήσῃ, ἂν προσέθετε καὶ τὸν κόπον τοῦ θηλάζειν. Ὁ φιλόσοφος Φαβορῖνος, ταῦτα ἀκούσας, τάδε πρὸς αὐτὴν εἶπε.

«Ἀφήσατε τὴν γυναῖκα νὰ γείνῃ μήτηρ ὁλοκλήρου τοῦ υἱοῦ της· διότι τὸ νὰ ἐγκαταλίπῃ τὸ ὑπ' αὐτῆς γεννηθέν, εἶνε κατὰ τῆς φύσεως καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἀφ' οὗ ἔθρεψε διὰ τοῦ αἵματός της πρᾶγμα, ὅπερ δὲν ἔβλεπε καὶ ἠγνόει, δὲν θὰ θρέψῃ ἤδη διὰ τοῦ γάλακτός της ἐκεῖνο, ὅπερ νῦν βλέπει ζῶν ἤδη, ἄνθρωπον, ἀπόλυτον ἀνάγκην ἔχοντα τῆς μητρικῆς περιποιήσεως;» Καὶ βεβαίως, ἡ μήτηρ ἐκείνη, ἥτις ἐγκαταλείπει τὸ τέκνον της καὶ εἰς χεῖρας ξένας παραδίδει αὐτό, ὡς ἄνω εἴπομεν, δὲν εἶνε ὁλόκληρος μήτηρ· τὸ ἥμισυ τῆς μητρότητος ἀπολαμβάνει ἡ τροφός· ἡ μήτηρ αὕτη εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως ἀντιστρατεύεται· διότι οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ ἡμῖν ὅτι καὶ κατὰ τὴν κύησιν καὶ κατὰ τὸν τοκετὸν ἡ μήτηρ ὑπέστη πολλοὺς κόπους, ἐκθέσασα τὴν ζωήν της εἰς κίνδυνον· ὅλα αὐτὰ δὲν εἶνε ἔργον βουλήσεως καὶ δὲν δύναταί τις νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν σκληρὰν ἀνάγκην τῆς θηλάσεως· ἔργον βουλήσεως εἶνε ὁ θηλασμὸς καὶ τὰ συμπαρεδρεύοντα τούτῳ· εἰς τὰ βουλητικὰ ἔργα καταφαίνονται αἱ τάσεις αἱ εὐγενεῖς ἢ μὴ τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ μακαρίτης Ν. Κωστῆς, ὁ τὸ *Ἐγχειρίδιον τῆς Μαιευτικῆς* του ἐρανισθεὶς ἐκ τῶν καθηγητῶν Ναιγέλου καὶ Βυσχίου, λέγει: «Πᾶσα ὑγιὴς μήτηρ χρεωστεῖ νὰ θηλάζῃ ἡ »ἰδία τὸ τέκνον αὐτῆς, διότι τοῦτο εἶνε ὠφέλιμον αὐτῇ τε καὶ τῷ παιδίῳ».

Ὁ ὑπὸ τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων στεφανωθεὶς καθηγητὴς τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς κ. M. Joulin λέγει ὅτι «ἡ διὰ τῆς »μητρὸς γινομένη γαλουχία εἶνε ὁ φυσικώτερος καὶ ὁ εὐνοϊκώτερος τρόπος τῆς τροφῆς »τοῦ νεογνοῦ, αἱ δὲ ἄνευ *εὐλογημένης* αἰτίου »ἀποφεύγουσαι τοῦτον μητέρες παραλείπουσιν *ἱερὸν καθῆκον*, ὅπερ εἶνε συγχρόνως ἀ»διαφιλονείκητον ἀξίωμα καὶ ἓν τῶν στοι»χείων τῆς κοινωνικῆς ἠθικῆς πάντων τῶν »λαῶν».

Δυνάμεθα νὰ καταστρώσωμεν ἐνταῦθα πληθὺν συγγραφέων, συμβουλευόντων τὰς μητέρας νὰ θηλάζωσι τὰ τέκνα των, ἀλλὰ περιττὸν πλέον τοῦτο νομίζομεν, τῶν παρόντων ἀρκούντων. Τοῦτο μόνον λέγομεν, ὅτι ἅπαντες οἱ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐνασχοληθέντες, οἱ μαιευτικὰς συγγράψαντες καὶ ὅπως δήποτε ἄλλως λαβόντες ἀφορμὴν τὴν γνώμην αὐτῶν νὰ διατυπώσωσι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἀπεφήναντο ὅτι ἡ μήτηρ νὰ θηλάζῃ τὸ τέκνον της πρέπει· τὸ δόγμα τοῦτο ἔσται ἀναλλοίωτον· πρὶν δὲ ἐν συντομίᾳ ἐξετάσωμεν, διότι βλέπομεν ὅτι ἡ διατριβὴ ἡμῶν λαμβάνει διαστάσεις, καὶ τὰς βλάβας τοῦ παιδίου, οὐχὶ ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ θηλαζομένου, λέγομεν ἐνταῦθα ὅτι *μόνον* ἐν ᾗ περιπτώσει ἐν τῇ μητρὶ ὑπάρχουσι νοσήματα συγγενῆ ἢ ἐπίκτητα τοιαῦτα, δυνάμενα νὰ μεταβιβασθῶσι διὰ τοῦ γάλακτος εἰς τὸ τέκνον αὐτῆς, καὶ ὅταν συνεπείᾳ τοῦ τοκετοῦ παρατηρῶμεν συμπτώματα μᾶλλον ἢ ἧττον σφοδρὰ ἐπιλοχίων διαταράξεων, τότε μόνον δὲν πρέπει νὰ θηλάζῃ αὐτό.

Τότε ἔχει καθῆκον νὰ καταφύγῃ εἰς τροφόν, ἵνα μὴ τὸ τέκνον αὐτῆς καταστήσῃ δυσ-

τυχές, βλάπτουσα καὶ τὴν πολιτείαν. Τὴν τροφὸν ὅμως ἀναγκαιότατον εἶνε νὰ παρατηρήσῃ ὁ ἰατρὸς καὶ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ παραλείπωσιν αἱ οἰκογένειαι· ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐν ἄλλῳ κυρίῳ ἄρθρῳ πραγματευθησόμεθα. Πολλὰ κληρονομικὰ νοσήματα ἐπαισθητῶς θὰ εἶχον μετριασθῇ καὶ πολλὰ θὰ εἶχον ἐξαφανισθῇ, ἂν ἡ πολιτεία ἐσκέπτετο περὶ τούτων, ψηφίζουσα νόμους δυναμένους νὰ συντελέσωσιν εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον· δυστυχῶς οὔπω κατενόησαν οἱ κυβερνῆται ἡμῶν ὅτι ἡ ὑγιεία τοῦ ἀτόμου ἀποβλέπει εἰς τὴν εὐπραγίαν ἢ δυσπραγίαν τοῦ ἔθνους καὶ ὅτι ἡ πολιτεία ὀφείλει νὰ ἐφορᾷ ἐπὶ τῆς ὑγιείας ἑκάστου ἀτόμου, διότι οὕτω κοινωνία ὑγιὴς καὶ ἠθικὴ ἀποτελεῖται.

Μελετῶν τις τοὺς νόμους τῶν ἀρχαίων ἡμῶν πολιτειῶν δὲν δύναται ἢ νὰ θαυμάσῃ τὴν εἰς αὐτοὺς ἐνυπάρχουσαν σοφίαν· ἡ πολιτεία ἐθεωρεῖτο ἀμέσως μήτηρ τοῦ πολίτου, ἀφ' ἧς ὥρας ἐγεννᾶτο· ἡ πολιτεία ἅπαντα τὰ κατάλληλα μέτρα ἐλάμβανεν ὅπως ἕκαστον ἄτομον κατασταθῇ τοιοῦτον ὥστε καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὴν πολιτείαν νὰ φανῇ ὠφέλιμον. Ἅπας ὁ βίος τοῦ ἀτόμου ἦτον ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς πολιτείας.

IV·

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γραφέντων ἄντικρυς ἀπεδείχθη ὅτι τὸ συμφέρον ἐπιβάλλει εἰς τὴν μητέρα νὰ θηλάσῃ τὸ τέκνον της, συμφέρον ἠθικὸν καὶ ὑγιεινόν· ἤδη δι' ὀλίγων θ' ἀποδείξωμεν ὅτι καὶ τὸ συμφέρον τοῦ τέκνου ἐπιβάλλει τὸν θηλασμὸν τῆς μητρός, ἀλλ' οὐ μόνον ταῦτα ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ τῆς πολιτείας, ἐλαττουμένου τοῦ πληθυσμοῦ ὅστις εἰς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἔθνους συντελεῖ.

Ἀπεδείξαμεν ἤδη, τοὺς ἠθικοὺς λόγους οἵτινες ἀπαιτοῦσι ἵνα τὸ τέκνον τὸν μαστὸν τῆς μητρὸς αὐτοῦ θηλάσῃ· ἐνταῦθα μόνον εἰς τοὺς ὑγιεινοὺς θὰ περιορισθῶμεν, οἵτινες ἀμέσως καταδεικνύουσι τὰ ἀποτελέσματα. Θὰ ἐπικαλεσθῶμεν καὶ αὖθις τὰς γνώμας ἀνδρῶν σοφῶν καὶ ἐπὶ τέλους θὰ καταστρώσωμεν στατιστικήν τινα, ἔχουσαν πολλὴν τὴν ἐπιβλητικότητα.

Τὸ μητρικὸν γάλα συντελεῖ εἰς τὴν εὐρωστίαν, ὑγιείαν καὶ ἠθικότητα τοῦ τέκνου τοσοῦτον, ὅσον οὐδὲν ἄλλο μέσον· τὸ πρῶτον γάλα τῆς μητρὸς (colostrum) ἔχει καὶ φαρμακευτικὴν ἰδιότητα, διότι διὰ τοῦ πρωτογάλακτος τούτου κενοῦται τὸ *μηκώνιον*, ὕλη τις, συναθροισθεῖσα ἐν τοῖς ἐντέροις τοῦ τέκνου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἐνδομητρίου ζωῆς. Ἡ ἐπίσχεσις τοῦ μηκωνίου προκαλεῖ κωλικοὺς πόνους, ἔμετον, ἐνίοτε δὲ σπασμοὺς καὶ ἐκλαμψίαν· ἐκ τούτου διδασκόμεθα τὴν προβλεπτικότητα καὶ ὑψίστην τῆς φύσεως σοφίαν.

Τὸ γάλα τῆς μητρὸς τὰ μέγιστα συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ παιδίου καὶ οὐδεμία ἄλλη οὐσία, ἢ γάλα ἄλλης τροφοῦ, δύναται ν' ἀναπληρώσῃ αὐτό. «Παρατηροῦμεν, λέγει, »ὁ πολύπειρος καθηγητὴς κ. Βιτσάρης ἐν τῇ »*Παθολογίᾳ τῶν Παίδων*, πολλάκις γυναῖ»κας, ὧν τὰ ἴδια τέκνα ὑπ' αὐτῶν θηλαζό»μενα ἀναπτύσσονται καλῶς, τὰ δὲ ἀλλό»τρια καθίστανται ἀδύνατα». Ἡ μήτηρ, θηλάζουσα τὸ τέκνον αὐτῆς, αἰσθάνεται ἄπειρον χαρὰν καὶ ἡ χαρὰ αὕτη, μεταβιβαζομένη διὰ τοῦ γάλακτος εἰς τὸ τέκνον της, συντελεῖ καὶ εἰς τὴν ζωηρότητα καὶ εἰς τὴν ὑγιείαν τοῦ τέκνου. Εἶνε ἀποδεδειγμένον ὅτι τὸ γάλα ἀλλοιοῦται καὶ τὸ ποσὸν καὶ τὸ ποιὸν ὑπὸ συγκινήσεων, καὶ τὸ γάλα τοῦτο διδόμενον εἰς τὰ τέκνα προξενεῖ βλάβην αὐτοῖς. Ὁ Petit-Radel ἀναφέρει ὅτι παιδίον κατελήφθη ὑπὸ σπασμῶν διότι ἐθήλασε τὴν τροφόν, ἄρτι ὀργισθεῖσαν. Ὁ Boerhaave λέγει ὅτι παιδίον περιέπεσεν εἰς σπασμούς, θηλάσαν γυναῖκα ἐν μέθῃ εὑρισκομένην. Καὶ πλεῖστα παραδείγματα τοιαῦτα ἔχομεν καταμαρτυροῦντα τοῦτο.

Ἡ μήτηρ δύναται νὰ ἐκτιμήσῃ ταῦτα καὶ νὰ μὴ δώσῃ τὸν μαστὸν εἰς τὸ τέκνον αὐτῆς, ἐν ᾧ ἡ τροφὸς καὶ δὲν ἐκτιμᾷ ταῦτα καὶ μᾶλλον περὶ ἑαυτῆς φροντίζει καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ τέκνου.

Ἡ τροφὸς πολλὰ μηχανᾶται ὅπως περιορίσῃ τὴν ὥραν τοῦ θηλασμοῦ καὶ πολλαὶ τούτων κρυφίως δίδουσι προώρως τροφὰς εἰς τὰ τέκνα· αἱ πρόωροι αὗται τροφαὶ βλάττουσι καὶ ὑποσκάπτουσι τὴν ὑγιείαν τῶν τέκνων, μὴ δυναμένων νὰ πέψωσιν αὐτάς.

Πολλαχῶς ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ παιδία, ὑπὸ τῆς μητρὸς τρεφόμενα, ἄλλως ἔχουσιν ἢ ὑπὸ τροφοῦ· ὁ διάσημος Scanzoni λέγει ἐν τῇ μαιευτικῇ αὐτοῦ· α'Ο ἀριθμὸς τῶν θνησκόντων παιδίων εἶνε πολλῷ μεγαλείτερος ἐν τοῖς ὑπὸ τροφοῦ τρεφομένοις, ἢ ἐν τοῖς ὑπὸ μητρικὸν μαστὸν θηλάζουσιν».

Αἱ τροφοὶ ἐν καιρῷ νυκτός, ὅταν κλαίωσι τὰ τέκνα, ἵνα καθησυχάσωσιν αὐτὰ καὶ μὴ στερηθῶσιν αὐταὶ ὀλίγου ὕπνου, δίδουσι τὸν μαστὸν εἰς αὐτὰ καὶ πολλάκις καταλαμβάνει αὐτὰς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς θηλάσεως ὕπνος, ὅστις ἀποβαίνει θάνατος εἰς τὰ θηλάζοντα. Κατὰ τὸν Osiander ἀπὸ τοῦ 1686—1799 ἀπεπνίγησαν ἐν Ἀγγλίᾳ ἐν καιρῷ τοῦ ὕπνου 40,000 παιδία.

Τέλος, ἵνα κλείσωμεν καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦτο, θὰ καταφύγωμεν εἰς τοὺς ἀριθμούς, οἵτινες ὅσῳ ψυχροὶ εἰσὶ τόσῳ καὶ ἐπιβλητικοὶ καὶ ἀκριβεῖς· λοιπὸν ἀπὸ τὰς τοῦ Benoiston de Chateauneul ἀπογραφὰς ἔχομεν τὸ ἑξῆς:

Ἐξ *ἑκατὸν* βρεφῶν, θηλαζομένων ὑπὸ τῆς μητρός, θνησκουσιν ἐντὸς τοῦ πρώτου ἔτους *ὀκτώ*.

Ἐξ ἑκατὸν δὲ, ὑπὸ τροφῶν θηλαζομένων, *εἴκοσιν ἐννέα*.

Ὁ δὲ διὰ τοῦ θηλάστρου (biberon) θηλασμὸς εἶνε ὁ ἐλλειπέστερος τρόπος τῆς θρέψεως· κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Villermé 64 τοῖς 100 ἀποθνήσκουσι τέκνα, διὰ τοῦ τρόπου τούτου θηλαζόμενα.

V.

Ἐκ τούτων ὅλων καταφαίνεται ἡλίου φαεινότερον ὅτι τὸ συμφέρον τῆς κοινωνίας, τῆς μητρός, τοῦ τέκνου ἀπαιτεῖ ἵνα ἡ μήτηρ θηλάζῃ τὸ ἑαυτῆς *τέκνον*. Εὐτυχεῖς ἂν δυνηθῶμεν καὶ ἡμεῖς μικρὸν νὰ συντελέσωμεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ δόγματος τούτου.

Α. Ε. ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ.

ΠΕΡΙ ΛΙΒΑΝΟΥ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΙΒΑΝΟΥ.

—

Ὅταν τις, εἰς τὴν ἁγίαν γῆν κατευθυνόμενος καὶ πέραν τῆς νήσου Κύπρου πλέων, προσπελάσῃ εἰς τὴν Ἀνατολήν, προσπίπτουσιν αὐτῷ, εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι μιλίων, τὰ γιγαντομήκη ὄρια τῆς Παλαιστίνης, ἡ ὁμαλὴ κορυφὴ τοῦ Λιβάνου. Ὅταν δὲ προσορμισθῇ κατόπιν εἰς Βηρυτόν, τὴν παλαιὰν ταύτην φοινικικὴν πόλιν, θεᾶται μεγαλοπρεπεστάτην θέσιν τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται ἐπὶ γλαφυροῦ λόφου ῥέμα πρὸς τὴν θάλασσαν ἀποκλίνοντος. Ἐπὶ τῶν λωρίδων καὶ τῶν βράχων, οἵτινες βαθέως εἰσδύουσι, θραύονται μεθ' ὁρμῆς τὰ κύματα τῆς ἀκτῆς, ἀνασκιρτῶσιν ἐξαφρίζοντα, καὶ αὖθις βυθίζονται ὑπὸ μορφὴν ἀπείρων μαρμαρυγῶν εἰς τὴν θάλασσαν. Πάντες δὲ οἱ περικείμενοι λόφοι καὶ αἱ πρὸ τοῦ λιμένος ἐξέχουσαι γλῶσσαι ὑπ' εὐθαλοῦς χλωρίδος περιβάλλονται. Πληροῦται ἡ ἀτμόσφαιρα ἀπὸ τῆς ὀσμῆς τῶν μυρσινῶν.

Φυτεῖαι συκαμίνων καὶ κῆποι ἀφ' ἑνὸς, καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱμασιαὶ σπανιμόρφου κάκτου, περιφραττούσης, ἐκτείνονται εἰς εὐρυτάτους κύκλους περὶ τὴν πόλιν, καὶ ὑπεράνω τῆς ὅλης ἀκτῆς ἐξαπλοῦνται αἱ μεγαλοπρεπεῖς κορυφαὶ τῶν ψωμοκάρπων, τὸ σκοτεινὸν χλόασμα τῶν κυπαρίσσων, σχιστόκλαδοι πλάτανοι, συκαῖ, πορτοκαλαῖ καὶ ῥοιαὶ μετὰ τῶν θελκτικῶν αὐτῶν καρπῶν, οἵτινές εἰσι θαυμάσιαι καλύπτραι τοῦ φυλλώματός των. Ἀπωτέρω δὲ ἐν τοῖς κατωτάτοις χρασπέδοις τοῦ ὄρους τὰ στακτίφαια φύλλα τῶν ἐλαιοδασῶν ἐγγίζουσι τὸν περίβολον. Εἰς ἥμισυ σχεδὸν μίλιον ἀπὸ τῆς πόλεως αἱ πρώτισται ὀρεσειραὶ τοῦ Λιβάνου ἀνοίγουσι τὰ βαθέα των χάσματα, ἐν τῷ σκότει τῶν ὁποίων χά-

νεται ὁ ὀρθαλμός. Πολύκροτοι δ' ἐκεῖθεν ἀναβρύουσι ποταμοὶ ποικίλων διευθύνσεων καὶ διὰ βραχέως μὲν ἀλλ' ὁρμητικοῦ δρόμου σπεύδουσι πρὸς τὴν θάλασσαν. Ζωηρὰ δὲ κίνησις ἐξεγείρεται ἐν τῷ λιμένι. Οἱ Μαρωνῖται καὶ οἱ Δροῦσοι, τὰ ὡραῖα ταῦτα καὶ κρατερὰ τέκνα τοῦ γείτονος ὄρους, περιφέρονται μετὰ τύρβης πολυασχόλου ἐν τῇ λαμπρότητι τῶν ὅπλων καὶ ταῖς γραφικαῖς αὐτῶν στολαῖς. Λέμβοι δὲ πλήρεις πραγματειῶν, ἀπὸ Βαγδατίου καὶ Δαμασκοῦ ἐκκινοῦσαι, ἐπιβιβάζουσιν αὐτὰς εἰς τὰ πόρρω τῆς ἀκτῆς προσορμιζόμενα πλοῖα. Κραυγαὶ ἀνθρώπων συγκεχυμέναι καὶ ὁ θρηνώδης τῶν καμήλων ἀναστεναγμός, ὁσάκις αὗται ἀναγκάζονται νὰ κλίνωσι γόνυ ὅπως δεχθῶσι νέα βάρη, διαπερῶσι τὸν ἀέρα. Καὶ ὅμως ἡ ἔμψυχος αὕτη εἰκὼν τῆς ἐνασχολήσεως εἶνε ἀσθενής τις σκιὰ ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς χρόνους τοῦ μεσαιῶνος, ὁπότε εἰσέτι ἡ Βυρητὸς ἦτο ἀκμάζων λιμὴν τῆς Δαμασκοῦ, καὶ πρὸς τοὺς παναρχαίους χρόνους τῆς ἀκμῆς τοῦ φοινικικοῦ ἐμπορίου.

Ὑπεράνω τῶν ἀποκρήμνων ἀκτῶν ἄγουσι παλαιαὶ τεχνηταὶ ὁδοί, ἐπὶ δὲ τῶν παραπλεύρως ἐκτεινομένων βραχωδῶν τοιχωμάτων διακρίνονται λείψανα ἑλληνικῶν, ῥωμαϊκῶν καὶ συριακῶν ἐπιγραφῶν καὶ ἀπεικονισμάτων. Σκολιαὶ δὲ καὶ ἐπικίνδυνοι ἀτραποὶ ἄγουσιν ἐπὶ τὸ ὄρος, ὁτὲ μὲν διὰ καταπληκτικῶν βαράθρων, ὁτὲ δὲ διὰ σκοτεινῶν ναπῶν κατὰ μῆκος ἀῤῥιζόντων ποταμῶν, ὧν αἱ ὄχθαι εἰσὶ κατάῤῥυτοι ὑπὸ ζακχαροκαλάμου ἢ λιάνων, αἵτινες συχνότατα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τὰς χεῖράς των, ὡς εἰπεῖν, ἐκτείνουσαι χλοερὰν ἐκ φύλλων σκέπην ἐραπλόνουσι. Πρὸς δὲ τὴν ἀγρίαν ταύτην ἔπαρσιν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως ἀπανταχοῦ παρομαρτεῖ καὶ ἡ χάρις τῆς ἀνθρωπίνου φιλοπονίας. Ἀπὸ τῶν κατωτάτων μέχρι περίπου τῶν κυματοειδῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους ἀνυψοῦνται ἑκατονταπλᾶ πολλάκις ἀλλεπαλλήλως κείμενα περιτετειχισμένα δώματα (terrasses), δι' ἡμέρων κλημάτων καὶ συκαμίνων πεφυτευμένα· ἀναμέσον τῶν χρημνῶν καὶ τῶν βραχωδῶν βαράθρων καταῤῥέουσιν εἰς τὰ βάθη πλημμυροῦντα ὕδατα διὰ μυρίων ἐλιγμῶν. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν βράχων ἀπανταχοῦ αἰωροῦνται μοναστήρια καὶ χωρία δὲ, ὡσεὶ χελιδόνων νεοττιαὶ, ὑπὲρ τὰ χάσματα τῶν φαράγγων· αἱ δὲ σειραὶ τῶν οἰκιῶν οὐχὶ σπανίως εἶνε τοσοῦτο πυκνῶς συσπειρωμέναι ἐπὶ τῶν βράχων, ὥστε αἱ πλατεῖαι ὀροφαὶ τῶν κατωτέρων χρησιμεύουσιν ὡς στενωποὶ τῶν ἀνωτέρων. Μετὰ τοσαύτης φειδοῦς χρησιμοποιεῖται ἕκαστον βῆμα τοῦ ἐριτίμου τούτου ἐδάφους! Ἀλλ' οὔτε οἱ περὶ τὴν οἰκοδομὴν πόνοι, οὔτε οἱ κίνδυνοι, ὑφ' ὧν αἱ κατοικίαι ἐπαπειλοῦνται συνεπείᾳ τῆς διαῤῥηκτικῆς δυνάμεως τῶν ῥιζῶν, εἵτινες ὑποκοιλαίνουσι τοὺς βράχους, οὔτε ἄλλο τι δύνανται νὰ προξενήσῃ τοῖς κατοίκοις τοῦ Λιβάνου ἀηδίαν τῆς πατρίδος των. Διότι ἐνταῦθα μόνον ἐπὶ τοῦ ἀβάτου τούτου ὄρους διατηρεῖται εἰσέτι τοιαύτη τις ἐλευθερία, τὴν ὁποίαν ματαίως θὰ ἐζήτει τις εἰς τὸ ὑπόλοιπον κράτος τῆς Τουρκίας καὶ εἰς ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν.

Ἡ μάζα τοῦ Λιβάνου, οὗτινος τὸ ὄνομα *λευκὸν ὄρος* σημαίνει, συνίσταται ἐξ ὑπολεύκου τιτανολίθου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου καὶ ὄστρακα καὶ ἰχθύων ἀπολιθώσεις τῆς προκατακλυσμιαίας ἐποχῆς εὑρίσκονται. Ἡ κορυφή του μετρεῖ 9,000 ποδῶν (2,900 μέτρ.) ὕψος καὶ ὑπὸ τὸ χιονοσκεπὲς αὐτῆς κάλυμμα διατηρεῖ αἰώνιον χειμῶνα· ἐνῷ αἱ στεναὶ χαράδραι τῶν ὑπωρείων καὶλάδων περορίζουσι τὸν καύσωνα τοῦ θερινοῦ ἡλίου. Ἐπὶ τῶν διαφόρων λοιπῶν σημείων τοῦ ὕψους καταλέγονται αἱ διάφοροι ζῶναι, ἑκάστη τὰ ἰδιάζοντα αὐτῇ πρϊόντα ἀποκομίζουσα· καὶ ἐν μὲν τοῖς κάτω ὑπάρχει σῖτις ἐν ἀρθονίᾳ, ἐν τῷ μέσῳ ἡ ἱλαρὰ ἄποψις ἀειθαλῶν δένδρων, καὶ κήπων μετὰ τῶν καλλιτέρων καρπῶν τῆς Συρίας, γλυκεῖα αὔρα καὶ δαψιλεῖς πηγαὶ ὑδάτων· πρὸς τὰ ἄνω δὲ ἡ ἀκατοίκητος χώρα τῶν νεφελῶν καὶ τοῦ πάγου. Τούτου δ' ἕνεκα ἔψαλλον οἱ Ἄραβες ποιηταὶ περὶ τοῦ ὄρους

τούτου, ὅτι τὸν μὲν χειμῶνα φέρει ἐπὶ κεφαλῆς, ἐπὶ δὲ τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸ ἔαρ, ἐν ταῖς κόλποις τὸ φθινόπωρον, καὶ τὸ θέρος ὑπνῶττον ἐπὶ τῶν προποδῶν πρὸς τὴν Μεσόγειον.

Ἀλλὰ καὶ τῆς παλαιᾶς διαθήκης οἱ ποιηταὶ καὶ προφῆται ἐξύμνησαν τὸν Λίβανον τόσον, ὥστε αὐδὲν ἄλλο ὄρος ἐπὶ τῆς γῆς, πλὴν τοῦ Σιναίου, δύναται νὰ μετρηθῇ πρὸς τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ φήμην. Ὁ Μωυσῆς ηὔχετο νὰ ἴδῃ αὐτὸ πρὸ τοῦ τέλους τῆς ζωῆς του. «Διαβὰς οὖν ὄψομαι τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν ταύτην τὴν οὖσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, τὸ ὄρος τοῦτο τὸ ἀγαθόν, καὶ τὸν Ἀντιλίβανον (5, Μωϋσ. 3, 25.)». Τὸ Ἄισμα τῶν ᾀσμάτων λαλεῖ περὶ τῶν κρηνῶν ζωτικῶν ὑδάτων, ἃ ῥέουσιν ἐκ τοῦ Λιβάνου, καὶ ὁ Ὡσηὲ προφητεύει τῷ μετανοοῦντι Ἰσραὴλ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐπαγγελίαν. «Ἔσομαι ὡς ὀρόσος τῷ Ἰσραὴλ, ἀνθήσει ὡς κρῖνον, καὶ βαλεῖ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὡς ὁ Λίβανος· πορεύσονται οἱ κλάδοι αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὡς ἐλαία κατάκαρπος καὶ ἡ ὀσφρασία αὐτοῦ ὡς Λιβάνου. Ἐπιστρέψουσι καὶ καθιοῦνται ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ· ζήσονται καὶ μεθυσθήσονται σίτῳ· καὶ ἐξανθήσει ὡς ἄμπελος μνημόσυνον αὐτοῦ, ὡς οἶνος Λιβάνου τῷ Ἐφραίμ. (14. 6—8)».

Ἀλλὰ πρὸ παντὸς θαυμάζονται καὶ ἐξυμνοῦνται ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ αἱ κέδροι τοῦ ὄρους τούτου, «ἂς ἡ τοῦ Κυρίου δεξιὰ ἐφύτευσεν» Ψαλ. 104, 16), τοῦθ' ὅπερ σημαίνει εἰκόνα τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ τῆς δυνάμεως αὐτόχρημα. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὴν ζωηρὰν παράστασιν τοῦ βασιλικοῦ τούτου δένδρου ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ προφήτου Ἐζεκιήλ, ἔνθα οὗτος τὴν ὑψίῤῥονα δύναμιν τοῦ ἀσσυριακοῦ βασιλείου παρίστησιν ὑπὸ τὴν εἰκόνα τούτου τοῦ διὰ τῆς οἰκουμένης ἀκαταμετρήτου δένδρου; «Ἰδοὺ Ἀσσοὺρ κυπάρισσος ἐν τῷ Λιβάνῳ καὶ καλὸς ταῖς παραφυάσι, καὶ ὑψηλὸς τῷ μεγέθει, εἰς μέσον νεφελῶν ἐγένετο ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ, ὕδωρ ἐξέθρεψεν αὐτόν, ἡ ἄβυσσος ὕψωσεν αὐτόν, τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς ἤγαγε κύκλῳ τῶν φυτῶν αὐτοῦ, καὶ τὰ συστήματα αὐτῶν ἐξαπέστειλεν εἰς πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου κτλ.(31, 3—9)».

Ὑψηλοτέραν δὲ φήμην ἀπέκτησε τὸ εὐγενὲς τοῦτο δένδρον διὰ τὴν ἐκτίμησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἐθνῶν τῆς ἀρχαιότητος καὶ διὰ τὴν χρῆσίν του εἰς τὰ πολυθαύμαστα ἐκείνων ἔργα. Αἱ τυρικαὶ νῆες ἔφερον ἱστοὺς κεδρίνους· ἐν κιβωτίοις ἐκ τοῦ στερεοῦ καὶ εὐώδους αὐτῶν ξύλου ἔφερον οἱ Τύριοι ἔμποροι τὰς πορφύρας των, τὰ μετάξινα καὶ πλεκτὰ αὐτῶν ὑράσματα εἰς τὰς ἀγοράς (Ἰεζεκιὴλ 27, 5. 24.) Ὁ Δαυὶδ ἀνήγειρεν ἐπὶ τῆς Σιὼν ἐξ αὐτῶν ἀνάκτορον (2. Σαμ. 5, 11). Κέδρους τοῦ Λιβάνου ἐξητήσατο ὁ Σολομὼν παρὰ τοῦ Ἰρὰμ, βασιλέως τῆς Τύρου, διὰ τὴν μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ σήμερον ἔτι τρέφουσιν οἱ Ἀνατολῖται βαθὺ πατροπαράδοτον σέβας πρὸς τὴν κέδρον. Τὸ ξύλον της λέγουσιν ὅτι εἶνε ἄφθαρτον· καὶ περὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ δένδρου πιστεύουσιν οὐμόνον ἀδιάλειπτον αὔξησιν, ἀλλὰ καὶ ζωήν τινα ψυχὴν εἰς αὐτὸ προσάπτουσιν, ἐκδηλουμένην ἐν διαφόροις σημείοις προγνωστικοῖς. Ὅπως δὲ καὶ κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς ἐκείνους χρόνους εἰσέτι κατὰ παναρχαῖόν τι γερμανικὸν ἔθος οἱ τότε περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο τὰ ἱερὰ δένδρα· καὶ καθὼς ἡ κοινότης τῆς κωμοπόλεως Δὸμ-Ρεμὶ ἐτησίως ἐπεσκέπτοντο ἐν πομπαῖς ὕμνοις καὶ μουσικοῖς ὀργάνοις τὴν βύβλον, τὴν καλουμένην «Schoen Mai» (ὁ ὡραῖος Μάιος) καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν θὰ ἐνεπνέετο συχνάκις ἡ Ὀρλεανὴ παρθένος (Ἰωάννα δ' Ἀρκ) τὰς ἀποκαλύψεις αὐτῆς, οὕτω καὶ σήμερον ἔτι ὅ τε χριστιανικὸς καὶ ὁ μωαμεθανικὸς λαὸς τῶν ὁμόρων κοιλάδων κατ' ἔτος μεταβαίνουσι περὶ νέαν σελήνην ἐπὶ τὰς κέδρους, ὅπως ὑπὸ τοὺς πόδας ἐκείνων μεγαλοπρεπῆ τελέσωσι λατρείαν.

Τὸ ἀξιοσημείωτον τοῦτο δάσος, ὅπερ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μικρόν τι λείψανον τοῦ προαιωνίου ἐκείνου δάσους, τὸ ὁποῖον ἄλλοτέ ποτε ἅπαντα ἴσως τὸν Λίβανον κατεκάλυπτε, κεῖται εἰς τὴν ἐυτικὴν τοῦ ὄρους συνέχειαν πλησίον τῆς ὑψηλοτάτης βάχεως. εἰς ὕψος

αἰωρούμενον ὑπεράνω τῆς χώρας ἐκείνης, ἔνθα παύει ἡ αὔξησις πάσης ὑψηλοτέρας χλωρίδος. Ἐντὸς ἐκτεταμένης καὶ λεοντοειδοῦς κοιλάδος, κεκλεισμένης μὲν ἐκ τριῶν πλευρῶν, εἰς τινα δὲ δασορρύακα ἀνοιγομένης, ἀνίστανται ὑπερήφανα καὶ δολιχόσκια τὰ σπαθόφυλλα (βελονωτὰ) ταῦτα δένδρα καὶ ὑψοῦσι τὰς κορυφάς των πρὸς τὸν οὐρανὸν δίκην πυραμίδων. Μόνον δὲ 400 εἰσέτι κορμοὶ ὑπάρχουσιν ἐν τῇ θέσει ταύτῃ. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τὴν βραδυκίνητον αὐτῶν αὔξησιν τὸ πάχος μιᾶς ἑκατονταετοῦς κέδρου εἶνε πολυ μέτριον, τούτου ἕνεκα ὑπελόγισαν ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν ὑπαρχουσῶν πρέπει νὰ εὑρίσκωνταί τινες ζῶντα μαρτύρια τῶν χρόνων τοῦ Σαλομῶντος (1000 ἔτη π. Χ.). Ἔχει δὲ ἡ ἰσχυροτάτη ἐξ αὐτῶν 40 μὲν ποδῶν (13 μέτρων) περιφέρειαν, οἱ δὲ κλάδοι τῆς ὑψηλοτέρας ἐξ αὐτῶν ἐκτείνονται εἰς 111 πόδας (36 μ.) καὶ τὸ ὕψος ἐκ τῆς σκιᾶς ὑπολογιζόμενον μετρεῖ 90 πόδας (30 μέτρα).

Ἐὰν δέ τις, ἀνελθὼν ἐκ τῆς ὑψηλῆς ταύτης κοιλάδος ἐντελῶς εἰς τὴν ὑψίστην ἀκρώρειαν καὶ πρὸς ἀνατολὰς στραφεὶς θεωρήσῃ εἰς τὰ κάτω καὶ ἀπέναντι, ἐν πρώτοις θεωρεῖ ἐκτεταμένην καὶ καρποφόρον ὑπὸ τοῦ Λεόντου διαβρεχομένην κοιλάδα· τὴν Κοίλην Συρίαν μετὰ τῶν γιγαντιαίων καὶ μεγαλοπρεπῶν στηλῶν καὶ ἐρειπίων τῆς πόλεως Βάαλβεκ καὶ τοῦ ναοῦ, ὅστις ἦν τῷ ἡλίῳ ἀφιερωμένος, ἐν ᾧ εὑρίσκονται τετράπεδοι λίθοι ἐκ τιτανολίθου τοῦ Λιβάνου 63 μὲν ποδῶν (21 μ.) ὕψους, 12 δὲ (4 μ.) πλάτους καὶ πάχους.

Ἐκεῖθεν τῆς κοιλάδος ἀνυψοῦται ὁ δίδυμος ἀδελφὸς τοῦ Λιβάνου, τὸ Ἀντιλίβανον εἰς ἴσον ὕψος πρὸς ἐκεῖνο, τοῦθ' ὅπερ καὶ περιορίζει τὴν περαιτέρω ἄποψιν. Ἡ δὲ ὑψίστη αὐτοῦ κορυφή, κειμένη εἰς τὰς νοτίους ἐσχατιὰς τοῦ ὄρους, εἶνε τὸ ὄρος Ἑρμών, ἐκ τῆς χιονοσκεποῦς τοῦ ὁποίου ἄκρας μακρὰ καὶ στενὰ ἐκ χιόνος πεδία παραπλεύρως κατακρημνίζονται. Σήμερον τὸν ἡγεμόνα τοῦ ὄρους τούτου οἱ ἐγχώριοι Δζεβὲλ ἔλ Σεὶχ ὀνομάζουσι· δικαιολογοῦσι δὲ τὴν κλῆσιν ταύτην ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ὕψος του, ὅπερ, εἰσέτι ἄδηλον, ἐκτιμᾶται περὶ τοὺς 9,500 (3,100 μ.) πόδας, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ μεγαλοπρεπὴς αὐτοῦ ἄποψις. Αὐτὸν ὁρίζει ὁ Μωϋσῆς ἐν τῷ Δευτερονομίῳ (5 Μωσ. 3. 8) ὡς ἀρκτικὸν ὅριον τῆς εὐδαίμονος γῆς. «Θαβὼρ καὶ Ἑρμὼν ἀγάλλονται ἐν τῷ ὀνόματί σου» ἐκφωνεῖ εἷς ψαλμῳδὸς (89, 13), παραλληλίζων πρὸς ταύτην τὸ ὡραιότατον καὶ ὑψιστον ἐκ τῶν ὀρέων τῆς Παλαιστίνης· ἡ δὲ δρόσος, ἡ ἐξ Ἑρμὼν καταπίπτουσα, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν εἰκόνα τῆς ἐξ οὐρανοῦ εὐλογίας (Ψαλ. 133. 3)· διότι τὰ χιονοσκεπῆ ὕψη τούτου τοῦ ὄρους εἶνε ἐκεῖνα, ἅτινα, διὰ τῶν πολυαρίθμων πηγαίων ῥυάκων τῶν νοτίων αὐτῶν ὑπωρειῶν, παρέχουσιν εἰς τὸ κύριον ῥεῦμα τῆς Παλαιστίνης (τὸν Ἰορδάνην) τὰ στοιχεῖα τῆς τε ὑπάρξεως καὶ τῆς διατηρήσεως. Ἡ δὲ ὡραιότης τῶν χωρῶν, τῶν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἑρμὼν ἐν τῇ εὐπρεπεῖ χλοερᾷ καὶ πρασίνῃ αὐτῶν ἀφ' ἑνὸς περιβολῇ διὰ λειμώνων, σπαρτῶν καὶ δασῶν, ἀπαυγάζουσα δ' ἀφ' ἑτέρου διὰ τῶν πολυαρίθμων ζωτικῶν ὑδροχετῶν, ἐντυγχάνουσα δὲ καὶ ἐν τοῖς κόλποις μιᾶς τοσοῦτον μεγαλοπρεποῦς καὶ ἐπιχάριτος περιφερείας, τίθησι πάντα ὁδοιπόρον εἰς ἔκστασιν καὶ θαυμασμόν. Τὸ παλαιὸν Τζεβὲλ ἔς Σεὶχ μετὰ τῆς λευκῆς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ τιάρας φαίνεται τοποθετημένον ὡς τις Τοῦρκος ἵνα τὸ πᾶν ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ καθορᾷ, περὶ αὐτὸν δὲ αἰωρεῖται ἐκ τῶν ἐγγὺς ἕως καὶ τῶν ἀπωτάτων πρὸς ἀνατολὰς καὶ δυσμὰς καὶ νότον, πληθύς τις ὀρέων, ἵνα, ὅπως ἐκεῖνος, καὶ οὗτοι θαυμάζωσι τὸ κάλλος τῶν τηλαυγῶν περιχώρων τοῦ Ἰορδάνου.

Πόσον ἄξιον λόγου φαίνεται ἡμῖν τὸ διπλοῦν τοῦτο ὄρος! Ὑπάρχον ἀφ' ἑνὸς θαρραλέα κατοικία δύο γενναίων λαῶν—τῶν χριστιανῶν Μαρωνιτῶν καὶ τῶν μωαμεθανῶν Δρούσων, οἵτινες ἀπ' αἰώνων ἀμφότεροι τροπαιοῦχοι μὲν ὄπισθεν τῶν ἀδιασείστων τούτων προμαχώνων κατὰ τῶν ὑπερηφάνων τῆς Ἀνατολῆς κατακτητῶν ἀγωνίζονται, δι' ἱλαρῶν δ' ἔργων ἀνθρωπίνου δραστηριότητος περικοσμοῦσι τὴν στερρὰν ἀγριότητα τούτων τῶν βρά-

χων—ἐνῷ ἐκπέμπει ἀφ' ἑτέρου τὸ Λίβανον τὴν τῶν ὑδάτων αὐτοῦ ἀφθονίαν πρὸς ὅλα τὰ σημεῖα τῆς γῆς πρὸς βορρᾶν μὲν καὶ ἀνατολὰς τὸν Ὀρόντην, πρὸς νότον καὶ δυσμὰς τὸν Λεόντην, πρὸς ἀνατολὰς τὰ ὕδατα Φαφὰρ καὶ Ἀμάνα, καὶ πρὸς νότον τὸν Ἰορδάνην. Πρὶ τὸ Λίβανον τέλος κεῖνται αἱ περιφημότεραι χῶραι καὶ πόλεις τοῦ κόσμου· πρὸς ἑσπερίαν μὲν ἡ Τύρος καὶ Σιδών, αἵτινες μεταξὺ ὅλων τῶν ἐθνῶν πρωιμότατα ἐπέστελλον τοὺς στόλους αὐτῶν ἐπὶ τῆς τέως ἀπλεύστου θαλάσσης, καὶ τῶν ὁποίων οἱ ἔμποροι ὡς βασιλεῖς ἐθεωροῦντο· πρὸς βορρᾶν δὲ ἡ Ἀντιόχεια, ἡ πρώτη ἕδρα, ἣν ἡ τοῦ Εὐαγγελίου θρησκεία μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν ἐκτήσατο, καὶ ἡ πρώτη πόλις ἐν τῇ ὁποίᾳ οἱ ἅγιοι ὀπαδοὶ τοῦ Ἰησοῦ ἐκλήθησαν τὸ πρῶτον διὰ τοῦ μετέπειτα πασιγνώστου καταστάντος ὀνόματος τοῦ «Χριστιανοῦ»· πρὸς δὲ ἀνατολὰς κεῖται ἡ Δαμασκός, ἡ ὡς παράδεισος τερπνὴ αὕτη πόλις, ἕλκουσα τὴν καταγωγήν της ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων, ἤτις ἦτο, πρὶν ἡ ὑπάρξῃ ὁ Ἀβραάμ, καὶ πρὸ τῶν πυλῶν τῆς ὁποίας ὁ Κύριος τὸν διώκτην αὐτοῦ μετεποιήσατο εἰς σκεῦος ἐκλογῆς, πρὸς νότον τέλος ἐκτείνεται ἅπασα ἡ Ἰουδαία ἡ ἔνθεν κἀκεῖθεν τοῦ Ἰορδάνου.

(*Ἐκ τοῦ γερμανικοῦ*).

Ι. Θ. ΜΟΥΣΙΚΟΣ.

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ,

ΥΠΟ ΧΡΙΣΤ. ΣΑΜΑΡΤΣΙΔΟΥ.

ΤΩι ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΩι ΑΓΙΩι ΝΙΚΟΜΗΔΕΙΑΣ ΚΥΡΙΩι ΦΙΛ. ΒΡΥΕΝΝΙΩι.

(*Ὀδυσσείας Π. σ. 1—48*).

Ὁ Ὀδυσσέας κι' ὁ βοσκητὴς τῶν χοίρων 'ς τὴν καλύβα
ἀνάφτουν τὴν αὐγὴ φωτιὰ καὶ τὸ φαγὶ ἑτοιμάζουν
καὶ 'στέλνουν καὶ τοὺς παραγιοὺς νὰ βόσκουν τὰ θρεφτάρια.
Σειοῦνε γιὰ τὸν Τηλέμαχο κι' οἱ σκύλοι οἱ γαυγιστάδες
ὅτο σιμόνει τὴν οὐρὰ, σειοῦνε, κι' οὐδὲ γαυγίζουν.
Βλέπει τοὺς σκύλους τὴν οὐρὰ νὰ σειοῦν' ὁ Ὀδυσσέας,
ἀκούει καὶ τῶν ποδαριῶν τὸν ἔχτυπο· μιλάει,
καὶ λέει μὲ μιᾶς 'ς τὸν Εὔμαιο αὐτὰ τὰ λόγια τότε.
— «Σὰν κάποιος ἔρχετ', Εὔμαιε, κἂν γνώριμος, κἂν φίλος·
«κι' οὐδὲ γαυγίζουν τὰ σκυλιὰ, καὶ τὴν οὐρά τους σειοῦνε,
«καὶ ποδαριῶν πατήματα, περπατησιαὶς ἀκούω».
Τὸ λόγο δὲν ἀπῶσωσε, κι' ὁ γιός του ὁ κανακάρης
'μπροστὰ 'ς τὴ θύρα στάθηκε· κι' ἐσκώθη 'ς τὸ ποδάρι
καὶ τἄχασ' ὁ χοιροβοσκός· τοῦ πέρτουν ἀπ' τὰ χέρια,
ἡ στάμναις πἀνακάτονε νερὸ μὲ κρασὶ μαῦρο·
τρέχει 'ς τὸ βασιλόπουλο, φιλάει τὴν κεφαλή του,
φιλάει τὰ 'μμάτια του τὰ ὄμορφα, φιλάει τὰ δρό του χέρια,
καὶ δάκρυα ζεστὸ ζεστὸ, κυλάει, τοῦ τρέχει, πέφτει.

Ὡσὰν πατέρας ποῦ παιδὶ δέχεται μὲ λαχτάρα,
'σὰν στρέφῃ ἀπ' τὴν ξενητειά· παιδὶ ποῦ δέκα χρόνια
'ς τὰ ξένα τοῦ ἐγύριζε καὶ τὸν καῦμό του εἶχε·
ἔτσι καὶ τὸν Τηλέμαχο σφικταγκαλιάζει τότε
ὁ ἄξιος ὁ χοιροβοσκὸς κι' ὁλοῦθε τὸν φιλάει,
καὶ μὲ πικρὸ παράπονο αὐτὰ τοῦ λέει τὰ λόγια.
«Φῶς μου γλυκύ, Τηλέμαχε, ἦρθες; Κι' ἐγὼ θαρροῦσα
«πῶς δὲν θὰ σὲ ξαναβλέπα 'σὰν ἔφυγες 'ς τὴν Πύλο.
«Καὶ μέσα τόρα κόπιασε, παιδί μου ἀγαπημένο,
«καλὰ καλὰ γιὰ νὰ σὲ 'δῶ, καὶ νὰ χαρῇ ἡ ψυχή μου,
«ποῦ πάλι σὲ δεχθήκαμε ὅτ' ἦρθες ἀπ' τὰ ξένα.
«Γιατὶ δὲν ἔρχεσαι συχνὰ 'ς τὴν ἐξοχή, παιδί μου,
«οὔτε σὲ βλέπουνε οἱ βοσκοὶ· νὰ καθεσαι 'ς τὴ χώρα
«ἔτσι τραβᾷ ἡ καρδούλα σου, τὸ μαῦρο τὸ κοπάδι
«τῶν τόσων ἀγαπητικῶν νὰ βλέπῃς τῆς μητέρας.»
Ὁ φρόνιμος Τηλέμαχος ἀπόκρισι τοῦ δίνει
«Θειόκα, θὰ γίνῃ ὅ,τι θές· ἐδῶ γιὰ σένα ἦρθα,
«γιὰ νὰ σὲ 'δοῦν τὰ 'μμάτια μου, καὶ νὰ μοῦ 'πῇς, ν' ἀκούσω
«ἀνίσως ἡ μητέρα μου 'ς τὸ σπίτι ἀκόμα μένει,
«ἢ μὴν τὴ στεφανώθηκε καὶ τὴν ἐπῆρεν ἄλλος,
«κι' ἔμεινε τοῦ πατέρα μου τοῦ Ὀδυσσέα τόρα
«ἀραχνιασμένο κι' ἔρημο τὸ νυφικὸ κλινάρι».
Ὁ ἄξιος ὁ χοιροβοσκὸς τοῦ ἀποκρίθη τότε.
«Ἔσφιξε τὴν καρδούλα της, μένει καὶ παραμένει
«'ς τ' ἀρχοντικό σου· τρέχουνε τὰ δάκρια της ποτάμι,
«περνοῦν ἡ νύχταις της πικραὶς, πικραὶς περνοῦν ἡ μέραις».
Εἶπε καὶ τὸ κοντάρι του τοῦ παίρνει· μβαίνει μέσα,
τὸ πέτρινο ὁ Τηλέμαχος περνᾷ κατῶφλι· ἐσκώθη
ὁ Ὀδυσσέας ἀπ' τὸ σκαμνὶ γιὰ νὰ τοῦ κάμῃ τόπο·
μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸν ἄφησε, καὶ τοῦ μιλάει, τοῦ λέει.
«Κάθησε ξένε, θὰ βρεθῇ καὶ γιὰ τ' ἐμένα τόπος
μέσ' 'ς τὴν καλύβα· κι' ἄνθρωπος εἶναι γιὰ νὰ μοῦ στρώσῃ».
Εἶπεν αὐτὰ, κι' ἐκάθησεν ὁ Ὀδυσσέας πάλι·
στρώνει γιὰ τὸν Τηλέμαχο χλωρὰ κλαδιὰ 'πὸ κάτω,
κι' ἐπάνωθε στρώνει προβιὰ ὁ βοσκητὴς τῶν χοίρων,
κι' ἐκεῖ ἐπάνω τὸν ὑγιὸ τὸν πολυαγαπημένο,
τοῦ Ὀδυσσέα τὸν ὑγιὸν ἔβαλε νὰ καθήσῃ.

(Ὀδυσσείας Ω. σ. 202—247).

Ἔτσι 'μιλούσανε ἡ ψυχαὶς μαζὶ 'ς τὸν Κάτω κόσμο
μὲ τὰ συντρόφια του μαζὶ ὁ Ὀδυσσέας τότε
ἐβγῆκε· κι' ἦλθανε μακρὰ ἀπὸ τὴν πολιτεία·
καὶ σὲ λιγάκι φθάνουνε 'ς τῆς ἐξοχῆς τὸ χτῆμα,
τὸ χτῆμα τὸ λαμπρότατο 'π' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης,
καὶ 'ς τὸν καιρό του ἀπόχτησε μὲ βάσανα καὶ κόπους.
Ἐκεῖ ὁ πύργος ἦτανε, κι' ὁλόγυρα χαμώγεια,

σπιτάκια γιὰ τοὺς παραγιοὺς 'ποῦ δούλευαν 'ς τὸ χτῆμα,
μέσα νὰ τρῶν οἱ παραγιοὶ καὶ μέσα νὰ κοιμῶνται.
'Σ τὸν πύργο μέσα μιὰ γρηὰ, μακρὰ 'π' τὴν πολιτεία,
'ς τὴν μοναξιὰν ἐκοίταζε τὸ γέρο τὸ Λαέρτη.
'Σ τὸν γιὸ καὶ 'ς τοὺς βοσκοὺς 'μιλεῖ πρὶν 'μβῇ ὁ 'Οδυσσέας:
«'Εμβῆτε σεῖς, καὶ 'ς τὴ στιγμὴ νὰ σφάξετ' ἕνα χοῖρο,
«τὸ χοῖρο τὸν καλλίτερο γιὰ νἄχωμε τὸ γεύμα·
«ὡς τόσο τὸν πατέρα μου ἐγὼ θὰ δοκιμάσω,
«ἂν ὕστερ' ἀπὸ ξενητειὰ τόσου καιροῦ 'μπορέσῃ
«νὰ μὲ γνωρίσῃ 'ς τὴ στιγμὴ ὅπου μὲ 'δῇ ἢ ὄχι».
Εἶπε καὶ τ' ἅρματά του εὐθὺς τὰ δίνει 'ς τοὺς βοσκούς του,
καὶ 'μβῆκαν 'ς τοῦ ἀφέντη τους τὸν πύργο μέσα ἐκεῖνοι.
'Σ τὸ περιβόλι τῶμορφο κι' ὁ 'Οδυσσέας 'μβαίνει·
νὰ δοκιμάσ' εἶχε 'ς τὸ νοῦ τὸ γέρο τὸ Λαέρτη.
Εἰς τὸ μεγάλο ἀμπέλι του κατέβηκεν ὁ γέρος,
κι' οὐδὲ τὸ Δόλιο 'βρῆκε 'κεῖ, μηδὲ τοὺς γιοὺς τοῦ Δόλιου,
μηδὲ τοὺς ἄλλους παραγιούς· τοὺς ἔστειλεν ὁ Δόλιος
μακρὰ γιὰ νὰ μαζέψουνε ἀγκάθια νὰ τοῦ φέρουν,
τοὺς φράχταις τοῦ περιβολιοῦ μ' αὐτὰ νὰ διορθώσουν.
Εὕρῆκε τὸν πατέρα του μονάχο ὁ 'Οδυσσέας,
καὶ δένδρο τοῦ περιβολιοῦ 'σκάλιζε γύρω γύρω.
Κουρελιασμένο κι' ἄπλυτο 'ποκάμισο φοροῦσε
καὶ γύρω ἀπ' τὰ ποδάρια του ἀπὸ πετσὶ βωδήσια
καλτσάκια νὰ τὸν σκεπάζουνε γιὰ νὰ μὴν τσουγγρανιέται.
Σκεπάζει καθ' χέρι του χειρόκτι γιὰ τ' ἀγκάθια,
τὴν κεφαλὴ γιὰ προβιὰ· λύπη γιὰ νὰ τὸν βλέπῃς!
'Σὰν εἶδε τὸν πατέρα του ὁ 'Οδυσσέας νὰ γέρνῃ
ἀπ' τ' ἄχαρα τὰ γηρατειὰ κι' ἀπ' τὴν πολλὴ τὴν πίκρα,
σὲ φουντωμένη ἀπιδιὰ κάτωθε 'στάθη, κλαίει·
καὶ λέ'ει 'ς τὸ νοῦ του μιὰ φορὰ τὸ γέρο ν' ἀγκαλιάσῃ
καὶ νὰ φιλήσῃ, κι' ἄλλη μιὰ νὰ τόνε δοκιμάσῃ.
Καὶ 'βρῆκε πειὸ καλλίτερο νὰ τόνε δοκιμάσῃ
καὶ νὰ τοῦ 'πῇ πειραχτικὰ 'ρωτήματα καὶ λόγια.
'Σκυμμένος, γύρω ἔσκαφτεν ὁ γέρος τὸ δενδράκι
κι' ὁ 'ξακουσμένος του ὁ γιὸς, ἤρθε κοντὰ καὶ λέ'ει.
«Καλὰ τὸ σκάφτεις, γέρο μου, τὸ περιβόλι βλέπω·
«δὲν εἶσαι τάχα ἄπραγος, καλὰ τὴν τέχνη ξέρεις.
«Κάθε δενδράκι, ἡ συκιαῖς, τὰ κλήματα, ἡ ἐλιαῖς σου,
«κι' αὐταῖς, κι' αὐταῖς ἡ ἀπιδιαῖς, κι' αὐταῖς ἡ πρασινάδες
«τὴν τέχνη καὶ τὸν κόπον σου, γέρο μου, μαρτυροῦνε.
«Καὶ θέλω κάτι νὰ σοῦ 'πῶ, καὶ μὴ βαρειὰ τὸ πάρῃς». (*)

(*) *Οἱ ἐκδόται τοῦ* ΕΛΙΚΩΝΟΣ, *κοσμοῦντες ἡθοσύνως τοῖς τεμαχίοις τούτοις τὰς στήλας αὐτοῦ, εὐγνωμονοῦσι τῷ πάνυ εὐγενῶς καὶ προθύμως προτεινάντι αὐτὰ ἐλλογίμῳ κ. Χ. Σαμαρτσίδῃ, οὗ ἡ γραφὶς ἐδιδάσκει καὶ χαρίεσσα μοῦσα οὐκ ἀδεξίως δύναται τὰ μεταφέρῃ εἰς τοῦ λαοῦ τὸ ἀφελὲς ἰδιωμα τὰ ἀφελέστατα κάλλη τοῦ Ἑσπερίου ὁμηρικοῦ ἔπους.*

Η ΕΝ ΘΑΛΑΣΣΗ ΚΑΙ ΠΟΤΑΜΟΙΣ

ΑΛΙΕΙΑ.

(Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ ἀριθμῷ 15).

ΙΒ'.

Ἀσχολίαι τοῦ συγγραφέως. — Οἱ ἐκ λευκαργύρου ἰχθῦς. — Ἡ Βιέβρη, οἱ ἀκανθοπτέρυγες, οἱ γυρῖνοι. — Saint-Maur. — *Τὰ λουτρὰ* Vigier· Saint-Cuen· *οἱ μυτίλοι. — Ἡ Βαρδώμη· αἱ καραβίδες. — Καὶ πάλιν τὸ* Sain-Maur· *αἱ πέρκαι.* — Vichy· Sichau· *οἱ λευκίσκοι.* — Imphi. — *Ὁ Λείγηρος· ὁ ἴσοξ, οἱ κυπρῖνοι, τὰ τριγλία. — Ἡ Ὑβέττη. — Ἡ λίμνη τῆς Γενεύης· κυπρῖνοι οἱ πυρροί· οἱ τρῶκται. — Ἡ Λίβη· οἱ ἐγχέλυες.* — Saint-Adresse· *αἱ θαυμάσιαι ἁλιεῖαι, οἱ σκόμβροι, οἱ ἀμμοδύται. — Ἡ Γένουα, οἱ ἐχῖνοι. — Ὁ ἐν ἀγγείῳ ἐρυθρὸς ἰχθύς.*

Ἠλίευσα καθ' ὅλον μου τὸν βίον, ἂν δὲ μὴ ἦτον ὁ καιρὸς κακός, καὶ νῦν ἔτι ἤθελον ἁλιεύει, ἀντὶ νὰ γράφω τοῦτο τὸ κεφάλαιον·

Τὰ πρῶτά μου ἁλιεύματα ἐποιησάμην δι' ἰχθύων ἐκ λευκαργύρου, οἵτινες ἐδίωκον ἐν λεκάνῃ μεμαγνητισμένον ἄγκιστρον. Ἡ τεχνητὴ αὕτη ἁλιεία ἦτον ἐκ τῶν πρώτων ἀθυρμάτων μου.

Ἀλλὰ κατὰ τὰς πρώτας ἁλιείας μου εἶχον σύντροφον τὸν Λέοντα Γαταῖον, διότι μετ' αὐτοῦ συνανετράφημεν ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ Λουξεμβούργου. Ἀντὶ νὰ φοιτῶμεν εἰς μικράν τινα σχολήν, ἡσμενίζομεν ἐνίοτε ἀπερχόμενοι μακράν, λεύγης ὁδὸν ἐκεῖθεν, καὶ φθάνοντες ἐπὶ τὰς ὄχθας τῆς Βιέβρης (*) εἰς τόπον καλούμενον Παγοθήκην, διὰ τὴν αὐτόθι κειμένην μικρὰν λίμνην, ἐφ' ἧς ἐν μὲν χειμῶνι παγοδρομοῦσιν, ἐν δὲ καιρῷ εὐθέτῳ προμηθεύονται τὸν τοῖς καφείοις χρησιμεύοντα πάγον. Τὸν τόπον ἐκεῖνον ἡμεῖς ἐκαλοῦμεν μικρὸν ῥύακα.

Ἦτο δὲ τότε μαγευτικὴ ἐξοχή, ἣν διέτρεχον ῥυάκια τὸ μὲν εὖρος τριῶν ποδῶν, τὸ δὲ βάθος ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ δακτύλων.

Αὐτόθι ἡλιεύομεν καὶ δι' ὁρμιᾶς καὶ διὰ δικτύου τοὺς ἀκανθοπτέρυγας ἰχθῦς, οὓς ἐκαλοῦμεν *σκυτεῖς*, ἕνεκα τῶν ὀπτίων αὐτῶν. Τοὺς αἰχμαλώτους ἐτιθέμεθα ἐν φιάλαις ὕδατος Κολωνίας, ἃς ἐκλέπτομεν ἀπὸ τῶν μητέρων ἡμῶν. Τινὲς ἔζων ἐπὶ ἡμέρας. Ἠγρεύομεν καὶ γυρίνους, ἤγουν βατράχων προσχεδιάσματα, οὓς ἐκαλοῦμεν *πλατυκεφάλους ἤλους*. Ἡ ἁλιεία ἐκείνη ἦτον ἀξία ὁμόζυγος τῆς τῶν σαυρῶν καὶ χρυσαλλίδων θήρας, εἰς ἣν μετ' ἴσου πόθου ἐκάστοτε ἀπεδυόμεθα. Ὁ Γαταῖος, ἀντὶ νὰ μελετᾷ τὰ μαθήματά του, τοὐναντίον ἐδίδασκε τὰς πρασίνας σαύρας καὶ ἐπορίζετο ἀποτελέσματα, ἅπερ οἱ καθηγηταὶ ἡμῶν μαθ' ὑπερηφανείας ἤθελον ἀποδεχθῆ, ἂν ἔβλεπον αὐτὰ καὶ παρ' ἡμῖν. Περὶ αὐτοῦ τούτου τοῦ Γαταίου εἶπον ἐγὼ ὀρθότατα ἐν τῷ μετέπειτα χρόνῳ. *Ὁ Γαταῖος ἔχει πολλὰς χορδὰς ἐν τῇ μαγάδι αὐτοῦ.* Καὶ ὄντως, ὁ μουσικὸς οὗτος καὶ μαγαδιστὴς καὶ ἱππηλάτης καὶ δεξιὸς κολυμβητὴς ἐνεσαρκώθη ἐπ' ἐσχάτων καὶ εἰς συγγραφέα, δικαίως τιμώμενον διὰ τὸ ἀμερόληπτον καὶ κομψὸν τῶν περὶ μουσικῆς καὶ διασκεδάσεων ἄρθρων αὐτοῦ, χάριν τῶν ὁποίων οὐδένα ἄλλον κατέβαλε κόπον ἢ ἐντελῆ καὶ τακτικὴν ἄσκησιν περὶ τὸ δραπετεύειν τῆς σχολῆς, ἐν καιρῷ τῶν συνήθων σπουδῶν· διότι, ἂν ἔμαθέ ποτε ν' ἀναγινώσκῃ, τοῦτο βεβαίως κατώρθωσε διότι οὐδέποτε ἐπαύετο παγοδρομῶν ἐπὶ τῶν λιμνῶν τῆς Βιέβρης. Ὡς κλασικὸν ἀνάγνωσμα εἶχε τὴν κατασκευὴν χαρτίνων πετεινῶν καὶ πλοιαρίων καὶ ἥκιστα εὐαρέστων προσαρτημάτων εἰς τὴν κοιλίαν μυιῶν, ἃς συνελάμβανεν ἐν ὥρᾳ μαθημάτων, καθ' ἃς ἡμέρας, ἕνεκα τῆς βροχῆς, ἠναγκάζετο νὰ ἐμφανίζῃ εἰς τὴν σχολὴν τὸ ἄγνωστον αὐτοῦ πρόσωπον, διεγείρων ἐν τοῖς θρονίοις σκάνδαλον διὰ τὴν ἀσυνήθη αὐτοῦ παρουσίαν.

(*) Παραπόταμος τοῦ Σηκουάνα ἐν Παριτίοις. Σ. Μ.

Αὗται εἶνε αἱ πρῶταί μου ἁλιευτικαὶ ἀναμνήσεις· αἱ ἀρχαιότεραι ἀναφέρονται εἰς Σαὶν-Μώρ. Αὐτοῦ ὁ φίλτατος πατήρ μου ὡδήγει ἐμέ τε καὶ τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν εἰς ἀληθεῖς ἁλιείας, ἐν ἀληθέσι ποταμοῖς, δι' ἀληθῶν ὁρμιῶν, αἵτινες ἡλίευον ἀληθεῖς ἰχθῦς. Ὁ πατήρ μου, Ἔρρικος Κάρρ, διαπρεπέστατος μουσικοδιδάσκαλος, ὃν ὁ Βαλζὰκ ἀναφέρει ἐν τοῖς *Πεωχοῖς γονεῦσι*, ἦτον ἐξ ἐκείνων τῶν πέντε ἢ ἓξ Γερμανῶν, τῶν ἐκ μικρῶν κυμβάλων κατασκευασάντων κλειδοκύμβαλον. Σφόδρα ἠγάπα τὴν ἁλιείαν, σφόδρα δὲ καὶ ἡμᾶς, καίπερ ἧττον ἀξίους τῆς ἀγάπης ἐκείνης. Τὰ τρία τέταρτα τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ἀπετέλει ἡ ἡμετέρα· ὁσάκις δὲ ἦγεν ἡμᾶς ν' ἁλιεύωμεν ἐν Σαὶν-Μὼρ καὶ ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ διαγωγῇ (ὁ Κύριος δὲ γινώσκει πόσον ὀλίγας εἶχεν ἀπαιτήσεις), τότε καὶ τίνας δὲν ἐπενόει σπουδαίας διαχύσεις, τίνα εὐφυέστατα ψεύδη, ἵν' ἀποδείξῃ ἡμῖν τὴν ἑαυτοῦ εὐαρέσκειαν! Καὶ ὄντως δὲν ἠπατᾶτο· ἔχαιρεν ἐνδομύχως ἐπὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ, ἂν μόνον ἔβλεπεν αὐτὰ εὐεκτοῦντα, φαιδρὰ καὶ εὔθυμα.

Μεθ' οἵας ἀδημονίας ἐβλέπομεν κατὰ σάββατον τὸν καιρόν, ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας! Ὅθεν τῷ σαββάτῳ πρωΐ, ἅμα ἐξυπνοῦντες, ἠρωτῶμεθα ἂν μόνον ὁ οὐρανὸς μὴ ἐκαλύπτετο ὑπὸ μελάνων νεφῶν, μηδὲ ἔβρεχε ῥαγδαίως, ἀλλ' ἐφαίνετο μόνον μικρὸν τμῆμα κυανοῦ, μάκτρου ἔχον μέγεθος. Ὁ ἀδελφός μου Εὐγένιος ἀνεφώνει αλαμπρὸς καιρός! οὐδὲ σύννεφον! »

Ἀνεχωροῦμεν καὶ τῷ ἑσπέρας κατελύομεν ἐν Σαὶν-Μώρ, ἐν ξενοδοχείῳ, καλουμένῳ Ξυλίνῃ σπάθῃ· τῇ κυριακῇ πρωΐ, ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός μου ἐξηγείρομεν τὰ πτηνά. Εἰσέτι μέμνημαι τοῦ Σαὶν-Μώρ, ὡς εἰ ἤμην αὐτόθι, ἅμα δὲ καὶ τῆς γηραιᾶς γεφύρας, ὑπὸ μίαν τῶν ἀψίδων τῆς ὁποίας συνήθως ἡλιεύομεν. Ἐπὶ παρακειμένης ἀψίδος, κυνόσβατος εἶχεν ἀναφυῇ, ἐν ῥωγμῇ τινι τῆς γεφύρας, κατερχομένη μέχρι τοῦ ὕδατος καὶ ποικίλους στεφάνους σχηματίζουσα. Πλησίον ὑπῆρχεν ὑδρόμυλος. Τοῦ ὑδρομύλου ὁ θόρυβος ἀείποτέ με ἐκήλει ὡς ἡδεῖα μουσική, τονίζουσά μοι τὴν μολπὴν τῆς οἰκογενείας, τῆς ἀπαλῆς νεότητος, τῆς φύσεως, τῶν ἀθώων ἡδονῶν ἐκείνης τῆς ἡλικίας, καθ' ἣν πάντα φιλοῦμεν πλὴν τῶν λατινικῶν.

Μετὰ εἴκοσι περίπου ἔτη, πορευθεὶς κατοίκησα ἐν Σαὶν-Μώρ, πιστεύων ὅτι ἐξελεξάμην τὴν διὰ βίου κατοικίαν μου. Κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου ἐξεπλήρωσα κἀγὼ τὸ ὡς καθῆκον ὑποδειχθέν μοι (εἰκοσιπεντάετεῖ ὄντι νεανίᾳ), τουτέστι τὸ φαντασθῆναι ὅτι ἔχω αὐταπαρνησίαν. Αὐτοῦ δύο μοχθηρὰ ὄντα ἠνάγκασάν με ν' ἀποτίσω σκληρῶς ὅσας ἡδονάς, παῖς ὤν, αὐτόθι ἀπέλαυον· αὐτοῦ ἐγὼ κατέπιον τὸ δέλεαρ, ἐγὼ ἡλιεύθην, ὁ δὲ φίλτατος πατήρ μου, ὁ αὐτόσε ποτὲ ὁδηγήσας ἡμᾶς, τοσοῦτον εὐθύμους, πολλάκις μὲ παρεμύθησε καὶ μὲ ἐνεθάρρυνε. Ἀλλ' εὐτυχῶς ἐλησμόνησα σχεδὸν τὴν δευτέραν ἐκείνην ἐποχήν, ἐνῷ ἡ πρώτη εἰσέτι ἀναπαρίσταταί μοι μετὰ ζωηροτάτων καρδίας παλμῶν.

Κατ' εὔνοιαν τῆς προνοίας, ὁ ἄνθρωπος γηράσκων γίνεται πρεσβύτης τόν τε νοῦν τά τ' ὁμματα, ὁρῶν καὶ μιμνησκόμενος μόνον τῶν πόρρω ὄντων. Κατὰ τὴν ἐν Σαὶν-Μὼρ διαμονήν μου ἔγραψα τὸ Fa dièze, θλιβερώτατον καὶ ἀπενθαρρυντικώτατον πάντων τῶν ἐμῶν βιβλίων.

Μετὰ τὸ Σαὶν-Μὼρ καὶ τὰς αὐτόθι ἁλιεύσεις μου, ἐνθυμοῦμαι τὰς ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῶν λουτρῶν Βιζιέρ· ὁσάκις τῷ ἑσπέρας ἐφεύγομεν ἐκ τοῦ λυκείου τῆς ἐν Παρισίοις ὁδοῦ ἁγίας Ἄννης ἐπορευόμεθα πρὸς ἁλιείαν εἰς Βιζιέρ, διερχόμενοι διὰ τοῦ Καρρουσέλ· οἱ σχολιακοὶ ἡμῶν πῖλοι δὲν ἐπέτρεπον ἡμῖν νὰ διέλθωμεν διὰ τοῦ Κεραμεικοῦ. Ἦν δὲ μετ' ἐμοῦ ὁ Ἀλφόνσος Δάρνης, ὁ ἀνεντιλέκτως ἄριστος καὶ φίλτατος τῶν συμμαθητῶν μου, διότι ὁ πολυΐδριος Γαταῖος φρονῶ ὅτι οὐδέποτε οὐδὲν ἔμαθε, πλὴν τῶν λατινικῶν, ἁλιεύων τοὺς σκυτεῖς, τῶν γαλλικῶν, θηρεύων τὰς σαύρας, τὴν μουσικὴν ἐν τῷ ὕδατι, τὴν μάγαδιν ἐφ' ἵππου.

Ἐντεῦθεν ἡ μνήμη μὲ ἄγει εἰς Σαίντ-Οὐάν (*), παρὰ τοὺς Παρισίους. Ἀρχαῖός τις στρατιώτης, θεῖός μου, εἶχεν ἀποσυρθῆ ἐκεῖσε μετὰ τῆς σήμερον, φεῦ! διεσπαρμένης νεαρᾶς οἰκογενείας αὐτοῦ.

Ὁ θεῖός μου ἐκεῖνος, συνεταιρισθεὶς μετὰ τοῦ κ. Τερπαὶχ, ἐποίει πειράματα καὶ σκευασίας, ἥκιστα ἑλκύοντα τὴν ἡμετέραν προσοχήν· αὐτοῦ δὲ καὶ ἐτελεύτησε, ἐμοῦ κλείσαντος τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Ἔκτοτε ἔμεινα πιστὸς τῇ κώμῃ Σαίντ Οὐὰν καὶ τοῖς νησυδρίοις καὶ τοῖς πολλοῖς ῥύαξιν αὐτῆς, ὑπεράνω τῶν ὁποίων συμπλέκουσι τοὺς κλάδους αἱ πυκναὶ ἰτέαι. Ἐκεῖ πορευόμενος ἐζήτουν μυοχωτίδας, χάριν ἐκείνης τῆς ὁποίας ὁ ἔρως ἀνέδειξέ με ποιητήν. Διὰ τὴν γυναῖκα ἐκείνην ἐποίησα δεκακισχιλίους στίχους, ἐξ ὧν οὐδ' ἕνα οὐδέποτε ἐτόλμησα νὰ προσενέγκω αὐτῇ. Ἅπαξ μόνον διεπόρθμευσα αὐτὴν πρὸς ἀναψυχὴν μετὰ τῶν οἰκείων αὐτῆς. Δὲν ἐδυνάμεθα μὲν νὰ λαλῶμεν, ἀλλ' ὅμως τὰ βλέμματα ἡμῶν συγχρόνως προσηλοῦντο ἐπὶ ἐρημοτάτων νησίων. Ἡ δύστηνος γυνὴ ἀπώλεσε πλείονα ἐμοῦ· ἀπώλεσε καὶ αὐτὸν τὸν πόνον καὶ αὐτὴν τὴν ἀνάμνησ.ν. Στοιχηματίζω ὅτι, ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκεται, ἀναπολεῖ (ἐὰν ἀναπολῇ) τὸν χρόνον ἐκεῖνον, ὡς χρόνον πλάνης καὶ μωριῶν!

Ἀλλὰ πρὸ πάντων ἐν Σαίντ-Οὐὰν ἐγενόμην δεξιὸς κολυμβητής. Ζῇ ἔτι αὐτόθι πορθμεύς, τοὔνομα Βουρδῖνος, διδάξας με νὰ κυβερνῶ πορθμεῖον καὶ πολλάκις ἀγαγών με καὶ ἐν μέσῳ χειμῶνι, εἰς τὰ ῥεύματα τοῦ Σηκουάνα.

Ἐγὼ καὶ ὁ Γαταῖος γινώσκομεν ὅλον τὸ βάθος τοῦ ἔναντι τῆς Σαίντ-Οὐὰν ῥέοντος ποταμίου. Πρὸς ταῦτα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ ποῦ ἔτι ὑπάρχει ἄμμος, ποῦ βόρβορος, ποῦ δὲ καὶ μυτίλοι. Ἀλλοτέ ποτε ὁ Γαταῖος πολὺ ἐφοίτα εἰς τὰς συναναστροφάς· ἀλλ' ἐγὼ καθ' ὅλον τὸ θέρος διέτριβον ἐπὶ τῆς νήσου Σαίντ-Οὐὰν, κατοικῶν ἐν τῷ μυλῶνι· τῷ ἑσπέρας κατεκλινόμην ἐν τῷ πλοιαρίῳ μου, ἐπ' εὐόσμου χόρτου. Ἐκεῖνος ἐπέστρεφε πρὸς μέσας νύκτας, ἢ καὶ μίαν ὥραν βραδύτερον· συνθηματικὸν σύριγμα μ' ἀφύπνιζε, ἐπορευόμην πρὸς ὑπάντησιν αὐτοῦ καὶ εἶτα ἐδειπνοῦμεν. Ἐνίοτε ἐστρατολόγει καὶ συνδαιτυμόνας, οἵτινες ὀλίγον συνεταράσσοντο, μανθάνοντες τὰς ἕξεις ἡμῶν καὶ τὸν βίον. Τότ' ἐγὼ ἁλίευον καραβίδας ἐν τοῖς ῥάκτοις τοῦ μυλῶνος καὶ ὡραίους κωβιοὺς παρὰ τὴν ἄκραν τῆς νήσου Κλισύ.

Ἐν Σαίντ-Οὐὰν ἐγενόμην πορθμεὺς καὶ κωπηλάτης κ' θ' ὅλον ἐνιαυτόν, δύναμαι δὲ νὰ βεβαιώσω ὅτι τὸ δημόσιον ἠξίωσέ με τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτοῦ. Αὐτοῦ μετὰ τοῦ Γαταίου ἐσώσαμεν ἐκ τῶν ὑδάτων δύστηνον μικρὸν ξανθὸν παιδίον, ὅπερ, καίτοι μὴ μεῖναν μηδὲ δύο ἐν τῷ ὕδατι λεπτά, δὲν ἀνέλαβεν ὅμως τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ.

Ἐν Σαίντ-Οὐάν, ἐπί τινος νησυδρίου, ἔναντι τοῦ μυλῶνος, ἔγραψα τὸ Μία ὥρα πολὺ ἀργά! Ἐν κοίλῃ γηραιᾷ ἰτέᾳ ἐνέκλειον τὴν γραφίδα καὶ τὸν χάρτην μου. Πρὸ δὲ τοῦ χρόνου ἐκείνου, εἶχον ἁλιεύσει ἐν Μάρνῃ (*), παρὰ τῷ Σαλὼν (**), ἔνθα ἐποίησα τὴν τραγῳδίαν ἐκείνην, ἐξ ἧς ἀποσπάσματά τινα κατεχωρησάμην, μετά τινα χρόνον, ἐν τῇ μυθιστορίᾳ μου Fort en thème.

Αὐτόθι ἔπαθον καί τι σφόδρα, ὡς δοκεῖ γελοῖον, διότι αἱ μὲν ἐφημερίδες ἀείποτέ μοι προσῆψάν μοι μῶμον δι' αὐτό, δέκα δὲ γελοιογραφίαι περὶ τοῦ γεγονότος ἐδημοσιεύθησαν. Ὁποῖον δὲ τί ἦν τὸ πάθημά μου; Ἔσωσα θωρακοφόρον, μικροῦ δεῖν ἐν τῷ ὕδατι πνιγόμενον! Ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ ὁ Δουμᾶς ἐπικυροῖ τὸ ἀνεξίτηλον γελοῖον τῆς πράξεως ἐκείνης, ἐν ᾗ οὐδὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἀστεῖον οὐδὲ χάριεν.

Αὐτόθι προσέτι ἐποίησα πολλοὺς στίχους,

(*) Κώμη παρὰ τοὺς Παρισίους. Σ. Μ.

(*) Ποτάμιον συμβάλλον τῷ Σηκουάνα. Ὁμώνυμος νομός. Σ. Μ.

(**) Τὸ ὄνομα τοῦτο φέρουσι τρεῖς τῆς Γαλλίας νομοί. Σ. Μ.

ἠχούντων τῶν κωδώνων τῶν δεκατριῶν τῆς πόλεως ἐκκλησιῶν. Αὐτόθι διηρχόμην ὁλοκλήρους ἡμέρας ἐπί τινος νησίου, ὅπερ ἐκάλεσα νῆσον τῶν μυοσωτίδων, διότι πράγματι ἔβριθε τοιούτων μικρῶν κυανῶν ἀνθέων, ὧν τὴν ἱστορίαν ἐξέθηκα ἐν τῷ Emerici. Αὐτόθι εἶδον τὴν πρώτην δαλίαν καὶ εὗρον χαλκόχρων ἔντομον ὃ ἐκόμισα τῷ κ. Σ . . . , διαπρεπεστάτῳ τυγχάνοντι ἐντομολόγῳ.

Μετὰ δὲ ταῦτα, ὀλίγον πέραν τῆς Βανδώμης (*), ἐν βυακίῳ, ἐπί τινα χρόνον ἀνήκοντ' ἐμοί, ἁλίευσα καὶ ἔφαγον καραβίδας, αἵτινες μεγάλως ἤθελον μ' εὐεργετήσει ἂν μὲ ἀπέπνιγον.

Τότε ἐπανῆλθον εἰς Σὶν Μὼρ καὶ πάλιν ἁλίευσα· ἐκεῖ ὁ ἀδελφός μου ἤγρευε πολλὰς πέρκας ἐν τῇ Μάρνῃ, ἐκεῖ δὲ προσέτι, μετὰ τοῦ Γαταίου, ἐνομίσαμεν καλὸν νὰ διέλθωμεν διὰ τῆς λέμβου ὑπὸ τὸν τροχὸν μύλου, ἀναστηκωθέντα πρὸς ἐπισκευήν. Ἦν δὲ μεθ' ἡμῶν καὶ ὁ κύων μου Ἐλεύθερος, ὃν ὁ Γαταῖος εἶχε κοιμώμενον ἐν τῷ βάθει τῆς λέμβου· ἀλλ' εἰς τοῦτο τὸ βάθος ὥρμησα κἀγώ, διότι ἡ λέμβος περιεπλάκη ὑπὸ τὸν τροχὸν καὶ τὰ χείλη αὐτῆς ἐπέψαυσαν καὶ προσέκρουσαν ἐπ' αὐτοῦ.

Ἀλλὰ ποῦ ἀκολούθως ἁλίευσα; Ἀκολούθως ἐπορεύθην εἰς Ἐτρετὰ καὶ μετέπειτα εἰς Βισύ (**), ὅπου ἤγρευσα πολλοὺς ἐν Σιχὼ λευκίσκους καὶ ὅπου ἔγραψα τὴν Horticulture.

Μετὰ ταῦτα ἐπορεύθην εἰς Ἰμφὺ παρὰ τὴν Νεβέρνην, ἔνθα ὁ ἀδελφός μου διηύθυνέ τινα σιδηρουργεῖα. Αὐτόθι μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ μου ἠγρεύσαμεν δικτύῳ αὐθίαν, ἕλκοντα δύο καὶ εἴκοσι λίτρας. Ἐκεῖ ἐπίσης, ἐντὸς ὀπῆς τοῦ Λείγηρος, ἠθροίσαμεν, διὰ μικροῦ δικτύου, τόσους κυπρίνους καὶ τριγλία, ὥστε καὶ ἐγὼ καὶ ὁ ἀδελφός μου καὶ τρεῖς σιδηρουργοὶ ἠναγκάσθημεν νὰ παρακαλέσωμεν πορθμέα νὰ βοηθήσῃ ἡμῖν πρὸς μετακόμισιν τῆς ἄγρας εἰς τὸ σιδηρουργεῖον.

Ἐν δὲ Παλαισῷ τῆς Ὑβέττης, Κύριος οἶδε πόσας καραβίδας ἤγρευσα. Ἐκεῖθεν ἐπορεύθην εἰς τὴν λίμνην τῆς Γενεύης πρὸς ἄγραν κυπρίνων τῶν πυρρῶν. Ἐκ ταύτης τῆς λίμνης ἐπέμπετο κατ' ἔτος πρὸς τὸν Πραδιέρον (*) τεράστιος τρώκτης, ὃν ἐν γεύματι προσέφερε τοῖς φίλοις αὐτοῦ. Παρευρέθην ἐν τῷ τελευταίῳ τῶν γευμάτων ἐκείνων· ἦν δὲ τὸ προτελευταῖον, διότι πράγματι ἐὰν ἠδυνήθην νὰ παρευρεθῶ ἐν τῷ τελευταίῳ πάντων. Συμπαρῆσάν μοι ὁ Βίκτωρ Οὐγώ, ὁ Ἀδόλφος Ἀδάμ, ὁ στρατηγὸς Καβανιάκ, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1849. Τῶν συνδαιτυμόνων τις ἤθελε νὰ λαλήσῃ περὶ πολιτικῶν, ἀλλ' ἐγὼ ἀνεχαίτισα τὴν ἄκαιρον ἐκείνην πρόθεσιν, εἰπών, «Κύριοι, μὴ λαλῶμεν περὶ πολιτικῶν, σεβόμενοι τοὺς νικητάς».

Παρὰ τὴν Γενεύην ἐν Μοντρέλῃ (**), ἔγραψα τὸ Διὰ νὰ μὴ εἶνε δέκα τρεῖς.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπορεύθην εἰς τὴν παραθαλάσσιον Διδὴν ἵνα ἀγρεύσω ἐγχελύδια μὲν ἐν τῇ Διδῇ (***), σημειώσεις δὲ πρὸς σύνθεσιν τῆς *Οἰκογενείας* Adair. Ἐν τῷ προηγηθέντι κεφαλαίῳ ἐλάλησα ἡμῖν περὶ τῶν ἐν Σαίντ-Ἀδρὲς ἁλιευμάτων μου. Αὐτοῦ διῆλθον νύκτα ὅλην μετὰ τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ, παρὰ τὴν θάλασσαν ἐκείνην, ἥτις μετά τινας μῆνας ἁρπάσασαν αὐτοῦ τὴν κόρην. Αὐτοῦ ἐπίσης ἀνέμενον τὸν Λαμαρτῖνον κατὰ τὸ 1848. Ἔδεησε δὲ νὰ περιαγάγω αὐτὸν ἀνὰ τὴν Νορμανδίαν, ἣν ὁ μέγας ἐκεῖνος καὶ εὐκλεὴς περιηγητὴς ὁλοτελῶς ἠγνόει καὶ ἔτι δὲ σήμερον ἀναμφιβόλως ἀγνοεῖ.

Δὲν ἀναφέρω ἄλλους φίλους, μεθ' ὧν τόσον εὐφροσύνως ἐν τῇ ἄμμῳ ἁλίευσα μικροὺς ἀμμοδύτας, διότι τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἄγνω-

---

(*) Πρωτεύουσα ἐπαρχίας, 175 χιλιόμ. ἀπὸ τῶν Παρισίων. Σ. Μ.

(**) Διάσημος ἐπὶ θερμαῖς λουτροῖς πόλις τῆς Γαλλίας. Σ. Μ.

(*) Ἰωάννης Ἰάκωβος Πραδιέρος, διάσημος Γάλλος γλύπτης 1786—1853. Σ. Μ.

(**) Ἀπέχει τῶν Παρισίων 187 χιλιόμ. Σ. Μ.

(***) Ποτάμιον, χωρίζον δύο τῆς Γαλλίας νομούς. Σ. Μ.

στα τυγχάνουσι τῷ δημοσίῳ, ἐφ' ᾧ καὶ συγχαίρω αὐτοῖς.

Σήμερον διατρίβω παρὰ τὴν Γένυαν, ἔνθα θέλω ἁλιεύει ἐν τῇ Μεσογείῳ· ἄχρι τοῦδε ἤγρευσα μόνον ἐχίνους, βυθιζόμενος εἰς τοὺς πέριξ βράχους.

Λῦται ὡς ἔγγιστα εἶνε αἱ ἀσχολίαι μου, αἷς προσθετέον καὶ ἄγραν τινά, γενομένην ἐν ὁδῷ Λαφίττ, πέμπτῃ ὀροφῇ. Ἐπεσκεπτόμην λογίαν τινὰ φίλην γυναῖκα, ἐμοί τε καὶ τῷ Γαταίῳ. Μιᾷ τῶν ἡμερῶν, πορευθέντι πρὸς αὐτήν, διεμήνυσέ μοι νὰ ἐπιτρέψω αὐτῇ νὰ τελειώσῃ ὀλίγας γραμμάς.

Παρῆλθε τέταρτον ὥρας· ἀνυπομονῶν, μὴ θέλων δὲ καὶ ν' ἀπέλθω, διότι ὁ Γαταῖος ἔμελλε νὰ μ' εὕρῃ αὐτόθι, ἔλαβον ἐκ κανίστρου τινὸς καρφίδα καὶ κλωστήν, ἐζήτησα ψυχία ἄρτου παρὰ τῆς θαλαμηπόλου τῆς λογιωτάτης κατεσκεύασα διὰ τῆς ῥάβδου μου ὁρμιὰν καὶ δι' αὐτῆς κατώρθωσα ν' ἀγρεύσω μέγαν ἐρυθρὸν ἰχθύν, κολυμβῶντα ἐν δοχείῳ, ἐπί τινος τραπέζης. Δὲν ἐβράδυνε ν' ἀγκιστρευθῇ καὶ νὰ κυλισθῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐν σπουδῇ ἔρριψα αὐτὸν εἰς τὴν διαμονήν του, ἀκούσας τῆς οἰκοδεσποίνης τὴν προσέλευσιν. Μετά τινας ἡμέρας αἴφνης ἀπέθανεν ὁ ἰχθύς. Ἐγὼ ἔγραψα ἐπὶ τοῦ δοχείου τὸ ἐπιτύμβιον αὐτοῦ, ἀναφερόμενον πρὸς τὴν κυρίαν.

«Οὐδεὶς κινεῖται ὑπὸ τὴν ἐρατεινὴν ἀρχήν σου· καὶ αὐτὸς ὁ ἐρυθρὸς ἰχθύς σου ἀπέθανε σὲ καὶ μόνην ἀγαπῶν».

Ὥστε, ἀναγνῶστα, δὲν θέλεις ὑπολάβει ἀπερισκεψίαν μου ὅτι λαλῶ περὶ ἁλιείας, ἀφοῦ ἤδη ἀνέγνωσας τὴν λεπτομερῆ τῶν ἀσχολιῶν μου ἀφήγησιν.

Η ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ
ΚΑΙ
ΤΟ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ.

(Συνέχεια τοῦ ἐν τῷ ἀριθμῷ 16).

Γ'.

Ζητοῦντες τὴν ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τῶν νομαρχῶν ἀπαλλαγὴν τῶν δημοσίων διοικήσεων, κατὰ λόγον ἰσχυρότερον ζητοῦμεν τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῶν καὶ ἀπὸ τῆς λεπτολόγου ἐπεμβάσεως τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν. Ἀνάγκη ὅπως ν' ἀπέχωσιν αὐτῶν οἱ βουλευταί, οἱ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἀσκοῦντες εἴτε πρὸς ἐπίτευξιν ὧν παρὰ τῶν ὑπουργῶν ἐπιθυμοῦσιν ἀποφάσεων, εἴτε ὅπως ἀναγκάσωσιν αὐτοὺς νὰ προβιβάζωσιν ἐκείνους, ὑπὲρ ὧν αἰσθάνονται πολὺ καὶ μέγα διάφορον, εἴτε ὅπως ἀνακαλῶσιν ἢ μετατιθῶσιν ὑπαλλήλους, ἀπαρέσαντας αὐτοῖς, ἴσως μόνον καὶ μόνον διότι ἐξεπλήρουν τὸ ἑαυτῶν καθῆκον. Αὕτη ἡ εἰς τὰς διοικήσεις τῶν πολιτικῶν ἐπέμβασις εἶνε ἐκ τῶν συγχρόνων ἡμῖν πληγῶν, τὸν μὲν πρὸς τὰς πράξεις τῆς ἐξουσίας ὀφειλόμενον σεβασμὸν κατὰ πολὺ χαλαροῦσα, τοὺς δ' ὑπαλλήλους ἐθίζουσα εἰς τὸ ἀπεκδέχεσθαι τὴν ἑαυτῶν προαγωγὴν οὐχὶ ἀπὸ τοῦ ἰδίου αὐτῶν ζήλου καὶ τῆς ἱκανότητος, ἀλλ' ἐκ τῆς πρὸς τοὺς δυνατοὺς εὐαρεσκείας καὶ κολακείας καὶ ἐπὶ πᾶσι καθιστῶσα δυσχερῆ, εἰ μὴ ὅλως ἀδύνατον, πᾶσαν διοικητικὴν μεταρρύθμισιν. Οἱ ὑπουργοί, ἀβέβαιοι ὄντες ἂν καὶ αὔριον θέλουσιν ἔχει τὴν ἐξουσίαν καὶ ἀναγκαζόμενοι νὰ περιθάλπωσι τὰ τῆς πλειονοψηφίας, ῥέπουσι μᾶλλον πρὸς τὸ ἐξαρκεῖν εἰς τὰς ἀπαιτήσεις τῶν βουλευτῶν, οὕτω δὲ ἀποφεύγουσι νὰ προσβάλλωσί τινα συμφέροντα. Οἱ ὑπουργοί, παντὶ σθένει ἀπέχοντες τοῦ προκαλεῖν μεταρρυθμίσεις, αἵτινες πάντοτε ἀπαιτοῦσί τινα θύματα καὶ παραγκωνίζουσι τὰς ἀνέσεις πολ-

λῶν ἀνθρώπων, καταλείπουσι τὰ πράγματα ὅπου εὗρον αὐτὰ καὶ ἀρκοῦνται βιοῦντες κατὰ τὰς διαγορεύσεις τοῦ παρόντος καὶ μετὰ τῶν ἀτελῶν ἐκείνων ὀργάνων, ἅτινα παρέλαβον παρὰ τῶν προκατόχων καὶ κληροδοτοῦσιν τοῖς διαδόχοις αὐτῶν. Οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων ὑπουργῶν δύναται νὰ εἰσαγάγῃ σπουδαίαν διοικητικὴν μεταρρύθμισιν, ἕνεκα τῶν ὅρων καθ' οὓς ἐνεργεῖ. Καὶ ἂν ἀκόμη ἔχῃ τὴν τε ἄκαμπτον θέλησιν καὶ τὴν ὀργανωτικὴν εὐφυΐαν τοῦ Κολβέρτου καὶ Λουβοᾶ, θέλει εἶναι οὐχ ἧττον ἀνίκανος πρὸς ὑπερπήδησιν τῶν προσκομμάτων καὶ θέλει καταβληθῇ ὑπὸ τοῦ ἄχθους τῶν κατ' αὐτοῦ συνωμοτησάντων συμφερόντων. Ταῦτα δὲ πάντα πάντες βλέπομεν ὁσάκις πρόκειται νὰ παυθῶσιν οἱ ἔπαρχοι, κατ' αἴτησιν πλείστων ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ ὁσάκις ζητεῖται νὰ εἰσαχθῶσι μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἡμῶν ὀργάνωσιν. Καὶ ὅμως περὶ ταῦτα πάντα ὀφείλει ν' ἀσχοληθῇ δημοκρατικὴ κυβέρνησις, ἀντιποιουμένη τὴν ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων φροντίδα· διότι, ἂν καὶ αὐτὸ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα ἧττον ἢ ἡ ἀπόλυτος μοναρχία κατορθοῖ τὴν περιστολὴν τῶν καταχρήσεων, τότε διατί νὰ προκρίνωμεν αὐτῆς ἐκεῖνο καὶ διατί, κατὰ γνωστήν τινα φράσιν, ἔλαβον τὸν κόπον ν' ἀλλάξωσι κυβέρνησιν. Ὥστε, ἂν ἐπιθυμῶσι νὰ τύχωσι τοῦ ποθουμένου, τὰ μάλιστα διαφέρει κατ' ἀρχὰς ἡ ἐκλογὴ ὑπαλλήλων ἀσχέτως πρὸς οἱανδήποτε πολιτικὴν θεωρίαν καὶ ἡ πρὸς αὐτοὺς χορήγησις ἀποχρώσης ἐγγυήσεως, ἵνα ποιῶσι τὸ καθῆκον αὐτῶν, μηδέποτε μηδαμῶς μηδεμίαν φοβούμενοι δυσμένειαν· κατόπιν τούτων αὐτοὶ ἐχέτωσαν τὴν εὐθύνην τῶν πράξεων αὐτῶν.

Τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἐν Γαλλίᾳ διοικητικῆς ὀργανώσεως εἶνε ἡ πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους δυσπιστία καὶ τὸ ἀνεύθυνον αὐτῶν. Καὶ ὅμως οἱ κατ' ἐπιφάνειαν ἀντιφατικοὶ οὗτοι χαρακτῆρες πηγάζουσιν ὁ μὲν ἐκ τοῦ δέ. Ἐκ μὲν δυσπιστίας ἀφαιροῦσι πᾶσαν δύναμιν ἀπὸ τῶν ὑπαλλήλων, οὐδέποτε ἐπιτρέποντες αὐτοῖς οὐδεμίαν ἀτομικὴν ἀπόφασιν καὶ ὑποχρεοῦντες αὐτοὺς νὰ πείθωνται τυφλῶς ταῖς τῶν ἀνωτέρων ἐπιταγαῖς· ἀλλ' ὅμως διὰ αὐτὸ τοῦτο προστατεύουσιν αὐτοὺς καὶ καθιστῶσιν ὅλως ἀνευθύνους. Οἱ ἐν ἐνεργείᾳ πράκτορες διαφόρων λειτουργιῶν οὐδεμίαν κέκτηνται πραγματικὴν ἐξουσίαν. Εἶνε μὲν ἐπιτετραμμένοι τὴν εἰσήγησιν τῶν ζητημάτων καὶ ὑποθέσεων, ἅμα δὲ καὶ τὴν παρασκευὴν τῶν σημείων ἐκείνων, ἐφ' ὧν σταθμίζει ἡ ὑπερτέρα διοίκησις τὴν ἑαυτῆς ἐνέργειαν, ἧς ἐκπληροῦσι τὰς ἐπιταγάς· οὐδέποτε ὅμως οὐδὲν οὐδαμῶς δύνανται ἀφ' ἑαυτῶν ν' ἀποφασίσωσι.

Ἐκ τούτων πάντων πολλὰ μὲν σωρεύονται γεγραμμένα χαρτία, πολλαὶ δ' ἀναβολαὶ ἐν τῇ διεκπεραιώσει τῶν ὑποθέσεων, παντελὴς δ' ἔλλειψις ὑλικοῦ ἐλέγχου· διότι μόνον ἐν ταῖς χρηματικαῖς διαχειρίσεσιν ὑπάρχει πλήρης καὶ πολὺς ὁ ἔλεγχος. Οὕτως ὁ μὲν γεωμέτρης δύναται λαμβάνειν ὕλην κακῆς ποιότητος, ὁ δὲ δασονομικὸς ὑπάλληλος νὰ διενεργήσῃ φυτεύματα ἐπὶ κακαῖς συμφωνίαις· οὐδέποτε ὅμως ἐπιτρέπεται αὐτοῖς ἡ ὑπεξαίρεσις τοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων αὐτοῦ χορηγηθέντος ποσοῦ. Οἱ κατάλογοι τῶν παραγραφῶν βεβαιοῦσι μὲν ὅτι μέχρις ὀβολοῦ ἐγένοντο αἱ δαπάναι καὶ τὰ χρήματα ἐδόθησαν εἰς τὰς ἁρμοδίας χεῖρας, δὲν λέγουσιν ὅμως καὶ ὅτι ἡ δαπάνη ἐκείνη ἐγένετο ὠφελίμως ἅμα καὶ ἀζημίως.

Κατά τινας λόγους, ἡ ἐνεστῶσα συγκέντρωσις παρέχει τινὰς ὠφελείας, ἃς ὁ κ. Βιβιὲν ἐφρόντισε νὰ σημειώσῃ ἐν ταῖς ἑαυτοῦ *Διοικητικαῖς Μελέταις*. Ἡ συγκέντρωσις αὕτη καθίστησιν ὁμογενεῖς καὶ ὁμοιομόρφους τὰς τοὺς ὑπαλλήλους διευθυνούσας ἐντολάς, ἐπιτρέπουσα τὴν καταστολὴν τῆς αὐθαιρεσίας, εἰ μὴ ἐν τοῖς ἀτομικοῖς, τοὐλάχιστον ὅμως ἐν τοῖς κοινοῖς ζητήμασι, ἀνακόπτει τὰ ῥιψοκίνδυνα σχέδια καὶ κωλύει τὰ ἀπρόοπτα. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως ὑποθάλπει τὴν πολυχρόνιον ἕξιν καὶ δεσμεύει πᾶσαν πρωτοβουλίαν. Ὁ ὑπουργὸς δὲν δύναται νὰ νικήσῃ τῶν γρα-

φείων αὐτοῦ τὴν ἀντίστασιν, ὅταν θέλῃ οἴκοθεν νὰ πραγματεύηται περὶ πασῶν τῶν ὑποθέσεων. Ἡ ὑπὸ τῶν γραφείων ἐκείνων ἀντιτιθεμένη ἰσχυρὰ ἀδράνεια ἀδιαφορεῖ περὶ πάσης προσβολῆς καὶ μάλιστα ὅταν στηρίζηται ἐπὶ τῶν κανόνων καὶ τῆς παραδόσεως.

Οἱ ὑπάλληλοι, ὄντες πρὸς μὲν τὴν χώραν ἀνεύθυνοι, ἀπὸ δὲ τῆς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν αὐθαιρεσίας ἀπροφύλακτοι, φύσει ἀγωνίζονται νὰ εὐαρεστῶσιν ἐκείνοις, παρ' ὧν τὸ μέλλον αὐτῶν βελτιωθήσεται, πολλάκις δὲ καὶ ν' ἀπαρνῶνται τὰς ἰδίας πεποιθήσεις χάριν τῶν ἐπιβαλλομένων αὐτοῖς. Οὕτω δὲ προσκτῶνται τοιαύτην τινὰ εὐκαμψίαν χαρακτῆρος, ἥτις, παρὰ τὰ κοινῇ λεγόμενα, οὐκ ὀλίγον χαλαροῖ τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἀξίαν καί, μετά τινα ὑπηρεσίας ἔτη, παράγει πυρρωνισμόν τινα, μάλιστα παρὰ τοῖς ἀνερχομένοις εἰς τὰ ἀνώτατα ὑπουργήματα.

Βεβαίως ὑπάρχουσι καὶ χαρακτῆρες ἄκαμπτοι καὶ ἄρχοντες ἀνεχόμενοι τὴν ἀντιλογίαν· ἀλλ' αὕτη εἶνε κανόνος ἐξαίρεσις καί, ἐνόσῳ ἡ θέσις τῶν ὑπαλλήλων δὲν προστατεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου, θέλομεν βλέπει προκόπτουσαν οὐχὶ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ τὴν ῥᾳδιουργίαν καὶ τὴν φιλόπονον μετριότητα. Κάλλιστοι τῶν ὑπαλλήλων εἶνε ὅσοι, ἔχοντες τὸν μὲν νοῦν συνηθη, τὸν δὲ χαρακτῆρα οὐχὶ λίαν σταθερόν, δὲν ἀμοιροῦσι πασῶν τῶν εὐκταίων γνώσεων, πρὸς τὴν ἄνευ νεωτερισμῶν ἐκπλήρωσιν τοῦ ἑαυτῶν ἔργου. Διὰ ταῦτα, ἂν μὴ εἶνε σπανία ἡ ὕπαρξις πράγματι διαπρεπῶν ἀνδρῶν ἐν ταῖς δημοσίαις διοικήσεσι, εἶνε ὅμως καθ' ὑπερβολὴν σπάνιον τὸ βλέπειν αὐτοὺς ἀνερχομένους εἰς ὑψηλὰ ἀξιώματα. Οἱανδήποτε κἂν ἔχωσιν ἀξίαν, δὲν φθάνουσι διὰ τῆς ἱεραρχικῆς ὁδοῦ εἰς τὰς γενικὰς διευθύνσεις ἡ τοῦ κράτους τὸ συμβούλιον, ἀλλὰ τοὐναντίον κατορθοῦσι τοῦτο, ἐγκαταλείποντες τὸ ὑπούργημα αὐτῶν καὶ παραδιδόμενοι ἢ εἰς ἐπιχειρήσεις, ἢ εἰς τὴν πολιτικήν.

Ἡ τῶν μισθῶν μετριότης μεγάλως ὑποθάλπει τὴν πρὸς τὴν πρόοδον ἄμιλλαν· ἐκ τούτου δὲ πηγάζουσιν αἱ παράνομοι ἐκεῖναι αἰτήσεις, ἃς οἱ ὑπουργοὶ δὲν δύνανται πάντοτε νὰ ματαιῶσι. Ὅπου δ' ἀποτυγχάνουσι τοῦ ποθουμένου, συνηθίζουσι νὰ καταβοῶσι κατὰ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν καὶ νὰ ἐπιμέμφωνται τῶν γενομένων ἐκλογῶν. Λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν τύχῃ καὶ νομίζοντες ὅτι πάντοτε πλείονα πράττουσιν ἢ ἀπολαμβάνουσι, μεμψιμοιροῦσι κατὰ τοῦ δημοσίου καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρρίπτουσι τὴν ὑποχρέωσιν τῆς τῶν ἑαυτῶν ἀποτυχιῶν πληρωμῆς. Ἀντὶ δὲ βαθέως νὰ συναισθάνωνται ὅτι καθῆκον αὐτῶν εἶνε νὰ ἐκδουλεύωσιν, ἔνθα ἐτάχθησαν, τὴν πατρίδα, μηδαμῶς ἐπαισθητὴν καθιστάντες τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐξουσίαν, πολλάκις προσποιοῦνται πλαστὴν σοβαρότητα καὶ νομίζουσιν ὅτι ἐπαυξάνουσι τὴν ἑαυτῶν ἀξίαν, πολλαπλασιάζοντες τὰς ἀνωφελεῖς διατυπώσεις καὶ καταπιέσεις.

Πρὸς θεραπείαν τῶν οὕτω κειμένων ἀνάγκη νὰ παράσχωμεν τοῖς τὴν ἐξουσίαν ἔχουσιν ὑπαλλήλοις καλῶς ὡρισμένα ὑπουργήματα καὶ ν' ἀφήσωμεν αὐτοῖς ἐλευθέραν κίνησιν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς αὐτῶν ἐνεργείας καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῶν ἀρχόντων αὐτῶν. Παρέχοντες δ' αὐτοῖς μείζονα ἀνεξαρτησίαν καὶ σύναμα καθιστάντες αὐτοὺς ὑπευθύνους τῶν ἰδίων πράξεων, θέλομεν καταργήσει τὴν τυπικὴν ἐκείνην γραφειοκρατίαν, τὴν παρέχουσαν συμβουλὰς περὶ ἀγνώστων εἰς αὐτὴν πραγμάτων, ἀναφέρουσαν ὕλλους καὶ λήρους, καταστρωννύουσαν καταλόγους, ῥιπτομένους εἰς χαρτοφυλάκια καὶ διατυποῦσαν ποικίλας περιποιήσεις, κατὰ τὴν ἀξίαν τῶν πρὸς ἃ ἀπευθύνονται προσώπων. Ἀλλ' οἱ ἁρμόδιοι, μὴ ὀλιγωροῦντες τῶν ἀναγκαίων ἐγγυήσεων, ὀφείλουσι ν' ἁπλοποιήσωσι τοὺς κανονισμοὺς καὶ νὰ διορίζωσιν εὐαρίθμους μέν, ἀλλὰ καλῶς ἀμειβομένους ὑπαλλήλους, δυναμένους ἐσθ' ὅτε νὰ νομοθετῶσι, ἵνα μόνον τὰ σπουδαιότατα τῶν ζητημάτων ὑποβάλλωσι τῇ κεντρικῇ διοικήσει.

Πρὸς δὲ τούτοις προσήκει νὰ καταλαμβάνωσι τὰς θέσεις διὰ συναγωνισμοῦ ὅσοι προσέρχονται πρὸς τὰς ἐν ταῖς εἰδικαῖς σχολαῖς

συνισταμένας διοικήσεις, νὰ τεθῇ νόμος προστατεύων τοὺς ὑπαλλήλους ἀπὸ πάσης αὐθαιρεσίας, κανονίζων ὡρισμένως τὴν πρόοδον αὐτῶν καὶ ποιῶν αὐτὴν ἀνεξάρτητον πάσης ἐξωτερικῆς αἰτήσεως καὶ τέλος ν' αὐξηθῶσιν οἱ μισθοὶ τῶν ἐργαζομένων. Τοῦτο δὲ γίνεται καὶ μὴ ἐπιβαρυνομένου τοῦ προϋπολογισμοῦ, ἐὰν μόνον ἀποβληθῶσιν οἱ περιττοὶ τροχοὶ τῆς μηχανῆς. Οὕτω τὰ πράγματα ταχύτερον προάγονται, οὕτω καταρτίζεται ὀραστηριωτάτη καὶ τὰ μάλιστα τὸ καθῆκον τηροῦσα τάξις διοικητῶν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ἀναλάβωμεν γενικὴν μεταρρύθμισιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δυνάμεθα νὰ καταπαύσωμεν τῆς γραφειοκρατίας τὴν κατάχρησιν, μηδὲν μηδαμῶς μεταβάλλοντες ἐν τῇ τῶν λειτουργιῶν ὀργανώσει. Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῇς ὁπόσος ἀπόλλυται χρόνος κατὰ τοὺς φοίτους τῶν ὑπουργείων καὶ νομαρχείων, ὁπόσος καταδαπανᾶται χάρτης πρὸς περιττὰς ἐκθέσεις, μεταίας διατυπώσεις καὶ διαμηνύματα! Ἀντὶ νὰ ἐργάζωνται ἀπὸ τῶν ἐννέα μέχρι τῶν πέντε, ὡς ἐν τοῖς τραπεζιτικοῖς καταστήμασιν, οἱ κυβερνητικοὶ λειτουργοὶ ἔρχονται εἰς τὸ γραφεῖον τῇ ἑνδεκάτῃ καὶ ἀπέρχονται κατὰ τὴν τετάρτην. Μικρά τις καὶ ὀλίγη ἀγαθὴ θέλησις δύναται ἐνίοτε, ἐν ὀλίγαις ὥραις ἢ, τὸ πολύ, ὀλίγαις ἡμέραις, νὰ διεκπεραιώσῃ ὑποθέσεις, οἷα ἡ ἐκκαθάρισις τῶν συντάξεων καὶ ἡ εἰσπραξις τῶν ἐγγυοδοσιῶν. Καὶ ὅμως διὰ ταύτας τὰς ὑποθέσεις δαπανῶνται μῆνες καὶ ἔτη, πρὸς διεκπεραίωσιν, ἂν, ἐννοεῖται, προληφθῇ ἡ εἰς τοὺς σάκκους κατάχωσις αὐτῶν.

Ἡ βουλὴ τῶν ἀντιπροσώπων δύναται πάνυ σπουδαίως νὰ ὠφελήσῃ τὴν πατρίδα, ὁρίζουσα ἐπιτροπὴν ἀρμοδίων προσώπων, ἥτις καθ' ἑνάστην ν' ἀναλύῃ λεπτομερῶς τὴν πραγματικὴν ἑκάστου ὑπαλλήλου ἐργασίαν καὶ νὰ πληροφορῆται περὶ τῆς πορείας τῶν ὑποθέσεων ἀπὸ τῆς εἰς τὸ ὑπουργεῖον εἰσόδου μέχρι τῆς ἐξόδου αὐτῶν. Οὕτω δ' ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη, γινώσκουσα τὰ πράγματα, θέλει προτείνει τὰς πολλάκις μὲν ζητηθείσας, πώποτε δὲ μὴ ἐπιτευχθείσας ἐλαττώσεις τῶν δημοσίων θέσεων. Καὶ ὄντως φαίνεται ὅτι μέχρι τοῦ νῦν πάντοτε ἐθυσιάσθησαν τὸ μὲν ἀποτέλεσμα χάριν τοῦ μέσου, τὸ δ' ἔργον χάριν τοῦ ἐργάτου καὶ τὸ δημόσιον ὑπούργημα χάριν τοῦ ἀσκοῦντος αὐτὸ ὑπαλλήλου. Ἀλλ' εἶνε πλέον εὔκαιρον νὰ γείνῃ τοὐναντίον, ἤτοι νὰ σκεφθῶσι πρὸ παντὸς ἄλλου περὶ τοῦ στοχαστέου σκοποῦ, ἤτοι περὶ τῆς ταχίστης καὶ πληρεστάτης θεραπείας τῶν δημοσίων ἀναγκῶν. Τούτῳ τῷ σκοπῷ ὀφείλει νὰ ὑπαχθῇ πᾶσα διοικητικὴ ὀργάνωσις.

Ἀλλ' αἱ γενικαὶ αὗται ἀρχαὶ ἁρμόζουσιν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ ἐπιμέλειαν τῶν δασῶν, ὡς ἁρμόζουσι καὶ πάσαις ταῖς λοιπαῖς. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ τῶν δασῶν διοίκησις προσκρούει τῷ ὑπουργείῳ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς γεωργίας, διὰ τοῦτο ἀνάγκη νὰ γείνωσί τινες εἰδικαὶ μεταρρυθμίσεις, ἃς μέλλομεν νῦν νὰ ἐρευνήσωμεν. Πρὸς μελέτην δὲ τῶν μεταρρυθμίσεων τούτων θέλομεν καταφύγει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς κάλλιστόν τι σύγγραμμα, δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Τασσύ (1), καθηγητοῦ τῆς ἀγρονομικῆς σχολῆς, εἰ καὶ μὴ κατὰ πάντα ὁμοφωνοῦμεν ταῖς γνώμαις τοῦ συγγραφέως.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΡΓΑ

ΤΩΝ ΜΕΛΙΣΣΩΝ.

Αἱ μέλισσαι, ἕλκουσαι τὴν καταγωγήν αὐτῶν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐξ Ἑλλάδος καὶ Μικρασίας καὶ ἐκτεινόμεναι σήμερον καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ βόρειον Ἀμερικήν, ἄγουσι καὶ ἐν ἡμέρᾳ καὶ ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει βίον κοινωνικόν, ἀποτελοῦσαι ἀποικίας, ὧν ἑκάστη ἀπαριθμεῖ ἀπὸ 12,000 μέχρι 30,000 ἐνίοτε δὲ καὶ 60,000 μέλη. Ἐν ἑκάστῃ ἀποικίᾳ ἀπαντῶσι μία μόνον θήλεια, φέρου-

(1) Ἡ ἀναδιοργάνωσις τῆς δασονομικῆς ὑπηρεσίας, ὑπὸ Τασσύ, μιλλέζου εἰς ὄγδοον.

σα τὸ ὄνομα βασιλὶς ἢ ὁδηγὸς, ἑκατοστύες τινὲς ἀρρένων ἢ κηφήνων, τὸ δ' ὑπόλοιπον σμῆνος ἀπαρτίζεται ἐξ ἀγόνων ἢ ἐργατίδων. Καὶ ἡ μὲν θήλεια καὶ αἱ ἐργάτιδες ἔχουσι κοινὸν γνώρισμα ὅτι ἀμφότεραί εἰσι πεπροικισμέναι δι' ἀμυντηρίου τινὸς κέντρου, ἐνῷ οἱ κηφῆνες οὐδὲν τοιοῦτον φέρουσιν, ἐκεῖναι δὲ πάλιν διαφέρουσιν οὐσιωδῶς τῆς λεπτοφυοῦς βασιλίδος ὡς πρὸς τὸ μέγεθος, πολὺ ἐκείνης ἐλαττούμεναι· ἡ δὲ τῶν κηφήνων κατασκευὴ μεσάζουσα κατὰ τὸ μέγεθος μεταξὺ βασιλίδος καὶ ἐργατριῶν χονδροειδής τις καὶ ἄχαρις τυγχάνει οὖσα.

Τῶν μελισσῶν αἱ μὲν ἄγριαι ποθοῦσιν ὡς ἐνδιαιτήματα τὰ ἐντὸς τῶν ἐκτεταμένων δασῶν κοῖλα δένδρα, αἱ δὲ τῆς ἡμέρου καταστάσεως καλάθους, κοφίνους, ἢ τὰς ἐπὶ τάδε μελισσουργικὰς κυψέλας. Πάσης ἀποικίας δεσπόζει καὶ διευθύνει τὸ σμῆνος ἡ βασίλισσα· καὶ περὶ ταύτην συσπειροῦται σύμπας ὁ ὅμιλος τῆς κυψέλης· τοὐλάχιστον οἱ κηφῆνες πάντοτε περιστοιχίζουσιν αὐτὴν, χρησιμεύοντες πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὡς δορυφόροι αὐτῆς καὶ κοσμήτορες· καθ' ἑκάστην 10—30 μέλη συνοδεύουσι τὴν βασίλισσαν, ποιοῦσαν τὴν ἐντὸς τῆς κυψέλης περιοδείαν της· κοσμοῦσι καὶ καθαρίζουσι τὴν κυρίαρχον, ὁσάκις κονίζεται· περιβάλλουσι δὲ αὐτὴν πυκνότερον, ὁπόταν νομίσωσιν ὅτι ὑπὸ ψύχους προσβάλλεται. Αἱ ἐργάτιδες καὶ αὗται περὶ τῆς βασιλίδος φροντίζουσαι προσφέρουσιν αὐτῇ διὰ τοῦ μικροῦ αὐτῶν γλωσσιδίου ρανίδας μέλιτος, τὰς ὁποίας ἐκείνη εὐγνωμόνως ἀπολείχει· ἡ δὲ πρὸς τὴν βασίλισσαν ἀκραιφνὴς αὕτη ἀγάπη καὶ ἀφοσίωσις τῶν ὑπηκόων διατηρεῖται ἔτι καὶ μετὰ τὸν θάνατόν της. Ἀμέσως ταύτης θνησκούσης ἐπικρατεῖ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τῶν μελισσῶν ἀξιοπαρατήρητός τις ταραχὴ καὶ ἀταξία· πολλαὶ τῶν ἐργατριῶν διακόπτουσι τὰς ἐργασίας αὐτῶν πάραυτα, καὶ οὔτε μέλι ἢ κηρὸς εἰσκομίζεται, οὔτε κύτταρον διαπλάττεται· περὶ καθαριότητος οὐδεὶς πλέον φροντίζει, ὅπως ἄλλοτε· καὶ τὰ πτώματα δὲν παρορῶνται πλέον, ὡς πρίν. Πρὸς τούτοις κατὰ τὸν χρόνον τοῦ πένθους, ὅπερ διαρκεῖ 24 περίπου ὥρας, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην βασίλισσαν ἐπιτρέπεται νὰ παρουσιασθῇ, καὶ ἂν ἔτι ὑπῆρχε τοιαύτη πρόχειρος· ἄλλως καταδιωκομένη κακοποιεῖται. Ἀλλ' εὐθὺς ἅμ' ὡς παρέλθῃ ὁ χρόνος οὗτος τῆς λύπης καὶ τῆς συγκινήσεως, καὶ νεαρά τις παρουσιασθῇ βασίλισσα, χαιρετίζεται ὑπὸ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς ἡδέως καὶ ἐν ἀγαλλιάσει· μεθ' ὃ ἅπαν τὸ σμῆνος ἐπιστρέφει εἰς τὴν προτέραν τάξιν καὶ τὴν συνήθη δραστηριότητα. Τὸ δὲ πρὸς τὴν βασίλισσαν ἀπονεμόμενον βαθὺ καὶ διαρκὲς τοῦτο σέβας καὶ ὅσιον καὶ δίκαιον καὶ πρέπον ἄλλα θεωρητέον διότι ἅπαν τὸ σμῆνος εἰς ταύτην χρεωστεῖ κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ· αὐτὴ, ἅτε οὖσα ἡ μόνη θήλεια καθ' ἅπαν τὸ ἔθνος της, μόνη ἐστὶ καὶ ἡ δημιουργὸς καὶ γενέτειρα αὐτοῦ μήτηρ. Ἀφοῦ κατὰ τὸ ἔαρ ποιήσῃ ἐξοχικήν τινα ἐκδρομὴν, ὅπερ μόνον ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ αὐτῆς γίγνεται, κατόπιν ἄρχεται τῆς ἐναποθέσεως τῶν ὠῶν της. Πρὸς τοῦτο μεταβαίνει ἀπὸ κυττάρου εἰς κύτταρον, καὶ, ὡσεὶ ἐπρόκειτο νὰ ἐπιθεωρήσῃ, ἂν τὰ πάντα εἶχον καλῶς καὶ ἐν τάξει, πρῶτον μὲν ἐγκύπτει καὶ παρατηρεῖ, εἶτα δὲ στρεφομένη προσκολλᾷ ἐντὸς αὐτοῦ ἓν ὠόν. Ἐνῷ δὲ αὐτὴ πράττει ταῦτα, ἀριθμός τις κηφήνων (οἱ αὐλικοί της) διαρκῶς ταύτην συνοδεύοντες ψηλαφοῦσι καὶ θωπεύουσιν αὐτήν. Ἐκ δὲ τῶν ὠῶν ἐν πρώτοις ἐναποθέτει ἐκεῖνα, ἐξ ὧν ἀναπτυχθήσονται αἱ ἐργάτιδες· διὸ καὶ τὰ τούτων κύτταρά εἰσι τὰ πάντων ἐλάχιστα Μετὰ ταῦτα ἐναποθέτει τὰ ὠὰ τῶν κηφήνων ἐντὸς κυττάρων, ἅτινα ἀναλόγως τοῦ προορισμοῦ αὐτῶν εἰσιν ὀλίγῳ μεγαλείτερα τῶν ἄλλων. Ἐν τέλει ἐναποθέτει ἐντὸς κυττάρων λαγυνοειδῶν, συνήθως ἀκανονίστων, καὶ τῶν μείστων ἐξ ὅλων τῶν προαναφερθέντων, περὶ τὰ 20 ὠά, τὰ δικαίως βασιλικὰ ὠὰ δυνάμενα νὰ ὀνομασθῶσι, καθότι ἐξ αὐτῶν αἱ βασιλίδες προέρχον-

ται. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς βαστλίσσης ἰδία.

Οἱ δὲ κηφῆνες, 600—1000 ἐν ἑκάστῃ ἀποικίᾳ, ἀποτελοῦσι τὴν περὶ τὴν βασίλισσαν τῶν αὐλικῶν χορείαν· καὶ ἢ σπανίως ἢ οὐδόλως ἐκ τῆς κυψέλης των ἐξέρχονται· ἀλλὰ τὸ φθινόπωρον φονεύονται. — Τῶν δὲ ἐργατίδων, ἐν ἑκάστῃ οἰκογενείᾳ περὶ τὰς 15—30 χιλιάδας συμποσουμένων, τὸ ἔργον κυρίως διπλοῦν τυγχάνει· ἀ. ἡ κατατκευὴ τῶν κυττάρων καὶ β'. ἡ τοῦ μέλιτος συγκομιδή. Ἑκάστη κυψέλη περιλαμβάνει ὑπὲρ τὰς 100 χιλιάδας κυττάρων, ἅτινα τὸ μὲν σχῆμά εἰσι κανονικὰ ἑξάγωνα, κατὰ δὲ τὴν χρῆσιν διακρίνονται εἰς κύτταρα τοῦ τοκετοῦ καὶ τοῦ μέλιτος. Τὴν κατασκευὴν τούτων ἀρχίζουσιν αἱ ἐργάτιδες μέλισσαι ἀπὸ τῆς ὀροφῆς τῆς κυψέλης, πλάττουσαι καὶ σχηματίζουσαι δι' αὐτῶν κηρίνους πλάκας, τὰς καλουμένας κηρύθρας, πεπιεσμένας ἡμῖν ὡς καθέτως ἀνηρτημένοι πλακοῦντες. Ἑκάστη κηρύθρα συνίσταται ἀπὸ δύο ὄψεις ἢ στρώματα κυττάρων, ἀπτομένων ἀλλήλων ἀνὰ δύο διὰ τῆς βάσεώς των· χῶρος δὲ μεταξὺ τῶν διαφόρων πλακῶν κενὸς ἐγκαταλειπόμενος ἐπιτρέπει τὴν ἀπανταχόθεν πρὸς τὰ κύτταρα προσέλευσιν καὶ εἴσοδον τῶν μελισσῶν. Κατ' εἶδος πάλιν ἑκάστη κηρύθρα διττῶς μεριζομένη ἐμπεριέχει πρὸς μὲν τὰ ἄνω αὐτῆς μέρη κύτταρα ὠοδόχα πρὸς δὲ τὰ κάτω μελιτοκύτταρα.— Ὁ κηρὸς, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ συστατικὸν στοιχεῖον τῶν κυττάρων, ἐντὸς τοῦ τῆς μελίσσης ὀργανισμοῦ ἐκ τοῦ μέλιτος παρασκευαζόμενος ἐξιδροῦται διαμέσου τῶν κοιλιακῶν τοῦ ἐντόμου δακτυλίων εἰς λεπτότατα φυλλάρια, τὰ συνιστῶντα τὸ κύριον ὑλικὸν πρὸς οἰκοδομὴν τῶν τεχνικῶν αὐτῶν οἰκημάτων· διὰ τῶν μικρῶν αὐτῆς σιαγονῶν τέμνει αὐτὰ ἡ μέλισσα καὶ δημιουργεῖ τὰ κύτταρα. Πρὸς δὲ τὴν μετὰ τῆς κυψέλης συγκόλλησιν τῶν πλακῶν καὶ ἐπίχρισιν τυχαίων διαρραγῶν χρησιμοποιοῦσιν αἱ μέλισσαι τὸν λεγόμενον ἰξόκηρον, ὃν συναθροίζουσι περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς τινων δένδρων οἷον τῆς αἰγείρου, τῆς ἱπποκαστανέας κτλ. — Ἡ δὲ κατὰ τὰς αἰθρίας ἡμέρας καὶ τῶν τριῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, θέρους ἔαρος καὶ φθινοπώρου τακτικὴ συνάμα καὶ δραστηρία αὐτῶν ἐνασχόλησις ἀποβλέπει τὴν συγκομιδὴν τοῦ μέλιτος, ὅπερ προθύμως καθ' ἑκάστην ἀναζητοῦσι, καὶ θηλάζουσιν ἐκ τῶν μελιτογόνων ἀδένων τῶν ἐνυπαρχόντων εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς στεφάνης πολλῶν ἀνθέων, οἷά εἰσι τὰ τοῦ ἰάσμου, μελιμήλου, ἀερομέλιτος, ἡδυσάρου, κανώπου, ἐρείκης, τοῦ λίνου, τῆς φιλύρας, τῶν μελανθῶν κτλ. Τὴν ζαχαρώδη ταύτην ὕλην ἀπομυζῶσαι αἱ μέλισσαι διὰ τῆς μικρᾶς των προβοσκίδος πρὸς τὸν στόμαχον αὐτὴν εἰσάγουσιν· ἅμα δὲ τούτου πληρωθέντος ἐπανακάμπτουσιν οἴκαδε, ἔνθα παρὰ τὸ ἀρμόδιον ἱστάμεναι κύτταρον ἐξεμοῦσι τὸν καταβροχθισθέντα καρπὸν εἰς 2—3 ῥανίδας· καὶ τὴν ἐνασχόλησιν ταύτην ἐπιμελῶς ἐπαναλαμβάνουσιν ἡμερησίως εὐδίας τυχούσης 4—6 ἄκις· καὶ τὴν μὲν πρωΐαν, ἅμα τοῦ ἡλίου ἀνατείλαντος ἐξεγείρονται ἐπὶ τὸ ἔργον· τὴν δ' ἑσπέραν ἡ δύσις τοῦ ἡλίου πάλιν ἐπισφραγίζει τοὺς ἡμερησίους αὐτῶν πόνους. Μολονότι δὲ πολλάκις καὶ ἐφ' ὁλοκλήρους ὥρας ἐκτείνονται αὐτῶν αἱ περιοδίαι, ἐν τούτοις εὐχερῶς ἐπανευρίσκουσι τὰς κυψέλας των.

Φαίνεται ὅτι αἱ μέλισσαι δὲν ἐθεώρησαν τοὺς προμνημονευθέντας ἡμερησίους αὐτῶν ἀγῶνας ἱκανοὺς ὅπως κερδίσωσι

δι' αὐτῶν τὸν ζηλωτόν στέφανον τῆς ἀκαμάτου φερεπονίας, ἀλλ' ἐγένοντο καὶ τῶν νεογεννήτων μελισσῶν τροφοὶ καὶ θεράπαιναι. Κατὰ τὸν παρ' ἅπασι τοῖς ἐντόμοις ἐπικρατοῦντα ὀργανικὸν νόμον ὑρίστανται καὶ αἱ μέλισσαι τελείας τὰς μεταμορφώσεις τῆς κάμπης εἰς νύμφην καὶ ταύτης εἰς τελείαν μέλισσαν. Μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν ὠῶν προέλευσιν τῶν καμπῶν προθύμως αἱ ἐργάτιδες προμηθεύουσιν αὐταῖς τροφήν, παραθέτουσαι ἐντὸς τῶν κυττάρων οὐχὶ καθαρὸν μέλι ἀλλὰ μελιτώδη τινὰ χυλὸν ἀνάμικτον ἐκ μέλιτος καὶ γύρεως τῶν ἀνθέων· ἀλλ' αἱ κάμπαι τῶν θηλέων μελισσῶν, ἤτοι τῶν βασιλίδων, ὁλοῦ λαμβάνουσι μελιτώδη τροφήν ἀλλ' αὗται ἑτεροειδῆ τινα γλυκείαν τροφήν, ἐξ ἧς καὶ αἱ τῶν ἐργατίδων κάμπαι ἀνατρέφωσι, λέγεται δέ, καὶ αὗται εἰς θηλείας ἀναπτύσσονται. Ὁπόταν δ' ἔλθῃ ὁ χρόνος τῆς ἀποβαμβακώσεως τῆς κάμπης, ὅπερ συμβαίνει ἐννέα ἡμέρας ἀπὸ τῆς γεννήσεως, θέτει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸ ἄνοιγμα τοῦ κυττάρου· καὶ τότε αἱ ἐργάτριαι σπεύδουσιν ὅπως καλύψωσι τὸ κύτταρον διά τινος κηρίνου ἐπιβλήματος, ἵνα μηδεὶς παρεισελθὼν ἡβλαβὲ διαταράξει τὴν ῥεμβὴν τῆς νύμφης ἀνάπτυξιν· αὕτη δὲ ἐγκλείστου οὔσα καὶ μεμονωμένη ἐντὸς τοῦ κυττάρου ἐξυφαίνει πέριξ αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ μεταξοσκώληξ, ἱστόν τινα μεταξώδη, ἐν τῷ ὑπολοίπῳ διαμείνασα ἄστιτος ἐπί τινας ἡμέρας μεταβάλλεται εἰς τελείαν μέλισσαν, ἥτις τότε κατατρώγουσα διάπερᾶ καὶ βόμβυκα καὶ κύτταρον καὶ ἀμέσως μετὰ τοῦτο ἀναλαμβάνει τὰ ἑαυτῆς καθήκοντα. Καὶ διὰ μὲν τῶν ἀρρένων ἡ κηρήνωσις τὴν ἀνάπτυξιν ἀπαιτοῦνται 24 ἡμέραι ἀπὸ τῆς καταστάσεως τοῦ ὠοῦ μέχρι τῆς τοῦ τελείου ἐντόμου· διὰ τὴν τῶν ἐργατίδων 21 καὶ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βασιλίδων 16—18. Μετὰ δὲ τὴν ἀπὸ τῶν κυττάρων ἀπαλλαγὴν τῶν νεαρῶν μελισσῶν ἐπιμελῶς καθαρίζουσιν αἱ ἐργάτριαι τὰ ἁρμόδια κύτταρα καὶ ἡ βασίλισσα ἐναποθέτει ἐκ νέου ἐν ὠόν.

Οἱ μελισσουργοί, οἱ τὴν τῶν μελισσῶν περιποίησιν ἴδιον ἔργον ποιούμενοι, οὐχὶ τόσον εἰς τὸ ἴδιον ὄφελος ὅσον εἰς τὴν ἐμφυτον τῶν μελισσῶν κλίσιν πρὸς τὸ μεταναστεύειν καὶ σχηματίζειν νέας ἀποικίας ἀποβλέποντες συνεθίζουσι κατ' ἔτος, ὁπόταν θεωρῶσιν ἀνθηρὰν τὴν κυψέλης τὴν κατάστασιν, νὰ διαχωρίζωσι τὸ ἓν σμῆνος τῶν μελισσῶν εἰς δύο. Τρεῖς δὲ εἶναι αἱ κύριαι ἀφορμαὶ τῆς μεταναστεύσεως αὐτῶν· α'. ὑπερπλήρωσις τῆς κυψέλης, β'. ὑπερβολικὴ ἐν αὐτῇ θερμότης γ'. ἐγκατάπαυσις δύο βασιλίδων. Σημεῖα προαισθητικὰ τῆς μεταναστεύσεως θεωρητέα τὰ ἑξῆς· ἡ ἀσυνήθης καὶ σφοδρὰ βοὴ τῶν ἐργατίδων, καὶ ἡ παραλυσία τῆς βασιλίσσης. Τοιαῦτα σημεῖα παρατηρῶν ὁ μελισσουργὸς ἐννοεῖ ὅτι τὸ σμῆνος θέλει διαχωρισθῆναι, καὶ ποιεῖται ὡς ἐκ τούτου τὰς καταλλήλους προπαρασκευὰς πρὸς ἐπανεύρεσιν αὐτοῦ καὶ ἐπαναστροφήν. Ἡ κυψέλη μετὰ τὴν φυγὴν τοῦ σμήνους μένει ἐπί τινας ἡμέρας ἄνευ βασιλίσσης. Ἡ δὲ ωοτοκοῦσα πρώτη ἀπὸ τῶν κυττάρων ἐξαλειφθήσεται βασίλισσα τρέχει πάραυτα πρὸς τὰ κύτταρα τῶν μὴ εἰσέτι ἀναπτυχθέντων αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ φονεύει ἐκείνας, ὅπως μόνη αὐτὴ ἐν πᾶσι δικαίῳ τῆς τυχαίας αὐτῇ προτεραιότητος ὑπάρχῃ τοῦ λοιποῦ καὶ διαμένῃ αὐτοκράτειρα τῆς κυψέλης. Ἂν δὲ συμπέσῃ νὰ συναναπτυχθῶσι καὶ ταχύτερον ἐξέλθωσι τῶν κυττάρων πλειό-

τεραι βατιλισσαι, ἐ ἀπτεται κρατερὸς ἀγῶν, οὕτινος καὶ αἱ ἐργάτριαι μετέχουσι τὸ δὲ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος δύναται νὰ ἦ δίττον· ἢ ὅηλονότι καταδιώκονται καὶ θνατοῦνται αἱ πολυάριθμοι βατιλίδις, ἢ μία τις ἐξ αὐτῶν παραλαμβάνουσα μέρος νεαρῶν ἐργατριῶν ἐκφωλεῖ καὶ ἀποτελεῖ νέαν ἰδίαν ἀποικίαν. καὶ ἡ ἐν τέλει ὑπολειφθεῖσα βατίλισσα θνατόνει καὶ τὰς λοιπὰς μὴ εἰσέτι ἀναπτυχθείσας νεαρὰς ατιλιδας· τὰ δ' ἐν οἷς εὑρίσκονται κύτταρα διασπῶνται καὶ ἐξολοθρεύονται. Ἐξ ἄλλου ἡ μιταναττεύουτα μερὶς βομβεῖ διὰ τοῦ ἀέρος ἐν εἴδει μικρᾶς νιφάδης ἔχουτα ἐπὶ κεφαλῆς τὴν βατίλισταν, ἥτις ἔττιν ὅτι διὰ μακροτάτης πορείας κατευθύνει τὸ ὑπήκοον αὐτῇ ἔθνος ἀναζητοῦτα ταθμὸν κατάλληλον καὶ τιρτνόν· ὡς τοιοῦτον δ' ἐκλέγει ἢ ξένιρον ἢ βράχυ, ἢ ἀττώματα καὶ ἐξώττας οἰκιῶν. — Οἱ Ζωολόγοι ἀναφέρουσιν ἐνταῦθα δύο λίαν ἀξιοπερίεργα παραδείγματα, καθ' ἃ ἅπαν τὸ σμῆνος τῶν μελισσῶν ἐπὶ τοῦ γυμνοῦ βραχίονος μιᾶς ὑπηρετρίας ἐστάθμευτεν ἄλλοτε δὲ ἐπὶ τοῦ δέρματος δεσμώτου κυνός, ὅττις ὅμως ἐπέτρωτο νὰ καταττρυπηθῇ ὑπὸ τῶν κέντρων αὐτῶν. — Ἐπὶ τέλους ἡ ὁδηγὸς τοποθετεῖται που παρ' αὐτῇ δὲ καὶ ἐπ' αὐτῆς συνεπικαθηνται ἅπαται αἱ λοιπαὶ ἀποτελοῦτα ἄθροα μίαν τινὰ μάζαν.

Τούτων οὕτως ἐχόντων ὁ μελισσουργὸς συνήθως ἀκριβοῦ καταλαμβάνει τὸ σμῆνος ταθμεῦον· φέρει δὲ ἐκ προμελέτης μεθ' ἑαυτοῦ ὀδχεῖον ἢ κενὴν τινα κυψέλην, ἐνθα προτίθεται νὰ ἐπαναφέρῃ τὸ ἀποτατῆταν καὶ ἀποπλανηθὲν σμῆνος· ἐπὶ τούτῳ φέρει ἀνὰ χεῖρας τὸ εὐῶδες μελισσοβόρητον, ὑπὸ τῆς εὐωδίας τοῦ ὁποίου ἑλκυόμεναι αἱ μέλιτται προπελάζουτι καὶ ἐπικάθηνται τῶν χειρῶν αὐτοῦ, ὅττις ἐλαφρῶς καὶ μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς ἐναποθέτει αὐτὰς ἐντὸς τῆς κυψέλης· ἐνίοτε μάλιτταρραίνει αὐτὰς δι' ὕδατος ὅπως ὑποθέτουται ὅτι βρέχει συσπειρωθῶτι στενώτερον καὶ οὕτω παρασχωτι αὐτῷ εὐκολίαν πρὸς εἰταγωγήν. Καὶ ἂν μὲν συνελήφθη μετὰ τῶν ἄλλων καὶ μετ' αὐτῶν εἰτήχθη καὶ ἡ βατίλιττα ἐντὸς τῆς κενῆς κυψέλης, τότε ἄνευ δισταγμοῦ πάραυτα αἱ ἐργάτριαι ὀρχίζουτιν ἐκ νέου τὰς ἐκβοὰς αὐτῶν καὶ τὴν κατατκευὴν τῶν κηρυθρῶν· ἀλλ' ἂν ὅμως τύχῃ νὰ μὴ εἰταχθῇ ἢ καὶ εἰταχθεῖτα πάλιν νὰ ἐκφύγῃ, ἐν τοιαύτῃ περιπτώτει οὐδ' αἱ μίλιττται στέργουτι πωτῶς νὰ παραμείνωτιν ἄνευ ἐκείνης.

Τῆς ἐργατίας, προόδου καὶ ἀτραλίας τῶν μελιττῶν δύω εἰτὶν οἱ ἐξωτερικοὶ ἐχθροί· ἀ ἡ τοῦ καιροῦ χαλεπότης (κακοκαιρία), καὶ δ' τινὰ ἁρπακτικὰ ζῶα. Ἡ μέλιττα συγκομίζουτα ἐντὸς τῆς κυψέλης τὸν γλυκὺν καρπόν, οὐδόλως σκοπεῖ τὴν ἡμετέραν ἀπ' αὐτοῦ ὠφέλειαν ἀλλ' ἁπλῶς τὴν τῆς τροφῆς ἐξατράλιτιν διὰ τὰ τέλη τοῦ φθινοπώρου, τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἀνοίξιν. Ὀτάκις ὅμως συμπέτει ἢ τὸ ψῦχος κατὰ τὸ ἔαρ νὰ παραταθῇ, ἢ νὰ ἦ τὸ θέρος κατ' ἐξοχὴν βροχερόν, αἱ μέλιττται, μὴ δυνάμεναι νὰ συναθροίσωτι τὸν πρὸς τροφὴν ἀπαιτούμενον ὄγκον τοῦ μέλιτος, ὑφίτανται κατὰ συνέπειαν λιμόν. Ἀλλ' ὁ προτικτικὸς μελισσουργὸς προβλέπει φυτικώτατα τὴν τοιαύτην συμφορὰν καὶ ἐναποθέτει ἀφ' ἑαυτοῦ μέλι ἢ ζάκχαριν ἐντὸς τῆς κυψέλης χάριν τῆς διατηρήτεως τῶν μελισσῶν. — Μεταξὺ δὲ τῶν ζώων ἐχθροὶ ἐπικινδυνωδέτατοι τῶν μελισσῶν εἶναι ἐκ μὲν τῶν τετραπόδων ἡ ἄρκτος ἐκ δὲ τῶν ἐν-

τόμων μελισσάρπαξ ἡ ἀμμοφίλη, ἥτις ὁτὲ μὲν ἐν σωρείαις ὁτὲ δὲ κατ' ἰδίαν ἐπιτιώκει νὰ διεισδύσῃ εἰς τὴν κυψέλην· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ κακότροποι ἀγριόσφηκες ποιοῦσιν ἐχθρικὰς ἐπιδρομάς. Ὅλοι οἱ ἀνωτέρω ἅρπαγες ἀποβλέπουσι πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τὸ μέλι· καὶ ὅπως ἐπιτύχωσι τοῦ σκοπουμένου τολμῶσι τὸ πᾶν, χωρὶς νὰ δειλιάσωσι πρὸ τοῦ θανάτου, ὃν ἐπαπειλοῦσιν αὐτοῖς τῶν μελισσῶν τὰ κέντρα. Αἱ δὲ μέλισσαι ἀφ' ἑτέρου, ὅπως διατελῶσιν ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ ἀπὸ τοιούτων ἐπιδρομέων, διορίζουσι φρουρούς, οἵτινες ταξιθετοῦνται παρὰ τὰ χείλη τῆς κυψέλης ἔνδοθεν τῆς εἰσόδου, καὶ ἀπαλλάσσουσι τοῦ καθήκοντος αὐτῶν κανονικώτατα ὑπ' ἄλλων ἀντικαθιστάμενοι. Οἱ φρουροὶ οὗτοι ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ ἐχθροῦ ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτοῦ ζητοῦντες νὰ φονεύσωσιν ἢ τοὐλάχιστον νὰ καταδιώξωσιν αὐτὸν μακρὰν ἀπὸ τῆς κυψέλης· ἂν ὅμως διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν συναφθῇ σφοδρὸς ἀγών, ἔρχονται πρὸς ἀρωγὴν καὶ ἄλλαι μέλισσαι, καὶ οὐχὶ σπανίως ὠθεῖται ὁλόκληρον τὸ σμῆνος εἰς ἐξέγερσιν. Συνήθως οἱ ἐχθροὶ ἡττῶνται, τὰ δὲ πτώματα αὐτῶν ἕλκουσιν αἱ ἐργάτριαι καὶ ῥίπτουσι κατὰ γῆς. —

Τοιούτους ἀγῶνας, εἰς τὴν ἔμφυτον αὐτῶν περὶ αὐτοσυντηρήσεως κλίσιν ὑπείκουσαι αἱ μέλισσαι, ἀναλαμβάνουσι καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ ἄρρενα τῆς οἰκογενείας των μέλη, δηλονότι τοὺς κηφῆνας· Περὶ τὸ ῥθινόπωρον, ὁπότε ὁ χειμὼν εὑρίσκεται εἰς τὰ πρόθυρα τῆς ἀφίξεως, ἀθρόοι οἱ κηφῆνες βανατοῦνται ὑπὸ τῶν ἐργατίδων, αἵτινες ἐπιχειροῦσι πρὸς τοῦτο συστηματικὰς μάχας καὶ φόνους. Κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην προσβάλλουσι τοὺς κηφῆνας ἀνὰ δύω ἢ τρεῖς ἐργάτριαι θέτουσαι εἰς ἐνέργειαν τὰ κέντρα, τὰ φυσικὰ αὐτῶν ταῦτα ἐγχειρίδια. Οἱ δὲ κηφῆνες μετὰ δύω δευτερολέπτων ἀγωνίαν ἀπὸ τῆς τοῦ κεντήματος ἀποδοχῆς ἐκπνέουσι καὶ ἐκκομίζονται ὡς πτώματα ἐκτὸς τῆς κυψέλης. Τοιαύτη κηφηνοκτονία πολλάκις διενεργεῖται καὶ ἔξωθεν πρὸ τῆς κυψέλης, διαρκοῦσα ἐνίοτε καὶ μίαν ὅλην ἡμέραν. Πιθανολογεῖται δ' ὅτι αἱ ἐργάτριαι οὐδένα ἄλλον ἔχουσι λόγον δικαιοῦντα αὐταῖς τὸ τῆς κηφηνοκτονίας διάβημα, εἰμὴ τὴν δικαίαν αὐτῶν ἐπιθυμίαν καὶ φροντίδα ὅπως ὦσιν ἀπηλλαγμέναι δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τῶν ὀχληρῶν τούτων ἀδηφάγων, καὶ ἔχωσιν οὕτω δι' ἑαυτὰς ἱκανὴν ποσότητα μέλιτος πρὸς τροφήν. Καθότι φαίνεται, οὐδόλως εἰς αὐτὰς λανθάνει, ὅτι περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως ἄλλοι πάλιν κηφῆνες θέλουσιν ἀναπτυχθῇ πολλοὶ ἐκ νέου. —

Μετὰ τὸ πέρας τοῦ τοιούτου ἀγῶνος καὶ ἐπὶ τῇ προσπελάσει τῶν χαλεπῶν ἡμερῶν τοῦ χειμῶνος διακόπτουσι πλέον τὰς ἐξωτικὰς αὐτῶν ἐργασίας, κλείονται ἐντὸς τῆς κυψέλης καὶ ἀσχολοῦνται περὶ τὴν ὅσον ἔνεστι πακτικωτέραν τῶν ἐν αὐτῇ οἰκονομικῶν πραγμάτων διασκευήν, ἐξασφαλίζουσαν αὐταῖς ἀπὸ τῆς δριμύτητος τοῦ χειμερινοῦ ψύχους· πρὸς τοῦτο χρίουσιν ἐρμητικῶς ὅλας τὰς ῥωγμὰς καὶ χαράδρας τοῦ οἴκου· φράττουσι καὶ αὐτὴν ἔτι τὴν εἴσοδον κατὰ μέγα μέρος, ἀφίνουσαι μικρόν τι μόνον ἄνοιγμα πρὸς συγκοινωνίαν τοῦ ἀέρος μετὰ τῆς κυψέλης. Ἐν ὥρᾳ δὲ χειμῶνος αἱ μέλισσαι ὑποπίπτουσιν εἰς ληθαργώδη τινὰ νάρκην, ἀφ' ἧς ἐξεγείρονται μόνον εἰς εὐηλίους ἡμέρας· γεύονται μικρὸν καὶ πάλιν νάρκοῦνται. Ἐνίοτε συμβαίνει ὁλόκληρα ἔθνη μελισσῶν ὑπὸ ψύχους ν' ἀποπηγῶσι· διὰ τοῦτο δέον ὅπως καταβάλλωσιν ἑκάστοτε οἱ μελισσουργοὶ σπουδαίας φρον-

τίδας νὰ προφυλάττωσι τὰς πελάτιδας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ψυχρῶν ξηρῶν ἀνέμων καὶ ἐν γένει ἀπὸ παντὸς εἴδους παγετῶν.

Ἀφικνεῖται τέλος ἡ ἱλαρὰ τοῦ ἔαρος ὥρα καὶ ὁ φυτικὸς βίος ἀρχίζει νὰ θάλλῃ περιεστεμμένος διὰ θαλερῶν φύλλων τρυφερῶν καὶ ποικίλων ἀνθέων, ἐν οἷς οὐχὶ σπανίως θαυμάζομεν τὴν οὐρανίαν ἁρμονίαν, δι' ἧς χροιὰ καὶ εὐωδία πρὸς ἀλλήλας συναρμόζονται ἄνωθεν ὑπὸ τοῦ Ἡλαστου ζαλίζται ὅπως τιμήσωσι τὴν στέψιν τῶν ἀνθέων, ὧν ὁ προορισμός ἐστι τὸ ἀποφέρειν ἐν ἀκατανοήτῳ ἡμερομίᾳ τοὺς ἀγλαοὺς τοῦ εἴδους καρπούς. Ἡ ἑορτὴ αὕτη τῶν ἀνθέων ὑπάρχει καὶ ἑορτὴ τῶν μελισσῶν· διότι ἑξάκις καθ' ἑκάστην, ὡς ἤδη προεμνημονεύθη, ἐν εὐφροσύνοις ἄτμασι κρούουσαι τὰς πτερυγικὰς αὐτῶν παλάμας πτερυγίζουσιν οἱ συστηματικοὶ οὗτοι παράσιτοι πρὸς τοὺς νυμφικοὺς θαλάμους τῶν μελιτούχων ἀνθέων, ἅτινα ἀγογγύστως καὶ πάνυ φιλοτίμως παρέχουσιν εἰς τὰς εὐγενεῖς αὐτῶν φίλας ἀρθόνους μελιτούττας, μελίκρατα, καὶ μελικηρίδας πρὸς μεταφορὰν διὰ τοῦ ἐντοσθίου αὐτῶν σάκκου εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον. Καὶ ἐπὶ τέλους; ἡμέραν τινὰ τοῦ ἔαρος πρὸ τοῦ Πάσχα, ἢ τὸ παρ' ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι συνηθέστερον, ὑπερμεσοῦντος τοῦ θέρους ὁ καλὸς κἀγαθὸς μελισσουργός, ὁ πατὴρ οὗτος καὶ δήμιος τῶν μελισσῶν προσέρχεται εἰς τὴν κυψέλην, ἔχων ὡς ἐφόδια, μίαν μάχαιραν, καπνιστήριον ὕλην (ξηρὸν μάνητα, ἢ βόειον κόπρον, ἢ καπνόχορτον), καλύπτραν ἐξ ἐλάσματος πεπλεγμένην, καὶ βαλανάγρας (tenalia). Ἡ καύσιμος ὕλη ἀνάπτεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ὑπὸ τὸ ἄνοιγμα τῆς κυψέλης· ὁ ἀνυψούμενος καπνὸς μεθύων τὰ στίφη τῶν μελισσῶν ἐξιλαύνει αὐτὰς ἀπὸ τῆς κυψέλης, ὁ δὲ ἀνατόμος μελισσουργὸς ἀποσπῶν διὰ τῆς βαλανάγρας ἀπὸ τὰς παρειὰς τῆς κυψέλης τοὺς ξυλίνους ὀδοὺς, δι' ὧν ἀσφαλέστερον συνεκρατοῦντο τέως αἱ πλάκες τῆς κυψέλης, τέμνει διὰ τῆς μαχαίρας καὶ ἀφαιρεῖ τὸ μεγαλείτερον μελιτοῦχον τμῆμα μιᾶς ἑκάστης κηρύθρας, ἐγκαταλείπων καὶ μέρος τι αὐτῶν ὅπως χρησιμεύσῃ ταῖς μελίσσαις ὡς θεμέλιον πρὸς νέαν ἐποικοδομήν. Τὸ πλεκτὸν ἔλασμα φέρει, ὡς οἱ ἀσκούμενοι ξιφομάχοι, ἐφ' ὅλης τῆς κεφαλῆς πρὸς ἀσφάλειαν ἀπὸ παντὸς ἐνδεχομένου κεντήματος τῶν μελισσῶν. Μετὰ δὲ τὴν ἐπωφελῆ ταύτην πρᾶξιν ἐπαναφέρει τὰς πτωχὰς μελίσσας ἐντὸς τῆς ληστευθείσης κυψέλης. Ἂν δὲ ὁ τοκετὸς τοῦ ἔτους ἐκείνου ὑπῆρξε πολύγονος, καὶ ἡ παντέφορος χεὶρ τοῦ Ὑψίστου οὐδὲν ἀτύχημα ἐπέτρεψε νὰ ἐπηρεάσῃ τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν καλλίγονον τῶν μελισσῶν πορείαν καὶ πρόοδον, τότε διπλοῦν θεωρητέον τὸ κέρδος τοῦ μελισσουργοῦ, ὅτις ἐν τοιαύτῃ ποθητῇ περιπτώσει εὐτυχοῦς εὐνοϊκότητος διαιρεῖ τὸ ὑπερπλεονάσαν σμῆνος τῶν γονίμων μελισσῶν εἰς δύω οἰκογενείας ἢ ἀποικίας ἐν δυσὶ κυψέλαις· οὕτωσι δὲ παραχωρῶν μὲν εἰς τὰ προσφιλῆ αὐτῷ ἐθνάρια ἀσφαλῆ ἐνδιαιτήματα, ἀρωσιωμένην δὲ καὶ φιλόστοργον ἐπ' αὐτῶν ἐπαγρύπνησιν καὶ θεραπείαν οὐ τὴν τυχοῦσαν διηνεκῶς αὐταῖς ἀποδεικνύμενος, μετὰ πολλοῦ τοῦ δικαίου δύναται νὰ κληθῇ ἀντὶ δημίου ὁ τῶν μελισσῶν πατὴρ καὶ ὁ ἀγαθοποιὸς αὐτῶν κηδεμὼν καὶ εὐεργέτης.

Ἐπὶ τῇ βάσει γερμανικοῦ ἐγχειριδίου Ζωολογίας.

Ι. Θ. ΜΟΥΣΙΚΟΣ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

—

Γνωστὸν ὅτι τὸ χρονικὸν διάστημα, ἐν ᾧ ἠδύνατό τις νὰ περιέλθῃ τὴν γῆν, ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶνε κατ' ἐλάχιστον ὅρον 80 ἡμέραι. Ὁ Χάρς, πρόξενος τῆς Ἀμερικῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῆς Αἰγύπτου, ἀπέδειξε ψευδῆ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, κατορθώσας νὰ περιέλθῃ τὴν γῆν εἰς 68 μόνον ἡμέρας. Οὕτως ἀναχωρήσας ἐξ Ἀλεξανδρείας ἔφθασεν ἐντὸς 20 ἡμερῶν εἰς Ἅγιον Φραγκῖσκον διὰ Βρεντησίου, Παρισίων, Λονδίνου, Λιβερπούλ καὶ Νέας Ὑόρκης. Ἐξ Ἁγίου Φραγκίσκου ἐντὸς 21 ὡσαύτως ἡμερῶν ἦλθεν εἰς Γοκοχάμαν καὶ ἐντεῦθεν εἰς 6 ἡμέρας εἰς Χογκχόγκ, 10 ἡμέρας ἐχρειάσθη ἀπὸ Χογκχόγκ εἰς Κεϋλάνην καὶ 12 ἀπὸ Κεϋλάνης εἰς Σουέζ, ὅθεν ἐντὸς ὀλίγων ὡρῶν δύναταί τις νὰ μεταβῇ εἰς Ἀλεξάνδρειαν.

—

Εἷς ἐφευρέτης δυστυχής. — Ὁ Κελεστίνος Γάλλες ἐκ Πεδεμοντίου ἐφεῦρε ταχυγράφον μηχανὴν ἔχουσαν τὸ σχῆμα κλειδοκυμβάλου. Ἐπὶ χάρτου καταλλήλως τιθεμένου εἰς μακρὰς ταινίας καὶ στρεφομένου ἀπετυποῦντο διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς τὰ σύμφωνα καὶ διὰ τῆς ἑτέρας τὰ φωνήεντα αἱ δὲ λέξεις ἐσχηματίζοντο μετὰ θαυμαστῆς ταχύτητος. Ὁ Γάλλες περιῆλθε τὰ Μεδιόλανα, τὴν Φλωρεντίαν καὶ τὸ Τουρῖνον, οὐδαμοῦ ὅμως εὗρεν ὑποστήριξιν. Ἐπὶ τέλους μετέβη εἰς Λονδῖνον, ὅπου ὁ δοὺξ τοῦ Σοῦσσεξ παρέσχεν αὐτῷ προστασίαν καὶ ὑποστήριξιν. Δυστυχῶς ὅμως ἦτο λίαν ἀργά. Ἡ λύπη ὅτι παρεγνωρίσθη ὑπὸ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀντημείφθη διὰ τοσαύτης περιφρονήσεως, ἔφερεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον πρὶν ἢ ἴδῃ καὶ τὸ ἐλάχιστον ὄφελος ἐκ τῆς ἐφευρέσεώς του ἣν βεβαίως θὰ ἐκμεταλλευθῶσιν ἄλλοι. Ὑπέστη ὁ δυστυχὴς τὴν τύχην τοῦ ἐφευρετοῦ τῶν σ δηροδρόμων, ὅστις ἔζη ἐπαίτων, ἐνῷ ἡ ἐφεύρεσίς του ἐπέφερε μυθικὰς ὠφελείας εἰς τοὺς κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἐκμεταλλευομένους αὐτήν. Βεβαίως ἤλπιζέ τις ὅτι κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπαναληφθῇ ἓν τοιοῦτον γεγονός. Ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γάλλες εἶνε ἀπόδειξις, ὅτι δὲν προωδεύσαμεν, ὅσον πιστεύομεν.

—

Ἐσχάτως Γερμανός τις περιηγητὴς βαρὼν Γιάρσβεργ διατρίβας ἐν Ἰθάκῃ, περιελθὼν δὲ καὶ ἐρευνήσας ἅπασαν τὴν νῆσον, κατεχώρησεν εἰς τὴν «Γενικὴν Ἐφημερίδα» τὰς ὁδοιπορικὰς αὐτοῦ ἐντυπώσεις, ἐν αἷς ἀποφαίνεται μετὰ πλείστων ὅσων ἐπαίνων περὶ τῶν Ἰθακησίων, προτρέπει δὲ τοὺς φιλαποδήμους συμπατριώτας του νὰ μεταβαίνωσιν εἰς Ἰθάκην, διότι οὐδαμοῦ ἄλλοθι τῆς οἰκουμένης ὑπάρχουσι γραφικώτερα καὶ κατὰ τὴν φυσικὴν καλλονὴν μεγαλοπρεπέστερα χωρία καὶ χρηστότεροι λαοὶ ἢ ἐν τῇ κλεινῇ νήσῳ τοῦ Ὀδυσσέως.

—

Στατιστικός τις πίναξ ἐσχάτως δημοσιευθεὶς φέρει ὅτι κατὰ τὸ 1872 ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἐπαρχίαις τῆς Πρωσσίας (Πρωσσία, Βραν-δεμβοῦργον, Πομερανία, Πόζεν, Σιλεσία, Σαξωνία, Βεστφαλία ῥηνικὴ ἐπαρχία, καὶ Χοενζόλερν- Σιγμάριγκεν), 55 ἰουδαῖοι, 15, 455 καθολικοὶ καὶ 964 σχισματικοὶ ἐν ὅλῳ 16.474 πρόσωπα ἐνηγκαλίσθησαν τὴν εὐαγγελικὴν πίστιν.

—

Γυνὴ ἀοιδὸς παρεπονεῖτο κατὰ ὑπηρετρίας ἐταρχιακοῦ ξενοδοχείου, λέγουσα πρὸς τὴν ξενοδόχον «Παράδοξον! Ἡ ὑπηρέτριά σας μὲ περιφρονεῖ!» Καὶ ἡ ξενοδόχος ἀπεκρίθη «Ἡ ἀνόητος! Καὶ γνωρίζει πῶς ποτὲ θὰ καταντήσῃ;»

—

Διατί λέγετε ὅτι ὁ ἔρως εἶναι τυφλόν; Τοὐναντίον, ὁσάκις εὑρίσκομαι παρὰ τῇ ἐρωμένῃ μου γίνομαι δεκάκις ὀξυδερκέστερος. ὑμῶν.

—

Πόσον δύσνηρόν κακόν είνε ή όδονταλγία. Ὁ κ Χ., ἐν σιδηροῤῥόμῳ, καταλαμβάνεται ὑπό φρικώδους πόνου. «Ὦ, εἶπε πρός τινα φίλον του συνοδοιπορούντα, ἂν εἶχον τοὐλάχιστον ὀλίγον βαμβάκι· δυστυχῶς ὅμως..... » Ἀλλ' αἴρνης ἐκβάλλων κραυγὴν χαρᾶς « ὦ, εἶπε, ἐσώθην· ὁ κύριος ἔχει εἰς τὸ αὐτί του » καὶ ἔδειξε τὸν πλησίον καθήμενον.

—

Τὰ ἑξῆς συνέβησαν ὑπογραφομένου τοῦ συμβολαίου. Ὁ μελλόνυμφος εἶνε κομψὸς εἰκοσιπενταέτης νέος· ἡ μελλόνυμφος τέρας δυσειδείας. Τό συμβόλαιον ἀναγινώσκεται καὶ ὑπογράφεται. «Δός τὴν προῖκα », εἶπεν ὁ πατήρ τῆς νέας πρός τὸν συμβολαιογράφον. Αὐτός παρατίθησιν ἀμέσως πολλάς ὁμοίας τραπεζικῶν γραμματίων καὶ στρεφόμενος πρός τὸν γαμβρόν, λέγει· « Ἰδού ἡ προῖξ ». Ἀλλ' ὅτε τυχαίως οἱ ὀφθαλμοί του εἶδον τό πρόσωπον τῆς νύμφης, ἐταράχθη καὶ ἐφώνησε « Κύριε, λάβετε τὴν ἀποζημίωσιν!!! »

—

Ὑπάρχουσι γυναῖκες μὴ γηράσκουσαι· ὑπάρχουσιν ἄλλαι οὐδέποτε φανεῖσαι ὡς νεάνιδες καὶ ὑπάρχουσι νεάνιδες ἀείποτε φανεῖσαι γραῖαι.

—

Ὅταν δύω βαίνωσι μὲ τοὺς βραχίονας περιπλεγδήν, εἶνε βέβαιον ὅτι ὁ ἕτερος αὐτῶν εἶναι ἐγκρατής.

—

Ἂν ἐκαίοντο ὅλοι οἱ ἀκαρτωλοὶ δὲν θὰ ἔμενε πίσσα διὰ τὰ πλοῖα.

—

Ἡ Β.βῖ κατακλίνεται ἐν τῷ δωματίῳ τῆς θείας της. Αὐτὴ νομίζει ὅτι κοιμᾶται τό κοράσιον καὶ ἐκδύεται ἀμέριμνος. Πρῶτον ἀφαιρεῖ τὸ ψευδὲς σ ι ν ι ὼ ν, εἶτα τοὺς ψευδεῖς ὀδόντας, εἶτα τὰ ψευδῆ προσαρτήματα τῶν κατεσκληκότων μηρῶν της. Ἔντρομος ἡ Β.βῖ κραυγάζει μεγαλοφώνως « Θεέ μου, ἡ θεία μου κομματιάζεται ».

——

ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

ΑΟΙΔΟΣ ΚΑΙ ΝΕΑΝΙΣΚΟΙ

Νεανίσκοι.

Εἰς κιθάρας εὐλάλου χορδήν,
μὲ φωνήν μουσικῆς ἀηδόνος,
Ἄιδε τιῶ σεπτοῦ Ἑλικῶνος,
Τόσον μας καμμίαν ὠδήν.

Ἀοιδός.

Ἡ φωνή σας, ὦ παῖδες, αὐτὴ
εἰς τὰ ὦτά μου εἶναι γλυκεῖα·
ὦ χρυσῆ παιδικὴ ἡλικία,
πόσον εἶσαι εἰς πᾶν ζηλωτή!

—

Τὸ ἀθῶον ἀκόμη παιδί
Σεραφεὶμ τῆς Ἐδὲμ ὁμοιάζει·
δὲν πονεῖ, δὲν θρηνεῖ, δὲν σ ενάζει,
ἀλλὰ χαίρει, γελᾷ, τραγῳδεῖ.

Ἀοιδός

Ὅλ' ἡ φύσις ἐμπρός μου γελᾷ,
μειδιᾷ τὸ στερέωμα ὅλον.
Ἄνοιξ, λάλει· καὶ σύ, ὦ Ἀπόλλων,
ἐμπνεύσον με νὰ ψάλω καλά.

1

Ἦλθες, Μάρτιε, ἦλθες λοιπόν,
κ' ἐπρασίνισαν πάλιν οἱ κάμποι,
καὶ τὸ ὄμμα τοῦ ἔαρος λάμπει,
λάμπ' εἰς ὅλην τὴν γῆν χαρωπόν.

2

Ἦλθες, Μάρτιε, κ' ἦλθαν μαζῆ,
αὖραι, ῥόδα, φωναὶ ἀηδόνος
κ' ἡ ταχεῖα εἰς πλάκα χιόνος,
φύσις θάλλει ἀκμαία καὶ ζῇ.

3

Ὦ σκηναὶ ταραχῆς τρομερᾶς,
ὅτ' ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ στροβίλων
ἐπιπίπτουν σφοδρῶς κατ' ἀλλήλων
Εὖρος, Ζέφυρος, Νότος, Βορρᾶς.

4

Τώρα ἔμειναν ὅλα βωβά,
μόνη δὲ ἡ γλυκεῖα γαλήνη
τῆς θαλάσσης τὸ κῦμ' ἀπαλύνει
ὅπου νῆσσα λευκὴ κολυμβᾷ.

5

Παντοῦ ῥόδα, παντοῦ ἀφειδῶς
ἄνθ' ἡ φύσις προχέει ποικίλα,
παντοῦ ψάλλ' ἡ κυλὴ Φιλομήλα'
τῶν δασῶν ὁ μικρὸς ἀοιδός.

6

Τὸ ἐράσμιον κάλλος ὑμνῶν
τί γλυκά, τρυφερὰ λαρυγγίζει
πρὸς τὸ ῥέθος ὃ αὔρα λυγίζει
καὶ ἐρύθημα βάφει σεμνόν.

7

Παρομοίως λευκὴ ραϊὰς
εἰς ἐγκώμια νέου σατύρου
φλεγομένας αἰσθάνεται γύρου
τὰς ὡραίας αὐτῆς παρειάς.

8

Πόσαι, πόσαι ὡραῖαι σκηναὶ
Τὴν ψυχὴν συγκινοῦν καὶ φαιδρύνουν.
Καὶ ἡ Πρόκνη; ὢ, πῶς μὲ ἡδύνουν
αἱ μικραί της, κομψαί της φωναί!

9

Τῆς ἀοιδῆς, Ἄγγελε, τί,
τί ψελλίζει τὸ λάλον σου στόμα;
τί παράπονα ἔχεις ἀκόμα
σκληρὰ μήτηρ, σκληρὰ γαμετή;

10

Ποῦ νὰ στρέψω τὸ βλέμμα μου ποῦ;
καὶ τερπναὶ νὰ μὴν εἶναι εἰκόνες;
Ἀλλὰ παύω καὶ σεῖς ἀηδόνες
κελαδεῖτε αὐταὶ τοῦ λοιποῦ.

11

Τῆς Ἑλλάδος γλαυκὲ οὐρανέ,
ποταμοὶ καὶ βουνὰ καὶ κοιλάδες
λίμναι λεῖαι τερπναὶ πρασιάδες,
καὶ ζεφύρων πνοαὶ σιγαραί!

12

Εἶμ' ἑξήκοντα ἤδη ἐτῶν.
Ἀλλὰ ὅταν εἰς σᾶς ἀτενίσω
ἐπεθύμουν ἀκόμη νὰ ζήσω
ἔτη ἄλλα σωστὰ ἑκατόν.

13

Ἦλθες, Μάρτιε, ἦλθες λοιπὸν
κ' ἐπρασίνισαν πάλιν οἱ κάμποι
καὶ τὸ ὄμμα τοῦ ἔαρος λάμπει,
λάμπ' εἰς ὅλην τὴν γῆν χαρωπόν.

Νεανίσκοι

Ἐκ τῆς γλώσσης σου, γέρον, φωνὴ
γλυκυτέρα τοῦ μέλιτος ῥέει
ἀληθῶς ὁ Ἀπόλλων σ' ἐμπνέει
καὶ δικαίως καθεὶς σ' ἐπαινεῖ.

Ι. ΚΑΡΑΣΟΥΣΑΣ.

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Ἕνεκα τῶν πολλῶν προσκομμάτων, ἅτινα δυστυχῶς, ἀνεξαρτήτως ἡμῶν πολλάκις παρενεβλήθησαν εἰς τὴν πορείαν τοῦ ἡμετέρου περιοδικοῦ, καθυστέρουν πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ὅσον οὔπω λήξοντος πρώτου ἔτους καὶ ὀκτὼ εἰσέτι ἀριθμοὶ προβλέποντες ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἀδύνατον τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν μέχρι τῆς πρώτης τοῦ δευτέρου ἔτους, ἤτοι μέχρι τῆς πρώτης Ἀπριλίου, μὴ ἔχοντες δ' ἀφ' ἑτέρου ἱκανὰ φυλλάδια τοῦ πρώτου ἔτους ὅπως δώσωμεν εἰς τοὺς ὀσημέραι προσερχομένους νέους ἡμῶν συνδρομητὰς, ἀπεφασίσαμεν ὅπως, συμπεριλαβόντες ὅλους τοὺς ἐλλείποντας ἀριθμοὺς ἐν τῷ σώματι τούτῳ, δώσωμεν πέρας εἰς τὸ πρῶτον ἔτος, ἐπιφυλαττόμενοι ὅπως κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἱκανοποιήσωμεν τοὺς ἄλλως τε ὀλιγίστους ἐκ τῶν ἐτησίων καὶ ἑξαμήνων τὴν δ' τριμηνίαν προπληρώσαντας ἀξιοτίμους συνδρομητὰς, προσφέροντες αὐτοῖς ὁλοκλήρου ἔτους φυλλάδια ἐπὶ ἀντιτίμῳ τριῶν τριμηνιῶν. Πεποιθότες δ' ὅτι οἱ ἀξιότιμοι ἡμῶν συνδρομηταὶ θέλοισιν ἐκτιμήσει τὸ μέτρον ἡμῶν τοῦτο, παρακαλοῦμεν αὐτοὺς ὅπως κατὰ τὸ β' ἔτος δειχθέντες τακτικώτεροι εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν συνδρομῶν αὐτῶν μὴ ἀναγκάσωσι τὸν εἰσπράκτορα νὰ ἐπισκέπτηται αὐτοὺς εἰκοσάκις καὶ τριακοντάκις δι' εὐτελές τι ποσὸν, βέβαιοι ὄντες ὅτι ἡ τακτικὴ ἔκδοσις τοῦ περιοδικοῦ ἐξαρτᾶται κατὰ πρῶτον λόγον ἐκ τῆς τακτικῆς ἀποτίσεως τῶν συνδρομῶν αὐτῶν.

ΟΙ ΕΚΔΟΤΑΙ.

SISMANOGLIO
MEGARO

SISMANOGLIO
MEGARO

SISMANOGLIO
MEGARO

